VIRI

Ljubljana 2019

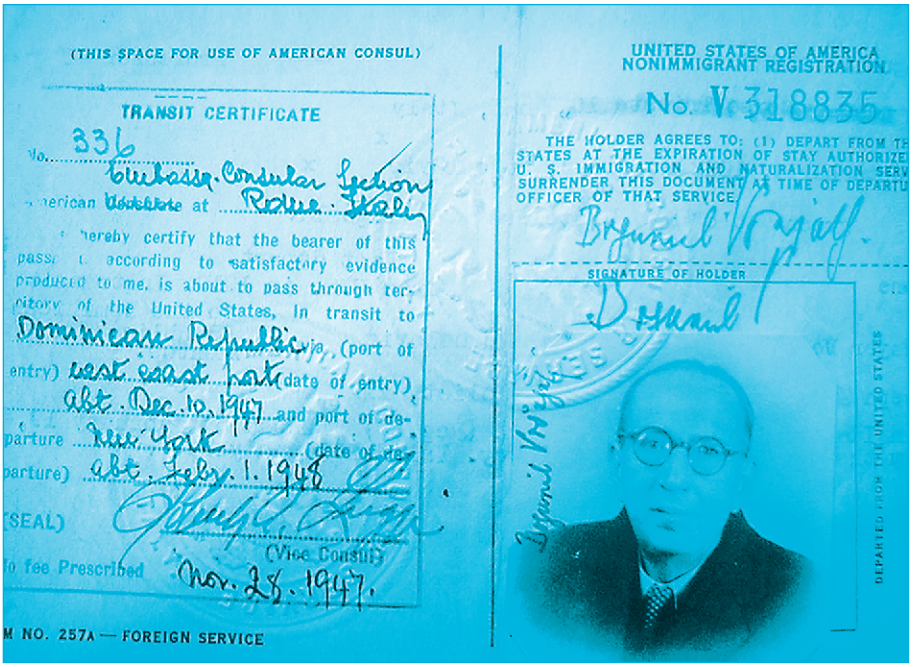
(THIS SPACE FOR USE OF AMERICAN CONSUL)

TRANSIT CERTIFICATE

No. 336

American Consular Section at Rome, Italy

hereby certify that the bearer of this pass according to satisfactory evidence produced to me, is about to pass through territory of the United States, in transit to Dominican Republic via (port of entry) west coast port (date of entry) abt. Dec. 10, 1947 and port of departure New York (date of departure) abt. Feby. 1. 1948

(SEAL)

(Vice Consul)

No fee Prescribed

Nov. 28. 1947.

M NO. 257A — FOREIGN SERVICE

UNITED STATES OF AMERICA
NONIMMIGRANT REGISTRATION

No. V 318835

THE HOLDER AGREES TO: (1) DEPART FROM TH STATES AT THE EXPIRATION OF STAY AUTHORIZE U. S. IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERV SURRENDER THIS DOCUMENT AT TIME OF DEPARTU OFFICER OF THAT SERVICE.

SIGNATURE OF HOLDER

DEPARTED FROM THE UNITED STATES

42

Aleksandra GAČIĆ

KO ZATONEJO SANJE ROMANTIČNEGA JUGOSLOVANA – IZSELJENSKI DNEVNIK DR. BOGUMILA VOŠNJAKA

Objava arhivskih virov • Objava arhivskih virov • Objava

Aleksandra GAČIĆ

KO ZATONEJO SANJE ROMANTIČNEGA JUGOSLOVANA – IZSELJENSKI DNEVNIK DR. BOGUMILA VOŠNJAKA

Ljubljana 2019

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Vošnjak B.
821.163.6-94

VOŠNJAK, Bogumil, 1882-1959
Ko zatonejo sanje romantičnega Jugoslovana : izseljenski dnevnik dr. Bogumila Vošnjaka / [ureditev in transkripcija vira, avtorica spremne študije] Aleksandra Gačić. - Ljubljana : Arhivsko društvo Slovenije, 2019. - (Viri / Arhivsko društvo Slovenije ; št. 42)

ISBN 978-961-6143-51-6
1. Gačić, Aleksandra, 1981-
COBISS.SI-ID 302409216

(THIS SPACE FOR USE OF AMERICAN CONSUL)

TRANSIT CERTIFICATE

No. 336

Embassy-Consular Section

American ~~Consulate~~ at Rome, Italy

I hereby certify that the bearer of this pass, according to satisfactory evidence produced to me, is about to pass through territory of the United States, in transit to Dominican Republic via (port of entry) west coast port (date of entry) abt. Dec. 10, 1947 and port of departure New York (date of departure) abt. Febr. 1. 1948

(SEAL)

(Vice Consul)

No fee Prescribed

Nov. 28. 1947.

M NO. 257A — FOREIGN SERVICE

UNITED STATES OF AMERICA
NONIMMIGRANT REGISTRATION

No. V 318835

THE HOLDER AGREES TO: (1) DEPART FROM TH STATES AT THE EXPIRATION OF STAY AUTHORIZE U. S. IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERV SURRENDER THIS DOCUMENT AT TIME OF DEPARTU OFFICER OF THAT SERVICE.

Bronislaw Wojcik

SIGNATURE OF HOLDER

Bronislaw Wojcik

DEPARTED FROM THE UNITED STATES

Vošnjakov potovalni dokument za odhod v ZDA, 28. november 1947, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 4

VSEBINA

DRUGEMU DNEVNIKU BOGUMILA VOŠNJAKA NA POT 7

ŽIVLJENJE IN DELO DR. BOGUMILA VOŠNJAKA PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO 10
Rodbina Vošnjakov in mladost Bogumila Vošnjaka 10
Vloga Bogumila Vošnjakova v véliki vojni 17
Vošnjakova politična dejavnost do druge svetovne vojne 25
Druga svetovna vojna in Vošnjakova emigracija v ZDA 35
Jugoslovanski romantik za vse življenje 53

DNEVNIK 1948–1959 57
13. junij–8. oktober 1948 57
9. oktober 1948–27. november 1948 85
28. november 1948–27. avgust 1949 92
28. avgust 1949–25. december 1949 120
[4. december–11. december – nečitljivi rokopis] 130
9. januar–9. julij 1950 134

DNEVNIK, 11. JULIJ–23. OKTOBER 1950 150
27. oktober 1950–6. julij 1951 173
8. julij 1951–30. december 1951 175
[Naprej v rokopisu] 179
1. januar 1952–4. september 1952 203
5. september 1952–31. december 1952 239
1. januar 1953–30. september 1953 259
1. oktober 1953–31. december 1954 297
1. januar–12. avgust 1955 361
20. avgust 1955–31. december 1955 386
1. januar 1956–31. december 1956 397
1. januar–30. december 1957 423
31. december 1957–17. september 1958 446
26. september 1958–30. december 1958 465
1. januar 1959–8. april 1959 489

VIRI IN LITERATURA 497
Arhivsko gradivo 497
Časopisni viri 497
Monografije, zborniki 497
Razprave in članki 498
Enciklopedije in biografski leksikoni 500
Spletni viri 500

ZAHVALA 501

DRUGEMU DNEVNIKU BOGUMILA VOŠNJAKA NA POT

»Emigracija, to je trda beseda, ki vzbuja spomine na velike žrtve, na žalostne ure obupa in hrepenenja po domači zemlji.«[1]

Pred leti, natančneje leta 1994, je Vošnjakov dnevnik iz obdobja *vélike vojne* objavil mag. Vladimir Kološa. Dnevnik mi je bil v veliko pomoč pri pisanju Vošnjakove obsežne politične biografije, ki je izšla leta 2017 pri založbi Jutro. Ko sem preučevala arhivsko gradivo, ki je resnično obsežno in ga najdemo v kar treh arhivih – Arhivu Republike Slovenije, Arhivu Jugoslavije in arhivu Studia Slovenica, sem prav v slednjem odkrila še neobjavljen Vošnjakov dnevnik, ki ga je dosledno pisal od odhoda v emigracijo v ZDA. Za objavo sem seveda morala pridobiti pisno privolitev dr. Janeza Arneža, ki je dnevnik skupaj z drugim gradivom prinesel v Slovenijo in ga tudi hrani v arhivu Studia Slovenica. Gre za relativno dolg časovni razpon kar dvanajstih let Vošnjakove emigracije v ZDA vse do smrti, od katere je junija 2019 minilo 60 let. Obstaja sicer še dnevnik iz časa emigracije v Rimu, ki pa je v rokopisu in zaradi ne najbolj »estetske« pisave njegova preučitev terja veliko več napora in časa, zato ga nisem pripravila za objavo; vsekakor bi bilo smiselno nekoč objaviti tudi tega, s čimer bi dobili zaokroženo celoto Vošnjakovih dnevnikov. Prav tako so v rokopisu ostali deli dnevnika v obravnavanem obdobju emigracije, in sicer iz istih razlogov kot pri dnevniku iz časa Vošnjakovega bivanja v Rimu. Ob tem ni mogoče prezreti dejstva, da morda obstaja še dnevnik, ki ga je, glede na opus njegovega pisanja, pisal vse življenje. A do danes le-tega nisem odkrila; morda je celo izgubljen ali uničen, saj je Vošnjak med vojno izgubil dom, po vojni pa pobegnil v tujino. A če ne bi bilo dr. Janeza Arneža, ki je pridobil in shranil obravnavani dnevnik, bi se morda izgubil tudi ta.

Dnevnik je obogaten s pojasnili in prevodi, saj gre za poseben Vošnjakov slog. Avtor sicer uporablja slovenščino, a je le-ta polna tujejezičnih primesi, med katerimi je največ angleških in srbskih; prav tako ne manjka nemščine in latinščine. A kljub trudu, da bi pojasnila čim več nejasnosti, ostajajo vrzeli, saj je Vošnjak pogosto uporabljal kratice za kakšne organizacije, navedel le priimke ali v najslabšem primeru samo imena določenih oseb, brez pojasnil, za koga pravzaprav gre. Pogosto se tudi navedbe datumov ne ujemajo, saj gre ponekod za preskoke oziroma podvajanje datumov; zato sem morala le-te tudi usklajevati, da sem dobila pravilno časovno zaporedje. Pojavljajo se tudi izpusti besed, pogoste so zatipkane besede, kar sem skušala, kjer je bilo mogoče, reševati z zapisom v oglatem oklepaju. Vendar v sam slog Vošnjakovega pisanja nisem posegala; prav tako nisem spreminjala oziroma pojasnjevala določenih besed, in sicer zaradi čim večje avtentičnosti avtorjevega zapisa. Tako se pojavlja besedišče, ki bi ga bilo treba morda slovnično in pravopisno urediti, a tega prav zaradi avtentičnosti nisem naredila. Tako so v izvirniku ostali zapisi, kot so: *teško, pripovedal, povdarjal, uloga, udati, ljubeznjivo, jedim, solnce, nikdo* itd. Kljub pomanjkljivostim, nedoslednostim in nepretipkanim stranem je dnevnik bogat vir za nadaljnje preučevanje Vošnjakovega življenja in dela, hkrati pa dobrodošel vir za preučevanje slovenske emigracije po drugi svetovni vojni.

Dnevnik jasno prikaže, s kakšnimi težavami so se srečevali ne le slovenski, temveč tudi vsi drugi jugoslovanski emigranti, predvsem politični. Hkrati prikaže Vošnjakovo zadnjo postajo, ki je sam ni čutil kot takšne, saj je do zadnjega upal, da bo njegova vrnitev v »svobodno«, komunizma prosto Jugoslavijo mogoča. Prikaže neusahljivo upanje nekoč velikega intelektualca z začetka 20. stoletja, ki je krojil slovensko usodo v času *vélike vojne*, in njegov žalostni zaton, ko v emigraciji hlasta po svobodi, politični uveljavlitvi, svojem nikoli zamrlem idealu – Jugoslaviji v romantični podobi, ki jo je imel oblikovano že od rane mladosti. Dnevnik razkriva vrsto Vošnjakovih padcev in malih vzponov, ki so nekako zanj značilni skozi vse življenje.

[1] Bogumil Vošnjak, *Jugoslovanski odbor v Londonu: ob 25 letnici nastanka* (Sreska organizacija Saveza ratnih dobrovoljaca Krajevine Jugoslavije: Ljubljana, 1940), 5.

Dnevnik, zaradi obsežnosti objavljen v dveh delih, je dobra osvetlitev in dopolnitev že objavljene Vošnjakove biografije in vir za številne neraziskane teme slovenske emigracije.

Pričujoča knjiga je vsebinsko razdeljena na dva dela. Prvi del, ki je v bistvu okrnjena različica že objavljene Vošnjakove biografije, ki sem jo pripravila v letu 2017, prikaže njegovo življenje in delo, drugi del pa je dejanski prepis še neobjavljenega dnevnika iz časa njegovega življenja v ZDA pa vse do smrti, ki je nekoliko korigiran, na kar kažejo oglati oklepaji, in obogaten s pojasnili v opombah.

Časovno je dnevnik razdeljen na 19 obdobij, in sicer:

1. 13. junij 1948–8. oktober 1948
2. 9. oktober 1948–27. november 1948
3. 28. november 1948–27. avgust 1949
4. 28. avgust 1949–25. december 1949
5. 9. januar 1950–9. julij 1950
6. 11. julij 1950–23. oktober 1950
7. 27. oktober 1950–6. julij 1951
8. 8. julij 1951–30. december 1951
9. 1. januar 1952–4. september 1952
10. 5. september 1952–31. december 1952
11. 1. januar 1953–30. september 1953
12. 1. oktober 1953–31. december 1954
13. 1. januar 1955–12. avgust 1955
14. 20. avgust 1955–31. december 1955
15. 1. januar 1956–31. december 1956
16. 1. januar 1957–30. december 1957
17. 31. december 1957–17. september 1958
18. 26. september 1958–30. december 1958
19. 1. januar 1959–8. april 1959

Poleg tega dnevnik bogatijo tri pisma, poslana: Franku J. Lauschetu 10. februarja 1957, Ladislavu Bevcu 8. novembra 1957 in Mihu Kreku 23. avgusta 1958. Iz časa, ko je živel v Little Fallsu, leta 1949, je v dnevniku pustil daljši zaznamek o svojem bivanju in dejavnostih, poleg tega je napisal krajši sestavek, naslovljen *Opis amerikanskega pokopališča*. 5. septembra 1954 je svoj dnevniški zapis naslovil *Poseta dr. Stošića*. Daljši, nekaj strani dolg zapis je pripravil tudi 9. septembra 1949. Daljši zapis, datiran 26. septembra 1958, zasledimo tudi ob obisku begunskih taborišč v Evropi. Zanimiva je tudi obogatitev ob njegovi sedemdesetletnici, ki jo je naslovil *Sprejem v Washingtonu v čast Bogumila Vošnjaka povodom njegove sedemdesetletnice*, in sicer en mesec po rojstnem dnevu, 3. oktobra 1952.

Iz dnevnika je razvidno, da včasih ni imel pri roki pisalnega stroja ali pa je morebiti imel premalo časa, da bi redno beležil dogodke in vtise, zato je mestoma spustil nekaj datumov ali pa je te združil in opisal nekaj dnevov skupaj. Na dveh mestih dve strani manjkata, in sicer v času od 5. do 9. aprila 1953 in 26. oktobra 1957, pri čemer lahko predvidevamo, da sta se izgubili, saj se besedilo nedosledno nadaljuje sredi povedi. Mestoma so zanimivi tudi zapisi, ki jih je podvajal, kar pomeni, da je iste dogodke opisal dvakrat, vendar ne dobesedeno.

A kot že omenjeno, v dnevniku manjkajo deli, ki so ostali v težko berljivem rokopisu, zato se vanje za zdaj nisem podrobneje poglabljala. Večinoma gre za manjše izpuste, do največ pet strani; izstopa le en nekajmesečni izpust. Manjkajo pa obodbja, kot si sledijo:

20.–27. avgust 1948
21.–25. september 1948
4.–11. december 1949
29. julij–9. avgust 1951
21.–22. november 1951
8. april 1958 – del besedila
19.–21. april 1958

Najdaljši del dnevnika, ki ga je Vošnjak pustil v rokopisu in ga ni pretipkal, je del iz obdobja od 27. oktobra 1950 do 26. junija 1951. Vošnjak je umrl 18. junija 1959, zato lahko domnevamo, da je bolezen napredovala nekako od 8. aprila 1959, saj od takrat naprej ni več nobenega dnevniškega zapisa. Posledično je težko oceniti njegove zadnje dneve življenja.

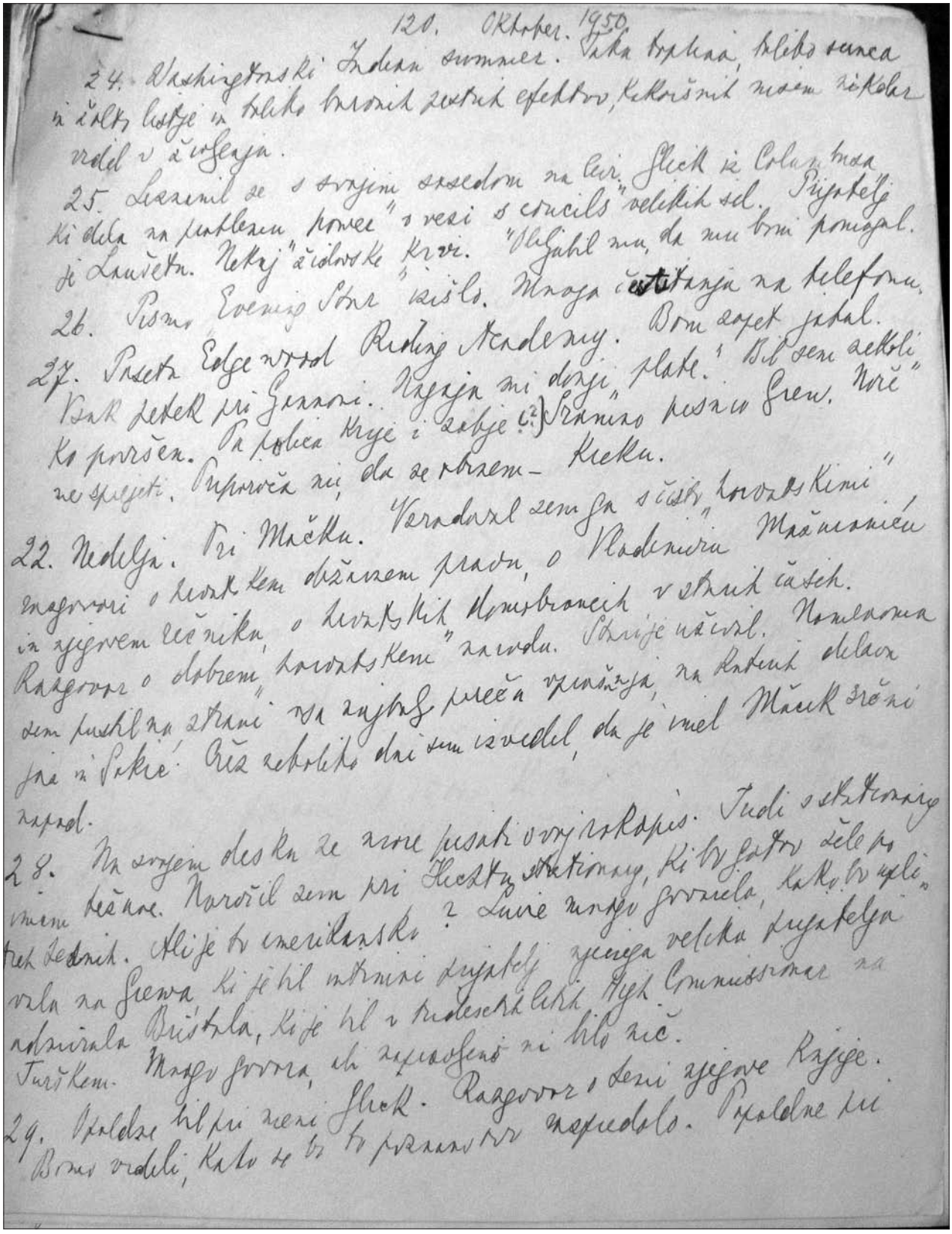

120. Oktober. 1950.

24. Washingtonski Židan summer. Vroča topla, blebs sunca
in žlti listje in kako barvit zvetek efektov, kakoršnih nam nikoli
videl v Evropi.
25. Lazumil se s svojim sosedom na levi. Slick iz Colorada
ki dela na patlezen power" v vesi s circuits" velikih sil. Prijatelj
je Lauretn. Nekaj "židovske krvi. "Obljubil mu, da mu bom pomagal.
26. Pismo Evening Star" izšlo. Mnoga čestitanja na telefonu.
27. Prosta Edge vrsta Rudnig Academy. Bom zopet jedal.
Vsak zeleli pri Gerson. Kazen mi dosti plate." Bil sem zelo
ko prosten. Na polica kuje i zabje (?) Pranico pesmi Gren. Nore"
ne spejeti. Napovedal mi, da se vrnem – Kleku.
22. Nedelja. Pri Mačku. Veradavl sem ga s časi „hrvatskimi"
govori o hrvatskem državnem pravu, o Vladimiru Maćuseniću
in njegovem rečniku, o hrvatskih domobrancih v starih časih.
Razgovor o dobrem „hrvatskem" narodu. Strije učil. Nemarna
sem pustil na stranu vse zapiske pisem in vpisnja, na katerih delam
jaz in Pekić. Ruž zebrlito dni sem izvedel, da je umel Mačuk zrno
napad.
28. Na svojem desku ze zvse pisati svoj rokopis. Tudi s strojem
vsem besne. Naročil sem pri Flechtu strojem, ki bi lahko želel
tek Jedrik. Kaj je to emeritanski? Lune mnogo govorila, kako bi rad
vzela na Jewa ki je bil intimni prijatelj njenega velika prijatelja
odsnimala Bištrla, ki je bil v tudeschi lirk. Hyk Communisme na
Turškem. Mnogo govora, ali zapuščeno ni bilo nič.
29. Vsaldne bil pri nemi Flick. Razgovor o Jeni njegove Rajge.
Bomo vedeli, kako se bo to vsemu nepredalo. Popoldne mi

Primer dnevnika v rokopisu, dnevnik 24. oktober 1950–6. julij 1951, Arhiv Studia Slovenica, škatla 8

ŽIVLJENJE IN DELO DR. BOGUMILA VOŠNJAKA PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO

Vošnjakovo življenjsko zgodbo bi lahko razdelili v štiri vsebinsko in karierno ločena obdobja. Prvo zajema a) njegovo rodbino in njegovo mladost, drugo b) njegovo udejstvovanje v političnem dogajanju v času *vélike vojne*, tretje c) obdobje pred drugo svetovno vojno, zadnje pa d) čas druge svetovne vojne in Vošnjakove emigracije v ZDA.

Rodbina Vošnjakov in mladost Bogumila Vošnjaka

Bogumil Vošnjak izhaja iz znane družine industrialcev, politikov, gospodarstvenikov – rodbine Vošnjak iz Šoštanja. Priimek je v Šaleški dolini prvič omenjen v 16. stoletju. Najstarejša oblika priimka je Bošnjak, saj naj bi rodbina okrog leta 1520 pred Turki pribežala iz Bosne v slovenske kraje, o čemer je pisal tudi Bogumil Vošnjak. Menil je, da so Vošnjaki begunci iz Bosne, ki so se naselili v Vitanju. Z usnjarstvom se je prvi začel ukvarjati Joseph Woschnak, ki se je kot usnjar naselil v Šoštanju, tam kupil posestvo in ustanovil usnjarsko delavnico. Najpomembnejša med njegovimi sinovi sta bila Mihael I. Vošnjak (1769–1843) in Ivan Vošnjak (1778–1854), saj se je z njima družina delila na dve veji usnjarjev, ki sta konec 19. stoletja svoje obrti povzdignili v industrijo.[2]

Ivan Woshnak je bil začetnik druge veje družine Vošnjak. Po očetovi in materini smrti je prevzel domačijo in usnjarsko delavnico v Šoštanju. Po njegovi smrti je obrt prevzel sin Vincenc (1819–1862), njegovo dejavnost pa je nadaljeval sin Ivan Vošnjak (1851–1933), tovarnar, poslanec in politik. Mihael I. (1769–1843) je leta 1788 začel z usnjarstvom v Šoštanju. Domačo usnjarno »Pri Mihelnu« je prevzel sin Mihael II. (1804–1879), dedek Bogumila Vošnjaka. V zakonu z Agato Jožefo Kasesnik se mu je rodilo osem otrok, in sicer Maria (1831–1912), Franz Xaver (1832–1912), Josip (1834–1911), Ferdinand (1835–1866), Bogumilov oče Mihael III. (1837–1920), Lucija (1838, umrla tri dni po rojstvu), Vincencija (roj. 8. 3. 1840) in Lucija. Mihael II. je bil tudi politično vpliven; leta 1848 je bil namreč izbran za poročnika šoštanjske narodne straže. Bogumilov dedek Mihael II. je bil ugleden, premožen in napreden meščan, ki je na pobudo sina Josipa leta 1874 v Šoštanju ustanovil posojilnico. Ded Mihael II. je premoženje zagotovil tudi svojim sinovom: Josipu, Mihaelu III. in Franzu Xaverju je kupil posesti na Visolah nad Slovensko Bistrico. Že od samega začetka je bilo določeno, da obrt prevzame najstarejši Franz Xaver, Josip in Mihael pa sta šla študirat.[3]

Stric Franz Xaver, ki ga Bogumil Vošnjak v spisih in spominih ne omenja, je zgradil industrijski objekt, ki je postal najpomembnejša tovarna usnja v Evropi, in obenem edina tovarna na Slovenskem, ki je prestala vse težave tedanje krize. Franc Xaver Vošnjak je bil v primerjavi z bratoma Josipom in Mihaelom nacionalno nevtralen in izreden gospodarstvenik, ki se je s svojimi izdelki uveljavil na različnih področjih trgovanja z usnjem in postal vojaški dobavitelj. Njegova sinova Hans in Franc Vošnjak sta vsekakor podedovala smisel za posel, začela sta se priklanjati nemški strani, čemur je botrovalo tudi samo poslovanje znotraj monarhije. Hans Woschnagg je prevzel vodenje tovarne, postal župan trga Šoštanj in leta 1909 deželni poslanec nemške stranke, vendar njegov mandat ni trajal dolgo.[4] Ponemčena veja Woschnaggov je leta 1908 pognala v stečaj konkurenta Ivana Vošnjaka, s čimer je polom doživela tudi šoštanjska posojilnica. Tovarno sta prevzela Hansova nečaka Walter in Herbert. Ob začetku okupacije in med 2. svetovno vojno je tovarna delala za potrebe nemške vojske, kasneje pa finančno in materialno pomagala partizanom, po vojni je bila nacionalizirana.[5]

---

2 Miran Aplinc, *Vošnjaki – industrialci iz Šoštanja*, (Šoštanj, 2005), 29–40; Isti, »Razvoj usnjarstva v Šoštanju«, Časopis za zgodovino in narodopisje 79, št. 44 (2008): 130.

3 Aplinc, *Vošnjaki,* 29–56; Bogumil Vošnjak, *Ob stoletnici rojstva Mihe Vošnjaka, prvega slovenskega zadrugarja. 18. septembra 1837.* (Beograd, 1937).

4 *100 let mesta Šoštanj 1911–2011* (Šoštanj, 2011), 8–9.

5 Jože Hudales, »Vošnjaki in Šaleška dolina«, v: *Prispevki*

Mihael Vošnjak, Vir: Arhiv Republike Slovenije, AS 1039, Osebni fond Bogumila Vošnjaka, mapa 1

A za Bogumila Vošnjaka ter za njegovo karierno, politično in narodnostno usmerjenost sta bila najpomembnejša njegov oče Mihael in stric Josip, ki ju je izjemno cenil in spoštoval ter ju imel za zgled.[6] Mihael Vošnjak se je rodil 18. septembra 1837 v Šoštanju. Sprva je študiral v Gradcu, a je študij končal na Dunaju leta 1857. Že kot študent se je zanimal za narodnogospodarska vprašanja. Po študiju se je izkazal kot železniški inženir in nadzornik pri gradnji železnic na slovenskem in avstrijskem ozemlju. Nato je bil načelnik nekaj železniških postaj. Leta 1879 se je predčasno

k zgodovini Šaleške doline, ur. Tone Ravnikar (Velenje, 1989), 3, 5–6.

6 Bogumil Vošnjak, *U borbi za ujedinjenu narodnu državu: utisci i opažanja iz dobe svetskog rata i stvaranje naše države* (Ljubljana, 1928), 380–381.

upokojil.[7] A delo je terjalo svoj davek, saj je njegovo zdravje vse bolj pešalo. Leta 1880 se je naselil v Celju, na pobudo brata Josipa; pod njegovim vplivom se je začel poglabljati v gospodarske razmere in pomen kreditnega zadružništva. Kot pripadnik liberalne mladoslovenske generacije je najprej navezal stike s kmečkim prebivalstvom in leta 1881 postal predsednik celjskega Sadjarskega združenja, s čimer si je pridobil ugled, potreben za zadružniško in poslansko delovanje. Leta 1881 je z rodoljubi ustanovil Celjsko posojilnico ter pomagal ustanavljati hranilnice in posojilnice tudi drugod. Na njegovo pobudo je bila leta 1883 ustanovljena prva Zveza slovenskih posojilnic s sedežem v Celju. Leta 1889 je bila v Celju ustanovljena še Južnoštajerska hranilnica. Leta 1890 so sprejeli Vošnjakov predlog, da ima zveza pravico in dolžnost nadzirati poslovanje posameznih posojilnic. Na njegovo pobudo je vlada leta 1903 uvedla obvezno članstvo kreditnih in drugih zadrug v revizijskih zadružnih zvezah.[8]

Kot politik se je začel v 80. letih boriti proti celjskim Nemcem in ustavovercem. Imel je velike organizacijske sposobnosti in smisel za zbiranje narodnega kapitala, ki naj bi bil osnova za gospodarsko neodvisnost in kulturni razvoj. Kot poslanec za kmečki okraj Celje v štajerskem deželnem zboru v Gradcu (1884–97) in Državnem zboru na Dunaju (1885–97) je odločno zastopal gospodarske in politične pravice slovenskega naroda; še posebej si je prizadeval za svobodnejši razvoj kreditnega zadružništva na Slovenskem. Leta 1910 se je odpovedal vsem položajem in dolžnostim ter se preselil v Gorico, kjer je bil podpornik in svetovalec mladi slovenski liberalni inteligenci, ki se je zbirala pri sinu Bogumilu.[9]

Na oblikovanje osebnosti Bogumila Vošnjaka je imel pozitiven vpliv tudi njegov stric Josip Vošnjak, rojen 4. januarja 1834 v Šoštanju. Leta 1858 je bil promoviran za doktorja medicine in doktorja kirurgije in nato kot zdravnik služboval v različnih krajih. Bil je med najvidnejšimi zdravniki svojega časa na Kranjskem in zelo delaven član kranjskega Društva zdravnikov. Kot politik v Kranjskem deželnem odboru (1878–95) je dosegel zakon o stalnosti deželnih zdravnikov. Za politiko se je začel zanimati pozno, saj se niti leta 1848 niti v svojih dunajskih letih še ni globlje zavedal slovenstva.[10] V spominih je zapisal, da so doma med seboj govorili nemško in da se za narodnost takrat niso dosti zanimali, a se je vse spremenilo z letom 1848.[11] Knjižne slovenščine se je naučil šele v Kranju, saj je prve dopise pisal v nemščini. Pozneje je po krajih, kjer je služboval, ustanavljal društva ter budil v mestnem in kmečkem ljudstvu narodno zavednost. V letih 1863–64 je bil med ustanovitelji *Slovenske matice*, leta 1865 je sodeloval pri mariborskem slovenskem državnopravnem programu, bil je dopisnik *Slovenca* (1865–67), soustanovitelj in sodelavec *Slovenskega gospodarja* (1867) ter napisal brošuro *Slovenci, kaj čemo?* (1867), v kateri je zavrgel zgodovinsko načelo in se zavzel za *Zedinjeno Slovenijo*. Januarja 1867 je bil v mariborskem kmečkem okraju izvoljen za poslanca v štajerskem deželnem zboru, v katerem je ostal do leta 1877 in je skupaj s pravnikom Mihaelom Hermanom začel boj za združitev vseh Slovencev v eno politično enoto s središčem v Ljubljani. V letih 1870–71 je bil ponovno izvoljen v celjskem kmečkem okraju. Najpomembnejši so bili njegovi nastopi v štajerskem deželnem zboru, kjer je leta 1868 zagovarjal jezikovno enakopravnost Slovencev in *Zedinjeno Slovenijo*. Udeležil se je skoraj vseh slovenskih ta-

7 MV, *Miha Vošnjak*, *Ilustrovani narodni koledar 1908*, dokument 1104/85, 1–3; MV, Janko Orožen, *Ing. Mihael Vošnjak*, dokument 1104/85, 1; Dušan Omahen, *Mihael Vošnjak (1837–1920): pobudnik in organizator hranilništva na Štajerskem: njegovo delovanje v deželnem zboru v Gradcu 1884–1896 in v državnem zboru na Dunaju 1885–1897: razprava* (Ljubljana, 1978), 12–14.

8 MV, *Miha Vošnjak*, *Ilustrovani narodni koledar 1908*, dokument 1104/85, 4–5; Tatjana Badovinac, Janko Germadnik, Branko Goropevšek, *Celjani so jih poznali* (Celje, 2010), 8.

9 *Miha Vošnjak*, 4–5.

10 MV, *Dr. Josip Vošnjak 7. I. 1834–21. X. 1911, Katalog razstave ob 150-letnici rojstva*, dokument 1333/85, 3; Branko Marušič, *Sto slovenskih politikov* (Ljubljana, 2002), 208–209.

11 Igor Grdina, »Življenje in podvigi Josipa Vošnjaka«, v: Josip Vošnjak, *Doktor Dragan* (Ljubljana, 1996), 5; Isti, »Spomini dr. Josipa Vošnjaka in dr. Josipa Serneca kot vir za historično sociolingvistiko slovenske Štajerske v XIX. stoletju«, v: *Jezikoslovne in literarnovedne raziskave: zbornik referatov 6. srečanja slavistov*, ur. Breda Pogorelec (Celovec, Ljubljana, 1989), 134.

Josip Vošnjak, Vir: Muzej usnjarstva na Slovenskem Šoštanj, Dr. Josip Vošnjak

borov v letih 1868–69, na njih govoril in napisal brošuro *Slovenski tabori* (1869).[12]

V dunajski državni zbor je bil izvoljen leta 1873 v kmečki kuriji okraja Celje, kjer je živel do leta 1885. V tem obdobju je bil na čelu mladoslovencev: leta 1873 je bil predsednik mladoslovenskega centralnega volilnega odbora, leta 1874 pa predsednik Narodnega društva. Njegovo tedanje politično delo je bilo zelo pomembno za prebujanje slovenske Štajerske in splošno narodno življenje. 6. novembra 1878 je izbruhnila protiturška vstaja v Bosni in Hercegovini, ob kateri je Josip Vošnjak v dunajskem parlamentu dejal, da »kri ni voda«, saj je šlo za usodo južnih Slovanov v osmanskem imperiju. Poudaril je potrebo po sodelovanju z Rusijo, saj je menil, da bi morebitna vojna med Avstrijo in Rusijo pomenila »začetek konca« Avstrije. Prepričan je bil, da bo kljub pasivnosti Avstrije Turčija propadla in bodo na južnih mejah Avstro-Ogrske nastale »kulturne krščanske države«.[13]

V kranjskem deželnem zboru je bil v letih 1877–95. Ob začetku vlade Edvarda Taaffeja je imel v slovenski politiki vodilni položaj. Njegovo zadnje politično dejanje je bilo izbojevanje slovenskih vzporednic na celjski gimnaziji, pri čemer je tesno sodeloval z bratom Mihaelom.[14]

Z gospodarskimi vprašanji se je srečeval na vsej svoji politični poti. V Šmarju je leta 1870 ustanavljal okrajno hranilnico in posojilnico, ki je vlada ni hotela potrditi. Nato je o hranilništvu objavil več člankov, v katerih je obrazložil teoretične osnove zadružništva, ki ga je na Slovenskem praktično uveljavljal brat Mihael. Pri reševanju agrarnih vprašanj se je zavzemal za omejitev moči velikega kapitala in bil proti veleposestvom. Na pereče socialne probleme delavstva in revnega kmečkega prebivalstva je opozarjal že na začetku 70. let 19. stoletja. A Josip Vošnjak ni bil le politik, temveč tudi književnik, kulturno delovanje pa je bilo vključeno v njegova politična prizadevanja.[15] Uveljavil se je tudi v leposlovju, čeprav se je kot pisatelj v slovenski javnosti pojavil šele sredi sedemdesetih let. Bogumil Vošnjak je strica Josipa izredno cenil in pogosto tudi razmišljal kot on. Iz poznejšega Vošnjakovega delovanja je razvidno, da sta na oblikovanje osebnosti, kakršna je bil Bogumil Vošnjak, in na njegove poglede resnično imela velik vpliv tako oče kot stric. Bogumil Vošnjak je predvsem s stricem delil (jugo)slovansko navdušenje in razumevanje ob publicističnem delu.[16] Blizu so mu bili stričevi politični nazori in delovanje proti centralističnemu nemškemu liberalizmu.[17]

Bogumil Vošnjak je bil torej sin Mihaela Vošnjaka in Celjanke Henriette Deutschmann (Dečman), vdove šoštanjskega odvetnika dr. Srečka Mayerja, ki je iz prvega zakona imela še sina Frana Mayerja, Bogumilovega polbrata, kasnejšega šoštanjske-

12 MV, *Dr. Josip Vošnjak,* 3; Marušič, *Sto slovenskih politikov*, 208–209; Janko Prunk, *Slovenski narodni vzpon, Narodna politika (1768–1992)* (Ljubljana, 1992), 79, 100.

13 Andrej Rahten, *Zavezništva in delitve, Razvoj slovensko-hrvaških političnih odnosov v habsburški monarhiji 1848–1918* (Ljubljana, 2005), 55; Isti, *Jugoslovanska velika noč, Slovenski pogledi na balkanski vojni (1912–1913) in jugoslovansko vprašanje* (Ljubljana, 2012), 30; Uroš Lipušček, *Sacro Egoismo*, *Slovenci v krempljih tajnega Londonskega pakta 1915* (Ljubljana, 2012), 166.

14 Rahten, *Zavezništva in delitve*.

15 Vošnjak, *Ob stoletnici rojstva,* 20; Marušič, *Sto slovenskih politikov*, 208.

16 Aleksandra Gačić, *Bogumil Vošnjak – politik in diplomati* (Ljubljana, 2017), 31.

17 Lučka Jevnikar, *Prozni spisi Bogumila Vošnjaka* (diplomsko delo, Univerza na Primorskem, 2009), 22.

Družina Vošnjak, Bogumil Vošnjak drugi z leve, Vri: Muzej Velenje. Družina Vošnjak

ga župana in odvetnika. Ukvarjala se je s pekovsko obrtjo in tako nadaljevala družinsko tradicijo. Kasneje so se preselili na Miklošičevo ulico v drugo hišo, ki je bila Henriettina last. Tako je Bogumil svoja prva leta in mladost do srede gimnazijskih let preživel v Celju.[18] A mati je umrla zelo zgodaj zaradi raka, pri njegovih štirinajstih letih. Poleg nemških pritiskov in težav zaradi delitve dediščine so tudi začetni znaki tuberkuloze pri mladem Bogumilu botrovali preselitvi v Gorico.[19]

Osnovno šolo je Vošnjak obiskoval v Celju in Gradcu, nato pa tri razrede gimnazije v Celju. Zaradi bolehanja je po preselitvi v letih 1896–1901 zasebno gimnazijo dokončal v Gorici. Leta 1901 se je odpravil na študij prava v Prago ter ga nadaljeval v Gradcu in na Dunaju. V času študija je bil predsednik Akademskega društva Slovenija. Leta 1906 je doktoriral iz prava in pravnih znanosti ter študij nadaljeval v Heidelbergu. Leta 1906 se je v Parizu vpisal na École libre des sciences politiques. V Parizu je študiral državniške znanosti in pripravljal knjigo z naslovom *Ustava in uprava Ilirskih dežel*, saj je imel priložnost raziskovati v pariških arhivih. Omenjeno delo je izšlo leta 1910, ko je bival v Pragi, kjer je prišel v stik s češkim političnim življenjem in njegovimi predstavniki. Še pred prihodom v Prago je leta 1907 služil obvezni vojaški rok v Welsu, na severu Avstrije.[20] Na začetku leta 1910 je kot predstavnik prve narodno-radikalne starešinske skupine vabil Ivana Prijatelja k reviji *Razvoj*, ki jo je snovala omenjena skupina.

18 Vošnjak, *Ob stoletnici,* 11–12; MV, Janko Orožen, *Ing. Mihael Vošnjak*, dokument 1104/85, 1; 22; Aplinc, *Vošnjaki*, 57; Omahen, *Razprava*, 15.

19 Vošnjak, *Ob stoletnici,* 11–12; MV, Janko Orožen, *Ing. Mihael Vošnjak*, dokument 1104/85, 1, 22; Aplinc, *Vošnjaki*, 57; Omahen, *Razprava*, 15.

20 Omahen, *Razprava*, 32.

Želel si je, da bi bila revija glasilo neodvisne, svobodne, napredne mlade inteligence.[21]

V Gorici je njegov oče kupil vilo v ulici Codelli in leta 1899 še veliko vilo Judit na Korzu (Corsu). Mihael Vošnjak je v Gorici pomagal sinu. Pri njiju se je zbirala generacija mladih, prihodnjih veljakov Jugoslavije. Mihael je podpiral tudi goriške javne ustanove ter osebno podpiral študente in druge zavedne Slovence, Bogumilove prijatelje in sodelavce, ki so se zbrali okoli revije *Veda*, ki jo je sofinanciral tudi Mihael Vošnjak.[22]

Bogumil Vošnjak je bil nadarjen za pisanje, in bil je tudi poliglot; sam je v svoji avtobiografiji zapisal, da govori množico jezikov, francoskega, angleškega, italijanskega, nemškega, češkega, ruskega in poljskega ter bere madžarskega.[23] Navkljub znanju jezikov je v času Kraljevine SHS najpogosteje za svoje publicistično delo uporabljal srbščino, kar je tudi razlog, da ga kljub pisateljski sposobnosti v slovenski književnosti ne postavljamo na vidnejše mesto.[24]

Oče mu je po maturi omogočil daljše potovanje po Sredozemlju; o tem potovanju so v *Soči* anonimno izhajali zapisi, ki jih je konec leta 1901, star komaj 19 let, izdal pod naslovom *Zapiski mladega potnika* v založbi Andreja Gabrščka.[25] Kljub mladosti se v potopisu kažeta njegova izredna razgledanost in pisateljska sposobnost.[26] Leta 1905 je potoval v Rusijo, kjer se je v Jasni Poljani sestal z Levom Tolstojem in se z njim pogovarjal o prihodnosti slovanstva. V stik je prišel tudi z ruskim politikom Pavlom Nikolajevičem Miljukovom, grofom Nikolajem Pavlovičem Ignatjevom in najboljšimi predstavniki ruske družbe.[27] Rezultat popotovanja po Rusiji v času rusko-japonske vojne je bil potopis *Na razsvitu – Ruske študije*, v katerem

Bogumil Vošnjak leta 1903, Vir: Slovan, 1903.

je izkazal rusofilstvo, a določeno mero zadržanosti do takratnega carskega despotizma.[28]

Zaradi zanimanja za narodnostna vprašanja je v času študija v *Ljubljanskem Zvonu*, *Slovanu* in *Omladini*, nato v *Naših zapiskih* objavljal članke s to tematiko. Od leta 1902 je v Gorici predaval na prireditvah akademskega društva Adrija.[29] Leta 1908 je kot predstavnik Slovencev sodeloval na slovanskem kongresu v Pragi, na katerem je bil izbran za jugoslovanskega sekretarja. Leta 1910 je bil med ustanovitelji Socialne matice in njen prvi predsednik. Pred *véliko vojno* je sodeloval tudi pri *Soči* in *Domovini*. Leta 1912 je bil kot prvi Slovenec habilitiran za zasebnega docenta za občе državno pravo na zagrebški univerzi. Od leta 1904 je redne stike vzdrževal tudi z Beogradom in ga še pred vojno leta 1914 obiskal.[30]

21 Ivan Prijatelj, *Izbrani eseji in razprave Ivana Prijatelja I.* (Ljubljana, 1952), XL.

22 Vošnjak, *Ob stoletnici,* 14; Omahen, *Razprava*, 32, Marja Boršnik, *Pogovori s pesnikom Gradnikom* (Maribor, 1954), 52–53.

23 ARS, OFBV, fascikel 1, Avtobiografija.

24 Andrijan Lah, *Vse strani sveta* (Ljubljana, 1999), 66.

25 Andrej Gabršček, *Goriški Slovenci, Narodne, kulturne, politične in gospodarske črtice* (Ljubljana, 1934), 109.

26 Lah, *Vse strani sveta,* 63–66.

27 ARS, OFBV, fascikel 1, Avtobiografija.

28 Lah, *Vse strani sveta*, 65–67.

29 Bogumil Vošnjak, »Ustavni pogledi Krfske deklaracije«, v: *Zgodovinski zbornik*, ur. Marijan MAROLT (Buenos Aires, 1959), 146.

30 Bogumil Vošnjak, *Dnevnik iz prve svetovne vojne*, ur. Vladimir Kološa (Ljubljana, 1994), 7; ARS, OFBV, fascikel 1, Avtobiografija; ARS, OFBV, fascikel 3, Vošnjakovo pismo Dimitrijeviću, 2. 7. 1919; ARS, OFBV, fascikel 8, Pravna fakulteta v Zagrebu, 8. 12. 1918.

Za narodnostna vprašanja se je začel zanimati zgodaj in za svoje ideje navdušil še druge mlade intelektualce, tudi pesnika Alojza Gradnika, svojega tesnega prijatelja. Pridružil se jima je še slikar Saša Šantel; vsi trije so se ukvarjali z literaturo, gojili narodno zavest in izdali dve številki litografiranega časopisa v podstrešni sobi Vošnjakove vile. Vošnjak in Šantel sta pisala prozo, Gradnik pa poezijo.[31]

Na Slovenskem se je v takratnem času že začel kazati liberalni odpor; predstavljala ga je narodno-radikalna mladina, ki je nastopila že jeseni 1904 z glasilom *Omladina*. Značilnost njenega političnega nastopa je bil njen aktivizem v smislu drobnega dela pod geslom »iz naroda v narod«.[32]

Vošnjak je objavljal v dvomesečniku za znanost in kulturo, imenovanem *Veda*, katere ustanovitelj in urednik je bil tudi sam.[33] *Veda* je dvakrat mesečno izhajala v letih 1911–1915 kot revija liberalno usmerjenih izobražencev, in sicer v Gorici; izšlo je 26 številk. Tiskala in zalagala jo je Goriška tiskarna Andreja Gabrščka. Posvečala se je družboslovni in humanistični tematiki pa tudi gospodarstvu in naravoslovju. Njena osrednja politična tema je bilo jugoslovansko vprašanje. Poudarjala je zlasti kulturno združevanje južnih Slovanov in tako pred *véliko vojno* v slovenski javnosti ustvarjala pluralen odnos do jugoslovanskih in drugih družbenopolitičnih vprašanj. Še po nastanku Kraljevine SHS in svoji vrnitvi v domovino je Vošnjak na očetovo pobudo že snoval idejo o ponovni izdaji revije.[34]

Marca 1914 je za tržaško *Edinost* govoril o jugoslovanski univerzi v Trstu, ki po njegovem mnenju ne bi bila smela biti samo slovenska, temveč jugoslovanska.[35] Na začetku marca je namreč prišlo do nacionalnih spopadov med italijanskimi ter slovenskimi in hrvaškimi dijaki na višji trgovski šoli Revoltella v Trstu. Italijansko časopisje v Italiji je za dogodek obtožilo Slovence in Hrvate, zato so le-ti državne poslance prosili za intervencijo, jugoslovanske dijake pa za solidarnost. Ko se je na zborovanju na Dunaju 11. marca 1914 zbralo okoli 300 jugoslovanskih študentov, ki so nasprotovali odprtju italijanske univerze v Trstu, je Vošnjak na zborovanju zaklical: "*Trieste o nulla – ali bo Trst slovenski ali pa ga sploh ne bo!*"[36]

Balkanski vojni v letih 1912 in 1913 sta pustili vtis tudi pri mladih intelektualcih na Goriškem. Pri Vošnjaku so potekali tajni nočni sestanki simpatizerjev srbskega Piemonta. Pri njem so se zbirali Gradnik, humorist Damir Feigl, Gregor Žerjav, Drago Marušič, France Gabrščček, Vladimir Knaflič, Andrej Gabrščček, pravnik Tomo Šorli, ekonomist Milko Brezigar, pravnik Dinko Puc in drugi. Predvsem oni so v Gorici oblikovali zavest za idejo jugoslovanske države. Na sestankih so razpravljali o posledicah, ki bi jih imela zmaga balkanskih narodov za Avstro-Ogrsko in njen obstanek. Menili so, da se morajo odcepiti od Avstro-Ogrske in zato zanetiti revolucionarno razpoloženje med slovenskim prebivalstvom.[37] Vošnjak je bil tudi član skrivne organizacije Slovenske mafije, ki jo je ustanovil ozek krog slovenskih narodnjakov na Dunaju. Duhovni oče te organizacije je bil Žerjav.[38] Hkrati je bil tudi član Družbe za izdajanje *Soče* in *Primorca*.[39] Franko, Podgornik, Gradnik in Vošnjak so se pritožili zoper policijskega komisarja Casapiccola, zato je kmalu sledila njihova aretacija. Poleg njih so zaprli še Gabrščka, Puca in Rajka Gradnika. Policija se je hotela prepričati o njihovi politični zanesljivosti, aretacije pa so bile naperjene predvsem proti Alojzu Gradniku, ki se je pritožil zoper preiskave v Čitalnici in drugih društvih; a so bili aretirani kmalu izpuščeni. Policija ni izvedela niti za skrito sestankovanje pri Vošnjakih.[40] Takrat je bil Vošnjak v Gorici rezervni poročnik v ulanskem polku, kar ga je rešilo pred hujšo usodo.[41]

---

31 Gačić, *Bogumil Vošnjak*, 47.

32 Janko Prunk, *Slovenski narodni vzpon, Narodna politika (1768–1992)* (Ljubljana, 1992), 130.

33 Vošnjak, *Dnevnik*, 7.

34 ARS, OFBV, fascikel 12, Žmavčevo pismo Vošnjaku, 29. 10. 1920.

35 »Proti italijanskemu divjaštvu na trgovski šoli Revoltelli«, *Edinost*, 12. 3. 1914, št. 39, 1.

36 Janez Cvirn, »Nacionalni izgredi na tržaški Revoltelli«, v: *Slovenska kronika*, 146.

37 Omahen, *Razprava*, 34; Boršnik, *Pogovori,* 61; Zadravec, *Znameniti Slovenci*, 26.

38 Jerca Vodušek Starič, *Slovenski špijoni in SOE 1938–1942* (Ljubljana, 2002), I.

39 Gabrščček, *Goriški Slovenci*, 408, 469.

40 Zadravec, *Znameniti Slovenci*, 25.

41 Gabrščček, *Goriški Slovenci*, 204, Boršnik, *Pogovori,* 64.

Vloga Bogumila Vošnjakova v véliki vojni

Leta 1911 je Vošnjak menil, da bi bilo nespametno, če bi Avstro-Ogrska razpadla,[42] vendar je tri leta kasneje razmišljal povsem drugače; zato je že julija 1914 želel oditi v tujino, kjer bi delal za združitev južnih Slovanov. Vendar njegov takojšnji odhod ni bil mogoč, saj so ga avstrijske oblasti kot sumljivo osebo poslale v Lvov, naj se oglasi pri svoji tamkajšnji vojaški enoti v ulanskem domobranskem polku. Ker si je poškodoval nogo, je dobil dopust in se vrnil v Gorico.[43] Časniki so celo pisali, da je padel na bojišču, zato je številne s svojo vrnitvijo presenetil. Ob prihodu se je kmalu sestal z nekdanjima sošolcema in sodelavcema Albertom Kramerjem in Gregorjem Žerjavom, ki sta prav tako kot on menila, da je potrebna borba za državno enotnost južnih Slovanov in da je za Slovence zelo pomembno, da v tujini začnejo odločno propagandno delo. Vošnjak je napel vse sile, da bi dobil dovoljenje za prestop avstrijske meje, pri čemer sta mu pomagala pravnik Ivan Marija Čok in tržaški namestnik Konrad Hohenlohe-Schillingsfürst. V Ljubljani in Trstu je od političnih prijateljev dobil informacije o obstoju in delovanju južnoslovanske politične emigracije, ki sta jo v Italiji vodila Hrvata Ante Trumbić in Frano Supilo.[44] Z očetovim privoljenjem in njegovo denarno pomočjo je zapustil monarhijo in se sprva umaknil v Švico.[45]

V spominih, ki jih je izdal v knjižni obliki po nastanku Kraljevine SHS, in sicer z naslovom *Za ujedinjenu narodnu državu: utisci i opažanja iz doba svetskog rata i stvaranje naše države*, je pojasnil, zakaj ni takoj javno nastopil in se priključil politični emigraciji v Rimu. Kot glavni razlog je navedel očeta, ki bi bil prva žrtev, če bi nastopil proti Avstriji. Hkrati jima je grozila zaplemba premoženja.[46] A kljub starosti in skrbem zaradi lastnine se je na sinovo prigovarjanje v Švico preselil tudi oče Mihael Vošnjak. Že spomladi 1915 je izvedel, da ga želi avtrijska vlada zaradi obtožbe veleizdajstva dati v preiskovalni zapor. Kljub vsem prizadevanjem so mu avstrijske oblasti zaplenile vse premoženje, ki mu ga ni uspelo predhodno prenesti v tujino, in sicer z utemeljitvijo, da prejema plačo srbske vlade in podpira sina, ki je bil po njihovi opredelitvi dezerter in član politične emigracije.[47] Na samem začetku emigracije sta Vošnjaka v Ženevi sprejela Čeha Tomáša Garrigueja Masaryka, in sicer s prošnjo, naj pri Britancih posreduje, da naj bi pokazali več zanimanja za Slovence. Ko je Bogumil Vošnjak odšel iz Gliona, je oče ostal v Švici, kjer je skrbel za sinove rokopise in njihovo tipkanje, saj jih je Bogumil potreboval za založnike. Oče je v tujini ostal politično dejaven, kolikor mu je to dopuščala visoka starost.[48]

Bogumil Vošnjak v Glionu ni zdržal dolgo; nemir ga je gnal naprej v delovanje. Na lastno pobudo se je v Rimu prvič srečal z Dalmatincem Antejem Trumbićem; ta ga je takoj pozval k vstopu v *Jugoslovanski odbor*, ki so ga pravkar snovali. Vošnjak se je v Rimu srečal tudi z Nikom Zupaničem, s katerim je kasneje složno sodeloval. Iz Rima se je skupaj s člani prihodnjega *Jugoslovanskega odbora* napotil v Pariz. Po njegovem prihodu v Pariz je bil ustanovljen odbor, in sicer z Antejem Trumbićem, Nikolo Stojanovićem, Hinkom Hinkovićem, Frankom Potočnjakom in Bogumilom Vošnjakom. Sestali so se v hotelu *Madison, Rue des Petits Champs*, ki je ostal glavni sedež *Jugoslovanskega odbora* do konca vojne.[49] Na začetku maja 1915 je v Parizu potekal sestanek nekaj slovanskih mož. Na podlagi programa, ki je nastal aprila, so se združili v *Jugoslovanski odbor* in »*pričeli na lastno pest, sami in brez zveze z domovino, polagati kamen za kamenom k državni stavbi …*«[50]

---

42 Bogumil Vošnjak, »Sociološki pomen nemško-slovanske jezikovne meje«, *Veda 1* (1911), 393.

43 Vošnjak, *Dnevnik,* 7–8.

44 Janko Pleterski, *Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo, Politika na domačih tleh med vojno 1914–1918*, (Ljubljana, 1971), 34; Gorazd Bajc, *Zapletena razmerja: Ivan Marija Čok v mreži primorske usode* (Koper, 2000), 42; Janko Pleterski, »Ante Trumbić in vprašanje razmejitve z Italijo v Slovenskem primorju in Istri 1904–1918«, v: *Britovškov zbornik*, 114.

45 Vošnjak, *U borbi*, 4; Omahen, *Razprava*, 36.

46 Vošnjak, *U borbi,* 10.

47 Omahen, *Razprava*, 37.

48 ARS, OFBV, fascikel 11, Očetovo pismo Vošnjaku, Ženeva, 23. 3. 1916.

49 Vošnjak, *U borbi,* 24.

50 Božo Repe, »Zakaj so Slovenci vstopili v Jugoslavijo in zakaj so iz nje odšli?«, v: *Jugoslavija v času, devetde-*

Povod za dejansko oblikovanje *Jugoslovanskega odbora* je bil podpis *Londonskega memoranduma*, ki je potrdil prepričanje *Jugoslovanskega odbora* o nujnosti borbe za združitev južnoslovanskih narodov. *Jugoslovanski odbor* so dokončno oblikovali 30. aprila 1915.[51] Za sedež odbora je bil določen London, saj Rim zaradi objektivnih razlogov za to ni bil primeren. Med štirinajstimi člani odbora sta bila tudi dva Slovenca, Bogumil Vošnjak in Niko Zupanič.[52] Odbor naj bi posebno pozornost posvetil morju, navzven pa je zastopal idejo integralnosti dežel. Vošnjak je menil, da bi bilo treba nujno nekaterim vplivnim francoskim politikom razložiti narodnostno stanje, nakar so se Dinko Trinajstić, Gustav Gregorin in Bogumil Vošnjak sestali s francoskim zunanjim ministrom Stéphenom Pichonom in francoskim premierjem Georgesom Clemenceaujem. Vošnjak je poročal o jadranskem vprašanju v odboru francoske zbornice za zunanje zadeve. Odbor je sestavil jugoslovansko spomenico, ki so jo 6. maja 1915 predali francoskemu ministru za zunanje zadeve Théophilu Delcasséju in ruskemu ambasadorju v Parizu Aleksandru Petroviču Izvoljskemu.[53] V spomenici so vlade teh držav obvestili o ustanovitvi odbora in njegovih ciljih; poglavitno je to, da je bilo jugoslovansko vprašanje povezano z jadranskim vprašanjem. Podobno spomenico so 15. maja izročili tudi britanski vladi.[54] Delcassé in Izvoljski nista skrivala simpatij do programa *Jugoslovanskega odbora*, medtem ko je bilo težje na svojo stran pridobiti Britanca lorda Edwarda Greya.[55]

Že februarja 1915 sta Josip Mandić in Vošnjak opozarjala, da ima propagandno delo zelo pomembno nalogo in da je treba za tuje diplomate ustanoviti glasilo.[56] Tako je *Jugoslovanski odbor* začel v Parizu izdajati list *Bulletin Yougoslave*, v Londonu pa *The Southern Slav Bulletin* pod uredništvom hrvaškega književnika Milana Marjanovića in hrvaškega dramatika Srgjana Tučića. *Jugoslovanski odbor* je spretno izkoriščal moč propagande in opozarjal na jugoslovansko vprašanje. Člani *Jugoslovanskega odbora* so se udeleževali raznih shodov, predavanj, nagovorov in konferenc. Številne govore je imel tudi Vošnjak, npr. v londonskem Hyde-Parku in v Viktoria-Parku. Govoril je tudi v industrijskem mestu Leedsu, nato v Royal-Colonial-Society in še marsikje.[57]

V času delovanja v *Jugoslovanskem odboru* je imel večkrat težave s sodelavci, tudi Slovenci; očital jim je, da so premalo dovzetni za zadeve, ki so se vsaj njemu zdele zelo pomembne. Rojake je namreč označil za počasneže, saj so po njegovem mnenju zadeve pri njih odvijale prepočasi.[58] Vošnjak pogosto ni bil vabljen na druženja in praznovanja drugih članov *Jugoslovanskega odbora*, kot da bi se ga želeli izogibati.[59] Iz njegovega dnevnika iz časa *vélike vojne* je moč čutiti in uvideti, da so tudi njegova prizadevanja in mnenja velikokrat naletela na nasprotujoč odziv. Sam pa je bil pogosto razočaran nad delom *Jugoslovanskega odbora*.[60]

---

set let od nastanka prve jugoslovanske države/Yugoslavia through time, Ninety Years Since the Formation of the First State of Yugoslavia, ur. Bojan Balkovec (Ljubljana, 2009), 27.

51 Franjo Tuđman, »Jugoslavenski odbor i stvaranje zajedničke države južnoslavenskih naroda«, v: *Jugoslavenski odbor u Londonu*, ur. Vaso BOGDANOV, Ferdo ČULINOVIĆ in Marko KOSTRENČIĆ (Zagreb, 1966), 398.

52 Peter Vodopivec, *Od Pohlinove slovnice do samostojne države, Slovenska zgodovina od konca 18. stoletja do konca 20. stoletja* (Ljubljana, 2006), 157; Petrinović, *Ante Trumbić*, 126–127.

53 Jože Pirjevec, »Trst je naš!«, Boj Slovencev za morje (1848–1954) (Ljubljana, 2008), 72; Ladislav Zakošek, *Primerjalna analiza državnopravnih konceptov projugoslovanske slovenske emigracije med prvo svetovno vojno* (magistrsko delo, Fakulteta za državne in evropske študije Kranj, 2013), 48.

54 Petrinović, *Ante Trumbić*, 126–127; Ogris, *Borba*, 8; Dragotin Lončar, *Politično življenje Slovencev, Od 4. januarja 1797. do 6. januarja 1919. leta* (Ljubljana, 1921), 95; Vodopivec, *Od Pohlinove slovnice*, 157; Stane Granda, *Slovenija, Pogled na njeno zgodovino* (Ljubljana, 2008), 190.

55 Ogris, *Borba*, 17; Ante Mandić, *Fragmenti za historiju ujedinjenja, Povodom četrdesetgodišnjice osnivanja Jugoslavenskog odbora* (Zagreb, 1956), 22.

56 Filip Hameršak, »Josip Jedlowski – životopis (s bilješkama za transnacionalnu povijest jedne građanske obitelji)«, Časopis za suvremenu povijest 37, št. 1 (2005): 107.

57 Ogris, *Borba*, 21–23.

58 Vošnjak, *Dnevnik*, 43–44.

59 Prav tam 128.

60 Vošnjak, *Dnevnik*, 64, 151 in 155–156.

Bogumil Vošnjak med véliko vojno, Vir: Arhiv Republike Slovenije, AS 1039, Osebni fond Bogumila Vošnjaka, mapa 1

Junija 1915 so bili člani *Jugoslovanskega odbora* povabljeni k Arthurju Evansu na njegov dom.[61] Tam je Vošnjak zastavil vse svoje znanje, da bi Evansa prepričal, da prava in pravična zahodna meja Jugoslavije ne more potekati drugod kakor po Soči.[62] A vidnejših uspehov odborniki na sprejemu niso dosegli.[63] Vošnjak je zaman prepričeval arheologa Arthurja Evansa, zgodovinarja Roberta Williama Seaton-Watsona ter zgodovinarja in novinarja Wickhama Steeda, da še ni treba govoriti o strogo geografskih mejah; te naj bi bile stvar prihodnosti. Menil je namreč, da trojica ne pozna italijanskega značaja.[64] Britanska javnost je veliko slovenskega ozemlja prištevala k nemškim krajem, zato sta Vošnjak in Zupanič imela težko delo, saj sta že v prvih propagandnih poskusih naletela

61 ARS, OFBV, fascikel 3, Pismo Arhurja Evansa, 13. 6. 1915.

62 Ogris, *Borba,* 18.

63 Vošnjak, *U borbi,* 53.

64 Ogris, *Borba,* 19.

na veliko nerazumevanje britanske javnosti.[65] Pisma pričajo, da je imel Vošnjak neposredne stike z Evansom, saj se mu je ta ob priložnosti zahvalil za poslane brošure, ki so se nanašale na južne Slovane.[66]

V London je prispela tudi Vošnjakova spomenica o Slovencih, ki jo je napisal še v domovini in v kateri je obravnaval slovensko vprašanje, posebno poglavje pa je namenil Primorski in Trstu.[67] Zavzemal se je, da bi jo posredovali zaveznikom ločeno od skupne jugoslovanske, a je naletel na kar precej neodobravanja pri kolegih iz *Jugoslovanskega odbora*. Na njegovo vztrajanje so člani spomenico vendarle podpisali.[68] Tudi sicer si je ves čas vojne prizadeval za to, da je opozarjal »antantne in ameriške diplomatske kroge« na nujnost razpada Avstro-Ogrske.[69] Ves čas vojne se je trudil, da bi Trst prišel v roke prihodnje jugoslovanske države.[70]

Brez posvetovanja z *Jugoslovanskim odborom* se je odpravil tudi v Niš, saj je želel spoznati starosto srbske politike Nikolo Pašića.[71] V Nišu je obiskal še Stojana Protića, o katerem je dobil zelo pozitiven vtis.[72] Ves čas vojne je vzdrževal redne pisne stike z očetom Mihaelom. Tako mu je oče aprila čestital za pridobljena poznanstva najbolj pristojnih oseb, s čimer naj bi mu bilo delovanje v javnem življenju za polovico olajšano. Oče je menil, da je nadalje vse odvisno od izida vojne. Med tem časom so se boji na soški fronti le še okrepili in ena izmed njunih vil je bila še huje poškodovana, vrtnarja pa je ubila granata.[73]

Vošnjak je imel med vojno tesne stike tudi s češko politično emigracijo, tako da ni manjkalo niti stikov z Masarykom. Na srečanjih z njim je razpravljal o položaju Slovencev in njihovih zahtevah po Primorski.[74] V Londonu se je srečal še z enim izmed vodilnih iz češke emigracije, Edvardom Benešem, s katerim sta se pogovarjala predvsem o položaju Nemčije.[75] Vošnjak je v razpravi *Jugoslovanski odbor* iz leta 1940 zapisal, kako jim je Masaryk zavidal, da so v emigraciji imeli vrsto jugoslovanskih parlamentarcev in javnih delavcev, zbranih okrog *Jugoslovanskega odbora*, medtem ko sta bila z Benešem povsem sama.[76]

S sekretarjem srbskega poslaništva Milanom Gavrilovićem je imel Vošnjak pozitivne izkušnje. Z njim je razpravljal o prihodnjih ustavnih problemih Jugoslavije. Prihodnja ureditev Jugoslavije je bila po njegovih besedah tabu tema in zanjo ni bilo pravega zanimanja. Sam je pogosto opozarjal na to problematiko, a somišljenikov ni našel.[77]

Vošnjak je imel med vojno priložnost spoznati tudi številne zavezniške veljake, med drugimi tudi ambasadorja Velike Britanije v Washingtonu lorda Jamesa Brycea, s katerim sta se pogovarjala predvsem o Hrvaški. Srečal se je tudi z irskim nacionalistom in novinarjem Thomasom Powerjem O'Connorjem, s katerim je razpravljal o *Londonskem memorandumu*. O'Connor, ki je bil takrat najstarejši član britanskega parlamenta, mu je napisal predgovor k njegovi knjigi *A Dying Empire*.[78] To knjigo so v State Departmentu in pri Inquiryju, ameriški študijski skupini, ki jo je organiziral

65 Ljubinka Trgovčević, *Naučnici Srbije i stvaranje Jugoslavije* (Beograd, 1986), , 187.

66 ARS, OFBV, fascikel 6, Vošnjakovo pismo Evansu, 20. 1. 1916; ARS, OFBV, fascikel 6, Vošnjakovo pismo Evansu, 28. 3. 1916; ARS, OFBV, fascikel 6, Vošnjakovo pismo Evansu, 30. 3. 1916.

67 Zakošek, *Primerjalna analiza*, 46.

68 Vošnjak, *U borbi,* 55; Lipušček, *Sacro Egoismo*, 275; Dragovan Šepić, *Italija, saveznici i jugoslavensko pitanje 1914–1918* (Zagreb, 1970), 133.

69 Andrej Rahten, »Od aneksijske krize do Ženevskega sporazuma: slovensko-srbski odnosi 1908–1918«, v: *Slovenski diplomati v slovanskem svetu*, 81; Andrej Rahten, »Očrt slovenske diplomacije ali diplomacije Slovencev«, v: *Teorija in praksa, družboslovna revija 48*, št. 3 (2011): 652.

70 Vošnjak, *Dnevnik*, 68.

71 Vošnjak, *U borbi,* 64.

72 Vošnjak, *Ustavni pogledi*, 148.

73 ARS, OFBV, fascikel 11, Očetovo pismo Vošnjaku, 16. 4. 1916.

74 Vošnjak, *Dnevnik*, 151; Borut Klabjan, »Oblikovanje jugoslovanskih meja. T. G. Masaryk in vprašanje jugoslovansko-italijanske meje po prvi svetovni vojni«, v: *Jugoslavija v času, devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države/Yugoslavia through time, Ninety Years Since the Formation of the First State of Yugoslavia*, ur. Bojan Balkovec (Ljubljana, 2009), 281.

75 Vošnjak, *Dnevnik*, 129–130.

76 VOŠNJAK Bogumil, *Jugoslovanski odbor* (Ljubljana, 1940), 19.

77 Vošnjak, *Ustavni pogledi*, 150.

78 Vošnjak, *U borbi,* 130 in 132.

Woodrow Wilson in ki je bila zadolžena za pripravo gradiva za mirovno konferenco v Parizu, uporabljali kot neke vrste priročnik o Sloveniji.[79]

Vošnjak je tudi sicer med emigracijo pisal članke in knjige, ki naj bi zaveznike prepričali o upravičenosti slovenskega naroda do skupnega življenja z drugimi Jugoslovani. A z njihovo izdajo je imel nemalokrat težave, zato so bila razna dela glede na razmere izdana prepozno. To se mu je na primer zgodilo tudi s knjigo *A Bulwark against Germany*, ki je bila napisana že pozimi 1915, izšla pa je šele spomladi 1917. Izdala jo je ena izmed najboljših britanskih založb *George Allen & Unwin* v Londonu. Knjiga je bila v britanskih krogih dobro sprejeta. Leta 1918 je bila izdana tudi v New Yorku.[80] V spisih *Jugoslav Nationalism* (zbirka predavanj), A *Bulwark against Germany*, *La Questione de Trieste* in spomenici *Austrian Federalism*, ki so izšli med vojno, je ocenjeval, da predstavlja največjo nevarnost za obstoj slovenstva Nemčija,[81] saj naj bi si le-ta obetala prosto pot do Jadrana, in sicer z zlomom Čehov in Slovencev. V *A Bulwark against Germany* je Slovence predstavil ameriški javnosti in obenem tudi jugoslovansko gibanje.[82]

Konec aprila 1917 je Nikola Pašić povabil na Krf Trumbića in Stojana Protića, hkrati pa predlagal, naj tja pridejo še trije člani *Jugoslovanskega odbora*, po en Hrvat, Slovenec in bosanski Srb.[83] Člani *Jugoslovanskega odbora*, ki so sestavili deklaracijo, so bili Trumbić, Protić, Ljuba Davidović in Bogumil Vošnjak, člani srbske vlade pa Nikola Pašić, Momčilo Ninčić, Vojislav Marinković, Marko Đuričić in Milorad Drašković. Deklaracija je bila podpisana 20. julija 1917.[84] Izbrani slovenski kandidat je bil Bogumil Vošnjak, saj ga je za pogajanja na Krfu med drugim kvalificiralo tudi njegovo zanimanje za jugoslovanski problem ter vprašanje Trsta in Istre.[85] Pred pogajanji je bila v domovini sprejeta *Majniška deklaracija*, ki je niso mogli spregledati ne člani *Jugoslovanskega odbora* ne srbski politiki. Pašić in srbska vlada sta sicer dajala vtis tolerance do nje, kar je Vošnjak pozneje napačno ocenil, da so srbski politiki o njej govorili z odobravanjem.[86]

Pred odhodom na Krf so se člani *Jugoslovanskega odbora* srečali na pripravljalnih sestankih in sklepe strnili v nekakšnem protokolu,[87] čeprav v Pašićevem pozivu ni bilo opredeljeno, o čem bodo razpravljali.[88] Na prvi seji krfske konference je Vošnjak udeležencem izročil spis *Piemont*, zbirko razprav o temeljih prihodnje države, političnem centralizmu, decentralizaciji in samoupravi po razmeram primerno prilagojenem anglosaškem vzoru. Vošnjak se je zavzemal za to, da bi nova država vključevala vse slovensko ozemlje. A ker je bila vmes objavljena *Majniška deklaracija*, srbski udeleženci sprva niso hoteli niti slišati za Slovence, saj naj bi sami zahtevali obstanek pod habsburško monarhijo.[89]

Vošnjak se je zavzemal za samouprave, zato je na pogajanjih podal natančen očrt njihovega delovanja. Seveda je ob tem ostro obsojal centralizem. A z njegovim predlogom o samoupravah se je od članov *Jugoslovanskega odbora* strinjal le Hinko Hinković in še ta le delno. Ob razpravi o imenu prihodnje skupne države je Vošnjak predlagal ime Združena nacija Srbov, Hrvatov in Slovencev,[90] saj je ves čas zagovarjal tezo, da so Slovenci Jugoslovani in se za to tudi boril pri propagandi v emigraciji.[91]

Delegati *Jugoslovanskega odbora* niso nastopali skupno, temveč posamezno, vsak s svojim stališčem; to je prineslo slabe rezultate, saj niso imeli

79 Uroš Lipušček, »Slovenci in Londonski pakt«, v: *Velika vojna in Slovenci: 1914–1918*, ur. Peter VODOPIVEC in Katja KLEINDIENST (Ljubljana, 2005), 156.

80 Gačić, *Bogumil Vošnjak*, 110.

81 Bogumil Vošnjak, *Jugoslav nationalism* (London, 1916), 41.

82 Tibor Glant, »The War for Wilson's Ear: Austria-Hungary in Wartime American Propaganda«, *Hungarian Studies Review XX*, št. 1–2, (Spring-Fall, 1993): 36–37.

83 Silvo Kranjec, *Kako smo se zedinili* (Celje, 1928), 96.

84 ASS, FV, škatla 4, »Štiridesetletnica krfske deklaracije«, *Ameriška domovina*, 24. 7. 1957; Vošnjak, *Jugoslovanski odbor*, 26.

85 Dragoslav Janković, *Jugoslovensko pitanje i krfska deklaracija 1917. godine* (Beograd, 1967), 28; Vošnjak, *U borbi*, 221.

86 Janković, *Jugoslovensko pitanje,* 130 in 202.

87 Vošnjak, *U borbi,* 186–187.

88 *Ante Trumbić, politička shvaćanja i djelovanje*, 162.

89 Ogris, *Borba*, 40.

90 Janković, *Jugoslovensko pitanje*, 261–262.

91 Vošnjak, *Dnevnik*, 120.

usklajenih sodb o pomembnih vprašanjih notranje ureditve snujoče se države, o čemer so razpravljali šele po njenem nastanku.[92] Na Vošnjakov predlog je Pašić med drugim sprejel sklep, da bodo v novi državi vse tri vere enakopravne. Ko so razpravljali o imenu, grbu, koledarju in kronanju, je Vošnjak oporekal Protićevi izjavi, da je ime Jugoslavija umetno. Ob koncu seje je Pašić priporočil, da za ureditev deklaracije poskrbijo Protić, Marinković, Davidović, Trumbić in Vošnjak.[93] 5. julija 1917 je bil Vošnjak izbran za člana ožjega odbora za sestavo *Krfske deklaracije*.[94]

16. julija 1917 so člani konference na Krfu imeli zadnjo sejo, na kateri so govorili o vsebini *Krfske deklaracije*. Vošnjak je zapisal, da so se razšli v zelo težkem razpoloženju in da je bilo moč zaznati nekakšno nezaupanje. Občutek so imeli, da jih čakajo usodni dogodki, ki ne bodo uresničili združitve v smislu ideala, ki so si ga zastavili s *Krfsko deklaracijo*. V spominih je ugotavljal, da se črni pogledi na prihodnost niso uresničili, a ostalo je »želo nezaupanja« med Pašićem in Trumbićem, ki je kalilo medsebojne odnose v letu 1918 in tudi pozneje.[95]

Vošnjak je v spominih oporekal trditvam, da je bila *Krfska deklaracija* mednarodno dejanje, zaključeno med dvema mednarodnima ustvarjalcema. Deklaracija je bila zaveznikom uradno notificirana kot državni program Srbov, Hrvatov in Slovencev.[96] Seveda so se tudi člani *Jugoslovanskega odbora* zavedali, da deklaracija ni rešila vseh vprašanj in da ni nujno, da bo vse tako, kot je bilo zapisano.[97] Štirideset let kasneje je Vošnjak še vedno s spoštovanjem gledal na akt *Krfske deklaracije* in bil ponosen, da jo je snoval.[98]

Kljub podpisu *Krfske deklaracije* so se nesporazumi med *Jugoslovanskim odborom* in srbsko vlado nadaljevali. Tako Pašić ni želel pristati na sporazum, ki bi izenačil *Jugoslovanski odbor* s srbsko vlado; zato je Trumbić 8. oktobra 1918 britanskemu zunanjemu ministru Arthurju Balfourju poslal spomenico, v kateri je poudaril razlike v stališčih med *Jugoslovanskim odborom* in srbsko vlado. Odbor je zaradi odpora srbske vlade in razočaranja zaradi francoskega in britanskega stališča polagal vedno več upov v ZDA in ameriškega predsednika Thomasa Woodrowa Wilsona.[99] Vošnjak je na primer menil, da je bil vstop ZDA v vojno usoden tudi za hrvaške in slovenske emigrante v ZDA. Hkrati je bil prepričan, da če ZDA ne bi vstopile v vojno, bi Evropa ostala na istem in ne bi razrešila težav, zavezniki pa brez ZDA ne bi bili sposobni rešiti Srbije.[100]

Že na Krfu so se pojavljale težave glede jugoslovanske misije v ZDA; o tem se je s Pašićem pogovarjal tudi Vošnjak. Edini Pašićev pomislek je bil, da ZDA še niso napovedale vojne Avstriji. Vošnjak pa je menil, da jim bo Slovence in Hrvate v ZDA in drugje uspelo prepričati o jugoslovanskem programu srbske vlade le v primeru, če bo misija resnično jugoslovanska, ne zgolj srbska. A hkrati je razumel Pašićeve razloge, saj je celo Ljuba Mihajlović odstopil od svoje poslanske misije v Washingtonu, saj je v Beli hiši zagovarjal jugoslovanski in ne razširjeni program Srbije z izhodom na morje.[101]

Ob koncu vojne si je Vošnjak vse bolj želel misije v ZDA, kjer bi med slovenskimi in hrvaškimi izseljenci širil jugoslovansko idejo. Pred odhodom je sicer imel kar nekaj burnih razprav s Trumbićem, ki pa mu je naposled dal blagoslov in ga celo opomnil, da mora *Krfsko deklaracijo* dojemati kot *Sveto pismo*.[102] A po prihodu v ZDA je Vošnjak naletel na ovire. Emigranti v Londonu so se zavedali neenotnosti, agitacija za *Jugoslovanski odbor* v ZDA pa je bila zlasti med Slovenci slaba. Vošnjak je bil v ZDA poslan po navodilih regenta Aleksandra Karadžorđevića, njegova naloga pa je bila pridobiti Slovence za podporo *Krfski deklaraciji* in funkcionarje State Departmenta prepriča-

92 *Ante Trumbić, politička shvaćanja i djelovanje*, 162.

93 Vošnjak, *U borbi,* 247–248; Vošnjak, *Jugoslovanski odbor*, 30–31.

94 Vošnjak, *Dnevnik*, 202.

95 Prav tam, 261–263.

96 Vošnjak, *U borbi,* 265–266.

97 Vošnjak, *Dnevnik*, 241.

98 Vošnjak, *Ustavni pogledi*, 160.

99 *Ante Trumbić, politička shvaćanja i djelovanje*, 147–148 in 150.

100 Prav tam, 169–170.

101 *Ante Trumbić, politička shvaćanja i djelovanje,* 310–311.

102 Vošnjak, *Dnevnik*, 247.

ti, naj pokažejo več posluha za priznavanje odbora. Hkrati je Vošnjak moral rojake prepričati, da nova država ne bo temeljila na vojaškem osvajanju, temveč na vzajemnem soglasju med Srbi, Hrvati in Slovenci iz habsburške monarhije ter Srbi iz kraljevine. Najprej je skušal pridobiti lastnika in urednika časnika *Glas naroda* Franka Sakserja in vodstvo Slovenskega republikanskega združenja, a mu slednje ni uspelo. Za podporo *Krfski deklaraciji* mu ni uspelo pridobiti niti socialistov niti slovenskega katoliškega krila.[103]

Vošnjak ni povsem z odobravanjem sprejemal Wilsonovih 14 točk; v spominih je namreč zapisal, da so le-te izzvale pravo senzacijo v svetu in so obenem pomenile precejšnje razočaranje za vsakogar, ki si je želel neodvisno in svobodno Jugoslavijo. Leta pozneje je zapisal, da je takrat imel občutek, da se je vse zarotilo proti njim, pri čemer se je zavedal, da njegova naloga ne bo lahka. Ob vseh tegobah, ki so ga takrat pestile, ga je ob prihodu v Ameriko pričakala še huda zima, kakršne ni pomnil.[104]

V času bivanja v ZDA je pomagal pri nastanku *Slovenske narodne zveze*, ustanovljene na skupščini v Clevelandu od 14. do 16. aprila 1918. Za *Slovensko narodno zvezo* je predaval na velikih univerzah in njegov načrt, da bi organizirali vseučiliščno centralo za študij mednarodnih vprašanj, je po njegovih besedah naletel na veliko odobravanje. Za tovrstno zanimanje je skušal spodbuditi tudi Rockfelerjev inštitut, katerega predsednik je bil prijatelj Ignaca Jagra, brata člana *Jugoslovanskega odbora*. Očetu je v Švico sporočal o uspehih svojih prizadevanj in zatrjeval, da je vsa duhovščina na njegovi strani, časniki so pisali proti Avstriji, 90 % Slovencev pa se je menda opredelilo za združitev. Težave mu je povzročal le republikanizem. Ob napovedi oblikovanja *Slovenske narodne zveze* naj bi se zaključila tudi njegova agitacija, saj je zveza pomenila močno denarno centralo.[105]

Vošnjak prvič v ZDA, Skupina slovenskih izseljencev v Washingtonu, D.C. ob razvitju jugoslovanske zastave 4. julija 1918, Vir: URN:NBN:SI:IMG-RCT0DTC8 from http://www.dlib.si, pridobljeno 24. oktobra 2012, 18.52 h.

V ZDA je Vošnjak najprej obiskal uredništvo slovenskega dnevnika *Glas naroda*, enega izmed največjih slovenskih listov v emigraciji, ki se še ni opredelil za jugoslovansko idejo. Le po nekaj dneh je bil izdan odlok federalnega ministra za pošto, da je nujen prevod celotnega lista v angleščino, kar je bil način ameriške cenzure, a je Vošnjak priskočil na pomoč z intervencijo pri ministru, s čimer je *Glas naroda* spremenil svojo usmeritev in začel pisati v jugoslovanskem duhu – proti Avstro-Ogrski in Nemčiji.[106]

Vošnjak je prišel tudi v stik s predsednikom zunanjega odbora ameriškega senata senatorjem Frankom Harrisom Hitchcockom. V številnih manjših spomenicah je ameriškemu predsedniku Woodrowu Wilsonu in ameriškemu državnemu sekretarju Robertu Lansingu pojasnjeval jugoslovansko vprašanje. Z jadranskim vprašanjem je seznanil najvišjega federalnega sodnika Louisa Dembitza Brandeesa, ki je menil, da je najboljša rešitev integralno združenje vseh Slovencev s Hrvati in Srbi. Vošnjak je obiskal tudi zelo bolnega nekdanjega ameriškega predsednika Theodorja Roosevelta. 1. novembra 1918 je Wilsonu in zu-

103 Uroš Lipušček, *Ave Wilson: ZDA in prekrajanje Slovenije v Versaillesu 1919–1920* (Ljubljana, 2003), 222–223; Rahten, »Od aneksijske krize«, 84–85.

104 Vošnjak, *U borbi,* 288; Vošnjak", *Jugoslovanski odbor*, 35.

105 ARS, OFBV, fascikel 72, Očetovo pismo Vošnjaku, 20. 3. 1918; Rozina Švent, »Prizadevanja slovenskih izseljencev za novo jugoslovansko državo«, v: *Jugoslavija v času, devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države/Yugoslavia through time, Ninety Years Since the Formation of the First State of Yugoslavia*, ur. Bojan BALKOVEC (Ljubljana, 2009), 267.

106 Vošnjak, *U borbi,* 312.

nanjemu odboru senata ZDA poslal spomenico, v kateri je zahteval, da se Amerika zoperstavi Italiji v njenih namerah, in predlagal, naj ameriška vojska zasede slovensko Primorje. Hkrati je kot prvi jugoslovanski politik omenil, da lahko samo plebiscit ustvari takšen položaj, ki bi zagotovil pravično rešitev jadranskega vprašanja. Spomenica, ki se je nanašala na razmere v Goriško-Gradiški, v Trstu in Istri, je razkrivala njegovo zavzetost za rešitev sporne meje med prihodnjo Jugoslavijo in Italijo. Iz spomenice je razvidna Vošnjakova izredna seznanjenost s tem vprašanjem.[107]

Vošnjak se je še pred prihodom v ZDA zavedal, da so državniki zahodnih sil, prav tako tudi Wilson, verjeli, da je možno Avstro-Ogrsko federalizirati in da je to pravzaprav najboljša rešitev. Zato je sklenil, da bo dokazal, da je njihovo razmišljanje napačno. S tem namenom je sestavil spomenico oziroma študijo *Austrian Federalism* in z rokopisom v roki prišel v ZDA. Spomenico *Austrian Federalism* in publikacije, ki jih je napisal, je poslal v Belo hišo in od Wilsonovega osebnega sekretarja Josepha Patricka Tumultyja dobil zagotovilo, da je predsednik prejel prav vse.[108]

V ZDA je sodeloval na številnih shodih slovenskih izseljencev, kjer je rojake prepričeval o jugoslovanski stvari in beležil tako uspehe kot neuspehe.[109] Med 14. in 16. aprilom 1918 je potekala clevelandska konvencija, na katero so bili povabljeni tudi zaupniki vseh severnoameriških podružnic. Govor pred številnimi zbranimi je imel tudi Vošnjak.[110]

V spominih je zapisal, da so ga prve dni bivanja v Ameriki porazile medsebojne intrige, sovražni odnosi in medsebojno obrekovanje izseljencev. Po njegovih besedah je bila to prava vojna vseh proti vsem. Na začetku bivanja v ZDA se je pogosto sestajal s Kristanovimi republikanci, pri katerih pa ni imel nikakršnega uspeha. Težave je imel tudi z izseljenskim tiskom, saj so ga prikazovali kot plačanca dinastije Karadžordžević, kot »dvorskega lakaja«, čeprav to ni bilo res, saj je verjetno vse plačal iz lastnega oziroma očetovega žepa.[111] S težavami se je srečal tudi v Chicagu, kjer so tamkajšnji Slovenci od njega zahtevali zagotovilo škofa Antona Bonaventure Jegliča in Ivana Tavčarja.[112] Kmalu pa je bila podana *Izjava slovenske duhovščine v Zedinjenih državah Amerike*, v kateri so izkazali spoštovanje Jegliču in škofu Antonu Mahniču ter izrazili željo, da se doseže svobodna Jugoslavija.[113]

Vošnjakovo misijo v ZDA je omejevala tudi finančna plat. Kot je zapisal, je od srbske vlade dobil le skromno podporo za pot, vse drugo je moral financirati sam, v nasprotju s Hinkom Hinkovićem, ki ga je Pašić finančno izdatno podpiral. Vošnjak je menil, da bi bilo njegovo delo prav gotovo uspešnejše, če bi imel prepotrebna sredstva.[114] A kljub temu kaže, da se z njegovimi stroški v ZDA niso povsem strinjali znotraj *Jugoslovanskega odbora*, saj naj ne bi bil pojasnil upravičenosti nekaterih izdatkov. Navesti je moral namreč namen vsakega potovanja po ZDA, vezavo odborovih knjig, nakup zemljevida Centralne Evrope itd. Zato je moral vsake tri mesece poslati poročilo o svojem delovanju in stanju v Ameriki.[115]

Po razpadu Avstro-Ogrske se ni takoj vrnil v domovino, saj je čakal ameriško izdajo svoje knjige *A Bulwark against Germany*, ki se je zavlekla. Ko je končno prispel v Pariz, je pričakoval, da ga bo tam čakal kakšen poziv iz Zagreba ali Ljubljane ali vsaj kake vesti. A čakalo ga ni prav nič.[116] Hkrati je bil vesel, da se v domovino ni vrnil pravočasno, ker mu tako ni bilo treba sodelovati na ženevski konferenci med Antonom Koroščem, Trumbićem in Pašićem, saj se je po njegovem mnenju ravno s to konferenco začelo pešanje moči *Jugoslovanskega odbora*. Navkljub vsemu pa niti on ni mogel zanikati določenih nesoglasij v *Jugoslovanskem odboru*. Ostalo je nerazčiščeno razmerje med *Jugoslovanskim odborom* in srbsko vlado, ki ga je po njegovem mnenju na pravi tir spravila šele *Krfska*

107 Ogris, *Borba*, 68–72; Lipušček, *Sacro Egoismo*, 336.

108 Vošnjak, *U borbi,* 290 in 298.

109 Prav tam, 267.

110 Ogris, *Borba*, 64–67.

111 Vošnjak, *U borbi,* 313, 316, 322 in 326.

112 Ogris, *Borba*, 70.

113 ARS, OFBV, fascikel 1, Izjava slovenske duhovščine v Zedinjenih državah Amerike l. 1918.

114 Vošnjak, *U borbi,* 323.

115 ARS, OFBV, fascikel 13, Dopis JO v Londonu Vošnjaku v Washingtonu 1918, 11. 10. 1918.

116 Prav tam, 379–380.

deklaracija. Hkrati si je moral priznati, da niti ta dokument ni mogel ustvariti popolne harmonije med njima in da je pravi čudež, da se niso pojavili še večje težave in konflikti.[117]

Z ustanovitvijo Države SHS in konferenco v Ženevi je začel *Jugoslovanski odbor* izgubljati pomen, čeprav je formalno še obstajal do marca 1919.[118] Z nastankom Kraljevine SHS je namreč njegovo delovanje postalo brezpredmetno. Po Trumbićevem prevzemu ministrstva za zunanje zadeve je predsedstvo odbora prevzel Trinajstić. Na pariški mirovni konferenci je imel odbor še nekaj formalnih sej, kmalu pa je v Pariz prispel samo telegram s sporočenim, da je minister za notranje zadeve Svetozar Pribićević *Jugoslovanski odbor* razpustil.[119]

Dobrih dvajset let po nastanku Kraljevine SHS je Vošnjak razmišljal o Jugoslaviji in idealu, ki so si ga v emigraciji predstavljali, vendar priznal, da tega ideala niso dosegli zaradi kulturnih vprašanj in drugih zadev. Ob tem je opomnil, da so se vedno znova pobrali in skušali doseči stanje, ki bi vsaj delno ustrezalo srečnemu sožitju Jugoslovanov. Sam kot borec za idealno Jugoslavijo ni mogel preboleti, da se le-ta v takšni obliki ni uresničila.[120]

Vošnjak je bil pisateljsko dejaven v veliki meri tudi v času delovanja *Jugoslovanskega odbora*. Njegovo zelo pomembno delo je bila že omenjena knjiga *A Bulwark against Germany* (*Jez proti Nemčiji*), ki je v šestnajstih poglavjih zajela vso zgodovino slovenskega naroda do izbruha vojne leta 1914. Leta 1917 je izšlo delo *A Dying Empire* (*Umirajoče cesarstvo*) s predgovorom irskega političnega vodje in parlamentarca Thomasa P. O'Connorja.[121] Med *véliko vojno* in neposredno po njej je izdal kar nekaj knjig in brošur, ki naj bi popularizirale splošne jugoslovanske in slovenske težave. Izdal je naslednja dela: *La question De Trieste* (Genève, 1915), *Political and social conditions in Slovene lands* (London, 1915), *Jugoslav nationalism* (London, 1916), *Slovenci, kaj hočemo?* (New York, 1916), *A chapter of the old Slovene democracy* (London, 1917), *A Bulwark against Germany* (London, 1917; New York, 1918), *A dying Empaire* (London, 1917), *Un rempart contre l'Allemagne, Les Slovènes* (Pariz, 1918), *Problemi jugoslovanskog državnog jedinstva* (New York, 1918), *Les pays de Goritsa et de Gradisca et la ville de Goritsa* (Pariz, 1919) in *Les origines de royuame des Serbes, Croates et Slovènes* (Pariz, 1919).[122]

Vošnjakova politična dejavnost do druge svetovne vojne

S sodelovanjem na mirovni konferenci v Parizu v letih 1919–1920 se je za Kraljevino SHS začelo mednarodno politično življenje.[123] Toda zavezniki so nanjo še vedno gledali kot na Kraljevino Srbijo. Jugoslovanska delegacija je bila med državami, ki so imele največ članov na mirovni konferenci, saj je imela kar 110 delegatov,[124] vendar so antantne sile odlašale uradno priznanje Kraljevine SHS vse do pomladi 1919. *Jugoslovanski odbor* si je med vojno zaman prizadeval, da bi dosegel priznanje, kakršno so dosegli Čehoslovaki in Poljaki že na prvem zasedanju mirovne konference 18. januarja 1919. Kraljevina SHS je, tako so vsaj menili francoski diplomati, predstavljala samo pojem, ne pa tudi točno določene oblasti; obstajale so tudi interesne razlike med *Jugoslovanskim odborom* in srbsko vlado.[125]

Jugoslovansko delegacijo za pariško mirovno konferenco je imenovala vlada Stojana Protića; vodila sta jo srbski predstavnik Pašić kot predsednik in hrvaški predstavnik Trumbić kot njegov namestnik.[126] Slovenci so v delegaciji dobili četrto me-

117 Vošnjak, *Jugoslovanski odbor*, 25, 41–42.

118 *Ante Trumbić, politička shvaćanja i djelovanje*, 152.

119 Vošnjak, *Jugoslovanski odbor*, 43.

120 Bogumil Vošnjak, *Tri Jugoslavije (Jugoslavija v emigraciji – Jugoslavija v stvarnosti – Jugoslavija bodočnosti)* (Ljubljana, 1939), 8.

121 Ogris, *Borba*, 24–26.

122 Omahen, *Razprava*, 41.

123 Dejan Djokić, *Nikola Pašić and Ante Trumbić, The Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes* (London, 2010), 3.

124 Andrej Mitrović, *Jugoslavija na konferenciji mira 1919–1920* (Beograd, 1968), 1–2 in 6; Lilijana Aleksić-Pejković, »Francuska diplomatija i stvaranje Jugoslavije«, v: *Stvaranje jugoslovenske države 1918., Zbornik radova podnetih na naučnom skupu u Iloku od 16. do 19. maja 1979.*, ur. Ivan Čizmić (Beograd, 1983), 179.

125 Lojze Ude, *Boj za severno slovensko mejo 1918–1919* (Maribor, 1977), 22.

126 *Ante Trumbić, politička shvaćanja i djelovanje*, 187.

sto, da pa se ne bi počutili prikrajšane, jim je vlada ponudila še mesto generalnega sekretarja jugoslovanske delegacije. Za tega je bil naposled imenovan Bogumil Vošnjak.[127] Čeprav je bila struktura delegacije pestra, je v Pariz odšla nepripravljena in brez izdelane strategije.[128]

Vošnjak, ki je zastopal oddelek generalnega sekretarja, je to dolžnost opravljal eno leto, mesto pa je dobil po zaslugi Otokarja Rybáře in delegacija ga je sprejela že na svoji prvi seji, ki je potekala 10. januarja 1919. Vošnjak je s tem aktom postal oseba, ki je pred mirovno konferenco politično neformalno predstavljala Kraljevino SHS in s tem kazala, da je njena delegacija sestavljena iz Srbov, Hrvatov in Slovencev. Delegacija je vedela, kako izkoristiti neformalnost in polformalnost svojega člana, večkrat so mu poverili tudi politične misije. Ko je bil Vošnjak decembra 1919 razrešen s funkcije generalnega sekretarja, novega niso imenovali.[129]

Vošnjak je kot generalni sekretar jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci prejemal tudi pošto Generalne pisarne mirovne konference v Parizu. Med drugim je za celotno delegacijo prejel poročilo nizozemske komisije iz leta 1911, in sicer kot podlago za ustanovitev Društva narodov.[130] Februarja so mu pisali iz kabineta britanskega diplomata lorda Charlesa Hardinga, kjer so sestavljali seznam delegatov britanske delegacije za mirovno konferenco. Vošnjaka so prosili, naj jim posreduje seznam članov jugoslovanske delegacije skupaj z njihovimi naslovi in telefonskimi številkami.[131]

Delegacija Kraljevine SHS je že na začetku pričakovala predvsem nasprotovanje Italije, saj je bila slednja prepričana, da bo v Parizu dosegla vse, kar so ji Britanci in Francozi obljubili med vojno.[132] V istem mesecu so jugoslovanski delegati dali Wilsonu ponudbo, da vprašanje spora med Italijo in Kraljevino SHS rešuje ameriška arbitraža, za kar so dobili pooblastilo od beograjske vlade. A ko je predsednik mirovne konference Clemenceau na seji 17. februarja predlog predstavil Vrhovnemu svetu zaveznikov, je italijanska delegacija izjavila, da ne more sprejeti takšnega predloga. Zato je ponudila rešitev v obliki plebiscita.[133] Toda že nekaj dni prej, 13. februarja 1919, je v Pariz prispel telegram beograjske vlade, ki je delegacijo pozvala, naj poseže vmes, da do arbitraže Američanov ne bi prišlo, saj je beograjska štela ljubljansko vlado za nekompetentno, da bi lahko sprejela ponujeno ameriško arbitražo. Tako se je nekdanji avstrijski minister Ivan Žolger v spremstvu Leonida Pitamica in Vošnjaka napotil k ameriškemu državnemu tajniku za zunanje zadeve Robertu Lansingu, ki naj bi posredoval v tej zadevi. A Lansing jih je napotil h generalu Taskerju Howardu Blissu, saj je šlo za vojaško zadevo. Dva dni kasneje sta Žolger in Pitamic Blissu izročila kratko spomenico o arbitraži, vendar jima je general pojasnil, da predlagana ameriška demarkacijska črta nima nobene veljave.[134]

Sredi aprila 1919 se je Vošnjak skupaj z Lambertom Ehrlichom, Pitamicem, Ivanom Schweglom in Matijo Slavičem udeležil pogovorov z britanskimi, ameriškimi in francoskimi izvedenci za ozemeljska vprašanja, torej francoskim zgodovinarjem Dayem Charlesom Seymourom, ameriškim izvedencem profesorjem Douglasom W. Johnsonom, zgodovinarjem Robertom Josephom Kernerjem, britanskima diplomatoma Eyrom Crowom in Haroldom Nicolsonom, A. W. A. Leeperjem, francoskim politikom Andréjem Tardieujem, francoskim geografom Emmanuelom de Martonnejem ter francoskim pisateljem in diplomatom Pierrom de Lanuxom. Slovenska delegacija jim je želela dati stvarna pojasnila o koroških Slovencih, s čimer bi onemogočila vpliv poročila

127 Lipušček, *Sacro Egoismo*, 112.

128 Djokić, *Nikola Pašić and Ante Trumbić*, 61.

129 Mitrović, *Jugoslavija na konferenciji mira,* 36, Ehrlich, *Pariška mirovna konferenca,* 69.

130 ARS, OFBV, fascikel 3, Generalni sekretariat Konference za mir, 21. 2. 1919.

131 ARS, OFBV, fascikel 5, Kersonovo pismo Vošnjaku, 26. 2. 1919.

132 Pirjevec, *Jugoslavija, Nastanek, razvoj ter razpad Karadjordjevićeve in Titove Jugoslavije* (Koper, 1995), 26.

133 Ferdo Šišić, *Jadransko pitanje na konferenciji mira u Parizu, Zbirka akata i dokumenata* (Zagreb, 1920), 22–23 in 27–29.

134 Lambert Ehrlich, *Pariška mirovna konferenca in Slovenci 1919/20, Ehrlichova spomenica za Vatikan 14. aprila 1942* (Ljubljana, 2002)2.

ameriškega polkovnika Shermana Milesa in bi vsaj poskusila doseči, da bi komisija spremenila svoja stališča o določeni meji na Karavankah in predvidenem plebiscitu. Z Nicolsonom se je Vošnjak sestal že 24. januarja 1919; Nicolson ga je označil kot »zelo imperialističnega«.[135]

Vošnjak in Schwegel sta se kot predstavnika slovenske delegacije kar dvakrat sestala z Wilsonom, in sicer zaradi njune velike osebne iznajdljivosti in prodornosti. Sprva se je ameriški predsednik nameraval sestati le z nekdanjim avstro-ogrskim konzulom Schweglom, a je ta pripeljal še Gregorina in Vošnjaka. Slovenski delegati so zaupali v Wilsonovim načelom o samoodločbi narodov, ki naj bi priznala ali morda celo uzakonila večstoletne sanje slovenskega naroda. A tovrstne želje in cilji niso bili uresničljivi, česar se ni zavedal niti Vošnjak, ko je pred začetkom mirovne konference poslal *Slovencu* pismo iz Pariza, v katerem je pomirjal in bodril slovenski narod v domovini.[136] Wilson se namreč ni strinjal z njihovim predlogom, da bi meja potekala po reki Soči ter ne po sredini istrskega Krasa in po reki Raši, za kar se je zavzemal Wilson. Slovenci so morda storili veliko strateško napako, ker niso poiskali stika s člani Inquiryja, čeprav je Vošnjaku med agitacijo med slovenskimi izseljenci v ZDA uspelo vodji oddelka za Bližnji vzhod Albertu Putneyu predati spomenico o rešitvi vprašanja Avstro-Ogrske.[137]

Vošnjak je kot generalni sekretar obveščal pogajalske komisije o stanju na jugoslovanskem ozemlju. Tako je ameriški pogajalski komisiji za mir poslal izčrpno poročilo o trgovskem stanju v reškem pristanišču, za kar se mu je šef balkanskega oddelka ameriške komisije Clive Day zahvalil in ga prosil za nadaljnje obveščanje.[138]

Predmet razprav na mirovni konferenci je bil razumljivo tudi Trst. Že pred konferenco je bilo

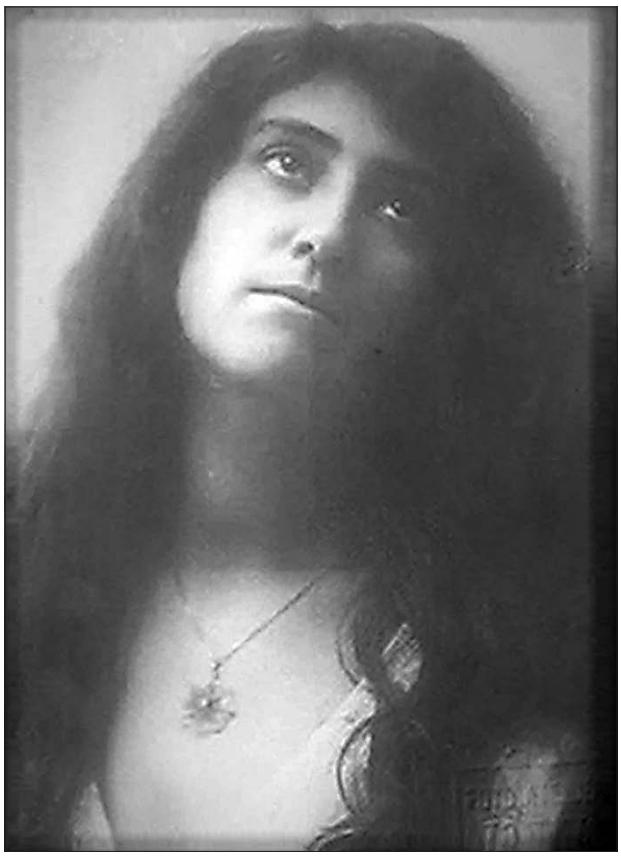

Vošnjakova soproga Nada Georgijević Vošnjak, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 4

več ali manj jasno, da bodo velesile v najboljšem primeru pristale na Trst kot svobodno mesto, čeprav je jugoslovanska delegacija vztrajala pri zahtevi, da Trst pripade Kraljevini SHS. Vendar je že Vošnjak pred konferenco v pogovoru z ameriškim izvedencem Seymourjem izrazil dvom, da lahko Jugoslavija dobi Trst, obenem pa upanje, da bo dobil vsaj status svobodnega mesta.[139]

Na seji jugoslovanske delegacije 25. junija 1919 je bil poleg Pašića, Trumbića, Žolgerja, Rybářja, Vesnića, črnogorskega državnika Andrije Radovića, Mata Boškovića in Smodlake prisoten tudi Vošnjak. Pašić je delegate obvestil, da je iz Beograda prišla depeša, s katero jim vlada sporoča, da je treba na Vidov dan skleniti mir z Nemčijo. Hkrati jih je opozoril, da ni pravi trenutek, da se ubadajo z vprašanji prihodnje notranje politike, temveč naj se posvetijo težavam, ki jih lahko prinese podpis mirovne pogodbe z Nemčijo. O tem je Trumbića obvestil Vošnjak, ko se je vrnil iz Washingto-

135 Djokić, *Nikola Pašić and Ante Trumbić*, 131.

136 Lipušček, *Ave Wilson*, 7 in 13; Andrej Rahten, »Dr. Ivan Schwegel in jadransko vprašanje na pariški mirovni konferenci«, v: *ActaHistriae 18*, št. 3 (2010): 702.

137 Lipušček, *Ave Wilson*, 44–45 in 209; Lipušček, *Sacro Egoismo*, 384; Andrej Rahten, *Od Svete alianse do Združenih narodov: svet in politika velesil 1815–1945* (Kranj, 2010), 9.

138 ARS, OFBV, fascikel 3, Dayevo pismo Vošnjaku, 26. 3. 1919.

139 Lipušček, *Sacro egoismo*, 184.

na. Vošnjak je menda na temelju svojih opažanj prišel do zaključka, do katerega je prišel tudi Filip Kerr, desna roka Lloyda Georgea, da obstaja resna nevarnost, da pogodbe z Nemčijo Amerika ne bo ratificirala. Vošnjak je opozarjal, da je pred vrati velika drama, ki ne bo odnesla stolčka samo Wilsonu, temveč bo pripeljala do najtežjih svetovnih zapletov.[140]

O mirovni konferenci v Parizu, njenih posledicah in ljudeh, ki so bili na strani Kraljevine SHS, je Vošnjak razmišljal še dvajset let kasneje; ob tem je zapisal, da bi se morda leta 1919 znašli v čisto drugačnem položaju, če bi bile že na samem začetku izbrane močne osebnosti. Minister Žolger, Rybář, Vošnjak in nekateri drugi so v osebnih razgovorih pojasnili slovenske »revindikacije« francoskim izvedencem geografu Emmanuelu Martonnu, Aubertu, Delanuxu, pa tudi Britancem in Američanom.[141]

Spomenico o italijansko-jugoslovanskem sporu je izdal tudi Wilson, a ta slovenske delegacije ni mogla povsem zadovoljiti, saj je žrtvovala Slovence. Zaradi tega je slovenska delegacija 25. aprila sestavila protestno noto. Člani slovenske delegacije Schwegel, Gregorin in Vošnjak so Wilsonu sicer poudarjali veliko izgubo slovenskega naroda, ki je sledila iz spomenice, vendar si glede na splošni položaj niso upali nastopiti preostro, saj je Wilsonova spomenica pomenila tudi katastrofalno obsodbo celotne italijanske politike.[142]

Konec leta 1919 je Vošnjak sam prosil za razrešitev z mesta generalnega sekretarja zaradi očetove bolezni, saj ga je želel obiskati v Švici. Kljub svoji odgovorni funkciji je mislil tudi na osebno srečo, predvsem v ljubezni. Za življenjsko sopotnico si je izbral Srbkinjo Nado Georgijević,[143] ki je po njegovih zapisih izhajala iz plemiške veje družine Georgijević iz Madžarske, kjer naj bi družino imenovali de Orienti. Nada, s katero se je poročil, je že kot otrok bolehala; njena bolezen pa se je stopnjevala do njene prezgodnje smrti. Po poroki nista bila ves čas skupaj, in sicer zaradi narave Vošnjakovega dela.[144]

V novonastali državi je bila na Slovenskem 1. junija 1919 pod vodstvom nekdanjega člana *Narodno napredne stranke* Ivana Puclja ustanovljena *Samostojna kmetijska stranka*. Po odličnem rezultatu na volitvah 28. novembra 1920 v ustavotvorno skupščino pa stranka tega speha ni nikdar več ponovila.[145] Pomemben član stranke je bil, vsaj na začetku njenega obstoja, tudi Vošnjak.

Ustavotvorna skupščina, v katero je bil izvoljen tudi Vošnjak, je začela zasedati 12. decembra 1919. Ustavotvorna skupščina ali konstituanta je že na začetku naletela na negodovanje nekaterih strank in poslancev, saj je Vesnićeva vlada samostojno sprejela poslovnik za konstituanto, čeprav bi parlament po vseh ustavnih pravilih moral sam sestaviti pravilnik o svojem delu. Prav tako ni upoštevala niti določila, sprejetega s *Krfsko deklaracijo,* kvalificirane večine dveh tretjin poslancev, temveč je za sprejetje ustave določila le navadno večino. Razburjenje je povzročil še vladni centralistični predlog ustavnega načrta, ki je predvideval ukinitev pokrajin in pokrajinskih vlad.[146]

V vmesnem času je Vošnjak doživel osebno tragedijo, saj je preminil njegov oče. Mihael Vošnjak je po nastanku Kraljevine SHS odlašal z vrnitvijo v domovino.[147] Vošnjak je nato imel nekajletne težave, preden je lahko prenesel očetove posmrtne ostanke v domače kraje; to mu je uspelo šele po

140 ASS, FV, škatla 12, Versajski mir i Jugosloveni, 4. 6. 1955.

141 Vošnjak, *Tri Jugoslavije*, 5; Ehrlich, *Pariška mirovna konferenca,* 171.

142 Ehrlich, *Pariška mirovna konferenca,* 184.

143 ASS, FV, škatla 1, Zapiski na kartotečnih listkih.

144 ARS, OFBV, fascikel 72, Vošnjakovo pismo Nadi, 6. 10. 1920.

145 Grdina, *Oblike parlamentarizma v obdobju 1918–1941*, 218; Fran Erjavec, *Slovenci, Zemljepisni, zgodovinski, politični, kulturni, gospodarski in socialni pregled* (Ljubljana, 1923), 95; Jurij Perovšek, »Ustanovitev Samostojne kmetijske stranke«, v: *Slovenska kronika*, 232; *Slovenska novejša zgodovina, Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije, 1848–1992* (Ljubljana, 2005), 228; Albin Prepeluh, *Kmetski pokret med Slovenci po prvi svetovni vojni* (Ljubljana, 1928), 8–9.

146 Andrej Rahten, *Slovenska ljudska stranka v beograjski skupščini, Jugoslovanski klub v parlamentarnem življenju Kraljevine SHS 1919–1929* (Ljubljana, 2002), 67–69.

147 ARS, OFBV, fascikel 7, Mayerjevo pismo Vošnjaku, 22. 7. 1920.

sedmih letih.[148] A življenje je teklo naprej in Bogumil Vošnjak je v novi državi ostal dejaven v politiki. Na volitvah 29. novembra 1920 je kandidiral na listi kvalificiranih kandidatov za štajersko okrožje in bil tudi izvoljen.[149]

Ob sprejemanju načrta pokrajinske ureditve, ki ga je sestavila komisija za pripravo načrta ustave leta 1920, je Vošnjak navedel tudi svoje obsežne pripombe. Načrt je predvideval strogo ločitev državnega administrativnega aparata od pokrajinskega. Po njegovem mnenju bi bila takšna ločitev škodljiva predvsem učinkovitosti uprave in koristna državni ideji. O pokrajinski upravi so bili ppipravljeni štirje načrti, in sicer načrt komisije, Protićev načrt, Vošnjakovo ločeno mnenje in Smodlakov načrt.[150]

Vošnjak je menil, da v načrtu ustave, ki je bil pripravljen pod Protićevim vodstvom, pokrajinska uprava ni opredeljena dovolj natančno, zato je sam v ločenem načrtu, ki ga je sestavil, natančno opredelil posle pokrajinskih skupščin in odborov, ki bi bili zadolženi za pokrajinske finance, gospodarske posle, socialno politiko in spodbujanje prosvete. V svojem ločenem načrtu pa ni opredelil medsebojnega odnosa med državno in pokrajinsko upravo. Osebno je bil mnenja, da smisel samouprave ni ločitev od državne, temveč da dela v interesu države in izvaja posle, ki jih država ne more. Opozoril je na nevarnost delitve, saj bi samouprava z lastnimi financami in davki lahko dobila veliko moč. Do zapletov bi prihajalo tudi v primeru, ko bi tako pokrajinska kot državna uprava opravljali iste posle, pri čemer bi bili medsebojni spori neizbežni.[151]

Precej bolj zavzeto kot državno ime je zagovarjal unitaristično ustavno utemeljitev uradnega jezika nove države. Vošnjaku gre pripisati zaslugo, da se je uradni jezik imenoval kar srbsko-hrvaško-slovenski jezik. S tem je naredil Slovencem »medvedjo uslugo«, saj je to bilo edino določilo v ustavi, ki je do neke mere še priznavalo slovensko jezikovno posebnost.[152]

Vošnjak se je trdno držal svoje unitaristične zamisli, da glede državne ureditve ni mogoče pristati ne na federalistično ne na konfederalno ne na avtonomistično ureditev; zato je predlagal uvedbo »unitarističnega državnega ustroja.[153]

Spomladi 1921 je Vošnjak svojega nekdanjega učitelja in sodelavca Ivana Prijatelja obtožil »avstrijakantščine« in z njim napadel tudi Kidriča, ker sta oba bila pobudnika avtonomistične izjave slovenskih kulturnih delavcev.[154] Tako je sprožil pravi škandal, ko je 21. aprila 1921 branil vladni ustavni načrt. Zaradi vsega tega so se vsi trije zapletli v sodni spor.[155]

Pri sprejemanju prve jugoslovanske ustave je Vošnjak sestavil seznam pripomb na njeno predlagano vsebino. Glasovanje o vladnem ustavnem predlogu je potekalo 16. februarja 1921, zanj pa je glasovalo 23 poslancev.[156] Kljub težavam in strahu, da ne bo zadostnega števila glasov podpore, je bila ustava izglasovana 28. junija 1921, na veliki srbski praznik Vidov dan; zanjo so glasovali demokrati, *Samostojna kmetijska stranka* in muslimani. Izglasovana ustava je uzakonila nacionalni unitarizem ter Slovence, Hrvate in Srbe opredelila kot plemena jugoslovanskega naroda ter uzakonila državni centralizem.[157] Čeprav je zanjo glasoval,

148 ARS, OFBV, fascikel 9, Pucljevo pismo Vošnjaku, 11. 10. 1922.

149 »Slovenskemu kmetu, slovenskemu kmetu«, *Kmetijski list*, 21. 10. 1920, št. 43, 1; Nina Steinbacher, *Liberalizem na slovenskem podeželju – politični profil Ivana Puclja* (diplomsko delo, Univerza v Mariboru, 2012), 50–51.

150 ARS, OFBV, fascikel 19, Pripombe Bogumila Vošnjaka k načrtu o pokrajinski ureditvi, ki ga je izdelala komisija za pripravo načrta ustave 1920, 18. 11. 1920; Igor Grdina, *Preroki, doktrinarji, epigoni*, *Idejni boji na Slovenskem v prvi polovici 20. stoletja* (Ljubljana, 2005), 69.

151 ARS, OFBV, fascikel 19, Pripombe Bogumila Vošnjaka k načrtu o pokrajinski ureditvi, ki ga je izdelala komisija za pripravo načrta ustave 1920, 18. 11. 1920; Grdina, *Preroki, doktrinarji, epigoni*, 69.

152 Perovšek, *Liberalizem,* 182–183, Jurij Perovšek, "Bogumil Vošnjak in 'srbsko-hrvaško-slovenski' jezik", v: *Slovenska kronika XX. stoletja*, 257; *Slovenska novejša zgodovina*, 242.

153 Jurij Perovšek, *Liberalizem in vprašanje slovenstva, Nacionalna politika liberalnega tabora v letih 1918–1929* (Ljubljana, 1996), 183–184.

154 *Izbrani eseji in razprave Ivana Prijatelja I.*, LIV.

155 Momčilo Zečević, *Slovenska ljudska stranka in jugoslovansko zedinjenje 1917–1921, Od majniške deklaracije do vidovdanske ustave* (Maribor, 1977), 362.

156 Prav tam, 365.

157 Aleksandra Gačić, »Pokušaj prodora Slovenske pučke

je Vošnjak tudi v vidovdanski ustavi našel moteče elemente. Motil ga je predvsem parlamentarizem.[158] Decembra 1924 pa je *Samostojna kmetijska stranka* iz svojih vrst izključila Vošnjaka,[159] in sicer zaradi razhajanj s Pucljevimi stališči.[160]

Vošnjaku se je naposled uresničil tudi njegov veliki sen – imenovan je bil za poslanika v Pragi. Ukaz o imenovanju je bil izdan 25. julija 1921.[161] A prišlo je do zapletov, saj je bilo poverilno pismo izdano 1. avgusta 1921, v času, ko je še vladal Peter I. Karadžordžević, ki je med tem časom umrl. Zaradi tega je imel Vošnjak sitnosti, saj je bila listina o njegovem imenovanju formalno neveljavna in je bilo treba pridobiti novo. Funkcijo je tako uradno nastopil šele 4. oktobra 1921.[162] Funkcija poslanika se je začela s kopico zapletov, kar se je nato vleklo skozi njegovo celotno delovanje v češki prestolnici. Njegovo imenovanje je bilo nenadno, prav tako pa je bil nenaden in nenavaden tudi njegov odpoklic. Sam je domneval, da je šlo za vrsto spletk, ki so ga odnesle s sedeža poslanika. Menil je, da je enostavno moral izprazniti mesto srbskemu radikalcu. Kot razlog odstavitve je vlada navedla njegovo neprimerno obnašanje zaradi ježe v vlogi jockeya in nepravilno predajo ključa šifre in zaupnega arhiva v času njegovega nenadnega obiska v Beogradu.

Prvi češkoslovaški generalni konzul v Ljubljani je bil leta 1920 Otokar Beneš, ki je v svojih poročilih navedel, da je bilo Vošnjakovo imenovanje za poslanika v Pragi posledica lojalnega ravnanja *Samostojne kmetijske stranke* v Beogradu. Vošnjak je baje dalj časa pripravljal spojitev slovenske in češkoslovaške kmetijske stranke, kar mu pa ni uspelo.[163] Zaradi svojih študentskih let, ki jih je preživel v Pragi, in medvojnega poznanstva z Masarykom in Benešem je dokaj dobro poznal razmere na Češkoslovaškem.

31. maja 1922 je Vošnjak zunanjemu ministrstvu v Beogradu poslal prošnjo za dopust, saj je želel priti v Beograd zaradi nadaljnjih informacij glede svojega dela v Češkoslovaški republiki. Nova navodila glede dela so bila potrebna zaradi *ženevske konference*, zaradi katere se je politična situacija nekoliko spremenila.[164] Sprva je Pucelj Vošnjaku sporočil, da se je v njegovem imenu oglasil pri zunanjem ministru Momčilu Ninčiću, ki pa mu je povedal, da njegov prihod iz Prage v Beograd ni potreben, saj je v Beograd prispel Beneš, s katerim so že govorili o političnih zadevah.[165] A Vošnjak se je navkljub vsemu odpravil v Beograd, in sicer z novim načrtom zavezniške pogodbe med Češkoslovaško republiko in Kraljevino SHS, in ostal tam do 10. julija. V času njegovega bivanja v Beogradu ga je večkrat sprejel predsednik ministrskega sveta, predmet njihovih razgovorov pa je bila ravno zavezniška pogodba.[166]

Ob ponovnem prevzemu poslov po dopustu je Vošnjak našel telegram, poslan 1. novembra 1922, iz katerega je izvedel, da ga je svetovalec poslanstva Stanoja Mihajlović pred ministrstvom za zunanje zadeve obtožil, da je deloval v nasprotju s pravili. V svojo obrambo je tudi sam poslal telegram pristojnemu ministrstvu in se zagovarjal, da so Mihajlovićeve trditve lažne in da z njimi v Beogradu ni bil seznanjen. Sam se je najbrž v zadnjem trenutku odločil za pot z narodnimi poslanci, saj naj vprašanje finančnih sredstev za poslanstvo v Pragi in generalni konzulat ne bi mogli rešiti zgolj z dopisovanjem. Mihajlović ga je obtoževal, da ni predal dolžnosti. Najbrž jih je, sicer v naglici, predal sekretarju poslanstva Zdravku Vigeleju ključ šifre in zaupnega arhiva, z ukazom, da Vigele že nasle-

stranke u Vojvodinu (1919.–1929.)«, Pilar VI., št. 12 (2) (2011): 55–56.

158 Vošnjak, *Tri Jugoslavije*, 14.

159 Perovšek, *Liberalizem*, 223–224.

160 Grdina, *Preroki, doktrinarji, epigoni*, 69.

161 AJ, fond 142, enota 465, Dokument Ministrstva za zunanje zadeve, št. 608.

162 Borut Klabjan, »'Praški Triglav' – delovanje slovenskih diplomatov v Pragi v času med svetovnima vojnama«, v: *Slovenski diplomati v slovanskem svetu*, *Slovenskie diplomaty v slavjanskom mire/Slovinští diplomaté ve slovanském světě* (Ljubljana, Mengeš, 2010), 111.

163 Jure Gašparič, »Politična poročila češkoslovaškega konzulata v Ljubljani v času od njegovega odprtja do sprejetja vidovdanske ustave«, v: *Jugoslavija v času*, 291 in 296–297.

164 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Dopis Momčila Ninčića, 31. 5. 1922.

165 ARS, OFBV, fascikel 9, Pucljevo pismo Vošnjaku, 12. 6. 1922.

166 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Vošnjakov dopis Ministrstvu za zunanje zadeve, 25. 9. 1922.

dnji dan vse preda odposlancu poslov. Zagovarjal se je, da poslanstvo ni ostalo brez šefa in da Mihajlović ni bil brez šifre, administrativnega arhiva in blagajne. Prav tako je zanikal, da je bila šifra v nevarnosti zaradi nemških uslužbencev, saj je bil njegov osebni sluga Čeh, ki je govoril nemško, sobarica, ki je bila sicer Nemka, pa je prej delala pri britanskem poslaniku v Pragi. Poleg tega njegovi uslužbenci niso stanovali v bližini njegovega kabineta, temveč v drugi stavbi.[167]

A 9. novembra je češkoslovaško zunanje ministrstvo Vošnjaka obvestilo, da ga je kralj Aleksander Karadžorđević razrešil in na njegovo mesto začasno imenoval Mihajlovića; za njim naj bi diplomatsko službo prevzel Ljubov Nesić, ki pa je Vošnjakovo mesto zasedel šele dobro leto kasneje, čeprav je bil sedež poslanika izpraznjen že 29. novembra 1922.[168] Ker je bilo Vošnjakovo razrešitev treba nekako upravičiti pred javnostjo, je v *Politiki* novembra 1922 izšla novička, da je v Pragi jezdil kot *jockey*. Vošnjak se je leta 1940 opravičeval, da je bila resnica povsem drugačna, o čemer naj bi pričala tudi fotografija. Češkoslovaška konjenica je prvič po *véliki vojni* priredila lovsko ježo v Pardubicah, na katero sta bila povabljena tudi Masaryk in celoten diplomatski zbor. Vošnjak je jezdil v uniformi oficirja konjenice.[169] Kljub grobi odstavitvi je češki predsednik Masaryk kralju Aleksandru poslal pismo o Vošnjakovem dobro opravljenem delu.[170]

Tudi s podelitvijo *belega leva* je prišlo do zapletov, saj je prejel le *belega leva* III. in nato II. stopnje. *Belega leva* I. stopnje, ki je bil namenjen tujim državnim predstavnikom na Češkoslovaškem, je Vošnjak z neštetimi osebnimi prizadevanji dobil šele leta 1937 ob prihodu takratnega češkoslovaškega predsednika Beneša v Beograd.[171]

Po vrnitvi iz Prage se je Vošnjak posvetil predvsem notranji politiki, čeprav za zunanjo ni nikdar izgubil zanimanja. Ko je bil zaposlen kot načelnik oddelka za trgovinske pogodbe, je pisal članke o mednarodni trgovini in dolžnostih sodobne diplomatske službe. Menil je, da mora diplomat v okviru svoje politične službe spremljati tudi mednarodne ekonomske odnose. Zagovarjal je tezo, da bi moral diplomat nekaj časa preživeti v večjem industrijskem podjetju ali veliki banki, da bi dobil vpogled v ekonomske zadeve; tako bi lažje opravljal svojo diplomatsko službo tudi na ekonomskem področju.[172]

Sredi leta 1924 se je pritožil proti ukazu, izdanem 12. aprila 1924, s katerim je bil odpuščen iz državne službe. 17. aprila 1924 je bil namreč obveščen, da je z odločitvijo kabineta ministra napredoval v drugo skupino prve kategorije, istočasno pa je bil izdan ukaz ministrstva za zunanje zadeve, s katerim je bil odpuščen iz državne službe. Pritožil se je, ker je bil postavljen na razpolago ministrstvu za zunanje zadeve od 6. novembra 1922. Vendar je zakon določal, da na razpolagi lahko ostane samo leto dni, Vošnjakovo leto pa je že zdavnaj minilo. Pritožil se je, da mu je bila z odpovedjo storjena velika krivica, predvsem zaradi tega, ker je imel med vojno in po njej vidno vlogo pri ustanavljanju nove države. Sicer se je moral strinjati, da ni napolnil deset let diplomatske delovne dobe, s katero bi lahko napredoval, vendar je zato zaprosil, da bi se mu v delovna leta vštela tudi leta narodnega delovanja. Prošnjo za vštetje teh let je zanj že leta 1920 poslal odbor ministrstva za zunanje zadeve, a odločba nikoli ni prispela nazaj. Opozoril je, da je svoje materialne dobrine dal za boj za narodno enotnost, pri čemer je obubožal. Zaradi tega je prosil, naj se njegova situacija razreši, saj s soprogo najbrž nista imela sredstev niti za preživetje.[173] A dosegel ni ničesar, saj je minister za zunanje zadeve menil, da je njegova pritožba neutemeljena.[174] Ker se je Vošnjakovo pritoževanje glede izgube službe in nato izračuna delovne dobe nadaljevalo še vrsto let, mu je uspelo, da je ministrstvo za zunanje zadeve izdalo potrdilo, da je delo-

167 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Telegram Bogumila Vošnjaka, 3. 12. 1922.

168 Klabjan, »Praški Triglav«, 112.

169 Rahten, »Od aneksijske krize do Ženevskega sporazuma«, 92.

170 Klabjan, »Praški Triglav«, 112.

171 Klabjan, »Praški Triglav«, 113, 115.

172 ARS, OFBV, fascikel 17, Vošnjakov članek Medjunarodni ekonomski odnosi i diplomatska služba.

173 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Ukaz Državnega sveta Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

174 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Dopis Ministrstva za zunanje zadeve.

Dr. Bogumil Vošnjak v 30-letih 20. stol., Arhiv Republike Slovenije, AS 1039, Osebni fond Bogumila Vošnjaka, mapa 1

val kot nacionalni delavec od 1. oktobra 1906 do 1. decembra 1918; s tem je imel priznanih dobrih dvanajst let delovne dobe.[175] Vendar je državo tožil tudi v letih 1939 in 1940.[176]

Sicer drži, da kljub svojim prizadevanjem ni imel vseh ustreznih kvalifikacij za določena mesta, zlasti diplomatska, a kljub temu njegova imenovanja ali neimenovanja kažejo na neučinkovitost in nedoslednost v delovanju državnega aparata Kraljevine SHS. 27. aprila 1925 je bil ponovno dan na razpolago ministrstvu za zunanje zadeve,[177] tako da je bil znova postavljen na mesto

175 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Potrdilo Ministrstva za zunanje zadeve, 28. 3. 1925.

176 ARS, OFBV, fascikel 3, Čulićevo pismo Vošnjaku, 20. 2. 1940.

177 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Dokument Ministrstva za zunanje zadeve – Osebni podatki.

izrednega poslanika in pooblaščenega ministra v drugi skupini, prve kategorije v Pragi. Vendar je Glavna kontrola kmalu ugotovila, da ukaz ni bil sprejet na podlagi zakona, saj je bilo iz predloženih dokumentov razvidno, da ima samo štiri leta državne službe.[178] 2. avgusta istega leta je že bil izdan uradni ukaz o njegovi razrešitvi pri ministrstvu za zunanje zadeve.[179]

Na podlagi obveznosti, ki so izhajale iz *Trianonske pogodbe*, je bil 28. aprila 1930 sprejet sporazum z Madžarsko in sta bila ustanovljena fonda A in B za uravnavanje odškodninskih zahtev madžarskih državljanov. Naloga fonda B je bila regulacija vseh neagrarnih obveznosti do madžarskih državljanov, ki so jih dosodila mešana in izbrana sodišča. Fond je vodil komite, sestavljen iz predstavnikov vseh velikih sil, zastopanih v upravnem komiteju fonda A, in predstavnikov držav Male antante. Ko so na začetku maja 1931 države Male antante imenovale delegate v upravnem komiteju fonda B, je Kraljevina Jugoslavija za svojega delegata imenovala Vošnjaka.[180] Funkcijo je uradno prevzel 6. maja 1931 v Baslu, ko je upravni komite sklicala francoska vlada. Za Vošnjaka je bila določena letna plača 24.000 zlatih kron, ki naj bi mu jo izplačevali deljeno po mesecih.[181] A ker je bil 8. novembra izvoljen za narodnega poslanca v Narodni skupščini, funkciji nista bili združljivi. Vošnjak sicer nikoli ni bil formalno imenovan v oblast javne službe, vendar je bila funkcija delegata pri fondu B uvrščena v javno službo. Zaradi tega je zastopnik ministra za zunanje zadeve Kosta Kumanudi obvestil finančno ministrstvo o prekinitvi Vošnjakove funkcije pri fondu B,[182] a se v upravnem komiteju fonda B s tem niso strinjali. Zakon je namreč govoril le o dejavnih državnih uslužbencih, kar Vošnjak ni bil, saj je bil upokojen kot pooblaščeni minister.[183]

14. junija 1932 je Vošnjak prejel odločbo ministrstva za zunanje zadeve, da je s 1. julijem 1932 ponovno imenovan za delegata pri upravnem komiteju fonda B. Dolžnost je opravljal do 16. septembra 1932. O razrešitvi je bil obveščen ustno, generalni sekretar fonda B pa je prejel depešo o imenovanju novega delegata.[184] Zaradi odstavitve se je Vošnjak vnovič pravdal z državo pred sodiščem, saj naj bi mu dodeljen le namestnik; ker po njegovem mnenju ni šlo za pravo odstavitev, je zahteval izplačilo plač. Do julija 1934 je prejemal manjše vsote iz fonda B, a on je trdil, da je namestnik protipravno prejemal večino. Na sodnem procesu je zatrjeval, da nikoli ni prejel uradne razrešitve in da je sam pozival ministra, naj sprejme odločitev.[185]

Vošnjak se je v letu 1931 pripravljal na volitve v Narodno skupščino in bil uspešen. Na začetku decembra 1931 se je z generalom Petrom Živkovićem na čelu snovala nova stranka – *Jugoslovanska radikalna kmetska demokracija* (JRKD). V stranko, ki je bila ustanovljena 1. maja 1932, so vstopili tudi slovenski liberalci, člani slovenskega dela nekdanje *Samostojne kmetijske stranke*; njen član je bil tudi Vošnjak, in sicer za Slovenjgraški okraj.[186] A že naslednje leto je Vošnjak izstopil iz poslanskega kluba JRKD in vstopil v *Jugoslovanski narodni* klub,[187] ker je menil, da volilne obljube niso bile izpolnjene in da je vlada vztrajno kršila socialne pravice.[188]

178 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Dopis Državnemu svetu, 10. 7. 1925.

179 AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465, Ukaz Ministrstva za zunanje zadeve, 2. 8. 1925.

180 ARS, OFBV, fascikel 16, Proces B. Vošnjaka proti Ministrstvu za zunanje zadeve zaradi neizdanja odločbe o razrešitvi dolžnosti delegata pri fondu B in proti državnemu erarju zaradi zaostanka plače, 1936–1940.

181 ARS, OFBV, fascikel 16, Odlok o razrešitvi funkcije delegata v upravnem komiteju fonda B, 2. 12. 1931; ARS, OFBV, fascikel 16, Proces B. Vošnjaka proti Ministrstvu za zunanje zadeve.

182 ARS, OFBV, fascikel 16, Odlok o razrešitvi funkcije delegata v upravnem komiteju fonda B, 2. 12. 1931.

183 ARS, OFBV, fascikel 16, Kompetenca mandata dr. Bogumila Vošnjaka s funkcijo Kraljevskega delegata v Upravnem komiteju fonda B v Baslu, 24. 12. 1931.

184 ARS, OFBV, fascikel 16, Odlok o imenovanju za Kraljevskega delegata pri Upravnem komiteju fonda "B", Beograd, 14. 6. 1932; ARS, OFBV, fascikel 16, Proces B. Vošnjaka proti Ministrstvu za zunanje zadeve.

185 ARS, OFBV, fascikel 16, Proces B. Vošnjaka proti Ministrstvu za zunanje zadeve.

186 Gačić, *Bogumil Vošnjak*, str. 259–260.

187 ARS, OFBV, fascikel 5, Pismo JRKD Vošnjaku, 18. 1. 1933.

188 ARS, OFBV, fascikel 22, Proglas Bogumila Vošnjaka svojim volilcem, 1. 1. 1933.

7. februarja 1933 je Vošnjak s kolegi vložil interpelacijo predsedniku ministrskega sveta Milanu Srškiću in ministru za gozdove in rudnike Pavlu Matici o stanju, v katerem so se nahajala državna rudarska podjetja, predvsem rudnik Velenje v Dravski banovini. V interpelaciji so poudarili, da so že pred 8. novembrom 1932 državna rudarska podjetja zašla v težko finančno in gospodarsko stanje. Glavne razloge tako slabega stanja so videli v neverjetnem birokratskem načinu, ki je temeljil na nesodobnem zakonu o državnem računovodstvu, ki je preprečil vsakršen zdrav razvoj državnega rudarstva.[189]

V času, ko je bil narodni poslanec, se je boril tudi za pravice Primorcev. Že leta 1930 je na kralja Aleksandra naslovil pismo in dosegel, da je ministrski svet kmalu sprejel odločitev, da imajo vojni oškodovanci iz Primorja pravico do vojne odškodnine. Opozarjal je na dejstvo, da so vse zaveznice že priznale odškodnine svojim državljanom zunaj starih meja držav, le Kraljevina Jugoslavija še ni izpolnila te dolžnosti.[190]

Šestojanuarska diktatura Vošnjaku ni bila pogodu, saj ni predvidevala decentralizacije, na kar se je vezala še vrsta zadev, ki bi se po Vošnjakovem mnenju morale spremeniti. V letu 1939 je razmišljal, kaj so dosegli prečanski Jugoslovani, torej tisti, ki so se borili za skupno državo in združitev s Srbijo. Ugotavljal je, da v dvajsetletni zgodovini skupnega bivanja ti Jugoslovani niso nikdar zasedli vidnejših mest v državnem aparatu, razen izjemoma.[191]

Ob desetletnici nastanka Kraljevine SHS je izdal knjigo *U borbi za ujedinjenu narodnu državu*. Leta 1929 je izšlo še njegovo novo delo, in sicer *Pobeda Jugoslavije. Nacionalne misli i predlozi*. Leta 1939 je izdal svoj tretji potopis z naslovom *Poučno putovanje u duhu »Radosti i rada«: putovanje iz Hamburga preko Madeire i Rima u Gozd-Martuljak*. Kot že sam naslov pove, je bil ta potopis pisan v srbščini, kar je po nastanku Kraljevine SHS veljalo za veliko njegovih del.[192]

V tridesetih letih 20. stoletja se je velenjski premogovnik nekajkrat znašel v finančnih težavah, in ker je Vošnjakov oče izhajal iz Šaleške doline, so rudarji Vošnjaka kot narodnega poslanca prosili za pomoč.[193] Obenem so prosili vse poslance Dravske banovine, naj s podpisi podprejo Vošnjakov trud za njihove pravice. Poslanci so to storili 23. decembra 1931. Decembra je Vošnjak vnovič prejel pismo direkcije rudnika Velenje s prošnjo, naj posreduje pri kraljevi vladi v Beogradu, pri kraljevi banski upravi v Ljubljani in vojaških oblasteh zaradi nastale težke situacije velenjskih rudarjev, ki so imeli premalo dela zaradi skrajšanega delovnika, saj so delali le štiri dni v tednu.[194] O stanju v premogovniku so ga obvestili pisno še tri leta kasneje. Sporočili so mu, da so morali odpustiti nekaj delavcev, ker jim je Cinkarna Celje odpovedala naročilo. Prosili so ga, naj v njihovem imenu posreduje pri Cinkarni Celje, saj bi takšne odpovedi in premajhno število delovnih dni v mesecu lahko pomenili konec za velenjski rudnik.[195] V istem letu je rudarski strokovnjak in direktor rudnika Čuček opozoril, da kljub Vošnjakovemu posredovanju za JNS iz Šentilja ni mogoče ugoditi prošnji in zaposliti dveh novih delavcev, saj so šla dela za razširitev električne centrale proti koncu in je bil rudnik prisiljen odpustiti tudi svoje delavce.[196] Na Vošnjaka se je večkrat obrnil tudi njegov polbrat Fran Mayer, sicer šoštanjski župan. Prosil ga je za posredovanje pri subvenciji za vodovod in meščansko šolo ter za posredovanje za službo njegovega sina Dušana. Kot narodni poslanec se je

189 »Interpelacija poslanika dr. Bogumila Vošnjaka i drugova, upučena pretsedniku Ministarskog saveta g. dr. Milanu Srškiću i ministru šuma i rudnika g. Pavlu Matici, o stanju u kojem se nalaze državna rudarska poduzeća, napose Rudnik Velenje u Dravskoj banovini, XXI redovni sastanak Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije, 7. februar 1933«, v: *Stenografske beleške Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije* (Beograd, 1933), 22–23.

190 ARS, OFBV, fascikel 21, Prošnja kralju Aleksandru glede vojne škode 1931.

191 Vošnjak, *Tri Jugoslavije,* 15, 21.

192 Lah, *Vse strani sveta*, 66.

193 ARS, OFBV, fascikel 3, Čučkovo pismo Vošnjaku, 11. 12. 1931.

194 ARS, OFBV, fascikel 3, Čučkovo pismo Vošnjaku, 8. 12. 1931.

195 ARS, OFBV, fascikel 3, Čučkovo pismo Vošnjaku, 16. 9. 1934.

196 ARS, OFBV, fascikel 3, Čučkovo pismo Vošnjaku, 25. 9. 1934.

torej velikokrat spomnil krajanov Šaleške doline in prijateljev, ki jim je pomagal, kolikor je to bilo v njegovi moči.[197] Nanj se niso obračali le razna združenja in zbornice, temveč tudi posamezniki, ki so se zaradi izgube dela znašli v hudi stiski.

Vošnjak se ni zanimal le za politiko in diplomacijo, temveč tudi za gospodarstvo, ki bi mu morala več pozornosti posvečati tudi diplomacija. Ves čas si je prizadeval, da bi ustanovil nekaj, kar bi pomagalo pospešiti jugoslovansko gospodarstvo. Po dolgoletnem prizadevanju mu je leta 1936 uspelo osnovati Matico rada. Imela je nalogo preučevati aktualne socialne, upravne in gospodarske probleme, ki so bili v zvezi z znanstveno organizacijo dela.[198] Njena ustanovna skupščina je potekala 19. maja 1936 v dvorani hotela Excelsior v Beogradu.[199] Njena naloga je bila proučevanje socialnih, pravnih, upravnih in gospodarskih problemov, ki so bili v zvezi z znanstveno organizacijo kmetijstva in splošnega tehničnega dela. Pripravljala naj bi predloge za reševanje gospodarskih problemov in preučevala sredstva dela, sprejemala strokovne sodbe, izdajala strokovne časopise in knjige, organizirala ankete, predavanja itn.[200] Imela je številno članstvo, njen predsednik pa je bil Vošnjak. Ker so ga zelo motile splošne gospodarske razmere v Kraljevini Jugoslaviji, je o tem pisal tudi v svojih člankih in razpravah.

Druga svetovna vojna in Vošnjakova emigracija v ZDA

Kljub izbruhu druge svetovne vojne se Vošnjakovo nenehno pravdanje z državo ni končalo. Ob začetku vojne je s soprogo Nado živel v Beogradu in še vedno brskal po vseh dolgovih državnih služb do njega, ki jih je imel namen pravno izterjati. Pred vojno so bili nekdanji člani *Jugoslovanskega odbora* odlikovani z lento *jugoslovanske krone,* zato bi po odloku namestnika kneza Pavla Karadžorđevića in Vladka Mačka morali prejemati mesečno častno nagrado v vrednosti 6.000 dinarjev. Minister za zunanje zadeve Kraljevine Jugoslavije Aleksandar Cincar-Marković je Vošnjaku iz zaupnih fondov izplačeval 5.000 dinarjev, ker mu je bila storjena krivica pri fondu B in zaradi njegovih velikih materialnih žrtev za nacionalno stvar. A začetek vojne je prekinil dotok denarja. Zaradi krivic se je Vošnjak znašel v finančni stiski, ki jo je okrepila še težka bolezen njegove soproge.[201]

Kaj se je dogajalo z Vošnjakom med drugo svetovno vojno, je mogoče razbrati predvsem iz njegovega delno ohranjenega eseja, ki ga je napisal marca 1945. Še pred 6. aprilom 1941 je odhitel v Sarajevo, da bi lahko v primeru kakšne državne katastrofe odšel z Jadrana v tujino. S tem namenom se je v Kotorju povezal z nekdanjima članoma *Jugoslovanskega odbora* Josipom Mandićem in Milivojem Jambriščakom, da bi skupaj odšli v tujino. V Perastu je obiskal tudi britanskega poslanika, a so bili vsi napori zaman. Mandić in Jambriščak sta ostala v Boki Kotorski, Vošnjak pa se je s soprogo vrnil v Beograd.[202] Med vojno je 17. februarja 1942 Nada preminila, verjetno zaradi dolgoletne bolezni.[203] Po njeni smrti se je Vošnjak odločil za beg iz Beograda. Najbrž je sam princ Đorđe Karadžorđević interveniral v Italiji, da bi tja spustila Vošnjaka, a potnega lista za Italijo ni dobil. Ko je želel priti v Slovenijo, ga Italija ni spustila niti tja. Uspel ni niti beg v Bolgarijo. Čeprav je verjetno imel možnost, se ni želel dogovoriti z Nemci, da bi dobil potni list za Bolgarijo. Tako mu je na svobodo uspelo priti šele leta 1944.[204]

V letih 1942–1944 je bil član protinemškega podzemlja in član ilegalnega *Jugoslovanskega narodnega sveta*, leta 1945 pa član *Narodnega odbora za Slovenijo* v Rimu.[205] Med vojno je sodeloval

197 ARS, OFBV, fascikel 3, Cugmusovo pismo Vošnjaku, 16. 3. 1931.

198 ARS, OFBV, fascikel 2, Vošnjakovo pismo Bešliću, 11. 10. 1939.

199 ARS, OFBV, fascikel 23, Zapisnik ustanovne skupščine Matice rada, Beograd, 19. 5. 1936.

200 ARS, OFBV, fascikel 5, Vošnjakovo pismo knezu Pavlu Karađorđeviću, 14. 6. 1936.

201 ARS, OFBV, fascikel 16, Vošnjakovo pismo Letici, 22. 6. 1941.

202 ASS, FV, škatla 15, Vošnjakov esej o njegovem življenju med drugo svetovno vojno, 17. 3. 1945.

203 ARS, OFBV, fascikel 4, Georgijevićevo pismo Vošnjaku, 23. 2. 1942.

204 ASS, FV, škatla 15, Vošnjakov esej o njegovem življenju med drugo svetovno vojno, 17. 3. 1945.

205 ASS, FV, škatla 6, »Dr. Bogumil Vošnjak, član Ameri-

tudi z Dražo Mihailovićem. Pod okriljem Mihailovića je delal osem mesecev, ko je imel stike tudi z ameriškimi piloti.[206] Med vojno se mu je porodila zamisel, da bi v Beogradu ustanovili Svetovalnico za zaposlitev izseljenih Slovencev, ki bi delala po navodilih komiteja za naseljevanje.[207] Sestavljal je tudi seznam in podatke o slovenskih izseljencih v Srbiji.[208]

Po vojni je v eseju zapisal, da ga je neko posebno notranje čustvo vodilo do tega, da bi čim prej odšel iz Beograda, kar se je izkazalo za pametno, saj je bila 15. aprila 1944, le štiri dni po njegovem odhodu, bombardirana hiša, v kateri je stanoval. Ob obisku prijatelja Ivana Kirbiša v Brezni, nekdanjega narodnega poslanca, je izvedel, da v bližini pristajajo ameriška in britanska letala, da bi odpeljala letala in pilote, ki so se ponesrečili na območju Srbije. Po enem mesecu se je iz Beograda ponovno vrnil v Takovsko okrožje in tam takoj navezal stike z ameriškimi piloti v bližini Brezne. Namen je imel priti v tujino, kjer bi pristopil k Osvobodilni fronti Slovenije. Ko je s piloti čakal na letalo iz Italije, je zbolel za bronhitisom. Čeprav je Vrhovna komanda odredila Vošnjakov let v Bari po želji Američanov, je komandant korpusa Dimitrij Lazarević Vošnjaku prepovedal odhod in ukazal, naj ga odpeljejo. Glavni razlog za to je verjetno tičal v tem, da je Vošnjak grajal velikosrbsko hegemonijo Mihailovićevega svetovalca pravnika Stevana Moljevića in zloglasnega duhovnika Momčila R. Djuića. Predvsem je bodel v oči Vošnjakov bratski koncept razmerja med Hrvati in Srbi.[209]

Vošnjak je bil v vmesnem času obveščen, da je Titova tajna policija OZNA prejela ukaz za njegovo likvidacijo. Glede njegovega pobega je podpredsednik jugoslovanske vlade v Londonu Miha Krek obvestil komisijo za begunce in njihov povratek (*Displaced Persons and Repatriation S/C*) v Rimu in jo zaprosil, naj Vošnjaku priskrbijo hrano in začasno nastanitev nekje v Italiji, dokler sam ne bi poiskal prijateljev in poskrbel za svoje preživetje.[210] 4. julija 1945 se je poslovil od Beograda.[211] Z nekaj manjšimi težavami je v Trstu dobil prepustnico za Milano, 18. julija 1945 pa prispel v Rim.[212] Nekaj časa je bil nastanjen pri Vekoslavu Bučarju, poročenem z italijansko baronico.[213] Ko mu je Krek povedal, da želi vodja *Hrvaške kmečke stranke* Vladko Maček, ki je bil ameriški gost, oditi v London, mu je Vošnjak zaupal, da si tega želi tudi sam. Prve dni se je srečal z nekaterimi znanci. Nekajkrat se je sestal tudi z diplomatom Carlom Sforzo.[214] Vošnjak je večkrat prihajal tudi v begunski kamp Riccione, kjer ga je vljudno sprejel britanski major Carrigher. V kampu je stkal pristne prijateljske odnose z Ladislavom Bevcem. Član Sokola inženir Bevc je v spominih pisal, da je Vošnjak moral emigrirati kot begunec, a z diplomatskim potnim listom, s katerim se je legitimiral. Vendar so mu aktovko s potovalnimi dokumenti ukradli v Anconi.[215]

A tudi v Rimu se mu je večkrat godilo tako kot v prvi emigraciji, ko so se o zadevah dogovarjali in sklepali mimo njega. Tako je v svojem dnevniku 11. oktobra 1945 zapisal, da je pri Kreku izvedel, da so brez njega sestavili spomenico za kralja in zaveznike v organizaciji emigracije v Italiji.[216] Poleg vseh težav ga je pestilo še pomanjkanje denarja, za katerega je moral večkrat prositi pri različnih emigrantih. Novembra 1946 je bila denarna stiska že precej velika, dokler mu naposled ni uspelo dobiti si nekaj posojila in poplačati najnujnejše stroške.[217]

29. oktobra 1944 so se sestale *Slovenska ljudska stranka*, *Slovenska demokratska stranka* in *Sociali-*

can Academy of Politikal Science«, *Ameriška domovina*, 12. 7. 1951.

206 ASS, FV, škatla 11, Yugoslav patriot brings new hope, Spark of Liberty Far From Dead, 28. 12. 1947.

207 ARS, OFBV, fascikel 2, Vošnjakovo pismo Aćimoviću, brez datuma.

208 ARS, OFBV, fascikel 22, Prošnje izseljencev v Kruševcu Vošnjaku, Kruševac, 30. 8. 1941.

209 ASS, FV, škatla 15, Vošnjakov esej o njegovem življenju med drugo svetovno vojno, 17. 3. 1945.

210 ASS, FV, škatla 4, Krekovo pismo Vošnjaku, 26. 7. 1945.

211 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 4. 7.–11. 8. 1945.

212 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 4. 7.– 11. 8. 1945; ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 7. 10. 1945–2. 2. 1946.

213 Ladislav Bevc, *Spomini* (Ljubljana, 2006), 168.

214 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 13. 8.–5. 10. 1945.

215 Bevc, *Spomini*, 172.

216 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 7. 10. 1945–2. 2. 1946.

217 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 16. 10.–1. 1. 1947.

stična stranka Jugoslavije, ki so v času druge svetovne vojne vodile narodno gibanje odpora in v ta namen ustanovile skupno politično predstavništvo *Narodni odbor za Slovenijo*. Omenjene stranke so se odločile, da odbor nadaljuje svoje delo tudi v emigraciji zaradi uspešnejšega skupnega napora za dosego zastavljenih ciljev. V popolni tajnosti so stranke izdale narodno izjavo, ki jo je podpisalo več kot 300 slovenskih najuglednejših osebnosti, med njimi tudi škof Gregorij Rožman. V *Narodnem odboru za Slovenijo* so ocenili, da je Titov režim totalitaren in da je na oblast prišel samo s krvavim terorjem. Zato so si kot najpomembnejšo nalogo zadali, da bodo delali za obnovo političnega in vsega javnega življenja na demokratičnih osnovah. V ta namen je bilo treba doseči stvarno spoštovanje osebne svobode, ljudstvo rešiti strahu in zagotoviti osebno varnost, obnoviti svobodo besede, tiska, zborovanja in združenja; vzpostaviti svobodo organiziranja in delovanja političnih strank; onemogočiti uporabo brutalne sile in orožja kot sredstva v strankarski borbi in tekmi; vzpostaviti neodvisna sodišča; depolitizirati in demobilizirati vojsko; ljudem, ki so se pred Titovim režimom zatekli v gozdove ali odšli iz dežele kot politični emigranti, omogočiti, da se lahko svobodno in brez strahu za svoje življenje vrnejo na svoje domove k rednemu delu in mirnemu življenju. Stranke podpisnice so odklanjale vsakršno sodelovanje in tudi vsako razpravljanje ali dogovarjanje z OF ali AVNOJ-em; vendar so bile pripravljene sprejeti razgovore s komunistično stranko. Dogovorili so se, da bodo zagotovili, da bo *Narodni odbor za Slovenijo* vzdrževal stalne in tesne stike z demokratičnimi predstavniki srbskega in hrvaškega naroda pri delu za preobrazbo, konsolidacijo in demokratizacijo Jugoslavije. Pod omenjeno izjavo so se podpisali Krek in odvetnik Franc Bajlec kot predstavnika SLS, sokolski organizator Pavel Pestotnik, Marjan Zajec kot predstavnika *Jugoslovanske nacionalne stranke* ter Živko Topalović in Jelenc kot predstavnika SSJ.[218] Na Vošnjakov predlog je bil 19. februarja 1946 sprejet sklep, da bo *Narodni odbor za Slovenijo* izdajal bilten.[219]

Vošnjak je bil v času emigracije član *Slovenske demokratske stranke* in tudi njen podpredsednik. Janez Čuček je v svoji razpravi zapisal, da je mogoče slovensko politično emigracijo nekako razdeliti na »klerikalni« in liberalni del. Po njegovem mnenju sta bili najpomembnejši predstavnici liberalcev *Slovenska demokratska stranka* in *Slovenska pravda*, ki naj bi delovali na vseh celinah. Njun program naj bi določal, da si prizadevata za pluralistično, parlamentarno in konfederativno državno ureditev skupnosti jugoslovanskih narodov. Prizadevali naj bi si za »mirno kontrarevolucijo in narodno spravo«: »ni prelivanja krvi, odprava samoupravnega socializma in postopna vrnitev h kapitalističnim družbenim odnosom«. Preteklost naj bi bila pozabljena, »ampak s pogojem, da se krivci za zločine kaznujejo in dobijo žrtve zadoščenje«. Člani *Slovenske demokratske stranke* naj bi imeli razmeroma dobre zveze z nekaterimi vladnimi institucijami v deželah, kjer so prebivali in delovali, pridobili pa naj bi si tudi precej osebnih zvez z vplivnimi osebnostmi v teh državah; to je zagotovo veljalo za Vošnjakov primer.[220]

23. aprila 1946 je Krek pospremil Vošnjaka na ameriški konzulat, ker je tja zanj prispela neka pošta v zvezi z *Narodnim odborom za Slovenijo* in Vošnjakovim odhodom v Ameriko.[221] A v Rimu je Vošnjak dočakal tudi leto 1947.[222] Na novega leta dan je pisal, da odgovora iz Amerike od nikogar ni, kakor da bi se vse zarotilo proti njemu, hkrati pa je zvedel, da je v Ameriko odpotoval kipar Ivan Meštrović.[223]

Vošnjak si je torej zelo prizadeval za odhod v ZDA, saj se v domovino ni mogel vrniti. Obrnil se je na razne ameriške Slovence zaradi denarne pomoči. Tako se je januarja 1947 obrnil na ameriško Slovenko Nado Kobal.[224] Ko je končno dobil vizum, se je soočil z novo težavo – ni imel zadostnih finančnih sredstev. 22. julija 1947 mu je na ameriški ambasadi v Rimu končno uspelo urediti vse

218 ASS, FV, škatla 5, Demokratične politične stranke v Sloveniji, Izjava NO, 29. 10. 1945.

219 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 9. 2.–10. 4. 1946.

220 Janez Čuček, Sramota umira počasi (Maribor, 1979), 155–156.

221 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 11. 4.–3. 7. 1946.

222 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 16. 10. 1946–1. 1. 1947.

223 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 1. 1.–1. 2. 1947.

224 ASS, škatla 6, Vošnjakovo pismo Nadi Kobal, 27. 1. 1947.

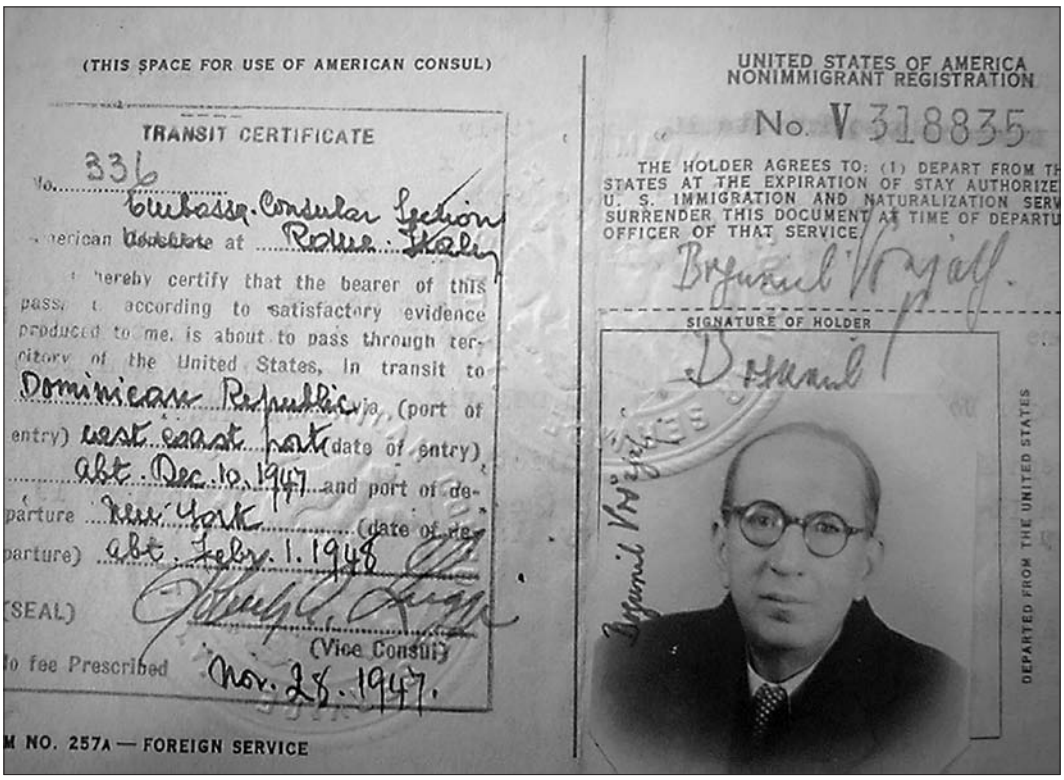
(THIS SPACE FOR USE OF AMERICAN CONSUL)

TRANSIT CERTIFICATE

No. 336

American Embassy Consular Section at Rome, Italy

I hereby certify that the bearer of this pass, according to satisfactory evidence produced to me, is about to pass through territory of the United States, in transit to Dominican Republic via (port of entry) west coast port (date of entry) abt. Dec. 10, 1947 and port of departure New York (date of departure) abt. Febr. 1. 1948

(SEAL)

(Vice Consul)

No fee Prescribed

Nov. 28. 1947.

M NO. 257A — FOREIGN SERVICE

UNITED STATES OF AMERICA
NONIMMIGRANT REGISTRATION

No. V 318835

THE HOLDER AGREES TO: (1) DEPART FROM TH STATES AT THE EXPIRATION OF STAY AUTHORIZE U. S. IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERV SURRENDER THIS DOCUMENT AT TIME OF DEPARTU OFFICER OF THAT SERVICE.

SIGNATURE OF HOLDER

DEPARTED FROM THE UNITED STATES

Vošnjakov potovalni dokument za odhod v ZDA, 28. november 1947,
Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 4

dokumente, le minister za zunanje zadeve Italije Pietro Nenni mu je moral podpisati še vizum.[225] Konec novembra se je naposled začel pripravljati na odhod. Za pot iz Dominikanske republike, prek katere je potoval do New Yorka, je moral plačati le polovično ceno. 30. november je bil zadnji dan njegovega bivanja v Rimu, 2. december pa zadnji dan življenja v Evropi. 16. decembra je že bil v New Yorku, božič pa pričakal v Clevelandu.[226]

O njegovem obisku je neki clevelandski časnik objavil članek z naslovom *Yugoslav patriot brings new hope, Spark of Liberty Far From Dead*. Časnik ga je povzdignil kar v Thomasa Jeffersona jugoslovanske federacije, ki je bil begunec pred Titovim komunističnim režimom, a je ostal domoljub. Vošnjak je obiskal stare slovenske prijatelje in jim zagotovil, da iskra svobode stare demokracije njihove domovine še zdaleč ni ugasnila. V ZDA je po besedah časnika prispel pod okriljem UNITAS-a, gibanja pod pokroviteljstvom Gregoriana University of Rome za združitev vseh cerkva. Sprejel ga je kardinal Francis Spellman iz New Yorka. Pred 4.000 slovenskimi izseljenci je povedal, da se bodo vrnili domov, vendar ne v Titovo Jugoslavijo.[227]

16. januarja 1948 se je prvič zglasil v pisarni za emigrante. Marsikateri poskus njegovega delovanja v ZDA so na začetku omejevala finančna sredstva, ki jih ni imel.[228] Nado Kobal, ki mu je zagotovila jamstveno pismo za prihod v ZDA, je v Washingtonu večkrat obiskal. Zaupala mu je, da mu je pomoč ponudila, ker so ga potrebovali v svojih vrstah. 13. julija je prejel telegram uradnika McDowella, da se mora po ukazu THOMAS-a (Kongresna knjižnica – *The Library of Congress* – THOMAS) takoj vrniti v Washington, nad čimer je bil zelo presenečen. V Kaliforniji je obiskal številne Jugoslovane, hkrati pa iskal službo, vendar brez uspeha; zavrnili so ga tudi na vojaški šoli. Poleg vsega so se finančne težave kar kopičile in

225 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 31. 8.–24. 11. 1947.

226 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 25. 11. 1947–8. 1. 1948; Bevc, *Spomini*, 172.

227 ASS, FV, škatla 11, *Yugoslav patriot brings new hope, Spark of Liberty Far From Dead*, 28. 12. 1947, Gačić, *Bogumil Vošnjak*, 322.

228 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 9. 1.–12. 6. 1948.

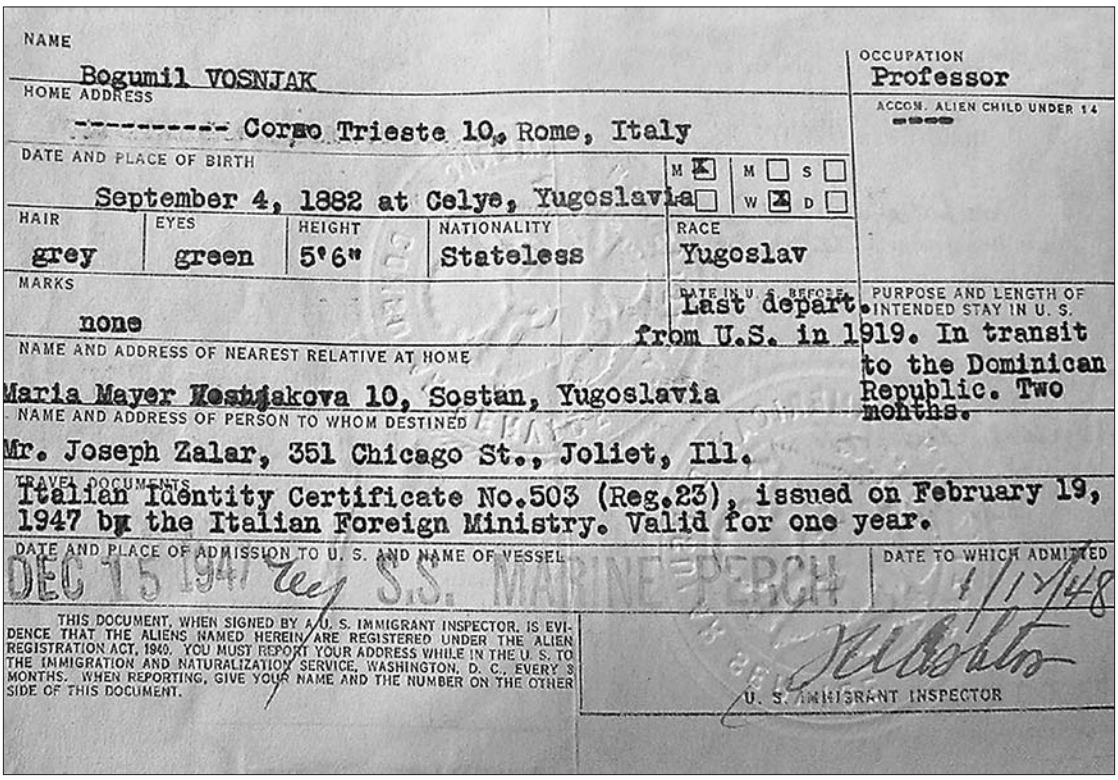

NAME
Bogumil VOSNJAK
OCCUPATION
Professor
HOME ADDRESS
---------- Corso Trieste 10, Rome, Italy
ACCOM. ALIEN CHILD UNDER 14
DATE AND PLACE OF BIRTH
September 4, 1882 at Celye, Yugoslavia
M ☒ W ☐ | M ☐ S ☐ W ☒ D ☐
HAIR: grey | EYES: green | HEIGHT: 5'6" | NATIONALITY: Stateless | RACE: Yugoslav
MARKS
none
DATE IN U. S. BEFORE
Last depart. from U.S. in 1919.
PURPOSE AND LENGTH OF INTENDED STAY IN U. S.
In transit to the Dominican Republic. Two months.
NAME AND ADDRESS OF NEAREST RELATIVE AT HOME
Maria Mayer Voshjakova 10, Sostan, Yugoslavia
NAME AND ADDRESS OF PERSON TO WHOM DESTINED
Mr. Joseph Zalar, 351 Chicago St., Joliet, Ill.
TRAVEL DOCUMENTS
Italian Identity Certificate No.503 (Reg.23), issued on February 19, 1947 by the Italian Foreign Ministry. Valid for one year.
DATE AND PLACE OF ADMISSION TO U. S. AND NAME OF VESSEL
DEC 15 1947 Ley S.S. MARINE PERCH
DATE TO WHICH ADMITTED
4/1/48
THIS DOCUMENT, WHEN SIGNED BY A U. S. IMMIGRANT INSPECTOR, IS EVIDENCE THAT THE ALIENS NAMED HEREIN ARE REGISTERED UNDER THE ALIEN REGISTRATION ACT, 1940. YOU MUST REPORT YOUR ADDRESS WHILE IN THE U. S. TO THE IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERVICE, WASHINGTON, D. C., EVERY 3 MONTHS. WHEN REPORTING, GIVE YOUR NAME AND THE NUMBER ON THE OTHER SIDE OF THIS DOCUMENT.
U. S. IMMIGRANT INSPECTOR

Vošnjakovo potrdilo, da je v ZDA prispel kot emigrant, 15. december 1947, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 4

je moral pri znancih ponižano skoraj prosjačiti za denar.[229]

Julija se je v Chicagu srečal s Poljakom Charlesom Rozmarkom in mu predlagal ustanovitev organizacije, podobne komunistični *Slav American Congress*, seveda z antikomunističnimi cilji. Vendar so Poljaki že imeli svoj kongres. Rozmarek je bil na čelu *Polish National Alliance*,[230] ene izmed največjih in najstarejših poljskih bratskih organizacij v ZDA, ki je štela 290.000 članov. Rozmarek je skrbel za politično in gospodarsko vodstvo. Presenečen je bil, ko mu je Vošnjak zaupal, da Slovenci in katoličani ne dajejo nobenega denarja za narodne in patriotske namene. Ko mu je Vošnjak predstavil svoj primer, je takoj pomagal in poklical Burkeua, ki je bil njihov predstavnik v Washingtonu.[231]

Ko se je Vošnjak na začetku avgusta sestal z Vladkom Mačkom ter nekdanjim hrvaškim odvetnikom in članom *Hrvaške kmečke stranke* Ivanom Pernarjem, je dobil občutek, da je Maček pravzaprav izgubil zanimanje za Jugoslavijo. 14. avgusta je Vošnjaku naposled uspelo priti v State Department k Georgeu Herbertu Allenu s svojo spomenico. Allen se je zanimal predvsem za tržaško vprašanje, zato je Vošnjaka prosil za mnenje, kaj naj naredi ameriška vlada, če Tito zaprosi za pomoč, vendar je Vošnjak odgovoril, da gre vendarle za prošnjo komunistične vlade.[232] O Trstu se je v Clevelandu pogovarjal z Antonom Grdino, katerega je cenil, saj je slednji pomagal organizirati dve bančni instituciji za slovenske skupnosti in slovensko katoliško zvezo.[233]

Kljub boleči izgubi ljubljene žene Nade pred leti si je dovolil znova stopiti v razmerje, saj je kmalu po prihodu v ZDA spoznal Katico (Catherine), ki jo je kasneje izbral za življenjsko sopotnico. A kot ni mogel pozabiti pokojne žene, tako ni pozabil niti političnih dogodkov iz mladosti. Tudi v emigraciji je bil prepričan, da je bila odločitev

229 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 13. 6.–8. 10. 1948.

230 Poljska narodna zveza.

231 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 13. 6.–8. 10. 1948.

232 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 13. 6.–8. 10. 1948.

233 ASS, FV, škatla 13, Vošnjakovo pismo Antonu Grdini, 27. 10. 1951.

Slovencev za Jugoslavijo po razpadu Avstro-Ogrske pravilna in nujna, o čemer je pisal v članku *Ustavni pogledi Krfske deklaracije*.[234] V emigraciji je navezal stike s predstavniki različnih narodov. Sestal se je tudi z madžarskimi politiki Tiborjem Eckhardtom, Gézo Telekijem in Horthyjem, ki jim je predlagal, da bi Madžarska stopila v balkansko zvezo. Menil je, da bi Madžarska morala imeti izhod na morje, na Reko. Seveda je s takšnim razmišljanjem takoj na svojo stran pridobil Eckhardta; tako si je pridobil prijatelja, kateri bi mu lahko pomagal prodreti v ameriški svet.[235]

Vošnjak je bil v času bivanja v ZDA vsekakor zelo dejaven, saj je menil in upal, da bodo lahko na daljavo »rešili« zadeve v domovini, odpravili komunizem in se vrnili svobodni. Tako ni manjkalo številnih sestankov z različnimi jugoslovanskimi predstavniki, ki so nekoč imeli v Jugoslaviji veljavo, zdaj pa so se, tako kot on, znašli v vlogi političnih izgnancev in prebežnikov, skoraj vsi pa že v zrelih letih. Tako se je nekega septembrskega dne pogovarjal z Mačkom glede odbora za obrambo vzhodne meje. A Maček je menil, da bo to težko sploh kaj zaleglo. Vošnjaku je zaupal, da se sam sicer nima namena pridružiti odboru, a bo z veseljem podpisal izjavo, da se strinja z delom odbora. Omenil mu je tudi, da bi bilo smiselno sprejeti sporazum s tremi strankami – radikali, demokrati in agrarci. Čez nekaj dni si je Maček premislil in izjavil, da bo vendarle pristopil v odbor. Vošnjak je ob tem razmišljal, kakšen bo naslednji Fotićev korak, glede na to, da so imele namen v odbor stopiti vse srbske stranke, *Narodni odbor za Slovenijo* in Maček.[236] Konstantin Fotić je namreč kot veleposlanik zastopal Jugoslavijo v ZDA pred začetkom vojne. Pri ameriški vladi je vložil zahtevek za nakup orožja za domovino. Ameriški predsednik Franklin Delano Roosevelt se je najbrž osebno zavzel, da bi lahko Jugoslovani kupili orožje v ZDA, in svetoval, naj balkanske države ostanejo nevtralne. A dogodki so šli svojo pot.[237] Vošnjak se je v pogovoru s hrvaškim zgodovinarjem, publicistom in nekdanjim diplomatom Bogdanom Radico strinjal, da naj bo na čelu odbora nekdanji brigadni general Bora Mirković, v odbor pa naj bi vstopil tudi Vanja Subotić kot predstavnik socialistov.[238] A kot se je dogajalo med *véliko vojno*, se je po njegovem mnenju dogajalo tudi zdaj. O mnogih zadevah so sklepali mimo njega, še več, niti obvestili ga niso o sklepanju, čeprav je bil z najvidnejšimi predstavniki jugoslovanske emigracije v rednih stikih. Tako je 1. decembra od Mačka izvedel, da sta on in Krek Organizaciji združenih narodov v Parizu poslala spomenico glede Trsta, kar mu seveda ni bilo pogodu. Ob tem se jezil in Mačku zagotovil, da ima močno podporo svoje skupine v Argentini in da mu slednja popolnoma zaupa ter da ni izključena tudi Krekova odtujenost.[239]

Vošnjak ni mogel niti mimo številnih zapletov in nestrinjanj z določenimi posamezniki. Tako se na primer ni najbolj razumel z Radico, kar razkriva njuno dopisovanje decembra 1949; Radica je bil oster pri tem, kaj je pravzaprav Vošnjakovo delo: »*V Vašem interesu je, da se zberete in da se, kakor Vam je rečeno s pristojne strani, posvetite Vaši dodeljeni nalogi, t.j. pisanju knjige o slovanski ideji. Ker mislite, da ste Vi edini poklicani, da to izpeljete, verjamem, da boste, na ta način, v tej deželi, najbolj pozitivno doprinesli k ugledu naše dežele in naše znanosti kot tudi idealom, za katere ste se vedno borili.*« Opomnil ga je, da morajo med vsemi tremi jugoslovanskimi narodi vladati toleranca, ljubezen in lojalnost, s čimer bodo lahko izpolnili upe, ki jih je narod v domovini, ne da bi vedel za njih, polagal vanje. Vošnjaku je svetoval, naj si ne otežujejo življenja po nepotrebnem, saj je to že tako težko in nehvaležno njim in Jugoslovanom.[240]

V Washingtonu se je imel Vošnjak priložnost srečati z zagovorniki kralja in dinastije Karadžordžević, a tudi s samim kraljem. Srečala sta se 23. januarja 1949, ko je spoznal tudi kraljevega si-

234 Vošnjak, *Ustavni pogledi*, 145.

235 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 13. 6.–8. 10. 1948.

236 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 28. 11. 1948–27. 8. 1949.

237 Matjaž Klemenčič, *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslaviji, Naseljevanje, zemljepisna razprostranjenost in odnos ameriških Slovencev do stare domovine od sredine 19. stoletja do konca druge svetovne vojne* (Maribor, 1987), 143.

238 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 13. 6.–8. 10. 1948.

239 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 28. 11. 1948–27. 8. 1949.

240 ASS, FV, škatla 16, Radičino pismo Vošnjaku, 3. 12. 1949.

na.[241] Najbrž je tudi sam kralj gojil do Vošnjaka simpatije, tako je avgusta v Berkeleyju izvedel, da je kralj ob obisku Jolieta o njem govoril laskavo.[242]

Februarja 1949 je obiskal nekdanjega župana Clevelanda in guvernerja Ohia Franka Lauscheta v Columbusu. Na Lauschetovo vprašanje mu je Vošnjak zaupal, da se je za njegov prihod v Kalifornijo zavzela *Federation of Labour*, ena izmed prvih zvez sindikatov v ZDA. Lausche mu je izkazal naklonjenost s tem, da je z njim govoril slovensko. Vošnjak je do guvernerja gojil simpatije in s ponosom pisal, da je prav Slovenec »gospodar« slavnega Kapitola. Ob prihodu v Kalifornijo je najprej odšel k Robertu Josephu Kernerju, profesorju na kalifornijski univerzi v Berkeleyju (*University of California, Berkeley* – UC Berkeley). Ta mu je izročil ključ pisarne in ga predstavil v knjižnici. Vošnjak je namreč dobil priložnost predavati na omenjeni univerzi. 14. februarja 1949 je imel prvo predavanje. Kerner mu je dodelil tudi asistenta, nekega Wuesta. A ker Vošnjaku nihče ni hotel podpisati jamstvenega pisma, se je od Berkeleyja in službe moral kmalu posloviti. Zadnje predavanje je imel 27. maja 1949, ko je predaval o Romuniji in balkanski federaciji. A pravi razlog njegovega odhoda je bila verjetno njegova starost, zaradi česar ni mogel postati član profesorskega zbora, saj tudi ni imel vsaj pet let univerzitetne službe. Po mnenju njegovega prijatelja Bevca je šlo celo za politično ozadje, saj Vošnjak svojega političnega prepričanja ni skrival, med profesorji pa naj bi bili tudi simpatizerji komunizma. Konec junija je sicer dobil jamstveno pismo Hansa Kelsna, rednega profesorja na oddelku za politične znanosti na UC Berkeley, vendar se je moral kljub temu 7. septembra posloviti; zato je odpotoval v New York.[243] Zaradi iskanja službe se je obrnil na različne organizacije. Dobil je tudi priporočilo Katoliškega odbora za begunce z obrazložitvijo, da je že predaval na Inštitutu za slavistiko in Oddelku za politične vede na UC Berkeley. Poudarili so, da je kljub starosti sposoben predavati.[244] A službe ni dobil nikjer.

Kot omenjeno, je bil Vošnjak član *Slovenske demokratske stranke*, katere začetki segajo na prelom 19. in 20. stoletja, ko se je organizirala skupina slovenskih liberalnih izobražencev, imenovana *Narodno radikalna mladina*. Ti so kot nosilci jugoslovanske ideje pod vodstvom Gregorja Žerjava skrivoma pripravljali osvoboditev izpod Avstro-Ogrske, ko je Vošnjak že deloval v emigraciji. V letih pred drugo svetovno vojno je bil za predsednika demokratov imenovan Albert Kramer. Druga svetovna vojna je terjala tudi številna življenja demokratov, ki so umrli bodisi v taborišču ali pod komunističnimi streli. Leta 1941 so se združili predstavniki Omladine *Jugoslovanske nacionalne stranke*, *Samostojne demokratske stranke* ter *Zveze kmečkih fantov in deklet* v Ljubljani in podpisali delovni sporazum. Marca 1946 so se v Riccioneju zbrali predstavniki demokratskih skupin in sklenili, da se vse demokratske frakcije združijo v enotno *Slovensko demokratsko stranko*, in sicer s podpisom *Riccionskega sporazuma*. Vsi člani stranke so sestavljali glavni odbor, ki je leta 1946 štel 35 članov. 26. marca 1947 je bil podpisan tudi sporazum kot osnovna listina *Slovenske demokratske stranke*.[245]

Prva naloga *Slovenske demokratske stranke* v emigraciji je bilo delovanje za osvoboditev slovenskega naroda izpod komunističnih spon. V emigraciji je namreč predstavljala velik del slovenstva, ki v domovini ni mogel ne delovati ne govoriti. V stranki so bili prepričani, da »posebni in skupni interesi Slovencev, Hrvatov in Srbov danes in v bližnji prihodnosti nujno zahtevajo skupno državo«. Stranka svojih idejnih smernic ni spreminjala, saj je vztrajala pri enotnosti Jugoslavije, njena notranja ureditev pa naj bi bila v skladu z zahtevami vseh treh narodov.[246]

Oktobra 1949 je v ZDA prispel tudi član *Slovenske demokratske stranke* Ladislav Bevc, za kar se je z vso energijo zavzemal Vošnjak. Inženir Bevc je v domovini pred vojno deloval kot liberalni politik in član Sokola. Med drugo svetovno vojno je bil med glavnimi organizatorji *Sokolske legije* v okviru odporniškega gibanja pod vodstvom Draže Mihailovića, a ga je na božič leta 1944 aretiral Ge-

241 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 28. 11. 1948–27. 8. 1949.

242 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 28. 8. 1949–9. 1. 1950.

243 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 28. 11. 1948–27. 8. 1949; Bevc, *Spomini*, 206.

244 ASS, FV, škatla 12, Priporočilo The Catholic committee for refugees, 1950.

245 Bevc, *Spomini*, 177–178, 181 in 240.

246 Bevc, *Spomini*, 181.

stapo. Po štirih mesecih ujetništva se je vrnil domov in od tam s prijateljem, politikom Rudolfom Žitnikom, pobegnil. Iz Italije se je napotil v ZDA, kjer se je s svojo družino srečal šele po desetih letih izseljenstva.[247] Z Vošnjakom sta imela tesne prijateljske stike. Bevc je Vošnjaka za nekaj dni obiskal v New Yorku.

Vošnjak je v ZDA deloval v okviru *Nacionalnega odbora za svobodno Evropo* (*The National Committee for Free Europe* – Free Europe), ameriške antikomunistične organizacije, s katero pa je imel nenehne težave, tako pri opredeljevanju zadanih mu nalog kot pri izplačilu honorarjev. *Free Europe* je posameznike podpirala tako, da jim je dajala raziskovalne naloge, v zameno pa zahtevala njihovo politično nedejavnost. Tako bi po njenih navodilih moral ostati politično nedejaven tudi Vošnjak, z organizacijo pa je imel sklenjeno trimesečno pogodbo za to, da bi napisal politično zgodovinsko razpravo.[248]

Večkrat se je udeležil seje *Inter-Parliamentary Union* (v nadaljevanju IPU), mednarodne organizacije, ki je predstavljala prvi stalni forum za večstranska politična pogajanja. 9. maja 1950 se je pogovarjal s predsednikom *Slovaške demokratske stranke* in predsednikom *Albanskega odbora*, ki sta mu razložila, kako sta njuni stranki pristopili k IPU. Vošnjak se je odločil, da si bo prizadeval, da bo tudi Slovence uvedel v omenjeno organizacijo.[249] Sam je pri IPU začel delati v drugi polovici januarja 1951 in za to prejemal tudi plačilo. Tudi *Free Europe* mu je končno nakazala nekaj denarja, o njej pa se je nekoč izrazil, da je »klerikalna trdnjava«.[250]

12. junija 1950 se je iz New Yorka preselil v Washington. Že drugi dan se je sestal z Mačkom; razpravljala sta o jugoslovanskih mejah in razmišljala o mejah iz leta 1918 ter *Sporazumu Maček–Cvetković*. Vošnjak se je zavzemal za arbitražo ali plebiscit, s čimer je Maček načeloma soglašal, a pripomnil, da to ni v interesu Srbov. Prav zanimivo je, kako sta oba, čeprav sta živela v emigraciji, vztrajno kovala načrte o Jugoslaviji. 22. julija 1950 je Vošnjak odpotoval v Little Falls in se nastanil pri Slovencu Franku Gregorinu. V mestu Syracuse se je sestal tudi z Ivanom Meštrovićem, ki pa je po Vošnjakovih besedah opustil zanimanje za Jugoslavijo in tudi o *Jugoslovanskem odboru*, katerega član je bil, ni najbrž nikdar govoril. Vošnjaku se je zdelo, da je slavni kipar želel pozabiti ta del svojega življenja. A tudi sicer sta se Vošnjak in Meštrović znašla na razpotju, saj je Meštrović obtoževal Srbe za neka dejanja, Vošnjak pa se je spraševal, koliko Srbom je vodja Neodvisne države Hrvaške Ante Pavelić storil enako. Pri Gregorinu je doživel neprijetno izkušnjo, saj je kritiziral ameriškega predsednika Harryja S. Trumana, kar je Gregorina precej zmotilo, še zlati, ker Vošnjak ni bil niti ameriški državljan. Kljub vsemu se je Vošnjak pri Gregorinu zadržal kar sedem tednov, preden se je vrnil v Washington.[251] Vošnjak se je tudi sicer težko sprijaznil z dejstvom, da v Ameriki ni imel prav nobene veljave, zaradi česar je pogosto prišel z različnimi osebami v mnenjsko navzkrižje.[252]

1. julija 1951 je bil imenovan za člana *The American Academy of Political and Social Science* (*Ameriška akademija za politične in družbene vede*), ustanovljene leta 1889 v Philadelphiji.[253] Njegova prizadevanja v ZDA so spremljali tudi Jugoslovani v Evropi, kar razkriva pismo člana *Hrvaškega odbora* v Italiji Mira Didka, ki je prebral neko Vošnjakovo pismo, objavljeno v *Ameriški domovini*. Tako so tudi izvedeli, kje je Vošnjak in kaj počne. Didek je pohvalil njegov vnovični nacionalni in državniški pogum.[254] A Vošnjaka sta se pogosto polotila domotožje in spoznanje, da vsa prizadevanja niso nikamor vodila in so celo zamirala. Primerjal je situacijo jugoslovanskih emigrantov s Čehi in Slovaki, ki so pač imeli lepe hiše, vsak mesec dobivali zajetno vsoto dolarjev in imeli neko veljavo, med-

247 Prav tam, 5–8.

248 Prav tam, 201–202; ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 28. 8. 1949–9. 1. 1950.

249 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 9. 1.–30. 5. 1950.

250 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 8. 7.–31. 12. 1951.

251 ASS, FV, škatla 7, Dnevnik, 11. 6.–23. 10. 1950.

252 ASS, FV, škatla 1, Councila of European Woman in Exile.

253 ASS, FV, škatla 6, "Dr. Bogumil Vošnjak, član American Academy of Political Science", *Ameriška domovina*, brez datuma; ASS, FV, škatla 10, Dopis The American Academy of Political and Social Science, 7. 7. 1951.

254 ASS, FV, škatla 10, Didkovo pismo Vošnjaku, 13. 6. 1951.

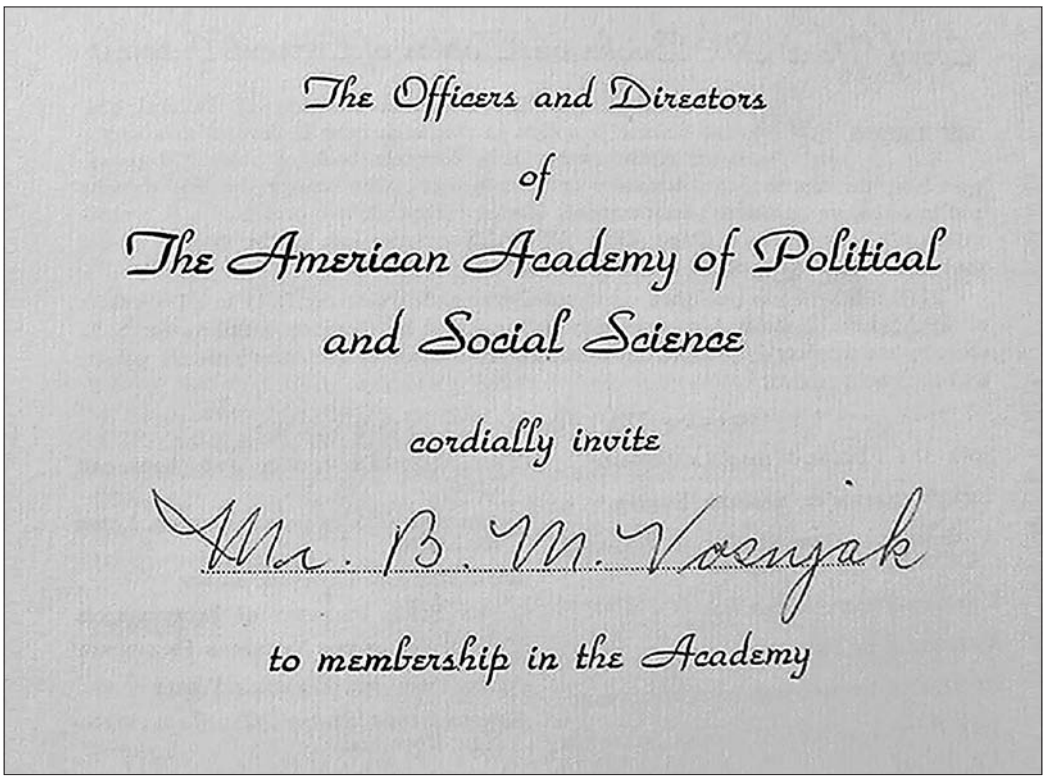
The Officers and Directors
of
The American Academy of Political
and Social Science
cordially invite
Mr. B. M. Vošnjak
to membership in the Academy

Povabilo za članstvo The American Academy of Political and Social Science, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 6

tem ko Jugoslovani po njegovem mnenju v ZDA niso pomenili nič.[255]

Ves čas bivanja v ZDA je Vošnjak mislil na Trst in se zavzemal za ameriško pomoč. Tako je 19. septembra 1951 Jamesu Prioleausu Richardsu, predsedniku v poslanski zbornici *Foreign Affairs Committee* (*Odbor za zunanje zadeve*), izročil spomenico o Trstu. Pismo o Trstu je poslal še predsedniku Trumanu, tržaška spomenica pa je bila razposlana članom odborov. Menil je, da je za Slovence boljše, da Trst zasedejo zavezniki kakor pa Italijani. Spomenico je osebno vročil tudi Lauschetu, vendar se ta zaradi dejstva, da je bil guverner Ohia, v zadevo ni smel osebno vpletati. Vošnjakov tržaški načrt je z odobravanjem sprejel tudi škof Gregorij Rožman, s katerim se je sestal v Clevelandu. A zato podpore za spomenico ni dobil v uredništvu *Ameriške domovine*. Ko mu je urednik Vinko Lipovec predlagal skupno akcijo s komunisti za Trst, Vošnjak tega ni mogel sprejeti brez posvetovanja s Krekom.[256] Oktobra je Krek popustil in pristal, da v Clevelandu ustanovitjo odbor za obrambo svobodnega tržaškega ozemlja, čeprav je bil po Vošnjakovih besedah še vedno zelo rezerviran glede tržaškega vprašanja.[257]

Vošnjak se je zelo zanimal tudi za Kočevski rog in s tem namenom navezal stike z Rayem Johnom Maddnom, predsednikom *Odbora za preiskavo o Katinskem gozdu*. Vošnjak mu je predlagal, naj preiščejo še Kočevski rog, na kar je Madden pristal.[258] O Kočevskem rogu je poročal Kreku in se mu pohvalil, da se je zadeva sprožila po njegovi zaslugi.[259]

V ZDA se je pogosto ukvarjal z vprašanjem Jugoslavije, njenega obstoja in sistema, ki ji je vladal. V *Ameriški domovini* je zapisal, da je zmotno misliti, da Jugoslavije ni več. Rojake v izgnanstvu je opomnil, da Jugoslavija kljub komunizmu še živi in da bo živela tudi po padcu komunizma. Boj za obstanek Jugoslavije je primerjal z bojem za nastanek Velike Britanije, v kateri je prav tako preteklo

255 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 8. 7.–31. 12. 1951.

256 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 8. 7.–31. 12. 1951.

257 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 8. 7.–31. 12. 1951.

258 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 8. 7.–31. 12. 1951.

259 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 1.–4. 9. 1952.

Vošnjak na stara leta v Washingtonu, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 4

dosti krvi, preden so se Škotska, Anglija in Wells združili. Hkrati je Evropo opozarjal na nevarnost, ki bi pretila, če bi Jugoslavija razpadla. Ozemlje jugoslovanskih pokrajin bi v tem primeru razkosali Nemci, Italijani in Madžari, kar pa bi po njegovem mnenju vnovič ogrozilo mir v Evropi.[260]

Aprila 1952 je bil sprejet kot nekakšen povezovalec v Cosmos Clubu, zasebnem družabnem klubu, ustanovljenem leta 1878, katerega člani so lahko postali tisti, ki so izkazali zaslužno delo na področju znanosti, literature, likovne umetnosti in podobno.[261]

Čeprav se je pogosto zdelo, da zanj in njegova prizadevanja nima nihče posluha, je od časa do časa vendarle dobil potrditev svojega delovanja. Tako je leta 1952 *Ameriška domovina* objavila članek o Trstu, povezan z Vošnjakovo spomenico. Časnik je pisal, da je Vošnjak že leta 1918 Wilsonu predlagal ameriško zasedbo Trsta, do česar pa ni prišlo. Zavezniška vojaška uprava je leta 1945 sicer prevzela odgovornost za to ozemlje, razveljavila nekaj fašističnih zakonov in vrnila Judom zaplenjeno premoženje, a Slovencem in Hrvatom to ni popravilo krivic. Vsi zakoni so namreč za Slovence ostali nespremenjeni, uradi so bili pod popolnim nadzorom Italijanov, slovenski jezik pa je bil še vedno izključen iz vseh sodišč in javnih uradov, vpeljan je bil le v šole. Vošnjak je tržaško vprašanje opredeljeval kot evropsko in svetovno vprašanje. Predlagal je tudi izpolnitev vseh mirovnih pogojev, da bi s tem ustvarili temelje za sožitje Slovencev in Italijanov. Tržaški Slovenci so se javno zahvalili Vošnjaku in drugim ameriškim Slovencem za njihovo podporo v borbi za narodni obstoj.[262] Istega leta je *Jugoslovenski američki glasnik* pisal o Vošnjaku kot nekdanjem članu *Jugoslovanskega odbora* in enem izmed vodilnih državnikov, ki so ustvarili Jugoslavijo. Prikazal ga je kot edinega, ki se je bil sposoben dvigniti nad drobne plemenske prepire ali strankarske cilje. Avtor članka je bil mnenja, da bi se po Vošnjaku morali zgledovati tudi drugi vodje in s skupnim delom pomagati pri vzpostavitvi demokratične vladavine v Jugoslaviji.[263]

Da vendarle ni šel v pozabo in da je še vedno užival določeno mero ugleda, čeprav v emigraciji, kaže počastitev ob njegovi 70-letnici.[264] 28. septembra 1952 se je namreč zbrala množica njegovih občudovalcev, ki so želeli pokazati svoje spoštovanje do življenja in dela »vodje« slovenskih javnih delavcev v emigraciji. Pozdrave so mu poslali tudi guverner države Ohio Frank J. Lausche, predsednik *Smithsonian Institution* v Washingtonu Alexander Wetmore, predsednik *Kmetijskega odbora poslanske zbornice* admiral Miller, predsednik *Narodnega odbora za Svobodno Evropo* Stetson Holmes, zastopnik *Srednjeevropskega študijskega centra* Leigh, veleposlanik Lane, nekdanji posla-

260 ASS, FV, škatla 1, »The Reality of Yugoslavia«, *Domovina*, 15. 3. 1952.

261 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 1.–4. 9. 1952.

262 ASS, FV, škatla 5, Ameriška domovina o Trstu, Važen prispevek ob peti obletnici podpisa mirovne pogodbe z Italijo, 1952.

263 ASS, FV, škatla 5, »Stvarnost Jugoslavije«, *Jugoslovenski američki glasnik*, 30. 5. 1952, 1.

264 ASS, FV, škatla 4, "Počastitev Bogumila Vošnjaka ob njegovi sedemdesetletnici", *Ameriška domovina*, 13. 9. 1952.

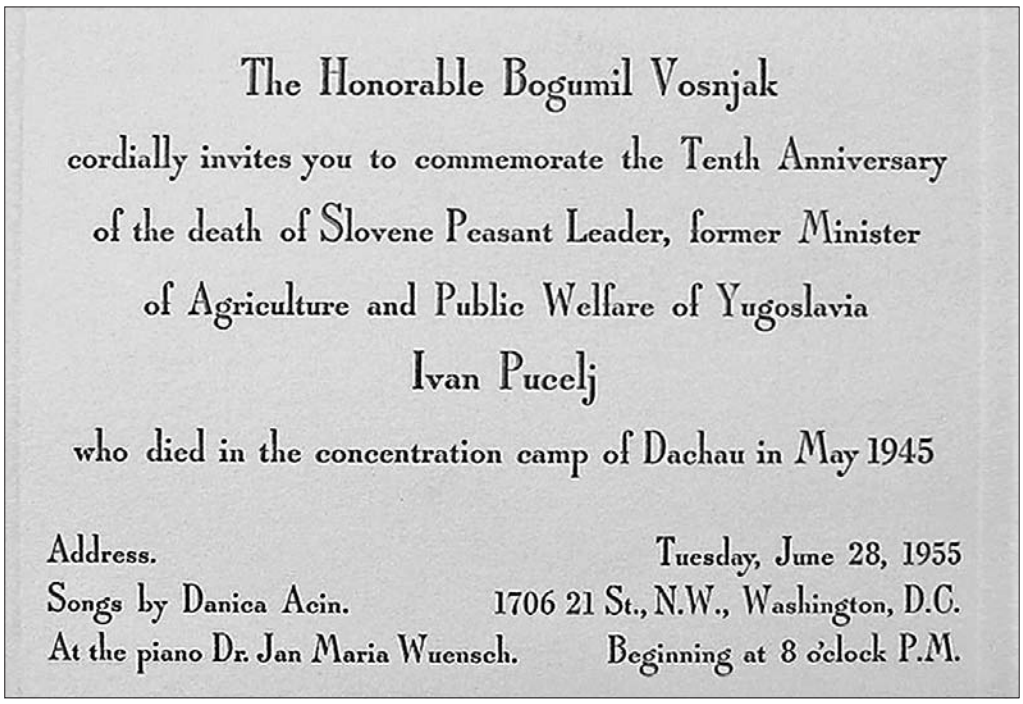
The Honorable Bogumil Vosnjak
cordially invites you to commemorate the Tenth Anniversary
of the death of Slovene Peasant Leader, former Minister
of Agriculture and Public Welfare of Yugoslavia
Ivan Pucelj
who died in the concentration camp of Dachau in May 1945

Address. Tuesday, June 28, 1955
Songs by Danica Acin. 1706 21 St., N.W., Washington, D.C.
At the piano Dr. Jan Maria Wuensch. Beginning at 8 o'clock P.M.

Vabilo na komemoracijo Ivanu Puclju, ki jo je ob desetletnici njegove smrti priredil Vošnjak, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 10

nik Rusije v Beogradu M. Strandtman, predsednik *Slovenske demokratske stranke* Ladislav Bevc, člani izvršnega in glavnega odbora *Slovenske demokratske stranke* v Argentini, Rudolf Žitnik, član *Narodnega odbora za Slovenijo*, društvo svobodnih srbskih, slovenskih in hrvaških novinarjev v New Yorku in drugi. Vošnjaku v čast so priredili koncert, ki sta ga pripravila Tržačanka Danica Acin in češki skladatelj Jan Maria Wuensch. Čestital mu je tudi predsednik *Hrvaške kmečke stranke* Maček. V imenu Srbov je spregovoril polkovnik Stanko Bjelajac, komandant v enotah Draže Mihailovića v Dalmaciji in Bosni.[265]

Ob jubileju je tudi sam napisal kratka eseja z naslovoma *Beseda Slovencem ob moji sedemdesetletnici* in *Reč Jugoslovenima povodom moje sedamdesetgodišnjice*. Spomnil se je svojega prvega prihoda v Washington leta 1918, ko je Wilson koval usodo številnim narodom. Čeprav se ni želel vnovič ponašati s sorodstvenim razmerjem z Mihaelom in Josipom Vošnjakom, se mu je le zdelo pomembno omeniti, da je prav njegov oče z ustanavljanjem zadrug polagal temelje slovenske neodvisnosti in da brez njegovega očeta Slovenci ne bi mogli stopiti v jugoslovansko državnost kot zdrava in krepka gospodarska enota. Spomnil je tudi na svoj pomen pri snovanju *Krfske deklaracije*, in poudaril, da je od njenih oblikovalcev živ samo še on. Branil je pariško mirovno konferenco. Svoja prizadevanja si je štel kot zaslugo za nastanek Jugoslavije, a ob tem bridko ugotavil, da Jugoslavija ni postala država »gospodarske in socialne konstruktivnosti«, kot so si snovalci želeli; vendar morajo ravno zdaj vsi trije narodi pokazati enotnost v borbi proti komunizmu, saj da le združeni pomenijo moč in silo. Slovence je opozarjal, da se sami ne bodo mogli boriti, in sicer zaradi dveh zavojevalskih narodov, ki sta po njegovem mnenju še vedno prežala na njih. Zato bi morala biti po njegovem mnenju slovenska politika jugoslovanska in balkanska.[266]

Vmes je bila v pripravi seja *Narodnega odbora za Slovenijo*. S prijatelji je Vošnjak govoril tudi

[265] ASS, FV, škatla 6, »Počastitev Bogumila Vošnjaka ob njegovi sedemdesetletnici«, *Ameriška domovina*, 13. 10. 1952.

[266] ASS, FV, škatla 5, Beseda Slovencem ob moji sedemdesetletnici, 4. 9. 1952, 1–3; ASS, FV, škatla 5, Reč Jugoslovenima povodom moje sedamdesetgodišnjice, 4. 9. 1952, 1–6.

o Kreku, saj je po njegovem mnenju slednji izkoriščal svoj srbsko-hrvaško-slovenski položaj v *Free Europe* za namene svoje lastne stranke.[267] Decembra 1952 je prejel pismo *Akcijskega odbora za slogo Ravnogorcev in za pomoč bratom v domovini*. Akcijski odbor je na svoji svečani seji prebral Vošnjakovo sporočilo *Reč Jugoslovenima*. Obljubili so mu, da bodo boj za balkansko federacijo, ki jo je zagovarjal Draža Mihailović, nadaljevali ne glede na vse ovire, saj naj bi pomenila odrešitev Slovencem, Hrvatom, Bolgarom in Srbom.[268] Ob desetletnici Mihailovićeve smrti so Vošnjaka iz *Klasnega pisma* povabili, naj napiše članek o njem.[269]

Marca 1953 je imel buren pogovor z Milanom Gavrilovićem, nekdanjim predsednikom srbske *Agrarne stranke*, in nekdanjim poslanikom v Ankari Ilijo Šumenkovićem; Božidar Maksimović, nekdanji minister v begunski vladi, pa ni utegnil priti na pogovor. Vošnjak je prisotnima zaupal, da verjetno obstaja nekakšna Mačkova spomenica, ki jo je poslal *State Departmentu* in se v njej zavzel za meje iz leta 1918. Po Vošnjakovem mnenju bi vrnitev v takšno stanje pomenila Južno Srbijo z Vojvodino in Hrvaško brez Dalmacije, Črna gora pa bi postala posebna enota. Gostoma, ki sta bila starosrbsko usmerjena, se je to zdelo izdajalsko. Eden izmed njiju je Vošnjaku celo očital, da je izdal *Krfsko deklaracijo*. A Vošnjak se je branil, da ima po skoraj štiridesetih letih pravico spremeniti svoje poglede in da je v resnici on v deklaracijo spravil geografsko in gospodarsko obeležene meje.[270]

Maja 1953 se je po dolgem času vnovič sestal s Krekom, ki je vendarle pristal, da se po dolgih letih ponovno sestane *Narodni odbor za Slovenijo*. Glede tržaškega vprašanja pa je Krek po Vošnjakovih besedah ostal pasiven in ni bil pripravljen na nobeno akcijo.[271] 7. novembra 1953 se je delegacija *Narodnega odbora za Slovenijo* naposled sestala v New Yorku. Za delovanje so dobili pooblastila slovenskih izseljencev iz Argentine, Urugvaja, Kanade, Trsta in od drugod. Vošnjaka so predstavniki iz Argentine in Trsta predlagali za podpredsednika, nakar je bil tudi izvoljen.[272]

Že ob ustanovitvi *Narodnega odbora za Slovenijo* 3. maja 1945 so se vodstva slovenskih političnih strank odločila, da izvolijo slovensko narodno predstavništvo, in izbrala naziv *Slovenski narodni odbor*. Dogovorili so se, da ima *Slovenska ljudska stranka* v odboru predsednika in šest članov, slovenske napredne liberalne stranke pa po štiri člane vsaka, med njimi enega tajnika. A nastala je potreba po dopolnitvi mest tistih, ki so ostali doma ali so bili že pokojni. V vmesnem času so se napredne liberalne skupine v emigraciji združile v *Slovensko demokratsko stranko*, katere član je bil, kot že omenjeno, Vošnjak. Po njegovi ponovni vzpostavitvi so *Narodni odbor za Slovenijo* sestavljali: Krek (SLS) kot predsednik, Vošnjak (SDS) kot podpredsednik, odvetnik Miloš Stare (SLS) kot tajnik, Bogdan Dernovšek (SDS) kot tajnik in člani Franc Hajlec (SLS), nekdanji finančnik pri Zadružni zvezi v Ljubljani Joža Basaj (SLS), Ladislav Bevc (SDS), Celestin Jelenc (Social demokratska stranka Jugoslavije), zdravnik Franc Kolterer (SDS), duhovnik Marko Kranjc (SLS), pisatelj in publicist Ludovik Puš (SLS), pravnik Rudolf Smersu (SLS) in izdajatelj časopisa *Svobodna beseda* Rudolf Žitnik (SDS). Člani predsedstva, ki so delovali kot izvršni odbor, so bili tisti člani, ki so prebivali v ZDA, in sicer Krek, Vošnjak, Drnovšek, Basaj, Bevc in Puš.[273] Ko so se 13. junija 1954 ponovno sestali v Washingtonu, so proučili položaj v domovini in soglasno ugotovili, da se totalitaristični značaj komunističnega režima v Jugoslaviji ni spremenil. V tem smislu je *Narodni odbor za Slovenijo* pozdravil vztrajno odpornost rojakov v domovini ter njih in rojake v tujini pozval k složnosti ter tvornemu in neustrašnemu delu za dosego končnega smisla, ponovne osvobo-

267 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 1.–4. 9. 1952.

268 ASS, FV, škatla 10, Dopis Akcionega odbora za slobodu Ravnogoraca i za pomoć braće u otadžbini, 1. 12. 1952.

269 ASS, FV, škatla 17, Pismo Stevana S. Kostića – Kepa, urednika *Klasnega pisma* Vošnjaku, brez datuma.

270 ASS, FV, škatla 17, Pismo Stevana S. Kostića – Kepa, urednika *Klasnega pisma* Vošnjaku, brez datuma..

271 Prav tam.

272 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 10. 1953–31. 12. 1954.

273 ASS, FV, škatla 10, Kako je sestavljen Narodni odbor za Slovenijo; *Narodni odbor za Slovenijo: namen naše narodne politike*, ur. Miloš Stare (Buenos Aires, 1980), 8–9; Zvone Žigon, *Slovenska politična emigracija v Argentini* (Ljubljana, 2001), 59.

ditve in vrnitve človekovih in političnih pravic. V ospredju je bilo tudi tržaško vprašanje. Pri tem je *Narodni odbor za Slovenijo* podprl svojo izjavo z dne 13. novembra 1953, ki je zahtevala »*spoštovanje določb italijansko-jugoslovanske mirovne pogodbe ter ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja kot trenutno edino rešitev v duhu mednarodnega prava in evropskega sodelovanja*«. Odbor je hkrati pozval jugoslovanske politične predstavnike v emigraciji, naj rešujejo medsebojna vprašanja v duhu pomirljivosti in sloge.[274]

3. maja 1955 je *Narodni odbor za Slovenijo* izdal razglas ob deseti obletnici 3. maja, praznika svobodne Slovenije. 3. maja 1945 je namreč na Taboru v Ljubljani potekalo zborovanje, na katerem so razglasili ustanovitev narodne države Slovenije za vse področje, na katerem so bivali Slovenci, in sicer kot sestavni del demokratično in federativno urejene Jugoslavije. Gre pravzaprav za prvi slovenski parlament, na katerem je bil za predsedujočega izvoljen Franc Kremžar. Parlament je potrdil vlado, *Narodni odbor za Slovenijo* pa jo je potrdil kot začasni najvišji upravni organ.[275] A razglas Vošnjaku ni bil najbolj všeč.[276] Ob koncu leta 1955 sta Krek in Vošnjak napisala *Božični pozdrav in čestitke NOS*.[277]

Junija 1954 je Vošnjak odpotoval v Kanado, kjer je obiskal Jugoslovane v emigraciji, govor pa je imel v Niagara Falls. Srbi so ga povabili, da bi tudi zanje pripravil kakšno predavanje. Ko se je vrnil v Washington, je Mačku poročal o potovanju in predlagal, da bi enaka predavanja pripravili tudi za Hrvate. Vošnjak se je jugoslovanskega problema lotil na nekoliko nenavaden način, saj je obiskoval prerokovalko, ki je baje že leta 1936 napovedala Hitlerjev padec in propad Tretjega rajha.[278] 2. oktobra 1954 je končno izšel njegov članek *Danube Valley Authority*, in sicer v *World Affairs*.[279] Precej njegovega časa je terjalo tudi dogovarjanje z različnimi Američani glede Wilsonove stoletnice. S tem namenom se je udeležil slavnostne večerje Arthura Smitha, na kateri so se pogovarjali o ustanovitvi skupine *Friends of Woodrow Wilson*.[280] Maja 1955 je bil povabljen na zbor *Wilsonove fundacije v* New Yorku, ki je bila ustanovljena že leta 1945 in je podpirala izjemne posameznike in institucije. Junija se je udeležil tudi sestanka, na katerem so pripravljali prireditev ob Wilsonovi stoletnici, v Wilsonovi rojstni hiši; na sestanku je Vošnjak menda navdušil s svojim govorom.[281]

Čeprav ob izteku *vélike vojne* in na pariški mirovni konferenci ni vidno odobraval Wilsonovih postopkov, je Vošnjak gojil do njega prav poseben odnos, zato je želel celo napisati knjigo o njem, za kar je zaprosil tudi finančno pomoč. Avgusta 1955 se je dogovarjal z novinarjem Arthurom Sweetserjem glede odobritve financiranja izdaje knjige, ki bi izšla v naslednjem letu, ob 100. obletnici Wilsonovega rojstva.[282] Glede Vošnjakovega sodelovanja ob memorialu so posredovali številni posamezniki, tako tudi Arthur Clarendon Smith, predsednik Demokratskega kluba okrožja za Kolumbijo, katerega član je bil tudi Vošnjak.[283] Poleg tega, da je ohranjal stik z Wilsonovo družino, je o njem napisal številna daljša in krajša besedila, a jih je veliko ostalo neobjavljenih.

27. junija 1956 je zaprosil za roko Katico, s katero je prijateljeval že od svojega prihoda v ZDA. Čez nekaj dni je razočaran ugotovil, da se lahko poročita le cerkveno. Poročni obred je potekal 3. julija 1956 v občini Aleksandrija. 3. oktobra sta se vselila v novo stanovanje in začela živeti kot zakonca. Z novim življenjem je bil Vošnjak vidno zadovoljen.[284]

274 ASS, FV, škatla 10, »Slovenski narodni odbor o razmerah v domovini in o tržaškem vprašanju«, *Ameriška domovina*, 1. 7. 1954.

275 »3. maj«, *Svobodna Slovenija*, 5. 5. 2011, št. 16, 1; Žigon, *Slovenska politična emigracija v Argentini*, 59.

276 ASS, FV, škatla 10, Vošnjakovo pismo Bevcu, 1955.

277 ASS, FV, škatla 10, Božični pozdrav i čestitke Narodnog odbora za Sloveniju, 24. 12. 1955.

278 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 31. 10. 1953–31. 12. 1954.

279 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 31. 10. 1953–31. 12. 1954.

280 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 31. 10. 1953–31. 12. 1954.

281 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 1.–12. 8. 1955.

282 ASS, FV, škatla 1, Sweetserjevo pismo Vošnjaku, 12. 5. 1955.

283 ASS, FV, škatla 1, Smithovo pismo Vošnjaku, 13. 5. 1955.

284 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 1. 1956–31. 12. 1956.

Leta 1956 je *Slovenska kulturna akcija*,[285] osrednje kulturno društvo slovenskih emigrantov s sedežem v Buenos Airesu, Vošnjaka povabila k sodelovanju, saj je ustanovila zgodovinski oddelek. Oddelek naj bi združeval zgodovinarje vseh področij, zlasti politične, kulturne in cerkvene ter arheologe, etnologe in etnografe. Na seji 11. maja 1956 so na predlog vodje odbora Vošnjaka izvolili kot ustvarjalnega člana *Slovenske kulturne akcije*, in sicer za zgodovinski oddelek.[286]

Maja 1957 ga je razveselila novica iz Beograda, da je z grobom njegove pokojne soproge Nade vse v redu. A Vošnjaka so že nekaj časa pestile težave z želodcem, zato se je septembra pripravljal na operacijo, ki jo je prenesel lažje kot tisto, ki jo je opravil enajst let poprej v Italiji. Kljub bolezni se je s Krekom odpravil v Cleveland, in sicer zaradi zlate maše škofa Rožmana, ki jo je bral 27. oktobra.[287]

Tudi ob njegovi 75-letnici je izšel članek o njem in njegovem delu.[288] Ob visokem jubileju so zapisali, da je svoje življenje posvetil slovenskim in jugoslovanskim vprašanjem in da koder je nastopal, je povsod odločno in dosledno zastopal potrebo jugoslovanske politične skupnosti in tesno sodelovanje med slovanskimi narodi.[289]

16. decembra 1957 ga je Krek na svojem domu obvestil, da se seli v Cleveland[290] in ga ob odhodu pooblastil, da ga lahko zastopa v Washingtonu. Maja je sledila nova operacija čira na želodcu, po kateri je Vošnjak hitro okreval. Kljub zdravstvenim težavam se je vestno pripravljal na odhod v Evropo. S tem namenom je imel s Fillipom W. Morganom konstruktiven pogovor o jugoslovanskih beguncih, ki naj bi se naselili na Aljaski.[291]

Marca 1958 si je dopisoval z Robertom Lukežem, članom *Odbora državnih in javnih uslužbencev ter njihovih vdov Kraljevine Jugoslavije*. Člani odbora so s pomočjo Vošnjakovega vpliva želeli vzpostaviti zvezo s profesorjem in demokratičnim politikom Emanulom Cellerjem, strokovnjakom za mednarodno pravo. Lukež je menil, da bo Vošnjak lahko pripomogel k odpravi krivice, če bo pomagal pri vzpostavitvi omenjene zveze. Kot novodobni ameriški državljani so iskali svoje izgubljene pravice, ki jih je Titov režim ukinil. Leta 1946 so namreč vsem antikomunistom, ki so zapustili Jugoslavijo, odvzeli državljanstvo in z istim zakonom tudi pravico do pokojnin in premoženja, ne da bi jih prej zaslišali in obsodili.[292] Konec marca je Vošnjak odgovoril, da Cellerja že nagovarja, naj začne proučevati njihove zahteve. Zaradi te zadeve se je Vošnjak sestal z ameriškim demokratičnim politikom Michaelom Aloysiusom Feighanom; dogovorila sta se, da bo Vošnjak sestavil spomenico za poslanca Cellerja z utemeljenimi in učinkovitimi pravnimi argumenti.[293] Odbor je naposled brez Cellerjeve podpore pripravil prepise odškodninskih prijav, Vošnjaka pa so prosili, naj jim posreduje kakšne nove pisne dokaze in ugotovitve, ki bi potrjevali njihovo upravičeno borbo.[294] Čez nekaj dni je Lukežu pisal Maček; pojasnil mu je, da bi vdove morale v enem letu po nacionalizaciji, zaplembi ali razlastitvi sprožiti likvidacijski postopek pred sodiščem, ki je zaplembo izvedlo. Maček se je bal, da je bil ta rok že zamujen. Vošnjak pa je bil seznanjen, da sporazum iz let 1949–1951 ni več veljal za begunce, ki so odšli med okupacijo ali po njej ali pa se po ujetni-

285 *Slovenska kulturna akcija* je bila ustanovljena leta 1954 kot glavna izdajateljica leposlovnih in drugih obsežnejših del. Ustanovljena je bila z namenom, da »pospešuje in posreduje kulturne stvaritve, zlasti slovenske, in to v krščanskem smislu«. Pobudnik ustanovitve je bil Ladislav Lenček, prvi predsednik pa Ruda Jurčec. Namen ustanovitve je bil tudi, da kulturna dejavnost ne bi bila neposredno odvisna od političnih tokov. Delovanje orgaizacije se je delilo na filozofski, literarni, teološki, likovni, naravoslovni, družbeni, glasbeni in zgodovinski odsek. Žigo, *Slovenska politična emigracija v Argentini*, 98.

286 ASS, FV, škatla 17, Dopis Slovenske kulturne akcije, 1. 6. 1956.

287 ASS, FV, škatla 9, Dnevnik, 1. 1.–31. 12. 1957; ASS, škatla 9, Bevčevo pismo Vošnjaku, 8. 11. 1957.

288 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 5. 9.–31. 12. 1952.

289 ASS, FV, škatla 4, Dr. Bogumil Vošnjak – 75 letnik.

290 ASS, FV, škatla 9, Dnevnik, 1. 1.–31. 12. 1957.

291 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 31. 12. 1957–4. 9. 1958.

292 ASS, FV, škatla 5, Lukeževo pismo Vošnjaku, 1. 3. 1958.

293 ASS, FV, škatla 5, Vošnjakovo pismo Lukežu, 25. 3. 1958.

294 ASS, FV, škatla 5, Lukeževo pismo Vošnjaku, 14. 4. 1958.

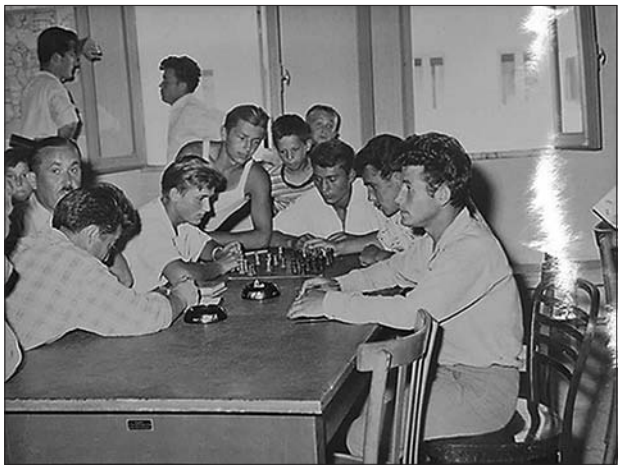

Rekreacijski in jezikovni program v kampu Latina v Italiji, financirano s strani USEP, Vir: Arhiv Studia Slovenica, škatla 20

štvu niso vrnili v šestih mesecih v domovino, saj so te osebe samodejno izgubile državljanstvo.[295]

Senat Združenih držav Amerike je Vošnjaka imenoval za začasnega svetovalca o begunskih zadevah, zato je zaradi te naloge septembra 1958 obiskal Jugoslovane v begunskih taboriščih v Evropi, in sicer v Rimu, Trstu, Salzburgu, na Dunaju in v Parizu. Namen tega potovanja je bil ta, da preuči razmere in možnosti zaposlitve teh beguncev zunaj meja Avstrije in Italije.[296] Preden pa je bil poslan v Evropo, je komisija morala zanj jamčiti, da ne bo imel političnih govorov, kar Vošnjaku ni bilo najbolj všeč.[297] V taboriščih so se znašli predvsem domobranci in drugi nasprotniki partizanske vojske in komunizma, ki so večinoma že maja 1945 skupaj z družinami pobegnili v Italijo in na Koroško. Del teh prebežnikov je ostal v begunskih taboriščih v Italiji, veliko pa se jih je v letih 1947, 1948 in 1949 odselilo v Avstralijo, ZDA, Kanado in Argentino, nekaj tudi v Veliko Britanijo.[298]

Septembra 1958 se je s soprogo Katico preselil v hišico v 2013 N. St. Nekaj dni zatem se je odpravljal na pot v Evropo, kjer naj bi za ameriško vlado sestavil poročilo o begunskih taboriščih. 26. septembra je že bil v Rimu. Sprva je obiskal Capuo, v Latini pa se je srečal z jugoslovanskimi izseljenci. Dva dni kasneje je v Rim prispela tudi njegova soproga, od koder je 11 let poprej odšla kot begunka. 30. septembra je obiskal kamp v San Antoniu, 3. oktobra je prispel v Firence, naslednji dan pa v Trst, kjer sta ga pričakala radijska novinarka Vida Wolf in Boris Sancin, politični urednik tržaškega tednika *Demokracija*. Čez nekaj dni se je odpravil v Trbiž in nato v Celovec, kjer je obiskal konzulat, nato pa še v Salzburg. 17. oktobra se je odpravil proti Dunaju in štiri dni kasneje je proti večeru prispel v Pariz. Že 1. novembra ga je pot vodila v London. Ko se je vrnil v Pariz, je obiskal pisarno IPU. Vmes je imel nekaj zapletov, saj mu Bonn ni želel izdati vizuma za pot v Nemčijo, ker naj bi bilo to proti zakonskim predpisom. 29. novembra se je njegovo popotovanje po begunskih taboriščih v Evropi končalo in 10. decembra sta s Katico prispela nazaj v ZDA.[299] Po prihodu je slovenskim izseljencem razposlal ankete *Jugoslovanske sekcije Centralno-vzhodnega evropskega Woodrow Wilsonovega odbora*. Jugoslovanska sekcija, katere predstavnik je bil tudi Vošnjak, je imela nalogo proučiti problem prehoda komunistične industrijske proizvodnje v demokratični sistem.[300]

295 ASS, FV, škatla 5, Mačkovo pismo Lukežu, 17. 6. 1958.

296 ASS, FV, škatla 4, Dr. Bogumil Vošnjak v mestu; ASS, FV, škatla 4, "Put g. Vošnjaka po Evropi", ni imena časnika, 19. 2. 1959.

297 ASS, FV, škatla 4, Vošnjakovo pismo Bevcu, 24. 8. 1958.

298 Žigon, *Slovenska politična emigracija v Argentini*, 55.

299 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 26. 9.–31. 12. 1958.

300 ASS, FV, škatla 10, Vošnjakovo pismo Bevcu, 8. 2. 1959; ASS, FV, škatla 10, Centralno-istočno evropski Woodrow Wilson odbor, avgust 1958.

V pismu je Celestinu Jelencu zaupal, da je na popotovanju po Evropi lahko ugotovil, da ekstremni Hrvati želijo Hrvaško do Drine, ekstremni Srbi pa Veliko Srbijo. Ena in druga rešitev bi po Vošnjakovem dojemanju pomenila smrt za Slovence.[301]

O Vošnjakovi misiji po Evropi so pisali izseljenski časniki, med njim tudi *Svobodna Slovenija*[302] in *Hrvatski glas*.[303] Po vrnitvi se je sestal s Krekom. Dogovorila sta se, da bo *Narodni obor za Slovenijo* deloval skupno s *Hrvaško kmečko stranko* in *Srbsko bratsko pomočjo* z namenom zaposlitve jugoslovanskih beguncev v Avstriji in Franciji. Vošnjak je ameriški vladi moral poslati tudi finančno poročilo, kar mu je vzelo kar nekaj časa. Za povrh so ga še izključili iz Cosmos Cluba, ker baje ni plačal nekega računa, čeprav je sam trdil nasprotno.[304]

Vošnjak je na situacijo v Jugoslaviji ves čas opozarjal tako ameriško javnost kot tudi ljudi na vodilnih položajih. Dosegel je, da je senator Hubert H. Humphrey poslaniku Allenu posredoval njegove kvalifikacije in ideje ter v pismu zapisal, da je prepričan, da se Allen zaveda Vošnjakovih prispevkov za lažje razumevanje situacije v Jugoslaviji.[305] Pri Allenu je za sestanek posredoval tudi Lausche, ki je o Vošnjaku zapisal, da ima dolgo kariero v jugoslovanski vladi in da je dolgo časa sodeloval tudi z njegovo pisarno.[306]

Da je Vošnjaku ves čas emigracije in s tem do konca življenja bil trn v peti komunistični režim v domovini, razkriva predvsem njegov članek *Kako je Cleveland pred 40 leti pripravljal osvobojenje Slovencev?*[307] Usodo jugoslovanskega naroda je objokoval tudi v članku ob desetletnici smrti prijatelja Alberta Kramerja, v katerem je menil, da je Kramer lahko srečen, tako kot tudi Masaryk, da ne doživlja teh grozot.[308] O Vošnjakovih prizadevanjih za boj proti komunizmu in »osvoboditev« Jugoslavije so pisali tudi srbski emigranti, in sicer v časniku pročetniške emigracije *Srpska borba*, ki je kot neuradno glasilo *Srbskega kulturnega kluba sv. Sava* izhajal v Chicagu. Vošnjak pa je bil tudi recenzent knjige C. M. Draškovića o titoizmu.[309]

O njegovem patriotizmu in veri, da bo komunizem kmalu padel, so pisali v ameriških časnikih, tako tudi v članku *Yugoslav Patriot, 75, Awaits Day When Red Rule Will Fade*, objavljenem v *New York Timesu*. Vošnjak je bil prepričan, da se bo Titov komunistični režim sesul.[310] Njegovi govori, naperjeni zoper komunizem, so bili v ZDA pogosti, kar so zabeležili tudi tamkaj izhajajoči srbski časniki.[311]

Tako kot je to v starih časih počel v domovini, je ljudem pomagal tudi v ZDA. Pomagal je številnim ljudem, ki so se, tako kot sam, znašli v izgnanstvu. Med drugimi ga je za pomoč prosil Ivan Weber, ki ga je po vojni internirala OZNA in je bil nekaj časa zaprt v celjskem zaporu, kjer so mu usmrtili tudi ženo.[312] Kar nekaj časa si je dopisoval z Vido Wolf in nato s Borisom Sancinom, ki jima je skušal pomagati, da bi prišla v ZDA kot radijca.[313] Za pomoč za prihod v ZDA ga je prosil tudi njegov nekdanji odvetnik Adrijan Kisovec, ki je

301 ASS, FV, škatla 13, Vošnjakovo pismo Jelencu, 5. 1. 1959.

302 Časopis *Svobodna Slovenija* je kot ilegalna publikacija začel izhajati leta 1941 v Ljubljani. Od leta 1945 do leta 1947 je izhajal v Rimu, od leta 1948 pa v Argentini. Založba Svobodna Slovenija ga je izdajala sprva kot polmesečnik, od leta 1949 pa kot tednik. Sprva je bil izdajatelj tednika Miloš Stare, urednik pa Jože Krošelj. Žigon, *Slovenska politična emigracija v Argentini*, 94–95.

303 ASS, FV, škatla 21, brez naslova in datuma.

304 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 1. 1.–8. 4. 1958; ASS, FV, škatla 10, Vošnjakovo pismo Bevcu, 1959, brez datuma.

305 ASS, FV, škatla 1, Humpreyevo pismo Vošnjaku, 20. 5. 1959.

306 ASS, FV, škatla 1, Lauschetovo pismo Vošnjaku, 1. 6. 1959.

307 ASS, FV, škatla 3, »Kako je Cleveland pred 40 leti pripravljal osvobojenje Slovencev?«, *Ameriška domovina*, 31. 3. 1958, 4–6.

308 ASS, FV, škatla 5, Bogumil Vošnjak, *Ob desetletnici smrti Alberta Kramera*, 1.

309 ASS, FV, škatla 3, »Slobodna slovenačka štampa o knjizi dr. C. Draškovića, Najbolja knjiga o titoizmu kaže dr. Bogumil Vošnjak u 'Američkoj domovini'«, *Srpska borba*, 2.

310 ASS, FV, škatla 4, »Yugoslav Patriot, 75, Awaits Day When Red Rule Will Fade«.

311 ASS, FV, škatla 4, "Za krst časni i slobodu zlatnu", *Jugoslovenski američki glasnik*, brez datuma.

312 ASS, FV, škatla 1, Webrovo pismo Vošnjaku, 10. 6. 1959.

313 ASS, FV, škatla 6, Vošnjakovo pismo Sancinu, 15. 7. 1957.

bival v Hamburgu.[314] Vošnjak mu je pomagal prek *Pododbora za notranjo varnost*.[315]

V članku *Moj odgovor* je razmišljal o jugoslovanskem problemu in menil, da gre za vprašanje obstanka tako Slovencev kakor tudi Hrvatov in Srbov. Opozoril je, da se Jugoslovani v času, ko se dvigata novi nemški rajh in petdesetmilijonski italijanski državni in narodni blok, poigravajo z vprašanjem, kdo je Srb, kdo Hrvat in čigava bo Bosna. Slovencem je pripisoval pomembno vlogo v sporu med Srbi in Hrvati. Menil je, da bi bilo dobro v vseh večjih centrih njihove emigracije v Ameriki ustanoviti svete dobrih ljudi, ki bi jih sestavljali Hrvati, Srbi in Slovenci. Njihova naloga bi bila pomirjajoče vplivati na javno mnenje, pomirjati spore, ob tem pa paziti, da se tisk drži nekakšnega kodeksa v duhu pomiritve, sloge in mirnega sodelovanja celotne emigracije.[316]

Da je do konca verjel v Jugoslavijo, oblikovano po njegovi idealizirani podobi, kažejo njegove goreče besede ob zaključku članka: »*Jugoslovanska ideja ni od včeraj. Verjamem, da je danes močna v dušah tolikih Hrvatov, Srbov in Slovencev, ona je živa ideja, zmagoslavna, nepremagljiva. Za njo se zavzemamo od začetka našega stoletja. Doživela je zmage in poraze, bila je izkoriščena, napačno razumljena, ampak se je vedno znova pojavila v celem svojem sijaju. Jugoslavija je hči jugoslovanske ideje, ki je izraz težnje k enakosti in enakopravnosti vseh Jugoslovanov, bodisi da so Srbi, Hrvati in Slovenci. Ona je vsem potrebna kot kos kruha, kot zrak. Če bi Jugoslavija prenehala biti, bi to bil konec. Extra Yugoslavia non est vita.*«[317]

Kljub bolezni in prestanih operacijah je ostal do konca neutrudljiv borec, ki je koval načrte za prihodnost. Po letih prizadevanj je uspešno zaključil še eno nalogo. Šestnajst dni pred njegovo smrtjo je namreč *Odbor za sprejem in organizacijo* na kongresu IPU v Washingtonu odločil, da je *Slovenska demokratska stranka* sprejeta v IPU. Ob tej novici je Vošnjak Kreku poudaril, da bosta z Bevcem vestno sledila Žerjavovi in Kramerjevi politiki.[318] Kljub starosti, bolezni in drugim zapletom mu je še vedno neutrudno teklo pero izpod prstov. Pisal je članke o gospodarstvu, državnem ustroju in drugih rečeh, nekatere med njimi je objavljal v časopisju ameriških Jugoslovanov. Napisal je številne razprave, in sicer: *Italian and Yugoslavs*, 1948; Članek o IPU (1948); *The debt of Yugoslavia to the USA* (1948); *Slav and Balkan freedom* (1948); *Kmet v svetovni politiki*, *America* (1948); *A communication: "Sympathy for Tito* (1949); *Brigadier Maclean liefert Jugoslavien dem Kommunismus aus*; *Mac Lean lefert Jugoslavien dem Communsmus aus* (1950); *The Slovene Peasant* (1950); *A New Aspect of the Formosa Problem* (1951); *The Reality of Yugoslavia* (1952); *Vladimir Slovjov*; *The Giant Legislature. A European Looks at the US Congress*; *The Balkan Conferences – The Balkan Alliance*; *A thousand years of Yugoslav History and Culture. Centenary of the death of Stanko Vraz, the Illyrian*; *The struggle for Yugoslavia. First world war records and observations; Antrohpogeography of Yugoslavia; Past and present of Yugoslavia and the States behind the iron courtain. Anthropogeography, Political history, Constitutional Evolution and Economics of Yugoslavia and the States behing the iron courtain; The logic of Balkan Federation* (1952); *Mr. Raymond and the Yugoslav peasants, International Peasant Union* (1954); *A Page from Yugoslav constitutional and religious history; A new social philosphy; Global Struggle, The Washington Post*; *Glas iz Washingtona, Pot v Kanado* (1954); *Dan dela* (1955); *Memorandum on a National Autonomy of the Yugoslavs in Trieste* (1954); *Naše najvažnejše vprašanje* (1956);*Put socijalnog napretka* (1956); *Svečani spomin na desetletnico smrti Ivana Puclja v Dachau* (1956); *The Life of Ivan Pucelj* (1956); *The Ivan Pucelj Commemoration* (1956); *Serbo-Croatian Relationship* (1956); *Andrew Kačič – Miošić* (1957); *Ustavni pogledi Krfske deklaracije* (1957); *The Loss of the Cold War* (1958); *Yugoslav escape problem* (1958); *Promašena prilika*, (1958); *Finale, The End of an Empire; Ob desetletnici smrti Alberta Kramera*; *Povodom štiridesetletnice osvoboje-*

314 ASS, FV, škatla 6, Kisovčevo pismo Vošnjaku, 28. 1. 1958.

315 ASS, FV, škatla 6, Vošnjakovo pismo Kisovcu, 7. 8. 1958.

316 ASS, FV, škatla 3, Vošnjak Bogumil, »Moj odgovor«, 1.

317 ASS, FV, škatla 3, Vošnjak Bogumil, »Moj odgovor«, 12.

318 ASS, FV, škatla 13, Vošnjakovo pismo Kreku, 2. 6. 1959.

nja. Ustoličevanje na Gosposvetskem polju; *Poglavje stare slovenske demokracije*; *Povodom stogodišnjice rodjenja Mihajla Idvorskog Pupina*; *Dalmatia*; *Vladika Nikolaj i Bogumil Vošnjak*; *Three Red Tactics and One Red Strategy*; *Pot socialnega napredka*; *My escape from communism; An Abridged History of Trieste and the Coastland; Italians and Yugoslavs, No barter again; Eisenhower; The Road to Disaster. A Vademecum to Those who will be next July in Geneva; Kako naj bo urejena bodoča Jugoslavija?; Josip Jurčič; Slovenske selitve preko oceana; Tisočletnica. Slovenski narodni suverenitet; Čije je delo prvi decembar 1918?*; *Pot prave socijalne pravice. Amerikanski delavec in Walter Reuther; Rodjendan Jugoslovenskog odbora; Balkanski sporazum, potpisan 9. februara 1934; Balkanska konferencija 1930–1933; Woodrow Wilson i Jugosloveni; The Yugoslav Army; The escape probleme is a global; The emancipation of the Western Slav. Political thought and Policies. Dedicated to Woodrow Wilson. An introduction by professor James Shotwell; Privredna i socijalna organizacija Jugoslavije; To the Commission on Human and Civic Rights of the UNO; The Agrarian World Problem and the Library of Congress; Nacrt iz g. 1943; Kakva treba da bude privreda buduče demokratske Jugoslavije; Prilog gradji za studiju prelaza iz totalitarne u slobodnu ekonomiju. Oblici ekonomske slobode; Slav Political thought and Policies; My proposition to the Commissioner of the American Pavilion at the World Fair in Brussel*; *Tito Attempting to Annihilate the Peasant; Organizacija kmetijstva po osvoboditvi; The Master of the World; The Thirteen Colonies; America: Past and Present. The Role of the US Congress; Balkan Federation. Prelude: The Past; Carlo Sforza; Italy and the Balkan; Yugoslav Communism; A page from Jugoslav Constitutional and religious history; The Peasant in world politics; Slovenski kmet; Simon Gregorčić*.

Številne njegove razprave so ostale še do danes v rokopisu in jih hrani arhiv Studia Slovenica.

Vošnjak se je precej časa boril z rakom, vendar ga to pri njegovem delu ni oviralo, saj je skoraj do zadnjega diha delal za osvoboditev srednje- in vzhodnoevropskih narodov. A bolezen je bila močnejša; tako je v torek zvečer, 18. junija 1959, ob deseti uri umrl v starosti 77 let.[319] Ob njegovi smrti je njegova soproga Catherine (Katica) B. Vošnjak prejela več sožalnih pisem, med drugimi tudi pismo podpredsednika ZDA Huberta H. Humphreyja in senatorja Harrisona A. Williamsa.[320] Njegovega pogreba so se udeležili številni, med drugimi tudi Krek, ki se je od njega poslovil z naslednjimi mislimi: »*Profesor dr. Bogumil Vošnjak, bivši jugoslovanski pooblaščeni minister, je posvetil svoje velike sposobnosti in vse svoje življenjsko prizadevanje pospeševanju blagostanja svojega ljubljenega naroda in domovine. V tem je sledil zgledom svojega očeta in strica, ki sta bila med odličnimi organizatorji in pospeševalci slovenskega kulturnega in zadružnega življenja v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja. Hotel je doseči za slovenski narod svobodo in neodvisnost od vsake tuje oblasti. Habsburška monarhija, ki je v tisti dobi vladala nad Slovenci, nam ni priznavala niti osnovnih narodnostnih pravic.*« Iz Krekovih besed je mogoče razbrati, za kakšno osebo je pri Vošnjaku pravzaprav šlo in kako se nikdar ni utrudil v iskanju svojega ideala: »*Med drugo svetovno vojno, okupacijo in komunistično revolucijo je prenašal bridko usodo, ki je bila delež našega ljudstva. Ko je po vojni komunistična tiranija zamenjala fašiste in naciste na oblasti, je dr. Vošnjak ponovno zapustil svoj dom, da bi kot svobodni politični emigrant pomagal vzpostaviti demokratične ustanove in svobodno narodno življenje v Jugoslaviji. Dasi je bil že v letih, je delal med nami kot zgled pridnosti, vztrajnosti in trdnega zaupanja v uspeh. Smrt ga je prav dobesedno iztrgala iz njegove delavnice. Do zadnjega dneva življenja je bil neumoren. Gnalo ga je prepričanje, da se mora komunistično nasilje kmalu končati in da bo nastopila nova doba, ko bodo svobodni narodi v mirnem sodelovanju ustvarjali novo srečo na zemlji. Z dobrimi deli je pokojni vsekal svoje ime v zgodovino Slovenije in Jugoslavije.*«

Posebno težo imajo tudi Krekove besede hvaležnosti: »*Mi mu bomo hvaležni do konca našega življenja. Zgled njegov, kako naj mož nesebično služi svojemu narodu in kako je treba vztrajati v najtežjih razmerah, pa bo učil in navduševal nove rodove*

[319] ASS, FV, škatla 4, »Dr. Bogomilu Vošnjaku v slovo«, *Ameriška domovina*, 9. 7. 1959; ASS, FV, škatla 4,« Dr. Bogumil Vošnjak«, *Ameriška domovina*, 18. 6. 1959.

[320] ASS, FV, škatla 4, Williamsovo pismo Catherini B. Vošnjak, 22. 6. 1959; ASS, FV, škatla 4, Humphreyevo pismo Catherini B. Vošnjak, 16. 7. 1959.

še dolgo v bodočnost. Njegova duša naj počiva v miru in uživa večno srečo pri Bogu!«[321]

Jugoslovanski romantik za vse življenje

Vošnjakov politični nazor se je oblikoval že zgodaj, kmalu po študiju in še pred začetkom *vélike vojne* oziroma razpadom Avstro-Ogrske. Opredelil se je za jugoslovansko integralistično usmeritev, ki se je oblikovala pri mladih, liberalno usmerjenih Goričanih. Šlo je predvsem za krog predstavnikov novoilirizma, ki mu je pripadal tudi Vošnjak.[322] K oblikovanju jugoslovanske usmeritve je veliko pripomogel tudi njegov stric, poslanec Josip Vošnjak. Bogumil Vošnjak je jugoslovanski ideji posvetil dosti časa in tudi objavljal članke, povezane s to tematiko. V mladih letih izstopa na primer članek, objavljen v *Vedi* leta 1914 z naslovom Študije k problemu jugoslovanske narodne misli. V njem se je posvetil jugoslovanstvu ter stičiščem in neskladjem med Hrvati, Srbi in Slovenci.[323] Znana je tudi njegova težnja po jezikovni združitvi južnih Slovanov. Vendar je pogosto naletel na neodobravanje svojih idej, zato je včasih prišel v spor tudi z nekdanjimi sodelavci, prijatelji. Njegov koncept je ostro grajal Mihajlo Rostohar, ki je nasprotoval idealu jugoslovanskih romantikov. Najbolj ga je bodla njihova teza, da so južni Slovani enoten narod.[324] Vošnjak se je v ostro polemiko zapletel tudi z Ivanom Prijateljem, ki se mu je zdelo absurdno razmišljati o skupnem jugoslovanskem jeziku in s tem zavreči slovenski jezik, saj bi to pomenilo zavreči tudi lastno kulturo.[325] A Vošnjak je sodil, da Slovenci, Hrvati in Srbi govorijo isti jezik, ki pa naj bi vendarle nosil naziv slovenski, saj je šlo za stari slovanski izraz. Po njegovem mnenju je šlo le za različne dialekte.[326] Njegova razmišljanja so izhajala iz prepričanja, da je potrebno popolno zlitje južnih Slovanov v vsakem oziru – političnem, kulturnem in jezikovnem. Nujnost združitve je utemeljeval s šibkostjo vseh treh narodov, saj naj bi jim pretil nemški, italijanski in madžarski imperializem.[327]

Na neki način ga je za jugoslovanstvo navduševal prav stric Josip, ki je zagovarjal pozitivno krščanstvo, socialni idealizem in socialno pravičnost.[328] Morda je prav pod bratovim in sinovim vplivom podobne ideje začel zagovarjati tudi Mihael Vošnjak, predvsem jezikovno združitev treh narodov. Po sinovih besedah je bil oče skoraj vse življenje zagovornik bolj konservativnih nazorov, a je na zrela leta in tik pred razpadom Avstro-Ogrske začel zagovarjati jugoslovanski nacionalizem.[329]

Kljub nekaterim sporom in razpotjem z nekaterimi prijatelji je Bogumil Vošnjak našel somišljenike, za katere je bila značilna trajna jugoslovanska narodno unitaristična usmeritev. Med njimi so bili predvsem Gregor Žerjav, Adolf Ribnikar, Albert Kramer, Vladimir Knaflič in Albin Ogris.[330] Med njimi so bili snovalci revije *Veda*, ki jo je Vošnjak opredelil kot »visoko pesem jugoslovanstva, čistega kot kristal«.[331] *Veda* je bila namreč ustanovljena z namenom ustvariti revijo, ki bi jugoslovansko vprašanje obravnavala na povsem znanstveni podlagi.[332]

Na Vošnjaka in njegove somišljenike sta imeli prav gotovo precejšen vpliv balkanski vojni v letih 1912 in 1913. A simpatije do Srbov so se izoblikovale le v ozkih krogih mladoliberalcev in radikalov, ki jim je pripadal tudi Vošnjak in ki so se nagibali k postopnemu jezikovnemu in kulturnemu združenju s Srbi in Hrvati. Prva balkanska vojna je pustila močan vtis pri mladi goriški inteligenci, kar je vodilo celo do skrivnih sestankov simpati-

321 ASS, FV, škatla 4, »Dr. Bogumilu Vošnjaku v slovo«, *Ameriška domovina*, 9. 7. 1959.

322 Perovšek, *Liberalizem in vprašanje slovenstva,* 31.

323 Bogumil Vošnjak, »Študije k problemu jugoslovanske narodne misli«, *Veda IV*., št. 3 (1914): 193–194.

324 Rahten, *Jugoslovanska velika noč*, 91, 178 in 180.

325 Prav tam, 182.

326 Vošnjak, »Študije k problemu jugoslovanske narodne misli«, 198 in 214–217.

327 Prav tam, 222 in 229.

328 Lučka Jevnikar, *Prozni spisi Bogumila Vošnjaka* (diplomsko delo, Univerza na Primorskem, 2009), 22.

329 Vošnjak, *Ob stoletnici,* 14; Omahen, *Razprava*, 32, Boršnik, *Pogovori s pesnikom Gradnikom*, 52–53.

330 Janko Prunk, *Slovenski narodni vzpon, Narodna politika (1768–1992)* (Ljubljana, 1992), 130.

331 ARS, OFBV, fascikel 13, Predavanje o Jugoslovanskem odboru.

332 Ude, *Slovenci in jugoslovanska skupnost* (Maribor, 1972), 51.

zerjev srbskega Piemonta; zatočišče so našli ravno v Vošnjakovi vili. Porodila se je ideja, da je med narodom treba zanetiti revolucionarno razpoloženje in tako doseči odcepitev od Avstro-Ogrske ter se naposled združiti s Srbi in Hrvati. Vošnjak je zagovarjal celo združitev z Bolgari.[333] Ko se je *véliká vojna* razplamtela, je pobegnil v tujino, da bi lažje delal za uresničitev zadanega cilja – združitev južnih Slovanov. Takrat je v svoj dnevnik zapisal: »*Moj sen je postal resničnost, sedaj lahko posvetim vse svoje moči veliki stvari osvoboditve našega naroda.*«[334]

Pa vendarle ni bil povsem utopičen idealist, saj se je kljub željam in »romantičnim« pogledom zavedal, da bodo na morebitno skupno življenje prežale številne nevarnosti in ovire, ki bodo onemogočale popolno zlitje. Zato je v članku Študije k problemu jugoslovanske narodne misli zapisal: »*Misel bodočega kulturnega edinstva je danes še slaba bilka, zasajena kakor sredi kraških skal. Pa burja, ki se podi po tej planjavi, je ne izruva, ampak jo očvrsti in okrepi. Naše samoslovenstvo ni edini sovražnik. Indolenca, neznanje, topo prežvekovanje premaganih gesel, indiferentnost, to so tiste temne sile, s katerimi se je za boriti.*«[335]

Kot vemo, se je v zadnjem obdobju Avstro-Ogrske oblikovala trialistična ideja, ki pa ji Vošnjak ni bil naklonjen; prav tako je zavračal vsakršno spogledovanje z velikosrbsko in velikohrvaško idejo. A ravno zaradi tega preseneča dejstvo, da je kot odločni nasprotnik centralizma pravzaprav pomagal izglasovati vidovdansko ustavo. Kljub temu da je zagovarjal unitarizem in zlitje jugoslovanskih narodov, ne moremo mimo dejstva, da je na neki način celo favoriziral srbski narod, čeprav so se ti njegovi pogledi v starosti nekoliko spremenili. Kasneje je celo grajal Pašićev koncept in poglede na Srbe, ko je razmišljal, da ravno Pašić ima pred očmi predvsem Srbijo in da je jugoslovansko vprašanje mogoče rešiti le z razširitvijo Srbije. Hkrati pa je Vošnjak razmišljal, da se je jugoslovansko vprašanje morda prehitro pojavilo na prizorišču, ko narodi še pravzaprav niso bili pripravljeni na združitev.[336] Že globoko zakoreninjen v Jugoslaviji, ki jo je pomagal snovati v obdobju *Jugoslovanskega odbora*, je dvajset let po njenem nastanku moral priznati, da ideala, ki so si ga ustvarili, niso mogli doseči predvsem zaradi kulturnih vprašanj in nekaterih drugih zapletov. Priznaval je, da so si politični emigranti med *véliko vojno* prihodnjo Jugoslavijo predstavljali v povsem drugačni luči, zato je bilo razočaranje kasneje neizogibno, saj je bila novonastala država daleč od idealizirane oblike.[337] Zagovarjati je začel tezo, da je šlo pravzaprav za evolucijo, ki pa je nastala veliko prezgodaj. Primerjal jo je z nemško in italijansko, ki pa sta imeli na razpolago veliko več časa. Menil je, da je ravno čas povzročal premnogo težav, saj so Jugoslovani prehitro skočili v skupno življenje, brez možnosti za prilagoditev na sožitje.[338]

Zanj je veliko razočaranje pomenila tudi šestojanuarska diktatura, ki ni obetala decentralizacije države. Hkrati se je moral soočati tudi z lastnimi razočaranji in usodo, ki ga je doletela. Nikdar namreč ni dobil prave odobritve in pohvale, da je bil pravzaprav eden od pobudnikov in borcev za združitev južnih Slovanov. Za ta ideal je žrtvoval mladost in premoženje, a država mu hvaležnosti ni vračala. Moral si je priznati, da v dvajsetletni zgodovini kraljevine pobudniki združitve niso zasedali vidnejših mest v državnem aparatu. Tudi on ne, zaradi česar je na koncu celo obubožal, sledila pa so tudi številna pravdanja z državo, ki jo je snoval.[339]

Razhajanja med jugoslovanskimi narodi so postajala vse pogostejša in glasnejša. Vošnjak ni mogel ali ni želel razumeti hrvaških prizadevanj za večje pravice znotraj skupne države. S tem namenom je celo napisal besedilo o jugoslovanskem vprašanju, v katerem je odkrito poudaril, da je prava zabloda govoriti o posebnem hrvaškem vprašanju, saj da to pravzaprav sploh ne obstaja. A verjel je, da je država vendarle dovolj močna in da ji bo uspelo premagati ovire, ki so se ji postavljale na pot skupne-

333 Omahen, *Razprava*, 34; Zadravec, *Znameniti Slovenci*, 26.

334 Vošnjak, *U borbi,* 4.

335 ASS, FV, škatla 3, Ob stoletnici rojstva Nikole Pašića, Washington, 1956.

336 Ob stoletnici rojstva Nikole Pašića.

337 Vošnjak, *Tri Jugoslavije*, 8.

338 Vošnjak, *Ustavni pogledi*, 146.

339 Vošnjak, *Tri Jugoslavije*, 21.

ga jugoslovanskega življenja.[340] A kljub njegovim razmišljanjem in svetlim pogledom na prihodnost je proti državi drvela katastrofa, ki je Vošnjak ni mogel predvideti. Prišla je druga svetovna vojna in z njo državljanska, ki je v Jugoslaviji popolnoma spremenila razmerje sil, osebno pa precej vplivala tudi na samega Vošnjaka.

Med vojno se je sicer pridružil vojski Draže Mihailovića, vendar še bolj zavzeto grajal velikosrbsko in velikohrvaško idejo. Prav glasno izrekanje lastnih prepričanj, prizadevanj in idej ga je pognalo stran od ljubljene Jugoslavije, ki je ni nikdar več videl. A kljub daljavi jo je imel pred očmi, še vedno v idealizirani podobi. Kljub časovni distanci je s ponosom gledal tudi na *Krfsko deklaracijo*, ki je zanj še vedno pomenila temelj skupne jugoslovanske države.[341] Zagovarjal je tezo, da vsak narod, hrvaški, slovenski in srbski, posamezno pomeni malo, združeni pa pomenijo moč in silo. Verjel je, da če v emigraciji združijo moči, lahko premagajo komunizem, ki je vladal v domovini.[342]

V emigraciji v ZDA je bilo njegovo življenje izjemno težko. Spopadati se je moral s starostjo in finančno odvisnostjo od takšnih ali drugačnih »miloščin«, kar je njegovo delo le še oteževalo. Ni se mogel sprijazniti, da jugoslovanski emigranti nimajo ne veljave ne moči: »*Nas nikdo ne čuje, nikdo za nas ne vpraša. Mi smo pozabljeni v kotu.*«[343] V tolažbo sta mu lahko bila le kakšen članek in dobra beseda o njem. Predvsem laskavo so o njem še vedno pisali Srbi in mu priznavali neumorno borbenost v prizadevanju za idealizirano Jugoslavijo: »*Po vojni je Vošnjak prišel v Ameriko, kjer zalaga vse svoje moči v boj proti komunizmu in za osvoboditev Jugoslavije. Ni se nam potrebno strinjati s stališči dr. Vošnjaka, nasploh ali pa samo v tej recenziji, ampak njegov patriotizem, politična doslednost in neutrudljiva borba si zaslužijo spoštovanje.*«[344]

Čeprav se je po tihem zavedal preprek in nemoči, da bi dejansko kar koli spremenil, je ostal do konca nepopravljiv »jugoslovanski romantik«, kar razkrivajo številni njegovi zapisi – tudi ta: »*Pa nič ni zamujenega. Prišel bo trenutek, ko se bo izvršilo tisto, česar niso mogli ali hoteli uresničiti leta 1918. Redkokdaj je usojeno državniku, da sam doživlja uresničevanje velikih ciljev v popolnem obsegu. Vse je nepopolno, kjerkoli človeški duh ustvarja nove oblike sožitja.*«[345] V jugoslovansko idejo je verjel tako rekoč do svojega zadnjega diha: »*Jugoslovanska ideja ni od včeraj. Verjamem, da je danes močna v dušah tolikih Hrvatov, Srbov in Slovencev, ona je živa ideja, zmagoslavna, nepremagljiva. /…/ Jugoslavija je hči jugoslovanske ideje, ki je izraz težnje k enakosti in enakopravnosti vseh Jugoslovanov, bodisi da so Srbi, Hrvati in Slovenci. Ona je vsem potrebna kot kos kruha, kot zrak. Če bi Jugoslavija prenehala biti, bi to bil konec. Extra Yugoslavia non est vita.*«[346] Pa vendarle njegova prizadevanja in želje niso padli na plodna tla. Kljub želji, energiji in volji, da bo dosegel ideal, ga je premagala neizogibna sila – smrt. Z njegovo smrtjo pa je bilo konec tudi idealizirane podobe Jugoslavije, v kakršno je verjel.

Njegov prijatelj Milan Gavrilović je zapisal: »*Začel je stric, poprijel je oče, nadaljeval je sin.*« Kakšen je bil Vošnjakov odnos do Jugoslavije in kako neutrudno je delal zanjo, razkrivajo ravno Gavrilovićeve besede: »*Videl je v njej uresničitev in jamstvo slovenskega narodnega ideala. Ostal je zvest do konca, do poslednjega diha. … Ko je Jugoslavija bila vkrizi, še pred drugo vojno in posebno po vojni, ko so se je odrekali celo nekateri tistih, ki so jo gradili, je ta Slovenec stalno ponavljal svoje: 'Pa vendar se vrti: Jugoslavija mora ostati. Ne zato, ker jo jaz ljubim, ne zato, ker je moj ideal od prvih dni, ampak zato, ker nam je potrebna. Ne samo, ker je potrebna nam Slovencem, potrebna je tudi Vam Srbom in Hrvatom in celo tistim, ki je nočejo. Vsako delo proti njej je delo proti vsem nam.'*«

Do konca je verjel, da se bodo sanje uresničile.

---

340 Prav tam, 22–24.

341 ASS, FV, škatla 5, Kako je došlo do Krfske deklaracije, Iz mojih uspomena, put na Krf.

342 ASS, FV, škatla 5, Beseda Slovencem ob moji sedemdesetletnici, 4. 9. 1952, 1–3; ASS, FV, škatla 5, Reč Jugoslovenima povodom moje sedamdesetgodišnjice, 4. 9. 1952, 1–6.

343 ASS, FV, škatla 8, Dnevnik, 8. 7.–31. 12. 1951.

344 ASS, FV, škatla 3, »Slobodna slovenačka štampa o knjizi dr. C. Draškovića, Najbolja knjiga o titoizmu kaže dr. Bogumil Vošnjak u 'Američkoj domovini'«, *Srpska borba*, 2.

345 Ob stoletnici rojstva Nikole Pašića.

346 Vošnjak, *Moj odgovor*, 12.

Gavrilovič nadaljuje: »*Ne napadi, ne zasmehovanje ga ni odvrnilo od te vere. Za ta ideal je živel in v tej veri je umrl. Ko se je telesno že skoraj popolnoma izsušil, a so ga bile samo še kosti in koža, je duhovno ostal veder in imel neizčrpen zaklad novih načrtov. Kot da je čutil, da se mu bliža konec, ki o njem nikdar ni govoril, je hlastaje skušal prehiteti čas in dobiti osnovo ne samo za tretjo, ampak za četrto Jugoslavijo, ono z Bolgari v Balkanski Federaciji. /…/ Ali tako se mu je mudilo, da je kakor bi preskakoval ovire, grabil za ciljem. Rekli bi: nerealen. Toda tako je: nič realnega se ne bi doseglo, če bi ne bilo nerealnih velikih idealov.*«

V sklepnih besedah je Gavrilović označil Vošnjakov značaj, ki ga je marsikdo občudoval, pa čeprav prikrito: »*Toda redko kdo je legel v grob s tako globokim prepričanjem, da velike ideje vedno zmagujejo. Velike ideje ne umirajo z ljudmi, ki jih nosijo. Zanje ni groba. Pa čeprav jih umetno pokopavajo, one vedno znova vstajajo. Globoka in iskrena vera Bogumila Vošnjaka je vzbujala spoštovanje tudi tistih, ki niso bili z njim istih misli, ki so se z njim razšli ali glede končnega cilja ali vsaj glede potov in načinov kako prodirati. Zato so se ob njegovem mrtvem telesu zbrali vsi Slovenci, Hrvati in Srbi, da so molili k Bogu za mir njegove duše; za večni mir tistega, ki je bil tu med nami neprestano nemiren, vedno živahno agilen za veliki ideal.*«[347]

[347] ASS, FV, škatla 4, »Dr. Bogumil Vošnjak«, *Slovenija*, 1. 9. 1959.

DNEVNIK 1948–1959

13. junij–8. oktober 1948

13. junij

Ker ne stanujem v YMCA[,] ni običajnega breakfasta[348] in obligatnega govora. Pišem in čitam. Popoldne v Congressional sestanek s Pravedanom v njegovem »studiu«. Ima diktafon. Pozval me je, da mu nekaj govorim na ploščo. Govoril sem mu o fruškogorskih manastirih.[349] Pa sam je iz slavne Kamenice, kjer je bil svoj čas Djura v svoji vili Roža. Stresel sem se, kakor da to ni moj glas, ko sem ga čul reproduciranega. Glas se je izpremenil. Nekako pastozen je, kakor da ni moj. Ni več stara sonornost. Morebiti je to neka dnevna indispozicija. Potem do večera čital v veliki dvorani. Zvečer pri gospej Nadi [Kobal]. Andreju popravljal marsikatero krivo vest. Tako je error in persona[350] z Orlovićem. To so nevarni nesporazumi. Zahvalil sem se gospej Nadi za njeno uspešno intervencijo v »Unamerican«. Pa ona je odgovorila: Ne bi bilo nič, ako Vas ne bi rabili. Tako sem se lepo poslovil od te jedine slovenske hiše v Washingtonu, in še celo je na prodaj.

14. junij

Diven, božanstven je Washington. Samo prazen je žep. Blizu treasury[351] je Nedick, vedno mislim na Nediće. Tam frankfurterico za večerjo. Torek bo velik dan. Če ne bo zopet razočaranje.

15. junij

Slednjič avdijenca pri Mac Dowel. Izročil mi je konečno »credentials«.[352] Denarja pa nič. Bil sem v največji nepriliki. Par centov v žepu. Slučaj. Ko sem čakal pred Union Station, koga vidim? Krek brez klobuka in s kovčekom v roki. Govoril sem z njim preko tira. Imel sestanek z njim popoldne v Mayflower. Najprej politične stvari. Potem denarna stran. Tako se je držal, da se nisem upal, da bi od njega zahteval manjši iznos. Stari skopuh. Skoraj sva se sporekla, ko sem rekel, naj mi pošlje iz Clevelanda $100. Hotel je poslati samo $30. Obotavljal se je še celo in hotel, da naj Kern posodi. Pa sem se oglasil proti temu, rekoč, da se Kern boji Titovcev. Končno pristal, da bo izposloval posojilo. (Ogromno). Ker sem imel v žepu samo 10 centov, nisem se mogel [odzvati] velikodušnemu pozivu Kreka, da se z njim na svoje stroške peljam z njim na postajo. Potem Service center iskal Rossa, da bi mi kaj posodil. Pa ga ni bilo. Z zadnjimi centi se peljal na postajo in po dolgem parlamentiranju si izposodil od hotela $2. Na Dunaju je pač portir v takih slučajih pomagal. Jaz se ne spominjam, da bi v starih časih kedaj apeliral na portirje. Tako je bila ta dan premagana teška kriza. Pa strašna slovenska ohrnost.

12. junij

Zadnja večerja, nezadnji lunch[353] s Čokom.[354] Čok je imel nekaj bolestnega v licu, kako[r] da mu je smrt zapisana na čelu. Pripovedal mi je, da je Krek dobil deset mili[j]onov pezet od Franca za našo emigracijo brez razlike strankine pripadnosti. To da mu je sporočil eden od najožjih intimuzovih[355] Kreka. Takoj se mi je zdelo, da je to satisfakcija. Jedla sva izvrstne ravioli in, četudi brez pijače, bila v prav dobrem razpoloženju. Nisem mislil, da Čoka ne bom nikdar več videl. Po tolikih letih sem mu še vedno hvaležen, da se je zavzel v janu-

348 Zajtrk.

349 Samostanih.

350 Napaka v osebnosti.

351 Zakladnica.

352 Poverilnice.

353 Kosilo.

354 Ivan Marija Čok (1886–1948), slovenski politik, odvetnik. Pred napadom na Jugoslavijo pobegnil iz konfinacije v Palestino, od tam v Egipt in nato v ZDA, kjer je kot predsednik »Jugoslovanskega odbora iz Italije« deloval za priključitev Primorske in Istre Jugoslaviji. 1943 se je vrnil v Egipt, od tam šel v London in se pridružil gibanju za sporazum med AVNOJ-em in kraljevsko vlado. 1945 se je vrnil v Trst. Nove razmere niso bile zanj, zato se je umaknil iz javnega dela in se vrnil k advokaturi. Avgusta 1947 so ga v Lj. na procesu proti skupini inž. Nagode-dr. Boris Furlan proglasili za agenta tuje obveščevalne službe. Razočaran se je napotil v ZDA k starejši hčerki, a je junija 1948 umrl. »Čok, Ivan Marija«, *SBL*.

355 Intimusovih.

arju 1919, da sem postal v Parizu generalni sekretar. Zdelo se mi je, da bom moral to nekega dne odplačati z obrestmi. Petdeset let sva bila v prijateljskem razmerju, to je povdarjal, ko sva bila na razstanku.[356] Tako naju je zadnjič spojil Washington. Zadeva Kalifornije in cele pacifijske obale je ogromni problem za Ameriko. Naši ribiči in vpliv Sovjetov. Tu je torej uloga B[ogumila] V[ošnjaka].

16. junij

Tragičen dan! Najprej je šlo vse prav gladko. Zjutraj našel Mac Dowela v oficu. Dan začetka službe 2. junij. Potem mučno natezanje z Miss Purdy. (Strašno ime.) Bog ne daj, da bi se kak Srbijanec, pa tudi Slovenec pojavil pred to prav privabljivo damo. S tem groznim imenom. »Against the law«[357] je, da se da akontacijo. Moja teorija o amerikanski nerodnosti. Prdeča dama je že nekako postala huda. Refren je bil: You cannot get money.[358] Moral sem se udati v usodo. Nove skrbi. Noč je prinesla rešitev. Pozabil sem omeniti, da sem se spoznal z Jacobsonom, ki, izgleda, vodi nekak antisovetski od[d]elek v Congressional. Studio poln knjig. Moja ruščina gladka. Opozoril me je, da ima Hoover reasrche library[359] v Stanfordu[,] ogromni denar od Rockefeler[j]a. Priporočal me je sekretarju American Coucel [Council] of learned societies[360] Mortimer[j]u Gravesu. Drugi dan sem obiskal Gravesa in našel neizme[r]no simpatičnega starejšega učenjaka, ki mi je takoj obljubil, da bo pisal Fisher[j]u, ravnatelju Hoover R. L. Srečen.

17. junij

Ekspeditiven je na vsak način Krek. Zjutraj me je že čakalo v hotelu Krekovo pismo s pe[t]desetimi dolarji, ki mi jih je poslal neki Turk. Še vedno pa to ni dovolj, da se putuje na Pacifik. Slovenska malenkostnost. Sklep v noči. Obrniti se fundamentalistu Woodburnu, onemu, ki me eksortiral po onem lunchu. Prejšnji dan sem prišel prepozno k tedenskem sestanku Christian business men[361] kluba. Ulovil sem še kos molitve. Ko so se gospoda razišla, naročil sem se na lunch, ki se mi je promptno serviral in šel božanstveno v tek. Kakor da je Bog mi poslal ta lunch. Zjutraj hajdi v Liberty trust. Senzacija: Woodburn je šef odelka personel loans.[362] Potrebno je samo, da najdem sopotpisnika. Dimitrov? Slovo od Miccocia. Moram uporabljati taksije. Zastavil sem očetovo uro na znanem mestu, takoj po njo. Potem v IPU. Tam našel Dimitrova z inžinirjem iz Makedonije, ki je reguliral Savinjo. D[imitrov] seve takoj pripravljen, da podpiše »note«. Woodburn mi takoj dal izplačati $100. Potem takoj kupil kovčeg, ki sem ga nujno potreboval. Pozabil sem omeniti, da sem bil opoldne v prostorih CIA. Zanimivi inteligentni tipi. Mnogo žensk. Sprejet silno ljubeznjivo od nekega kapetana v civilu. Takoj uredil sestanek z Miss Kenly. Označen kot »outstanding authority on the Souht East[«].[363] Popoldne s taksijem v pravi urad CIA. Dolgo čakal, končno ona miss, ki me je dovedla Mr. Webbu. Največja ovira je, da nisem amerikanski citizen.[364] Pa tu je beseda »usually«.[365] Vprašal me je, ali vem, kako se finansira IPU. Rekel sem, da bi to morali vedeti Amerikanci. Sploh se silno čudim, da Amerikanci tega vprašanja še

356 Ko sva se poslavljala.

357 V nasprotju z zakonom.

358 Ne morete dobiti denarja.

359 Raziskovalna knjižnica.

360 Ameriški svet učenih društev je bil ustanovljen leta 1919, da bi zastopal Združene države v *Uniji Académique Internationale* (*Mednarodna unija akademij*). Ustanovitelji ACLS - predstavniki 13 učenih društev - so bili prepričani, da je zveza znanstvenih organizacij, večina z odprtim članstvom, ki so predane odličnosti na področju raziskav, najboljša možna kombinacija demokratičnega etosa Amerike in intelektualnih prizadevanj. American Council of learned Societies, https://www.acls.org/Our-Work/History.

361 *Klub krščanskih podjetij*, CBMC, se je začel leta 1930 kot odbor Christian Business Men v ZDA, ko je majhna skupina krščanskih poslovnežev koordinirala vrsto predvelikonočnih molitvenih shodov. Ti moški so videli nujno potrebo po duhovnem oživljanju in so se zavzeli za načrtovanje šesttedenske evangeličanske serije srečanj v gledališču Garrick na območju Chicaga. Odziv javnosti na prvo zborovanje 6. januarja 1931 je bil presenetljiv. Ko so se srečanja bližala koncu, je poslovna skupnost v središču Chicaga želela nadaljevati le-ta, saj je vse več moških doživljalo življenjske spremembe v svojem novopečenem odnosu s Kristusom. CBMC, https://www.cbmc.com/history.

362 Osebna posojila.

363 Izredna avtoriteta na jugo-vzhodu.

364 Državljan.

365 Po navadi.

niso rešili. Razstanek prav prijateljski. Potem priprava na pot. Sijajni spalni voz za Cleveland. Razgovor z inžinirjem Scottom iz Clevelanda,ki primerja Pupina z Galilejem. Kako da sta Tesla in Pupin od Srbov pozabljena. Ne spominjam [se], da se je nekdo obeh spomnil. Žalos[t]no. Narod brez smisla za tradicije.

18. junij

Cleveland v jutro: Temno, mračno, megleno, hladno. Pucelj ni prišel v Hollenden, četudi sem mu brzojavil. Čakal sem ga nekoliko časa, nekaj časa po ulicah postopal, potem se pa odločil, da grem v Drake hotel. Vprašanje mojega kovčega mi je pač ležalo na srcu. Kartoteka o Nadi! Teškim srcem sem vstopil v hotel in evo pri stranskih vratih je crnuzelj-sobarica mi rezala nasproti in mi rekla, da je kovček v kleti. Hvalabogu. Moja slutnja je bila upravičena. Moram se samo pojaviti v Clevelandu v Drakeu, in vse bo dobro. In tako je bilo. Djabe[366] vse brzojavke, longdistance telefoni,[367] pisma, messages.[368] Ali je to amerikansko? Srečen s svojim kovčekom sem se peljal v Hollenden,ki je za mene poln spominov na l. 1918. Potem Saint Clair Ave. Jakšiću. Od tam telefoniral Kreku. Ambasadorka ljubezniva na telefonu. Takoj tja. Precej lepo stanovanje. Mil razgovor, brez ostrin. K[rek] naglašal važnost mojega pota. Krekova me povabila na lunch z izvrstno štrudlom od črešenj, pa brez srednje jedi in brez pijače. Krekovka se amerikanizirala. Sama se briga za gospodinjstvo. Že v Washingtonu mi pripovedal K[rek], da Miloš Stare[369] nosi žaklje in Debevec pa piše šihte v Buenos-Ajresu. Ne verjamem. K[rek] plača 8 $ za hotelsko sobo. Tu nekaj ni v redu. Potem šel v Railway office radi rezervacije. Ker povabljen na večerjo pri Jakšiću, nisem mogel priti ob 7[.] uri za rezervacijo. To je vendar nekoliko preveč amerikansko nerodno, dvakrat hoditi v office. Naročil sem, da se mi pošlje tiket[370] v hotel. Ko sem se po večerji vrnil v hotel ogrom[na] zmešnjava. Na desku so izplačali ceno tiketa, čeprav je ta prepaid[371] od odbora v Washingtonu. Moja zgovornost je bila zastonj. Moral sem radi te amerikanske nespretnosti v Clevelandu preko noči. Zvečer je prišel Pucelj in niti se ni oprostil za zmešnjavo, za katero je bil v veliki meri odgovoren. V Clevelandu konvencija Eagle, amerikanske podporne jednote. Strašno vulgarna lica z fantastičnimi kravatami. Zvečer obhod po hotelu z ogromnim tamtamom, na čelu nek[e] čudne Židinje. Vsa amerikanska vulgarnost. Zadovoljen gledam svoj kovček.

19. junij

Poseta[372] dopoldne Spencer Irvinu, s katerim govoril o Jantezu. Opoldne pot v Chicago. Zopet zmešnjava, katero sem pa jaz izzval. Tiket za Kalifornijo čuvam kot svetinjo. Ko so puščali potnike na peron, bila je okoli mene ogromna »gužva«, moral sam pokazati tiket in bal sem se tatu. Ne vem, kako se je zgodilo, da[l] sem tiket v listnico, kjer je denar. Na to sem popolnoma pozabil. Prvokrat v Ameriki, da sem izgubil nerve. Na komisariatu so bili jako ljubeznjivi. Vse žepe smo nekoliko pregledali. Ker je bilo tako malo denarja v listnici, sramoval sem se komisarju pokazati predel za denar. Nek energični agent je pa gledal tja, kje je bil denar – in res tam je bil tiket za Kalifornijo. Prosil sem za odpuščenje, da sem povzročil ta incident. Čakal se[m] nato v oddelku zastopnika železnične kompanije, ki mi je izposloval še celo mesto v parlour caru.[373] Gosposko sem se p[e]ljal v Chicago, kjer prispel okoli polnoči. V Marc Twainu ni mesta, moram iskati sobo v bližnjih malih hotelih. V Hotel Marchal mi nočejo nos[i]ti kovčekov. Nesramneži. Potem našel sobo v Park Hotelu, La Salle 1205. Ista komedija teh malih hotelov. Mora se naprej plačati. Mal zalogaj, kupljen v poljski trgovini, ki je bila še odprta okoli polnoči. Prvikrat vidim v Ameriki poulično prostitucijo.

366 Zaman.

367 Telefon na dolge razdalje.

368 Sporočil.

369 Miloš Stare (1905–1984), odvetnik in politik. Načelnik *Slovenske ljudske stranke* in predsednik *Narodnega odbora za Slovenijo*. Za kulturno rast rojakov v Argentini in po svetu je ustanovil še *Zbornik Svobodne Slovenije*, namenjen emigracijskim publicistom, znanstvenikom, zgodovinarjem ter analitikom politike in kulture. Tone Jertina, Tone Štrukelj, »Človek svobodne Slovenije«, Družina, 12. 6. 2005.

370 Vozovnica.

371 Predplačana.

372 Obisk.

373 Salonski avto.

20. junij

Zjutraj prvo telefon Kolombatoviću, ki iznenajen,[374] kako sem ga našel. Potem neprijetna pot v Jolliet. Tam našel takoj Zalarja na telefonu. Pride popoldne v hotel, ki je bil donedavna last Slovenca Gospodnetiča. Prav distingvirano. Jollieta nisem mogel prepoznati, tako se je izpremenil. Pa Slovenci so ostali takšni[,] kako[r] so bili: zaspanci. Popoldne je končno privandral Zalar, ki izgleda kakor kak žentlmen. Opravičuje se, da ima pop[o]ldne neke seje, piknike in tkd. Napravilo na mene slab vtis. Udaril je na jugoslovansko struno[.] Hvalil se je, kako je bil s Kraljem, ko je bil prvič v Chicagu. Zdaj bo pa Kralj prišel v Jolliet. »Ausgerechnet«.[375] Preračunal sem, da še vedno nimam potrebnih sredstev za bivanje v Chicagu in končno Bog ve, kedaj bo prišel ček iz Washingtona. »Ostoroznost« je zahtevala, da sem rekel finančnemu ministru »Kranjsko-katoliške« zveze, da mi posodi za njega ogromno svoto[376] $100. Briskano me je odbil. To je pač vse v stilu odklonitve affidavita,[377] katere ne bom nikdar pozabil. Jedino, kar je bilo interesantno[,] je bilo to, kar je Zalar pripovedal, da so rudečkari vrgli Roglja. Ako je to res, je to od velikega pomena. Potem me je nesrečni Z[alar] peljal Radakoviću, ki je pa bil v Liberyville, kajti to nedeljo je bil Kralj tu. Napravil sem neumnost. Moral sem iti v Liberyville in ne v ta neumni, skopi, klerikalni Jolliet. V manastiru bi bil pač drugače sprejet. Stara slovenska pesem. Če bom tisoč let živel, vedno bo isto. Zvečer sestanek s Kolombatovićem v Lasalle. Precej teški celokupni vtis. Kolumbatović ne veruje več v Jugoslavijo. Njegovo mišljenje o Ameriki in njenem stališču napram nam je še bolj negativno ko ono ostalih naših ljudi, ki Ameriko poznajo. Pet let je bil generalni konzul v Chicagu in nikakor se ne more vkoreniniti. Pripo[ve]dal mi je strašne stvari neuslužnosti, ki mene prav nič ne čudijo. In mož ima še celo toliko svojih amerikanskih prijateljev. Neki prijatelj, ki ima veliko besedo v poštni službi, mu je ponudil mesto – pismonoše. Raja je, kdor ni citizen. Poročen je z Amerikanko. V tem slučaju je rok čakanja samo 2 leti. Preveč javno je govoril, kako vse pričakuje od zaposlitve v CIA. Donavan bo bodoči šef CIA. Ko pridejo republikanci na oblast, bodo pometali z vsemi, ki so bili imenovani od demokratov. Sam je odločen za republikance, od katerih vse pričakuje. Izolicionasti[378] so še močni.

20. junij

Nedelja. Prazničen, jasen dan. Ogromno, titansko, amerikansko mautsko mesto počiva. Hodi[l] mimo ogromnega poslopja Moody Bible institute. Mladenič, ki je šel v »Sunday school« poučevati[,] mi je tolmačil, kako pridem na Santa Fe kolodvor za Joliet. Tam sem precej dolgo čakal na vlak,ki je bil ves [v] svetlem – mislim aluminiju. Jol[i]et čisto drugo od onega, ki je bil l. 1918. Takoj telefoniral Zalarju, katerega sem takoj našel na telefonu. Da sem prišel v nesrečnem trenutku, da ima toliko opravka, sej, piknikov, obed pri svoji hčerki. Tako se sprejme Vošnjaka po 30 letih. Prava slovenska revščina, sramota in pomanjkanja vsakega obzira. Sprehajal sem se po mestu, ki se je krasno razvilo v teh letih. Hotel WoodrOf na postaji je bila last Slovenca Gospodnetiča, pa ga je prodal. Tak hotel bi mogel biti v Oxfordu ali Stratfordu. Končno je prišel Zalar, eleganten kakor kak »svihak«. Izgleda, da je prišlo do razkola v SNPJ[379] in da je [Janez] Rogelj izbačen.[380] Zače-

374 Presenečen.

375 Seveda.

376 Vsoto.

377 Privolitev.

378 Izolacionisti.

379 Slovenska narodna podporna jednota je največja zavarovalna družba ameriških Slovencev v ZDA. Zavarovalnica je bila ustanovljena na pobudo društva Slavija na zborovanju predstavnikov devetih samostojnih podpornih društev 4.-9. aprila 1904 v Chicagu za nudenje socialne pomoči članom ob bolezni, poškodbah pri delu ali smrti. V posameznih društvih so gojili veliko kulturnih in izobraževalnih dejavnosti ter organizirali skupinska potovanja v domovino. Med 2. svetovno vojno je večina članstva in vodstva SNPJ podpirala NOB v Jugoslaviji, zato so tudi sodelovali pri ustanavljanju *Slovensko-ameriškega narodnega sveta*, *Jugoslovanski pomožni akciji*, *Združenem odboru južnoslovanskih Američanov* (ZOJSA) in drugih organizacijah. SNPJ je pomagala matični domovini z znatno denarno pomočjo, nazadnje tudi z akcijo za zbiranje pomoči za novo ljubljansko Pediatrično kliniko. *Enciklopedija Slovenije*. (2001). Knjiga 15. Ljubljana: Mladinska knjiga, 5–6.

380 Vržen ven.

lo se je neko razščiščevanje. Rekel sem, da škoduje našim narodnim interesom, da KSKJ[381] nima nobenega denarja za naše politično delo. Z[alar] je pripovedal, da bo Kralj prišel v Joliet in sam sebi pripisal pri tem sprejemu veliko ulogo. Potem je pa prišel vrhunec. Izrazil sem željo, da bi dobil kako pomoč za mojo pot v Kalifornijo. Odbil je to skoraj na predrzni način. Tak je torej Joliet. Tukaj za nas kruha ni. Potem me je peljal Radakoviću, ki je pa bil v Libertyville. Kralj je tam. Meni je skoro žal, da nisem se tja peljal[,] [na]mesto v ta farizejski Joliet. Kjer sem slavil pred 30 leti govorniške triumfe. Potem v župnišče. Tam sem imel prilike samo nekoliko trenutkov videti Butala, ki je pa na mene napravil precej vsakodnevni vtis. Žurilo[382] se mu je na vlak: mora na duhovne vaje! Tako sem mogel reči samo njegovemu substitutu nekoliko žalostnih resnic. S tem se končalo naše bivanje v tem zaspanem Jolietu. Da mi je Zalar odbil dati affidavit, to pač ne morem tako lahko pozabiti. Neki Amerikanci dajajo po 30 affidavit, pa seve to niso Slovenci. In slučaj Joksimovića? Slovenska ohrnost stopa pač v ospredje. Stari Zastonjkarji.

S postaje Santa Fe takoj v LaSalle, kjer me je že čakal Kolombatović. Slika Amerikance[v] v precej črni luči. Kaotičnost. Nedržavljan je parija. Ne more uspevati, kljub temu, da je bil v Chicagu toliko let generalni konzul. Eden njegovih prijateljev mu je ponudil mesto – poštarja. Zdi se mi, da K[olombatović] z znano dalmatinsko uobraziljo precej pretirava. Čudilo me je, da K[olombatović] nima vere v Jugoslavijo. Strašna bolezen grasira med hrvatskimi intelektualci. Flagranten dokaz je Radica, ki hoče biti bolj Maček ko[t] Maček sam. Celi razgovor je puščal v meni precej nevšečne vtise. Vrnil sem se v svoj hotel precej »utučen«.[383] Vsak večer prej[,] nego vstopim v svojo sobo, moram sobo plačati. To je v vseh »snakerl« hotelih. Drugače se dobro počutim.

21. junij

Zgodaj zjutraj v »Drake« hotel, sijajen kravanseraj.[384] Tam našel kralja na hodniku. Razgovor. Prosil sem ga, da naj opozarja Donavana na obljubo, ki mi jo je dal. (Gavrilović.) Kralj nima posebnega mišljenja o Donavanu. Marsikatero obljubo ni izpolnil. Istega mnenja je kakor jaz[,] da je D[onovan] kriv vse nesreče Jugoslavije. Govorila o Filadelfiji, kjer se sedaj rešava[385] usoda sveta. Kralj navdušeno govoril o Nikolaju. Nato jaz: Čudim se, da ga njegova okolica ne diže u visinu.[386] K[ralj] pritrdil, ko [je] rekel, da Doinizij da se volil. K[ralj] rekel, da se je v manastiru »ispovedao i pričistio«.[387] Čutil se je v tej sredini kakor prerojenega, manastirski mir. Jaz nekolik besed o fruškogorskih manastirih. Razstanek prav prisrčen. Potem mi Brana javil pretresujočo vest, da je Čok umrl v New-Yorku. Zadnji obed v Washingtonu. Fotića[388] vprašal za Mrs. Wright Council on international relations.[389] Najprej s sekretarico.[390] Govorila nekaj o govoru o radiu. Dolgo čakanje[,] končno se pojavila vsemogočna Wright. Obe Židinji. Longdistance Call Washington. Zopet odletela. Mora[,] da putuje. Ima lunc[h] z regenti. Potrebno je mesec dni najaviti. Stvar se mi prav nič ni dopadala. Drugače je pa celi Aufmachnug sijajen. Council je židovsko rafinirano organiziran. Popold[n]e važen sestanek z Molekom. M[olek] original. Malo bolehno izgleda. Strinjava se v vsakem pogledu. Izgleda malo trdoglav. Začelo se je s skupljanjem antitiovskih elementov. Strinjava se, da treba počasi delati. Potem me je pova-

381 *Ameriško slovensko katoliško zvezo* ali KSKJ (Kranjsko-slovenska katoliška enota) so leta 1894 ustanovili slovenski izseljenci v Ameriki. Sindikat je bil odgovoren za zaščito družin slovenskih delavcev, ki so se pogosto preživljali z delom v jeklarski industriji, kjer so se soočali s številnimi tveganji. KSKJ še danes deluje kot ena izmed najvidnejših slovenskih organizacij v ZDA in Kanadi. Rodna gruda, https://www.rodnagruda.si/slovenska_drustva/2015080511343896/.

382 Mudilo se mu je.

383 Depresiven.

384 Obcestno počivališče za sprejemanje in nastanitev karavan.

385 Rešuje.

386 Dviguje v višave.

387 Izpovedal in očistil.

388 Konstantin Fotić (1891–1959), politik. Delegat Kraljevine SHS v Društvu narodov. Med drugo svetovno vojno poslanik v ZDA, kjer se je ukvarjal z velikosrbsko propagando in nastopal kot sovražnik NOB. Ivan Meštrović, *Spomini* (Ljubljana, 1971), 491.

389 Svet za mednarodne odnose.

390 Tajnico.

bil v svoj dom v bližini neizogibne Lawsdale Ave. Iznenadila me mlada pojava soproge njegove. Intelektualka polna življenja. Psihologinja za otroke, ki so zaostali. Intelektualno ozračje. Kljub temu je psihologin[j]a priredila dobro večerjo. To je pa res žena in pol. Ta bo pa že nasereduče zagnala v kozji red. To bo rojena voditeljica. Situacija je rešena. Prav prijeten večer. Vidi se[,] Molek ima v mene zaupanje. In to je glavno. Slovo je bilo uprav ganljivo.

22. junij

Zopet kočljiva zadeva. V Chicagu je Kotnikov prijatelj, takozvani James, pa tak je samo v Kotnikovem angleškem jeziku. Piše se John Ames in je lastnik Chicago Journal of Commerce. To je res ogromen »business« dnevnik. K njemu sem se napotil. Vsa hiša vrvi kot čebelnjak, ogromno ljudi zaposleno. Silno kordialno me je sprejel Ames in takoj sem imel $100 v roki. Situacija rešena. Samo znati se mora. Včeraj sem telefoniral vdovi Košmerlj in takoj določen sestanek za drugi dan v La Salle. Prišla je s svojo dueno. Prava Amerikanka to ne bi storila. Ljubeznjivo, nekoliko otroško lice, polna. Rekla je na telefonu, da je še mlada »ženska« in da je bil profesor Košmerlj 10 let starejši od nje. V lobby pristopila najprej vrlo distingvirana dama starejših let in potem je priplula Ljudmila. Povabil sem obe na koktel, pa spremljevalka je obstala na pragu, vedoča, da dame tja ne smejo. Kranjica je pa drvela za menoj. No potem smo pa sedli v takozvano kavarno, kjer se je tudi lahko pil ko[k]tel. Prvo vprašanje je bilo Visole. Tam je bila Ljudimila pri svoji prijateljici. Visole seve odpira v meni najintimnejša čuvstva. Bilo je razgovora toliko o Visolskih goricah, o ogromnih sodih z napisi iz dobe taborov. To je pa nas naenkrat privedlo bližje. Na diskretni način sem omenil, da bi bilo lepo[,] ako bi nekaj napravila za našo emigracijo. Takoj čekovna knjižica s čekom na eno največjih chicaških bank. Osiguran je bil nakup pisalne mašine, ki mi je potrebna ko lačnemu kos kruha. Srčno smo se razstali. Bila je čisto zadovoljna, ko sem ji rekel, da ji bom pisal in da navrnem[391] gotovo še v Chicagu. Popoldne popravek kovčega pri bol[j] ševiku, ki se je čudil mojemu lepemu ruskemu jeziku in me imenoval »tovarišca«[,] ka[r] se mi je dogodilo prvokrat[392] v življenju. Potem pa nakup mašine. Ves srečen nazaj v hotel. Paberki iz Chicaga. Obisk s Palandačićem Polish Congress. Poljaki, to so narod. Vidi se stara državna kultura. Mi smo pač prosjaki napram nam. Rozmareka ni bilo. Razgovorjal s Stapinskim, znano gališko ime. Dal mi imena za Kalifornijo. Te stike je treba negovati. Štrajk sta[v]cev. Listi pa kljub temu izhajajo. Fotografiranje na stroju pisanega stavka in potem postopek v cinku. Pa kljub temu štrajkajo. Z g[o]tovim strahopočitanjem vstopil v ogromno zgradbo Ch[i]caske Tribune. Celega sveta največji list, kakor svoj list imenuje Mac Cormick. Zdaj ta amerikanski nacionalist preobrača kozle na konvenciji v Filadelfiji. Mož je na svaki način interesantna pojava. Ogro[m]no poslopje je nekaka kopija nekega angleškega stolpa ali grada. Vrlo demokratični slogani v lobby. Tudi Chicago je privlačen. On je neka čudovita, divja sinteza vsega, kar je amerikansko. To mrzlično življenje ni lepo, ni užitek, ali je efikasno. Lepih lic, lepih žensk ni videti tu. To je čudna neka mešanica vseh narodov. Pa lepa žena ni bila proizvod te sredine.

23. junij

23. je začelo potovanje na Pacifik. Vulgarna publika, mnogo otrok. Skoraj ni nobenega za razgovor. Jedini je bil sobesednik oče mladega fanta Marshall Wood iz Washingtona. Mora biti v zvezi s konstrukcijo aeroplanov. Skoro brez suma in brez[,] saj drvi ekspres skozi ogromne daljave. Iowa, domovina nesrečnega Wallacea. Mnogo poljane precej zapuščene. Tu je še mesta za milijone in milijone ljudi. Kako udobno drvimo po tem ogromnem prostoru, ali kako so vozili pionirji v svojih wagonih sredi nevarnosti in se namučili. Pisal na mašini sporočila za Washington. Dnevi so prav hitro minili. Hrana je bila sijajna. Pa jedan čudež. Amerika je tako bogata, da pošlje svoje prostake v pacifičnem espresu v garnizije zapada. Kaj mora to stati. Mogli bi pač okupiti[393] te mladeniče in jih poslati v kakem trunku ali pa v cenenem »Greyhoundu« na Zapad.[394] Brezkončno je jeze-

391 Obiščem.

392 Prvič.

393 Zbrati.

394 Zahod.

ro tam blizu Salt Lake City. Pesek kot sneg. Zadnje jutro bliža se Sacramento. Palme, vsi znaki juga, ali jutro je hladno. Okoli 9[.] ure dopoldne prispeli v Oakland, tam pa na ferry.[395] Nepozaben pogled na Frisco. Tudi senzacija za mene.

26. junij

Pustil prtljago na postaji. Hajdi v mesto, ki je še precej izumrlo. Kaj mi bo prineslo to zagonetno mesto? Kak preobrat v moji usodi? Takoj v Valencia St., v uredništvo Yugoslav Herald. Tam me pozdravil stavec, ki me je poznal v Friscu že l. 1918. Nič mu ni bilo prav, da sem bil pri Draži. Mož je pokazal takoj, da je za Tita in komuniste. Strašno je zabavljal črez Pekico, češ da za svoj relief nije polagala račune. Ta mož se mi je zdel takoj sumljiv. Cvetković je bil na Vidovdanski proslavi v Fresnu. Stavec se pritoževal, da je Cvetković preveč v duhu Herstovske štampe.[396] Potom v Dolores St. Pekici. Ulica mi znana. Pekica je na dežel[i], pa se vrne za kak dan. Vselil se v simpatični Drake Wilshire hotel. Prvikrat sem pa bil v Fairmontu. Dekadenca. Sveži veter piha v tem Frisku. Idealno letovišče. V New-Yorku se bo pa Katica kuhala od vručine, ako je sploh še tam. Lepo sem jo podurhal – da pišem slovenski slang – z Vztoka na Zapad, pravočasno. Pa veter piha pa vendar malo preveč. Iskal in našel prvi večer kako našo gostilno. Koceljevi kulinarični čudeži mi še vedno rojijo po glavi. Radi tega sem pa vletel v kineski lokal »The forbidden city«.[397] Pa sem se pravočasno rešil v svojo sijajno sobico. Začetek je dober.

27. junij

Obisk slovenske cerkve. Vodušek je pridigal v pristni jugoslovanščini, potem pa angleško. Crkva precej polna. Potem mašo bral Trunk. Partizanski duo. Po službi božji v lepem župnišču. Trunk iznenajen. Prijeten razgovor. Ne dotaknil se problematike naših dni. Pri obedu. Trunk se spominjal očetovega zadružnega shoda v Sinčji vasi. Tudi jaz sem bila ta[m]. Kje so ti časi. Trunk je postal čisto mehek. Očetova ura končno v penziji. V Chicagu kupil uro, ki se nosi na zapestju. Očetova zlata ura pa zaslužuje pokoj. Kaj je vse doživela v emigraciji. Vendar sem jo rešil vseh nesreč. Samo Krek je bil kriv, da je v Rimu izgubila pokrov. Ta ura bi mogla pripovedati cel roman. Amerikanci so nazorni ljudje. Neki amerikanski list je prinesel fotografijo, kako dovajajo »Dark horse« v filadelfijsko konvencijo. Konj je pa v pravem smislu besede vranec. Vrhunec plastičnosti. Ženske in to elegantne ženske so igrale ogromno ulogo v Filadelfiji. V Washingtonu v Kongresu sem videl nešteto otrokov. Še celo dojenčke nosijo na galerijo. To je na vsak način državljanska vzgoja v najnežnejši starosti. In toliko mladosti, deklet, fantov, to je še otroška demokracija. Neki poslanci vodijo še celo svoje otroke v hemicikl ob času sej. Sicer je mene oče kot otroka tudi uvedel v hemicikl, pa ne ob času seje.

V Chicagu se mi je pokazala kravata s celim romanom: cena 10 $. V New-Yorku pa se mi je ponujala v drug store ščetka za brijanje,[398] ki košta $7 …

28. junij

Vidov dan v San-Francisco. Vermont Ave., tam na griču, kjer živijo Slovenci. Velika »grocery«[399] bratov Jelenićev. Mlajši brat se ni nikdar čul pri Stanfordu. Starejši brat pa živi kot rebiter v Melon Parc pri Stanfordu. Nisem mogel ničesar opraviti glede Zajca. Potem v Valencia St. Teško tja priti od »griča«. Cvetković vrnil se iz Fresna. Sučastveni[400] razgovor. Tiskarno je kupil. Njegov pomočnik, ki tiska list, je komunist. Lepo. Naravno nisem rekel, kaj je namen mojega bivanja v Kaliforniji. Appointment[401] s Pekico v Dolores St. Kako presenečenje, da je ni doma. Znanka rekla, da se mnogokrat zgodi, da pozabi. 83 let stara. Pa bo nekaj drugega. Slovenci in sploh Jugoslovani smo za njo tretja kategorija. Ona je za Veliko Srbijo. Potem pot v Berkeley Kelsenu.[402] Stanovanje begunsko. Pet let je moral Kelsen čakati, dokler ni bil imenovan

395 Trajekt.

396 Tiska.

397 Prepovedano mesto.

398 Britje.

399 Trgovina z živili.

400 Sočuten.

401 Sestanek.

402 Hans Kelsen (1881–1973), avstrijski pravnik, pravni filozof in politični filozof. Njegovo najbolj znano in pomembno delo je Čista teorija prava. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

profesorjem. Za kratko časa bo njegova pogodba pri kraju. Kaj pa potem? Ali postal dishwasher.[403] Njegova mati in sestra živijo na Bledu na njegovih paketov. V zadnjem času se vse pokrade. Spominjala sva se starih časov, ko me je posetil na Bledu. In pa Heidelberg. Pension Nebel in pa Švedin[j] iz Finske. Maubowle. Gaj črešenj. Bil je naslednik Bernatzika na Dunaju. Kerner je vsemogočen v Berk[e]ley. Odnesel sem teške vtise o amerikanskem vseučiliščnem življenju.

29. junij

Po planu obisk Chamber od Commerce, kjer me poslali radi registra motorskih ladij v Division of fishing and game[404] na Ferryju. Že prejšnji dan sem [imel] sestanek s Kernerom. Ni ravno ljubeznjiv možakar. Precej borben. Vpraša, ali so Slovenci v Ameriki bogati. Vem, kam pes taco moli, da bi Slovenci stvorili[405] kak scholarship.[406] Do sodnega dne se to ne bo zgodilo. Rekel sem: Moralna dolžnost Amerikancev je, da oni plačajo antikomunistično borbo iz svojega žepa. Klima San-Francisca božanska: najlepše letovišče. Naravnost hladno. Vedno svež veter s Pacifika. Kaka vročina mora sedaj biti v New-Yorku? Povabljen na večerjo pri lastniku 50 apartmanov Cepruiću, pa ni bilo kranjskih klobas[,] zaradi tega odloženo. V »Apartment Houseu« me čakala Cvetković in attorney[407] Penčević iz Konavlja, pa čisto amerikaniziran. Večerja v bližnjem restoranu. Po mojem mišljenju je Tito »doomed«. Svetovna senzacija. Tisk Kalifornije poln Jugoslavije. Smo res Svetovna sila.

30. junij

Presenečenje. V division of fishing and game mi nočejo pokazati register, češ, da to zabranjuje zakon Kalifornije. Vrhunec individualizma. Teškoče povsodi. Potem pot v Stanford. Diven dan. Mislim, da sem že enkrat bil tu. Palme, vse južno, prelestno. Dober Amerikanec me je zastonj pripeljal pred Tower of Peace, kje[r] smeštena[408] Hoovrova knjižnica. Bil sem popoldne sprejet od ravnatelja (chairmana) knjižnice Fishera, ki je izjavil, da je moje ime tu »familiar«.[409] Staffu[410] ne morem pripadati, pač pa mi je dal neki »paper« o slovanskih fellowshipih.[411] Nisem imel posebno sijajnega vtisa. Potem je neka dama pokazivala »Jugoslavica«. Pariške naše spomenice se nahajajo v »vaultu«.[412] To je na vsak način previdno. Spomnil sem se na svojo neprevidnost, da sem imel v Pragi oni iztis Versailleske pogode s podpisi delegatov v svoji knjižnici v Pragi in bil mi je ukraden. Mnoge moje knjige sem našel v katalogu in v tiskanem spisku, še nekatologizirano »Borbo« pa na drugem mestu. Potem iskanje Jelenića starejšega v Melon Parku. Zalutal pri tem iskanju v hišo, kjer mi je odprla žena, ki se je imenovala »Slavonian« in ni hotela biti niti Hrvatica niti Srbkinja. V neki drugi hiši isto. To so sami Župljani in Konovljani. Blažena Kalifornija. Slednjič sem prispel v hišo Jelinića, ki pa ni bil doma. Sprejela me je njegova žena, rojena na »griču«, ali poln[a] Poljakinja. Čakal sem Jelinića, pa ga ni bilo. Vrnitev v Frisco. Zvečer v Wharfu, kjer našel zopet Dubrovčane. Riba je bila dobra. Samo ni bilo olja, češ, da je predrago. Pravi dubrovački »gospar« me je dvoril. Ta Frisko ima svoj neodoljiv čar, to je pravo svetovno mesto, tu se spajajo vsi deli sveta, vsi kontinenti, sve rase, sve vere. Jedinstveno mesto.

1. julij

V FBI radi tajnosti registracije. Najprej, da se obrnem Atto[r]ney General,[413] najprej sem mislil, da je to State Attorney.[414] Ne v Washington. Naravnost otročje. Pozneje mi je šef urada vendar dal praktičnejše nasvete. Potovanje v Napo po poseti Berkleya. V Berkleyu povabljen od Kernera v Facultyclub. Tam lunch. Kratek razgovor. Torej zdaj se je našla glavna stvar. Amerikanci nas istovetijo z Židi, ki so prišli po l. 1933 v Ameriko. Moj Bog, je to naivno, in otročje. Odločno sem trdil, da to ne gre nas metati v isti koš z Židi. Daleč smo

403 Pomivalni stroj.
404 Delitev ribolova in divjadi.
405 Ustvarili.
406 Štipendija.
407 Odvetnik.
408 Nameščena.
409 Poznano.
410 Osebje.
411 Štipendije.
412 Trezor.
413 Generalni državni tožilec.
414 Državni pravobranilec.

prišli. Ampak značilno za amerikanski mentalitet. Rekel sem na očitek, da se evropski profesorji takoj ne amerikaniziraju, da su [so] imele vse velike univerze svetovnega glasu profesorje tuje narodnosti, pa se od nobenega ni zahtevalo, da se odreče svoje narodnosti. S profesorjevo individualnostjo je univerza samo pridobila. Seznanil se z mladim Jelavićem, ki ne pozna moje knjige »Borba«. Kerner mi je pokazal njegovo disertacijo o »Yugoslav Movement«.[415] Prav simpatičen in uslužen. Potem v Napo. Ogromne rafinerije. Vse svetleče se v solncu. Dima ni. Božanstveno. Napa silno živahno mesto. Končno našel Mutice. Precej skromno. Bevčeva sestra. Mož bolan, del več v Brodogradilišču [ne dela več v ladjedelnici]. Dolgo je trajalo, dokler jim nisem dopovedal. Ali so ti Slovenci teški. Končno me je bolestnik[416] peljal na postajo. Zvečer na Eperoor walz film. Vulgarni amerikanski pes se zaljubi v plemenitega aristokratskega pudelja ženskega plemena. Komplikacije s cesarjem na Dunaju. Prenaivno, ali jedro zdravo. Proti aristokracijam.

2. julij

Precej izgubljeno dopoldne. Svež veter bije po ulicah Friska. Nora Pekica dala mesedž v hotel, da ne more sprejeti (!), ampak, da bo jutri telefonirala. Na določeno uro seve ni telefonirala. Nora ženska. Popoldne pri Vodušeku. Veseljak, čisto nič klerikalen, je pač iz »liberalne« rodbine. Prinesel steklenico teškega kaliforn[ij]skega vina, četudi sem prosil za lehko. Malo bližji sem že stvari. Noče niti na eno niti na drugo stran. Ne more biti človek »neutralen[«]. Nikdar še nisem videl toliko knjig brez vrednosti (amerikanskih) na enem mestu. Pa zbral jih je njegov predhodnik, ki je bil tudi Vodušek, pa ni bil njegov sorodnik. Zvečer prišel v hotel Jelavić z gospo, Amerikanko. Pokazal svoja memorabilia. Sramota. Od vina sem bil tako zaspan, da so se mi oči skoro skapale. Ako bi Nada to videla, bila bi divlja. Tako se ta večer ni dovršil harmonično. Kako[r] klada sem padel v postelj[o]. Kaliforn[ij]ska kapljica …

3. julij

Račun hotelski. Izplačal ga in bil sem zadovoljen. Ostalo je še, da čakam ček iz Washingtona. Ogromna garaža na bližnjem Union squareu. Računal sem, da ima 8 nadstropij. Fenomenalno. Največ[j]a garaža na svetu. Za 1.700 avtomobilov. Pogled na te avtomobile utruja. Nasproti garaži je department store Magnin. Kaj takega niti v New-Yorku nisem videl. Prva palača, pa publika ni prav nič aristokratska. Cene pa take: kravata 7 dolarjev. To so moderne palače, pristopne pa vsakomur kakor tudi Union garaža, kjer sem se mogel svobodno šetati,[417] pa me nikdo ni vprašal. V avtomobilih so ogromne svote nakopičene. Ta svoboda splošne pristopnosti je čisto amerikanska.

4. julij

Zopet nedelja. Dopoldne pisal pisma. Na stroju, kako to gre sijajno. Ni treba misliti vedno na ta prokleti dime. Našel sem pa vendar mecena in pa kakšnega. Samo potrpežljivo naprej. Kalifornijski dež. Iz megle se cedi neki tanki dež. Kaj takega še nisem nikdar izkusil. K srbskemu parohu Dositiju Obradoviću, katerega sem pital, da-li je iz Hopova. Ni iz Hopova, ampak iz Stiltona. Prav prijeten razgovor. Amerikanec iz Amerike pa ne more biti srbski šovinist stare šole. Popoldne China town. Jedel »nuddles«[418] na kitajski način. Bi bilo dobro, ako bi bilo bolj masno. Študiral interesantne azijatske glave. Za mene ta lica niso več jednolična. Nekoliko dni pozneje bil sem v baptistiki ali metodistični c[e]rkvi v China town. PastoR je od[r]žaval glavno probo za kitajsko poroko krš[č]anskega obreda. Bilo je to naravnost smešno, kako se je morao [moral] oče učiti, kako peljati hčerko nevesto v cerkev. Do krajnosti smešno. Dokaz amerikanskega kompliciranega kompleksa. Ta amerikansko-kitajska graviteta je za počiti. Dopoldne sem iskal Steedmana, ki je napisal ono poročilo o ustaših. Pa mož je najbrž v Los Angelesu. Spoznal sem del San-Francisca, ki je sezidan pa čisto na španski način.

415 Jugoslovansko gibanje.

416 Bolnik.

417 Sprehajati.

418 Rezanci.

5. julij

Nič opravil v Divison for fishing and game. Občudoval jedinstveno prikazivanje Kalifornije: 500.000 ton. Kaj se imamo vse učiti od Amerike. Industrija Dry fruits, razni juice, housing v svoji kolosalni raznovrstnosti, mlečna industrija. Smo pač še otroci nampram[419] amerikanskemu kolo industrijskemu kolosu. In končno industrija refrigerator, kako ona življenja napravlja jednostavnim[.] Vrnil sem se nazaj v urad in ravno čul, kako uradnik telefonira moje ime v urad attorney general. Te dni ogromno razburjenje rad[i] velikanske afere v uradu attorneya. Slot gambling,[420] umešani so cover (tajni) agenti attorneya generala, ki je takoj zbolel v Los Angelesu. Jaz sem pa bil naiven, da sem pri information želel biti sprejet od samega attorneya. Videl sem v časniku, kako gledajo razni njegovi investigatori: pravi apasi. Sprejel me je neki Scott, ki je bil pravnik. Vladal se je jako ležerno. Mc Dowelovo pismo je prišlo še celo v dotiko z njegovimi nagimi »vadlami«. Slednjič je telefoniral na Coast Guard. (Department of Commerce.)[421] Popoldne tja in res je neki stari gospod dovolil, da pregledam registration »of fishing boats«.[422] Pa v zanikerno napravljeni kartoteki je * 19.000 fis, in to radi tega, ker »fishing boats« niso odeljeni in ker je tu registration za nekoliko držav skupaj. Praktično. Rečeno je bilo, da je neka »girl« za neko radio družbo delala na tem imeniku šest tednov. Jaz sem pa na to odgovoril, da ne bom rabil toliko časa, in res sem dovršil okoli 1.5000 naslovov v dveh urah. To tem birokratom ni bilo prav. Zvečer večerja pri Ceprniću iz Boke Kotorske. Posestnik apartment housea. Pravi rentier.[423] Gospa istotako krasna Dalmatinka. Simpatični ljudje. Navzoča Cvetković in Penčević in še drugi Dalmatinec. Vse lepo končalo. Moj impr[o]vizirani govor bil lepo sprejet.

7. julij

Oddal svoj curriculum v zgodovinskem seminarju. Kernerju se ni zdelo niti potrebno, da me čaka. Ima drugi apointment. Čudne šege. Kaj pa je te ljudi primilo,[424] da so tako neuljudni. Potem mi Jelavić razkazal knjižnico. Pokazal je celo biblioteko o Masaryku in Benešu, gotovo delo Kerner[ja]. Kaj pa jaz? Še niti moje borbe nimajo in vendar je ona istovredna kakor Svetovna revolucija in Spomini. Težko mi je bilo oko srca. Potem čaj pri Jelavićevih. Ona je doktorica zgodovine, napisala je tezo o Hitlerovih aliansah. Knjig pa že toliko. Po dolgem času sem se zopet čutil domačega. Potem k Kelsenu, ki ni bil doma. Ko se vrnem v hotel, najdem mesedž Pekice. Takoj telefoniram in pozvala me je, da pridem k njej. Stari spomini v tem salonu 80 let. Še precej dobro izgleda. Obljubila mi je pismo za Hoovera in ex predsednika Stanforda. Žlobudra in konfuzna je[,] kakor je bila vedno. Pogostila me ni z ničim, pač pa me je zadržala dve ure in pol, tako, da sem se vrnil oko polnoči v hotel. Ta dan sem brzojavil Miss Purdy, pa nobenega odgovora nisem dobil v naslednjih dneh.

8. julij

Najprej v italijansko cerkev, da izvem naslov katoliškega škofa. Potem v škofijo, kjer interesantne slike Jeruzalema z arabskimi konji. Govoril s novo instaliranim škofom Ircem, ki je jako reprezentativen in demokratski. Interesenten[425] duo Cvetković in Ubojčić. Ubojčić je za Tita, ki je pa sedaj v velikih težavah. Predvidevam njegovo likvidacijo. »Ludi« Jugoslovani. Vedno v svetovni zgodovini so oni prvi, ki napravimo zmešnjavo. To je začetek konca. Traček nade na horicontu. Cvetković pripoveduje, da je obveščen iz Washingtona, da je State department povabil Kralja na konzultiranje. Veliko zadovoljstvo. Dobil se[M] pošto iz New-Yorka. Iz Argentinije nič posebno prijetno pismo. Ti novoliberalci mi grejo na živce.

9. julij

V katoliškem uradu za settlement[426] D. P. Polno stvari izvedel. Videl pedantično sestavljen spisek vseučiliščnih profesorjev D. P. delo Geralda Walsha. Posetil CFL in Maysa, ki je odločen antikomunist. Priporočal mi, da obiščem Howka (ali

419 V primerjavi.

420 Igralni avtomati.

421 Ministrstvo za trgovino.

422 Registracija ribiških čolnov.

423 Najemnik.

424 Prijelo.

425 Zanimiv.

426 Sporazum.

je to naš Hauke), sekretarja Seafarars Union.[427] Interesanten človek, vidi se, da je bil priprost mornar. Dal mi je celo vrsto važnih nasvetov glede San Pedra. Komunistična kuga je mornarje strašno omamila, pa ne bi omamila naše nesrečne Jugoslovane. Torej dokaz, da ladije teh komijev gredo do Al[j]aske. Iz Washingtona nobenega odgovora. To je antikomunistična borba. Sijajno. Sem zopet v velikih denarnih škripcih. Pisal tudi gospej Nadi v Washington.

11. julij

Nedel[j]a na slavnem griču. Najprej pri Kurniki. Izpeglan in »in Sontagstaat« kakor kak austri[j]ski »hofrat«,[428] istotako lice. Osel je mislil, da pridem do kake satelitske ambasade v Washingtonu. »Frustrated«,[429] kako[r] pravi Cvetković. H[o]tel je obiskovati šole, pa je duhovnik bil kriv, da se ni šolal. Radi tega sovražil duhovnike sploh. Z velenjskim Kurnikom nima nobene veze, vsaj tako trdi. Navdušen ofer. Bi že videli, kako bi bilo, ako bi zavladali komunisti v Ameriki. Ne bi več gospodovali v Vaši lični hišici. Čisto in prijazno v hiši, kakor v vseh amerikanskih hišah, katere sem obiskal. Žena bojda ima visoko izobrazbo. Pa se to končno odkrije, da je to samo »high school«.[430] Debitiral s starimi komunističnimi frazami. Čisto pod vplivom čikaške »Prosvete«. Prazna slama. Divji na Moleka, ki je izdajnik. Potem Fabianu, ki živi skromneje, pa je mnogo simpatičnejši. Živ kakor živo srebro. Dopadel se mi je, čeprav pravijo, da je globoko v komunističnih vodah. Napravil mi izvrstne sendviče. Iz frigidera prinesel ogromno šunko, ki košta 10 $. Srčno se z njim razstal. Popoldne poseta Golden gate park. Bujna subtropična priroda. V starem rastlinjaku divne ogromne cvetice, kakoršnih še nisem videl. Golden gate park sem že občudoval g. 1918. Pisal gospej Nadi pismo glede washingtonskih smetnjakov. Ali bo kaj pomagalo?

12. julij

Najprej v ogromno italijansko cerkev, kj[e]r dobil naslov katoliškega škofa. Dolgo čakal v prostorni škofiji. Končno razgovor z novo imenovanim škofom, ki je seve Irec. Poslal me je v socialni odbor. Potem Cvetkoviću. Kako je to čudno. V Kaliforniji samo španska imena še spominjajo na špansko dominacijo. Vse drugo je izginilo do zadnjega. An[g]losaksonstvo ima res ogromno asimilirajočo moč.

13. julij

Brzojavka Mc Dowell, da po ukazu Thomasa moram se takoj vrniti v Washington. Debelo sem gledal. Tu je hujše od Žute kuče.[431] Ne pošiljajo mi ne centa in potem hočejo poročilo »chief investigatoru«,[432] čeprav je dogovorjeno, da bom izveštaval samo Mc Dowella. Zopet čisto amerikanska oslarija. Naročil za večer long distance c[a]ll za Pa., tisto gnezdo, kje[r] je Mc Dowell žurnalist, to je, poseduje dva tednika. Ogromno novinarsko podjetje. In od teh ljudi smo odvisni, pa da, sem »hired man«.[433] Razlika v času med San Franciscom in Pa. so tri ure. To je moram govoriti ob 6[.], tam pa bo 9[.] ura. Pa bilo jalovo. Dobrega Mc Dowella nije bilo na telefonu, čeprav je bila javljena ura razgovora. Popoldne v Menlo park. Našel Jelenića, kako kosi z mašino travo. Pošteno sem premikastil, vse je bilo zastonj. Mož je požrl svojo besedo. To morajo biti izvesni uplivi. Končno sem mu rekel, da se sramujem, da sem Slovenec. Predložil sem mu za Zajca posojilo $1000 z mojo garancijo. Nesramno to odbil. Pa za ženo je izdal bolniške stroške 1.000 $[,] kakor je sam priznal. Vsled washingtonske liberalnosti sem si moral izposoditi od Maysa $ 40. Pot v Berkeley. Sestanek s Kernerom, ki mi je pokazal pismo Beneševega nečaka, ki hoče nameštenje[434] v Berkleyu. Izgleda, da je Kerner v veliki borbi s svojim profesorskimi kolegi. Zopet nič. Sem že navajen, kakor pes na batine. Ali se bo to enega dne maščevalo. V biblioteki se seznanil z nazov Slovakom Hudecem, arhitektom iz Sangaja. Tako je bil navdušen, ko je čul mojo nemščino, da me je takoj povabil na obed v neki restoran. Seve navdušen za

427 Zveza morskih ribičev.

428 Svetnik.

429 Razočaran.

430 Srednja šola.

431 Rumene hiše.

432 Glavni preiskovalec.

433 Najeti moški.

434 Namestitev.

staro Avstrijo. Nisem mu kalil tega veselja. Pripovedal mi je mnogo o kitajski korupciji. Šangajšekiča. Šangajšek je čisto navaden človek. Madjari in Kitajci imajo mnogo sličnega. Seve[,] saj so Mongoli. Tudi v običajih in značaju. Kitajsko cesarstvo je bila vlada avtoriteta. Zvečer miss Peck. Zopet dolg razgovor. Ko sem pripovedal washingtonsko prismodarijo, h[o]tela mi je takoj denar posoditi, pa sem odklonil. Ali sem bil pameten. Če ni skrajna nuja, nikdar si denarja ne izposojam. Napis[a]la mi je pismo za Hoovera.[435]

15. julij

Amerikansko hotelirstvo, prav posebno oni mali hoteli, bi morali biti vzor Jugoslaviji. Kaj se mi imamo vse učiti. In v prvi vrsti časti. Pot v Stanford. V mogočnem Peace Toweru, v kakem 10. nadstropju kraljuje prejšnji predsednik Stanforda Wilbur, pravi orjak, značajna glava. Dopadel se mi takoj. To je pa bila druga stvar, ker sem bil prijavljen od Pekice. S strahopočitanjem[436] je čital on moja pisma. Najavil me Fisheru, ki se je kar topil od same uslužnosti[.] Taki so ljudje, povsod na kugli zemaljski[437] isti. Zadovoljen sem se vrnil v San-Francisco. Elevator operator, da sem »selling«[438] nekaj, ker nosim svoj »brief case«.[439] Odgovoril sem »candies«.[440] Prepisal sem sam scenario »Mastera of the world«,[441] ker mi Cvetković ni našel prepisačice.[442] Iz Washingtona nobenega denarja. Ob času San Francisco konference je neki sov[j]etski polkovnik mislil v svoji naivnosti, da je to propaganda, da so izlogi[443] tako polni.

17. julij

Vožnja v Saint Helene. To besedo izgovarjajo Amerikanci pa že tako zveriženo, da moram reči, da je najtežja izgovarjava španskih in podobnih imen. Zdi se mi, da se je Grey Hound vozil črez Golden Gate most, ki je najdal[j]ši obok na svetu. Videlo se ni nič, sama debela megla, četudi je bila že skoro deseta ura. Prišli na križišče, kjer cesta v »historijansko« prejšnje glavno mesto Kalifornije. Tam mal[i] hotel, silno ličen. Vsaka soba za sebe z garažo. To so tisti podeželski hoteli, o katerih je pripovedala Pekica ža pred 30 tridesetimi leti. Nekaj kakor stvorjenega[444] za Jugoslavijo. Napravil sem že listo, kaj bo potrebno za III. Jugoslavijo. V Svet[i] Heleni sem hitro našel vinograd starega Jakšeta. Prava stara grča s Semiča. Ima tri neporočene hčerke, stare frajle. Sin mu je pa popolnoma amerikaniziran. Hčerke so se slabo udeleževale razgovora. Teško ljudstvo. Slednjič sem vendar nagovoril starega možakarja, da še je meni pokazal vinograd in klet. Poseduje 30 akrov vinogradov. L. 1946 se je tona grozdja prodajala za 120–135 $, l. 1947 pa za 35 $. Iz tone se napravlja 150 galonov vina. Galon je 5 litrov vina. Izračunali smo, da se je lani pridelalo 120000 litrov vina. Trta je sauterne in zinfandel. Trte so silno daleč vrsta od vrste, tako da lahko traktor obdeluje. Čudili so se, kako je mogoče, da pri [nas] se vinogradi ne obdelujejo s traktor[j]i. Ob visolskih in pocehovskih strminah je pač to teško izvodljivo.[445] Kopa se samo enkrat. Potrebujejo prav malo delavskih sil. Potem v klet, kjer ogromni sodi. Celi postopek skoro isti kakor v okolici Rima. Prava industrijalizacija. Naše vinogradarske[446] poezije tu ni. Slednjič so me vendar povabili na čašo vina, pa ne v hišo, ampak v nekako pisarno. Strašno lačen sem bil, in končno mi je vendar ena od teh starih frajl prinesla nekaj za prigrizniti. Pa moral sem sam izraziti željo. Ti ljudje pač ne poznajo prave gostoljubnosti. Pri čaši vina je končno stari Gorjanec se omehčal. Stari in jaz sva pila vino. Sin pa niti kaplje. Silno prijeten razgovor. Tako da sem čisto pozabil začeti s kolekto. Bilo mi je ostudno. Tako lepo se »kramljalo«, moj Bog kako jaz sovražim to besedo. Sin je prinesel ogromen galon »Soterna«, cena je bila minimalna. Pa nisem mogel da kaj iz-

435 Herbert Clark Hoover (1874–1964), ameriški politik. V letih 1917–21 na čelu ekonomskih institucij, 1921–28 minister za trgovino; leta 1928 izvoljen za predsednika ZDA. Meštrović, *Spomini*, 493.

436 Strahospoštovanje.

437 Zemeljski.

438 Prodajal.

439 Aktovka.

440 Bonboni.

441 Gospodarji sveta.

442 Prepisovalke.

443 Izložbe.

444 Ustvarjenega.

445 Izvedljivo.

446 Vinogradniške.

dam, tako so bile moje finanse slabe[.] Prva pot k Hrvatu Vidoviću, ki je bil čevljar v San Francisco. Ima ženo[,] ki je bila prej poročena Busalo. Ženska precej kričava, fantazirala o obnovi Jugoslavije. Vlade so bile tako nesposobne, pravi. Niti traktorjev niso vpeljali. Dobila je obvestilo, da se dela s traktorji v Slavoniji. Sin je asistent postmaster. Od tam Hrvatu Hencu, ki se je razkrinkal kot Švaba iz Belovara. Kak čudež; poznal je Tošo Georgijevića. Ni prišel k sebi, ko sem mu pripovedoval o Toši. Švaba seve odločen Jugoslovan. Pozabil sem omeniti, da so Jakšetovi energično protikomunistično usmerjeni. Potem po neznanju mojega voditelja, sina, prišel v žrelo frankovačkega[447] kričača Kermelja. Besen steklis. Take politične histerije še nisem videl v svojem življenju. Pa ta človek je tu na Pacifiku čisto osamljen. To je bila jedina disharmonija celega dne. Večerjal sijajne ravioli v italijanski restavraciji, ki je pa izgledala čisto amerikanska. Nazaj skozi Napo. Zvečer zopet v San-Francisco. Človek bi moral biti delj časa v Kaliforniji. Pa bi se nabralo precej denarja. Pa prvikrat v hiši … In povrh so ljudje silno b[r]ezaupljivi. Popolni so ignoranti.

Pomen Draži Mihajloviću v mali srbski c[e]rkvici na Castro St. C[e]rkvica polna do zadnjega. Bilo je ganljivo. Moje misli so blodile nazaj na ono božjo službo v Pranjanih v avgustu 1944, ko sem zadnjič videl Dražo. In ko mi je odbil, da bi mogel odleteti, četudi mi je prej to obljubil. One njegove besede: Ja trebam Vas kod sebe.[448] Ni bilo odkritosrčno. In kako je vse končalo v krvi in mučenju. Grozna igra usode. Ali ono solnčno nedeljsko vidovdansko jutro je bilo tako bohotno, v njemu se je zrcalila srbska duša. In potem oni poljski obed z vsemi džakonijami[449] srbske kuhinje. Po c[e]rkvi razgovor s Pešićem, ki je upravljal radio u šumi in pa s Hrvatom, polkovnikom Studeom. Jako rodoljubni pogledi, pa malo političnega zrna. Ko ni denarja iz Washingtona, sem skoro popolnoma suh. Jedina nada Cvetković. Popoldne tamburaški zbor v Srbski dvorani. Domoljub me pozval na čašo piva. Neki Amerikanec je žlobrodavo govoril, kako se dela »drive«. Kolekta je iznosila veliko svoto, ljudje so dajali po 100 $. Crkva je. In Cvetković mi je posodil $5.

18. julij

V Stanford z »application«.[450] To je cela knjiga. Največje iznenajenje[451] Fisher, Wilburn, Hoover vse je v Bohemiam Club na Russian river. Plahovita sekretarica me je peljala v sobo, kjer je kraljevala debela babuskara, ki me je sprejela strašno »gnadlavo«. Najprej seve zopet stara pesem, ni denarja. Moram čakati do l. 1949. Potem sem pa tej neznosni babi zagodel. Takoj je reterirala in rekla, da se bo pač denar izposodil iz svote, ki je določena za prihodnje leto. Ko je omenila l. 1949[,] sem pa rekel, da se lahko dogodi, da bomo tedaj že doma. Morebiti preveč optimistično. Skoro nazaj v San Franciscu. Obiskal galerijo slik. To je višek dekadence. Umetnost ne sega dalje od Beklina. Neka čudna zverižena »Toteninsel«, ki se ne more primerjati z minhensko sliko. Drugače pa sami kubisti in drugi dekadenti. Najgroznejši je neki surrealistični portret Tomasa Masaryka. Tega skrpucala pa že dolgo nisem videl. Vidim, da je San-Francisco v tem pogledu hipermodernističen.

20. julij

Povabilo Pekice v restavracijo v Pine St. V telefonu je Pine čisto drugače donelo. In še celo beseda Camille, ta je pa že tako neznansko zveriže[n] o izgovorjena. Po dolgem telefoniranju sem vendar stvar izvedel na čistino. Neznansko simpatičen resotran, lastnik Cavtanin. In večerja prvorazredna, tudi vino sijajno. Pekica pač ve, kaj je dobro. Prisotna seve Miss Harrison, ki se pokazuje čisto inteligentna in zabavna žena. Bila je uradnik home Officea.[452] Že dolgo nisem tega doživel, da so se kelneri[453] okoli mene sukali. Sami Jugoslovani. Domača atmosfera. Ali ni to morebiti Kocljeva gostilna, o kateri sem pisal v svoji knjigi. Pa mislim, da sem že poročal o Kocelju. Neštetokrat mu telefoniral. Burglar ga je napadel. Branil se je in zločinec mu je uničil vid. Pekica s spremljevalko se je v tramvaju peljala domu. To mi je bilo su-

447 Frančiškanskega.

448 Potrebujem vas ob sebi.

449 Delikatese.

450 Aplikacija.

451 Presenečenje.

452 Domača pisarna.

453 Natakarji.

mljivo. Večerjo je plačala s čekom. Na razstanku sem omenil Eafaelovo madono. Harrisonovka je bila takoj navdušena, nikakor pa Pekica. Po večerji sem razgrinjal svojo »Borbo« in »Jug. Odbor«. Melanholija. Tužne[454] teške misli zahajajo v sijajno prošlost,[455] ki se tako odbija od današnje svinčene težine. Laudator temporis acti.[456] Ni samo to. Nego to je kos mojega življenja, mojih borb, mojih naporov, mojih zmag in porazov in končno – moje mladosti.

21. julij

Končno mi je poslala slavna Miss Purdy 150 $. Zahteval sem pa $350. Zagonetka, kako se bom izvil iz te situacije. Telegrami prihajajo v Dolres St. in Miss Harris ona jih prinaša meni. Strašno trpko. Angležinja mi pripoveduje v hotelu, kako je sirota Pekica čisto zadolžena. Hoče že začeti prodajati svoje stvari, v prvi vrsti portret njen, slikan od njenega brata. Mlada Kalifornijka v celi svoji mladi prelesti. Kako bi bilo to grozno, ako bi moral prodati Nadino sliko. Pa njo je slikal Lenbach in to je sliko Pekica že zdavnej unovčila v Londonu. Strašno mi je bilo težko, ko sem izvedel o mukah Pekice. Radi tega ta njena rezerviranost. Končno napisano pismo Hooveru. Novo izdajo sestavil sam.

22. julij

Končno prispel telegram Mc. Dowell, češ da odbor Kongresa ne more cash nakazati. Zakaj sem pa podpisal tolike »vaucere«? To so pač amerikanske tajnosti. Popoldne bil pri Maysu, ki je stopil v zvezo s state collegi.[457] Sedaj ni več vacancy za politične znanosti. Pa prva »vacancy« bo za mene. Pet collegev je: Fresno, San Jose, Sacramento in Los Angeles. Ta mož je »hilfreich und gut«.[458] Seve Žid je. Ako bi to upalilo. In povrh še vprašanje fellowshipa, pa seve smo na konju. Vožnja v Monterey. San Jose kakor v bajki. Ali mi bo to usojeno? Proteže sem F[e]deration of Labour.[459] Obisk šole za učenje jezikov. (Vojska.) Popoldne imel čast biti sprejet od komandanta, ki je zanikal, da bo odprt slovenski oddelek. Lagal je. Pa take age limit. Amerikanci naj čitajoč Cicero De senectute.[460] Polni predsodkov. V pogledu problema starosti Srbijanci in Amerikanci isto. V kancliji sem dobil v roke knjižico, v kateri je razloženo, ako je treba podučevati. Nekaj groznega. Vojaki so pač isti na celi kuglji zemaljski.[461] Tega vraga bi moral vturati v trde amerikanske vojaške glave, in to sedem ur na dan. Fino me je sprejel Drobnjaković: Starali smo se. Zvečer sem poiskal D[robnjakovića] v »klubu«. Kakor v kaki prisilni delavnici. Hvala Bogu, da me je komandant odbil. Vsi ti učitelji slabo izgledajo, čeprav piha od morja sveži pacifiški veter. Bil v wharfy,[462] kjer vprašal italijanske ribarje o Dalmatincih. Oni so v San Pedru. Monterey je zgodovinsko mest[o.] Tu so se odigrali prvi čini kalifornijske zgodovine. Seve ličen muzej z mel[a]nholičnimi spomini na generala Shermana[463] in njegovo špansko ljubico. Na veliko se goji tradicije, če so tudi kratke in kratek. Tolažil z dvema čašama muskatela. Vse tako artificielno, še celo morje se mi zdi nekako umetno.

Amerikanka je nekaj čisto posebnega. Če hodi po ulici, ne gleda na levo in ne na desno, kakor da moški za njo ne egzistirajo. Kaka pretvara. Tudi Amerikanka je rudeča pod kožo. Pa kako ona to prekriva. Hlini emancipacijo od seksa, kateremu je pa vendar podložna, kakor vse njene vrstnice po svetu. To mi se prav nič ne dopada. Spominjam se one perfektne Amerikanke, sekretarice upravitelja Congressional Library. Kreta se kakor kak avtomat. Ali mora biti naštudirana. Pravi roboter brez vsakih čuvstev.

Moral sem to napraviti, kar mi je bilo najneprijatnejše, da prosim Pekico za $50. Pa pravzaprav mi je ona sama denar ponujala. Pa po odkritju Miss Harrison, mi je bilo to strašno. Pa kako je prišlo do teg[a]? Najprej Bujan, lastnik hotela Carlton, kjer sem bil moral stanovati, pa se radi

454 Žalostne.

455 Preteklost.

456 Hvalil leta.

457 Državna šola.

458 Koristen in dober.

459 Delavska zveza.

460 Starost.

461 Zemeljski obli.

462 Pristanišče.

463 William Tecumseh Sherman (1820–1891), ameriški general. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

neimanja[464] fondov nisem mogel izseliti. V kake sitnobe me je spravil Washington in v kaka poniževanja. Bujan iz Gorskega Kotara me je odbil z neverjetno hladnostjo, kakor da sploh nima denarja. Laže. Pravi »Dreckfresser«.[465] Potem Penčeviću, ki me je tudi odbil na moje največje zaprepaščenje. Češ da kot advokat (?) nima nobenega denarja. Slednjič telefoniral na 1020 Dolores St. Takoj denar. Popoldne zlata, rudečelasa Miss Harrison prinesla ček. Bil sem rešen sitnob. Povrh še pismo iz Hoovera.

24. julij

Busy[466] sobota. Najprej agentu[.] Pa železnice Room 1000[,] ne vem[,] za kateri Bldg na Market St. Tam vse določeno glede potovanja. Dobim reservation na »fastest«[467] trainu, City of San Francisco. Potem hitim v Stanford. Nesrečne Lucie Lawson ni bilo v psihološkem od[d]elku. Nesrečna sobota. Potem v Peace toweru oddal uslužni sekretarici Pekino pismo za Hoovera. Potem takoj nazaj v S. F. Popoldne sestanek s Cvetkovićem v lobi nekega hotela na Market St. Moral sem mu priznati, da potujem za UAC. Vse to je krivo to strašno neimanje denarja. Potem sem pohajkoval po Frisku, ki je pravzaprav mesto sv. Frančiška. Hoja tja k univerzi San Francisco, ki je katoliška. Bilo pred nekaterimi dnevi. Z busom Masonic seve nisam mogel priti do te univerze. Izkrcal sem se pri ogromni bolnišnici. Telefoniral Father Luce. Ako hočem peš jo mahati. In res sem bil v daljavi veliko cerkev in tam je univerza. Zabredel sem skoro v ogromni ženski kolegij na hribu. Potem dol in končno našel univerzo, ki je pa v precej skromnih prostorih. Čelija za sprejem, mala, kakor da je Sv. Frančiška. Luce neizmerno simpatičen, pa ne posebno razgledan in izobražen. Na vsak način ni jezuit. Pripovedal sem mu[,] kakor me spremlja od Rima do Amerike Sv. Frančišek. Iz te moke ne bo kruha. To ni za mene. Po vetroviti ulici v središče mesta.

Teško mi je bilo pohajkovati po teh solnčnih ulicah, polnih elegantnega sveta. Še zadnji obisk China town. Ali me bo ona zopet videla? Pred dnevi sem bil v Mission Dolores v Pekičnini ulici. Zadnji spomin na Špance in njihovo civilizacijo. Pokazali so Anglosaksoni tu v Kaliforniji, da se jača rasa. Desmoulins[468] je napisal v moji mladosti knjigo, ki sem jo čital z največjim navdušenjem: »A quoi tient la superiorite des Anglo-Saxonss?«[469]

Ob 6[.] se vkrcal v City of S. F. Ni pravi streamliner,[470] ki s svoj[o] aluminijsko lahkoto reže zrak. Bolj starinski so vagoni. Ima[m] mesto poleg interesantne gospe s hčerkico. Takoj sem se seznal[471] z njo. Na potu za Oakland: nepopisen pogled na Bay, na S. F., na Golden Gate in Oakland[.] Jasni, nedosežno lep večer. Žalosten sem jaz, fuoruscito,[472] gledal na vso to neznansko nedosežno lepoto. Melanholija se lotila moje duše.

Ubojčić mi je predstavil svojega sina, ki je strasten antikom[.] To je znak nove dobe. Istotako hčerčica gospe Shock, ki putuje z menoj[,] čita brez prestanka Dickensa Great expectation.[473] Novi časi? In jaz sem se bal imeti sina, ker mislil, da bo morebiti kak komi. Ali Nadica bi ga bila gotovo dobro vzgojila. Ali mi je teško pri srcu, ko sem mislil na to. Še je bilo svetlo, ko smo se vozili skoz Sacramento, obrobljen od palm.

San-Francisco-Chicago 39 ur. Vse z Diesel motorom. Nobeden dim. Ovratnik in srajce čiste. Vlaki z Diesel motorji šele vpeljali pred nekako 10 leti. Idealno potovanje. Izstopil v Washingtonu, kakor da sem preporojen.

25. julij

Nedelja v Steamlinerju za Chicago. Pa pravi stemliner ni, ni belobleščeč kakor iz aluminija. Bolj stare sorte je. Pa drvi kakor satan skozi brezkončne, nedogledne planjave držav Nevade, Uta in Wyoming. Nevada ima najbrž najbolj cvetočo industrijo: ločitve v Reno. Svet skoro kraški. Tam okoli Salt Lake City pa oni pesek, ki izgleda kakor sneg. Wyoming mesto, kjer se goji živina in konji. Sočno

464 Neimetja.

465 Umazanec.

466 Zaposlena.

467 Najhitrejši.

468 Edmond Desmoulins (1852–1907), francoski pedagog. Wikipedia, spletni vir.

469 Kakšna je superiornost Anglosaksonov?

470 Stroj za izstrelitev.

471 Spoznal.

472 Izgnanec.

473 Veliko pričakovanje.

zelenilo Wyominga ne leži ravno na progi. Vidim same kraške golotine[474] in silne čisto amerikanske »erosions«,[475] ki so največji in najzgovornejši dokaz amerikanskega »Waste«[476] in neracionalizacije. Moj sopotnik in sojedec nima visokega mnenja o ameriški diplomaciji. Diletanti, povsodi samo neuspehi. Green grass of Wyoming.[477] Nov z mnogimi konji, film. Intelektualna gospa Shock čita Emersona. Jedino intelektualno bitje v ekspresu. Mnogo sva se spoprijateljila. In Great Expectatiton čita. In čita Dickinsona. Mati se mi divi, prijetno minejo ure. Čuti se francoska kri. Mož lawyer v Detroitu. Njen oče imal [imel] veliko knjižnico in vedno govoril, da kalifornijski Sauterne pač ni pravi francoski, prava zlata kaplja. Tako je pač vse v Kaliforniji, nekaj, kar ni južno, pa izgleda, da je. Oranže so trpke, vino brez pravega zemeljskega vkusa. Kako, da je vse artificielno. Capital Wayominga je Cheyenne s 15.000 prebivalci, največje mesto države, ki ima dvojni obseg skoro države Newyork. Pa gnezdo ima svoj dnevnik, »The Cheyenne Eagle«. Prav zanimiv list. Potem pa zopet noč.

26. julij

Drugo jutro pa plodne poljane kmetsko-industrijske Iowa. Od tod je bedas[t] Wallace. Njegovi rodbini pripada »The Wallace farmer«, strokovni kmetski list. Henry je pa salonski komunist. Niti sam najbrž ne ve, kaj pomeni ta beseda. V Iowa bomo pošiljali naše kmetijce. Mastna zemlja, velike kmetije, vse bogastvo zemlje. Pa čim delj drvi streamliner, tim bolj prodira industrija in bolj in bolj stopa kmetijstvo v ozadje. Vedno večji dom dokazuje, da se približava Chicago, najbolj amerikansko mesto. Moja ura, urejena pa Western Standard timeu[478] je pokazala 10, ko smo pripluli v Chicago. Na chic[h]aški železnični uri je bilo 12 in v mestu je pa bilo 2 popoldne. Parmele služba mi je spravila prtljago na Union Station, od koder se bom zvečer odpeljal v Washington. Pravzaprav je ta cela Parmele služba samo za zavarovanje. Nosače se mora plačati, zastonj je samo taksi na drugo postajo, da je oddaljena nekoliko lučajev. Malo časa na razpolago, ker ob 3[.] že sestanek z Rozmarekom. Hitro v YMCA na hladni obed in potem na brijanje,[479] kajti v vlaku sem se pošteno urezal radi brzine vlaka. Telefoniral Ljudmili, pa ni bila doma. Rozmarek tipični Amerikanec, na zunaj nima nič značilnega poljskega. Slabo znanje. Ne ve, da Balti niso Slovani. Odbil mojo misel, da bi se osnovalo nekaj podobnega kakor komunistični Slav American Congress[480] v antikomunističnem pravcu.[481] Pa saj Poljaci imajo svoj kongres. In jaz pa hočem svetovno borbo proti komunizmu. Moj Bog, kako daleč smo še. Rozmarek je tudi na čelu Polish National Alliance,[482] ki ima 291.000 članov in 39 mili[j]onov assets.[483] Rozmarek povezuje politično in gospodarsko vodstvo. Padel je skoro v nesvest,[484] ko sem mu rekel, da naši Kranjci in naši katoličani (Zalar) ne dajejo niti cvenka za narodne in patriotske namene. Kaka razlika med Poljaki in Jugoslovani. Mi smo pač berači. In kričeči slučaj Bogumila Vošnjaka. Pokazal pismo California Federation of Labor.[485] Takoj pristal, da se mi pomaga. Telefoniral bo njegov urad Mr. Burkeu, ki je njihov predstavnik v Washingtonu. Potem po nasvetu Palandačića v Chicago News, kjer takoj našel Czarneckega. Takoj interview. Fotografiranje. Gladko je pisal po mojem diktatu. Pač sem izvežban. Še stare šole novinar je, ker ne stenografira. Razstal se s Czarneckim v največjem prijateljstvu. Zopet neuspešni calli[486] Ludmili in Moleku[.] Tre-

474 Golote.

475 Erozije.

476 Zapravljanje.

477 Zelena trava iz Wyominga.

478 Čas zahodnega standarda.

479 Britje.

480 *Ameriški slavistični kongres* je združenje organizacij, kjer prevladujejo komunisti, ki jih je navdihnila Moskva. Z nacionalističnim pozivom so si prizadevali, da bi ameriške Slovane obrnili proti deželi, ki jih je sprejela. Report on the American Slav Congress and Associated Organizations: June 26, 1949, https://www.amazon.com/Report-American-Congress-Associated-Organizations/dp/B0090CAREI.

481 Antikomunistični smeri.

482 *Poljska narodna zveza* je ena izmed najstarejših bratskih organizacij v ZDA. Polish National Alliance, https://www.crunchbase.com/organization/polish-national-alliance#section-overview.

483 Sredstva.

484 Nezavest.

485 Kalifornijska federacija delavcev.

486 Klici.

ba ubiti dolgočasen večer. Na potu za kolodvor vprašal starega moža brez zobovja, kje pot. Bil preveč uljuden Irec po rojstvu mi je marsikaj nerazumljivega govoril, izgleda da ni imel prenočišča. Imel sem samo 10 centov in pol dolarja. Kakor sem bil po milosti amerikanskega kongresa brez denarja in po čisto škotsko slovenski navadi, sem dal siromaku samo 10 centov. S tem denarjem ni mogel dobiti prenočišča. Grivenga[487] me je prevzela, čisto jugoslovanska širokodušna, ne slovenska ozka grivenga. Pa bila je topla noč in stari Irec, poln spominov na stari Chicago, se ni mogel prehladiti. Imabarkiral se v Pullman in sijajno zaspal.

27. julij

Opažam, da Amerika nima samo »fat boys«, ampak, da so vsi po redu debeli, moški, ženske, otroci. Suhega Jenkija sploh ni več. Strica Sama bo treba slikati debelega in njegovega pajdaša Jonatana pa suhega. Ta enbonpoent[488] ni zdrav. Manje jesti in manje piti kave. Življenje pojednostaviti.[489] Svetovna vlada bo vsled njihove zunanjepolitične nesposobnosti kra[t]ka, potem pa pride svetovna vlada Slovanov, pa sami ne bodo imeli dominij sveta. Temveč nove svetovne sile bodo črnci in žolti. Izdelal načrt[,] v katerem pogledu naj nam bo Amerika naša vodilja. Amerikanske vseučiliščne mandarine preziram, njih bodemo bojkotirali. Zvečer prispel v Washington. Samo v Harrisburgu je bilo res vroče. Torej zopet v Washingtonu. Kaj me tu čaka? Takoj telefoniral gospej Nadi. Takoj na pot[o]vanje v Chevy Chase. Pokazal sem pismo iz San-Francisco. Celo stvar je zamesil Mandel. Kaj sem mu pa napravil?

28. julij

Prva pot Mc Dowell. Sestanek šele popoldne. Bomba. Odpoklican sem radi izpremembe situacije v Jugoslaviji … Odgovoril sem, da bi bil srečen, ako bi bilo do tega došlo. Na vsak način, pa komunistični ribari na Zapadu[490] ostanejo to, kar so, to je komunisti. Ako je ta motiv, resničen, je to dokaz ogromne otročarije. Drugače pa? Najbolj realno je bilo, da je takoj telefoniral Miss Purdy, kako naj sestavi obračun, t[o] je slavnih 20 $ salary,[491] za katerih sem se tako silno bal. Potem k Miss Purdy. Ko sem čakal v predsobi, je prijadrala slavna špijunka Miss Bentley, ki je izdala top komuniste vodItelje in ki je začela obtoževati nekoliko dni pozneje pred pododborom senata državne uradnike špijonaže za Sovete. Ogromna afera. Ima vseučiliško izobrazbo, postala komunistinja na Columbia. Pazljivo oblečena, pa že predebela, zdi se Židinja, prva mladost minila. Ni bila puščena izpred Striplinga, pač pa jaz. Slavna Prdi Rose izjavila, da bo v soboto vse za mene gotovo.

29. julij

Imam isto sobo v Carleylu 301. Prav zadovoljen. Hotel prazen. Povsodi električne pahljače. Še celo begro girl v elevatorju ima svoj »fan«. Obisk Burkeu. Isti tip Amerikanca kakor Rozmarek. Teško prepoznati Poljaka, pa po zunanjosti precej plavi Poljak. Poznaval Dmovskega. Izgleda, da so to sami bivši poljski demokrati. Prav simpatični vtis[.]

30. julij

Sijajna ideja. Še v postelji telefoniral Katici. Odziv takoj. Sladki glas na telefonu. To je bilo navdušenje. Gorka pot v banko. Pa tudi to premagal. Opoldne sestanek s kongresmenom Lesinskim, Poljakom, precejšnjim vulgarnim, ali dobrim tipom. Temu je pisal Cvetković govore, 200$ komad. Izgleda, da je Lesinski potreben takega sodelovanja. Informiral se bo do ponedeljka, da pridem ta dan. Velika vročina v Chevy Chase. Pamella, sekretarica Ivanovića mi piše, da bo 1.15. samo eden dan v Chicagu …

31. julij

Prdi mi še vedno ni prezentirala ček. Zopet čakanje. Stokrat hujše nego v Beogradu. Mandelja nisem mogel uloviti. Mandelj nekdanji upravitel[j] Daily Workera. Zdi se mi, da je bil zastrašen, ko sem se mu prikazal kakor senca kakega Makbeta. Po dolgem iskanju končno vendar kupil vse številke »Chicago Daily News«, ki so bile dohvatljive.[492]

487 Obžalovanje.

488 Maščobni del.

489 Poenostaviti.

490 Ribiči na zahodu.

491 Plača.

492 Dosegljive.

Pa strašno. Moj intervju je bil na strani, ki sledi Editorial page.[493] Pa tu su bili poleg moje slike sami kriminalni tipovi, kriminalci, finger prints.[494] Mogel bi reči s Preradovićevim putnikom: »Kud sam zašao.«[495] Nada je tako rada citirala in deklarmirala »Putnika«. Znala ga je na pamet. Gunther poroča v svoji knjigi »Inside of the USA[«],[496] da je bil Chicago D. N. »literarni incubator« Chicaga. Našteva dolgo vrsto pisateljev, ki so bili istočasno žurnalisti v tem listu. Pač pa je list prinašal na prvi strani poročila o mnogih ubojstvih.[497] To je bilo v onih letih, ko se je ubijalo v Chicagu na veliko. Tako sem pa tudi jaz A. D. 1948 prišel med same policiste in kriminalce. Literatura in kriminalitet. Spominjam se izvrstnega filma o Chicagu »Call Nrth 777«. Tam je scena, ko po stari amerikanski navadi novinar izprašuje poljsko rodbino »How do you do«.[498] In ubogi Poljaki, ki so v nesreči, morajo odgovoriti: Fine, fine, čeprav jim stvar prav nič ni pogodu. Nikjer to neumno izpraševanje je bolj v navadi ko v Ameriki.

Obisk Dimit[r]ovu, ki je imal nekaj malih sitnob radi one nesrečne National Liberty Bank iz Wilburna. Kakor pravi Bolgar je seve hotel takoj vedeti, koliko mi bo isplačano. Jaz sve na bek. Vročina pa že taka. Legel popoldne in izvrstno zaspal. Ploha. Za večerju silno sladko pišče, seve z ono strašno »gravy«.[499] Ne vem, kaj imajo Ameriko s to »gravy«. Kdo je proti »gravy«, vrši narodno izdajstvo.

Maček trdi, da je bil 27. marc[a] samo radi tega insceniran, da bi bil propadel sporazum Maček-Cvetković.

1. avgust

Popoldne obisk pr Mačeku. Izredno prijazen. Prisoten Pernar. Stara pesem o Avstro-Ogerski. Vedno bolj prihajamo do zaključka, da dobri Maček pergorescira Jugoslavijo. Ko sem rekel, da ne bom govoril o politiki, zdelo se mi je, kakor da se mu je odleglo. Govoril sem o kmetijstvu Iowe, pa niti to ga ni posebno zanimalo. Gavrilovića se nisem dotaknil, ker ne vem, kaj je napravil Donnavan. Najbrž nič, kakor je to navadno. Moja edina nada je Mikolajcik, ki se skoro vrne iz Evrope. Potem v dežju v Congressional Library, kjer študiral vprašanje Dunava. Potem v hotelu pisal članek za Amesa.

2. avgust

Še vedno se vautcheri niso vrnili iz New-Jersey s podpisom Thomasa[,] ki mi sedaj kroji kapo. Bil sem malo nervozen v razgovoru z Miss Purdey.

3. avgust

Izjava Misss Purdy, da je vse podpisano. Mislim, da bo denar že izplačan. Kaka pomota, vse kriva ta amerikanska devica.

4. avgust

Hearing Algera Hiss, direktora Carnegie endowment for peace.[500] To je torej ona tičica, ki je Shotwella popolnoma umrtvila. Sedaj razumem mnogo. Hiss čisto mlad človek je gotovo »fellow traveler«,[501] ako ni komunist. Pa podolžitev Chambersa, urednika Times Magazinea, je bila pač jasna. Hiss je pa sve zanikal. Eden od njiju mora biti »perjury«.[502] Elegantne dame kakor na kaki gledališčni predstavi. Uporaba svetlobnih efektov raznih reflektorjev še večja nego pri Silvermasteru. Samo jaz sem upropaščen.[503] Ne morem uloviti Mac Dowella. Truman je dal strašno izjavo, da je cela stvar »red herring«.[504] Strašno. Čim dalje je človek v tej deželici, tim ve[č]ji monarhist mora postati. Vse iz partizanskega stališča. Popoldne končno pri meni v hotelu Slavik. Loviva se že nekoliko dni. Pozabil je ime hotela[.] Koncentriral sem vse na Allen. Obljubil, da bo govoril z Allenom o meni.

5. avgust

Vrgel se z vso vnemo na poznanstva s člani kongresa. Mislim, da sem že govoril o Burkeu, katere-

493 Uvodna stran.
494 Prstni odtisi.
495 Kam sem zašel.
496 Znotraj ZDA.
497 Umorih.
498 Kako si?
499 Omaka.
500 Fundacija Carnegie za mir.
501 Sopotnik.
502 Krivokletnik.
503 Uničen.
504 Rdeča sled.

mu me je priporočal Rozmarek. Burke je telefoniral Lesinskemu. Popolnoma neprikladen.[505] Precej primitiven. Čudno, skoro vsak član parlamenta ima v svojem officeu celo zbirko amerikansko kričečih kravat. Našel pot Gordonu, h kateremu mu je poslal Busbey, Cvetkovićev prijatelj. Busbey izgleda inteligentno. Bil je prej član UAC. Prosil sem ga za intervencijo pri Mac Dowellu, da bi dokončal svoje delo v Kaliforniji. Gordon, ki je član zunanjega odbora House of representatives,[506] mi je se najbolj dopadel. Vzpostavil je takoj vezo z Vandenbergom. Šel v senat in evo nahajam se v istem salonu, kjer sem čakal pred 30 leti Hitchcoka. To me je silno impresioniralo. Dean, sekretar Vandenberga je bil priča tega mojega »excitementa«.[507] Moral sem pripovedati zgodbo. I usheri[508] so postali sentimentalni. Morebiti bom prišel po 30 letih zopet ponovno v to dvorano. Tedaj bom že star 96 let. Pa rekel sem; moja star[a] mati je doživela starost iznad 90 let. In doba človeškega življenja se vendar podaljša. Vandenberg ni mogel priti iz seje. Radi tega priporočal Dean, da se javim Vandenbergu sinu v Senate Office Bldgu. Grem tja. Nekoliko blaziran sin me sprejel in obljubil, da bo telefoniral v hotel Carlyle. Pa nič se ni zgodilo. Ames mi je vrnil članek. Ali bi se jezil?

6. avgust

Mac Dowell postao velik človek. V odboru je dal javno izjavo o izvozu uraniuma v Sovjetijo. Pa od te slave nič nimam. Ne pridem do svojega denarja. Najvažnejši člani UAC imajo sestanek z misteriozno osebo, ki bo vse razkrinkala. Spyring bo odkrit. To je pa že kriminal. Pa ta čudna ženska Miss Bentley, Vassar girl, ki je postala komunistinja. Plod našega časa.

7. avgust

Končno vendar uspeh. Slavik mi je telefoniral, da je govoril z Allenom, ki me bo sprejel, pa šele prihodnji četrtek ali petek. Bil pri sekretarju Subcommitteea[509] za račune, ki mi je obljubil, da bo svota takoj izplačana, čim bo dal Mac Dowell neke informacije, katere od Miss Purdy ni mogel dobiti. Prosim ga, naj mi napiše dotična vprašanja. Z njimi šel k Miss Purdy, ki me je začela izpraševati na najbolj neumen način. Ni imela pojma, kaj so DP in tudi izgleda, da je ostalo znanje precej nezadostno. Pa končno je rekla All right. Kadar ste tedve sankrosanktni besedi izrečeni, je vse u redu. Bodemo videli. Pa živeti je potrebno do ponedeljka. Hajdi v Victory center. Našel Rossa šele popoldne. Nova teškoča[,] sobota je. Banke so zaprte. Povabil na super, pri katerem razne verske revelations.[510] Tudi jaz sem moral tuliti v isti rog. Pa imel sem jako srečno improvizacijo na osnovi teksta sv. Janeza. Po večerji dolgo čakanje. Slednjič pet dolarjev v roki. Moj Bog, kako se mora človek ponižati. Brez vsake potrebe. Samo radi človeške neumnosti.

Pozabil omeniti, da sem bil 5. zvečer pri Kobalovih. Tam obsežna pošta. Senzacija. Vogrič mi piše, da je poslal v San Francisco neizmerno dragoceno Mauritius znamko. Moram paziti nanjo, ker je gospodarsko uničen, ako se nekaj z njo zgodi. Moj Bog, in ta človek to pošlje v San-Francisco General Delivery.[511] Človek bi skočil iz kože. Pri Kobalovih interesantna Grkinja, žena Markovića. Pravi balkanski par. Drugi dan takoj pisal Cvetkoviću, da dvigne pismo in ga pošlje priporočeno v Washington. Kaj pa morem drugega napraviti?

8. avgust

Smola s Congressional Library. Birokratu Walkeru, ki ni hotel sprejeti nobenega Jugoslovana, rekel pošteno moje mišljenje. Ti nesrečni Amerikanci imaju obsession testov in investigations.[512] Potem Jacobson, ki mi je takoj izjavil, da ima nešto za mene. Moja »Sovetizacija Jugoslavije« se bo vnovčila v kongresu. Hvaležen sem temu inteligentnemu in uslužnemu Židu. Ob enih z Micoscijem lunch v italijanskem restoranu. Prav prisrčno. Dober kianti. Telefoniral bo Carusiju. M[icoscin] je rojen nekje izpod Castelli Romani. Popoldne zaspal in se šele prebudil, ko je bil že mrak. Potem pakovanje.[513]

505 Neprimeren.

506 Predstavniški dom.

507 Vznemirjenje.

508 Uporabniki.

509 Pododbor.

510 Razkritja.

511 Navadna dostava.

512 Obsedenost s testi v raziskavah.

513 Pakiranje.

9. avgust

žOb 1/2 10 pred Fotićevo hišo. Telefoniral je okoli, pa ni mogel najti. Pripravljen je, da me pelje v Baltimore, kjer ima opraviti. Razgovor tekom vožnje. Na samem startu sem mu potisnil v žep dolžnih 20 dolarjev. Po pomoti pravzaprav 40, pa mi je vrnil 20. Dolg poravnan. Titovi generali se puntajo, aviacija mu ni verna. Fotić pravi, da putuje v Evropo radi DP in ker hoče stvoriti[514] srbsko fronto, ki bo pregovarjala z Mačekom, da se bo končno prišlo do skupnosti. To je Fotićevo tolmačenje. V Baltimoru iskal Baltimore teachers agency.[515] Popoldne tam. Prijazna dama. Douglas je telefoniral. Radi tega ta prijaznost. Kako žalostno, da mora človek tako antišambrirati.[516] Popoldne sem imel priliko, da se divim[517] temu mestu, katerega doslej nisem poznal. Vedno naravnost v Hopkins. Bowmanu ni v Hopkinsu. Posebno krasen je del okoli spomenika Washingtonu. Tam tudi galerija slik in privatni muzej. Zvečer nazaj z vlakom v Washington.

10. avgust

Najprej Mandelu, ki seve v ogromni žurbi[518] radi senzacionalnih hearings. Izročil mu za Mac Dowella prepis moje spomenice za Allena. Točno v State Departmentu. Dolgo čakal, da me konečno sprejme kak višji uradnik Departmenta. Ali to ni sramota? Evo i Slavika. Bila skupno sprejeta. Razgovor je trajal dalj od ure. Tržaško vprašanje Allena silno zanimalo. In jaz nimam radi slovenskih rinocerosov[519] svojo lobi v Washingtonu. Konkretno vprašal Allen, kaj bi naj napravila amerikanska vlada, ako prosi Tito za pomoč. Moj odgovor, to je prošnja komunistične vlade. Pogojna pomoč, sugerira Slavik. Svobodne volitve. Ali kake morejo biti kavtele.[520] Morebiti pripravljanje ustanka.[521] Popoldne likvidiral hotel Carlyle, kjer mi je bilo dobro in udobno. Nazaj v New-York. Kovčege poslal z Realway ekspresom. Pa ne pride nič bolj poceni. Ne vozim se več v Pulmanu, ampak zopet s črnci. Po polnoči v New-Yorku. Hotel Dauphin. Ponoči odprl kicinet in poluzaspan odprl gas. Nisem nikdar v življenju imel posla z gasom. Ko sem čuti ponoči[,] da smrdi po gasu, odprl sem okno in dalje spal. Skoraj bi se nevede preselil v drugi svet. Allen mi je povedal ravno pred razstankom, da je Henderson s svojo rodbino (žena in otrok) poginil pred nekoliko meseci vsled avtomobilske nesreče. Bil je konzul v Saudi Arabiji, tam, kjer so v vprašanju problemi petrolea. Bil je to eden najinteligentnejših, najbistroumnejših in najplemenitejših Amerikancev, kar sem jih našel v življenju.

11. avgust

Šele ob 11 uri sem se mogel vseliti v svojo sobo 5W63 St. Sestanek s Katico pred Mayflower, kakor običajno. Potem na lunch v Fleur de Lys, kjer slabo jedla, ali bil prijeten živ razgovor. Dovedel kofer s knjigami konečno srečno iz 34. ulice. Koliko sem se bal, da se mi izgubi ta kovčeg. Sedaj se čutim srečen sredi svojih kovčegov. Zakaj Slovenci ne uspevajo v Ameriki? Amerikanci so kockar. Slovenci pa to niso. Kako se Amerikan[c]i zvijajo in nočejo priznati, da so komunisti. Jugoslovani pa v tolikih slučajih to delajo, in sicer s ponosom. Nedelja. 8. dan pisanja. Nevšečna zadeva s temi ribnikarskimi demokrati. Sin kakor oče, politika oba, pa že kakšna.

Ponedeljek 9. Končno se je stvar sprožila. Najprej pri Mac Dowllu. Poveril je svojoj sekretarici z lepim imenom Schwamlein, da me spremlja s pismom g. Stechu v pododbor za račune. Teškoče so okoli salary,[522] ker bi v takih slučajih kakoršen je moj, se moralo izplačati same »fees«.[523] Sekretarica je dobila navodila, kako naj g. poslanec postopa v takih slučajih. Igral sem v tem dialogu postransko ulogo. Da pridem popoldne v disbursing office.[524] Pa že vem, tam še vedno ne bo denar, temveč samo ček. Nove teškoče, kajti suša je katastrofalna. Popoldne v disbursing o[ffice]. Res tri[je] čeki, eden na manjši odnos. Srečen. Zopet se čutim kot člo-

514 Ustvariti.

515 Agencija za učitelje v Baltimorju.

516 Hoditi prosit za posredovanje.

517 Občudujem.

518 Hitenje.

519 Nosorogi.

520 Previdnostni ukrepi.

521 Vstaja.

522 Plača.

523 Pristojbine.

524 Plačilni urad.

vek. Samo vprašanje, kako bom izhajal do jutri. V hotelu dam mali ček. Z njim je bil izplačan hotelski račun. Kaka prelest, zopet gospod. Potem v Chevy Chase. Večerja pri gospej Nadi. Tam hčerka slavne četnice Mitchel, Angležinja, v uradu za care pakete. V stiku s Srbi. Mladi Drašković je srbski fanatičar,[525] ki hoče kralja pregovoriti, da postane kralj Srbije. Fotić putuje bajagi v Evropo, da osnuje odbore proti JNO, pr[o]ti starim. Pa taki mladini, to so pravi starci. General Ranosović je na čelu jedne grupe Slobodnih Srba.[526] Na vsak način so našli genialnega državnika. To je verzija gospe Nade. Neprijeten incident. Gospa Nada je rekla Angležinji, da je moj oče osnovalec Jugoslavije, ne jaz, in to radi tega, ker je denar. Najodločneje sem zanikal tako nevesinjsko »Geschichtsklitterung«. Za Boga, v tem blaženem Washingtonu postoji celo nevarnost, da se skregam s svojim lastnim mrtvim očetom radi vprašanja, kdo je osnoval. Potem povrh še neumna opazka gospe Nade, da to danes nič ne pomeni. Pomenja še, in kako. Pa bila je gospa Nada tista, ki je trdila v Rimu, Via Veneto, da nikdar ne bo tretje vojske, ker je amerikanski narod proti temu. Danes je seve drugega mnenja. Politični diletanti.

13. avgust

Končno dan plačanja. Najprej v Riggs bank, da bi se meni otvoril račun. Pa vse banke v Washingtonu so po zakonu samo washingtonske. Radi tega to za mene nepraktično. S »strahopočitanjem« vstopil v treasury, kam sem došel s treasury čekom, ki je bil honoriran z največjim respektom.[527] Pa res je vse tu tako čestitljivo. Iz vseh oglov molijo milijarde. Potem takoj National Liberty Bank, kje vrnil $100 belolasemu Woodburnu. Izbral si obleko pri Haberdasheru, v tej branši ima Truman slabe izkušnje. Kupil si tuxedo,[528] da sem zopet »salonfaehig«. Potem najprej gospej Nadi, kjer vrnil $15. Zabranila[529] mi radi moževe pozicije co. Malenkostno. Potem slovo. Dolg razgovor z bistrim Šumenkovićem.[530] Takoj vrnil 3$. Radi čega[531] sem se toliko sramoval. Dolg političen razgovor u pogledu Tita. Smrti je posvečen, popolnoma se strinjava. Že dolgo ni sprejel nobenega pisma od Mil[a]na. Srčen razstanek. Večerja v Neptun room. Nič posebnega. Suha sta Šumenković in gospa. Čisto penzionersko. Nikdo se nič ne briga za naše stare poslanike. Sramota. Rašić, naš poslanik v Budimpešti, služi v neki kafeteriji. Nato Rokefeler: Pa to je sijajen job.[532] Ali je to tako otročje, ali tako pokvarjeno.

15. avgust

Čuvstvo nesigurnosti. Nobene vesti iz San-Francisca v vezi z Vogričevo neumnostjo. Opoldne s Katico. Potem bivša igralka Blauer Vogel, ki mnogo pripoveda o svojih doživljajih v Jugoslaviji. Hvala i[n] slava. Potem v kino. Truden se vrnil v 63 ulico.

16. avgust

Končno pri[s]pelo pismo od hotela v San-Francisco z recepisom Vogričevega pisma. Čuvstvo »Entspannung«.[533] Takoj pisal Cvetkoviću. Jovanovića še ni.

17. avgust

Končno sestanek z Jovanovićem. Noče, ker ne želi, da se eksponira za zadevo, ki ni 100% legalna. S tako legalnostjo bomo daleč prišli. Rezultat negativen. Popoldne bil precej otožen. Čakal pred Kupol[,] K[atica] radi tega huda. Potem dober riblji obed v oni ladji na Broadway. K[atica] hoče drugo praktično uro. Radi tega v 50 ulico, kjer izmenjava. Prijetni trenutki v bližnji bari.

18. avgust

Kaj sedaj, ko je Ivanović odklonil. Čutim se kakor brez opravila. Celo predpoldne brez dela. Tavam po Central parku. Pobit. Popoldne v Saint Albans. Plačal onih 25$. Simončič popravljal

525 Fanatik.

526 Ene skupine svobodnih Srbov.

527 Spoštovanje.

528 Smoking.

529 Prepovedala.

530 Ilija Šumenković (1881–1962), politik. Sodeloval v četniški akciji v Makedoniji (1905–12). Večkrat minister. Meštrović, *Spomini*, 518.

531 Zaradi česar.

532 Delo.

533 Sprostitev.

umazane raztrgane hlače nekega »citoyena«. 3$. In to dela za naše pojme velik »gazda«. Ali je to Amerika? Malenkostno. Mrs. Simončič hat nicht gewuerdigt,[534] da me pozove na večerjo. Sam sem si našel v amaica Delicatessen, kjer sem silno obilno jedel »cold plate«[535] z ogromno množđino vsakovrstnega mesa. Samo 75 centov.

Četrtek. Sijajna ideja. Telefon Slavko Singer. Sestanek šele jutri. Delam v knjižnici Councila. Fish Armstrong bo šele available[536] po Labor day.

19. avgust

V Council-Knjižnici našel zapisano v knjigo obiskovalcev ime Allen Dulles: Trieste. Italian Treaty. Šinila mi skoz glavo: Dulles bo informiral Deweya. Pa Dewey je že dal vsled italijanske »presure«[537] izjavo glede italijanskih kolonij. Nisem se pa spomnil, da svetovalec Deweya je John Foster. Odločitev: Moram priti v dotiko z Dullesom. Napisal pismo in telefoniral. Pa moja prva prošnja Kralja je bila, da pridem v dotiko z John Fosterom. Opoldne obed s Katico. Sladko pile, katero je glodala. Zvečer pri Žujeviću. Problem Tito. State Dep. je želel od Fotića pismeno izjavo, kaj bi naj napravil USA, ako T[ito] prosi za pomoč. F[otić] odklonil. Visoka vojaška osebnost aprosirala Žujevića z istim vprašanjem. Moj slučaj. Kaj vse to pomeni? Jaz in Ž[ujević] skicirala mogočnost rešitve problema. Potrebna neverjetna državniška sposobnost. Ali so za to sposobni naši Amerikanezeri? Ž[ujević] mislil, da bi Simović bila primerna osebnost. Prišel s kandidaturo Djordja, ki je že dvakrat odklonil namestništvo Nemcem in Titu. Problem je postal za mene prava »obsession«.

20. avgust

Dež. Nimam dežnika. Radi tega cepim v YMCA. Odločil, da kupim dežnik. Popoldne Fordham father Walsh. Niti do tega nisem prišel, da bi pribil postopanje njegovega imenjaka Edmund[a] Walsha. Gerard je prišel do spoznanja, da so ogromne teškoče z amerikanskimi univerzami. Pa Balti dobivajo povabil, koliko hočejo. Tudi amerikansko. Strašni Fordham bi me ubijal. Proč od tod. Amerikansko: Belo grozdje brez koščic in s tanko kožo.

Ponosno je izjavil Douglas v Washingtonu, da je imenoval nekega Svetozar[j]a iz Sremske Mitrovice – Watchmanom.[538] Tako podpira amerikanska znanost naše begunce. Nadvse značilno. Strašno.

[Naprej v rokopisu]

28. avgust

Nedelja. Sestanek s K[atico] v Beacon restoranu. Dunajska kuhinja. Sami Židi. Potem v Kino 42 ulica in k Taftu. Mali punt.

29. avgust

Amerika ima svoj Labor day,[539] 29. avgusta. Vse izumrlo. Kapela v YMCA. Zadnjega 17. se molil tam.

30. avgust

Slavna znamka prispela konečno iz San Francisca. Takoj Fifth AV. v dva velika podjetja za znamke. Vrednost: 15 centov. Don Kisot Vogrič. Ali so ga kaki Italijani namazali. Samoumora radi tega ne bom izvršil.

1. september

Potovanje v Easton. Smola Dr. Hutchinson se še vedno ni vrnil z dopusta. Čisto prijazno mesto. Stare hiše. Tu bi se dalo čisto prijetno živeti. In bližina New-Yorka in Washingtona. Dolgo kjer samo nemški napisi. V Evropi so pa bile borbe za napise na pokopališčih. Amerika vedno velikopotezna.

2. september

Večerja pri Rosenbergih. Selijo se. Še Masi se ne more skrasiti[540] v Evropi. Zavzema pri Hearstu povsem podrejeni položaj.

534 Ni cenil.

535 Hladna plošča.

536 Dostopen.

537 Pritisk.

538 Stražar.

539 Dan dela.

540 Umiriti.

3. september

Molekovo neumno pismo. Opravičuje se z veliko naglico. Ta primitivnež ima samo dva razreda ljudske šole. To je čikaška polomija.

4. september

Donovan bokuje. Noče me sprejeti. Neznosni Amerikanci. Pa nismo mi rubbish.[541] Razburjeno pismo Zajca zaradi »posojila«. Tako rad bi pomagal. Tam, kjer je New-York najbajniji, kakor mesto iz pravljice, kakor same palače kakega »Wolkenkucksheim« je Esseck House, najviš[j]i, najmogočnejši vseh. Tam stanuje Oton Habsburški. Pa v boljših časih je tam stanoval – Snoj, »fajerberker[«]. Da je ironija še večja. Poslaniške kravate. V raznih officih na Capitolu sem videl cele zbirke poslaniških kravat najpestrejših barv. Poslanci sami nosijo kravate na čiščenje, to clean. V prodajalnicah se imenuje kravata zmernih evropskih barv: conservative. Neizmerno moderen je z bližine Spellmanove palaČe pogled na Rokefelerov center, izpod katerega pa nekako čepi gotska katoliška katedrala. Gorostasno smeli so ti obrisi. Fotiću se je jako dopadla na putu za Baltimore moja ocena Amerike: Veličanstvena anarhija ali anarhična veličanstvenost. Obilnost sirovin. Vsega je na pretek. Črnilo je mastno in debelo tečno, da je teško pisati. Shave cream[542] je neizmerno masten. Še celo nafatalin je od silne intenzivnosti. Srečna unija.

6. september

Našel sem grški restoran v 8. aveniji »Okas Atina«. Prinašam s seboj številko grškega dnevnika »Atlantis«, ki prinaša izvrstna poročila o Titu. Izvrstno sem postrežen kot Jugoslovan. Bowman mi pisal, da ne sme ničesar ukreniti glede mojega članka o agrarni reformi, katerega je odbil gluhi Dexer. Kakor da je slogan: Samo ne pomagati.

7. september

Lovim Logara. Na večerji pri Remcu. Noče nič napraviti iz Zajca. Edino opravičilo, da mu je noga amputirana.

8. september

Uredil stvar za Bevca. Vsaj formalno. Zvečer pri gospej Ribič. Bivša slamnikarska delavka stanuje skoro kneževsko. Galonirani sluga me pelje v elevatorju. Prijazna stara postavna dama. Prišla udova Gale iz 64[.] ulice. Prav prijeten večer.

9. september

Dovršil članek: Italians and Yugoslavs.[543] Popoldne prišel v bajni predel tega bajnega mesta. Poleg City Hall je cela vrsta ponosnih mogočnih javnih poslopij, občinski uradi, sodišča, vse v ogromnih dimenzijah. Videl urad za marriage licenses.[544] Ta civic center v svojih ogromnih razmer[j]ih je pravo središče največjega mesta na svetu, vseh časov. Kaj napram temu Babilon, Kartaga. Amerikanci so vse prekosili. Potem na razstavo pedesetletnice Velikega New-Yorka. Najzanimivejši oddelek atomski[h] sil. Pa človek bi moral imeti časa, da to študira. Precej nazorn[o]je prikazan napredek New-Yorka zadnjih 50 let. Samo Grand Palace nikakor ni za sodobno razstavo. Vse je preveč natrpano. Manjka elan sodobnega razstavništva.

10. september

V New-Yorku človek vedno vidi nekaj novega. Zjutraj imel sem časa. Pogledal si prodajalno »second hand« avtomobilov. Vozovi iz 1935 po ceni kakih 400 $. Neverjetne cene. Izpraševal sem[,] kakor da sem največji strokovnjak. Potem šel na Broadway mimo židovske institucije za slepce, ogromna hiša. Pač drugačen zavod nego oni bidermajerski v Pragi napram poslanstvu. Sprejema se tudi Nežide. Največja senzacija. New-Yorški slepci imajo svojo »Braille Subway map«[545] in na podlagi te mape se morejo orientirati v subwayu, kar je še celo teško za normalne ljudi, ki vidijo. Slednjič vendar ulovil Donovana na telefonu in dobil appointment. Kake težave. Najnesramnejša je sekretarica Fish-Armstronga. Povedal sem njoj svoje mišljenje. Popoldne sliko zmrcvarenega Draže Davidu Martinu. Jedina usluga, da mi hoče popraviti pismo za »New-York Times« v pogledu profesorjev DP. Slaba usluga.

541 Smeti.

542 Krema za britje.

543 Italijani in Jugoslovani.

544 Zakonske zveze.

545 Brailleov zemljevid podzemne železnice.

11. september

Telefon Easton radi obiska. Seymour seve se vrne šele koncem meseca v NewHaven. Zvečer me že čaka brzojavka Hutchinsona, da naj ne pr[i] dem. Hotel sem posetiti Bethlehem. Zopet razočaran.

12. september

Zopet brekfest. Popoldne dolgo čakanje Logarja. Konečno prišel gospod, tako, da nisem mogel govoriti o najvažnejšem glede moje udeležbe pri ladiji. Potem pri Rosenbergu na večerji na novem stanovanju, kje[r] je prej živel Gromykov. Ko sem vstopil[,] sem rekel: Da, da, da, ne: ne, ne, ne. Vsi so se smejali. Prijeten večer. Potem prišel De Masi.

Nedelja 13 september

Napisal članek o IPU. Popoldne določen sestanek z Logarjem, da se dogovorim, kaj je moj delež. Šele pozno prišel in še celo s svojo ženo. Tako, da nemogoč stvarni razgovor. Potem k Rosenfeldovim, kjer dobra večerja.

14. september

Najprej pri Zakrajšeku, ki ga pa nisem našel. Potem k Vargi, ki je pročelnik madžarske emigracije, pravzaprav predsednik vlade. Tako daleč so Madžari. Kaj pa mi? Smo res zadnji? Prisoten interesanten Madžar iz Švice, prijatelj Stakićev. Pravi, da je javno mišljenje v Švici, da bo Tito ubit o Sovetov. Varga misli, da se bomo vrnili po dveh letih. Povabil me, da naj letim z njim. Et meminisse juvabit.[546]

15. september

Pri Donovanu v Wall St. 2. Zanimiv človek. Rekel sem, da je sedaj prilika za kakega velikega anglosaksonskega državnika, da odvozla jugoslovanski problem v vezi s Titom. Potreben je kak Disraeli. D[onovan] se smehlja, ne veruje v genialnost današnjih vodečih osebnosti. Prosil, da me priporoča Allenu Dullesu. Obljubil. Potem sprožil kolekto za jugoslovanske praznike v Argentiniji. Na pol obljubil. Da mu stvar prikažem pismeno, ker nič ne ve o kaki emigraciji v Argentiniji. Če bi Ti, Zajce, vedel, koliko se mučim za Tebe. Sestanek z Donovanom napravil na mene precej harmoničen vtis. Pogled z nebotičnika navzdol na Trinity cerkev je nekaj jedinstvenega na svetu. Nebotičnik je visok iznad vrha stolpa gotske cerkve. In globoko doli nepopisno jednostavno in ganljivo pokopališče iz časa osvoboditve. In tam je tudi grob Alexandra Hamiltona, prav ob robu ulice. Streslo me je, ko sem videl ta grob v središču citya.

16. september

Naravnost strašno je, koliko se mučim, da bi našel kako podjetje, ki b[i] se bavilo z razpečatenjem »Unitas«. In Amerikanci nerodni do skrajnosti. Nobena katoliška knjigarna noče sprejeti »Unitas« v komisijo. Jedna stvar, katero bi uredil v Evropi v tren oka, mi jemlje tu ogromno časa. New-York Timesu izročil pismo, ki se tiče intelektualcev D. P. Na vsak način problem, ki je važen tudi za Ameriko. V od[d]elku za pisma odurna baba. Čutim, moje pismo je že v kosu. In kaka naivna pisma prinaša »N. Y. T.«. Naravno »Voice of America« me odbilo. Sem že navajen na te nesramnosti. Tudi Thayer noče sprejeti. To moram doživeti po 30 letih. Gopa Milčinović mi priporočala Miss ali Mrs. Sonjo Jeftić, da mi pregleda moje angleške rokopise. Gospa Jeftić, Amerikanka, čisto zgodna.

17. september

Zopet Fifth Ave. Glede znamke. Prav tragikomedija. Tajnik silno distingvirane Philathelic Foundation[547] konstatiral, da je znamka bre[z] vsake vrednosti. Nade Vogričeve. Potem sestanek z Logorjem v vulgarnem lokalu Silverta, kjer dva amerikanska kapetana z načrtom ladije. L[ogar] mi rekel sredi sundera[,] koliko bo moj delež. 10% njegove zarade.[548] Ne preveč. Popoldne z Logarjem pri Wajsmanu, ki navdušen za projekt. V subway mi priznal Logar, da je pred kratkim izjavil Wajsman, da bo stvar gotova v toku treh dni. Zvečer mrzlično urejeval slippings.[549]

546 In bomo.

547 Filatelistična fundacija.

548 Zaslužek.

549 Zdrse.

18. september

Sestanek s Tiborom Eckhardtom.[550] Distingviran appartment house. Divno sprejel. 41. leta pred jugoslovansko katastrofo zapustil je Madžarsko. Obžaluje to, kar se je zgodilo. Pred odhodom govoril s Telekijem in Hortyjem[.] Razvijal sem svojo tezo, da spada Avstrija skupaj z Nemčijo, ali Madžarska da naj vstopa v balkansko zvezo. Ideja Kosuta se naj realizira. Praktični razgovor, kako Madžarska ne more imeti intimnih gospodarskih vezi niti s Češko niti s Poljsko. Izmenjava izkušenj praktičnega življenja. Moji napori v Pragi. Izgleda, daje Eckhardt sličnega doživel. Omenil sem državniško ulogo Supila[551] in reško rezolucijo.[552] Madžarska mora imeti izhod na morje, na Reko. E[ckhardt] je bil navdušen za moj načrt. Pridobil sem si velikega prijatelja. Mora mi pomagati, da prodrem v amerikanski svet. Konec sestanka v navdušenju.

19. september

Tako intenzivno sem govoril prejšnji večer, da sem ta dan bil utrujen[.] Sestanek z Logarjem. Tol[m]ačil mi new-yorške uzanse. Zvečer užival v filmu »Gree grass of Wyoming«. Vranec in belec, žrebec in kobila. Neizmerno lepi konji. Samo to ne razumem, kako se je mogla napraviti slika, kako konj skoči črez globoki prepad. Remek delo filmske umetnosti. Že dolgo mi se kak film ni dopadel v tej meri. Seve stari konjski ljubimec. Daleč sem prišel. Sedaj konje občudujem samo še na filmu. Dekadenca.

20. september

Iskanje Simončiča. Ali je mož

[Naprej v rokopisu]

26. september

Zgodaj z Greyhoundom v Trenton. Veličanstven prometni čvor[553] pri Jersey city. Ta dolga pot skozi tunel in potem v neizmerno obljudeno ozemlje. New-Jersey ima štiri milijone prebivalcev. Danes v glavno mesto, kjer State fair. Wilsonovo mesto, kjer je vladal kot governor, pravi filozof vladar. Na kmetijskem velesejmu padli so mi v prvi vrsti v oči »trailers«[,] to so komfortno in ukusno urejeni vagoni, ki se lahko premeščajo iz mesta v mesto. To je hiša sodobnih nomadov. Pa kaka udobnost. Jedilnica, kuhinja, sprejemnica. Vsak prostorček je izkoriščen. Pravo čudo. Cena okoli $ 4.000. Kaka razlika izmed stanovanja naših železničarjev v starih vagonih in pa teh trailerjev. Kdor putuje po ameriških cestah, vidi cele vasi takih sodobnih pokretnih hiš. Potem še občudoval traktorje. Cenla $1.300. Cel paviljon posvečen 4J omladini, to je kmetski mladini. Razstavljeni predmeti, ki jih izdelujejo moška in ženska mladina. Pa precejšn[j]a urbanizacija, folklora tu ni nobenega. (Z razstave zlate p[et]desetletnice New-Yorka. Tam ječa iz XIX[.] stoletja in pa sodobna, ki je tako urejena, da s[i] kriminalec more samo želeti, da tam posebno prezimuje. Krasna postelj[a], tekoča vroča in hladna voda, klozet z vodnim curkom.) Potem v razstavo krav v Guyersney. Naravnost inteligentne, fine glavice. Kravice

550 Tibor Eckhardt (1888–1972), madžarski politik. Leta 1940 je protestiral proti vstopu Madžarske v tristranski pakt in odstopil s položaja predsednika kmečke stranke. Leta 1941 je emigriral v ZDA, kjer je bil del madžarske izgnanske vlade. Po letu 1945 je bil vodilni disident madžarske izgnanstva in se ni vrnil na Madžarsko. OAC, Register dokumentov Tiborja Eckharda, https://oac.cdlib.org/findaid/ark:/13030/tf-8d5nb2w9/entire_text/.

551 Frano Supilo (1870–1917), hrvaški politik. 1890 glavni ur. lista Crvena Hrvatska; poleg Trumbića najdejavnejši predstavnik dalmatinskega prava liberalizma. Na Sušaku oblikoval politiko novega kursa. 1906 izvoljen v Hrvaški sabor. Zelo dejaven član *Jugoslovanskega odbora*. Zaradi priklonitve Jugoslovanskega odbora Pašiću Supilo 1916 izstopi iz njega. »Supilo, Frano«, Proleksis enciklopedija. Elektronska izdaja.

552 *Reška resolucija*, formulacija osnovnih smernic hrvaških opozicijskih strank, sprejeta 3. oktobra 1905 na Reki. Glavni pobudniki Supilo in dalmatinski politiki okoli Trumbića so menili, da je glavna nevarnost za Hrvate nemško-avstrijsko prodiranje na vzhod in da je težnja Madžarov popolnoma se osamosvojiti v monarhiji povsem upravičena, tej težnji naj se priključi Dalmacija, da dobi Hrvaška demokratične in politične svoboščine, ki ji bodo zagotavljale samostojen gospodarski, politični in kulturni razvoj ter napredek. Nekateri srbski politiki so kmalu zatem sprejeli *Zadrsko resolucijo*. Oba dokumenta sta postala osnova za ustanovitev hrvaško-srbske koalicije. Leksikon Cankarjeve založbe, Ljubljana, 1973, str. 833.

553 Vozel.

so male, samo vime je ogromno. Potem v razstavo konjev, kjer pa razlika kvaliteta prevelika. Nisem se preveč navduševao za kakovost konjev. Nekateri so bili sijajni, pa tudi mnogo srednjega blaga. Konji bodo dirkali. Razstava svinj je pa bila kolosalna. Ti svinjski kolosi teško se gibljejo. Ogromne mase tolščobe. Očarala me razstava perutnine. To pestrost perja ni mogoče opisati. Za slikarjevo oko neizmerna paša. Ogromni eksemplari. Jako drago in slabo jedel. Mali koščck teletine ni bil v nobenem razmerju z ogromnimi masami žive vage[,] katere sem videl prej. Moral sem pohiteti zopet nazaj v Trenton. Tam me je zvabil Kapitol, da ga posetim. Tu je počela Wilsonova politična kar[i]jera. Princeton in Trenton, prvi stopnji Wilsonovega uspona. Prijazni usher me je peljal v kabinet, kjer je delal Wilson kot guverner. Korektno in solidno pohištvo. Duh historije prešinja te prostore. Pa nobena plošča ne spominja na Wilsona. Wilsonova slika med neznačajnimi portreti njegovih predhodnikov in naslednikov. Precej vulgarna sredina. Sama pozabljena imena. Hitel k Sivim psom. Ponoči prispel in zopet mi je nakazana Rooseveltova soba. Ali je to slučaj?

27. september

Najprej telefon Mac Dowellu, polkovniku. Bolan, ne bo prišel tokom tedna v pisarno. Ali so ta gospoda komodna. Pravi, da mora vprašati zdravnika, ali bi smel priti v urad. Torej zopet nič z Mac Dowellom. Potem Jacobsonu. Uverava[554] me, da bo izpeljal stvar moje »Sovjetizacije«. Potem v State Department Allenu. Tam vprašal za Thayera. Zopet untdouvable.[555] Lehrbas, neki prejšnji obskurni novinar je pa dal tak »mesež«, da me je odu[r]na sekretarica skoro rovtarsko nahrulila. Potem Connellyu, ki me vpraša, ali je Tito intermezzo res fake. Padel sem skoro v nesvest. Maček je to veliko državniško kombinacijo vcepil dobročudnemu Connellyu. V hotelu telefon, da me bo sprejel Thompson. (European Affairs.[556]) Ob 2 sestanek s Kir[c]k-Patrick, ki me je sprejel prav prijazno. Morebiti sem konečno našel pravega človeka. Omenja osnovanje instituta. Bom pravočasno obveščen[.] Ako to uspe, in to bo v Washingtonu, vse bo rešeno. Pravi, da je to samo vprašanje tednov. Na čelu je Normand Armour,[557] ki je takorekoč glava State Departmenta. Grand. Prisotna kolega Kirck-Patricka. Kakor da je to jedna trojka. Vsaki papir gre ostali dvojici v pregled. Zapustil sem Kirckp[atricka] v sijajnem razpoloženju. Ob 4. appointment pri Thompsonu, ki je najbrž prejšnji dan predal usodepolno noto skroz špranjo vrat sovetske ambasade. Slika v Timesu. Vrata se odprejo, evo Connelly, ki je napram meni jako servilen. Razgovor takoj o institutu. Torej vse potrjeno. Thopmson bil do krajnosti ljubeznjiv. Ko sem ga zapuščal, si je izvinil Connelly skoro roko, s tako vnemo mi je odpiral vrata. Povsodi na svetu ista stvar. Potem v commission,[558] kjer po velikih teškočah odrejen sestanek z Rosenfieldom v četrtek. Zadovoljen s tem dnevom hajdi v Balkan room, kjer sem si privoščil še celo malo steklenico Sauterne, naglas na začetku. Potem v Rooseveltovoj sobi napisal temperamentno pismo Katici.

28. september

Pri Jacobsonu. Petty, je res mai, odbil, da bi pripravil rokopis »Sovietizacije«. Zopet šok.

29. september

Dolg razgovor z Mačekom. Zapira vrata, da sva sama. Zakaj je tako previden? Začel sem takoj s vprašanjem odbora za odbrano vztočne[559] meje. Najprej argument, da vse to ne bo nič zaleglo. Potem pa jaz, pa v politiki je vedno od pomena »Si aliquid fecisse videatur«.[560] Pristal. Sam sicer n[e] bo vstopil, pa dal bo izjavo, da se solidarizira z delom odbora. Imam vtis, da je mnogo bolj mehki v pogledu zastopstva. Kar se tiče Gavrilović[a], je pripovedal, da je dal Dragoljub naročilo neki osebi, ki je zapustila Jugoslavijo, da naj obišče tega

554 Prepričuje.

555 Nedotakljiv.

556 Evropske zadeve.

557 Norman Armour (1887–1982), karierni ameriški diplomat, ki ga je *The New York Times* nekoč imenoval »popoln diplomat«. V svoji dolgi karieri v obeh svetovnih vojnah je služil kot vodja misije v osmih državah kot pomočnik državnega sekretarja za politične zadeve. Wikipedia, spletni vir.

558 Komisija.

559 Vzhodne.

560 Pokazati, da je bilo nekaj narejeno.

ali onega, samo Gavrilovića ni treba. Torej razcep v sami stranki? M[aček]mi je javil, da bi zaključil samosporazum z vsemi tremi strankami, radikali, demokrati i[n] zemljoradniki. Torej temeljna razlika napram onemu, kar sem čul pred nekaterimi meseci. Razšla se v največji ljubezni. Popoldne Immigration office,[561] ki je čisto na robu mesta. Nisem mogel izročiti svoj DP formular, ker se mora to poslati po pošti. Vrhunec birokracije. Vsled tega potovanja prav truden. Potem sestanek s Prevedanom v njegovem studiu. Odkril sem tega človeka. Važnejši je za njega Karpinski človek od celega ilirizma in jugoslovenske ideje. Izgleda kakor neki zatucani Madžaron. Sedaj sem ga šele spoznal. Potem Nadi Kobal, kjer večerjal. Andrej [Kobal][562] se me izogiblje. Potem Šumenkoviću, s katerim dolg razgovor. Vidi se, da nima rad Fotića.

30. september

Zjutraj razgovor z Nado Kobal na telefonu, gotovo tri četrt ure. Za njo nobeden od nas ne zna angleški. Predsodek. Noče, da bi govoril rotarijancem v Chewy Ch[a]se, češ da ne znam dovolj angleško. To je naravnost žaljivo. Rekel sem, da bom prej govoril v diktafon, tako se more vsaka napaka izgovora konstatirati. Potem ponovno Kirckpatricku. Njemu govoril o bibliografiji. Hoče imeti njo in prepis članka o agrarni reformi. Popoldne Rosenfield. Reče, da mu je čast, da sem mu predstavil, da mora »bow«. Izgleda, da je jako »decnt«[563] človek. Predlagal sem mu neko zaposlenje,[564] ali povsodi so »voluntary workers«.[565] To je seve čisto amerikansko, čisto drugače je v Avstraliji in Kanadi. Obžaluje, da je tako. Najprej me je vprašal, ali bi hotel zapustiti Ameriko. Odgovoril sem mu, da ne. Pa po glavi mi gre, da sem »brezpoasosen [brezposeln]«. To je bila v Ameriki najstrašnejša stvar. Sedaj pa jaz. Zvečer odpotoval iz Washingtona. Greyhound. Mnogo črnih.

561 Urad za priseljevanje.

562 Andrej Kobal (1899–1988), slovenski pisatelj, vseučiliški profesor, svetovalec ameriške vlade. *SBL*.

563 Dostojen.

564 Zaposlitev.

565 Prostovoljni delavci.

1. oktober

Zjutraj prispel v New-York. V svojem poštnem predalu našel vračen[566] članek: Italians and Yugoslavs od strani New-Dealera. Precej nesramno pismo, kakor, da je moj članek plagiat članka Radice. Legel v postelj[o]. Iskanje Vajsmana. Židovsko novo leto. Parfem kupil za rojstni da[n.] Brez sreče. Plain talk,[567] samo business manager: dama brez vsakega znanja. Potem Common cause. Ogromni prostori, pa vse zaprto. Slednjič končno dobil zvezo s stanovanjem Logarja. Gospa na telefonu, jako optimistična. Kaj se je zgodilo? Stvari dobro napredujejo. Radosten.

2. oktober

Bibliografijo priredil in odposlal Kirckpatricku v State Department. Popoldne Rumpelmayer. Spomini na Pariz. Katica prišumela v hall hotela Saint Moritz. Šetanje po 57[.] ulici, tam nakup bluze. Parfem ni posebno navdušil. Večerja pri Auberge. Čaša belega vina. Katica neizmerno zgovorna, sedela do 12[.] ure, tako razpoloženje. Prelestna. Potem spremljal do Roosevelt Ave. Tam slovo. Pa na 57. sočen hvaležen poljub. Tako je bil dovršen njen rojstni dan.

3. oktober

11. ura nazvala[568] Katica in se zahvaljevala za sinoč. Radosten. Zvečer pri Rosenbergovih. Bil truden. Pruski Rat dobrodušen, pa končno gre na živce. Velik monarhist.

Ponedeljek. 3. Vajsman potrjuje, da vesti iz Ciriha pozitivne. Pa vendar nič še ni zaključeno. Moja velika nervoza. Vsako zavlačevanje je za mene strašno.

4. oktober

Končno poseta pri Countsu. Končno vendar »šolmaster«. Sekretarica Rusinja. Prej bil v bližini Teacher's college v neki cerkvi, ki je sredi ogromnega, skoro samostanskega kompleksa. Tam se gnetla množica mladih ljudi ok[o]li okroglega negro duhovnika, okroglo lice[,] kakor da je dobro rejen katoliški duhovnik. Pozneje sem izvedel, da

566 Vrnjen.

567 Navaden govor.

568 Poklicala.

je Father Divine. Padla mi v uči servilnost belcev. Daleč so prišli naši Amerikanci. Divine se je pa smehljal in smehljal … Molil v mogočni River Side Churc[h.] V nebo sega ta gotika, pa vendar je artficielna, nič avtohtonega, svojega, domačega, vse »nachgefuehlt«.[569] Herz pinkel verduftet?[570] Ni odgovora na telefonu. Žalosten.

5. oktober

Pismo iz Stanforda, dolgovezno. Hoover Library se opravičuje, da nima denarja. Farizeji. Fischer pravi v tem pismu, da se oglaša nebroj takih ko[t] jaz. Moral bi vprašati, da-li samo jedan je iz časa prve svetovne vojske. Pa pismo: Honorable.[571] Mr. Minister. To je jih naučil samo Hoover. Zvečer pri Radici. Najavlja se telefonski Radulović. Srečen slučaj. R[adica] pravi dinarec, ponosen na svojo črnogorsko rojstvo bolj ko[t] potrebno. Iz njegovih besed posnel, da je Maček pristopil. To je seve senzacija. Kaj bo pa sedaj napravil Fotić? Vstopile bi v skupni odbor vse srbske strank[e,] SNO in Maček, pa menda bolj trojstvo, ki ima svoje vrhovno zastopstvo. R[adica] me silno na tenane[572] izpraševal, kako se stvarala[573] Jugoslavija. Zakaj »narod ni sam odločil«. Povedal sem mu odločno svoje mišljenje. Smatra me ednim glavnih kovačev. Branil sem z veliko vero svoje stališče. Nič ni vedel o SNO. Pri Kreku ni bil, kajti niti ni vedel, kje stanuje. Izgleda, da je Maček odgovarjal tudi za SNO. R[adica] je prišel v Ameriko kot član Royal Instituta on foreign affairs.[574] Celi večer je potekel precej harmonično. Zdi se, da je Radica zopet na jugoslovanski liniji. R[adica] me vprašal, kako si predstavljam potitovsko Jugoslavijo. Rekel kot federacijo v obliki USA. Ako pa bi v narodu nastala želja po bolj ohlapni obliki, bil bi i za »Commonwealth«.[575] Vsaj v početku. Razgovor je tekel do 2 po polnoči. Nič nisem bil utrujen. R[adica] izjavil, da bom obveščen čim prej o osnovanju odbora. Podrazumeva se,[576] da bo na čelu Bora Mirković.[577] Imenoval sem imena Žujević, Vanja Subotić, zavzemal sem se, da sociajalisti na vsak vstopijo. R[adica] me je v sv[i]tu pripeljal v WMCA.[578] Tako se je vršila ta noč in jutro. Stvar je delo angleške obaveštajne[579] službe. Zakaj je pa Washington span?

6. oktober

Odnesel anonso: Secretary v Timesa. Ali bo kaj iz tega? Slabe finanse. Poseta Nelsonu v Federal Council of Churches.[580] Razložil mu položaj. Pa najavil sem mu svoj obisk za pred meseci v slučaju raznih neuspehov. Rezultat tega zadnjega »Rettungsankera«.[581] Delo za 3 dni po 7 $ dnevno za ureditev »clippings«[582] Amsterdama. Odklonil radi kratkosti časa. Dal mi je pri slovesu $10. Ironija. Council of Churches in Christ.[583]

7. oktober

Dodatki za članek o IPU po želji Father Gibbons. Delam jako hitro v Columbiji. Na povratku našel Trošta na oglu 72. ulice. S kijom na glavi: prejšnji večer je bil Kajfež pri gospej Ribič na večerji. In ta nesrečni Trošt ni prej črhnil besede o tem Kajfežu, ki je ogromni bogataš. Danes je odpotoval na Queen Mary. Lepo in naši tarnajo v Argentiniji. Človek bi se pojedel. Potem k Ek[h]artu,

569 Napolnjeno.

570 Srce v srcu?

571 Spoštovani.

572 Podrobno.

573 Ustvarjala.

574 *Kraljevi inštitut za mednarodne zadeve*, znan tudi kot Chatham House, je eden vodilnih svetovnih inštitutov za analizo mednarodnih vprašanj. Inštitut je bil ustanovljen leta 1920, saj spodbuja razprave in raziskave političnih, poslovnih, varnostnih in drugih ključnih vprašanj na mednarodnem prizorišču. JSTOR, https://www.jstor.org/publisher/riia.

575 Skupnost.

576 Razume se.

577 Borivoje Marković (1884–1969), brigadni general, načelnik štaba in namestnik komandanta Jugoslovanskega kraljevseka vojnega letalstva. Bil je glavni organizator puča 27. marca 1941, s katerim je bila zrušena vlada kneza Pavla Karadžorđevića. Narodni heroji Jugoslavije (Beograd, 1982).

578 WMCA – radio-postaja v New-Yorku.

579 Obveščevalne.

580 *Zvezni svet cerkva*, ustanovljen leta 1908. World Council of Churches. https://www.oikoumene.org/en/member-churches/north-america/united-states-of-america/nccc-usa.

581 Rešilna bilka.

582 Izrezki.

583 Svet Kristusovih cerkva.

kjer jako prijeten razgovor o poljedelskih zadevah. Čudi se, da sem tako izvrstno informiran.

8. oktober

Times je prinesel mojo anonso. V birou za posredovanje YMCA. Seve ničesar napravljeno radi Bevca. Končno z veliko mojo dobil naslov Centralnega inžinirskega društva. Ali so ti Amerikanci nerodni in počasni ljudi. Zato pa »gruendlich«.[584] Opazoval sem čistilca stranišča, kako čestno je delal. Izgledalo je veleizdajstvo, ko sem se približeval temu svetišču, predno je popolni čistilni obred bil dovršen. Popoldne Pirouette. Bilo sijajno. Kako neizmerno privlačna je ona. Zvečer sam.

9. oktober

Večerja pri gospej Ribič. Nazaj grede mi je pokazal Trošt hišo, v kateri je Pupin[585] umrl. (72. ulica). Troštu je postalo mehko okoli srca, ko je spregovoril Pupinovo ime. Vse bi bilo danes drugače, ako bi Pupin danes še živel. Tako pa danes ni centralne osebnosti. Tragično. In Srbi na enkrat niso omenili Pupinovega imena v mojem prisotstvu. Strašno.

9. oktober 1948–27. november 1948

9. oktober 1948

Pisanje članka za »Americo«, odnosno dodatka v smislu nasveta Gibbona. Zvečer sam, čitam in pišem pisma.

10. oktober

Nesrečen dan. Zajec dvomi v svojem pismu v Krekovo lojalnost.

Opoldne pismo Nade Kobal z izsečkom: Napad Drew Pearsona, ki je uradel nesramno pismo J. Parnell Thomasa[586] Striplingu.[587] Najprej konsterniran[588] nad tako lažnjivo impertenco. Pearson, kako se mora kdo imenovati Drew, to ne razumem, je lagal svestno,[589] nikdar nisem bil aretiran. Čisto amerikanska insolenca, otročja pokvarjenost. To je borba proti Komunizmu: Kreml se mora samo krohotati in krohotati. Žujević mi poslal neki dolgovezni članek o »suvereni slovenski državi«, ki je seve produkt Žebota. Dolgočasno in dolgovezno. Amerikanec bo prej kozlal[,] ko[t] pa to čital. Pa saj je v slovenščini, torej ta nevarnost se ne bo pojavila. Popoldne legel v postelj in razmišljal, kaj je potrebno napraviti. Tožiti moram.

11. oktober

Izgubljen Colubusov dan. Koliko praznikov imajo ti Amerikanci. Executive Wilson Memorial Library mi je dala appointment, nje pa ni bilo. Italijani imeli velik obhod na Peti av[e]niji. Izgleda, da navijajo za Trumana.

12. oktober

Ojunačil se. Obisk Shotwella. Končno to predložil, kar je mogel predložiti že pred desetimi meseci: knjiga o Jugoslaviji pred konferencijo mira v Parizu. Predložil bo to Endowmentu. Na kraju sem, zdi se mi. Pa govoriti moram s Hissom. Naj pridem popoldne s knjigo o postanku Jugoslavije. Popoldne točno ob treh. Bil manj ljubeznjiv. Mislil sem že, da je Hiss vplival. Popoldne v uredništvu »Glasa naroda«. Svet noče reči, kdo bo novi urednik. Pa Krašne ne bo več.

13. oktober

Končno avdijenca pri Estournelle. Pikantna starejša ženska, nekaj boljšega. Ponuja mi cigarete. V trenutku, ko se stavlja kake konkretne predloge, je pri Amerikancih vse izgubljeno. Popoldne v South St. v NY. Journal American pri Damasiju, da mi svetuje, kaj napraviti z Drewom. Tožba za $ 100.000, pravi. Našel bo advocata, pa obljubiti mu bom moral 75 %. Na poti nazaj na W, prišel v strašni kraj Slums. Napram temu je Harlem pravi paradiž.

584 Temeljiti.

585 Mihajlo Pupin (1858–1935), srbski izumitelj, tehnik. *SBL*.

586 John Parnell Thomas (1895–1970), borzni posrednik in politik. Republikanski predstavnik iz New Jerseyja. Kasneje je bil obsojen v zveznem zaporu zaradi korupcije. Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

587 Robert E. Stripling (1910–1991), javni uslužbenec, najbolj znan kot glavni preiskovalec Odbora za neameriške dejavnosti (HUAC). Wikipedia, spletni vir.

588 Zaskrbljen.

589 Zavestno.

14. oktober

Vznemirjen, da ni nobenega odgovora od Shotwella, dasi mi je obljubil, da mi bo poslal »message«. Članek v Americi predložil že v ponedeljek, pa nič se ne gane. »Vorlaut negro«[590] sekretarica. Ako bi ti ljudje vedeli, v kaki koži so »exiles«. V tem pogledu so Amerikanci fantastično neumni. Popoldne s Katico v »Pirouette«, prijetno popoldne, potem v film o »Dveh sestrah«, ki je bil neumen do [s]krajnosti.

15. oktober

V organizaciji amerikanskih inžinirjev. Opažal tam nekoliko interesantnih inžinirskih tipov. To je bil vendar poklic mojega očeta. Uspeha ni bilo v pogledu Bevca. Hočejo videti možakarja.

16. oktober

Šel v »Daily miror«, ki je tudi prinesel Drewovo laž, laž, ki je šla v milijonskih izvodih po celi Ameriki. Bojim se, da mi bo to zaprlo izvestna[591] vrata v Washingtonu. Potem Zakrajšeku, kateremu izpulil z največjo težavo $20. Skrpal na ta način moje finanse. Še vedno upam na honorar »Americe«. Varljiv up. Potem Varghi, ki reče, da nas hočejo Angleži prodati: Oslovski govor Bevina. Vargh »Feuer und Flamme« za moj madžarski načrt. Shotwell mi je dal »assignement«, da najdem reakcijo njegovega mirovnega načrta pri Radiču l. 1924. Cena $50. Mučil se v Columbiji in Public Library, pa brez uspeha. Pisal Mačku v Washington. To je »cruel«[592] obljubljati denar za nemogočo stvar.

17. oktober

Lepa nedelja. Sestanek s Katico. Najprej večerja v »Coupole«. Izjava v avtu. Potem sijajna, čisto intelektualna »Symphonie pastorale«[593] Gidea v »Theatre de Paris«. Potem spremljal Katico k subway.

18. oktober

Še vedno delam na miroljubnem Radiću, pa brez uspeha. V Public library vsaj našel neke dragocene slovenske in jugoslovanske stvari[.]

19. oktober

Srečen dan. Ujel Vajsmana na telefonu. Vse ima pripravljeno za potovanje v Švico. Še nisem slovo upu dal. Shotwell me povabil na lunch v Faculty Club. Že sem mislil, da je prokleti Drew tu vse pokvaril. Na lunchu se razodel Shotwell, moram čakati do 13. decembra, ko bo seja trusteejev.[594] Pa seve Amerika je dežela čakanja, vse na »duge staze«,[595] kako je pa nam, to nobeden ne vpraša. Na tolika moja pisma ni odgovora.

20. oktober

Pri Levitasu. Niti opravičeval se ni radi članka, samo rekel, da zamerava[596] Leaderu, da se toliko bavi z zunanjo politiko. Strašno sem postal »lazy«.[597] Kako[r] da pričakujem neko katastrofo, ki mi grozi. Obiskovanje kina. »Life with father«.[598] Film s sujetom iz l. 1883, leto po mojem rojstvu. Zdelo se mi je, da odpirajo pred menoj albumi, kakoršni so bili v naši hiši v Celju, v Graški ulici. Truman, največji poštenjakovič, kakoršnega ga prikazuje Guenther. Pa Pendergast si je izbral same take tiče. Film o Trumanovem življenju. Kako vulgarno je to njegovo življenje, kljub mrzličnemu naporu, da se ga prikazuje kot »heroja«. Smešne so scene njegovega vojaškega življenja. Aritilerist. Spominjam se: in furt je ladoval.

21. oktober

Ne morem izpuliti denarja iz Americe in celi moj finančni plan je osnovan na temu. Kaj bo z menoj? Pri Shotwellu. Strašna ohornost: ni mogoče priti do teh $50. Iz desperacije:[599] kino za 20 centov. Dewey film je pa še bolj prazen. Ta vendar ne pretendira, da je vojaški junak. Truman je bil na vsak način bolj fotogeničen. Sprejel nesramno pismo Seymoura, katerega »appointmenti[«] segajo naprej tedne in tedne. Naravnost smešen je pa

590 Predrzna črnka.

591 Gotova.

592 Kruto.

593 Simfonična pastorala.

594 Skrbniki.

595 Dolge proge.

596 Zameri.

597 Len.

598 Življenje z očetom.

599 Iz obupa.

bil predsednik Lafayettea, Hutchinsona, tudi on ima toliko »appointmenov … Smešno, smešno in smešno, ako meni to ne bi šlo na živce.

22. oktober

Telefoniral Žujeviću. Tam 20$, diskretno dano. Ž[ujević] pripoveduje, da je bil Krek v New-Yorku, mene pa ni obvestil. Vsilil se je v deputacijo slovenskih Amerikancev Deweyu. Pa v srbski deputaciji ni bilo noebnega Neamerikanca. Avidjenca … prazna slama. Donovan me noče sprejeti. Daleč sem prišel. Povsodi refusi.[600] Pa zmagati moram. Per aspera ad astra.[601] Bil [sem] tako pameten, da [sem] kupil pol galona kalifornijskega sladkega muškatelca za 1,15 $. V baru pa stane mala čašica 20 centov. Nesramno izkoriševanje. Zvečer 9.30 razgovor z Gibbonom: očajno.[602] Ima strah intervenirati pri Lafargeu. Očajno. Menda uvideva svojo krivico. Pa prikazal mi je stvar tako, kakor da je članek »accepted«.[603] Potem bi bil takoj honorar izplačen. Za men[e] življenjsko vprašanje. Ko vidim kaka [je] situacija, takoj sklenil potovati v Hartford.

Dodatek 22. oktobru

Obisk Ivanu Ivanoviču, ki je prispel iz Londona. Dolg razgovor o emigrantski akciji. Zdi se mi stvar prekomplicirana, prenejasna. Ivan je »Halbjude«.[604] Pa jako reprezentativen. Major v angleški vojski je. Miličin sin napravlja prav dober vtis. Odišel razočaran. I[vanovič] emfatično izjavil, da »dinastija« ne more nič več dajati za begunce. Pa to je menda pravi motiv te akcije.

23. oktober

Nesreča z Eastern Standard Time.[605] Tako sem moral dve uri čakati na Greyhounds v »pasji« kolibi. Čital slavno knjigo Toynbeea.[606] Čas hitro minil. Prispeli v Hartford šele popoldne. Sokića ni v hotelu Laurel. Takoj zaključil potovati v New-London. V Hartfordu razgovor z milim Sir Alfred Zimmernom.[607] Pravil sem mu o nesrečah enega »errand knight of science«.[608] Zimmern me bodril, vse bo dobro na kraju. Spremljal me je k Greyhoundom. Vodil sem ga. Bojim se, da je bolan na srcu. Diven, plemenit človek. Prepričan je, da po amerikanskih volitvah pride katastrofa. Ko sem bil prvič pri njemu, izražal se, da nikdar ne bo tretje vojske. Ogromna izprememba. V New-Londonu sem telefoniral Sokićevo inn. Nesreča, ni ga doma, v New-Yorku je. Moram prenočiti v New-London. Zjutraj še nisem videl, da postoji[609] kak »New-London« na svetu. Tako hitro človek živi. Prenočil v starinskem hotelu Royalu, spomin na očeta, ki je na Dunaju stanoval na ravno tako starinskem hotelu, ki se je tudi imenoval Royal. Mirno zaspal v dežju.

Baruch je dal 1.000 affidavit, a Slovenci niso h[o]teli meni dati niti enega.

24. oktober

Hladno in dež. Pogled na zaliv. Spavajoči stari portir. Dobil zvezo s Thomas Hardy inn. Glas Sokićev. Pride drugi dan v New York. Zadovoljen. Vprašal, kaj je bilo v časnikih. Pojasnil sem mu laž. Takoj odpotoval z Grey Hound v New-York. Dočital Toynbeea. V New-London kupil grozdje od Arapina, ki me je vprašal, ali sem Grk.

25. oktober

Končno zvečer se sestal s Sokićem v hotel[u] Royalton. Hoče mi posoditi. Bo jutri izplačal. Potem povabil mene skupno z Maksimovićem, Petkovićem v Delikatessen. Tam se razmotrivalo[610]

600 Zavrnitve.

601 Do zvezd skozi težave.

602 Obupano.

603 Sprejet.

604 Poljud.

605 Vzhodni standardni čas.

606 Arnold Joseph Toynbee (1889–1975), britanski zgodovinar, filozof zgodovine, avtor številnih knjig in profesor mednarodne zgodovine na Londonski šoli za ekonomijo in King's College na Univerzi v Londonu. Toynbee je bil v obdobju 1918–1950 vodilni strokovnjak za mednarodne zadeve. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

607 Sir Alfred Eckhard Zimmern (1879–1957), britanski zgodovinar in politolog mednarodnih odnosov. Njegova knjiga *Tretji britanski imperij* je med prvimi uporabila izraz »britanski Commonwealth« za britanski imperij. Wikipedia, spletni vir.

608 Naročniški vitez znanosti.

609 Obstaja.

610 Preučevalo.

moje razmerje h Koroščcu. Moj lepi klobuk, darilo gospe Rems, ostal v lokalu in vzel sem slabega.

26. oktober

Končno Vogrič poslal katalog, katerega pokazal Sokiću. Pokazal interes[.] Lafarge pisal radi članka. Mora se rewrite.[611] Nesrečnež. Pa vendar intervencija Eckhardta bila efikasna.[612] Sokić pobegnil v Hartford. Zopet nič. Zvečer Logar v YMCA. Precej topo.

27. oktober

Busy.[613] Dovršil načrt knjige za Carnegie. Zadvoljen kakor vsakokrat[,] kadar [sem] aktiven.

28. oktober

Kriza. Večerja pri Rosenfeldu. Gospa nerazpoložena, ke[r] mora delati pri Macyu.

29. oktober

Prokletega Sokića ni[,] prevaril me je čisto po srbijansko. Kako moremo imeti zaupanje v Srbijance? Najbrž imajo Hrvati prav. Zvečer končno našel gospo Ribič, ki mi je posodila $ 20, češ da ne more več, zdravniki so dragi. Predsedniške volitve. Vse mirno, niti najmanjšega razburjenja. Kak narod je to. V Evropi smo si predstavljali volitve, kakor da je ogromno razburjenje. In ta razlika. Popoldne v Greenwich, ame[r]ikanski Monmartre. Pa izgleda tudi tako. Precej buržoazno. Bil na volišču. Slavni stroj tudi tu. Žene zapuščajo celico[,] kakor da so bile pri ljubavniku,[614] žarečega obraza. Mistika volilne čelije.[615] Kako presenečenje nam ona pripravlja.

Ponovno telefoniral v Stonington. Seve Sokića nik[j]er. Srbijanska sramota. Zvečer Times Square. Topa množica. Ali je to konec demokracije? Kaka zmota, da se že zvečer ve izid.

3. november

Zjutraj popolna nesigurnost, kdo je izvoljen. Opoldanski listi šele prinašajo senzacionalno vest, da je izvoljen Truman. Jedini lek,[616] da je v Clevelandu zmagal La[u]še. Napadi Trumana na Wall St. so zalegli. Amerikanski pretirani velekapitalizem je smrti posvečen. Srednji stan mora zmagati.

4. november

Zmaga Trumana svetovna senzacija. Bojim se, da bo Truman neumnosti delel. Dewey bi bil čisto druga garancija za močno politiko napram Kremlinu. Pa razmere in dogodki so vedno močnejši od ljudij. Končno bo tudi Truman prisiljen vgrizniti v kislo jabolko.

Moj god. S Katico najpre[j] v kinu »Life with father«. Potem v lepem restoranu, kjer izvrstno mastni ogromni trout.[617] Radi masnoče[618] mislil najprej, da je riba pokvarjena. Pa nobenih kvarnih posledic. Na 72. ulici Katica v čast mojega goda plesala … Srčen razhod.

5. november

Teški dnevi. Pa kakor spomlad. Nič ni propadlo, pa samo to grozno čakanje. Popoldne v Albany. Pa nisem mogel najti Simončiča. Pustil tam svoj tuxedo.[619]

6. november

Zopet v Albany. Simončič mi noče posoditi, čeprav mu hočem pustiti tuxedo. Da nima denarja. Pa plača vsakega dana $ 15 na dan. Prejšnji dan je izdal čeke po 500 $ in 600 $. Zame seve niti $ 30 ni. Nesramni Slovenci. Kaj ta moč zaslužuje. Vrgel vsiljivega črnca iz prodajalne kožuhov. Že kaj ti kožuhi predstavljajo vrednosti. Bil sem strašno razburjen. Vrgel sem mu v obraz: Pa vi (amerikanski Slovenci) ste enaki, vsi brez razlike. Upal sem, da bo ta Simončič kaj boljši, pa gliha vkup štriha. Samo političnim ljudem nič dati. To so perverzneži. Tragika z mojim stanovanjem. Strašno.

7. november

Včeraj čudno naključje. Izvedel, da je Mac Dowell propadel pri volitvah. Headline: Thomas

611 Prepisati.
612 Učinkovita.
613 Zaposlen.
614 Ljubimcu.
615 Celice.
616 Edino zdravilo.
617 Postrv.
618 Maščobe
619 Smoking.

indicted.[620] Umazana stvar s payroll.[621] Hitro mu je odklenkalo. Ko pridem nazaj v Washington, našel bom čisto drugo situacijo, kar prevzamejo demokrati odbor. Vsaka rit pride na sekret. Zopet long distance call mystic.[622] Slavnega Sokića naravno ni. V Bostonu je. Sramota.

8. november

Dopoldne zastonj iskal Shotwella. Popoldne najprej pri Ivanu Ivanoviću, ki je jako ljubeznjiv. Razložil mi je svoj načrt za pomoč emigraciji. Moral sem ga naprositi, da se obračam njegovi materi za $100. Moralo je biti. Kako ponižavanje radi teh umazanih Slovencev. Nada in Dušan Popović[623] morata pomagati. Pa precej evanziven odgovor. Popoldne Shotwell. Izročil mu dve strani o pacifizmu Radića. Wenn alle Stricke reissen.[624] Vendar ni izplačal $ 50, katere sem nujno rabil. V največji krizi. Strašni so ti Amerikanci. Predložil mu dve varijanti o vsebini projektirane knjige. Dobra je stvar, da bo seja eksekutive trusteeov[625] iz 18. t. m. Prava sreča. Imam neko mrzlico.

9. november

Ostal celi dan v YMCA, da se izlečim.[626] Teškoče s Hysom, upraviteljem hiše radi neplačanja najemnine. Pa lepo stvar izgladil. Tako se obrukamo[627] pred Amerikanci brez vsake stvarne potrebe. Borim se kakor lev. Pa vse to mi gre na živce. Čitam Laskia[628] knjigo o amerikanski demokraciji. Knjiga bolj[š]a[,] nego sem mislil. Pa ogromna je.

Ivan Ivanović denar poslal. Živel. Sem mirnejši. Odleglo mi.[629] Takoj izplačal najemnino. Zvečer pri Radici. Pokazal mi knjigo Fotića. Pa ta mož se je popolnoma ruiniral. Kako hoče ta mož voditi našo politiko. Kaka diplomacija je to? Ljudje bivše žute kuće[630] so popolnoma nesposobni za vprašanje notranje politike. Strašno je ono mesto, kjer Ruzvelt [Roosevelt] priporoča, da se osnuje neodvisna Velika Srbija. Amerikanski idol Franklin Delano[631] je čisto navaden politični hohstapler. Kak[o] more šef države ambasadoru tuje države nekaj takega predložiti. Sramota nad sramoto.

10. november

S Kitti pri Rumpelmayeru. Dražestno. Potem je šla po svoj parfem v Madison Ave. Ni uspela. Cocktail pri Puys de Dome. Njena francoščina očara.

11. november

Dodpoldne pri Rev. Čuku v župniji v 37. ulici. Kako čudno. Malo čedno župnišče sredi oblakoderov[632] Garment Centra. Pa Čuk je vendar iz Gorice. Samo nič ne ve, da je eden Bogumil Vošnjak enkrat tam deloval, pa rojen je bil … 1914. Napravil je na mene dober vtis. Tako človek vendar ni tako zapuščen sredi tega mamutskega mesta.

12. november

Pri Tiboru Eckhardtu. Silna harmonija. Porazan radi zmage Trumana. Vse najboljše sile zapuščajo Trumana, predvsem Forestall,[633] ker z njim ni mogoče delati. Tako je nestalen. Popolnoma moja ocena. Tudi on je imel svoj sporazum z Deweyom. Kako bo Truman o[b]vladal to strašno, tragično situacijo. Ura in pol živega razgovora. Ko sem mu pripovedal o predlogu Shotwell, se je sam ponudil, da se bo obrnil Jesup, samo dvomljivo, da-li se bo

620 Naslov: Thomas je obtožen.

621 Plačilni seznami.

622 Zopet mistični klic na dolgo razdaljo.

623 Dušan Popović (1877–1958), hrvaški odvetnik in politik. Bil je vodilni član hrvaško-srbske koalicije v hrvaškem parlamentu in delegat v madžarskem predstavniškem domu. Wikipedia, spletni vir.

624 Če vse drugo ne uspe.

625 Eksekutivni skrbniki.

626 Pozdravim.

627 Osramotimo.

628 Harold Joseph Laski (1893–1950), britanski politični teoretik in ekonomist. Dejavno se je ukvarjal s politiko in bil med letoma 1945–1946 predsednik britanske laburistične stranke in profesor na Londonski šoli za ekonomijo od 1926 do 1950. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

629 Oddahnil sem si.

630 Rumene hiše.

631 Franklin Delano Roosevelt (1882–1945), ameriški politik, pravnik, predsednik ZDA. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

632 Stolpnic.

633 James Vincent Forrestal (1892–1949), zadnji kabinetni sekretar ameriške mornarice in prvi ameriški sekretar za obrambo. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

pravočasno vrnil iz Pariza. Razgovor je bil za mene in mojo dušo kakor med. Govoril sem mu o Lausetu. Mogel bi biti na čelu kake Lige of world Bill of rights.[634] Stvar mu je bila všeč. V zanesenosti se vrnil ob Peti Ave. Kako božanstven je oni pravl[j]ični grad South Central Pact, ko je nebroj luči na kolosih. Kako lepo vidim to iz svoje sobice.

13. november

Breakfast Club ima vendar svoje dobre strani. Upoznal sem se s Clergy manom[635] Lovelom, ki išče kako malo župnijo od kakih 100 duš. Silno simpatičen. Starega kova. Socialist je in dal mi je takoj introduction za Notman [Norman] Thomas,[636] socialističnega kandidata za predsednika. Pregledal je moj rokopis za Ameriko. Bomo vendar enkrat tega jezuita-pedanta premagali. Popoldne na čisto prepisal rokopis.

Epizoda. 10. Ravno hotel odnesti pisalno mašino v zastavljalnico, ko [sem] našel v svojem poštnem predalu Ivanovićevo pismo. Katastrofa odvrnjena. Pisalni miza mi že tako prirasla na srce. Tuxedo je pa vendar moral tja na ono mesto. Dobil $10. Sramota.

14. november

Sulzberger v »Timesu« pegla pošteno Fotića. Dobra dunajska poslovica[637] »Werst ni[ch]t afigsigen, werst nicht obigfalen [abgefallen].«[638] Kaj je bilo treba prati naše umazano perilo pred Amerikanci. Fotić se je popolnoma onemogočil. Človek, ki hoče delati aktivno politiko, ne sme pisati knjige te vrste. Jadna[639] Jugoslavija. Samo Tito lahko triumfira. Žalosten. Katica nima časa. Popoldne osamljen. Poseta Muzeja prirodne zgodovine, pred katerim je kip jahajočega Ruzvelta [Roosevelt]. Kolosalno v pravem smislu besede. Samo vse preveč prirejeno v smislu darvinizma. Ogromno smisla za p[o]krajino v veličanstvenih scenarijah, v katere so postavljene živali. Mislim, da na svetu ni nič sličnega.[640]

15. november

Popoldne pri Shotwellu. Izročil mu »contents«[641] knjige. Rekel, da bi trustees mogli imeti nekaj smisla za »humanity«.[642] Ne, to ne postoji, pravi Sh[otwell]. Samo stvarni razlogi prihajajo v poštev. Za humanitarnost so karitativne institucije. Pozneje mi je rekel Vajsman, da uprava teh institucij je job z dohodki. Vide[l] gospod Grjuić in slavno Pekico.

16. november

Končno prispelo onih jadnih 50 $ za Radićev pacifizem. Carnegie se je iztrgal. Popoldne pri Florinskiju: dekadenten. Seve v nič ne veruje. Boji se kot pravi slabič vojske. Degu[s]tiran odšel.

Ta teden bil pri Eckhardtu. Sam se je ponudil, da piše Jesupu radi Carnegie. Bil sem naravnost ganjen. Jako temno gleda v bodočnost. Računal je z zmago Deweya, s katerim se [je] pogajal. Truman je po njegovem mnenju totalno nesposoben. Vse beži – to je sekretari – od njega radi njegove omahljivosti. Govorila o Lauschetu, ki bi bil primerna oseba za predsednika kakega Bill of rights odbora. Tudi on čuti, da bo igral Lausche veliko ulogo. Lausche mi je toplo odgovoril na moje čestitke. Obisk Countsku, ki me hoče podpreti pri Shotwellu. Izjadal se.[643]

17. november

Dan razburjanj. Bil pri Vajsmanu. Izjavil se glede leta v Švico. Potem mi prišla sijajna ideja, da vprašam, V[ajsmana], ali putuje v Rim. Tokaj [Takoj] pridobil V[ajsmana] za načrt Vogrič. Srečen. Hitel v Saint Moritz, gde javil radostno vest Katici, ki je bila v elegantnem črnem kostimu, dražestna. Potem špageti in čaša dobrega črnega vina v italijansko umazani Santa Lucia, ker Auberge

634 Lige svetovnih pravic.

635 Duhovnik.

636 Norman Mattoon Thomas (1884–1968), ameriški prezbiterijanski minister, ki je dosegel slavo kot socialistični, pacifistični in šestkratni kandidat za predsednika *Socialistične stranke Amerike*. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

637 Pregovor.

638 Ne bodite obtoženi, ne padajte.

639 Uboga.

640 Podobnega.

641 Vsebine.

642 Človeštvo.

643 Potožil se je.

nisva našla. Potem v onem gemutlih[644] baru v 7. Ave. Prepozno za telefoniranje Shotwellu.

18. november

Ni mogoče mi najti Shotwella. Hud na telefonu na sekretarico, ki misli[,] da je vse »All right« s 50 $. Končno zvečer na telefonu Shotwell. Ne morem razumeti, ali je predlog propadel ali bil izločen. Shotwell naroča članek z Times Magazine. Dobro. Vrne se po 10 dni.

20. november

V biblioteki.

21. november

Šele zvečer sestanek s Katico v Kupol. Vožnja sentimentalna skozi park. Čarobni efekti razsvetljenih oblakoderov. Slednjič dolgo sedela pri Taftu, pijoča kotejl.

22. november

Pri Emmetu. Precej bohemsko, ali veliko stanovanje na Lexington Ave. Pritoževal se, da me David Martin ni že prej poslal k njemu. Opravičeval se radi tempa Življenja v New-Yorku. Emmet, ki je igral tako važno ulogo v stvari učiteljice Kosenkine, je neobično[645] simpatičen mož. Ima na sebi nekaj prisrčnega. Rekel sem, da je neka mentalna aberacija Amerikanaca, da nič nočejo žrtvovati za antikomunistično delo. Emmet mi priznal, da je Common Cause brez sredstev. Stara pesen.

23. november

Dopoldne nisem našel Vajsmana. Opoldne Ivanović. Imel sem [s] seboj svojo »Borbo«. Ni pokazal nobenga interesa. Četudi je on sam izdavač[646] v Londonu. To me jako demoraliziralo. Dal sem mu nasvete v pogledu »Benevolent Association of free citizens of Yugoslavia«.[647] Pristal na to, da bivši člani »Jugoslovanskega odbora« v emigraciji imajo v prvi vrsti pravico na podporo. Popoldne Vajsman. Povabil me je, da se v avtomobilu razgovarjava. Ko sva se vozila mimo stavbišča UN, razodel sem mu svoje težave. Takoj pristal na pomoč. Zopet sem iz vode. Zunaj ogromnega Park hotela v bližini Waldorfa ga je čakal predsednik Columbia Broadcast. Njemu sem rekel, da poznam Harold Nicolson, njegovega kolego v Londonu, kar mu je silno imponiralo. Na potu k Peti Ave. videl napis Miramare. Imel sem namen piti kak Manhaten. Tam lastnik Beogradski Sic in še ne Srbijanec. Ogromno navdušenje. Čutil sem se prav domačega. Sic trdi, da se nisem nič izpremenil.

24. november

Najprej v William St. Končno odhod z Vajsmanom. Njaprej v National City Bank[.] Jedna največjih bank sveta. Vajsman tam kolosalno zapisan. Sprejel nas namestnik blagajnika Southerland. Formaliteta otvaranja čekovnega računa izpeljana s filmsko brzino. Rekel, da bom to omenil v svojem dnevniku. Takoj mi izplačano $ 200. Drugače dišem.[648] Moral sem najeti taksi, da sem pravočasno prišel v Normana Thomasa office: Post war world councilien:[649] funkcionar RFL. Thomas impozantna osebnost. Vidi se jaka individualnost. Glava mu je ogromna, originalna. Problem čikaške Prosvete. Takoj uvidel, kaj je v vprašanju. Potem ga prosil, naj mi svetuje, kje bi mogel priobčiti svojo študijo »Italians and Yugoslavs«.[650] Takoj je telefoniral »New Republic«. Nei[z]merno srčen razgovor. Poln pripravljenosti pomagati, kao da ni Amerikanec. Pri odhodu [sem] mu rekel, da verujem, da ni izključe[no,] da tolikokrat kandidat bo končno enkrat ipak[651] izvoljen. Potem v prostore Socialistične stranke, kjer me sprejel sekretar Bekker, ki [je] takoj dal napisati pismo za sekretariat v Chicagu.

25. november

Thanksgiving dan. Veliki praznik. Kitin god. Sedela najprej Rumpelmayer in potem v prijetnem baru u 6. aveniji.

644 Udobno.

645 Nenavadno.

646 Založnik.

647 Dobronamerno združenje svobodnih državljanov Jugoslavije.

648 Diham.

649 Povojni svet.

650 Italijani in Jugoslovani.

651 Vendarle.

26. november
Dan dela v Wilson Memorial Library. Popoldne pisanje članka USA in Jugoslovani.

27. november
Dopoldne pridno pisal in pripravljal članek. Zapreke sestanka s Kiti. America je poslala samo $ 35. Stare katoliške metode. To me posebno ni navdušilo. Pri Žujeviću. Torej sprava London-Fotić, pa Fotićevo vodstvo je splavalo po vodi in Drašković izključen. Srečna rešitev.

28. november 1948–27. avgust 1949

28. november 1948
Dovršil sem rokopis Jugoslavija in USA. Pridno delal celi dan. K[atica] ni imela časa.

29. november
Sivelu izročil rokopis. Naročil mi je, da naj bo rokopis srbsko-hrvatski. Zdaj zopet ni prav. Pa mislil sem, da ima pripravljenega prevajalca. Zvečer Holivud. Prav prijetno, samo mrzla noč.

30. november
Pot v Washington v GreyHoundu, radi ekonomije. Zvečer prispel. Takoj vprašal MayFlower Hotel. Nič ni znano o NCWC. Pa bila je ta dan v tem hotelu. Zopet mi je Krek pobegnil.

1. december
Najprej Jacobsonu, ki se izmotaval glede honorarja Kirckpatrick. Pa imam pravo na to. Pisarna Kirwan zapuščena. Prijazna deva me je sprejela. Popoldne pri Kirkpatricku: Institute ne more se otvoriti 1. januarja. Seve večno odlaganje. Kako pa mi živimo, to nikogar ne briga. Žalosten prvi december.

2. december
Pri Mačeku. Koje mišljenje: Bilo bi bolje za Fotić[a], za nas vse, ako knjige ne bi publiciral. Maček me iznenadil z vestjo, da sta on in Krek vposlala spomenico glede Trsta UN v Pariz. Lepa stvar. In Krek tako mene ubruka[652] pred Mačekom. Ali je to otročje ali je v vsem metoda. Na kraju obiska sem izjavil, da je moja grupa v Argentiniji polna zaupanja v mene, ali da ona »osudjuje Krekovo odtudjivanje«.[653] M[aček] je bil usupljen.[654] Krek je pravzaprav zaslužil nekaj čisto drugega. Potem k Miss Midthun, prijateljici Lele. Simpatična, skandinavskega pokolenja iz Minesote. Dala bo efidevit[655] za Lelo. Po iz[v]estnem kolebanju je vendar pristala, da formalno sprejme Lelo kot house-keeper.[656] Doro mi je bilo okoli srca, da je njeno vprašanje rešeno. To je bila moja moralna dolžnost. Popoldne v uradu komisionarja za DP person.[657] Pri mladeniču, ki je slabo znal zakonske pre[d]pise. Midhurat je mobilizirala urad senator[j]a Southrelanda.[658] V razgovoru stalno se pojavila neka Virginia. Končno se je izpostavilo, da je to tašča sekretarice uradnika, pri katerem sva bila. Tu v Washingtonu vse gre preko sekretaric senatorjev in kongresmanov. Mislim, da smo stvar dobro dovršili. Zvečer v YMCA silno samoten.

3. december
Poseta Pentagona. Zgodaj zjutraj prišel. Radi tega časa posmatrati,[659] kaj je vse v veliki hall. Takega ministerstva pač ni na svetu. 30.000 uradnikov. V vojski samo 15.000. Paradoks našega življenja. Tu je seve poleg ogromne kafeterije drug store, Cleaners, Laundry, Post office, Shoe service, Jewelery shop, Flowers, Berber shop, Uniformstore, Pentago[n] Fedaral Credit Union, Rail Road and Airlines Ticket office,[660] Radio trgovina, trgovina z božičnimi drevesci. Na častnem mestu halla je pa velika tabla z napisom Religion. Tam je v centru slika Protestantski, katoliški duhovnik in rabi[n] na morju pred smrtjo, držeči se za roke.

652 Osramoti.

653 Obsoja Krekovo odtujitev.

654 Osupnjen.

655 Izjavo.

656 Gospodinjo.

657 Razseljene osebe.

658 Howard Sutherland (1865–1950), ameriški politik. Bil je republikanec, ki je zastopal Zahodno Virginijo v obeh domovih ameriškega kongresa. Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

659 Opazovati.

660 Lekarna, čistilnica, pralnica, pošta, servis čevljev, trgovina z nakitom, cvetličarna, brivnica, enotna trgovina, zvezna kreditna zveza Pentagona, železnica in letalska družba.

Mc. Dowell je prišel po mene in me peljal v svoj office. Poročilo o razgovoru je v pismu Zajcu. Zapustil Mc Dowella v nič posebno prijetnem razpoloženju. Kol[i]ko bo še borbe, da spravimo Jugoslavijo na pravo pot. Mislil sem, da je Waler Reed hospital v mestu. Radi tega vzel taksi od hotela Raleigh. Kako presenečenje. Daleč zunaj. Bolnišnica me ni iznenadila. Istočasno je bila gospa Cangajšek pri Marshallu. Čeprav ni bila ura za obiske, vendar sem bil pripuščen Pergleru, ki si je zlomil nogo. Bil je ganjen, kad me je videl. Pa popolni starec, jaz napram njemu pravi mladenič. Nisva mogla se pogovarjati nič »sučastvenega[«]. Prisoten prav prijeten mladenič. Zapustil Pergler[j]a v elegičnem razpoloženju. Kako[r] da se poslavljam od neke epohe. Popo[l]dne grdi dež. Povabil sem Skandinavko v Balkan Room. Prav prijeten razgovor.

4. december

Dopoldne Congressional Library, kje[r] našel signaturo svoje »Pobede«. Nal[a]zi se v CIO. Zanimivo. Opoldne pri Fotiću v George Townu. Precej starinsk[o] fevdalno stanovanje. Izjavil, da marsikaj ne bi napisal, kaj se nahaja v njegovi knjigi. On rekel: »Moralo se je Hrvatima reči.« Ne uvideva kak gaf je napravi[l]. Slednjič razgovor o Lausetu. F[otić] ve, da sem [v] vrlo dobrem razmerju z njim. Bil je na velepolitičnem koktejlu, na katerem se je govorilo o Lausetu kot veliki nadi demokratske stranke. Torej moja domneva že v spomladi je bila potpuno[661] opravičena. Ali bi bila to senzacija, ako bi bil nekega dne Slovenec predsednik USA. Pa to ni niti fantazija. Stvar presoja Fotić jako realistično. Pa že podpredsednik je dovolj. Prerok sem pa že. V zanosu zapustil George Town. Iluzije? Popoldne odpotoval v New-York, kamo[r] prispel okoli 10 ure.

Na Nadin dan sem bil v mogočni gotski c[e]rkvi John Divine. Divn[o] je bilo tam se moliti Njej.

5. december

Nedelja 5. Seveda Breakfast Club. Zvečer Hotel Taft. Prav ljubeznjivo v polutemi.

6. december

Pridno prevajanje srbo-hrvatskega originala.

7. december

Delo nadaljeval. V Public Library za neke podatke. Tesna mi je moja sobica.

8. december

Kralj je že v New-Yorku. Rokopis dovršil: »The debto[r] of Yugoslavia to the USA[«].[662]

9. december

Rokopis izročil Shotwellu, ki mi je pa naročil, da ga izročim Mosleyu v onem strašnem Russian Institute.[663] Popoldne posetil Moseleya. Velik presenečenje. Izredno pristopen. Lepo govoril naški.[664] Bil je v začetku prito [proti] Svobodni teritoriji tržaški. Prevaril sem se. Ne morem imeti v njem zaveznika. Ima nei[z]merno male ženske roke. Zvečer s Katico pri Miramare. Ona bila neizmerno zadovoljna.

10. december

Strašno topla nenormalna zima.

11. december

Poseta Ekhardtu. Mislim, da bo kitajski polom stvari v strateškem oziru, da se tako izrazim, dovesti do zrelosti. Inače[665] pa v taktičnem pogledu se bodo stvari začasno počasneje razvijale. Glede Lauseta nisva prišla do bolj konkretnih zaključkov.

12. december

Slava Kraljevskega doma v srbski cerkvi. Bilo je ganljivo. Kralj v admiralski uniformi, kraljica v nekem črnem capu, ne v kožuhu. Sečenje[666] kolača. Spomin na Nado. Harmoničen vtis.

661 Popolnoma.

662 Dolžnik Jugoslavije v ZDA.

663 Ruskem institutu.

664 Po naše.

665 Sicer.

666 Rezanje.

13. december

Načrt za nov članek »Slav and Balkan freedom«.[667] V Public Library na el Spektorskega.

14. december

Strašno čekanje[668] na ogromni Carnegie denar. Strašna ironija. Svetovni škandal s Hissom. Ubogi Shotwell, ki je postal Acting President.[669]

15. december

Pri Brani v Carleyle. Mladi se še vedno ni udostojio,[670] da me primi. Lepo to na vsak način ni. Videl od srbskih voditeljev v Londonu podpisano izjavo. Fotić in Drašković javni radnici.[671] Londonci izključujejo Draškovića in Djonovića.

16. december

Kraljevo predavanje v Town Hall. Prisotnih 1.600. Ogromna večina starih škatelj. Čital je prav dobro. Sprejet s simpatijami. Ničesar ni rekel o stvaranju Jugoslavije. Poleg mene Kovač s svojo mlado ženo, ki je precej zrela. Francozinja z dolgim aristokratskim imenom. Zunaj na ulici strašna brozga in veter. Skril se v svojo sobico. Carnegie 100 $ končno prispeli po dolgem urgiranju. Popoldne na Jackson Hights določen sestanek v Holivud, pa ostal na ulici radi teškega ozračja. Šla v neznani bar. Katica morala skoraj oditi, pa prej tako kunstna, da si zapomnil ime bara, pa mi telefonirala zmagoslavno, ker je vedela številko telefona, da žal ne more priti.

17. december

Dopoldne Wall St. v moji banci,[672] kjer sem moral dvigniti zadnjih 50 $. Pa saj je Vajsman že v Rimu. Promptno je bil Carnegie ček izplačan. V bankarstvu so res Amerikanci sijajni. Popoldne videl Hamleta Sir Laurence Olivira. Ogromni intelektualni užitek. Samo preveč arhaično razumevanje. Tri ure so pretekle kakor tren oka. Moral sem se vrniti v svojo sobico, tako sem bil prevzet. Sestanek v »Pirouette«. Prinesel »fur«,[673] ki je bil kvitiran[674] z največjo hvaležnostjo. Prišlo ravno v pravi čas. Ne sme ona jutri na pieru v Hobokenu zmrzavati. Zlatni dve urici.

19. december

Donald Harrington sijajno govoril v Breakfast klubu. Na Božični dan se mu je pojavila delegacija z Marsa. Pomen Božiča. Delegati so videli samo pohlepnost, poklonstvo mamomu in egoizmu ali prišel je Božič in bili so povsem izpremenjeni prebivalci sveta. Delegate Marsa je prikazal govornik kot povsem spiritualna bitja. Na koncu vprašal, ali bo Harrington publiciral to njegovo krasno božično pripovedko. Strašno vreme, sneg in burja. Katica je v novem kožuhu v Hobokenu, kjer bo sprejela svojo sestro, ki prihaja na ladiji New-Amsterdam. Mene je dispenzirala, da mi ni treba priti na ladijo. Pisal članek: Slav and Balkan freedom, sugestija Mc Dowella, polkovnika in profesorja. Seve za Saturday Evening Post. Kako pa tja priti?

21. december

Sestanek zvečer Pirouette. Pojavila se sestra Šarlota. Malo preveč židovski lik, drugače pa lepo lice. Polna pojava, malo viša od Katice. Jako melanholična, posledica koncentracijskih taborov, drugače pa mila. Nosi jako lepo prstenje.[675] Radi visokega snega nijeden[676] taksi ni hotel iti Elmhurst. Moral sem spremljati sestro k znani hišici v Bretton Av. Srečno našel pot sredi nepospravljenega snega.

23. december

Bil sem pri spovedi v cerkvi Pavlinistov. Potem takoj pri obhajilu.

24. december

Tužen[677] Božič. Ček Carnegie seve ni prispel. Iz Kalifornije nobenega odgovora. Razvedruje me knjiga An Affair of State,[678] kjer sijajno slikan mi-

667 Slovanska in balkanska svoboda.
668 Čakanje.
669 Predsednik.
670 Še ni počaščen.
671 Delavci.
672 Banki.
673 Krzno.
674 Zaključen.
675 Nosi zelo lepe prstane.
676 Noben.
677 Žalosten.
678 Državna afera.

lieu State Departmenta. Prijetna zabava. Iz Evrope nobene vesti.

25. december

Na večerji pri Rosenfeld. Guska. Čaša francoskega vina. Potem se žuril[,] da bi prišel pravočasno v hotel Taft. Dve sestri šele prišli okoli dese[tih]. Vse polno darov božičnih za mene. Odučil sem se sprejemati darove. Šarloto spremljal v 83. ulico, kjer zaposlena. Seve vse delo »umesne« sestrice. Ponoči vest o Wellesu. Pozneje izvedel, homoseksualna stvar: Duggan-Welles. Kakor srake so kradli dokumente v State Departmentu in jih izročali Sovetom. Bil pri Branu in mu izročil v čitanje članek »Slav and Balkan Freedom«.

26. december

Afera kardinala Mindszentija. Kakor so bol[j] ševiki svoj čas objavili prvi Londonsko pogodbo, tako so komunisti trideset let pozneje publicirali tajne dokaze o pravih namerah Vatikana v pogledu v[z]postavitve Habsburške monarhije. Ils non passeront.[679] Ali stvar je silno značilna. Samo v koliko je vmešan State Department, to me skrbi.

29. december

Brezdelno dopoldne, strašno. Nič se ne gane v tej blazni Ameriki. Poldne 14 ulica. Zopet izplačan ogromni ček od 15$. Kako ponižanje. Prej vedno velik razgovor z Ditchom. (?) Potem Ekhardtu, ki mi priporoča Swifta kot agenta.

30. december

Nesreča s Simićem. H[o]tel sem posetiti brata Singera. Simić, kljub temu, da sem omenil očeta, odbil, da mi da kako malo posojilo. Denar [(]100 $) namreč še ni prispel. Potem po želji Brana posetil Nikolaja, ki je izjavil, da se noče baviti s politiko. Hrvati zahtevajo Drino. Maček dela skupno z ustaši. Imel jako neprijeten vtis. Potem vrnil Žujeviću 10$. Odleglo mi je.

31. december

Na starega leta dan. Zjutraj kriza nekoliko odlegla. Pismo Kernera, da je situacija »favorable«.[680] Zopet kuražen. Od Vajsmana niti od Vogriča nobenega glasu. Klaverno Silvestrovo. Spavajoč prešel v l. 1949. Tudi Katica.

1. januar 1949

Sestanek St. Moritz. Miramar zaprt. Potem v Auberge, kjer teška, nefrancoska večerja. Kaj bo prineslo novo leto??

2. januar

Kralj nikogar ne sprejema. Pridno čita mojo »Borbo«. Dela si izpiske iz mojih smernic socijalne in gospodarske ureditve. Katica misli, da treba »Madono« abschreiben.[681] Bomo videli.

3. januar

Lovell se mi vse bolje in bolje dopada. Pravi Yankee, genus, ki že popolnoma izumira. Sodobni Amerikanec je čokat, debel. Kje so stari časi? Leta 1918. so še bili pravi jenkiji. Kraljič mi je pisal. Grozno. Postoji nevarnost, da bo oslepel.

4. januar

Končno izšel v »America« moj članek: »Kmet v svetovni politiki«. Dolgo je trebalo. V YMCA sedaj stanuje Petković, ki je bil sekretar Korošca in upravnik policije v Niški Banji. Pripovedal mi je, da je Korošec rekel o meni: V[ošnjak] ni niti Slovenec niti Srb. Vse bolj pride na površino, da me je Korošec sovražil radi Nade. Do svoje smrti Korošec se ni naučil srbsko-hrvatsko.

5. januar

Pitam Kohena »Idea of nationalism«.[682] Izvrstna knjiga. Popoldne končno sestanek s Swiftom. Izredno inteligenten Žid. Trdi, da ni »agent«[.] Pozabil sem omeniti, da sem dovršil za zdavnaj zreli rokopis: »A Danube Valley Authority«. Izročil rokopis skupno s »Slav and Balkan Freedom« Swiftu v ogromni palači založništva Mac Millan. To je pa že založništvo. Potem zopet za one bedne šolde v 14. ulico.

7. januar

Pravoslavni Božič. Kralj v cerkvi. Držal, oziro-

679 Ne bodo prišli skozi.

680 Ugodna.

681 Odpisati.

682 Ideja nacionalizma.

ma čital, s prižnice govor. Pismo tiste nerodne sekretarice Shotwella. Hitim v 117. ulico. Ona mi pokaže pismo Kernera, ki ni posebno pozitivno. Zaključil sem, da pišem Mayesu v San-Francisco.

8. januar

Zmešano Žitnikovo pismo. Hoče priti skupno z Zajcem v US. Kako pa to napraviti? »Ameriška Domovina« pozdravlja prihod Pirkmajera v Ameriko. Kaj pa to pomeni? Popoldne in zvečer pri Nikolaju. Bilo precej mrtvo. Sam je pripravil tradicionalno srbsko božično juho in postavil mizo. Z nama večerjal djakon. Ljotićevac, ki me je vprašal, ali znam angleško. Mrtvo razpoloženje. Spominjal sem se Žiče. Kaka strašna razlika. Kaka strašna razlika. Ali mislil sem na Božiče, katere sem preživel skupno z Nado. Posebno ovi tradicionalni v Slankamenu, Vojlovici in Kovilju. Moj Bog, kako je to vse daleč.

10. januar

Dopoldne Kirou v Netherland. Navdušen za Fotića. Misli, da bi mogel Maček z izjavo, da obžaluje, odnosno obsoja ustaška dela[,] doseči psihološki uspeh pri Srbih, in da je ta v prvi vrsti v vprašanju[,] ne oni razgraničenja.[683] V pogledu Tita sve istega mišljenja. Končno bo vendar »doomed«.[684] Potem na lunch z Johnosonom in Heffronom od CCJ. Mislim, da bo stvar uspela. Iskal vezo z Argentinijo za Zajca. Bil v office Rockfeller, da iščem stik z Eurichem od Stanforda. Uglajena sekretarica. Zvečer pri Brani. Dobil pismo za Watsona.

11. januar

IBM ogromna industrijska organizacija. Dolgo trajalo, da sem bil vpeljan v notranji krog. Salon, kjer interesantni perzijanski sliki: Dve lepi mladi ženi dajajo čatlivemu starcu laščice in granatne jabolke v znak ljubezni. Po enournem čakanju se pojavil. Niti se ni oprostil, da me pustil toliko časa čakati. Impozantna, džentelmenska pojava, kakoršne doslej v Ameriki še nisem videl. Bil je oblečen v isti štof kot jaz. Pravil sem, da sem bil l. 1918 v Washingtonu. To, kar sem mu pripovedal[,] vidno ni razumel, kajti vprašal me je, kako je to mogoče, da še vedno nisem amerikanski državljan. Dokaz primitivizma. Takoj vse koncediral, kar sem želel. Bomo videli, ali bo kaj uspeha. Takih officov še nisem videl. Povsodi je napisano: Think. Strojepisače imajo to vedno pred očmi. IBM izdajajo revijo Think in tedenski list. Pozneje sem videl v Who is in America[685] pod Thomas Watson eno celo stran podatkov[,] katerim organizacijam in društvom pripadal, cela litanija trusteeov. Dakle veliki mogočnež. Popoldne v American Management Association,[686] kjer me spremljala neizmerno simpatična researchstarka. Spomini na Matico rada. Dala mi je naslov gospe Gilbert. V celoti dan veliko akcije[.] Kako imam to rad.

12. januar

Roosevelt Hights Grinzinger s Katico. Bila nekoliko »angegriffen«.[687] Smrt Waltera Loewent[h]ala.

13. januar

Commers se zove ta kapitalni boss Catholic committee for refugess.[688] Ali je bil zopern. S teškočo sem ostal rezerviran. Kako ponižanje. Neki intelektualec je moral imati s tem možakarjem prav slabo iskušnjo[.] Kar pobegnil je. Potem ga je moral na zapoved bosa hiteti do elevatora dobri Ditchy. Pa begunca ni bilo več. Komična scena. Najbrž je mogočnež prepozno izvedel o kaki posebni rekomendaciji.[689] Ozlovoljen odšel.

14. januar

Sprejel dve brzojavki Mayesa iz San-Francisca in pismo Kerner. Nič še ni gotovo. Amerikanci so robi svojih noncommitments.[690] Ali so često smešni. Neka filantropska organizacija je prosila za pomoč argentinskega atešeja. Nakar je ta izrazil željo, da se mu naj prošnja pismeno dostavi. Naivni Amerikanci, grozno pohlepni za prispevke so seve takoj napisali gromozansko pismo. Nakar ataše pošlje pismo svoji vladi. Promptna je bila gospa

683 Razmejitve.

684 Obsojen.

685 Kdo je v Ameriki.

686 Ameriško združenje za upravljanje.

687 Napaden.

688 Šef Katoliškega odbora za begunce.

689 Priporočilo.

690 Obveznosti.

Peron. Poslala je ubogim Amerikancem takoj 600 otročjih oblek. Vse se smeje.

15. januar
Mnogo delal v Columbia Library.

16. januar
Nesreča z mojim površnikom. Pustil ga v Kaliforniji in radi nedelje kafeterija zaprta. Zvečer v Taft s Kiti. Ostra pripomba radi starega površnika, ki je prišel v Evropo, da me osreči.

17. januar
Sestanek s Swiftom, inteligentnim Židom, katerega mi je priporočal Ekhardt. Izročil mu oba rokopisa. Times o komunističnem nacionalizmu Tita. Kaka neumnost. Dobri Emmet me je pa celo iznenadil z drugo primero: Tito je nekaj podobnega kakor Franco, to je nianca totalitarizma.

18. januar
Pridno delal Columbia Libraries.

19. januar
Obupan. Kaj bo z menoj. Nobenega odgovora iz San-Francisca. Lek: Delo v Wilson Library. Ali strašno, ko pirdejo misli na preteklost: sijajni dni Pariške konference. Dale Carnegie, Trumanov rojak, je prav primerna knjiga za taka razpoloženja. Zopet 14 ulica in bednih $15.

20. januar
Pisal nervozno pismo v San-Francisco Mayesu.

21. januar
Prišla odrešitev s Pacifika. Imenovan. Srečen, presrečen.

22. januar
Mnogo delal.

23. januar
Kiti in Šarlota z menoj v Couple. Potem Centerbury Tale v Beaconu. Moral v 63 za denar in potem nisem našel več obeh v temi. Odšli. Radi tega veliko razburjenje.

24. januar
Centerbury Tale Lunch s Sokićem in Smythem, ki je vrlo simpatičen. Graja »izdajstvo« amerikanske zunanje politike. Sokić pripoveduje, da poseduje zemljevid kominformske razdelitve Jugoslavije. Ostala bi samo stara kneževina Srbija. Dopoldne pri kralju. Sprejel me je jako ležerno. V sobo je pridrvel mladi sinčič, ki je jako dinamičen in neznansko lep. Rekel se, da še nikdar nisem videl tako lepega otroka. In to je tudi res, nisem laskal. Kritiziral naše srbske Velesrbe. Amerikancem niti Jugoslavija ni dovolj velika niti združeni Balkan, niti cela Evropa in ti norci prihajajo z Veliko Srbijo. Kralj soglaša tudi z mojo uničujočo kritiko Stojadinovića, ki je – to se samo po sebi razume, Velikosrb.

25. januar
Seve po stari srbijanski navadi me je Sokić zopet nasajnkal in ni prišel v New-York. Sokić in beseda. Nemogoče finansiranje potovanja.

26. januar
Po smrti Duggana prvič zopet v Institute for International Education.[691] Teška pot. Ali Miss Mindret Adams kakor izpremenjena. Ali ni spravila skupaj nobenega denarja. Mislim,da je bilo to prav z namenom. Ali napisala mi je lepo pismo za 14. ulico. Čudovito, čudeži se dogajajo. Monsignora Comora se odločil, da mi da ček $ 250. Ne morem razumeti take širokosti. Izven sebe.

27. januar
Neverjetna dogodivščina. Imam ček v roki. Ali Lawyers Trust zaprt. Mala vsotica v žepu.

28. januar
Zjutraj takoj v banko. Takoj plačal stanovanje. Zvečer nemogoč sestanek s Katico. Radi tega v Snake Pit. Škoda za $1,50. Neznosne scene.

29. januar
Bil pri Brani. Čital mi je nemogoč kominike, v katerem soglaša kralj s srbsko šovinistično tezo, da emigracija nima pravice se pogajati s Hrvati v pogledu mej. Navedel sem Mačkovo izreko: No-

691 Inštitut za mednarodno izobraževanje.

čem nazaj v temo l. 1918. Brana je uvidel moje argumente in kako usodepolno bi bilo, ako bi imel Kralj vezane roke. Kupil nov kovčeg in ga v svoji razburjenosti odnesel sam v 63. ulico. Katica ta[ko]j spoznana na telefonu, da sem bil razburjen. Bil pri Bugarskem škofu radi NCCJ.[692] Soglaša. Popoldne Logar pri meni. Nesrečnega Vajsmana še vedno ni iz Evrope. Neverjetno. Zvečer mi pečena jabka šla strašno v tek. Zadnja noč v 63. ulici. Najbrž se nikdar ne vrnem tja. Ni moj milije. Ti »fellows«[693] niso društvo za mene.

30. januar

Nedelja. Preselil se v hotel Dauphin, izgovarja se Dafn. Čutil se kako[r] prerojen v ukusno nameščeni sobi s kopališčem. Kako postaja človek z malim zadovoljen. Sestanek v Sanct Mori[t]z. Ona hoče v »Plazo«. Glasba svira tako prav uspavajoče iz daljine. Skoro hohstaplersko. Nisem je mogel zvabiti v »Dafn«, kjer je čakala steklenica Beaujolea, katero sem pozneje sam izpil na zdravje one, kateri je bila namenjena. Potem v neznani restavraciji izvrstni salmon. Potem na zimo in veter. Končno pribežališče bar »Adimirala«, kjer sem bil toliko krat na lunchu. Okoli polnoči sva se razstala[694] pri subway na Broadwayu. Zaspal kakor zaklan.

31. januar

Vprašanje kovčekov uredil. Potem se poslovil od 12[.] nadstropja. Skupen lunch s prijateljem Norman Thomasa. Poseta grškemu škofu, čangrizljavemu[695] človeku, ki me je prekini bre[z] takta, ko sem navedel neke svoje grške znance. Bil sem v zadevi pravoslavcev in sodelovanja v NCCJ. Ali mož je v luksuznem, skoro bizantinskem milijeju. Tu je denar, to se čuti. To ni naše jugoslovansko kmetavzarstvo. A propos Nikolaj. Kakor sem rekel predhodno[,] vedel sem, da bodo naši srbski abderiri odbili vsako sodelovanje. Meni je pa Nikolaj naravnost zabranil[696] sodelovati. Seve nikakve tako pravice nima. Pri njem sem tudi našel dr. Moacanina, ki mi je na ulici svetoval[,] naj le sodelujem. Moacanin je bil do skrajnosti napram meni ljubeznjiv. Tak strah sem imel, da bom v New-Yorku zbolel in da bom padel kakemu amerikanskemu zdravniškemu oderuhu v roke. Bog, hvala Ti, da sem ostal na zdravju. Rekord, celo leto niti jeden dan bolan. Popoldne najpre[j] Ruzvelt avenija. Tam že čakala Kiti. Sentimentalno slovo. Ogromna luža v ulici. Hitel v office kraljevega Publicity Agenta conte Rasponija. Oddal rokopisa. Conte izredno simpatičen. Niti ne preveč italijansko gladek. Potem pot v Washington, kam prispel pred polnočjo.

1. februar

Zopet Roger Smith Hotel, pa ne soba Ruzveltova, četudi prijetna. Prvi telefon Kirckpatricku. Šele popoldne. IPU nič se ne izpreminja, vedno isti Kozuharov. Moj America članek je bil kvitira, z velikim navdušenjem. Potem v office building, kjer me je sekrata[r]ica Kirvana, ona mogočno navdušeno sprejela. K[irwan] je predsednik pododbora za unutranje izdatke odbora ways and means.[697] Kolosalen delokrug. Bil v officeu Nixona. Popoldne Kirckpatrick. Seve zopet nič. Niti ne ve, ali bo institute na nogah na jesen. Iskali mojo »Pobedo«[698] v CIA. Zastonj, kriva reference informacija v Congressional Library. Miss Midthun obiskal. Stvarna in vendar mila, kakor vedno. Pripovedal sem ji, kaj sem napravil v zadevi Bele. Popoldne še pri kolosalni sekretarici Rosenfelda v DP uradu. Ne smem več priti v položaj biti toliko časa stvarno nezaposlen.

692 *National Conference for Community and Justice – Nacionalna konferenca za Skupnost in pravosodje*. NCCJ je bila ustanovljena leta 1927 kot *Nacionalna konferenca za kristjane in Jude*, kot odgovor na katoliška čustva, ki so bila izražena med kandidaturo Ala Smitha. Njeni ustanovitelji so vključevali ugledne družbene aktiviste, kot sta Jane Addams in Charles Evans Hughes, ki so organizacijo namenili združevanju različnih ljudi za reševanje medverskih razdelitev. Nekaj let pozneje je NCCJ razširil svoje delo na vsa vprašanja socialne pravičnosti, vključno z raso, razredno delitvijo, enakostjo spolov, spolno usmerjenostjo in pravicami ljudi z različnimi sposobnostmi. NCCJ, https://nccj.org/about/our-story.

693 Kolegi.

694 Razšla.

695 Prepirljivemu.

696 Prepovedal.

697 Načinov in sredstev.

698 Zmago.

2. februar

Poseta Kirwanu. Bil hladen ko najčišči Yanky, kakšni so bili pred sto leti. Silno korektno oblečen. Tu je nekaj prišlo vmes. Ne spominja se[,] da smo nekdaj govorili o podeljevanju državljanstva od strani kongresa[.] Odšel precej poparjen. Potem seveda beg v Congressional, stara uteha. Zvečer zunaj v Virginiji pri Kobalovih. Prav prostorna hiša. Pa prodala se ob času, ko so bili v Floridi pri Špolarju. Andrej bo zapustil Pentagon, posvetil se bo Ahorn kompaniji, izdajatel[j]stvo. Pametno. Pri večerji Angležinja iz care, ki me spravila v svojem avtomobilu do Georgetowna, kjer stanuje. Čudil sem se vprašanju Kobala, ali sodelujem pri Molekovem skrpucalu, o katerem ima imenitna gospa Nada slabo mnenje. Razlog, da Kobal zapusti Pentagon[,] je najbrž tudi kolosalna politična dinamika gospe Nade. V New-Yorku bo pa še lahko bolj dinamična.

3. februar

Nisem bil razpoložen obiskati Mačeka: stare kvante. Posetil Miccocija, ki me bo priporočal Bellquistu v Berkeley, ki je jak v State Departmentu. Take ljudi potrebujem. Prava sreča, da sem ga obiskal. Obedujem v bližnji italijanski restavraciji. Popoldne odpotoval v Columbus American Busom. Tragikomika. Ko sem povpraševal v Washingtonu po letalni[h] in železničnih cenah, sem se na žalost prepričal, da so ogromno posko[čile] od preteklega julija. Kar se pa tiče letalne linije, ki sem jo našel v hotelu Royalton v New-Yorku, prepričal sem [se], da so to chartered aeorplani, ki jemljo na pot potnike samo iz New-Yorka. Cena do San-Franciska 89$. Tako sem bil prisiljen bil potovati z busom, kar je dolgočasno podjetje.

4. februar

Zjutraj prispel v Columbus. Odsel v hotelu s čudnim imenom v bližini Capitola. Telefoniral v Capitol. Governor je odsoten, streslo me je. Pa Lokar, ki je pa Locher in sploh ni Slovenec, me bo sprejel. Utanacem appointment za popoldne. Hitim v Ohio State University. Žalostni spomini na zimo 1948. Slednjič našel Mansfielda, ki se je ustrašil, ko me je videl. Kako[r] da se je pojavilo neko strašilo. Predstavil me Nemzeru, korektnem polnem elegantnem mlajšem možu. Stavil mi je razna vprašanja, ki niso bila Bog ve kako razborita u pogled[u] Titoizma. Ni se soglašal z mojimi pogledi popolnoma. Po skromnem lunchu popoldne Locheru, ki me je precej čudno sprejel. Lausche je odsoten več dni, sestavil bo memo o meni. Vidi se prava vidra. Moj površnik in galoše so bile v predsoblju. Vstopim. Kako čudo. Pa governor je tu. Moral me je sprejeti. Takoj sem uvidel slovensko intrigo iz Clevelanda. Jednakopravnost. In ta junak Krek mi ni ničesar odgovoril, ko sem prosil, da se mi pošlje tekst napada Jednakopravnosti. Napravil sem napako, da nisem Lauschetu celo stva[r] pojasnil. Pa jaz sem v takih situacijah vedno jako počaščen. Ne vem, od koga imam to lastnost, od očeta? L[ausche] je hotel vedeti, kdo se je za mene zavzel v Californiji, nakar sem rekel, da Federation of Labour.[699] Nato L[ausche] vpraša, čisto amerikansko: Ali me bo federacija tudi plačala. Omenil sem najprej, kaka škoda je, da se v Clevelandu čisto nič ne brigajo za politična vprašanja, vse samo emigracija. Govoril sem o tem, da je potrebno najti sred[s]tva za politično borbo. Prosil sem ga, naj govori v tem smislu s škofom. Izgleda, da je razmerje napram Kreku še vedno rezervirano. Omenil sem svojo željo, da bi deloval na vztoku. Mansfield je prišel na rešeto. Ni mu bilo prijetno, da je njegovo priporočilo ostalo b[r] ez dejstva. Izrazil željo, da bi me priporočal Becu v Oregonu. Pristal. Dobro sem ga obdelal psihološko. Na koncu je začel slovensko govoriti. Prikazal je svoj odpor proti kandidaturi. »Bičali, bičali so me moji prijatelji, da [sem] se spustil v borbo.« Tako nekako je rekel. Najbolj zanimivo. Ko sem omenil, da njega čaka še drug pot, je to vzel na znanje brez vsake opozicije. Na pravi poti smo. Kamen se mi je zvalil od duše, ko sem se bližal hodeč mimo nebrojnih[700] zastav izhodu, kjer sem uro prej vstopil s čisto drugimi občutki. Imenitno je pa vendar, da je Slovenec gazda tega slavnega kapitola. Popisal bom Kapitol drugič, častitljiv je, poln tradicij, kakor to dolikuje[701] državi, ki sluje[702] kot »majka predsednikov USA«. Samo premala je pisalna miza governerja, kakor tudi ona

699 Delavska zveza.

700 Neštetih.

701 Kot se to spodobi.

702 Slovi.

Petra v Calylu v New-Yorku. Glavno je, da sem s svojo prisotnostjo razbil clevelandske intrige, ki pa lahko tudi prihajajo od katoliške strani. Potem v poteri za mojimi kovčegi, ki so bili poslani po neumnosti kakega črnca v Columbijo. V kinu »Forever Amber«.[703] Moja zabava v Columbusu. Barov Columbus nima mnogo, pač pa povsodi v glavni ulici molijo ponud[b]e »Loans«.[704] Izgleda, da ljudi v Columbusu si prav radi izposujejo[705] denar.

5. februar

Ob 5.30 že na bus postaji. Kovčegov še ni. Naenkrat so se pojavili. Ta kriza rešena. Dolgočasna amerikanska pokrajina. Vozimo se skozi državo Indiano. Prav nič posebnega. Zvečer Saint-Louis. Mislim, da je bil Švegelj tu generalni konzul. Dim. Umazano, vulgarno mesto. Vse vulgarn[o]. Samo Budjevičko pivo izvrstno, seve v amerikanski izdaji. Saint-Louis je železnički center Amerike. Tu se mora prestopiti na poti na zapad. Od tod so odhajali pi[o]nirji tja proti zapadu. Slab lunch bil v Marshallu[.] Zadovoljen, ko zopet na busu. Sijajno spal. Vulgarna publika. Vse vulgarno.

6. februar

To je Missouri[,] Trumanova domovina. Oče njegov je preprodaval mule, ki so grb Missouria. Vozimo se skozi snežno gričevje ponoči. Zjutraj v Tulsa. Napisi na straniščih: Whites. Colored.[706] Še celo segrecaija [segregacija] pri vodopitju. Komično je bilo, ko sem videl v udobni sobi sedeti amerikanske častnika z dvema črnima lepoticama, tudi segregacija. Vidi se, da smo južno Mason-Dixon line. Tusla preznameni[ti] časnik, ki ima čudovito razvito družabno kroniko. To mora biti strašno razvito klubovstvo med ženami, ki imajo denar in 24 ur časa na dan. Society[707] na vrhuncu. Druga postaja Oklahoma City, capital Oklahoma. Okoli kapitala sami petrolejsk[i] izvori, v solncu bleščeči derricks.[708] Moralo se je dovoliti ovo bušenje[709] pred očmi zakonodavcev,[710] ker drugače bi olje odteklo drugam in država bi imela škodo. Država Oklahoma je nekaj manj[š]a od Jugoslavije. Prebivalcev pa ima samo dva mili[j]ona. Spominjam se senrorja, državnika iz Oklahome, ki je bil protikandidat Wilsona na konvenciji v Filadelfiji l. 1916. Kaka bi bila naša usoda, ako bi bil tedaj zmagal Oklahomec? Na meji Texasa smo. Imel sem namen prenočiti v Dallasu, ki je že v ogromnem carstvu Texas. V Dallasu, ki ima ogromne hotele, nisem našel sobe, ker je bil weekend. Niti enega jahača nisem videl. Kje so cow-boji? Slabi lunch v Mineral Wells, kjer hotel nebotičnik. Najbrž koje lečilišč[e][711] Texas: jednolična ravnica, zapuščeno. Niti velikih cres nisem videl[.] Breakfast v Van Horn. V ElPaso že začenja jug. Na meji New-Mexico smo. Španski mestici so tu. V stvarnosti živijo v isti segregaciji kako[r] črnci. Začenja [se] čisto druga flora, vse tuje. Kakteje vseh mogočih oblik. V drugem svetu smo. Sedla poleg mene neznanka iz Tucsona, ki se na mene prislanja tekom noči. Lepa stvar: studentica[712] Social Welfarea v Berkeleyu. Kam bo to privedlo? Krasne palme v Tuscon. V naglici so me obrili. Zvečer v Phoenixu, glavnem mestu Arizone. Carinski pregled, ki se pa tič[e] samo sadja. Bojda radi nevarnosti prenosa bolezni na narančah. Tretja noč. Prav nič utrujen. Poleg mene sedi neznanka, študentka iz Tucsona. Prav blizu se je meni približevala v dolgi noči. Pa vzgojevalec mladine, ne smem se spuščati v aventure in povrh je črne polti. Ponoči v Salome dolgi odmor. Salome je čisto holivudsko-zapadnjaško navdahnjena. Kako ime za naselbino. In je prav originalna. Cel muzej v čast osnovalca, čuvajo se njegove ostroge in uzda njegovega konja. Končno nekaj kavalerijskega. Prejšnji dan smo se vozili skozi prave meksikanske pustinje. Preveč obdelane zemlje res tu ni. Melanhonično, ubijajoče in vendar je New-Texas večji od Jugoslavije. Zjutraj v Los Angelesu. Neznanka želi me spremljati v mest[o.] Hoče me peljati v neki klub, pa iz časnikov sva izved[e]la, da je zaprt radi nepoštenih činov uprave. Fino. Skupni breakfast na moj trošek.

703 Za vedno Amber.

704 Posojila.

705 Izposojajo.

706 Belci. Temnopolti.

707 Družba.

708 Žerjavi.

709 To vrtanje.

710 Zakonodajalcev.

711 Kakšno zdravilišče.

712 Študentka.

Potem me je peljala v center mesta. Bleščeče jutro, prav holivudsko.

8. februar

Zopet v bus. Neznanka si našla znanca v driverju.[713] Sedla je v prvi red poleg šofera in me pustila na cedilu. Nobena nesreča. Prišli smo v snežno pokrajino po solnčni poti skozi prelestna predmestja Los Angelesa. Potem v kmetijstvo Kalifornije, kjer slavi tehnično gospodarstvo svoje triumfe. Vinogradi, nezmerno dobro negovani sadonosniki. Pa to je raj. Nikdar še nisem videl take južne kmetovalske, skrbno obdelane pokrajine. Kultura do skrajnosti. Ogromni vinogradi prav posebno so me navduševali. Zvečer moje luči. Bliža se Oakland. Odsedel v hotelu Saint Marc. V lepi sobi mirno v Gospodu spal. Kaj mi prinaša prihodnji dan?

9. februar

Prva pota v Berkeley Kerneru. Prav ljubeznjivo sprejet. Nisem pripovedal, da sem se pripeljal z busom na južni ruti. To je bilo genialno, da sem izbral južno ruto, ker je severna blokirana od snega in blizardov. Sreča v nesreči. Apartna sekretarica Odegarda, ki me navdušeno sprejela. Kerner mi je izročil ključ mojega officea. Predstavljal me je v knjižnici. Opoldne lunch v Faculty Club. Spretni Kerner mi je takoj našel sobo v Faculty Club. Pravi čudež. Popoldne po stvari v Oakland in se takoj vselil v Faculty Club. Prava Faustovska soba. Idealno. Tu bo delo šlo kako[r] po[d]mazano. Čutim se kot nekaki intelektualni aristokrat. Zopet v stari koži po tolikih ponižanjih. Kerner mi je izročil svojo »Jugoslavijo«.

10. februar

Pridno delam na sestavljanju svojih skriptov. Popoldne pri charimanu Political Science Departmenta,[714] Odegardu. Sijajen, neizmerno simpatičen. Tu bo pa lahko delati. Potem hitim v Los Angeles Ave., kjer silno ljubeznjivo sprejet. Vprašal sem Kelsena za razne nasvete, kako postopati z dijaki. Kelsen je trdno prepričan, da pride od svetovne vojske. Nobena sila je ne more odvračati. Vprašal me je, kako sem l. 1919 tako izbil v prvo vrsto. Kakor da to ni bila izključivo[715] moja zasluga. Skandinavska večerja, ker jako lačen.

11. februar

Breakfasttable. Star gospod mi pripoveduj, da je v Oaklandu bil župan Jugoslovan Slavič, s katerim je bil na univerzi. Pripovedal je o Wheelerju, da je bil silno popularen med dijaki, ali da dijaki niso hodili na njegova predavanja grškega jezika. Končno je predsednik moral objaviti v časniku, da obustavlja[716] svoja predavanja. Čisto amerikansko. Radi papuč[717] v Oakland, ker so se mi stare potrgale. Zagonetna Miss Peck. Ne smem k njej, ker je pri njej v hiši neka umobolna žena. Ali je ta ženska prismojena. Preobilna večerja v klubu. Izdajam skoro nobenega denarja. Kako sem srečen. Truden legel v posteljo, ki je tako divno mehka.

12. februar

Z vso energijo sestavljam literaturo za moja predavanja. Vse knjige si izposojujem[718] in odnašam v klub. Idealno. Seznanil se s prav simpatičnim profesorjem španskega jezika. Izgleda, da je Anglež. Dokaz, v kakem ogromnem tempu smo drveli skozi kontinent, dokazuje brzina: Ena ura 60 milj.

13. februar

Obisk Močilnikaru. Sprejel me v spodnjih hlačah in potem oblekel bleščečo belo srajco. Pokazal mi vse polno jugoslovanskega propagandnega eksemplara. Potem v njegovem avtomobili(dijak) v cerkev. Čisto slovensko. Z nama dva mlada Ohajca. Popoldne sta me obiskala Močilnikar in Vojvodjan Karčanski.

14. februar

Busy[719] dopoldne. Našel zemljevid Jugoslavije in Trsta. Srečal Bilimovića[.] Popoldne na prvo predavanje. Na potu do mostiča postal sem malo sentimentalen. Spominjal sem se svoje docentske

713 Vozniku.

714 Predsednik političnega oddelka.

715 Izključno

716 Zaključuje.

717 Copat.

718 Izposojam.

719 Zaposleno.

dobe in … Nade. Bog, kje so ti časi? Predavanje dobro uspelo. Zanimanje postoji. V svojem navdušenju v San-Francisco. Tam večerjal v Del Moniko. Peš k Terminalu. Vstopil v neko dvorano, kjer so bili neki strašni longshoremeni,[720] ki so mislili, da spada[m] njih. Bilo mnogo črnih.

15. februar

Nazval Bellquista, ki me je takoj prišel obiskati v Faculty Club. Zanimiv razgovor. Pa mož je v ozki zvezi s State Departmentom.

16. februar

Čutim se tako srečnega, tako zaklonjenega. Hvaležen sem Bogu. Miss Peck kakor vedno. Ne morem priti k njej, ker je pri njej neka umobolna dama. Odgovoril sem, da sedaj sploh ne utegnem, ker sem preveč busy, kar je tudi res. Kinsley, neki učenjak, ki dela seksualne »cases«,[721] je imel predavanje. Devet tisoč prisotnih, podpredsednik univerze predsedoval. Drugi dan je bila prava seksualna »pometnja«,[722] kajti opazil sem, da je bilo še mnogo več vročih objemov.

17. februar

Dan Nadine smrti. Dal bom panihido na Pacifiku. Popoldne prvi seminar. Prvi uspeh. Razdelil »zadatke«.[723] Potem izpraševal o home stateu[724] dijakov in dijakinj. Osem se je prijavilo, da izdelujejo »izdatke«.

18. februar

Berkely je »dry«.[725] Mora se potovati v Oakland, da se nekaj popije, odnosno akademska suha zona je daleč kakih šest blokov od univerze.

19. februar

V biblioteki, reserved books,[726] našel Barbaro Riggs iz Arizone. Izgledala čisto passable.[727] Tako živim sedaj mirno znanstveno življenje. Zvečer inspiring[728] razgovor s Kelsenom. Preveč zaupanja ima v socijalno Slovanstvo. Rekel, da črez kakih trideset let bo zgodovinar čisto drugače gledal na naš čas in bo obsojal one, ki so proti socijalnemu Slovanstvu. Trdil je, da je socijalist in jedina nada socijalizma je sedaj Anglija. Kaka nesreča, da imajo sovjeti tako grozne metode. Prihodnjič bom moral vzeti Kelsena malo v roke.

20. februar

Mr. Gillet, izgleda Anglež, prav ljubeznjiv mož od slavnega Bryn Mawr koledža za ženske. Uči špansko literaturo. Poleg nje je v Faculty Club stanujoča Buceta, »ein stolzer Spanier«.[729] Ima v hodniku ogromno špansko knjižnico. Prijetno iznenajen. Beloševič, Rus, moj dijak, me je povabil k sebi na dom. Lepuškasta simpatična ženica, Poljakinja. Prav prijetni večer. Vino in vodka. Bil jako zgovoren.

21. februar

V San-Francisco. Posetil Mayesa, ki mi je rekel, da Kerner ni bil razpoložen, da kaj napravi. Tako je uplival Drew Pearson. Pozval attorneya,[730] ki je obljubil, da bo interveniral, zahtevajoč »retraction«.[731] Najprej pa moram dobiti »statement«[732] FBI. Tu imam vsaj prijatelje. Cvetkovića nisem našel. Zgodaj nazaj v San-Francisco.

22. februar

BirthDay[733] Washingtona. Dež. Dopoldne Kay, popoldne Herndon. Tu v Ameriki se mora lepo postopati z dijaki. Pa so prav dobro vzgojeni. Zadovoljen sem. Popoldne me je gospa Beloševič odpeljala na mesto, kje[r] je sestanek Fundacije Leva Tolstega. Govorila je hčerka Lava. Zadeva DP. Nekoliko besed izmenjal s Tatjano, ki je seve že starejša dama, pa dinamična. Zvečer v San-Francisco. Večerja pri Cvetkoviću. Tam kapetan, ki putuje okoli sveta. Cvetković pripoveduje, da je

720 Delavci.
721 Primere.
722 Zmedenost.
723 Naloge.
724 Domače države.
725 Suh.
726 Rezervirane knjige.
727 Zadovoljivo.
728 Navdihujoč.
729 Ponosni Španec.
730 Odvetnik.
731 Umik.
732 Izjava.
733 Rojstni dan.

Molotov padel v milosti Stalina, ker je Simiću izdal, da se namerava Tita likvidirati. Nakar je Simić vse javil Beogradu in tako je cela slamastika prišla na površje. V kratkem bodo veliki dogodki. Te vesti dobiva iz Washingtona. Ne vem, kak izvor ima W[ashington]. Kranjske klobase brez hrena.

23. februar
Knjižnica polna kakor košnica. To je najbrž pacifični zrak, da sem po predavanju nekoliko utrujen[.]

24. februar
Seminar. Ker Kay še ni gotov s svojim poročilom, moral sem govoriti o jugoslovanski politični literaturi. Imal sem poleta. V knjižnici so liberalni. Morem odnesti[,] koliko hočem knjig.

25. februar
Moji učenci so pridni in ambiciozni. Dopada mi se, kadar trg pred Wheeler Hall kar vri od dijakinj in dijakov. Moj Bog, koliko mladosti. Čutim se v svoji mirni sobi tako zaklonjen. Tako sem zadovoljen. Katica je reagirala na moje pismo »Najkrutejša« s pismom Dante – Beatrice. Dolgo je iskala koncentracijo. Od Vajsmana niti najmanjšega znaka življenja. Najzanimivejše je, kako psi nemoteno pohajkujejo po učilnicah. To napravlja tako neznansko »gemitlih«[734] vtis. V učilnicah ni katedre. Profesor in dijaki so izravnani.

27. februar
Prohibition[735] v Berkleyu. Miljo do campa ne sme se točiti vino in druge alkoholne pijače. Ker toliki dijaki imajo avtomobile, je ta odredba brez pomena. Ni kalifornijskega solnca. Dežuje. Sosed na drugi strani kopalnice je neki pedant, ki se ure in ure zapira v kopalnico, tako, da ni dostopna. Profesori so pač bolj srednošolske[736] baze. Nimajo niti nastopa evropskih svojih kolegov. Razgovori pri breakfast table so včasih prav mučni, sama »Fachsympelei«.[737] Sami astrologi, matematičari, filologi …

28. februar
Obiskal Bellqista. Drajnič je kulturni ataše v Beogradu.

1. marec
Poseta SanFranciska. Še vedno imam kak dolar v žepu. Bil v FBI, kjer zahteval, da se mi da statement, da nisam bil aretiran v San-Francisco. Bil popoldne pri Vodušeku, kjer pili vino. Nenevarni razgovori. Slovenski duhovnik, ki je bil v Kini, mi je pripovedal o njej.

2. marec
V srečni poseti čeka, ali ogromni odtegljaj za »income tax«.[738] Šetam se rad tam po ulicah onstran Sather Gate.

3. marec
Imam bančni račun pri American Trust. Kako hitro se vendar dobi bančni račun. V tem pogledu so res Amerikanci občudovanja vredni. Bil pri Kerner. Nisem bil posebno navdušen. Tam bil dr. Farkas. Skupaj sva bila na lunchu v Faculty Clubu. Dinamične Slezijanec, ki se mi dopada. Pravi, da je 1. Popoldne uspel seminar. Posebno pridna Židinja Roth iz New-Havena. Molotov odpuščen. Kaj pa to pomeni? Kupil si vino onstran prohibitivne črte. Domača hladna večerja v »Faustbude«. Nadinu sliku dal v okvir. Prodajalka okvira vprašala, da-li je to moja »Adore«?[739] Ko sem postavil sliko na pisalno mizo, polastil se je mene cel val spominov.

5. marec
Pridno pišem predavanja. Spomlad se budi. Čudovito cvetje v parku. Katica ništa ne piše. Popoldne gospa Beluševič povabila na blini v ruski klub. Z nami bil Lancev. Sobica blizu ruske male cerkvice. Vse v malem razmerju, ne pa izvrstni blini z ikro. Lancevu na stanovanje. Potem pa z mladim srečni vseslovanskim parom v kino.

8. marec
Povabil mladi par kakor tudi Mayesa na večerjo Chez Camilleu, kjer je vse sijajno klapovalo. Vino

734 Prijeten.
735 Prepoved.
736 Srednješolske.
737 Pogovor o poklicnih zadevah.
738 Davek na dobiček.
739 Ljubljena.

bilo izvrs[t]no, kakor tudi sijajno prirejena riba. Prav uspeli večer.

9. marec
Jako sem soliden. Zajec se mi ne zahvaljuje za ček, katerega sem vposlal.

11. marec
Počasnost amerikanska. Takoj po prihodu naročil New-York Times. Še vedno ga ne dobijam.

12. marec
V zadnjem trenutku se odločil, da putujem v Pino Alto Salzijancem. Pokrajina zanimiva, pa nič prav posebnega. Salezijanci v krasni vili, ki jo sezidal neki amerikanski bogataš sredi polutropičnega parka. Pa strašno hladno vse. 25 bogoslovov vseh mogočih narodnosti. Na pet učencev eden profesor. Tokom štirih let ima vsak bogoslov pravo, da izstopi, ako se mu ne dopada. To je pa res lepo. Samo vse strašno hladno, brez vsake topline. Vino pil z neizmerno simpatičnim ravnateljem Knificem. Pozneje šele prišel Farkaš iz San-Francisca, kam je šel po ključ za vilo, kjer se bo vselil Knificov brat. Dolgo sedel z Farkašem, ki je kritiziral Kreka, da ni na višini. Žebot je čisto obmolknil.

13. marec
Zjutraj ob 6 gromozensko ropotanje; strašen budilnik. Mladince se budi. Sobe hladne, ni prijatno. Moj Bog, ne morem se navduševati za tak milije. In kljub temu je ravnatelj duša od človeka. Zgodaj se poslovil. Prlek Farkaš me je peljal do San Cruza. Opoldne se vrnil v Oakland. Nedeljska ubijajoča tišina. Kerner nervozno povprašuje, kje tičim. Popoldne je koktail. Dobro razpoloženje. Gospa Kerner fina Amerikanka. Mnogo razgovarjal z gospo Odegar. Skoraj nobenih Amerikancev ni bilo.

14. marec
Po predavanju se meni predstavil dr. Wuest, katerega je poslal Kerner. Moj assistant. Popravlja moj hvaležnost[ni] rokopis.

15. marec
Božansko lep je Glockenspiel bližnjega Berkleyskega stolpa. Čujem ga v svoji tako intimni sobici. Popoldne pri Slaviču, ki je bil predsednik občine Oaklanda ob času vojske. Lep človek, že star, pa se je že popolnoma amerikaniziral.

16. marec
Dopoldne pri Kernerju, ki odbija vsak razgovor o nadaljevanju mojega akademičnega dela. Poparjen sem. Nisem to pričakoval. Zvečer pri Kelsenu, ki se izgovarja, da nima nobenega vpliva. Zopet razgovor o bolševizmu. K[elsen] preklin[j], da se je posvetil državnim vedam, zakaj ni postal matematičar. Strašno ubit v pojem. Drugič mi že rekel, da črez kakih sto let bodo zgodovinarji smatrali, da je največje delo Slovanstva, da je ono stvorilo socijalno gospodarstvo sov[j]etskega tipa. In to pravi Kelsen, ki je že toliko napisal proti sov[j]etski državi. Posodil mi je Visinskega.

17. marec
Po predavanju, ki je sijajno uspelo, pri Odegarju, ki je bolj mehek ko pa Pemec. Morebiti bom pa vendar uspel.

20. marec
Izlet v Los Aktos. Na slepo srečo, da bi našel famozno Miss Peck. Vrlo milovidna pokrajina z sodobnimi letnikovci.[740] Koliko komfor[ta] mora biti v teh hišah. Našel renč slavne Pekice. Povabila je ona Nado in mene na ranč, pre[d] toliko let[i]. Prišel sem sam. Posebnega gospodarstva ni. Hiša staromodno urejena, silno »ujutno«, kolikor sem videl skozi okno[.] Sedel pred hišo in razmišljal. Tam na strani pravi svetogorski »pirg«, ki je bil namenjen Nikolaju. Pa je pobegnil iz tega sužen[j]stva. Stari spomini. Tam v Londonu, v sobah z Lenbahovimi slikami, ki so seve prodane in pogled na bajno razsvetljeni London. Nazaj skozi Stanford in potem črez dolgi most preko morskega zaliva. Melanholično se vrnil v območje berklejskega kampanila, katerega zvon[j]enje je tako božanstveno.

21. marec
Po predavanju hodim navadno mimo tenis igrišča, kjer skakajo vitke plave Amerikanke, žolte, male Kitajke, pa tudi kaka črnka z nič poseb-

740 Poletne hiše.

no tankim zadnjim delom. To je res razstava vseh mogočih ras.

22. marec

Tudi Kerner nima rad tega nesrečnega Rouceka. Priprava na moje javno predavanje. Še nisem izbral pravega naslova.

23. marec

Dež v San-Franciscu. Riba po dalmatinski pri Dominiku in Johniju ni bila nič posebnega. Zvečer nekoliko utrujen.

24. marec

Dolgočasnost. Iz Hoover Library naročene knjige še vedno niso prišle[.] Knjižnica dupkom puna.[741] To je pravi ruch k učenosti. Marsikatero prijetno žensko lice. Samo Barbara je izginila.

25. marec

Sestanek z Rožmanom. Pritoževal sem se nad Krekovim postopanjem. Optimistična nota radi vesti iz Washingtona. Rožman pravi karantanski Slovenec, ni soja fanatika Mahniča. Povabil ga v Berkeley. Skoro obljubil. Izročil mu načrt Jadranskega sklada. Potem me peljal Mayes v City College daleč zunaj. Sprejel naju je dean[742] hotelirske šole. Prišla sta tudi dva tipa, ki sta čisto izgledala meščansko polo. Mayes uvidel, da to ni nič za mene. Razgovor z deanom tekel v duhu hotelirstva. Lunch v prost[oru] namenjen[em] »Faculty« members[743] hotelirske šole.

28. marec

Končno prišla spomlad. V parku pred klubom divno cveti magnolija. Koliko spominov na Gorico. Tužni spomini. Zvečer v kinu. Druge zabave pač tu ni. Encentmen[744] je res diven.

29. marec

Končno pri zobozdravniku Andjeliću. Božanstven pogled iz višine na »bay«[745] in na Telegraph Hill. Redko sem videl kaj tako divnega. Tu prestanejo zobi boleti. Potem k škofu, ki mi ni dal pismo, za katero sem ga prosil: Jadranski sklad. Inače[746] skladen razgovor. Vse odobrava, karkoli mu govorim o skupnosti naših katoliških in pravoslavnih duhovnikov. Bo govoril s profesorjem Turkom. Prav harmonično slovo. Prej sem mu pa še izjavil, da je grda laž, da hočem Kreku izpodneti[747] stolec. To se protivi vsem mojim tradicijam in moji politični pameti. Sol[n]ce in toplina. Na Wharfu obedoval, pa ni prava ljubezen s kuhinjo v »našem« ribjem restorantu. Potem v »entertainment«[748] v amerikanskem stilu. V prvih vrstah moški, ki bul[j]ijo s svojimi strastnimi očmi na ženske, ki se slačijo in obenem plešejo. Kako siromašno je to. Silno degustiran. Hitim v St. Francis hotel po svoj plašč, tako je zvečer hladno.

30. marec

Seve Vodušek me ni povabil na banket na čast škofa in imel nesramnost, da mi je pod nos podtaknil povabilo banketa, ki je bil prejšnji dan.

30. marec

Wuest, mladenič n[e]mškega pokolenja je moj resarch assistant.[749] Pogodil se s Kernerom glede mojega predavanja: »Masary[k] versus Stalin«.[750]

31. marec

Miss Roth imela svoj report o jugoslovanski ustavi. Bilo je precej mršavo. Zopet sem moral samo govoriti skoro dve uri. To je vsaj govorniška vaja.

1. april

Nathan Price me je peljal v Saint Helena. Lepa vožnja. Samo zvečer dolgočasno. Bil čisto sam v hotelu Saint Helena. Izpil nekoliko kozarcev domačega vina v baru, kjer sem pivo in viskopivce skoro izmerjal, da ne pijejo vina.

741 Nabito polna.
742 Dekan.
743 Članom fakultete.
744 Začetek.
745 Zaliv.
746 Sicer.
747 Izmakniti.
748 Zabava.
749 Pomočnik.
750 Masaryk proti Stalinu.

2. april

Najprej dolgočasnim Jakšetovim. Pustili so me na zraku antisambrirati. Pred hotelo[m] je že čakal Prince, ki me je najprej peljal v svojo domačijo. Tam sem pa bil drugače sprejet, ko pri teh blaženih Slovencih. Krasne palme pred obširnim poslopjem, ki me je toliko spominjalo na vilo Judit. Kako ukusno staro pohištvo. Čutil sem se v tej hiši kakor prerojenega. Price predstavil me je svoji soprogi in pa živahni »mother-in-law«.[751] Pripovedal sem jim o mo[jih] dogodivščinah, kako sem izgubil dve biblioteki. Kljub temu ne neham zbirati. Potem v vinery[752] Inglenook. Vse ogromno. Cisterna s 40.000 galoni vina. Povsodi spomini na pre[j]šnjega nemškega lastnika. Napisi, sodi z okraski. Čutil sem se v svojem elementu. Potem v drugo vinery Berenger. Tam še veličastnejše. Kleti izdolbene v kamenje: delo kitajskih kulijev. Prijeten lunch pri Pricovih. Potem me je peljal Price v okolico. Opažam, kako so opustošene bližnje gore; gozdovi so razirani in nikdo ne pogozduje. Zvečer večerjal v udobnem Gothardtu, kjer povsodi po policah razna helenska vina. Seznanil se s podjetno Amerikanko iz Oaklanda. V njenem vozu do hotela. Pozabil omeniti popoldansko poseto Jakšiću s Price. Zopet nisva smela v hišo. Slabo vino pili. Čisto slovensko. Moram se opravičiti pri Priceu, da sem ga sploh zvabil tja.

3. april

Solnčno, nepopisno lep dan. Obisk gospej Vidović, ki me je sprejela v kuhinji. Obed: starokrajski štrudel od sira. Potem me je peljal Vidović – mladi Jakše me ni hotel peljati tja – k Hencu, katerega sin ima častno mesto assistant postmaster od Saint Helena. Prvo vprašanje tega možakarja je bilo[:] Ali sem še vedno za Jugoslavijo. Njegova žena za neodvisno Hrvatsko. Neprijetno ozračje. Pošteno sem odgovoril. Kaj vpliv je tu merodajen? Drugo, prejšnje leto je bilo čisto drugo razpoloženje. Takoj se vrnil v Berkeley.

4. april

Kako diven je ta stolp v Berkeleyu, pravi simbol univerze. Kedaj bomo mi imeli mi kaj takega. Moja misel: Brioni. Stavb je tam dovolj. Samo profesorje je treba imeti. In tako lepo, nekako slovensko je gričje v ozadju stolpa. Čudim se ukaželjnosti te mladine. Polna je dvorana knjižnice. Toliko sveže mladine, to je radost. Najbolj zanimivo je opažati tenis igračice šole za fizično vzgojo. Skakutajo[753] v svojih kratkih hlačicah, da je veselje. Kitajke, bele Anglosaksonke in – črnke. Rasna jednakost. Čudovito, kako je Amerika vzgojila to ljudstvo, dvignila sinove kulijev. V tem je delo Amerike nedosežno.

6. april

Zvečer pri Kelsenu. Pripovedal mi je dogodivščino o cesarju Karlu. Cesar ni imel časa čitati njegov ustavni načrt avstrijske konfederacije. Neki dvorjan Sarga je rekel, da bo dal ustavo v kako detektivsko povest, ki leži na cesarski nočni mizici. In vendar ni čital.

7. april

V San-Franciscu. V State collegeu obiskal White, precej srednješkolski tip. Me ni navdušil. Mayes ni več v AFL, ampak v zvezi mesarjev in mesarskih pomočnikov. Kaj se je pa zgodilo? Potem Miss Herron v Saint Francis. Zvečer v drawing roomu[754] Slovenka iz Šangaja, ki je bila dvakrat na mojih predavanjih in ki se je enkrat z Miss Roth sukobila[755] pri moji mizi. Njen oče bo prispel iz Šangaja v maju.

8. april

Precej dull[756] večerja Association political science[757] pri Angelu. Dolgočasen referat v Hooverovem načrtu. V hladnoči se vrnil v moje odaje. Spoznal se s Sokolovskim, prejšnjim poljskim generalnim konzulom. Precej zmešane predikcije[758] o bodočnosti. Me ni navduševalo. Hronick iz Sacramenta.

751 Tašča.

752 Vinarija.

753 Poskakujejo.

754 Risalna soba.

755 Sporekla.

756 Dolgočasna.

757 Združenje politične znanosti.

758 Napovedi.

9. april

Zborovanje Association. Dramatična diskusija o Kini. Idiotski Maršal, ki je po izkušnji s Titom hotel osrečiti Kitajce s ličnim režimom. Ta Maršalova akcija je bila posetek zmage komunizma na Kitajskem. S kako malo pameti se vlada svet, stara Oxuensternska pravljica. Popoldne poročilo Catlebiya, moje edine nade, o »underdeveloped areas«.[759] Oglasil se z uspehom k besedi. Zvečer sam. Pri slavnem Blakeu, ki pokazuje ambicije kakor pokojni Kocelj, ki je umrl pred letom in pol. Torej ni bil napaden od »Burglarjev«.

10. april

Santa-Cruz. Krstulović, lastnik hotela Saint--George seve ne ve nič o meni. Njegova soproga ambicionirana Spličanka. Počutil se izvrstno. Sedeli zvečer pri čaši vina. Tudi drugi hotel ponosni beli Palomar je lastništvo Jugoslovana. Bil tudi v Pino Alto, kjer sem naprosil Knifiča, da bi dal affidavit Vogriču.

11. april

Poseta presidentu State Collegea Leonardu, ki seve ni dobil v roke moj življenjepis. Seve ni nič vedel o meni. Mislil je, da sem »a Dane«. Precej primitiven amerikanski tip, pa drugače menda »all right«.[760] Potem ohrabrujoč razgovor s Castleberry. Potem izgubil časa z Immigration office.[761] Škandalozan rižot pri Kocelju. Rekel sem, da je ta rižot za Amerikance, pa ne za Jugoslovane. Izgubljeno popoldne. Tehnično božanstveno spajanje cest v bližini »Cow Palace«. Rodea ni bilo, pač pa zanimiva razstava živine.

12. april

Dopoldne pri Charimanu Department of Engeneering[762] O'Brien, ki je inteligentno pregledal moj rokopis »Danube valley authority«. V vprašanju je moje predavanje. Izgubljen rokopis mojih predavanj. Zagonetka, kako se je moglo to zgoditi. Pa hitro v eni uri rekonstruiral predavanje in Hvala Bogu imam rokopis o agrarni reformi.

14. april

Slab seminar. Moral sem mnogo sam govoriti.

15. april

V Saint-Franciscu. V muzeju umetnosti razgovor z dr. Freemanom. Zaključek: pot Meštrovića je treba odložiti na jesen. Ali bom tedaj še v Frisku?

16. april

Ponovno pot v Santa Cruz. V busu seznanil se s Holanžanko,[763] ki se je čudila, da se v Jugoslaviji govori »jugoslovansko«.

24. april

Recess.[764] Čutim se kakor šolar, ki gre na počitnice. Zjutraj se odpeljal v Santa Fe v Bakersfield. Sijajni vagoni, to je pa že tretji razred za Bogove. Srebrni vagoni. Seve prispel na postajo Oakland prerano. Santa Fe ne gre v San-Francisco. Bakersfield prestop v buse. Čisto amerikansko[.] Na potu odmor. Tam »Največja razstava kalifornijske flore in faune«, katere seve nisem razgledal[.] Pač inspektioniral čopor[765] mrh, ki so stale nasedlane, da bi se kdo njih usmilil in na njih jahal. Zvečer prispel v Los Angeles. Odsedel Haywardu, starem hotelu u centru mesta. Cvetkovića seve ni nikjer. Večerjal v malem rumunskem res[t]oranu, kjer piščeta na ražnju.

25. april

V Hooywood. Kako bom našel Vorkapića? Končno našel pot v Culver City. V Metro GodwynMayer nobeden ne pozna Vorkapića. Slednjič sem vendar našel v beležnici prevrnjene začetnice, dane od gospe Krstulović. Tako sem konečno vendar iztaknil Lokovića, ki je Jugoslovan stare šole. RKO je či[s]to prazen, brez življenja. Za Vorkapića tudi on ne ve. Pa dal mi je naslov Krizmana. Zvečer trudno legel. Grozne daljave in ni podzemne železnice. Area mesta je na drugem mestu na svetu. Los Angeles z okolico ima že 4 mili[j] one prebivalcev. Ima pa samo dva dnevnika. Nisem omenil, da sem izrazil željo v MGM, da bi obiskal studio, so mi pa rekli, da rabi cel teden, da

759 Nerazvita območja.

760 V redu.

761 Urad za priseljevanje.

762 Predsednik Oddelka za inženiring.

763 Nizozemko.

764 Počitnice.

765 Krdelo.

se dobi odgovor na prošnjo. Čisto amerikanska birokracija.

26. april

Popoldne sestanek s Polyzoidesom, pravim Grkom: simpatičen, hoče pomagati. Spiro Skouras[766] je v New-Yorku, pa prihaja od časa do časa v Los Angeles. Charles Scouras[767] je veliki finansije. Izgleda, da Skourasi še niso prišli črez stadij zidanja cerkev. Nimajo smisla za kulturne stvari. Pri Krizmanu v televizijskem studiu. K[rizman] je v KFJ director of arts.[768] V njegovem officeu v kotu Krizmanov klub njegovih dimenzij, pa nima vezi s slavnim bidermajerskim domačim umetnikom.

27. april

Še vedno iskanje Vorkapića in Police. Obisk UC v Los Angelesu. V biblioteki našel moj »Dying« s posvetitvijo profesorju Allinu. Čudna arhitektonika, vse zgradbe v nekem čudnem romansko-bizantinskem slogu. Hodniki mračni. Pa lep pogled s terase. Iztaknil prijazen lokal Frasakati. Tam interesantne starejše ženske izgleda iz prej[š]njih period filma. Zvečer navadno smrtno truden. Urezal se v talmi francoskem lokalu, ki nima hors'oeuvre. Razočaran. Pa Amerikanci amerikaniziraju vse gostilne, ki pripadajo sinovom drugih narodov. Vse se amerikanizira. Na tolikih poljih so Amerikanci največji mojstri, samo slabi so kuharji in ne vedo, kaj je dobro.

28. april

Slednjič našel Vorkapića. Chairman of the Department of Cinema.[769] Interesanten človek. Iz Sremske Mitrovice. Nikdar ni bil v starem kraju. Dal mi naslov agenta Lichtiga. Dolgo čakal Polića. Ni ga bilo.

29. april

Zjutraj se pojavi Todor Polić. Pravi dinarski tip, pa primitiven. Domoroden[,] samo primitiven do skrajnosti. Pripovedal je, kako je kopal kanal. Hvalil prvo Jugoslavijo. Večja demokracija neko je v Ameriki. Skušal ga zanimati za vprašanje, da bi našli naši Balkanci teh grešnih 2.500 $ za moj course.[770] Najprej pristal, potem retiriral. Omenil skupnost s Skourasom, tudi to ni upalilo. Videl ogromno brijačnico,[771] v kateri frizer[]i sami dijaki. V Hollywoodu videl pri sedlarju West sedlo; cena 50.000 $. Trgovec je prepričan, da bo sedlo prodal.

30. april

Drugi sestanek s Polyzoidesom mi ni bil usojen. Vendar ulovil starega Lichtiga, ki je trdil, da bi koštal moj »Master of the world«[772] 5 milijonov dola[r]jev. Pa takoj popustil za milijon. Zvečer mi je jako dopadel film: Little women.[773]

1. maj

Povratek v Berkeley. Nisem še videl časnika, ki bi imel tako ogromno število anons. Pa seve za mesto od 4 milijone prebivalcev samo dva dnevnika. V Bakersfieldu zopet isti saddled horses,[774] prava kljusta. Zvečer zopet občudoval vitke oblike Campanila v Berkeleyu.

2. maj

Zopet stari tok. Priprava za predavanje o Masaryku.

4. maj

Avdijenca pri Odegardu. Moj argument, da nobena amerikanska univerza ni črtala kaka pre-

766 Spiro Skouras (1893–1971), grško-ameriški pionir filmov in filmski vodja, ki je bil predsednik Foxa 20. stoletja od leta 1942 do 1962. Odstopil je 27. junija 1962, vendar je bil več let predsednik podjetja. Spyros P. Skouras, *Spomini* (1893–1953), https://www.amazon.com/Spyros-P-Skouras-Memoirs-1893-1953/dp/0615769497.

767 Charles Skouras (1889–1954), ameriški filmski vodja in predsednik Fox West Coast, rojen v Skourohorionu v Grčiji. On in njegova dva brata, George Skouras in Spyros Skouras, so prišli iz Grčije kot revni sinovi ovčjega pastirja, ki so postali vodilni v filmu. Spyros P. Skouras, *Spomini* (1893–1953), https://www.amazon.com/Spyros-P-Skouras-Memoirs-1893-1953/dp/0615769497.

768 Direktor umetnosti.

769 Predsednik oddelka za kino.

770 Tečaj.

771 Brivnica.

772 Gospodar sveta.

773 Majhne ženske.

774 Osedlan konj.

davanja o zunanjem governmentu ali o zunanji politiki. Trudim se na sve [vse] škriplje. Plakati: Lecturer for Spring term.[775] Lepa karijera, na kraju to, kar sem bil l. 1912. Smešno.

6. maj

Bil v San-Franciscu pri Mayesu, ki našel sponzor[j]a za Vogriča. Zopet so jo Slovenci pokidali. Opoldne v italijanski resoraciji [restavraciji]: Vanessi. Strašni špageti, kakoršnih nikdar v življenju nisem videl. Popoldne ob 2,45 Barrows v klubu, ni vedel, da imam predavanje ob 3.15. Neizmerno simpatičen gospod, pa povabil tudi Belqista na čaj na verandi, kjer pogled na divno cvetoče eksotično drevje. Potem predavanje o Bizantu.

7. maj

Mnogo pisarije. Zvečer Kelsen. Prijeten razgovor. Zukunftsmusik:[776] Balkan, Srednji in Bližnji vztok univerza na Brionskih otokih, modifikacija mojega načrta iz dobe okupacije. Predložil, pol v šali, da bi Kelsen bil predsednik. Pa za profesorja ni bil rad.

8. maj

Pridno delal. Dovršil Masary predavanje. Mora biti nekaj izrednega. Popoldne, da se odmorim v Vseučiliščni botanični vrt. Na potu za oni tako misteriozni laboratorij na vrhu, kjer se je menda prvič odkrila atomična energija. Stupendno[777] tropično cvetje in rože.

9. maj

Koliko mladine tukaj na campusu … Kako silno to osvežuje. Kako igrajo tenis črnke, žolte in bele, rasne študije.

10. maj

Predavanje Grkom in Grkinjam v Union House. Dvorana pač gosposka. »Grčija in Jugoslavija«. Toplo sprejet. Pač drugi svet ko[t] amerikanski, pa sledovi amerikanske civilizacije v vsakem oziru. Milo mi je bilo. Na kraju citiral zadnje verze, katere je napisal Byron v Mesolongi.

11. maj

»Paris in Spring«.[778] V Faculty Club. Neverjetno[,] kako so žene in profesorske hčerke v brzini okinčale na duhovit način prostore kluba. Vse je bilo odločno, samo prave pijače ni bilo: Trirazne bovle so bile strašne brozge in kemična formula je bila napisana na strani. Čisto amerikansko in amerikanska kompliciranost. Seznanil se s Peace in gospod Snyders, ki mi je pravila, da je bila v Dubrovniku in da ima dve sliki iz Dubrovnika.

12. maj

Thurnherr in hčerka sta me obiskala, sedeli v onem strašnem salonu[,] kjer imajo tudi žene pristop. Prav animiran razgovor. Mož je prav simpatičen.

13. maj

Congreve: The Double Dealer.[779] Sijajno igrano v Wheeler Hall. Posebno mi padla v oči plava Židinja, ki je igrala koketko prav sijajno.

14. maj

Panihida Nadi tu na Pacifiku v mali srbski cerkvi. Vrli Dostije [Dositej] Obradović je kar zvezal pomen z božjo službo. Sredi molitve mi je Nadino ime prišlo na uho. Vedno sem srečen, kadar je ta moja moralna dolžnost izvršena. Po New-Yorku San-Francisco. Kaka mesta bodo še imela čast, da se v njih održava[780] Nadin pomen. Na obedu pri Dositiju. Prav prije[t]no. Tam social worker[781] YMCA. Potem Pešiću. Interesantna čista dinarka, čerka[782] malega sinčiča. Strašne obsodbe Amerikancev. Pri gospej Katici Gregovič, odličen del mesta. Lepo stanovanje. Predsednica Kluba jugoslo[van]skih žen prav reprezentativna. Zvečer Claremont Hotel. Tam večerja Recognition Cluba PI ES As, to je fraternity in sorority[783] najodličnejših dijakov političnih znanosti. Generalni konzul Indije je imel določen govor. Zanimivi razgovori z dijakinjami, nekaj boljega. Gins me je spremljal domu. Ima dobro srce.

775 Predavatelj za pomladni termin.

776 Prihodnost glasbe.

777 Čudovito.

778 Pariz spomladi.

779 Dvojni trgovec.

780 Prireja.

781 Socialni delavec.

782 Hči.

783 Bratstvo in sestrstvo.

17. maj

Pri Pettittu, assistentu predsednika. Ime s štirimi t je značilno, je pač mickan v vsemu. O vseta akademska birokracija. Brez uspeha. Daily-Californian ni prinesel ne besede o mojem predavanju. Šlamparija. Popoldne se tam pojavil. Redakcija kakor da je New-York Times. Vse polno nadebudnih žurnalistov in žurnalistkinj. Vse en miniature. Dobro je, da se vežbaju,[784] postanejo pa lahko tudi arogantni. Glavni urednik me je sprejel in izjavil svoje obžalovanje. Ogromna dvorana seve ni bila polna, kar je seve treba pripisati tej polomiji. Kerner seve zavlekel »Vošnjaka« do največjih vrhuncev čeških glasovnih višin. Nisem bil posebno razpoložen, čeprav sem čutil, da je predavanje prvorazredno. Toplo mi je čestital Thurnherr. Potem pa sam domu. Svetla zagonetna noč.

18. maj

Dan v San Franciscu. Dopoldne končno pri Scullyju, ogromna odvetniška pisarna. Zopet Scully v Sanramentu. Bomo že zadeli pravo. Nazaj na predavanje v Berkeley. Zvečer zopet nazaj v Frico, kjer check up pri simpatičnem Daničiću. Vse v najboljem redu. To je moja velika sila, da sem zdrav. Odkar sem v US[,] nisem bil niti uro bolan. Srečen se vrnil nazaj. Niti d[o]bre večerje si nisem mogel privoščiti, ker slučajno nisem imel denarja v žepu. Zadovoljen.

19. maj

Pot v Stanford. Seve Fischer v Peace Library nima denarja. To je amerikanska bolezen, da za nas nikdar ni denarja. To že vemo. Potem Wilbur, silno reprezentativen. Ljubeznjivo hladno. Pa dal pismo za University Press in obljubil, da bo predsednika Stanforda zainteresiral. Potem v University Press, kjer pa mlad Holanžan[785] ni dal posebne nade. Zvečer večerja pri Ceprniću, kjer gospa zavzela precej šovinistično srbsko stališče. Noče pustiti moža na našo konferencijo v Santa Cruz.

20. maj

»Boring«[786] sestanek s Kernerom. Moral je seve priznati, da je vsebinsko predavanje izvrstno. Da je bil »delivery« dober, ampak, da polovico niso razumeli radi pronunciation.[787] Vse izmišljeno. K[erner] je kakor »Bore« psihopatičen kakor rimski Brezigar. Moj naslednik je že imenovan. »Balkan« ni abolished.[788] Bil sem do skrajnosti ljubeznjiv. Mašal sem se. Šlo je preko mojih sil. Rekel sem, da bi kdo na mojem mestu napravil »Harakiri«. Jaz pa nočem. Sprejel pismo gospe Bach, da mi hoče biti v pomoč v pogledu izgovarjave. Ali je to Kernerjev trik? Pa tako žensko že dolgo iščem. Popoldne in zvečer na mrtvem kampusu. Še nisem omenil, kako je izredno, da psi se podijo po »class-rooms«.[789] Neizmerno simpatično in po domače, tako tudi na pse univerze upliva vzgojevalno. Samo niso najčistejše race, ki se podijo v senci Berkleyevskega kampanila.

23. maj

Kaj pa je to? Silno ljubeznjiva sekretarica iz Stanforda. Dositejev voz pokvarjen. Javlja mi zvečer. Čudno izmotavanje Turka. Slednjič sem stvar dognal. Noče plačati vozarino. Pravi slovenski skopuh. Dositej ne sme v Santa Cruzu v Palomar bar. Popoldne prispel Frakas. Knifič ni mogel, ker Selzijanski prijor iz San Francisca. V Pino Alto. Skoro smo našli platform. Prvi širši sestanek bo v San Franciscu. Popolno soglasje med katoliško in pravoslavno c[e]rkvijo. Skupna večerja brez Farkasa. Gospa in gospod Krstulović v sijajnem Pakardu, v katerem bi se mogel peljati jugoslovanski kralj[.] Vožnja v Capitolo. Pokrajina za Kalifornijo nenavadno lepa. Sedeči v Pakardu sem se zopet čutil gospoda. Zvečer nazaj v Greyhoundu v Frisco. Spal sem mirno celo pot. Ljubeznjivo ni bilo to napram Dositeju. prijeten dan.

24. maj

Prince odbil, da mi da affidavit. Kaj pa to pomeni? Zvečer Gillet v moji sobi pri čaši Sauterna, hlajenega v ledu.

25. maj

Gillet mi piše pismo, v katerem odbija, da da

784 Vadijo.

785 Nizozemec.

786 Dolgočasen.

787 Izgovarjava.

788 Odpravljen.

789 Učilnice.

affidavit. Mora, da me še bolše upozna.[790] Tu je nekaj izza tega. Morebiti Drew Perason.

26. maj
Četrtek, 26.maja. Moj zadnji seminar.

27. maj
Govoril sem dve uri: Prvo uro o Tumuniji [Romuniji], drugo uro o balkanski federaciji. Zadnja ura. Ploskanje na koncu.

28. maj
V Stanford, radi tega že zgodaj iz Berkeleya. Točno prispel v Stanford. Harmonično izzidani Stanford predstavlja tudi v arhitektonskem pogledu čudno romansko harmonično enoto. Office of the President,[791] vse vrlo reprezentativno. Novi predsednik Sterling je osebnost. Kanadčan je. Silno je bil ljube[z]njiv, dobro sem deloval na njega. Sam bo vzel mojo zadevo v roke. Zopet sem postal korajžen. Morebiti sem vendar konečno naletel na pravega. Potem v Copertino. Galeb: drugi original tega dne. Pravi Hercegovec. Cela hiša, sami hercegovski tipi. Sama dinarska energija, ki je stvorila čudeže tu v Cupertinu. Pokazal mi je priprave za sušenje šljiv. Potem na pol[je], kjer Japonci in Meksikanci berejo[792] jagode, ki se pošiljajo v hladilnih vagonih na vztok.[793] Vse je Galebovo, prava Galeb ville, kakor sem rekel. Samo živeti ti ljudje ne znajo, tako so se amerikanizirali. Toliko šljiv in nobene šljivovice. Pravi, da so take teškoče z oblastmi. Četniki so mu ubili brata. Radi tega proti četnikom in Draži. Bil je šest mesecev v Jugoslaviji. Zanimivo, da so prostori med drevesi razorani od traktorjev. Vse[,] kakor da so povsodi polja,ki niso posejana. V divnem razpoloženju sem se razstal[794] z Galebom. Potem nadaljeval pot prema Santa Cruz. Galeb me je obvestil, da so traktorji, ki se dajo upotrebljavati za naše vinogradniške lege. Schoolmastrovo sobo sem dobil v Svetem Georgeu, ker je bilo vse zavzeto. Čudne ženske nakaze v serijskih hlačah. Ali je to fantazija s temi hlačami žensk v Am[e]riki.

29. maj
Zjutraj v slabem dežju za Watsonville. Prej parada Memorial Day.[795] Veterani prve svetovne vojske, v[s]e buržuazo, posebno žene. Watsonville čisto nenavadno mesto, koliko bogastva mora biti tu. Hotel Resetar se ponaša s čistim našim pravopisom. Takoj v Hub Club. Nisem imel pojma, da so člani tega najodličnejšega kluba v W[atsonville] sami naši Dalmatinci. Začel sem razgovor s prisotnim sekretarjem, ki je mislil, da se sramujem naški govoriti. Nisem mu mogel čitati na nosu, da je Konavljanin. Slednjič je prišel dr. Marinović. Kako[r] da ga vidim na Pločah v Dubrovniku. In nikdar nije bil v Jugoslaviji … Psuje ko[t] najčistejši Jugoslovan. Propadel je z malo razliko glasov pri zadnjih volitvah. Troštal sem ga, da bo gotovo prihodnjič izvoljen, češ, da ima v tem pogledu vedno prav. Držal sem zvesto poslušajočim Konavljanom celo predavanje o Jugoslaviji. Upoznal sem se s Kisićem in Knjegom. Potem me je peljal dr. Marinić v svojem sijajnem Lincolnu, da vidim slavne Watsonvilske »orchards«.[796] Zemlja okoli sadnih dreves je vsa razorana, ni travnikov. Potem me je peljlal še v industrijski del mesta, kjer same manjše industrije, povezane s kmetijstvom. Seve radi nedelje nisem mogel videti nobenega podjetja. Potem v Miramare, prav čedno restavracijo prijaznega Dalmatinca. Prišel je mladenič, ki je s Sušaka se celo prilomastil v Kalifornijo. Ponosno me je Marinović peljal nazaj v Santa Cruz, kjer sva se poslovila. Zvečer mi kuhar z Brača napravil izvrstno ribo »po dalmatinski«. No, ni bilo ravno tako, pa vendar stokrat bolje od amerikanske ribe. Rekel sem kuharju: Brač je Brač i[n] Amerika je Amerika. Zvečer se v restoranu spoznal z Gerardom Chagrinom in gospo Irko.

30. maj
Drugi dan kasni breakfast z Mr. in Mrs. Krstulović. Prav prisrčno. Slovo je bilo naravnost ganljivo. Potem v Stanford. Miss Lawson slabo koga pozna. Posetil Leavella, šefa Departmenta političnih znanosti. Preveč hrt. Pojasnil mu zadevo. Zvečer zopet v senci campanila v Berkeleyu.

790 Boljše spozna.
791 Urad predsednika.
792 Nabirajo.
793 Vzhod.
794 Razšel.
795 Dan spomina.
796 Sadovnjaki.

31. maj

Obisk Farm Bureaua. Ne bi hotel biti tukaj poslanec. To je pressure groupe.[797] Kakor ministarstvo pri nas. Gospod Rubinov jako uslužen. Iskal sem strokovnjaka za juice. Pa to je dr. Mrak, »an Austriam«. Zvečer pri Beluviću na novem stanovanju. Kakor vedno jako prijetno. Mrs. vse bujnejša.

1. junij

Zopet nesrečni, neznosni Kerner. In povrh se mora vse »gutati«. Potem v San-Francisco. Pri koncipijentu Scullyja. Potem posetil Turka. Zvečer s Turkom Dositiju Obradoviću, kjer jako srčno sprejeta. Prej »loitering«[798] v Fair Mont hotelu. Prastari spomini. Za mene je Fairmont eden najsijajnešjih amerikanskih hotelov.

2. junij

Odmaram[799] se nekoliko. Ni treba več skriptov pisati in se pripravljati na predavanja.

3. junij

Stopil v zvezo z University Extension. Neke silno ljubeznjive mlade dame. Uzhičen. Bodo poslali naslove mojih predavanj na tri tisoč organizacij: Glimpses on Culture on teh Eastern Shores of the Adriatic,[800] Balkanska Federacija, Making of Yugoslavia,[801] Tomaz Masaryk. Posetil Mraka, ki je Istran. Prvi strokovnjak za juice, po ebno prune, ki me najbolje zanimiva iz jako razumljivega razloga. Dal mi je ogromno literaturo. Ti Amerikanci so pa že kerlci. Kedaj bomo mi ubogi Balkanci dosegli ta vrhunec. Juice se šele delajo nekako od l. 1933. Ko sem bil prvič v Ameriki, nikdo še tega ni poznal. Lun[c]h v Clubu v čast dolgočasnega Shinkina od Ruskega instituta v Harwardu. Dovršili so zgodovino komunistične stranke v Rusiji. Ali ne bilo bi primerno izdelati jugoslovansko in bulgarsko. Potem razgovor z Bilinovičem, ki gleda s precejšnjo naivnostjo na zadeve v zvezi s Kernerjom. Potem prišel Barrows, kateremu dal tri članke na čitanje.

4. junij

Bil na 98. Ave, kjer stanuje mladi John Filčič, predsednik Jugoslovanski[h] organizacij v Oaklandu, ki hočejo zidati dom. Nisem ga našel, stari si[n] Fiumani doma. Potem nervozna slaba ribja večerja pri Franičeviću na wharfy.[802]

5. junij

Drugi dan po prihodu Mons. Turka v Ameriko, ga je vprašal Marinšek na slovenski župniji v New-Yorku, ali se nič ne čudi, kaki »norci« smo mi Amerikanci. Nedeljo pop[o]ldne pri gospej Hutchinson, ki odpotuje drugi dan v Evropo. Prvo količkaj zanimivo, obširno, ukusno stanovanje, kar sem jih videl v Berkeleyu. Vse široko. Profesor pa putuje v Meksiko, da tam dovrši knjigo. Pokazal mi je sliko Dubrovnika, ki ni bila pa nič podobna. Umetnost iz Amerike.

6. junij

Amerikanski market je pa že pravo čudo. Kedaj bo kaj takega imela Jugoslavija? Vsak si sam sebe poslužuje. Nobenemu seve ne pade na um, da bi kaj vzel, kar ne bi vplačal. Čudovita dežela. Ta Amerika.

7. junij

Zjutraj v San Jose. Pred hišo v Durant St. cela zbirka Berkeleyskih psov, vseh mogočih mešanic. Izgleda, da berkleyskim dijakom manjka popolnoma smisel za lepoto pasjega plemena. Vse strašno vulgarno. Psi so začeli tuliti na vse viže, ko so me videli. Občudoval kmetijstvo na potu v busu. V San Jose njaprej v pisarno Chagrinov z Brača. Tri laweyri, izgleda prava advokatska dinastija. Gerald izjavil, da nima nobenih vezi z Jugoslavijo. Nikdar tam ni bil. Moje objekcije. Pravi izolacijonisti. Oče, osnovalec dinastije ni imel časa, mora nadgledati pobiranje trešenj.[803] Moram se vrniti drug dan. Potem Poytreesu, ki sem ga ukrotil. Imel je v začetku alire srednjškolskega profesorja napram meni – dijaku. Potem bil čisto pristopen. Seve

797 Skupina, ki poskuša vplivati na javno politiko v interesu določenega razloga.

798 Lovljenje.

799 Počivam.

800 Utrinki kulture na vzhodnih obalah Jadrana.

801 Ustvarjanje Jugoslavije.

802 Privez.

803 Češnje.

joba nema. Pa mladine moške in ženske na pretek. Popoldne v Stanford, kjer obiskal Berkeleya, silno ljubeznjivega starejšega gospoda. Obljubil je, da se bo zavzemal za mojo stvar. Pa kum[804] je Kernerjev, če to ne bo vse pokvarilo. Povrh pa še Vučinić.

8. junij

Točno je vse urejeno glede izpitov. 14. bo ta zgodovinski dan. Kolosalno je, kako dostojanstveno gospa van Horn – bele lasi, drugače precej mladostna – rokovodi to pisarno Department of Political Science. Vse gre po šnurici.[805] Da šola za sekretarje, to si moram izposoditi od Amerike.

9. junij

Usodepolni dan za moje zobovje. Dopoldne zgodaj že pri Andjeliću. Slovo spodnjim zobem. Naenkrat sem bil [brez] spodnjih zobov, brez vsakih bolečin. Samo neko čudno čuvstvo je. Tudi oče je imel slabe zobe. Taval po San-Franciscu. Vstopil v berzo. Bilo je že skoro dopol[d]ne. Popolnoma vse brez temperamenta[,] kakor da to ni borza. Spominjam se dunajske in pariške borze. Ali mehanizirano je vse a perfection. Povsodi tubes.[806] Teško jedel pri Kocelju. Nesocijalnosti Berkeleya: Income tax odjeda mi skoro peti del plače. Ako bi zbolel in ne bi mogel predavati, ne dobim ničesar izplačanega. AKo se ne »hand in the grades«,[807] ne dobi se izplačano za zadnji mesec. Amerikanske krutosti in smešnosti.

10. junij

Vrgel sem se na »Slav Political Toughts«.[808] In seve Gumplowicz.

11. junij

Zopet pri Angelichu, ki mi vse bolj in bolj simpatičen. Hoče v Anti-Titovski Jugoslaviji vpeljati amerikansko denteisterijo. Pogled na San-Francisco iz čakalnice je čudovit. In ta most …

12. junij

Čitanje i[n] pisanje.

13. junij

Tragika. Thurnherr se ne javlja. Tako moram sam, da imam Zajca na hrbtu. Zvečer sestanek s Filčičem, kolo profesorjem, sestanek pri stolpu. Prišel s svojo zaročenko, Istranko, plavušo.[809]

14. junij

Dan izpita. Vse se lepo izvršilo, samo Sargenta 13 ni bilo. Popoldne pregledal zvezke. Neka Wiggis je napisala cel roman. Polovica je dobila A, ostali in ostale B. Obiskal bivšega mayora Slaviča v officeu. Nikdar kak pacijent.

15. junij

Sargent se je zmotil v dnevu, pravi 13. Bo napravil izpit sam. Srečen. »Free Europe«. Morebiti bo vendar kaj. V dopisovanju s Tiborom Eckhardtom. Opoldne odnesel grades[810] registrar[j]u. Ako ne bi bil, ne bi dobil čeka prihodnjega prvega.

16. junij

Zjutraj se javil Sargent že ob 7[.] uri, kakor dogovorjeno. Pisal v glasbenom salonu. Prinesem mu črno kavu, da ne bil »Collapse«. Potem v San-Francisco Andjeliću.

17. junij

Commencement day.[811] Popoldne trata izmed Faculty Club in Union poslopjem posuta z mizami, na nji[h] paketi z luncho in seve mleko. To je organizacija Alumnov, ali po domače starih hiš, moških in ženskih. Vstopil sem na ta sveti prostor od strani faculty club. Na levi miza, pri kateri gospod in dva dami. Že sem hoteL prisesti. Po tem mlečnem lunchu sem skoraj ulovil Sproula, pa sem se premislil. Skoraj mi je padel v zasedo. Na ul[i]cah povsodi graduirani in graduiranke[812] v svojih črnih plaščih in krednjevskih klobukih. Zanimiv prizor. Čital sem v nekem Frisco listu: A

804 Boter.

805 Vrvici.

806 Cevi.

807 Na roke.

808 Slovanske politične misli.

809 Plavolasko.

810 Ocene.

811 Začetni dan.

812 Diplomanti in diplomantke.

normal adult does not care fol liquors.[813] Ali babnice pijejo, kadar imaju date,[814] da bi fanta premotile. Uživam v chimes[815] Campanila. Spominjal se bom njih, ko ne bom več v Berkeleyu.

19. junij

Summer session[816] je [v] polnem teku. Nikdo mi ni rekel, da kaj takega postoji. Intelektualni nivo je padel. Izgleda sami učitelji in učiteljice. Nova slika campusa.

20. junij

Zvecer pri Kelsenu. Pripovedal mi je, da je Franz Oppenheimer[817] skoro od gladu umrl v Los Angelesu. Pred nekoliko leti. In še celo hčerka je bila z njim. Amerika nima rada starih ljudi, Kelsenova opazka. Strašna Amerika.

22. junij

Prispelo pismo Moseleya, ki je čisto v moj prospeh. Ravno pravočasno, kajti drugi dan avdijenca pri Alvi Davisu. Pa Odegard mi je pobegnil. Moseley seve je poslal pismo z navadno pošto. Nesramni tisk v vprašanju tržaških volitev. Tisk beleži samo volilne rezultate v notranjem mestu. Pri Kelsenu slučajno ulovil radio-speakera, ki je javil, da je večina volilcev za ohranitev neodvisnosti Trsta.

23. junij

Slaven dan. Dopoldne pri Alvi Davisu, deanu.[818] Prijetno iznenajen. Zakaj že prej se nisem njemu javil? Pristal je na moje teze in izdelal predloge, kaj je potrebno napraviti. Imel sem skladen vtis. Hoče pomagati. Fabulo, da ni denarja, je sam razpršil. Potem v San-Francisco: puljenje zobov. Andjelić je to sijajno izvedel. Krvi je bilo, pa bolečin nobenih. Zadnje stare svoje zobe izgubil. Potem pa takoj nove plates.[819] Čutil sem se kakor regeneriranega. Potem pa nazaj v Berkeley, po tem razburljivem dnevu.

24. junij

Prišel sem v Kernerjev urad. Njega ni na njegovem mestu. Sekretarica mi javlja, da je bolan, ali ona je prikazala stvar precej v nedolžni luči. V Sanomi ga je pogodil srčni udarec. Pa strašno je izgledal, ko sem ga zadnjič videl.

25. junij

Študiram Križanića[820] z velikim zadovoljstvom. Nelagodnost z zobovjem. Nisem mislil, da bo tako težko se navaditi na zobovje. V Italiji je bilo vse to lažje. Dijak, ki sedi na mizi pred profesorjem v officeu Political Science, to je pa že amerikanski vrhunec.

26. junij

V Cupertino, piknik Hrvatske Zajednice. Človek brez avta je tu v Ameriki človek tretjega reda. Slednjič sem vendar prikolovratil na »Napredak« piknik ground. Ogromno poslopje velikanske vrednosti. Pred poslopjem najmanj sto petdeset avtomobilov. Ljudje pač taki[,] kaki so naši v Ameriki[.] Sočne kranjske klobase, katerih nisem mogel jesti radi zobovja. Mnogo Dalmatincev. Vrle Korčuljanke so mi ponudile čašo vina, pa tudi ne več. Zvečer nazaj v busu Oaklandčanov.

27. junij

Zvečer v društvu za zidanje Jugoslovanskega narodnega doma. Predsednik Radovan prav dobro predsedoval. Prisotni pri zborovanju sedijo nekako svečano ob zidu. Predsednik in odborniki imajo mizice pred seboj. Vse nekak framasonsko. Neki zavarovalni agent zahteval pomoč za komunista, ki ga Titovci preganjajo. Neka mlada dama se navduševala za Jugoslovanski narodni dom v New-Yorku, ki je seve v rokah komunistov.

---

813 Normalna odrasla oseba ne skrbi za pijačo.

814 Imajo zmenek.

815 Zvončki.

816 Poletno zasedanje.

817 Franz Oppenheimer (1864–30), nemški sociolog in politični ekonomist, ki je objavljal tudi na področju temeljne sociologije države. Mises Institute, Austrian economics, Freedom, and Peace, https://mises.org/profile/franz-oppenheimer.

818 Dekan.

819 Plošče.

820 Juraj Križanić (1617–1683), hravški duhovnik, filozof, teolog, jezikoslovec, politični pisec, glasbeni teoretik, polihistor. Hrvatska enciklopedija, Lekiskografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

28. junij

Kelsen mi dal affidavit. Uren je kakor veverica. Kaj takega še nisem videl. Res je izredno čuvstvo, ako človeka šofira državoznanec.

29. junij

Prijeten večer pri Belosevičevih.

30. junij

Dan nesreč. Pismo Spoul. Pismo Vogrič o slabem izidu volitev v tržaški okolici. Gunther me spravil skoro do jeze. In New-York Times Magazine ga še celo hvali. Gliha skup štriha. Zvečer Portrait of Jennie.[821]

3. julij

Pismo, komedija. Vabilo sprejel za Pino Alto ravno ob devetih zjutraj. Farkas je pa že junak. S prvim busom se odpeljal iz Oaklanda v Santa-Cruz. Seve prepozno prišel. Nova masa že zdavno končana. Male gruče Watsonvillcev v parku. Seznanil se s Carom, ki odločno antikomunističen. Malo jedel radi zobovja. Zvečer me Car peljal v Watsonville. Slavni hotel Resetar. Seve privatnega gostoljubja ni, pa kake hiše imajo. Hotelski uslužbenec iskal sobo v kakem manjšem hotelu, pa zastonj. Seve jutri je velika parada 4. julija. Naenkrat dobim sobo, pa moram plačati $5, kakor v Mayfair v New-Yorku. Položim peticu, pa omenjam, da se mi zdi nepristojno, da moram plačati v naprej. Nesramni clerc[822] noče vzeti denarja, tako leži petica par minut na desk. Resetar pa gleda s strani na to situacijo. Slednjič se clerc udal in dobil sem sobo.

4. julij

Ogromna parada v čisto amerikanskem stilu. Ako bi stoti del teh stroškov dali za antikomunistično propagando … Ali konji so bili divni. Ako pomislimo, kako malo mesto je Watsonvill. Popoldne tudi brez kar[t]e prišel do horseshow. Občudoval konje, bilo je divno. Najznamenitejša je pa bila stara belolasa Amerikanka, ki je sedela na svojem boggyiju kakor kak kip. Dobila je prvo darilo in splošni aplavz. To mora biti hudič ženska. Car, ki se piše Zar, se ni nikjer pojavil. Tudi amerikansko, čeprav je obljubil, da me upoznal z Watsonvilleci. Zvečer v Santa Cruz.

5. julij

Razgovor s starim Jugoslovanom Akačićem, ki sem ga toliko časa iskal. Mož me pozna še izza moje prve posete Kaliforniji.

6. julij

V San-Francisco. Posetil Vučinića, ki je enigmatičen. Potem Chapinu. Obljubil, da bo napisal pismo Sproulu, ki ga dobro pozna bajagi.[823] Izgleda, da je to čestit Amerikanec-kavalir.

7. julij

Nesrečen dan. Na Kosovo pri Kampanilu niso prišli Ceprnići, Krstulovići, Akačić, Obradović, Farkas, Cvetković. Bili so samo Oaklandci in – Galeb. Pešić je bil prvi, ali moral oditi. Razgovor v prijetni sobi v Faculty Club. Belošević je bil usher.[824] Slabo razpoložen. Kako je bilo vse vestno pripravljeno. Strašni javašluk.[825]

10. julij

Nedelja delavna, ali sam nepokretan.[826]

11. julij

Zopet pri major[j]u Elvertsu radi obiska Juice podjetij. To gre počasi. Pri Cvetkoviću seznanil sem se s kapetanom Petkovićem, ki govori vse slovenske dialekte. Čisto jugoslovansko usmer[j]en. Izgleda, da so taki vsi, ki so rojeni po l. 1912, kajti oni so že hodili v jugoslovansko šolo. Oficir se čuti tudi še danes v tej velikanski zmešnjavi kot jugoslovanski oficir. Opoldne pri Camille. Hčerka starega konobara[827] od Pelješca študira International relations.[828] Popoldne pri Chapinu, ki me je dal v oskrbu nekemu čudnemu amerikanskemu tipu, ki ima na mizi knjigo o katedrali v Ely. Mogočna gotika. Priporoč[a] mi, da se naj poklonim jezuitom. Amerikanska metoda.

821 Portret Jennie.

822 Recepcionist.

823 Menda.

824 Vratar.

825 Pomanjkanje.

826 Nepremičen.

827 Natakarja.

828 Mednarodni odnosi.

12. julij

Oppenheimer se mi vse bolj in bolj dopada. Pravi zemljoradnik.[829] Normanski conquest[830] je sijajen. Nič ni za tradicionalizem aristokracije bolj ubijajoči ko ta tolpa avanturistov, ki se je razdelila angleško zemljo.

13. julij

Zopet nosim knjige iz biblioteke. »To drop from the students lis[t].«[831] To je dijaki imajo privilegij, ako jim predavanja niso všeč. Čisto amerikansko neumno. Tudi ja[z] sem na ta način izgubil nekoliko dijakov. Interesantno je bilo, kako so dijaki postali vse bolj in bolj ponižni, čim bolj so se bližali izpiti. Amerikanska demokracija.

14. julij

Čujem sladke glasove zvonov kampanila, ki mi javljajo tudi po noči uro. Koliko časa bom še užival to srečo poslušati te »chimes«?

15. julij

Zdi se mi vse bolj in bolj, da so moji kolegi nekaki boljši gimnazijalni. Nad njimi vihti svoj bil tiran-predsednik, ki jih vsako leto odpusti kakor kuharice.

16. julij

Pri Petkoviću, ki se je udomil. Pametni Srbijanec. Siromak je bolan na srcu. Žena Švedkinja, izgleda dobrega srca. In imovita. Ostal na večerji. Mirko igral na gitari in popeval slovenske pesmi. In Švedkinja ga je zaljubljeno gledala. Vendar še postoji ljubezen. Prav prijeten večer. Samo mi zobje še vedno nagajajo.

17. julij

Dolgočasna, četudi »Bizi« nedelja.

18. julij

Poseta Wellmanu, ki je na čelu instituta Giannini. Brzo me o[d]pravil. Kmetijska »extension«[832] je čudovita. Kaj se moramo mi vse učiti. Kako mogočno je vse to.

19. julij

Pot v San Jose. Vozil me g. Doorman. Ogledali si S. W. Fine Food. Redwood. Fabrikacija apricots[833] (izgovarjaju (eplkart) juice. Kolosalna mekanizacija. Opazil sem, da dame iz srednjega stanu delajo na beltu. Potem v Gloriette. Finer fruits.[834] Tu je vse bolj kvalificirano. Na koncu v Tri Valley. Packing Association.[835] Na zadružni podlagi: producenti zadrugarji. Seve moj Cicedrone mi tega ni odkril. V San Jose je Food Machinery Co., najpopolnejše podjetje za mašinerijo te vrste na svetu. Čisto amerikansko: Moj Cicerone me je pogostil v avtomobilu s se[n]dvičom in polovico banane, na kar me je povabil v mlekarno na čašo mleka, kar sem odklonil. Peljal me je do Oaklanda. Instruktivni dan.

20. julij

Škof Dionizije mi je pisal obskurantsko pismo, v katerem v nesramnem tonu povdarjal, da pravoslavni duhovniki ne smejo sodelovati s katoliškimi.

21. julij

Srpsko-madžarska poroka v Plaza Drive. Mladi Vojislav Petrović me je povabil na svojo poroko. Oče Fellinger, bankir iz Pešte, sedaj v emigraciji. Simpatična mlada. Priredba je bila organizirana čisto po amerikansko. V vrtu. Dositije vršil obred. Samo ni bilo publicity.[836] Nič ni prišlo v tisk. Ml[a]da čisto simpatična, jaka, interesantno lice. Mati Dunajčanka, sestra nekega avstrijskega pesnika. Škoda, da se prej nisem seznanil. Bilo mnogo amerikanske publike. Pilo se samo šampanjca. To že dokazuje, da to niso jugoslovanski emigranti. Popoldne moj sestanek v hiši Čeprnić. Prišel seve kolega Bilimović. Sijajno je bila gospa Gregović, predsednica Jugoslov[anskega] ženskega kluba[.] Prisoten naravno Filčič. Sanković. Stvar je

829 Kmetovalec.

830 Osvajanje.

831 Izpis s seznama učencev.

832 Razširitev.

833 Marelični.

834 Drobnejši plodovi.

835 Združenje za pakiranje.

836 Javnost.

precej dobro izpadla. Gospa Čeprnić seve »tonangebend«. Prihodnji sestanek

5. avgusta. Sa srečom.[837]

24. julij

Včeraj sem bil na Hill, kjer je Radio laboratorij UC. Tu so se delali najbolj imenitni poskusi za atomsko bombo. Bila je že zdavnaj moja želja, da obiščem ta imenitni grič, katerega gledam svaki dan. Zjutraj z budom v društvu mladih fizičarjev. Okroglo poslopje vsebuje velike stroje,ki so pa za lesenimi pregradami, da ni mnogo videti. V teh strojih se gibajo atomi v basnoslovni, fantastični hitrosti in tako se ustvarja atomska dinamika. Prave razlage ni bilo, radi tega sem bil precej razočaran. Vsaj morem reči sem, da sem bil blizu onim zagonetnim sodobnim silam, ki bodo krojile nove pogoje človeškemu življenju. Et memimi[ni] sse juvabit.[838]

25. julij

Ali ni značilno, da je prvo, kar sem dobi[l] na mizo, je čaša vode. V srednjem veku so lepe dekline servirale čašo Ruedesheimerja. Sedaj pa – voda. Kolikokrat potiskujem to čašo od sebe. Značilna je koliba, ki je čisto blizu Faculty Cluba, vsa sestavljena iz ogromnih brun, pravi simbol amerikanske potratnosti, kajti takih ogromnih brun pač ni bilo potrebno. Ne bom pozabil, ko bom že od daleč Berkeleya, v hodniku, ki vodi v čitalnico revij, skrinja s knjigo (rudečo) »Jugoslavija«, Kernerjevo labudjo[839] pesnijo. Vse te mesece, odkar sem tu, me gleda slika Aleksandra I., kajti na tej strani je knjiga odprta. Ni si pač mislil, Saco, da me bo tukaj našel. Women Faculty Club,[840] kakor kak začarani dvorec, nikdar še nisem videl kake vestalke znanosti amerikanske.

27. julij

Telefonični razgovor z Mrs. Gregovič. Ženska se izvlači. Prepadena. Boji se za svoj predsedniški stolec[.] Da ne bi imela časa za mene. Larifari. Kaj človek vse doživi. Pri Cvetku. Potem vulgarni lunch.

28. julij

Zdi se mi, kak[o]r da sem v Visolah. Tako se pacifične megle podijo raz gručevja,ki obdaja Berkeley. Pri Acme sestanek s Cvetkom. Acme, lastnik vrli Hercegovac Čuković. Rekel sem, da bi se bar moral zvati: [841]Kod Nevesinjske puške. Potem v Franičević grotto[842] v wharfu.[843] Tam najprej izvrsten salmon.[844] Potem se pa seznanil s Franiče[v]ićem mlajšim, prijateljem Grge Andjelinovića.[845] Zvečer nevihta v Pacifiku. Nekaj strašno redkega. Tudi dež, ne preveč. Strele. Časniki so pisali o tem.

31. julij

Zvečer pri Pešiću. Cvetković pravi, da ima Švedinja 400.000 $, ona pa samo pere. Da se Bog tu spozna. Tisoč raznih opravičil, zakaj one bi mogle delati za odbor. Kako teško je vse v tej Ameriki.

2. avgust

Prvi obisk Milanu Spajiću, General Menageru[846] »American Forge«. Cvetković seve ni bil v stanju, da daje točni naziv podjetja. Kolosalno dinamičen človek. Telefon stalno dela. Moj Bog, je to tempo. Potem se ne čudim, da srce to ne izdrži. Začetkom sem mislil, da imam samo »businessmana« pred seboj, pa ostalo je še mnogo jugoslovanskega. Vidi se, da je gostoljuben človek. Za »Danube Valley« projekt je takoj pokazal zanimanje. Pa Vučinić ostane nedostopen.

4. avgust

Pri Relićih dinner seve brez vina, pa seve potoki črne kave, in Relić je bolan na srcu … Sijajen človek. S Stojadinovićem je bil v Nemčiji l. 1914. Zet mu je Grk, ki je jako kulturen. Peljal me je v

837 Srečno.

838 In bo.

839 Labodjo.

840 Ženski fakultetni klub.

841 Vsaj moral imenovati.

842 Jama.

843 Pristanišču.

844 Losos.

845 Grga Budislav Angjelinović (1886–1946), hrvaški politik in publicist. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

846 Generalni direktor.

svoji kar nazaj na campus. Mladi vnuk je pa plav, kakor pravi German.

5. avgust

Večer blamaže. Na sestanek v Ceprnićevem Appartment Houseu ni nikdo prišel. Čakal sem od 8 do 8.30. Pravo čudo. Razočaran. Pa tolažil sem se v kinu. Zabava je najbolji lek v takih situacijah. Prvi komad angleški »On Approval«.[847] Anglija početkom[848] našega veka. Plesali so kvadroljo, kako[r] se mi je to izgledalo daleč in vendar pripadam tej lepi dobi. Potem pa film s Paderevskim.[849] Divno, če tudi igra stari stransko ulogu, ali delo njegovih prstov na klavir[j]u. Tako [se] je tudi ta večer končal harmonično. Po polnoči prispel v Be[r]keley. Neizmerno smešni mladi so date pari. Ti ljudje vendar ne vedo, kaj je ljubezen. O Amerika …

7. avgust

Fantastično interesantno podnebje. Skoro celi dan hladno. Kako leto kakor v planinah, ni bolj[š]ega letovišča. Zjutraj in zvečer pa megla. Popoldne zopet pri Franičeviću. Dobra večerja, neplačajoči gost. Akcija napreduje.

8. avgust

Pot v San-Jose. Ob 11 uri predavanje, jako uspelo. Samo Amerikanci ne umejo posel publiciteta. Udeležba tako tako, vse samo radi amerikanske nerodnosti. Po vrnitvi v Berkeley najdem dopis Department of Journalism, ki me prosi, da jim pošljem podatke. Mo[j] curriculum pa spava v pisarni Dep. of political sciences. Aljkavost.[850] Predno sem začel predavati[,] mi je sunil chairman Summer Session sunil v roke kuverto z 50$. Chairman je bil jako zadovoljen. Pripovedal mi je, da je prejšnje leto govoril Vučinić iz Stanforda in da so ga dijaki skoro pretepli. Fino. Potem v Santa Clara, kjer sem obiskal Glavino, ki poučuje špansko in nemško na Santa Clara. Potem v Stanford, kjer me Sterling ni sprejel, pač pa njegov sekretar, kateremu sem pošteno čital levite. Pred letom 1951 ne bi prišel na vrsto, ker bi moral čakati vacancy.[851] Rekel sem, da do tega časa bom ali umrl ali pa že doma. Infectis rebus v Santa-Cruz. Predložil sem, da bi me toplo priporočal Sperling Stanford Press. Tudi to je bilo odbito. V vprašanju je moja »Borba«.

9. avgust

Konečno se seznanil s starim Sagrinom-Kiriginom, ki je odbil[,] da me vidi v San-Jose. Dolgi razgovori. Z Jeromom je pa poročena sestra Gospodnetičeva. Pametna žena. To je dinastija Sarginov. Popoldne v Pino Alto, kjer pozitiven razgovor s Frakašem. Po vrnitvi v Santa-Cruz skupna večerja.

10. avgust

Teška operacija. Prvo da pristane Krstulović na odbor. Hotel sem odvojiti vprašanje pomoči Argentiniji in to obravnavati z gospo. Pa ni šlo. Ona je bila pomoč, on pa, da bo toliko dal ko[t] drugi. Popoldne ogledal si Santa Cruz Court House.[852] Že sem hotel oditi, ker sem dolgo čakal. Končno me je sprejel District Attorney,[853] Konavljanka Bodina. Črna kakor prava Mediteranejka. Še mlada ženska. Voljena od naroda, pa na izvenstrankarskem tiketu. Sploh strankarska politika ne igra nobene uloge v County upravi. To bi se mogli naučiti Jugoslovani, ki v občini uganjajo največje strankarske orgije. Zanimiv razgovor s Konavljanko o grofovski upravi. Takoj je rekla, koliko ima plače: 333$. Premalo. Bo zopet postala odvetnik v Watsonvilleu, kjer je njen oče jabolčar. Sedaj mi je slika dr. Martinovića jasna. Pravi fellow-traveller. In temu me je poslal pametni Krstulović. Popoldne v Watsonville, kjer bi superintendentu šol govoril o mojem [p]redavanju. V njegovi pisarni je napis To avoid criticism, say nothing, do nothing, be nothing.[854] Točno. Mož se mi je dopadel. Zve-

847 Po odobritvi.

848 Na začetku.

849 Ignacy Jan Paderewski (1860–1941), poljski pianist, skladatelj in politik. Po porazu Poljske leta 1939 je postal predsednik poljskega emigrantskega parlamenta. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

850 Površnost.

851 Prosto delovno mesto.

852 Sodniška stavba.

853 Okrožni tožilec.

854 Da bi se izognili kritiki, ne govorite ničesar, ne delajte ničesar, bodite nič.

čer zopet pod okrilje kampanila v Berkeleyu. Že v Santa-Cruzu sem jako lepo govoril v »record« na gramofonsko ploč[š]o.

11. avgust

Bil v Commonwealth Clubu. Moral sem se pojaviti tam že prej, pa sem imal preveč zaupanja v bivšega poljskega generalnega konzula. Najbrž bom govoril pred klubom o Jugoslaviji. Tajnik odličen. To so morali Cvetkovići et consortes[855] posredovati. Seveda nesposobni za kaj takega. Je pač kriz[a] in komunisti triumfirajo. Zvečer sijajna domača večerja Jelićevih. Gospa Jelić navdušena Čehinja, ki nima rada katoličanov, ker je bil Hus[856] zažgan v Kostnici. Sijajni ljudje. Relić starejši me je peljal v campu v divnem avtomobilu.

14. avgust

Popoldne pri dobrem Franičeviću. Seve vse plačal. Samo pot nazaj v Berkeley je jednolična.

15. avgust

Zvečer s Spajićem. Vse se odigralo v redu. Samo »horsewoman«[857] se ni pojavila. Neverjetna stvar ogromen tunel izza Berkeleya. Denarja pa že ko[t] toča. Potem v fesonable restoranu. Naravno cocktaili. Amerikanska teška inudstrija. Potem na njegov dom. Vse najnovejše, poslednji »cri«.[858] Samo hladno vse. Nobene topline, nič individualnega. Peljal me je nazaj v campus.

17. avgust

Srečal me Močilnikar. Rekel sem mu, da bi želel na sever Turku. Pristal, odnosno sam je pr[e]dložil, da me bo peljal. Na določeni dan seve Močilnikarja ni. Seveda roka Voduškova. Popoldne obiskal Marovića v »March of Dimes«. Vidi se, da je M[arović] silno preobložen z delom. Slabo izgleda. Nobene svežine. Obiskal Rapaperta, ki bi [bil] pripravljen za mene organizirati predavanje, ampak kakor sem slutil vse že mesece, leta naprej določeno. Seve Oton Habsburški tudi predavalec v »Town Hall«. Riblja večerja pri Ceprniću. Miss Esmeralda iz Nevade. Srpkinja. Potem v bližnji kino. Dunajski kongres. Videl sem ta film že davno.

18. avgust

Pametni stari Chargin je meni izjavio, da je zlo v Ameriki, da je vse tako komplicirano. Ta je pa res pogodil.

19. avgust

Petković pri meni. Prav prijeten razgovor. Iskrena duša. Mlada generacija[,] ki ne pozna nič drugega ko[t] Jugoslavijo. Prava radost.

20. avgust

Pot v Watsonville. Zvečer zabava CFU, torej Hrvati. Nema Lepe naše domovine. Kaj to pomeni? Distingvirana dama predsednica. Nekatere stvari čisto dobre. Potem v neko dvorano, ki je bila krcato[859] polna. Nisem navajen na tako gosto zabavanje. Prešla mi je volja. Tudi Krstulović in gospa brzo odišli. Užitka nobenega. Ne mnogo značajnih tipov.

21. avgust

V lobby Resetar Hotela Skurić, Master of ceremonies[860] od sinoč in neki pameten Watsonvillec kakor tudi elegantni pionir Lettunich. Skurić bil tako nesramen, da me je vprašal, zakaj se ne vrnem v Jugoslavijo. Nato moj odgovor: Nočem biti streljan. Druga sta se samo muzala. Daleč sega Titovina, značilni slučaj Skurića. Popoldne seve Filčića ni bilo. Sam sem šel v Miramar. Hotel sem se pridružiti Oakl[a]ndcima, s katerimi sem bil tudi prejšnji večer. Skurić je bil tako predrzen, da me je odvrnil. Pritožil sem se lastniku Miramare in pa Filčiću. Ali vse je bilo zastonj. Mrs. Pavlović, predsednica se ni pojavila na mojo željo. Disgustiran odpotoval popoldne v Oakland. V busu se seznanil z možiceljom, Konavljanom, ki poseduje sto hektarov zemlje. Nisem imel [s] seboj dovolj denarja in tako nisem ga mogel obiskati. Z g. Flodbergom se dogovoril glede predavanj. Če samo Skurić ne bo začel intigrirati.

855 In partnerji.

856 Jan Hus (1369–1415), češki verski reformator, teolog in pridigar. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

857 Jezdka.

858 Merilo.

859 Kičasto.

860 Vodja obredov.

22. avgust
Winner od »New Republic« mi je vrnil rokopis z željo, da ga skrajšam. Pa to bo sijajno, ako »New-Republic« prinese moj aktualni članek.

23. avgust
Jedini v Faculty Club[u], ki je z menoj ljubeznjiv[,] je profesor H. R. W. Smith[,] profesor arheologije. Čuvstven človek je.

25. avgust
Dolg razgovor s Cvetkovićem, tudi o Titovini. Po[v]praševal radi slides za pr[e]davanje.

26. avgust
Čitam z največjim zanimanjem Nichols: Disruption.[861] To je klica amerikanske meščanske vojne.

27. avgust
Zvečer punjena[862] paprika pri Relićevih. Prisoten tudi Grk. Pozneje h Grku na stanovanje. Ime mu je Constantine Condues. Jako imoviti Grki. Dolgi razgovori. Na poti nazaj je Relićev avto obtičal.

28. avgust 1949–25. december 1949

28. avgust
Banket v čast Radaković[u] v Srbskem domu. Poleg mene sedel Cvetković, ki ni želel, da bi govoril. Drugače bilo prijetno. Na drugi strani sedel pravi orjak, amerikansko-srbski bogoslov, primitivec, ki neč ne ve o Jugoslaviji.

29. avgust
Pravo lutanje, da bi našel Radakovića. Končno ga iztaknil v rekaciji [redakciji] »Heralda«. S težavo je dal ček od 20$ za Argentinijo. Rekel je, da se je kralj, ko je bil pri njemu v Jolietu, o meni prav laskavo izrazil. V njegovem pristotstvu se je razgovarjalo o vseh mogočih odličnih Jugoslovanih, na vsakem se je našlo nekaj, samo na meni ničesar. Prav ljubeznjivo me je povabil v Joliet in rekel, da da dr. Stepanović ima mnogo upliva na Western University u Chicagu. On bi mogel prav lahko pomagati.

30. avgust
Vladimira Vučinića nikakor nisem mogel najti. Skriva se. Pravi mason.

31. avgust
Zadnji obisk Kernerju. Korektno, ali hladno. Ima coronary.[863] Bog ve, ali ga bom sploh še kedaj videl. Pa sam je precej korajžen. Noče ni da čuje, da bi se izpolnila inicijativa Mosley. Večerja pri Reliću. Potem gosti Grka Conduesa, Relićevega zeta. Pravega gostoprimstva ni.

1. september
Teškoče glede predvan[j]. V poslednjem času se je vse nakopičilo: Commowealth Club, Town Hall in štiri predavanja Watsonville. Pa bo vse padlo v vodo, ker ne bo časa.

2. september
Odločil sem, da letim v New-York na Intercarrybean Airways. 99$. Zadnjič pri Belušovićevih. Dobri so bili z menoj. Dogovorili smo se, da me bo peljal na air-port.[864] Slovo je bilo skoro sentimentalno. Poslal naprej tri kovčege z Railway Express. Soba se čisti. Sam odnesel knjige v knjižnico.

3. september
Zadnjič z Lancevim. Tam bil moj rival Jellavic, profesorski zet (Brigtfield), ki je bil precej nemilostljiv napram meni. Še to sem moral doživeti, tako robatost. Lancevu sem moral tolmačiti to, kar ni hotel vedeti, da age limit[865] ne postoji za starejšega Kelsena, pač pa za mene. Kaka je to nepravičnost …

Razpored od 28. avgusta do 4. septembra se nahaja v žoltem portfelju.

861 Roy Franklin Nichols: The Disruption of American Democracy.

862 Polnjena.

863 Bolezen koronarnih arterij.

864 Letališče.

865 Starostna meja.

4. september

Rojstni dan. Svečano razpoloženje. Popoldne porod Adriatic-Pacific Committee.[866] Ako ne bo mrtvo rojeno dete. Vendar se skupilo 12 oseb, med njimi en Grk (zet Koste Relića in dva poslovenjena Rusa: Bilimovič in Pavlov). Pilo se dobro kalifornijsko vino. Petković je držal ognjevit angleški govor meni v čast, sedeči na stolici kod bara. Iz bara pogled na zaliv, čisto talasokratsko razpoloženje. Potem govoril Pesić srbsko. Oba sta podržavala moj predlog osnovanja komiteta. Potem sem vstal in imel srečno improvizacijo na angleškem jeziku. Vsi prisotni so se prijavili kot člani komiteta. Naravno razni Vucinići, Pančevići, Spajići, Marović niso prišli. Grk in Kostin brat sta me peljala v campus. Tudi to je dovršeno.

5. september

Priprave na pot. Kupil kovčeg in vprašal Railway Express. Opoldne v Santa-Cruz. Seve Krstulovići so v Los Angeles, ne pa v Oakland. Takoj prišel Farkaš. Čutim, da se hoče osvoboditi, prosil za mojo pomoč in ponujal svojo hvaležnost. Imam načrt s Chicagom. Po dolgem razgovoru sam.

6. september

Vse po načrtu. Ustavil se v San-Jose. Z veliko muko stopil končno vendar v zvezo s starim Carginom. Prej razgovor z ednim od lawyerov[867] Carginov, ki ni bil tako »amerikanski« ko[t] njegov brat v Santa-Cruz. Lista »Jadranašev« mu se je dopadala, samo ne Akačić. Mora biti kak star »Feud«. Potem me je stari peljal na svoje plantaže, nekaj podobnega kakor Galeb: Meksikanci, Filipinci, Kinezi, Japanci. Obdaroval me je s teškim paketom šljiv.[868] Gotovo so sladke, dozorele na solncu. Stoječi pred hotelom Anza skušal sem mu dokazati, da je prokleta dolžnost svakega bogatega človeka nas podpirati. Stari je ostal na svojem. Sedel sem v prijetni restavraciji na lunch. Evo starca v pohabani obleki, ki je prinesel za menoj paket šljiv, katere sem pustil v avtu. Nisem se mogel znebiti teh nesrečnih šljiv. Konečno sem jih pustil v restavraciji, pa vestna Amerikanka jih je zopet hotela meni obesiti. Popoldne v San-Franciscu. Sreča. Odleteli bodemo že dopoldne prihodnjega dopoldne. Takoj skočil dr. Novakoviću, ki je v vsakem oziru sporazumen in dal sem mu poslednje instrukcije. Ali bo to uspelo? Storil sem vse, kar je v mojih močeh. Potem slavnemu Vučiniću, ki sem ga zalotil v pisarni. Vendar dobil nazaj svojo »Borbo«. Kolekta bornih $ 20. Pač pa je rekel, da ne more dati več, ker je pred kratkim izgubil »63.000. Sijajen argument. Zadnje priprave na pot. Moram še omeniti, da stari Cagrin noče vstopiti v odbor, ker je nekdaj vstopil v »Društvo za prijateljstvo s Sovjetsko Rusijo[«] in ker je imel radi tega »troubles«.[869] Klasično …

7. september

Belusović me je peljal v svojem avtu na občinski aerodrom v Oaklandu. Prav prisrčen razgovor pri lunchu. Čakanja je dovolj. Šele ob štirih smo doleteli. Carribean Airlines, izgleda Mexico. Hotel sem vzeti seboj Nadin »neceser«, pa agent mi je skoro silom vzel iz roke kovčeg in vzel sem seboj samo pisalno mašino. Pozneje sem si delal očitke, da nisem bil bolj trden. Društvo precej mešano. Poleg mene pa simpatična Miss Koch, ki je prišla iz Japana, Government stenografinja. Inteligentna punca. Nima visokega mišljenja o morali in nekoruptivnosti am[e]rikanskih vojakov v tujini. Hostessa so čisto poleg naju izginile v neki prostor pred nami. Šele v jutro sem se prepričal, da [je] to mesto pilota. In bajen je bil pogled prihodnjo jutro na pokrajino pred Chicago. Stisnjeni smo bili v oddelek, odkoder se ni videlo nikamor. Tako slabo še nisem nikdar potoval v zraku. Razgovarjal se z Miss Koch celo noč. Ob treh smo prispeli v Kansas City. Skoraj, da nisem zaustavil prvega človeka in mu rekel, kako je srečen, da je iz tega mesta, ki je blagoslovljeno od Trumana. Skoro sem dvignil klobuk in klical: Cheer the President.[870] Od tu so vsi »cronee«[871] dobrega Harrya. Diner ob treh zjutraj. Plava sestra in brat, ki potujeta iz Guana v pacifičnem okeanu. Brat me je vprašal, in to resno, ali ima Jugoslavia slično gospodarsko strukturo ko[t] Zjedinjene Države.

866 Jadransko-pacifiški odbor.

867 Odvetnikov.

868 Sliv.

869 Težave.

870 Nazdravje predsedniku.

871 Kronisti.

8. september

Zjutraj pogled na predmestja Ch[i]caga. Neka idiotska hostes[a] ni hotela reči, koliko časa ostanemo tu in rekla, [da] se ne smemo oddaljiti od zrakoplova. In ostali smo cele ure. Takega idiotizma še nisem videl. Od Chicaga naprej imel sem več mogočnosti, da vidim pokrajino. Samo smo leteli silno. Popoldne prijetna ura v logcabin. Potem na Pensylvania in proti Washingtonu. Pri večerji se seznani z Mrs. Mahar, koje soprog krstari na ladji S. S. Exporter kot kapetan v Jugoslavijo. Pripovedala mi je o bedi prebivalstva. Stalno me je vprašala za neko luko Jerika, slednjič se izpostavilo, da je to Reka. A town which changed the name.[872] O, siromaki v duhu, njih je nebeško cesarstvo. V Roger-Smith ni mesta. Poslali me v Washington, kjer so zahtevali za sobo $8. Naravno odklonil in hajdi v Carlyle, kjer sem zopet dobil isto sobo, katero sem imel zadnjič, ko sem prišel iz Kalifornije.

15. september

Najprej v Law firm Bingham[873] itd. To so oni, ki so zahtevali retainer[874] od 2.500$. Potem Pergleru. Zopet ista pesem. Izgleda, da se boji Drew Pearsona. Da so take pravde tako teške. Čehi kakor Čehi. Ni se hotel niti spuščati v meritum stvari. Potem Fotić, ki je sedaj v hiši nekega prijatelja, ki je odsoten v Chewy Chase. Nekak custodian.[875] Precej je potrt. Reče, da ima najbolji uspeh z argumentom, da Amerika samo iz imperia[li]stičnih razlogov hoče stvoriti blok titoi[s]tov, pa da ji ni mar za ono, kar pridiga u pogledu demokracije. S tem uspehom se naj bolj uspeva. Popoldne pri Mandelu, ki mi je dal naslov advokata v Churchfalls. Dal mi [je] tudi priporočilo za Immigration subcommittee[876] senata radi Vogriča in Bevca. Potem v Georgtown Markham, ki me je prisrčno sprejel. Starinska hiša s starinskim pohištvom. Stara gospa belih lasi, najbrž gospa Markham, je prinesla čaj. Razgovor je trajal skoro dve uri. Tolmačil sem svojo tezo o razvitku dogodkov u Jugoslaviji. M[arkham] se je silno živo zanimal. Ko sem mu pokazal argentinski akreditiv, hotel je na vsak način vedeti, ko je demokratski voditelj. The silent people[877] of 97$, to je bil moj trumpf. M[arkham] nam je jako naklonjen. Pravil sem mu o svojim tegobam. Georgetown s svojimi rdečimi hišicami je očarujoč starinski san, koliko neizmerno šarma je v teh starih ulicah, ki pripovedujejo o čisto drugi dobi[,] nego je naša surove atomske energije. Umirjen sem se vrnil v Washington.

Ne pozdravljam me več, ko grem bre[ak]fastu slika Aleksandra I. v vitrini, ne moram se vznemirjati nad neprijaznim licem profesorja filozofije, ki gleda na mene kakor na kakega sovražnika. Jedini Smiht, kojega življenje je posvečeno grškim vazam, je vedno ljubeznjiv napram meni. Pa rojen v Angliji.

16. september

Izlet v Fall Church, da najdem attorneya[878] Finleya, priporočenega mi od Mandela. Skoro je prevzel proces. Končno vendar nisem nič opravil. Nazaj v Washington. Popoldne attorneyu Mayeru, ki ima namen vestno stvar preučevati. Mala pisarna. Hoče $ 300 za stroške. Obiskal debelo sekretarico Kirvana, ki me je presenetila z vestjo, da je Lause »podbacio« kot guverner, kandidat je za najvišjega sodnika. Pa drugi dan je bil že drugi imenovan. To je bil nameravani beg iz javnosti. Zvečer videl sijajen film »To the stables«,[879] zgodovina dveh podvzetnih francoskih nun.

17. september

Neizogibna prazna sobota. Pa divno jesenje vreme. Tako bi morali biti moji dnevi. Dan lepote in solnca. Izstopil sem iz busa tam, kjer je pogled na hišo Leea, potem peš nazaj k spomeniku Lincolna. Vse v solncu. Najlepša prestolnica na svetu. Potem k Jackson spomeniku, očetu naše demokracije. Kako ponosen oni napis o tiraniji, čisto sodoben. Privoščil si ostrike, pa brez vina. Kaki barbari so vendar Amerikanci. Ne razume, da se mora riba jesti in piti rujno vino. Zvečer Šumenković. Prava beseda. Cele tedne ne jedo mesa. Ne more si ku-

872 Mesto, ki je spremenilo ime.

873 Odvetniška družba Bingham.

874 Nadomestilo.

875 Skrbnik.

876 Pododbor za priseljevanje.

877 Tihi ljudje.

878 Odvetnika.

879 V hleve.

piti par čevljev. Strašna mizerija. Pripoveduje me, da on kot poznavalec Balkana še nikdar ni videl take vznemirjavajoče situacije na Balkanu. Pozno v noči se vrnil ožaloščen v Carlyle hotel.

18. september

Dopoldne Maček. Na obedu pri Kneževiću. Prijetna atmosfera. Mladi Rašević, predsednik demokratske omladine. Knežević mnogo polaže na neklerikalne Slovence.

19. september

Dopoldne v ERP. Bowman pride šele 21. oktobra. Kirck-Patirck nedosegljiv. Potem poiskal Conallya, ki je pa že odkuril v Pretorijo. Silno prijazno me sprejel novi šef South-Eastern Europe,[880] Campbell, profesor Harwarda. Silno se zanimal za mene. Meyer ne sprejme moj proces. Precej poparjen. Poseta Greenu, senatorju, mojemu in Moacanina doubleu. Ni hotel napraviti to, kar sem mu predložil glede Vogriča in Bevca. Inače zanimiv možakar.

20. september

Zopet v Woodrow. Poparjen, ker me je sekretarica Deana poslala – Radici. Zvečer Radica. Dobro razpoloženje.

21. september

Zopet zadovoljen. Realway Express. Plačal $ 25 za transport mojih kovčegov iz Oaklanda. Hoja po solnčnem New-Yorku. Popoldne Airport Newark. Čudo! Neki negro mi je molel pod nos Nadin kovčedjič. Torej najden, pa bil je na eni strani odprt. Takoj nazaj v mesto. Manjka samo moj »neceser«. Torej nekdo je najbrž mislil, da so dragulji, pa se je zmotil: Moje knjige in pa moja skripta.

22. september

Dolg razgovor z Vanjo Ivanovićem. Putuje v Washington. Zvečer s Katico v New Byzanteion. Po večerji dež. Vožnja v Jackson Heights, radi dežja. Zopet logcabin. Film iz političnega življenja Kube, ubit predsednik. Katica je kar žarela, mislila je na Tita.

23. september

2.30 pri Deanu. Najprej sprejet Radica. Nervozno čakal. Moj Bog v kakih smo situacijah. Dean jeguljasto prijazen. Torej panslavizem. Zadovoljstvo. Misliva, da je vse v redu. Potem v Miramar slučajno, ker bil v bližini. Dva Manhatans. Sic me seznanil s Cizekom-Petersom, novinarjem, ki je sedaj free lance writer.[881]

24. september

Napisal roč[]o digest Panslavizma. Lunch Saint Moriz: obe sestre. Potem v Frick palačo. Potem zopet sam. Sestra sitna. Zvečer pri Remcu. Navdušeno sprejet. Ta piccolo mondo antico[882] se nič ne izpreminja.

25. september

Pri Katici. Ona v kimonu, katerega sem kupil v San-Franciscu. Prijetno razpoloženje. Izvrsten Benedictine cordial. Pa kava mesto vina in torta od čokolade. Večja nesreča ni bila. Stanovanje ni lepo urejeno. Katičina soba hladna, samo njena mizica s parfemi neobično privlačna.

26. september

Bil v Express Company. Rekel jim, da niso Express, ampak polž kompanija. To je Amerika? Plačal sem že pred tednom. Potem Rasponiju glede predavanj. Kralj pride početkom novembra, ako se ne premisli. Zdi se, da Rasponi nima preveliko zaupanje v balkansko »constitency«.[883] Popoldne čudo. Kovčegi so prispeli. Takojšno razpakanje. Utrujen. Da se malo raztresem, hajd na Times Square. Strašno težek film o večnem Židu in modernem Berlinu.

27. september

Izlet v Lake Success. Namen, da vidim Protića. Nisem ga mogel videti. Ali je to namenoma?? V kulearu videl spredaj Kosanovića z grupo Dinarcev. Jedini Nedinarec Bartos. Nikdo me ni opazil. Slučajno vstopil v Socialno-kulturni odbor. Niti nisem vedel, da so službeni jeziki angleški, francoski, španski, ruski in kitajski. Prevajalci so v svojih

880 Jugovzhodna Evropa.

881 Svobodni pisatelj.

882 Mali antični svet.

883 Ustavnost.

ložah. Latinski jeziki imajo še vedno veliko moč. Zamudil sem Dedijerov dvoboj s Sov[j]eti. Zvečer večerja pri Ribičevih. Dober ričet. Prav prijazno.

28. september
Veliki dan. Pri velikem Deanu. Pogoji prav nič niso sijajni. In povrh še vse polno stringa. Ali so to malenkostni ljudje. Kakor, da smo solpobi. Pa vendar mi je duša olajšana. Zakaj je v Ameriki toliko s epcev [cepcev]? Simpatična uloga pesov, sprejemalcev slepcev.

29. september
Nisem se mogel sestati s Katico. Ogromna povodenj.

30. september
Takoj se vrgel z največjo energijo na problem panslavizma. Čitam Radosav ljevica in Dostojevskega Lavrina. Who are the Slavs[884] ima mojo sliko poleg slike Krapotkina, Tolstega, Turgenjeva, Dostojevskega. Velika čast.

1. oktober
Pri Bajerju kupil Devinske elegije Rainera Marije Rilkeja za Katico. Bayer rekel, da je bila največja nesreča za človeški rod, da je bila Amerika odkrita. Strašno teško čakanje na Deanojo odloko. Obljubil je sicer Radici. Pa raznolike intrige so mogoče. Sicer sem pa stvar v Washingtonu sijajno pripravil. Samo ako se v zadnjem trenutku ne zgodi nekaj nepričakovanega. Moje pismo v »New Republic«. ?? Tako živim v znaku vprašanja. Pa vendar sem korajžen. Samo denar mi že primanjkuje. Pa v Kaliforniji je bil moj veliki strah baš ova »transition«.[885]

2. oktober
Nedelja krize. K[atica] me povablja, »ako hočem priti«. Odklonil. Bila njena sestra in kužina. Živel sem v domnevi, da je rojstni dan 5. Sestanek v Sanct Moritz. Sedanje kod Vermoutha. Prenerazen, ko čul, da je rojstni dan. Pa K[atica] se potolažila vidno in prišla k meni, kjer sem priredil sladko zakusko z Beaujolais. Vse se ji dopadla sijajno. Posebno je imponirala slaika [sladka] v »Who are the Slavs«. Večer harmonično končal tudi brez ruskega baleta.

3. oktober
Nobeno pismo od Deana. Nervozno telefoniranje Radici. Napravil to taktično napako, da telefoniral Ribički, kakor pred odhodom v Kalifornijo. Kaj bo z menoj, ako st[var] z »Free Europe« skarhira. Moj Bog … V velikih skrbeh.

4. oktober
Nervoza šele polegla, ko izvem skoro že opoldne od Radice, da je vse u redu. Srečen. Peljem se takoj v Filadelfijo z Greyhoundom. Tam tokaj [takoj] v redakcijo »Current History«. Silno ljubeznjivo sprejet od assistant editora[886] Alice Mc Gintry. Same ženske v redkaciji. Izredno simpatičen galvni urednik, ki me je takoj povabil na lunch, ko pridem prihodnjič v Filadelfijo. Imel sem najboljši vtis. S temi Amerikanci bo lahko delati. Moja pojava je bila senzacija za to redakcijo. Ko se vrnem v New-Yo[r]k, najdem pismo Deana, ki je amerikansko nesramno. Samo na tri mesece. Čisto amerikanski stil[.] To nisem pričakoval. Telefon K[atici], ki čisto talmudsko rabulistično razvija svojo tezo o rojstnem dnevu. Na to moja ostra replika, ki je bila posledica Deanovega pisma.

5. oktober
Najprej Empire State Bldg. Realiziral prvi ček »Free Europe«. Kupil Katici rudeče rože, ki ji bodo poslane. Odslej je 5. rojstni dan. Potem v National City Bank, kjer naložil svoje velikanske kapitale. V officeu »New-Republic« kupil iztise od 3. oktobra, kjer moje pismo. Potem Vanji Ivanoviću, ki me silno razočaral. Ta osel je izjavil Amerikancem, da ne veruje v uspeh hrvatsko-srpskih pogajanj. Predlagal sem mu, da se osigura mesečno $1.000 za izdavanje biltena. Seve odbil, češ, da ni ljudi, ki bi to delali nesramno. V brk sem mu rekel, kaj so dali Vošnjaki v prvi svetovni vojski. Pa niso bili nikakvi Banci in »Argosies«. Izjavil sem, da sem do skrajnosti razočaran.

884 Kdo so Slovani.

885 Prehod.

886 Pomočnik urednika.

6. oktober

Značilno najprej s[e]m telefoniral Bruce Blivenu, da-li je izšel moj članek-pismo in prosil, da bi se mi poslalo nekoliko iztisov. Osoren odgovor: Pridite in kupite. Čisto amerikansko. Pri Jeriću na morski obali. Simpatična Madžarka soproga. Prav prijeten večer, ki se je izzvenel v Ragusana. Jerić je s Pelješca. Jerić mi je jako udan. Prepričan je, da sem velik človek.

7. oktober

Pri Beyeru, ki mi je govoril o ogromni moči Židov v USA. Oni vladjo Belo hišo. V odločilnem trenutku se pojavi kaka misteriozna osebnost pri Trumanu in mu pove na uho, kaj hoče Židovski kongres. Uloga Barucha. Priporočal mi je, kaj naj napravim, ako želim imeti uspeh pri Baruchu. Na telefonu Vanji energično rekel svoje mišljenje. Zvečer Couple, prav prijazno in harmonično. Burja je polegla.

8. oktober

Dopoldne Columbia. Zvečer Radica. Izvrstno Christian Brothers vino in razgovor ugoden narodu slovenskome. Izgleda, da je Radica ekspert za Jugoslavijo v »Free Europe«. R[adica] je samo vprašal, kedaj sem imel časa napisati vse te rokopise.

9. oktober

Kriza. Izzazvana, ker sem telefoniral, da smatram Plaza kot hohstaplerski hotel[.] Ta hotel imam v želodcu že od dneva svojega odhoda v Kalifornijo. In ta Saint Mori[t]z s svojim Rumpelmayer in Cafe de […] l Opera. Sami falzifikati. Katica ni hotela priti na večerjo.

10. oktober

Zjutraj v Custome house[887] radi permit za pier.[888] Tam mi neki osel rekel, da »Italija« Bevc pride prihodnji dan 8.30. Potem v City College. Čisto amerika[n]sko: nisem vedel, da ima City College 48.000 dijakov in 1,628 profesorjev. (Columbia 38.000 dijakov in 2,519 profesorjev, UC 44.129 na vsek [vseh] štirih kampih in 2511 profesorjev. Našel Hans Kohna v neki overcrowded[889] okolici. Kaj je pa bil vzrok, da je Kohn zapustil aristokratski ženski Smith College, da pride med te prolet[a] rce. Nekaj mora biti za tem. Popoldne pri Levitas.

11. oktober

Zastonj šel na pier. Ladija pride šele zvečer. Kočno iztaknil Bevca. Najprej našel njegov kovčeg. Namestil ga v Woodrow. Okoli polnoči sedela Bevc in ja[z] pri čaši vina, (Kalifornija), tako sličnega našemu Jeruzalemcu.

12. oktober

Columbus dan. Zjutraj k Grey Houndom radi Bevče[ve]ga pota v Kalifornijo. Telefonski razgovor z Yarowsom, ki nas sprejme v headquaters[890] Dullesove kampanje. Moram poldne Moacaninu, da mi svetuje zobozdravnika. Nimam naravnih zob in vendar me boli v čeljusti. Potem peš skozi solnčni Central Park. Jesenje divno solnce. Vse peš, ker radi Columbus procesije nisem mogel najti busa. Dolga povorka, posebno podvzetne katoliške veteranke in pa grški evzoni. Zvečer strašni jam v Avenue of Americas. Moral sem vzeti taksi, da sva pravočasno prišla v Dullesov glavni stan. Napisi: Chinese, Armenian, French. Bal sem, da mi bodo obesili kako tablico »Yugoslav«. Ali nobene nesreča se ni zgodila. Skočiti sem moral švicarskemu zobozdravniku v Life Bldg. Z[o]pet nazaj. Razgovor z Yarowsom v mojem por[o]čilu. SNO. Zvečer v moji sobi kot tretje Jerić. Konstatacija: skupni interes Slovencev naših in idisidentnih Hrvatov: demokracija b[r]ez vsake sledi totalitarstva. Popoldne demokracija v upravi in pravosodju po amerikanskem vzoru. Lep večer. Poln pobude. 10. Zvečer pomirba. Pri Kiti v stanovanje Peyser. K[atica] sedela pred television kakor kaka ambasadorka in spe.

13. oktober

Prejšnji večer brzojavka Kreka, da bode prihodnji dan v hotelu Times Square. Hitim sem na Times Sq. Na telefonu gospa Krek, Da prideva [v] hotel ob 10.30. Hitel, da uredim vprašanje vstopnic za balet. Ko pridem v hotel, pritožuje se por-

887 Carinarnica.

888 Dovoljenje za pomol.

889 Prenatrpani.

890 Sedežu.

tir, da je neka gospa bila tako huda[,] ker je moral reči, da nisem doma. Poročilo v dosijeju SNO. Godina v ulogi spovedovalca ali velikega inkvizitora. Popoldne Žujević. Kakor izjavil Jerić, da so Hrvati polni zaupanja napram meni[,] istotako Žujević, da uživam zaupanje Srba. Poročili v dossieru[891] SNO. Zvečer sendvič centov 35 in pivo Budweiser. Dolgi razgovori.

Dopoldne še dolgi razgovori. Potem sva hotela Bevc in jaz, da se slikava. Pa fotografi še niso imeli odprto ob 10.45. Čisto amerikansko. Velika harmonija izmed mene in Bevca. Potem k Greyhound. Za slovo pila v bližnjem baru vermut. Pre[den] se je Bevc vkrcal v Greyhound[,] me je poljubil in se mi zahvaljeval za vse, kar sem za njega napravil. Razburjeni Radica, na nis[e] povabil njega v Krekov hotel. Pa je bilo fizično nemogoče. Popoldne Rockefeller Center. Potem mala operacija pri Švicarju Duerreru, ki ni h[o]tel vzeti niti denarja. Pa sem ga vendar izplačal. Neka kriza radi Katice, ki je v četrtek napravila misteriozni izlet v avtomobilu. Pa stvar je bila skoro razjasnjena.

15. oktober
Columbia Libraries.

16. oktober
Pisanje poročila bivanja Bevca v New-Yorku. Mnogo delal tokom dneva, da me je skoro bolela glava. Pa zvečer zadovoljen v svoji sobi. Vsako jutro se kopam, moj novi hobby. Tuširam se [s]hladno glavo. Prav izvrstno.

17. oktober
Odločil sem [se], da izjaham. Pri romantični udovi, katero je podvzeten Italijan oslobodil par tisočakov in potem ni prišel na svadbo. Zjutraj je bila za mene pripravljen šarec s predebelimi nogami. Pa vendar je bil ogromen užitek. Oblakoderi so izginjali daleč za menoj. Čutil sem se kakor prerojenega. Zadnjič sem jahal pri Draži. Pred petimi leti. Kaj se je nedtem [medtem] godilo v svetu? In zadnjič sem pa jahahal v Ameriki v Washingtonu z Masarykom. Zgodovinske ježe. Srečale so me amerikanske amazonke, ki so me prav prijazno podravljale. Ne vem, zakaj? Posebno ljubeznjivo pa neka matrona, ki je jahala še v ženskem sedlu. Tudi jahajoči policisti so me spoštljivo pozdravljali. Ne vem, kaj to pomenja? Večerja v Miramare. Potem s Katico v Taft.

Pomota. Radica me [mi] ni rekel, kedaj, da je sestanek, zjutraj ali zvečer. Gafenku »uzvrpoljen«,[892] ko sem prišel zjutraj. Popoldne pri Vlajoviću, Dubrovčanu. Vrlo mil človek. Zvečer sestenek Gaffenku. Bus se[m] zakasnil. Ko sem se pomolil iz pozadine naprej, me je Radica pozdravil ostentativno, na ne posebno delikaten način. Komedija je nastala, ko sem omenil Bilimovićev rokopis o petletnih planih. R[adica] je trdil, da je to nedelikatno napram »Free Europe«, ker ona hoče take stvari sama pokrenuti. Nisem razumel možakarja. Deana nisem mogel uloviti. Seznanil sem se z Grossom. Neki Poljak Solski ni napravil na mene dobrega vtisa. Trdil je je, da bodo soveti skoro zavzeli Jugoslavijo. Mal skromen zagrizljaj okoli polnoči. Pred sestankom z Gafenkom je bilo predavanje Mikolajcik. Piketiri, ki so nosili napise, naperjene proti Poljaku. Začuden sem bil, kako malo publike je bilo. Kralj je imel mnogo, mnogo več.

19. oktober
Obisk Dolbear. Prosil sem sekretara, da izrazi predsedniku moje zahvale. Takoj je klical Deana, ki je bil konterniran mene najti pri sekretarju.

Moj Bog, tu v Ameriki moram sedaj prosjačiti, da me sekretari sprejmejo. Daleč sno [smo] prišli. Dean leden. Sprejel me je v svoji sobi in rekel, da se moram njemu javljati. Nisem nikdar konsterniran. Predstavil me je nekemu ulju[d]nemu mlademu človeku, kateremu bom »raportiral«. Ta je pa lepa. Blodil sem nekaj časa po ulicah New-Yorka, kar se vedno zgodi, če sem malo »upset«.[893]

20. oktober
Nevrastenični Radica. Kako sam mogao iči Dolbearu[894]. Pa naravno, z njim samim sem se to uredio. Najstariji ambasador Jugoslavije po Mihajloviću ne bi smel g[o]voriti sa sekretarom mednarodne institucije. Pa to je paradoksno[,] slednjič se

891 Dokumentaciji.

892 Nemiren.

893 Razburjen.

894 Kako sem lahko šel k Doldbearu.

je vendar umirio. Mišljenjem jednega Dalmatinca: R[adica] je lukav, al glup.[895]

21. oktober

Ko sem telegrafiral Kreku v Times Square Hotel, čul sem njegovo opazko, ko sem omenil, da je Bevc tu: »Od kod se je pa ta vzel.« Preznačilno. Hotel Woodrow je v senci minjaturnega kipa »Slobode«. In hoc signo vinces.[896]

Zvečer pri Jeriću. Pozneje prišel Santys, ki je bil v Gorici kot amerikanski oficir v Podgori in se spominja goriške aristokracije, ki je izročila svojega Lipicanca partizanom. J[e]rić spekel izvrstne ribe. Poleg tega dobro črno vino, gostitelj je bil tudi vinski trgovec.

22. oktober

Zvečer pri Rosenberg. Zagrebčanka prijazna kakor vselej.

23. oktober

Večerja v Fleur de Lya. Potem Cinderella v Metropolitan Opera. Katica uživala. Prvi balet, katerega sem videl kot cela predstava v svojem življenju. V našem norem stoletju so še celo Angleži postali veliki plesači. Pa Keynes je bil poročen z rusko plesalko in on je oče tega. K[atica] mi zamerila, da sem bil v obleki, katero je krojil Kupfersmid v Zemunu. Po predstavi nisva šla v kak ba, ampak solidno vsak na svojo stran.

24. oktober

Začel sem [se]mrzlično pečati s Križanićem.

25. oktober

Pohajam advanced English gospodične Taber, simpatične predavateljke. Sama Južna Amerika. Mislim sem, da je Turkinja iz Stambula, in Indije. Zvečer predavanje Osudskega v Town Hall o industrializaciji držav onstran zavese. Imel bi razne rezerve. Slab obisk.

26. oktober

Pri Žujeviću. Odbil sodelovanje, češ, da bi najprej se moral[i] sestati: Maček, Krek, on in jaz. Ako bi došlo do kakega rezultata, vse bi šlo gladko. Zvečer povabljen od Vlahovića in Koželskega v Amalfi. Pozneje prišel Stevanović. Koželjski iz Pi[t]sburga je stari »Obzoraš« in prijatelj Strosmajera.

27. oktober

Prvič zopet v »stalks« Kolumbije. Zvečer Fleur de Lys. Dalekosežna izjava K[reka] na Broadwayu.

28. oktober

Pri Miss Robertson v »Free Europe«. Ne more prehvaliti moj angleški stil. Njen trdni namen, da se plasira moj »Danube Authorit[y]«.

29. oktober

Popoldne sestanek Jerić, Vlahović in Stefanović pri meni. Saglasnost v vsemu. Dobro vino, samo preveč nikotina. Zvečer pri Remsu in potem v Brooklyn v slovenski dom, tam tamburaši. Pozdravil osnovatelj zbora Ivan Gerjović, ki je bil kot 17 letni mladenič 1918 v Agricultural Gardens.[897] Seznanil se z Auerom iz Beograda, ki je poročen z Ljutomerčanko, ki je rojena Rubin. Nikdar čul tega imena. Bil je pravi nemški »Bierabend«. Seve Svet je pridno plesala in »Cambria« se je sramežljiva držala v ozadju.

30. oktober

Mnogo delal. K[rek] nima časa. Popoldne sestanek z Božom, ki sprejme moj predlog sestanka. Ostri izpadi na račun »Srpske Narodne Odbrane«.

31. oktober

Advanced English[898] napreduje. Sredi sem bohotne Kubanke (Havanna) in fantastično orijentalske Turkinje. Popoldne v Public Library Waldenberga in Skerovića (Križanić).

1. november

Misli blodijo na beogradsko pokopališče in na zapuščeni Nadin grob. Iskal sem David Martina v officeu[899] Thomas Norman, ki je napravil pred menoj pravi cent[r]alnoevropski »knix«. Večkratni

895 Radica je zvit, vendar neumen.

896 Ta znak bo zmagal.

897 Kmetijski vrtovi.

898 Napredna angleščina.

899 Pisarni.

socialistični kandidat za predsednika. David Martin je sredi edenmilionskega »drive«[900] za Rescue Committee.[901] Pritožil sem se radi Kovačeve avanture, katerega so slavili na banketu »drive« kot zastopnika neklerikalnih Slovencev.

2. november

V advanced English moj »speech«[902] o »The death of the Spelling Bee«.[903] Klasifikacija od strani Miss Taber: Intonation excellent. Very interesting and well organized.«[904] Lunch v »Fleur de Lys«, potem Katica pri meni. Jako prisrčna.

3. november

Prehod v november z 1$ 50 centov. Prenos denarja iz Empire Sta[t]e Bldg. v National City Bank. Ogromne svote in nimam oboroženega spremstva. Popoldne v Carleylu. Pred liftom srečal kralja in kraljico. Kratek razgovor o mojem bivanju v Kaliforniji. Potem pri Popoviću. Tožil je, kako so Londonci napadali kralja na sednici JNO.[905] Sporazumevanje je na mrtvi točki.

4. november

Moj apokrifni god. Ko se ne morem odločiti za nobenega mnogoštevilnih Teofilov. Najsimpatičnejši bi bil antiohijski. Proslava v log cabin, kamor sem prišel skoro prekasno.

5. november

Divno jesenje je na Three Winkles. Popoldne Radica. Opet R[adica] pomirjen. Kako je naš svet histeričen. Skrbi radi potovanja v Wolfsboro.

6. november

Nedelja brez dogodkov, pa mnogo dela. Čutim se v delu kakor prerojen.

7. november

Ko sem [bil] v Berkeleyu[,] se nisem zavedal, da je Berkeley menda jedino mesto na svetu, ki nosi ime slavnega filozofa. V tem pogledu, kar se tiče politikov, so Sovjeti upeljali novotarije. Pasicer je za Petrograd pomemben začetek. Zvečer bil pri meni Zlatoper, ki je na mene napravil najbolji vtis. Prodaje kravate mesto prepotrebnega publicističnega dela.

8. november

Kralj je bil v Washingtonu, kjer je bil Maček z njim na obedu. M[aček] je hvalil kralja, da ima veliki smisel za ustavnost. V zvezi s tem so se širile vesti[,] kakor da stojimo pred velikim našim političnim obratom, ki bi mojo akcijo napravil brezpredmetnom. Izvedel sem stvar na čistinu: V Washingtonu oba nista imela nobenega resnega razgovora. Zvečer pri Jeriću na večerji. Ker ni imel vina, si je takoj napravil iz grozdja mošt. Prave vinske tradicije. Zopet fine ribe. Radi sobote razgovor o vsemu.

9. november

Zjutraj me vprašal Radica, zakaj nisem prišel h Gafenku. Bil sem kakor od groma zadet. Radičine informacije so vedno narobe. Popoldne pri Moseleyu. M[oseley] vedno prijazen. Hoče ukrotiti tistega divjega Robinsona. Potem daleč v bližino 180 ulice gospej Pestotnik. Še dobro ohranjena. Jaz v ulogi ambasadora Žitnikovega. Radi posojila. Svojo ulogo igral z največjo delikatnostjo. Pa noče teta nič »ausrukati«. Nečak se ji je zameril. Ni se brigal za njo pred vojsko. Teta in njen mož in še neki največji siromaki, berači. Pokazala je dvorec, kjer se je rodila v bližini Domžal.

10. november

S Katico v Couple. Balkanska večerja pri zlatem in dobrem Joksimoviću, ki je silno hvalil Stefanovića. Utrujen od tega kolovratenja po New-Yorku. Sladko zaspal. Koca sam je skuhal balkansko večerjo. Samo poštenega vina ni bilo, ampak samo žganje, kar ni po moji navadi.

12. november

Veliki dan sestanka 5 Beekman St. Pred mojim odhodom tja nervozno telefoniranje Mohorovičića, kako to, da je sestanek pri Vlahoviću. Tam, kjer je Stefanović, on ne more biti in podobne gluposti.

900 Pogona.

901 Odbor za reševanje.

902 Govor.

903 Smrt črkovanja.

904 Intonacija odlična. Zelo zanimivo in dobro organizirano.

905 Jugoslovanski narodni odbor.

Dvanjast apostolov. Diskusija tekla glatko brez incidentov. Šest Hrvatov, šest Srbov, dva Slovenca. Basaj je molčal. Kovač in Osovnik nista prišla. Harmoničen celokupni vtis. Globoko se dojmile prisotnih moje uvodne besede in moj citat iz Križanića, kako naši ljudje tavajo iz ednega ekstrema v drugi. Sprejeta Gavrilovićeva rezolucija in določen prihodnji sestanek pri Mandukiću. V avtomobilu s Taskovićem nazaj v hotel. Triumf moj osebni.

14. november

Divno jesenje, ali Three twinkles je bil utrujen[,] menda radi nedeljnih jež. Pri Brani v Carleyu. Brana daje prav nič laskavo sliko o Mandukiću. Moral sem vendar zaupati Taskoviću, ki ga je pripeljal. Sima Petković, ki sedaj služi v neki kafetariji, mi je tudi pravil čudne stvari o tem junaku. Potem predavanje Madžara Fabijana v Town Hall. Slaba angleščina.

16. november

Pismeni izpit Advanced English. Nisem bil posebno razpoložen za take vaje. Po izpitu v Fleur de Lys s Katico.

17. november

Ustmeni »izpit«. Zvečer Katica. Razburljivo.

18. november

Pri Martinu. Ni nič s posojilom. Obljubil, da bo dal individuelni pomoči od sto dolarjev. Popoldne Volkdoff. Profesorka preklinja. In to bi pomenjalo borbo proti komunizmu. Srečna Moskva … Zvečer pri Boži, tam tudi Oton. Poročilo o seji pri Vlahoviću. Posmatranja o potrebi in uspehu Jugoslovanske parlamentarne unije.

20. november

20. Novembra 1949. Katičin rojstni dan proslavljen dan prej[š]n[j]i prišla na zakusko, katero sem pripravil. Sam sem pojedel. Dobro vino in delikatese so mi ostale za nekoliko dni.

21. november

Log Cabin. Izročil Baudelairea in mali ček. Razišla s v najlepšem razpoloženju. Ni vedela, kaj jo čaka doma. To noč je Peyser poskusil samomor s fingirano avtomobilsko nesrečo, ki bi prinesla rodbini zavarovalnino od 30.000$. Ali samomor ni bil izveden, ker ni imel moči za to. Čisto amerikanska historija.

22. november

Zvečer redno obiskano predavanje Dimitrova. Slaba angleščina. Poole zopet strašno hvalil Slovence s partikularistično tendenco. Potem h Gafenku. Tam govoril Rypka o Strassburgu. Davis jako dobro zavrnil Carnfila, bivšega ministra rumunske aviacije, ki je že cel za trobiti v oni rog: vse je komunizirano. Nekak moj članek »Nova socijalna filozofija«, s katerim imam tako nesrečo. Sprožil sem vprašanje potrebe revije »Free Europe« kakor tudi potrebo diskusije o gospodarskom stanju v naših državah. Radica je obljubil, da me bo podržaval, pa ni storil ničesar. Potem Radica, Subotić, Drašković in jaz v neko cafeterijo. Nimam rad tako dolgo posedanje, bilo je za [že] skoro dve uri jutro. Razgovori neugodni narodu slovinskome. Drašković me je spremljal domu.

23. november

Obe sestri[906] v Fleur de lys. Samo razgovor o poskusu samomora. Konstatirali smo, da smo imeli stokrat več pravice, da se ubijemo ko ta od usode zacartlani Amerikanec. Katica visi v zraku, ne dobiva nikakve plače.

24. november

Thanksgiving day.[907] Macy parada izpod vsake kritike. Popoldne intimni sestanek pri meni. Beajolais je silno dišal, navajena je bila, da pije to vino v hiši svojih roditeljev.

25. november

Najprej v Catholic War Relief.[908] Tam ni Basaj, pač pa je oče Ambrožič. Z njim sučastvenij razgovor. Potem v CIA, gospodu Freudu. Stara amerikansk[a] teškopadnost. Skušal sem zbuditi ineres za rimsko delovanje Zajca. Popoldne Logar in potem pa Modrčinu, ki izjavlja, da se pridruži naši grupi. Prav simpatičen mož. Doma iz Kraljevice. Prav delaven dan.

906 Katica in sestra Šarlota.

907 Zahvalni dan.

908 Katoliška vojna pomoč.

27. november

Junak Drašković pri meni. Parno gr[e]janje ne funkcionira. Razgovor brez opasnih tem. V središču Berle, Madžar, kako[r] trdi Drašković. D[rašković] si izposodil Moj »Dying Empire«. V biblioteko, New-York Public, kakor študent, če nima sobe zakurjene.

28. november

V stacks. Našel »Slovansky prehled«. Užival v starih spominih.

29. november

Kriza v »Free Europe«. Zopetno ponižanje Solmaster Volkodoff pedantno pripravljal stolce za konferencijo. Na stolice sede Miss Peterson, Volkodoffff in jaz. Mož je razmesaril moj članek »A New Social Philosophy«[909] z brezštevilnimi vprašanji. Gromozanska neumnost in nesramnost. Vrhunec nesramnosti pa, ko mi je rekel, da sem »Supposed Writer«.[910] Drugi dan sem rekel Radici, da kak Srbijanec v taki situaciji bi mu prisolil mastno zaušnico. Ta »guvernanta«, kateri bi lahko bil ded, je razvijala neke svoje idiotske teorije. Potem se je pojavil Dean Gobezdel nekaj o nekem telefonskem razgovoru in potem me napadal, da nič ne delam za knjigo[,] nego da članke pišem in hodim po uredništvih, da jih plasiram. Dal sem mu znak z roko, da bi nehal. Ko je končno usahnil tok Deanove zgovornosti[,] sem rekel strašne besede, da sem članke donesel iz Kalifornije. Konsternacija. Potem sem stavil trikrat vprašanje: [»] Pleace to tell me in which way I did not fulfill your expectations.«[911] Nisem bil dostojen nobenega odgovora. Že dolgo v svojem življenju nisem bil tako razburjen, ko to pot. Pa to so nekultivirani divjaki. V Peto av[e]nijo in pa tja proti Saint Mark Place, da obiščem Marinšeka glede Krekovega predavanja. Dolgo pot sem šel peš, ker mi je to živce pomirilo. Marinšek v slovenskem župnišču mi je naročil, da naj Basaj pošlje 50 povabil, ki se bodo delila v nedeljo pred cerkvijo. Pozabil sem omeniti, kako se je vladala gospa Ribič, katero sem mesece čakal. Tako je siromašna, da mora »dejlati«. Seve sama hipokrazija. Ubogi Zajc, trda so to srca. Sledijo Amerikancem v tem, kar je pri teh najslabše.

30. november

Pop[o]ldne pri Radici. Burno. Kriv sem, da drugi Jugoslovani ne bodo imenovani. Onemogučil sem se v »Free Europe«. Nič konkretnega ni mogel reči. Pa vsi moji predlogi so šli skoz njegove roke. Na kraju trditev, da je najmanj 275, zakaj ne 276 rumunskih intelektualcev, katerim bi bil potreben denar »F. E.« in večji so intelektualci od mene. In to vse moram požirati. Spominjam se pri Gafenku, kako je R[adica] trijumfirajoče mene opozarjal, da Pooleov govor omenja Slovence, kakor da ni Jugoslavije. S[t]rašno me je to speklo. R[adica] je pripravljen Gospoda pet petkrat izdati[,] kako Peter tam na dvorišču one usodepolne jeruzalemske noči, ko je petelin nekolikorat zapel, predno se je zdanilo. Zvečer pri Brani. Širijo se vesti, da je bil kralj sprejet od Trumana. Skupno viskipitje. Na ulici so pridrveli avtomobili in jaz nisem gledal na rudeči znak. Grozno tuljenje siren, pa so bili vozovi precej daleč od mene.

Poslal Pooleu moj »Bulwark«. Popoldne takoj reakcija. Telefonski poziv, pa bil sem v Columbia. Stvar še vendar krene.

3. december

Lunch Vlahović-Jerić pri Fleur de lys. Potem pri meni. Prišel še Oton. Jerić in Oto se spoprijela radi Južne Srbije. Dolgo sedenje, nesreč[n]o pušenje. Na ulici našel Simo Petkovića. Dober človek, vedno me hoče »častiti«.

[4. december–11. december – nečitljivi rokopis]

12. december

Nepozabni večer v Kosiusko zadužbini. S Katicom. Nikdar še nisem videl žene s tako inteligentno pazljivostjo slediti božanskim akordom glasbe[,] kakor sem to študiral na licu Katice. To je bil za mene neizmeren užitek. Gledal sem samo njeno lice in na refleks divne glasbe Sandmana, ki je interpretiral Chopina z občudovanja vredno virtuoznoščo in silnim temperamentom. Pot mu je pri-

909 Nova družbena filozofija.

910 Domnevni pisec.

911 Prosim, da mi poveste, na kakšen način nisem izpolnil vaših pričakovanj.

hajal na lice. Prostori zadužbine kakor ustarjeni za tak intimen dogodek. Poljaki so pač kamplci, mi Jugoslovani se pač lahko skrijemo. Harmoničen večer. Grozna moja želja na Madison Ave., dokler konečno nisva našla mirno baro.

13. december

Kraljevska slava v Carlyleyu. Bilo samo prisotnih kakih 12 oseb, značilna izbira: Žujević, Drašković, Tasković, Singer-Savić, Divljak, Milica Banac, Frangeš (nediplomat), jedini Hrvat, ako smatramo Singera, sinom Jeruzalema. Činodejstvoval Sukletović, prisoten seve Nikolaj. Pri čestitanju mladi Karadjordjević hotel meni črez križ dati roko, pa sem instinktivno hitro odmaknil roko, kar je seve Grkinja videla. Grkinja jako jednostavno oblečena. Kralj v rujavkasti obleki. Ta slava v izgnanstvu je bila ganljiva[,] v nedeljo je bilo činodejstvovanje v srbski cerkvi. Prota je molil predsednika zjedinjenih »statov« in potem kralja Jugoslavije, Petra II. Popoldne teška operacija pri Vlahoviću, brez katere ne bi mogel potovati v Washington. V[lahović] se izkazal kakor pravi kavalir. Srečno jo odkuril v Dubarry, kjer Katica. Potem v predavanje Johna Fostera Dullesa, ki je bilo prava senzacija. Po predavanju »ulovil«, tako bi bila Nadica bila rekla, Johna Fostera, ki je obljubil, da me bo sprejel, skoraj po dveh letih mojega bivanja v Ameriki. Potem v hotel in oblečen v svojo novo temno obleko hajdi v Washington, kamor prispel o polnoči. Zopet v znani sobi Carlylea.

14. december

Najprej poseta Campbella, ki je bil kljub titoizmu silno ljubeznjiv. Zaprosil sem ga, da naj naroči Dragniću, da za mene najde »Vedo« in Dvornikoviča. Preko Rumuije, preko albansko-srbskih rasnih oblik simbioze Jugoslaviji. Omenil sem parlamentarno unijo, na to nekoliko kaustična opazka, ali stoji »bivši« kralj izza toga. Razgovor žal prekinjen vsled nekega nujnega poklica. Predstavil me je simpatičnemu Melboureneu, ki je na našem jugoslovenskem desku in je bil prej na službi v Romuniji. Z njim seve se nisem mogel spuščati v podrobne politične razgovore. Opoldne telefoniral v pisarno Allana. Kako sem bil iznenajen, ko je Mrs. Vandenberg takoj rekla, da se mene spominja, da sem bil s Slavikom pri Allan. Odgovoril sem ji, da ima izvrsten spomin. Laskanje je imelo uspeh. Sestanek bo. Popoldne Šumenković. Za se je pokondiril.[912] Stanuje v bližini episkopalske katedrale. Katedrala je ogromna, ali še ni dovršena. Zidana je kakor simbol svetovne moči Amerike. Š[umenković] me je razočaral. Najprej me je začel vikati, čeprav sva že davno začela tikati. Omenil sem v diskretni formi, da sem za njega govoril Vanji Ivanoviću. Prešel je preko tega, kar mu je prineslo izpremembo njegove denarne situacije, kakor, da je to lanski sneg. Ko sem mu pripovedal o parlamentarni uniji, je bilo njegovo naivno vprašanje[,] kako svrho bo ona imela. Ali je tako naiven ali prepreden. To je jegulja, kakor ga je pravilno ocenil Brana P. zopet stra[š]i »conceited«[913] ambasador stare šole.

Iskal zvečer Michlokopoulosa v Statler brez uspeha. Potem ljubeznjivi, življenja polni sekretarici Browmana v ERP, Undeveloped Areas[914] radi Logarja. Browman nima več svojega officea. Dala mi je naslov Hopkins. Vprašal v Mayfair. Opoldne Midthun v Union Station. Dala mi je Lelino pismo iz Avstralije. Popoldne v George town Markham. Moral sem menjati denar in pil sem pivo v neki bari. Postavil sem svoj portfelj na pod, medetem, ko sem vprašal, kaka je cena čašice brandyja (in zdela se mi je cena 70 pretirana). Zopet mi je kak lopov dvignil portfelj izpred mojih oči. Nerazpoložen sem se podal Markhamu. M[arkham] se popolnoma strinja z našim gledanjem na titoizem. Vpraša me, ali bi se Titova vojska borila proti Rusom. Potrdil sem. Nato on, pa kako se bodo borili mladeniči izpod Triglava in Učke Gore za režim, ki je bil tako krvav in prinesel same nesreče in sam glad. M[arkham] ni rekel nič[,] niti ne niti da, ko sem sprožil svoje načrte new-yorške provenijence. Omenil je samo, da je to uperjeno proti Srbski Narodni Odbrani. Nisem smatral tokrat za potrebno, da mu sporočim svoje mišljenje, da organizacije, kakoršne so Odbrana[,] so institucije amerikanskih državljanov, ki nimajo pravico se vmešavati v notranje zadeve Jugoslavije. Prav srčen razgovor. Na to v obednici telefoniral Mayflower, kjer prispeli kraljevski agronauti.

912 Okleval.

913 Domišljav.

914 Nerazvita območja.

15. december

Zgodaj zjutraj telefoniral gospa Nada [Kobal], ki mi javlja senzacijonalno vest, da on, ona in poba gredo v Japan, ravno se odpravljajo na kolodvor. Rekel sem, pa bodo jeni. Prav prisrčno je izjavljala gospa Nada, da samo jaz morem izpeljati stvar glede jugoslovenske reprezentacije. Vse je v mojih rokah in uspeti moram. To je zvenelo silno bodreče. Potem Brani v Mayflower[,] kjer nič izvedel. John Allan.

16. december

Najprej pot v Mayflower k Brani, ki v precej mizerni hotelski sobi. Nič nisem mogel izvedeti od njega, kar bi bilo važno za moj razgovor z Allanom. Precej zapet. Veruje, da bom že sam najbolj vedel, kaj naj rečem. Pokazal se je »traček nade«,[915] pa zopet izginil. Pritoževal se nad Subotićem[,] da se ni vpisal v dvorsko knjigo. Pač pa se je vpisala borbena Anka, kar se ni smatralo dovoljno. Ta dan sem moral uporabljati taksije. Poceni vožnja od Union Station do State Departmenta: 30 centov, ali vožnja v tramvaju 13 centov. Moral sem v Congressional, kjer sem našel na dolgme tumarenju Morrisona, ki je napravil na mene prav klavern vtis. Kaka je to ekipa v primeri z ono l. 1918. Mojo Danube Valley Authority je poslal v New-York. Ogromen napor. To je pač vse za svinje fojtrati. In jaz sem mislil, da bom našel specialista, ki se bo z menoj razgovorjal o problemu samem. Potem hitel v taksiju v State Department. Točno opoldne me sprejel Allan na najljubeznivejši način in z največjim spoštovanjem. Najprej sem omenil, da sem že uredil s Campbellom glede knjig, katere bi moral dobiti iz Jugoslavije preko Dragnića. (»Veda«, Dvornikovič). Nato široko osnovan razgovor. Omenil sem najprej ulogo Ivana Ribara.[916] A[llan] je rekel, da je pred kratkim bil vprašan, kdo je predsednik Jugoslavije. Ni vedel odgovoriti. Izkopal sem iz svojih spominov portret Ivana Ribara. Rekel sem, da je že v spomladi R[ibar] izrazil napram meni prepričanje, da se ne more vladati Jugoslavija zgolj s komunistično stranko. (Glej moj rokopis: Sovietizacija Jugoslavije). Skrb[n]o si je A[llan] zapisal ime Ribara kakor tudi ono Laze Markovića,[917] kojega sem imenoval »mozek Radikalne stranke. Potem ime Dragoljuba Jovanovića. Ne vem, ali je zaprt ali ne. Povdarjal njegovo važnost z obzirom na Mačkovo javnost, da bi mogel se pogoditi z Dragoljubom preko noči v tren oka. Omenil sem Kumanudija kao i podtalno delo našeg Jugoslovenskog narodnog veča ob času nemške stra[ho]vlade. Navodil sem razgovor na veliko krivico, ki se dela Jugoslovanom v času, koj e UNO iskal od International Court of Justice[918] mišljenje o »violation of civic rights«[919] v satelitskih državah, nikdo ne zahteva od Tita, da se uvedejo v Jugoslaviji demokratske svoboščine. Moja opazka izzvala dobronamerno reakcijo pri Allanu. Padlo mi je v oči, v kaki meri me je A[llan] izpraševal v pogledu Židov v Jugoslaviji. O Slovencih izgleda, da nima posebno mnogo znanja. Glede Srbijancev trdil, da je že umel Miloš sjajno prevariti Turke, sedaj so stopili na mesto Turkov komunisti. »Dissimulation«[920] je silno orožje. A[llan] mi popolnoma pritrdil, da Tito ne more ostati v sredini. V značaju politične strategije je, da ne more ostati sredi ogromnih oblakov. Slednjič mora Tito priti pod pretežni vpliv zapadnih sil. A[llan] mi povsem pritrdil. A[llan] me je pazljivo izpraševal, ali je bilo moje premoženje v Jugoslavij[i] konfiskovano. (V stvari ni bilo konfiskovano). Nisem bil od režima nikdar obsojen. Ostal sem Minister Plenipotentionary Ret.,[921] pa brez plače. Govorila o nori takozvani industrializaciji zemlje. Trdil sem, da bi gospodarsko stanje bilo takoj pobol[J]šano, ako bi se opustila ta preterana industrializacija[,] ki ima samo eden cilj, in ta je, proletarizirati še to, kar doslej še ni proletarizirano. Najpametnejše bi bilo petletni plan »slow down«[922] v kak desetletni plan. Govorila o strašni tragediji kmetskega stanu.

915 Sled upanja.

916 Ivan Ribar (1881–1968), hrvaški odvetnik in politik. Nacionalni arhivski informacijski sustav, spletni vir.

917 Lazar Marković (1882–1955), politik in pravni pisec. Profesor na beograjski univerzi. Večkrat minister. Eden od prvakov *Radikalne stranke*, sodelavec Nikole Pašića, korupcionist. Po osvoboditvi dvakrat obsojen. Glavno delo: *Gradjansko pravo*. Meštrović, *Spomini*, 503.

918 Sodišče Evropskih skupnosti.

919 Kršitev državljanskih pravic.

920 Disimulacija.

921 Pooblaščenec ministra, upokojeni.

922 Upočasniti.

Pokazal je čuvstveno razumevanje tega problema. Sploh sem čutil, da ima A[llan] sve na pravem mestu. Skoro ura je že protekla v najsrčnejšem razgovoru in še vedno nisva prišla do »titoizma«. A[llan] je moral oditi na sestanek. Pomagal mi je obleči moj svršnik in še pred elevatorom me je vprašal, kaj mislim o trditvi, da je Titov režim zavzel pravo stališče v sporu srbsko-hrvaškem in da se dela v tem oziru uspešna jugoslovanska politika. Moral sem pritrditi. Ko je izstopil iz lifta, vzkliknil sem: Good Luck.[923] Mislim, da se Allan zaveda ogromne odgovornosti, ki jo nosi.

Popoldne najprej Mandelu, ki me je grozno razočaral. Vidim, da je povsem zaplaval v titoizem. Neko poročilo je imel, da piše, in ni imel časa za mene ali ni hotel imeti časa. To je bilo porazno za mene. Zadeva naših v Argentiniji, da se jih spravi v USA. Potem Decomu v officeu senatora Mc Carrana, s katerim bom govoril, ko pridem prihodnjič v Washington. Dolga pot Vissonu v George Townu. Lep home. Rojeni Rus, ki je bil v Sloveniji in je poznal Kramera, je imel malo časa za mene. Nisem imel rokopisa, ker je bil ta v portfelju. Srečna misel, da sem se vrnil v baro, kjer sem bil dan prej. Čudež, bartender mi je prinesel portfelj, ki se je našel, če sva ga tudi iskal[a] dan prej prav mrzlično po celem lokalu. To je prav koplet proti meni. V Senat, kjer dobil naslov Nade Novaković. V pisarni Greena, dobil njegov naslov. Ob četrti uri v Filadelfijo, kjer me je čakal na postaji glavni urednik, ki me je povabil na opulentno večerjo v železnični restoran. Moj članek »Slav and Balkan Nationalism«.[924] Hura. Celo konverzacijo sem moral sam voditi. O polnoči se vrnil po uspešnem potu v New-Yorku. Nehote sem se izgubil v subway in nosil celo pot od vlaka pa do Woodrowa svoj kovčeg, ki ni bil lahek. V New-Yorku našel nič posebnega.

18. december

Zopet v New-Yorku. Kat[i]ca remitentna. Ne pride do sestanka, čeprav moja želja. Precej dologočasna nedelja.

19. december

Obisk pri Ekartu, ki mi govoril o svojih prednikih. Pila šeri v poštenih kup[i]cah. Končno bom vendar mogel stopiti v zvezo s predavateljskim agentom. E[kart] dobiva po 300$ za predavanje. Mene najbrž ne bo našla taka sreča. Doslej sem v »brakes«[925] $ 50. Ker ni sestanka in K[atica] nima časa, večerjal v Jansenovem »Ratskellerju«, najbrž nemškem lokalu. Ogro[m]na svinjska kost (Stelze), pa tudi račun ogromen. ČaŠa piva 40 centov. Potem v Little Carnegie. Tam videl konec »Ane Karenine« in lep angleški film »Escape«. [926]

20. december

Fotić pita pred apartmenthouse Gafenka: »Šta radi parlamentarna unija[?]« Nisam ja sam, pitajte druge,[927] odgovoril sem. Značajno. Po Kerenskem[,] ki je govoril pravega »Galmatijasa« – ne čudim se, da je Rusija propadla – se se javila za reč. Gafenku menE hotel videti, I did not catch the Sepakers eye.[928] To mi je bilo simptomatično. Ali Fotić je dvakrat govoril in na koncu seve klobasarija Radice. Prisotna oba Dullesa, ki seve fetirana. Pred hišo se razgovorajal sa Allan Dullesom, ki je obljubil, da me sprejme. Simpatična pojava, izgleda gospodin človek. Sokolski se mi zdi jaka problematična oseb[n]ost, ki pa uživa največje simpatije Deana. Kratek razgovor s Davisom.

21. december

Čudovite peripetije. Čakam v svoji sobi, nobeden call[929] Brane. (Brana se silno čudi, da se Krek ni vpisal v dvorsko knjigo.) V lobby mi izročil Clerk message, Secretary of Yugoslavia.[930] Vprašam, kaka je to Yugoslavia. Clerc mi reče: Embassy. Globoko zamišljen, kaj to more biti. Ali smo res že tak daleč. Kasneje se je izpostavilo, da je Brana telefoniral, ali da sedeč v sobi nisam čul »call«, zopet pokvarjena veza. Popoldne sem iz hotela odšel pre[d] tret[j]o uro. Po tretji uri zopet Brana ja-

923 Vso srečo.

924 Slovanski in balkanski nacionalizem.

925 Zavore.

926 Pobeg.

927 Kaj počne parlamentarna unija? Nisem sam, vprašajte druge.

928 Nisem opazil govornika.

929 Klic.

930 Sporočilo uradnika, sekretarja Jugoslavije.

vil avdijenco. Ta message sem dobil drugo jutro. To je seve inteligentna služba. Mene se je moralo takoj obvestiti, da sem bil večkrat zvat. Zvečer pri meni Radica, ki je hotel siloma izvedeti, kaj sem sve razgovarjal v Washingtonu. Ko mu nisem vsega hotel reči, je bil tako nesramen, da mi je rekel: »Zašto sam amo došao?«[931] Čisto novinarsko.

22. december

V Ameriki še celo postoji škola za Santa Claus.[932] Učni predmet, kako treba odgovarjati na vprašanja otrok. Popoldne Oton, s katerim jako srčen razgovor.

23. december

Končno toliko odložena avdijenca. To je bil že neverjeten splet. Najprej sem se oprostil radi teh neverjetnih peripetij. P. se je sam opravičeval radi tolikega odlaganja v zvezi s potovanji v Washington. Poročal sem mu o »Free Europe«, moglo je biti samo negativno. Trdil sem, da se hoče iz mene napraviti političnega evnuha. P. se ni dotaknil niti enega političnega vprašanja. Ali me je hotel s tem kazniti? Pisalna miza smešno mala, prenatrpana z nerodno zloženimi papirji. To ni kraljevsko. Popoldne v Couple, kjer obe sestri.

24. december

Božični večer v stanovanju Lotty. Katica divno okrasila zidovje, goreče drevesce. Vse jako »stimmungsvoll«.[933] Dobra večerja. Prinesel kalifornijskega Jeruzalemčana. Sijajno razpoloženje. Katica dobila Meštrovića in dozo za pudranje, kajti v njeni stari je zrcalo razbito. Njeni darovi: lep temen »Schlafrock«. Razni toaletni predmeti. Kitty je pa dobila od mene pokrivalo za divan. Vse jako intimno in prijetno. Stimunga prav izvrstna. O polnoči razilaz. Katica sveža[,] kakor da ji je 25 let v ličnem predpasniku.

25. december

Črnci so v dobrih starih časih znali slovensko in govorili. Po mnenju neke Amerikanke je … [Naprej besedilo nečitljivo.]

9. januar–9. julij 1950

9. januar

Sokić zopet se ne javlja. Lunch s Hans Kohnom v Denis. Prav prisrčno. K[ohn] nima pojma, da postoji kak Dean, seve še manje kak Volkdoff. K[ohn] mi bo napisal pismo, v katerem se bo izrazil o moji bodoči knjigi. Zvečer [je bila] Katica pri meni. Hvali rudeče vino[,] kao da je Bordelais. Drugače [je] tako razvajena.

10. januar

Sokić zopet ni držal besede. Lepo bi se nasanjkal, ako bi na njega čakal radi pota v Washington. To je hrvatsko vprašanje. Razgovor z Božo v lobi Wellingtona. Neki Branko [je] pripoveda[l], da se pajdašijo v Buenos Ayres Mačkovi ministri s Paveličevim. Popoldne [sem] odpotoval v Greyhoundu v Washington. Plačal [sem] ravno polovico od cene na železnici. V Wilingtonu sta dva vu[l]garna človeka izgovarjala Willington Wolington. V tem mestu imajo skora[j] vse največ[je] amerikanske kompanije svoj sedež iz davčnih ozirov. Odsedel [sem] Commodore, lični hotel. Imam lično malo sobo s kopalnico.

11. januar

Najprej v State Department. Driver na Union Station Cabin John Street car, pisal 20 minut neke komplicirane statistike. Moj Bog, kako je to amerikansko življenje komplicirano. Vzel [sem] taksi do State Department 30 cent, streetcar pa 13 centov. Takoj [k] Campbellu, ki me je sicer prijazno sprejel, ali ni hotel postati toplejše, ko sem mu tol[m]ačil moj slučaj. Rekel sem mu, da smatram za svojo dolžnost, da celo stvar njemu tolmačim, ker se je on zavzemal za to stvar. Moje odpuščanje iz »Free Europe« bo se v Jugoslaviji tako tolmačila, da Amerika menja svojo politiko. Napravila bo stvar najtežji vtis. Nobene reperkusije.[934] Takoj sem videl, da imam pred seboj beamtrecuca[935] in da se v tem prostoru nič ne rešava.[936] Popo[l]dne sestanek z Mačkom, ki je povsem soglaša[l] z mojimi motivi za stvarjanje. P. U. sam ne bi mogel

931 Zakaj sem prišel sem?

932 Božička.

933 V vzdušju.

934 Posledice.

935 Žarek trka.

936 Rešuje.

vstopiti, ker je vodja hrvatskega naroda. Samo 6 poslancev je zunaj. Pernar ne bi hotel. V celoti sem imel pozitiven vtis.

12. januar

Dopoldne v IPU.[937] Tam Dimitrov, ki izjavlja, da je moja ideja P. U. dobra. Ni postupil po pismu Taškovića in ni govoril z Mačkom. Sploh bi bil storil to samo v informativne svrhe. Torej zgodilo se ni nič. Tašković je popolnoma verzagal. D[imitrov] me je predstavil zetu Svehle, herkulično razvitem Čehu. Popoldne zopet v IPU. D[imitrov] me je prav čudno gledal, ko sem omenil, da bi bilo lepo, ako bi se zavzela njegova bulgarska jedinica pri Free Europe za mene. Takoj sem razumel, neče, da se zameri. Izgleda, da je tudi D[imitrov] že imel konflikt z Deanom. Razgovor precej prijateljski. Na moje vprašanje, ali bi State Department dal svoj pristanek na PU, je dal F. odločno pritrjevalni odgovor. Telefon Radinu, ki mi javlja, da je glede Djerdapa že v dogovoru z Mauriceom Cookom. Moram mu telefonirati. Popoldne v officeu buildingu senata. Osvedočil [sem] se, da office senatora Currana ni za nič. Moram ubrati druge strune. Potem v Library of Congress, kjer [sem] našel Kreka zdvojenega v dvorani g. Morrison, tega antipatičnega junaka. K[rek] sedeči pred novo pisalno mašino se [je] silno pritoževal radi postopanja. Iste pravice imajo strojepisačice.[938] Ko me je zagledal, se je praskal za ušesa na tak vpadljiv način, da sem to takoj videl. Pravi, da ni mogoče nič napraviti v pogledu reprezentacije. Pa tudi Pavelić[939] bi imel pravo vstopiti v unijo. Izbil sem mu iz glave to neumnost. Poročal se[m] mu o svoji stvari. Vse je vplivalo porazno na mene. Kaj bo z nami, ako bodo naši voditelji taki defetisti. Popoldne v Geographical Society. Leta 1919 v jeseni sem imel v stari zgradi predavanje o Melting Pot.[940] Potem k Mrs. Vandenberg, ki me je obvestila, da je Allan poslal spomenico Foy Kohler[941] v New-Yorku v vprašanju Zlatoper. Zvečer [v] Offi[c]e. V njegovem stanju, kjer krasna literatura o konjih, pa Offic[e] sam ni konjanik.[942] Pozno je prišel. Razložil sem mu stvar. Izjavil [je], da se mene ne sme odpustiti. Imel sem najboljši vtis. Priporočal [sem] stvar Zajec.

13. januar

Busy dopoldne. Žalibože[943] – telefon v Willardu – ne more videti Cooka, ki je bil na telefonu gromozansko ljubeznjiv. S tem možakarjem pa bo stvar šla. Potem zopet Maček. Segal sem na neka velika vprašanja politike SHS. Trdil [sem], da največji sovražniki SHS so ustaši in katoliška cerkev, ki sta ozko povezana. Prijatelji SHS so na Balkanu vse kmetske stranke, cela Slovenija in mnogo uplivnih oseb v sreskih tradicionalnih strankah.

Z zadovoljstvom je M[aček] vzel na znanje moja izlaganja.[944] Trdil sem, da mu garancija za sporazum Maček–Cvetković malo pomenja, ni to nič realnega v današnjih razmerah. Ako se pride domu, ostale bodo današnje meje jedinic do ustavotvorne skupščine, in ta je še daleč. Pravzaprav mi je tudi Krek izjavil, da je cela politika garancij nerealna. Vračal se [je] na vprašanje I. U. M.[,] ni mogel nav[e]sti nobenega stvarnega argumenta proti. Potem Kreku, ki stanuje v ličnem Graly hotelu. Dolg razgovor. Rekel sem mu, da bi bilo katastrofalno, ako bi se on depolitiziral, kajti za sedaj smo napadeni radi naše pasivnosti, več dela, ne pa obustavo javnega dela. Za g. Deana Krek je advokat iz Ljubljane in Maček advokat iz Ljubljane. Kar se je meni dogodilo, se bo njima dogodilo nekega dne. Ali ne bi bilo tisočkrat lepše, ako bi bila krepka organizacija. Popoldne [sem] odpotoval v New-York. Kupil [sem] na postaji Greyhoun-

937 *Interparlamentarna unija* – IPU je mednarodna parlamentarna organizacija. Ustanovljena je bila leta 1889. Unija je osrednja točka za svetovni parlamentarni dialog ter deluje za mir in sodelovanje med narodi ter za trdno vzpostavitev predstavniške demokracije. Inter-Parliamentary Union, http://archive.ipu.org/english/whatipu.htm.

938 Strojepiske.

939 Ante Pavelić (1889–1959), hrvaški politik in odvetnik, voditelj NDH. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

940 Talilnem loncu.

941 Foy David Kohler (1908–1990), ameriški diplomat in poklicni uslužbenec, ki je bil veleposlanik v Sovjetski zvezi med kubansko raketno krizo. Encyclopedija.com.

942 Konjenik.

943 Na žalost.

944 Prizadevanja.

ds Washington Post, ki je prazna kakor kak provincijalni list in to v dneh največjih odločitev. Po polnoči [sem] prispel v New-York. Amerikanski način. Poleg mene [je] sedela v busu dama, katere naloga je učiti advertising,[945] to je šola za demonstriranje. To je demonstrator[ka], ki je plačana od velikih kompanij. Razgovarjala se [je] z menoj dve uri. Ko je prišla v Filadelfijo, skočila [je] le od svojega sedeža in odletela in se ni zmenila za mene. Odletela je kakor furija in se seve ni poslovila od mene.

16. januar

Hans Kohn je dovolil, da se njegovo pismo mimografira. To sem takoj napravil v sekretarjatu na Columbus Circle.

17. januar

Razburljiv dan. Letel sem v Council on Foreign Relations, da bi izvedel naslov Krekov in Mačkov. Seve oba nepoznata. K[rek] odgovoril na mojo prošnjo, da mi javi svoj prihod v New-York. Zvečer je bil sestanek Councila, pri katerem žrtve Fotić, Maček, Krek. B[ogumila] V[ošnjaka] seve niso zvali, pač pa je bil prisoten Brana. Imena prisotnih Amerikancev bom dobil od Žujevića.

18. januar

Zdvojen,[946] kako najti oba junaka. Slednjič sem vendar dobil neke indicije glede hotela. Najprej po denar v banko. Potem pa takoj na Lexington Ave., kjer [je] hotel Sehelton. Najprej [sem] poiskal sobo Pešelja.[947] Trkam: Predsednik HSS v spodnjih hlačah. Izginil sem. Kaj vidim v lobi. Krek s svojimi klerikalnimi pajdaši se je hotel zmuzniti skozi vrata hotela. Šteloval sem ga. Očitno mu je bila neprijetna situacija, katero je sam izzval. Tolmačil sem mu zahtevo stranke; da bova on in jaz skupno sprejeta od Poolea. Bo sprejet od Dolbearea. Slutil sem, da [se] to ne bo dobro končalo. Da se sestaneva ponovno v hotelu. Črez dve uri. V neki mali kafeteriji [sem] našel Mačka, ki je »oberučki«[948] sprejel misel sestanka. Telefoniral bo ob pol štirih Maksimoviću. Zadovoljen sem bil vsaj s tem. Potem me je povabil Krek na lunch v italijansko restavracijo. Ob času luncha [je] pripovedal celo zadevo. Krek ni ničesar dosegel. Dolbeare in Dean sta ga samo poslušala, ko je govoril o meni, odgovorila pa nista nič. Slabo. Potem v Woodrow. Tja telefonira Boža, da bo sestanek pri meni. Prvi [je] prišel Boža in potem takoj za njim Maček s Pešeljom. Pešelj in jaz sva se oddaljila in pustila oba sama. Ko sva se vrnila oba čez uro, našla sva oba v jako prisrčnem razgovoru. Ko je Maček odšel, mi je rekel Boža, da je bil sestanek negativen. M[aček] zahteva pristanek na sporazum Cvetković. Tudi beseda konfederacija je Boža vznemirjala. Ko je Maček priš[e]l v hotel, je pred vratmi hotela stal Krek. Bomo videli, ali bo soba 631 postala slavna.

19. januar

Prav prijetna večerja pri Rosenbergu. Izvrstna večerja.

20. januar

Zvečer v officeu Tibor Eckhardta. Tibor ima ogromno zaupanje v mene. Prosim me je, da bi tatoniral, ali bi mogoče, da se Peter [Karadžordžević] sestane z Otonom Habsburškim. Skušal sem stvar spraviti na drugi kolosek,[949] predlagajoči, da bi se sestala najprej Mihalj in Habsburgovec. Tibor je rekel, da je ovira v prestopu Mihaljeva zaročnice[950] v pravoslavno cerkev, kar je Zito silno razjezilo. V neprijetni situaciji sem, kajti take stvari nikdar ne bi mogel predložiti kralju.

21. januar

Namen popoldne potovati v Bruklin po klo-

945 Oglaševanje.

946 Razdvojen.

947 Branko M. Pešelj je bil vodilni član *Hrvaške kmečke stranke* in sekretar njenega vodje Vladka Mačka. Pešelj je bil med drugo svetovno vojno zaprt zaradi ustaškega režima od avgusta 1944 do nekaj tednov pred koncem vojne. Vladko Maček v svoji knjigi *V boju za svobodo* pripoveduje, kako so Pešelj in njegova žena skupaj z Mačkom in njegovo ženo pobegnili iz Jugoslavije in se odpravili v Francijo. Pešelj je bil kasneje profesor prava na Univerzi Georgetown v Washingtonu. Geni, https://www.geni.com/people/Branko-Pe%C5%A1elj/6000000031087087599.

948 Z obema rokama.

949 Steza.

950 Zaročenke.

base. Vozil sem se že tolikokrat in vsegdar zadel Canrasie linijo. To pot sem vprašal uradnika subwaya,[951] ki me je čisto krivo instradiral. Moral sem voziti nazaj. Krasne ogromne silhuete nebotičnikov v večernjem zraku. Nedosegljiva moderna lepota. Slednjič vozeč se skozi celo mesto prispel sem do Myrtle Ave. Na mo[j]e največ[j]e začudenje. Potem pa dvajset minut z železnico. Ko sem prispel k mesarju Arnethu, evo prodajalnica zaprta. Večerja pri Remsu.

22. januar
Sestanek v Wellington: Boža, Oton in jaz. Nezadovoljen z zaključkom, da se piše Kreku. Tako ne bomo prišli daleč.

23. januar
Breakfas s Sokićem. Dolg razgovor v Wellingtonu. Sokić Milivoje pripravljen pristati na Cvetković-Maček sporazum.[952] Imel sem dober vtis, da Sokić kaj napraviti. Kupuje tiskarno.

24. januar
Zopet dan razburjanj. Popoldne slavni appointment.[953] Navzoči: Dean, Radica, Volkodov in jaz. Seveda odpuščen. Dramatičen moment, ko sem predložil Dean[u] z grandeco španskega gradna pismo Kohna. Radica se je nesramno vladal. Prava rasica. Volkodov mi je osporaval,[954] da smem citirati svoje delo: Bulwark. Nesramnost nad nesramnostjo. Tako daleč smo prišli. Popoldne [sem] prejel pismo Kreka, ki me obvešča o sestanku z Officem, ki izjavljuje, da me mora Free Europe izdržavati. Radi tega zvečer dobro razpoložen pri Katici, ki je pripravila sijajne sendviče. Pa je nastala dramatična atletična borba, v kateri je podlegla. Radi tega ogromna zamera.

25. januar
Modrčin me [je] povabil na lunc[h]. Old timer, pa simpatičen. Tista vrsta Hrvatov, ki nam prav prija.

27. januar
Moj davni namen, da se obrnem IBM, da se mi omnožita članka v Current History. Končno prišel do Ridgewaya, ki mi je obljubil, da se bosta članka mimografirala. Prav prijeten sestanek. R[idgeway] je na čelu ekonomskega od[d]elka. Srečen sem bil, da sem končno stvar uredil. Ali kako teško ide vse. Potem poseta biznis mesins. Calculator, stroj, ki misli, to je res nekaj fenomenalnega. Stroj je sposoben, da izvrši vse mogoče računske operacije. Ako bi Aristotel to videl. V tem oziru smo pa res daleč prišli.

2. februar
Bil [sem] pri Moseley. Pokazal [je] mnogo sočustva. Pisal bo Karpoviću, odnosno bo tudi govoril z njim. Hajd v Harvard. Potem pri Davisu, ki [je] popustil v svoji ljubeznjivosti. Konečno je vendar prišlo generala Burrowsa na videlo. Teške skrbi, kako bom finančno prebrodil. Hotelski račun s[i]lno narastel. Nikolorović me je napadel, da sem jaz kri[v] na konfliktu Dean. Seve [sem] branil se. Ni mi hotel dati niti 20 $ na moj ček. Šel sem pa samo za eno številko po 43[.] ulici in tam srečal Smytha, ki me je spremljal v svoj office. Finančna operacija takoj izvedena. Takoj [sem] dal hotelu manjšo sumo.

3. februar
Ček prispel. Ogromna plačanja v popolni neizvestnosti. Pa vendar zopet zadovoljstvo. Sestanek s Katico. Vse pozabljeno.

5. februar
Špageti na stanovanju Loti. Prav prijazno vse. Iz stanovanja takoj h Gray Hounds. Na potu za Boston sestavljal spisek poslancev, kakor tudi misli za razstavo. O polnoči prispel v Boston. Na potu sneg in grdo vr[e]me, v Bostonu pa mrzla burja. Nič posebno ljubeznjivo me ni sprejela amerikanska Atena Dolgo iskal hotel. Nisem hotel stanovati v Statleru. Našel [sem] prijazno malo sobico v Copeley Sq. hotelu. Na steni slika Fane-

951 Podzemne železnice.

952 Sporazum Cvetković-Maček, sklenjen 26. avgusta 1939 med predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in predsednikom *Hrvaške kmečke stranke* Vladimirom Mačkom, po katerem je bila pod pritiskom vojne nevarnosti oblikovana Hrvaška kot poskus, da bi rešili hrvaško vprašanje v kraljevini Jugoslaviji v okviru meščanske ureditve. Meštrović, *Spomini*, 516.

953 Sestanek.

954 Preprečil.

uil Hall, zibelka amerikanske slobode. (Faneuil, izgovori faenlj). Čudeži amerikanske izgovarjave. Slučajno našel med mrtvimi iz domovine v Ameriški domovini ime Vojka. Torej smrt je prišla po njega. V kaki bedi je moral umreti v Ljubljani. »Matica Rada«. Z njim gre v grob velik del mojih spominov in skupnega dela. Nikdar ne bom pozabil oni martovski[955] dan, ko sva bila Nada in jaz v njegovi hiši. On v blesteči uniformi. Vsi smo bili polni energije in velikega pričakovanja. Kako [se] je vse to končalo. Nada v grobu, on hirajoč na srcu. Kruta usoda. In jaz se pa borim tu v New-Yorku za svojo ekzistenco. A. D. ima dolg članek, kako je umrl Smodej od vseh zapuščen v beogradski bolnišnici od strašne zapeke. Umrl [je] v strašnih bolečinah.

6. februar

Boston ima subway, ki ga [po]vezuje s Cambridge. Naravnost [sem] prijadral v Harvard. Brez solnca. Preko reke nekako en miature kot vožnja iz San-Francisca v Oakland. Pa seve nobena slična[956] mogočnost. Karpović ni bil prisoten. Radi tega razgovor z Jacobsonom, ki [je] jako pristopen. Pa do Russian Research centra[957] nisem prišel. Nazaj v dežju. Nisem dobil svetle slike Harvarda. Kdo ve, ali bo ta poto od uspeha. Popoldne takoj nazaj v New-York. Dež in sneg.

7. februar

Velika moja dezinteresiranost.

8. februar

Knjiga Kulakovskega[958] o Ilirizmu, četudi stara.

9. februar

Iznenadil me [je] telefon Modrčin. Želi sestanek z menoj. Ta dan razgovor Kralja z Dewitt Pooleom.[959] Sestanek z Modrčinom, ki mi [je] izročil $ 50. Dar neznanega dobrotnika. V prvi mah sem mislil, da je to Radica. Čutil [sem] se ponižanega. Argonauti [so] odpotovali v Washington, ne morem izvedeti rezultat razgovora. Prvi stavek mojega osnutka pisma za Allena Dullesa je Kralj izpremenil in pridal besedi »My dear friend«.[960] Noč dvomov o uspehu razgovora. Dar je bil sumljiv, ako ni od »Free Europe«.

10. februar

Zopet mirna »Fleur de Lys«. Katica. Umirljivo.

12. februar

Tupanjanin, ki [je] prispel iz Londona, se me »sprejema«. Gnadlavost.

13. februar

Obisk Petković. Fabulira o nekem memoaru Mačka state departmentu, v katerem zahteva samostalno[961] hrvatsko vojsko in zunanjo službo. Strah pred z[e]mljoradniškim baukom.[962] Prisotnost Popova v »dvoru«. Težek vtis tega obiska.

15. februar

Želim, da Brana [Pešelj] telefonira Pooleu in da izve, kaka odloka. Argonauti pred vrnitvijo. Praznih šaka,[963] pravi Brana. Izgleda ipak, da bodo Amerikanci pozvali lidere[964] na posvetovanje z Mačkom. Izgubili smo najmanj dve leti. To se je moralo za zdavnej dogoditi.

16. februar

Dopoldne Moseley, ki me priporoča po dolgi ledeni diskusiji Marshallu of Rockefeller Foundation[965]. Potem nervozno telefoniranje. Zvečer potovanje. Seveda lunch in dinner party in za mene ni časa. Končni odziv iz Branine sobe

955 Marčevski.

956 Podobna.

957 Ruski raziskovalni center.

958 Platon Andrejevič Kulakovski (1848–1913), zgodovinar, slavist in publicist. Proleksis enciklopedija, spletni vir.

959 DeWitt Clinton Jr. Poole (1885–1952), ameriški diplomat in vzgojitelj, ki je bil med rusko boljševiško revolucijo leta 1917 tudi vohun in strokovnjak za antikomunistično propagando ter psihološko in politično vojskovanje. Spartacus Educational, spletni vir.

960 Dragi moj prijatelj.

961 Samostojno.

962 Mora.

963 Praznih rok.

964 Vodje.

965 Iz Rockfelerjeve fundacije.

nekak headwaiter,[966] ki pospravlja, ko so kraljevski gosti zapustili apartman. Prazne sobe. Mnogo praznega.

17. februar

Očajni pot v Miramare. Bom skoro brez denarja. Schuetz[967] potuje na Bermuda otoke. Bil [je] v Washingtonu. Slike: Kralj v nočnih lokalih. Mirko Marković tamburaš. Vse je propadlo, znane židovske jeremijade. Brez uspeha, ali plačal vermut 80 centov. F. B. I. vse zna o krepostnem življenju »der Landesmutter«.[968] Fino.

18. februar

Popoldne Smyth, ki je res sijajen. Hoče mi pomagati v mojih težavah. Prijatelj njegov pride iz Kalifornije, ki je intimen z Luce od »Ti, me«. Potem večerja v grškem restoranu v moji bližini. Prav prijetno-žalostni spomini na nekdanji Beograd. Zanimiva kritika S[mytha] današnji Amerikanci so se silno izpremenili med prvim in drugim svetovnim konfliktom. Postali so »lazy«[969] za vsako odločitev, radi tega gre vse tako počasni. To je že dekadensa rimskega cesarstva. Toliko praznikov, toliko odpočitka, malo dela. Ta dan dopoldne pri Zakrajšeku, ki ni hotel odriniti niti $ 20 za Južno Ameriko. Pravi »Dreckfresser«. Nemogoč človek. Take ljudi bomo lepo sprejeli v Sloveniji in Jugoslaviji. Neznosen možakar. Njegova žena je ta bolna … laž. Niti enkrat me ni povabil na svoj dom. Čisto slovensko.

21. februar

Anžlovar se javlja. Popoldne najprej obisk Žujeviću, ki ni bil prav topel. Čestital sem proroku, ki je v starem židovskem duhu držal pridigo kralju. Brez uspeha, četudi prizna, da dobro ne del[a]. Potem usodepolni obisk Nikolaju.[970] Dolgo ugibanje, kaj napraviti. Predložil, da bi se obratil[971] krščanu Dullesu A. Končno Božja inspiracija. Radin je v sijajnem razmerju s Poolom. Radin putuje koncem tedna v Evropo. Nikolaj dal dolar in šel sem okoli ogla kupiti steklenico srija, katero sva izpila.

Moj zaključek: Takoj telefonirati v Washington. Dobil takoj zvezo v hotelu. Radin putuje že [v] četrtek. Točno mi je rekel, kedaj moram biti na piru.

Zvečer še odposlal poročilo o aferi Dean.

22. februar

Washington birth day.[972] Pa Amerikanci imajo preveč praznikov, to je opazil Smyth. Dolgočasno. Ležal v postelji in čital sijajnega Seilliera in njegovega Gobineau. Za Gobineaua sem imel vedno veliko slabost. Že v Gorici sem ga čital. Posebno pikanten je on tu v Ameriki, kjer se rase kar mešajo povprek. Francoz je dal sijajno karakteristiko Gobineaua, aristokratičnega diplomata.

23. februar

Dopoldne pri Dr. Johnu Marshallu, v svetih sobanah »Rockefeller Foundation«. Odleglo se mi je: Res sijajen, kulturen človek Kanadijanec.[973] Ali bo iz te moke pogača? Popoldne na pir. America je veličastna ladija. Pravočasno sestanek z Radinom. Res je uslužen. Zunaj ladije je Radin telefoniral, ali Poolea ni našel, pa vendar je razgovarjal z Dolbearom, ki ima vendar nekaj človeškega čuta za mene. Radin misli, da bo stvar dobro izpadla. Pomirjen sem se vrnil v mesto. Roka Wladiewzicekega je blagosloveljena.

24. februar

Z Anzlovarom v Employment Office[974] YMCA. Tam vse polno črnih. Čakajoč sem se čutil deklasiranega med tolikimi črnci. In pa moreča skrb, kako bo to izpadlo v »Free Europe«. Telefonira-

966 Vodja strežbe.

967 Alfred Schutz (1899–1959), avstrijski filozof in družbeni fenomenolog, katerega delo je premostilo sociološke in fenomenološke tradicije. Internet Encyclopedia of Philosophy, spletni vir.

968 Matere države.

969 Leni.

970 Nikolaj Velimirović (1880–1956), ohridski in žiški episkop (1919–44). Med *véliko vojno* srbski propagandist v Angliji in ZDA. Med drugo svtovno vojno so ga Nemci konfinirali. Po vojni je delal propagando proti novi Jugoslaviji. Meštrović, *Spomini*, 520.

971 Obrnil na.

972 Washingtonski rojstni dan.

973 Kanadčan.

974 Zavod za zaposlovanje.

nje Dolbereu. Da pridem takoj dopoldne. Bil sem zgovoren na posebni mirni način. Sebe sem popolnoma o[b]vladal. Očevidno napravil sem dober vtis. Da pridem v ponedeljek.

25. februar

Agrosies mi darovali $ 50. Želel sem 100$ kot posojilo. Pa kaj se hoče. Nesrečna sobota. Čakanje na usodepolni ponedeljek.

26. februar

Obisk Tupanjaninu. Tasković pa res gosposko stanuje. Izredno fino pohištvo, slike, vse prvorazredno, pogled na Central Park, kjer jahači in jahalke v skoro pomladnem solncu: Sonntagreiteri: T[asković] rekel, da sva se sestala pred 30 leti. To je bila zemljoradniška »Sturm und Drang«[975] perioda. Ravno radi tega se stvar ni dopadala treznim slovenskim kmetom. Za naš odpad so bili odgovorni prav globoki psihološki momenti. O tem seve nisva govorila. T[asković] bil precej »zakopčan«,[976] čisto državniški. Vendar sem mu izcedil izvestno. Vidim, da Tupanjajnin pravilno gleda na položaj. Izgleda, da ga je poslal angleški Intelligence service v Ameriko. Z Mačekom je stvari dobro opravil. Pri Kreku je bil na večerji. V New-Yorku se ni sestal z nikomur. Jaz sem jedina izjema. Razgovor je trajal dolgo uro. Bil sem zadovoljen. Pa čisto je to v smislu mojih optimističnih predvidevanj. Večerja s Katico v »Fleur«, potem se kapricirala, da se vozi v taksiju Jackson Heights. V to svrho mi dala dolar. Tam sedela v baru. Neharmonična debata, pa harmoničen razstanek. S poljubom.

27. februar

Teška pot v »Empire State Building. Dolbeare prav ljubeznjiv. Imel je nekaj napisanega. Išče se kredit. Vprašal sem, ali bom nadaljeval »pisanje«. Zanikal. Bom pa pisal na svojo roko. Saj sem izjavil[,] da s to guvernanto V[olkdoff]. knjige v sto letih ne bi dovršil. As soon as possible,[977] bom obveščen. Pomirjen zapustil Empire Building.

28. februar

Popoldne obisk Shotwell. Porazno. Trdil, da je čul, da sem predložil rokopisa. Moj odgovor, saj ni bil zahtevan, stalno zanovetanje,[978] zakeravanje. Za vse to ni angleških besed. Da bi se mi dalo v prepisu lepo pismo generala Burrowsa, ni govora. Kako so ti Amerikanci vendar malenkostni, pikolovci. Schmutzig, Schlampert, Ruecksichtslos. Posegel sem nekaj naprej v svoji pripovedki.

Bog ve, kako bo izpadla stvar z »New School for Social Research«. Razgovor z Padoverom v »School«. Priporočal me bo Alvin Johnsonu,[979] ki snuje fakultet za profesorje »emeriti«.[980]

1. marec

Kar je glavno pri Radici, da je neizmerno ljubosumen na mene. Pritlikavska duša. New-York Times povišal ga je za doktora – nikdar univerze ni videl – brez plačanja taks.

2. marec

Opažam posebno v Public Library, kako knjige stare kakih 50 let postajajo žolte in formalno razpadajo, v prvem redu slovanske. Pa to bo konec bibliotek. Cele literature bodo izginile. Lepe perspektive v dobi hidrogenske bombe. Kako so vendar papirusi izdržali tisočletja. Kako smo mi vendar mali.

2. marca.

Važen dan. Začel sem s svojim vseslovenskim rokopisom kljub Deanu, Volkdoffu in Radici. Da bodi srečno. Velik dan.

3. marec

Volkodovu i[n] Deanu se imam zahvaliti, da mi želodec ni v redu. Hvalabogu zavarovan sem. Žalostni Slovenci me niso zavarovali, Amerikanci pa takoj, še pregledali me niso, Alal jim ver[a]. Popoldne kupil klobase v Fresh Pond. Potem večerja pri Remsu.

975 Viharništvo.

976 Zapet.

977 Čim prej bo mogoče.

978 Zahtevanje.

979 Alvin Saunders Johnson (1874–1971), ameriški ekonomist ter soustanovitelj in prvi direktor Nove šole. Libraries & Archives, spletni vir.

980 Zaslužni.

4. marec

Anžlovar[j]u poveril misijo, da začne trgovino s kranjskimi klobasami, to je, da jih »prebacuje« iz Brooklyna v Manhatan. Čitam mnogo Franz Oppenheimera, ki je umrl 1943 v največji bedi v Los Anegelesu. Smatram Oppenheimera velikim reformatorom, kateremu treba postaviti spomenik. Kako zdravi so njegovi pogledi: niti bol[j] ševizem, niti kapitalizem. Njegova študija o tipih držav je jedinstvena. Takega kaj se ni nikdo napisal pred njim. Ona mi je vrlo koristna za mojo teorijo o ustvarjanju slovanskih držav. Od prvih stoleti[j] po Kristu živijo Slovani kot pastirji in kmetovalci v naši domovini. Vse jednolična slovanska rasa. In potem so prihajali neki nomadi s severa, neki potepuhi, klativitezi, peščica jih je bila, pa energični so bili, adventurers, napravili so kratek proces in ti Srbi, Hrvati in Slovenci s severa so osnovali jugoslovanske države in povzročili vso poznejše stoletno glodanje. Spengler je tudi sijajen v svojem drugem zvezku, ki ni nikakor »Uterga des Abendlandes«. Tako je založnik imenoval knjigo, da bi imela večji uspeh.

Jaz sem pravi Job in čitam knjigo Job, pa konec je srečen in dober.

5. marec

Premagal sem vse notranje zapreke in začel pisati »knjigo«. Čim delam, postajam mirnejši. Napisal pismo za »Times«. Odnesel popoldne Emmetu, ki je nekaj popravljal. Pa me ni h[o]tel priporočati »Timesu«.

6. marec

Odločil se, da grem v »Free Europe«. Blagajnik Augustin mi javlja, da je Dolbeare – na dopustu. Lepa komedija. Vrne se po treh tednih. Zaprepaščenje. Potem v »Times«, tam gospej Huger predal pismo. Potem nervozno telefoniranje. Moram čakati do vrnitve Dolbearea. Strela iz jasnega neba.

Amerikanska vestnost. Emmet mi poslal popravek članka z dodatki David Martina. Pa članek je že v tisku.

7. marec

Velika nelagodnost. Cook mi seve vrnil članek. Ali sem mogel kaj drugega pričakovati od Amerikanca? Tudi ta iluzija propadla.

8. marec

Četrtek. Pot v Kanoso. Odločil sem se obrniti se patru Ambrožiču. Hud mrzel veter. Pri Cooper Union odprl »Times«. Senzacija: moje pismo tiskana. Hura … Potem v slovensko župnijo Saint Mark Place. Dopovedal stvar vendar dobremu patru. Pristal. Jutri bo denar $50. Bolje volje.

9. marec

Srečen, da sem mogel plačati hotel. Rockfeller negativni odgovor. Pa vendar odklonitev v fini obliki. Pa iz Harvarda ni odgovora. Pa to je vendar kačje gnezdo Deana. Kako sem naiven.

10. marec

Tasković pri meni. Dal jako optimistične izjave o akciji Tupanjanin. Zopet korajžen. Razmerje ožjega odbora 2 – 2 – 1. Seve, da bo Krek sam. To se mora preprečiti. Popoldne klub milionara, vse pompozno. Metropolitain Club. Razgovor z Eckhartom. Zaprepaščen vsled izjave Tibora, da mu je rekel A. Dulles,[981] kam bi prišel, ako bi se bavil z osebnimi vprašanji. Tako je zaleglo Kraljevo pismo. Žalostno odšel. T. E[ckhart] mi je tudi pripovedoval, da je predaval v West Point, kjer so mu oficir[j]i izjavili, da je mrzla vojska izgubljena. Pesimistično razpoloženje. Daleč smo prišli.

12. marec

Opoldne Jerič. Pila dobro Francia vino, kakor slovensko. Jerič jedel kranjske klobase. Potem v grško restavracijo Akropolis. 50. ulica.

13. marec

Zvečer v log cabin[982] Jackson Heigths. Prav ljubeznjivo. Nisem mislil, da bo K[atica] zbolela. Razstanak v velikanski burji in dežju.

981 Allen Welsh Dulles (1893–1969), ameriški diplomat in odvetnik, ki je postal prvi civilni direktor centralne obveščevalne službe (DCI) in doslej najdaljši direktor. Bil je vodja Centralne obveščevalne agencije (CIA). Encyclopedia Britannica, spletni vir.

982 Brunarica.

14. marec

Dinner Common Cause. Plate 18 $, katerih seve nisem plačal. Pristop odličnikov na dais,[983] ki je najbolj nedemokratska institucija, kar jih poznam. Tako je stena med daisčarji in publiko. Koliko ljubosumnosti se stvarja na ta način. Prva govorila predsednica Mrs. Paine. Še mlada žena. Govorila jako prikupljivo. Nota Dullesovega govora je bila vrlo pesimistična. Tako tudi drugi govori. Pri moji mizi na eni strani nedovršeni dijak, na drugi neinteresantna dama iz Kalifornije. Zopet vse tako neprivlačno. Bilo je v veliki balski dvorani hotela Waldorf Astoria osemdeset miz, vsaka miza deset gostov. Večerja je bila dobra, ali ni več ko tri dolara bila vredna.

15. marec

Prinesel gospej Šantić pismo, da sta dva Bindera »accepted«[984] v Lakemomont College. Šantićka s tem ni bila zadovoljna. Skoraj konflikt. Oton se je pred koncem »aus dem Staub gemacht«.[985] No se bomo že zglihali.

16. marec

Petković pri meni. Odkril je veliko novico, da »Free Europe« pripravlja radio emisijo. Razgovor s Petkovićem »terre a terre«. Gavrilović prispe 10. aprila. Ob času sezone bo pri Sokiću, ki hotela seve ni prodal. Samo da ljudje ne bi toliko lagali. Sima ni več bossboy.[986]

17. marec

Teška pot Nikolaju. Pa tudi to sem premagal. N[ikolaj] vpraša: »Pa zašto Spellman ništa ne da?[987]« 10$. Sramujem se. Žalostne finanse.

18. marec

Nisem našel lokala, kjer se stvari zastavljajo v 8. Ave. Infectis rebus[988] se vrnil. Nervozno čitanje Sumnere klasične knjige. Spominjam se, kako je mene v Petrogradu 23 študentka sijajno sprejel general Ignatjev, v Ameriki pa ne pridem tokom več ko dveh let do Dullesa. Amerikanska demokracija.

19. marec

Remsov rojstni dan. Dobra potica. Običajni Remsovi razgovori. Vedno isto.

Iz razumljivih razlogov pišem s peresom.

Odličen Neamerikanec mi je rekel: V Ameriki ne smete lagati, pa tudi ne povedati resnice.

Samo vse kratko o teh žalostnih časih.

20. marec

Poseta Tupanjaninu. Prisoten tudi Tašković. Razložil zadevščino slovenskih kmetijcev. V sedanji situaciji bi bilo koristno sodelovanje. Iz razumljivih razlogov pišem s peresom. Odličen Neamerikanec mi je rekel: V Ameriki ne smete lagati, pa tudi ne povedati resnice. Samo vse kratko v teh žalostnih časih.

21. marec

Posesta Tupanjaninu. Prisoten tudi Tašković. Razložil zadevščino Slovenskih kmetijcev. V sedanji situaciji bi bilo koristno sodelovanje[nečitljivo] za ravnanje Narodnega komiteta.[989] Sporazumno. Dela se na prihodu Milana Gavrilovića. Hvala Bogu. [naprej nečitljivo]

24. marec

Ček prejel. Morem si privoščiti čašo vina. [naprej nečitljivo]

17. april

Popoldne Ditch. Zopet ponižanje. Nobenega odziva za mene. Hoče me postaviti na neki mali ženski college v Saint-Paul, in to po milosti, ker je nekemu obskurnežu ponujeno dvojno mesto. Potem Shotwellu. V svoji togi nisem ni našel pravi subway. Shotwell, kateremu sem prišel prepozno, silno ljubeznjiv, sam pripravil stolice, da sedeva. Ne more napraviti nobenega koraka prej[,] nego se vrne Davis iz Evrope.

19. april

Slučajni sestanek v Simon v YMCA. Svetuje mi, da putujem v Washington, najnovejše je, da je

983 Oder.

984 Sprejeta.

985 Iz prahu.

986 Šef.

987 Pa zakaj Spellman ničesar ne da?

988 Okužene zadeve.

989 Komiteja.

Barnes prijatelj Dimitrova vodeča sila v »Free Europe«. Takoj se odločil, da putujem. Opoldne še Fleur de Lys.

20. april

Stanujem drago v Commodore. Nikjer drugodi našel mesta.

Dimitrov je v New-Yorku, pa se vrne prihodnji dan. Dopoldne sprejet od Mačka. Omenil je tragični slučaj s hčerko Krnjevića. Ni pokazal nobenega sočutja z menoj, ko sem rekel, da kaj takega ne bi bilo mogoče, ako bi imeli svoje reprezentacije. Jako pesimistično se izražava o njej. Bil sem naravnost uznemirjen. Dakle to je priprava Tupanjanina. Reče pa ako zastopstvo raspade, potem smo še v hujšem stanju. Moj odgovor, da je pač potrebno stvar solidno izgraditi. M[aček] trdil še celo, da bi bilo zastopstvo samo orodje v rokah Amerike, da se nam izsili koncesije napram Titu. Končno sem ga vendar prepričal, da je zastopstvo neobhodno potrebno. Izjavil tudi, da moji prijatelji to brezpogojno zahtevajo. V Congressional našel Šumenkovića, ki kakor vedno silno zaklauzuliran. Mož nima nobenih jasnih linij. Hitel v State Department, kjer me Campbell prav prisrčno sprejel. Končno je prispel Dvorniković v Ameriko. Neki strokovnjaki so se izražavali prav laskavo o knjigi Dvornikovića. Potem sem pa jaz prišel na red. Utvrdila sva, da je moj odpust posledica mojega obiska Washingtona. To je bilo Campbellu prav neprijatno. Vidi se, da je na moji strani, kar mi je bilo neizmerno milo. Potem splošni dolgi razgovor o jugoslovanskem zastopstvu. Delal se je[,] kakor da nič o tem ne ve. Pravil sem mu o Mačeku[,] kakor da želi nekako socijetarno razmerje v Jugoslaviji[,] kakoršno je bilo med Avstrijo in Ogrsko, Ogrsko in Hrvatsko. Trdil sem, da se tudi to lahko sprejme, ker je moč jugoslovanske misli močna. Rastal se z največjem zadovol[j]stvom. Kriva je bila moja predpostavka, da je v odnosu »Free Europe« Campbell proti meni. Potem s Krekom v Congressional. Silno ljubeznjiv, peljal me v buvette.[990] Čaj. Stvar je torej hujša[,] nego sem si predstavljal. Odslovljen sem bil prav formalno. Nočejo nič skupnega z menoj. Bednik $100 samo preko Kreka. Zaprepaščen.

[990] Skromna gostilna.

21. april

Najpre[j] v senatu radi informacij o DP zakonu. Ugodno. Potem Dimitrovu, ki obljubil, da bode posredoval, da se sestanem z Barnesom. Zabeležil si mojo številko telefona. Mislil sem, da je sve u redu. Opoldne v Filadelfijo, kjer obiskal urednika »Current History«. Moj tretji članek izide prihodnji mesec.

22. april

Pojavil se pri meni komandant Kralja Matjaža vojske Glušič, ki ga muči huda naduha. V Washingtonu odpravil so ga s 300$. Umazani pač, če so v vprašanju Jugoslovani in Slovenci. Srčen razgovor. Njegova (Glušičeva) ost naperjena proti Zajcu in Žitniku. Lepo se izražava o Bevku. Ko je bil G[lušič] v moji sobi, pridrvi Kovač, ki nikdar ni smatral za potrebno, da me obišče.

23. april

Večerja pri Jeriču. Dolgi razgovori v noč. Izgubila se. Končno zjutraj o štirih prispel v hotel. Samo se bojim, da ta nočno pot ne bo slabo uplivala na Glušičevo zdravje. G[lušič] potuje v Boston, kjer ima sorodnike.

25. april

Nervozno čakanje Barnesa. Ni ga od nobene strani. Čim je stvar nekoliko kompliciranejša, že ne funkcioniše.[991] Določen dan hearinga,[992] kar me ne nervira.

26. april

Čitam z največjim užitkom Dvornika: doba Otona III. Zvečer pri gospej Santića, ki me je pozvala radi pisma odvetnika iz Jeruzalema. Prijeten večer.

28. april

Bil na ladji America. Srečno prispel Radin, ali nikjer Davis in Milan Gavrilović. Radin bo skušal priti še danes v dotiko s Poolom. Potem Hornbeck radi Izraela.

[991] Funkcionira.

[992] Zaslišanje.

29. april

Dragoljub Jevremović pri meni. Srčen razgovor. Čudi se nad teškočami, ki so se meni postavljale v »Free Europe«. Nostalgija za starimi časi. Kitty v »Fleur de Lysu«. Teškoče[993] s sestro.

1. maj

Hladno in dež. Kakor da ni 1. maj. Nisem v razpoloženju, da bi kaj proslavljal.

2. maj

Popoldne pri Jevremoviću. Vidi se, da Dragi navija za Dragišo Cvetkovića.[994] Najnovejše, da je Cvetkofih (Cvetković) dobro zapisan pri Amerikancih. Elastičan je na vsak način, boljši v tem pogledu od raznih trogloditov ali Bobić in Krsta Miletić. Zvečer Log Cabin. Snežno-deževno.

3. maj

Ker ni odgovora od Dimitrova radi Barnesa, telefoniral D[imitrovu]. Porazno. Barnes odpotuje v Francijo in bo tam stalno živel. Izgleda, da nima interesa za mene. Kakor da sem polit od čebra mrzle vode.

4. maj

Zdravniška preiskava za imigracijo tam v Southern St. Ljubeznjiv zdravnik.

5. maj

Slavni hearing. Tudi ta briga je za menoj. Uradnik prav slovenski. Prijazen spomin. On kako[r] njegov stenograf poražen od mojih »records«.[995] Posebno slika v »Who are the Slavs?«[996] je izzvala senzacijo, ničmanj članek iz l. 1918. Ko sem se dotaknil Deaniade, uradnik ni se mogel dovolj načuditi. Privoščil sem si par kozarcev vina.

6. maj

Obisk tovarne Santić v Brooklynu. Zida se in zida, dokaz, da posel dobro gre: Vojska kupuje gorčicu in ocet. Gospa Renee me vodila po tovarni, ki je prav košnica. Izgleda, da je gospa pravi dinamo. Obisk bil brez rezultata. Dosegel bom, da se mi bo izplačalo 100 $. Rabim jih, da putujem v Washington. Zvečer obisk Riverside Drive. Ček se je pojavil. Tako stvari napredujejo vzlic gospodu Deanu. Dobro sem že zapisan pri gospej Renee.

7. maj

Prazna nedelja.

Brat dragi Jevremovića trdil, da se je ustaška stranka v Argentiniji podelila v tri frakcije, ki se med seboj pobijajo v pogledu posmatranja jugoslovanskega problema. Tako upliva emigracija razorno[997] na vsako strankino organizacijo. V pogledu funkcionara HSS je Jevremović trdil, da niso v zvezi z ustaši ter da Trobari in drugi vrlo skromno, kar ne bi bilo, ako bi bili na ustaških jaslih.

8. maj

Pri Hornbecku. Pismo prišlo iz Elkins. Hitel Santićevim. Gospa oduševljena. Vsi se odpravili v Woodstock, gde ima jugoslovanski aviatičar[998] inn. Sem povabljen za drugokrat. Pot v Washington. Brezkoristno popoldne. Stanujem Roger-Smith.

9. maj

Pri Dimitrovu v IPU. Velika skladnost. Takoj pripravljen pomoči. Popoldne na kongresu. Rezolucije jako tehtne. Pojavil se Cerny, bivši šef kabineta Bernesa. Predsednik Slovanske demokratske stranke mi tumačil[999], da je njegova vse staleže obsegajoča stranka pristopila IPU. Zvečer mi je isto tolmačil predsednik Albanskega komiteta Dosti. Pešelj šef protokola. Vse šlo krivo. Mene so posadili med neke madžarske boheme na kraju mize. Med častnimi gostmi Mikolajcik ni omenil niti Kreka, niti mene. Na kraju se Krek meni pritožil: Vedno je isto, ali to delajo Hrvati ali Srbijanci. Bil sem jako nerazpoložen. Vendar sem ulovil Bernesa, ki mi je obljubil, da bo govoril o meni. Slaba uteha.

993 Težave.

994 Dragiša Cvetković (1893–1969), srbski politik. Februarja 1939 postal predsednik vlade, avgusta 1939 pa sklenil sporazum z Vladkom Mačkom. Proleksis enciklopedija, spletni vir.

995 Zapisi.

996 Kdo so Slovani?

997 Porazno.

998 Letalec.

999 Tolmačil.

11. maj

Z Radinom napravil v Wardman Park hotelu načrt za ofenzivo. R[adin] mi priporočal za podonavski projekt Wheelera.

12. maj

Izgubljeni dan. Popoldne vendar sestanek z Wheelerom v State Departmentu. Evropa ni v njegovem delokrogu, vsi drugi kontinenti.

13. maj

Cocktail Party. Scena s Kitty, ki je prišla prepozno. Vzrok: izgubila mošnjo. Kriza. Potem sestanek pri čaši muskatelca.

14. maj

Pot v srbsko cerkev. Tam našel Jeriča. Parastos Gavrilu. Nisva se udeležila. Vkljub povabilu proti nisva se odzvala. Mislil sem na rimski dogodek. Drugi patriarh bi obiskal papežev razgovor z Jeričem.

15. maj

Razočaran. Odložen pot Radina v New-York. Strašno odlaganje. »Current History« poslala korekture moje »Demokracije«. Tudi Katica ni prišla. Obisk pri obeh Jevremovićih. Mlajši brat je vedel povedati, da so v Argentiniji tri frakcije ustašev: odnos napram Jugoslaviji. Emigracija vse razbija.

16. maj

Povabil Taskovića na lunch v »Fleur de Lys«. Slovenski projekt. Rekel je, da bodo zemljoradnici gotovo pristali. Povabljena je desetorica[1000] na »sabor« v New-York. Prosil Taskovića, da me obvesti, kedaj bo Dimitrov v New-York. Plan Dimitrov. Postal sem »listenreich«[1001] kao Odisej. To je kakor z živalmi, ki dobivajo ono, šta im je potrebno[1002] za odbrano od samo prirode. Potem prišel Dosti k meni. Pripoveduje, da je titovščina odprla pet gimnazij z albanskim učnim jezikom v južni Srbiji. S pomočjo jugoslovanskih Aranautov bi mogel Tito vreči režim Hodže. Dosti je bil predsednik najvišjega suda. Prijazen in simpatičen. Tolmačil mi je vstop v IPU. Tudi njega je Pešelj prezrl pri večerji. Po mojem mnenju je moral sedeti na daisu. Odmev kongresa v javnosti jako slab. Povabljeni kongresmeni in senatorji so vsi izostali.

Na ljubljanski univerzi se je vpisalo 23 pravnikov. Neka express družba v Long Islandu v bližini Jerića pošilja drva v Jugoslavijo za kurjavo. Vrhunec paradoksa jugoslovanskega gospodarstva. Norišnica.

18. maj

Dnevi tečejo monotoni. Vedno neko čakanje in nič se ne izpolni. S[t]rašna Amerika. Kakor Rusi v Beogradu: Čini, ne čini, ništa se ne čini.[1003] Križanič problem. Mesto Rusije Amerika, in v stvari isto.

19. maj

Katica pri meni.

20. maj

Spomlad v Central Parku. Nimam vol[j]e za jahati, dokler visim v zraku. Pa tudi nimam denarja. Jahanje je popolnoma semitizirano. Vsi mogoči nosovi. Jerić mi je dal affidavit.

21. maj

Zopet Log Cabin. Ni »Zaertlichkeit« kakor pri Nadi. Pojem »Kameradschaftsehe« me revoltiral. Rekel sem, da jo bom poslal psihoanalistu.

22. maj

Nesrečna razlika v urah. Čisto slučajno sem bil ob eni[h] pri Information Pennsylvania postaje. Pojavil se Radin. Nato v subway v hotel Chatham. Košta[l] bi ga taksi 40 centov. Distingviran hotel. Dogovorila se, da se najdeva drugi dan v Longchamp State Empire Bldg.

23. maj

Nervozno dopoldne. Čakal skoro dve uri v Longchamp. Sled[nj]ič Radin prišel. Videl sem takoj, da ni ničesar opravil. Rekel je sicer, da prej zaslužujem pomoči ko[t] Maček in Krek. Dal je sicer amerikanskim modrijanom pod nos, da sem žr-

[1000] Deseterica.

[1001] Zviti.

[1002] Kaj potrebujejo.

[1003] Naredi, ne naredi, nič se ne naredi.

tvoval celo premoženje za Jugoslavijo. Pa vse ni nič pomagalo. Spremljal ga do Harvard kluba in ni se mu zdelo vredno, da me povabi na lunch. Razgovor bi bil še potreben.

24. maj

Pri Žujeviću. Razgovor terre a terre. Zvečer Gafenku. Prišel sem radi Davisa. Ko se je pojavil Radulović-Monti (!!)[,] sta Fotić in Žujević demonstrativno zapustila sestanek. Pravzaprav bi tudi jaz moral to storiti. Pa se nismo mogli dogovoriti. Značilno; Solski in drugi Poljak, vstopi v prazno sobo Radica, pa mi ostentativno obrača hrbet. Crnogorski megaloman, ki se je 30 let prepozno rodil – cui prodest – Italija, večna Italija – je odšel skupno z Radico.

25. maj

Večerja pri Dragoljub[u]. Grešak, samo pretežek grešak. Inače vse lepo in prijetno. Dragoljub pripoveda, da se je zastrupila Biserka Krnjević iz drugih razlogov[,] nego so bili navedeni: da ni našla »mate, ker ni vedela, da v Ameriki dekleta delajo avanse dečkom. Biserka – pravi on – se je kretala izključno med Srbi, bila vpisana v srbskem dijaškem društvu, odločno obsojala separatistično politiko očeta, kakor predvsem klanje na Hrvatskem. Relata refero.[1004]

27. maj

Oba Jevremovića dala affidativ. Dragi se čudil, kakšen je amerikanski notary public.[1005] Potem Dragemu pokazal zastavljalnico, kjer zastavil Levka aparat. Iskal Lebdjeva v Novem Ruskem Slovu. Vse zaprto. Draga Italijanska restavracija, kjer jedel samo špargelj. The talking mule[1006] sijajna parodija na amerikanske stratege.

28. maj

Teška dilema, ali se naj izselim iz za mene predragega »Woodrowa«. Videl lepe sobe pri simpatičnih gospeh na Riverside Drive. Zapreka. Nimam dosti denarja, da bi izvedel selitev: Arhivalija. Popoldne pri Remcu. Šljivovica in cviček iz Jugoslavije. Seno, v katerem so bile steklenice, uvite, smo svečano poduhali. Klic domovine. Bilo je ginljivo in smešno. Potem prišel neznosni Simončič. Mala hčerka Sveta je padla v morje, to je med pier in ladjo »Srbija«. Sto ljudi je moral[o] ladijo premakniti, da se je rešilo dekletce.

30. maj

Pri Shotwellu. Porazno. Enchantment[1007] pokvarjenjaka Deana. Rekel sem staremu svojemu mišljenju. Knjigo bom pa pu[b]liciral, vkljub vsem zaprekam. Še roke mi ni dal, ko sem odšel. Izvoljen je drugi predsednik Endowmenta.[1008] Kratka je bila slava. Odšel razkačen.

31. maj

Uredništvo Bulgarije. Razgovor z Dimitrovom, ki je prišel iz Washingtona. Sporazum. Delal bom na tem, da uvedem Slovence v IPU. D[imitrov] mi izjavil, da se pripravlja vsestranska kmetska organizacija na podlagi zaključkov kongresa. Moje sodelovanje. Popoldne nisem našel D[imitrova], da bi se razgovarjal. V redakciji mladi Šumanov.

2. junij

Često[1009] prihaja k meni Jevremović. Čitača zajedno »Cocktail Party«, da bi se on naučil nekaj bolje angleščine. Kralj je ponovno v Ameriki. Resni politični razgovori v Washingtonu. Takoj telefoniral v Carleyle. Na drugi strani žice javlja se glas: »Kralj«. Pravi, da je v postelji. Zapaljenje[1010] srednjega uha. Sestanek prihodnji teden.

4. junij

Nedelja. Hočem dovršiti Križaniča do torka, da izročim rokopis Davisu. Mrzlično delam. Bo dobro. In sanjam, da bi se v Šoštanju tiskala v Vošnjakovi zadužbini prvič kritična izdaja »Politike«. Moj stari san, ali se bo izpolnil? Ali pa utopija na večne čase. Prevzela me »Schrei[B]wut«.[1011] Kako bi fino ustvarjal, ako ne bi bilo teh prokletih materijalnih skrbi.

1004 Poročali odgovori.

1005 Notar.

1006 Govoreča mula.

1007 Čarobnost.

1008 Enote.

1009 Pogosto.

1010 Vnetje.

1011 Pisalna manija.

4. Dan dela. Dovršil Križaniča. Mrzlično delal. Zadovoljen s seboj.

5. junij
Pismo Bevc: Kmetske stranke proti solidarizmu, po njegovem mnenju. Sancta simplicitas.[1012]

6. junij
Prišel ogromni ček od Kreka.

7. junij
Incident s Patrom Bernhardom. Kako morem v tej katastrofalni situaciji odplačati tak ogromen dolg. Naj Liga samo čaka. Zbolelo je patra, ko sem mu pisal, da smo Vošnjaki žrtvovali ogromno premoženje v prvi svetovni vojski. Resnica v oči bode.

Ko sem bil pri Davisu, da mu oddam rokopis – saj iz tega ne bo nič, Carnegie in kaj storiti za nas v prognanstvu,[1013] mi je rekel, da bo Carnegie vzel Švajcarca in Avstrijca, da pišeta o vplivu zapadnih sil na vztočnoevropsko[1014] in balkansko politiko. Niti Poljak, niti Madžar, niti Jugoslovan ni sposoben, kaj takega napisati, mora biti Avstrijec, ki bo presojal z zunanjo politiko Milovanovića in Pašića. Norci.

8. junij
Pri Ekhardtu. Pripoveda mi, da mu je rekel Lane l. 1941, da se je Amerika obvezala napram pučistom, da bo čuvala integritet Jugoslavije. Sedaj mnogo razumem.

9. junij
Ni Dimitrova. Žalosten. Pismo Radinu. Pod uplivom Kreka Radin najbrž ni odposla[l] pisma modrijanu Poolu.

10. junij
Pri Remsu. Ni več šljivovice.

11. junij
Pri Jevremoviću punjena paprika. Prav dobro se razumem z Dragim.

12. junij
Milan Gavrilović prihaja. Ladija v zakašnjenju.[1015]

13. junij
V Hobokenu. Nazaj v city po »pass«[1016]. Nizozemska ladija »Veendam«, stara škatlja. Dočakal Gavrilović sam, z menoj antipatični Pepić, pri katerem bo G[avrilović] stanoval. Zunaj pira Tupanjanin, Tasković, Mandukić, Divjak. G[avrilović] prijetno iznenajen, ko me [je] videl. Dobro izgleda. Postal je mirnejši, izgubil je pirotski naglas.

14. junij
Moj pupil je Dragi. Podučujem ga v angleškem jeziku.

15. junij
Zopet priden na Columbiji.

16. junij
Razgovor Gavrilović se nahaja v dossieru[1017] SNO 1950.

17. junij
Večerja Santić. Dolgo sedel. Rižoto ni posebno uspel.

18. junij
V teškem razpoloženju. Opoldne obisk Jerić: oblečen kot pravi Amerikanec. Zvečer Logar, kateremu že gre bolje.

19. junij
Bil v »Staatszetung«. Jako fevdalni mir. Bil lepo sprejet od glavnega urednika dr. Oberndorfera. Nemci pač vedo, kaj se šika. Izročil mu čl[a]nek »Mac Lean lefert Jugoslavien dem Communismus aus«.[1018] Potem v officeu Vlatkovića, ki ni bil prisoten. Dobra ideja. Dic se pojavljuje ponovno na sceni. Zopet 15$ na teden za »scholarje«. Žalostno, ponižajoče. Zo[p]et 14[.] ulica.

1012 Časi.

1013 Pregnanstvu.

1014 Vzhodnoevropsko.

1015 Zamudi.

1016 V mesto po akt.

1017 Dokument.

1018 Mac Lean osvobaja Jugoslavijo pred komunizmom.

20. junij
Dež in hladno. Čitanje angleških tekstov z Dragim, ki je zelo ambicioniran.

21. junij
Zopet sem mirnejši. Kralj zopet vandra po Ameriki. Izgleda za mene nima časa. Mi poslanci se moramo postaviti na noge.

24. junij
Bevc mi piše obupno pismo. Delal je fizično v fabriki, pa je bil reduciran. Koliko nasvetov sem mu dal, on je pa mislil, da lahko čaka na kako priliko, ker so mu sorodniki rekli, da še naj le počiva. Takoj se me stvar ni dopadala.

25. junij
Čitam sijajno knjigo Poljakinje Aleksandre Orme: »Comes the Comrade«.[1019] Kaka sijajna karakteristika Rusov. Ostali so umazani[,] kokoršni so bili ob času Križaniča kljub vsem reformam Petra Velikega.

26. junij
Živim v veliki nelagodnosti. Samo da bi enkrat prišel ven iz hotela in ven iz New-Yorka.

27. junij
Veliki dogodki. Baruščina se je začela gibati. Oživljeni smo. Nada postoji, da bo Korea uvertura velikim dogodkom.

28. junij
Študiram Jana Kollara. Poglavje o njem bo na vsake način[e] dobro. Tekst »Vzajemnosti« je prvorazreden. In moral sem priti v Ameriko, da tu čitam to sijajno klasično delo, skoro na kraju moj[e]ga življenja.

29. junij
Moja poslaniška kombinacija je zopet živa. Uspela bo. Kralj je odločno za njo. Dimitrov ni prišel v New-York. S[t]rašno sem pogoden.[1020] Nič se ne gane z mrtve točke. Veliki prijem v Research Centru, seve Vošnjak in Tasković ni povabljen. Smešno.

30. junij
Brana prišel iz Evrope. Imel z njim dolg razgovor, v katerem B[rane] branil strogo partijsko tezo. Pa sam je izjavil, da sta prišla iz Jugoslavije v Pariz dva vrlo ugledna moža, ki sta svedočila,[1021] da se brigajo naši ljudje za stare stranke doma toliko kakor za lanjski sneg.

1. julij
Jevremović mi javlja, da je bil Milan sprejet od kralja in zadržan na večerji. Hvala Bogu, da se je popravilo to razmerje. Milan je pridobljen za poslaniško kombinacijo. Trivunca in Lekića so »naša brača«[1022] denuncirali, da sta komunista in radi tega ne bosta dobila vizo. Cela stvar z dohodom partijskih velikanov je padla v vodo. Morebiti je to sreča. Prečital v enem dnevu »Wine of Etna« Barona. Želja hoditi po italijanskih tleh in spomini na potovanja po Italiji s praznim žepom.

2. julij
Nedelja. Zvečer pri Remsu. Tam cabinet maker[1023] Cvetkovič iz Haloz. Drugi slovenski obrtnik v New-Yorku, in jeden ne ve za drugega.

4. julij
Nesrečni prazniki. Pripravljanje na selitev iz sobe. Pogled iz sobe na dvorišče je res proletarski. Kako omazano je to obširno dvorišče. In kaki ljudje stanujejo v teh zadnjih zgradbah.

5. julij
Pametna gospa Renee me pošilja v Washington. 70$. Da uredim stvar sa Dimitrovom. Vse polno stvari za urediti. Poleg tega glavna stvar Sabath. Zadovoljen.

6. julij
S Kitty v Fleur. Popoldne sestanek s Krekom. Važna izjava Kreka v pogledu koordiniranja z

[1019] Prihaja tovariš.
[1020] Prizadet.
[1021] Pričala.
[1022] Naši bratje.
[1023] Izdelovalec pohištva.

Mačkovo politiko. Vidim, da Krek[1024] nima več namen slediti Kreku čez drn in strn. Priznava, da Slovenci imamo ogromni interes na ureditvi srbsko-hrvatskih odnošajev. Iz tega sledi logično, da ne moremo sedeti na »fensu«. Izbegavat[1025] moramo samo vse, kar bi izzvalo sovraštvo Hrvatov in to nam narekuje naš geografski položaj. Odločitev »Free Europe« radi odpadanja jugoslovenske misije [ni besedila, op. a.] raja ima svojo vezo s pogajanji v pogledu baze v Boki Kotorski. K[rek] pravi, da Klic Triglava[1026] nima več kot 60 pristašev. Stanuje v Le Marquis. Splošni vtis dober.

7. julij

Pakanje arhive. Dela profesionalni paker, kateremu sem plačal $ 2,5 za tri četrt ur dela. Telefoniral Boži, oba sta zatajila, da je Sokić prisoten. Sobota. Pot v Betlehem. Dobro razpoložen. Najprej v župnišče. Župnik Petriček spava.[1027] Nato organistu Koprivšek. Tam našel Koštomaja. Koprivšekovi silno ljubeznjivi ljudje. Stara gospa idealna. Vožnja na look-out.[1028] Divan, pacifističen pogled na jeklarno »Bethelehem Steel Works«. Veličanstven pogled. Leehigh univerza jako distingvirana, kakor iz jednega komada. Eden najlepših univerzitetnih kompleksov, kar sem jih videl v Ameriki. Seve teška industrija. Prijeten večer. Opolnoči nazaj v New-Yorku.

9. julij

Moja soba se demontira v umetniškem pogledu.

1024 Verjetno mišljeno Maček.

1025 Izogibati se.

1026 *Slovenska demokratska stranka* je v Londonu izdajala revijo *Klic Triglava*. Revija naj bi bila politično neodvisen list, ki ga je izdajala *Slovenska pravda*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Šlo je za politični list, ki je zagovarjal demokratično ureditev Slovenije v sklopu jugoslovanskih narodov. Z vso odločnostjo se je potegoval tudi za pravice slovenskih narodnih manjšin. *Klic Triglava* se je loteval predvsem slovenskih političnih vprašanj. Čuček, *Sramota umira počasi*, 156.

1027 Spi.

1028 Z razgledom.

DNEVNIK, 11. julij–23. oktober 1950

11. julij 1950

Slovo od Woodrow[a]. Še enkrat pogled v ono veliko dvorišče s svojimi raznimi stanovalci, in toliko litters[1029] tam na dnu. Epizoda sobe 631 je dovršena. Mnogo sem imel v njej nezgod in pa tudi mnogo prijetnih ur. Zbogom, vi razni stanovalci Woodrowa. Nisem nikdar vprašal, kaj delate, kakšno je vaše delovanje, posebno kvalificirano gotovo ni. Posebno ti žlobudrasta baba s starim možem v delavski obleki. Z nikomer se nisem upuščal[1030] v razgovore, jedino z lastnikom luncho[e]nette[1031] in uslužbenci, Sicilijancen, ki je Sicilijanca popolnoma slekel, poročen s Poljakinjo. Z Bogom nočni portir Beck iz Subotice, ki markira Srba, z Bogom Vera, dobra Židovka, ki je dobila znamke od mene, z Bogom manager Klein, ki je tolikokrat imel z menoj potrpljenja glede plačanja. Radi tega sem ji pa tudi obljubil odlikovanja. Vse sem izplačal, kar sem imel plačati, zadovoljen in ponosen sem bil spričo mojega katastrofalnega znanja. Popoldne prispel v Washington. Zopet Roger Smith. Milan stanuje [pri] Šumenkoviću, onaj, koji nije Šumenkoviću, kod onoga, koji nije Gavrilović pa Pašićevo. Ne morem stopiti v vezo, da bi takoj začel sposlom.

12. julij

John Campbell ni v Washingtonu, Grew odsoten. Dogovor z Gavrilovićem. Sestanek v IPU. Sploh še ni govoril z Dimitrovom o moji stvari. Kako potrebno je osebo intervenirati. Prvi udarec na Capitolu. Sabatha ni v W[ashingtonu]. Žena je zbolela in Show je spravil svojega šefa v vlak in hajd v Chicago. Uboga gospa Renee. Potem v Institute of Public Affairs.[1032] Pa to je to, kar jaz iščem. Razgovor s Stephenom Raushenbushom, ki je bil še precej mehek. Izročil sem mu rokopis »Danube Valley Authority«. Ali bo to pot sreče. Truden se vrnil zvečer v hotel. Skoro legel. Nisem omenil dopoldne telefon kralju, ki se je takoj odzval. Sestanek prihodnji dan.

13. julij

Zgodaj zjutraj pri Mačku. Prav prisrčen. Izgleda, da ga je Korejska stvar okurážila. Dolg razgovor. Ni več stare apatije napram predstavništvu. Vidi se, da smatra zastopstvo potrebno za slučaj vojske. Nas to seve ne zadovoljuje, ker smatramo, da je izguba vsak trenutek berz [brez] zastopstva. Pa vendar velik napredek. Da bo vse gotovo za veliki trenutek, to je bila slika in prilika. Videlo se je, da je zadovoljen s potekom razgovor[a] z Gavrilovićem. Ali skoro sva prišla na glavno. Glede mej sta dve alternativi, ali l. 1918 ali sporazum Maček-Cvetković. Izgleda, da sta Maček in Gavrilović »zapela« na mejah »kotarov«. Na to moj predlog: arbitraža ali plebiscit, ako bi bil mogoč. M[aček] emfatično: Pa to je ono, šta ja hoću, ali to Srbi neće.[1033] Izjavil sem M[ačku], da sem bil od nekdaj za arbitražno rešenje. S toplino se me obrnil M[aček], ko sem se poslavljal. Njegovo besede: Hoću znati, šta će biti naše, hrvatsko.[1034] Seve arbitraža bi značila[1035] samo metodo, da se pride do pravega rezultata. Odločno je odbil kombinacijo interparlamentarne unije. Razstanak je bil prav topel. Potem takoj h kralju v Mayflower. Kral[j] bil čisto sam. Neizmerno ljubeznjiv. Moral sem mu sporočiti, da je bila njegova intervencija pri Dewit Pooleu, čisto brez rezultata. Ni bil iznenajen. Rekel mi je, da se je Radica skandaliziral radi kraljeve intervencije. Nato sem omenil besede velikega »contemporary«[1036] Radice: »Ja Vam neću pomoći, neka vam kralj pomogne, ako može.«[1037] Ali je to bilo nesramno? Na to začela razpravljati o razgovorih Maček-Gavrilović. Omenil sem, da moreta oba razpravljati do sodnjega dne o »granicah«.[1038]

1029 Legla.

1030 Spuščal.

1031 Majhna, neformalna restavracija za kosila.

1032 Inštitut za javne zadeve.

1033 Pa to je tisto, kar jaz želim, pa Srbi nočejo.

1034 Želim vedeti, kaj bo naše, hrvaško.

1035 Pomenila.

1036 Sodobnega.

1037 Jaz vam ne bom pomagal, naj vam kralj pomaga, če lahko.

1038 Mejah.

Potrebno je postaviti neko metodo, sem rekel, in metoda to je arbitraža, kar smatram za jedino uspešno sredstvo. Javil sem, da se Maček izjasnil proti Interparlamentarni uniji. Nato Peter: »Napraviti ćemo bez njega.«[1039] Bil sem nekoliko konsterniran.[1040] Harmoničen razstanek. Potem v IPU. Tam že Gavrilović in Dimitrov. Gavrilović je nekako žalostno gledal. Dimitrov mi je izjavil, da »Free Europe« še ni dala kreditov, da se začne delo tičoče se sindikalne organizacije kmetovalcev. Bil sem »ošamučen«.[1041] Rekel sem, da je poteklo toliko časa[,] odkar je bila rezolucija sklenjena na kongresu. Hud udarec za mene. Popoldne sem mozgal, kaj napraviti. Nato sodobni Odisej dvajsetega veka. Našel kombinacijo, katero telefoniral Dimitrovu in ki sprejeta. Nato mirnejši. Užival v svoji lepi sobi, pa se bal jutranjega računa.

14. julij

Nisem se hotel vrniti v New-York, da bi užival svojo sobo. Razpoloženje brezdomovinca. Popoldne odpotoval z Greyhoundom v New-York. Opolnoči prispel. Kam sedaj, ko sem likvidiral Woodrow? Spomnil sem se sv. Pavla. Dobil podstrešno sobo brez kopališča s pogledom na romansko fasado cerkve Pavlincev. Kako sem z malim zadovoljen? Tudi je že za mene užitek.

15. julij

Pismo Borisa Ribnikara: Nek cirkulare, tikajoč ponovno preobražitve »SDS«. Naravnost smešno je to igranje stranke v teh obstojatel[j]stvih. Pisal sem Bevcu, da ne smatram, da je pametno dati pristanek na »kongres«, na katerem on sam ne bo zastopan. In res zopet »volitve«, ki imajo svrho, da vržejo Zajca ven.

16. julij

Velika neprilika: V Washingtonu pustil knjižico z adresami. Kako se je moglo to zgoditi.

ad 15. Ker nimam telefonskih številk, sem moral najprej pes Javremoviću v 69. ulico. Na poti tja, kdo mi primaha nasproti? Sima Petković. Pripovedoval mi je, da se je sestal s Kalanom v prisotnosti nekega Miličevića. Kalan se je izjavljal o meni »despicable«.[1042] Nikdar nisem nič imel. Popolnoma zanikal, da sem sploh kdaj žrtvoval v prvi svetovni vojski. Pijančujem, sem pijanec. To je pa Radićina taca. Zahvalil sem se Petkoviću, da mi je to sporočil. Potem Dragemu, ki me je zjutraj ob 8.30 pogostil – poslužil s slatkim in črno kavo, kakor da smo v Beogradu. Pripovedoval mi je, da je misel o srbski sekciji IU v polnem zamahu. Bili so tusi [tudi] že razgovori med new-yorško grupo in Gavrilovićem Milanom. Dragi pritiskuje na Purića, da bi uplival na Deana, s katerim je P[urić] intimen. Bomo videli, ali bo iz te moke pogače. Dragi misli, da. Nimam volje iti v Columbijo. Precej izgubljen dan. Ponedeljek bojda pride slavni Miloje. Pri sv. Pavli stanuje Momčilo Sokić. Nedelja. Nič ne vem, ali je Kiti odpotovala. Telefon se ne oglaša. Mrtva nedelja.

17. julij

Miloja še ni. Pri sv. Pavlu stanuje tudi Buktorović iz Herceg Nova, iskren in katoliške rodbine že stoletja v najlepši slogi jedna poleg druge. Ganila me je ta izpoved. Prepričan sem, da ima takih Buktorovićev mnogo v Jugoslaviji in da jih bo vedno več in več. O njem mi je govorila gospa Nada [Kobal]. Bil je uradnik našega konzulata v New-Yorku. Gospe Renee nisem našel zvečer na telefonu.

18. julij

Iskanje najvišjega rabina Alkalaja. Slavni brekfest v Wellingtonu, gost še slavnejšega Miloja. Velepolitičen razgovor. Moj predlog glede arbitraže. Poslaniška grupa je do pol treh se posvetovala. Prišli do pozitivnih zaključkov. Končno se bo to leto dete vedno porodilo in oče je v precejšnji meri B[ogumil] V[ošnjak]. Končno vendar uspel, da mi Miloje posodil $30, to je bio teški porod po tolikih obljubah. Moral sem priti s hrvatskim vprašanjem. Popoldne zopet v Wellingtonu. Zopet seja. Vsi skupaj so me pozdravili.

19. julij

Dolg sestanek z Gavrilovićem. Stvar vendar gre naprej. G[avrilović] ne obupuje. Srbi nočejo

[1039] Naredili bomo brez njega.

[1040] Zaprepaden.

[1041] Omamljen.

[1042] Prezirljiv.

biti več Hrvatom žandarmi. Zajednica[1043] mo[r]a biti zaželjena, ne nasilna. Mojega načrta arbitraže G[avrilović] ni sprejel, češ, da bi bila arbitraža razlog za razhod, ker bi dala Hrvatom razlog in mogočnost legalne ločitve. Iznenadil me je argument, v katerega stringe[n]tnost[1044] ne verujem. Mora biti nekaj drugega izza tega. Od nas želi, in to na moje namerno insistiranje, da sodelujemo kot tretji činitelj pri ustvarjanju sporazuma. Bomo videli, ali bo Krek vgriznil v to kislo jabolko. O poslanski uniji G[avrilović] se ne izrazil s posebnim navdušenjem. Razgovor vršil še v največji harmoniji. G[avrilović] večkrat izrazil svoje zadovoljstvo, da je našel nekoga, s katerim politično tako harmonira. No, bodemo videli.

20. julij

Panihida v srbski cerkvi. Kralj prisoten v letni svetli obleki. Potem zmešnjava glede Žujevićevega predavanja. Obed v gorenji dvoran[i]. Nas poslance je Nikolić, novi predsedni[k] cerkvene občine precej snafu[1045] tretiral. Prilika je bila vendar patriotska, ne cerkvena in mož je namestil okoli kralja same nule, člane cerkvenega odbora.

21. julij

Po sestanku Gavrilović Ekhardtu. Zanimiv razgovor. Bil je na predavateljski turneji v Middle East. Primerjal je sodobne Amerikance z madžarskim ali srbskim kmetom, ki stoji poleg svoje žetve in gleda na črne oblake, ki nagoveštavajo[1046] prihajajočo burjo. Nobena človeška sila ne more zadržati vojne. Pravzaprav je ona tu. Človeške sile, da bi zabranile,[1047] ta brezmejno veliki dogodek, so ničeve spričo fatuma. Kralj je izrazil željo, da se sestane z Ekhardtom. Spominjam se, kako je Brana se držal kiselo, ko sem prvič to predložil. Seve jaz sem bil previden iz izvestnega[1048] razloga. Zadnji dan v New-Yorku. Našel v zadnjem trenutku španski restoran Elcapo v bližini Woodrowa. Izvrstna ogromna riba. Jemljem slovo od sv. Pavla. Kako miroljubno se golobi zbirajo izpod romanskih obokov c[e]rkvene fasade[,] kakor da ni Koreje.

22. julij

Dopoldne odpotoval v Little Falls. Opoldne v Albany, ki nima kupole. Jako civilizirano mesto. Dolgočasil se. Telefoniral v Little Falls. Takoj našel Gregorina na telefonu. Zvečer prispel v Little Falls. Na postaji Greyhound me čakal Frank s svojim Plymouth de Luxe. Potem v mično hišico, kjer me pozdravila Micka, ki noče biti »gospa« niti Mrs. Prav dobro razpoložen. Čutim se nekako sklonjenega. Čakalo me že Kalanovo infantilno pismo. Z zadovoljstvom legel v široko postelj[o]. Odpočitek. Prvi teden pod gostoljubno streho Franka Gregorina.

Frank iz Rečice me je čakal na Grey Hound postaji s svojim Plynouth De Lux. Mala cozy[1049] hišica v Monroe St. me je skoro sprejela. Predstavljen dični gospodinji, ki noče biti imenovana »gospa« ampak samo Micika. Dela v tovarni. Frank je pa imel nesrečo. Ko sem [bil] prvič v Little Falls, so bili štrajki v polnem jeku. Frank je bil še celo »piketer«. Ko je bil štrajk končan s polomom za delavce, Frank ni bil sprejet od tovrne, češ, da je prestar. Tako mora sedaj delati v šoli, kjer nosi mort in cement, kaj na vsak način ni za starejšega človeka. V lični, do [s]krajnosti čisti kuhinji seve ne manj[ka] gosposki frižider. Kuha se na elektriko, ku[r]java pa na gaz. Salonček je prav ljubeznjiv, udobne fotelje, da se človek lahko zvali v njih. Prav ministerski sta. Frank dobiva »Glas naroda« in »Prosveto«. Tajnik podporne jednote v Ely. Prepričan je, da bodo vsi tirani ednega dne likvidirani. Prišel je v Ameriko pred svetovno vojsko. Od onega časa do danes pa ni bil v starem kraju. Pripoveduje o teškem delu, ki ga je moral vršiti v starem kraju kot mladi dečko. Včasih je pač potrebno, da mi bivša »ruling class«[1050] čujemo nekaj neprijetnega. Micka je iz Vrhnike. Popolna štaje[r]sko-kranjska sloga. Frank trdi, da so v Little Falls samo Slovenci in da smatrajo smešno delitev v Štajerce in Kranjce. Micka je prišla v Ameriko v starosti 17 let k svojim sorodnikom,

[1043] Skupnost.
[1044] Togost.
[1045] Zmedeno.
[1046] Nakazujejo na.
[1047] Prepovedale.
[1048] Nekega.
[1049] Udobna.
[1050] Vladajoči razred.

ki so živeli v Little Falls. Ganljivo je, kako visi na svoji domovini, ki je znana[,] vendar samo iz mladeniških spominov, in katere pozneje nikdar ni videla. To se mi je silno dopadlo. Določena je za mene čedna spalna soba v nadstropju. Vse se mi dopada dobro. Na prvo nedeljo izlet na Adiraondack. Sopotnika sestra Micke in njen mož. Ne smem pozabiti, da ima Micika jako lepe črte in je bila gotovo v mladosti prav čedna. Taktno, nekako »povučena«[1051] je. Opažam, da se ne postavljajo nobena indiskretna vprašanja, kar neizmerno cenim. S kako hvaležnostjo se sprejema vse, kar pripovedujem iz starega kraja. Vožnja v narodni park je bila divna. Skozi neizmerno ljubke naselbine. Kako blagostanje. Objemajo nas gozdovi. Čuvstujem[,] kakor da sem v Sloveniji. Sveži zrak, jezera, hlad gozdov. Nedelja je in ob jezeru neizmerno mnogo zadovoljnega narod[a], ki uživa v piknikih, kopajoč in se razvedrujoč. In tam v Aziji je že vojna vihra. Ako bi bili tuka[j] enkrat konec temu sibaritskemu uživanju. Amerika in austerity.[1052] Sopotniki so se smejali, ko sem vzkliknil, ko smo se vozili po cesti, ki ni bila makadamizirana in od koje se [je] dvignil prah: »Sedaj smo pa v starem kraju.« Užitek prirodnih lepot na tem izletu je bil res nenavaden.

V torek v Syracuse Meštroviću. Pot, ki ni bil lahek. Moje finanse so, kako se je pač moglo pričakovati, slabe. Pri dobri kaplji kalifornijskega burgundca večurno pripovedovanje o svojih političnih dogodivščinah. Center je bil Aleksander I. Osupnilo me je, ko je podal M[eštrović] precej balkansko sliko Milana Gavrilovića. M[eštrović] vidi v njem v prvi vrsti komitu, ki vedno govori o krvi. Kakor mora je legla na mene cela naša balkanska dediščina. M[eštrović] pripoveduje o poseti Djilasa in Kosanovića. Obljubljali so M[eštroviću] vse mogoče in nemogoče. V mnogem oziru so bili iskreni. Že je hotel Djilas napisati veliki ček na »Madono z dekletom«. Pa do tega ni prišlo. Po tem pripovedovanju o velikih dogodkih[,] končno sem moral iztresti to, kar mi je bilo na srcu. Prav skromen sem bil. M[eštrović] se je zavil v togo moža, ki nič [n]ima. Pozneje v restavraciji je pa vedno rekel, da bo nešto odvojil od svojega honorarja, ki [ga] bo sprejel na kurzu, na katerem bo prisoten prihodnje dni. Mogel sem vedeti, da je M[eštrović] bil vedno tak. Kljub vsemu sva se prav prisrčno razstala. Nimam rad ničesar, kar se pretirava. Zdi se mi čisto nemogoče, da M[eštrović] ne bi bil kak kip prodal. Zvečer nazaj v Little Falls.

Se[d]im v svoji sobi in pišem. Imam nekoliko knjig. Zadovoljen sem. Dogovoril sem se glede večerje. Micka črez dan je v tovarni. Za zajuterk pijem mleko, za lunch si pa sem nekaj sam izmislil. Perfektna idila. Kadar tako dežuje, skoro mislim, da sem na vinogradu. Bil sem v Slovenskem domu, kjer me je pozdravil predsednik Grgin. Gregorin ima hčerko, ki je poročena z lastnikom prodajalne cigar, časnikov in čegarkoli se najde v takem »store«. Mimi govori prav dobro slovensko. Samo ko je vprašala, ali naj »špara« »Times«, nisem razumel. To naj pomeni to save ali rezervirati, zadržati. O, amerikanska slovenščina. Poleg prodajalne g. Bauma, to je amerikanski mož Mimi, je pa Liquor store. Tam me je sprejela hčerka trgovca, po očetu Italijanka, po materi Slovenka. Zanimala se [je], ker sem toliko vedel o vinih. Slovenščine nič ne zna. Ann St. Market Petkovšeka je pa znamenita institucija. Petkovšek, ljubeznjiv Vhrničan, je izvrsten trgovec in dela izvrstne kranjske klobase. Litfolčani berz [brez] razlike rase so navdušeni za kranjske klobase. Vedno so razprodane. Amerikanci imajo posebno radi vonj, če se jih kuha. Predstavi mi se še drugi Vrhničan. Vzkliknil sem, da po potrebi izpremeni ti ime Little Falls v Novo Vrhniko.

V soboto izlet v Utiko. Tam [m]nogo Italijanov. Na ulici videl mnogo ženskih italijanskih lic, kakor, da nismo v Ameriki, ampak v Kakabriji. Prav zadovoljen sem, da morem študirati amerikansko življenje v manjšem mestu. Little Falls ima 9.000 prebivalcev, ali vse polno industrij.

Frank občuduje Ameriko in Roosevelta. Samo zameril sem se mu, ko sem odgovori[l] na njegovo insistiranje, da je Trunkova pisarija v »Glasu naroda« navadna čvekarija in da so se Trunku možgani skisali.

Pri večerji sem odgovoril na vprašanje, zakaj je Amerika tako razvita in zakaj je Evropa tako zastala. Moji argumenti: Amerika [je] ogromni kontinent z ogromnimi surovinami, klima zmerna, sre-

1051 Odmaknjena.

1052 V varčevanju.

ča, da so pionirji bili nosilci najčiščih[1053] angleških tradicij, pomanjkanje velikih zunanjepolitičnih problemov – takšni so zadržavali razvitak Srbije in Balkana – in končno pokazal sem na Franka: Evo to sto pravi stvarniki veličine Amerike. Frank je bil preskromen[,] da bi to priznal. Končno pa je on to rekel, kar ni rekel profesor državnega prava. Amerikansko veličino je ustvarila amerikanska svoboda. Ko sem mu dal pa čitati moje pismo »Timesu« o državljanskih svoboščinah v titovski Jugoslaviji, pa ni hotel razmeti. Čudna so pota.

Pozabil sem omeniti, poročajoč o razgovoru z Mačkom, da je rekel M[aček], da se pripravlja črna internacionala: de Gaspari, Biadult, Belgijanci, Nemci in Krek. Pred teško dilemo bom postavljen. V to internacionalo pa ne grem. Naj v njej Krek ostane sam.

American prosperity.[1054]

Šele po prvi svetovni vojski je začel prava amerikanska prosperity. Pred prvo svetovno vojsko amerikanski delavec še ni živel v takem izobilju kakor po letu 1919. Šele tedaj si je mogel nabaviti refrigeratore,[1055] radio-aparate in one sijajne kuhinje, ki so ponos vsake amerikanske gospodinje. To odgovarja tudi mojemu opažanju. Stanovanja amerikanskih delavcev slovenske narodnosti so bila l. 1918 mnogo skromnejša[,] nego so sedaj. V vsakem oziru ogromni uspeh in napredek. Nobena država na svetu ne daja toliko udobnosti svojim delavcem. Zdaj je še prišla povrh televizija.

Drug ogromni amerikanski napredek je upeljava Diesel motor[j]a na železnicah. Tudi to se je začelo šele koncem drugega desetletja našega stoletja. Diesel motor je izpremenil potovanje v udobnost. Ni več umazanih srajc, kakor prej, ni več neprijetnih saj.

Tudi sitje fantastičnih highwayov[1056] je nova pojava. Človek se ne more dovolj načuditi razprostranosti tega cestnega sistema, ki približava okeane. Kako daleč smo mi Balkanci za Ameriko. Dežela brez dobrih cest je srednjeveško skrpucalo. Balkan bo prišel do sodobnega sistema cest samo, ako bo vzel ta problem v roke skupno in složno. V tem slučaju bo dala Amerika denar zato.

Kaka varnost postoji v Ameriki, je pač dokaz Frankov ministarski avto, ki je celo noč poleg hiše in ni nevarnosti, da bi ga kdo odpeljal.

Varnost je taka, da je hiša pravzaprav celi dan odprta. Vstopa[m] in zapuščam hišo skozi stranska vrata, ki so vedno odprta. Nikdo[1057] se ne boji, da bi kdo vdrl. Tatov tu ni. Pač ni New-Yorka. Kako sem srečen, da v Little Falls tako malo trošim. Frank je mislil, da sem bil v Kaliforniji – študent. Čital je, da študirajo na univerzi 80 let stari ljudje. Frank me je vprašal, ali Meštrović dela z roko, ali z dletom, ki ga goni elektrika. Frankov avto je koštal $ 2.000.

Amer[i]kansko pokopališče.

Ono je čisto v stilu amerikanskega življenja. Priprosto, nemonumentalno. Nič od onega pompoznega, tistih strašnih angeljev, ki zneolepšujejo evropska pokopališča v svoji umetni pompoznosti. V Ameriki sočno zelena trava in v svobodnih presledkih so v zemljo vkopani priproste plošče z imenom in letom rojstva in smrti. Kjer eden od zakonskega para še živi[,] je odprta letnica smrti. Globoka simbolika. Tu ni nobenih sentimentalnih napisov, nobenih otroško naivnih verzov. Vse tako prirodno, jednostavno, kar pač najbolj odlikuje »dem Gottesacker.«[1058] Čisto blizu Frankove domačije je tako pokopališče, kjer bi jaz želel biti pokopan, ako bo nemila usoda begunca diktirala, da počivam v amerikanski zemlji, daleč od Nadinega groblja, ki je pač pravi kontrast k temu tako prirodnemu amerikanskemu načinu pokapanja, kjer grobi niso tako stisnjeni kakor v Evrope. Nikdar to ni bolj strašno ko na tem nesrečnem beogradskem grobu. Ni čuda, da je imala Nada tako averzijo napram Beogradu in ona mora ležati na tem proletarskem holmu skupaj s kreti in pleti, katere je ona tako nerada imela, da ne rečem več. Ali bodem kedaj oslobodil njeno truplo iz te strašne sredine in jo odpeljal na mesto, katero ji dolikuje?[1059]

[1053] Najčistejših.

[1054] Ameriška blaginja.

[1055] Hladilnike.

[1056] Avotcest.

[1057] Nihče.

[1058] Pokopališča.

[1059] Mesto, njej primerno.

To bo najsrečnejši dan mojega življenja. Pa najbrž bo medtem še tretja svetovna vojska.

30. julij

Prvi izlet v Cooperstown. Z nami Grdin in neki amerikanski delavec. Ustavil [sem] se v Fly Creek, kjer živijo slovenski farmerji, ali v salonu Mr. Križa ni bilo nobenega. Salun Križa, kunstnega Kočevca[,] je prav znamenit. Križ me je pozdravil z besedami: »Nikdar nisem čul Vaše ime.« Prijazno in odkritosrčno. Ko smo se približevali Cooperstownu, čutil sem, da je to imeniten kraj. To so se odigravali Cooperjevi romani. Cooper je tu rojen in umrl. Gospodarji Coopertowna so Clarki, ki so napravili premoženj s pomočjo Singerjevih mašin. Najprej seve zopet salon Poljaka Smerskega Henry, reprezentativnega Poljaka, ki ga je Gregorin imenoval po krivem Ukrajinca. To pohajkanje po salonih mi ni posebno všeč, pa tu sem se upoznal s Smerskim. Na povratku mimo Hotela Osega, kjer veliki mondenski obrat. Vprašam Franka[,] kaj je to. Odgovor: To je za Big sote. Potem na levi Farmers Museum, na desni pa Fenimore House, pravi manor. Divne sočno zelene trate z golf igrajočimi. Srečna dežela Amerika, povsodi zadovljstvo, pa že je gnusna pošast pripravljena … Potem zopet v neko barov mesto, kjer smo se ustavili. Naveličal sem [se] stati na bari. Lep izlet anyhow.[1060]

2. avgust

Seznanil sem [se] s Frankovim sosedom[,] prejšnjim občinskim sekretarom Reardonom. Nima pojma o kaki zunanji politiki.

3. avgust

Telefon javlja, da naj Frank nastopi svojo novo službo v tovarni biciklov Snyder. Za obed prinesel Christian Brothers vino, da se proslavi. Nekaj posebnega je Ann Market Vrhničana Petkovšeka, kjer se prodajajo sijajne kranjske klobase. Petkovšek mora biti sijajen trgovec, napram meni nenavadno uslužen. Pri Reardonu našel predsednika veteranov Hagmana, ki se [je] jako zanimal za mene in me povabil, da ga obiščem v njegovem relief welfare uradu[1061] na občini.

Nekateri spomini na Syracusu. M[eštrović] me ni predstavil svoji soprogi, ki je šla nekolikokrat skozi sobo. Ali pomanjkanje … ali kaj drugega. Kako lokavo seljaško se je smehljal, ko mi je rekel, da nima denarja in svojemu bratu se ne sme obrniti. Celih 50 $. Moj Bog, kaka beda. Prodaja pa madono za 200.000 $.

Stara karakteristika. M[eštrović] je pač v veljavi. Mislil sem vendar, da bo »Jugoslovanski Odbor« kaj zalegel. Ali smo se spufali? V New-Yorku mi je povedal Gavrilović, da je Vasiljević umrl. Torej [sem] ostal sam od cele Krfske plejade. Sam … Ko sem rekel to M[eštroviću], ni to napravilo na njega prav nobenega utiska. Pri svojem epskem pripovedovanju nikdar ne ome[n]ja »J.O.« [Jugoslovanskega odbora], kakor da je to črna pika njegovega življenja. Kaka falzifikacija[1062] zgodovine.

Micka je bila najprej v Vrhniki pestunja, tako se je začela njena karijera. Frank pa živo z brezkončnimi detalji pripoveduje o flosarjih, kako so popivali pri Grenadirbitu pri Celju. Pripoveduje često o starem Knafliču. Knafliča sina pa ni poznaval. Un mundo antico[1063] se ponovno prikazuje pred mojimi očmi. Slika Celja visi v Frankovem stanovanju. F[rank] obsoja tiranijo Tita. Pa glavni nagib je ta: Morajo se paketi pošiljati, ko je gospodarstvo tako slabo. Ljudje nimajo kaj za jesti. Med »Prosvetinimi« dosedanjimi pristaši bo ravno to privedlo do streznenja.

4. avgust

Srečen dan. Odgovor od Snajderova, Polycultural Institution of Amerika.[1064] Pozvan sem. Kako bo to zopet eno čudo amerikansko. Vendar glavno je, da pridem končno v Washington, moja stara želja. In še vedno pravočasno. Isti dan prišel tudi skromni ček. Kako bom izplaval iz vsega tega? Hvala Bogu, zahvaljujoči se Mickini starokra[n]jski hrani popravljam se zdravstveno prav izvrstno. Monroe St. je pravi sanatorij. Kakor izpremenjen.

Frank mi je poslal svoje dopise. Kak dober jezik piše, ko je vendar samouk. Micka po 37 letnem bivanju v Little Fall[s] še vedno ne zna angleško. Ne čita ničesar, pisma piše Frank v stari kraj. Prva

[1060] Vseeno.

[1061] Uradu za socialno pomoč.

[1062] Ponaredek.

[1063] Starodavni svet.

[1064] Polikulturni zavod Amerike.

je slovenska Slovenka, ki silno visi na starem kraku, katerega ni videla od l. 1913. Kaka silna privrženost. Oba imata mesečnih dohodkov kakih $ 400. Ako pomislimo, da je stanovanje njihovo in da dnevno ne morejo izdati več od $ 4, pač vidimo, kako je življenje delavcev v Ameriki. In povrh Plymouth pred vratmi, kakeg[a] v Jugoslaviji še minister ni imel, morebiti ga imajo sedaj komesarji.

Frank je zaljubljen v Roosevelta, katerega ne more hvaliti dovolj. V stanovanju dve sliki tega nesrečneža. Zadržujem kritiko svojo politike.

5. avgust

Bavim se s problemom slovanofilov in prihajam do čisto negativnih končnih rezultatov. Velike nevihte in dežje. Little Falls prava šlafarija za mene. Prijetno ležati v postelji.

6. avgust

Nedelja. Namen potovati v Cooperstown na horse-show.[1065] Kriva informacija, tudi to postijo v eksaktni Ameriki. Malo starinski bus me [je] pripeljal v Fort Plain, kjer se opoldne dolgočasil. Nisem imel korajže, da bi se koristil hitch-hikeom.[1066] Popoldne nazaj v Little Falls.

8. avgust

Prikazal se mi je v snu oče in mi priporočal, da se čim prej seznanim z Bernhardom Baruchom. (Frank izgovarja Baruč). Odgovoril sem očetu, da sem to že skušal, pa brez uspeha.

Pot v Cooperstown. Na bus postaji me je vzradoval[1067] nameščenik, da sploh ni nobene bus zveze z C[ooperstown]. Pa vendar korajžno na pot. V Utice srečno našel bus za Ritchfield Springs, odkoder našel priključenje. Okoli ednajste prispel v C[ooperstown]. Udrihal jo ven k Farmer's Museum. Pogledal [sem] si mrtvi hotel Otesaga. Moj Bog, kaka indijanska imena. Diven pogled na jezero. Ali z našimi jezeri se to jezero prav nič ne more še meriti. Bolj podobno je koroškim jezerom, pa tudi tem pravzaprav ne, kajti obkrožujoče gričevje je pač preveč skromno. Deficit majestičnega hotela placa Clarc Estates, za katerimi stoje Singer šivalne mašine. Pravzaprav Farmer's museum je preveč arhaistično »aufgezogen.«[1068] V Evropi bi to napravili čisto drugače. Taka je bila Amerika v drugi polovici preteklega stoletja. Zanimivo je, kako so prvi poljodelski stroji udešeni za konjsko priprego. Pot daleč ven do muzeuma me je utrudil. Nisem bil posebno receptiven. Potem v Fenimore House. Ni se mi ljubilo izdati še 80 centov za vstopnino. Velika moja neumnost, kajti notri je knjižnica muzeuma. Combinazioni.[1069] Opoldne sem imel ambicijo jesti v Cooper's Inn.

Na vhodu rush[1070] nekih distingviranih gospodov. Moj Bog, kakšen bedasti rush po obedu. To so bili neki rotary, moje stare simpatije. Ali je to neumno. Sami businessmeni in associated. Te bedaste rush šege bodo upropastile Ameriko. Videl sem cene in izgubil sem se. V bližnji mali restavraciji jedel izvrstnega trouta[1071] iz jezera. Klein, aber fein.[1072] Popoldne se sprehajal po Cooperstown. Atmosfera tega mirnega mesteca mi je dobro dela. Od časa do časa sem se vračal v Pioneer Inn, kjer mi je zaklical simpatični Henry Smerski: Relax. Prava življen[j]ska filozofija. V officeu Cooperstowna so me prepričevali[,] da gre bus v 4.30. Čakal sem ga, vse je bilo zastonj, ni ga bilo. Ostal sem v nezavidni situaciji. Nisem imel dovolj za prenočišče in večerjo. Kaj napraviti? Nekaj časa sem blodil po ulicah Cooperstowna kakor kaka izgubljena ovca. Slednjič v svoji obupanosti sem se zmislil, da se vrnem v Pioneers Inn. Tam me Smerski povabil, da me pelje nazaj, ker ima sestanek s prijateljem v Saltsman Inn nekje tam pri Mohawk. Sprejel sem navdušeno ta poziv. Prej je služil kot bartender in sedaj kot pravi kavalir v sijajnem Chrysleru. Čisto Amerikansko. Na potu mi je rekel, da je Poljak, oče mu je bil iz okolice Krakova. V bližini Fly Creek sem pa izvedel, da Slovenci in to farmerji živijo v diametru od 10 milj. Vožnja je bila sijajna. Zvečerilo se, ko sva prispela v že omenjeno in. Prostorna hiša, pohištvo tako nekako druga polovica preteklega stoletja. Večerja je bila jedinstvena:

1065 Konjska razstava.

1066 Pohod.

1067 Razveselil.

1068 Postavljeno.

1069 Kombinacije.

1070 Hitenje.

1071 Postrv.

1072 Majhna, a lepa.

Chicken dinner.[1073] Vse prvorazredno. Samo moj pajdaš, ki je povezan na baro, nič ne pije. Smerski mi je obljubil, da me spravi v zvezo [z] dr. Johnsom, ki je upravitelj muzejov. To je big shot[1074] i[n] ne miss Hoyst, kateri sem imel namen se obrniti. V prav prijetnem razpoloženju sva se vrnila in v Little Falls me je izparkiral pred Frankovo hišo.

10. avgust

Obisk moj in Franka pri Grdinu. Prav prijeten razgovor. Slika slovenskega delavca, ki hodi po tujini, se mi je ponovno odkrila. Mož je[,] kakoršen je Grdin,[,] prave so domače grče in zaslužujejo naše simpatije. Potem s staro slovensko baro Istenič, ki ga upravlja energična gospa Istinič in obe hčerki. Ta bara je menda preelegantna za Slovence. Veliki prijatelj amerikanskih bar ravno nisem. Vino se pije v miniaturnih čašah in je gromozensko drago. Pivo je[,] kakor je amerikansko pivo, nič posebnega. Razni brandiji in viskiji odvratni. Saj Amerikanci ne vedo, kaj je dobra pijača. Čaša dobrega maraskina, konjaka ili Benediktina, to je moja pijača. Manhatan je pa drag ko žafran.

11. avgust

Zopet obisk hale Seeley Island (po romantičnem jezeru v Mohawk riveru[1075]). Ni mogoče doseči, da bi se sedlo k mizi tako pač starokra[n]jsko. Mora se stati pri bari. Jaz sem se pa spuntal. Pa to tudi ni mo[go]če doseči, da bi se sedelo pred steklenico vina. Ne nosi vino v posameznih čašah. Na kaj takega ne bom se nikdar navadil. Grdina, predsednik podružnice SNPJ, mi je odprl svoje srce. Postajal je navdušen in mi odkril, da pač ne veruje v komunistični raj, da diktatura v Jugoslaviji mora pasti, da je prinaravno to, kar delajo v Jugoslaviji. Pripovedoval mi je [m]nogo o svojih potovanjih kot učenec pred prv[o] svetovno vojsko. V največjem prijateljstvu sva se razišla. Napisal sem pesem v čast Grdinu.

12. avgust

Mirno sem sedel v svoji sobi, ko se odprejo vrata in evo: Dragi. Pripovedoval mi je vse polno novosti iz New-Yorka. Krek integrira proti poslanski kombinaciji, ki bo uspela: Free Europe se je že izjasnil. V moji zadevi je Pepić interveniral pri Deanu, tudi Radica si je stvar premislil. Dragi je osvojil Franka in Micko. Improvizirani lunch je izvrstno izpadel. Splošno dobro razpoloženje. Vino dobro: našel sem hvala Bogu Gallo vino: Haute Sauterne. Po lunchu v halo, kjer že visi slavospev na Grdina, ki je ponosen. Dragi se je prav dobro počutil v društvu naših Amerikancev. Prvič sem videl Mrs. Grdin, ki je iz Savinjske doline. Nežen obrazek[,] kako[r] da ni mati dveh hčerk in enega sina. Trpeč, ali tako mil obraz. To lice se mi zares zdelo, da je odraz domače melanholije v teh današnjih časih. Spremljala sva Frank in jaz Dragega na postajo, ki se je z večernjim vlakom odpeljal v New-York. Dobil bo mesto blizu Baltimora. Pri večerji sva izvedela, da bi koštalo tristo dolarjev posekati visoko drevo, ki stoji pred Frankovo hišo. Fantastično. Frank trdi, da Dragega boljše raz[u]me, kadar govori angleško nego me. In Dragi govori še vedno broken english.[1076] Sicer pa Frank in Micka priznavata, da govorita broken English. Le moje angleščine noče Frank priznati. Micka jo pa brani. Columbia Libraries so mi poslali precej nesramno pismo, polno n[e]resničnih trditev in za[h]tevo, da plačam 9,97 $ »fines«.[1077] Vrhunec.

13. avgust

Najprej pri poljskem župniku, ki me je prijazno sprejel. Pravi Amerikanec. Pol[j]ski otroci – njih je 30 imajo svojo šolo, podučujejo sestre pol[j]skega reda Resurekcionistov. Pravi, da so neke stare stvari, ki kvarijo razmerje med Poljaki in Slovenci v Little Falls. Potem po cesti naprej, dokler nisem prišel do pravoslavne kapelice na gričku. Tam stali Ukrajinci, čakajoči na duhovnika. Vsi odločno antikomunistični, Slovenci bi si mogli jih vzeti kot primer. Speglaj se brumna duša … Pa tudi sve proti Moskolam so, katere smatrajo krive za bolševiziranje Rusije. Prav prijetno mi je bilo razgovarati z njim, pa govoril sem po »moskovski«.

Ne vem, zakaj se Frank tako huduje, ker ga v »sopu« zamenjajo s »Pollaks«. Neizobraženim Amerikanom so vsi Slovani »Pollaks«, istotako,

[1073] Piščančja večerja.

[1074] Velik strel.

[1075] Reki Mohawk.

[1076] Polomljena angleščina.

[1077] Kazni.

ko v orientu se smatra vse Evropejce za »Frangis«, Francoze. Rad našteva Frank vse avtomobile, katere je imel. Pred vojsko skoro vsako drugo leto nov avtomobil. To se mi pa vendar zdi nekaj pretirano.

Nisem omenil, da mi v banki niso hotel[i] izplačati moj skromni ček. Slučajno je bil v banki Frankov refrigerator sin, ki se tudi imenuje Frank. O moji ekzistenciji ni imel pojma, še manj pa o slavi Mihe Kreka. Ni h[o]tel ček še podpisat. Pozneje je to napravil Frank oče.

16. avgust

Idilični mir v tej prijazni hišici. Ob se[d]mi odideta moja gostitelja na delo. Silno sladko je za mene polegati. Vračajo se mi stare sile. To relax.[1078] Načelo Smerskega: to relax. Pred deveto uro vstajam, operem [se] in obrijem. Potem jemljem iz frigidera Petkovšekovo mleko in izpijem veliko steklenico Specialitet amerikanskega mleka, da iz njega ni kislega mleka. Amerikanska posebnost, najbrž, ker pasterizirajo. Potem na delo: pišem vseslovanstvo.

Okoli ednajste ure lunc: sune ali kranjska klobasa, dva mehko kuhana jajca in sadje. Našel sem čisto primerno Gallo vino. Celo popoldne mi poteče v pisanj[u] ali čitanju, da je veselje. Ob četrti uri pride Micka iz »sopa« in takoj skuha večerjo, ki je prav tečna slovenska kuhinja. Odkar sem na slovenski kuhinji, želodec se mi je precej popravil. Živela Micika. Tudi ona zaslužuje pesen.

17. avgust

Zopet pot v Cooperstown. Deževno, kljubujem. V busu za C[ooperstown]. Zopet našel onega prekupca konjev – najbrž – na vsak način prijatelj konjev, pa tokrat ne nosi kravato s konjsko glavo Iz Ohioa je, prijatelj Lauseta. V C[ooperstownu] takoj v Clark eatates.[1079] Skoro je prišel avto iz Fenimore House. Mladi Davies mi je tolmačil sobane, urejene z rafiniranim starinskim pohištvom. Slike, nesmrtne, ampak življen[j]ske maske slavnih Amerikancev. Kulturen milieu. Vidi se, da je tu silna volja ustvarjati nekaj kulturnega. Slednjič me je dr. Jones sprejel silno ljubeznjivo. Tolmačil sem mu, da bi kaka Meštrovićeva razstava pač spadala v to sredino. Takoj pristal na moje predavanje po zimi. Imel sem izvrsten vtis. Dobro bi bilo, da dobimo vezo s Singerjevimi mašinami. Omenil sem tudi, da bi bilo koristno razpredati farmer's museum iz zgodovine v sedanjost. Argument njegov je bil, da sedanjost je predmet proučevanja univerz. Zadnja beseda še ni bil[a] izgovorjena. Vpletel sem tudi IPU. Opoldne pri pajoniru, kjer mi [je] Smerski čestital na uspehu. Popoldne v Christ Chirch. Najprej izmolil očenaš na grobu Fenimorea Cooper[j]a, ki je tudi napisal žgočo satiro za Amerikance: Home bound,[1080] radi katere so ga njegovi rojaki silno sovražili. Resnica nad vse[,] tudi Dickens je napisal žgočo satiro za Amerikance. Potem v mračno cerkev.

17. je: Spomin na Nado. Baš primerno mesto, da se molim za Njeno dušo. Lepa prilika za spomin. Pa tudi očeta in matere nisem pozabil. Tako je harmonično bil zaključen ta dan mojega bivanja v C[ooperstownu]. Zvečer pa za Little Falls. Nove nada.

18. avgust

Frank popolnoma obupava nad usodo Slovenstva v Ameriki. Črez trideset let nikdo ne bo govoril slovensko. S svojim predlogom slovenske šole sem popolnoma pogorel. Noče niti[,] da čuje. Nisem mu pa rekel, da slovenski dipiji ne bodo dopustili, da slovenstvo propade. Nekaj tisoč jih bo. Slovencev je sedaj kakih milijon štiristo tisoč, amerikanskih Slovencev je dvestotisoč. To pomenje, da bi [bil] sedmi del vseh Slovencev izgubljen. To je prevelika žrtva Ameriki.

19. avgust

Čitam životopis Gibonn. Bil je to r[e]s velik duh, ali ta veliki zgodovinar navdušuje se za Lord Northa, ki mu je dal, ko je bil MP, sinekuro v Comission of Foreign Trade,[1081] ki je ravno kljub vsej svoji brezpomembnosti, vendar bila tudi eden od nedolžnih formalnih vzrokov, da je prišlo do odpada Amerike. Gibonn ni slutil, od kakega ogromnega pomena je svoboda Amerike za bodočo evolucijo. V enem dihu sem prečital njegov životopis. Zabolelo me je, kaka kultura tedaj v polovi-

[1078] Sproščati se.

[1079] Posestva.

[1080] Domača vez.

[1081] Komisija za zunanjo trgovino.

ci XVIII[.] stoletja in kaka nekultura danes. Nad vse zanimiv opis oksfordskega dijaškega življenja.

20. avgust

Maša v poljski cerkvi. Nizki strop in velika pobožnost. Cerkev čisto polna. Niti enega lepega poljskega ženskega obraza. Vse amerikanizirano. Poljaki pa nočejo odumirati.

Popoldne me je peljal Frank v svoji kočiji v Herkimer Homestead. DOAR so napolnile hišo s pohištvom XVIII[.] stoletja, ki ni bilo, ko je general Herkimer po boju z Indijanci umrl v tej svoji domačiji. Frank nima niti najman[j]šega interesa na lični ureditvi hiši. Pra[v]zaprav vendar barbari. Pa morala je to biti svojska civilizacija kolinijalnih časov. Čast in poštenje. Herkimer je bil iz Badenskega in se je pisal Herkcheimer. V bližini homesteada slovenske hiše.

21. avgust

Frank pravi, da znam nekaj boljše slovensko ko[t] on. Tudi on bi mogel podučevati slovenščino v Washingtonu. V Ameriki je vse najbolje. Ne veruje, da je imela Jugoslavija napredno delavsko zavarovanje. Ne more razumeti, zakaj je bila Jugoslavija tako nazaj. Da so bile toliko let borbe s Turki, da je borba za samostalno življenje Srbije, da je zunanja politika absorbirala narodne sile, to mu ne gre v glavo. Vse so krivi kralji. Seve pozablja, da so najnaprednejše evropske zemlje monarhije: Anglija, Švedska, Norveška, Danska, Holandijia,[1082] Belgija, Luxemburg, Lie[c]htenstein … V Belgiji se tepejo okol[i] kralja že mesece in mesece. Seve Amerika vedno polna predsodkov.

F[rank] ne razume, kaj je zadrugarstvo,[1083] zamenja zadruge z delniškimi družbami …

Človek bi se zjokal.

23. avgust

Končno poseta pri Masletu. Pa najprej na primary[1084] volitve. Neka Mildred, demokratski kandidat, ne bi dobila Frankovega gl[a]sa, ako ne bi pritisnil, da hočem videti primaries. Največje razočaranje. V neki garaži dve dami, imenik na mizi, celica in dve urne. Udeležba nič. Drugi dan sem čital statistiko. Na tem volišču je bilo od[d]anih kakih 15 glasov za najmočnejšega republikanskega kandidata. Popolna apatija, žalostni znak za am[e]rikansko demokracijo. Isto mrtvilo tudi na drugih voliščih. Žalosten znak. Potem Masletu. Moral sem piti veliko čašo nekega muškatelca, ki je bil najbrž dober pred letom dni. Gospodinja je pa skubila pet ogromnih kopunov. Potem v hallo, kjer bartender ne zna slovensko. Žalostna slika. Te halle delajo na mene silno žalosten vtis.

24. avgust

Pri dr. Muzaku, Ukrajincu, kateremu je Rosi Peckaj mother in law.[1085] Dovršil je dentesterijo v Niagara Falls[u]. Prav prikupen mlad mož. Ukrajinec in Slovenka govorita izključno angleško, v slovanskem narečju se ne razumeta. Jan Kollar, kje si Ti? Potem h fotografu Gregorki, ki ima veliko podjetje. Večkrat obiskal pogrebnika Končara, ki se je lepo opomogel. Četudi rojen v Am[e]riki, vendar krepko drži k slovenščini. Pripravljen je položiti nekoliko tisoč za slovensko cerkev. Nato sem mu odgovoril: Za borbo proti komunizmu ne bo dobil niti 100 $. Vprašal sem ga, ali ima cilindre za pogrebe, mi je pa odgovoril, da se je sedla neka debela baba na njega, pa ga zdrobila. Bil je pogreb in videl sem Končara, kako skrbno urejuje grob na onem tako slikovitem pokopališču, ki je tako v pravem duhu veličanstvenosti smrti.

Če Frank »argues«,[1086] kako pravi Micika – ima rad argumente – ne pride se do besede. Seve tudi en kup amerikanskih predsodkov. Pa zgovoren je. Kaka škoda, da je samo dovršil štiri leta ljudske šole v rodni Rečici, potem pa za flosa[r]ja. Kak izvrsten odvetnik bi to bil[,] tako nekako v duhu dr. Dečka akli kasnije Pučnika in tolikih mojih kolegov. Škoda. Izvrsten material, ki ga je napravila Amerika grobega. Slovenska kultura je pa izginila.

27. avgust

Narodi brez političnega temperamenta. Med njih spada amerikanski in naravnost Angleži. Mi Jugoslovani smo pa v tem oziru posebno udarjeni. Netemperamentni narodi so čudovito odporno

1082 Nizozemska.

1083 Zadružništvo.

1084 Primarne.

1085 Tašča.

1086 Pričkati se.

napram komunizmu. Izvrstni so za demokracijo v parlamentarnem okviru. Vzgled: Skandinavski narodi, Holandci. Pri Belgijcih je pa že druga stvar.

29. avgust

Zopet pri Meštroviću v Syracuse. Tam Ostojić, ki farmuje v Kanadi. Silno debel. Precej saboterski pogledi na jugoslovansko politiko. Nič pozitivnega. Žalostno. Poseta Meštrovićeve izložbe v Hendrick's Chapel univerze. Veličanst[v]e[na] panorama Kritovega življenja, nekaj jedinstvenega v zgodovini umetnosti. Občudoval [sem] ostro karakteristiko židovskih glav. 24 panels napolnjuje cerkvo. Ta religiozna umetnost odgovarja duhu naše dobe. Nekatere lesoreze sem že videl v prvi emigraciji v Ženevi. Z očetom tedaj. Velika stvar.

M[eštrović] [je] bil precej navdušen za načrt, da se razstava prenese v Cooperstown. Zopet antisrbske pripovedke: frančiškan, ki je bil po glavnjako tretiran v pogledu genitalijev. Kolikim Srbom je pa Pavelić to isto napravil. S takimi medsebojnimi rekriminacijami ne bomo skupne stvari naprej spravili za milimeter. In vsa izvajanja M[eštrovića] se gibljejo v tem pravcu.[1087] To tako silno ubija, nobenega poleta. Vse stare historije in mi hočemo novi dan. Ko sem mu čital Burnhamovo oceno zrelosti Amerike, začel je šteti amerikanske bankovce in slednjič izročil $ 30.24 $[,] pa imam plačati za bolniško zavarovalnino. Mešanih čuvstev sem se vrnil v Little Falls, čeprav je project Cooperstown najbrž zmagal.

Gregorinovi se ničesar tako silno ne bojijo ko[t] bolezni. Bolezen – strašni računi zdravnikov – bi jih morebiti dovela[1088] do tega, da izgubijo svojo hišico. Tako skrbi v Evropi ni. Frank noče vedeti, kaj je zadruga in me smatra za socialista, ker sem se toplo izražal o zadrugarstvu. V Jugoslaviji smo ta problem tako lepo rešili z zdravstvenim zadrugarstvom.

31. avgust

V drug storu[1089] Mac Carthya sem rekel, vsled istega imena s senatorom [,] da mi ta senator ni posebno simpatičen. Pa to je moja idiosinkrazija, ki je bila izzvana debaklom [,] povzročenim od Thomasa. Ta nesrečni Mac Carthy, debelušasti možakar je pa takoj letel k Franku mlajšemu in me najbrž ovadil kot nevarnega fellow-travellera,[1090] ker nisem navdušen za tega nesrečnega senatorja, ki ni mogel dokazati krivico onih, katere je osumil in s tem antikomunistični stvari samo škodoval.

Zvečer je priletel mladi Frank kakor strela v kuhinjo Franka očeta. Kako[r] da ne obstojam, pozdravlja sploh Amerikanec ne, če vstopa v prostor, kjer so drugi ljudje, in pozval očeta, da gre na vrt z njim. Po njuni vrnitvi [se] je pa začela precej nesramna inkvizacija veterana Franka. Kdo sem, kaj delam tu. Ni me spravil iz konteksta, ostal sem hladen kakor kamen in nisem se razburjal. Pač pa sem se čutil silno ponižanega. Prinesel sem svoj životopis.[1091] Videl sem, da je silno dobro informiran o raznih mojih razgovorih [,] np[r]. z Reardonom, prejšnjim sekretarjem občine. To je velika mreža informacij. Mene je to postopanje napram gostu silno degustiralo in sem takoj šel v svojo sobo. Kaj se mi vse dogaja v tej blaženi deželi.

1. september

večer me Frank starejši peljal najprej Miklavecu iz Dreške doline. Pravi junak, ki ne smrdi in ne miriše. Noče ničesar vedeti o »politiki« in predsednik je tukajšnje Kranjske jednote. Potem končno vendar enkrat [k] farmerju Petkovšek. Pravi primitivec. Žveka tobak. S takimi ljudmi ne bo nič. Kakor on[,] tako pa tudi njegove hčerki, to sta oni debeluhkinji, katerih obseg s[e]m že občudoval ob času mojega prvega obiska. Nekaj poezije pa ta mož vendar ima. Pripovedoval je nama, kako je postal farmer. Nekega [dne] so škrjančki žvrgoleli pred tovarno, to petje je bilo vzrok, da je šel na farmo. Ko je čul »Washington«, takoj me je prosil, da se zavzamem, da pride njegov brat v Ameriko. Kupil mu bo farmo. Štirim svojim sinovom je že kupil farme. Kolosalen tič, pa zna samo podpisati svoje ime. Pisma v domovino mu pa piše njegova »sekretarica«, neka baba. Torej v Ameriki ni treba znati pisati, da se pride do farem. Petkovšekove krave, njih je 50, so tekom leta celi dan na pašnji, tudi v dežju in nevihti. Izračunali smo, da ena kra-

1087 Smeri.

1088 Pripeljala.

1089 Drogerija.

1090 Potnik.

1091 Življenjepis.

va daje po 27 litrov mleka. Trdil je, da mu ostane na mesec samo $ 400 čistega. Zemlje je sk[o]ro 300 akrov. Sama dairy.[1092] Ko sva bila že doma, jo zopet priletel h Franku, žvakal tobak in govoril o svoji ze[m]lji, da pripelje brata v Ameriko. Dobiva »Glas naroda.« Ko sem omenil, da Tito jemlje zemljo, je rekel … pa pozneje bo boljše. Infiltracija. Dogovorili smo se, da gremo drugi dan na pokopališče, kjer je pokopana njegova žena.

2. september

Zgodnja jesen. Kasno se dani: smo pač na severu. Zopet ob 7. uri Frank in Mici na delo in potem se[m] pa sam. Spet stari razmak. Ni dobro [,] če se mašino posoja. Splošna opazka. Kej je ponedeljek Labor Day, bodo delavci tri dni svobodni. Iz celega srca jim to privoščim.

3. september

Frank se povsodi vozi. Seve tudi na delo. Skupaj [sva] se vozila v »mesto«. V italijansko-slovenski trgovini »Liquors« sin lastnika simpatični Italo-Slovenec – mati Slovenka – ne zna niti besede slovensko – daroval steklenico italijanskega vina Chablis (?). Ni vedel, da je prihodnji dan moj god. Moj namen je bil povabiti slovenske »local leaders«[1093] pozvati na ta dan k Franku na čašo vina. Pa sem se premislil. Ti ljudje so sestavljeni od samih predsodkov. Bog ve, kako bi Frank to sprejel. Stvar s sinom mi je v svarilo.

4. september

Moj rojstni dan. Opoldne sem odprl steklenico Chablis in proglasil slavlje. Potem je prišla čudna Mimi, ki me ne more trpeti. Ponudil sem čašo vino, katero je seve odklonila. To so čudni ljudje: amerikanizacija. Najprej [,] da izgubijo vsako oliko. Popoldne izlet v Oriskany. Navijal sem, da bi se peljali v Johnsville in obiskali pravoslavno cerkev in samostan, kjer bo še to leto sinoda celokupne antikomunistične ruske cerkve in kjer bi bili gotovo lepo sprejeti. Pa seve to je proti načelom »svobodomisleca« Gregorina. Pač pa izlet v Oriskany, kjer je bila 1776 ona borba z Indijanci, ki so bili verni Angležem, v kateri je padel general Herkimer. Najprej v Rome. Tam v poljski bar silno debel lastnik Poljak in še bolj plava debela bartenderica, ki noče biti Poljakinja. Potem v Trinkaus (moral bi izpremeniti ime v »Drinkout«, simpatično ime) Manor. Poslopje v kolonijalnem stilu iz l. 1826. Polno gostov. V prostornih sobah nešteto miz. Že je hotel Frank v svoji bojazljivosti tako manevrirati, da bi se sploh ne spoznal s Trinkaus, Seniorom. Pa sta sina bila tako pametna, da sta me peljala v prvo stanovanje, kjer sem bil toplo sprejet od njega in nje. Oba prav nič »busy«.[1094] Stari Trinkaus, doma iz Šent Janža na Dolenjskem, prava jovijalna grča. Ona pa še sedaj lepotica. Pravi, da je doma iz Ptuja, pa gotovo je iz Haloz. Vidi se, da so polni denarja. In ta osel Frank … pojavlja se na vratih, ko je razgovor v polnem jeku: Moramo oditi, kjer je pač to bilo zapisano. Oslarija. Večje nesreče na ta dan ni bilo, izuzevši[1095] one, da je blizu aerporta Utice, kjer smo se vozili mimo par ur prej[,] dogodila nesreča: padel je aeroplan in vse polno ljudi je plačalo s svojim življenjem. Kakor sploh Labor Day je gotovo imel večjih avtomobilskih toll[1096] smrti nego večtedenska borba v Koreji.

5. september

Pripravljam se na odhod. Zopet v nove borbe.

6. september

Obisk Gregorki, ki ima v Little Falls veliko trgovino fotografskih potre[b]ščin. Junak za mene nima časa. Prava neroda.

7. september

Dragi nič ne piše. Prispelo pismo Owen[a] Young[a], ki me vabi v Vanhornesville. Zaradi tega moram odgoditi potovanje v New-York.

Zvečer pri Štiglicu iz Bočne, grocery[1097] in farma. Hčerka bo študirala v Ithaca College, in sicer muziko. Mati slovensko-madžarski melež. Hčerka ne ve [,] kaj je kljuka. Pripovedoval sem Franku zgodovino Dežmanovih grabelj. Menda nikdar ni videla pravilno napisano ime Štiglic. Sin se piše

[1092] Mlekarstvo.

[1093] Lokalne voditelje.

[1094] Zaposlena.

[1095] Razen.

[1096] Cestnih.

[1097] Trgovina z živili.

Steglic. Vendar ne preveč spakedrano. Hčerka odtujena kri, tudi Amerika ima svojo nemškutarijo. Pravil je o Gallusu-Petelinu in o Hugo Wolfu. Ni interesa. Končno je oče pri mojem pripovedovanju vendar postal nekej toplejši.

9. september

Obisk pri gospej Cankar, ki mi je prinesla vina in potice. Prav dobro sem se počutil pri njej. Potem skoku Masletu, ki seve ni bil doma. Zvečer račun. 5 $ na teden. To je amerikanska navada, da plačajo gosti, ki nič ne delajo in so v hiši izravnani z člani rodbine, tako svoto, pa tudi hčerke ali sinovi. Bila je torej to nad vse poceni viledzatura.

V soboto me je peljal Frank v Vanhornesville. Ustavil se je pred stanovanjem učiteljev. Misleč, da tam stanuje Owen. Stanuje pa nasproti General Store. Tam je rojen. Hiša čist[o] v stilu druge polovice osemnajstega stoletja, priprosto, ali polno meščanskega finega ukusa. Nobenih onih neokusnosti nemških meščanskih hiš te dobe. Solidni, ali nerafinirani okus. Vse solidno, iz dobe, ki se nikdar ne vrača, ki je naša doba, mi pa stojimo pred bol[j]ševizacijo atomske bombe. Tudi sam Owen, kakor da spada v dobo prve svetovne dobe Elihu Rota, Wilsona, James[a] Browna Scotta, ne pa cicifiričev Dullesov itd., da ne omenjam Deanov. Silno prijeten razgovor. Uri sta tekli, da sam ne vem [,] kako. Potem me je peljal v svoj »ponos«, šolo, navadno ljudsko šolo s high school[1098] tečaji. Sam jo je postavil. Letošnji budžet $ 100.000. 24 učnih sil, katerim je postavil krasne stanovanjske hiše. V šoli slika hiše, v kateri se je sam šolal v osemdesetih letih. No pač tako kakor v Sloveniji [,] Amerika tudi vedno ni bila ekstravagantna, bila je tudi enkrat siromašna Amerika. Ali to [,] kar sem tu videl[,] je bilo pa stupendno.[1099] Ti otroci morajo postati pravi Wunderkindi.[1100] Pa drugi Owen Young[1101] se tu ne bo rodil. Kljub vsem šolskih krasotam. Pa to je vse pretirano. To je res »da Zeitalter des Kindes«,[1102] nekdanja nemška fraza. Še celo Scholl of Business in Journalism. Vsak otrok ima pisalno mašino. To seve daleč presega one šole, katere sem videl l. 1918 na Iron Rangueu. Seve one šole je plačala rudarska kompanija, to pa plačuje Owen Young. In tam na Iron Range, one dve črnolasi nemški učiteljici, pred katerimi sem zaspal, kakor stalno govori Trošt, pač nista bili moj tip. Šola izdaja svoj šolski časnik. Gledališča z vsemi mogočimi novotarijami. Young se bavi z reformami v pogledu šolstva[,] vpeljal je šolske buse, ki jih plača šolski distrikt. S pomočjo busa je to izvedljivo, da se mladina koncentrira v šolah večjih krajev. Vaške šole se opuščajo, ker se mladina pelje v večje kraje, kjer je boljše šolstvo. Kolosalno praktična ideja. Blagoroden tip Owen, čisto drugačen ko[t] današnji Amerikanci, drug tudi od tipa Shotwella. Hvala Bogu, da sem prišel v dotiko s takim Amerikancem, drugače bi bila slika preveč mračna. Tudi Mrs. Young neobična. Morala je v Cooperstown, kjer so ji ukradli »antics[«]. Kaj se krade v Ameriki? Antics, po mojem izkustvu pa dežnike, neceser in beležnice naslovov, najbrž poslednja komunistična rabota. Sama s starim Youngom na lunchu. V hodniku jedinstvena zbirka častnih doktoratov. V tem oziru more z Youngo konkurirati v prošlosti[1103] Butler in v sedanjosti Hoover. Zidovi so naravnost tapecirani z diplom[a]i: jedinstvena slika. V pisalni sobi pa fotografije sotrudnikov Davies in Youngova plana. Zgodovinske slike. Na konferenciji mira pravzaprav Young ni bil, pač pa je bil tedaj v Parizu kot zastopnik General Electrics, katerih predsednik je bil pozneje. Kako sem se dobro počutil v tej sredini, ki mi pač odgovarja. Kako so nas vendar naši zavezniki proletarizirali … Tatvina je vzela nekako poseben obrt. Bil je sin, ki ima važen položaj v zvezi z radiom v Princetonu, poklican. Nisem mogel vprašati, kaj se je zgodilo. To je pospešilo mojo vrnitev. Nepozaben dan in na amerikansko podeželje. In niti farme nisem videl. Tu se je Owen rodil, tu so mu korenine globoko v zemlji. Nekaj takega bi za mene bil Šoštan[j] in ŠentIlj. Imam svoje načrte že zdavnej izdelane. Pa prišel je Tito in moram čakati, da pade Tito. Alo so to španski gradovi. Ypung in Pij

1098 Srednješolski.

1099 Čudovito.

1100 Čudežni otroci.

1101 Owen D. Young (1874–1962), ameriški pravnik in poslovnež, najbolj znan po svojih prizadevanjih za reševanje odškodninskih zahtev po svetovni vojni. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1102 Starost otrok.

1103 Preteklosti.

II. Kako čisto drugače sta oba proslavljala svoj rojstni kraj. Seve renesansa in pa moderna Amerika. Z tožnimi čuvstvi sem zapustil ta čarobni kraj. Sin Owena je predsednik Colgatea in drugi sinovi so vsi na odličnih akademskih položajih. Vsak ima svojo letno hišo v okolici Owenove rezidencije. Pa to mora biti v letu prava akademija. Bom se že vrnil sem.

Odpeljal me je polnokrvni Norvežan, ki mi je pravil zanimive stvari o Norvežanih v Ameriki. Polovica vseh Norvežanov in Švedov je v Ameriki. Tri milijoni Norvežani in tri milijoni Švedi. Ako to ni pretirano. Ko sem se vrnil v Little Falls, našel sem Franka, kako je kosil travo: to se dela vsak teden in trava ostane ležati kot gnoj: am[e]rikanske »raspikučstvo.«[1104] Izjavil je, da bi bil zadovoljen, da bi videl Younga od daleč. Z njim govoriti pa bi se ne upal. Razredne razlike so silne v tej deželi. Društvena jednakost je samo na papirju. Povsodi so stene, ki delijo razrede.

Moderni Amerikanci imajo smisel za zgodovino. Povsodi tablice, ki spominjajo na čisto nevažne dogodke. Kratka je njihova zgodovina. Radi tega tako silno tako cenijo, kar imajo.

Krave v Ameriki. Krave pasejo celo noč na prostem zraku, v dežju in nevihti, sedaj še, ko je že čisto jesensko. Nikdo krav ne krade in vsaka je vredna po $ 400. Čudno.

Najprej Mici. Ona je hodila bosa v šolo v Bistro. Enkrat je bila v Ljubljani, druge Slovenije sploh ne pozna. In kako ljubi to svojo Slo[venijo] [,] ki ji pravzaprav ni dala ničesar. Take prekaljene ljubezni do domovine še nisem videl. Prav slovenska Slovenka. Nikdar Slovenije ni videla, odkar je odrinila v Ameriko. Inteligentna je, ali ničesar ne čita. Pregleda samo v lokalnem »Timesu« domače vesti, nič drugega tudi ne bi razumela. Nobene knjige ne čita. Ni bila v nobeni ameriški restavraciji, amerikanske hrane ne pozna. Samo enkrat se je peljala z železnico v Utico, v avtomobilu pa v New-York, na Rooseveltov grob in v Washington. Kuha strogo slovensko kuhinjo. Užival sem v njenem kislem zelju, govejem mesu, kumar[i] cah, cmokih, samo ričet ni uspel. Češpljevi cmoki so uspeli, pa mislila je, da je to dodatek pečenki. Hvalil sem v svoji hvaležnosti. Čistoča v hiši, red in hišna disciplina čisto slovenska. V soboto se pere, perilni stroj olajša delo. Neprijetno mi je že bilo, kolikokrat so se menjal posteljne [r]juhe, tako da sem rekel, da nismo v Waldorf-Astoriji.

Eden mojih zadnjih obiskov je bil Končaru. Mož je prvi neklerikalni Slovenec, ki čuti, kaj je komunizem in da je potrebno, da se naši temu uprejo. Franku je vse samo propaganda.

Ko sem omenil Franku, da glasuje Blatnik eden redkih kongresmenov proti kreditom za Unamerican Activities Committee in da je na Iron Ranzu bila platforma njegovih volitev za ali proti komunizmu, je vzrojil kakor, da sem ga polil z vročo vodo. Kako se osmelim, da napadam Slovenca. Ko sem enkrat omenil, da Truman protežira svoje »cronies«,[1105] je zopet vzrojil, kako si dovoljujem kritizirati Truman[a], ki je bil izvoljen od toliko milijonov Amerikancev, ko niti državljan nisem. Kaka malenkostnost.

Frank pisatelj. Spada med tiste naše potopisce, ki vsako leto skujejo kak dopis za »Prosveto« ali »Glas naroda«. Osnutek za opis potovanja na g[o] ro Roosevelta ima že mesece na pisalni mizi. Predložil sem mu, da bom sestavil za tisk ta spis. Nikakor ne. Urednik ne sme izpremeniti niti besedice. Tu se zopet opaža silna zaljubljenost v samega sebe.

Amerika ima čisto posebno vrsto koruze malega stročja, ki se ne uporablja za moko, ampak kot hrano za živino. Bogata Amerika. Koruza samo za živino.

Drug dokaz bogastva Amerike so pokopališča avtomobilov. Ob cesti se opažajo kupi kakih 20 do 30 avtomobilov, katere lastniki mečejo tja, čim si nabavijo nov voz, katerega ne morejo zameniti s starim. Tako se uničuje železo, ki bi se moglo prav dobro izkoristiti. In stara mati Jož[e]fa v Šoštanju je rekla, da je treba hraniti vse, kar je bolje od uši. Geslo rodbine Vošnjak in hoc signo so Vošnjaki postali veliki in prišel bo dan, ko bo Vošnjakovo.

Nekaj čednega sem videl v Little Falls: V avtomobilu je bila poleg volana zibelka. Mati je šofirala in istočasno zibala … Značilna pojava so odprta gledališča, to so filmske predstave na prostem po noči, ljudje se pripeljejo v svojih karah[1106] na tak

[1104] Razsipništvo.

[1105] Prijatelje.

[1106] Avtomobilih.

prostor. Precej pohujšljivo za mladino: V karah se mnogo dogaja.

Amerikanci ne poznavajo nobenega gostoljublja. Enkrat na leto je pa Open house. Vsaki lahko pride in je gost precej skromne dajatve. Čudil sem se, kakor da onemu, ki vstopa v hišo, niti ne ponujajo, da sede. Z bivšim občinskim sekretarjem sem tolikokrat sedel na porc. Ko sem pa enkrat vstopil skozi kuhinjo v stan, sem bil vsaj z očmi vržen ven. Kakor da nikdo [,] kdor ni domač [,] ne sme vstopiti v hišo. In vendar puščajo hiše tu v provinciji stvarno odprte. Tat bi jih mogel izprazniti. Frankova hiša je bila vedno odprta. Ako sprednja vrata niso bila odprta, bila so zadnja.

Komfor[t] amerikanske[ga] delavca je še izza prve svetovne vojske v tem obsegu, kakoršen je danes. V starih časih so pa bili slums[1107] kakor pri nas. Frankova Halla je izgubila svoje »customers«,[1108] ker so tenements,[1109] ki so bili v bližini porušeni od kompanije, ker so Irci kradli premog. Na enkrat je stala halla na aristokratični golotini, katero je Mozirčanja okrasljala z raznimi cevetnicami. Frank mnogo pripoveda o »boardih«,[1110] v katerih se je odigravalo življenje amerikanskih Slovencev. Še danes ima Masle in Cankarjev a boarderje: navadno starejše ljudi. Videl sem notico v časniku, da ima v Ameriki 75 % rodbin avto in 90 % pa radio.

Portre[t] Franka. Pravi grčasti Gornji Savinjčan. Impulziven, blagoroden. Lahko vzkipi. Slovenska ljudska šola je iz njega napravila to, kar je. Bila je to dobra šola tam izpred prve svetovne vojske. Pravzaprav je skromen slovenski človek, ki pa ima živo potrebo javno delovati. Bil je na čelu raznih zbiralnih akcij. Bil je seve navdušen za »Sans«. Še vedno ne more razumeti, da je »Sans« na listi subverzivnih organizacij. Republikansko udruženje Kristana mi je vbilo v glavo, da so največja nesreča kronane glave. Brezverec je, ker čikaški junaki to zahtevajo. Doma je čital Slovensk[i] Narod in Slov. Gospodarja vsepovprek. Ni pa dobil v roko Domovino. Ni vedel, kdo je sezidal Narodni dom v Celju, o slovenskem zadrugarstvu nima pojma. Strašno ga je razburil, da je bil zavrnjen, ko je v Celju v slovenskem jeziku zahteval na železnici listek. V Celju je bil, ko so bile demonstracije proti Narodnemu domu, kar je napravilo na njega največji vtis. Flosar je bil kot mladi poba. Pri »Grenadirbirtu« [1111]na Savinji je plačeval lastnik flosa polic vina in kos kruha.

Frank še nikdar ni bil na kakem amerikanskem političnem shodu. Poslanec mu je nekaka mistična oseba visoko v oblakih. Micka ve samo to o komunizmu, da se o tem mnogo govori v »sopu.« Nima pojma, kaka zverina je to. Frank pa hoče biti nevtralen, sedeti na »Fensu.« Vse je samo propaganda. Ošinil sem ga, ko sem rekel, da za to troši toliko bilijonov, ker je borba proti komunizmu nič drugega ko[t] samo »propaganda.« Ja[s]no je, da to širi ona banda z Lawndael Ave. v Čikagu. Pravega ponosa pa vendar nima. Ko so Titovci odstrelili one avione, je pisal »Little Falls Times«, a so Jugoslovani »mongrel na[t]ion«.[1112] Na to sem rekel, da je moral Frank napisati protest in odkazati list, on se je pa skril v svoji hiši. Mojih argumentov ni razumel.

Frank sicer poseduje nekoliko kn[j]ig. Mislim, da že dolgo ni prečital nobene knjige. Tokom obeda čita časnike. Površno seve. O umetnosti kot pravi Amerikanec nima pojma. Kot muzeje samo priznava največje v rodu Smithsoniam. Smešil je Cooperstownske muzeje. »Sightseer«[1113] je bil v Washingtonu. Najbolj ga je zanimalo, kako se bankovci tiskajo. Zaljubljen je v Roosevelta. Nima pojma o Rooseveltovih zločinih v zunanji politiki. Vem, da bi ga smrtno razžalil, ako [bi] napadel zunanjo politiko. V stanovanju ima dve sliki Roosevelta. Na obeh je R[oosevelt] silno podoben Svetu. V pisalni sobi je pa slaba fotografija Celja, kjer se posebno dobro vidi »otok«. Sovraži socijaliste in kralje. Ko sem mu rekel, da je Norman Thomas moj prijatelj in da čitam »New Lender«, je rekel, da sem zaradi tega socijalist.

Na potu za Ameriko, Frank 10 dni ni šel na stran in sestra mu je morala v New-Yorku dati za čiščenje.

Frank se hoče depolitizirati. Gledal je skozi

[1107] Revna četrt.

[1108] Stranke.

[1109] Stanovanja.

[1110] O krovih.

[1111] Poslopje Grenadirbirt je bilo v Celju na Polulah.

[1112] Narod mešancev.

[1113] Obiskovalec.

okno svoje hišice na cvetice in rekel: To je moja politika. Noče slovenske cerkve, ker bo ona dovedla do razprtij. Sedaj so pa vsi »složni«. Sloga pokopališča in pospeševanja komunizma. Noče vedeti ničesar o slovenski šoli. Celjski nemškutar Dobnik, na katerega grobu sem bil, je zadnji podučeval slovenščino v Little Fallsu. Bile so tudi slovenske predstave gledališčne. Sedaj pa popolno mrtvilo. Misli, da je slovenščina izgubljala in za kakih 20 let ne bo nobeden slovensko govoril. Pokazal sem na DP. To je po njegovem mišljenju kaplja v morju. Slovenščina je izgubljena. Krivi so pa starši, ki niso sposobni vcepljati radi svoje nekulturnosti pravo ljubezen do slovenske kulture. Pri drugih slovanskih plemenih pa stvar ni tako katastrofalna. In mi – nas je kvečjemu milijon štiristo tisoč – bi pa izgubili 200.000 duš. To je prevelika izguba krvi. To Amerika ne more od nas zahtevati.

Frank ne verjame, da je imela Jugoslavija napredno delavsko zasiguranje.[1114] Trese se pa, ko se boji bolezni. Ne misli pa na to, da Amerika ne pozna socializirane medicine, ki je že v Evropi in ki bi onemogočila takega kapitalistične izkoriščanja amerikanskega zdravniškega stanu.

Strastno je branil spakedrovana imena ljudi, ko mislijo, da morajo amerikanizirati na najbolj neumni način svoja imena. Kje je tu naš ponos? Impellitteri, Sicilijanec, acting[1115] župan New-Yorka ne izpreminja svojega imena. Ampak Amerikanci so sami skrajšali njegovo ime v Impy. Ni pa on to delal. Ta stvar glede imen dokazuje, kako malo svojega ponosa imamo. Frank misli, da fonetika je isto ko[t] volapik.[1116] Vprašal me je resno, ali znam cirilico. Smatra cirilico za barbarsko pismo.

Frank je dokaz, kake velikanske mogočnosti so v našem človeku. Pa manjka izobrazba, kultura in večno delo v tovarni ga otrpnelo. Trde in žul[j]aste roke. Pa v jedru je to sila, človek in pol. Imam zaupanje v naše ljudje in bivanje v Little Fallsu me je samo po[d]krepilo v tem.

V Ameriki se še celo avtomobili vozakajo. Po štiri avtomobili na ogromnem vozilu. Zanimivo je posmatrati zvečer ogromne trunke, ki dovažajo živila v New-Yorku. To so pravi giganti. Celo noč se vozijo in zjutraj prispejo v leviatansko mesto.

V »Look« je bila neverjetna reklama firme za lekove proti nespavanju.[1117] Še celo Mici jemlje lek, proti nespavanju. Mici rada dela v »sopu«. Veslač na galeri se navadi na galero.

Smešno je naravnost, kako se amerikanski otroci razvadijo z igračami. Ženske se porajajo kakor nič. Pred prestopom mestne meje so napisi: »Welcome to …«[1118]

V Little Falls[u] sem videl dekle v katunasti obleki, na katerem so bili napisi: »I love.«[1119] Zares prav iskrene konfesije. Naivno. Drugo sem videl v New-Yorku z napisom na hrbtu: Art and Music.[1120] V Little Falls[u] je bar Little Czechoslovakia.[1121] Lastnik je sedaj Nemec, ki ne zna besede češko.

Z Bogom Little Fallsc. Opažal sem malenkostno psihozo amerikanskega mesta, ki ima svojih 10.000 prebivalcev. Nikakor niso mogli razumeti, da sem živel v mestu na Mohawk reki sedem tednov. Popravil sem se pa pošteno na pošteni slovenski kuhinji dobre Micike. Ne bom te Micike tako hitro pozabil. Pozdravljena Ti dobra slovenska duša.

Iz Jugoslavije.

Iz pisma sestre Ivanki Cankar:

Čim več delamo, tem manj imamo.

Kam plavamo, vsega bo konec.

Tako uničujejo vse, posestva, gozdove[,] ljudi.

Vse jamra, da bo lakota. V Banatu je suša.

Glavna proga, ki veže New-York [s] Kanado[,] gre skozi Little Falls. Vsi vlaki seve ne stojijo v tem provincijalnem mestu. Še nikdar nisem videl štiri tračnice edno poleg druge. Veličanstveno.

Moj Langenseidov žepni slovar se razpada. Šel sem v knjigoveznico. Knjiga je pravzaprav vezana, samo hrbtišče je odpadlo. Rabili bi tri tedne najman[j] za vezavo in stalo bi najmanj 5$. Komično …

Frank ne da miru. Sin mozirskega podgorja, četudi ne sin Solčavskih planin, zaslužuje še par vrstic. V kuhinji Micike je samo ena muha, in to

[1114] Zavarovanje.

[1115] Aktualni.

[1116] Umetni jezik.

[1117] Zdravila proti nespečnosti.

[1118] Dobrodošli v …

[1119] Ljubim.

[1120] Umetnost in glasba.

[1121] Mala Češkoslovaška.

muho zasleduje Frank s čudovito doslednostjo. Ima v to svrho posebno preklo.

Frank in Amerika. Amerika je najvzornejša dežela na svetu. Vse je tu najboljše, najbolj dovršeno, najbolj uzorno. Vse druge dežele so samo bleda senca napram Ameriki. Amerikanci so najbolj pametni, najboljši, najbolj človeški v superlativu. V tej blaženi deželi ni korupcije. In ako je, Frank je ne vidi, v najboljšem slučaju reče: To se tiče samo big sotov. Sam noče izrekati nobene sodbe, vse te velike stvari odločujejo ti big soti v Washingtonu. Mi smo pa mali ljudje. Čudno gledanje na d[e] mokracijo. Jugoslavija je pa beraška dežela. Ne priznava, da je imela Jugoslavija sploh kakega delavskega zavarovanja. Ni sposoben, da bi gledal kritično na gotove socijalne probleme Amerike. Ni pristopen[,] je za argumente, da skušajo zdravniki z ogromnim[i] svotami preprečiti Trumanov zdravniški plan: za to svrho je pripravljeno že 20.000.000 $. Sam se pa boji, da bo izgubil svojo »kučico«, ako pride bolezen. Čudna je ta Amerika.

Vsak pravi svetovni narod je dvojeziče[n]. Rimljani, inteligenca, so znali latinsko in grško. Samo Amerikanci mislijo, da je eden jezik dovolj. Kaka omejenost in ozkosrčnost se izrodi in izcimi iz take umstvene izolacije.

10. september

Slovo od prijazne hišice. Micika se je peljala z nami v Utico. Ko smo se peljali mimo pokopališča[,] je rekla Micika: To bo na naš dom. In hotela je pristaviti najbrž: Grob slovenščine v Little Falls. Nedelja je in bu[s] obratuje s Hamilton uro pozneje. Radi tega sem prosil Gregorina, da se vrneta, kar sta tudi storila. Slovo ni bilo melodramatsko. Opustil sem tudi, da ga še enkrat poučim, da to[,] kar dela Amerika proti Moskvi[,] ni »propaganda«. Izza Utica je začel dež in ko je prispel bus v Hamilton[,] je lilo kakor iz škafa. Presenečenje, kdo stoji na prostem pod dežnikom: Osudski. Vprašal sem za bus, ki bi me spravil še ta dan v New-York. Ni ga. Moram jutri v Albany. O[sudski] me je peljal v svoje stanovanje. Tam me silno prijazno sprejela ambasadorka. Prav prijeten lunch,[1122] ki je bi neprijeten za mene samo radi tega, ker sem mesno jed skupaj z rižem »in der Hitzte des Gefechtes«,[1123] to jer razgovora delno »prebacil« na svojo obleko.

Mladi Osudski mi je razkazal slike, ki so zares sijajne. O[sudski] izjavil, da je sedaj prišel moment za delo v Washingtonu. Preselil se bo v Washington, ker je dosedanja češka rezprezentanca nezadostna. Amerika ne more nazaj po Koreji. Doslej je bilo še mogoče »epizati« na naš račun. Odslej je to nemogoče. Tito je »doomed«[1124] v vsakem slučaju. Dogovorila sva se, da bova sodelovala. I Mme. Osudski je toplo pozdravljala sodelovanje. Hoče, da osnuje »krouzek«. Nimam nič proti temu. To, kar je pravil O[sudski] o razmerju med Čehi in Slovaki (O[sudski] je celi čas govoril slovaško)[,] je bilo naravnost katastrofalno. O[sudski] naginja silno na slovaško stran, iz njegovih besed sem čutil nekak »Unterton«, ki navaja skoro na ločitev v okviru srednjeevropske unije. Problem Jugoslavije sem postavil v jarko svetlo. O[sudski] mnogo govoril o tem, kako bo elektrifikacija zjedinila obdunavske narode. Ako bi vedel o mojemu planu za Djerdap. Poslovil se v velikem prijateljstvu. Moral sem se pogoditi z neizogibnim in ostati v Hamiltonu. Tudi v Colgateu Meštrović ima svojo razstavo in meni nič ni povedal o temu. Postavi svoj šator v staroverski »Colgate Inn«. Tu prespal prav mirno noč. Niti se mi ni sanjalo o Postojnski jami, ker sem videl v dvorani baptistične cerkve film neke jame v Virginiji, ki je bila imenovana največja jama te vrste na svetu, pa seve se ni mogla primerjati s postojnsko.

11. september

Pot za New-York v Grey Houndu radi ekonomije. Prispel v New-York pozno popoldne. Zopet Woodrow, kjer jako prijazni. Zvečer v španskem restoranu, kjer izvrstna riba z vinom. Kovčege sem dobil v svojo sobo.

12. september

Založil knjižico z naslovi. Odločil sem se, da se peljem Dragemu, katerega naslo[v] sem imel v glavi. Navdušeno sprejel. Poslaniška stvar se razvija pozitivno. Pepič je odpotoval in ni nobene odločitve v moji stvari. Ostal na obedu. Pozneje prišel

[1122] Kosilo.

[1123] V bojni vročini.

[1124] Obsojen.

Radivojević na »carske krpice«. Popoldne prekladanje stvari. Potem pri Kreku. Izjavil, da ne insistira na Greumu. Razpoloženje dobro.

13. september

Odnesel zadnje knjige v Columbijo. Pa Mixera nisem obiskal radi pomanjkanja časa. Popoldne Times Magazine, kjer me sprejela silno lična urednica, mlada kot rosa. Morebiti bo moj »Djerdap« od bolje srce v njenih rokah. Ali zopet iluzija. Zvečer pri Katici na stanovanju Peyse.

Katica je avansirala, ona je postala prijateljica Mrs. Peyser. Prav prisrčen razgovor. Dolgo je gledala za menoj od vrat preko hodnika, dokler nisem izginil v elevatoru.[1125] Truden se vrnil v hotel.

14. september

Celi dan v velikem poslu. Realway Express zopet ni prišel pravočasno. Ne vem, zakaj se zove ta institucija express. Zvečer Dragi prišel v hotel, ter mi pomagal pri odhodu iz hotela. Woodrow mi je zaračunal eno noč več, ker [se] nisem pravočasno »cheque out«.[1126] To je napram staremu gostu nekoliko čudno. Dragi me verno spremljal na Pen. postajo. To mi se že dolgo ni dogodilo. Ko sem se vkrcal v vlak, v coach[1127] s črnci sem rekel, ka[k]o smo prišli od konja na magarca.[1128] L. 1918 sem se vedno vozil Pulman, nikdar coach, zdaj pa je že coach za mene luksuz. O polnoči Washington. Da mi naj bo Bog milostiv, vlačenje prtljage, ker črnec zahteva za vsak komad kvorter. V starem Krekovem hotelu ni mesta. Priporočan Martinique na 16. ulici. Soba jako lepa in ne predrago.

Pošiljajo se Nylon nogavice v Jugoslavijo. Z izkupičkom od 6 Nylon lahko živi rodbina celi mesec. Res sijajno.

15. september

Martinique je prav v centru diplomatskega Washingtona. Peš sem šel v Mayflower, kjer [sem] takoj našel Sokića. Z njim na brekfestu.[1129] Potem poseta Pie. Lajanje psa. Zapuščena Ruskinja, najbrž Mme. Snajderov, ki je najbrž neke vrste pedela, me je sprejela. Razgovor ruski. Pes laje, pa ne »kuša«. Vtis sob, katere sem videl »delabre«.[1130] A ghost univeristy.[1131] Hitim Sabathu, ki takoj pristane, da piše pismo v Izrael. Potem razgovor s sekretarjem Kottinom, amerikaniziranim Rusom. Večerja Sokić. S[okić] izstopil iz lifta, vštric njemu Amerikanka. Mislil [je], da je to njegova žena. Amerikanka prijetno začudena, ko jo aprosiram, pa njena okolica manj. Potem se pojavi gospa Sokić, mlada Hrvatica. Rekel sem kasnije[1132] Zdenki: Posle amerikanskog trnja pojavila se primorska ruža. Nečakinja je Dinka Trinajstića. Večerja pri fanu. Pri vstopu Kraljeva slika, clipping[1133] iz Washingtonskih novin. Služil nas [je] Črnogorec. Pri bližnji mizi debeli Musolin žalostnega spomina. Poleg njega reprezentativni možakar, ki mi ni bil predstavljen. Ko sta odšla[,] sem izvedel, da je to dr. Stepanović. Živ razgovor Miloja z obema. Jako opulentna[1134] večerja.

16. september

Po 16[.] ulici hodeč »zalutal« v hišo gospe Gookin poleg Sovetske ambasade. Lepo urejena soba v divnem večnadstropnem stanovanju s pogledom na ambasado. Nisem se takoj odločil: Mogel bi pljuniti dole na sovete. Gookin udova po zdravniku. Potem v kongres, v office Sabatha. Tam Kottin sprejel moj Binder »brief«.[1135] Priprave na seje odbora za poslovnik, »rules«.[1136] Na dnevnem redu potrditev Marshalla za sekretarja odbrane. Vse to v officeu Sabatha. Potem takoj v 16[.] ulico, kjer [sta] me sprejeli vitki hčerki gospe Gookin. Soba od[d]ana. Popoldne vzel v najem sobo pri Miss Eberly. Takojšnja preselitev. Zvčer precej trude[n].

17. september

Dogovorjena hoja na Arlington pokopališče z Glušičem je odpadla radi slabega vremena. Popoldne vožnja v Silverspring v avtomobilu Buick

1125 Dvigalu.
1126 Odjavil.
1127 Avtobus.
1128 Osla.
1129 Zajtrku.
1130 Razpadajoče.
1131 Univerza duhov.
1132 Pozneje.
1133 Izrezovanje.
1134 Razkošna.
1135 Pismo.
1136 Pravila.

Sokića. Prej lunch v Fan and Bills. Miloje pripoveduje o kraljevih pustolovščinah, o njegovem pitju viskija, o njegovem entourage[1137]u (intelligente service, Popov), ki ga hoče pogubiti. Za mene je bilo jasno, da razni Miličevići, Aspazije e tutti quanti vedu[1138] Peterčka[1139] v pogubo. Potem v Silver Springs, kjer Miloje hoče kupiti kuću.[1140] Meni se tu ni dopadalo. Zdenka je pripovedala[,] kako se vse odseli, ako črnci ali Židi nakupujejo hiše. V Ameriki je mnogo več antisemitizma[,] nego si mislimo. Washington je največje mesto črncev na svetu[,] ravno tako kakor je bil Cleveland največje slovensko mesto. Razgovor v Fanu in Billsu je napravil na mene najtež[j]i utisak.[1141] Ako se ne posreči osloboditi Petrčeka njegove okolice, on je izgubljen.

18. september

Zjutraj sestanek s Pepićem v Mayflower. Slabo je bil informiran o mojem konfliktu s »Free Europe«. Dopovedal sem mu stvar. Opoldne hodil od svojeg[a] stanovanja do početka Washingtonske poslovne četrti, kjer so prave prodajalnice. Rabil sem pol ure. Iskal [sem] gramatiko angleškega jezika. Ni je bilo mogoče izakniti v knjigarni, kamor sem bil poslan od Brentana. Gramatike dobivaju učenci v Public schools,[1142] nikdo jih pa ne more kupiti. Čisto amerikansko. Hvalabogu, da je stari Kopitar v Congressional. Večerja pri Kneževecu. Izvrstna šunka, pa nobene pijače. Prišla [je] polkovnica Novak, ki je komandirala slovensko armado v šumi. Energična Srbkinja – prečanka s krasno hčerko slovensko-srbske krvi in sedaj povrha pa še amerikanizirana. Prav prijeten večer. Potem [je] Miloje peljal polkovnico v Arlington. Sedaj ni več moderno imeti garaže. Avtomobili kar stojijo na ulici[,] kakor to dela naš Frank.

17. september

Urejevanje stanovanja. Tako dobro se občutim v svoji sobi. Slika amerika[n]skih imenitnikov iz šestdesetih let, dobe taborov. Kolosalni »vatermerderi«. Takšne je nosil stari Kamerer. Preko ulice je kafeterija Venezia, kjer na breakfastu sedi na teh ne[e]steskih stolicah precej rasnih Amerikank, gotov[o] »governmental workers«.[1143]

18. september

Sestanek Campbell. Nekako čudno me je vprašal za »načrt Sokić«. Rekel sem, da ta načrt odobravam tisočkrat in da [na] njemu delam od prvega dne, kadar sem prišel v to deželo. Campbellu to ni bilo čisto pravo. Sicer se mu že zdavnej o tem govoril. Za »Free Europe« sem rekel, da bi ona mi kupila »sod Dogeneza«, da bi se v njemu nastanil. Obljubil mi je, da me stavi v kontakt z Joyceom. Za to sem tudi prišel k njemu. Pa še ni v Washingtonu. Ni mi odgovoril na vprašanje, ali Barnes lahko pomaga v moji stvari. Potem v »Institute for Foreign Service«[1144] S[tate] D[epartmenta]. Razgovor s Kopkinsom, ki me je vprašal, ali hočem službo. Nato sem kljub svoji bedi rekel, »I do not sell me«,[1145] kar je dobro na njega uplivalo. Cela institucija me je zanimala. Popoldne Snajderov. Mož z Urala. O znanosti pač malo. Trdi in to njegovi prospekti širijo »urbi et orbi«, da sta hrvatski in srpski jezik dva jezika. Z neverjetno upornostjo je na tem vztrajal. To je že kak naš separatist njemu v glavo strpal. Rekel sem, da jedinstvu jezika nikdo v Evropi ne dvomi. Pač žalostno, da moram braniti tu v Ameriki že sto let obstoječe resnice. To pa tudi dokazuje nivo. Nisem imel najboljšega vtisa, počevši z ruskim pedelom, ki je menda predsednikovica. Pa kaj hočemo.

19. september

Obisk Jacobsonu, ki je vedno jovijalen,[1146] sijajen človek. Sedaj je v Congressional šef oddelka za zunanjo in legislativno službo. Smejal se je, ko sem mu pripovedoval o »deanščini«. Rekel je, da taka knjiga[,] kakor moja bo jedinstvena ne samo v Ameriki, kako je to pisal Hans Kohn, ampak na celem svetu. Mož razume stvar.

1137 Spremstvu.

1138 Peljejo.

1139 Peter Karadžordžević II.

1140 Hišo.

1141 Vtis.

1142 Javne šole.

1143 Vladni zaposlenci.

1144 Inštitut za zunanje zadeve.

1145 Ne prodajam se.

1146 Vesel.

20. september

Dolgi razgovori z Milojem. Pravi impulzivni Dinarec. Gostoljuben do skra[j]nosti. Taki možakarji se mi dopadejo. Plave slovanske oči Zdenke so mile in čuvstvene.

21. september

Jurnjava za Barnesom. Na svoji farmi je. In od tega možakarja je vse odvisno. Popoldne pri »Colonel Webb« - Jacobson mi je rekel, da ga moram naslavljati »Colonel«.[1147] Zakaj je to potrebno v Congressional, to res ne vem. Ni napravilo nobenega vtisa, ko sem rekel, da sem ambasador. Slednjič je trdil, da bo za mojo delo uspešno, ako bom v bližini neslavnega od[d]elka nekega popa ruskega, ki upravlja ta odelek čisto popovsko. Zviti »colonel« se je htel s tem znebiti dolžnosti, da mi da »studio«. Dal mi je samo »desk«.[1148] Seve v Ameriki nas morajo povsodi ponižati. Razočaran. Radi svoje natečene noge rabim analizo mokrače.[1149] Nobena lakarna mi to noče napraviti. Slednjič sem šel na zdravniško Odisejo, ki [je] bila interesantna s človeškega in socialnega stališča. Najprej v District of Columbia. Silna nova zgradba. Tam so me poslali v Health Center, ki je v čisto črnem okraju. Tam končno iztaknil dr. Patea, dvojnega doktorja. Na zidih nebroj diplom. Med njimi tudi diploma, da je »mason«. Dal mi je pismo za dr. Fazekara (?), ki bo ta denar ordiniral v Zdravstvenem domu. (za črnce, kar mi pa ni rekel). Zvečer pri meni Glušič. Precej prijateljski razgovor, ki je trajal dve uri. Potem v Mayflower.

22. september

Z flašico[1150] v žepu na obedu v sijajnem francoskem restoranu, kjer [sem] jedel izvrstni »Vol au vent«. Spomini na Pariz. Potem na dolgo pot v Garfield Memorial Hospital, kjer [sem] neko žensko vendar prepričal, da se mi bo napravila analiza. Šele doktor je zalegel. Slaba inteligenca. Teden je pri kraju, sestanka z Barnesom ni bilo.

24. september

Prav primerna poseta katoliške katedrale Washingtonske. Zdenka [je] bila z menoj v cerkvi, lepo se molila. Pepić je pa ostal zunaj cerkve. Zdenka [m]i je bila zelo hvaležna, da se jo pripeljal v cerkev.

17. Nisem mogel moliti za Nado. Bil sem v velikem »upheaval«.[1151] Katedrala prestolnice sveta je bila pravi okvir za spomin na Nado.

25. september

Zopet v Pia. Razgovor s Sneidrovom. Izjavil, da ne bom predaval o Slovanih, ako ne bom imel najmanj šest dijakov.

26. september

Na mojem desk v Congressional se zbirajo knjige. V hodniku, ki vodi v Fan and Bills[,] je izrezek iz New-York Herald Tribune s Kraljevo sliko. Tam je rečeno, da jé rad izvrstne steke establishmenta. Zvečer smo našli tam Musulina, ki sem ga zadnjič videl v šumi na konju, ki je bil narodni dar. Z njim je bil prav dobro izgledajoč Srbin, ki je bil dr. Stepanovi[ć], kakor sem šele izvedel po njunem odhodu. Vse moje šumske muke so mi stale pred očmi.

27. september

The designer, ki mi popravlja sobo, simpatični dečko Mr. Robertson izgleda, da je tudi pri gospej Lucie dobro zapisan. Prav dobro se počutim v 1316 19 th St. Barnesa ni in ni. Miloje je po stari srbijanski navadi ljubosumen. Na zadnji večer pred[en] so se kongresmeni razišli[,] mi je odbil, da me predstavi. Isto tako je odbil, da me predstavi Connalyu. Vse eno bom že našel poti k njim. Vsaj to ni teško.

28. september

Očetov dan, mislim sveti Miha. Žitnikovo otročje pismo bi koga drugega spravljalo iz ravnotežja, mene ni. Je pač spengler[1152] in ostane tak. Zvečer pri črncih v domu narodnega zdravlja. Sami črnci, samo nurses[1153] in zdravniki so beli.

1147 Polkovnik.

1148 Mizo.

1149 Urina.

1150 Stekleničko.

1151 Prevratu.

1152 Vodovodar.

1153 Medicinske sestre.

Rasna bela ženska lica in pa črnci, kaki kontrasti v tem Washingtonu. Zdravnik je vzel v pretres mojo oteklino. Stvar je v zvezi z žlezdo, katero bo potrebno operirati. Pa ni nujno. Hvala Bogu, da sem zavarovan. Pozno zvečer sem se vrnil iz teh črnih predelov.

29. september

Nesreča se je zgodila. To je že manija, da izgubljam svojo knjižico z naslovi. To je nekaj nenavadnega. Skrbi. Zvečer pri črncih v Health center, ki se ga poslužujejo sami črnci. Pa h[o]tel sem imeti svojo analizo. Tako sem sploh prišel v tak »enviroement«.[1154] Duševna depresija. Zdravnik energičen, na svojem mestu. Torej oteklina ni zunanje rane. »Glands«,[1155] ki se bodo morali operirati. Sedaj pa še to. Precej pobit sem se vrnil zopet v bele predele.

30. september

Lunch Miloje in Jacobson v Mayflower. J[acobson] je zares šarmanten. Lahko nam mnogo pomaga. Priporočal bo neko damo za »editing«.[1156] Potem v Pentagon. Tam sestanek z Mac Dowel, ki me ni sprejel niti v svoji pisarni, ampak kar poleg receptionista. Senzacija: noče nič vedeti niti o naši niti o kaki drugi emigraciji. Na pravega junaka smo zadeli. Povrh ga imam na sumu, da goji neke fantastične plane v pogledu jugoslovanske teritorije. Moramo mu gledati na prste. Precej nerazpoložen odšel.

31. september

Slavni to get acquainted[1157] Pie v Raleigh. Z menoj Miloje. Precej mladega sveta, intelektualcev in intelektualk. Vsi mogoči jeziki. Vsaki instruktor je moral izpregovoriti nekoliko stavkov na jeziku, ki ga podučuje. Jaz sem izbral slovenski rek: Koliko jezikov znaš, toliko mož veljaš. Prva je bila soproga bivšega poslanika Bolgarske v Moskvi, Antonova. Pač ni govornica. Nobeden od regentov, congressmenov ni bilo prisotnih, ker je recess.[1158] Skupni diner.[1159] Prav dobro razpoloženje: sami Evropejci in Azijati in skoro nobenih Amerikancev. Turkinja in druge prav zanimive. Slednjič je Miloje v svojem Buicku peljal celo bolgarsko poslaniško rodbino in Litvanko v dalnjo Anacosto.

1. oktober

Popoldne pred Folger Sekspir knjižnico, da se odpre Congressional. Potem pridem v Library. Miloje kupuje hišo.

2. oktober

Poseta Pergleru. Slednji strašno zagrenjen, napada Masaryka in Beneša z žolčljivostjo, ki je skoro neznana nam Jugoslovanom. Napadi, ki so blizu obdolžive umora … Wilson in Masaryk se nista trpela. Samo dvakrat je bil Masaryk sprejet od Wilsona. Mučen celokupen vtis. P[ergler] mi svetoval, da se obrnem v stvari spomenika Wilsonu Baruchu. Popoldne pri Colonel Webb, od katerega [sem] želel studio. Ko sem omenil, da se mi zdi, da so studi[i] svobodna, je začel gobezdati, da mu očitam, da govori neresnico. Slednjič mi je vendar obljubil, da dobim svoj studio. Vendar sem uspel.

3. oktober

Opoldne sestanek z Joyceom. Barnes je propadel. Sploh se mi ni javil, kakor mi je obljubil. In na ta sestanek sem mesece čakal. Zopet se podrlo. Mesto Joycea me je sprejel neki Mc Fadden, ki mora biti uradnik druge kategorije. Popolno nezna[n]je. Bil sem ogorčen. Jaz, ki sem imel pred tridesetimi leti vsa vrata odprta. Zdaj pa to razočaranje. Zvečer potolažen, ko je Miloje telefoniral, da je govoril o meni z Joyceom. Cvetlice poslal v New-York.

4. oktober

Opoldne skoro smešna scena. V pritličju kakor v košnici. Neke dame v toaletah, ki so se mi zdele nekako iz mode. Ali so to evening dresses[1160] Philipsa ali so te dame manekeni. Izgledale so preveč solidne. Izgubil sem se v svoji sobi. Potem se je uganka razvozljala. Mrs. Eberly organizira za Community Chest Feather Cavalcade, toalete iz

1154 Okolje.

1155 Žleze.

1156 Urejanje.

1157 Spoznati.

1158 Počitnice.

1159 Večerja.

1160 Večerne obleke.

dobe osnovanja Chesta. Presunilo me je, pa take so bile Nadine večernje toalete. Pozneje sem se spominjal, baš tako je ona slavna, v kateri jo je Vavpotič slikal. Zdenkina škatljica v Chevy Chase je resnična stvarca. Moram čestitati na okusu. Večkrat sem v Cafetaria Venezia. Pri breakfastu ženske Government workers[1161]. Vsakojake so, lepe in nelep[e], mlade in stare.

5. oktober

Miss Sybol od Historical Association[1162] [je] najprej sprejela sodelovanje na pr[i]poročilo Jacobsona, potem pa odbila. Po telefonu. Pripovedoval stvar gospej Eberly, ki me je takoj vprašala, ali bi njo vzel. Mesto »nokne«, Sybol vzel takoj k Fan and Bills Mrs. Lucie, s katero bomo gotovo dobro delali. Zadovoljen s to rešitvijo. Včerajšnja zagonetka se odkrila. Bile so same Society women,[1163] soproge senatorjev in najvišjih birokratov USA, ki so bile v teh starinskih toaletah. Celo stvar vodi Mrs. Steelman in vrlo aktivna je Mrs. Branan od poljedelstva. Pisanje pisma Marshalu. Ali bo kaj zaleglo, da se bodo vojaki vpisali pri meni. Jacobson potuje v Californijo.

6. oktober

Serija člankov v New*york Timesu o emigraciji. Strašne neumnosti. Slika Petra [Karadžorđevića II.] poleg Otona Habsburškega. Strašno. Hočejo nas upropastiti.[1164] Pri meni nevarni Glušič, pa ni tako strašno in mene ima rad.

8. oktober

Sem že zopet začel pisati, četudi sem handicapped,[1165] ker moja prtljaga še vedno ni prišla iz New-Yorka. Railway-Express je Slow-coach. Popoldne Miloje in otroci smo se peljali v urad Kneževića. Divna amerikanska jesen. Kaj takega še nisem videl. Koliko barv, to je ena najpestrejših scen, kar sem jih sploh kedaj videl v prirodi. Večerja, sijajna sarma pri Miloju. Silno domače. »Frihtel« gospe Novak je velika slovenska sep[a]ratistkinja. Ali je to katoliški vpliv? Boy mora biti six feets[1166] visok. To je merilo. Strašno žalostno. V svoji sobi čujem divno zvon[j]enje katoliške katedrale. Kakor, da sem v kaki katoliški deželi in to sredi Washingtona.

9. oktober

Ček je končno po veliki zamudi prispel.

10. oktober

Pri Woodburnu v Liberty National Bank. Končno zopet bančni račun. Ne vem, ali sem že pisal o slikah amerikanskih mož javnega življenja, ki so v moji sobi. Sami »Vatermoerderi«. Generacija mojega strica in očeta. Ti so iznad moje postelje in me čuvajo. Poleg postelje je pa Krist, ki ga je daroval YMCA[1167] v New-Yorku. Honorar za predavanje. Veliki dan? Sestanek z Joyesom. Priložen list: vsebina razgovora. Na koncu je bil mehek in se mi lepo zahvalil za razgovor. Zapustil sem State department, elated[1168] in čutil sem, da sem nekaj važnega izvršil za nas. Bodočnost bo pa sodila. Peš sem šel skozi Washingtonske ulice napram domu. Zadovoljen s samim seboj.

12. oktober

Izposojam si knjige iz Washington Public Library. Tam [sem] našel knjigo Buchan[1169] o Jugoslaviji, kjer [sem] našel sledečo opazko o mojem »Bulwarku«: Ni relia able,[1170] ker je knjigo napisal »emigre«.[1171] Kako urediti in sinhronizirati črnce v

1161 Vladne uslužbenke.

1162 Zgodovinsko združenje.

1163 Društvo žena.

1164 Uničiti.

1165 Invaliden.

1166 Šest čevljev.

1167 *Krščansko združenje mladih moških* - World YMCA podpira in omogoča YMCA-je po vsem svetu, s čimer mladim nudijo varne prostore in priložnosti za oblikovanje lastnih znanj in veščin, odkrivanje osebne identitete in namena ter dejavno vlogo pri preoblikovanju skupnosti. World YMCA, https://www.ymca.int/.

1168 Vznemirjen.

1169 John Buchan, 1. baron Tweedsmuir (1875–1940), državnik in pisatelj, najbolj znan po svojih hitrih pustolovskih zgodbah. Njegovih 50 knjig, ki so bile napisane v prostem času, ko je opravljal aktivno kariero v politiki, diplomaciji in založništvu, vključuje številne zgodovinske romane in biografije. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1170 Ni zanesljivo.

1171 Emigrant.

Red Feather Cavalcade. Vse je šlo kako[r] namazano. Ob 6[.] uri pri črncih. Vprašam nurse, ali je konečno dospela analiza. Nič in prejšnji večer (to je v četrtek) ni me »registered«,[1172] ker analiza ni prispela in bi šele prišel na red po vseh črnih. Pa sem »kidao«. Pravočasno [sem] prispel domu in se preoblekel. Tudi Lucie že en plein toilet. Pa vsaki za sebe v Constitutional Hall, koja pa nima nič intimnega. Kakor vsi ti avditorijumi v širni Ameriki. Čisto amerikanski program. Najsijajnejše je pa bilo, ko so nastopale društvene korifeje oficijalnega Washingtona v toaletah, v katerih sem jih videl 1316 09 St. N.W. In bal sem se njih tedaj. Nastopale so pa res kot neki manekeni. Morale so to študirati. Ob času odmora me je Lucie predstavila Mrs. Hoyland, ki je bila prej v Dies Committee in se še vedno živa zanima za vse, kar je antikomunistično. Potem v Mayflower. Tam naša miza poleg one, kjer je kraljevala Mrs. Brunnan, ki je imela v C. H. sijajen govor. Na čelu je bila prireditvi.

13. oktober

Nisem še poročal, da je Frank v Little Falls stalno lovil muhe. Pa v kuhinji je bila samo ena, katero je konečno iztrebil. Amerikanska čistoča. Moram popraviti: fini chimes,[1173] ki naznanjajo ure[,] niso iz zvonika katoliške cerkve[,] nego iz zvonika Presbiterikanske cerkve na Connecticut Ave. Popoldne pri dr. Gannonu. Senzacija: nateklina ima svoj vzrok v srcu. Takoj je simpatični dr. Gannon razumel celo stvar, ko sem mu pripovedal v velikih črtah o Deanadi slavnega spomina. Pa vendar sem bil zadovoljen, ko sem zapustil dr. Gannona. Toliko zaupanja on vliva. Kako diven pogled na reko, vse v pestrih jesenjih barvah. Kupil [sem] si buteljko Medoc za 89 centov.

14. oktober

Prvič [sem] peš šel od Chevy Chase Cercle do Miloja hiše. Lep in prijeten izprehod.

15. oktober

Mrs. Lucie sila v delavnici, ki je naproti moji sobi. Razgovor z njo. Simpatične Rubensove forme. Mnogo pisanja ta dan.

16. oktober

Poseta Mrs. Hoyland. Njen Boss ji [je] napisal na sliki, kjer je s Trumanom, dedikacijo: the nicest and most efficient secretary on the hill.[1174] Razkladal [sem] ji svojo Dean zadevo. Dragi in Pepić molčita. Popoldne [sem] dekoriral sobo s [s]vojimi slikami. Prav ljubeznjiva je[,] sedaj [je] to moje zavetišče.

18. oktober

Nazval[1175] [sem] Grewa, ki se je izmotaval glede moje posete. Pravzaprav je bila cela stvar nesramnost. Rekel [je], da se ne bavi s perzonalnimi zadevami. Nisem mu dosti energično odgovoril. Končno je stvar Bogumila Vošnjaka postala neka zadeva kakega pisarčiča. Daleč smo prišli. Pa končno bom zmagal. Napisal [sem] »New-York Timesu« pismo, ki mi je bilo seve vrnjeno.

19. oktober

Kupil brices za $ 2.95. Popoldne pri Pennimanu: Intelligence Rese[a]rch[.] Prav ljubeznjivo sprejet. Nekaj je že moral vedeti o New-Yorških škandalih[.] Hotel mi je takoj pribaviti kak zaslužek, vsaj prevajanje. Ponujal se mi je naravnost. To mi je dobro delo.

20. oktober

Najprej pri Constatinu Brownu, kateremu [sem] izročil pismo, katerega »Times« ni hotel tiskati. Poseta Campbella, ki ni hotel zadržati za men[e] v W. Dvornikoviča. Potem pri Gannetu, ki ima Yugoslav desk. Prej je bil na Dunaju. Mnogo [sem] mu pripovedoval, kar ni vedel. Čisto dobro [sva] se razstala. Popoldne zopet pri Gannonu. Sijajno se [je] srca popravilo vsled pilul. Potem v Wardman-Park Hotel. Hčerki Radin je bil ukraden kufer ravno pred hotela. Radi tega veliko razburjenje. Zopet poseta onemogočena. Prva poseta odpadla, ker [je] legel v postelj[o] in zaspal. Po 8.30 pa [je] menda Mrs. Radin smatrala, da [je] p[o]seta neprilična,[1176] ker je rekla, da mora prihodnji dan v cerkev. Same zapreke.

1172 Registrirala.

1173 Zvončki.

1174 Najlepša in najučinkovitejša tajnica na hribu.

1175 Poklical.

1176 Neprikladna.

21. oktober

Kralj [je] prispel kakor meteor. Ne morem izvedeti, kje stanuje.

22. oktober

Prepisal [sem] celo bibliografijo, ker je bil stroj Columbia Libraries tako slab, da nekdo, ki ne zna naš jezik, sploh ne bi mogel prepisati. Pozneje [je] prišel Glušič. V pismu, ki ga je citiral pred menoj, se je nahajal celokupni izvršni odbor SDS. Senzacija: v n[j]em je Novačan in toliki drugi, sam[] Vošnjaka ni. Seve Glušič nič ni smel čutiti, kako sem prizadet. Jezo sem v sebe potlačil. In mene niti ne obveščajo. Lepa stvar. G[lušič] se [je] skandaliziral, da je predsednik Žitnik. Nič ne vem o tem. G[lušič] grozi, da bo publiciral svojo knjigo: razkritja iz šume. Silno važno. Bil [je] najmanj kake dve uri pri meni. Silno sem potrpežljiv kakor ;;;; Pašič. Zvečer v avtomobilu pred hišo [je] Miloje mi pripoveda[l], da je bil povabljen Kralj od Joycea na cock-tail part[y]ju, na katerem je bil Sokić in Feinhartd, šef vztočnega odseka. K[ralj] je bil zvan[1177] od S[tate] D[epartmenta] v Washington. Vse se suče okoli gladi v Jugoslaviji. Zvečer musaka. Pri občnem razgovoru tudi Fraleigh in Sanka ali Danka, njegova srbska žena. F[raleigh] je skušal, da brani pisanje »Timesa«. Bil [je] tudi stari general Pavle Pav. Prijeten večer. Žika kakor vedno[.]

23. oktober

Nisem pripovedal o incidentu. Črnec je prišel nekako v inšpekcijo. Trdil je, da nikdar nisem na svojem desku. H[o]tel je izraziti, da ne zasluži[m] studio. Takoj [sem] mu odgovoril, da nisem schoolboy,[1178] ampak ambassador; te metode mi že grejo na nerve. Končno bo vendar prišlo do preselitve. Popoldne [sem] ponesel Pehnimanu prepisano bibliografijo. Pa nič ni rekel, da ima kako službico za mene. Miloje pravi, da so prevrtljivci. Morebiti je res.

[1177] Poklican.

[1178] Šolar.

27. oktober 1950–6. julij 1951

[Del dnevnika v težko berljivem rokopisu.]

Torej je vsa ta ljubeznjivost starega samo krinka, sama hipokrizija. Činjenica[1179] je, da je stari odvisen od Pešelja, ki zna jezik, pozna sredino, le vprašanje stanovanja ni rešeno. Pravzaprav nimam pravice se v to vmešavati. Ena verzija je, da je hiša last Pešljeve žene, druga pa, da so Petrinovići e tutti quatni to hišo kupili Mačku. Ena stvar je točna: zdaj vem, zakaj me ženski svet v Mačkovi hiši tako čudno posmatra. In nikdar še nisem bil povabljen, nikdar še nisem použil kozarec vina ali kaj drugega. Ali je to hrvatska gostoljubnost?

Popoldne v State Departmentu pri Mrs. Morgan, liaison officer[1180] med State Departmentom in predsednikom. Do krajnosti z nekim straho očitanjem sprejet. Obvestila me bo o releasu[1181] na moje Truman pismo. (In res sem sprejel njeno avtorizacijo, da se odgovor objavi.) Vrla kultur[n]a in sposobna ženska.

27. junij 1951

Pri Kiermasu, ki je sekretar senatora Macarthya. Temu bom pa že lahko kaj prišepetal. Vztočnega porekla.

28. junij

Korea v središču zanimanja. Zakaj je Sovietska unija dala svoj blagoslov za primirje.

Veliko telefoniranje in letenje po Hillu s pristankom Jakobsona. Reakcija: Ordonnance st. I. v pogledu telefona in oficielne[1182] prijave pri Jakobsonu, seve skozi Miss Cash. Ako bomo Miss Kash tako nadaljevala s svojo zakonodavno aktivnostjo, ne vem, kam bomo prišli. In povrh sem telefoniral samo v interesu ekzistence Slavic Division.

Dva dolga razgovora z Lucie. Napisala je roman: The Mirrors of Years.[1183] Dolgo sem ji razlagal, v kakem oziru bi ona morala izpopolnjevati svoje pisateljevanje. Literaturno sl[a]ba predvzgoja: menda v Atlanti. Pokazal njej svojo sliko v Daily

[1179] Dejstvo.

[1180] Uradnik za zvezo.

[1181] Odgovor.

[1182] Uradne.

[1183] Ogledala leta.

Mailu 1919: Konferenca za mir. Vošnjak jedini Slovenec, ki prisustvuje dramatični sceni: Breckdorf Rantzau[1184] v Trianon Palaceu. Kedaj bom imel dovolj denarja, da bom dal sliko pomnožiti? Vedno te težave. Drugi dan mi je Lucie darovala lepo kravato. Treba znati pihati na ženska srca.

1. julij

Lično prirejena zakuska Popoviću in Jankoviću pri meni. Lucie je sve: stolnjak,[1185] srebro priredila, jaz sem se pa brigal za pijačo in hrano. Vse mi prišlo prav poceni. Razpoloženje prav toplo. Izvedel sem, da je Dimitrov za mene predložil samo $ 150. To me je osupnilo. Potem šetnja po Dupont Circle. Videli smo tudi novo stanovanje: 1706 21 St. N. W. seve od zunaj. Horribile dictu:[1186] prejšnje poslanstvo avstrijske republike. Igra usode: 1918 in 1951. Potem v R St., ki [je] v bližini. V slučaju emergency[1187] vsaj se ne bom moral daleč seliti. Dragan se jezil, ko sva Janković in jaz pristopila preblizu vratam naše komunistične ambasade. Druga polovica pa pripada Burmi, ki je sedaj v meščanski vojni.

3. julij

Zopet Library ček, predzdanji, saj sem zopet dismissed.[1188]

Tramvajci štrajkajo. Čisto amerikansko. V vprašanju so njihove penzije, malo povišanje. Ker ni državnega delavskega osiguravanja,[1189] morajo se kompanije brigati za penzije. To je pač srednjevečno. Posledica pa bo povišanje »fare«.[1190] To je amerikanska socialna politika, ili rugged individualism.[1191] Velike sitnobe priti v Library. K sreči taksiji so »cooperative«. Isti taksi sem vzel skupno z inteligentno Nemko – zdravnico. Pošteno sva v kratkem času prerešetala amerikanske metode.

Moja lenta je bila v Lucieni spalnici, to je soba na potu v kuhinjo, navadno v največjem neredu. Filip je imel nalogo, da mi popravi »box«, ki razpada kakor jugoslovanska monarhija pod vodstvom našega Peterčka. Pa ni nič napravil. Ako bi lenta mogla govoriti. Zopet mora lenta nazaj v meniško ozračje.

4. julij

Zopet jahanje v Riding Academy na Potomacu. S Colonelom nikak[o]r zadovoljen. Z veliko muko sem ga spravil v tek. Nazaj domu se je pa podvizal. Z Bogom, Colonel. Zopet pride na vrsto moja stara ljubezen Dane.

Popoldne obed pri Žiki. S[i]jajna musaka, pa slaba pijača, kakor navadno pri Žiki. Moje vprašanje: Kaj je z izjavo, katero so podpisali Gavrilovič, Maček in Krek in s katero se obvezujejo, da bodo takoj po vrnitvi obrazovali skupno vlado. Ni State Department, ki je to izvedel, nego »Free Europe«. Torej potrjeno. Tudi Londonci so potrdili avtentičnost te vesti. Kamen se mi je zvalil od srca. Bojda Miloje tudi Žiki ni nič rekel pre pota.[1192] Ne verujem in ne verujem, da je odpotoval Miloje v Evropo radi sina.

5. julij

American Academy of Political Science[1193] me je imenovala svojim članom. Pa to pod pogojem, da letno vplačujem po 5 $. Takih »akademikov« je 15,000. Čisto amerikansko. Pa vendar nekaj. Zvečer zopet šetnja po Dupont Circle.

6. julij

Veliki dan vs[t]oličenja Mrs. Ripley kot predsednice Woman Press Club.[1194] Lunch v Statler, siromašen menu za $3,50. Moja povabljena gosta sta bila Brewster Jakobson in Kersten. Pa Brewster je v Maine. Celo stvar aranžirala Lucie. Saj je Riplica njena posebna prijateljica. Na daysu šik oblečena

1184 Ulrich Karl Christian von Brockdorff-Rantzau (1869–1928), nemški diplomat, ki je postal prvi zunanji minister Weimarske republike. V tej vlogi je vodil nemško delegacijo na pariški mirovni konferenci, vendar je odstopil zaradi podpisa Versajske pogodbe. Kasneje je bil od 1922 do 1928 nemški veleposlanik v ZSSR. Deutsche Biographie, spletni vir.

1185 Prt.

1186 Ni primerljivo.

1187 Sile.

1188 Zavrnjen.

1189 Zavarovanja.

1190 Vozovnica.

1191 Krepak individualizem.

1192 Pred potjo.

1193 Ameriška akademija političnih znanosti.

1194 Ženski novinarski klub.

novinarka. Ta »figth«[1195] je bil škandalozna karikatura amerikanskega javnega življenja. Oba petelina senatora, mislim, make-up za TV. Kaj dva amerikanska senatora nimata drugega[,] da povedata eliti amerikanskih ženskih časnikarjev. O celem problemu iztočne Evrope in Jalti seveda niti tolko ko[t] nič. Vidi se, kako ti možakarji nimajo niti najosnovnejših osnovnih podlag o zunanji politiki. In ti hočejo voditi svet. Karikatura nad karikaturami. Kersten me je pripeljal do Statlera mimo Cosmosa, kjer je član in omenil nekako, da bi se tudi jaz interesiral za Cosmos. Pravil mi je, da je bil Cosmos njegovo zatočišče po smrti njegove prve soproge. Kersten je prišel prepozno, tako, da nisem mogel mnogo z njim govoriti. Ženske novinarke pri moji mizi, odnosno mizi gospe Lucie brez najmanjega interesa. imeli smo tudi slabo mizo baš pod odrom za TV.

Zvečer priletel Glušič, ki mi je javil, da je svojo misijo v Clevelandu uspešno dovršil. Dobri Sauterne. Pripovedal mi je, da v Clevelandu je secel Monsignore Šk[e]rbec[1196] proti Kreku, katerega javno imenuje »mežanarja«.

8. julij 1951–30. december 1951

8. julij

Amerikanska groteska radi Djerdapa. Zbirka pisem vodečih amerikanskih revij, ki vse odbijajo publikacije. Večje neumnosti nisem videl v svojem življenju. Skoro vse odbijajo iz razloga, ker se bavijo amerikanske revije samo s tem, kar, in ne s tem, kar bo. Tako govorijo gospodari sveta. O Jordan Valley authority se piše, pa amerikanski sakrileg je pisati o Balkanski V. A. Norija. Dolg razgovor z Lucie

9. julij

Sabsacka siamska dvojčka sta mi javila zmagonosno,[1197] da je moj ček prišel. Pri Dimitrovu. Zadnja zapreka, da bojda izplača IPU na koncu meseca. Pa vendar je Dimitrov uvidel, da po tolikih mesecih čakanja vendar zaslužim, da bom enkrat izplačan. Začel sem z delom v IPU v drugi pol[o]vici januarja, kar dokazuje moj dnevnik. Zares »Free Europe« je sadistična, če je v vprašanju kaka nj[e]a črna ovca. Končno je dr. Kase zasluženi ček napisal. Ne vem, kaj bi bil napravil, ako ne bi dobil, kajti izvršil sem neka skrajno nujna izplačila preko banke. Sedaj je pa vse u redu.

Povabil Lucie in Philipsa v Old Europe v Wisconson Ave. Nemška kuhinja. Lucie in Stettin. Pa danes je Stettin slovanski. Na dunajsko šniclo[1198] je meni nepoznani umetnik kuhinjski dal Spiegel jajce. To je pač amerikaniziranje. Potem na moj predlog v kino: The Dancing Ears.[1199] Stari Dunaj, kakoršen je bil pred prvo svetovno vojsko. Ulanske uniforme, vsa prelest tega Dunaja, kakoršnega smo mi še poznavali. Deset let pred strašnim polomom. Postal sem nemirno elegičen. Glavna junakinja sredi dveh ljubimcev; državnika in umetnika. In Lucie sedi sredi mene in designera. Ko smo prekoračili cesto, vzela je evropska Amerikanka naju oba pod roko. Kaj pa to pomeni? Uspeli večer, v zvezi s prvim skromnim čekom.

10. julij

Stvari urejeval v banki.

Zvečer slučajno izvedel, da putuje naš zaljubljeni par v New-York: moral bi skrbeti, da pes ne zapusti hiše. Moja odloka, da putujem z njima v New-York. Pa [t]olike stvari moram urediti. Littauer se prav nič ne javi.

Sklenjeno, da odpotujemo zjutraj ob 2.30.

11. julij

Stari vojak, bil sem »gestellt« pravočano in budil celo malo družbo. Nemistična vožnja. Neizmerno razpoložen, ker se mi je zdela ta vožnja z Lucie nekaka avantura. Ona je sedela s Filipsom, ki je šofiral. Ko se je danilo preko mogočne Deleware reke na feri. Čitam Beneša Memoari, kjer sedajni čas odkrinka pigmejstvo njegovega držav-

1195 Spopad.

1196 Matija Škerbec (1886–1963), slovenski duhovnik, politik, publicist. 1936–41 je bil v Kranju dekan, po okupaciji Gorenjske spomladi 1941 se je umaknil v Ljubljano, tu vodil škofijsko dobrodelno pisarno v pomoč od vseh strani prihajajočim beguncem; uporabljal pa jo je, kakor tudi Ljudsko posojilnico, katere načelstva član je bil, za financiranje oddelkov bele garde; zato se je 1945 umaknil v ZDA. *SBL*.

1197 Zmagoslavno.

1198 Zrezek.

1199 Plešoča ušesa.

ništva v zvezi njegovega popolno krivega presojevanja sovjetov. Ob deveti uri prispeli v New-York. Tako sem bil razpoložen, da sem preveč »tekal«. V mestu najprej poiska[l] Littauer[,] tam me je čakalo neprijetno iznenajenje. Rokopis ni za »commercial publisher«.[1200] Pa to sem vedel od samega početka. Pošteno povedal resnico, kaka sramota je za Ameriko, da ni zanimanja za tak rokopis, ki razgalja glavni problem naših dni, »the burning problem of our days«.[1201] Splošna ignoranca, ki se plačuje potem z bilijoni za oboroževanje in s hekatombo ljudskih žrtev. Mi smo pa za nameček. Potem v pokretu napram Woodrowa, kjer sem ponovil postavil svoj šator. Telefon Ribnikar in brat Jevremović. Izvrsten lunch v Fleur de Lys. Potem v Washington Heights. Kitty, to je njena principalka[,] se ni preselila. Ali ona je najbrž v svojem stanovanju, to sem kombiniral. Žena suoerintendenta[1202] neprijazna. Takoj v 95[.] ulico W. Pa ona odšla. Smola. Moral na sestanek v Woodrow z Ribnikarj[em.] Manager mi je stavil na razpolago prijazen appartment. Dolg razgovor z Ribnikarjem. Instrukcije dal. Potem oba v Forrest Hills. Ribnikar nikakor Drnovšeka ni mogel mobilizirati. Obe sestri ob uri prispel[i] v Statler hotel. Tam me čakal Jevremović brat. Zadrugarski načrt sijajen. Na pravi poti smo. Navdušen tudi Ribnikar, ki čuti, da je to izhod iz težkega stanja. Rekel sem, da sem sit tega beračenja, ven iz beračije. Koalicija naprednih Slovencev se samo po sebi postavlja. Bo plodonosna. Končno se je pripeljala pred Statler Lucie v celi svoji plavi vsegamogočnosti. Jevremović je kar gledal. Na poti nazaj zopet preveč govoril, pa bil sem ta dan tako razpoložen. Nisem še vedel za amerikansko navado, da jemljejo v avtomobil obleko, katero bodo nosili v mestu, na vožnji so pa navadno oblečeni.

16. julij

Poklical Wagga v Gralynu. Ravnokar prispel iz Floride. Dogovor glede sestanka, do katerega pa ni prišlo.

Obisk Kreka v studiu. Razgovor o predlogu Bevc radi seje SNO, na katero bi prišel B[evc] iz Kalifornije. »Free Europe« naj samo plača pot. Potem prišel na mindros Pešelj in njegove nesramnosti. Udaril sem na skeleče mesto. Glede Drnovšeka sem zahteval, da mora biti postavljen v Foreign Law Library.[1203] Obljubil, da se bo zavzel. Omenil sem lojaliteto naših »fantov«. Vendar je zaleglo. Bomo videli, ali bo kaj napravil. Pa stojijo močnejši bataljoni na razpolago. Pišem poglavje o Preradoviću.[1204] Uživam. Spomini na Nado, ki je tako sijajno recitirala »Putnika«. Prišle so mi skoro solze, ko sem se tega spominjal. Pa seve Preradović je bil iz belovarske županije, ko je bl velik njen del še vojna krajina. O ti spomini.

Popoldne konečno vendar iztaknil Hopkinsa v Foreign Service Institute.[1205] Pristal, da sodelujem z nekim svojim area študijom v slučaju učenja jezika. Bolje to ko[t] nič. Pa pojmi, kaj je rusko in kaj je zapadno slovansko[,] še vedo niso prečiščeni. Zastonj čakal Douglasa, American University.

17. julij

Profesor Popa pri meni. Tako simpatični so mi ti intelektualni, tako inteligentni Rumuni. »Free Europe«, toliko skupnega trpljenja. Ti junaki ustavili Rumunskemu narodnemu odboru izplačevanje subsidije. Medsebojno odkrivanje skupnih bolečin. Vrlo prijeten razgovor. Popoldne z rokopisom pri Campbellu. Ko je videl pismo Mac Millana[,] takoj pristal, da me proporoča Kennanu. Nisem se hotel mnogo razgovarjati o Titu, ker sem izjavil, da to pot se obračam ne chefu »Balkan desk«, ampak Campbellu osebno. Misijo uspešno dovršil. Potem zopet zastonj čakal Douglasa. Amerikanska točnost. Troštal sem se z izvrstnim pivo[m], ki se toči v evropskih vrčkih na Pennsylvania Ave.

18. julij

Veliko prijetno iznenajenje. Moj ček v celoti. Nisem v[e]rjel svojim očem. Torej je vendar dismissla[1206] padel v vodo.

1200 Komercialni izdajatelj.

1201 Pereč problem naših dni.

1202 Nadzornik.

1203 Knjižnica tujega prava.

1204 Peter Preradović (1818–1872), general, hrvaški pesnik in prevajalec. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1205 Inštitut za zunanje službe.

1206 Zavrnitev.

19. julij

American University mi je javil, da ni ponovnega sestanka. To je teško priti s tem možakarjem v zvezo. Dragi javil, da pride šele v nedeljo.

22. julij

Dan slavnega toliko pričakovanega prihoda Dragog Jevremovića v Washington. Prezrl sem, da je javil, da že pride predpoldne. Radi tega nisem šel na postajo. Vseeno. Srečno je dobrodil do 19. ulice. V sosednji hiši sem našel za nj[e]ga prijazno sobo. Velika vročina. Klima Washingtona nikakor se ne dopada našemu Dragom. Takoj začeli razgovor. Dal sem mu sliko situacije v Washingtonu. Predmet razgovora je bil seve v prvi vrsti Miloje in vse[,] kar je povezano z njim. Obosja Miloja nič manj ko[t] jaz. Pravi, da postopa z new-yorško grupo poslancev ravno tako ko[t] z menoj. Skušal bo s Šumenkovićem stvoriti neko skupno platformo. Š[umenković] želi biti aktivnejši. Prikazal sem, kako je v Mačkovi »hiži« in posebno močno povdarjal, da sem nasprotnega mišljenja ko[t] Krek, ki ne vidi v Pešelju sploh nobene politične osebnosti. Nasproti smatram, da je upliv Pešelja in Mačka pogubonosen. Okolico Mačka je potrebno izpremeniti in to je mogoče izvesti samo na ta način, da se dovedeta v USA Torbar[1207] in Pernar,[1208] ki sta sedaj v Kanadi.

Dragi bil silno žejen in prinesel sem mu kozarec kiantija. Potem v Venezio in potem na spavanje. Popoldne sightseeng tour.[1209] Peš okoli White House in potem do State Departmenta. Dobro pivo iz vrčkov pila v onem baru na Pe[n]silvanija aveniji. Zvečer je dospel mladi Sava. Tako je izpadel prvi dan Draginega obiska precej skladno.

23. julij

Dragi polaže največjo važnost na združni projekt. Prepričan sem, da bo brat Aleksander sijajna akvizicija. Dragi pravi, da je v New-Yorku veliko število izbeglic, ki bi želeli samo eno, da bi se iz fabrike vrnili na zemljo. V New-Jersey so farme, ki so opuščene. Njih bi prevzeli izbeglice, čim jih bo bodoča zadružna institucija mogla podpirati s krediti. In tako bi se naj postopalo tudi v drugih okrožjih. Ako bi bilo to izvedljivo, vsa naša vprašanja so rešena in preko noči bomo imeli naš office sredi Washingtona. Smela zamis[e]l, pa ni neizvedljiva. Naj bo oče pri tej stvari moj dobri vodeči duh. Samo druga Panonija to ne sme biti.

Čakal Dragija do 12.30 v svojem studiju. Ni ga bilo od nobene strani. Popoldne Maček na vrsti. Sprejem je bil skrajno ljubeznjiv. Še celo pogoščena sva bila; predsednikovica je prinesla balkansko kavo v džez[v]i in ledeno vodo, čast, ki se mi nikdar ni pripetila. Najprej 27. marec. Položaj Dragega je bil lahek, ker je prinesel pri zadnjih volitvah več tistoč srbijanskih glasov Mačkovi listi. Ko je prišel Maček s tezo o paralelnem delovanju, je Dragi na precej energičen način izjavil, da tako paralelno delovanje je brezpomembno. Tako je ta pojem bil rabljen tudi pod Titovim režimom od vladinovcev in strank narodnega fronta, pa je dovedel do splošnega poloma. Maček kakor da je čisto pozabil toliko najine razgovore. Zopet je pogrel svojo staro histerijo, da vsi narodni odbori propadajo. Nato jaz: Tako strašno ni s Čeho-Slovaki. Imajo svojo lepo hišo, dobivajo vsak mesec lepo število dolarjev in pomenjajo vendar nekaj, medtem, ko mi pomenjamo nič. In to v dneh, v katerih je jugoslovanski problem na svojem vrhuncu. Značilno je, da nikdo ne smatra, da postoji ona tretja sila, to je mi. Nobeden ne imenuje Mačka, Kreka e tutti quanti. Izbira je samo danes med Stalinom in Titom. Nič tretjega ne postoji danes za USA. Nas nikdo ne čuje, nikdo za nas ne vpraša. Mi smo pozabljeni v kotu. Skoraj sem rekel, da je tako početje kriminalno od naše strani. Kako bomo mi to zagovarjali, ko pridemo domu. Tito se nam lahko smeje. Tisoč sijajnih prilik je, ki jih opuščamo. Ali Mačkova stara lajna je, da v teh okoliščinah ni mogoče ničesar napraviti. Stari pridigar pasivnosti v današnjem času, ki je poln dinamike, kakor nobena doba, odkar svet postoji. Dragi ni vprašal, kaj je s tripartitno izjavo.

Končni »razilaz« v popolni harmoniji. Bolje bi bilo, ako bi se skregali. Tako smo v večni megli.

1207 Josip Torbar st. (1889–1963), hrvaški pravnik in politik. Pripadal je najožjemu vodstvu HSS. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1208 Ivan Pernar (1889–1967), hrvaški odvetnik in politik. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1209 Ogled znamenitosti.

Na potu nazaj pritožil se, še Dragemu, da me je pravzaprav Maček stavil na laž, ker je nekako zatajil vse, kar sva razpravljala skozi mesece. Prepričan sem, da starega lisca končno bomo že zmotali. Samo, da zadružna stvar uspe. Ni bilo skupn[e] večerje z Dragim, kajti moral je Belajcu. Belajec mu izjavil, da oficijelni amerikanski krogi vodijo računa o tretji sili, in to v največji meri. No bomo videli.

24. julij

Spremljal Dragog na Kapitol. Pod kupolo tolmačil MayFlower sliko, na kateri Brewster ded s svetim pismom v roki. Bil je tiskar. Potem v office Kerstena. Tam se začel neploden razgovor o officiency[1210] Titove vojske. Zopet vračanje na stvari, katerem sem slavnemu Keyseru že tolikokrat tolmačil. Kersten se niti ni prikazal. Skoraj kakor da nas ignorira. Puerilnost tega razgovora je padla v oči Dragemu. Bil sem do skrajnosti razočaran. Evo, sem vzkliknil: S takimi teškočama moramo se boriti. Splošno narezumevanje. Čim bolj vulgaren in jednostaven si, tem bolj je. Popoldne s Savom pri Mrs. Krog. Lepa Židinja je bila zgovorna, med njene besede. Ali comittmenta[1211] v nik[a]kem pogledu. Tako Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba. Popoldne je imel Dragi razgovor z Ilijom, ki je obeta[l] biti od pozitivnih posledic. Zvečer dobra večerja pri Gusti, oba razpoložena in vedno gledajoča v bodočnost. Na stanovanju Dragog se pojavil mož gospodinje. Bila najtoplejše pozdravljena od Južnega Francoza, Rogersa. Časti nas z likerom in bil silno navdušen. Sam je bil iz bližine Beaulieua. Amerikanci nikdar ne bodo ustvarili nekaj sličnega, kar so stvorili Francozi s svojim Beaulieuom. Amerikanci pač ne znajo in ne znajo st[v]arjati simpatije. In v tem pogledu so bili Francozi pač sijajni. Pred razstankom vprašal Dragega, kake instrukcije mi namerava dati. Molk. Tako pot Dragog ni dovedel do potrebnega razčiščenja. Pa ni bila zgorega.[1212] Izmenjaval[a] sva tokom treh dni vendar toliko medsebojnih informacij. Ta obisk me je precej osvežil

[1210] Strokovnost.

[1211] Zavezanost.

[1212] Hujšega.

25. julij

Zopet razgovor s Kersenom. Prinesel mnogo dragocenega gradiva. To povpraševanje, ali so podatki o jugoslovanski vojski točni, me je naravnost razžalilo. Moral sem reči: Ako Vošnjak [mora] nekaj trditi, to je globoko osnovano. Povabljen, da zvečer prisostvujem hearingu pred Committee on International Affairs Ho[u]se of Representatives.[1213] Na vrat na nos vabilo na večerjo pri Jankoviću-Popoviću. Skušal sem jedno in drugo kombinirati. V naglici večerja v baisementu. Potem hajdi v kongres, kjer je bilo še čakanja. Seve se pojavila Mrs. Bolton. Še druga kongreswoman Mrs. Keeley (iz New-Yorka). Ova poslednja, vidi se, ostra ženska. Ima Hunter College. Tudi naša Lucie je študirala Political Science[1214] na Hunter College. Najprej je prišel na vrsto naš Kersten. Vse preveč splošno. Niti Kumanudi niti Tito nista prišla na red, kako[r] se šika. Mrs. Bolton se vmešavala v debato. K[e]rsten s svojim adjutantom odšel. Potem hearing zastopnika Farm Bureaua[1215] iz Federation of labour[1216] glede pomoči Evropi. Poleg Jaivitsa član parlamenta in odbora, ki je napravil to, kar Kersten ni napravil, to je[,] odločno je naglašal, da se pomoči ne sme dajati brez postavljanja političnih pogojev. Atmosfera je bila prav familiarna. Okoli potkovaste mize sedijo člani, izza njih pa maloštevilna publika. Vse javno. Sijani dokaz amerikanskega javnega prakti[ci]ranja političnih zadev. Vtis je bil jako dober. Opažal sem samo, da so člani neizvežbani v svoji pravni in moralni obliki. Kraj je bil okoli jednajste. Ker sem se vračal skozi oni del Washingtona, katerega opisujeta Lait in Mortimer v škandaloznem bestselerju »Washington-confidental«[1217] kot vrhunec pokvarjenosti, ustavil sem se tam v spodnjem delu 9[.] ulice. O kakem nočnem življenju ne duha ne sluha. Jedino dve nedolžni burleski v sosedstvu jedinega gledišča v prestolnici sveta, Gayty. To je vse. Toliko hrupa za prazni nič. Ali »greed«[1218] za denarje. Odvratna črta. Nesrečne »government

[1213] Odbor za mednarodne zadeve Predstavniškega doma.

[1214] Politična znanost.

[1215] Kmetijski urad.

[1216] Zveza delavcev.

[1217] Washington – zaupno.

[1218] Pohlep.

workers«[1219] so gor plačale. Vse so kurve.[1220] TO so best selerji. Sramota biti best seller.

28. julij

Krek me jako razočaral. Nazval ga telefonsko. Kalan mu je baje rekel, da ima Drnovšek že službo. Moj odgovor: S tem vprašanje Drnovšek ni rešeno. K[rek] sam ve, da mi je D[rnovešek] potreben tu v Washingtonu. K[rek] niti ne ve, da postoji prošnja Drnovšek. Je pač kriz[a]. Free Europe je klerikalna trdnjava. Trdnjava je pa že taka.

Ta dan me je zaslajalo jutranje jahanje. Dane je sijajno skakal. Čutil sem se kakor prerojenega. Doma lačen in žejen. Hors d'ouuevres ori Maximu. 1$. Človek vendar je nekaj evropejskega. Vin rose sem si pa privoščil samo enkrat. Samo potem pa božansko spavanje.[1221] To je zdravlje za mene.

[Naprej v rokopisu]

10. avgust

Prijazno in ljubo pismo Kitty. Hoče priti v Washington in jaz pa v takem finančnem stanju … Zvečer Das pri meni. Predložil sem mu, da bi mi pregledal moje rokopise in podelila bi si honorar.

13. avgust

Nič in nič iz New-Yorka. Baldirova se izselila iz mojega studia. Izginila je s strojem kakor Kafra. H[o]tela mi vrniti ključ, ki sem ga nabavil na svoje stroške. Sploh čudna mladenka. Njen ded je komandiral bele v Sibiriji in bil ubit o bolševikov.

14. avgust

Brevster me izbegava.[1222] Kaj je pa za tem?

Svet je fino zamesil stvar radi onih $50, katerih odložena vrnitev je pomenila za mene to, da bi tudi Svet nekaj žrtvoval. Izročil me je zloglasnemu Justitzu, gazdi Titovega doma v New-Yorku. Čisto ameriško-slovensko. Seve radi tega silno razburjen.

15. avgust

Kako pametno, da je Kerstenov statement in dokumentacija v debelem zvezku od 1600: Mutual Security Program.[1223] Tako je stvar pokopana v tej ogromni knjigi. Praktični pa že tako, ti Amerikanci.

Prvi dokument: spomenica iz Jugoslavije, kjer se pravi, da že leta nikdo ne omenja Mačka.

Popoldne v IPU. V sobi Dimitrova sedela Kožuharov in Tupanjanin. Dimit[r]ov javno pred njima javil, da je dobil od Liberty National Bank opomin. Nato je skopi Kase vendar moral ausrukati ček 50$. Toda kaj je to? Silno mi je neprijetno, da ne morem izplačati Lucie. Vse krivi ti zlodeji v New-Yorku.

16. avgust

Veliki dogodek. Dragi mi je pisal, da je dal Dean ostavko. Pozneje sem čul, da so ga »firali«. Torej ta satanski tip je »dolijal«. Kombinacija z Eisenhauerom je vendar postojala, ker se pravi, da bo prevzet od štaba Eisenhauera. Če je to res, bo Evropa rešena, nobena nevarnost ji več ne grozi. Sedaj mi je odprta pot.

Niko Zupanič se mi je prikazal v snu. Tako živo, kakor bi živel. Samo, da ni umrl.

17. avgust

Kaj je amerikanski drug store? To je pa že res nekaj čisto amerikansko in to je res praktično do skrajnosti. Vse dobiš, kar koli rabiš v praktičnem življenju. Sijalice,[1224] špago, knjige, papir in celi stacioneri, metle, paste za čiščenje, časnike, revije, celo pravcata apoteka in tisoč drugih stvari, prepotrebnih za vsakdanje življenje. Na kauntru niso samo sladoledi, ampak cela restavracija. Bartenderi so pravi kuhari, četudi nimam pravega zaupanja v njihovo umetnost. Pač po amerikansko. Če hočeš sedeti pri mizi, tudi to si lahko privoščiš. Strežе te belo oblečena deklica. Samo to bi bilo še potrebno, da so kaki separeji, pa bi bil vrhunec. Seve nobene alkoholne pijače. Celi lokal je air conditioned in je v tej tropični vročini prava slast v njemu bivati. St. 11 »menu« je sijajna: samo razno sadje z delicioznim ledom. Hvalim te Empire drug store

[1219] Vladni uslužbenci.

[1220] Prostitutke.

[1221] Spanje.

[1222] Brevster se me izogiba.

[1223] Program medsebojne varnosti.

[1224] Žarnice.

in vse je hvaležno. Skozi druge stote grem na postajo street care, s katero so včasih peljem naravnost v Venezijo v 19[.] ulici. Veneziji nisem postal nezvest.

Končno avdijenca pri senatorju Wileyu. To je tisti, katerega sem že okrtačil v teh papirjih: Women Press Club. Bil je nesramen. Kar v predsobi me je hotel odpraviti prav robato. Bil je tako nesramen, da me je opomnil, da govorim preglasno. Rekel sem mu, da sem eden od »makerjev« Jugoslavije. Slednjič, to je po takem razgovoru sva se spravhala, da me bo sprejel v drugi polovici septembra. Izročil mu tržaško spomenico. S takimi voli se moramo bosti. Japonski novinar, ki je bil prisoten pri tej sceni, se je samo muzal v svoji azijatski superiornosti. Bil pri Shawu, ki mi je pravil, da je postavljen odbor poslaniške zbornice za preiskovanje Katinskih zločinov. Kočevski rog je še večja žrtva, pa nič. Omenil je, da bo potrebno vse polno prevajalcev. Potem bil v Musical Departmentu, kjer Spivacka, šefa ni bilo, pač pa njegov zamenik, ki je bil navdušen za našega Petelina. Pa prepozno je, da bi ga povezali z našimi jugoslovanski jubilanti v oktobru. Morebiti bom pa tudi koncert dosegel, kar bi bila ogromna stvar za slovensko stvar. Tako delamo na vseh poljih, pa brez cvenka v žepu.

18. avgust

Slavni cesarski rojstni dan. V Rogaški Slatini je bil vedno velik slavnostni obed in potem je bil konec sezone. Ta dan sem proslavljal v Washingtonu stanujoč v bivšem poslanstvu republike Avstrije. Popoldne – pravzaprav takoj po »noon«[1225] vpadel slučajno v Plaza kino, kjer se daval Schintzlerjev »Reigen«,[1226] »La Ronde«. Spominjal se svoje kavalerijske mladosti, katere nisem izkoriščal. Ti dunajski akordi so se me globoko dojmili.[1227]

19. avgust

Sestanek pri Dumenkoviću [Šumenkoviću]. Prisoten Gavrilović, kateremu posvečen moj obisk. Iznenadil me je G[avrilović] z vprašanjem, kako bi [bilo] stališče Slovencev v slučaju cepitve. Ali bi bili za tak položaj, kakšen ima vztočni del Pakistana, ki je nekoliko tisoč milj od[d]aljen od zapadnega. Moj odgovor je bil: Za mene se to vprašanje ne postavlja, ker smatram, da vse mogočnosti niso izčrpane. Povdarjal sem, da še nikdo ni vzel resno v pretres vprašanje amerikanske okupacije ozemlja, kjer je nevarnost, da pride do borbe med Hrvati in Srbi. Nadalje prihaja še v poštev preseljevanje. Zopet G[avrilović], da Hrvati ne bodo pristali na preseljevanje, ker bi jim to bilo v škodo. Celi razgovor mi se ni dopadal. Maček ima prav, da je G[avrilović] ekstremni Srb.

20. avgust

Nesrečna pot v Bethesdo. V začetku izgledalo precej dobro, dokler je imel Ohajec stvar glede posojila v svojih rokah. Rekel je, da naj čakam na izid. Nisem zastonj prišel v Bethesdo. Neizmerno mili predel. Kake prikupljive hišice sredi zelenja. Tu živijo najbrž srečni ljudje, me[d] eksulanti. Lačen postal in jedel jajca v eni onih stereotipnih restavracij. Ob 11[.] uri nič. Gotovo neko neumo telefoniranje brez inteligencije. Končno ob 12[.] uri. Neki ženski glas. Odbito. To je gotovo ena baba napravila. Potem šel v drugi loans biro.[1228] Tam mi je zopet neka ženska izjavila, da ne morem dobiti posojilo, ker nisem državljan. Pa Tito pa dobiva od Strica Sama.

Ona prva ženska je prišla z gromozensko neumnostjo, da bi dobil posojilo, ako bi imel – avtomobil. Do vrha vse te amerikanske neumnosti. Potem desperaten[1229] nazaj v mesto. Skočil v svoj studio. Neumne poteze usode: Medtem je ček že prispel. Nur langsam voran, dass die Landwehr nachkommen kann.[1230] Opoldne običajni stek pri Gustiju. Ne razburjati se.

21. avgust

Končno ta velikanski ček. Takoj ček za Lucie, ki je tako poštena, da niti čeka ni hotela sprejeti in vprašala, ali res lahko izplačujem. Kee je umrl. Bil je chariman Foreign Relation Committee[1231] poslaniške zbornice. Na njegovo mesto je prišla nje-

[1225] Opoldne.

[1226] Kratka pesem z refrenom.

[1227] Dotaknili.

[1228] Posojilnica.

[1229] Obupan.

[1230] Počasi napreduje, da lahko Landwehr sledi.

[1231] Predsednik Odbora za zunanje zadeve.

gova udova: prav reprezentativna Viržinčanka. Šla je na volitve in bila izvoljena.

22. avgust

Izročil Dimitrovu članek »The Slovene Peasant«.[1232]

23. avgust

Meni je tako zoprno politično razgovarjati v prostorih IPU. Pa G[avrilović] nato insistiral. Seveda hrvatsko vprašanje. G[avrilović] povdarja, kako bi bil postavljen problem, ako bi bile očuvane zgodovinske meje Hrvatske[.] Jedna subpozicija, da bi se razmere normalizirale in da bi imeli Srbi garancije za svoj obstanek. Problem »stišavanja duha« med Srbi. Maček beži od močne centralne oblasti. Omenil je enkrat pred leti slučaj Švedske in Norveške. Upadam, pa ta primera popolnoma šepa. Maček nima kuraže, pravi G[avrilović]. Interesantno je, kako Hrvati simpatizirajo z onim črnogorskim hohstaplerom Radulovićem, nazvanim[1233] Monti. Opozarja me na memoare Hassla in Canove spomine. Hrvati hočejo imeti čim boljše meje za slučaj odcepitve. Nato jaz: Največa napaka Aleksandra I. je bila, da je govoril o amputaciji. Circulus vitiosus.[1234]

Jako negativen razgovor. G[avrilović] mi predbacival, da sem profesor, ker nisem sprejel njegovih sentimentalnih argumentov glede žrtev in trdil, da se stvar pozablja. G[avrilović] se mi zdi precej blizu Draškoviću, kar sem tudi omenil. Da se »pokroftam«[,] šel k 400 na cocktail, Manhatan. Dolgočasen večer.

24. avgust

Kak namen imajo slavospevi Dragana Popovića na moj račun, kako me G[avrilović] stalno hvali. Kaj pa tiči za tem. G[avrilović] me je branil pred Fotićem, ki me je napadal. Moja situacija je teška. G[avrilović] je vsaj za mene v IPU, Maček je pa proti meni. To stvar bomo že morali energično prezentirati Kreku.

25. avgust

Zopet sijajno jašenje in skakanje na Daneu. Tako neprestano galopiranje, da se mi je nakaj kavalerijskega pripetilo. Nič hudega. Opoldne sijajni Hors d'oeuvrsi. Kako[r] da sem na konferenci mira. Pri Maxime me silne uštimavajo, posebno lastnica Ruskinja. Potem kupil šunko. Veliki izdatki.

26. avgust

Spomin na Nado v leseni cervi na Connecticut Ave. blizu 21[.] ulice. St. Margaret's Episcopelian Church.[1235]

Strašno. Nobenega odgovora radi njenega groba. Toliko pisem, vse brez odgovora. Zadnje pismo srbski soprogi Fraleigha v Rim in onemu kolfokteru, s katerim sem se sestal po inicijativi Cambell v Foreign Service Institute.[1236] Kaj to pomeni?

27. avgust

Obisk Laneu, ki se je vrnil iz Jugoslavije. Pravi, da njegov spis bo neprijeten za komuniste. Bomo videli. Gre za predavateljsko turo. Priporočal mu, da naj razmišlja, da naj Amerikanci vendar vzamejo v svoje roke pomirjevalno akcijo med Hrvati in Srbi. Rekel sem, da je on kakor ustvarjen za to, ker je bil zastopnik ZDA, ko se je delal sporazum. Nisem imel preveč časa, ker se je Laneu mudilo. Zopet seve vprašanje Drnovšek. Tito ni sprejel Lanea. Na Bledu je bojda razgovarjal tudi z opozicionalci … Peter me je obiskal v mojem studiu. Zvečer Popa pri meni z rumunskim profesorjem narodnega gospodarstva v Fordham. Govorili o prilikah v »Free Europe«. Obema se mudilo.

28. avgust

Sestal se slučajno s češkim generalom Hasalom, ki je v isti sobi z Belajcem. Pripovedal mi je, kako so nacisti mučili Šamala pred smrtjo v Berlinu. Stari izrek za šolske čitanke, da se ne sme nikogar proglasiti srečnim pred smrtjo. Kako je bil Šamal vsemogočen kot kancelar republike, srečan od srečnih. In potem pa tak pad.

1232 Slovenski kmet.

1233 Imenovanim.

1234 Začaran krog.

1235 Evangeličanska cerkev sv. Margarete.

1236 Inštitut za zunanje službe.

29. avgust
Izjalovil se je sestanek z Richardsom in Brewsterom.

30. avgust
Bil v officeu Kerstena. Keyser mi je pokazal amandment Brewstwera, ki je pa propadel. Taka blamaža: zahteva »special reference«[1237] za pomoč Španiji, Jugoslaviji, Zapadni Nemčiji. Kakšen polom je pa to. Sedaj razumem, zakaj je [B]rewstwer odbil, da me vidi. Delam na rokopisu na vse pretege.

31. avgust
Dovršil rokopis. Napisal zadnje poglavlje: »The World Mission of the Slavs«.[1238] Zadovoljen sem. Po noči čital »N. Y. T. Book Magazine«. Na prvi strani poročilo o knjigi Mc Donalda o Palestini. Slika skupno s predsedikom Izraela. Šinilo mi je nakaj skozi možgane. Torej končno najden. Ali [bi] mogel to izkoristiti? Ko sem zopet zaspal, prikazala mi se v snu Nada. Akt. Burna noč. Morebiti pomenja to prelom.

1. september
Nisem našel Dimitrova. Poiskal v Library of Congress telefonsko številko in naslov Mac Donalda v Bronxville.

2. september
Strašne plohe. Celi dan doma. Zvečer se odločil, da telefoniram Mac Donaldu. In res sem ga dobil takoj na telefon. Pride po 20. septembru v Washingtonu. Ima svoj office v Empire State Bldgu. Legel spat navdušen. Pa vendar mirno zaspal.

4. september
Moj vstop v sedemdeseto leto mojega življenja. Važen mejnik življenja. Sam samcat sem na pragu tega jubileja in v kakih naravnost tragičnih obstojateljstvih. Stojim kakor hrast nepremagan. Pogumnega naj razvaline zasujejo. Pa pogumno se bom boril do konca. Pogum mi ne bo nikdar manjkal. Ako bi oče, ako bi me Nada videla ta dan v Washingtonu. Samoubijstvo ali komunistično ubijstvo Adamiča.[1239] Končal je pač tako[,] kakor je živel. Nikdar nisem ga videl v življenju. Neuspeli »frustrated«[1240] tip našega kmetskega fanta, ki ga je zmešal svobodno zrak Amerike. Nekaj sem se pa vendar privoščil ta dan: V Dupont Circle predstava Wonderful Times.[1241] Nemčija cesarstva in republike. Deprimujoč vtis. Kakor orkan čas požira tolike osebnosti in kaj ostane … nič. Samo ljubezen in požrtvovalna predanost ostane.

5. september
Prišli čestitki Kiti in Bevca seve brez sedemdesetletnice. Kakor živim sam, sam sem tudi »strugnil«[,] kakor bi Nada rekla v sedmo desetletje. Sam sebi ne verujem, da je to mogoče.

6. september
Radi pota v New-York skušam stopiti v dotiko z Rene Santic radi njene izraelske sestre, ki izgleda še vedno ni v Ameriki. Pa nobenega odziva. Najbrž se še ni vrnila v New-York z letnega odmora. Precej zdvojen. Pa bo že šlo na kak način. Vedno se v pravem trenutku nekaj najde.

7. september
Precej dolg razgovor z Dimitrovom.

8. september
Zvečer obisk gospe Radin. Bilo čisto prijetno.

9. september
Razgovor Maček. Radi Trsta. Popolnoma soglaša. Bil iznenajen. Razmišlja in priporoča, da se obrnem Central-Estern European Committee,[1242] kateremu predsedava Nagy. Jako ugoden razgovor. Kakor da ni bilo disonanc sestanka Maček-Dragi-Bogumil. (V New Yorku je potrdil Dragi verzijo, da je nama Maček rekel, da je ta izjava fundamentalna.) Potom sva korakala Maček in jaz v pravcu katoliške cerkve. Tam prisostovala maši. Na potu pripovedal M[aček], kake izkušnje je imel v Sv.

1237 Posebne reference.

1238 Svetovno poslanstvo Slovanov.

1239 Alojz Adamič (Louis Adamič) (1898–1951), slovensko-ameriški pisatelj, publicist, urednik, družbeni kritik. *SBL*.

1240 Razočaran.

1241 Čudoviti časi.

1242 Odbor za Srednjo in Vzhodno Evropo.

Ivanu Zelenem s tamošnjim[1243] Židom. Maček je bil vedno velik jahač. Kot mlad advokat ni imel zemlje, ampak samo advokaturo. Potrebno mu je bilo sena za konja. Žid mu je obljubil, da mu bo po ceni pribavil sena. Kaj je videl in izkusil. Vzel je v najem neki travnik in potrebna je bila košnja. Žid je prevzel delo. Drugi dan so že neki muzeki tam pridno kosili in spravljali seno in drugi dan je imel Maček seno v kozolcu. Šlo je vse s filmsko hitrostjo. Kaj je bilo v stvari. Muzeki so se Židu zadolževali, pijoči v njegovi krčmi. Žid je na ta način izterjeval dolg, da so muzeki za njega delali. Tudi način delavne službe. Prav harmonično sva se razstala. Mož pač tiči v preteklosti. To je zlo. Popoldne razodetje: Par korakov od naše hiše je privatna galerija Philips. Cela hiša je prav intimno name cena, kar daje galeriji prav poseben značaj. Sijajen Goya[.] Tak je bil sv. Peter, tipičen Žid in ničesar drugega. Pa se hoče zanikati židovske podlage krščanstva. In potem božanstven Goya. Tako dobro sem se počutil v teh prostorih. Elitna publika.

Zvečer je pa nenadoma prišel Glušič po mene. Pred vratmi je pa stal Acinov avtomobil. Par mesecev v Ameriki in že avto. Kaj pa mi?? Neki pač imajo srečo. Mlada srbijanska Slovenka v plenicah je prav mirna. Dolgo pripravljanje večerje. Potem prijetno sedenje pri čaši vina.

10. september

Moje razgovore z Milanom in Šumenkovićem bom sistematično beležil na drugem mestu. Ad vocem mržnja.[1244] To je argument, s katerim oba tako rada operirata. Telefoniral sem drugi dan Šumenkoviću: Bil sem v Zagrebu kot privatni docent, niti najmanje mržnje med Srbi in Hrvati nisem opažal. Pa prišlo je do frankovačkih izgredov, ki so bili uprizorjeni od tujih elementov. Živel sem 23 let v na[j]srečnejšem zakonu s Srbkinjo. Ne samo, da ona ni poznavala nobene mržnje napram Srbom. Ne, ona je vedno jemala Hrvate v zaščito, mono preveč po pojem okusu. Ko sem se vračal zvečer iz biblioteke, pristopi pri postaji tramvaja Jevremović ter mi pokazal številko Commentary, kjer članek Radice, v katerem napada »Free Europe« in predlaga čisto pametne stvari, kake sem že predložil v zvezi z IPU.

11. september

Sestanek z Richardsom odložen na prihodnji pon[e]deljek. Žalosten dan. Izgleda, da Legislative Appropriations[1245] niso nič izpremenile v pogledu Slav Division.

12. september

Telefoniral Yakobsonu, da bi se stvar razčistila. Vse zastonj, še dalnja neizvestnost.[1246] Poseta Lubeckemu, velikemu šefu katalogiziranja. Mr. Wilson, executive[1247] Knowlanda, še vedno nič ne ve o appropriations.[1248] Mrs. Dusty me noče pustiti izpred Brewstera. Veliko razočaranje. Tako je torej končala stvar z Brewsterom. Predložil je v senatu amendment glede posebne pomoči Španiji, Jugoslaviji in Zapadni Nemčiji. Amendment propadel. Izdal nas je.

13. september

Ako hočem v Princeton in New-York, moram dobiti posojilo pri Liberty National Bank, pri kateri sem stari dolg že odplačal. Podpis G. M. T. Strašno čakanje v IPU. Dolga konferencija Dimitrov-Balabanov. Nič opravil, nisem mogel dočakati. Popoldne Campbell, ki me je upoznal z Blackovim intencijam. Njemu ne smem izročiti rokopisa, ker je »reader«. Zvečer truden zaspal ko[t] klada.

Ta dan velikih razburjanj radi Trsta. Velika korespondenca iz Trsta. Tržaška lobi brez dolarjev. V tem je precejšnja naivnost. Vpreči moram Klevlendčana. Ali kako?

15. september

Na potu v stanovanje Belajca slučajno vstopil v Appartmetn House Carlyn. Največje presenečenje: na desku Zdenka. Potem prijeten večer pri Belajcu. Cela galerija slik: bosansk[a] čaršija. Moji spomini na Bosno. Bil sem ta večer silno

[1243] Tamkajšnjim.

[1244] Glas sovraštva.

[1245] Odobritve zakonodaje.

[1246] Negotovost.

[1247] Izvršilni organ.

[1248] Sredstvih.

zgovore[n]. Posledica pilule Terapeutic Vitamina. Nasvet Kitti.

16. september
Nedelja pisanje dnevnika.

17. september
Senat ni nič napravil.

18. september
Poseta Mrs. Messeril. Prilomastil Kirwan, ki me je takoj sprejel. Videlo se je, da mu stvar gre na nerve. Bil sem silno miren, on se je pa razburjal. Vidi se, da je moje pismo senatorjem zaleglo. Pritoževal se nad knjižnico. Trdil, da je Library of Congerss za – kongresmen. Ako vemo, kako malo čitajo poslanci vseh narodov, je taka trditev uprav herostratska. In v vprašanju je največja knjižnica sveta. Bog ve, kako izgleda knjižnica Kirwana, najbrž je tam katalog Sears-Roebuck. »Tračak nade«[1249] me vendar ni ostavil. Yakobson je obljubil pismo za Princeton.

Telefon Kreku. Denar, denar. Omenil sem, da sem čital v »Domovini«, da je tudi onih nabranih $ 7,000 v Clevelanduu za narodno obrambo. Krek se razburja. Pravi, da je ta denar za otročje vrtce na Koroškem …

19. september
Tržaško spomenico izročil Richardsu, predsedniku Foreign Affairs Committee poslanske zbornice. Pred menoj sprejet ambasador Argentinije. Mislil sem, da je to kak sekretarčič. Tak sem jaz bil kot mlad poslanik Kraljevine SHS. Pred tridesetimi leti. Richards precej provincialen, na vsak način ni spoljni političar velikega kova. Ali jako simpatičen, dobronameren, uprav šarmante[n]. Dolg razgovor, pa brez posebne vsebine. Obljubil, da bo čital spomenico z največjo pažnjo. Če bi Di Gasperi vedel, kaka je zarota proti njemu. V banki radi posojila. Moj Bog, koliko zamude. Največja zapreka, ker odplačila dajal nekaj dni kasneje. Seve ko čakam vedno tako dolgo na ček. Osli. Napisal pismo Trumanu radi Trsta.

20. september
V studiu. Kaka comedy of errors.[1250] Neinteligentna činovnica telefonirala Dimitrovu iz banke, seve nič ni dognala. Jaz sem pa takoj stvar razčistil. Stvar je bila urejena in svota izplačana. Spomenica Trst razposlana članom zunanjih odborov. Slično stvar delal v Glionu spomladi --- 1945. Nobenega napredka. Žuril krasnega jesenskega dne v Shoreham, kjer veliki zbor Židov; židovska ekonomska konferenca za izraelsko posojilo. Dobil Mac Donalda na telefon. Določil, da se javim drugi dan ob 9. uri. Delam fantastične načrte o sodelovanju z Židi.

21. september
Uredil stvari v banki. Zopet ima[m] nekaj denarja na svojem računu. Potem v Shoeham v sijajnem jesenjem sol[n]cu. Ob deveti uri Nas [Mac] Donald ni bil na telefonu. Vznemirjen. Mešal se med sinove Izraela, pa Mac Donalda ni bilo nijre [nikjer]. Slednjič ga našel v fashionable[1251] društvu na terasi hotela. Razgovor ni bil tak, da bi me navdušil. V Sorgasbord na lunch iz obupa. Čutil, da to ni bil uspeh. Nekaj tiči za tem.

Zvečer posetil film Zanucka »David in Betesda«. Prav se mi je dopade[l.]

22. september
Posetil Glušiča v bolniščnici Emergency. Čudno v Ameriki. Povsodi napisi: Hospital, to je, da naj bo mir na cesti, znotraj v bolniščnici je pa največji šum. Amerikanske bolnišnice me niso navduševale.

Kupil mizico z washroom za $1.50. Zvečer komemoracija smrti Petkova. Razni balkanski gikseri, na splošno stvar uspela, samo Amerikancev ni bilo. Deklamacije za notranjo konsumpcijo. Z menoj je bila Lucie in Philips. Lucie je rekla o Dimit[r]ovu, da takega človeka bi rabila Amerika. Sploh se je stvar silno dopadla njej. Potem v Plazo na cocktail. Tam dolg razgovor. Kar me je tiščalo, prišlo je na dan.

1249 Trohica upanja.

1250 Komedija napak.

1251 Modnem.

23. september

Celi dan rešavanje korespondence in urejevanje rokopisa za Princeton. Kreka ni. Poseta Laneu. Pa nesporazum, ni imel časa.

24. september

Popoldne potovanje v Princeton, naravno Greyhound. Lep sprejem v Princeton. Bus je stal precej daleč na cesti. Takoj priskočil dijak in vzel moj kovčeg. Potem v taksiju v Nassau Tavern, kjer ni sobe. Zgovoren, star, na pol glu[h] šofer, ki me je izpraševal, kdo sem. In ko je čul, da sem profesor[,] hajdi v Colonel Beatty House – osemnajsti vek –. Stara gospa in starudije, vonj preteklosti. Slika Lafayetta, v starosti bil silno grd. Polnoč. Duh zgodovine me je zibal v spanec. Tu je stanoval Lafayette[1252] l. 1824. Kaj mi bo prinesel prihodnji dan?

Vstal kakor kak mladenič. Tudi gospodinja zgovorna. Izgleda, da je zgovornost lastnost Princetona.

25. september

Dober breakfast. Dež. Imam dežnik. Najprej poset nove knjižnice, kjer Vošnjak iana slabo zastopana. Prva pot v Princeton Press gospodu Datusu Smythsu. Sprejem neobično[1253] lju[be]znjiv. Postal sem korajžen. Pa dobro sem pripravil Princeton. Nič improviziranega. Poseta s Campbellom je bila sijajna. Sreča: Princeton ravno rabi knjigo o Slovanih. Ogromen interes Smythsa glede mene. Opravičeval se samo, da bo čitanje trajalo precej dolgo. Upam, da sem zadel na pravega človeka. Prav nič navadne amerikanske vseučiliščne »okručenosti«. Dobil sem prav dober vtis. Silno deževje. Oblak se je udrl. Morebiti dobro znamenje. K Blacku v Dickson Hall. Glavni bodoči »reader«. Jako odprt značaj. Prijetno iznenajen. Prav nič harvardske znanstvene presertnosti. Jako srčen razgovor. Bil sem prijetno iznenaje[n]. Rekel sem tudi, da ne pripadam onim pisateljem, ki ne pustijo, da se pičica izpremeni. Izmenjava misli je bila prav srečna. Dovršil sem svojo misijo in hajdi opoldne na bus za New-York, katerega sem skoraj »missed«[1254] po neumnosti trgovca, ki upravlja »Greyhounds« v Princeton.

Nekaj tajinstvenega me je vleklo v New-Yorku. Ogromno mesto se je približevalo kakor ogromen polip. Zopet odšel v Wodrowu. Hitel v 95. ulico. Kiti ni doma. Potem »tumaral« po Broadwayu brez pravega cilja. Jedel dragi Salmon-sendvič in gledal news-reel, da ubijem čas. Zvečer me sprejela Kiti s »Professor«, kar se mi prav nič ni dopadlo. Pri njej prijateljica Kay, amerikanizirana nemška Židinja. Prinesel [s] seboj steklenico francoskega vina. Razgovor radi tujle ni bil posebno mikaven. Kiti pripovedala, kaj je bilo vse v hiši Peyser, čisto amerikanske dogodivščine okoli smrti poglavarja rodbine. Vse je bilo osnovano na laži. Peyser je imel drugo ženo in vodil dvojno življenje. Finančni polom. Kiti je pokazala svoje klobuke, ki so res mični. Pa ona je ja[k]o nadarjena[.]

26. september

Zgodaj zjutraj pri meni Aca Jevremović, ki mi je prikazal današnje stanje v »Free Europe«. Vse gre v novi smeri, da se opusti bedaste Deanove »research projecte«, pa da se dela nekaj praktičnejšega, kar bo bližje amerikanskemu življenju. Aca pa ni vedel povedati glavnega razloga, zakaj so Deana zapodili. Opisal mi je tudi ulogu Miss Hull, kakor da je ona glavni politični svetodajalec Jacksonu. Prva moja pot v »Free Europe«, kjer upam, da ni več »ghost« nesrečnega Deana. Ali taka strašila dolgo preživljajo dobo v tišini. Najprej v officeu Mac Donalda, ki ima svojo osebno pisarno v »Empire State Buildingu«. Sekretarica belo-črni melež. Ali je to v duhu MacDonalda? Bilo mi je precej čudno. Opoldne s Kitty lunch pri Larre, ki je baje bolj[š]i od Fleur de Lys. Nisem tega mnenja. Prav prijetno. Popoldne pa borba z Miss Hull. Vidno ji je bilo neprijetno, da sem napisal pismo Jackson in želel sestanek. Tu se nekaj izza brda javlja.[1255] Ona je jedini ostanek iz dobe Dean in najbrž ji ni prijetno, da bi prišla cela resnica pred Jacksona. Skoraj že dvomim, da bom prodrl skozi ta »Iron

1252 Marie-Joseph-Paul-Yues-Roch-Gilbert du Motier La Fayette (1757–1834), francoski vojskovodja in politik plemiškega rodu. Sodeloval je boju ameriških kolonij za neodvisnost. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1253 Nenavadno.

1254 Zamudil.

1255 Za hribom oglaša.

Curtain[«].[1256] Sramota. Vidno nerazpoložena, ko sem rekel, da bo Altschul se obrnil Jackosonu. To je fina demokracija, kjer človek, kateremu se je zgodila velika krivica, ne more, da z živo besedo zastopa svojo stvar. V hotelu sem bil kakor zadet od strele, ko dobim message sekretarice Altschula, da me bo sprejel neki Lieght (Leicht?), katerega nikdo ne pozna. Poražen. To sem torej dosegel s celo svojo taktiko. Mizeren rezultat. Zvečer pri Dragem. Nerazpoložen radi tega, kar se je zgodilo. Dragi me obvešča, da je akcija za predstavništvo v polnem razmahu. Čital mi pismo Dragiše Cvetkovića. Dizgustiran glede »Free Europe«, ali nisem »klonuo«.[1257] Leictha nikdo [ne] pozna. Nova zvezda? Pozneje prišel Omcikus. Obnovljenje spominov na Križevce in Nado. Razlikovati Omciskusa od kakega Srbijanca, čisto nemogoče. Pred odhodom Dragi pregledal nogo. Priporoča analizo urina. Na potu k tramvaju, mi je Dragi rekel v zaupanju, da ima dokaze, da Krek odgovarja Mačka od stvaranja reprezentacije. Po mišljenju naših Srbijancev bi moral Maček biti predsednik reprezentacije. D[ragi] vprašal[,] ali [je] pristal K[rek], da bi bil Ribnikar član sekretarijata. Ponovno je Dragi povdarjal, da je nama Maček v Washingtonu izjavil, da »pristane na predstavništvo, da bi Amerikanci tražili«. Tako se lovimo že leta na velikansko narodno škodo. In Amerikanci niso sposobni, da pritisnejo na gumb »push button«.

27. september

Najprej kolovratil Alkalaju, šefu sefardi radi Kitty. Dobronamerno dal mi knjižico o profesionalni organizaciji za židovske DP. Potem v »Epire«. Najprej v office Mac Donalda. Iznenajen, da sam Mac Donald ni »available« za mene. Sekretarici izjavil, sestanka z dr[u]go osebo nego je Jaccsonn sem si zaželel. Končno se vendar odločil, da grem na sestanek. Leicht je res licht.[1258] Jako intelektualen, židovsko inteligenten, o vsemu informiran, študiral je najbrž moj životopis. Postal je silno poz[o]ren, ko sem mu pravil o mojemu načrtu dela za IPU, kakor, da se nekaj sličnega pripravlja. Hlastno je posegel po moji »Agrarian Reconstruction after Liberation«[1259] kakor, da si je nekaj takega baš zaželel. Ni mi hotel vrniti »papera«. Izjavil sem, da je to draft.[1260] Prvo je bilo, kar ga je interesiralo, to je bil moj rokopis »Danube Valley Authority«. Pa seve tu je v vprašanju »Fortune«.[1261] Zdi se mi, da mu je dal Jackson jasne instrukcije. Zadržal je rokopis. No, bodemo videli. Nič več nobenemu ne verjamem. V celoti sem bil zadovoljen s to »avdijenco«. Moj Bog, kako smo se srozali.[1262] Sam na lunch »Fleur de Ly«. Stari spomini.

Popoldne v Forrest hill. Slavna seja glavnega odbora SDS pri Ribnikarju. Dolgo iskal po appartment-Houseu. Slednji[č] našel. Dolgo poročanje do jutra po sijajni večerji s francoskim vinom. Ta pa že ve, kako se šika. Navzoča Drnovšek in Antosijević, gotovo poljskega pokolenja, ki je mnogo pripovedal o Arkansasu. Skladni potek debate. O[b]vladal sem diskusijo, ki je bila končana ob 3. uri zjutraj. Utrujen v tube. Takoj zaspal.

28. september

Obiski: Jerič, Aca Jevremović in Drnovšek. Potem sestanek na Columbus Circleu z Lazarom Radivojevićem. Drnovšek mi izjavil, da so bili political adviseri[1263] v Trstu za Slovence, pa Washington je vse kvaril. Radivojević me povabil na lunch. Predlagal sem »Fleur de Lys«. Razgovor ugoden narodu slovinskemu, pa nič novega. Potem Gligoriju Taskoviću, ki mi je pošteno vrnil mojo »Borbo«. Tasković ni mog[e]l najti pisma Imre Kovača, ki je prav z madžarsko pa[p]riko zapapriciral svoje pismo na »Free Europe«, ki ga je vrgla na ulico, češ, da hoče politizirati. Izgleda, da je isti problem, kakoršen je bil pri meni, samo »mild«[1264] Vošnjak ni napisal papriciranega pisma. Potem v Wall St. Ako človek ne najde prave subway, to je hudičeva pot. Kako je vendar ogromen ta New-York. Slednjič vendar prispel v banko Morgan. Veliko presenečenje, kako sedijo vsi veliki funkcionar[j]i te banke svetovnega slovesa v neki, s steklom pokriti dvorani. Wassonova miza je na čelu in W[asson] je po-

1256 Železna zavesa.

1257 Klonil.

1258 Svetloba.

1259 Agrarna obnova po osvoboditvi.

1260 Osnutek.

1261 Bogastvo.

1262 Zrušili

1263 Politični svetovalci.

1264 Blagi.

kazal na [b]ližnjo mizo, ki je Morganova. Kako je tu vse jednostavno. Res veličanstveno v svoji priprostosti. Razlagal Wasson slučaj moj v Library of Congress. Prepričan je, da je to, kar dela Library of Congress s Slavic Division[,] »a crime«.[1265] Ko sem pa omenil, da ni njego[v] »Committee for advanced Slavic Studies«[1266] mogel sam izplačati teh gromozenskih 10,000 $, se je takoj ohladil in rekel, da načeloma ne more njegova privatna institucija finansirati knjižnico kongresa, javno ustanovo. To ni res, v Ameriki je vse mogoče. Tako sem odšel praznih rok. Prijazna večerja pri Kiti, sredi njenih klobukov. Kupil sijajni Vin du Pate iz Avignona. Spomin na Avignon: Nadica in jaz. Nič se ni zgodilo izrednega. Samo prijeten spomin na to večerjo. Sredi klobukov. Eden od njih je prišel teden pozneje v »Times«. Velika čast. Delo pač pride vedno na videlo.

29. september

Spavanje in kopanje. Relax, zaslužil. Dopoldne N. Y. Public Library. Tam Wasson, ki noče nič vedeti niti o manjši svoti. Rajićeva zgodovina in njegov uvod, ki ima svojo sociološko vrednost. Organski nauk tako jasno označen. Nepozabljiv Kovilj z Djurom. Rajićev barokni jezil me potresel. Bo lepo poglavje za knjigo. Obdelal tudi starega prijatelja Bobčeva. Sami mrtvi.

Potem Pan-American Air-Ways, kje[r] Drnovšek »labela«[1267] prtljago. Pa bomo že osvobodili. Pokazal mi je dopis SDS »Free Europe«, ki me ni naravnost oduševil.[1268]

Potem strašno in drago jedel v bližnjem Childu. Potem delal dalje v knjižnici. Sestanek s Kitty pred kinom, kjer se daje »Street car named Desire«.[1269] Umetniški film s strašnim koncem. Igralci prvorazredni. Glavni junak se pritožuje, da ga imenujejo »Polak«, ko je vendar »Pole«. Potem s Kitty v 85[.] ulico. Problem storagea je bil na diskreten način rešen. Dobra hladna večerja. Po večerji prišla sestra in sestrična. Odhod zvečer za Washington. Seve Grey Hound, ki je prispel zjutraj v Washington. Noga nekaj trda. Taksi, ljubeznjivi črnec me dovedel v 21. ulico. Legel v postel ob 5,30.

30. september

Urejeval svojo sobo, ki je istočasno office, spalnica in obednica. Genialno vse urejeno. Zvečer »Pia« s starim programom. Zopet moja slovenščina. Okresal Prešerena, ker je izjavil, da je »največ sveta otrokom sliši Slave«. To ni bilo res niti l. 1848, niti res 1951. Podatki v moji knjigi. Slaba večerja in dolgočasni ljudje.

1. oktober

»Freedom Union«[1270] je čisto blizu IPU. Našel sem samo sina Strieta. Dal mi je [m]nogo koristne literature in pa številke »Freedom Union«, v katerih so članki o dunavski federaciji, seve skoro vse v madžarskem duhu. Bo potrebno orati ledino. V IPU me napadel Dimitrov, da nisem povabil Kreka na komemoracijo Petkova. Nič takega mi ni naročil. Rekel je samo, da naj povabim »neke« Slovence. Med »neke« pa vendar ne spada Krek. Branil sem se na vse pretege. Potem doma računi po njujorških izdatkih. No, bom že izhajal. Zvečer v studiu. Nič novega. Jakobson je v New-Yorku.

2. oktober

Pri Laneu. Fini seri. Predstavljen Mrs. Lane, ki je šarmantna dama. Izjavil mi, da je demisioniral kot član narodnega odbora »Free Europe«, ker bo deloval v nacionalnem odboru Republikanske stranke. Prevelika tankočutnost. Prišla je velika bomba: Deane odpuščen radi »abnormality«.[1271] Prišla je resnica na dan: Homoseksualan, nekaj, kar sem že zdavnej slutil od samega početka. Ona scena v polutemi s S. pri Gafffenku. Vedel sem: »Wie viel es geschlagen hat«.[1272] In jaz žrtva te perverzne seme.

Popopldne pri Gannonu. Prinesel mokračo.[1273] Tako sam preiskal. Rekel, da je kakor pr[i] kakem »baby«.[1274] Torej vendar Deanitis od srca. Potem pri poslancu Poage radi Kumanudija. Izredno živ

1265 Kriminal.

1266 Odbor za napredne slovanske študije.

1267 Nalepka.

1268 Navdušil

1269 Ulični avto z imenom Desire.

1270 Unija svobode.

1271 Nenormalnosti.

1272 Koliko je udaril.

1273 Urin.

1274 Dojenček.

in ljubeznjiv. Pristal na postopek. Nekoliko poslancev in senatorjev naj se obrne Achensonu. Ne bi bilo umestno, da intervenira amerikanska interparlamentarna unija, kajti predsednik je Barclay in istočasno je on tudi podpredsednik USA. Imel sem prav prijeten vtis. Utrujen se vrnil domu.

Potem pri Adcinson, ki pravi, da je še vedno up. Vedelo se bo drugi ponedeljek. Opoldne pri Mr. Phillipsu, lastniku Phillips Galleries. Amerikanska aristokracija. Predniki prišli na Mayflower. Sijajen amerikanski tip, s takimi bi se lahko delalo v politikI. Nekaj neobično kremenitega in silno individualnega, kavalir od pete do glave. Stvar ne bo šla, ker so prostori zavzeti za toliko časa naprej. Sploh pa niso galerije za zgodovinske izložbe. Pač pa se zanima za čaršijske slike Belajca. Wiley me bo sprejel po closing[1275] senata. Popoldne pri Vorysu, ki predstavlja tip formalističnega pravnika iz Ohiea. Usajal se nad menoj, kakor da sem kriv za vse zunanjepolitične nezgode zunanje politike Amerike. Trst je drugi Gdans. Te filozofije ne razumem. Posebno danes Trst ne more biti vzrok, da bi [se] začela tretja svetovna vojska. Argument Campbella, da celi sistem ne deluje. Pravzaprav je še vedno bolje za Slovence, da so zavezniki v Trstu[,] ko pa če bi bili Italijani. To je vendar bolja garancija narodne pravičnosti, četudi za sedaj nezadostna.

4. oktober

Pri Mac Mahonu, predsedniku odbora za atomsko bombo, čisto prvorazredna osebnost amerikanske politične scene. Še celo office njegov nekako podzemski. Teško našel v podzemlju Kapitola. Nekaj tajinstvenega,[1276] smo blizu možem, ki odločujejo o atomski bombi, o tej najsilnejši činiteljki[1277] našega časa, in konečno odločajo o postoju naše civilizacije. Moj Bog, kam je prišlo človeštvo. Najvišji vrhunci znanosti in morebiti pred nami največi propad. Dolgo sem čakal, kajti v kabinet je vstopil Bradley, šef generalnega štaba, ki je ravnokar prišel iz Koreje. Na zofi je sedela neka dama, gotovo iz Connecticuta, države Mac Mahona, z dvema protekcionasima. Ko je Bradley šel mimo, nikdo se ni dvignil, rekli so suho: Goodby. Končno sem vstopil v kabinet. Najprej sem rekel, da si štejem v veliko čast, da sem sprejet od enega najbolj zaposlenih mož Amerike. Do skrajnosti ljubeznjiv. Samo včasih izbija neka naivnost. Takoj me vpraša, kaj delam v Washingtonu. Odgovoril sem mu: Consultant to the Library of Congress.[1278] Sicer stvar ni čisto točna. Ne vem, ali sem na razpoloženju, ali sem odpuščen, ali v rezervi, samo ena stvar je sigurna, da ne dobivam nobene plače. Tega mu seve nisem rekel. Začel sem mu pripovedati, kako je Spalajković[1279] plunil v obraz Leninu tam, ko so sedeli ambasador[j]i in ministri na šolskih klopeh Smolnega. Prej je pa rekel Lenin ali je bil Cicerin – vse eno –, da se gospodje motijo, ako mislijo, da za sovjete so merodavni zakoni starega mednarodnega prava. Za njih je v veljavi čisto novo pravo, sovjetsko. Tega pač zapad ne razume.

Potem sem mu govoril v svoji ekstazi, kako je bil Tito sprejet v Beogradu tistega strašnega 1. novembra. Tako sva izgubivala vreme, dokler konečno Mac Mahon ni rekel, da mora iti na diner. Stisnil sem mu v roke tržaško spomenico, katero je obljubil čitati. Obljubil mi je, da me bo ponovno sprejel. Bomo videli. Postal sem že jako skeptičen. Na vsak način dobrodušen človek, ki mora biti glavni pevovodja pri tako strašni stvari[,] kakoršna je atomska bomba. Zamišljen in skoro obupajoč o usodi človeštva zapustil sem te podzemne prostore.

5. oktober

Prepričal sem se, da moje spomenice niso prišle v roke poslancev in senatorjev. Dvojna je mogočnost, ali jih je nekdo ukradel ali so pa površni sekretarji ali še prej površne sekretarice pometali v koš. Nisem imel časa, da bi bil napisal pismo, ampak dodal samo vizitnico. To je pač[,] ko mora človek vse sam delati. Koštomaj mi je pisal pismo obupanega rodoljuba radi Trsta. Nič se ne dela. Ako bi videl[,] kako sem bil aktiven. Odpisal sem mu, da ga bomo imenovali za finansijskega delega-

[1275] Zaprtju.

[1276] Skrivnostnega.

[1277] Oblikovalki.

[1278] Svetovalec Kongresne knjižnice.

[1279] Miroslav Spalajković (1869–1951), diplomat in politik. Poslanik v Sofiji (1911), Petrogradu (1913–19), Parizu (1922–35). Med drugo svetovno vojno sodelavec Milana Nedića. Emigriral. Meštrović, *Spomini*, 516.

ta, da bo izvršil drive za Trst. To je najboljši odgovor. V House of Representatives in srečno se sestal z Javits, poslancem New-Yorka, inteligentnim Židom. Prava radost z njim razgovarjati. Tako visoko cenim židovsko inteligenco. Ta bo še najprej za svobodni Trst, samo, da nima preveč italijanskih volilcev. Popoldne IPU. Potem truden domu. Kelly, poslanica New-Yorka in predstavnica Tamany, me ni hotela sprejeti.

6. oktober

Lane je izjavil, da bo jako počaščen, ako pridem na proslavo Pulaskega, marcijalnega generala amerikanske konjenice, ki ima svoj spomenik na Pensilvanija aveniji. Bil sem prvi pred jahačem v bronu. Potem takoj Lane z gospo in neko damo. To je bilo vse. Čakali smo in čakali, od nobene strani Poljaki. Rekel sem, da so Jugoslovani pač v mnogem slični Poljakom, to bi se moglo zgoditi z Jugoslovani. Ob 12,20 nigro prinesel krasen venec Lanea in dobil svoj dolar. 12.30, 12,35 še nobenega Poljaka. Jasno, da je nesporazum in tako je slavnostni govornik z govorom v žepu moral oditi rebus infectis.[1280] Razišli smo se v dobrem razpoloženju. Obedoval v Balkan room z obligatnim dekanterom belega Delmar vina za 25 centov. Take bi morale biti cene vina in Amerika bi bila pravi raj.

7. oktober

Pri Kreku. Končno vendar dopuščen v svetišče. Predsednikovica še vedno na b[e]rgljah. K[rek] pristal, da se osnuje v Clevelandu odbor za odbrano slobodnega tržaškega ozemlja. Drugače pa še vedno jako rezerviran v pogledu tržaškega vprašanja. Misli kakor jaz, da je glavna nevarnost prešla. Samo slika je še vedno temna, ker je italijanski general bil imenovan poveljnikom balkanskega od[d]elka atlantske vojske.

8. oktober

Sestanek Dimitrov-Letrich-Vošnjak. Predmet diskusije moj predlog delovanja komisije za »agrarian affairs«.[1281] Ko sem rekel, da bi bilo koristno, da bi potoval Sandersu, je napravil D[imitrov] nevšečno opazko: »Pa vsak bi mogel potovati na tuj račun.« Tudi Letri[c]h je opazil neumestne opazke. Inače harmonični sestanek, pa nič dinamičnega.

9. oktober

Poseta grškemu ambasadoru Politisu. Zopet sem v svojem ambientu. Pa bil je Politis na konferenci mira. Užival je, ko sem mu pripovedal o Venizelosu.[1282] Ambasador je pokazal veliko spoštovanje napram meni. Mnogo ostroumih opazk v pogledu Amerike. Popolna jednakost pogledov. Tak razgovor je kakor lek na rane, katere Amerikanci otvarjao s svojim popolnim poman[j]kanjem vsakega smisla za tradicije in za ono, kar so drugi preživeli v borbi za svoj narod in za njih. Potem na južnoafrikansko ambasado, kjer me je prisrčno sprejel sekretar Botha, ki se je živo zanimal za IPU.

10. oktober

Prijeten večer pri Radinovih, ako ne bi bil prismojeni Nikolić, ki je strasten velesrbin. Ako bi ga slišal njegov plemeniti oče, ki je bil na Krfu. Dekadenca.

11. oktober

Pri gospej Thayer. (Moly), ki je prišla iz Jugolavije. Izvedel nisem nič. Samo rekla je, da je imela »a wonderful time«,[1283] kar me je naravno osupnilo. Brez vzgoje: V moji prisotnosti je rešavala pošto, kakor, da nisem prisoten. Ona je vazduhoplovni[1284] polkovnik v rezervi. Imajoči pred seboj tako vojaško osebnost, mislim, da mi ni treba biti skromnim v pogledu pijače. Imela je vse polno »hard drinks«.[1285] Izbral sem si Metaxov grški »brandy«, katerega sem seve po evropski navadi h[o]tel piti brez sode in leda. Odne[s]la je v gornje odaje veliko steklenico za mene, tako, da sem prisiljen bil, da pijem iz nje. Vsled česar sem polkov[n]ici izpil pošteno količino te dragocene pijače.

Ko sem ji govoril o projektu »settlement«[,]

1280 Z zadevo okužen.

1281 Agrarne zadeve.

1282 Elefhterios Kyriákou Venizelos (1864–1936), grški politik in revolucionar. Imenovan tudi oče moderne grške države. Bil večkratni grški minister. Wikipedia, spletni vir.

1283 Čudovito.

1284 Letalski.

1285 Močne pijače.

je hotela, da celo stvar najprej obravnavam s Fotićem. Lepa hišica v George Townu. Slavospev Lucie precej pretiran.

12. oktober

Pri Campbellu. Njegov Flattan nič napravil radi Nadinega groba. Zanimalo me je posebno, kedaj bo prišel Black iz Princetona v Washington. Zanimiva je bila Campbellova izjava, da je sporazum Tito – Rim v oblakih. Bil v uredništvu Chicago Tribune s člankom G. o Titovi vojski. Bil lepo sprejet.

Dodatek dnevniku ob 7.[1286] Od L[anea] sem izvedel, da je bil D[ean] vržen iz F. E. [Free Europe] radi »abnormalities«. Nakar takoj pojasnil, da je v vprašanju homosexualnost. Vedno sem bil prepričan, da je mož perverznež, kar sem svoječasno odkril že Dragemu kot psihiatru. Stvar me čisto nič ni iznenadila. In moje trpljenje. Vsaka institucija odgovarja za svoje nameščence in D[ean] ni bil nič drugega ko[t] nameščenec. Usodepolno za mene[,] ko sem ga zasačil pri Gafenku v toplem stisku roke s S. v nekem diskretnem temnem kotu. Odkril sem Kreku zadevo. Pristal je na to, da pokrenem[1287] svojo stvar v »Free Europe«.

13. oktober

Teden po ponesrečeni komemoraciji Pulaskega[1288] je pa bila prava komemoracija. Mnogo Poljakov, amerikanska vojska. Pulaski mi mora biti simpatičen. Kavelerist je bil. Prisoten Bor-Komarovski,[1289] junak podzemne Varšave. Predstavil sem se mu. Jako skromen, pa tudi po izgledu pravi junak. Izrazil je upa[nje], da osvobojena naroda jugoslovanski in poljski bosta složno nastopala v novi svobodi. Mikolajcik prisoten, ali ni govoril. Prav veličastno, glav[n]o ulogo je imel Lane, kateremu sem izjavil, da želim se sestati z Grewom.

14. oktober

Priprave na pot v Kentucky. Moram se tudi brigati za izlet v Beltvill IPU, ki bo 25. oktobra. Zvečer koncert v Philips Gallery.

Zelo intelektualna publika. Slike so diven okvir koncertu. Užival.

15. oktober

Seve zopet Grey Hounds. Popoldne odpotoval. Pot skozi Virginio diven. Pokrajina skoro kakor v Sloveniji. Kako lepo tradicionalno mestece s svojimi starimi hišicami je Leeville. Okrog Berryville neznansko mnogo jabolk. Neizmerna harmonija v tej jesenji prirodi. Virginija pač ostane Virginija: južna država. Prestopanje na meji Virginije. Zjutraj prispeli v Cincinnati, trdnjavo Tafta. Busy tovarniško mesto. Okoli devete ure prispel v Lexington, središče »blue grass«[1290] okrožja. Odnesel kovčeg v Hotel Lafayette, kjer vse spominja, da je Lexington važen konjskošportni center USA. Moj introitus[1291] v Lexington ni smel izgledati proletarski. Takoj sem priklical profesorja Sandersa, še mladega balkanologa, ki me je takoj peljal na svoj dom, kjer sem bil toplo sprejet od njegove soproge. Najprej zakasneli breakfast. Prenočišče v malem studiu, ki je kar do stropa poln knjig o Balkanu. Pravo uživanje. Predložil sem vožnjo v kako konjsko farmo. Izbrala sva Calumet Farm. Zopet užitek se voziti skozi to pokrajino s slavnim »blue grass«, ki upliva takoj sijajno na konjska kopita. Nekaj podobnega je v Lipici, kjer pa upliva Kras in njegovo skalovje tako izredno na konjska kopita. To[,] kar sem videl na tej farmi[,] presega vse. To je carstvo žlahtnih konjev, od kate-

1286 Pravzaprav gre za 2. oktober in o tej zadevi je takrat že pisal.

1287 Sprožim.

1288 Kazimierz Michał Władysław Wiktor Pułaski of owlepowron (1745–1779), poljski plemič, vojak in vojaški poveljnik, ki je bil skupaj s kolegom Michaelom Kovats de Fabriczyjem imenovan za »očeta ameriške konjenice«. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1289 Grof Tadeusz Bor-Komarowski (1895–1966), poljski general in plemič. Med poljsko-rusko vojno je bil poveljnik konjeniškega polka. Po okupaciji Poljske je od 1941 in 1944 vodil Armio Krajowo (med drugim tudi med varšavsko vstajo 1944). Oktobra 1944 je bil ujet in je ostal v nemškem ujetništvu do konca vojne. Nato je bil do 1947 poveljnik poljske armade v izgnanstvu, nakar je postal predsednik vlade v izgnanstvu (do 1949) in bil kasneje (1956–66) tudi član »sveta treh«, ki so predstavljali izgnansko (demokratično) Poljsko v opoziciji do begunskega predsednika Augusta Zaleskega. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1290 Modra trava.

1291 Vstop.

rih vsaki skoraj je vreden milijon dolarjev. Za skok na kobilo se plača $ 5000. Fantastično. Ni mi treba pač omenjati, kako sijajno so urejeni boksi. Izgleda[,] da imajo konji svoje salone. Nega konja je tukaj izvedena do najvišje stopnje. Taka konjska farma mora požirati ogromne svote denarja. Samo ena stvar mi ni bila všeč. Nisem mogel priti blizu konjem, da bi jih študiral. Naivnež prinesel sem še celo [s] seboj v to mesto svoje brices. Potem nazaj v mesto v blestečem solncu. Potem prijeten lunch z domačinovo predhodno volitvijo. Sanders je sin pastorja, ki živi v Lexingtonu. Napisal je Balkan Village.[1292] »New York Times« ni prinesel ocene. Totschweigen.[1293] Popoldne govorila o knjigi o kolektivizaciji. S[anders] bo imel prihodnje šolsko leto takozvano »sedmo leto«, v katerem amerikanski profesorji so osvobojeni predavanj. Dogovorila sva se, da bo Sanders svoj »sabatical«[1294] uporabil, da napiše knjigo o kolektivizaciji. Knjigo bi izdal »Kentucky State University Press«. Tako bi bila stvar rešena. Kar se pa tiče kratke brošure, bi jo mogli sestaviti na osnovi njegove razprave v Analih in dal bi svoje ime Ethridge. Zvečer sva gospa in jaz dolgo sedala. Pripovedala mi je o amerikanski šoli v Sofiji. Oče Blacka je še sedaj rektor Robert Collegea v Carigradu. Black je po materi Bulgar. Mrs. Sanders in profesor sta se seznanila na amerikanski šoli v Sofiji. Od tod balkanska povezanost obeh. Popoldne v Department of Sociology univerze. Tam našel amerikansko zgodovino sociologije, kjer izvrstno in obširno obravnava moja omladinska bolezen Gumplowicz. Sanders me predstavil svojim sodelavcem. Pri dinneru zopet cela mala družina okoli mize. Sanders ima juanškega dečka in prijetno hčerkico. Mnogo razgovora in potem sijajno spavanje. Zjutraj pred breakfastom sem pa takorekoč za mene katalogiziral Sandersovo balkansko knjižnico.

16. oktober

KSU[1295] je meni ena najbolj simpatičnih, kar sem jih videl. Nekak južni značaj je lasten celemu ansamblu, univerzi, kampu, dijakom. Tu bi hotel predavati. Opoldne sociološki lunch. Prisotni vsi člani departmenta. Razpravljali so zadeve departmenta v neprisiljeni obliki. Po nesreči je eden mlajših omenil Jana s Tomašem Masarykom. Večje nesreče ni bilo. Na kraju sem si dovolil kratek nagovor. Potem v odelek za kmetijstvo, kjer sta mi dva strokovnjaka napravila pregled, koliko delovne sile je potrebno za manjo farmo. Navedel sem podatke naših new-yorških kmetovalcev, ki so radi svoje evropske starokopitnosti izzvali meni neprijetno začudenje. Celi Hamilton načrt izgleda nerešen. Sam sem bil v nepriliki. Popoldne potvanje v Colombus [Columbos]. Sanders me spremljal na Grey Hound kolodvor. Izgleda, da tudi on često potuje s tem demokratskim transportnim sredstvom. Toplo slovo. Dobil sem iskrenega prijatelja. Ponoči skozi Cincinnati, ki je bil razsvetljen. Okoli polnoči prispel v Colombus, kjer vse prenapolnjeno radi konvencije »dealerjev«[1296] s tobakom. Važna gospoda. Lutal iz hotela v hotel, dokler se nisem odločil, da prenočim v lobi Southern Hotela. Hvala Bogu ogromna fotelja, v kateri sem čisto dobro spal, dokler me ni nočna portirica, debela dama, upozorila, da se moram oddaljiti, ker časa pride, ko bodo ogromne črnke začele svoje čistilno delo. Dober breakfast v restavraciji. V lobi hotela je sledeča značajna spominska plošča: Great Souhtern Fire Proof Bldg.[1297] in Opera House. 1894–1896. Schlee. President, Thurman, Vice-President. Reinhard, Treasaurere, Bliss, secretary, Hoster, Lazarus. Sama nemška imena, meceni umetnosti.

17. oktober

Uspešno telefoniranje Lincolnu, ki pa ni v Colubusu. Okoli kapitola se »muval« in filozofiral o Slovencu, ki vlada danes iz tega ponosnega poslopja. Nekoliko me je streznila vrsta slik ohioskih guvernerjev, vsi pozabljeni. Kratki rok njihove vlade, vlade ljudstva, katerega kratkoročni zastopniki so bili: dve leti navadno. Kratka slava in potem … pozabljenje. To je demokracija. Najbrž bo Lauše ime, ki bo ostalo v amerikanski zgodovini. Grdina me je opozarjal, da sta v njemu dva člove-

1292 Balkanska vas.

1293 Zamolčali.

1294 Plačan dopust, podeljen učitelju za študij ali potovanje, tradicionalno vsakih sedem let.

1295 Kennesaw State University v Georgiji.

1296 Trgovcev.

1297 Velika južna požarna zgradba.

ka. Od matere ima toliko človeškega, krščanskega, mehkega, toliko dobrote in usmiljenja, nekaj, kar je pravzaprav tuje tipu amerikanskega politika. To je pa njegova silna moč. In hoc signo vices.[1298] Od očeta pa ima moč, vztrajnost, neupogljivost, politično prebrisanost. Točno bo 11,30 sprejet. Začetek Trst. Sprejel je tržaško spomenico, sam se ne more utikati, ker je governor Ohia. Hotel sem omeniti, da governeri njegovega ranga kakor Dewey pa tudi Lodge vodijo zunanjo poliko velikega stila. Dewey je nalašč prepotoval celi Dalnji vzhod. Pa nisem omenil. Potem moja lista intelektualcev, kateri naj daje »patronage«.[1299] Nekaj časa se protivil, potem se je pa udal. Nesreča v Ameriki je, ker je vse osnovalo na »patronage«, v Evropi se to imenuje vulgarno protekcija, naši ljudje pač ne pridejo naprej. Značajna je bila njegova izjava, ko sem mu izročil listo: »Mene zanima predvsem Vošnjak.« Tako je moje vprašanje prišlo v ospredje. Moram mu poslati papirje »Free Europe«. Ko je prišel na »mindros« Dean in ko sem omenil njegove »abnormalites«, je governor silil v mene, tako, da sem moral z resnico na dan. To je bilo presenečenje. Vprašal je, s čigavim denarjem [se] izdržava »Free Europe«, nato jaz: »Uncle Sam.« To je pa ugriznilo. Pred seboj imam pravo slovensko grčo, ki je sicer amerikanizirana, pa slovensko korenino je lahko spoznati. Opoldne slab in drag obed. Popoldne počival. Vila Columbosa v jesenjem solncu prav dobra. Doslej sem bil vedno v Columbusu v zimi. To je pa drug Columbus. Popoldne na campus radi naslova Glicka. V odelku za political science seve nagrajsal na neizogibnega Mansfielda, ki vodi sedaj veliko kampanjo proti trustijem radi »slobode besede«. Nekemu čudaku – pacifistu so zabranili govoriti. Radi tega velika afera. Mislil, da celi kampanji načeluje Mansfield, tako izgleda sam. Ko sem omenil Summer Session, se je mene takoj otresel, češ da snuje Fisher institut za srednji in bližnji vztok. Zvečer sijajen film: Old as you feel.[1300] Čisto moja historija: age limit.[1301] Kaj je napravil 65 letnik, ko so ga odpustili radi age limit. Fabula je grandiozna. Navaden tiskar izdaja se kot predsednik ogromnega podjetja. V triumfu je dočekan v lastni fabriki, kjer ga niso prepoznali. Na banketu drži sijajen govor, ki navdušuje celo Ameriko. Soproga ravnatelja se v njega zaljubi in se hoče ločiti od njega. Zabaval sem se neverjetno. Stanujem radi ekonomije v malem hotelu. Plačam dva dolara na noč. Publika seve daleč izpod mojega nivoa. Hitro zaide človek v Ameriki med proletariat. Kljub temu sem dobro spal, da bom prihodnji dan čil in zdrav pred tajkunom Lincolnom.

19. oktober

Izgubil sem svoj novi klobuk. V enem od velikih hotelov Columbusa – hoteli v tem mestu imajo tako čudna imena – sem prišel na poteri v storage[1302] hotela. Kako je to vse vendar velikopotezno v tej Ameriki. Za Ameriko srednji hotel ima ogromne rezerve vsega, kar rabi kak hotel. Prijazen telefon na domu Lincolna, ki je prispel. Eno največjih poslopij Columbusa bleščeče v svoji belini: Farm Bureau Insurance, grad Murray Lincolna. Takih luksuznih pisarniških prostorov še nisem videl. Povsodi debele preproge. Na hodnikih nadstropja, kjer je svetišče poglavarja, same slike Courrira in Ivesa, ki jih imam tako rad. Snežne slike. Pozneje sem izvedel, da so sami originali. Konji in konji. Kaj pomeni to v tem zadružnem miljeju? Da je glavni poglavar ljubitelj konj. Na tej struni bom sviral. Velika je moja misija: settlement nekoliko tisoč naših ljudi, in to na zadružni podlagi. Ako uspem, vse je rešeno, spašeni smo. Bodočnost se nam odpira na široko. Z nestrpnostjo sem čakal amerikanskega Miho Vošnjaka ali Avramovića. Slednjič se prikaže: pravi Jenki, suh, visok. Na pisalni mizi lepa skulptura konja. Začela sva pogovor s konji in to je bila takoj silna spona. Uspel sem popolnoma, da je postal zagret za naš projekt. Uspel sem bolje[,] nego sem pričakoval. Obljubil mi je, da je nam zasigurana njegova pomoč: dalekosežna izjava. Sam se je ponudil, da bo prišel na naš sestanek v Washington po prihodu Radina iz Nemčije. Zmaga je gotova. Predstavil me je svojemu asistentu Mooreu, vrlo simpatičnemu zadrugaru, ki me je peljal po celi ogromni zgradbi, ki je vsa posvečena zadrugarskemu osiguranju. To je

[1298] V tem znamenju sprememb.

[1299] Pokroviteljstvo.

[1300] Star, kot se počutiš.

[1301] Starostna meja.

[1302] Skladišču.

organizacija Farm Bureau[1303] ujedinjenja s kmetskim osiguranjem. Vidi se pri vsakem koraku, da je tu denar. V zgrad[b]i je okoli 3000 uradnikov. S posebnim ponosom mi je Moore pokazal sijajno urejeno kafeterijo kakor tudi prostore za reprezentacijo in razvedrilo. Vse teško solidno. Še celo v kuhinjo me je peljal. Stroj je tu že nadomestil hush-washer.[1304] Potem še v drugo poslopje za prodajo vsega, kar farmer rabi. Mislim, da sem si stvoril tu prijatelje. Potem takoj v taksi in na univerzo na sestanek s charimanom[1305] od[d]elka za zgodovino Fisherom. Na poti razmenil[1306] zadnjih dvajset dolarjev. Fisher jako simpatičen tip. Največji kontrast Mansfildu. Razumel je takoj, v čem je stvar. Poznav v precejšnji meri Balkan, ker je bil na Roberts Coolegeu v Carigradu. Tudi v Jugoslaviji je bil večkrat. Ostala bova v zvezi. Mislim, da bo to koristno poznanstvo. In ozadje Lauseta bo tudi zaleglo.

V jesenjem solncu nazaj v mesto. Izvrsten ribji obed. Moral sem se požuriti[1307] v hotel in potem v moj pacific Grey Hounds. Nisem vedel, da je ta del Ohio tako lep, pristna Slovenija. In vse pozlačeno od bleščečega solnca pozne jeseni. Divota. Srčkani domi ob cesti, zadovoljno ljudstvo sredi svojega prosperiteta. In v ozadju pa preži atomska vojska. Amerika, ti si pač civilizacija, danes najuspelejši objekt zapadne evolucije, vsem obrekovalcem v prkos.[1308] V Clevelandu seve nikdo na postaji. Kovačil je mislil, da prispem po železnici. V Columbusu v naglici brzojavki nisem dodal Grey Hounds. Vrnil sem se uradnici Westrn Union in takoj je telefonirala, da se brzojavka popravi. Ni pa bilo nič napravljeno. Na Kovačičevo stanovanje v taksiju. Neprijazna ženska otvara. Soba zatohla, vse čisto izbegliško. Šel na špageti večerjo v bližini. Slednjič dočakal Kovačičevo vrnitev. Razgovor nič poseben. Skupno spavanje. Postelj brez sveže posteljine. Drugi boarderi.[1309]

20. oktober

Najprej Grdini.[1310] Brzo sva se sporazumela glede Trsta. Tako mi sotto voce[1311] obljubil, da bo tudi denar na razpoloženje. Potem h škofu Tozmanu [Rožmanu], kateremu so farani sezidali pravo palačo. Kaj pa jaz? Pač cerkev ni za menoj. Rožman ljubeznjiv do skrajnosti. To je človek, kakoršen je po mojem okusu, rod Einspielerg. Škof navdušeno pozdravlja moj tržaški načrt. Potem v uredništvo »Ameriške domovine«. Na potu nazaj videl največjo sinagogo na svetu. Tu kakor v celi Ameriki bežijo belci pred črnci in Židi, ki se priseljujejo, hiše izgubijo vrednost. Črnci in Židi solidaristično držijo skupaj. Morebiti je pa Gobineau[1312] vendar imel prav … V uredništvu Debevc in Lipovec[1313] nista preveč navdušena radi moje spomenice. Lipovec si dovoljuje nekatere »vorlaut«[1314] opazke. Ali je to reakcija iz Spring Road, Eashington? Natisnili so spomenico Akcijskega odbora za odbrano Svobodnega TO [Tržaškega ozemlja]. Pa kdo je ta akcijski odbor. Krak [Krek] tega ni omenil v svojem pismu. Pozneje se je pokazalo, da je tržaški akcijski odbor, pa v Clevelandski radakciji je stvar izgledala mistična. Potem na kosilo k Sornu, kjer

1303 Kmetijska uprava.

1304 Pomivalni stroj.

1305 Predsednik.

1306 Zamenjal.

1307 Pohiteti.

1308 Navkljub.

1309 Meje.

1310 Josip Grdina (1892–1974), slovenski pisec, društveni delavec, organizator ameriških Slovencev. V clevelandski naselbini Westpark ustanovil »Slovensko katoliško podporno društvo presvetega Srca Jezusovega«. Kot soustanovnik vodi tudi slovensko podporno društvo »Valentin Vodnik«. *SBL*.

1311 Z nizkim glasom.

1312 Joseph Arthur de Gobineau (1816–1882), francoski aristokrat, ki je danes najbolj znan po pomoči pri legitimizaciji rasizma z uporabo znanstvene rasistične teorije in »rasne demografije« in za razvoj teorije arijske voditeljske rase. Svojim sodobnikom je bil znan kot romanopisec, diplomat in potovalni pisatelj, bil je elitist, ki je l. 1848 napisal knjigo *Esej o neenakosti človeških ras*, v kateri je trdil, da so aristokrati boljši od navadnih prebivalcev in so imeli zaradi manj križanja z nižjimi rasami več arijskih genetskih lastnosti. Encyclopedia Iranica, http://www.iranicaonline.org/articles/gobineau.

1313 Vinko Lipovec (1915–2019), ameriški Slovenec, urednik *Ameriške domovine* 1950–1980. V ZDA se preselil po drugi svetovni vojni, ko je bil rešen iz nacističnega taborišča Dachau. http://www.slovenci.si/znani-ameriski-slovenec-vinko-lipovec-v-102-letu-nazaj-v-domovino/.

1314 Predrzne.

sem bil zadnjič z Rudetom. Intenzivno sem mislil na Rudeta, ki me je imel jako rad. Nisem mislil, da se mu bliža smrt. In zares je umrl v prvih dneh novembra. Bil je vendar človek kljub vsem njegovim slabim lastnostim, ki mu niso dovoljevale, da bi prišel do prave veljave. Pa bil je vendar poln fantazije, umetniška duša, zabaven, človek na svojem mestu v javnem življenju. Seve Titovščina ga je dobila v svoje mreže. Seznanil se pri mizi z dr. Černetom. V uredništvo je predlagal Lipovec skupno akcijo za Trst z rudečimi. Takoj sem to odklonil, češ, da se moram o tem posvetovati predhodno s Krekom. Z Grdino in Kovačičem dr. Kernu v ordinacijo, ki ima rečni izgovor, da mora v Saint Louis na zdravniško konferenco. Srečen možakar. Bil je osupnjen, ko smo počeli govoriti o akciji za Trst. Potem k Zormanu. Isto skoro luksuzno urejeno stanovanje, kjer sem bil pred tremi leti ob Božiču. Zorman[1315] velikanski rabulist.[1316] Kake razlage je navedel, samo, da ne bi moral sodelovati. Najčistejša rabulistika.[1317] Izgubljeni čas. Dobra večerja z Grdino pri D[o]linarju, bratu kiparja Dolinarja. Asocijacije z Beogradom in Nado. Jako uspeli sestanek pri Astetu radi akcijskega odbora za Trst. Moje poročilo je bilo dobro in sprejeto z navdušenjem. Grdina predsedoval. Lipovec prišel zopet s svojim fantastičnim načrtom. Pa hitro končal. Vse šlo v redu. Grdina prevzel predsedništvo odbora. Odločni glasovi, da se morajo najti sredstva. Mnogo »Krogovcev« prisotnih. Po sestanku je pa prišlo v vino do besede. Prišel je Prezelj, ki izgleda mnogo boljše kot delavec v Ameriki[,] kot je izgledal kot general v Eboli. Veselo razpoloženje. Ta večer sem bil v pravem razpoloženju, pač sredina, v kateri sem vzrastel. Mnogo vina in občna veselost. Potokar, urednik »Zapiskov«, me je zapletel v dolgi razgovor. Želi, da mu napišem tudi o Masaryku, kakor sem napisal o Tolstem. Ho[č]em mu pa dati Gumplowicza[1318] in Meštrovića, tako da bodo zastopane vse glavne veje Slovanstva. Potem pa morebiti še Slovansko rapsodijo. Potem pa še v hrvatski nočni lokal, kjer izvrstno slovensko – štajersko vino, glas domovine. Tam bučna jugoslovanska glasba, Hrvati, Srbi in Slovaki. Nobenega srbsko-hrvatskega prepira. Poleg mene dr. Resman, ki mi postavlja mnoga vprašanja, na katera jaderno odgovarjam. Zadnji gosti, pa vendar ne prepozno. Nazaj v lipniški raj – gospodinja je iz Lipnice. Prijetna clevelandska uvertura je bil ta dan. Nisem omenil, da je rekel Grdina, da potrebujejo Clevelandčani človeka od inicijative in da bi moral biti v njihovi sredini. Nato sem promptno odgovoril, naj se mi osigura, da lahko letim v Cleveland, pa bom prišel. To je vprašanje tako malih sredstev.

21. oktober

V mestu radi telefoniranja. Spencer Irw[i]n se raduje, da sem v Clevelandu, pa žalibog nima časa v ponedeljek. Potem Grdini v teški misiji. Vendar izvlekel iz njega obljubo radi 50 $, pa kakor da sem mu zobe vlekel. Popoldne izlet v okolico, Grdina z nami. Prej čakajoč s Kovačevičem odkritje, da se smatra pri Astetu, kjer se najbrž dela javno mnenje Saint Clair Ave., da je bil Krek dober prijatelj Deana in da pad Deana bo tudi njega prizadel. Kakor da je strela šinila v mene. Divna vožnja v jesenjo prirodo. Avto podjetnega dr. Pfeifera, ekonomista. Šofira nas prav dobro. Žalostna clevelandska trgatev. Grozdje kislo. Hibridi v letu Gospoda 1951. Najprej pri baceleru, ki si ne more najti družice, čeprav je precej teški posestnik. Zapisal si podatke o obsegu farme. Potem Miheliču in konečno Makovcu iz Komna. Tam sijani ajmokac in še boljša potica. Navdušeni Primorci. Bilo je res divno. Grdina dobro razpoložen. Zvečer še Krogovcem na njihov tabor.

22. oktober

Zgodaj v mesto. Spravil prtljago v Grey Hound depot. Končno likvidacija v Grdinovi banki. To je trajalo dolgo, predno je bil ček napisan. Kakor da so v vprašanju tisoči dolarjev. Slab golaš

1315 Ivan Zorman (1889–1957), slovenski pesnik, glasbenik. Med 1. in med 2. svetovno vojno je delal v okviru ameriških slovenskih organizacij za pomoč domovini. *SBL*.

1316 Rabulist – tisti, ki zvito spreminja smisel besed.

1317 Rabulistika – napačno tolmačenje zakonov.

1318 Ludwig Gumplowicz (1838–1909), poljski sociolog, eden od ustanoviteljev evropske sociologije. Bil je tudi pravnik in politolog, ki je predaval ustavno in upravno pravo na Univerzi v Gradcu. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

pri Dolinarju. Popo[l]dne Whitmanu Council on World Affairs[1319] radi predavanja. Šetal se po Cleveland. Naročil sem Manhatan v baru, kjer so bili bartenderice same ženske. Ni znala napraviti pravega cocktaila in ni ničesar računala. Tako sem bil zastonjkar. Večerja pri Hrvatu Bireku, ki najbrž ni posebno navdušen za Mačka. Iz Velike Gorice je. Vlekel [s] seboj box z vinom in kranjskimi klobasami. Grdina me je peljal na Grey Hound depot.

23. oktober

Pomota v Pi[t]sburgu. Pomotoma vstopil v krivi bus, ki me je izkrcal v Washington Pa. Vulgarna okolica. Ali sem bil presenečen, da je tak Washington. Danilo se jutro, v pokrajini smo, ki je nakako slična Pohorju. Pokrajina me je iznenadila. Gettisburg ni daleč. Mnogo spominskih tablic. Pred Baltimoreom krenemo na desno. Največja bolnišnica na svetu Naval Hospital. Ob 12,30 konečno prispel v Washington. Nič neprijetnega. Truden, pa vendar takoj v IPU radi izleta v Beltville.

24. oktober

V Library, kjer prijazno pismo Webba, da se mene izbacuje iz studia. Jakobson se izvlačuje, Miss Cash precej nesramna. Čakanja na Jevremovića, Aco. Popoldne plačal bus. Vse v redu.

25. oktober

Izlet v Beltsville. Vse je klapovalo.[1320] Ogromen bus, 30 izletnikov. US krave, ki dajajo po 30 litrov mleka na dan. Vse v velikanskem razmerju, samo nobene gostoljubnosti. Nikdo od direkcije se ni pojavil. Nesramno. Bil je med nami bivši premier Poljske.

26. oktober

Zopet Websterijada, Webb, Shelve Colonel. Webb in Dean kakor dva rojena bratca. Vse negativno. Žalosten. Končno se odločim, da se javim Adkinsonu. Popoldne pri Kreku, kateremu sem referiral o Clevelandu. Odobrava. Predložil, da je potrebno za lobi Trst v Washingtonu najmanj za začetek 500$. Pristal. Potem v naglici dr. Gannon, ki pristal, da napiše poročilo o nogi. Zvečer supper Jevremović in Brasić. Moje poročilo o Colubusu. Nesreča: Lucie je skuhala suhe klobase. Pa vino Traminec je bilo božanstveno. Prijeten razgovor ugoden narodu slovinskemu poln nade.

27. oktober

Jahanje pa že tako. Jesenje sol[n]ce. Zopet pri mostiču »aufgablal« jahačico na reprezentativnem konju, ki je njena last. Miss Olson, naravno iz Navy, kakor da ima Navy posebne veze z jahanjem. Poldne na Hors d'oeuvres spavanje. Potem pisal pisma.

28. oktober

Pisma Ohio. Celi dan pisal. Važno pismo Lauschetu.

Stack Colonel se zopet razhaja. Hoče me vreči iz studia.

30. oktober

Pri Adkinsonu. Potučen. Ne popušča radi studia. Kar se tiče zaposlenja, mora čakati, dokler se vrne librarian iz Pariza.

31. oktober

Slučajno »nagrabusil«[1321] na velikansko švedsko razstavo knjige. Vse prav »mediocre«.[1322] Za to je seve denarja, za Slovane pa ni. Čisto v amerikanskem stilu. Jakobsonu poročal razgovor z Adkinsonom.

1. november

Z newyorškim argonautima v EEA, plan maršal. Tam razgovor s Hamiltonom, lastnikom posestva, katero hočejo naši zadrugari vzeti pod zakup. Senzacija. Ta osel, uradnik State Departmenta, je vprašal »ambasado« za reference. Tablo. Kaj takega se more samo v Ameriki zgoditi. Bil je tako unfair,[1323] da je takoj radi referenc zvišal zakupnino, to je, določil višjo, nego je imenoval agent, real estate.[1324] Neumnež je sam priznal, da on dela na »Marshal planu« za Jugoslavijo. Tako se

1319 Svet za svetovne zadeve.

1320 Vse se je ujemalo.

1321 Naletel.

1322 Povprečno.

1323 Nepošten.

1324 Nepremičnino.

izvejo državne tajne. Potem Judge[1325] Hulburnu, na bližnjem Jackson Placeu. Tam je vel drug veter toplina in prisrčnost. Dal je pravne nasvete glede obdelovalnih zadrug. Zvečer večerja v grškem restoranu. Brasić se zakasnil. Brasić ima nesrečno navado, da uporablja besedo Sir na nepravem mestu.

3. november
Še vedno pisanje v zvezi z Ohio.

4. november
Isto. V oficu Brewstera insistiral, da bodem sprejet. Famozna Miss Dusty (Prašna), to si in neusmiljena, če tudi attractive.[1326] Rekel sem, da je vprašanje življenja in smrti za Kumanudija. Mainečanka, nesramna in neusmiljena se je kar smehljala, pa do Brewstera me ni pustila, četudi je Brewster član Interparlamentarne unije in Kumanudi je bil predsednik Jugoslovanske parlamentarne unije. To Kalvarijo ne bom nikdar pozabil. Kumanudi naj pa bode svesten,[1327] da sem napravil vse, kar je bilo v mojih močeh, da se ga reši. Drugače pa naši Srbijanci. Gavrilović se sploh v stvar ni hotel spuščati. S Šumenkovićem sem se dogovoril, da bo obdelal Boltonico. Pa napravil ni ničesar in končno zanikal, da mi je sploh kaj obljubil. Šumenković in Trst, to je tudi posebno poglavje. Slučajno ga našel pri lunchu pri Rectorju, grški psevdo restavra[ciji.] Pripovedal mu o moji akciji za Trst. Na to on: Da-li se sečaš,[1328] da je nazval Harold Nicolson[1329] Trumbića idiota, ker se je zavzemal za Trst. Na to jaz: Ti se motiš. V Harold Nicolsonovi knjigi »Peacemakers«[1330] ni omenjen Trumbić, nego ja[z] sam. Sicer pa je pomen te sentence v tem, da je bil Nicolson slab prorok, ker ni bil sposoben, da predvidi, kak pomen bo imel Trst v mednarodnem življenju po drugi svetovni vojski. Moja opazka: Krnjević je pisal o Trstu. Nisem pa še videl Srbijanca, ki bi pisal o Trstu. Na to on: To je dokaz hrvatske megalomanije. Na to jaz: Bil je Vuk Karadjić, ki je pisal: Srbi svi i svuda.[1331] Zakaj Hrvati ne bi pisali: Hrvati svi i svuda. Obadve »lude«[1332] v smislu Preradovića imate prav. Vsi so isto.

7. november
Za Amerikance je čitanje časnikov in časopisov »entertainment«, zabava, medtem ko Evropejec čita, da se nekaj nauči, da si razširi obzorje. Temeljna razlika. Ne morem smatrati esenim narod, ki čita »comics«.[1333] Zastonj je bila borba inteligence proti »comics«, končno so zmagali na celi črti v amerikanskem tisku. Samo New-York Times je ostal brez »comics«.

8. november
IPU Bulletin je dolgočasno čtivo. To se pač urejuje[,] kakor je urejevana Freedom Union. Profesorsko. Dolgo klobase[,] katerih nikdo ne čita. To je že malo komično, kako odlaga Jakobson dinner v Cosmos clubu. Najmanj štirikrat odgodeno. Vsak se amerikanizira v tej blazni deželi.

9. november
Sestanek s Peterom pri Rectoru, da bo Boltonica izgubila italijanske glasove, treba pomisliti, da se pridobi za OGP slovenske glasove v Euclidu in morebiti v 63. ulici. Nisem odkimal. Morebiti bomo v[e]ndar napravili »Deal«[1334] glede Trsta. Trieste vaut une messe.[1335] Po silnih mukah našel vendar Briggs podjetje, ki mi bo sušilo kranjske klobase, ki niso dovolj sušene. V največjem dežju našel to podjetje, tam, kjer so namirnice[1336] na veliko. Taka mala stvar in tako komplicirana v USA. Zvečer sestanek z Lucie v »library«.

10. november
Vedri jesenjski dan. Pridružil se Miss Olsten, ki jaha svojega konja. Mnogo razgovorov tokom ja-

1325 Sodnik.
1326 Privlačna.
1327 Naj se zaveda.
1328 Ali se spomniš.
1329 Sir Harold George Nicolson (1886–1968), britanski diplomat, pisatelj in politik. Bil je mož pisateljice Vite Sackville-West. Encyclopedia Britannica, spletni vir.
1330 Mirovniki.
1331 Srbi vsi in povsod.
1332 Oba »norca«.
1333 Stripe.
1334 Dogovor.
1335 Trst ima sejem.
1336 Živila.

hanja. Te ženske, vse so iz navy USA, jahajo tako počasi. Vil je velik užitek. Nisva skakala z Daneom, čeprav je hotel. Popoldne božansko spal. Zvečer pri Belajcu. Sijajna večerja. Velika Filipika Belajca proti Petru vstarem stilu. Prav prijeten večer. Miss Jakšić me je peljal skupaj z generalom Pavlovićem do razkrstja Q St.

11. november

Nedelja. Bil pri Mačku. Sprožil željo, da bi v oči Titove akcije proti kmetom bila izdana izjava protesta. M[aček] precej »luckwarm«[1337] in pasiven. Kmeti bodo amerikanske traktore uničili potom svoje sabotaže. Ne boji se za kmeta, ampak se boji za agrarne proletarce, katere je pripeljal Tito v mesta. Potem se žurilo Mačku. Šel sem z nji[m] do busa 16[.] ulice. Očitno bil namenjen Kreku. To so ti tajni sestanki, brez mene.

12. november

Z Lettrchem pri Dimitrovu radi publikacije o kolektivizaciji. Sanders bil v debati. Med razgovorom izvedel sem lepe stvari. Tupanjan [Tupanjanin] je bil izza mojega hrbta poslan v Medison, kjer je bila neka konferenca o »tenure of land«,[1338] organizovane od State Departmenta. To je trajalo nekih štirinajst dni. Lepa stvar. Vse za mojim hbrtom. Vse kakor v stari Jugoslaviji. Ko sva bila sama, obvestil me je Lettrich, da je kot predsednik naše komisije mene predložil, ali šel je Tupanjanin. Zvečer še druga senzacija. Moj sestanek z Zdenko v Carlynu, ki mi je potrdila to, kar mi je izjavil pred potom v Evropo Sokić: da me je Krek denunciral pred »Free Europe«, da se[m] bil tokom vojske v Berlinu. S takimi ljudmi ni mogoče delati.

13. november

S Petersom v najsvetejšem Mrs. Bolton razgovarjal o Euclidu, kjer je 4,300 slovenskih glasov. Pravil mi je, da bo Boltonovica izgubila italijanske glasove, ako se bo zavzemala za Trst. Moje stališče: V Euclidu so neodvisni volilci, ki se opredeljujejo po simpatijah napram kandidatu, oziroma kandidatici.

14. november

A. D. [Ameriška Domovina] je prinesla uvodni članek o moji tržaški spomenici. Osudski bil v mojem studiu in izjavil, da sedaj ni čas za mojo nameravano vseslovansko akcijo. Od kod pa piha ta veter. Gotovo iz »Free Europe«. Pa tam se sabotira vse, kar je pametno. O[sudski] priporoča, da bi razgovarjal s – Krekom, Mačkom in Dimitrovom … O[sudski] je consultant[1339] »Free Europe[«.] Ob času tega konzultiranja je držal Jackson slavni govor, v katerem je osnoval »Sudetenland«,[1340] neodvisno Slovaško in pošteno oklestil Poljsko. O Jugoslaviji ni smel ničesar govoriti radi Tita. Če tega ne bi bilo, bi doživeli največje amerikanske čudeže.

15. november

Ponovno Petersove želje radi Clevelanda. Zvečer tolikokrat odložen Yakobsonov dinner v Cosmos, ki je prilično izpadel. Dobil legitimacijo »gosta«.

16. november

Bil pri urednici »Freedom-Union[«]. Obljubil članek o Trstu, kot članu bodoče evropske federacije. Interesantna, inteligentna žena. Potem pa pride na vrstu balkanska federacija. Zvečer v Cosmos Clubu, kjer »anniversary«.[1341] Cocktail pa[r] tija, mnogo dobrih stvari. Seznanil se s Finchom, ki je bil naslednik James Brown Scotta.[1342] Pošteno sem si privoščil koktele, da se malo maščujem Amerikancem, ki so pač tako negostoljubni. Napil se pa nisem. Domu sem prišel čisto trezen. Mnogo podnašam. Razna poznanstva napravil. Finch je dragoceno prijateljstvo. Seznanil se s Friderichom, Čehom, ki je povezan z International Bank. Tudi z nekaterimi visokimi federalnimi uradniki. To je dober start. Kako bi šlo vse sijajno, ako bi bilo več cvenka.

1337 Mlačen.

1338 Lastništvu zemljišč.

1339 Svetovalec.

1340 Sudeti.

1341 Obletnica.

1342 James Brown Scott (1866–1943), ameriški pravnik in pravni pedagog, eden glavnih zagovornikov mednarodne arbitraže. V Haagu je imel pomembno vlogo pri ustanovitvi Akademije za mednarodno pravo (1914) in Stalnega sodišča za mednarodno pravosodje (1921). Encyclopedia Britannica, spletni vir.

17. november

Zopet stack Colonel dela sitnobe. Mrs. Bolton interveniral. Samo ne vidim dobrega posebnega uspeha. Taka mala stvar: da ostanem v svojem studiu. Kako smo postali z malim zadovoljni.

Zopet sijajno jahanje in skakanje na Daneu. Spremljal sem mlado Mrs. Widemayer, soprogo uradnika State Departmenta, ki mi je tokom jahanja toliko pripovedala iz svojega življenja. Zimska priroda usred[1343] padlega listja, skozi katero si morajo konji krčiti pot, melanholična. Peters je odpuščen, to mi sama Boltonica javila telefonsko. Sedaj bo Miss Clug executive, ženska strahovlada.

18. november

Tokom tedna stopil v stik z Maddenom, ki me je takoj sprejel. Predsednik je Odbora za Katyn preiskavo. Predložil sem, da se preišče Kočevski rog. Pristal. Ako se ni prenaglil. Tudi Lane je prepri[čan,] da bi moral Kočevski rog s svojimi 11,000 žrtev moral priti na dnevni red. Bodemo videli, ali bo moralne kuraže.

V IPU moj predlog Dimitrovu, da kmetska zveza protestira proti početju Tita, ki vse dela pod zavezniško zaštito. Prisostvoval dolgočasnemu razgovoru Maček-Gavriloviću. Skrajna medsebojna ljubeznjivost, pa nič več. Pa nobene politične pogače iz tega. Na lunchu stalno v Cosmosu. Ne stalno, ali često. Dobra hrana. Ni čisto amerikanska. Stroj pokvarjen.

Bil pri Žiki na Patoricah. [Nečitljivo]: Soluni in prvič [Nečitljivo]. Vse pregaženo: Solun, 21. marec [Nečitljivo].

20. november

Smrt Rude Trošta. Bil je jeden dober človek. Nada ga je imela rada. Boem, pa mnogo tolikih boemov bi svet napravili srečnejšim. Bil popoldne pri Mačku v [Nečitljivo]. Prepričeval me je, da bi govoril s sekretarom Allena Dullesa. Allen je [Nečitljivo].

21. november

Pri Campbellu radi Kumanudija. Sporazumela se, da bi State Department izrazil željo [Nečitljivo], da se postopa s Kumanudijem, ki je bil na smrti kakor s Stepincem [Nečitljivo]. C[ampbella] sem prosil, da bi [Nečitljivo] in javnega mnenja, ako Amerika daje jugoslovanskemu kmetu stroje, da se z njim uniči [Nečitljivo] stan v Krekovnih.

[Dve strani v nečitljivem rokopisu.]

23. november

Bil v cerkvi sv. Margarete, episkopalni, da se zahvalim Bogu, da bo Nada mirno ležala v svojem grobu. Zvečer pri nas Baby Shower, amerikanski »folklore«. Dama, v drugem satnju sprejema darove za bodočega otroka. To je bojda Filips priredil za svoj nekdanji »model«. Moško in žensko društvo. Lucie je lepo sve priredila kakor vedno. Ali je to House Warming? Bila je i[n] Mrs. Luce, ki se vedno opravičuje, da me ne povabi. Ni bilo posebnega razpoloženja.

26. november

V »Cosmosu« sedel pri Lunchu nasprotno Pergleru in se nisva medsebojno spoznala. Potem pa živ pozdrav. Večni napad na Masaryka in Beneša. Mi toliko ne napadamo Pašića ko[t] on svoje.

Zvečer koncert v Philips Galleries. Prišla Danica Acin s svojim možem. Po koncertu, pela prav »mediocre« neka plava Nemica[1344] iz Kentuky, je Danica nam pela v hiši. To je samo orilo. Tak glas bi mogel zidove rušiti. Lucie je obljubila, da se bo zavzela za Daničin nastop. Bomo videli. Tržačanka trumphans.[1345]

27. november

Seve Stack Colonel Webb je drugi Dean. Oba slica talmi vojaška tipa. Hoče me izbaciti iz studia. V mojem sosedstvu Rand Corporation: klasičen nered. Ni žive duše mesece in mesece. Pri meni pa postopajo kakor s kakim šolarčkom, ali sedim v klopici. Neznosni ljudje. Niti Mrs. Bolton noče poslušati.

Slavni lunch za Trst v Cosmos Clubu. Rate. Ni prišel niti Calijarvi, niti Peters. Priovoščil sem si sam boljši lunch z ostrigami.

[1343] Sredi.

[1344] Plavolasa Nemka.

[1345] Trump fans – ljubitelji adutov.

28. november
Pišem Balkansko federacijo za »Freedom-Union«.

29. november
Krekova laž se že širi med Srbi. Seve sam nisem nič izdal. Moralo je to priti preko Zdenke. Moja krivica ni, ker stojim na stališču, da moram čakati na vrnitev Sokića, da pride do raščiščenja.

Locher telegrafiral iz Columbusa, da naj pojasnim svoje pismo in telefonski razgovor. Otročarija. Vse, kar govorim in pišem, je jasno ko[t] beli dan. Opoldne razgovor s profesorjem Hamiltonom v knjižnici Departmenta of Agriculture. Popolnoma složna, da za La Plata County[1346] najbolj[š]i načrt: duhan, svinje in perutnina. Pozdravlja načrt settlementa. Pismo Prekoršek, v katerem predlaga mene za podpredsednik[a] SNO.

30. november
Odgovoril Columbusu.

1. december
Divno jahanje v solncu in dobro skakanje na Daneu. Po jahanju kakor prerojen. Srečal Moseleya v H St. Mahal čisto neamerikansko [s] klobukom. Kaj to pomeni?

2. december
Privoščim si kak koktel v bari Kosmosa. Študiram člane kluba, pijuckajuče.

3. december
Sestanek s Petersom radi članka G. Kako gre pač to vse po polževsko. Opoldne sestanek s Perglerom, ki mi je podpisal pristopnico za Kosmos. Pa kje bom dobil $ 50 pristopnine. Žalostna nam majka. Kako je vse to smešno. In kako bi mogel tu v klubu koristiti.

4. december
Zopet briga radi članka o armadi Tita. Kočno odnesel klobase iz sušilnice Klogman. To je bila muka, da so se kranjske klobase pošteno sušile. Čim je nekaj zunaj koloseka v blaženi deželi. Dva brata Krogmana. Nemca, eden govori nemško, drugi ne. Prvi silno distingviran gospod v trdem klobuku.

5. december
Iz Trsta nimam nobenega odgovora. Nevšečnost radi dveh čekov. Ali je to res vse potrebno?

6. december
Prijeten grom iz jasnega neba. Princeton pismo. Rokopis sprejet, samo dva pogoja, katera lahko izpolnim. Radost. Prekretnica. Tudi Lucie je navdušena. Popoldne nisem mogel nič delati. Radi tega v State Department[,] da poiščem Whipplea, katerega nisem našel. Potem še v knjižnico in office gospe Bolton. Razgovor z Miss Clug precej negativen. Pa to ni pravi executive.[1347] Peters je bil na vsak način silnejši.

7. december
Prehlajen. Vendar radi Perglera v Kosmos, ker ga nisem mogel najti telefonski. Potem pa kar v postelj.

8. december
Ostal celi dan doma v postelji. Sitnobe radi telefonskega čeka. Telefoniranje dveh histeričnih telefonskih uslužbenk. Ali je vse to potrebno? Lucie mi je poslal[a] gor božanstveno kokošjo juho. Hvala ji. Mandić telefoniral, da je prispel v Washington. Da ga obiščem v frančiščkanskem samostanu. Kl[j]ub prehlajenju moram iti. Že zaradi Balića.

9. december
Nedelja. Mlade punce z molitveniki na poti v cerkev. Sestanek z Mandićem[.] Ni zadovoljen s sporazumom, hoče »suvereno« Hrvatsko z vojsko itd. Četudi nisem se spuščal v polemiko, vendar je tudi ta 100% Hrvat sam po sebi začel popuščati. Imam sestanek z Meštrovićem. Izgledalo je[,] kakor da hočejo frančiščkani kupiti »Život Krista« za njihovo prelestno »čašo« v Rimu. To bi skopi Amerikanci zaslužili. Popoldne zopet v postelji. Vesel, da se Mandić ni dotaknil delikatnega vprašanja.

[1346] Okrožje.

[1347] Izvršilni organ.

10. december

Končno realiziral ček. Slab obed pri Fan and Bill: govedina v sosu. Sijajno spavanje. Nikakor nisem mogel pravočasno prispeti v kn[j]ižnico. Dolgo čakal v vetru na tramvaj, tako, da sem sklenil, da grem na črno balkansko kavo v bližnji grški kafenion. Pravi grško-balkanski tipi kakor, da smo na Krfu. To je Amerika. Dobra večerja od ostankov. Končno vendar pot čista za New-York z ogromnim rokopisom. Kako pa bodo moje finanse to izdržale? Vedno pač »tour de force«.[1348] Jakobson mi izjavil, da v tem stadiu ne smem v Princetonu zahtevati nobene akontacije. To so pač te amerikanske nerazumnosti. Vse pripravljeno na pot. Vabilo k Webbu. Sestanek z Adkinsonom ob 2,30. Izjavil, da imam že svoje »arrangements«[1349] v New-Yorku. Takoj se zapopadel, da v vprašanju ni nič drugega ko[t] moj studio. Nobena druga bolha me ne bo ujela. Povsem pametno sem rezoniral. Ob 12[.] na postaji. Lunch v vlaku s črnci: kranjska klobasa in četrt steklenice vina. Tako smo pač navajeni. Pred četrto uro prispel v New-York. Takoj telefon »Free Europe«. Leighta ni, bo prisoten šele drugi dan. Torej moral vse odgoditi. Na novo stanovanje Kiti. Tam arhitekt Max. Pozneje Kiti, ki prav prijetna. Šel kupit hladno večerjo. Prijeten razgovor. Njen business napreduje. Bo imel na oglu pete in 54[.] ulice svoje okno. Napredek. Velika hladnoča in prijetno toplo v Woodrowu. Zmrzel prispel v hotel. Max je rekel veliko resnico, zakaj amerikanski sistem »patronage«,[1350] kar mi v Evropi imenujemo protekcija, ni v veliko škodo amerikanskemu gospodarstvu. Vse je v tako ogromnem razmerju, da škoda, povzročena od teh protekcijonašev, ne pride do končnega izraza. Radi te protekcije se morajo Evropejci tako teško boriti.

Vnosili so Kitin novi couch.[1351] Kljub vsemu skladen večer.

12. december

Zjutraj prišel Aca v hotel. Dolg razgovor[.] Odobrava La Plata načrt. Bojda bo Jackson odšel. Potem v »F. E.«, ki je nastanjen do jutri v neki Bowling Alley. Napravlja prav neprijeten vulgaren vtis. Sekretarica Tysona me inkvizitorno izprašuje, kaj hočem. To me vedno vznemirja. Pač nisem na to navajen. Potem dolgo čakanje, morali so dolgo konferisati. Niti assistant Tysona me ni sprejel. Takoj so me »fersibali« v Research Center, ki je v 57[.] ulici. Tam druga atmosfera. Holmes, nekak naslednik Deanov, me je ljubeznjivo sprejel. Res je »charming«.[1352] Vidi se, da je izginil Dean. Seve nič ni vedel o meni. Priš[e]l sem do prepričanja, da »Research« obdeluje problem federacije, seve nikako v tem smislu, kakor bi bilo Jugoslaviji v korist. Madžari zahtevajo razbitje Jugoslavije, to je, da bi Slovenija, Hrvatska, Srbija vstopile vsaka za sebe v podunavsko federacijo. Seve to je voda na mlin kat[o]liški cerkvi. V lepem precepu smo in Maček vodi nehote zločinsko politiko vsled svoje gandijske pasivnosti. Moral sem čitati lekcijo o izpostavljenosti slovenske teritorije, ki rabi hrbtišče na jugu. Italijani in Nemci se prav nič niso spremenili, ostali so to, kar so nam Slovencem bil[i] v tisočni borbi. Pri Amerikancih bo potrebno orati pravo federalno njivo. Je pač v njih glavah vse polno nerazčiščenih pojmov. Dogovorila se, da prihodnji dan prinesem rokopis. Prisoten ogromen oficir, ki je valet[1353] pri ljubeznjivi Amerikanki. Dragi mi pove, da so razgovori z Mačkom na mrtvi točki. Niti Cvetković, niti knez nista uspela. Stari noče. Skorajšnji razilaz. Izvrstni podvarak. Zvečer pri Jeriću. Strašno zmrznjen prišel na njegov dom. Izjavil, da nikdar pozimi ne pridem. Moral sem precej popiti, da sem se vrnil v normalno ravnotežje. Prisoten kapetan Vučetić, Jugoslovan iz l. 1918. Eppopeja mornarice s Tresić-Pavičevićem, Čokom e tutti quanti. Vučetić komendoval ladijo. Sentimentalni spomini na davne čase. Vendar nežno mi je bilo okoli srca. Dolga pot iz L. I. City v silnem mrazu. Pa vendar taksi do železnice. Gradnik bo dobil Jeričev paket.

14. december

Braschich pri meni. Moral sem držati pridigu Srbijancu, da se tako ne sme pisati. Kakor da ni razumel mojih argumentov. Potem moja kritika

[1348] Uspešen dosežek.

[1349] Ureditev.

[1350] Pokroviteljstvo.

[1351] Kavč.

[1352] Očarljiv.

[1353] Sluga.

njegovega rokopisa »Jugoslovansko zadrugarstvo v planskem gospodarstvu[«]. Samo čudil se je, s kolikimi dejstvi sem prišel na dan. Ta dan nisem mogel ničesar opraviti v »Slobodi«, ker se selijo. Kiti se popoldne ni javila. Zvečer seja pri Ribnikarju. Strašni sneg. Prispel čisto vlažen, pa skoro bi[l] v copatah. Ponujanje Titu v članku Tugomera Prekoršeka. To bi nam pa že še manjkalo. Teško mi je samo, da moram Tugomera razočarati, ko je dokazal toliko zaupanja v mene, kar dokazujejo njegova pisma. Pa članek je nesprejemljiv. Hotel sem ustoličiti Bevca kot razsodnika, pa ni šlo. Drugače prijeten večer. Na potu nazaj sneg se tajal. Strašne luže, v katere sem padel naravnost. Vendar se rešil iz te povodnji in srečno prispel v hotel, četudi brez galoš.

15. december

Obisk Blissa. Siromak še vedno nima službe. Poročal sem mu o moji akciji v Columbusu. Pravil mi je, da nekdo mu je rekel, da sem v Jugoslaviji širil »pronacistične simpatije«. Vem, da to prihaja iz Pepićeve kuhinje. Rekel sem Blissu, da bom to stvar energično vezl v roke. V zadnjem trenutk[u] kupil galoše. Potem na postajo Grey Hound in za Betlehem, kjer me je toplo sprejel Koštomaj. Gospa simpatična Mariborčanka s čistim mariborskim naglasom, kar je izzvalo pri meni domotožje. Prijetno razgovarjanje. Zvečer v lepem božičnem snegu v baro prekmurskega Slovenca, ki je hipermoderna. Samo nimajo pojma, kaj je vino: šmarnica. V divnem snežnem zametu nazaj v Jerryjevo hišo. Sijajno spavanje.

16. december

Zjutraj razgovor z Jerryjom, ki nima pojma o Gallusu Petelinu. V cerkv[i] sami Prekmurci: Vendi, pravi panonski Slovenci. Izvrsten obed, čisto po domače in poceni v bližnji gostilni, ki bi mogla biti v New-Yorku ali Washingtonu. Lastnik Prekmurec, ki je »gor zrastel« z Benkom. Potem pastoru dr. Stiegleru. Dostojanstven, pa nima pojma o slovenski politiki. Tega možakarja se ne more poslati v »Free Europe« ali v State Department. Precej je naiven. Seve feudalnost Jugoslavije. Nekako obvezati smo se morali, da nismo »monarhisti«. Kaj pa Angleži, Skandinavci, Danci, Holandci, Luksemburžani, Japonci. Strašna omejenost. Seve sem moral taktizirati, da sem ga ohranil v dobrem razpoloženju. Končni rezultat precej negativen. Bomo čakali na izhod volitev predsednika. Demokrat je, ali nima nobenega zaupanja v njih radi »grafta«.[1354] Popoldne vrnitev v New-York. Harmoničen week end. Ni mi bilo žal. Zvečer nobene vesti od Kiti.

17. december

Zjutraj v Wall St. Tam sestanek v Morgan Banki z Wassonom radi enventualnosti, ako bi F. E. odbila revizijo rokopisa. Mera ostoroznosti. Potem crucial[1355] pot v Fifth Ave. V oblakoderu[1356] vprašam za Altsula doorkeepera.[1357] Vedel je številko officea. Dobro znamenje, če možakar ve takoj številko v zgradi, v kateri številke do 1000. Neka Overbrook Foundation povezana z Altsulom. Iz officea diven pogled na Central Park in Fifth. Altsul najprej v nedoumici, ali sem povezan z Radio F. E. Potem tolmačil, da samo želim sestanek z Dolbearom. Moral sem v bližnjo sobo, kjer so bili zemljevidi vseh kontinentov. Razgovor z Dolbearom je bil kratek. Vstopil je Altsul v sobo zemljevidov in mi javil, da me bo Dolbear sprejel prihodnji dan. Vse urejeno. Nič brez Židov. Pa za Altsul je ambasador US v Izraelu Mac Donald. Zvečer pri Kiti. Prijetno sedevanje na novem kauču in srčen razgovor. Pokazal sem svojo izčrpano čekovno knjižnico. Vse prav prijetno. Potem v Brooklyn na sejo pri Drnovšeku. Gospa Sonja prava Primorka. Po obilni večerji v domačem stilu seja uredniškega odbora »Domovine«. Pristal sem, da se članek Pustoslemšek ne more tiskati. Po prijetnem razgovoru pa ven v veliko zimo.

18. december

Zgodaj že v novo postojbino slobode, F. E. v 57 ulici. Poslopje ni posebno simpatično, vselili so se včeraj. Jacko[b]son je sklical celo vojsko uradnikov v neko kino gledališče, da jim drži govor. Dolgo čekanje. Končno avdijenca Dolbeare. Bil sem tako previden, da nisem predložil zdravniškega spričevala Gannon. Šlo je vse z ogromno brzino. Rekel

1354 Cepljenja.

1355 Pomembna.

1356 Stolpnica.

1357 Vratar.

sem, da za zdravniško nego bi prosil za več[j]i »stipend«. D[olbeare] takoj pristal na to in telefoniral Holmesu »to lift«.[1358] Potem je najbrž Holmes čital pismo Princeton. D[olbeare] pristal na revizijo rokopisa. Jako uglajen razgovor starodiplomatskega stila. Omenil konferenco mira. Razstanek v največji jovijalnosti. Torej sem jih konečno vendar privedel do tja, kjer so bili od samega početka brez nepotrebnih kriz. Vse napravljeno brez Kreka. V svojem navdušenju taval v snežni burji do Colubus Circla. Potem skromen obed pri Fleur de Lys, ki izgleda, propada. Račun in na pot. Aca prišel še v hotel, da mu dam zadnje instrukcije in potem na Grey Hounds, moj Congressional.[1359] Pri Delaware turnpike[1360] sem videl v temi ostanke avtobusa: velika avtomobilska nesreča s petdesetimi mrtvimi. Razumno, da je driver[1361] vsled posledice izgubil pogum in v Baltimore smo morali presedlati na železnico. Na postaji Grey Hounds je lepo ostal moj kovčeg in jaz brez kovčega v Washington. Srečno prispel v stanovanje ob 4. uri zjutraj.

19. december

Na postajo Grey Hounds. Seve nič prispelo. Celi dan v pričakovanju kovčega. Mnogo časa izgubil. Popoldne pri Adkinsonu. Sve sem dobro kalkuliral[.] A[dkinson] mi ni predložil nobenega »joba«, ampak samo stara komedija radi »studia«. Torej velikopotezno, da ostanem do 15. februarja po mojem predlogu. Meceni pa že taki. Pomota radi sv. Nikole. Po sreči sem telefoniral Danici. Takoj povabljen na slavo sv. Nikole. Z tramvajem do 25. stopa. Tam prijetno društvo. Pozneje prihulil amerikanski diplomat, o katerem mi doslej Glušič ni nič pričal. Clayton po mišljenju Glušiča ima v State Dep. o Jugoslavanij več za govoriti ko[t] toliki drugi. Ako je to res … Na koncu se pa ta mož Clayton ni obnašal prav nič diplomatski. Ko smo odhajali, stal sem zunaj hiše v zimi. Pred nosom se je slavni Clayton odpeljal s pol praznim avtomobilom in mene lepo pustil v največ[j]em mrazu. Potem na postajo 25. Tam čakal v največjem mrazu. Ravno sem hotel vodo spustiti, ko se pojavi Žika in gospa. Proklel sem nesrečnega Claytona. Tako se je ta slava končala. Povrh sem bil radi kovčeka neobrit.

20. december

Končno dobil svoj kovček. Strašna daljava Baltimore-Washington. Vse druge slavske posete odpadle.

21. december

Chirstmas party v Slav Division, v studiu Jakobsona. Seznanil se z gospo Jakobson-Maskvicka, ali Židinja?? Pojavila sta se litvanski, bulgarski in – madžarski konzultant. Fina Slavic Division. Brzo odšel. Egnogg vendar ni nobena pijača. Večje nesreče ni bilo.

22. december

Prenos pisalnega stroja iz studia. Kupil knjigo o Jugoslaviji za Lucie. Popoldne dolgo čakanje Glušiča. Pripravil za njega kranjske klobase. Ne sme jesti. Dobri Glušič prinesel 20$, da morem prefretati preko praznikov. Samo zdravje Andreju ne služi dobro. Ne vem, kaj bo z njim.

24. december

Čudni amerikanski običaj, da je božičnica z drevesom in razdelitvijo dar[i]l šele 25.

25. december

Pičla kaša. Lepo drevo. Filip je dobil kot dar Meštrovićevo pismo, Lucie pa knjigo Petrovića, Free Yugoslavia is calling.[1362] Ima vsaj zemljovid Jugoslavije v knjigi. Poleg drevesa je bila miza pogrnjena. Turkey[1363] z amerikanskimi ingredijencami, za kar nisem posebno navdušen. Lucin dar: dva para nogavic, Daily Desk za 1952 in kravata. Prisotna mati Filipsa. Tako smo prebrodili praznike.

29. december

Slavna tako dolgo pričakovana party: [v rokopisu, nečitljivo]. Vse divno pripravljeno: Lucie pač to razume. Roger trži amerikanski šampanjec. Steelman z gospo, razgovarjal z obema. Od Jugoslovanov: Radin in Radinka, Belajac in Belajka. Ni

[1358] Dvigniti.

[1359] Kongresni okraj.

[1360] Hitra cesta.

[1361] Voznik.

[1362] Svobodna Jugoslavija kliče.

[1363] Puran.

prišla Zdenka. Prisoten Peters, ki govori francosko. Seznanil se s slikarjem [nečitljivo] iz Ženeve. Prišlo je kakih 150 oseb, ob istem času je bilo prisotnih kakih 60 oseb. [nečitljvo] Nobena ni prišla. Danica ne, ker je v blagoslovljenem stanju. Acin se žuri. [nečitljivo]

30. december

Miss Cash [nečitljivo] dve knjigi o zgodovini politične misli na Poljskem. Rekel sem, da je Slavic Division za Madžare in Litvance. Zvečer telefoniral Koštomaju v Betlehem. Torej ček iz Betlehema se izgubil. Zaradi izgube čeka sem srečno prespal Silvester tja v Novo leto 1952.

1. januar 1952–4. september 1952

1. januar

Novo leto 1952. Pozdrav Novemu letu. Kaj bo nam prineslo. Titu nove mili[j]one in nam? Popoldne pri Mrs. Luce z Radinom. Incident: Commander Luce obljubil preporočilo Luce za Jackson, pa nič ni bilo iz tega. Kljub vsemu Mrs. Luce šarmantna. Radin pripoveduje mnogo nemških zadevščin. Potem vsi na party Mrs. Clark Butler. Nikako nisem mogel izvedeti, kdo je to. Tam v mali hišici, prav lični vse »overcrowded«.[1364] Meni [se] zdi bolj uradniško društvo. Pri mizi sedi gospa Rybar in deli zoperne eggnogs,[1365] mesto pametne pijače, na katero smo navajeni od pamtiveka. Rybarica je »cubringerica« komunistične ambasade. Radi tega moja največja rezerva. Spominjam se, da sem enkrat njo nazval.[1366] Silno navdušenje. Imela je mojo številko telefona, potem pa seve grobni molk. Šel mimo ambasade Ekvador, katero je Zerega prav hvalil. Skoraj postal »crucher«.[1367] Tako se imenujejo v Washingtonu oni, ki nepovabljeni se udeležujejo »partij«. Jako omiljeni šport v Washington[u].

2. januar

Radin se konečno vratil. Prvi sestanek. Zopet ta nesrečni Nikolić, katerega smatra Radin »bolesnikom« radi njegove histerije. Vedno ista teorija, da samo komunistični režim drži Jugoslavijo skupaj. Jugoslavija mora razpasti, ko nastopi demokratski režim. Silna zadrtost. Jevremović je molčal in se samo zadovoljno muzal.

3. januar

Poročilo Radin o mojih zadružnih inicijativah in obisku Lincolnu v Columbusu. Radin vzhičen, želi samo spis kmetovalcev.

4. januar

Led prebit. Obisk Fotiću. Precejšnja srčnost. Prizna, da ni »Jugoslovan«, ampak, da smatra Jugoslavijo neobhodno potrebom. V mnogem sva se strinjala. Srpski narodni savez je predložil State Departmentu memorandum o pomoči Titu in uradniki [v] State Departmentu so čisto soglašali z argumenti. Vprašal sem, ako je to bilo, da Krek ni stopil v dotiko s Fotićem glede skupne spomenice, katero sem predložil. Ob enem sem se pa obrnil tudi Dimitrovu, ki je rekel, da mora konzultirati Mikolajcika: imel sem pred očmi predvsem kmetsko stran. Sestanek harmonično izvenel. F[otić] ne misli, da bo kaka odločna akcija mogoča pred volitvami predsednika. Zvečer teška p[o]t v Češki Narodni Odbor. Sem brez denarja. Pa povrh imam sijajni načrt. Načrt postoja[1368] v tem, da se sestavi skupina duhovnikov protestantov, katolikov in pravoslavnih, ki bi tvorili grupo z določeno tendenco ohranitve Jugoslavije in Čehoslovačke. Protestanti bi imeli tu veliko besedo, da apelirajo na ogromno protestantsko večino Zedinjenih držav. Ali ni žalostno, da hoče katoliška cerkev v US diktirati politiko v Iztočni Evropi. Mili Bog, v kaki dilemi smo. V početku se je dogodilo nekaj, kar ne bom nikdar pozabil. Prosil sem za posojilo $10 Let[t]richa, s katerim sem imel sestanek. Odprl je svoj »valet«[1369] in mi ga pomolil, da morem vzeti iz njega, kolikor hočem. In vzel sem $10. Prava slovaška poteza[.] Čeh ne bi nikdar tega napravil. Silno prisrčno je tekel razgovor. Največji dež in sneg in ogromna luža. Tako, da sem mogel vzeti taksi do Connecticut Ave. Tam zopet velikanska luža. V bližnjem restoranu zopet enkrat boljša večerja. Po-

[1364] Prenatrpano.

[1365] Jajčne likerje.

[1366] Poklical.

[1367] Kramp.

[1368] Obstaja.

[1369] Denarnico.

tem pa zdovoljen domu. Moj Bog, kako smo zadovoljni z malim.

5. januar

Radin pri gospej Lucie. Soba v mojem nadstropju za Radinog pasenog. Misli[l] sem najprej, da bi se ga dalo k Rogeru, ali je bila Radinovka odločno za Mrs. Lucie. Temperamenten razgovor z Radinom. Njegova teorija, da bi mogel Slobodan Jovanović[1370] rešiti situacijo. Nato jaz energično o Amerikancih, ki bi morali poseči v odnos naš z Mačkom. Nato pribila glavna dva pri[n]cipa: državni kontinuitet z vključenim sporazumom in pa potreba namestništva. Končno sem Radina spravil na pravo pot. Zadovoljen s [s]amim seboj. Pa značajno doslej niti ni vedel o platformi: državni kontinuitet. Radin putuje v New-York. Toplo priporočilo za Koštomaja, ki bi vendar moral enkrat biti imenovan za uradnika v Bethlehem S[t] eelu.[1371] Kako je vse to teško v tej deželi. V New-Yorku bo Koštomaj z »lawyeri« Steel Company. Morebiti bo stvar sedaj uspela.

6. januar

Burna nedelja. Popoldne atelje Zerega. Čist atelje slikara, nič bohemskega. Bil prisoten diplomat State Derpartmenta Gnade, Miss Gruenhut, ki poseduje gift-shop v Wiscon Ave.[,] in Ruskinja, ki je nameščena v Departmetent of Commerce,[1372] vodi zadeve Čehoslovaške: Rusini. Zerega šarmanten. Pokazuje svoje portrete. Velik katolik. Bil je lecturer[1373] na Catholic University. Pil dober kianti. Čisto domače razpoloženje. Zvečer pa Belajac »party«. Čisto po amerikansko. Pripravljen bar z mnogim pitjem. Srbske »djakonije«, prav izvrstne s »prasencom: pa Božič je.[«] Prisotno mnogo Amerikancev, med njimi tudi soproga šefa vojne »dentistry«,[1374] uobražena,[1375] ki se je čutila razžaljena, ko sem pripovedoval o svojih »dogodivščinah« amerikanskih. Češ, da nimam rad Amerike. Bil prisoten tudi Keyser, executive[1376] Kerstena, s prav prijetno soprogo. Pa samo šljivovica kakor grom. Ta me je pa dala. Srečno sem prišel domu. Pa v kopalnici sem padel in nekaj si potolkel nos. Nekaj krvi je poteklo in nos nabrekel.

7. januar

Pravega hang-overa[1377] ni bilo. Na pravoslavni Božični dan povabljen pri Acinu. Prisoten samo že Žika Knežević. Na potu v avtu mi izdal Acin, da je Glušič za gerilo naprednjakov v Sloveniji, da bi se pokazalo klerikalcem. Srbijanec je proti temu. Gospa Danica, kakor da ni iz Trsta, vse sijajno čisto po pravoslavno priredila. Izvrstne razne pite. Iskali smo cekin v piti. Žalostno samo, da Glušič ni smel nič jesti in piti. Pa kianti je bil dober. Razgovor precej zagrenjen po odhodu Žike vsled ekstravagantne ekzotične politične miselnosti Acina. Šele pozneje mi je Danica povedal[a], da so mu šle dve kroglji skoz glavo v šumi. Žalostna slika je bila: bolani Glušič, pogled v solnčno hosto in otrok, poln življenjskih sil v jedilnici. Novo porajajoče se življenje. Pa kljub temu sem bil turobnega razpoloženja. Peljali so me domu.

8. januar

Nestrpno pričakujem odgovor iz »Free Europe« radi rokopisa. Zopet kaka intriga. Čas teče in nič.

9. januar

Veliko razočaranje: Izjava kolosalnega dr. Kase, da bo ček to pot prišel šele 24. Lepa stvar. Pa izplačano sem vsaj končno po velikem srm [sramu] in tja $ 36; železnica v Lexington. To me bo nekako rešilo do tega časa.

Radi dolgega razloga Mikolajcika z Dimitrovom nisem videl Dimitrova pred njegovim potovanjem v Evropo. Delim »Zapiske« z mojim obi-

1370 Slobodan Jovanović (1869–1958), srbski pravnik, zgodovinar, književnik, pedagog in akademik. Profesor za državno pravo na beograjski univerzi. Znan pravni teoretik in plodovit pisatelj. Eden od ustanoviteljev in urednikov *Srpskega književnega glasnika*. Politično dejaven po sporazumu Cvetković–Maček. Ideolog reakcionarnega Srpskega kluba. Podpredsednik in predsednik emigrantske vlade. Nasprotnik NOB, sodili so mu v odsotnosti na procesu proti Draži Mihailoviću. Meštrović, *Spomini*, 496.

1371 Betlehemsko jeklo.

1372 Oddelek za trgovino.

1373 Predavatelj.

1374 Zobozdravstva.

1375 Domišljava.

1376 Izvršni pomočnik.

1377 Maček.

skom Tolstemu z napisom: »Pred pol stoletjem pri T[o]lstemu«.

10. januar

Čakanje in nič in zopet nič iz New-Yorka. Med tem napisal dubrovniško poglavje, kakor tudi ono o Ciril Metodu in še druga za knjigo.

11. januar

Dolg razgovor s Campbellom. Radi Kumanudija še vedno nič. Potem načel razgovor glede SNO in njegovega finansiranja. Razložil mu položaj in pokazal pismo Kacksona, v katerem odbija izplačo $ 200 za potovanje Bevca v New-York. C[ampbell] rezervisal si odgovor za prihodnjič. Povdarjal primodialno potrebo Jugoslovanskega narodnega zastopstva. C[ampbell] se mi je zdel precej mehek in rekel, da bi moral priti za kakih 14 dni. Popoldne pri Chautempsu,[1378] predsedniku vlade Francije pred katastrofo. Pravi Francoz. Obsojen radi kolobracije najbrž in radi tega njegovo bivanje v Ameriki. Njegova gospa otvorila – čisto moderno masangmotsko radnjo, bi se reklo v Beogradu. Pa res izgleda, kakor, da smo v Parizu, povsodi škatlje za klobuke. Razgovor ni bil Bog ve kaj. Mnogo je pripovedal o svojem posredovalnem delovanju pri delavskih sporih.

14. januar

Sestanek za Laneom, ki je okreval od napada podagre. Telefonsko sem čestital na editorial v »Saturday Evening Post«, kar je bil res udarec za Tita. Prerešetavala sva jugoslovansko situacijo. Vedno sem se vračal potrebi reprezentance, dolžnosti Amerike and [in] držanju Mačka, brez katerega tako zastopstvo ne more biti. Mož je dostopen. Fotić mi je rekel, da je on jedini Amerikanec, ki bi mogel izvršiti tako misijo. Odklonil sem posredništvo »Free Europe«. V živih barvah sem slikal vso nesrečo vsled nepostojanja. Lane ima vedno za postrežbo kako dobro pijačo. Morebiti bo moja inicijativa vendar uspela in da bo resnica Žitnikova trditev, da bom vendar spravil skupaj Srbe in Hrvate od Lanea v dobrem razpoloženju.

15. januar

Sestanek s Clayton Muddom, to je onim, ki me je pustil tako nemilosrdno[1379] na snegu in mrazu pred hišo Acin. On dela jugoslovanski research. Glušič mi je vedno govoril samo o Claytonu. Ali namenoma? Pa vendar ga našel. Ambicioniran mlad človek, ki ve jako mnogo o Trstu. Začetni razgovor. Na vsak način je nam naklonjen. Moj Bog, kako nizko smo padli, da se moramo puliti za take mladce.

16. januar

Krek pri meni v studiu. Pravi, da ne more dobiti vize za pot nazaj in ne more tvegati. Ni govora več, da sem mu govoril o svojem eventualnem potovanju. Nočem insistirati. Kuhar je že v Evropi. Omenja nekega dr. Lavrenčiča. Nekaterih delikatnih strun se nisem dotaknil. Važno: Trivunac zbira radikale in se povezal za disidenti Erjavcem, novim Jugoslovanom, horribile dictu:[1380] Brezigarjem in Bučarjem. To me je pogrelo. Taft kot predsednik ni simpatičen Kreku, prej Eisenhauer. O fantastičnem delovanju Miloje Sokića nič ne ve. Popoldne kupil pra[v] dobre Glušič kiantija v bližini Capitola.

17. januar

Poseta dr. Gannona. Nič novega. Radoval se je radi moje knjige. V Sm[y]thonian radi slike Parliament Album strica Jožeta. Poslali so jo že v Library of Congress.

18. januar

Poldne iščem strica Jožeta v Exchange Division. Za steno je pa dr. Ruhman s svojim Papenhajrmi. Lehman me pita inteligentno, ali bomo sliko poklonil Library of Congress, kar zanikam. Potem prosim za prvo številko Accessories, kjer so tiskani članki komunističnih časopisov. Dolgočasna stvar. Kar je pa mene bolelo, in to neizmerno, je pa, da so transkripcije naše na ruski način. Ali je to napravil Pešelj samo radi tega, da bi čim več odskočila razlika med latinico in cirilico. Žalostna nam

[1378] Camille Chautemps (1885–1963), francoski radikalni politik tretje republike, trikrat predsednik sveta (predsednik vlade). Encyclopedia Britannica, spletni vir.

[1379] Neusmiljeno.

[1380] Podpornikom.

majka. Bil sem »potučen«[1381] v pravem smislu besede.

19. januar

Radin se vrnil iz New-Yorka. Vse stoji dobro z menoj. Kar se tiče Koštomaj[a], njegovi lawyeri bodo pisali v Bethlehem. Bodem na potu na razgovor z Mačkom važna razprava. Šla preko mosta, kjer se je strmoglavil nesrečni tržaški muzikant. Celi kompleks srbski-hrvatski ponovno v brzini skrutiniran. Radin je šel v park najbrž pri spomeniku calhouna, kjer sestanek, kar bi imelo svoj smisel, jaz pa domu.

Dovršil »A Balkan F[e]deration«[1382] za Streita. Sitnobe s telefonom. Ali so te babe sitne.

20. januar 1952

Poljsko vseslovanstvo obdelujem. Od silnega interesa. Spominjati se moram Nade. Molil v c[e]rkvi Chu[r]ch of the Pilgrims. Crkva polna. Molim tudi za Perlsteina, ki je uredil vprašanje groba Nade. Težko je bolan v Floridi. Bil pri Zdenki v Appartment House na descu. Čudovita žena, kako sijajna je usposobljena za ta posel.

Vznemirjajo me ljudi na telefonu, da li imam »house to rent in Georgetown to rent«.[1383] Vse na moji številki telefona. Navajajo North 0155. Mistifikacija ni, sama neumnost. Delal doma celo popoldne. Lucie mi poslala izvrstno juho in piško. Sijajna.

21. januar

Ček konečno prišel, pa brez povišanja. Turobna situacija. Moj zaključek, da putujem v New-York.

22. januar

Zjutraj urejeval mnoge stvari. Odpotoval s »Colonial«. Sijajni vlak čisto se blešči. Mislil sem, da sem se zmotil in vstopil v Pullman. Pa ne za menoj vstopajo črnci. Na poti čital poljsko knjigo o politični zgodovini Poljske Feldmana, inteligentnega Žida.

Vera je direktoru nekaj šepnila na uho in dobil sem takoj krasno veliko sobo, samo mrzla je. Takoj telefon Stetson Holmesu. Sestanek za jutri. Iskal Kitino okno na križišču Pete Avenije in 54[.] ulice. Nisem našel okna. Strašen dež. Pot [h] Kiti[,] pri kateri krasen večer s prijetno improvizirano večerjo. Odpuščen v milosti.

23. januar

Pri Stetson Holmesu, ki mi javlja, da je sprejeto, da »Free Europe« pregleda rokopis s stilistične strani. Govoril takoj s starejšo damo chief editor,[1384] Mrs. Dustine. Obljubila mi je, da bo v kratkem času uredila moje vprašanje primerne osebe za »editing«. Srečen in zadovoljen.

Potem Augustinu, ki ničesar ne ve o meni. Pravi, da že dologo ni videl nekega mojega čeka. Torej sem, kakor v stari Rusiji, nekak človek brez pasoša. V prenesenem pomenu besede. Po nesreči je cela ekipa Thyson v Washingtonu. Z ono suho Miss Augustin bi bil stvar moje povišice takoj uredil, pa nje ni. Slavna Miss Hull je izginila kakor kafra. Ta ženska s svojimi zvezami s Pepićem je mnogo zla meni napravila. Najprej z Walterom, ki nadomestuje[1385] Leighta. Nič ne ve o ničemu.

Popoldne sestanek s Feliksom Grossom[1386] v nemogoči kafeteriji. Mož ima stra[h] pred »panslavizmom«. Boji se Baltov in Madžarov. Daleč smo prišli. Moj načr[t] slovanske skupnosti mu se prav nič ne dopada. Konečno se zediniva na nek Committee ad hoc, v katerem niti slovansko ime ne sme biti. Zgražal sem se v duši. Nekaka Round table, na kateri bi se razpravljalo o spornih slovanskih problemih. Daleč smo prišli z našimi svetlimi slovanskimi ideali. Dizgustiram. Potem Columbia Librairies radi nekih podatkov o knjigi. Kočno se požuril[1387] v East, da najdem tam slovenska vina v Ambasador Liquors, kjer prijazni Hrvat Otto de Vucetich. Najprej so trdili, da se ne more pošiljati vina iz jedne države v drugo. Nato sem trdil, da Washington D. C. ni država, ampak capital[1388] in zmagal s svojo tezo. Kako neznansko teško je

1381 Pobit.

1382 Balkanska federacija.

1383 Hiša za najem v Georgetownu.

1384 Glavna urednica.

1385 Nadomešča.

1386 Feliks Gross (1906–2006), poljsko-ameriški sociolog. Wikipedia, spletni vir.

1387 Pohitel.

1388 Glavno mesto.

vse v tej blaženi deželi. Končno se sporazume[l] z dobrim Hrvatom. V tem stru so vina iz celega sveta. Muke vseh vinogradnikov sveta se tu prodajajo publiki, ki ima dolare. Silno zanimivo. Vse se tud[i] steka v USA. Zvečer sestanek Ribnikar – Drnovšek v moji sobi. Strašno presenečen. Prišla s kvestionarom,[1389] ki se naj vpošlje JNO v London radi pristopa SDS. Ali so ti gospodje nori. Sedaj, ko londonski odbor izumira, pa siliti v njega. Za Stenjevac. Moj nasvet: Pa čakajmo, da vidimo, kako se stvari razvijajo. Na to naivni Drnovšek: Nisem za čakanje. Čitala silno zverižena vprašanja, katera je sestavil Bevc. Nato jaz: tako se pa vendar ne dela politika. Oba sta odklonila Bevčev kvestionar. Sredi seje bučni telefon: Kiti: Milkooo Presenečenje. Vbacil jedno točko, da se mora londonski odbor razjasniti, kaj misli o sporazumu? Po tem dolgem sestanku h Kiti s piško in radgonskim finim Tramincem[.] Kiti je imela najprej malo v glavi naše vinske duhove, pa se hitro scajmala. Dolg razgovor. Prikazala mi težave, ki jih ima. Sedaj šele je spoznala, kaj je Amerika.

24. januar

Zjutraj teške misli glede včerajšnje seje. Meni je ta diletantizem protiven. Zaključil, da še ostanem v New-Yorku, da doženem londonsko stvar. Lutal dopoldne po Eastu preko Pete. Slednjič sestanek z Branom Popovićem. Brana jako intimen. Mene vpraša, ali naj sprejme amerikansko služb[o] v kakem podjetju. Na to jaz: Na vsaki način, ako je stvar solidna in zdrava. Pa sin Kossuta je bil generalni direktor zavarovalnice v Milanu. V dobrih časih devetnajstega stoletja se je to smatralo za nekaj čisto neobičnega. Prikazal mi je stanje v JNO z veliko točnostjo. S[e]daj šele se mi je prikazal načrt Bevc v celi svoji naivnosti. Izgleda, da mali nima nič sredstev, da bi izdrževal Brano. Brana je bil napram meni jako poln spoštovanja. Popoldne pri meni Aleksander Jevremović, ki tudi pravi, da bi mogel Dragoljub Jovanović[1390] stvar z Mačkom urediti, a žal je še vedno v zatvoru. Vedno se vračamo na to primarno stvar. Pozabil sem omeniti, da sem bil v Miramaru na slabem in dragem lunchu. Sic me počatil s svojo navzočnostjo. Poln restoran najbolje publike. Zvečer pri Ribnikarju. Prosil odnosno predložil, da se meni predhodno pošlje formulacija vprašanj za London. (Ni se zgodilo. Stvar ni funkcionirala.) Prijetna večerja. Po njej prišel Dragi, ki prinesel steklenico haloškega vina. Dolg razgovor, tekom katerega sem pojasnil odnos napram Kreku. Dragi precej iskren. Samo bolelo me je, da sem jaz kriv, da se je Krek tako vsedel v »Free Europe«.

25. januar

Dan Princetona. z Grey Houndom zjutraj, da javim zmagonosno, da je revizija rokopisa gotova stvar in da je ta »kamen spodt[i]caja« uklonjen. Najprej dolgo iskal Blacka, ki se je medtem oženil. Krožil po kampu. Dijaki so se mi zdeli še bolj bohemsko oblečeni ko[t] v Berkleyu. Nova biblioteka ni napravila na mene posebnega vtisa. Konečno našel dobrega Blacka, bulgarsko-amerikanska mešavina.[1391] Govorila o transkripciji. Izgleda, da je sprejel mojo jugoslovansko transkripcijo. Potem v Press, kjer Datus Smyth »enthusiastic«[1392] za moj rokopis. Silno prisrčen, pa vendar ni pristal, da bi del rokopisa predložil. »It is against the rule.«[1393] Konec diskusije in mojih nad v pogledu »retainera«.[1394] Potem zmagoslaven sedel v Nassau Tavern v baru, gledal na sliko Yanky Doodly, kako se angleški vojaki delajo norce iz Jenkija, navihani Amerikanec pa jaha v svojem konjiču – k svetovnemu gospodarstvu, s peresom za [k]lobukom, in pil svoj stari Manhaten. Vkrcal se v Grey Hounds. Stara vulgarna okolica: črnci, debele črnke, vojaki in mornarji.

26. januar

Ob dveh ponoči srečno prispel v Washington, kjer nobena neprijetna pošta. Zaspal v dobrem razpoloženju. D[o]poldne nisem za delo. Hajdi v George[town], kjer sem nameraval obiskati Ruskinjo Gruemhut Sašo v Golden Egg gift shop, nisem

1389 Vprašalnik.

1390 Dragoljub Jovanović (1895–1977), srbski znanstvenik, univerzitetni profesor in politik. Wikipedia, spletni vir.

1391 Mešanica.

1392 Navdušen.

1393 To je proti pravilu.

1394 Nadomestila.

je zatekel. Pravi karivari, nič antiquites.[1395] Potem Zerega, kjer sem [se] seznanil z njo. Prav prijetno tam; prijazni učenki. Dogovoriva se glede sestanka. Pri Maxime zopet sijajni horssd'iezvre $1. Dovolj za mene. Kedaj si bom lahko privoščil zraven še čašo vin rose, karafa 1,75. Noro drago. Bolje je, da pijem vino doma. Zvečer party pri Radinu. Krek, Knežević, Djupanović, Šumenković, gospa Maček in Fotić (Maček in Fotić nista prišla)[.] Čisto orientalsko, dame za sebe, moški za sebe. Pijače nič posebnega. Razgovor ugodni narodu slovinskeme. Stare kvante. Djupanović je mora[l] braniti Jugoslovanstvo. Res venit ad …[1396] Ne vem, da nisem bil ta večer bolj zgovore[n]. Pustil sem Kreka govoriti. Ko je gospa Maček že odšla, je začel klatiti Šumenković, da ne more biti Jugoslavije, ako Maček ne izreka svoje obžalovanje nad ustaškimi zverstvi. Vse v tem tonu. Prav malo dobrega zrna. Odšel skupno z Djupanovićem in refleksije na ta večer.

27. januar

Zašel s kvekersko dvorano, ki je blizu naše hiše. Nobenega oltarja. Na estradi klopi, na k[at]erih sedijo starešine, moški in ženski. Nobnega duhovnika. Smrtna tišina. Na enkrat se nekdo dvigne in v poluekstazi začenja obdelovati kako versko temo. Splošna zama[k]njenost. Potem zopet se dvigne kaka ženska, ki izgleda je v nekakem transu. Čudni ljudje. Samo oni na estradi molčijo. Pridno delal in zvečer je prišel po mene Igor Belusovič in odpeljal me daleč za Pentagonom. Srčno sprejet od Mary in mala princeza se sijajno razvija, poljsko-ruska obnova, kateremu svetu, da privoli. Pa bo skupni svet. Ogromna dunajska šnicla. Vse bilo prav lepo. Igor se je v svojem avtu pripeljal iz Kalifornije. Dal mi je nekoliko številk »Poseva«, izvrstne revije.

28. januar

Zerega ni prišel k meni radi dežja. Sestanek z Radin[om] v Wardman Park hotelu. Napravila načrt dela. Šanse Tita padajo. Potrebna je pač akcija. Rekel sem Radinu, da smatram Mačka politi[č]nim kriminalncem. Pa »Peccatur et extra muros.«[1397] Zvečer pri meni Glušič.

30. januar

Pri Campbellu. Radi Kumanudija še vedno noben rezultat. Dolgo tolmačil potrebo jugoslovanske reprezentance. Bil sem prepričevalen. Ni nikako umešavanje, ako bi pristopila Amerika Mačku in mu rekla, da ni proti reprezentanci in vse bi bilo v redu. V mednarodnem pravu poznamo vendar bons offices.[1398] Nič drugega ni potrebno v našem slučaju. Pripovedal sem mu, kako je angleška vl[a] da vzela osnovanje JO [Jugoslovanskega odbora] na znanje, z odobravanjem, četudi je bil uperjen proti Italiji, ki je radi londonske pogdbe vstopila v vojsko, tedaj je bila na drugi strani vojskujoča velesila, danes pa – en komunist. Radi financ slovenskega Narodnega odbora še vedno nič. Radi teh $ 200, potovanje Bevca v New-Yorka pa taka komedija. To je borba proti komunizmu.

31. januar

Končno sestanek z Muddom. Govorila o Trstu. Jako obveščen. Inteligenten mlad mož. Ima sočutje za našo stvar.

1. februar

Bevčeva avantura me vedno bolj boli. Vsaj bi me moral konzultirati. Kako razgledanost ima v Napi.

3. februar

Smrt Rade Trošta mi je precej šla k srcu. Bil je vendar dober, predan prijatelj, ki mi pa niti vize ni mogel preskrbeti med tolikimi Slovenci. Pa imel je dobro srce. Pravzaprav ni nič dosegel v življenju. Niti najmanjše službice si ni mogel skomandirati. Pa pel je in ljudi je osrečeval s svojim darom petja, govora, s svojim temperamentom in dobrodušnostjo. Človeštvo bi bilo srečnejše, ako bi bilo na svetu več Troštov. Nada ga je imela rada. Da v miru počiva v amerikanski zemlji.

1395 Starine.

1396 Prišlo je do …

1397 Kot brez sten.

1398 Urade.

4. februar

Pri Kerstenu radi Milene Slapar. Stvar je vzel v roko. Webba telefoniral. Izgleda, da mi je rešena moja kongresionalna bajtica. Imel dober vtis.

5. februar

Izdelujem poljsko poglavje, ki bo prav dobro. »Free Europe« je mutasta. Kak[a] kriz[a] je s temi ljudmi. Večerja pri Belajcu. Gospa kakor vedno tako ljubeznjiva. Vse lepo prirejeno. General Pavlović mi je pripovedal glede našega undergrounda. V Srbiji je vse, kar je ostalo od Draže[,] ostalo v pripravljenosti. Na Hrvatskem so pa v šumi ustaši. HSS je pa pasivna. Oživiti šumo ne bi bilo teško. V vezi razgovorov z Radinom.

6. februar

Krek in Krekovica sama ljubeznjivost. Kaj pa to zopet pomenja? Moj predlog, da se sestavi ad hoc organizacija političnih zasledovancev in da ti se obrnejo Odboru Mudden s predlogom preiskave Kočevskega roga. Sprejeto. Na to vprašanje SNO. Moje stališče, da je brezpogojno potrebno obeležiti ekzis[t]enco SNO. K[rek] se opravičuje, da mu je pač najbližja SLS in kot taka ga ona emocionalno razgiba. Omenja, da se je v početku h[ote]lo SNO vmešati v nek[e] rimske eksperimente. Njemu [je] SNO svetinja, ki ga moramo ohraniti neoskrunjenega za čase, ki pridejo. Ostal sem na svoji prvotni zahtevi. Pokazal sem poročilo Ribnikar z očitnimi neresničnimi trditvami glede mene in »Free Europe«. K[rek] je trdil, da se tako ni izrazil, kako[r] je poročal Ribnikar. Velikodušno so me peljali na Connecticut Ave. Popoldne sestanek z Radinom v Wardman Park. Dogovor glede letter service.[1399] Moja naloga je, da pisma razdelim med prave osebnosti na Hillu. Stalno trdi, da se Amerikanci ne morejo vmešavati v naše politične stvari, ker je to nasprotno amerikanskim tradicijam. Bom dokazal, da je ta trditev popolnoma neosnovana. Ko pride nazaj R[adin,] se nada, da če biti stališče Tito še bolj omajano. Predlogi za borbo proti Titu. Poslovitev, ker 8. se Radin vkrca za Evropo.

[1399] Pisemske storitve.

7. februar

V N.-Y. Times velika slika Usov, najbolj številne rodbine, kar jih je IRO[1400] pripeljal v Ameriko. B. V. [Bogumil Vošnjak] se izkrcal v New Yorku, nikdo se ni zanimal za njega. Omenjen v poročilu tudi Farkas, ki [se] je 3000 DP v Bridgeport namestil.

8. februar

Sam moram letati, da se izvodi pismo v Letter Service. Rekel sem pred dnevi, da še nikdar ni bilo emigracije v zgodovini tako brez denarja[,] kakor je naša.

9. februar

Pisal Bevcu odkristosrčno pismo v vezi pristopa Londonu. Vse se je delalo za mojim hrbtom. To je zahvala za mojo požrtvovalnost. Hadži prispel končno. Obe sestri bili pri nas. Zvečer Glušič. Acinovi imajo grozne zdravniške izdatke. En obisk zdravnika $16. Otrok ima oslovski kašelj. Glušič mi pripovedoval o organizaciji undergrounda.

10. februar

Pri Mačku. Prinesel mu Zapiske z mojimi spomini na Leva Tolstega. Pa Maček je Tolstojanec. Zanimivo, da je prišel nekdo, ki je pred kratkim zapustil Jugoslavijo s sledečim poročilom: V Sloveniji se držijo klerikalci, Hrvatska pripada HSS, v Srbiji so pa vse stranke v največjem razsulu. Interpeliral sem Mačka v pogledu srbijanskih napadov, da nikar ni dal izjave v pogledu ubijanja Srbov. Najprej najbolji dokaz je, da so ga ustaši držali v konfinaciji (zatvour?). Potem dal je izjavo v Ameriško-Hrvatskem Glasniku pred 10[.] aprilom 1948. Trdil sem po instrukcijah Radin[a], da

[1400] *Mednarodna organizacija za begunce* (IRO) je bila medvladna organizacija, ustanovljena 20. aprila 1946, ki se je ukvarjala z množičnim problemom beguncev, ki ga je povzročila druga svetovna vojna. Pripravljalna komisija je začela delovati štirinajst mesecev prej. Leta 1948 je začela veljati pogodba o ustanovitvi urada za ugotavljanje istovetnosti, ki je postala specializirana agencija Združenih narodov. IRO je prevzela večino nalog prejšnje uprave Združenih narodov za pomoč in rehabilitacijo. Leta 1952 je prenehala delovati in jo je nadomestil Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce (UNHCR). Encyclopedia Britannica, spletni vir.

je slučaj Jugoslavije stvar a part in da je mogoča osvoboditev Jugoslavije tudi brez vojske. Zamislil se je.

11. februar

Hadži zjutraj pri meni. Mnogo pripoveda o gospodarskem stanju v Franciji. Gornji stalež, gornjih 10.000 je povezano s kmeti proti nameščencem in delavcem. Ne najde se močna osebnost, ki bi preprečila tako stanje, ki gre samo v korist komunizmu. Vrstijo se vlade in izgleda[,] da gre vse po dogovoru, ena ekipa se vrsti po drugi, vedno isti ljudje. Še vedno mož ni dovoršil svoje pripovedovanje sestrama. To dolgo traja. Šel po pisma. Vse moram sam opravljati. Popoldne nič opravil v officeu Kerstena. Rimljanka v uradu.

12. februar

Rešeno vprašanje mojega studia v moj prospeh, vsaj začasno. Sam telefon Kerstena Webbu je zadostoval. Jakobsonu sporočil, da Kersten želi z njim govoriti. Sestra Kača prišla urediti Hadžine stvari. Rekel sem gospej Kači, kako je srečen Hadži, ko ima dve sestri, ki se brigata za njega. Jaz nimam nikogar in sem prost in sam kakor ptica na nebu. »Ali imate prijatelje.[«] Moj odgovor: Samo daleč so. Mislim na Radina.

Popoldne pri Fincu radi Cosmos Cluba. Dal mi je razne nasvete. Vprašanje George Washington University na vidiku. Potem se seznanil s profesorjem, ki je v predsobi Finca.

13. februar

Zopet v sigurni poseti studia 274. Hoja po Hillu. Dajam Letters v varne roke. Iznenadil me Wilcox, ki izgleda je zrel za sestanek. Kalijarvi v pogledu Trsta se malo kuja, ali ga bom že še obdelal. Črez dva meseca vidimo se v na poljani Filipi. Colley, predsednik poljedelskega odbora zbornice je pa nova moja rešilna zvezda.

Kumanudi bodi vesel: član je Interparlamentarne unije.

14. februar

Strela iz jasnega neba. Riding Academy[1401] je prodala Danea. Dobil sem za jahanje Mable precej teškega sivca. Šlo je prav dobro. Samo mrzlo je bilo. Dobre konstitucije sem, da se nisem prehladil. Bom čakal na spomlad. Potem pa sijajni hors d'oeuresi v Maxime, pa brez vina, kar kada ne izdrži. Pa greh bi bilo piti vin[o] rose ze 1,75 $, kakor delajo moje sosedinje. Popoldne moja party. Najprej prišel sekretar Mikolajczika Zaleski. Potem pa Marija kar z otrokom. Z radostjo sem poslušal sladko poljsko konverzacijo. Pili smo kianti vino. Kasneje prišel Igor. Sedel sem pod očetovo sliko. Marija je bila navdušena. Ali Lucie se ni hotela prikazati. Mora se peljati v svojem novem Cadillacu. Kupila ga je kot deal. Doli sta bila še vedno kostima z zabave v klubu artistov: Louis XIV[.] in Madame de Maintenon. Kako se Lucie oni večer zrihtala[,] kakor da bi bila dekle od 25 let. Kdo[r] zna[,] ta pač zna. Še vedno se ji vrtijo po glavi take norije. Mogla je že postati pametnejša, zadosti stara je.

16. februar

Nevšečnosti s Streitom. Noče me sprejeti. Pa vendar nismo cigani. Ženski editor se vlada zagonetno.[1402] Dala je čitati članek Mrs. Streit, ki seve nima pojma o Balkanski federaciji in reče, da je moj članek »profuse«[1403] in to reči meni, ki pišem kratko in jedernato. Žalostna dežela, v kateri ženske komandirajo. Strašen dež. »Držim se gor« doma. Pišem. Pismo Seunig. To sem vedel, da se bo enkrat oglasil ta mož. Bomo videli.

17. februar

Desetletnica Nadine smrti. Za Boga milega, kako je minilo teh burnih deset let. Ostala je Ona v mojem srcu[,] kakoršna je bila v življenju. Čuvam kao svetinjo tisto škatljo, v kateri je gradivo za njeno knjigo. Ako se oslobodimo, bo moja dolžnost, da napišem knjigo o Nadi. Radi pomanjkanja sredstev moram odložiti Nadino panihido. V cerkvi episkopalni sv. Margarete molim se Bogu. Video[,] kako stoji Nada poleg očeta v Eliziju. Drugače celi dan doma.

18. februar

Čudna zamenjava, ki jo je zakrivila reception

[1401] Akademija jahanja.

[1402] Skrivnostno.

[1403] Obilno.

girl[1404] v School of Government. Mesto telefona Colleira mi je dala številko telefona Corlissa v State Departmentu. Bavi se z Južno Ameriko. V uradu trdil, da me pozna, čeprav ga nisem nikdar videl. Telefoniral je profesorju Breweru v School. Imel sem dober vtis. Sestanek v sredo. Bo že vse šlo po stari poti. Potem v IPU. Dragan razjarjen, ko mu povem, kako smo bili izpuščeni iz izjave Central Eastern European Committee za Lo[n]don slovenski demokrati in srbski zemljoradniki. Nova fraza o srbski vitalnosti. Tista neumna: Ako Jugoslavija razpade, bo znova srbski Piemont, ki bo zbiral disjecta membra.[1405] V Library of Congress večkrat telefoniral Frakas iz Bridgeporta radi major[j]a Zadnika.

19. februar

Prispelo Napa pismo, v katerem pravi Bevc, da je popolnoma korektno postopal v zadevi »sodelovanja« z Londonci. Popoldne pri Kerstenu. Congressional Record prinesel članke Lane Saturday Evening Post. Predložil, da se »Times« pisma vnesejo v Record. Prikazal Kerstenu celo abotnost, da se nam ne da možnost uspešnega antikomunističnega dela radi pomanjkanja sredstev. Obljubil, da bodo skoro sredstva na razpoloženju. Izročil mu prepis moje spomenice papežu l. 1946.

20. februar

V School of Government pri Breweru. Zopet stara pesen, ni denarja. Črez dve leti morebiti … Idioti.

21. februar

Lanea se nikdar ne more najti. Vedno je na lecture tour.[1406]

Popoldne pri Cannonu, svojem zdravniku. Zavarovalnica noče plačati ordinacije. Zvečer pri meni Lettrich. Prehlajen. V tek mu šla čaša kiantija. Prisrčen razgovor. Moj načrt, da protestirajo protestantski Slovani in njihovi duhovniki proti povampirenju Avstro-Ogrske.

22. februar

Psyhological Warfare Conference[1407] v hotelu Washingtonu. Velika udeležba vseh mogočih emigrantov, katerih doslej nisem videl. Predsedoval kongresman Armstrong. Prava slovanska komedija. Ukrajinec grmel na histeričen način proti Rusiji. Slovanska sloga. Potem nič manj histeričen Slovak Kazimir, ki je še celo vedel povedati, da so Slovaki prvi postali kršačni. Ob času Cirila in Metoda sploh še ni bilo Slovakov, bili so sami sebri velikomoravske države pod Svetopolkom. Tam so se nanizali govori[,] samo IPU ni imela predstavnika, ki bi govoril, četudi je Kozuharov antisambriral. To je stvorilo za mene teško situacijo v prisotnosti Kreka, Gavr[i]lovića, Mačka in Nagya. Moral sem molčati. Nadaljevanje popoldne. Nekateri govori so bili izvrstni. Med govorniki Boldirev, s katerim se seznanil končno[,] ker me njegova hči Helena ni hotela seznaniti že lani poleti.

Nisem se prijavil za dinner radi svojih jako slabih financ.

23. februar

Drugi dan konference je bil tudi jako uspešen. Contining Committee:[1408] Osigurano jugoslovansko sodelovanje Titu navzlic.

24. februar

Lucie ima nov avtomobil. Pravo Cadillac, izgovori Kadilek. Nekoliko starikav, pa vendar rezprezentativen. Ko sem sedel v njega, sem rekel, da se čutim ali kot namestnik Jugoslavije ali kot premier Balkanske federacije[.] Vozili smo se v Meadowbrook Saddle Club, kje[r] je mnogo dobrih konjev. Čisto druga atmosfera ko[t] v Edgewater Riding Academy. Lucie nije našla svojega znanca. Lepa vožnja. Spomlad v zraku. Prav prijetni razgovor.

26. februar

Posetil Armstronga, ki je bil na konferenciji tako pošten, da je prizna[l,] da je »freshman«.[1409] Me bo povabil na lunch. Dal mi je stalno vsto-

1404 Receptorka.

1405 Raztreseni člani.

1406 Predavateljska turneja.

1407 Konferenca o psihološkem boju.

1408 Stalni odbor.

1409 Novienec.

pnico za House of Representatives.[1410] Mislim, da je kaka posebna seja. Bila je molitev chapelaina. Ista precej dolgočasna druščina, isti brezpomembni ljudje, katere najdemo po Ameriki na ulici ali kjerkoli. Tocqueville je že spoznal, ako »dull«[1411] izgleda ta zbor profesionalnih političarjev. Zvečer z veliko naslado čital »Politiko« Aristotela.

27. februar

Sestanek s Mofflyem v Statlerju. Jovijalen Amerikanec, ki bojda ima rad Slovence. Tako pravijo njujorški demokratski mušketiri. Ne morem biti tako navdušen za njega. Nič ni vedel, da pravega slovenskega šolstva ni na Koroškem. M[offly] je public relations officer[1412] na Dunaju. Da avstrijski birokrati hvalijo Slovence, je že mogoče, samo ničesar ne napravijo. Dezastrozne so pa bile njegove izjave o Trstu. Vse hvali, kar dela zavezniška uprava. Priporočal sem Tišlerjeve predloge. Tišler ni nikdar jasen, kaj hoče. Prosil je Mofflya, da se naj ta obrne škofu Rožmanu, da nekaj stisne od amerikanskih katoličanov, mesto, da bi zahteval od zaveznikov podpore. Sama ponižnost. Zvečer pri Cvetkoviću, ki me nikakor ni mogel najti telefonski. Bila je to prava gonja, pa me ni mogel najti. Našel sem ga konečno v hotelu Cairo. Nisva mogla stvarem na dno, ker se je pojavil Djordjević, kojega sin se [je] poročil z bogato Amerikanko. Čutil sem se precej ponižnega, ko mi je vsilil svoja priporočila in mi v zlo štel, da mu nisem pisal v Kalifornijo, da bi bil on obdelal Knowlanda radi appropriations.[1413] Pa imel sem slabo izkušnjo s Cvetkovićem, ko mi je toliko govoril, da ima zveze v Sacramentu, pa končno ni bilo nič iz tega. Zanimiva stvar glede Blatnika, ki čuti, da je Titova situacija nesigurna. C[vetković] misli, da bi bilo pametno stopiti v dotiko z Blatnikom. To je jedina resna stvar tega razgovora. Pa končno: novinar ko[t] novinar, pa naklonjen mi je in hoče pomagati. Svojih kart nisem razkril.

29. februar

Venezia, kjer so bile tako izvrsne grape-fruits in oatmeal[1414] ali pravzaprav wheat-cream[1415] s toliko smetano, je umrla. Zaprta je bojda radi »underpass«[1416] tramvaja. To mi bo zelo manjkalo. Kolikor sem se tja peljal s tramvajem skozi klasični tunel. In vse deklice, katere sem tam opazoval. Vsega je konec. Telefoniral Acinu. Odzvala se gospa, zlata Danica, ki ima nesrečo glede drugega otroka. Izrazil sem svoje sožalje. Izžemali bodo Acina amerikanski zdravniki: en obisk $16. Moj Gannon pa ni takšen. Moral sem ga prositi, da odložim plačanje. Čutil sem se ponižanega. Zvečer gledal sijajni film Viva Zaplata. Prikazan[o] življenje in smrt mehikanskega agrarnega voditelja. Nadvse lepa je zadnja scena, ko divni belec opaža naperjene puške in čuti, da se približava smrt Zapati. Zarezgeta in odirja.

1. marec

1. marca sneg. Jerič bo prišel v nedeljo, pa ni prišel. Večerja Belajac. Seznanil se z Grubiće[m], Belajčev opis emigracije strašen.

2. marec

Po dolgem času Maček sestanek. Zadeva članstva SDS v CEUC. Izgleda, da ga je slavni Pešelj našuntal. Reče, da treba stvar pretuhtati. Nisem žal imel svoj memorandum, ki je bil poslan Nagyu. Stvar napravila na mene slab vtis. Potem poročal o Continuing Committee.[1417] Stališče Mačka, da ne more eden za Jugoslavijo zastopati tudi Hrvate. Torej otrcana formula Srbi, Hrvati, Slovenci. Moj ugovor, da bo v tem mednarodnem odboru samo dvanajst članov sploh. Nekoliko se omehčal, ko sem mu rekel, da bom jaz zastopal. Samo ne bo hotel, da bi bil kak Srbijanec v stilu Fotića. Pozneje se izkazalo, da je cela stvar brezpredmetna, kajti v Continuing Committee so vstopili samo državljani USA. Kaka nap[a]ka bi bila, ako bi zavzel intrasinžentno stališče. Potem skupno v cerkev. Ni Bog ve[,] kako navdušen za Meštrovića, i[n] ne obrajta posebno Meštrovića, ki je vedno [vodil]»svojo politiko«. Maček govoril o umetnosti, hvalil Gustinčiča. Kaka umetnost naše

[1410] Predstavniški dom.

[1411] Dolgočasno.

[1412] Uradnik za odnose z javnostmi.

[1413] Sredstev.

[1414] Ovsena kaša.

[1415] Pšenična krema.

[1416] Podvoza.

[1417] Stalni odbor.

dobe, ko so mazarije enega Picassoa bolj znamenite ko[t] madone renesanse. Smo pač v dekadenci, sem dostavil, prej ko smo prišli v cerkev. M[aček] mnogo govoril o ustaših. Pravi, da inteligancija blizu ustašem. Dostavil rezignirano: »Bomo morali delati zopet brez inteligence«. Jovo na novo.

3. marec

Kase je vendar bil tako razumen, da sem dobil $ 40 advance.[1418] Tako je omogočeno moje potovanje v New-York. Ob 9. uri na banki in potem na kolodvor s tramvajem. Nič posebnega na potovanju. V New-Yorku z underground v Woodrow. Takoj v Midd European Ressearch Center.[1419] Tam dolgo čakal na Dustine, ki se je vidno polepšala. Končno bo Holmes šel v Washington, da uredi stvar Mrs. Markham. No, Hvala Bogu. Že sem izgubil vsako vero. Nekoliko potolažen. Zvečer pri Ribnikarju. Glavna stvar: R[ibnikar] poroča o svojimi zvezami z mednarodnimi »liberalci«. Res v pravo struno je pri meni zadel. In da bi SDS pristopila tej internacionali, ki je seve internacionala znane bratovščine. Kaj je mene fentalo, da sem prišel v tako druščino? In toliko pripovedam: Ko pridemo domu, bomo našli samo kmete in delavce, in te bo potrebno organizirati.

4. marec

Dopoldne s teškim srcem v Free Europe. Slutil sem, da bom zopet imel opraviti v »repi«, kako se je izražavala Nada. Leicht »nicht zu sprechen[«].[1420] Nova zvezda repovska Gowan. V začetku silno »stiff«,[1421] zavedajoč se, kaka važna osebnost je napram meni ubogemu exileu. Mlad človek, ki je vendar končno se odtalil, ko sva začela govoriti o Rimu in pokojnem Kotniku.[1422] Zdi se mu, da je tudi mene spoznal v Rimu. Moral sem njemu razložiti moja desiderata.[1423] Rekel je, da bo našel za mene nov assignement.[1424] Da ni cela moja prošlost za veliki assignement. Ti ljudje ne vedo, kako žalijo s svojim[i] otročjimi metodami. Jaz associated professor[1425] od l. 1912, moram tukaj antisambrirati pred ljudjem, ki niso nikdar bili na kaki profesorski katedri. Cela situacija s temi repi se mi ni dopadla. Dolbear seve na dopustu. Precej neprijetno iznenaje[n]. Sklep: popoldne Altsulu. Pri Adomralu jako dobro obedoval. Aca se oženil z ono solidno Beogradčanko. Senzacija. Popoldne strašni dež. Zopet v oni palači Fifth Ave. Bil takoj sprejet od Altsula, ki je bil šarmanten. Takoj telefoniral Leichtu, ki je obljubil, da bo moja zadeva rešena. Moj Bog, kake homatije za boril 100$ mesečno. Nemogoči ljudje. Pa mariborsko vino v Ambassador Liquors. Tam prijazni Vučetić. Večerja pri Kiti, ki je postala čisto »norddeutsch sproed«.[1426] Ne vem, kaj ji je prišlo v glavo. Servirala neke nemogoče klobasice pod domnevo, da so to kranjske. Ne more si zapomniti, kaj je kranjska klobasa. Krom[p]irova salada amerikanska, kakoršno pod milim nebom ne morem trpeti. Taki razni gikseri. Pa moja piška je bila prečrna. O polnoči se vrnil v hotel.

5. marec

V Bridgeport Farkašu. Dolgo čakanje v župnišču. Vse to še diha duh Savinjčana Goloba,[1427] ki je sezidal ta dom. Nekaj domačega v teh sobah.

1418 Vnaprej.

1419 Srednjeevropski raziskovalni center.

1420 Da ne govorim.

1421 Trd.

1422 Ciril Kotnik (1895–1948), slovenski diplomat. Ob napadu na Jugoslavijo mu je bil odrejen hišni pripor, a je bil kljub temu imenovan za veleposlanika pri Svetem sedežu. Med vojno pomagal številnim antifašistom in rimskim Judom, zaradi tega ga je l. 1943 aretiral Gestapo, v zaporu pa so ga mučili. Po vojni je sodeloval z Miho Krekom in pomagal slovenskim beguncem, ki so pobegnili zaradi komunizma. Zaradi posledic medvojnega mučenja je l. 1948 umrl. Študijski center za narodno spravo, https://www.scnr.si/okrogla-miza-ciril-kotnik-bodo-i-slovenski-pravi-nik.html.

1423 Željo.

1424 Dodelitev.

1425 Izredni profesor.

1426 Severnonemško vzvišena.

1427 Poleg slovenske skupnosti v New Yorku je po prvi svetovni vojni na vzhodni ameriški obali nastala slovenska naselbina in pristaniško mesto Bridgeport. Njen največji del so predstavljali »vogerski Slovenci«, kot so se sami imenovali. Za njih se je začel zanimati slovenski duhovnik Mihael Golob, ki je od leta 1912 deloval kot kaplan v slovaški županiji sv. Janeza Nepomuka. V isti cerkvi je za božič 1912 prvič zbral slovenske rojake. i 100 let župnije svetega križa v Fairfieldu, Radio Ognjišče, junij 2013.

Slika Golobova. Dolg razgovor z mladim duhovnikom, ki je bil na Filipinah. Ni dal posebno pozitivne slike o razmerah tam. Vse izpodkopano od komunizma. Končno se je pojavil Farkas. Zdi se mi, da ni bil posebno navdušen, da sem prišel. Zvečer ima neko pridigo. Pa sem rekel, bom ostal v Bridgeportu, da se drugi dan nekaj zmeniva. Zvečer v mesto. Prenočil v nekem proletarskem hotelu. Portir je bil slepec. Kaj takega še nisem doživel. Bal sem se, da bodo stenice. Pa jih ni bilo. Drugi gosti nemogoči. Moja kasa bo še izdržala pot v Washington.

6. marec

Razgovor s Farkašem. Zdaj se ne more pomagati. Pa ko se bodo razmere uredile, pripravljen je sam dati in zbirati med svojimi farani. Pa moram imeti potrdilo, da je Krek s tem sporazumen. Tako se je izpremenil revolucionar iz Berkeleya, ki je kar hotel izstopiti iz katoliške cerkve. Od duhovnika sem že prej izvedel, kaj je namen Frakaševega naseljevanja: župnija, osnovana od Goloba, je skoraj že bila pred prenehanjem, ker ni bilo faranov. Akcija Frakaša ima namen, da naseljuje dipije, katerim priskrbljuje delo in stanovanje. Pa novonaseljenci se morajo obvezati, da bodo v nedeljo obiskovali mašo. Prejšnji dan mi je Frakaš rekel, da je neki intelektualec, ki je bival mesece v župnišču v ostri opoziciji, ker F[rakaš] naseljuje tudi Volk[s]deutschere in ustaše. Poslovil sem se od Farkaša, ki je zopet odletel, toplo. Kljub ustašem in »Vol[k]sdeutscherom«. Kuharica iz Banjaluke in priredila mi je malo zakusko. Prejšnji dan mi je mladi duhovnik izdal vse plače: Župnik ima mesečno $150, kaplan 100, kuharica 150 in mesar pa tudi 150 na mesec. Tako je ta hijerahija razporejena v duhu našega časa.

Dolgo čakanje na Grey Hound. V New-Yorku telefon Ribnikarju. Antosijević hoče tudi v Bridgeport. Morebiti bomo tam napravili nekak svoj Barbizon. Opolnoči prispel v Washington, brez denarja. Nobeno neprijetno pismo, nobeni računi.

7. marec

Zopet v Washingtonu. Dopoldne takoj v kongres. Kersten je spravil naša pisma v rekord. Radi Milene Stopar, State Department se hoče znebiti tega škandala. Pa ne boš Brajko. Potem v IPU. Moram biti skrajno štedljiv.

8. marec

Mnogo pisanja. Javil se na telefon mladi Kalina in me je takoj povabil na lunch v O'Donnel. To je pravi, ki stvar razume. Prošlost vstaja pred mojimi očmi.

9. marec

Na lunchu s Kalinom. Insistiral, da moramo piti vino. Meni prav simpatično. Njegova ideja: Osnovati v Washingtonu Slovansky institut. Toliko spominov na njegovega očeta. O Liduški ni hotel ničesar povedati. Brat in menda mlajša sestra so komunisti. Ako bi stari Antonin Kalina to doživel. Prav simpatična ura.

10. marec

Kožuharov je postal ljubeznjiv. Račune izplačeval, pa mi ni mnogo ostalo. Kako bom do konca meseca izdural. Prokleti stingy[1428] »Fee Europe«. Stingy pomeni nemško »schmutzig«. Kao da ne morejo biti ljudje pravični in imeti smisla za jednakost. Večna discrimintaion, in ako se to reče, je ogenj v amerikanski strehi. Disgusting.[1429]

11. marec

Žalostno pismo Koštomaj. Mora se podvreči operaciji in bodo konstatirali, ali ima raka. Polno ljubezni pisal o Sloveniji in Jugoslaviji. Prav teško mi je postalo okoli srca. In vse radi tega nesrečnega amerikanskega odlaganja, nič ne napraviti pravočasno. Posponing and postoping,[1430] v tem znamenju živi sodobna Amerika. Bil pri Armstrongu.

Odprta turška restavracija Istambul na oglu St. In Connecitcut. Nuri je po materi Bosanec. Tako imamo turško restavracijo, ko ni uspel ubogi Koštomaj s svojo »Danubio«. Kako lepo smo to zasnovali. Tako rad se spominja Beograda. Da, Jugoslavija je znala baratati z begunci. To bo ostala večna slava Jugoslavije. Njegova goska Jelena, ta ruski »Backfischel« je kriv, da se prej nisem spoznal z Boldirevim.

1428 Škrtost.

1429 Odvratno.

1430 Odlog in pojava.

12. marec

Poseta Representativu Busley, prijatelju Cvetkovića. Silno ljubeznjiv. Seve pravnik, kakor se zdi, da je amerikanska zbornica polna »lawyerov«. Reče mi, da se naj zapomnim: predsednik bo Marc Arthur. Silno ga boli, da je Amerika tako osramotila s tem, da je žrtvovala Dražo. Popoldne Joyce. Res znamenit dan. Spominjal sem se, da sem bil zadnjič pri njemu, ko je bilo akutno vprašanje srbske poslanske skupine. Povdarjam, da je reprezentacija absolutno potrebna. Opazka Joycea, pa kaj bo taka skupina delala. Zdi se mi to vprašanje precej brezpredmetno. Imamo vendar toliko nacionalnih komitetov v Washingtonu in vsaki ima svoj isti delokrug. Navajal sem, kako je nastopala angleška in francoska vlada, ko sta priznali l. 1915 J. O. [Jugoslovanski odbor], i ako je bil podpisan mesec prej Londonski ugovor in se je Italija borila in krvavela na bojiščih. In sedaj ima Amerika strah pred Titom, komunistom. Izjava Joycea: Ni nam prijatno, da mora podržavati[1431] komunistični režim. To je za svobodoljubno Ameriko silno teška stvar. Rekel je tako, kakor je hotel reči, da se mora najti izhod iz te situacije. Ali kako skozi to strašno komunistično armaturo. Moj načrt: Najprej izpustiti Kumanudija in Dragoljuba Jovanovića. Jovanović in Maček bi najlaže prišla do rešitve spora. Čim prej mora dr. Pernar priti v Washington. Joyce je navijal, da mu dam nasvete radi undergrounda, pa nisem hotel, ko [n]jega premalo poznam. To bo že prišlo na red. Največjo važnost sem polagal na osnovanje reprezentacije. Naj se to najprej napravi prav skromno. Samo, da Jugoslovani čutijo, da Slovenci, Hrvati in Srbi skupno delajo in vse bo dobro. Mogla bi biti stvar taka, da bi Maček opolnomočil ednega svojih doglavnikov, morebiti Pernarja, ki bi bil najbolj pripraven, kajti Pernar je odločno za predstavništvo. Atmosfera razgovora se je kolosalno dvigala tokom razgovora.

Ko sva končala po eni uri in po[l], mi je prav toplo stiskal roke pri vratih in rekel, da naj nadaljujem razgovor s Campbellom in Marcyom. Ko sem izstopil iz sobe[,] sem rekel preveč glasno: Predvsem je potrebno zbirati demokratske sile. V predsobi dolgočasni Fadden je kar glavo spustil, da mu ni bilo potrebno mene videti. Čutim, da je led prebit. Čisto srečen in »elated«[1432] sem zapustil amerikansko Žuto kučo.[1433]

Na poti premišljeval o razgovoru. Titova zvezda pada.

Popoldne pri Cooleyu, predsedniku odbora za kmetijstvo. Bil sijajno sprejet. Moj načrt glede kmetskih posojil za DP izzval največji interes. To je stvar, ki bo šla. To bo lex Vošnjak. Simpatična gospa Clark iz Texasa. To bo zopet uspeh.

15. marec

Poseta Laena. Absolutno je potrebno, da se njega pritegne Amerikanskemu centru osvoboditve. Pristal, samo želi, da bode povabljen. Potem razgovor o nastopajoči izpremembi kurza vladine politike glede Jugoslavije. Sanders me obiskal v mojem studiu. Vrlo je zadovoljen, kako sem stvar glede kolektivizacije doslej vodil. Potem pri meni. Hotel ga povabiti v turški restoran, pa je bil več na lunchu.

Našel v Times-Heraldu v Society delu obširno poročilo neke babe, ki se zove Ashsah o društvenih podvigih naše komunistične ambasade. Ta imena si je treba zapomniti. Črna gora je postala arbiter elegantiarum. Zvečer pri Igoru i[n] Marisi. Prav prijetno. Izvrstna vodka in poljski kanapki.

16. marec

Pri Mačku. Tolmačil sem, oziroma polagoma čital angleški tekst Statementa o SDS, predloženega Nagyu. Potem pokazal M[aček] neki hrvaški list, v katerem je Jaklič afera. M[aček] veruje v njo. Potem skupaj do 16[.] ulice. Verjetno gre Kreku. Nisem omenil, da se[m] grajal na fini način, Pešljeva radomontade glede mene. M[aček] je moje opazke mirno vzel na znanje.

17. marec

Nesreča. Napis na vratih, ki vodijo v Sholl kafeterijo: Skozi ta vrata vstopajo najdistingviranejše ljudje na svet[u] (the finest people in the word). In kedaj se je zgodilo, ukradena mi je bila krasna žolta Briefcase. Ali so kradež izvršili komunisti, ali se je to zgodilo iz koristoljublja. Sramota, sredi Washingtona. Hvala bogu, ni bilo nobenih doku-

1431 Podpirati.

1432 Navdušen.

1433 Rumena hiša.

mentov, ki bi mogli kompromirati, v njej. In kaka hipokrizija.

18. marec

Razgovor Campbell. Po večini obdelovanje istih tez. Prav prisrčen ton. V toku smo. Žal bila pretrgana po pol uri. Zadovoljen s tokom.

Popoldne slavno opening salonov Rubinstajn. Mlada Rubinstajn sijajno govori poljsko. Seznanil sem še lepo belolaso Miss Isten, ki živi v W[a]rdman Park hotelu poleg Radinovih. Srčen razgovor. V drugem in tretjem nadstropju. V sobicah so prikazovale balerine razne faze olepševanja. Princesa Eboli je vodila publicity. Iz naše hiše se je razposlalo 1800 vabil. Prišlo je pa samo okoli 500. Precej vse business like.[1434] Povabil celo jugoslovansko kolonijo. Prišel samo Belajac z gospo. Pač pa prisoten od mene povabljeni Kalina in Zamejski.

20. marec

Pri Cambellu – zadrugaru. Formuliral naše zadrugarske želje, ko ni prišlo do sestanka Radin-Lincoln-Vošnjak. Globoko se je komunizem ujedel v telo mednarodnega zadrugarstva. Ako bi bil moj oče to videl …

21. marec

Obiskal dr. Snowdena, soseda, s katerim razgovarjam, kadar popravlja svoj avto. Prav simpatičen mož. Sicer najprej ni vedel, kaj je Jugoslavija, ker se je učil geografijo Evrope še pred prvo svetovno vojsko.

22. marec

Sestanek pri Kreku. Razgovor o Kočevskem rogu. Moja je zasluga, da se je stvar sprožila. Najprej je bil Krek prav boječ, pa prodrl sem skozi njegovo pasivnost.

Parti pri gospej Kači. Neizogibni Nikolić napravil neumestno opazko, ko sem pripovedal, da je Tito dvignil Jelavića s trga, da je to jedina žrtva, kojo so imeli Hrvati. Rekel sem, da na tako opasko sploh ne reagiram, poln sovraštva.

23. marec

Pobegnil od pisanja pred veličanstvenega balkanskega sv. Petra v Filips galeriji. V bližini našel intelektualnega nemškega Žida in študentko lepih umetnosti. Pri Židu vse preterano, tudi intelektualnost. Skupno zapustili galerijo in po 21[.] ulici napram[1435] mojem stanu. Ko smo šli mimo White Fathers Žid kar »crush in« predrzno. Znotraj smo bili prijazno sprejeti od belega očeta, Kanadijanca. Pos[t]reženo seve nič. Pač mi je rečeno, da se mor[a]m zglasiti pri vsaki priliki. Razgovarjal se tudi z nemškim belim očetom. Mož je silno hvalil Slovence, ki so bili v Nemčiji v koncentracijskem taborišču.

24. marec

Z Igorom pri Kirkpatricku, Foreign Research State Department.[1436] Kaka muja. Takoj so ponujali Igorju vse mogoče formularje za službo. Meni ni se nikdar kaj takega zgodilo. Zdi se mi, da sem Igorja lansiral v State Dep. Baš milo mi je bilo okoli srca. Lepo se mi je zahvalil, ko sem se žuril v State Dep. Upoznal z Marcyom, ki vodi jugoslovanski desk. Ambicionirani mladenič, ki je bil že na Balkanu. Glavni prdmeti razgovori Pernar, Kumanudi, Jovanović, rezprezentanca. Ponovo rabil stare argumente. Tudi Marcy je mnenja, da je potrebno isto stvar »to hammer«.[1437] Vladal se je s spoštovanjem. Mislim, da sem dovršil Pernarjevo [s]tvar. Razgovor trajal eno uro. Sestanek O'Conor odložen ponovno.

25. marec

Advanced Polish z Marisko. Niti nisem vedel, da znam toliko poljski. Služil sijajno balkansko kavo Nurija. Čitala italijanske novele Ivaskoviča. Lepi večer.

27. marec

Slavni Campbell lunch v Little Viena. Messiuers les Americans[1438] vse delajo preveče javno. Titovci vse vedo. Pa izpraševanje je bilo pripravljeno kakor pred papeževo audijenco. Posebno delikatna vprašanja v pogledu potrebe jugoslovanske reprezentance. Odločno trdil, da amerikanska poli-

[1434] Poslovno.

[1435] Proti.

[1436] Oddelek za zunanje raziskovanje.

[1437] Delati na tem.

[1438] Gospodje Američani.

tika nas naravnost uničuje, jemlje nam vsak ugled v očeh naše emigracije. Pred razhodom rekel, da bom C[ampbella] povabil na večerjo. Tako si prihajamo bližji in bližji. Pop[o]ldne pri O'Connoru, ki je poln navdušenja. Pa ali bo navdušenje za mene še postojalo,[1439] ko bo prišla v razgovor ekzistenca Jugoslavije? Ali kadar bo Prešeren s svojimi topovi dosegel Indipendence Ave.? Dogovorjeno, da mi bo O'Connor rezerviral večer za nadaljnji razgovor o protikomunističnem delu. No, bomo videli. Razočaral sem se že dosti v tej blaženi deželi.

30. marec

Obiskal me Rašević od srbske demokratske omladine. Bojim se, da je to vse odblesk starejše generacije v vseh perečih vprašanjih. Radoval se je na[d] duhovitim[i] izpadi Erjavca proti »panslavizmu«. Ako bi vedel, kako municijo pripravljam v tem pogledu. Zvečer pri Belajčevih. Kakor vedno skrajno ljubeznjivo.

31. marec

Končno »avdijenca« pri Mikolajciku. Za moje težave nima mnogo smisla. Tudi ne za moj članek o Slovencih. Pač pa je za pristop SDS v IPU. Do seje centralnega odbora za kak teden naj bo vse pripravljeno. Kako pa naj napravim ta čudež, ko vendar naše dopisovanj[e] s Trstom in Buenos-Airesom traja dolge tedne. Bo cela stvar za ta kongres padla v vodo. Nisem imel harmoničnega vtisa of the »avdijence«. Če tudi biviši premier, je pač še vedno stari kmetski fant. Državništvo je pač globoko padlo. Dan prej sem razgovarjal z Dimitrovom, ki tudi želi, da bi mi Slovenci prišli v bolj svojsko razmerje z IPU. Sploh je D[imitrov] druga inteligenca. Zvečer bil Church Falls pri Belusovičevih. Poljsko čitanje. Čas hitro minil.

3. april

Meni tebi nič Jakobson in njegov češki oproda [s]ta me premestila v br. 250. Potem je prišla plava sekretarica Epsteina in mi prinesla Trianon sliko, ki je ostala v prejšnjem »štibelcu«. Rojena v Beogradu. Ruskinja je navdušena za Jugoslavijo. Popoldne vzel zopet Trst v delo. Poseta officeu Javitsa in njegovem židovsko inteligentnem[u] executiveu[1440] tolmačil potrebo »hearinga« za Trst. V isti misiji Miss Clugh. Potem v pisarno za Katyn zločine, kjer je mlada svetla pisarica skoro padla v nesvest, ko sem začel govoriti o Kočevskem rogu.

4. april

Nevšečnosti z Ribnikarjem. Njegov predlog, da SDS pristopi Liberalni uniji. To je seve za mene tabu. Čudim se, da mož tega ne razume. S svojim predlogom je napravil največjo zmešnjavo. Moje stališče 100% odklonilno. Ob 10. uri pri Marcyu, ki ima jugoslovanski desk. Inteligenten, pristen, mlad. Bil v Atini. Dolg razgovor. Odločno zagovarjal potrebo, da se nastani Pernar v Washingtonu. Zadeva Kumanudija in Dragoljuba. Lunch v Istambul: Slav Round Table.[1441] Prisotni: Boldierev, Lettrich, Kalina in jaz. Splošno prepričanje, da je Round Table potrebna in da bo uspeh. Brez pijače, ker Nuri še vedno nima licence, sam namreč pije tisti Coca-Cola, kar jaz sovražim. Splošna kampanja pri mizi. Sklenjeno, da [nečitljivo], da prevzame uredništvo. Moj predlog.

5. april

Moj predlog. Prijatni razgovor s Kalino v Istambulu. Izvrstna sarma, pa brez pijače.

7. april

Razgovor z Dimitrovom glede SDS. Ni več na negativnem stališču kakor prej. Morebiti bi se našla kaka solucija. Zvečer pri Dr. Snowden, pravem amerikanskem intelektualcu, ali v najboljšem pomenu besede.

8. april

Končno sestanek z Mikolajczykom. Do 11. naj predložim zaključek naš o priključitvi IPU. Na[j] vpraša, kako bi naj to izpeljal. Moja je stvar, pravi. Za Boga, čudeže ne morem delati. Posebno topline nisem našel pri njem. Izplačal mi je bil skromen akonto, in hajd v New-York, ko se nič ne gane v slavnem »Free Europe«. Prispel okoli polnoči v New-York. Zopet Woodrow.

[1439] Obstajalo.

[1440] Izvršni.

[1441] Slovanska okrogla miza.

10. april

Odločil sem se, da začnem z Altschulom. Zopet v Fifth Ave. Ljubeznjiva sekretarica. Ponovna akcija. Opoldne Holmes, ki izjavljuje, da se bo končno poslal rokopis v Washington. To je bila cela večnost. To težkočo smo preskakali, kaj bo pa še prišlo? Popoldne nervozno felefoniranje. Končno se javil Gowen, da me bo sprejel prihodnji dan. Že to je velik uspeh. Globoki pad. Da se raztresem, v kino. Nisem javil [Katici] svojo navzočnost v New-Yorku radi suše v žepu. Kja pa morem? Zvečer Ribnikar, kateremu razložil moje stališče v pogledu Liberalne unije. Kaj mislim o masoneriji in po mojem mišljenju je Liberalna unija ekspozitura masonov. Pristal, da oba odstopiva od svojih predlogov. Samo ali se bo držal najinega zaključka? Potem na večerjo. Nisem mogel odbiti. Ostal tam skoraj do ene ure po polnoči.

Jerič je imel dober namen, mi pribaviti »von Kavalieren abgelegte Herrenkleider[«].[1442] Peljal me je tja v Kanal ulico. Seve zaprto. Potem v sicilijansko restavracijo v bližini, kjer merluzzo (asocijacija misli na merluzzo in leta 1945 na potu za Rim.) in dobro vino. Jerič mi je čital neki dolgi rokopis, poln stereotipnih njegovih tez o »Slav labor«.[1443] Zaspal, ker truden po večernjem sedenju.

Dopoldne razgovor z Gowenom. Ko sem videl, da me hočejo izigravati, začel sem drugo struno navijati. Mora se mi dati sredstva za lečenje. Dolgo parlamentiranje, to je dični »Gauleiter« – tako ga zove Dimitrov – je rabil instrukcije od predpostavljenih, ki me nočejo sprejeti. Slednjič smo nekako zglihali. Naj napišem pismo v pogledu mojega lečenja Altsul. Vsaj neki rezultat. Moj Bog, je to eno slepomišljenje. Popoldne nisem vedel, kam bi se dal, ker sem sobo že moral odati ob 2[.] popoldne. Tako sem sedeval v lobby hotela Sharetona in opazoval življenje, dokler ni bil čas, da sem se odpremil Aci, mladoženji. Mlada, pravzaprav zrela dama, je mislila, da ne poznam srbske kuhinje. Prisoten tudi Dragi. Novost: Pernar je že v Washingtonu. Končno se je odločil tudi Dragi, da se zanima za Washington-Baltimore. Ali so naši Srbijanci polagani. Pride v poštev gospa Hoyland. Zvečer odpotoval z Greyhound. Doma sem izračunal, da še nikdar nisem izdal tako malo.

12. april

Prispel po polnoči. Med pošto najdem novo »Domovino« z mojo »Stvarnostjo Jugoslavije« kot uvodnikom. Dopoldne v Library of Congress. Senzacija: v Slavic Division je sedaj poleg Madžara, Balta, Židov (Epstein) pa še – Kinezer. Lucus a non lucendo. Slavno.

14. april

Javil se Pernaru, ki sedi na mestu Pešelja. Navdušen, čuvstven sprejem. Izgleda, da naš vojvoda trpi pod tiranijo Ruhman, tega slovaškega »mulca«, ki hoče biti [bolj] papeški od samega papeža. Obžalujem vojvodo. Popoldne dovedel Pernara v svoj studio. Hotel mi je uiti. Prej sem ga peljal »washroom«. Celi dan ni bil na strani. Samo ven iz tega poslopja, to mu je bila deviza. Strah je dobil v moji celici, ko se je javila straža. Povedal sem mu, kaj sem za njega napravil, kar je vzel na znanje. Omenjal tudi, da smatram prisotnost Torbarja za absolutno potrebno.

Popoldne Lucie je imela coktel party, ki se pa ni posebno obnesla. Hotela je prodajati poceni haljine. Razposlala okoli 50 vabil, pa slab odziv. Prišla tudi Marisa sama. Pozneje v moji sobi, pozno prišel Igor. Advanced Polish. Pismo Rubinstajn. Zaključeno, da se ji pošlje poljsko pismo. Prijeten večer.

15. april

Končno se odločil, da grem Gannonu, ki mi je napravil proračun za lečenje. Jim bomo že zasolili.

16. april

Pri Sholu opazoval, kako stoprocentni Amerikanec priredi svoj »oatmeal«.[1444] V mleko silno mnogo sladkorja, potem soli, potem pepra, in na vse to pa »cream«. To je za barbare.

Čisto sem pozabil opisati, kako sem iskal zadnjega poljskega ambasadora zunaj Chevy Chase tam proti Creek Parku. Dolgo sem iskal v mraku, dokler sem pustil iskanje »brez upa zmage«. Tako ga nisem našel in nisem mogel izvedeti, kdo je bil v poljski delegaciji za mir l. 1919.

[1442] Obleke, ki jih založijo kavalirji.

[1443] Slovansko delo.

[1444] Ovsena kaša.

Pernar povabljen na sarmo v Istambul. Sarma sijajna. Začetkom se malo nečkal,[1445] pa mu je dobro šlo v tek. Potem na čašo plemenitega mariborskega vina (sovinjon) k meni. Ravno sva bila v pravem govoru, ko ga je predsednik (Maček) odpoklical. Tako nisem mogel izpeljati svoje namere. Tudi Pernaru je bilo žal, da je moral oditi. Bo pa že zopet prilika.

17. april

Slavna večerja Campbell. Balkanska večerja za chief balkanskega odelka. Sam sem nosil tray[1446] iz Stambula. Samo pred vratmi sem moral tray postaviti na pod, skoro cela izvrstna juha se je prelila, kar je Lucie razljutilo. Zopet mariborsko vino, ki je stvoril[o] med obema »convives«[1447] prav prijetno sožitje. Dolgo je ostal in vse je poteklo v redu. Malo bolje je stvar izpadla, ko pa v »Old Vienna«. Ni me vprašal, ali »Time works for Tito«. Počutil se je izvrstno v tej sredini. Privoščil sem si klerikalce. Izgleda, da je užival. Razstala se v najboljšem razpoloženju. Avstrijska ambasadorska zofa v moji sobi je morala uživati.

18. april

Bil pri Adkinsonu. Seve zopet prazni nič. Naj se javim seve drugim.

19. april

Povabila me Mrs. Luce, pa našel vrata zaprta. Fino. Zvečer zopet s Kalino pri Turku. Sorodnica Kalinova rojena v Ljubljani. Sijajni rekordni accountant[1448] pri neki založniški družbi v Detroitu. Nobena žena takega joba v USA še ni dosegla. Prijeten večer.

20. april

Dogovor s Pernarjem, da ga bom nazval opoldne. Ni ga nikjer. Pravoslavna Velika noč. V cerkvi. Popoldne Nuri pri meni pri dobri slovenski kaplji. Zvečer pa v Stambulu celo janje pečeno na ražnju. V njem pa riž. Največja delikatesa. Pernarju je moglo biti žal, da ni prišel.

21. april

Dimitrov in jaz izdelala končni tekst agrarne rezolucije. Popolna harmonija.

22. april

Pri sodniku Douglasu s knjigo Seuniga. Iz koridora videla sliko Brandeisa in Douglas je na mestu Brandeisa. Na vsak način Douglas je individualnost. Ravnokar izšel »Life« z ogromno sliko Tita. Postal je nerazpoložen, ko je gledal na to sliko. Kaj to pomenja? To je razpotje. Douglas je sam izjavil, da je prijatelj Allena. Čutil sem, da je tu v zraku nekaj silno pomembnega. Prav uspešno sem branil agrarno politiko prve Jugoslavije. Ni se protivil, rezignirano se udajal mojim argumentom iz orožnice Kardjordja in Miloša. Stvoril sem takoj precej intimno atmosfero. Seveda mnogo govora o jahanju. Spreten moj »cug«. Zvečer zunaj v Church Fall pri Marisi in Igoru.

23. april

Lodega nisem mogel »uhvatiti«.[1449] Pač pa je popoldne bil Gree moja žrtva. Na dnevnem redu Kumanudi in Dragoljub, Library of Congress, hearing o Trstu. Stari mi je naklonjen. Zvečer odkazala ali preložila Mrc. Luce sestanek. To se meni ne dopada.

24. april

Končno sestanek s Kalijarvi. Odbil, da napiše članek o Trstu. Na to sem moral čakati mesece in mesece. Čisto amerikansko. Pač se je tudi Finec amerikaniziral.

25. april

Koštomaj mi je napisal desperatno[1450] pismo. Ne more si najti primerne službe. Bom že moral poseči vmes.

26. april

Kongres IPU v Washington Hotelu. Krek sladek ko[t] med. Kaj to pomeni? Mikolajcik me pozval, da napravim listo prisotnih. Sedim na estradi in delam na listi, ko je zborovanje že začelo. Izročil sem listo Mikolajcik[u]. Seve sem samega

1445 Obotavljal.

1446 Pladenj.

1447 Gosta.

1448 Računovodkinja.

1449 Ujeti.

1450 Obupano.

sebe dal na listo za SDS. Pa nekaj čudovitega se je zgodilo. Mik[olajcik] ni mene pozval, da pozdravim kongres, ko sem vendar imel v žepu govor. Smatral sem to škandalom v pravem smislu besede. Povrh pa še stvar z Nagyom, ki je izjavil, da se Pešelj protivi sprejetju SDS v Central-Eastern European Conference.[1451] Dimitrov je kasneje trdil, da je moja lista izginila z estrade. Precej razburljiv dan.

27. april

Zjutraj[,] predno sem odšel v hotel Washington[,] našel sem pismo Lucie, v katerem se pritožuje, da ni miru v moji sobi in da ima pritožbe proti meni. Pismo napisano precej histerično. Izprememba časa. Člani odbora za agrarne posle prišli so eno uro prepozno. Dolgo je trajalo, predno se je cela stvar spravila na tok. Nisem hotel prevzeti predsedništva. Mesto mene Brdlik,[1452] ki je že precej staromoden. Seznanil se z uradnikom češkega »Novega sveta« v Clevelandu. Seve nima pojma o Slovencih. Zove se Reban. Bancik je predložil neki načrt Mikolajcik, ki je bil odklonjen: same časnikarske fraze. Moj tekst sprejet: triumf. Pozni lunch pri Turku, ki je šel silno v tek. Balkanizirani Hrvati: skoro vsi v Stambulu. Odišli in se vrnili. Pravoslavno vstajenje: celo janje, izpolnjeno z rižem. Silno okusno. Na moje povabilo prišli tudi Albanci. Radica mi povedal, da je Ostojić napisal knjigo, katere drugi del ni mogoče odobravati.

28. april

Pojavil se v Law Library in našel tam mecene. Celi dan zasedal kongres[.] Zvečer ba[n]ket v čast Humpreyu, senatoru iz Minesote, najintimnejši prijatelj Blatnika. Zopet nevšečnost: Nisem pozdravljen od Mikolajcika kot gost. Kdo je to zopet napravil? Pri moji mizi Lucie, gospa Belajac, Belajac, gospa Marisa in Igor, seve tudi neizogibni am[e]rikanski Dior. Lucie ljubosumna. Dior ni smel sedeti poleg Poljakinje. Druge nesreče ni bilo.

Napisal pismo Grogi v elizijanske poljane.

Maček sedel poleg Campbella.

29. april

Bil pri Poageu, ki je odbil, da predloži amandman. Busley isto. Busley mi pripovedoval, da je velika opozicija kongresa napram Library of Congress. Radi tega nezadovoljstva kongres ne daje večjih kreditov. Library imajo v roki fellowtravelleri in komunisti. Oči so se mi odprle. Odtod moji neuspehi. Če se zmaga jeseni, bo prišla velika metla. Sestanek, dolgi, z O'Connorom. Pravi mi, da ima velik načrt. Bojim se, da bo to s samimi separatisti. Rekel mu, čeprav sem bil jako previden, da je lek za vse federalizem. Velika ljubezen.

1. maj

Nisem poročal o kongresu Daughters of the American Revolution.[1453] Knjižnica v ogromnem poslopju je bila polna raziskovalk genealogij. To se je meni prav dopadalo. Ali reakcionarne so te dobro nahranjene dame, katerim se že od daleč vidi premoženje in brezskrbno življenje. Dobro bi bilo v Jugoslaviji tako nekaj uvesti, seve izpremenjeno in akomodirano našim prilikam.

2. maj

Videl voz, na katerem je napisano: »Good people make good telephone service.[«][1454]

3. maj

Večerja pri Belajcu. Kakor vedno prav prijazno. Nisem hotel iti k skautom. Zopet na dnevnem redu Cosmo Club. Hrana, četudi amerikanska, izvrstna.

4. maj

Zvečer pri Pergleru, ki noče biti poleg Osudskega na Advisory board.[1455] Čehi so silno med seboj skregani. Bolj ko[t] Jugoslovani.

1451 Konferenca srednje-vzhodne Evrope.

1452 Vladislav Brdlik (1879–1964), češkoslovaški politik, minister za zunanje zadeve. Infomačni centrum vlady, https://www.vlada.cz/cz/historie/prehled-vlad/1918-1938-csr/jan-cerny-1/prof--ing--vladislav-brdlik-43099/tmplid-5.

1453 Hčere ameriške revolucije.

1454 Dobri ljudje opravljajo dobre telefonske storitve.

1455 Svetovalni odbor.

5. maj

V Lo/C našel hčerko dr. Vladislava Cerneho, ki je bil odvetnik našega poslanstva v Pragi. Divna duša.

5. maj

Razgovor Marcy. Energičen radi Pernara.

Jaz sem kost v vratu NCFE.

6. maj

Z mladim Armstrongom na lunchu v kongresu. Povabljen. Mlada dekleta pri naši mizi. Center e pur se muove.[1456] Tajnostna Mrs. Price se ni pojavila v mojem studiu. Priporočal ji, da naj najprej študira tržaško vprašanje. Boltonica seve nedosegljiva.

7. maj

Sam seve moram razpošiljati Kerstenove extended remarks.[1457] Kakor vedno sam.

8. maj

Angelette mi pisal precej zdvojno pismo. Denar, denar za volitve. Pa pisal sem mu, da niti kakih skromnih 100$ amerikanski Slovenci nimajo. In jaz sem njim na vratu. Dobro, bom sklical Kreka, pa že vem, kako bo končalo. Mrs. Bolton ima nekaj zunanjepolitičnega mesto Petera, neke suhe zneske. Skoraj sem se zjezil, da ni mogoče priti do Boltonice. Sporočil sem tej suhi ženski, da naj naprej študira tržaško vprašanje, potem se bova razgovarjala. Kaka ponižanja za mene. Seve Miss Cough pravi, da je sredi novega volilnega okraja naše slavne Boltonice Italian village.

9. maj

Razpošiljam 1000 iztisov Kerstena Congressional Record.[1458] Zopet moram vse sam delati. Slavni Hadji se kuja. Nisem ga videl že celo večnost.

Zvečer zopet pred zaprtimi vrati hiše Mrs. Luce. Že sem se naveličal. Pa s temi Amerikankami se mora imeti silno potrpežljivost.

11. maj

Lunch v Stambulu: Dimitrov, Lucie, Mati in Filips. Dimitrov turško govoril z Nurijem. Pa D[imitrov] je rojen v Trakiji. Slovani pred Carigradom. D[imitrov] govori tudi grško, pravi Balkanec. Izvrstni obed in prijetni razgovor. Potem Dimitrov pri meni in lista z največjim zanimanjem po moje[m] rokopisu Balkanska federacija. Ne pije vina. Žurilo se mu je in zopet sem ostal sam. V Phillip's Gallery umetniški kritik sijajno tolmačil Greca in Goyo, Renoira in moderne. Užival sem. Pa tudi on je videl na podlagi mojih opazk, da razumem nekaj o umetni zgodovini. Skrajno zanimiv je »Brodolom«, slika iz XVIII[.] veka, pa romantična. Zvečer pri meni s[e]kretariat Slav Round Table: Kalina, Igor. Ni prinesel Zaleski. Jako srečen sem stvar prikazal. Pri odhodu Igor reče: Velik stvar se počenja.

12. maj

Kalina mi javil zmage Zenkla, podpredsednik je pa Lettrich. Izpadel je Cerny in – Osudsky. Mislim, da je to nadaljevanje Benešove politike usodepolne za Čeho-Slovake. Kočno imam refrigerator marke Dynamic. Še ni pokrit z zeleno odejo, ki mi je obljubljena od Lucie.

13. maj

Sprejet v Comso Club kot associate.[1459] Pravzaprav je to bilo že v aprilu. Neizmerno prijetno je posebno zvečer »to browse«[1460] v biblioteki, kjer je toliko starih knjig. Čitam bibliofilsko izda[n]je Dickensa. Če sem žejen, pa grem v bar dvorane. Večerjam ne, ker mi je predrago. Pač pa sem pri lunchu v tistih prostorih, kjer so žene pripuščene. Prispelo pismo sekretarice Altschul, da sploh se mene odbija. Na kraju pameti sem. In obljube 18. decembra. Tu mora biti izza tega Krek in njegova namera, da ostanem proletarec, da ne bi bil dinamičen. Peklenski načrt. Popović Dragan mi telefoniral, da sta se razišla Maček in Pešelj, še celo, da se bo eden od njih odselil. Spominjal sem se izpremenjenega Mačka v nedeljo in prijaznega pozdrava gospe Maček. Pozneje se je izkazalo, da je bila na delu silna srbijanska demisija.

1456 Tudi, če se premika.

1457 Razširjene pripombe.

1458 Kongresni zapis.

1459 Sodelavec.

1460 Iskati.

14. maj

Končno doma Mrs. Luce. Predstavila me Luvile, Marshall, ki je bojda »author«. Dama z velikim klobukom je skoro odšla. Potem smo ostali sam[i] na večerji, ki je bila precej »zbrčkana«[,] da uporabljam Nadino besedo. V taksiju se je Lucile nekako nevarno naslanjala na mene. Potem pa presenečenje v Lassale apartmentih. Atelje visok kakor c[e]erkev. V sredi stene slika njene hčerke, ki je bila ubita. Nisem vprašal Lucile, kako se je to zgodilo. To je takozvani two floor appartment.[1461] Lucile je slikarica in vse je pripravljeno za portretiranje. Tako sem v teh ogromnih prostorih za žene srednjih let sredi Washingtona v pozni uri skoro ob polnoči, to je bilo za Washingtonskega anahoreta malo preveč. Potem še z Lucile v apartment nekega pomorščaka, kjer se je še pil viski, ki ga nimam rad.

17. maj

V klubu lunch z mladim Armstrongom. Interesiralo me je v prvem redu, kako se izvršijo izplačevanja iz Kerstenovega fonda 100$. Do sedaj se je izplačalo samo 4 milione. Doznake izvrši sam predsednik. Zope[t] arkanum, kako priti v Ameriki do denarja. V stvari Kerenski že dela v Nemčiji. Mladi Armstrong prijazen fant. Zaprepaščuje me kan[d]idatura Vogler za predsednika Centra. To je pač ta amerikanska nesreča: vse se gleda s stališča senzacij. Vse drugo je sporedno. Zvečer Ljubljančanka iz Detroita, Kalina in jaz zopet pri Nuriku. Potem pa pri meni pri kozarcu vina. Prav prijazni razgovori. Emilija je pa tako sijajna accountant, najboljša žena v svoji stroki, nameščena pri Central New-York železnici. Pravi čudež.

18. maj

Navadil sem se na breakfast v klubu: Božanstvena sočna grape-fruit in cream of wheat. Spoznal se Feilchenfeldom, ki je v George town šef instituta »for world affairs«. Naravno nemški Žid, ki je tako afektiran, da izgleda[,] kakor da ne zna več nemško. Stanuje v klubu že celo večnost. Prav ljudeskara.

20. maj

Kubanski narodni praznik. Odločil sem se »to crush the party«.[1462] Ogromni prostori kakor kak kraljevski grad. Čisto južno društvo. Sijajen bufet in mnogo pijače. Nasrkal se šampanjca. Spoznal hčerko zastopnika Kube v OAS Baron. Simpatični ataše Miss Dr. Loys. Našel jedino znamko Miss Austine, ki mi je obljubila, da bo sodelovala v odboru za Danico.

24. maj

Precej formalni čaj »old fashion« pri Miss Alice Dodge. Prisoten Knez Mescerskij z gospo, ki je prej predaval na univerzi, sedaj pa [p]rodaja knjige univerzam, in seve stari Strandman. Gospa Strandman prinesla ogromen poslužavnik s čajem. Miss Alice čudovito dobro ohranjena, vsa bela koža. Spomini in spomini na Krf, kjer je bila, ko je bila 11 let. Silno njeno zanimanje na ono dobo kakor menda še nikdar v Washingtonu. Ostala sva sama, razgovor ni nehal, kakor, da se poznava leta in leta. Kaj to pomenja. Neverjetna harmonija i[n] simpatija. Ali bo to veli[k] »date«? V mislih vračal se po Q St. domu. Po nesreči me je videl iz svojega avta Belajac in potem na telefonu napravil opazke.

25. maj

Miloja rojstni dan. Pozval Zdenko v Stambul. Pa preveč »gschamig«.[1463] Ni je bilo na telefonu. Tako sem sedel sam v Stambulu. Popo[l]dne v Port Tabacco. Driver Igor. Marisa huda, ker nisem notificiral Heleni njen prihod. Čutil sem, da bo en masse udeležba naprej. Veselo razpoloženje, ko smo bili zunaj v naravi in v dobrem, krepkem zraku. Pot poznam s prvega potovanja v Southern Maryland. Budili so se mi spomini na to pot, ki je ostala do sedaj brezuspešna, četudi napreduje »projekt«. Izza Laplata smo se izgubili na deželi. Proč od glavne ceste smo prišli. Zašli smo v kraje, kjer so sami črnci z mnogimi črnuzli. Dobra Helen je poslala po pošti itinerer, ki je pa prispel dan prepozno v Washington. Tako smo lutali. Po[v]praševali smo ljudje. Nikdo ni vedel, kje je slavni manson podpisnika izjave neodvisnosti, Tomaža Stonea. Slednjič nas je sprejel veličasten

[1461] Dvonadstropno stanovanje.

[1462] Vpasti na zabavo.

[1463] Neprijetno.

gozd in ko se je gozd odprl evo na hribčku skromno izgledajoča hiša, Amerika ti imaš bolje, ti nimaš gradov, kako sta tako rada citirala oče in stric. Popolna resnica; gradov pač ni v tej demokraciji. Čisto drug društveni red. Ko smo imeli trvniek [travnik,] pred seboj, evo vse polno avtomobilov na zeleni trati. Moje prorokovanje se je izpolnilno. Mnogo vojakov, mnogo ženske mladine v pestrih svetlih oblekah. Velika prireditev, ranjeni vojaki in zdravi mornarji. Poznanstvo s Petrom je bilo prijetno presenečenje. Živ in okreten, prav nič ne izgleda jenkijevskega porekla. Nemška kri je v njemu. Potomec je slavnih kiparjev v Norimbergu. V vrtu stoji mladenič, delo Petra Vischera,[1464] pooseblje-na renesansa, penis nekoliko pr[e]več poganski. Cela poljana izpred hiše je bila načičkana ženskih oblek, veseli mladi zaljubljeni pari, vojaki in Washington government, vse veselo, je in pije in uživa v življenju. V edni od sob pa glasba in petje. Tam slika podpisnika izjave neodvisnosti, koščnat mož, kateremu se vidi anglosaksonsko poreklo. Ostre črte, kolosalno izdelana glava. Ko so navadni gosti odšli, ostali smo sami v obednici, kjer je zavladala najveselejša družabnost. Že prej sem posadil na glavo štajerski klobuk in vzkliknil: I am Styrian.[1465] Neka dama je vprašala: Da-li znam jodlati. Radi tega je bil Visher oduševaljen. Krožek v jedilnici je postal intimen. Razdragana[1466] je bila Helen in Marisa. Držal sem uspelo zdravico, v kateri sem prosil Helen, da naj bo nam ubogim Jugoslovanom v pomoč. Bil je pristen tudi couty agent[1467] iz Laplata. Pozno v noči smo se razstali in natrag v Wa[s]hing[t]on.

26. maj

Neverjetna stvar s takozvanimi pant raids[1468] na amerikanskih univerzah. Dijaki napadajo ženske dormitorije, da bi prišli do perila dijakinj, ki jih navdušeno pozivajo, naj v tem početju vztrajajo. Ali je to znak dekadence ali prevelike seksualnosti. To so torej te Amerikanke, ki na ulici ne pogledajo tujca, ki gledajo naravnost v zrak, samo, da se ne bi mislilo, da gledajo moškega. Amerika je dežela skrajne hipokrizije. Karski ni prišel v klub. Zopet kaka intriga.

27. maj

Lucie rojstni dan. Ne vprašam, koliki. Lepe orhideje niso napravile isti vtis ko[t] lani, ko me je objela. Črnci v klubu me izprašujejo, kaj to pomeni: Sic transit gloria mundi.[1469] To je namreč pripisano na povabilu na vabila na zadn[j]o partijo, ki bo v hiši Dolly Madison.[1470] Prevel sem latinski rek na splošno zadovoljstvo. Zvečer pa z Lucie v klub. Privilegij, žene lahko vstopajo v prostore[,] rezervirane navadno samo moškim. Filip naju je pripeljal v Cadillacu. Pokazal sem ji sliko Dolly Madison, v salonu, rezerviranem za ženske goste. Pa t[o] je bila nekdaj njena hiša. Predolgo je živela. Umrla je čisto zadolžena. Pa ljudem je privabljala zadovoljstvo društvenosti. Kupil sem na odplačevanje refrigerator, in sicer tak, da more stati v moji sobi.

29. maj

Prvi sestanek z Yildizom, turškim padobrancem, ki je bojda izumil izum, ki bo zrevolucioniral letalstvo, kakor pravi Nuri. Želi vedeti, kje se nahaja Poljak Rogalski. Potem pri Boldirevu, ki je pred potjo v Nemčijo[.] Prav prisrčen razgovor. Predstavil me je Levickemu, ki ga bo zastopal, dokler se ne vrne iz Nemčije. Popoldne končno v klubu se sestal s Karskim, ki je napravil na mene sijajen vtis. Napisal je best seller »The Secret State«.[1471] Navdušen je za našo Round table. To je bil srečen lov. Ta dan prvič z Radinom. Najprej razgovor o borbi z »Free Europe«. Pokazal mu dokumente. Najprej načrt, da se vodi ataka[1472] na po-

1464 Peter Vischer Starejši (1455–1529), nemški kipar in najvidnejši član družine Nürnberških Vischerjev. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1465 Jaz sem Štajerc.

1466 Razdražena.

1467 Okrožni agent.

1468 Racijami.

1469 Tako mine slava sveta.

1470 Dolley Todd Madison (1768–1849), žena Jamesa Madisona, predsednika Združenih držav od 1809 do 1817. Bila je znana po socialnih funkcijah. Na srečanje je povabila predstavnike obeh političnih strank. Nationa Library, First Ladies, http://www.firstladies.org/biographies/firstladies.aspx?biography=4.

1471 Tajna država.

1472 Napad.

ložaj Krek v »Free Europe«. Ta ataka bi imela protikatolični karakter. Dolg razgovor o tem. Potem pa moje poročilo o mojem delovanju. Popolnoma odobrava moje gledanje na problem Maček.

31. maj

Končno sklicani člani IPU odbora. Novi predsednik naše komisije je Brdlik, skrajni konzervativec. Nič posebnega se ni zgodilo. Nagyju izjavil, da sem pripravljen predvesti svedoka, ki bo svedočil, da je postojala v Sloveniji pred svetovno vojsko slovenska demokratska stranka. (Kukovec v Celju ali Mariboru.) Zopet je izjavil Madžar, kako je nam naklonjen. Za hrbtom pa rovari Pešelj, nahujska[n] od Kreka. Žalostno, tragično.

1. junij

Zanimiv obisk pri Mačku. Izgleda, kakor da je izpremenjen. Nekaj se je moralo zgoditi[.] Govoril sem o potrebi, da nastopamo skupno proti lažem, ki jih širijo Titovi ljudje v amerikanski javnosti. Izgleda, da je v načelu sporazumen. Zanimiv razgovor o Kozjanskem okraju, kjer se je rodil Mačkov oče. Na to me je navela opazka Tito v njegovi »Life« biografije, da so gladovali[1473] v njegovem Kumrovcu Oče in stric ta stalno pravila, kako siromašni je kozjanski okraj. Nisem pa vedel, da se je tam gladovalo, kakor to trdi Maček. Mati Titova je iz kozjanskega okraja. Torej slovenska mati ga je rodila. Še ta sramota. Spremljal Mačka v cerkev. Na potu v cerkev sva srečala gospo Maček, kateri so se sijale oči od zadovoljstva, ko me je videla[.]

2. junij

Poset najvišem sodniku Douglasu, velikem jahaču. Mlad, simpatičen, plavolas. Na potu v office videl sliko Brandeisa, kar je bil razlog za početek razgovora. Prinesel sem knjigo Seuniga, ker je skriti kandidat za predsednika velik ljubitelj konjev.

Popoldne pri Alice. Selijo se v Manchester preko leta. Isti ceremonijalni čaj. Ona zbira stray dogs[1474] brez rase. Prosil sem jo, da se zavzema pri Miss Sears za Seuniga. Vse najbolje za počitnice. Kaj pa moje počitnice. V oblakih so, kar se imam zahvaliti slavnemu »Free Europe«. Harmonično slovo. Seunigovo knjigo ni htela prevzeti, da bi jo pokazala bogati Miss Sears.

3. junij

Popoldne pri Barnesu. Tudi on globoko nezadovoljen s »F[ree] E[urope]«. Pa na vsak način odbija, da bi prišli v konflikt s to slavno institucijo. Pa pred volitvami bo teško kaj napraviti z Slav »Round table«. Predvideva popolno preosnovo »F[ree] E[urope]« in capitis and membris.[1475] Izgleda, da ima Dolbeare neko tajno zaslombo, tako, da se ga ne more vreči. Pa kje je to. V State Departmentu gotovo ne. Same tajnosti. Pri Radin[u]. Operation Vošnjak je zmagala. State Dep. je naložil Radinu, da mora pritisniti na Mačka, da končno pristane na sodelovanje. To, kar sem davno želel. Zvečer jako dobro razpoložen pri Belajčevih.

4. junij

Obisk Armstrongu. Obljubil, da bo plasiral članek Glušiča. Na staffu je Readers Digest. Prosil ga za private bill to the relief[1476] od Rudolf Žitnik. Obljubil. Potem k Kerstenu, ki je tudi nezadovoljen, da se ne odgovara na članke v Lifeu o Titu. Priporočal je članek o Stepincu. Torej Kersten je katolik in njegova soproga sestra Jezuita. Marsikaj mi postaja jasno.

5. junij

Imam v svoji sobi mal refrigator »Dynamic«. V tej vročini prava dobrota. Zvečer z Radinom. Dakle Maček je sporazumen s sodelovanjem. Samo sumnja, da ne bo mogoče dobiti denarja. Stara pesma, ko nimajo ti gospodje nobene dinamike.

6. junij

Popoldne pri meni Kalina. Malo je popustil v zadnjem času. Zvečer pri Pergleru, da mi podpiše prošnjo za članstvo v Cosmos klubu.

7. junij

Z Yildizom, turškim pilotom, ki trdi, da je fenomenalna njegova in Poljaka Rogovskega izuma v aeronautiki. Pri Grubiću v pisarni. Moral sem se

[1473] Stradali.

[1474] Potepuški psi.

[1475] Članov.

[1476] Zasebni račun za olajšavo.

smejati, ko me je vprašal Grubić, da-li znam angleško. Ali so naivni ti naši Amerikanci. Obljubil mi je, da mi sestavi listo Srbov, ki bi pripravljeni bili omogočiti osnovanje jednega našega office. Ali bo uspel? Marisa je imela slabe izkušnje s svojo partijo v čast svoje enoletne hčerke. Tuji otroci v starosti od enega leta do štiri so metali ice cream[1477] po steni in se vladali pač po otročje. Matere so seve bile srečne, da so se za par ur znebile svojih otrokov. Pravzaprav čisto amerikanska neumnost.

8. junij

Resni obisk Mačku. Ni hotel ugrizniti na operacijo Vošnjak, kakor da nič ni bilo s S. D. Dvignil glas, ako smo tu v Washingtonu, moramo delati, drugače pa pojmo v Južno Dakoto. Pa saj bom, je odgovoril. Trdil, da imamo tu v Washingtonu ogromne odgovornosti. Ko sem omenil ime Radin, se je nekako nasmehnil z izrazom »Bauernschlauheit«[1478] in skomignil z rameni. Ni bil to znak osebnega spoštovanja. Spremljal ga v cerkev. Pred cerkvijo po domobransko kakor v starih časih je formalno udaril s petami in napravil stiff poklon. Končno se odselil Pešelj. Torej ni več simbioze. Pa nekoliko dni pozneje je Maček Radinu še vedno govoril o Pešelju kot svojemu tajniku. Razlog selitve je neki crnuzelj, s katerim je slavni zagrebški purger spal. Kako neizmerno resno je to vse. In Pešelj je intimni prijatelj Krekov, ki izvaja šahovske poteze proti meni preko njega.

9. junij

Corliss me peljal v urad novega ambasadora US v Argentiniji Nufera. Kljub vsem večtedenskim pripravam me ambasador ni sprejel, ampak me je sprejel njegov namestnik. Stvar je glede vizitorske vize Žitnika. Morebiti bo pa tudi to kaj pomenilo. Potem se sestal v studiu s Sandersom. Določen sestanek z Dimitrovom v IPU. D[imitrov] soglaša z načrtom Sanders. Za mene je suviše[1479] sociološki in premalo gospodarski. Potem v staro-atinski restoran v 9. ulici, kjer jedel izvrstno kampo, kakoršna nikdar ni bila pri Nuriju. D[imitrov] trdil, da z »F[ree] E[rope]« stalno konflikti na dnevnem redu. Končno sem dobil popoldne še pravočasno svoj ček. Par centov imel v žepu. Stara pesma. Zvečer Anagnos pri meni. Rekel sem, da me poslanik ne sprejme več. Ne vem[,] zakaj.

10. junij

Higgins, executive Greena, je zopet postal nesramen. Na svoje pismo radi Kumanudija in drugih ne samo, da nisem dobil nobeden razgovor, nego niti k njemu se ne more priti. Fina demokracija. Večno telefoniranje, in rezultat nikak. Zvečer slučajno telefoniral Visherici, prej nego je bilo določeno, da grrem k Marshalici. Skoz telefon čujem veliko družbo. Ona insistira, da pridem v Georgetown. Njen sin proslavlja graduacijo.[1480] Premislil sem se in pustil Marshalico. Telefoniral ji in ona me zove za prihodnji dan na malo party. Pri Visherici pa veselo. Tudi ona že v rožcah. Prav sijajno razpoloženje. Dolgo razgovarjal z ženskim »Wunderkindom«,[1481] ki je lirični pesnik. Prisoten tudi moj novi znanec iz kluba, Feilchenfeld, Nemec, ki živi, ne vem koliko let že v klubu. Vodi v Georgetown World Affairs. V registru kluba označen kot Research Executive.[1482] Kaka zverka je pa to? Mnogo intersantne žene. Pa dulce in fundo.[1483] Polkovnik se je peljal na postajo. Prihajajo neki »Jugoslovani DP, ki bodo kmetijski delavci na posestvu. Najprej se izkrcal visoki mladenič čisto germanske zunajnščine rodom iz Rume, ki nima pojma nito o Kritivcih niti o Kingih. Pravi, da ne zna hrvatsko-srbsko.

Seve laž. Pravi, da ob času Nemcev ni bilo [v] Rumi srbskih šol. Seve mora biti nacist. Pozneje sem izvedel, da so taki elementi služili v Prinz-Eugen Division. Par je večerjal na isti mizi kakor jako prominentni gosti. Žena tega G[e]rmana, doma iz Djakova, je pa dobro govorila hrvatsko-srbsko. Zagonetka. Seve so se ti voldseuceri v Visherovem avtomobilu vozili še to noč Habre de Ventura. Kakšen germanski napuh. Tega možakarja si bom že še izposodil.

1477 Sladoled.

1478 Kmečka modrost.

1479 Preveč.

1480 Diplomiranje.

1481 Čudežni otrok.

1482 Izvajalec raziskav.

1483 Sladko dno.

11. junij

Veliki dogodek v ogromnem studiu Marshalovke. Kako presenečenje: ogromno društvo v čast finskemu kiparju in njegovi mladoporočeni. Res kosmopolitansko društvo. Diplomati, novinarji, senatori, vse pomešano. Ta žena je pa res nekaj posebnega. Ulovil angleškega ambasadora Franka, ki mi je odgovoril, da mene more sprejeti. Tu sem pa dolgo z njim razgovarjal, da so se vsi čudili. Pa vendar sem prijatelj njegovih predhodnikov Brycea in Lathama. Predstavljen novemu ambasadoru Haitia, okretnemu mlademu človeku temne polti. Poznanstvo z gospo Werlich, ki me je povabila k sebi. Črnogorski lastnik »Diplomata« pristopen. Ni bilo Fotića, da bi izvodil ostracizem.[1484] V višjih aferah sem zapustil studio. Dobre Larsalke se moram držati. Luce jo silno hvali.

12. junij

V klubu lunch z Muddom. Namen je bil, da točno izvem, kako stoji Pešelj z ustaši. Izvedel sem to v polni meri. Postojijo v State Departmentu ne[iz]podbitni dokazi njegovih vezi s Šopek Kojadinovićem, šefom tajne službe poglavnika, ki je sedaj v Rimu. Na moje vprašanje, ali obstoja to razmerje do posl[e]dnjega časa, mi je izjavil, da to razmerje ni nikdar prenehalo in sedaj še postoji. Oba sta izrazila svoje največje začudenje nad Krekovo zločinsko politiko. Mudd je bil jako zgovoren in sva se dogovorila, da bo prišel enkrat k meni. Tičico Pešelja bomo skoro imeli v kletki. Tako junaki dobro vedo, kdo jim je nevaren. Mudd mi je povedal, da mu je izjavil Bitenc,[1485] ki se je vrnil v Jugoslavijo in bil je ubit, ko je bil še Mudd v Trstu, da je klerikalna stranka mrtva. Zvečer pri meni Anagnos, kateremu sem javil, da me je grški poslanik enkrat sprejel in potem pa nič. Potem prijeten razgovor z dr. Snowdenom, mojim sosedom, ki se solno zanima za Jugoslavijo. Hvala Bogu imel sem še kak kozarec vina.

13. junij

S Kalinom je teška stvar. Pravo diplomatsko dete. Silno je bil razžaljen, ker ga ni sprejel Radin v Wardman Park hotelu, ko je prišel prepozno. No, bo se že zopet pomiril.

Zvečer sta Acin in Glušič prinesla folder[1486] o Draži. Samo slika Dražina je škandalozna. Ko nič ne vprašajo za svet. In povrh, niso prinesli sijajno izjavo Allena, da krivica Dražina ni dokazana.

14. junij

Lunch z grešnico Markham v klubu. Na pragu ženskega vhoda v klub je skoraj padla, mora imeti slabo vest. Pa sedaj se [s]pominjam, kako je Markham pripovedal, kako sijajno so ga klerikalci sprejeli v Ljubljani. Pa to je bila stara ljubezen. Pa kdo bi si to mislil, da bo Krek to nesrečno žensko zlorabil v svoje svrhe. Sedaj se spominjam njenih zafrkljivih izrazov. Kako: Men, mislila je v svoji neumnosti, da sem pozabil na svoj rokopis. Potem mi je izjavila v klubu, da je našla, da rokopis prav nič ni »exciting«.[1487] Zdaj se pa tudi spominjam, kako je pokojni Markham napisal dolgo pismo, v katerem je v lepih besedah izjavil, da moj rokopis, ki je bil pozneje priobčen v »Current history«[1488] ni za Amerikance. Najbrž bi moral pisati o slovenskih misionih.

15. junij

Celo nedeljo posvetil Sandersu, ki se je živo zanimal za moj kalkanšli rokopis. Dolgo ga je čital v moji sobi. Potem sta prišla Popa in kasnije dr. Berger, s katerim sem se seznanil na parti Lucile. Izpostavilo se je, da je avstrijski legitimist. Pa moram biti z njim v zvezi. Berger mnogo vedel povedati o politiki Avstrije. Socijalisti so za Anschluss. Sovje-

1484 Izključenost.

1485 Mriko Bitenc (1898–1948), slovenski član vodstva protirevolucije. Po kapitulaciji Italije l. 1943 je bil komandant Slovenske legije, pomočnik generala Ivana Prezlja v Slovenski narodni vojski. 1946 je bil prvič ilegalno v Sloveniji in tu skušal organizirati vohunsko službo. 1948 ga je ujela Udba (jugoslovanska tajna policija), ko je ponovno ilegalno bival v Ljubljani. Na sodnem procesu, ki se je zaključil aprila 1948, ga je Vrhovno sodišče v Ljubljani obtožilo veleizdaje zaradi širjenja vohunske mreže v Sloveniji in povezav s šefi tujih obveščevalnih služb v Gorici, Trstu, Rimu in v Švici. Obtožen je bil tudi snovanja teroristične organizacije v slovenskem prostoru (Matjaževa vojska) ter povezave s pobeglimi vojnimi zločinci v Salzburgu, Rimu in v Švici. Na procesu je bil obsojen na smrt. *SBL*.

1486 Mapa.

1487 Razburljiv.

1488 Trenutna zgodovina.

ti bi prodali Anschluss samo da bi jim ostala meja Odra-Neisse. Seve se je odkril svoje totalitaristične Dolfuss poglede. Pokazal jih je prejasno. Zvečer pri Belajcu, kateremu sem predstavil Sanders. Prava dinarska druščina na okupu. Črnogorec Radoviča, sorodnik predsednika Radovića, pravi dinarski tip. Pantelić, polkovnik, ki je kuvar na grškem poslanstvu. In potem čisti divji črni dinarski tip: gospa Vizner – sestra Belajca.

16. junij

Sreče nisem imel z Nuferom. Sprejel me je njegov pobočnik, kateremu sem tolmačil mojo željo glede Žitnika. Nufer je novi poslanik USA v Argentiniji. Tedne se pripravljala ta »avdijenca«, kakor vedno v tej nedemokratični zemlji, potem pa nisi niti sprejet. Strašne vročine, ki pa ne zmanjšujejo mojo delazmožnost. Sijajni nasvet dr. Gannon, da naj pijem hladno mleko. To amerikansko mleko je božanstveno. Mogel bi piti vse mogoče količine. Zvečer pri Marisi, ki je slamnata udova. Čitanje poljskih tekstov. Lepo napreduje moja poljščina. Sijajen sladoled. Silno se je Marisi dopadlo, ko sem jo poljubil na čelo. Sijajna plava slovanska žena.

18. junij

To je muka z O'Connorom. Kedaj se bom sestal z njim? Ni bilo mi usojeno, da vidim Mrs. Marshall pred njenim odhodom. Pa bo v avgustu že nazaj.

20. junij

Obisk Nikitovića v hotelu Princ Karl. Povsem neobveščen, iako je napravil vse mogoče in nemogoče obiske. Od nobenega pa ni dobil take jasne slike kakor od mene. Opazil je, kako vsi naši prvaki so v dobrem medsebojnem razmerju. Pa bi vendar moralo priti do sodelovanja. Javil sem mu, kako sem se prizadeval v State Departmentu, da bi vzbudil v njih interes za pot Dragiše Cvetkovića v Washington. Seve sem takoj dostavil, da to nikako ne pomenja, da bi imel kako eksluzivno ulogo, nego samo eden izmed drugih. O Krnjević[u][1489] je rekel Nikitović, da lepo govori, ali gadno[1490] piše. V nekem hrvatskem listu v Chicagu je trdil, da so Hrvati v Novem Pazaru, in sicer muslimani. Bom moral priti stvari do dna. Dogovorila sva [se], da naju sprejme Campbell. Takoj telefoniral v State Department. Popoldne v telefonski vezi s Helen Visher. Odredila dinner z Armstrongom 30[.] junija. To je trajalo. Z Danico in Milošem pri Tutorskem. Šestnajsta ulica, luksuzni ambasadorski milije: šola pevanja g. Tutorskega. Njegova žena Meksikanka. Tutorski bil neznosen, kako je kot pravi šolmaster kujoniral dobro Danico, ki je pela božansko, da so se stene začele tresti. Pa to je velik talent. Spremljeval jo je Čeh Vinc, ki se mene spominja še iz Prage. Ko je pela Danica Smetano, začel se je Vinc jokati. Izkušnja Danice je končala z njenim triunfom. Tako sem bil srečen, da sem napravil dobro delo. Seve Danica bo morala peti za Trst. Saj je Tržačanka. Divno lepa je bila v svojem umetniškem zanosu, njene kostanjeve divne lasi so kar frfotale po zraku. Morebiti bo že našla pot v Metropolitain opero. Zahvaljevala se mi je iz celega srca.

23. junij

Bil z Nikitovićem pri Campbellu. Dal sem mu prej instrukcije, kako naj govori. Pa preveč je zašel na pot prijateljev osovine. Teza je bila, da se Campbellu dokaže potreba razgovora Mačka s Cvetkovićem. Ako je prišel Kjostivanov[1491] bez vsake potrebe, ko sam ni želel v Ameriko, zakaj ne bi prišel Cvetković, ko bi vendar njegov prihod bil od nesumljive važnosti. Teza Nikitovića je bila, da je Jugoslavija se vrgla prezgodaj v vojni metež. Branil je trditev, da je mogla Jugoslavija ostati dalj časa izven komflagracije. Campbell nasprotno je branil tezo, da je bila Jugoslavija v nemogočnosti, da ostane neutralna in da ni bila v položaju Turske. V svoji odbrani zunanje politike Cvetkovića, odnosno princa Pavla je šel Nikitović predaleč. Bojim se, da radi tega sestanek ne bo imel onih plodov, katerih bi

[1489] Juraj Krnjević (1895–1988), hrvaški politik, pravnik. Eden od prvakov HSS v obdobju Kraljevine Jugoslavije in v emigraciji po drugi svetovni vojni. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

[1490] Grdo.

[1491] Georgi Ivanov Kjoseivanov (1884–1960), bolgarski politik in predsednik vlade kraljestva Bolgarije. Wikipedia, spletni vir.

mogel imeti. Poslovil sem se od Nikitovića zunaj zgradbe in potom obiskal Marcya, ki kritično gleda na situacijo v Trstu. Veliko iznenajenje; hiša v šestnajsti ulici skoraj nasproti salonov, vse starinsko opremljeno. Udova je po amerikanskem diplomatu, ki je umrl kot sekretar, služil je v Parizu, Varšavi. Vprašala me je, ali sem bil sekretar. Nakar sem moral odgovoriti, da nisem bil nikdar sekretar, ampak, da sem postal takoj minister. Navdušeno brani ona še vedno črno-žolto cesarstvo. Ne more razumeti, da je razpadlo. In prišla je v roke pisca Dying Empirea. To so pota usode. Mrs. Werlich je impozantne postave, za mene previsoka. Lepa rimska glava. Prišel je sin s soprogo, sami ogromni visoki ljudje. Prvi »Heimatsklaenge«.[1492] Odbil sem piti viski in evo prišla je zlata, sijajna šljivovica, naravno iz ambasade, kjer je bil nekak bazar, pa je ona kupila. Potem dinner velikega stila. Vse prvorazredno, od srebra, porcelana pa do sijajnega bifa, ki mi šel slastno v tek. In potem pa vino: Haložan, pa dober, da bi ga angeli pili. Hčerka je imenovala Haložana »delicious«. To je bil triumf slovenske kapljice na ulici ambasad v Washingtonu. Potem živahen razgovor v salonu. Gostiteljica ni mogla razumeti, da so bili avstrijski Slovani nezadovoljni s svojo usodo. Nato sem rekel, da se je v Avstriji nekako tako postopalo, kakor je to s črnci v Ameriki. Ona mi ni zam[e]rila te presmele prispodobe. Nisem mogel ostati predolgo, ker sem moral v vroči noči v W[a]rdman Park Hotel. Jutri Radin odpotuje. Zadnji dan za sestanek. Ne vem, zakaj pri gospej Kači nisem dobro zapisan. Niti pojavila se ni, da bi rekla z Bogom. Radin se zgraža nad zulumom[1493] naših klerikalcev napram naprednim. Rekel sem, da slutim, da je Markhamica v kompletu sabotaže moje knjige. Nato je pa tudi izbruhnila ona o mojem prisotstvu v Berlinu ob času vojske. Radin se je zgražal. V tem razpoloženju sva se razstala. Govoril bo z Dolbearom.

In ta dan je bil precej buren.

25. junij

Pri Walteru radi bill. Nisem bil posebno ljubeznjivo sprejet.

27. junij

Dolg razgovor s Krnjevićem na lunchu v Cosmos. Jako prijateljsko razpoloženje. Slednjič je prišel tudi Krek na mindros. Nima ga rad. Kadar so bile v Londonu najvažnejše debate, Krek se je izgubil kot … Mnogo K[rnjević] pripoveda o bivanju tržaške delegacije v Londonu. K[rnjević] jim je mnogo šel na roko. Ko sem govoril o Washingtonskem Hearingu, mislil je, da bodo Agneletto in Stoka prišla v Ameriko, kar na vsak način se ne more pričakovati. Videl sem, da Krnjević prehitro zaključuje. Nisem imel niti časa, da to popravim. Razgovor o potrebi o skupnem delu v Washingtonu. Strinja se na vsaki način. Mnogo je prožnejši od Mačka. Dogovorila sva se, da bodemo imeli v septembru, prej nego se vrne v Evropo[,] sestanek z našimi mladimi njujorškimi matadori. Dolga diskusija o propadanju klerikalizma, kar posebno dokazuje stanje v Italiji. Krnjević je odločno anti-Krek in anitklerikalen. Našli smo zaveznika, o katerem nismo niti slutili. Razstanek prav prisrčen. Bodemo videli, kaj se bo iz tega skuhalo. Zvečer se sestal s Feilchenfeldom v klubu slučajno. Zdi se mi, da ima mož dobre veze z mednarodnimi židovskimi krogi. Jaz siromak, ki sem brez mednarodnih vez, ker nisem niti komunist, niti mason, niti rimski katolik[,] že zdavnej imam pred očmi, da je potrebno približevanje mednarodnemu židovstvu. Morebiti mi je Božja pravidnost ravno poslala teškega možakarja čisto židovske zunanjosti. V stvari je zionist. Kot stari profesor Georgetowna ima sijajne veze z dijaki, ki so razpršeni po celem svetu. Diagnoza je, da antisemitizem in neki novi rasizem narašča na celem svetu in prav posebno v USA. Posebno to dokazuje novi zakon o vseljevanju, ki silno favorizira germanski element. Naperen je, kakor sem konstatiral, proti Slovanom in Židom. Obrnil se na F[eilchenfelda] z željo, da me spravi v dotiko z židovskimi mednarodnimi krogi. Vedno bolj uvidevam, kako je to potrebno v borbi s klerikalizmom.

Zopet stara denarna transakcija. Posojilo v Liberty National Bank, da morem potovati v New-York. Prav posebno potrebno je to radi neznosnega zastoja glede editorja rokopisa. Ta stvar se mi zdi vedno bolj in bolj sumljiva.

[1492] Domači zvok.

[1493] Nepravičnost.

28. junij

Zopet razgovor s Feilchenfeldom. Pravil mu, da je njemu razložena stvar jako resna.

29. junij

Torej Kumanudi[1494] je umrl v Sremski Mitrovici. Storil sem svojo človeško in politično dolžnost. US odgovarjajo za njegovo smrt. Tako postopa USA s svojimi prijatelji.

30. junij

Zanimiv in dolg razgovor s O'Connorom. Stvar osnovanja ACL ni v zastoju, nego se energično dela. Silno mi je katolik Irec hvalil Kerstena in grajal Armst[r]onga. Kakšno maslo je pa zopet to? Hoče z menoj prav posebej razpravljati probleme nove organizacije. Pop[o]ldne zadnji razgovor s Kalino, s katerim sva šla k Belajcu, kjer sva prouzročila zmešnjavo. Moral oditi na večerjo pri Helen. Vse gosposko. Pozneje prišla Mr. in Mrs. Armst[r]ong. Prinesel sem svoj prevod pričevanja kakor tudi dokazni material, ki ne vrže posebne luči na člane SNO, ki so bili tedaj na Koroškem. Ne vem, zakaj nisem posebno navduševal konzerva[cijo.]

24. junij

Dan velikega pokreta. Najprej zjutraj pri poslaniku Francis Walteru,[1495] katerega je za mene izbral sam Feighen. Bojim se že Krekovih intrig. Spominjam se, kako me je Feighen pustil čakati. Upravičeno, da povsodi vidim Krekove prste. Walter ni bil posebno prijazen. Morebiti je vedno tak, ali je pa že tajna klerikalna zadevščina. Nikdar nisem bil zagrizen antiklerikalec, pa ta nesrečni dromedar Krek me bo nateral na to. Potem v pisarno Cooleya. Slednjič Busbeyu, ki je prepričan, da bo v Chicagu Mac Arthur postal predsedniški kandidat, ki bo »sweep the country«.[1496] Popoldne prvi razgovor in sestanek s Krnjević[em]. Plav, nekoliko višji od mene, izgleda bolj golobove prirode. Vidi se, da je občutljive prirode, ampak nikakve histerije nisem mogel opaziti. Nervozen je, ali rezonovanje njegovo je hladno. Ni fanatičar. Pravil mi je, kako je bil v dijaških letih navdušen za Svetozara in citiral znane verze. Omenil sem, kako ga je srečala Nada na zagorski železnici. Nada je putovala v Zlatar. Nikdar ni mogla pozabiti tega sestanka z njim. On se pa tega ne spominja. Nato poglavje emigrantskih vlad. Izgleda, da so ga Srbijanci mučili s problemom srbskih žrtev pokolja. Tankočutni na vsak način niso bili. Vem, kaki so bili v Beogradu tako od 1941–1943. Tedaj je bilo najhujše. Globoko me je dirnulo,[1497] ko je Krnjević razvijal tezo, da celo nasprotje med Hrvati in Srbi je čisto psihološkega značaja. Moja stara teza, da vse sloni na zaupanju. U trenutku, ko bomo stvorili medsebojno zaupanje, vse je rešeno. In to zaupanje pa junaki kot Milan Gavrilović[1498] ne bodo nikdo stvorili, niti v tisoč let ne. Zaradi tega je potreben Cvetković. Sicer tokrat še ni prišel Cvetković na tapet ali mindros. Razgovor je bil do skrajnosti harmoničen, kakor med starima prijateljima. Smatrala sva oba, da je to šele prolog. Dogovorila sva se,

1494 Konstantin Kosta Kumanudi (1874–1962), srbski in jugoslovanski politik. Bil je član *Demokratske stranke*, kasneje pa *Jugoslovanske radikalne kmečke demokracije*, predhodnice *Jugoslovanske narodne stranke*. Kumanudi je bil zaprt v zaporu v Sremski Mitrovici od 2. marca 1946 do 3. novembra 1947. Leto kasneje je bil ponovno aretiran. Vojaško sodišče ga je 3. februarja 1951 obsodilo na 10 let trdega dela in mu odvzelo državljanske pravice za naslednja 2 leti. 24. junija 1950 so ga poslali nazaj v Sremsko Mitrovico, vendar mu je bila zaradi starosti in slabega zdravja novembra 1953 znižana za 3 leta, izpuščen pa je bil 6. novembra 1956. Torej je Vošnjak dobil napačne informacije o Kumanudijevi smrti. Wikipedia, spletni vir.

1495 Francis Eugene Walter (1894–1963), demokratski član ameriškega Predstavniškega doma iz Pensilvanije. Walter je bil od leta 1951 do 1963 pomemben član Odbora za neameriške dejavnosti, ki je v zadnjih devetih letih predsedoval odboru. Bil je demokrat, ki je želel zmanjšati priseljevanje in je bil v veliki meri odgovoren za zakon McCarran – Walter iz leta 1952, ki je ohranil stare kvote, vendar je odprl tudi številne nove možnosti za zakonito priseljevanje v ZDA. Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

1496 Pometel državo.

1497 Se me je dotaknilo.

1498 Milan Gavrilović (1882–1976), novinar in politik. Kot diplomatski uradnik služboval v Beogradu, Londonu in Parizu. Eden od prvakov *Zemljoradničke stranke* in od leta 1939 njen predsednik. V letih 1924–30 direktor *Politike*. Od 1940 do 1941 poslanik v Moskvi. Kot član emigrantske vlade sovražnik NOB, po vojni pa eden od vodij srbske emigrantske meščanske desnice. Meštrović, *Spomini*, 491.

da skupno obedujeva v Cosmos Clubu. Ves srečen sem zapustil Mačkov dom. Prvič se sestala in dosegla čisto drugačno medsebojno razmerje, ko pa je bilo mogoče med Mačkom in menoj. Sedaj zopet sem popolnoma prepričan, da demokratska Jugoslavija bo. Zvečer Mrs. Werlich že t[e]lefonsko izkopčana. Odpotovala v Evropo.

25. junij

Popoldne na cocktailu imel kot gosta pivopivca dr. Vinca. Razgovor o Danici. Pravi, da je velik talent. Pripravljen je, da jo spremlja. Tako upam tudi preko Vinca, da uredim stvar Danice. Danica mora biti glas svobodnega Trsta.

26. junij

Krnjević ni na telefonu ob dogovorjeni uri. Malo me to nervira.

27. junij

Razgovor Krnjević v oni intimni sobici, ki gleda na zeleni Madison Sq. Pripovedal o vseh nedostatkih[1499] našega dela u Washingtonu. Razložil, da je izražena želja od pristojne strani, da pride do sodelovanja. Popolnoma je složen v tem pogledu. Torej največja zapreka je padla. Govoriva o Trstu in se mu zahvaljujem na njegovem zavzemanju za tržaški problem. Pripoveduje o poseti tržaške delegacije Londonu. Hvali Agneletta in Stoku, kojih poročila so bila izvrstna. Nato jaz: delam na hearingu u Foreign Affairs Committee Doma. Napačno me je razumel. Seve ne mislim, da bi se Agneletto in Stoka pozvala na hearing v Washington. Mu bom že stvar pojasnil. Julija in avgusta bo v Kanadi in v septembru ponovno v New-Yorku. To je važen predlog. Sprejel sem seve takoj in izjavil, da mnogo pripisujem takemu sestanku. Slednjič prišel na vrsto tudi Krek. Vidi se, da ga Krnjević ne mara. Kadarkoli je bilo v sejah ministerskega sveta nekaj važnega, tikajočega se razmerja Srbov in Hrvatov, Krek je izginil. Vidim, da med obema ni dobro razmerje, kar sem že davno slutil. Povrh je K[rnjević] strogo antiklerikalen. Prišel v razgovor klerikalizem na Hrvatskem, posebno fratri v Hercegovini, ki morejo biti tudi največji oportunisti. Razvijal sem mu svojo tezo o padanju moči katoliške cerkve, kar se najbolje vidi v Italiji, kjer [je] ona nesposobna, da bi se uspešno borila proti komunizmu. Nove smernice za Jugoslovane so potrebne. Po dolgem večurnem razgovoru se razstala, prepričana, da je bil to koristen razgovor. Izročil K[rnjeviću] Stvarnost Jugoslavije in pa Tri Jugoslavije. Bom videl, kako bo reagiral. Od tega bo vse odvisno. Zvečer se sestal s Feilchenfeldom v baru kluba. Pravi, kako se razvija rasizem v US. Dobiva pa tudi iz celega sveta poročila, kako se antisemitizem pripravlja na ponovni pohod. Razvijal mu tezo, da bi bilo koristno, da židovski krogi in Slovenci naprednega kova pridemo do kake skupne platforme. Končno sem na pravi poti.

28. junij

Zjutraj po slavnem breakfastu najdem ponovno Feilchenfelda v salonih. Zopet dolg razgovor. Moja želja, da me spravi v dotiko z vodilnimi krogi svetovnega židovstva. Morebiti bo ta razgovor početek novih smernic.

29. junij

Popoldne v Library dovršil svoje poglavje: Sovietization. Kakor, da sem se znebil velikega bremena. Sedaj pa lahko potujem v New-York. Posojilo pri Liberty National Bank. Drugače potovanje ne bi bilo mogoče. To je pač škandal. In vendar me te teškoče ne ubijajo, kakor bi nekdo želel.

Armstrongovi so me peljali na dom in potem [nečitljivo] nazad. Med vožnjo na postajo opazil, da nimam četrte kopije. Moram s tramvajem nazaj in prespim noč doma.

1. julij

Sami črnuzlji zbrani v vagonu. Prispel precej zgodaj v Njujork. Navdušen sprejem v Woodrowu. Potem najprej Taškoviću, ki mi svetuje, da se naj takoj javim sekretarici Mullera. Storjeno. Pravo čudo. Muller me je takoj sprejel, da sem bil osupnjen. Najprej Cvetković [nečitljivo] Vidim, da je precej [nečitljivo] in boječ. Priznava, da [nečitljivo] vse D. S. Potem rečem, da prosim, da se moja stvar končno uredi in to zaradi stanja mojega zdravja. Izjavil, da si bo dal predložiti moj [nečitljivo]. V tem trenutku je Dolbeare v pravem smislu besede vdrl v sobo, kakor da je hotel prekiniti moj razgovor z njim. Takoj sem čutil, da tu ne-

[1499] Pomanjkljivosti.

kaj ni v redu. Razstanek precej prijazen, pa Dolbeare kakor sladka kača. Celokupni vtis neugoden. Obed v španskem restoranu: dober merluzzo v zeleni omaki. Popoldne se javil Katici, pa ni telefonskega odziva. Mudil se okoli hotela Bucon, polnega spomina. Potem telefoniral [nečitljivo]. Moje poročilo. Precej pozno se vrnil v hotel.

2. julij

Iskal [nečitljivo] s slovenskimi vini daleč zunaj [nečitljivo]. Nisem našel. Dorečeni sestanek z Gowanovm. Začel sem z Milojevo izpovedbo o laži, da sem bil ob času vojske v Berlinu. Sam trdil, da se to tiče nekega Rusa, ki je bil svojčas v Berlinu in ki je sedaj v Library of Congress. Stvar [nečitljivo] ni nevšečna. Iz razgovora z Gowenom sem videl, da je čisto na strani Kreka. Ni hotel verjeti, da so vsi Slovenci do sedaj imenovani SLS. Odločno sem zahteval, da se pri prihodnjem imenovanju upošteva enega od naših kandidatov. Gowen priznaje: [nečitljivo] trdil, da je pred European [nečitljivo] Center mene prevzel »denar«, ki sem [nečitljivo]. Nato jaz: Za pisanje [nečitljivo] rokopisa pa nisem [nečitljivo]. Ali je to nesramnost! [nečitljivo] Gotovo zopet Krekovo maslo. Potem razgovor s sekretarico Dolbearea, [nečitljivo] žensko. Seve drugega dne slavni Dolbeare niti ni imel časa za mene, ker bi prišel samo za pol časa v office. Ali so nesramni. Tako slabo razpoložen. Popoldne se pojavil v officeu [nečitljivo]. Ameriški židovski sekretarici izbil iz glave, da bi mogoče zvečer napravili: To je fina žena. Nisem menil, da je Dolbeare [nečitljivo], da bom sprejet v najkrajšem času »note«. Ta »note« seve nikoli ni prišla. V [nečitljivo] Library se seznanil z Adamovićem iz [nečitljivo] zgradbe. [Celoten odstavek nečitljiv.]

3. julij

Zjutraj pri meni Anžlovar z bombo, da ni dobil štipendijo, ki mu je bila že čisto gotova. Bilo mi je potrebno, ker sem zopet predpostavljal, da je Krek izza tega. Nerodni Aca … Seve ni vedel niti kdo, niti kje živi Topić. Kontinentalci. Pri Katici telefoniral in takoj dobil na žico Topića, ki s[t]anuje v Hotelu Pierre. Pa neumno naključje. Ravno danes putuje v Kanado črez počitnice. Šele v avgustu bom mogel z njim govoriti. Zajuterk in lunch pri Katici, ki je bila dražestna. In ti hudičevi Dolberai, ki ne dovoljujejo, da bi prišel do sape. Pa to je satansko pokvarjeno. Katica dobila je nov job: eternal housekeeper.[1500] Vrlo je zadovoljna. Popoldne pri Hofnerju radi Anžlovara. Šele v decembru bo stvar zopet aktualna. Seve tem gospodom se nikamor ne mudi. Ako bi Stalin videl te gospode in kako stvari delajo, moral bi prasniti v homerski smeh. In ti hočejo oslobajati … Potem popoldne lutanje.

Iščem sliko Otona Habsburškega in izza njega ogrsko krono v izdanju revije Wardman-Park hotela. Seve je bil office zaprt. Silna vročina. Hotel kupiti čevlje za jahanje Western style. Izjalovilo se mi je, ker je bila noga tako nabrekla, da ni bilo pomisliti, da bi spravil na nogo tako boots. Deanitis in Krekitis je napravila iz mene invalida. To se imam njima zahvaliti. Zgodaj legel spat ozlovoljen.

4. julij

Pri Ribnikarju: Pan American Air Ways. Razgovor pretrgan, kajti stalno se javljali potniki. Napravil sem, kar sem mogel. Potem v hotelu obisk Jerič. Priporočal Jeriču, da se loči od Contemporary Press. Nisva našla italijanski restoran. Radi tega v amerikanski riblji restoran, amerikanske ribe kakor amerikanske. Potem v hotel Pierre. Dolgo je trajalo, dokler je začelo zborovanje, to je konstitujoče zborovanje Centralnega odbora, to je pravzaprav čeho-slovaški parlament v ekzilu. Osudsky je bil izvoljen predsednikom. Vrstili so se govorniki. Govoril sem ex ab rupto.[1501] Takoj po prvih besedah, ki so bile izgovorjene češko, sem bil živo alamiran. Pozneje sem govoril angleško. Živ aplaus. Stoprocentni uspeh. Niti Krek niti Maček nista smatrala potrebno, da pozdravljata zbor. Dolgo čakanje na dinner. Med tem razgovori Milan Gavrilović-Jerič-Vošnjak. Ponovno Milan vidi vse v krvi. Moram sam poslušati, kako, da mi Slovenci razgovarjamo s Krnjevićem, ki je izjavil, da noče razgovarjati z nobenim Srbom. Jerič ni bil prav nič borben. Da bi prikrajšal to duhamorno prerekanje, šel sem preko pota Plaza, kjer stari spomini. Pred večerjo razgovor z mnogimi poslanikovicami, ki so še precej mladostne in simpatične. Namestnica primatora praškega častitljiva stara dama. Vse so mi čestitale na sijajnem govoru. Vsem je po-

[1500] Večna gospodinja.

[1501] Nenadoma.

stalo toplo okoli srca, ko sem govoril. Tudi mnogo poslanci so mi čestitali. Pri večerji nisem imel ravno sijajnega mesta. Altschul je bil edini od znamenitih Amerikancev. Ko smo se razišli[,] mi reče Osudsky, da je govoril z Altshulom o meni in da sta se dogovorila, kaj je potrebno napraviti. Sam sem šel preko Parka na zapadnu stran.

5. julij

Dosadil[1502] se v Princeton. Skoraj dovršil telefonski razgovor z Blackom, ki priporoča Mrs. Markham, da naj dela na rokopisu. Popoldne pivu v Nassau Tavern, ker stalno gledam Yanke Doodleya. Prispel v Washington okoli polnoči. Medtem mi je Lucie čistila žolto preprogo, tako da soba zopet izgleda pošteno.

6. julij

Red in red na mizah in po sobi. Čas letel ko[t] strela. Obed pri Nuriju. Zvečer pa v klubu.

7. julij

Ravno z 2 $ sem se vrnil v Washington. Popoldne Library. Na potu domu našel Osudskega, ki mi je obljubil, da bo mojo stvar uzeo[1503] v pretres, in to za dan dva, ko potuje v New-York. Ko je bil slavni Grubić tako polagan, da ni našel patentnega advokata, našel je Yikdiz preko ambasade drugega. Osel neumni. To je tisti Grubić, ki je mislil, da ne govorim angleško. V baru se se[s]tal s Feilschenfeldom, s katerim potem večerjal v vrtu kluba. F[eilschenfeld] mi mnogo pripovedal o anglofilskem pravcu Altshula, ki je Lazard man.

8. julij

Dimitrov noče ništa, da čuje, da bi se IPU zavzela pri FE [Free Europe]. Te politike ne razumem. Pa to je stvar pravičnosti. Obljubil, da bom uredil knjižnico IPU.

9. julij

Taft propadel. Ni nikdar bil moja simpatija. Teško mi je radi Lanea, ki se je toliko eksponiral za Tafta. Pa izgleda, da Eisenhauer ni osvetljiv človek. To je bila lepa poteza, ko je takoj po glasovanju šel v Taftov hotel in ga prosil za sodelovanje. To pri nas na Balkanu ne bi bilo mogoče.

10. julij

Telefoniral Katici, da sem pripravljen jo adoptirati, vzeti pod svoje. Ona navdušena.

11. julij

Pri Cambpellu. Javim mu same neprijetne stvari. Kumanudi umrl v Sremski Mitrovici,[1504] velik prijatelj zapada. Javil, kako sabotažo uganja Mrs. Markham pod vrhovnim vodstvom Krekića. Silno obžaluje. Potem moja osebna stvar. Obljubil, da bode interveniral. Rekel, da so omejene njegove mogočnosti. V duši se je vendar skandaliziral.

Videl dva sijajna filma. Encore, ki igra v Monte Carlo. Spominjal sem se Monte Carla in Nade. Nisem mogel videti glavne junakinje, ko skaše s stolpa v bazen. Pa pretresljivo je, kako lahko izvrši vratolomni skok, ko jo gleda njen ljubavnik. Ta hipnoza ljubezni je prikazana jedinstveno. Man in the white suite,[1505] to je Guiness v celem svojem igralnem geni[j]u. Vse [se] suče oko iznajd[b]e in strašno tragično je, ko mu obleka, plod izuma, razpade na njemu samemu. Ogromna tragika iznajditelja. Še en film je bil sijajen, pravzaprav staroverski, staro-avstrijski: Mayerling. Kako daleč je za nami ta cesarski Dunaj. Pa spominjal sem se, kako je pripovedal oče, kak škandal je bil, ko je Taafe brez klobuka letel iz sednice parlamenta v dvor, ko [je] izvedel o ubistvu Rudolfa. Jaz pa letim okoli po Washingtonu od zime brez klobuka, ker poštenega klobuka sploh ne posedujem. Drugače ja pa ta francoski film strašno naiven. Bismarck je naročil ubijstvo preko ambasadora. O ubijstvu razpravlja nemški ambasador z vsemi svojimi sotrudniki …

12. julij

Pri Mačku. Vprašal me je, kako je mogoče, da toliko časa nisem prišel. Zadovoljen je, da sem imel tako dolge razgovore s Krnjevićem. (V hotelu Pierre je rekel Milan, da se čudi, da sem razgovarjal s Krnjevićem, ko ta sploh noče govoriti s Srbi,

[1502] Dolgočasil.

[1503] Vzel.

[1504] Vošnjak je dobil napačne podatke, saj je Kumanudi umrl šele leta 1962.

[1505] Človek v beli obleki.

bojda se je tako izjavil.) Ko sem Radinovo akcijo omenil, Maček, kakor, da nič ne ve. Trdil sem, da je State Department želel, da skupno nastopamo proti lažem Tita v »Lifeu«. Cela stvar je samo skrahirala na pomanjkanju denarja. Maček kakor, da nič ni čul. Kanitverstan. Kdo me fula, Maček ali Radin. Kljub nagomilanega dinamita vendar harmoničen razgovor in spremljanje v cerkev.

V nedeljo mnogo delal. Pripravil gradivo za mojo septembrsko številko »Domovina«.

14. julij

Odposlal gradivo v New-York. Riba ne bo posebno navdušen. Prijavil sem se Nixonu. Zvečer parti v čast rojsnega dne Filipa. Mnogo mladega sveta. Prijetno in z[a]bavno. Človek se pomlaja v taki mladi sredini. To je pravi »Jungbrunnen«.[1506]

15. julij

Problem Mrs. Markham me vedno bolj vznemir[j]a. To je povsem jasno, da ta ženska dela sramno sabotažo. Bajagi[1507] mora študirati predmet rokopisa. Seve ignorantna je kakor kak luški delavec. Rekel sem ji, da bo rokopis publiciran, pa kar koli se godi. »I will push it through.«[1508] Ironično se nasmehnila, ko se[m] ji rekel, da bo moja knjiga mi odprla marsikatera vrata. Seve, to Krek noče. Vil[l]ain.[1509] V IPU spor z Madžarom, koji noče, da bi upravljal skromno kn[j]iznico. Spor Madžara z Dimitrovom. Popoldne pri Armstrongu jun. radi rokopisa Glušič. Stvar se ne gane. E pur si non muove.[1510] Oče Armst[rong] je že sred[i] kampanje. Zveč[e]r Katica telefonirala. Bil jako vzradoščen.

17. julij

Bil v Church of the Presidents na Nadin dan. Vroča molitev predvsem za osvobojenje Jugoslavije in za Nado. Spiritus loci je sijajen. Globoko pretresen v tej državniški atmosferi, v cerkvi, v kateri so se od Madisona dalje molili Bogu skoro vsi predsedniki Amerike. Vedno sem sam v tej c[e]rkvi. Nixon me noče sprejeti. Najbrž je njegova sekretarica vprašala Mandela, kakor je omenila meni. Tega židovskega prejšnjega komunista si bom že še enkrat privoščil. Seznanil sem [se] z mining egineer[1511] Church. Moram priti v stik z amerikanskim[i] rudarskimi krogi. Morebiti bi pa vendar dobili kak denar za bodoče rudarske privilegije. Sve se mora poskusit[.]

18. julij

Seznanil se z Mr. Miltonom, zgodovinarjem iz Tennessee, prijateljem Keefauera. Teško pričakuje vesti iz Chicaga. Mož pričakuje, da bo postal kaj odličnega, ako zmaga K[eefauer]. Milton in jaz često sva na lunchu v Cosmosu. Predsednik Cosmosa je konstatiral v svoji knjigi o klubu, da v klubu ne morejo biti sprejeti političari in milionari, ki nič drugega ne predstavljajo.

20. julij

Nedelja. Feilcehnfeld pri meni. Izvrstni Mariborčan se je postavljal. Marsikaj zanimivega izvez [izvedel] iz amerikanske vseučiliščne kuhinje.

23. julij

Problem Hadži. Ta junak, ki sem ga imenoval blagorodnega, me je nalagal, da ne poznam not, samo [da] ne bi moral spremljati ubogo Danico. Čisto beogradski štikeljc. Izbegava me[,] kolikor me more. Mislim, da je padel v druščino Jeffremovića. Velesrbija. In tega možakarja mi je Radin vsilil, češ, da je čisto drugi ko[t] ostala dva Velikosrba. Glih[a] vkup štriha. Blamiral sem se samo pred Lucie, ki vidi na lastne oči, kako izgleda jugoslovanska sloga. Ali mi je bilo to potrebno. Fino sem naslutil, kako se bodo stvari razvijale. Imam dober nos. Bil je ogenj v strehi, ko sem Draganu pripovedal dogodivščine Hadžija. Skočil je skoro iz kože, ko sem trdil sociološko resnico, da je »porodica« – in Hadži pripada beogradski porodici,[1512] to je pripadal je, kajti Tito je to slistal in to je njegova velika zgodovinska zasluga, – odgovorna za velik del hrvatskega vprašanja. Ni hotel več z menoj govoriti. Vprašal sem ga, ali je prej zemljoradnik in potem šele Srb. Na kar je besno odgovoril, da se to

1506 Vrelec mladosti.

1507 Menda.

1508 Potisnil jo bom skozi.

1509 Prevarant.

1510 In vendar se ne premika.

1511 Rudarski inženir.

1512 Družini.

vprašanje sploh ne postavlja. Zdi se, da sta Dragan in Janko čistokrvna terezijanska zemljoradnika.

24. julij

Pot v Habre de Ventura. Habre – latinsko habere. To je posestvo sreče in blagostanja. Za Helen je to na vsaki način. Na pot izpil kozarec Mariborčana. Prav privezal mi je dušo. V Laplate me že čakala Helen, elegantn[a] in vitka, kakor mlada deklina. Takoj razgovor o črncih. Pravi, da je to največji problem Amerike. Odgovorim, da to vem. Na severu sem že bli in črni mešajo. Rekel sem, da je to neizogibno. Nakupovali v marketu. Potem šofirala v Habre. Njaprej v office, kjer je bila sprejeta marylandska ustava. Tam ogromna literatura o konju. Ponujam se, da bom knjige katalogiziral. Ni sprejeto od Vishera. Potem me je Helen peljala k hiši, kjer stanuje Ukrajinec Vasilije Lemkov. Kot 14 letni dečko je zapustil domačijo blizu Lwova, žena mu je pa iz Volinije. Lepo smo se rusko razgovorajali. Slavni nacist iz Rume je pobegnil ponoči. Prišel je avto in hajdi pobegnili so. Helen me opolnomočila, da najdem kako kmetsko rodbino. Takoj sem mislil Žitnika. Vse polno kuretnine in pur in gosi. Selska idila mi dobro dene. Hvala Bogu zopet v prirodi. Potem lunch, ki je bil prav dober. Popldne me je peljlal Peter v gozd. Razvijal sem svoj načrt o naseljevanju. Buldožeri so v stanju, da brzo[1513] izpremenijo tak gozd v polje. Že se vidim v ulogi drugega Fausta, ki naseljuje. Nisem se izkazal v gozdu s svojo dobro hojo, da, to je pač posledica Deanitis in Krekitis.

V biblioteki sem prosil Helen, da bi me priporočala Republikanskemu glavnemu odboru. Bila še soglasna, ali telefonirala je najprej zloglasnemu Mandelu. Dolgo razgovarjanje na telefonu. Imel sem takoj čut, da nekaj ni v rdu. Ta svinja je dala fino »reference« o meni. Vse je padlo v vodo. In jaz sem se čutil zopet ponižanega. Potem na dom generala Pecka. Silno mila idila dvoje šarmantnih starih ljudi v divnem starem domu. Oduševljeni antikomunisti. Vse za Mihajlovića. Zvečer pri dinneru admiral Sharp in admiralica, čistokrvna Luizianka, majestozna. Pri obedu se je vladal Peter kakor pravi preiskovalni izpraševalec – inteligence. Čutil sem se osramočenega, kako me je izpraševal, kako sem odšel 1944 iz Mihajlovićevega stana nazaj v Beograd. Tako nesrečno so ti ljudje napravili in še vrtajo in razvijajo svoje špiceljske talente. Ogavno. To mi je pokvarilo celi večer. Vrnitev v Laplata in Beograd.

25. julij

Pri Dimitrovu. Pokazal mu bill o posojilih DP. Navdušen. Složen, da je to jedini način, da se oslobodimo Odbora za svobodno Evropo in sramote, da morajo biti državniki, ki zastopajo svoje narode[,] biti špioni. Čisto amerikanska perverznost. Jaz in Dimitrov se razumeva kakor Brat brata. Zopet načel vprašanje Mačka. Dognal sem, da je Maček preprečil na prvi dan kongresa moj govor. D[imitrov] je pripovedal, da je pokazal Mikolajcik z roko navzdol, češ, da to niso hoteli. Pozneje sem gledal sliko predsedniške slike na dan kongresa in vidim, da tak znak roke povsem odgovarja situaciji. Lepa tica, ta Maček. Sama neiskrenost. Fino sem jih pretuhtal. In delam pour le Roy de Prusse[1514] in oni me takoj plačajo.

26. julij

Fotić na lunchu z menoj v Cosmosu. Silno je shujšal. Pravi, da je bolan na ledvicah. Cilj luncha: Smrt Kumanudija in moj predlog, da se priredi panihida, ko bo kongres zopet skupaj. Prosil ga, naj si stvar premisli. Precej srčen razgovor. Šele uvertura. Pravi, da je Lane prijatelj Dullesov. Ima visoko mišljenje o Laneu. Pred volitvami bo teško kaj početi. Pokazal sem mu izseček iz »New-Week«. Vilfan[1515] je ambasador v Indiji in njegova naloga je pripravljati v Aziji neutralni blok, ki v resnici ne pomenja nič drugega kakor nož USA v hrbet. In Washington se tega ne zaveda. Preti mu od Tita največja nevarnost. Z obzirom na stanje v Evropi nič ni bolj nevarno[,] nego to igranje z nevtralnostjo. In povrh je nevtralnost za Jugoslavijo samo fantazija. Glede Turske in Grčije misli F[otić], da se zavedati, da je jugoslovanska vojska polna kominformistov, radi tega se ji ne more in ne sme poveriti nobenih vojaških tajnosti. Oba rezervirana napram londonskemu odboru. Saj Ma-

[1513] Hitro.

[1514] Za pruskega kralja.

[1515] Joža Vilfan (Wilfan) (1908–1987), slovenski politik, diplomat, pravnik, odvetnik. *SBL*.

ček ne bo nikdar pristopil njemu. Misli, da je najbolj važno, da se Srbi najbolj skupljajo.[1516] Nato jaz: Sam Krek razara[1517] s svojo totalitaristično, samovoljno politiko to, kar Srbi z veliko muko želijo, da si stvorijo.[1518] To je herostratsko. Nato glede Cvetkovića. On: C[vetković] hoče izkoriščati svoje odnose do Mačka, da bi si sam stvoril solo situacijo. Na to jaz: Ne gre se zato, da bi on izkoriščal situacijo, ampak je potrebno, da mi izkoriščamo Cvetkovićevo situacijo pri Mačku v našo korist. Izgleda, da je razumel pravilno moje besede. Stalno se vedno cepi na starem, da se ne more ničesar obveznega storiti, ker ni legitimacije. Stare kvante. Pa razgovori se bodo nadaljevali. Peljal me je do R St. in rekel sem mu, da vsak način pozna ta del Washingtona.

28. julij

V busu adv. Veneričine bolezni v USA. 1,50000. Torej vsaki deseti ali vsaka deseta.

Popoldne konečno O'Connor. Nič ni vedel o moji predspostavki, v kateri se nominirajo jugoslovanski zastopnicki v ACL. Ali ni tu zopet kaka intriga Krekiča. Vznemirjuje me to. In vendar sem stvar tako dobro napeljal[.] Sumljiv mi je bil arcikatoličan Kersten. Drugače O'Connor navija za demokrate, četudi priznava, da podpira Kerstena v Milwaukee.

Zvečer »Bierabend« v klubu. Pivo zastonj. Cattel, editor, Dunham, izvršni sekretar amerikanske veje Interparlamentarne unije. Do poslednjega nisem prej spoznal, ko smo mogli še rešiti Kumanudija. Po besedah Feilchenfelda, ki je vodil prvo besedo, je Dunham »leading catholic layman in the US[«].[1519] Samo z »leading Protestant layman« pa ne pridem v dotiko. Prav živahen razgovor. Spominjali se mrtvega Carrola.

29. julij

Moj novi prijatelj Milton se nekaj kuja, odkar je njegov prijatelj Kefauer propadel. Izgubljena sijajna prilika. Samo neinteligenten je, z njim ne bi mogel delati. Mojih predlogov ni razumel. Vprašal sem ga, kakor je to, da v Ameriki rabijo mesece in mesece, da pregledajo v kaki redakciji članek, ko v Evropi za isti posel rabimo nekoliko ur. In navadno ga vrnejo, ti tiči. Popoldne pri Laneu. Tolmačil, kako bi se morala organizirati Anti-Yalta skupine, ki bi pred volitvami napadale yaltsko politiko demokratov. Bil bi to nekak slovanski anti-yaltski front, kateremu bi se mogli pridružiti Kitajci in Nemci: Potsdam. Lane vse odobrava. Izgleda, da je že v boljem razmerju k novem vodstvu stranke. Obljubil, da bo stvar sprožil v republikanskem glavnem odboru. Vederomo. Nič več ne verujem tem dolgočasnim Amerikancem.

30. julij

Pri Dostertu. Sprejel moj načrt area studies.[1520] Honorar 1000$ za dve uri. Iz luže bom. Barnett ni prišel v Cosmos.

31. julij

Marisa pri meni. Sijajno slovensko vino. Ona prava Poljakinja. Nepozabni večer. Pozneje prišel tudi Igor. Čital govor Orsata iz Dubrovačke trilogije.

Na večerji s Feilchenfeldom in profesorom Carrolom v vrtu Cosmosa. Carrol se jako interesira za naše probleme. Moram ostati v stiku z njim.

2. avgust

V svojem studiu obdelujem Gumplowicza. Spomini na davne čase. Problem Krek me vedno bolj vznemirja. S Pogačnikom je imenovan osmi klerikalec v Free Europe. Krek program postaja vse teži n teži. Borim [se] za teh bednih 200$, da bi se omogočilo Bevcu, da pride na sejo NO, na kater[i] bi moralo priti do razčiščenja. Strašna situacija. V razgovoru s prijatelj[em] govorim odkrito o Kreku. On zloupotrebljava svoj srbsko-hrvatsko-slovenski položaj v »Free Europe« za cilje svoje lastne stranke. To je [po] mojem mišljenju »zulum«. In povrh moram delati politiko proti JNO v Londonu, v kateri Bevc in drugovi bi drli črez drn in strn. Tragično in povrh Mačkovo držanje. V veliki sem nepriliki. Prinesel Glušič karto Balkanije za »Freedom-Union«. Sijajna kapljica iz Maribora. Včasi se peni kakor šampanjec. Prijeten razgovor.

[1516] Zbirajo.

[1517] Razdira.

[1518] Ustvarijo.

[1519] Vodilni katoliški laik v ZDA.

[1520] Območne študije.

Zopet Bierabend. Spoznal se s »fizicistom«, katerega ime si nisem zapomnil. Mc Neal ali Mc Nish. Mora biti človek dobro služeči. Profesor v New-Yorku, stanuje v Floridi in ima svoj job v Washingtonu. Krasen človek. Plačal mi dva Mahattana. Prav »gemuetlich«[1521] večer.

5. avgust

Večerja pri Belajcu. Čisto dinarska procesa sa dvora kralja Tvrtka, soproga našega Čeha-Jugoslovena, sestra Belajca, pripredila čisto jugoslovanski golaš. Splošno dobro razpoloženje.

6. avgust

Pri Fotiću. Mislil sem, da bo večerja. Pa prišlo na mizo samo neko nič posebno vino, čeprav sem rekel v šali, da pridem samo, ako bo slovensko vino, katerega ni bilo. Konstatacija, da je NCFE pri vseh emigracijah osovražen radi sovje totalne nesposobnosti. Tudi Fotić nima nobenega vpliva ta[m]. Naša skupna usoda. F[otić] je sicer izjavil, da ne podpiše nobenih mej, pa vendar je mnogo mekši[,] nego je bil prej. Oba prepričana, da je osnovanje državnega odbora za nas največje vprašanje. Povsem logično oba trdila, da take komedije, kakoršne se dogajajo z nami, ne bi bile mogoče, ako bi bil odbor. Razgovor v polni harmoniji. Žid Yarow in Light (Leicht, tudi einer von unsere Leut.[1522]) in še nekdo tretji vse odločujejo. Žalostna nam majka, in še žalostnejša Amerika, ako postane Dulles ono, kar želi.

8. avgust

Campbell odpoklican v War College. V prvem trenutku veliko iznenajenje. Naslednik mu je Leveric, rojen v New Orleans. Spominjam se dobrega Istrana Leveriča v Pragi na poslanstvu, moj faktotum.

Odkril National Planning Association.[1523] Tam Altschul načelnik odbora za zunanje zadeve. Važno za moje kombinacije bodočnosti.

9. avgust

Popoldne prišla Marisa in šla sva v Filips galerijo, da občudujeav Greca in Renoira in vse druge. Potem prav prisrčna južina z nekaj kapljic slovenskega vina. Pri slovesu poljub, četudi mož prisoten. Pa bolj očetovski. Meni prav. Igoru se dopada, ako Marisa osvaja.

10. avgust

Zopet se posvetil študiju problema Yalte. Hopkins je bil čuden junak. Pa Roosevelt je bil zaljubljen v njega. Zvečer zopet v Cosmosu brezplačno pivo. Tam bil Friderich, ki je precej Titovsko razpoložen.

12. avgust

Zadevščina z Draganom. Izhodna točka je bila stvar s Hadžijem, ki se je meni zlagal, da ne ume čitati note, samo, da mu ne bi bilo potrebno spremljati Danico. Dragan [ga] je branil na vse načine. Nato razgovor o »porodici[«] Beograda. Trdil sem, da je ta »porodica« silno škodovala narodnemu jedinstvu. Tega Dragan nikakor ni mogel razumeti. To ni noben zemljoradnik. Rekel je tudi, da je najprej Srbin in šele po tem zemljoradnik. Jadna Jugoslavija.

13. avgust

Pri Laneu. Pokazal mi je osnutek govora za Eisenhower[j]a. Prikazal mu celo bedo »Free Europe«. Vedri in oblači nekak triumvirat, v katerem Leigh, neki sorodnik Johna Dullesa in Yarow, to je oni, ki je odgovoren za Subašića. Lepe stvari. Popoldne prišla v Cosmos Miss Palmer, priporočana od tajnice Cosmosa. Simpatična starejša dama. Ali bo to naslednica Mrs. Copeland? Skoraj sva se p[o]godila. Skromna v svojih zahtevkih. Bil sem srečen, da bom konečno rešil vprašanje rokopisa. Sramna stvar je ta sabotaža pod pokrovitel[j]stvom katoliške cerkve in malega Ducea. Z Asturianom pri Igoru in Marisi. Bilo je do skrajnosti prijetno. Poljski kanapki. To je nova slovanska generacija, ki je vsa zavzeta za antikomunistično borbo. Zanimala me je silno ta dvojica.

14. avgust

Pri O'Connoru. Ima veliko zaupanje v mene. Čudi se, da ni dobil v roke papirje, ki sem jih predložil Armstrongu in Kerstenu. Potem na skupščino mednarodnega kongresa geografov. Tudi Ju-

[1521] Prijeten.

[1522] Tudi eden izmed naših ljudi.

[1523] Nacionalno združenje za načrtovanje.

goslavija zastopana. Treba, da se vrnem prihodnji dan, ko bodo predavali slovenski komunistični geografi.

15. avgust

Pri Laneu. Nič ne napreduje. Kaj bo z mojimi predlogi? Ti počasni Amerikanci. Pri Laneu zvedel nekaj zanimivega. Mr. Gowan je sin amerikanskega odpravnika poslov pri Vatikanu. Sedaj pa vse razumem.

Ne bom se čudil, ako bo še sto klerikalcev imenovanih v Free Europe. Zvečer večerja pri Glušiču, katero je sam pripravil. Samo na salati je bilo preveč jesiha. Drugače pa razgovor prvorazreden.

16. avgust

Zjutraj po brakfastu molil se za Nadino dušo v cerkvi predsednikov. To je mesto za tako molitev. Samo en dan sem bil prezgodaj. Pozneje pri Dimitrovu. Vedno najdeva nekaj, kar naju vse bolj in bolj poveže. Pripovedal mu o pripravah na mojo sedemdesetletnico. Odobrava.

Nisem poročal o junakih Meliku[1524] in Ilešiću,[1525] ki sta predavala v mali prazni dvorani Statler Hotela. Predsedoval neki švicarski profesor. Na predmetu predavanja nobenega interesa pri publiki. Seve vse iz Slovenije. Ko je Ilešić, ki nič ni podoben svojemu očetu, odšel, sem se v polutemi približeval Meliku, ki je bil v prvem trenutku vzradoščen. Ko se je pa scajmal, je pa naenkrat postal krut. Kmalu sem odšel. Oba komunista sta bila od predsednika ostentativno povabljena na lunch, da je morala cela publika to vedeti. Popoldne v svoji trmoglavosti iskal daleč zunaj mesta chilensko vino po rekordni ceni. Ni se izplačalo.

17. avgust

Po dolgem času zopet enkrat v nedeljo pri Mačeku. Vprašal sem najprej, kaj je z mojim pismom Krnjeviću. Kje so moje »Tri Jugoslavije?« Potem sem nekako krivil Pešelja, da nisem smel govoriti na kogresu. In evo, Maček je branil Pešelja, da ni nič kriv. Potem so prišli na vrsto neki grehi v Evropi, v Angliji, kjer HSS organizira Bosance, pod vodstvom nekih ustašev koljačev, kriminalnih tipov. Maček se ni niti posebno branil. Rekel samo, da boljših tipov ni mogoče najti. Potem z njim v cerkev. Na poti tja trdil, da je vsak, ki hoče imeti hrvatsko mejo na Drini, šovinist. Vzel z zadovoljstvom na znanje.

18. avgust

Zopet razgovor z O'Connorom. Pisarna se razpušča. Popoldne v School, kjer sekretarica jako nemilostna, »od gor navzdol«. »Decision«[1526] se mi bo javila pismenim pote[m]. To so že velike intrige na potu. Igor je napisal pismo Dostertu in mu javil moje uspehe v Berkleyu. Zvečer pri Lettrichu, novem podpredsedniku. Kako[r] vedno dober in prijatelj. V razgovoru finansiranje revizije rokopisa. Srečen sem: pristal. Samo bom moral še govoriti z Zenklom. Tak sprejem dobro dene. Bom pač moral napraviti kompromis glede poglavja o Benešu.

19. avgust

AHEP. V Maylower ogromna revija grških lepotic. Tak kongres »ordera« je pač nekaj čisto drugega nego kak slovenski sličen kongres. Kak[o] visoko pač stojijo Grki nad našim svetom. Silno prijetno je bilo videti tak prenos Grčije na amerikanska tla. Pa tudi od amerikanske sredine to tako lepo odskakuje. Na lunchu sem v Army and Navy Clubu. Sama visoka vojaška gospoda. Počutim se prav dobro. Hrana izvrstna. Študiram razne vojaške tipe.

Končno telefonski razgovor s Barnettom. Pisarna je v New-Yorku. Šele ob Novem letu bo pisarna v Washingtonu. Izdiktiral mu najvažnejše stvari[.] Potem razgovor z O'Connor. Velik demokrat. V Statleru moški grški svet je mnogo manj atraktiven ko[t] ženski. Amerikanizacija življenja[.] Ta dan sem se upoznal [s] sekretarjem Smithsonian Intstitution. Sijajen človek[.] S tem bi se dalo delati. Ali ornitolog je. Kako lepo imeti celo življenje posla s pticami, ne kakor mi … Član je Cosmosa. Kako sijajna stvar je to. Tu ni več razdalja, vse je bolj priprosto.

[1524] Anton Melik (1890–1966), geograf, zgodovinar, upravnik Inštituta za geografijo SAZU. http://www.sazu.si/clani/anton-melik.

[1525] Svetozar Ilešič (1907–1967), geograf, profesor na Filozofski fakulteti UL, član SAZU. http://www.sazu.si/clani/svetozar-ilesic.

[1526] Odločitev.

21. avgust

Bil v knjižnici Smithsonian. Tam me sijajno sprejela Mr. Leila Clark, sijajna stara gospa. Predstavila me svojim sotrudnicam. Same ženske najra[z]ličneješe baze. Vse seve strašno resno. Večno med knjigami. Študij Hopkinsa v mojem studiu.

22. avgust

Pri lunchu se seznanil z Williamsu, ki mi je pripovedal, kako sijajn[o] je bil on in njegova ladija bila sprejeta na naši obali 1919 l. Moram ga ponovno najti. Pa samo v A and N je več Williamsov, pa ga bom že našel.

23. avgust

Nisem poročal, da sem kupil od Cosmos kluba naslonjačo, na katero imam pač pravico ob svoji sedemdesetletnici. Černuzlji in Černuzeljke Cosmosa se že selijo v novo palačo Townsendov. Ali so ti bili sorodniki onih Townsendov, katere sem poznal l. 1918 v Washingtonu? Pa to so bili krasni, ali ne preveč bogati ljudje. Sliko častnika Townsenda posedoval sem še celo. Padel je v vojski.

25. avgust

Prišlo je pismo iz Rogge v Coloradu od rodbine Jelen iz Šoštanja. Želijo se naseliti v Habre de Ventura. Zvečer bil pri Šumenković[u]. Vedno neohlajena pijača. Prijeten razgovor. Nezaslišano: dolgoleten jugoslovanski ambasador, se čudi, kako more tako malo »parče«[1527] zemlje[,] kakoršna je tržaška teritorija, toliko razburjati svet. Torej celo generacijo po osvoboditvi naš srbijanski prijatelj ni prišel do drugega razumevanja tržaškega vprašanja.

26. avgust

Pri O'Connoru v čisto razpuščenem officeu DP komisije. Tu, kjer se je delila pravica dispijevcem, sedaj pa tak kaos popolne likvidacije. Še vedno mi Irec ne more povedati, kaj bo z nameravano organizacijo. Vse megleno. Dal mi je knjigo »The Story«, prikaz problema dipijevcev. Eisenhowerov govor o osvoboditvi je na dnevnem redu. Moja sijajne sotrudnike imeti, ko navaja zasužnjene narode in Ogrsko je pozabil. Seve Jugoslavije sploh ni omenil. Moj predlog seve ni bil niti vzet v pretres. Bojijo se pokazati na iztočnik[1528] vsega zla, na Teheran, Yalto in Potsdam, kajti vsi so krivi na tem zločinu. Popoldne pri Clossonu, korektnem mladiču. Vse radi Igora. Pa mnogo nisem uspel. Bom že energično vplel Mudda.

27. avgust

Zopet pri O'Connoru. Pa še vedno nič. Potem k starim devicam v Smithsonian knjižnici, ki nikakor ne odgovarja svojoj svrhi. Tam našel veliko edicijo ljubljanske akademije o izkopinah staroslove[n]skega človeka na ptujskem gradu. Heimatsklaenge.[1529] Zvečer Glušič. Prijeten razgovor. Četudi je že dokaj časa, odkar je bila poroka dr. Snowdenove hčerke, moram to vendar beležiti. Nevesta je bila lepa ko[t] rosa. Peljal jo je oče k oltarju. Bilo je divno. Deveri, bilo jih je osem, vsi v belih suknjah. Nevestine družice se mi niso toliko dopadale. Mac Artura vnukinja je zbolela na polo in ni bila navzoča. Na sprejem v Chevy Chase klub seve nisem bil vabljen.

31. avgust

Cela rodbina Igor ajnrukala. Druge nesreče ni bilo, ko[t], da je punčka iz closeta odnesla nalivjak, ki ga imam za neke srednjeevropske potrebe, skupno s steklenico kiantija. Diktiral sem naslove za vabila. Nismo dovršili. Potem prosta zabava.

1. september

Zopet pri O'Connoru brez konečne odločitve. V vprašanju je vendar moja bill o kolonizaciji DP. To bo moj zakon. Potem Armstrong. Nič in zopet nič. Republikanski komite – izgleda – je odbil mojo ponud[b]o: Teheran, Yalta, Potsdam. Slovani, Kitajci, Nemci. Samo tako more Eisenhower zmagati. Če pa nočejo zmagati. Ponavlja se ista ineligentna igra kakor l. 1948. Nerodni ljudje … Prvi maj brez posebnega dogodka.

2. september

Zopet Armstrong. Povedal mu, da bi se Stalin grohotno smejal, ako bi vedel[,] pod kaki-

[1527] Kos.

[1528] Izvor.

[1529] Domači zvok.

mi mize[r]nimi obstojateljstvi mi delamo. Ali ste smešni, gospodje Amerikanci. Pri Overbyu, v Department of Agriculture.[1530] Velika zver. Assistant to the Secretary.[1531] Poslal me O'Connor. Razložil stvar billa. Prav ljubeznjivo sprejet. Šlo bo. Zopet korajžen.

3. september

Pri Zenkelu. Jako uglajen in mora biti jako spreten. Sprejel me jako topel in toplina ni popuščala, ko sem prišel z mojim načrtom glede MS. To je bilo lepo. Takoj pristal. Mnogo govorila o Kramerju,[1532] kateremu je bil v veliko pomoč. Poslal je najbolj češke profesorje v Ljubljano bolniku. Zenkel bil je primator župan Prage. Razstanek z največjo toplino. Moj načrt je: Čehi in Žid in klerikalne zidine Jeriha bodo padle, ko se vrnemo. Sedaj je pa prispel pri Lorimeru nekoliko pikri Haložan. Alal mu vera. Ali se to pije, kakor, da bi angelci popevali. Zvečer pri Snowdenu. Sedeli v vrtu, on, ona in jaz. Potem pa v sobi, ko so večeri že hladni. Živo moje pripovedanje o vojvodjanskih manasterih. Stari spomini ravno na predvečer moje sedemdesetletnice. Bilo je »anheilmend«[,][1533] četudi zrak v vrtu že oster.

4. september

Ni moglo biti skladnejšega, milobnejšega, prijetnejšega, ljubeznivejšega dne, v katerem je car Washingtona stopal ostentativno v ospredje[,] nego je bi[l] ta 4. september, moja sedemdesetletnica. Lenuharil sem »browsing«.[1534] Prav nič po moji navadi. Opravljal sem neke »chores«[1535] dopoldne. Lunch v Army and Navy Club. Potem pa doma dve čaši ognjevitega Haložana, ki mi je dočaral vso nepopisno prelest Slovenskih Goric. Brzojavke prihajajo. Najimenitnejša je Svet za slobodno Čehoslovaško. Pismo Lettricha je navdušena pesem. Mila Katica mi pošilja tri robce z monogramom in pa v pismu prelestno, delikatno pesem na francoskem jeziku. Ko sem se vrnil popoldne domu, velika škatlja na pisalni mizi: osem kristalnih čaš, dar princese od Ebolija. Čaše zelene, barva nade in želene internacionale. Zanimiva pisma na pretek. Zvečer je pa prišel nesluteči Glušič. Haložan je prišel na mizo. Pripovedal Glušiču celo mojo Kanoso: NCFE. Ni mogel verjeti. Precej kasno prišla Igor in Marisa. Marisa prinesla krasno kravato rudečkaste barve. Rekel sem, da sem – zdi se mi – v gotovih stvareh že preveč »pinkisch«.[1536] Nepozabni večer v svoji prisrčnosti in udanosti. Tako je začela moja sedemdesetletnica, ki bo pa končala v svojem proslavljanju šele 28., ko bo oficijelna[1537] proslava. In vse to se mora delati radi tega nesrečnega Dolfusa ali malega slovenskega[.] Hočem-biti Mussolinia. Jim bomo že izbili totalitaristične norije. Ne bo več stara Jugoslavija in Kramerjevi žalostni junaki žalostnega Brezigarjeva ali Praprotnikova kova. S tem končam ta del mojih dogodivščin.

5. september 1952–31. december 1952

5. september

Amerikanska domovina prinaša senzacionalno vest, da je slavni predsednik slavne organizacije za zasužnjevanje Evrope v Rimu prestopil na katoliško vero in da je potem takoj bil sprejet od papeža. Sedaj nam je vse jasno, zakaj nimamo uspeha. To slavno institucijo vodijo jezuiti i[n] njihove poturice. T[e]lefoniral sem Dimitrovu: In v taki situaciji bi naj imel bedni Vošnjak uspeha??

Končno smo v novem klubu, v palači Townsed. Jedilnica je prav prijetna, zopet brhke in debele crnuzeljke. Mnogo dam na obedu. Ni več ločene obednice za gospodo.

6. september

Pisal po želji Bevca spomenico UN, da mora Tito pustiti žene in otroke eksulantov v svobodo. Mislim, da se mi je spomenica posrečila. Ako ni preostra? Zvečer lenuharil v klubu. Mnogo novih znancev. Seznanil se z Millerom iz FAO,[1538] ki mi

1530 Ministrstvo za kmetijstvo.

1531 Pomočnik sekretarja.

1532 Albert Kramer (1882–1943), slovenski politik, diplomat, časnikar. »Kramer, Albert«, *SBL*.

1533 Domače.

1534 Sproščujoče.

1535 Opravila.

1536 Rožnat.

1537 Uradna.

1538 Orgaznizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo.

je pravil, da Kanada je že začela kmetovalce DP kolonizirati. Ona je, izgleda, daleč pred Ameriko. Tega proučevanja se moram lotiti.

8. september

Pot v New-York zgodaj zjutraj. Nova komunikacija: Safeway-Trails. Celi bus gotovo poln, sami crnuzljni in crnuzeljke s crnuzeljčiči. V busi ni bilo več ko[t] pet belih. Prava slika bodočnosti. Tako je ta črna masa drvela v New-York napram vratom in tako teško mi je bilo kovček izbaviti iz nekega skrivališča, da sem pri tej priliki pozabil svoj dežnik. V New-Yorku najprej Barnettu, ki ima pisarno v Tolstoj zadužbini. Prav prijetno me je sprejel. Upam, da bo z njim mogoče uspešno delovati. Pa šele ob Novem letu pride new-yorška ekipa v Washington. Dogovorila se o skupnem delu na »hillu«. Imel sem najlepši vtis. Potolažen sem. Potem Holmesu. Pogreb onega nesrečnega Dewit-Poola, ki je mnogo kriv moje nesreče. Kak predsednik, taka organizacija. Pogreb je v Princetonu. Vsaj ne bo nobenega, da bi v Princetonu intrigiral proti knjigi. Mislil, da je to že zdavnej objavljeno. Radi tega zastoj v mojih zadevah. Šele ob sedmi[h] pri Katici, ki silno ljubeznjiva. Dobra večerja s Haložanom, katerega prinesel iz Washingtona. Nobenih svoboščin, pa do skrajnosti prijeten večer. Potem o polnoči v Woodrow.

9. september

Jerič me spremljal v ogromni magacin oblek in drugih stvari, ki se pošiljajo po celem svetu. Na Dunaju »von Kavalieren abgelegte Herrenkleider«.[1539] Sedaj sem pa v Ameriki tako daleč dospel, jaz, ki sem na Dunaju bil pri krojaču Stribernyu letno aboniran … Kaka dekadenca, in to jaz … Pa cenim dobro voljo Jeriča. Dar za sedemdesetletnico.

Pri desolatnih svojih finančnih razmerah ne morem si kupiti nove obleke, tako sem se srozal. Potem sam Podujetu. Tam pa krah, da ne more biti večji. Ta slavni mason pošilja denar na Hvar, da se tam popravljajo cerkve, za emigracijo in njeno delo pa ne da beliča. Trdo sem ga prijel, on pa meni v lice: Šta vi radite, ništa.[1540] Taka nesramnost.

Še tam, kjer sem dobil obleko, razgovor s pisarno Topića. Na telefonu kapetan Janović. Jasno, da me Topić noče videti. Njegovi uslužbenci pa pravijo, kako teško je bolan. Same laži. Sinoči sem iz Beacona nazval hotel Pierre – ako kdo stanuje v Pierre, pa že vemo, »wie viel es geschlagen hat[1541] – in slavna Topićka je odgovarjala jako nemilostno[,] seve vse naški, kajti angleščina precej nepopolna in primitivna. – in jasna mi je bila situacija. Zopet drugo veliko razočaranje. Pa k svojemu cilju: officeu bom prišel, coute-que coute,[1542] sem »Willensmensch«.[1543]

Popoldne še drugo razočaranje: Dogovorjeno s sekretarico Altschula, da me bo nazval ob dveh. Nič in zopet nič. Končno sem jaz nazval in zapeljiva francoska sekretarica – rafinirana Židovka, ki prej jako cooperative,[1544] mi suho sporoča, da se mi bodo vrnili moji rokopisi. Torej ceo moj načrt v param-parčad.[1545] Vse zastonj: Djerdap ni bil dosti silen, Osudski nezadosten, cela akcija propadla. Moral je priti hud poper proti meni iz »Free Europe«[.] To so »svobodni« zločinci. Ni dovolj[,] da Amerika ima FBI, da ima CIA, poleg tega še [m]nogo drugih intelligence agencij, mora se tudi »Europe in Chains«[1546] taka agencija, samo, da se »voditelji« pošteno obrukajo. Povsodi OSS, neka nova aristokracija, osnovana na špionaži. O Amerika, kam si zalutala. Povsodi tvoj »research« in tvoja špionaža, jedno in drugo intelligence brez inteligencije.

Potem razgovor ob treh s Holmesom. Najprej mislil Ho[l]mes, da hočem diskusijo o »The Reality of Yugoslavia«,[1547] katere iztis mu izročil. Seve mislil, da je »Antitiovščina« v vprašanju. Na to sem navajal radi rokopisa, ko mi nobenega odgovora na moje pismo ni dal. Skoraj mesec dana sem ostal brez odgovora, značajno za metode te slavne institucije. Ko sem ponovno razložil svoje st[a]lišče, zopet odšel na posvetovanje, od katerega ti junaki še vedno vračajo z negativnim odgo-

1539 Obleke, ki jih shranijo kavalirji.

1540 Kaj vi počnete, nič.

1541 Koliko je udaril.

1542 Naj stane, kolikor stane.

1543 Človek.

1544 Sodelovalna.

1545 Razbit na koščke.

1546 Evropa v verigah.

1547 Realnost Jugoslavije.

vorom. Izjavil je, da po njegovem mnenju more biti rokopis revidiran v treh mesecih. Končno je prispel oni uradnik, na katerega se čakalo toliko mesecev in slavna dama je razbremenjena. Spravil me je v teško situacijo. Ali morem imeti zaupanje po tolikem odlaganju v nov režim? Odšel v nedoumici, kaj naj napravim. Nevarnost intrig ostaja nespremenjena. Večerja, ki je pravzaprav morala biti 4. septembra v Forest Hillsu, napovedana za danes. Svečano razpoloženje. Sijajna sarma in dobro vino. Po večerji seja, ki je trajala do pol jedne po polnoči. Govorenje je bilo moje. 7 glasov proti tri je propadel predlog, da pristopimo Londonskemu odboru. Seja je tekla kljub temu v najlepši harmoniji. Moram omeniti, da je Drnovšek dal jako lepo proti izjavo. Konsolidacija v mojem političnem smeru je očigledna. Tako je ta večer, pravzaprav proslava moje sedemdesetletnice v New-Yorku, harmonično končal. To je silno dvignilo moj duh.

10. september

Zopet zaušnica. Mr. Leight (Leicht) ne smatra za potrebno, da me sprejme. Nesramnost, ali morebiti je to bolje. Preveč kuha v meni. V Columbia Libraries, kjer posvečujem nekoliko ur vseslovanskim organizacijam po svetovni vojski, prelistajoč »Slovansky prehled«.

Potem popoldne k Scribneru s Sunigovo knjigo. Tam niso rab[i]li mesece kakor z mojo knjigo drugi publisheri, ampak editor se je pojavil četrt ure pozneje in proglasil, da knjiga nima za Ameriko trgovske vrednosti. Priporočal, da naj se knjiga izda v Angliji in da knjiga pride iz Londona v Ameriko. Nova teorija. Od tam Dragemu, kjer prav toplo sprejet in mariborska buteljka na mizo. Silno me je razveselila vest, da je Kumanudi na svobodi. Zares dobrega dela storjenega. Fotić in jaz že pripravljala panihido. Ali bo to senzacija nekega srečnega dne. Potem v Embasy Liquors, kjer se pogodila z Otonom, da bo vino za 28. poslano v hotel. Včerja pri Katici, ki nekaj nakrostrušena. Pa nič resnega. Odhitel v hotel. Vino prišlo v hotel, pa zopet nazaj vzeto, ker se ni takoj plačalo. Čisto amerikansko. Potem Safeway-traileri v veličanstvenem Port Authority za buse. Tam nobenih nosačev. Kako bi bil spravil zaboj z vinom v bus? To je[,] če človek mora potovati z raznimi busi. Prava sreča, da zaboj nisem imel s seboj. Manj črncev v busu. Ob 4. uri zjutraj v Washingtonu.

11. september

Hitel v Washington radi Lanea in radi tega opustil Philadelphio in Kvekere. Zjutraj telefon Laneu, ki mi naročil, da se naj javim v soboto. Škoda za Filadelfijo. Dopoldne precej lenuharil. Na brekfest v novi klub. Nič posebnega se ni zgodilo v moji odsotnosti. Popoldne iskal pisarno Millera. Napačna adresa. Potem v silni film: Miracle in Milan. Pa to je moderna pretresljiva apoteoza dobrote. Kaj Toto vse napravi, da bi izvrševal svoj evangelij dobrote. Scena[,] ko mladi Toto hodi za krsto svoje dobrotnice[,] je skrajno pretresljiva. To je moj tip. Jaz tudi sem najsrečnejši, ako napravim kaj dobrega. Klasičen primer je slučaj Kumanudi in Dragoljub.

12. september

Noben glas od Dosterta. Čutim, da je cela stvar propadla. Zopet tajne sile na delu. To sem že zdavnej pričakoval in obistinilo se.[1548] Zopet neka vseučiliščna diva-sekretarica – ali imam jih rad * izjavila na telefonu, da me je neki »odbor« »turned down«.[1549] Niso njene besede, ali smisel je. V strašni situaciji sem in to na svojo sedemdesetletnico. Živela rahločutnost Amerikancev. Pišem mnogo.

13. september

Ostal doma. Delal in skočil v klub. Tam zvečer našel tam Feilchenfelfa, ki je pokazal popolnoma svojo dezenterisiranost, ko sem mu pravil o svoji polomiji. Nič se ga to nice [ne tiče]. In tega možakarja sem povabil na žlahtno slovensko vino. Ni vreden, da ga pije.

17. september

S Krnjevićem pred njegovim odhodom v novem stanovanju Mačka. Moj početek: Slovenci in Hrvati ne bodemo odbranili Jadrana. Dviga se fašizem in nacizem. Varamo se, ako mislimo, da se je mnogo izpremenilo. K[rnjević] moje teze ni odbil, samo trdil, da Srbi težijo napram Solunu in da nimajo smisla za Jadran. Nisem hotel izdati Šumen-

[1548] Uresničilo se je.

[1549] Zavrnil.

kovića in njegovo gledanje na Trst. Pripovedoval je, kako so Srbijanci postopali z njim[,] ko je bil podpredsednik vlade. Vse se je v tajnem reševalo brez njega in postavljalo se ga je pred svršeni čin. Postal je marioneta. Živo sem se spominjal tolikih dogodkov iz mojega življenja. N. p. generalno sekretariatstvo v Parizu. Nikdar nisem imel uvida v zvanično[1550] korespondenco. K[rnjević] ima tisočkrat prav. Povsodi nezaupanje, kar rojeva najstrašnejše posledice. Njegova teza, da odločajo Hrvati, Srbi in Slovenci vsak za sebe ter da pridejo potem do skupne linije po stopnjah. Iz njegovih besed se jasno videlo, kako hočejo Hrvati napenjati vse sile, da ne pride do srbijanske hegemonije. V jedru je to borba proti hegemonije najmočnejšega. Razumljivo je, kje je mesto Slovencem. Pa zakaj ne bi bilo mogoče živeti v jednakopravnosti brez kakekoli hegemonije. Naj bo hegemonija najsposobnih.

V gotovih njegovih izlaganjih[1551] sva se čudovito dobro razumela. Potem je prišel Maček. Ko je emfatično izjavil K[rnjević], da Hrvati hočejo sporazum s Srbi, je Maček prikimal. Pa ko sem predložil, da [bi] Jukić v Parizu podpisal z menoj in Srbom iz vrst srbskih poslanikov mojo spomenico ZN, zavladal je molk. Nisem insistiral. Prav topel razstanek. Zadovoljen vstopil na solnčno ulico.

18. september

Videl film, ki je napravil na me sijajen vtis. To je: Miracle in Milan.[1552] Toto je človek, ki hoče delati samo dobro. Film je posvečen ideji dobrote. Neka struna je zatrepetala v meni. Kako sem srečen, ako morem delati dobro. Pa to je pravi namen človeka na zemlji. V tem pogledu je moj record čist. Spominjam se, kaj sem vse podvzemal za Kumanudija.

19. september

Pri Leverichu, novem šefu Balkanskega od[D]elka, nasledniku Campbella. Iako appointment, mož se izgovarjal, da je zaposlen. Trdi[,] da je čistega anglosaksonskega pokolenja. Ne verujem. Vidi se, da je karijerski diplomat od pete do glave. Z njim ne bo dosti za napraviti. Potem srčen razgovor z Marcyom, ki je drugega kova. Ne veruje, da je Kumanudi puščen na svobodo.

20. september

Igoru dal listo povabljencev za 28. Zopet se je nekaj podrlo. Jezuiti Georgetowna ne marajo Vošnjaka. Nič ne bo z mojo Area Study.[1553] Neka suha baba-sekretarica * hinten nichts, vorn nichts[1554] – mi je to razodela z nekim prezirljivim izrazom na licu. Pa naj bo. Ubil se ne bom. Zvečer se troštal v klubu. Poleg mene tisti, ki muhe lovi. Ali je to merilo?

Z Laneom ne morem priti do nobenega zaključka. Odpotoval zopet v New-York[.] Predpostavljal, da je padel v roke srbskih ekstremistov. Urejevanje blazno preobložene pisalne mize. Pisal Ribnikarju, da se bo Krnjević njemu javil v New-Yorku radi sestanka. Pri Rechtu – department store[1555] – cel od[d]elek Heraldic jewelry,[1556] sama odličja raznih držav. V posmeh. Videl sem Amerikanko, ki si je pripela neko tuje odličje naravnost nad zadn[j]ico.

21. september

Za Nado molil v c[e]rkvi predsednikov. Dogotovil[1557] svojo Besedo in Reč.

22. september

Nixon problem. Kaj je treba tolikega pisanja. Stvar je takoj jasna. V najbogatejši državi, odkar postojajo[1558] civilizirane države, ni denarja za antikomunistično akcijo. Nixon, človek od akcije, si je našel denar pri svojih prijateljih in to je veliki zločin, mesto, da bi bil veliki antikomunistični fond, iz katerega bi se zajemalo za tako koristno delo, kakor je ono Nixon. Spominjam se Nixona na oni sliki, kjer je zloglasni Thomas, ki je končal v kajhi, poleg njega pa Mac Dowell, Stripling e tutti quanti[1559] v pozi: Wer weis etwas.[1560] Nixonu želim sve

1550 Uradno.

1551 Izpostavljenost.

1552 Čudež v Milanu.

1553 Študija območja.

1554 Nič nazaj, nič naprej.

1555 Veleblagovnica.

1556 Heraldični nakit.

1557 Končal.

1558 Obstajajo.

1559 In vsi.

1560 Kdo kaj ve.

najbolj[š]e, kjer je res na svojem mestu. Katica je pisala zdvojno pismo, ne more plačati najemnino. Obrnil se Zdenki, ki je obljubila, da mi bo dala posojilo.

23. september

Zdenka je na telefonu izjavila, da ne more dati 30 $ posojila. V neprijetni situaciji. Veliko razočaranje. Nervoza. Vabila razposlana. Kljub vsemu spal spanje pravičnega. Popoldne poskušnja Danica – Wuensch na baroknem pianu. Velika skrb, kako, da se to uredilo. To tune bi koštalo najmanj 40 $[,] istotako izposojevanje piana. Draga dežela. Potem prišli do zaključka, da bo Wuensch intoniral vse akorde nižje in res je sijajno uspel v tem. Zvečer srečen in zadovoljen v Kosmosu.

24. september

Dan sreče. Lettrich mi javil, da je ček v odboru. Dopoldne tam, kjer je vse gladko teklo. Iz vode je tudi moja sedemdesetletnica. Presrečen, zopet korajžen. Čudna povorka na Connecticut Ave.: Avtomobili iz mojega časa početka stoletja. Vse v čast 50[.] letnice Udruženja avtomobilistov Amerike. V avtomobilih driveri in spremljevalci in spremljevalke v st[i]lu onega časa oblečeni. Bilo mi je »wehmuetig«[1561] okoli srca. Spominjal sem se Nade in njene dobe. Potem jahanje v Dumbartonoak Parku kobilo Mable, ki ni imela namena galopirati in še manje skakati. Potem na Hors d'oeuvre pri Maximu. Nakar dobro vino iz Kalifornije doma. V nebesih. Zvečer srečna Katica, ki je dobila denar. Vse srečno in zadovoljno.

25. september

Posetil Millera, glavnega tajnika National Planning ASSOCIATION,[1562] nekakva[1563] amerikanska Matica rada. M[iller] jako stvaren, pa takoj zavzet za moj Djerdap projekt. Enkrat bom pa vendar uspel z njim. Prav zadovoljen, da sem našel to amerikansko Matico. Imel prav dober vtis. Nisem mogel dognati[,] ali su New dealeri ali ne. Zvečer z Beljačevimi i[n] Vižnerji v Stambulu, kjer naročil Belajac čevapčiče. Prijeten večer.

27. september

Lunch s komodore Luce in slavna Mrs. Luce, ki je postala moj protektor. Obljubila je, da me bo [u]vrstila v knjigo znamenitih osebnosti, živečih v Washingtonu. Se nismo še spufali. Prav prijetna urica v Cosmos Clubu. Dovajanje 36 stolov iz Cosmos Cluba za jutri. Vse gre v redu. Naročil pri catereru Huberu čaše in »beštek« kakor tudi potrebne talerje. Priprave na veliko.

28. september

Dopoldne pripravljal mal[i] »muzej« me[d] vratoma moje sobe. Postelja iznešena. Zadnje priprave. Razposlano 200 povabil; seve mnogo povabljenih izven Washingtona. Opoldne prišel poročevalec Times-Heralda Poljak Gorski[,] ki se jako zanimal za »muzej«. Po dolgem času zopet intervju. Popoldne spočit in ponovno treniran za sprejemanje gostov. Lucie odbila, da bode hostess. Zahtevala, da naj bo član odbora »doorkeeper«.[1564] Od kod ga vzeti. Nada Kobal odločno odbila, da bi bil to eden od njenih fantov. Nada je odbila, da pride, ker se noče sestati z raznimi srbskimi elementi. Srbska nesloga. Roger natakar. Prvi gosti zgodaj prihajali. Vse po sporedu. Chairman Tittman od Cosmos Cluba, katerega sem dobil šele v soboto, kajti Lane in Barnes na agitaciji. Mikolajczyk, Maček, Dimitrov, State Department, gospa Luce, Welich, pa manjka Marshalica. Mnogo, mnogo sveta. V zadnjem trenutku Danica javlja[,] da ne more priti, ker prepevala dolgo ponoči doma pred nekim radio-direktorom. Bil energično na telefonu in prišla je. Program je bil preobsežen in gosti niti niso prišli v prvo nadstropje, kjer razstavljeni moji rokopisi, niti v mojo sobo, kjer »muzej«. Po nastopu Danice razvilo se veliko veselje. Jedini kisli obraz; Zalar, ki arogantno vpraša mene, kje so Slovenci. To je bil ta dan jedini, ki mi je šel na živ-

1561 Hrepeneče.

1562 *Društvo za nacionalno načrtovanje*. Čeprav je bil AIP leta 1917 vključen v Ameriški inštitut za načrtovanje mest (leta 1939 se je preimenoval v Ameriški inštitut za načrtovalce), v ASPO pa leta 1934, njegove korenine segajo že v leto 1909, ko je bila organizirana prva nacionalna konferenca o načrtovanju mest v Washingtonu, DC, na naslednjih konferencah pa se je začelo organizirano načrtovanje gibanja. American Planning Association, https://www.planning.org/history/.

1563 Nekakšna.

1564 Vratar.

ce. Ves srbski Wasin[g]ton zastopan. Vsi so bili in niso se prepirali.

Odsotna je bila samo gospa Nada. Dobro vino, pita, burek – dar gospe Belajac –, divne kranjske klobase – skoro je bilo vse v divnem razpoloženju. Pelo in plesalo se je. Posebno razigrana je bila Marisa, ki je plesala poljske plese. Zabava je trajala dolgo v noč. Lucie se nekaj časa puntala, ker so bili njeni pojmi o amerikanski »cock-tail party« popolnoma postavljeni na glavo. Pa uspeh je bil dosežen. Krek, ki je bil odsoten, je doživel poraz, to, kar se je hotelo doseči. General Radosavljević izjavil je, da je bilo ta večer napravljeno več za zbližanje Jugoslovanov nego prej v letih. Moj govor je bil jako umeren.[1565] Triumf je slavil dar Bevcev kalifornijsko vino. Lucie je bila tako pametna, da je očuvala 6 buteljk slovenskega vina, saj gosti v splošnem direndaju ne bi mogli oceniti žlahtno slovensko vino. Darovi: že prej v New-Yorku obleka, dar Jeriča, dragocena buteljka šampanjca, najboljša francoska marka, dar Laena – in gospe. Radi tega zmešnjava, ker nisem našel vizitke, pa sem mislil, da je ena od hostess poslala. V svoji radovednosti povpraševal. Werlichovka mi je skoraj zamerila resersiranje, ona je pa darovala »shaker« za sol in poper, jaz, ki jedi nikdar ne solim niti popram. Gospa Kača in Hadži, posodo za cigarete, ko ne kadim. Bom uporabljal kot »paper weight«.[1566] Dr. Snowden prinesel steklenico Mosel vina in Visher istotako Mosel vino, ki se me more meriti s Slovencem. Seve Lucie je ekscelirala s osmimi krasnimi zelenimi steklenicami, ki odgovarjaju zelenemu tonu moje sobe. Najbolj se je pa odlikoval IPU, fina žolta listnica s pripravo za pisanje. Samo čeka ni bilo v listnici. Gospa Roger krasno kravato. Prej je že poslal[a] Katica tri rute z vezenim mongramom. Maksimović, Djupanović in Jovanović so pa poslali štiri steklenice francoskega vina. Zadovoljen sem legel spat: postel mi je sedaj v »muzejskem« kotu. Izvrstno spal: sijajna sedemdesetletnica.

29. september

Brez hangover.[1567] Najprej ekspedicija; vračanje stolov Cosmos. Jed[i]ni izdatek v denarju 2$ za črnca iz kluba, ki je pomagal. Ne smem pozabiti moj govor v čast washingtonskih hostesses, ki toliko izdajajo za cocktail partije. Naj one sledijo moj primer, naj one potem kooperacije zbirajo jedačo in pijačo, denar, pa namenjen za partije naj zberejo v »pool«,[1568] ki naj služi za »AntiCommunist« »activities«.[1569] Naj se to nam daje denar. Tako nobene zmešnjave z Dixonom ni bilo. V klubu pri breakfastu čital v Society page Lucieno poročilo. Seve irskega in grškega ambasadora ni bilo, drugače so pa bili skoro vsi z izjemo predsednika Cosmosa Spauldinga, ki je bil tudi imenovan. Na society page[1570] pa se niso pojavili jugoslovanski mesije, kakor jih je imenovala gospa Nada, na svoje veliko zadovoljstvo. Torej pojavil se je Bogumil na society page, pa brez hostess. Če bil bil le deset let mlajši. Razigran, nerazpoložen za delo. Na sodišče, da izpeljem Katičino adopcijo. Naj bo storjeno dobro delo. Izpeljal celo stvar, šla mi je na roko sodna uradnica prav šik pravnica, Miss Hammer. Popoldne iztaknil Gorskega članek s sliko v drugem izdanju »Times-Heralda«. Zadovoljstvo. Pohajkoval in zvečer v kono.

30. september

Polcultural letni dinner Snajderova v Releigh hotelu. Ta institucija nikako ne napreduje. V svojem dobrem govoru se obregnil ob jezikovnem dulizmu – hrvatsko-srbskem te institucije. Pri večerji sedel poleg japonskega atašeja za tisk in sekretarja indonezijske ambasade. Bom skrbel za bodočo povezanost.

1. oktober

Krek večerja, da se malo izbriše polom 28. septembra. Prisotni: Boža, Šumenković z gospo. Poteklo vse v redu. Miha [Krek] je bil sladek ko[t] med. Moja taktika je bila dobra. Izogibati se osebnih rankontrov. Gostitelj nas je drival[1571] domu.

2. oktober

Appointment Dostert. Odšel, ker ga ni bilo, ali trčil na njega pri vhodu. Rekel je, da Air-Force je

[1565] Zmeren.

[1566] Utež za papir.

[1567] Maček.

[1568] Bazen.

[1569] Dejavnosti.

[1570] Družbena stran.

[1571] Vozil.

moj »project« odbacila. Mislim pa, da je to napravila druga »air-force« - jezuiti. Dež in prva jesen. Pri Nuriju pil črno kavo, potem pa špas Cosmos. Rano v postelj.

3. oktober

Sprejel poročilo Ribnikar o sestanku v New-Yorku s Krnjevićem. To navdušeno poročilo moj velik uspeh. Dali bomo slovenski politiki nov pravec,[1572] ne bo več Krek sam vodil hrvatsko politiko.

Zvečer razstava Zerega. Tam Lucie, Hoyland, Phylis, Filip. Ludice strašno huda, ker se ni Zarega zmenil za njo. Teško bi bilo jo potolažiti.

Najboljša slika je Ruth sredi amfiteatra, slika, ki je že bila v Filips galeriji. Mogočen okvir razstave je muzej Cochran. Edna prvih obiskovalk je bila gospa Acheson. Inca manjkal je washingtonski smart set. Ali bilo je mnogo ljudi. Hoyland me je izpraševala o Kaeeju. Filis se spoznala z njim na moji proslavi.

Sprejem v Washingtonu v čast Bogumila Vošnjaka povodom njegove sedemdesetletnice

V nedeljo 28. septembra se je zbrala v 1706 21 St. N. W. velika množica Vošnjakovih častilcev, da daje izraza svojemu velikemu spoštovanju za življenjsko delo starine slovenskih javnih delavcev v emigraciji. Radi odsotnosti niso mogli prisostvovati veleposlanec Arthur Bliss Lane,[1573] poslanik Maynard Barnes in dr. Miha Krek, ki je poslal svoja topla voščila. Mesto veleposlanika Lanea je predsedoval ugledni Washingtonski odvetnik in predsednik odbora za predavanja Cosmos Cluba Mr. Charles Trowbridge Tittman, pristni zastopnik Washingtonskega meščanstva. Prvi je govoril Rus sibirskega pokolenja Igor Belusovič od School of Linguistic,[1574] Vošnjakov učenec na University of California. Belusovič je dal izčrpno živo sliko Vošnjakovega javnega in književnega delovanja. Potem je v silno laskavih in srčnih besedah pozdravljal Vošnjaka bivši predsednik polske vlade in predsednik Mednarodne kmetske zveze Mikolajczyk. Za njim so govorili: Prijatelj Vošnjaka d. Lettrich, podpredsednik Sveta za svobodno Čehoslovaško, Rumun dr. Popa, podpredsednik Mednarodne kmetske zveze in Grk Sofokles Asturias, Vošnjakov učenec na University of California in sedaj uradnik Department of State, ki je prečital pismo društva grških dijakov na univerzi v Berkley[,] v katerem se oni zahvaljujejo za njegova sijajna predavanja, ki jih je držal o vladi in politiki balkanskih držav. Nato so sledili jugoslovanski govorniki.

Prvi govoril je dr. Jurij Dimitrov, generalni sekretar Mednarodne kmetske zveze. Pozdravljal je Vošnjaka kot kmetijca in se spominjal dela prvega slovenskega in jugoslovanskega zadrugar[ja] Mihe Vošnjaka, Vošnjakovega očeta. Omenjujoč nedavni članek Vošnjakov v »Freedom Union« o potrebi osnovanja balkanske federacije, v katero bi po osvoboditvei vstopila Jugoslavija, Bulgarija, Grčija, Rumunija, Albanija in Turčija[.] Dimitrov je izjavil, da je to edina zdrava rešitev. Dimitrov je izjavil, da Vošnjak ni 70 let star, ampak 70 let mlad.

Predsednik dr. Vlatko Maček je v imenu Hrvatske Kmetske Stranke najtopleje čestital Vošnjaku. Omenil je, da je spoznal Vošnjaka pred pe[t] desetimi leti v Zagrebu, ko sta skupaj kot dijaka protestirala proti banu Rauchu. V imenu Srbov je govoril polkovnik Belajac, komandant Draže Mihajlovića v Dalmaciji in Bosni, ki je omenil, da so Vošnjaki ob času turških vojsk prišli iz Bosne[1575] v Slovenijo, o čemur svedoči njihovo ime. Ko je bila izčrpana lista govornikov[,] se je Vošnjak oglasil za

1572 Smer.

1573 Arthur Bliss Lane (1894–1956), ameriški diplomat, ki je služil v Latinski Ameriki in Evropi. Med diplomatsko kariero se je ukvarjal z vzponom diktature v Nikaragvi v tridesetih letih, z drugo svetovno vojno in njenimi posledicami v Evropi ter z vzponom komunistične vlade na Poljskem, ki jo podpira ZSSR. TedLipien.com, http://tedlipien.com/blog/2009/10/18/ambassador-arthur-bliss-lanes-warning-about-idealism-in-foreign-policy-should-be-a-lesson-for-obama/.

1574 Jezikovna šola.

1575 V matičnih knjigah župnije sv. Martina v Velenju so se pojavljale različice priimka, kot so Voschnak, Vosnjak, Woschnak, Vošnjak, Vosnig, Vossnig, Woschnagg, Vošnak in Boshnak. Najstarejša oblika priimka je Bošnjak, saj naj bi rodbina okrog leta 1520 bežala pred Turki iz Bosne in tako prišla v slovenske kraje, o čemer je pisal tudi Bogumil Vošnjak, ki je trdil, da so Vošnjaki begunci iz Bosne, ki so se naselili v Vitanju. Gačić, *Bogumil Vošnjak*, 15.

besedo[.] Spominjal se je dobe Wilsona in svojega bivanja in delovanja v Washingtonu l. 1918. Na koncu svojega angleškega govora, ki je bil sprejet z največjim navdušenjem[,] je izrazil tri želje, ki se naj izpolnijo. Prva je, da se razseljeni kmetovalci vračajo zemlji, to je[,] da Zedinjene države naj pomagajo, da se oni naselijo na farmah kot samostojni gospodarji in da oni sodelujejo na amerikanski proizvodnji živeža. Druga želja je, da bi doživel in sodeloval pri osnovanju Balkanske federacije. Tretja želja je pa, da bi današnji gostje prišli ob njegovi osemedesetletnici v svobodni Beograd ali Ljubljano ali Zagreb in slavili novo svobodo.

Pismene in brzojavne podrave med tolikimi drugimi so poslali guvernor Ohioa Lausche, predsednik Smithsonian Institution[1576] v Washingtonu A. Wetmore, poslanec Cooley, predsednik Kmetijskega odbora zbornice poslancev, admiral Miller, predsednik, podpredsednik Dolbeare Narodnega odbora za Svobodno Evropo, g. Stetson Holmes, zastopnik Srednjeevropskega študijskega centra Stetson Holmes in g. Leigh, veleposlanik Lane, bivši poslanik Rusije v Beogradu Strandman, Svet za svobodno Čehoslovačko, dr. Lettrich, predsednik Slovenskega Narodnega Odbora dr. Miha Krek, predsednik Slovenske demokratske stranke Ladislav Bevc, člani Izvršnega in Glavnega Odbora Slovenske demokratske stranke v Argentiniji, Rudolf Žitnik,[1577] član Slovenskega Narodnega Odbora, Dr[u]štvo svobodnih srbskih, slovenskih in hrvatskih novinarjev v New-Yorku in toliki drugi.

Nato je sledil koncert, katerega sta priredila Tržačanka Danica Acin in češki skladatelj dr. Jan Maria Wuensch. Gospa je pela s svojim zvonkim, ali silnim sopranom Dvoraka: Pesni, katere me je učila moja on Mascagnija »Voi losapete o mamma in L'amore di Lodetta. Danica Acin je žela največjo pohvalo med navzočimi amerikanskimi poznavalci glasbe. Upamo, da bodo Klevelandčani skoro imeli priložnost, da občudujejo božanski glas Danise.

Koncertu je sledila zakuska v slovenskem stilu. Vošnjak je dal na razpolago odboru prirediteljev svoje darove v vinu in domači jedači, karkoli je sprejel iz cele Amerike, tako, da je bila cela prireditev organizirana, ne da bi nastali denarni stroški. Vošnjak je čital na kraju seznam darovalcev. G. Ivan Prezelj[1578] je izzval pravo senzacijo med Washingtonci s svojo pošiljatvijo kranjskih klobas.

Vošnjakova sedemdesetletnica je našla svoj odmev v Washingtonskem tisku, o čemur svedoči »Times-Herald« od 29. septembra, ki poroča[.]

4. oktober

Cirkular Sancina me je zadel v živo. Iz mojega Žerjav članka je izpustil najlepša mesta. Ne ve, kaj ljudi toliko intrigira, da sem bil drugi radikalni predsednik Slovenije na Dunaju. In uboga Nadica je bila tudi črtana. Pa neoliberalne klobasarije slavnega Pogačnika so ostale nedotaknjene. Ali ni morebiti izza tega »hinavec« Ribnikar. Potem ta cirkulat. Kakor da sploh meni posvečena številka na postoji. Ta dan velika pisarija vkljub nerazpoloženju.

5. oktober

Marisa prišla. Prav prijetno nedeljsko popoldne.

6. oktober

Končno pri deanu Searsu v School of Advanced International Studies.[1579] Morebiti bo to ven-

[1576] Fundacija za znanstvene raziskave, ustanovljena leta 1836 in s sedežem v Washingtonu DC. V Washingtonu in drugih mestih upravlja več kot ducat muzejev in inštitutov. Nastala je kot zapuščina angleškega kemika in mineraloga Jamesa Smithsona (1765–1829). Smithsonian, https://www.si.edu/about.

[1577] Rudolf Žitnik (1901–1974), slovenski politik. V Argentini zastopal *Slovensko demokratsko stranko*. Wikipedia, spletni vir.

[1578] Ivan Prezelj – Andrej (1895–1973), znan tudi po psevdonimih Areta v polkovnik Lesar, slovenski general JVvD v Slovenskih narodnih vojskah. Wikipedia, spletni vir.

[1579] Šola naprednih mednarodnih študij. Šolo sta leta 1943 ustanovila Paul H. Nitze in Christian A. Herter, ki sta iskala nove načine za spopadanje z mednarodnimi odgovornostmi, ki so se pojavile po koncu druge svetovne vojne v ZDA. Znanstveniki in strokovnjaki so bili izbrani za poučevanje akademskega učnega načrta s poudarkom na teoriji mednarodnih odnosov, mednarodni ekonomiji in tujih jezikih. To izobraževanje bi skupaj z usposabljanjem, spretnostmi in izkustvenim učenjem pripravilo študente na delo, usmerjeno v vpliv politike in drugih sektorjev. Leta 1955 je bil ustanovljen kampus v Bologni v Italiji, leta 1986 pa je šola sprožila ene-

dar izhodišče za mene v Washingtonu. Prijetno iznenajen radi velike ljubeznjivosti. Čisto drugače ko[t] pa ko sem bil prvič l. 1948. Mrs[.] Werlich povabil[a] na lunch v klubu. Kako radostno pritrjevanje.

Amerikanke so čisto izpremenenjene, kadar pride vabilo na jedačo, tudi če niso lačne. Zvečer pri meni Zerga na slovenski južni: izvrstni Bel paese sir in zraven haloško vino. Zerega, katerega v šali imenujem Zarugo, hrvatske bandita, katerega so ženske oboževale, mi je rekel, da se je jokal, ko ni mogel priti na mojo proslavo. Bil sem ginjen. Jako prijetne skupni večerni uri.

7. oktober

Novo jahanje. Mable, ki noče galopirati. Jahanje me neizmerno osvežilo. Potem peš v IPU. Pa razmnoževanje tam v zgradi strašno drago. Potem razgovor z Dimitrovom, ki mi stiska roko. Vse navdušeno radi sprejema. Popoldne grškemu atašeju za tisk, ki je silno, naravnost razžaljivo čemern. Pozneje mi je rekel Nuri, da je bolehen. Potem na japonsko ambasado, kjer me je ataše za tisk Muri prav lepo sprejel. Delam tudi, da bi pela Danica. Muri je izgledal precej zavzet. Vprašal takoj, koliko bo honorar.

8. oktober

Na turški ambasadi. Sprejel me je ljubeznjivo drugi sekretar. Ambasador ni v Washingtonu. Hauziram z balkansko federacijo. Opoldne lunch z gospo Wehrlich. Prav dostopna. Priporoča mi, da se naj seznanim z gospo Stoddard, ki ima vpliv v Library of Congress. Ona je Ruskinja. Popoldne na angleški ambasadi: Balkanska federacija. Slaba propaganda. Prišel je Davidson, neki slabo oblečeni pobič, osebni tajnik ambasador[j]a: slika in prilika bivšega laborističnega režima. Nadut. Sprejel me je v neki temni sobici. Atlantska carta na steni. Seve zakopčan do skrajnosti. Nič mi ni pomagal Bryce in Filip Kerr-Latham. Ponižan sem zapustil ambasado. Bilo je boljše v Rimu v takih situacijah. Potem v Indonezijo. Tam sprejet od tretjega sekretarja: balkanska federacija in Danica na mindrosu. Ogromne dvorane. Sezidal neki amerikanski naboh, ki je našel zlago v Kaliforniji. Sezidal je palačo, da bi v njem bil kot gost Leopold, belgijski kralj. Pa projekt s Kongom je padel v vodo, četudi je Le[o]pold prenočeval v tej zgradi. Zvečer pri Zoni Pavlovni Stoddard. Lepa intimno urejena lepa hiša v Georgetownu. Dober Kentucky brandy in temperamenten razgovor. Sočna brinetka. Občudoval sem: Zapustila l. 1917 Rusijo kot desetletni otrok. Pa vendar misli in čuti rusko. Navdušena nad mojim prihodom.

9. oktober

Zopet enkrat v Library. Lunch, da upoznam Igora in Mariso s Campbellom. Vse se odigralo v Cosmosu prav po redu. C[ampbell] bil neobično prisrčen z Igorom. Pozneje mi je C[ampbell] obljubil, da se bo zavzel za Igor[ja]. Storil sem, kaj je bilo v mojih močeh.

10. oktober

Ponovno jahanje na Mabel. Slednjič sem jo pogruntal. Pomoč na levo in desno stegno in naprej se nagniti in vskočila je v skok, da je bila divota. Potem Barnes v Brooking Institution. Zopet razgovor o NCFE. Porazno mišljenje. Zopetna trditev, da bo padel ta nesramni sramotni režim. Dobivam tudi jaz vero. Barnes se mi silno dopada. Ponudil sem se mu, da bi kaj delal za institution. Pa prišel je noč predsednik in bo nova »politika«. Torej zopet nič. Če jaz pridem, je vedno kako reformiranje. Zvečer Limburger. Najprej dolg razgovor z gospo, rojeno Švajcarko,[1580] ki pokazuje zanimanje. Prijeten razgovor. Pozneje je prišel L[imburger]. To je moj mož. Vidi se, da je kooperativen. Hoče pomagati. Sredi je volilne kampanje. Na čelu je republikanskega researcha. Da to prej nisem vedel. Neizmerno srčen razgovor. Morebiti je to izhodišče. Zakaj l. 1948 nisem imel uspeha? Pa prišel s pi[s]mom Bowmana, sicer predsednika, ali prijatelja Owna Latimorea.[1581] Človek se nikdar dovolj ne nauči.

ga izmed prvih programov zahodnih univerz v Ljudski republiki Kitajski v Nanjingu. Johns Hopkins School of Advanced International Studies, https://sais.jhu.edu/about-us/mission-history.

[1580] Švicarko.

[1581] Owen Lattimore (1900–1989), ameriški avtor, vzgojitelj in vplivni preučevalec Kitajske in Srednje Azije, zlasti Mongolije. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

11. oktober

Kakor v starih časih nosil na pošto sam svojo propagandno culico. Lepa propaganda brez sekretarja. Zvečer Glušič. Popoln polom: nobenega denarja. Troštal sem ga. Njegovi bojevniki so ga povsem razočarali. Ni bilo posebno modro priti z načrtom angleško-jugoslovanske »revije«.

12. oktober

Poseta Mačku. Čakal me je nestrpno na »porch«.[1582] Starec me ima rad, posebno, odkar je famozni Meselj izginil. Prinesel mu b[a]kansko federacijo. Za to pa bo, ker so Bulgari notri. Podčrtal, da moramo delati bulgarsko politiko. Povsem je zato zavzet. Potem pa spomini na preteklost. Supila ni imel rad, niti jaz. Nisem pa vedel, da je bil HSS tako energično proti njemu. Torej bil sem v zmoti, ko sem mislil, da bi mogel biti Supilo mesija na Hrvatskem. Spomini, spomini. Prišel je tudi na red Bude, pobratim Toše. Seve v zvezi z mlado Titovo ženo, ki je izdanek te rodbine. Prav prijetno nedeljsko dopoldne.

14. oktober

Pri Heinesu po želji Searsa, School ima trdni namen vpeljati obširen novi program. Bo kruha tudi za mene. Popoldne pri Montyu. Prinesel mu knjigo Seuniga. Morebiti bo »Diplomat« uspel. Lucie mi je priporočala, da naj podržam veze s »controversial«[1583] Črnogorcem. Simpatična sekretarica: Srpkinja iz Kanade. Zvečer v Mayflower zborovanje Board of Trade.[1584] Predavanje Mattew Cvetič.[1585] Končno vendar amerikanski Slovenec na svojem mestu.

Spominjal sem se filma. Po predavanju sem ga nagovoril in določen bil za prihodnji dan sestanek ob 10[.] uri v Mayflower.

15. oktober

Gromopucatelno telefonsko iskanje Cvetiča v Mayflower. Dve uri ga čekal. Vse zastonj: mož je izginil. Popoldne pa »chequed out«.[1586] Ali je bilo to namenjeno. Ko sem zvečer omenil SNO, se je nekako ustrašil. Polom. Mistično. Do sestanka z Glušičem ni prišlo. Sam izpil za njega pripravljeno haloško vino.

16. oktober

Stoddard prišla v moj studio. Čitam knjige njenega umrlega moža. Vse preveč nordično. Kljub temu je Zona simpatična. Pa nobenega denarja, vidi se. Poročila bi se samo z možem, ki je res »interesanten«.

Zvečer z Belajcem pri Nuriju. Pošteno plačal B[elajac] za čevapčiče 6 $. Tako je tudi to urejeno. Sedaj je samo še ček za Nado $10 v zraku. Pa Nada je izjavila, da ne razume, zakaj bi ona plačala vino, katero pije Maček in Dimitrov. (Moj rojstni dan.) Pa ona lahko verjame, da oba nista pila niti kaplje.

18. oktober

Urejevanje kaotične pisalne mize. Tako slatko spavam v svojem kotičku, kjer je moja razstava še od rojstnega dne. Tako intimen je ta kotiček. Razpošiljanje »Logic«. Slabo šunko kupil v District Grocerie, kjer sami črnci. Hočem štediti. Poslal peti del rokopisa v Princeton. Radi štednje 30 centov nisem pošiljko priporočal. Včasih sem res smešen. Pozabil sem poročati, da je bila pred vrati Gift Division primopredaja druge polovice rokopisa. Markhamica kakor kaka Marija Terezija in pa skromna Miss Palmer. Ko je bilo to dovršeno, »odlanulo se mi je«.[1587]

19. oktober

Senzacionalni obisk: zakonski par Urbančič, ki je zaposlen na ambasadi. Pripravljata, da ostaneta. Spomini na lepe blejske dneve z Nado. Olip kmetovalec na Bledu, gospa Bratina izginila, Bratina v ječi. Tako je končalo fellowtravellerstvo.[1588] Popović prikazan kot brutalan tip. Ambasadorica iz

[1582] Verandi.

[1583] Sporen.

[1584] Odbor za trgovino.

[1585] Matthew "Matt" Cvetic (1909–1962) iz Pittsburgha, ki je bil vohun in informator, ki je delal za Zvezni preiskovalni urad znotraj komunistične partije Združenih držav (CPUSA) v štiridesetih letih. Wikipedia, spletni vir.

[1586] Izločeno.

[1587] Oddahnil sem si.

[1588] Potništvo.

Boke Kotorske. On faliran študent. Fina nova diplomatija.

20. oktober

Planing Association[1589] bo ponovni flop za mene. Saj sem že navajen.

21. oktober

Poiskal Crofta v indonezijski ambasadi. Potem lunch v Cosmos Clubu rad[i] Danice. Zvečer Open House v Cosmosu. Mislil sem, da morejo vsi člani večerjati. Nisem bil na listi, pa me je pustila managerka vendar, da večerjam. Pozneje prišel dr. Sharp s svojim društvom. Med njimi živa starejša dama, vivacious,[1590] sestra Dullesov, Eleanor. Nosi ime Lansing. Ni se mi dopadlo, kako je abfertigovala,[1591] stiskajoč mi roko. Našel sem celo društvo v »men« rooms. Te sobe, lepo urejene, so se pokazale. Stanovalci, člani kluba pa so sprejemali [v] svojih sobah.

22. oktober

Pisal statement Presidents za Immigration and Naturalization Commission.[1592]

23. oktober

Božanstvena šljivovica. Pozdrav domovine. Njen duhteč pozdrav.

24. oktober

Pot v Maryland. Pri prijaznem profesorju in šefu političnega od[d]elka. Pa pot zastonj. Utrujen se vrnil domu.

25. oktober

Sijajno jahanje, pa hladno. Mnogo opravkov, potem pa popoldne sijajno spal. Potem pa kakor prerojen. Večerja pri Belajčevih. Dvorska dama kralja Tvrtka napravila dobro djuveče. Potem Open House. Luce bila netaktna. Obljubila, da pride. Ni je pa bilo. Amerikanske navade.

26. oktober

V poslopju Državne arhive hearing predsednikove komisije. Parlametiram, da bi bil pripuščen hearingu. Stvar jako neemocionalna. To so drugi junaki v odboru za Zunanje zadeve kongresa.

28. oktober

Za Nurija pot principalu Holton Arms School, ena najbolj distingviranih šol Amerike. Zabredel sem v gymnasium. Kaki[h] pe[t]deset deklic v hlačicah so se vežbale in niso vedele, da moško oko jih posmatra proti lastni volji. Hajdi proč in malo je man[j]kalo, da ne bi ponovno zabredel v cloak room,[1593] kjer silno mnogo hlačic in srajčic. V take dekameronske afere pride človek v tej kvekerski Ameriki. Potem pa veličanstveno sprejet od ženskega principala, ki nima nič proti temu, da Nuri dobi koncesijo za pijače. Potem v Državno arhivo, kjer sem končno iztaknil Clarence Picketa.[1594] Rosenfeld odredil, da pride moje poročilo na »record«. Zvečer jako pristojna proslava 28. oktobra, prirejena od strani Council for a Free Czechoslovakia.[1595] Wuensch je igral prvo ulogo. Potem s Šumenkovićem v Stambul, kjer pri balkanski kavi jako nevšečna debata o politični zrelosti Hrvatov. Stare fraze: Hrvati nikdar niso imeli države, sluge Avstro-Ogrske itd. Jako neukusno …

29. oktober

Skoro celi dan čakal Picketta v klubu. Pa ga ni bilo. Nisem uspel z antiklerikalno akcijo. V tej blaženi deželi vse se vleče kakor štrudla.

30. oktober

Fotić in jaz na večerji pri Nuriju. Prinesel slovensko vino, ki je takoj razvezalo jezike. Fotić me je nazval »patetično figuro«. Našla sva vendar nekaj skupnega. Oba sva prepričana, da bi bila zmaga Stevensona prava katastrofa za nas.

1. november

Pot v New-York. Opoldne sestanek na stanovanju Linebargera in potem vsi trije v Wardman-

1589 Združenje za načrtovanje.

1590 Živahna.

1591 Na kakšni razdalji je bila.

1592 Predsedniku Komisije za priseljevanje in naturalizacijo.

1593 Garderobo.

1594 Clarence Evan Pickett (1884–1965), ameriški teolog. Wikipedia, spletni vir.

1595 Svet za svobodno Češkoslovaško.

-Park Hotel na sijajen lunch. Vidim Linebarger ni navaden college profesor, ima imenitno mednarodno žilico. Hoče pomagati in to ga dela tako simpatičnim. Tudi tanka in mlada gospa, ki pripravlja svoj doktorat v Maryland univerzi, je tudi prav mila. Popoldne odpotoval, seve Greyhound. Zvečer prispel v New-York. Nova New-Jersey Turn-Pike cesta veličanstvena. Mirno legel spat.

2. november

Kiti me je razočarala. Nedohvatljiva, čeprav mi obljubila, da bo z menoj v nedeljo. Izvrstna punjena paprika pri gostoljubnem Aci. Zvečer za z Dragim in gospo v Mayflower restoranu na Broadwayu, kjer mladi Jevremović kasir. Strašna amerikanska salada, hvalabogu si nisem pokvaril želodec. Ni bilo posebnega političnega razgovora. Pozabil sem omeniti sejo z Ribnikarjem in Drnovešekom, ki je bila popoldne. Dnevni red: četrta številka »Domovine«[.] Pravzaprav ne bo posvečena moji sedemdesetletnici, ker bo samo en članek o meni, kar je nasprotno dogovoru z Bevcem. Čudno stališče Ribnikarja, da bi bilo »premonotono«, ako bi v [bili] isti številki tudi moja »Beseda« in »Reč«. čudno stališče. Nisem se mogel prepirati o svojih člankih. Pa vem, kam pes taco moli. Pač pa bomo občudovali dolgočasne leberalne klobasarije novega slovenskega Adam Smitha, pohorskega Pogačnika, o čigavi ekzistenci v Jugoslaviji nisem imel pojma.

3. november

Zjutraj se pojavil v hotelu Anžlovar, ki želi študirati medicino. Torej ni nič z mojim agrarnim načrtom. Potem v »Free Europe«. Mac Hale, nova zvezda mi je pisal v Washington »special delivery«[1596] pismo, da me Dolbeare ne more sprejeti, ker putuje v Evropo. Na take stvari sem že navajen. Nova zvezda polni analfabet, kar se tiče naših vprašanj. Na to smo že navajen[i.]

Gowan, ki je prej vedril in oblačil, bo nadaljeval svoje pravne študije v Harvardu. Taki ljudje nam režejo kruh. Kaka krvava ironija. Zdelo se mi je, da ima novi junak dobri namen. Vendar je priznal, da se mi zgodi velika krivica. Pa, ko mi je rekel, da je irski katolik, postal sem skeptičen, da bi se kaj izpremenilo. To je rimokatoliška strahovlada pod najviš[j]im vodstvom slavnega episkopalca Johna Fostera Dullesa.[1597] Vprašal sem, kaj bo z menoj, ko se bo office IPU zaprl v Washingtonu. Beraški »stipend« bo tekel naprej. Kako smo postali ponižni. Ako bi vedel za Washingtonske homatije. To je borba proti komunizmu, da se Bog usmili. Potem v United Nations. Po precejšnji debati se je Gordon končno vendar odločil, da me sprejme. Bil je pa, ko je spoznal, s kom ima opraviti, do krajnosti ljubeznjiv. Tudi on ne more razumeti, kako je to mogoče, da uživa Tito zapadno pomoč, ali da se brani pustiti iz Jugoslavije rodbine izseljenih. Moja spomenica bo že užgala. Gordon me je vprašal, ali pristanem na to, da se moje ime javi Beogradu. Moj odločni: Da. Ako se ne bo pojavil v UN, stvar ne bi se maknila od mrtve tačke. Obedoval v Fleur de Lis. Sijajna krumpirova salata,[1598] kakor običajno. Popoldne pr[i] publisheru Pearseu, ki je izdal Linebargerov roman »Ria«. Ni mi mogel priporočati kaki Lecture Bureau. Spominjam se, kako sem bil svojčas sprejet v Lecture Bureau Leigh. Pearse se bo obrnil Writhu, ki seda[j] v Free Europe načeluje takemu od[d]elku. Takoj sporočil simpatičnemu Pearseu, ki je odločno antikomunistično usmerjen, da iz te moke ne bo kruha. Zvečer nezimerno intimne ure pri Kiti, ki je bila nedosežna. Govorila o svojih težavah z otroci Park Avenue. Ure so letele. Nepozaben večer, večer temperamentnega Haložana. Kiti rekla, kako bi bila srečna, ako bi mogla piti vsak dan.

4. november

Dan volitev. Vse mirno v New-Yorku. Amerikanci se ne razburjajo, brez političnega temperamenta so. Čakam v hotelu na Kuharja, ki ni prišel. Relaxing. Popoldne zopet Kiti. Vse tako milo in neizmerno prijetno.

Odpotoval zvečer iz New-Yorka. Okoli desete

1596 Posebna dostava.

1597 John Foster Dulles (1888–1959), ameriški diplomat. Kot republikanec od leta 1953 do 1959 kot državni sekretar Združenih držav pri predsedniku Dwightu D. Eisenhowerju. Bil je pomembna osebnost v zgodnji hladni vojni in zagovarjal agresivno držo proti komunizmu po vsem svetu. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1598 Krompirjeva solata.

ure Grey Hound se ustavil v Delaware, kjer kafetarija. Na radiu volilne novice. Vidi se landslide[1599] je izvršen. Milijoni glasov se k[o]pičijo v korist Eisenhowera. Videl sem, da je E[isenhower] izvoljen. Verdikt[1600] amerikanskega naroda za pojačano borbo proti komunizmu. Presrečen. Mislil takoj na ulogo, ki jo bo igral Lane v State Departmentu. V Washingtonu driver navdušen za novega predsednika. Na stanovanju našel nevšečno pismo proslulega Justitza. Ali je ta Svet pravi krokodil. Vendar legel zadovoljen.

5. november

Velika zmaga. Srečen kljub vsem neprilikam. Bančni račun me porazil. Kako sem mogel izdati toliko denarja. In neki ček od 10 $ je v zraku. Nervoza. Da ne more priti v urejene razmere. Azijski manifest IPU odnesel japonskemu atešeju za tisk. Zvečer pri Radinu. Splošna zaskrbljenost za slučaj, da bi postal Dulles, pravi dull[1601] junak, sekretar. Bojijo se tudi za Lodgea. Najbolj[]i bi bil za nas Dewey. Moja karakteristika, da je Dulles »Konfusions rat«[1602] se je v New-Yorku Jeriču silno dopadala. Dolg razgovor z Radinom, pa brez vsakega posebnega zaključka.

7. november

Agneletto mi je poslal očetovo sliko. Sedaj je tudi ona na pisalni mizi. Rabilo je dolgo časa, dokler nisem zguncal tržačane, da sem sliko dobil. Slika je iz stričevih »Spominov«. Dopoldne »hearing« radi Nurijeve license. Dolgočasno, silno formalistično mer[j]enje oddaljenosti restorana od šole. Stvar sem rešil s svojo retoriko. V svojem govoru sem povdarjal, da balkanska hrana zahteva pijačo. Ta moj argument bo gotovo zmagal.

Lucie javlja, da bo njena znanka otvorila Lecture Bureau[1603] v Washingtonu. Zadovoljen radi tega. Dolg razgovor z Danico. Napenjam se, da bi njej napravil dobro delo. Srečni Nuri, ker je dobil license. Zadovoljen sem pa tudi. Eden član boarda je poznaval Pitomca [Pitamica] kot poslanika in me vprašal za njega, ker je stanoval ravno nasproti v 16. ulici. Pitomac [Pitamic] je tudi pomagal Nuriju.

10. november

Telefonski razgovor z Marsalko. Prosil sem jo, da bi kaj pomagala v pogledu nastopa Danice. Vse odbila, kar me je razkačilo. Samo ne pomagati. Končno je prišla z argumentom, da ne [ve], kdo sem. To me je seve razjarilo. Taka nesramnost. Taka trda srca. In rekel sem ji: It seems to be you do not wish to help Anti-Commuinsts.[1604] Pomanjkanje najskromnejšega savoir-vivre. Razočaran. Popoldne bil pri meni agent FBI. Vprašal me je, ali me ambasada Jugoslavije vznemirja. Ako bi to storila, naj mu to takoj javim. Lepi zavezniki. Cockatil partija pri Laneu. Dobre pijače.

Novoimeovani poslanik US v Pragi. Vprašal me je, kako naj argumentira, ako hoče dokazati, da ni pametno izpostavljati ambasador[j]a neprilikam takega komunističnega režima. Saj ambasador sploh ne more delati nobene politike. Ime je ambasador[j]u Wardsworth. Ko sem bil v Pragi, ni se mi sanjalo, da bo[m] nekega dne dajal svet amerikanskemu ambasador[j]u. V razgovoru seve niti besede o temu, kar bi zaslužil gospodar hiše. Prisoten tudi tajnik Laea v Beogradu. Pozneje prišel Kvapiševskij. Izgleda, da je jako intimen. Mrs. Lane kakor vedno šarmantna. Pristala takoj, da bo pomagala Danici. Iz tega lahko nastane nekaj sijajnega za Danico, ako se zaslužene ambicije izpolnijo. Rekel Laneu: Ceterum cehseo Eruopam liberam esse emendandam.[1605] Povsem ist[e] ga mnenja Artur Bilss.[1606]

11. november

Miss Lane na telefonu. Noče biti član Danica odbora, ampak hoče biti patronesse.[1607] Komotna je pa ta dama do krajnosti. Niti na čaj ne povablja. Strandman se javil na telefonu. Bil je bolan.

1599 Udor.

1600 Razsodba.

1601 Dolgočasni.

1602 Zmedena podgana.

1603 Urad za predavanja.

1604 Zdi se, da ne želite pomagati antikomunistom.

1605 Mislim, da se da Evropo povsem brezplačno spremeniti.

1606 Sir Arthur Edward Drummond Bliss CH KCVO (1891–1975), angleški skladatelj in dirigent. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1607 Pokroviteljica.

12. november

Telefonski razgovor z Radulovićem. Vprašal ga, kaki so to bili razgovori v avgustu 1948. Trdi: Maček je že podpisal novi sporazum. Pristal je Foreign Office in State Department. Razgovor je vodil Nansitaert. V zadnjem trenutku sta Fotić in Milan Gavrilović vse razbila. Tragična stvar. Torej niso Hrvati krivi. Glušič je prinesel tisto številko Glasa kanadskih Srba, v katerem je sestava zastopstva Hrvatov v emigraciji. Predsednik je Lukas, med člani sem našel Krnjevića[.]

13. november

Obiskal Miss Lovely, posebno poverjenico indonezijskega ambasador[j]a. To je bila ona, ki je sedela meni nasproti na Snajderov dinera. Inteligent[n]a žena. Mnoga vprašanja o Indoneziji so jo presenetila.

14. november

Zadnja poseta Lineburgeru pred njegovim potovanjem na Japonsko. V pogledu Free Europe rekel sem, da je potreben drugi Swift, da [sem]prikazal vso nepresegl[j]ivo neumnost te institucije.

15. november

Več večerov Open House v Cosmos Club. Tolikih grdih žensk že davnej nisem videl na istem mestu. Amerika lepotic, kje si?

17. november

Dimitrov in Mikolajcik se posvetujeta. Predložil obema, da bi se najela dvorana Cosmos Cluba za 40 $. Predaval bi naj Dim[itrov] o kmetskem pokretu predstavnikom ambasad azijskih držav. Opazka Dim[itrova]. Pa prišlo bi kakih dvajset. Na to moj odgovor: Pa interesentov je dovolj v Washingtonu. Samo treb[a] jih znati najti.

18. november

Denar pohaja. Imam strah gledati v čekovno knjigo. In vendar sem tako varčen. Vse kriva strašna stinginess mandarinov »Svobodne Evrope«. Jedinstveno: Policajci kot osvoboditelji. Zvečer cock-tail party pri Laneu. Vidi se krog intimnejših. Tudi nekaj neinteresantnih ljudi. Green, ki piše za Mercury. Imel razgovor z Mrs. Lane. Takoj pristala na akcijo Danica. Sprejel častno predsedništvo (Miss Alice Dodge se kapricira, a bo »patronesse« in ne član odbora. Tako strašno je zaposlena.) Dobra žena. Z Laneom razgovor: »Ceterum censeo: Europam liberam ememdandam esse.«[1608] Moje besede.

19. november

Ogromna korespondenca. Prepiska med dvema državnikoma: Bojanom in Tugomerom. Seve prihajajo na videlo vsi Bojanovi grehi napram meni. Prokleto so bili l. 1949 v Buenos-Airesu nasajeni proti meni. Kaj jih pa tak raztogotilo? Morebiti moja »Unitas« zadeva. Moram izvedeti. Ali imajo ti mladiči časa, da pišejo tako dolgo pisma. Dulles imenovan Secretary of State. Ni najbolje imenovanje. Imenoval sem ga ob neki priliki: Confusionsrat. Čisto je zabredel v titoistične vode. Pa končno se troštam: Kakšen je bil Wilson, ko sem prispel v Washington. In do kakega preloma je prišlo. Imam že slabe izkušnje z John Fosterom. Kako brutalno me je l. 1950 pustil na cedilu, ko sem mu vendar pomagal v njegovi senatski volilni kampanji. Potem njegova veza z Yarrowom. Dulles je in ostane dull. Drugi Bismarck ali Beaconsfield na vsaki način ni. Je pač Wall St. advokat in z njegovim imenovanjem dobivajo sovjeti orožje v soje roke. Eden pop je bil v hotelu Crillon l. 1917, ko sem že bil nekaj. In kaka nesramnost v štirih letih ni imel časa četrt ure razgovarjati s tukajšnjim zastopnikom tržaške demokracije. To je prav integralna demokracija. No, bomo že še videli. Na vsak način bo tudi zunanje zadeve v prvi vrsti vodil sam Eisenhower in kakor pripoveda Radin, je Železni kar prav dobro informiran o Jugoslaviji in ni nobeni Titovec.

21. november

Prisostvoval koncertu Friday Morning Music Club koncertu v Assembly Hall. Toliko starih bab skupaj že zdavnej nisem videl. Prisotna ni bila Mrs. Apple, predsednica. Pevale začetnice. Prisoten radi Danice. Iz te moke ne bo p[o]gače. Pa vse storim, kaj je v mojih močeh. V dolgove so nesretniki zabredli. In to vse radi bolezni. Iz New-Yorka ni odgovora. Ako so me nasanjkali, je to vrhunec nesramnosti. Zdi se mi, da bo tako.

1608 Toda mislim, da bi morala Evropa ponuditi brezplačno nadomestilo.

22. november

Mislil sem, da je že vse urejeno glede predavanja University of Maryland. Bornih 50 $. Pa glej hudiča: profesor Burdette je odredil nekega profesorčiča, da uredi vprašanje organizacije predavanja. To bi bila mogla delati kaka sekretarica. Obrnem se temu profesorčiču in čudo nad čudeži: Ni mogoče prirediti predavanja in vse polno ničevih razlogov. To so pa res amerikanski heroji dolgočasnosti in neefikasnosti. Stvar je padla v vodo. Dobro bi mi prišli dolarčki. Neverjetni osli, ki kršijo besed[e,] kakor mi Slovani izpijemo čašo vina. Popoldne pri meni Zalarjevi. Ona že dela pri Rubinstajnki. (Pojavil sem se v tem institutu olepševanja, kjer sem se legi[ti]miral kot minister plenipotentiary.[1609] Zaleglo je.) Prav simpatična plava ženica, Not[r]anjka. Južna z mortadelo in slovenskim šiponom, ki je razvezal jezike. To slovensko vino je pravi »Sorgenbrecher« v homerskem pomenu besede. Pa Katica pravi: Zakaj ne bi pili vsak večer tako vino in bili dobre volje. Prav ima. Sramota za mene.

Za 21. Zvečer bil pri Radinu v Wardman Park Hotelu. Dolg razgovor radi potrebne akcije povodom republikanskega prevzetja oblasti. Potrebno, da se pojavi delegacija Slovencev, Hrvatov in Srbov pri Eisenhoweru, Dixon in Dullesu, Maček, Gavrilović in Krek kakor tudi jaz kot izraziti zastopnik jugoslovanske smeri. Predloži se naj njim kratka nota v smislu članka Lanea. Določila sva vse v tančine. Treba ven iz pasivnosti. Samo Tito ima koristi od tega stanja. Radin bo govoril [z] Mač[k]om. Moja naloga je prepričati Kreka. Nisem pa prevzel Mačka.

23. november

Pri Mačku, da govorim o Hrvatskem predstavništvu. Maček pravi, da člani HSS niso podpisali, da pristanejo na izjavo. Moj odgovor: V takih slučajih je treba zahtevati preklic podpisa. Na tak način se polaga dinamit pod hrvatsko-srbske odnose. Maček nevoljno: Pa naj pišejo Srbi[,] kaj hočejo. Odgovarjam: To ni vse tako jedno. Na tak način ne bomo nikdar našli pot iz današnjega stanja. Mačku gre strašno na nerve[,] kadar se mu reče, da se na tak način samo jača Tita. Zdi se mi, da stvar s Krnjevićem ni čista. Potem zadevščina z Artukovićem.[1610] Krnjević se je javno z njim pogajal v Los Angeles. Odgovor Mačka: Artuković je klal plansko in to kot organ javne oblasti. Jaz: Videl sem slike žrtev takega klanja, hrvatskih in srbskih žrtev. Najbolj[e] je vreči na to vse plašč pozabljenja. Maček je trdil, da so Srbi začeli s klanjem. Pobili so dve vasi v Hercegovini[,] še predno je bila NDH. To bi se moralo šele dokazati. Sicer se v meščanski vojni nikdar ne ve, kdo je bolj kriv. Nato jaz: Tudi Amerikanci so se klali v meščanski vojski, pa pozneje so zopet bila edna državna družina. Ta pripomba se Mačku ni dopadla.

24. november

Čakal Lettricha pred May[f]lower. Prinesel mi je moj umazani življenjepis. Imam mnogo pisanja. Ob 11. uri pri Laneu. Neprijetno mi bilo, da je izpadlo, da sem govoril skoro izključno o junakih »Nesvobodne Evrope«. Lane daje vedno pijačo. Putuje v New-York. Ni mu prijetno govoriti z Dlobearom radi mene, ker je dal ostavko[.] Vedno ti obziri, samo z menoj noben obzirov nima. Popoldne pri Kreku na čaju ali vinu. Sem že pozabil. Razločil Kreku argumente za akcijo. Vse uvideva in obljublja govoriti in pregovoriti Mačka. Izgleda, da je iskren.

25. november

Dovršil zadnje poglavje knjige. Mislim, da je dobro. Zvečer prišel Kalina, ki se je vrnil iz Detroita. Prinesel steklenico francoskega vina. Ni vedel, da ima Lorimer tako sijajno slovensko kapljico. Šla skupno tja in prinesla nazaj slastnega šipona in kljub mojim pr[o]testom kupil še steklenico drage kolosalne šljivovice. Malo se je nasrkal ter me končno v ginjenosti objemal in poljubljal in izjavljal, kako me ima rad. Vse rezultati slovenskih vinskih sokov.

26. november

Radulović mi je pripovedal, da ima Reporter Maxa Ascolia[1611] vsako leto en milijon dolarjev

[1609] Pooblaščenec.

[1610] Andrija Artuković (1899–1988), hrvaški odvetnik in politik. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

[1611] Max Ascoli (1898–1978), židovski italijansko-ameri-

deficita. Zvečer zopet pri Radinu. Nič posebnega ugotovila.

27. november

Thanksgiving.[1612] Lucie me povabila na silno suho prirejenega purana. Ti Amerikanci, oziroma Amerikanke pač ne umevajo kuhati. Prisoten bil tudi šarmer Hadži. Bilo je čisto prijetno. Pil se je neki vodeni šampanjec.

30. november

Južna Hadži-Kalina. Šipon in mortadella di Bologna. Razgovor ala Hadži. Nisam v stanju, kaj ta mož dela. Čeprav stanujeva že toliko mesecev skoro vrata do vrat. Boljše je, kadar sva Kalina in jaz sama.

1. december

Pri Dimitrovu. Celi IPU sti[s]njen v dve sobici v znaku borbe s pigmei »Free Europe«. Prinesel mu izvlečke iz mojih člankov o Bulgarih. Bo priobčil v svoji »Svobodni Bulgariji«. Poseta popoldne Kvapiševskem. Razgovor o postavljenju Lanea v State departmentu. Poljaki živo delajo na tem, da postane važna osebnost v zunanji politiki US. To je skozi in skozi pametno. Tako sem se odločil na slično akcijo od strani Jugoslovanov.

Lucie in Filip glavna faktorja pri sprejemu gospe Murdock povodom njene najnovejše knjige »Uncle Sam in Washington«.[1613] Jako spreten popis znamenitosti Washingtona. Okvir kolosalen. Dvorana odbora Internal in insular affairs.[1614] Toliko starih žensk. Izgleda same penzionirane učiteljice. Predstavil se gospej in gospodu Murdock Lame Duck poslancu Arizone in predsedniku tega odbora. za mene silno zanimivo, da je v delokrogu odbora tudi vse, kar se tiče raznih »Valley authorities«. Prav prijazno je Murdock meni kakor tudi prisotnemu Kalini in Zalarju tolmačil slike raznih »dams«. Moj »fah«. Poleg dame, s katero se živo razgovarjal Kalina, skoro jedina, ki je pristojno in lepuškasto izgledala – bila je za publicity, slično kakor Lucie, je pa bila še Mrs. Harness, žena tudi bivšega poslanca Arizone. To je ona, ki ima namen osnovati v Washingtonu lecture bureau. Precej zgodna. Govorniki so se razporedali na estradi, kjer so sedeli prospektivni govorniki, ki so čestitali Mrs. Murdock na knjigi. Kaj takega je potrebno prirediti tudi, ko izide moja knjiga. To je tudi v planu Lucie.

2. december

Igor v cirilskem od[d]elku Library. Popoldne pri Marcyu. Tolmačil mu srbsko hrvatske odnose, osebno ulogo Maček. Radulović mi je javil sledeče: V avgustu 1948 je on uspel, da zainteresira Vansitara Foreign Officea in Department of State. Sporazum bi bil osnovan na nadaljevanju režima sporazuma od l. 1939. Maček je podpisal tozdevno izjavo. Celo stvar sta razbila Fotić in Milan Gavrilović v Londonu. Bili so zbrani pri Vansitaru in ravno je bilo vse na tem, da se uradi, ko izjavlja Gavrilović, da mora k zdravniku. In cela stvar je propadla na srbijanski nepopustljivosti. Spominjam se, da sem našel Radulovića pri Radici. Rad[ulović] je bil jako optimističen. Bila je huda zima in Rad[ulović] me je peljal v hotel, ne bil je YMCA po noči in zdelo se to prav imenitno. Malo zaprepaščen je bil Marcy radi Urbančičevih. Pomagal mi je oblačiti zimsko suknjo.

4. december

Z Boldirevom v Cosmos Clubu v veliki dvorani, v kateri imamo včasi[h] čut, da zdajci bo vstopil cesar Franc Jožef. Moral sem mu poročati, kako stvari stojijo. Bil je silno iznenajen, ko je izvedel, kako stvari stojijo z IPU. Poročal je, kako kozolce preobrača »Free Europe« v Monakovu[.] Nastala je tam prava revolta emigrantov proti Radio »Nesvobodne Evrope«. (Tudi Kvapiševskij mi je mnogo pripovedal, kako ti junaki grdo postopajo s poljskmi emigranti. Z menoj so začeli v pogledu brutalnosti.) Do tega je prišlo, da je nemški odpravnik poslov v Washingtonu moral intervenirati v Department of State. Pač strašno, da je Nemec interveniral radi te splošne, skupne nesreče. Ali je to neverjetno paradoksalno in samo potrjuje mojo tezo, da se vsemu temu, tej

ški profesor politične filozofije in prava na Novi šoli za družbene raziskave, Združene države Amerike. Centro Primo Levi New York, https://primolevicenter.org/printed-matter/max-ascoli/.

1612 Zahvalni dan.

1613 Stric Sam v Washingtonu.

1614 Za notranje in otoške zadeve.

»mess«[1615] mora Stalin smejati v Kremlu. Neobični[1616] razgovor, poln inspiracij. Boldirev je poln optimizma, da bo vse to padlo.

5. december

Glušič imenuje Zalarja pocaneta, doljenska beseda. Vzel sem ga v zaščito, da je meni hitro prepisal kuverte.

6. december

Urbančičevi so prišli k meni. Torej odišli so skrivaj iz ambasade in pisali pismo o svoji odloki. Zanimivo je, kaj pravi Urbančič o predvolilni akciji ambasade. Emisarji njeni so leteli kakor besni iz New-Yorka v San-Francisco, da delajo propagando za Stevensona. S strašno napetostjo so rudeči pričakovali izid glasovanja. Iz tega vidi se, kako so rudeči secovali na rudečo karto. In ti naši slovenski osli so pa vsi bili za kandidata rudečih. In vsi so bili združeni v bratski slogi: rudeči, klerikalci, Krek, ambasada in Bevc, ki je strašno razočaran na izidu volitev … Kaka strašna splošna naivnost.

7. december

Pri Mačku. Moja teza, da se mora stopiti iz današnje pasivnost[i]. Kdor dela na tej pasivnosti, dela za Tita. Dal sem pošteno Mačku pod nos. Osupnjen je bil. Pa sem bil zadovoljen, da sem mu pošteno rekel, da ka »mu patri«. Ostro je naglasil: »Odločil se bom, kadar bom smatral to za potrebno.« Odgovoril sem mu: Certus an, incertus quando.[1617] Na[to] skupno v cerkev. Na potu tja razgovor o Kriskoviću,[1618] ki je umrl v Curihu. Spominjal sem se klasične izreke tega velikana po mojem kolokviju v Zagrebu na univerzi, ko je rekel: Ut aliquid fecisse videatur.[1619] Maček smatra, da je bil K[risković] hermfrodit[1620] in kot tak bi se najlaže sporazumel s srbskim kontrapartom[1621] Slobodanom, o kateremu se isto trdi. Na potu iz cerkve je pa prišel novi kardinal Stepinac[1622] na mindros. Oba obžalujeva, da Srbijanci ne razumejo zahteve katoliške cerkve, katere služabniki morajo priznati vsako vlado, dokler ni padla. Isto je z Rožmanom. Vse fotografije skupno z nacisti ne dokazujejo nič. M[aček] ne ve, ali ima novi kardinal namen osnovati klerikalno stranko na Hrvatskem. Sicer je pa mnenja, da vsi »popovi skupa drže«.[1623] Kaj hočejo, ni nikdar mogoče do kraja izvedeti. Huduje se pa na Srbijance, ki vodijo »hajko« proti Stepincu. Moja opazka. Veliko-Srbi in komunisti so na isti liniji v tem pogledu. Zvečer recepcija v šoli pevanja gospa Remington. Sami muzikanti. Ali Luce bila tako inteligentna, da me predstavi Krocku, sinu Washingtonskega zastopnika New-York Timesa, Arthura Krocka. Skoro sva bila v živahnem razgovoru. Ali bo iz te moke kaj pogače. Srašno sem že postal skeptičen v tej ljubi Ameriki. Upoznal sem se s simpatičnimi Grki Cavelas. Vedno mislim na Danico. Vsaj smo se dobro imeli ta večer. Drugo važno poznanstvo Ellingson, ki izpoveda, da je navdušen zadrugar. Njegova žena jako mila.

8. december

Zjutraj našel pred vratmi Cosmos Cluba Tittmana, ki je izjavil, da je pripravljen, da ar[a]nžira za Danico koncert v Asembly Hall. Seve Cosmos ne bo nič plačal. Čisto amerikansko. In človek mora še celo hvaležen biti. Pri Dimitrovu, ki mi pripoveduje, da je v Free Asia, ki je osnovana za »osvobajanje« Azije na način Evrope, izbila velikanska kriza. Pripadniki vseh azijskih kmetskih gibanj so zapustili to organizacijo v znak protesta. Predsednik je dal ostavko. Vse posledica genialne politik[e] Allen Dullesa. Mrs. Murdock, soproga poslanika, sama tiska svoje knjige. Vrhunec amerikanizma. Recepcija je bila pri Harless v počast knjige njene[.] Prisotne same žene. Čitam v časni-

1615 Zmedi.

1616 Nenavadni.

1617 Prepričani ali neodločeni.

1618 Vinko Krišković (1861–1952), hrvaški šekspirolog, politik, pravnik, podban. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1619 Če si želite ogledati nekaj dogovorov.

1620 Dvospolnik.

1621 Kontrastni.

1622 Alojzije Viktor Stepinac (1898–1960), zagrebški nadškof in kardinal. V mladih letih jugoslovansko usmerjen. Solunski prostovoljec. Po drugi svetovni vojni je bil v zvezi s prestopanjem Srbov v Hrvaški v katoliško vero in sodelovanjem s »križarji« obsojen na šestnajst let zapora. Ko je prestal del kazni, je bil pomiloščen. Meštrović, *Spomini*, 517.

1623 Vsi duhovniki držijo skupaj.

ku, da je v enem department store bila zapoved, da smejo sami moški kupovati neke ure tekom dneva. Ali je to noro? Zvečer pri meni Kalina in Hadži: slovensko vino in mortadella di Bologn. Hadži v veliki previdnosti je prej vprašal, kaj bo. Drugače nič posebnega.

9. december

Pri Bayduru, turška ambasada. Izročil mu reprints moje Balkanske federacije. Izgleda, da ne veruje v Titovo zvezdo. Opoldne pri Krocku skoro eno uro. Z zanimanjem je čital moje »papers«. Morebiti bo vendar nekaj iz tega. Nisem še omenil, da Krock je na čelu velikega podjetja »publicity[«,] ki ima svoje podružnice v celi Ameriki. Slednjič sva se dogovorila, da se prihodnjič sestaneva pri lunchu v Cosmos Clubu. Sem precej optimističen. Gnarja pa ni iz presvetle Slobodne Evrope. Spominjam, kako je blagajnik ministerstva zunanjih zadev nam izplačeval penzije, ko so padale bombe v bližin[i] Dobrote v Boki Kotorski. In ta nestvor s kakimi štiristo uradniki. Za zjokati se. Zvečer Glušič, ki mi je prinesel 20 $. Sramota.

10. december

V WTOP radi Danice. Sekretarica direktora za program mi je obečala, da bo Danica pela v show. Potem pa v New-York, ker center za vse radio pre[d]stave je tam. Zvečer pri Stoddard. Seznanil se v Cosmosu s Hunterom, operativnim direktorom. Čisto slučajno.

11. december

Začetek z nemško diplomatsko misijo. Po pomoti že prišel ob 11. uri v hišo v R St. Gong, ataše za tisk, imel je prav, da sem se zmotil. Smisel. Bivš[i] burs. Drugače pa jovijalen. Takoj je razumel, kaj je v vprašanju: Balkanska federacija. Potem v indijski ambasadi pri Rahmanu, Public relations officer.[1624] Zanimivo, prišel s tem, da je stališče Indije napram Sovetom drugo ko[t] pa ono Evropejcev. In to radi tega, ker imajo Indijci še vedno agrarno skupnost. Potem pa takoj odgovoril, da imajo tudi Jugoslovani zadrugo, radi tega pa niso filokomunisti, ravno nasprotno. Potem v največji naglici Laneu. Tam že Kalina. Strašno dolg uvod, ker je dobil Kalina govorniško sra ---- Končno na predmet: Slovanska Round Table. Lane izjavlja, da se mora stvar vsaj za tri mesece odgoditi. Kaj to pomenja. Izdal se, da v State Departmentu izvršuje transitory[1625] posle. Važno je bilo, da smo ednoglasno prišli do zaključka, da je potrebno slovanske manjšine pripravljati za republikansko akcijo. Na križišču sem odbil Kalinovo povabilo na lunch z ozirom na ono sceno, ko je odbil, da mi posodi 10 $. Tako sem se moral ponižati pred Zalarjem, kar mi je bilo silno neprijetno. Popoldne pri Zdenki v Carlyn. Zvečer večerja pri Belajcu. Vselili se v krasno hišo. Dr. Vižner je pač dobro ozadje. Prisotna je bila Zorka Černa. Obudili smo na ona krasna praška leta, ko so bila nama, Nadi in meni skrajšana vsled srbijanskega nepotizma. Božanski spomini na malteško palačo.

12. december

Miss Palmer na lunchu v Cosmos Clubu. Jako hvali moj rokopis, kar Markhamica ni nikdar napravila. Ljubeznjiva stara gospa. Siguran sam, da je rokopis v dobrih rokah. Iz Princetona sem sprejel precej neuljudno pismo od moža, ki zastopa Datus Smytha, ki je na dopustu, ki bo najbrž trajal kako leto, kakor je to navada pri Amerikancih. Gotovo kak mlad človek brez vsake izkušnje. Tako bistro sem predvidel situacijo, ki bo nastala, ako se bo stvar tako zavlekla. Zopet maslo Free Europe. Značajno. Pri vhodu v Cosmos Club zagledal sem človeka, ki je bil povsem jednak Fotić. Nesumljivo Žid. V prvem trenutku sem mislil, da je to Fotić. Das laesst tief blicken.[1626] Radi tega njegov srbski šovinizem, ker je tuje krvi.

13. december

Dunham povabil Fotića in mene na lunch v Cosmos Club. Zadeva Kuma nudi na dnevnem redu. Prevzel, da pišem v Pariz, kjer bo na seji izvršnega odbora Interparlamentary Union, ki bo zasedavala prihodnji september v Washingtonu. Fotić se dolgo razgovarjal z Warrenom od State departmenta, ne da bi me predstavil. Stara srbijanska posla. Pa bomo tudi to preživeli. Ob tretji uri Wuensch, ki je otvoril šolo pevanja. Določil

[1624] Uradnik za odnose z javnostmi.

[1625] Prehodne.

[1626] To omogoča globok pogled.

vse glede koncerta v februarju. Potem Urabančičevi. Pozneje Glušić. Prezanimivo, kako je Urbančič argumentiral, da Tito ni Jugoslovan. Teza je Žid iz Ukrajine. Manjuhih. Novi Stjepan Mali.[1627] Ali v kakem gorostasnem razmerju. Urbančič ga je videl večkrat iz najbližje okolice. Ima roke, kake niso nikdar vihtele kladivo. In povrh njegova srbo-hrvaščina. Jaz pa argumentiram, da je njegovo hohštaplerstvo čisto nejugoslovansko. Njegovo razmetavanje denarja, njegova sklonost[1628] uživanju. To je bonvivant,[1629] ki nikdar ni bil delavec. Ali je bila Amerika potegnjena za nos.

14. december

Vožnja Ellingsonu, simpatičnemu zadrugarju. Velika party v prijetnem country home. Bilo i dobre pijače. Oprostil se pri Miss Calevas[,] da nisem prišel [v] Park Road. Prišla tudi slavna Lucile s starim sivim gospodom. Bila dokaj ljubeznjiva. Ali pozabila ni. Seznanil se s Committee woman, hudo republikanko Filips. Obljubil, da jo obiščem. Neki Škot strašno pel. Ali Danice ni bilo, ker ni bilo denarja baby sittera. Malo sem se opotekal, ko sem stopil na sveži vazduh.[1630]

15. december

Poseta gospej Remington, ki ima šolo petja. Obljubila mi je, da se bo zavzemala za Danico.

16. december

Radin, ki je bil v New-Yorku, mi javlja telefonski, da je moja stvar urejena in da je čul, da je ček že gotov. Prjetno iznenajen. Sedaj pa pride dolgo, napeto čakanje. Suh sem. Že mi je Glušič posodil 20 $.

17. december

Tito pretrgal z Vatikanom. Smatram, da je to prvi žebelj v njegovi krsti. Napravil je veliko neumnost. Bil v Pan-American Union.[1631] Tam se seznanil pri znamkah za Argentince, Stoetzlom, ki je navdušen za Dražo [Mihailovića].

Sprejel pismo Ravnogorca Pajića, v katerem mi ponuja častno predsedništvo kongresa Ravnogorcev. In moram biti, kako Maček strastno napada Ravnogorce, da so koljači. Bom si stvar pošteno razmislil.

V Jugoslaviji se je pošta večkrat na dan razdajala in prva pošta je bila že ob 8. uri. Tu v Ameriki poštar prihaja samo enkrat, in to šele ob 17. uri. V novem Cosmosu je automatski elevator. Kje je stari črnec, ki je hotel, da mu priznam, da zna francuski. Prepričal sem se, da so črnci slabe inteligencije. Ni si mogel zapomniti Alons enfants …[1632] Napisal sem mu in neštetokrat citiral, vse zastonj.

Sploh kar se tiče inteligencije v Ameriki. Dobro bi bilo, da bi se našel kak inventor, da izumi stroj za stvarjanje inteligencije, ker te je prav malo v tej deželi.

18. december

Poslal New-York Times Magazine pismo, odgovor na članek, zakaj je komunizem v Italiji na podeželju.

19. december

Bil pri Kvapiševskiju. Iz tega se bo izrodilo pravo prijatel[j]stvo.

Popoldne sestanek pri Kreku in potem k Slavi Fotiću. Najprej po Mačka. Tam videl članek čikaškega hrvatskega lista, kjer božična poslanica Mačka v jako pomirljivem duhu, želi, da se bi stišale strasti. Seve nič o Jugoslaviji. SLS šofirala Fotiću. Tam diplomatsko društvo – prejšnja naša poslanstva, samo jedini Feldman še »aktiven«. Od Srbov

1627 Sćepan Mali je vladal Črni gori 1767–1773. Predstavljal se je kot ruski cesar Peter III. Utrdil je osrednjo oblast in zatrl plemensko neskladje. Uspešno se je boril proti Turčiji. Ubil ga je njegov služabnik, grški, ki so si ga Turki podredili. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1628 Nagnjenost.

1629 Dobro življenje.

1630 Zrak.

1631 Panameriška unija. Organizacija, ustanovljena leta 1890 za spodbujanje sodelovanja med državami Latinske Amerike in ZDA. Ustanovljena je bila (kot Mednarodna unija ameriških republik) na prvi vseameriški konferenci, ki jo je ameriški državni sekretar James Blaine sklical zaradi sporazuma o različnih skupnih trgovinskih in pravnih težavah med državami obeh kontinentov. Leta 1948 je bila obnovljena kot Organizacija ameriških držav. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1632 Pojdimo otroci …

samo Fotićev brat in Dragi Popović. To ni za Fotića dober znak. Pijača ni bila posebna, ni jedača. Potem k Radinu. Tam Belvilleško društvo, znani tip amerikanskih intelektualcev. Posebno se neinteligentno repenčil neki gospod od Point Four. Končno prišla po matero Miss Austin. Opazil sem, da ima silno nečisto žolto pot na roki, kar silno moti. Seve sam viski na slavi, to, kar jaz ne pijem.

21. december

Razgovor z Feilchenfeldom, ki mi mnogo pripoveduje, kak je »b[r]eakdown«[1633] amerikanske prosvete. Spl[o]šni ignoramus.[1634] Dijaki dajejo fantastično neumne odgovore. Postoji nevarnost, da taka inteligenca ne bo kos sovetski inteligenci, ki je čisto drugače šolana. Naproša me, da bi mu dal podatke o sov[j]etski prosveti. Zvečer priromala Laza in Dragi. Dragi je prispel že sinoči, pa me ni mogel telefonsko najti. Seve pisal mi ni, da bo prišel. Prinesel dve buteljki štajerskega vina za Božič, ne vedoč, da smo z njim založeni tu v Washingtonu. Nič posebnega izvedel. Poročal sem, kako stoji stvar s State Departmentu in z Armstrongom, ki bo najbrž dobil mesto šefa antikomunistične službe. Feldmans pravi, da A[rmstrong] nič ne ve. Da bi vsaj vedno vprašal one, ki vedo. Vendar bil je prijeten razgovor pri žlahtni domači kaplji. Pozneje prišel Kalina z mojim MS peti del. Smatram, da so bile njegove opazke nikakor na mestu. Rekel je še celo nekaj o »žurnalizmu«. To sem pa vendar nekaj vzrojil. Kaj je pa mož napisal v svojem življenju. To svojo »Krv in železo«. Kaj pa na angleškem. Nič in zopet nič. Nisem mu to posebno zameril. Šla sva na večerjo v Balkan Room.

22. december

Silna suša, še večja kot Titova. Odločil se, da telefoniram »Free Europe[«.] Res dobil na telefon Mac Hale. Obljubil mi, da bo »check«,[1635] kaj s čekom. In sem bil nal[a]šč 3. novembra v New-Yorku, da stvar uredim. Čas za »te« Amerikance ne postoji. Spominjal sem [se], kako je bila točna Jugoslavija. Zadnjega v mesecu je bila plača ali penzija. Bombe so padale v Boki Kotorski, ko je blagajnik Ministrstva inostranih[1636] nam izplačal plače in penzije na polju tam nekje pri našem otoku mrtvih. In ta slavna institucija z najmanj 300 uradniki …

23. december

Predno je Armstrong odpotoval v New-York[,] je imel sestanek z menoj v svojem officeu in dal sem mu informacije o stanju [stanju] v »Free Europe«. Bil je začuden. Dal bo na vsak način dober plume.

24. december

Živim od malih posojil svojih prijateljev. Tako mi je gospa Belajac prinesla 10 $. To je res sramota. Sveti večer brez cvenka, ali s slovenskim vinom. Glušič prišeč čestitat in prinesel steklenico šipona. Ko sva bila sredi razgovora, čujeva šum na hodniku. Pozivam: notri. Pa nikdo se ne javlja. Pogledam pred vrata. Mal[a] stolica in gori božično drevesce, šunka in dve buteljke slovenskega vina. Dar Lucie. Božično razpoloženje. Ali zgodaj v posteljo. Moje čitanje za Božič in Novo leto: Anatole France:[1637] Rotisserie de la Reine Pedaque, knjigo, katero obožavam[1638] in začel sem čitati grški tekst Euripida Medee. Gre čisto dobro. Uživam do skrajnosti.

25. december

Povabljen od Danice in Miloša. Nepozaben večer. Seve prepečenica pa že taka. Milošu sem tolmačil, da radi Karadjića se Danica ne sme pisati Ahcin. Odgovoril je, da postoji povezanost z ass, kar pa ne stoji. Divno je bilo videti pevko in otroka mirno spavajoča v svoji posteljici. Uzoren red in čistoča, kakor [da] Danica ni umetnica. Najnovejša faza je ta, da [bo] Danica pela na Washingtonovi proslavi: Sons and Daughters of the American Revolution.[1639] Skomandiral je to Tittman. Rešil je čast amerikanskega imena. In vse te society women so pojedle svojo besedo. In tako sem se

1633 Zlom.

1634 Ignorant.

1635 Preveril.

1636 Tujih.

1637 Anatole France (rojen kot Francois-Anatole Thibault) (1844–1924), francoski pisatelj. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1638 Obožujem.

1639 Sinovi in hčere ameriške revolucije.

trudil in ena me je še celo sumnjičila,[1640] da to delam, ker sem ljubimec Danice. Sramota.

26. december

Washington Post je prinesla moje pismo o dr. Gnnonu.

Filip je peljal Lucie i[n] mene v Cadillac v Statler Hotel. Tam women-Press Club Congressional Club. Vse v večernih oblekah, samo jaz sem bil v temni obleki. Mnogo sijajnih toalet. Vidi se velika prireditev. Lucie v bleščeči rudeči toaleti, izgleda kakor mladenka. Najprej splošno predstavljanje v predvorani. Kokteili. Slavl[j]ke, poslanikovce stojijo v vrsti, takozvani receiving line.[1641] Nekatere so mlajše, nekatere imajo zanimiva lica: izkušene politične boriteljice. Pozneje sem izvedel, da ima najmlajša 46 let. Prevladuje tip učiteljice, pa tudi oni gospodinje. Amerikanska sredina. Med njimi najimenitnejša je na vsak način Boltonica, ki me je toplo pozdravila. Tudi njen sin poslanec Clevelanda je prisoten. Poslanikovic je jednajst in ena senatorka Smith iz Maine. Stojijo v vrsti kakor apostolke demokracije Amerike. Gotovo so one predstavnice resnih družabnih naporov. Vidi se, da so nekatere »Landpomerančne« in da se dobro ne čutijo v včerni obleki. Sam sem se predstavil Taftu in mu rekel, da sem poznal njegovega očeta. 1918 v Washingtonu. Rekel je, da me bo sprejel. Mister Republican napravlja sijajen vtis, nekaj aristokratskega je v njemu. Mora biti dobra in bistra glava. Gotovo jedna najboljih pameti in mozgov Amerike. To je bila uvertura. Sedeli smo z Hoyland in hčerko. Hoylandica kakor vedno ista. Počasna v vsemu. Pa še vedno jako dobro izgleda. Dobro oblečena. Vrstili so se govori. Barclay me je razočaral. Rutiniran govornik je na vsaki način, pa starokopiten. Pravi Pavliha, nikdar še nisem doživel, da je kak resen govornik – in vsaj podpredsednik Zedinjenih držav mora biti smatran resnim človekom spuščal toliko dovtipov. Nisem jih razumel in niti sem imel ambicijo, da jih razumem, pa ljudje so se stalno smejali. Čisto drug govornik je bil Nixon. Videlo se, da je stvorjen za ljudske shode, kjer prisotne nagovarja: Folks. Oficielna retorika pa ni za njega. Dolgočasen je bil. Pri bližnji mizi je sedel Mac Carthy, kateremu sem se predstavil na svojo roko. Obljubil mi je, da me bo sprejel po desetih dni. Izgleda nekako kakor kak star študent. Suče se rad okoli ženskega spola. Ne izgleda ravno kakor intelektualec.

Boltonica proizvod Oliver nas je pa dolgočasil s svojim dolgim, preakademskim govorom. Še nima šole, mamica se ni dovolj brigala za njegovo retorično vzgojo. Bila je zbrana politina elita Amerike. V tej sredini sem se počutil prav dobro. Hvaležen sem Lucie, ki je res sijajna žena.

28. december

Cocktail Party Lucie. Radin prišel v mojo sobo. Razljutil se je, ko je videl mojo spomenico, v kateri sem omenil, da mi gre povišica kot politični voditelj. Trdil, da me ne smatra takim in da bo tako govoril, ako se ga vpraša. Prekinili smo ta razgovor, ki se bo nadaljeval. Party sijajno uspela. Gazdarica v celi svoji mogočni širini: prava Marija Terezija. Bil prisoten Kalina, kateremu se je obes[i]la neka znana dama v zrelih letih, bila pošteno vinjena – sicer vina ni pila, ali viski in šampanjca. Pa jo je junak Svetopolk spravljal z težavami domu. Začela je jokati na poti domu. Na party bili tudi Steelman, ki pripada prošlosti.[1642] Bil sem do krajnosti ljubeznjiv napram Steelamanovici, kakor to vedno delam s padlimi veličinami. Izvrstno razpoloženje in Lucie je lahko zadovoljna. Družabni uspeh.

31. december

Silvestrovo. Suh, pa polno pričakovanj vstopam v novo leto.

Anatole France in Euripides spremljala sta me v novo leto, v katero sam vstopil lepo v spanju, v postelji … Živelo leto 1953.

1. januar 1953–30. september 1953

1. januar

Novo leto. Prazni žep za voljo genialne gluposti tetke Svobodne [Free Europe]. Radinova teza. Okoli Božiča pismo s čekom je v zaostanku, ker je božična pošta preobložena. Potem teza, da rabijo toliko časa, da me dajo na novo listo. Tretja: Tetka ima tolike obračune sa raznimi fundacija-

[1640] Sumila.

[1641] Sprejmna linija.

[1642] Preteklosti.

mi, in to je strašna birokracija. Četrta: tu je neka Glavna kontrola, ki dolgo časa rabi, da se sestane, so sami visoki gospodje. Jaz pa vem samo to, da živim od malih posojil prijateljev. Moral sem še celo Zalarja napumpati za 10 $. Kako me vse to ponižuje. In povrh imam še nad glavo račun kluba. Niti tromesečnih 30 $ nisem mogel položiti. In da človek ne bi postal besen, da se mi še ta velika ugodnost vzame pred nosom radi kriminalnega postopanja tetke. In še zadevščina s Kovačičem v Clevelandu. Podobnik mi je obljubil $ 200. Pravzaprav je to njegova protidajatev za moje usluge, formalno pa sem se zagotovil, da on to smatra kot dar za naše politično delo v Washingtonu. Podobnik bo ta denar izplačal Kovačičevemu sinu v Italiji. Tudi ta stvar se ne gane. Opoldne mi je Nuri čestital in postavil pred mene kozarec črnega vina. Popoldne sedenje z Radinom na solncu tam, kjer je pogled na Shoreham. Kača se je šetala dietarno. Potreben predgovor. Na Silvestrovo excited[1643] objašnjavanja na telefonu. R[adin] predbacival mi, da sem »dangerous«,[1644] da »izvrdavam«, ker sem v svoji spomenici, katero nikdo izvzemši naju ni videl, rekel, da je on omenil, napram Mac Haleu, da se naj meni izjednači z drugimi »fireri«. Pravično bi bilo. Tako sem prava »firerska« Cinderella s svojimi $ 180. Osudsky dobiva 1000 $ in kadar je v Evropi[,] še posebne dnevnice. Radin je zanikal, da sem »vodja«. Nato jaz na solncu: »Najprej prišel v izgnanstvo kot član izvršnega odbora Jugoslovanske nacionalne stranke in član Jugoslovanskega narodnega veča pod predsedništvom Kumanudija. Osnoval sem l. 1920 SKS.[1645] Kumoval sem Vidovdanski ustavi. Sedaj sem senior moje stranke in član IO. V ostalem prospekt tetke sem pravi, da je dolžnost tetke, da se briga za onih nekoliko sto političnih ljudi, ki so pobegnili izza železne zavese. Recimo, da jih je petsto. Potem pripada na Jugoslavijo več ko 100. Prosim za dovoljenje, da bi bil jaz eden od njih. Končno je Lala uvidel in opustil svojo opozicijo. Sicer je meja med političnim voditeljem in drugim beguncem samo: Maksimović, Šumenković, Gavrilović, ali niso Djupanović, Jovanović, Jevremović, Zalar, itd. Končno je to uvidel. Pikantno je, da se Radin zlizal z Gavrilovićem. Popolnoma je predrugačil svoje gledanje na Sporazum. Zvečer mi je Katica telefonirala iz New-Yorka in čestitala. Bil sem ganjen. Tako je ta dan potekel. Kaj nam bo prineslo Novo leto?

2. januar

Krek mi je javil, da je vse v redu pri tetki [Free Europe]. Zadovoljen. Srečen dan. Pismo sekretarja Dullesa. V njemu mi javlja, da je D[ulles] odredil, da se mora vsa moja korespondenca njemu predložiti. To znači, da je moje pismo napravilo sijajen vtis, v kljub tržaški zadevščini. Torej led je prebit. Samo izgleda, da sem pisal za job, pa moje pismo je imelo čisto drug značaj. Čisto politično je bilo. Drugo pismo sprejel od Ohare O'Mac Cormick. Zahvaljuje se na »Balkanski federaciji« in pravi, da je ta jedina rešitev za balkanski problem, samo čakati bomo morali.

3. januar

Umrla prijazna Ruskinja od Maxime. Ni mi pa izpolnila želje, da bi bila naročila slovensko vino. Pa eno buteljko sem vendar prinesel s seboj, moral sem pa plačati dolar za zamašek. Drag zamašek. Naj bo amerikanska zemlja lahka dobri Moskvički, ki je dostikrat poslala meni manji ček[,] nego je bilo po jedilnem listu. Glušič zaprepaščen. Za Božič sta pila Miloš in on slovensko buteljsko vino, pa jima je slabo postalo. Italijani v New-Yorku so vino pancovali. Seveda večni Italijančki.

5. januar

S Krockom nikakor ne pridem skupaj. Dolgočasna Amerika. Sestanek z O'Connorom določen v Hay-Adams Hotelu, čakal pol ure, pa ni prišel.

7. januar

Jokavo javil Krek, da zopet ne bo izplačila, ker se mora čakati na Board sejo. Je bojda kakih dvanajst takih slučajev. Bog ve, v kaki druščini sem. Ja za scagati. Dopoldne z Barnesom v Brooking Institution.

Značajno: Barnes bi želel, da bi postali East Europeans.[1646] Stara nemška pesem. Še hujše bi bilo, ko[t] s Slavic Division, ki še celo nosi slo-

[1643] Navdušeno.

[1644] Nevaren.

[1645] Samostojna kmetijska stranka.

[1646] Vzhodni Evropejci.

vansko ime, v njemu so pa Kinezi, Madžari, Litvanci, Židi, Nemci, samo Slovanov ni. Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate.[1647] B[arnes] je trdil, da Eastern European Institut[1648] bi mogel dobiti potrebnih fondov. Na to jaz: Pa so veliki denarni zavodi Poljakov, pa tudi Jugoslovanov, kamor ne seže strašni medsebojni prepir. Tako se nisva složila.[1649] Pa najprej je v vprašanju vendar samo Round Table.[1650] Bil sem razočaran.

8. januar

Sestavil spomenico v mojem vprašanju. Konferenca Keyser. Mislim, da me je razumel. Zopet nič z Krockom.

9. januar

Velik parlamentarni dan. Najprej Boltonica. Navdušeno me sprejela Cough, executive.[1651] Pa nikakor ni bila navdušena, ko sem razložil projekt Kersten, to je pismo Miller. Ne more nič obljubiti, da bi Boltonica nekaj takega napravila. Tu smo: ta splošna nepripravljenost pomagati, niti nekdanjemu kolegi posl[a]ncu. Neverjetno. Težek vtis. Potem Halleku, kjer me sprejela imenitna Esther, ki seve nič ni vedela o meni. Potem Rules Committee,[1652] kjer po smrti Sabatha smrtna tišina. Bog je poklical k sebi starega parlamentarnega vojščaka ravno v pravem času. Ni mu potrebno izročiti drugemu predsedništvu odbora za poslovnik. Potem k Taftu, kjer so me poslali Laurencu, ne pa executiveu. Pa bil jako ljubeznjiv, pa roke je imel kakor delavec. Potem Wileyu, kjer me Kahn ni sprejel: predrznost. Vendar oddal tržaško spomenico. Vse v zvezi z njo. Potem Mac Earthyu, kjer Kiermas prav ljubeznjiv. Potem Knowlandu, kjer me po dolgem čakanju Wilson ni sprejel, ampak poslal nekega mlekozobega ml[a]deniča. Indignirano odšel s spomenico. Utrujen skoro legel.

10. januar

Velika denarna kriza. Še imam za en tramvaj. Okuražil se in telefoniral Radinu, ki mi je poslal pet dolarjev, katere je zjutraj Nikola sunil skoz špranjo v sobo. Slavni Nikola vsaki dan prihaja zjutraj tako nekako ob štirih domu. Vendar ni kak wachman. Ali se razgovarja porodica[1653] celo noč. Tajna, v katero se nočem vmešati. Ko sem ga srečal nekega jutra ob 7[.] uri na stopnicah, izustil sem: Ko rani, dve sreče grabi. Nočna ptica, ki spava do štiri popoldne.

12. januar

Slavni Grdina je bil v Jugoslaviji. Ne samo da prej v Trstu ni obiskal Agneletta, ampak v Ljubljani je bil v društvu Seliškarja o[d] Izseljeniške Matice in še celo držal je govor na Radiu. Seve Potemkinove vasi. Nesposoben mežnar. Kreku rekel v obraz, kaj mislim o tej komediji. Končno se upoznal z gospo Kersten. Fina stvar, da doslej še nisem prišel z njo v dotiko. Polna dama srednjih let, jako simpatična. Sestra jezuita. Dakle Kersten je skoro propadel v Millwaukee. To, kar sem vedno predpostavljal, da ni močen v distriktu. Govoril ji, da sem se ponudil, da bi delal ob času volitev, pa nobenega odziva ni bilo. Pa zopet bodo volitve. Imam že celi načrt pripravljen.

13. januar

S tem Milanom Gavrilovićem se ni mogoče sestati. Glušič zvečer pri meni. Dolg razgovor. Brez vina.

14. januar

Poseta indonezijski ambasadi. Maramais je prvi sekretar, ali bil je minister spoljnih poslova[1654] Indonezije. Kako se to ujema? Vedno stara stvar. Ne razumevajo, da v bodoči vojni ne bo neutralcev. In povrh, da se ni mogoče boriti v rokavicah z komunizmom. Indonezija ima še celo titoistično stranko največjih nacionalistov. Sploh je njih sistem strank arhaističen. Postoji še celo krščanska in katoliška stranka, pa ne postoji kmetska in kmetov je 90 %.

1647 Ko vstopiš, pusti vso upanje.

1648 Vzhodnoevropski inštitut.

1649 Sporazumela.

1650 Okrogla miza.

1651 Izvršilni organ.

1652 Odbor za pravila.

1653 Družina.

1654 Zunanje zadeve.

15. januar

V največji zadregi naprosil Boldireva za posojilo 50 $. Zlata »širokaja ruska duša«. Še celo zahvalil se mi je, da sem ga napumpal. To je božansko. Vsegdar mi bo v pomoč. Ta teč, Krek Miha mi je poslal 10 $. Ima svojih 1000 $ mesečno. Čisto klerikalsko.

Zvečer sestanek v Statler z O'Connor. Skušam najti in izpipati vs[e] možnosti glede Podobnika. Kaj sedaj O'Connor dela, ne vem. Pravi, da bo v tem kongresu Kersten edna prvih osebnosti. Zvečer videl film bali. Pač v zvezi z mojimi indonezijskimi prijatelji. Ali bom kedaj prišel na otok Bali.

16. januar

Po predlogu Nade Kobal sem telefoniral Seyreu, unuku Woodrowa Wilsona, ki je dean Cathedrale, kjer je grob Wilsona. Bila je kolobocija radi sestanka. Pravi Wilson. Naj pridem drugi dan, da bo časa za razgovor. Moram omeniti, da prej ko sem vstopil v office katedrale[,] sem se šetal okol nedovršene katedrale. Videl sem divno hišo škofa in okoli hiše pa božanstven vrt, kakoršne še sploh nisem videl. Menda sam ajbiš nasajen kakor grmičje. Prijazni hla[d]ni kotički. Takega intimnega vrta še nisem videl. Potem okoli crkve v ofice. Ali bo ta katedrala veličanstvena, ako ne bo zmagovalec atomska ali hidrogneska bomba.

17. januar

Ponovni obisk. Skyru sem dal vse mogoče podatke o meni. Prinesel svoje knjige in tako dalje, torej mogel je o meni biti sijajno informisan. Imel je celi dan časa za čitanje. Začel sem konverzacijo z name[r]o katoličke crkve razbiti Jugoslavijo. Smatram se kot eden od graditeljev Jugoslavije. Zaradi tega me tak postopek katoliške cerkve še bolj boli. In kako je držanje amerikanskih protestantov? Mirno gledajo na agresijo katoliške cerkve. Slučaj NCFE je značilen. Predsednik Miller je prestopil na katoliško cerkev. Favorizirajo katoliški strankarji v največji meri. Navedel sem slučaj demokratskih Slovencev. Mož ni postal topel. Slednjič petit. Moj škandalozni slučaj. Ne prosim sam niti za denar, niti za job, samo, da bi unuk Wilsona napisal pismo Grewu. Odbil je to na drzki način, češ, da me ne pozna. Moj Bog, so ti Amerikanci »suspicious«.[1655] Odišel sem razburjen. Dobro luncal[1656] in potem polegel, da se Wilsoniada poleže. Veliki Wilson ima malega unuka. Sam, da tako ne bi bilo z Ameriko.

Moram malo seči nazaj. Po večerji v Balkan Room, je Kalina silil še ne lokal[.] Predložil sem Nurija. Tam je naročil K[alina] pijačo, katero ni plačal. Rekel je Nuriju, da bode Čehoslovaška zavzela Carigrad. Nuriju so skoro solze udarile n[a] oči. In okoli cele stene je velik[a] panorama Carigrada. Drugi dan sem telefoniral Kalini, da je Turska poslala Čehoslovaški protestno noto.

Poslal Kalina na predavanje Otona Habsburškega[1657] v Mayflower.

19. januar

Nesrečna Krocka ni mogoče uloviti. Pa ga bom. Zvečer zopet v Balkan Room. Poročilo Kalina o Otonu [Habsburškem]. Sami Madjari in Avstrijanci, sama aristokracija in diamanti. Predavanje kakor iz deset let starih »clippings«.[1658]

To je dobro. Nevarno bi bilo, ako bi bili bosi delavskih unij. Torej jako »high life«. Značajno je, da je nekdo vprašal, kaj misli o jugoslovanski vojski in dal je čisto razumen odgovor: ni sposobna za vojskovanje.

20. januar

Končno prispela »Demokracija«. Poročilo o meni 70 letnica. Za smejati se. Primorski list sploh ni omenil mojega mladostnega političnega dela na Goriškem. In to je bilo dolgih dvanajst let. Poročilo prav hladno. To je nek[i] poseben veter pri tej »Demokraciji«.

Čitam Euripida na starogrškem jeziku. Medeo in Hipolita. To mi je najboljša uteha v tej sramotni krizi. Knjižico sem si izposodil na svojo roko iz Cosmosa.

1655 Sumničavi.

1656 Kosil.

1657 Otto von Habsburg (1912–2011), avstrijsko-nemški pisatelj, publicist in politik, sin avstrijskega cesarja Karla I., prestolonaslednik Avstro-Ogrske in prestolonaslednik kraljevine Madžarske. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1658 Izpiskov.

Krek: šviga, švaga. Salobarda. Mežnar. Mevža mevžasta, ki so ga zvali: Ka. Nismo Dalmatinci.

21. januar

Šele danes novi člani kabineta zapriseženi. Čakali v Mayflower na recepciji Press women club. Simpatična fontena z vinom Kalifornije. Predstavljen novemu angleškemu ambasador[j]u Anglije Makinsu: značajna angleška glava. Rekel mi je, da je pred odhodom razgovarjal s prijateljem Lionel Curtisom. Končno prišli člani vlade brez Wilsona avtomobilskega kneza.

Nečuveni[1659] naval na receiving line. Prvi bil Dulles, ki je izgledal še precej državniško. Rekel sem mu samo besede: Hotel Crillon. 1919. Paris. Razumel vse. Več ni mogel reči v tej zmešnjavi. Delj se razgovarjal z agrarnim Bensonom[,] ki je povrh mormon. Benson me prav dobro razumel, dobro vedoč, da sem agrarec. Ne pa njegova milostiva, ki me je najbrž smatrala za kakega komunca, ker je takoj začela govoriti o rudečem ambasador[j]u. Pa zadel je njo tihi ukor amerikanskega zelenega papeža. Zadnja na line je bila Ovetta Hoby: socialna politika. Mala ženica, nereprezentativna, pa je politična sila v Teksasu. Seznanil se s konzulom Reynoldsom, ki se je pritožil, da mora z komunisti razpravljati. Dodeljen je temu poslu, ima opraviti z Lekićem. Potem upoznal Condona, lawyera, podjetno Mrs. Burrows, ki pravi, da je krvi knezov Chigi, na vsak način po temperamentu. Ostali smo zadnji gosti[.] Lucie je prej otišla.[1660] Bila je v očarujoči beli toaleti, sestavljeni iz samih čipk. Dobro sem se imel. Samo moral sem kregati kelnere, ki so bili tako nesramni, da so mešali vodo v fino kalifornijsko vino. (Kaka redkost.)

Ta dan me zval Wetmore na lunch v Cosmos. Sprožil sem zadevo Ložar, ki ga Krek ne more šmekati. Krščanski socialist. Vse eno. Morebiti bo to upalilo v Smithoinian. To bo uzbuna[1661] v klerikalnem taboru. Bomo videli. Še reminiscenca[1662] iz januarja. 4. januarja pri Kreku. Obični[1663] razgovori. Mnogo otrobi in malo zrna. Izvrstna medena potica, baš taka, ka[k]oršno sem imel rad v mladosti. Teknil sem v žep komad potice in kranjsko klobaso, čisto v slovenskem st[i]lu in odšel domu, kjer dobra večerja.

22. januar

Razgovor Zablockij. Še vedno se ne ve, kako bo sestavljen odbor za zunanje zadeve. Zablocki ne bo več predsednik. Odločno se zavzemal, da mora biti haring o Trstu.

Popoldne pri executive Tafta Martinu. Dolgo čakanje. Otmena[1664] damska publika. Martin si sve beležil, kar sem rekel v pogledu Lanea. Izjavil sem, da etika zahteva, da Lane pride na položaj. Potrdil. Mož je toliko delal za republikansko stranko in da bi ostal brez spoils. To se ne more in sme dogoditi. Povdarjal sem, da želim govoriti s Taftom tudi glede Trsta, Free Europe in udejstvovanja manjšin v antikomunistični borbi.

23. januar

Ostal bom hvaležen tajniku Cosmosa Oechsera, da je taktno izvedel zadevo mojih računov v Cosmosu, ko sem zabredel vsled amerikanske al[j]kavosti,[1665] da se takoj izjasnim, v te nečuvene težave. Oechesr je stvar izpeljal taktno: moj račun lahko doseže ceiling od 120 $. Popoldne pri Lineburgeru, ki mi je rekel, da moj načrt, da bi deloval na ambasadah Azije proti politiki nevtralizma v duhu Tita, ni mogoče takoj izvesti, ker je vse umrtvljeno do vrnitve Dullesa iz Evrope. V moji zadevi ni L[ineburger] mogel ničesar svetovati. Si bom že moral sam pomagati, kakor vselej. Sramota za Burdettom in marylanska stingyness ni bila niti omenjena.

24. januar

Ček iz Clevelanda končno prispel. Hura. Privoščil sem si čašo vina. Kako smo postali skromni.

25. januar

Marcy mi javlja, da »we have to work out something for you«.[1666] Drugo: moja zadeva pri »Svobodi« je rešena, samo ni še »oficijelna«. Za-

1659 Nezaslišani.

1660 Odšla.

1661 Preplah.

1662 Spomin.

1663 Navadni.

1664 Uglajena.

1665 Malomarnosti.

1666 Nekaj moramo narediti za vas.

dovoljen. Odločil se, da putjem v New-York, da grem stvari do dna. Odločeno izvršeno.

26. januar

26. januara zvečer v Cosmosu predavanje ambasadora Južne Afrike o razmerah v državi, katero je pravzaprav osnoval Lionel Curtis. Mož je samo govoril o potrebi aparthedu, kakor nič drugega ne postoji. Niti besedice ni črhnil o obvezah, katere je unija prevzela ob samem početku napram »coloreds«[.]

Zanimivo, kakor je cela publika[,] vključivši Tittmana verno poslušala te rasistične otrobe. Je pač eriere pe nsee; Mi Anglosaksonci smo pač z Nemci vred superrace,[1667] ki ima vladati svet. Vprašanja, ki so bila stavljena, dokazujejo nizko stanje zunanjepolitične obveščenosti navzočih.

28. januar

Končno pot v New-York. Po izjavi Marcya odločil sem se, da putujem po železnici, tretji razred. Kolosalna pridobitev. Niti enega črnca ni v vagonu. Solnčen, prijeten dan. Katica me prosila v New-Yorku, da naj odložim do jutri obisk. Večerja pri Španjolcu: riba. Potem v kino. Že to je velika stvar.

29. januar

Prva pot v ta hudčevi odbor. Mac Hale ljubeznjiv kakor vedno. Uspeh čisto negativen. Na koncu sem predložil, da se mi vsaj izplača kak avans. Javil mi bo popoldne. To so pokvarjeni perverzneži, »adamant«[1668] v svoji pokvarjenosti. Prinesel slovensko vino in Katica je priredila lunch. Prijetne ure v tej viharni dobi. Čutil sem se kakor zaštičenega pred temi viharji brezmejne neumnosti in amerikanskega inata, ki je dosti bolj rafiniran ko[t] Amerikanski in povrh še bolj razoren. Zvečer na večerji pri Aci; sijajna čorba. Pozneje prišel Dragi. Pripovedoval fine Ribnikarjade. Izvedel sem, da so vse grupe složno med seboj razgovarjale, samo pri nas diktat. Riba je telefoniral Bevcu v Napa, ni pa našel 50 centov, da bi z menoj vstopil v dogovor, kar bi koštalo 50 centov. Vse seve nameno ma. Lep tič. Imam sliko in priliko. Mož se gura in gura, da že ni več lepo.

Postoja v New-Yorku, da gre Yarrow v Beograd. Še to bi rabili.

31. januar

Zjutraj dobil pismo Mac Hale, da smo mi neki fakiri, ki ležejo v krsto in tam spavajo mesece in mesece brez jela in pijače. Za to Slovenci niso sposobni. Jako nerazpoložen. Lunch v Fleur de Lys. Popoldne poseta Hopfneru, katerega vsi[,] vključivši Kuharja[,] tako silno hvalijo. Razočaran. Bil je v Princetonu in tam prikazal zadevo rokopisa v čisto krivem svetlu.[1669] Zdaj se pa pere roke. Imel sem negativen vtis o tem gospodu. In to je še celo najboljši v celi ekipi.

1. februar

Lenuharil, ker se mi jako dopada v Woodrowu, od koder je izginila slika Wilsona. Prišel Jerič [s] sinčkom. Smejala sva se na račun Free Europe in panela. Rekel sem, da bo slabo, ako bo panel privezal svoj čolnič na staro fregato »Free Europe«. Jerič me vprašal za svet, ali nadaljuje akcijo glede pomoči. Razočaral ga je Cicin Sajn. Na neznansko mnogo razposlanih dopisov javilo se je samo petdeset Dalmatincev za Dalmatinski skup. Jerič, če tudi v New-Yorku, je bil neobveščen glede Panela. Ne veruje, da bi bilo to kaj prida. Katica priredila lunch. Prisotna Šarlota, ki se je kiselo držala. Simpatična ml[a]da Parižanka, ki se poroči z milijonarom. Prav prijetno razpoloženje. Popoldne odišel Radivojeviću v češki kraj. Stanuje precej vulgarno. Prav lepo sprejet in počaščen z Mission vinom in ogrsko salamo. Pa take djakonije se najdejo v tem kraju. Laza ima vse polno kletarskih nemških del. Pravil sem mu o svojem agrarnem načrtu. Zvečer odpotoval. Gosposko tretji razred železnica. Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba. Za mnogo iskušnje bogatejši.

2. februar

Zopet staro Washingtonsko življenje z mnogo ambicije in premalo denarja. Vse gromozenska neumnost Slovencev, ki ne vejo za svojo dolžnost.

[1667] Rasa.

[1668] Nepopustljvi.

[1669] Napačni luči.

4. februar

S tem Krockom je pa stvar res že komična. Vedno odlaga lunch v Cosmosu. Tudi z Laneom in Barnesom ne pride do sestanka.

6. februar

Campbell prišel po mene, da bova obedovala v War College, kjer C[ampbell]sedaj predava amerikanskim generalom in visokim vojakom. Ogromno število poslopij okoli ogromnega partera – travniak. Čisto kakor kak college. Vesna je v zraku. Narava je že oživela. Zrak je mehek tu na obali Potomaca. Popoldne Lane. Stari akordi, ki še vedno ne najdejo odziva. Opozarjal, da je Kennan popolnoma neprimeren kandidat za Beograd. Prosil Lanea, da govori o tem s Taftom. Zvečer Glušič. Uobičajni razgovor.

7. januar

Vrlo dobra opazka slikarja Zerege, da so Amerikanci silno »suspicious« people.[1670] Vrlo dobra karakteristika.

8. februar

Izložba Belajac v Chattel Galerijah. Jugoslovanski triumf. Slike Slavka so res slika i[n] prilika Bosne i[n] Dalmacije. Tako prijetna atmosfera. Mrs. Burrows, ki me je toplo pozdravila. Istotako tudi Stodardica. Marisa se čudila, odkod imam vsa ta poznanstva. Lep večer. Potem pa jaderno v Constitutional Hall, kjer nastopa Mia Slavenska s svojo trupo. Pred predstavo poiskal Mio v backstage.[1671] Silno suha, ali jako markantno lice. Rekla je, da ni sprejela mojega pisma.

9. in 10. februar

Lovim in lovim Krocka in Linaburgera.

11. februar

Pri Mačku popoldne. Izročil mu spomenico Glušič že zdavnej. Ne ve, kam jo je dal. Moj predlog o panelu. Odbil z motivacijo, da hoče živeti z vsemi iz Jugoslavije v najboljšem prijateljstvu. To prijatel[j]stvo bi bilo ogroženo, ako bi bile diskusije o naših problemih.

13. februar

Cerna povabila na v[e]čerjo, pa »cancelled«.[1672]

14. februar

Stvari s Kiermesom ne napredujejo. Že zdavnej sem se javil Mac-Carthyju. Odlaga in odlaga se radi hearingov.

16. februar

Marcy me nazval in javil, da je dobil pismeno obvest, da je moja stvar urejena. Bil pri Kerstenu, da ga zaprosim, da upliva na Wileya, da me sprejme. Pravomočni zastopnik sem elementov, ki hočejo neodvisni Trst in kot tak sem se predstavil Kerstenu. Obljubil je, da bo interveniral pri Wileyu.

17. februar

Strašno deževno in hladno. Pa vendar appointment z Gravesom, sekretarom American Council of Learned Societies. Imam slabe spomine na to institucijo. Radi pisma Wetmorea lepo sprejet. Zavzemam se za dr. Lozara. Strašna Kalvarija intelektualca DP. Storim, kar morem, četudi je klerikalec. Še vedno postoji upanje, da pride Armstrong na čelo International Information Administration.[1673] To bi bile mogočnosti za naše ljudi.

Sekretarica Mac Hale mi pa čestita na velikem successu.[1674] Za iz kože skočit. To je »psyhological warfare«.[1675] Najprej se naj ti gospodje naučijo, da izvajajo tak »warfare[1676]« napram beguncem, to je, da bodo večji psihologi. Največji del neuspehov Amerike na svetu pripisujem popolnemu pomanjkanju vsake psihologije. Zvečer silno užival film »Limelight« s Chaplinom. Calvero in Teresa. Mislil sem mnogo na Katico. Veliki humanitet je izražen v tem filmu.

19. februar

Zanimiv sestanek [s] senatorom Humprey. Jedini človek na Hillu[,] ki je res toplo in z dušo z menoj govoril. Obsoja Blatnika, da je v toliki

[1670] Sumničavi ljudje.

[1671] Zaodrje.

[1672] Odpovedano.

[1673] Mednarodna uprava za informiranje.

[1674] Uspehu.

[1675] Psihološko vojskovanje.

[1676] Vojna.

meri za Tita. Cela kolobocija okoli »Free Europe« ga je neizmerno zanimala. Človek velikih ambicij, mlad in povrh postal še celo član Foreign Relations Committee.[1677] Visoko me ceni, kajti že prej je čul o meni. Bo govoril z Wileyom glede hearinga o Trstu.

Zvečer cela »reception« pri Belajčevih. Prisoten Damjanović, ki je povsodi o meni govoril v Americi najbolj laskavo. Mnogo se razgovarjal s Stefanovićem, s katerim bom imel ponovno sestanek.

20. februar

Pri Laneu. Dober Vermouth. Vse je vendar šele v razvijanju. Pravzaprav je še vedno zastoj. Preveč sem delikaten, da bi omenjal, kako teško pričakujemo, da bo dobil Lane položaj, ki mu pripada.

V rezoluciji Eisenhowera glede dežel izza železne zavese je pasus »Soviet tyranny«[1678] mesto »Communist tyranny«.[1679] Ko sem govoril z Laneom[,] še nisem vedel, da bo tak pasus v oficielnem tekstu. Pa, ko sem to čita[l,] sem takoj opozarjal Lanea, da v razgovoru od 20. sem mu omenil, da bo neka neprijetna stvar za nas Jugoslovane. Istotako sem javil stvar tudi Fotiću, ki se je takoj obrnil Laneu in imel dolg razgovor. Lane se je sestal nekoliko dni pozneje s Taftom. Opoldne sem čisto srečno lunchal v klubu in šel domu. Tam me je že čakal velik paket od »Free Europe«. Mislim, da je v njem ček, pa ni bil, ampak »Application for Employment«.[1680] Poleg vse polno neumnih vprašanj tudi vprašanje: »Da li uživate "intoxicating" pijače in v kateri meri. Ko sem čital ta dolgovezni kvestionar, sem se moral zakrohotati. Torej za te ljudi smo »employes«. Ne gre jim v glavo, da smo politični »exiles«, ki imajo sveto nalogo, da se borijo za pravice svojega naroda, ki jim je udan v zaupanju. Nič bolj ne karakterizira celo druščino te stare fregate, imenovane »Free Europe«, ko pa taka »application«. S studom v duši sem se lotil izpolnjevanja kvestio[narja].

Čudna argumentacija. Moj namen je osnovati Round table diskusije. Stari moj načrt je osnovati to Round Table za vse slovanske narode. Stalno odlaša stvar Lane, ki je stvarno predsednik. Sam je sprejel. Pa v prvi vrsti radi Jugoslovanov sem stvar izmislil. Velik dež in mladi Maček me je odpeljal v pravcu katedrale. Peljali smo se skozi Rock Creek. Spominjal sem se jahanja z Masarykom v davnih časih. Večerja pri Belajac. Tam zopet dr. Cerna. Prav prijetno. Zanimiva i[n] čisto amerikanizirana Srpkinja Jakšić. Navy department.[1681]

21. februar

Odposlal v Princeton prva od Mrs. Markham – ako ni bil kdo drugi na delu – edited poglavja knjige, kakor tudi doslej od Miss Palmer izdelana poglavja.

22. februar

Tako srečen, da sem napravil nekaj lepega in dobrega. Seve brez Tittomana se to ne bi zgodilo. Pa inicijativo končno sem sam dal. Danica je nastopila pred mnogoštevilnim navdušenim amerikanskim občinstvom v avditoriju Department of Interior,[1682] povodom 221[.] obletnice rojstva Georgea Washingtona. Proslavo priredila Sestra Amerikanske Revolucije in Sinovi revolucije. Torej jedina aristokracija Amerike. Vse prav svečano. Vstop mladine z zastavami, svečana prisega čuvati ustavo in svoboščine Amerike. Na odru Danica sredi Hčera, ki so nosile svoja odličja. Vse tako solidno. Poleg mene »stocky« Amerikanka srednjih let, sama teška črna svila, lepa glava, sama energija, ker nima drugih opravkov. Te dame pač morajo tiranizirati izven Washingtona svoje senator[j]e in kogresmene. Proti DP-jevcev so in ironija usode: na estradi je tržaška begunka, ki je sijajno izgledala. Njen mož srečen kot otrok. Pela je pa tudi kakor škrjanček, da je vse Amerikance postavila [postavila] v ozadje. Užival sem neizmerno v njenem uspehu. Daughters so proti UNO, proti internacionalistom, proti svetovni vladi, i[n] proti socializirani medovini in proti tolikim drugim stvarem. Pa naj bo. Danica je imela sijajen uspeh in povrh v kuverti $ 125, kar tudi ni na odmet. Zvečer pri njih doma. Prav prisrčno in prijetno.

1677 Odbor za zunanje zadeve.

1678 Sovjetska tiranija.

1679 Komunistična tiranija.

1680 Vloga za zaposlovanje.

1681 Mornariški oddelek.

1682 Ministrstvo za notranje zadeve.

23. februar

Zvečer pri Pergleru. Siromak še pisati ne more več. Ali duh je še vedno bister. Bele lasi mu strilo [štrlijo] v zrak, neobrijan.[1683] Ali je taka starost. Jaz na vsaki način nisem tak. Povrh pa ogromna razlika. Pri njemu vse sigurno, ima ženo in lepo stanovanje. Gotovo pa tudi v banki lep account.[1684] Tako je usoda nepravična.

24. februar

Bil pri Krocku, ki mi je pa rekel, da se mora svetovati s svojimi associates gled[e] eventualnih predavanj. Predložil sem pure at simple predavanja o predmetu Balkanske federacije. A propos dobil sem od Bordsya, Madžara pismo, ki popolnoma ilustrira Madjare. Nič niso pozabili in ničesar se niso naučili. In, kakor pravi Dimitrov, je eden najboljših.

Sestanek s Stepanovićem se zopet izjalovil.

25. februar

Važen sestanek z O'Connorom. In tudi jaz v prostorih Departmenta of State. Tam, kjer se res velike stvari, svetovne zadeve rešavajo. Prav ljubeznjiv sprejem. Rudečelas, energičen, poln inicijative. Homatije s »Free Europe« na dnevnem redu. Pritožil se tudi radi katoliškega favoriziranja Krekovih ljudij. Moj protest je bil precej živ in je bil namenjen »churchmanu«[1685] Dullesu. Videl sem, da je O'Connor, Persona Assistant, v zadevščini stare fregate popolnoma na moji strani. Prepričan je, da se mi godi velika krivica. Začel sem z vprašanjem rezolucije in dotičnega komunističnega pasusa. Pa O'Connor je izrazil mišljenje, da je Taft pristal na Dullesovo rezolucijo. Pozneje se je izpostavilo, da to ni točno. Pa takoj, ko je titovščina prišla na tapet, precejšnja rezerva. Najbolj važna stvar: O'Connor pristal na moj sprejem pri Dullesu. Potrebno je, da se ponovno javim po dveh tednih. Uspeh. Consultant sem pa že lahko, saj me je vsemogočna Library of Congress dala na ta naslov. Torej bo vse šlo v redu. Razgovor je trajal dosti dolgo. Celokupni vtis dober. Moja samozavest se je zopet dvignila. Lucie je priredila pri nas Fashion Show, ki je sijajno uspela. Polno odličnega sveta. Pokrovitel[j]stvo ambasadorke Koreje, ki je bila v zlatem kimonu. Prisotna bila Mrs. Wilson od Odbrane. Sedel sem med gospo Snowden in reprezentativno Turkinjo Sefa Suat. Bila je prava raskošnost najlepših toalet, kreacij Filipa. Pa kaka nesreča, to bi moralo biti v enem velikih hotelov. Dame iz društva, v prvi vrsti deburants, so nastopale kot modeli. Ozračje nasičeno s feministično estetiko. Filipovi gowni so pa zares estetska razodetja. V celi stvari je pa tudi precej prefinjene seksualnosti. Lucie kakor vedno gostoljubna: postrežnice so stregle amerikanski šampanjec, ki je bil čisto dober. Sijajno razpoloženje. Samo, da bi se te divne kreacije tudi kupovale. Na vsaki način triumf amerikanskega Diora. Prej bila Marisa pri meni in pila sva dobro slovensko vino. Pa Show z Mariso v Stambul[,] kjer dobra balkanska večer[j]a.

26. februar

Končno vendar sestanek z dr. Stepanovićem pri meni. Razložil sem mu potrebo officea v Washingtonu in način finansiranja. Prikimaval je. Kakor vsi Srbi, ni dobro obveščen o slovenskih zadevah. Pravil sem mu o Zalarju, s katerim obdržavam prijateljske stike. Morebiti bo iz te moke kaj kruha. Čarli Cvetković mi je prikazal Stepanovića kot onega, ki je od vseh Jugoslovanov najbližji Eisenhoweru. Pa seve zopet ICA. Brez tega nič ne more biti v tej blaženi deželi. Na vsakem koraku se zadene na to informatorstvo, kar nas Evropejce odbija. Pa tak »warfare«[1686] je v stanju, da popolnoma likvidira osebne svoboščine. Ti gospodje so v mogočnosti, da poročajo najgorostasneješe stvari in nikdo, posebno oni, ki je žrtva, ne more zasledovati, kaj je res in kaj ni. Pa Stepanović napravlja najbolji vtis, on je Srbin, ki je absolutno jugoslovansko usmerjen. Škoda, da je moral prerano oditi ta večer. Globok na vsak način ni.

28. februar

Na poti v Times Herald, kjer sem iskal Gunna, muzikalnega poročevalca, zagledam sredi ulice Miloja Sokića.[1687] Veliko začudenje. Moje prvo

[1683] Neobrit.

[1684] Račun.

[1685] Cerkveni.

[1686] Vojskovanje.

[1687] Miloje Sokić, srbski novinar, ki je bil v emigraciji v ZDA. The Ohio State University, https://library.osu.

vprašanje, zakaj mi ni pisal vse te mesece. Nato on, da nikomur ne piše. Primitivec, pa dobrodušen primitivec. Zvečer benefit Belajac v korist Arthritis društva. Tam je bila v mojem prvem Washingtonskem letu Lucie publicity director.[1688] Mnogo dam iz društva. Nisem ničesar plačal, ker sem rekel, da bom napisal članek. Mrs. Kennedy mi opisuje industrijsko bogat[s]tvo in vse prednosti njene države. North Carolina. Kako so te Amerikanke industrijalno usmerjene. To pa ustvarja značaj dežele. Ta gospa prav simpatični ženski zastopnik USA. Tam bil g. Smith, lastnik stores za p[o]hištvo, najimenitnejši v Washingtonu. V slučaju potrebe se bom zaletel v njegovo prodajalno. Na vsak način bolj imeniten kot Grdina v Clevelandu. Delil je razne predmete njegove reklame. Ali bi bilo kaj takega v Evropi mogoče? Miss Jakšić vedno dostojanstvena v svoji amerikansko-srbski distingviranosti. Pijače se precej delilo. Občinstva ni bilo mnogo. Mislim tudi, da se slabo kupovalo. Tako daleč še Amerikanci niso. Na vsak način uspeli večer. Jugoslovanska kulturna slava. Kljub vsemu in vsakemu.

Moram vendar izpregovoriti nekoliko besed, kako se finansira v teh žalostnih mesecih fregatske nemunosti moje življenje. V New-Yorku mi je prinesel Drnovšek 42 $ kot darilo, ne vem, kake skupine. Ni rekel nič. V marcu sem vrnil 15 $ kot moj prispevek »Domovini«. Velikodušni Krek mi je poslal ček 10 $. Iztrgal se je. Ravno tako Ivanović, ki mi je poslal … 15 $. Pa dobil je milijone. Sramota. Nekega dne se bomo že videli pri Filipih. Prijetno me je iznenadila svota, ki se je nabrala v »Voice of America[«] na inicijativo Osovnika, kateremu sem poslal v zahvalo svoje najnovejše spise. Na tak način sem vendar imel nekaj v žepu. Seve v prvi vrsti moram biti hvaležen Cosmosu, pri katerem sem imel kredit do $ 125. Srečen sem tudi bil, ko sem mogel Lucie izplačati ednokratni mesečni iznos. Vse proklete nevšečnosti, katere pouzročujejo ti nesrečni Amerikanci in potem se čudijo, da so povsodi osovraženi.

2. marec

Bil zopet pri pobočniku Gravesa, ki še ni spreje l ničesar za Lozara iz University of Maryland. Zastonj iščem Cooleya, ki je še vendar odsoten. To je dolgočasna stvar. Popoldne pri O'Konskem.[1689] Očividno židovskega pokolenja. Ali brzo sva se p[o]godila radi Kočevskega roga, kar je silno aktualno radi prihoda tolovaja Tita v London.

3. marec

Nenavadna stvar: Ček je prispel, pa ration 200 $ mesečno. Proti temu se borim od septembra 1951. Kaj sem vse podvzel? Pa vse zastonj. Takih nemogočih ljudi nisem nikad[1690] videl v svojem življenju. Strašno. Pa vsaj imam neko zalogo, da morem začeti izplačevati svoje dolgove. Štiri mesece brez dohodkov. Nikdar nisem to bil v svojem življenju. In kakšen napor. Moral sem mobilizirati celi Department of State. Nečuvena nesramnost ljudij v 57[.] ulici. Tako mi je bila konečno tudi ta stvar zagrenjen[a]. Najprej sem izplačal dobro Lucie in potem pa takoj Cosmos in toliko drugega. Privoščil sem si čuturo izvrstne šljivovice, ki tako greje. In kupil sem drugo čuturo za Lucie, obresti, ko je tako velikodušno čakala.

4. marec

Videl nekaj zares karakterističnega. Nisem vedel, da je v 17[.] stoletju napisal Wichley[1691] »Country Wife«.[1692] Torej tako so se kretali plemenitaši dobe, v kateri je živel Križanić. Stvar je res »bawdy«.[1693] Zasoljena pošteno. Scene se odigravajo naravnost pred gledalci, kajti oder je takorekoč v sredini. Nikdar kaj takega nisem videl. Izvrstno sem se zabaval. Sexy do krajnosti.

5. marec

Cleveland je bojda največje slovensko mesto, zapravo je bilo, kajti sedaj ga prekaša velika komu-

edu/collections/spec.hrl.0004.

1688 Direktor oglaševanja.

1689 Alvin Edward O'Konski (1904–1987), predstavnik Združenih držav iz Wisconsina. Biographical Directory of the United States Congress, http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=O000058.

1690 Nikoli.

1691 William Wycherley (1641–1716), angleški dramatik, najbolj znan po igrah The Country Wife in The Plain Dealer. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1692 Državna žena.

1693 Duhovita.

nistična Ljubljana. Žrtvoval sem v prvi svetovni vojski 100,000 $. To je bilo dano, da vsi Slovenci brez razlike dobijo svojo slobodo, katere niso imeli, odkar so slovenski knezi na Gosposvetskem polju se ponižali pred Bavarci radi krščanstva. Tako pa ta nesrečni Cleveland to odplačuje. Ti bogatini nimajo par sto tolarjev za Vošnjaka. Nečuvena sramota.

Pop[o]ldne pri Stevensu. Lane mi je javil, da morem z njim govoriti iskreno. Diplomatski uradnik, ki ima dober sloves. Tri teze sem postavil, kaj bi bilo potrebno napraviti v okviru Predsednikove komisije for International Informations.[1694] I. točka: Mednarodna demoinformna v smislu moje spomenice papežu l. 1946. 2. točka. Osnovanje Antikomunističnega instituta v Washingtonu. 3. točka. Vsestranska organizacija takozvanih manjin v antikomunističnem duhu. Izgledalo je, da je Stevens precej sprejemljiv. Dostikrat je prikimaval. Imel sem vtis, da moje besede imajo efekt na njega. No, bomo videli. Tako sem razočaran, da v ničesar ne verujem več. Stalin, ta največji zločinec vseh časov umira v Kemlu, ali je že umrl.

6. marec

Stalin je umrl. V njemu ni bilo kaplje slovanske krvi. Sedaj je že v peklu, kjer ga peklenščki obdelujejo s svojimi ž[e]leznimi drogi. Slučajno odprl to jutro Inferno Dantea. Ako bi Dante še živel, moral bi napisati nov poslednji spev svoji Komediji, posvečeni Stalinu.

Rez[o]lucija, tikajoča se Jalte[,] je končno »shelved«.[1695] Za nas pravzaprav boljše.

7. marec

Priprave na potovanje. Nekateri dobri članki o sovietskem totalitarizmu v amerikanskem tisku.

8. marec

Zjutraj se odpeljal v New-York z malim kovčekom, darom za Katico. Končno dar. Obed pri Katici. Največja intimnost. Kako dobro mi je dela ta ženska atmosfera. Večerja, izvrstna sarma pri Aci. Prišel tudi Nikitović in Dragi. Po večerji povabljen v Katičin Club Parisien. Blodil v mrzlem vetru po 78. ulici, dokler nisem našel zadnjo hišo že na Riverside Drive. Tam silno živo. Katica v središču kot hostess. Dve dvorani, od katere jedna v slogu francoske renesanse. Mrs. Reynolds, ki se je jako zanimala za mene, daje te dvorani v najem, še celo na uro. To je business like.[1696] Na častnem mestu slika Katice Kozaka, kateri mi je predstavljen. Sama Katica v pozi govornika je svoji publiki javila, da je prisoten bivši »premier« Jugoslavije. Zmotila se je, v svoji govorniški razburjenosti se ni spomnila na besedo »plenipotentiary«.[1697] Dobil sem rudeči nagaljček, Košak pa belega. Splošno odobravanje.

Da bi koristil Katici, sem zabaval stari dami, od kojih je jedna jedla stalno kolače ter mi izjavila, da pride v Washington. Plesalo se je, glasba in francosko parliranje. Končno sta me Kozaška zakonska spremljala do subway.

9. marec

Prva pot Downeyu radi Anžlovara. Našel ulsužnega mladega moža. Potem Mac Haleu, ki je sam začel, da se mora meni povišati moj »stipend«. Imel sem precej dober vtis. Premlevanje starih argumentov. Popoldne seja. Prešli smo preko nevšečnosti z Ribnikarjem[,][1698] kakor da se nič ni zgodilo. Govorilo se je samo o vsebini prihodnje številke »Domovine«. Sklicanja seje Glavnega odbora se nisem niti dotaknil. Nekaj elektriciteta je bilo v zraku. Lačen okoli tretje ure na obed v »Fleur de Lys«. Jedel nekaj zbržkanega. Zvečer rano legel v Woodrowu.

10. marec

Prva pot v Madison Ave. v izdajateljsko podjetje Barnes, ki se imenuje skromno najstarejši in največji sportski publishing house[1699] na svetu radi Seunigove knjige. Tam me sprejela silno navdušena vitka 100% Amerikanka. Po njenem navdušenju sodeč je knjiga že tiskana. Potem iskanje Arthura Gottfrieda[1700] in Murphya radi Danice.

1694 Za mednarodne informacije.

1695 Na policah.

1696 Poslovno.

1697 Pooblaščenec.

1698 Bojan Ribnikar (1914–1989), slovenski časnikar in gospodarstvenik. Wikipedia, spletni vir.

1699 Založba.

1700 Arthur Morton Godfrey (1903–1983), ameriški radijski in televizijski voditelj. Encyclopedia Britannica,

Nisem našel ne enega ne drugega. Razgovor s sekretarico Altschula, ki mi rekla, da naj jutri telefoniram. Popoldne gledal film Life and Death of Stalin.[1701] Mnogo se spominjal svojega življenja. Potem prišel Kuhar v hotel. Strašno jamranje, sigurno moralni krivec Krek. Vse je izgubljeno, ko bo postal Tito zaveznik. Trst je izgubljen. Tito ima že svoj načrt. Najzanimivejše je pa bilo, da mi je Kuhar izdal plan stare fregate: treba misliti na to, da se v satelitskih državah stvori poleg komunistične stranke še druga: liberalno socialistična. Takoj moja opazka, kaj pa s kmeti. Vse to sumljivo se strinja z držanjem Charlesa Kacksona napram IPU, ki je naravnost sovražno in idiotsko. Intimna večerja s Katico. Risotto ala Milanes se je ponesrečil. Vse eno.

Torej Malenkov[1702] je novi nasilnik Sovietske unije. Pravega so si izbrali. Ta mož nikdar ni bil izven Unije in ne zna nobenega drugega jezika. Kako omejen mora biti. Ta njegova omejenost je največja nevarnost za svetovni mir. Opoldne prišel Jerič, ki mi je prinesel vse polno liter ature. Obedovala v španskem restoranu: merluzzon in salsa verde. Uživala v tej mediteranejski hrani. Končno iztaknil Protića, ki mi je telefoniral prav ljubeznjivo, pa ni mogoč tokrat sestanek. Zvečer se dogovorila, jaz in Kitty glede potovanja v Princeton.

Razgovor s sekretarico Altschula. Drugače jako prijazna mi ona izjavlja, da je moje vprašanje že bilo diskutirano tolikokrat in da ni mogoče ničesar napraviti. (Prosjaško povišenje od 200 do 300 $.) Moj odgovor je bil, da če bodo gospodje tako delali, naši narodi ne bodo osvobojeni v tisoč letih.

12. marec

Zjutraj ob 6.30 že pri Kiti, ki pripravljena na pot. Vidi se, da je v tem pogledu disciplinirana. Nekako tako ko Nada. Deževno. Skoraj v Grey Hounds 50[.] ulica. Čarobna pot v Arkadijo, v Princeton. K[atica] trudna, želi se odpočiti. Hajd v hišo admirala Beatty, kjer je nekdaj stanoval Lafayette and kjer sem jaz prenočil eno noč. Pa stara gospa naju noče sprejeti. Potem v starodavno Nassau Tavern, kjer pa štrajk uslužbencev. Kljub temu Kiti ostane in zaspi v drawing roomu. Jaz pa v dežju v Press. Tam sestanek s plavolasim mladeničem neumnega lica, pravi German, ki ima sedaj usodo rokopisa v svojih rokah. Moja predčuvstva na podlagi pisma, so bila povsem točna. Bailey junior se piše in je nadut fant brez vsakega znanja, povrh pedant. Zanimiva njegova izjava, da je rokopis čital, da pa ni »incouraging«[1703] to, kar je spoznal. Vidi se, da mu stvar ni všeč. Obrukal se je pa pošteno, ko mi je izjavil, da ne ve razlike med tekstom fake Markham in Palmer. Značajno je bilo, da je stalno govoril o neki »translation«.[1704]Končno sem iztaknil, da misli na transliteration.[1705] In tako puhle glave odločujejo. Smo pač v Ameriki. Šele v maju bo mogel predložiti trustee editirani rokopis, da bodo proučevali, ali je vsaka pika na svojem m[e] stu. S tem se torej pečajo amerikanski trustees.[1706] Imel sem dovolj in se prijazno poslovil. Moj načrt je počakati vrnitev Smytha, ki je sedaj med Arabci radi nekih arabskih tekstov. Potem obiskal Balcka, ki je napravil sumljivo opazko, da so še drugi publisheri. Na to sem takoj reagiral, češ, da nisem navajen mlatiti prazno slamo, v finejši amerikanski obliki. Omeniti moram, da smo določili naslov knjige: Slav Political Thought and Policies.[1707] To je mnogo bolje ko[t] All Slav Idea.[1708] Po Kiti, ki je uživala v kolinijalnem stilu hotela, in na lunch v znani kafeteriji. Popoldne na Junction in zopet prestopili v Cannaan ali kako se imenuje ta kra[j.] Kiti v Washingtonu, kamor smo prispeli ob 7. uri. Vse se ji je jako dopadalo. Večerja v Cosmos Clubu. Vrhunec zadovoljščine.

spletni vir.

1701 Stalinovo življenje in smrt.

1702 Georgy Maximilianovich Malenkov (1902–1988), sovjetski politik, ki je na kratko nasledil Stalina kot vodjo Sovjetske zveze. Vendar pa je po vztrajanju preostalega predsedstva opustil nadzor nad stranko v zameno za to, da ostane prvi med enakimi kot državni premier. Malenkov se je kasneje potegoval za moč, kar se je končalo z njegovo odstranitvijo z mesta premiera leta 1955 in predsedstva leta 1957. The biography, https://thebiography.us/en/malenkov-georgy-maximilianovich.

1703 Spodbudno.

1704 Prevod.

1705 Transliteracija.

1706 Skrbniki.

1707 Slovanska politična misel in politike.

1708 Vseslovanska ideja.

13. in 14 marec

Dva divna dneva. V senatu, kjer center vsega Taft in Green, ki je moj dnevnik. Potem sijajni italijanski makaroni in špagetti. Potem v Down Town. Zvečer High Noon. Potem incident, ki je bil skoro pozabljen. V soboto najprej po breakfastu v Empire v Phillips Galleries, ki so napravile na njo mogočen vtis. Popoldne nakup ličnega plavega kostima. Predstavila se Lucie, ki je bila očarana. Njeni klobučiči izzvali navdušenje. Lucie ji darovala prelestno večerno obleko. Kiti presretna, [1709]ravno to rabi za vernissago[1710] svojega kluba. Zadnji večer v Washingtonu. Incident; zapah je tako zaprl sobo, da je moral v noči priti ključavničar, da je odprl sobo. Zastonj mobilizacija zapaha, ko se agresija ni pripravljala.

15. marec

Dež in dež. Zgodaj na Union Station. Slovo v polni harmoniji. Očarana od Washingtona. Zopet sem žensko bitje napravil srečnim.

16. marec

Radulovićni velik junak. Obljubil je, da pride slika Danice v »Diplomat«, zdaj je pa proti, odnosno se izgovarja, da on nič konečno ne rešava. Karakter pa že tak. Končno pri Hopeu, predsedniku House Committee on Agriculture.[1711] Simpatičen, staložen[1712] mož. Izročil mu bill.[1713] Odleglo se mu je, ko sem mu rekel, da stvar ugaja O'Connoru. Mislim, da bo stvar šla. (Razgovor pravzaprav bil 20. marca.) Obrnil se Wetmoreu radi National Gallery. Ne pozna nikakega Balesa. Popoldne poslal sijajni gown v New-York. Vzradoščena bo. Zopet dobro delo. Zvečer panel v Cosmosu: Ali je mogoče zunanjo politiko voditi izven domene strankarske politike? Mediator Dunaham. Restonu se predstavi[i] in se dogovoril radi sestanka. Bil je v panelu tudi urednik Stara. Neki prejšnji predsednik Cosmosa, bivši visoki uradnik, je izjavil, da je bil udeležen v vseh mogočih režimih, kar je izzvalo splošno zadovoljstvo. Pač je evidentno, da zunanja politika ne more živeti brez politike domače. Otročarija.

17. marec

Telefon Armstr[o]ng. Jako nerazpoložen. Stvar se ne krene. Sklical bo konferenco, ki bo razpravljala o »psychological warfare«.[1714] Prosil me je, da se naj udeležim. Jasna je smer Charles Jackson. Potem pri Stevensu v President's Commission.[1715] Eno uro govoril.On me je pa poslušal in nič ne govoril. Po eni uri sem ga vprašal, kaj on pove[.]

Nisem poročal, da je bilo predavanje v Cosmosu o federalni oblasti. Jasno se vidi, da amerikanska fed[e]racija vodi centralizmu. Raymond Miller[1716] je izvrstno govoril o Four Point programu[1717] z izvrstnimi slikami. Najbol[j]š[e] se je pa urezal južnoafrikanski ambasador, ko je toliko pripovedal, kako vlada stvar setlemente črncev. Pa to bi koštalo ogromne svote.

18. marec

Ker Nuri zaprt[,] Lucie in Filip in jaz moramo v Cosmos. Prinesel [s] seboj dobro istrsko vino. Zalarju vrnil denar. Bil jako zadovoljen.

Popoldne Limebarger pri meni. Predložil osnovanje antikomunističnega instituta. Prav nič ni bil zagret na moje največje začudenje. Trdil je, da sem »controversial«.[1718] Čudil sem se temu. Enourni razgovor brez rezultata. Zvečer tragedija Nuri. Predstavil me Gruzinu, ki je izvrstno govoril srbsko. Gruzin je obljubil, da prinese Nuriju tisočak. Pa ga ni bilo od nobene strani izlet v kamp mornarjev, kjer Nuri hotel prevzeti restavracijo, je moral odpasti. Brez denarja ni mogoče v Ameriki začeti.

19. marec

Fashion show, na katero me je povabila šar-

[1709] Presrečna.

[1710] Odprtje.

[1711] Sedež Odbora za kmetijstvo.

[1712] Umirjen.

[1713] Račun.

[1714] Psihološko vojskovanje.

[1715] Predsedniška komisija.

[1716] Raymond Thomas Miller, starejši (1893–1966), ameriški politik, ki je bil več kot dvajset let 43. župan Clevelanda, Ohio, in predsednik deželne stranke okrožja Cuyahoga. Encyclopedia of Cleveland History, https://case.edu/ech/articles/m/miller-raymond-thomas.

[1717] Program štirih točk.

[1718] Sporen.

mantna Mrs. Burrows. Bilo je skupaj sigurno 500 žen, ki so se divile designeru Cassiniju, Rusu bojda. Izgleda kakor kak kelner. To je pač naš Filip nekaj drugega. Modele je mož privlekel s psi vr[e] d iz holivuda. Modeli pa že taki. Spredaj nič, zadaj nič. Bil sem že v postelji, ko je prišel Glušič. Kjub temu prijeten razgovor.

20. marec

Bil pri Hope, novem charimanu poljedelskega odbora. Napravil na me prav soliden vtis. Ko sem omenil, da se za to zavzema O'Connor, je bil, vsaj tako mislim, pridobljen. Potem pri Balesu, ki me sijajno sprejel[,] ker sem prej na telefonu rekel, da se interesira za stvar Danice Wetmore. Obljubil mi je, da bo pela Danica v juniju. Velika stvar za njo: peti v tej monumentalni zgradbi. Popoldne pri O'Conskem, ki je izjavil, da noče držati govor o Kočevskem rogu, ker se noče vmešavati v zadeve Angležev. Pa Kočevski rog bi prišel na dnevni red, ako bi bil Tito tako predrzen, da bi prišel v Ameriko. Nisem poročal, da sem videl v Cosmosu Dewey, jako markantna pojava. Zvečer pri Kvapiševskem. Zamenil California Roadza Calorama road. Lutal tam okoli Francoske ambasade. Končno vzel taksi in končno po telefonskem razgovoru našel apartment house. Razgovarjal se dolgo v noč. K[vapiševski] ima celo galerijo fotografij prve svetovne vojske, kar jaz nimam.

21. marec

Belajac je uspel, da Kersten v Recordu priobči njegovo pismo, ki je po vsebini t[a]ko sličnо onemu Glušičevemu članku, katerega ni hotel K[erestn] plasirati v Recordu. Ni imel zaupanja.

Komedija z Busbeyom. Nikdar nima časa. Eden od glavnih v Appropriations.[1719] Bila Miss Palmer pri meni radi rokopisa. Prav prijeten razgovor. Jako kulturna stara gospa. Poslužil s turško kavo in turškimi slaščicami /Nurija. Nurid propada. Nima več telefona, niti kelner. Turčin služi v srajci. Ko sem mu to očital, r[e]kel je, da ni kelnarica, pošten je človek. Čisto balkansko-dinarski govor. Prisoten moje novo poznanstvo, Bosanec, ki služi v biblioteki War Collegea. Silno izurjen v jezikih bližnjega vztoka.

Zvečer kol[o]salni sestanek pri meni: Gavrilović in Šumenković. Boža Maksimović[1720] ni mogel priti. Krivo je bilo izvrstno Christian Brothers vino, da je bila debata tako burna, da sem se moral drugega dne excusirati[1721] pri Lucie. Začel sem, da baje postoji memorandum Mačka »State Departmentu«, v katerem se izjavlja za stanje, kar se tiče mej, kakoršno je bilo l. 1918. Razpravljal sem že enkrat to stvar z Mačkom. Po takem načrtu, »vračanje v leto 1918«, bi bilo stanje »mej« sledeče: Srbija bi bila z Južno Srbijo in Vojvodino, kajti Vojvodina je bila že l. 1918 takoj po osvoboditvi udružena s Srbijo. Hrvatska bi bila brez Dalmacije. Črna gora bi bila posebna jedinica.[1722] To bi bila slika. Obema staro-srbijansko navdahnjenima junakoma se je to zdelo pravo izdajstvo. Milan mi je očital, da sem izdal Krfsko deklaracijo. Na to jaz: Po 37 letih imam to pravico, da menjam svoje poglede, ako sem [se] zmotil. V resnici sem jaz spravil v Deklaracijo one »geografsko in gospodarsko obeležene meje«. Branil sem svoje stališče, oba srboriteža sta me pa napadla v moji postojbini. Potem je Maček pri meni mindros. Predbacivala sta mu, da je poslal l. 1941 emisare v Berlin. Bojda Hassel[1723] piše o tem. Izpoljevala[1724] se strašni šovinizem. Pa to so bivši ljudje. Emigracija je kakor stvorjena, da se galvanizirajo take starudije.[1725] Kljub vsemu je večer harmonično iztekel. Bom nadaljeval s takimi diskusijami.

22. marec

Lunch pri Marisi. Tako prijetno obeležje. Čvrsta vera, da dobi Igor bolj[š]i job v Library. Izvrstna domača centralno-evropska salata. Vse, kakor Marisa zna prirediti. Potem vožnja po Fall Church. Videl starocerkev. Pomlad je že vzbujena.

1719 Odbor za odobritve.

1720 Božidar Maksimović (1886–1969), srbski in jugoslovanski politik. Član glavnega odbora *Radikalne stranke*. Kot minister za notranje zadeve (1924–28) je uporabljal metode policijskega nasilja (vzdevek Kundak, puškino kopito). Tudi pozneje večkrat minister. Leta 1941 emigriral. Meštrović, *Spomini*, 502.

1721 Opravičevati.

1722 Enota.

1723 Sven Hassel (1917–2012), danski veteran druge svetovne vojne in pisatelj. Wikipedia, spletni vir.

1724 Izražati.

1725 Starci.

Cvetje in cvetje. Krasna vožnja, ob strani simpatične in lepe plave Poljakinje. In Igor je ponosen, ako Marisa vzbuja zanimanje in estetsko občudovanje. Zvečer pri Belajcu[1726] na večerji. Izgleda, da Slavko smatra, da njegovo pismo Kerstenu ni posebna tajna.

23. marec

Strandman je nekak »prisoner«[1727] svojih dam, s katerima najbrž ni posebno zadovoljen. Ali je pa počasna in dolgočasna. Ni čuda, da je ostala neomožena. Popoldne v Quebeck pri Osudskem. Soproga vrši sekretarske posle in je ostala v isti sobi. Srečni Osudsky je bil v Evropi. Politično razpoloženje očajno: vse se boji vojske in sovjetov. Amerika je v tem oziru pravi raj. Opozarjal sem Osudskega, da se pripravlja osnovanje odbora za proslavo stoletnice rojstva Wilsona. Tudi mi »osvobojeni« bi tu morali participirati. Saj nas je tako malo. On, Pergler,[1728] jaz. Popolnoma osvaja moj načrt. Obljubil, da bo govoril s Shaperdsonom o meni.

24. marec

Zanimiva stvar z Balesom, muzikalnim referentom National Gallery of Art. Telefoniral sem mu, da želim sestanek. Bil na telefonu (Bales) precej neljubeznjiv. Pa ko sem rekel, da sem »introduced«[1729] od Wetmorea, ki je kot sekretar Sm[i]thsonian upravljal tudi National Gallery, je bil ton čisto drugi. Takoj sestanek. Sekretarica mi je letela nasproti skoraj do vhoda v galerijo. Vse takoj v tren oka urejeno. Najprej bo imela Danica »audition«[1730] v teh božanstvenih prostorih. Presrečen sem, da morem napravljati druge srečne.

26. marec

Campbell na lunchu v Cosmosu. (Campbell je izjavil Bosancu, da mu je do krajnosti misteriozno, kake tajne sile rujejo proti mene v »Free Europe«. C[ampbell] mi obljubil, da bo dosegel preko Armstronga Shephardsona, ki je bil pred njim urednik »Surbey of World Policy«.[1731] Zanimivo je, da mi je C[ampbell] izjavil, da velikosrbska usmerjenost Fotića in kompanije nima nobene bodočnosti.

27. marec

Bosanac ni prišel na sestanek pri meni. Pač pa mi je telefoniral ob 10. uri zvečer, ko sem bil že v postelji. Čisto jugoslovanska. Nisem vedel, pa Aca J[evremović] mi je rekel, da je Tito priredil plebiscit med Bosanci in Hercegovci Muslimani. Izjavilo se je 80,000, da so Srbi, 10,000, da so Hrvati in vsi ostali so se izjasnili, da so Jugoslovani. In ti nori Hrvati zahtevajo Bosno do Drine. Pa sam Maček je pametnejši, kakor se je meni samemu izjasnil, da je to šovinistično. Kaj pa on, ki je trdil na tisti slavni seji, ko se osnoval Nagyov odbor, da Jugoslovanov sploh ni.

Vse uredil za pot v New-York. Po nasvetu Katice kupil malo plavo bisago. V penzijo gre kovčedžič Nadin, ki ima svojo veliko zgodovino. Kupljen je bi[l] v srečnih dneh Fonda B v Parizu. Ostal je verni spremljevalec Nadin baš do smrti. Popolnoma je ključavnica popustila pri temu veteranu, ki je zaslužil muzealno penzijo. Sic transit gloria mundi.[1732]

28. marec

Prijetna pot v Greyhoundu za New-York. Lep spomladanski dan. Zvečer v New-Yorku veliko pričakovanje, kako bo izpadla Katičina verissage.[1733] K[atica] me ni pričakovala v svojem Club Parisien v 78[.] ulici. Bila je v Filipovem gownu, ki ji je stal sijajno. Nežno me je pozdravila. Njena francoska dekoracija bila je res sijajna. Okoli po stenah slike francoskih igralcev in igralk. Na mizicah trikolore. Obilo balončkov. Veselo razpoloženje. Vstopil zajedno s Hildom in Čehinjom iz Karlo-

1726 Slavko Bjelajac (1905–1965), četniški komandant v Liki na Hrvaškem. Wikipedia, spletni vir.

1727 Zapornik.

1728 Karel Pergler, znan tudi kot angliciziran Charles Pergler (1882–1954), češko-ameriški odvetnik, novinar, diplomat in politik. Bil je češko-slovaški veleposlanik v Združenih državah in na Japonskem. Wikipedia, spletni vir.

1729 Predstavljen.

1730 Avdicija.

1731 Pregled svetovne politike.

1732 Tako mine slava sveta.

1733 Razstava.

vih Varov. Potem sedel s krasno plavo Nemko, inteligentno pisateljico in njeno prijateljico Švicarko. Bilo je imenitno. Prvi večer je bil baš uspeh. Seznanil sem se tudi z bossom, ki se mi je zdel prav »reasonable«.[1734] Končno se 320 W 78 St. Bil prisoten tudi mož, ki se bavi advertisements,[1735] ki je dajal Kitty svete v pogle[du] tega podjetja.

29. marec

Počival v svoji sobi v Woodrowu. Intimen lunch pri Katici. Mnogo veselega razgovora. Zvečer pri Aci večerja. Prisoten Pernar. Prav dobro smo se spomin[j]ali. Gospa Jevremović, tudi designer priredila božanstvevno domačo večerjo. Potem še v Katičin klub, kjer pa ni bilo mnogo publike. Nesretnica[1736] je izgubila nekaj publike, katero je imela pri gospej Reynolds, in to radi tega, ker so tam bili res »člani« kluba, so prišli radi francoščine. Ko je pa ista publika videla baro, je pa dobila strah in pobegla.

30. marec

Mnogo opravkov v pričakovanju torkove avdijence. Žurno iskal Protića na telefonu radi Trsta. Sestanek šele v četrtek in danes je ponedelje[k.] Sijajen obed pri Admiralu. Popoldne sestanek pri Aci. Tri Mušketiri skupno složno in jaderno na potu za Staten Island. Slovenec, Srb, Hrvat. Srčno sprejeti od Dragoga, ki leči v bolnici države New-Yorku. Mogočne zgrad[b]e. Precej hladno in svež zrak, ki de dobro. Večerja po amerikansko. Potem sedeli v Dragoga sobi pri čaši dobrega vina. Dragi je kuhal turško kavo. Dragi si je stvoril sijajno pozicijo tu v tej ogromni bolnišnici, ki ima okoli 3,000 postelj. Ima lepo stanovanje, kaka sreča biti sin velikega naroda, odnosno biti zaposlen od takega naroda. Razgovor ugodan narodu slovinskome. Povdarjal sem, da je Mačku potreben politični pomočnik. Pernar je to povsem razumel. Povdarjal sem, da je absolutno potrebno, da bode Pernar v Washingtonu, kar je bilo vzeto na znanje s splošnim odobravanje. Der dritte im Bunde[1737] pa bode Dragi, ki se bo naselil kot lekar[1738] v Marylandu, morebiti naravnost v Baltimore. Moram vplivati na Mrs. Hoyland. Vse je bilo lepo dogovor[j]eno. Vrlo kasno[1739] prispeli v New-York. Tako dolgo sem živel v New-Yorku in nisem imel pojma, da je taka ogromna pristanična oprema. Mogočen je ferry boat.[1740] Vse v velikem stilu. Na potu tja smo videli posebno sijajno spomenik Svobode, ki drži bakljo v roki. Dar francoske republike. Mogočen simbol amerikanskega slobodarskega duha. Truden legel.

31. marec

Avdijence Shepardson, radi katere prišel v New-York. Najpre[j] sestanek pri Mac Haleu. Potem prišel predsednik v Mac Haleovov office. Takoj sem začel s svojo zadevo. Izrazil željo, da se mene izjednači tudi v pogledu in tretiranja s takozvanimi političnimi voditelji. Kuražno sem imenoval Kreka, Mačka in Gavrilovića. Nisem nikaka maverick, še manj pa morem biti taka Cinderella, kako so do sedaj z menoj postopali. Živim s celo dušo v preteklosti, katero sem pa tudi zgodovinsko prikazal v svojih knjigah, ker sem zgodovinar prve emigracije. Ob enem pa živim tudi v našem času in moje delo je vsestransko. SH[eperdson] me je vprašal, kako bi bilo delovanje političnega voditelja. Presenetljivo vprašanje postavljeno človeku, ki je prevzel prvo emigracijo. Odgovoril sem jaderno: biti predstavnik svojega naroda in izraziti politične zaht[e]ve njegove. Sheper[d]son je precej birokratski tip, pa izgleda jako lojalen in čestit. V celoti sem imel dober vtis. Mac Hale je bil prav zadovoljen s tokom konverzacije, prav posebno pa z mojim načinom prikazivanja[1741] stvari. Končno je rekel Sh[eperdson], da si mora stvar še premisliti. Torej non comitment.[1742] Več nisem mogel prvič reči. Popoldne sestanek Riba, Drnovšek najprej Airlines in potem v bližnji kafeteriji. Čudil sem se, kako je Riba v nebo povzdigoval kristijansko zborovanje. Ni napravilo dobrega vtisa na mene. Krščani so dobili od F. E. [Free Euro-

[1734] Razumen.

[1735] Oglaševanje.

[1736] Nesrečnica.

[1737] Tretji v ligi.

[1738] Zdravnik.

[1739] Zelo pozno.

[1740] Trajekt.

[1741] Prikazovanje.

[1742] Brez obveznosti.

pe] 5,000 $ za zborovanje. Liberalci pa ne dobijo nič. Razgovor o peti številki »Domovine«.

1. april

Dopoldne pri Katici, ki mi je pripovedovala, kake sv[e]te ji je dal prejšnji večer predsednik rumunskega kluba v pogledu njenega kluba. Vse bilo, tako se je izkazalo pozneje, neizvedljivo s college dijaki, ki zahtevajo »band«, da bi plesali. Ta večer je Katica še celo morala moliti. Potem moja pot iskajoč Talent Scouts radi Danice. K[atica] mi je navedla gledališče, ki je pa bilo zaprto. Potem pa v Madison Ave., kjer radio CBS. Vse velikansko. Sami mladi umetniki in umetnice na hodnikih. Slednjič našel Office Godfreya. Takoj sem slutil, da je to isto, kar sem itak imel v svojem programu.

Popoldne bom stopil pred mogočnega zastopnika Go[d]freya. Ko sem to ugotovil[,] pa na sestanek v italijanski restoran Alfredo, kjer me že čakala Katica sa neizmernlo ljubkim klobučičem. Sijaje[n] risotto alla Milanese. Potem ob treh sem sem že bil pri Walter Murphyu, ki mi je takoj obljubil, da dobi Danica audition. Torej velik uspeh. Srečen sem. Prej bila v kinu: Moulin rouge. Toulouse – Lautrec, njegovo življenje in propast. Pa pred propastjo sem moral oditi. Pa Katica je silno uživala. Stiskala mi je roko. Film velik užitek. Odločil se, da ostanem tudi še [v] četrtek v New-Yorku radi Trsta. Sestanek s Protićem prej nemogoč.

2. april

Zjutraj telefoniral v predmestje New-Yorka Hans Kohnu.[1743] Torej potrjeno. Izšla je njegova knjiga o panslavizmu. Vse posledica homatij »Free Europe«. Ako Dean ne bi bil tako nesramen, ne bi se obrnil Kohnu in ta ne bi prišel na misel, da napiše tako knjigo. Povrh pa to strašno zavlačevanje. Kako se bom izvil iz te situacije? Prepričan sem, da bom. Zjutraj pri Katici, ki ravno pila kavo: prava srčkana, polna mamica. Silno me je to prevzelo. Potem jo spremljal na njenih potih v tiskarno in drugam. Še vedno veruje v svoj klub. Kaka neverjetna dinamika in energija. Ta žena mi imponuje. Ona zasluži nekaj boljega. Brez denarja nekaj takega podvzeti, to je v Ameriki silno teško. Vse propade, kaj nima denarne podlage. Potem v Fleur de Lys, kjer skupen sentimentalen lunch s spomini na stare dni. Skoro teško je bila nama na srcu. Potem pa razstanek na križišču, kakor tolikokrat v prejšnjih letih. Potem najprej Holmesu, katerega moram psihološko prepirati [prepričati], da bom kljub Markhamiadi dobil nekaj za Palmerico. Silno prijazen. Kaj to pomeni? Potem v UN. Grandiozan pogled iz officea Protića na Hudson. Razgovor o Trstu. Popolnoma odobrava, da sem začel akcijo v Washingtonu. Prav je, da nadaljujem celo stvar. Rekel sem, da je moja metoda, nikdar ne predstavljati, da je prepozno. Treba doseči hearing. Nisem pa še prišel do zaključka, da po imenovanju novega glavnega sekretara Un, na katerega so pristali Sov[j]eti, bi bilo potrebno sprožiti vprašanje imenovanja guverner[j]a Trsta. Morebiti bi se našel guverner, primeren Washingtonu in Moskvi. Stalno mislim na Han[sa] Kelsena.

Končno prišel na vrsto Koštomaj. Bil iznenajen, ko je Protić takoj pristal, da se bo za njega zavzel. Tako dobro se mi je zdelo, da sem imel tudi tu uspeh. Kaki velikonočni pirhi bodo to za Koštomaja. Zopet sem napravil nekaj dobrega. Iz hotela telefoniral Mac Hale. Veliko iznenajenje. Mac Hale mi je telefoniral, da je že govoril s Shepardsonom in da je ta pristal na rešitev mojega vprašanja. V devetih mesecih. Hitel telefonirati Katici, pa ni bila dosegljiva. Potem naravnost smešno potovanje prijatelju Jeriču, ki me je povabil na večerjo. Nisem dobro razumel na telefonu, katera je zadnja postaja Astoria proge. Razumel sem Beekman, v resnici pa je Ditmar. Radi tega sem lutal. Telefoniral sem, pa telefon je bil pokvarjen. Sklenil sem, da se vrnem v city. Končno se je stvar razjasnila: telefon je bil ravno tedaj pokvarjen. Pot[r]pežljivo čakal v kafeteriji 75[.] ulice na čas, ko sem imel iti na Greyhound postajo. Skromna večerja mesto sijajne domače pri Jeriču. Prispel pred četrto uro zjutraj v Washington. Nekaj sem hodil po sobi, ali telefonsko povelje princese od Eboli, da slečem čevlje. Ne ravno preljubeznjivo. Pošta: nobeni računi, pač pa pismo iz Argentinije: Pepuša Novačan mi predlaga, da bi jo poročil, da bi mogla priti v US. Gromozenska naivnost. Leta in leta se nikdo za mene brigal, sedaj pa [v] 71[.] letu se poročiti

[1743] Hans Kohn (1891–1971), judovsko-ameriški filozof in zgodovinar. Kohn je pionir akademske študije nacionalizma. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

na Befehl.[1744] Ne, ne in ne. Ni bil ravno Novačanov[1745] rekord tako sijajen. Volitve 1935 ne bom nikdar pozabil. Pa z[a]radi tega ga je Nadica sovražila. In sedaj pa ženitev …

2. Moram pribiti eno stvar, da sem v svojem življenju prišel v dotiko samo z ženami, ki so mi dobro hotele. Niti z eno demon ženo, ki bi mi škodovala. Same dobre žene v mojem življenju. Pa tudi Ulrika od Lewetzova je dobra v svoji duši. Popoldne ob četrti uri prvič v knjižnici School for advanced internationa studies.[1746] Povabil me je Lajnberger. Biblioteka me je iznenadila. Res prav bogata in tako blizu mojemu stanovanju.

3. april

Prvi obisk pri Edith Brurrows. Stanovanje nadvse umetniško. Njena slika visi v salonu. Vidi se anturaza izredno kulturne žene. Iz New-Orelansa je. Prava južnjakinja. Razgovor dve uri in pol. Na koncu izjavila, da že dolgo ni toliko uživala v takem razgovoru. Izredna žena. Ponudila mi je, da bo našla denar za antikomunističen institut, kar je po njenem mnenju sijajna ideja, izvršljiva in potrebna. Oba sva karakterizirala Rybarževku kot nevarno društvo, to je zastrupljevanje. Pa prava komunistica zubringerica je konečno cilj komunizma. Strašno žalostno je, kako ljudje se grdo gredo klanjati komunistu za par »drinkov«[1747] in sendvičev. Presedli jim bodo nekega dne ovi[1748] danajski darovi. Edith kolosalno razume komunizem. Inteligentna, superiorna žena. Pa ni denarja, to sem takoj videl.

4. april

Zvečer večerja Zalar. Prav lepo so se namestili. Ona ni bila posebno srčna, Zalar pa me začel moriti z masoni, kako je škodljivo, da nimamo Slovenci masone v Ameriki. Ker je ona prej odšla, predpostavljam, da je ta stvar zrasla na njenem z[e]lniku. Ali je mislila v svoji naivnosti, da sem mason. Ostal sem do skrajnosti rezerviran. Ko me je stalno nazival liberalcem, moral sem odgovoriti, da sem »kmetijec«. Nič prav veselo razpoloženje.

/Ena stran manjka/

… zanimivega mi pripovedal o Argentiniji, kakor pa tudi o razmerju latinskih narodov napram USA. Sovraštvo in sovraštvo, pač izzvano popolnim pomanjkanjem politične psihologije od strani jenkijev.

10. april

Bil pri Croftu v indonezijski ambasadi. Izročil razne naše publikacije[,] ki pač ne bodo navduševale indonezijske junake. So pač fellow-traveleri, in to azijatski naivneži, ki ne poznajo komunizma. In vsa ta ogromna priordna bogastva so v opasnosti,[1749] da padejo v roke komunizmu. Za zjokati se. Indonezija je v največji nevarnosti. Bil v officeu Kerstena, kjer sem izročil Keyseru komunistično bibliografijo za 1951. Popoldne končno Miss Utley. Čisto po žurnalistično. Soproga ruskega komunizma, katerega so Sovjeti poslali v Sibirijo na prisilno delo. Ona je izrazita antikomunistinja. Močna ženska nekako nemške zunanjosti, vrlo živa in okretna, kar mi je silno dopadla. Pisala knjigo o Kitajskem. Takoj razumela veliki pomen mojega načrta: antikomunističen insititut.

Zvečer v kinu. Videl Salomo. Nova verzija. Čisto neprirodno,[1750] da je Herodov dvor tako sijajen. Vendar je bila Galileja siromašna deželica.

11. april

Telefonski razgovor s Kvapiševskim. Torej Lane na čelu velike izseljeniške organizacije s sedežem v Rimu. Jako srečen je. Nove perspektive se otvarajo. Samo za našo stvar je Lane za nekaj časa izgubljen.

12. april

Pri maši v bližnji protestantski cerkvi. Waldron Faulkner usher. Po božji službi me je Mrs. Snowden predstavil predsedniku Cosmos Cluba, ki me je tu našel v čisto drugem miljeju.

1744 Ukaz.

1745 Anton Novačan (1887–1951), slovenski pisatelj, politik, diplomat. *SBL.*

1746 Šola za napredne mednarodne študije.

1747 Pijač.

1748 Ti.

1749 Nevarnosti.

1750 Nenaravno.

13. april

Končno vendar sestanek z Wilcoxom, sekretarom senatorskega Foreign Relations Committeeja.[1751] začel seve celi svoj tržaški evangelij: 1915, Pariz, House of Commons. Harold Nicolson. Wilcox sicer ni takoj sprejel moje teze o potrebi hearinga v tržaškem vprašanju. Priporočal mi je, da bi se obrnil vsem senatorom – članom podobora za Evropo. Pokazal je mnogo sočuvstva za Jugoslovane v Trstu. Prav srečen sem, da sem stopil v dotiko z njim. Fulbright mi je pisal, da naj stopim v zvezo s Fincem Kalivari, kar sem že zdavnej napravil.

14. april

Slučajno nazval gospo Nado, ki me je takoj povabila na lunch – kranjske klobase. Tam bo neka interesantna dama. Kdo se »izcurio«?[1752] Slavna Jovanka, ki se je poročila s Škotom na dobrem položaju. Pozneje sem izvedel, da je v Pentagonu. Druga gošča pa je bila Knežević. Prav živ razgovor. Potem nas je peljala nova gospa Hunter, ki kolosalno dobro izgleda, v neki market, kjer sem iztaknil večernik s head-lines: Titovi ljudje se sestanejo v Tekiji z Malenkovićani. Commonweal je prinesel članek Radice, v katerem je vrgel ustaše in četnike v isti koš. Fin član panela v New-Yorku.

15. april

Dobri Dunham me povabil v klub na dinner. Moja prošnja glede priporočila za Dragega v vezi z njegovo postavitvijo v Marylandu. Dogovorila sva se, da napiše pismo osebi, ki jo je navedel Dragi. E pur si muore.[1753] Lu[n]ch v prav prijazni francoski restavraciji Pierre. Povabil me Linebarger. Mnogo razgovarjala, ali glavno ne: Pa njegova School bi me vendar mogla povabiti na kako predavanje v Summer Session. Pa prednost imajo Britanci.

22. april

Končno ulovil Kiermsa, oprodo Mac Carthya. Potožil sem se mu glede postopanja Free Europe. Rekel, da ta slavna institucija sploh ne odgovarja na senator[j]a in Kerstena dopise. Fino društvo. Odšel brez nečega konkretnega, odnosno samo to, da še vedno aktualni sprejem z mojim zanimivim »project«. (Antikomunistični institut.)

23. april

Bil pri Kerstenu. Živo zanimanje za institut. Pa tudi bil živo interesiran na mojem predlogu, da bi se iz kredita onih 100 mili[j]onov plačalo delo proti komunistični infiltraciji med našimi »minorities«. Pa to bi bilo ob enem delo za izvestne poslance v njihovem volilnem okraju. Še vedno ni čital mojo »Danube Valley Authority«. To gre počasno.

24. april

Zopet finančne skrbi v zvezi s Katico. Izmislil sem si ono posojilo, ki je »revolving«[1754] pri Liberty National Bank. Woodburn najprej »reluc«,[1755] ker so me ti osli v New-Yorku pustili štiri mesece brez rednih dohodkov. Kake težave so nastale vsled tega. In še celo z Woodburnom. Končno sem ga vendar pregovoril. Pa tudi pisma O'Connor so pomagala. Potem pa še Dimitrovu. V zelenem carstvu se nič ni izpremenil, vse je umrtvljeno[1756] po volji velikega paše Jackson, ki je Bog »cold war«[1757] na škodo mednarodnim kmetijcem. Dimitrov ne brani dovolj svojo tezo na Hillu. Tragedija v pravem smislu besede. In koliko hvaležnega dela bi bilo med Azijati. Moj Bog kaka propaganda …

25. april

Z velikimi težavami skozi spravil ono slavno posojilo 126 $. Dimitrov mi je pomagal, pa dolgo sem ga moral loviti. Slednjič izpeljano, pa nisem mislil, da bo še toliko težav. Smešno. Vse kriva seve ona »Svobodna«, ki je ruinirala moj kredit. In Kitty mora radi tega trpeti. Neverjetni junaki. Ti nas hočejo osvoboditi. Zvečer Spelling bee[1758] v auditiorium Notranjega oddelka. Pravzaprav bil razočaran. Vidi se, da ta dolga vrsta federalnih moških in ženskih uradnikov nima pojma o klasičnih jezikih. Radi tega te ogromne težave. Meni se iz-

1751 Odbor za zunanje zadeve.

1752 Iztekel.

1753 In vendar se premika.

1754 Vrtljivo.

1755 Nerad.

1756 Omrtvičeno.

1757 Hladne vojne.

1758 Črkovalna čebelica.

pit ni zdel težek. Dolga vrsta, ki se bori za onih sto dolarjev priznanja. Brezbarvna procesija malih činovnikov. Črnci najbolj ambicionirani, pa imajo tudi največji neuspeh. Odšel prej, ker sem želel telefonirati v New-York. Prav prijetne iluzije po razgovoru.

26. april

Pri Mačku. Izjavljuje, da je že čisto apatičen vsled angleške pijacade s Titom. Britanska monarhija se je globoko ponižala. In izza vsega tega stoji oni hohstapler Churchil, vedno sem ga smatral, da je »adventurer«[1759]. Naravno, da se najlažje sprauhal z drugim hohstaplerom jugoslovanske provenience, Titom. Skupno šla v cerkev. Na poti srečala gospo Maček, kakor tudi zakonski par Pernar. Hvala Bogu, da ima Pernarja v Washingtonu. Moja kombinacija Ačimović, Pernar, Vošnjak. Riba je kar prebledel, ko mu je prišla ta kombinacija v misel. Pa ona bo konstruktiva, ker bo med to trojico vez prijateljstva. Pri maši je Maček skoraj ležal »prostrated«[1760] in z rokami si je prekril oblak[,] kakor da je v najzamakn[e]jši molitvi. Ali je res Tolstojanec tako pobožen? Kake misli mu rojijo po glavi. Velika mistika. Spremljal ga skoro do doma.

Popoldne nepozabna cocktail partija pri Snowdenu. Isti večer Kiti in jaz sva isto mislila in se skušala napiti, pa ni šlo. Pijače poštene pa ni bilo pri dragemu Snowdenu. Sami viskiji, katere imam tako rad. Ali bife bil sijajen. Gospa nadvse ljubeznjiva. Še bolj pa ljubeznjiva pa njena sestra, ki bi bila čisto »pasable«,[1761] pa samo njena glava. Uradnica je v nekem centralnem nadleštvu. Spoznal se z mnogimi. Van Kirk me povabil v Pentagon na lunch. Spoznal se z egiptskim vojnim ataše[je] m, generalom Galebom. (Kako lepo jugoslovansko ime.) Moram se sestati z njim.

Prav prijeten večer. Dokaz, kako mnogo pijače, tudi če je proti mojemu slovanskemu okusu[,] izdržim. Drugi dan pa nikak maček, vse v redu. Če ne bi bilo Svobodne, živel bi tisoč let. Ako bi bil pameten, oženil bi se v to meščansko hišo z dobrimi tradicijami … Pa moj večni estetski čut, ki je bil vzrok, da nisem vzel one žlahtne zdravnice po Nadini smrti. Ona je to pričakovala. Pa samo njena glava, ali telo je bilo divno. Pač nesrečno estet.

27. april

Nervoza radi denarja. Končno sem na telefonu vendar prepričal Woodburna, da se odobri posojilo, ogromno. Rekel je all right, ali nije rekel one neumne besede okej. Smatral sem, da je stvar urejena, kakor je bilo v prejšnjih časih, posebno, ker je bilo vse v redu podpisano. In izdal sem čeke, da sem se mogel odpeljati. Mnogo opravkov. Lasi striženje, pa ne v Cosmosu. Potem v Dupont Building. Tam se predstavil v National Lecture Management, Co. Toliko let sem že v Ameriki, pa nisem prej tega izvohal. Fotić mi tega ni rekel. Moral sem izvedeti od Chautempsa. Šef, bivši novinar new-yorškega Heralda, me je poznal. Ko sem se vrnil domu, me je že nazval na telefonu. Že sem popolnoma skeptičen. Pa morebiti bo stvar uspela. Opoldne fashion-show Filipsa v Statleru, Embassy Room. Stvarno sijajno uspela. Lucie imela velik dan. Samo, da bi uspelo. To ji želim iz celega srca. Društvo je bilo jako dobro, zastopan ženski svet Hilla. Moral sem zgodaj na kolodvor. Pravočasno prispel v New-York. Pri Katici stvar ni funkcionirala. Neki bivši legionar iz Alžira in še sestra Šarlota ni razumela, da želim biti sam s Katico. Končno vendar sama. Bila je velika kriza. Imela je ponudbo ženitbe, pa se streznila. Pisala mi pismo, katerega nikdar sprejel[.] Mistično pismo. V svojem razburjenju napisala krivo adreso. Moja subsumpcija[1762] je pa bila, da je Krekova tajna služba pismo inhibirala. Ali so to fantazije Glušiča? Ali je to stvarnost?

28. april

Najprej sem imel posla radi Danice. Nisem našel dotič[n]e muzikalične agencije v Madison Ave. Razočaranje: Mac Hale ni v New-Yorku, nego odpotoval v Washington. Moram čakati v New-Yorku, Katica mi je dala sestanek v Kafeteriji ulice 42. Tam užasna publika. Čakanje je bilo silno neprijetno. Končno se pojavila in šla sva v Longchamps, kjer sijajni špargelni. Natakarica nas je gledala z velikimi očmi. Potem razstanek. Ona na delo, jaz

[1759] Pustolovec.

[1760] Ležal na tleh, obrnjen navzdol, v nekem spoštovanju.

[1761] Prav dobra.

[1762] Predplačilo.

pa v hotel. Zvečer pri Aci na večerji. Bil prisoten Radivojević. Aca pripoveduje, da je dal Berle ideju za osnovanje parlamenta narodov izza železne zavese. Jugoslovani bi pa bili observeri. Siromaki. Stvar je v resnem posmatranju. Pozneje prišel Dragi, kateremu izročil pismo Dunham. Zadovoljstvo. Dragi bil nezadovoljen z menoj, ker sem prevč emocionalen. Krek je miren in ima uspeh. Moj odgovor: Kreku je lahko biti hladen. Pa kaj se meni vse dela. Sicer ni res, da sem tako emocionalen. V Free Europe se že umem[1763] držati nazaj, še celo sijajno disimulirati. Dragi ni vedno pravičen napram meni.

29. april

V slovenski bar v Brooklyn. Tam me Koštomaj navdušeno sprejel. Takoj na mizo slovensko vino: Šipon in dobra salama. Počutil sem se tako po domače, kakor da bi bil v neki vaški gostilni na Štajerskem. Izgleda, da bo uspeh v UN. Sramota za Ameriko, da mora tak človek[,] kakoršen je Koštomaj[,] biti bar tender. Zredil se je ogromno. Zdi se[,] kakor da je v odgovarjajoči profesiji. Dobro razpoložen odjadral s steklenico Šipona v UN. Tam takoj sprejet od Protića. Izročil mu mojo tržaško spomenico. Priporočal poleg Koštomaja pa tudi Ribnikara, pa pod pogojem, da enemu ne sme škodovati druga kandidacija. Morebiti preveč tvegano. Pa Koštomaj pravzaprav že kakor sprejet. Kupil piško in z vinom einrukal 320 78 St. Lepo sprejet. Harmoničen večer. Katica je lokala slovensko vino, da je bilo veselje in bila silno dobro razpoložena. Paševa pač skupaj. Teško me je odpravila v hotel.

30. april

Ribnikarju prinesel v Air Port kvestionar UN, Technical Assistance Program.[1764] Zvedel je, da je v vprašanju samo služba izven Amerike, kar ga je precej ohladilo. Politična ambicija. Panel, radi katerega je tako grdo postopal z menoj, je čisto propadel. Mogel sem mu to reči ob samem početku. Opoldne prišel Jerič. V špansko restavracijo, kjer sijajni merluzzo v Salcia verde, čisto mediteranejsko s pravim slovanskim mediteranejcem Jeričem. Navdušenje za mene spomenico UN. Usodepolna pomota, da sem se najavil radi rokopisa Hoftneru in ne Holmesu. Imena tako slična. Hoftner je bil sklon mojemu predlogu. Zvečer Katica strašno huda radi neke besede na telefonu, kar je bilo samo konstatiranje nekega naravnega dogodka, ki je posebno v taki starosti razveseljiva pojava. Pa pomirilo jo je sijajno slovensko vino. Do polnoči ostal.

Četrtek. Končno razgovor Hoftner. Čudak, nisem se prijavil nesrečnemu Holmesu. Hoftner je izrazil samo željo, da mu razložim celo stvar v pismu. Zvečer silno harmoničen sestanek.

1. maj

Brezbarvni prvi maj. Komunistom zabranjen[1765] obhod. Koliko bi jih bilo …

Končno sestanek Mac Hale. Potrjuje, da so razgovori o predstavništvu. Nič ne ve, da spadam v kategorijo poslancev. Sramota, da po skoro dvoletni borbi mi je Evropa v okovih končno prisodila milostno 50 $ povišice. Sramota nad sramotami. S temi ljudmi »Hopfen und Malz verloren«.[1766] In ti hočejo Iztočno Evropo oslobajati. Brus. Prijetna večer[j]ica v starem miljeju. Krasno je Katica v svojem stanovanju priredila slike slavnih francoskih igralcev in igralk. Povrh pa še njena slika, slikana od Kozaka.

2. maj

Zjutraj odpotoval v Washington, kamor sem prispel popoldne. Naše[l] vse polno neprijatnosti. Banka je šele dan prej postavila onih bleženih 116 $ na račun moj, jaz sem pa že izdal čeke, misleči, da je denar že na mojem računu. Blažena Amerika, najbolj počasna dežela na svetu. Slednjič sem se scajal, ko sem vso pošto pregledal. Ni bila stvar tako strašna.

6. maj

Poseta O'Connoru v State-u. Dobro izpadlo[.] Rekel sem, da po sklepu Nesvobodne Evrope moram prositi, da se vrnemo začetnemu načrtu v pogledu SoD. Connor je to tako uvidel in si delal beležke. Ker putu[jeta] njegov mojster in on v Azijo,

[1763] Znam.

[1764] Program tehnične pomoči.

[1765] Prepovedan.

[1766] Hmelj in slad sta se izgubila.

bom mogel biti sprejet od Dullesa šele po njegovi vrnitvi. Torej sem stvar vendar izgural. Potom na Hill, kjer komemoracija vsem poslancem in senatorom, ki so umrli to leto. Vse na enkrat, Amerikanci so v velikih stvareh jako praktični. Slika Sabbatha je izpadla precej bledo. Malo za smejat. Nastopil poslaniški kvartet in Boltonica je te diletante s slabimi glasiči spremljala na glasivitu. To vse se dogajalo na »flooru«. Okoli predsedništva same rože. Poleg mene Kalina. Drugače pa gotovo ni bilo nobenega »krajana«. Sic transit[1767] Sabathova velika poslaniška slava. Sic transit gloria parlamentaria.[1768] Ostala so pa njegova dobra dela. Vse to, kar je napravil za slovansko emigracijo, vključivši tudi nekega Bogumila, pa ostane. Odšel sem žalosten iz kongresa. Popoldne po dolgih mesecih zopet pri Kreku. Uvideva, da ima v demokratih vendar zaveznike. Postopa pa čisto nezavezniško, da se milo izražam[.] Mislim, da je malo skesan. Izjavil vendar končno, da smatra za potrebno, da se končno po tolikih letih sestane SNO. Sprejeto, da se upliva na »Free Europe«, se pokliče Bevca na konzultiranje. Geled [Glede] Trsta pa ostaja »adamant«[1769] v svoji pasivnosti. Noče ničesar vedeti o kaki akciji. Terre a terre. Rekel sem mu, da se mi zdi SNO pravna fikcija.

7. maj

Lunch s Kvapiševskim pri Giovanni. Dobra lazanja. Izvedel mnoge zanimive stvari o LoC. Pravzaprav runa celo Library neki Croul, Dunajačan, fellow treveler.[1770] Sedaj vse razumem. Lunch bil jako poučen. Mora se ponoviti.

9. maj

Igor pri meni radi rokopisa. Bo prevzel register, bibliografijo, kronologijo. Navdušen je. Šlo bo. Cohnova knjiga mi ne more delati škode, samo koristila ni. Na vsak način stvar ni bila lojalna.

10. maj

Z Burnhamom imam strašno nesrečo. Vedno me to iritira – amerikanska razvada* da se mora na dan eventualnega sestanka še telefonirati. Ali je sestanek določen ali ne. Nisem telefoniral. Radi tega velika zamera. Isaak Don Levine[1771] odišel iz Washingtona. Pisal na deželo: noben odziv.

12. maj

O'Connor zopet ni prišel na lunch v Cosmos. Trst.

13. maj

Kalijarvi. Prišel s pismom Fulbrighta. Razgovor v pogledu hearinga. Ta Finec vedno negativen. Pač mož je daleč od slovanstva. Ni nam naklonjen. Pa dobro sem mu rekel svoje mišljenje. Popoldne pri Zablockem,[1772] slovanska duša. Potoval kot član odbora za zunanje posle okoli sveta. Zavidam. Moram se predstavi[ti] Fultonu, ki je predsednik pododbora za Evropo. Potem Carrigu, ki je predložil zakonski načrt glede 240,000. Simpatično glede na mojo agrarno stvar.

14. maj

Slavni 50. rojstni dan Svetopolka. Proslavila sama zvečer pri meni s precejšnjim številom čas sijajnega slovenskega Šipona. Napil sem manam enega najplemenitejših Čehov, njegovemu očetu Antoninu.

15. maj

Campbell prišel k meni. Razgovor radi honorarja Miss Palmer. Ti junaki Svobodne Evrope so tako nesramni, da nočejo izplačati bednih $ 250. Da bi človek skočil iz kože.

16. maj

Veselo jašenje z mladim Mačekom na novi zvezdi jahače akademije: Body. Kobila je silila naprej, pa lepo sem jo zadržal. HSS je pa ostala nazaj.

1767 Tako prehaja.

1768 Torej slava parlamenta.

1769 Nepopustljiv.

1770 Popotnik.

1771 Isaac Don Levine (1892–1981), ameriški novinar ruskega porekla in antikomunistični pisatelj. Ukvarjal se je z nekdanjima sovjetskima vohunoma Walter Krivitsky in Whittaker Chambers. Encyclopedia.com.

1772 Clement John Zablocki (1912–1983), v ZDA predstavnik močne poljske južne strani v Milwaukeeu, Wisconsin. Kot liberalni demokrat je zgradil svoj sloves v zunanji politiki z zavzetjem močnega anti-komunističnega stališča in podporo vojni v Vietnamu. Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

18. maj

V New-York Times izšel članek, kjer poleg drugih otrob pa še to, da je Trst bil vedno italijanski. Na to hitro napisal pismo, katero bom izročil drugi dan Restonu.

19. maj

Reston. Nenavadno uglajen Amerikanec velike inteligence. Izgleda, da je proti Titu. Političen razgovor »of the highest level«.[1773] Izročil mu moje pismo. Mislim, da sem [se] dobro odrezal. Zvečer bil Radin pri meni. Prav skladen razgovor. Jedina sva v pogledu brutalnih metod o podjarmeljenu Evrope.

22. maj

Campbella vprašal, kaj bo napravil. Obrnil se bo Fish-Armstrongu, da ta upliva na sina Ribiča.

23. maj

Sprejem pri Belajcu. Ostal brez večer[j]e, ker sem mislil, da bo bosanska večer[j]a. Nič ne de: želodec se odpočije. Pil avignjonsko vino Vin du Pape in se spominjal obiska Avinjona z Nado.

25. maj

Miloje je bil že prej pri meni. Strašna polemika proti celokupni emigraciji. Splošna »grdnja«. Pa on nima nič predbacivat drugim. Ravno tak je[,] kakoršni so vsi. Zopet list. Zadobil je za to že Maksimovića. Ravno pravega. Jaz bom pisal za Slovence, nekega Hrvata se bo že našlo. Plačal bo. Lepe auspicije. Seveda šimfalo se bo vse povprek. Samo še en korak naprej v splošnem kaozu. Seve je zabavljal proti Kreku, o katerem se prepričal v Evropi, da dela protijugoslovansko politiko. Seve to je bil mamec za mene. Takoj opazil. Stvar ni napravila na mene slab vtis. Sicer je po pravici nekdo omenil, da že pet let fantazira o listu. Zopet išče office. Nesolidno. Ima slab glas v Departmentu. Bil je aretiran kot »guverner« Narodne banke na Malti. Fina stvar. Pa Zdenka je postala direktorica. To je pa res »Success«.[1774] Danes njegov rojstni dan. Obljubil, da pride k meni. Seve niti oprostila. Čisto v njegovem stilu.

Popoldne pri Kreku. Misli, da napreduje stvar zasto[p]stva. Najprej je omenil tezo, da Slovenci bi imeli samo enega. To bi bilo njemu seve najprijetnejše. Potem sem mu odgovoril, da bo trojcia za en milion duš. Potrdil mi je, da drugi po vrsti bo nekdo iz naših vrst. Izjavil sem, da bi bil jako neprijetno presenečen in da bi to imelo nedoglednih posledic, ako mi ne bi dobili zastopstva. Pristal je na moj predlog. S tem sem to dosegel, kar sem nameraval. Ribnikar je napisal okrožnico, da se mora moja kandidatura najbolj energično podpreti od strani naše stranke. Nobenega odziva od Bevca.

26. maj

Zjutraj po naročilu Edward O'Connora bil že rano v Supreme Court[1775] Chambers, prejšnja zborovalnica senata. Prvi je bil na vrsti Bedell Smith.[1776] Pred menoj sedela njegova diplomatska telesna straža, dva korpulentna gospoda. Sekretar Watkinska je določil, da pridem na vrsto ob 2. uri. Hitel domu, da vse pripravim za svoj nastop. Watkins, star, siv, sitno izgleda. Nimam rad takih tipov. Koliko žen pa ima ta Mormon iz Ute? Pred menoj je govoril neki Trevor, ki že pred menoj zjutraj rovaril po Chamberu. Strašno leo je imel napisano svojo spomenico. Prevzel je predsedništvo Welker iz Idaho. Kromiri iz Idaho. Nikdar jih nisem imel rad. Najprej je zahteval, ali imam kopijo moje spomenice. Imel sem njo, pa slabo napisano od mene samoga. Oprostil sem se, da smo »exiles«. Čital sem isto spomenico, ki je že bila natiskana v poročilu (tisoč strani debelem) v Hearings Trumanove komisije. Ko sem omenil »family farms«,[1777] se je stari takoj začel »mrštiti«[.] Posnel sem iz njegovih besed: Da Amerikanci rabijo delavce. Če imajo DP svoje muhe, pa naj ostanejo v Evropi. Takoj moja opazka: V koncentracijskih kampih. Welker tudi z menoj ni bil zadovolje[n], ko sem razvijal svojo teorijo posojil na bazi Jones-Bankhead akta, katerega ni bilo potrebno samo razširiti na DP. Kana ne dela, kar se tiče posojil, razlike med državljani in DP. Seve Amerika … Slavni senator

[1773] Na najvišji ravni.

[1774] Uspeh.

[1775] Vrhovno sodišče.

[1776] Walter Bedell Smith (1895–1961), ameriški general, diplomat, veleposlanik, pisatelj in poslovnež. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

[1777] Družinske kmetije.

je prišel s to gromozensko tezo, da bi DP kmetovalci delali »competion«[1778] amerikanskim farmerom. Že danes so surplusi … Kolosalne teorije … Prav je imel Glušič, ki mi je rekel, ko je slišal o oni »peonaži«, da so že pripravljene kompanije, ki bodo prevzemale kmetijske delavce, kakor je to bilo v preteklosti. Celi hearing je za mene napravil skrajno deprimirajoči vtis. Do dna duše pretresen sem se vrnil s Hilla domu.

27. maj

Lucie ima rojstni dan. Velik buke[t] cvetljic, da so girls v »drug« store samo povpraševale, za koga je to, sama zavist. Velika stvar z »gownom« za Mrs. Bradley, ki ga bo nosila kot soproga delegata predsednika pri koronaciji v Londonu. Velika dama je prišla in napravljene so bile slike. Lucie ni sprejela vabilo na lunch.

28. maj

Lucie strašno razburjena, ko pod sliko v Washington post ni bilo omenjeno, da je slavni »designer« naš Filip. Pa potem vendar pomirjena, ko je v redi prinesel sliko njujorški Herald Tribune in washingtonski Herald Times. Tako je pri nas. Burje in zopet sol[n]ce.

29. maj

Garden Party v vrtu australijske ambasade, v korist Salvation army.[1779] Od začetka smo ved[e] li, da pijače ne bo. Same ženske. Velika smotra toalet. Mnogo privlačnih obrazov. Vse pod generalnim vodstvom gospe Mulen, pokroviteljice naše Matilde. Poslednja, kako[r] tudi balkanska carica, Miss Srpkinja iz Indiane, dr. Cerna kot hostesses. V divnih prostorih ambasade sem moral navrtati simpatičnega Wienersa, kar je popolno uspelo. Der Zweck der Uebung.[1780] Prej odšel iz izvestnih razlogov, ker ni bilo nobenega služabništva, ki bi pokazalo, kje je »washroom«.[1781] Zunaj trčil na Werlich, ki s[e]ve ni smatrala za potrebno, da me povabi v svoj avto, v katerem je odjurila.[1782] Videla je, da proletersko čakam na bus. Ali so te ženske ordinarno neoljudne. Častil sem jo v Cosmos Clubu in potem pa nič.

1. junij

Osudsky pri meni v Studiu. Osu[d]skemu tolmačil, da bode jesen zborovanje interparlamentarne unije v Washingtonu. Popolnoma se strinja,da je potreben nastop parlamentarcev emigracij. Čudovito negativn[o] je držanje Evrope v pogledu osvoboditve vztočne Evrope. Posebno Francija nastopa v popolnem izdajstvu svojih tradicij. Jedina sreča je, da imamo Ameriko. Kaj bi pa bilo, ako bi ta Amerika nekega dne izginila. To bi bila največja nesreča za celi svet. Kak[o]rkoli je ona, naša je ona.

2. junij

Vse zastonj[,] Fultona ne morem najti. Posebna nesreča. Ta dan obiskal generala Galeba, egiptskega vojnega ateše[j]a. Silno simpatičen mož v polni svoji moški sili. Prikazal mi je situacijo v Egiptu. Vidi se, da popolnoma razume, kako važna je napredna agrarna politika. Izgleda, da ima novi režim svojo podlago v narodu.

6. junij

Obiskal Radina. Razgovor o potrebi tožbe proti »Novemu listu«. Priporočal advokata v New-Yorku. Libel je na vsak način pro se. Popoldne fashion show v parku brazilijanske ambasade. Vstop v ambasado so stražarili sluge, cerberusi. Ni bilo tako ko[t] v avstralijski ambasadi, kjer sem mogel imeti v drawing roomu z Vieznerom prav intimen razgovor. Nikoga[r] od ambasade ni bilo blizu. Silno mnogo publike, ki ni pripadala društvu. Izgledalo je, da so same učiteljice. Benefit, ne vem za koga. Ogromno oseb na listi. Kar pa ne moti, da je bila stvar silno dolgočasna. Taka podjetja so pač pri nas čisto drugačna. Nobne pijače, ništa poštenega za jesti. Jedino[,] kar je bilo lepo[,] so bili gowni našega Filipa, ki so jih nosila lepa mlada bitja. Pravzaprav je bila cela stvar velika mess.[1783] Lucie debeljkuje v nevarnem razmerju. Kam bo pa to dovedlo? Zvečer se odpeljal v New-York in prispel pred polnočjo. Prirodno zopet Woodrow.

1778 Konkurenco.

1779 Rešilna vojska.

1780 Namen vaje.

1781 Kopalnica.

1782 Odhitela.

1783 Zmešnjava.

7. junij

Nedelja, mirna v hotelu. Najprej telefon Jeriču in dogovorjen sestanek radi obleke. Hitel h Katici, kjer radostno sprejet. Mnogostranski razgovor. Ob eni v Cannon street. Ogromni magazin oblek. Tam tudi gospa Jerič in mladi Englež. Našel lično sukno plave boje, kakor da je napravljena za me. Ko sem bil kot študent »aboniran« pri Striberniju na Dunaju, ki je bil eden prvih žnidarjev Dunaja, pač nisem mislil, da bom nosil v USA »von Kavalieren abgelegte Herrenkleider« (pa kaki). Seve »sila kola lomi«, ko je vse to tako nepotrebno. Če bi samo z menoj postopali[,] kakor postopajo s tolikimi drugimi, ki so globoko izpod menoj. Potem v napoletansko restavracijo Savoja. Z nami mladi Komižanin. Sijajna italijanska kuhinja. Gospa Jerič me povabila, da naj stanujem pri njih, ko bo sinko odletel v Anglijo.

Zbir starih Italijank pri eni mizi. Primitivke imitirajo Amerikanke same. Dobro razpoloženje. Potem moja šetnja po kitajskem mestu. Marelo izgubil nekje v subwayu. Izvrstna ideja: šel v sovjetski kino Stanley nasproti Times zgradi. To je pa bila revelacija. Film »Sadko« do krajnosti umetniški. Stari Novgorod. Razlika med ameriškim in sovjetskim ko[t] dan in noč. Skoro sentimentalen in patriotičen do največjih skrajnosti. Izraba ruskega patriotizma na fantastičen način. Komunistična tendenca je prikrita na perverzno-zahrbtni način. Pa kljub temu sem užival v krasnem ruskem jeziku. Bila je to res revelacija. Potem Lazaru Radivojeviću, ki sedaj vodi panel. Silno simpatičen mi je, pa vendar me je osupnila njegova opazka, kaj se Maček vmešava v makedonske zadeve. Bodimo vendar zadovoljni, da ni hrvatski »islolationist«.

8. junij

Simo telefoniranje. Zastonj iskal advokata Radina Arnusha. Introuvable. Hajd v Talent Scouts, kjer je Danica dobila audition za 18. junija.

Slavodobiten prišel v Lare, kjer čakal Katico, ki priromala vsa sijoča v washingtonski opravi. Pila kalifornijsko vino. Živa konverzacija, da nas je posmatral waiter[1784] z velikim interesom. Potem skozi park v smeri Woodrowa. Sigurno sem jo vodil preko skoro črnega bloka bazalta. Vsa vroča, nagnjena na mene. Pravočasno prispel pri Mac Halen. Najprej zadeva rokopisa. Mac Hale je čisto na moji starni. Dela se na vprašanju parlamenta, ki bo menda stvorjen v oktobru. Rekel sem, da bi smatral, da bi bila velika nepravičnost, ako jaz tam ne bi bil poleg Kreka. Tokom razgovora je vstopil Yarrow, ki je bil silno ljubeznjiv napram meni in prva beseda je bila: »The Secretary of State has a high opinion about you.«[1785] Da, seveda sedaj je pa druga pepirivka. Ni [se] spomnil, da je imel z menoj opraviti ob času senatorskih volitev.

Zadovoljen odšel zvečer k Aci, kjer večerja. Dragi prisoten. Sem v takem razpoloženju[,] kakoršen sem bil svoječasno, ko je Nada pripovedala, kako je njena mati »pravila izpite«, katero učinim[1786] drage volje. Saj je naš največji interes, da pride Dragi v našo bližino. Jevrmovići me spremljali v hotel.

9. junij

Zjutraj telefoniral Aca, da »Novi lis[t]« ima denar. Izvedel je to od osebe, koja je bila na zadnjem občnem zboru. Opoldne pri Holmesu, ki je bil čisto drug glede MS. Zopet uspeh. Potem zadeva, ozar. Nič mogel napraviti, ker vse na počitnicah. Katica priredila intimno večerjo. Iako brez joba, ona je ljubka i[n] korajžna. Moji obiski, ki so potrebni, so vedno zaslajeni.

10. junij

Končno Arnusha vedno dobil na telefon. Lady Dining Room Harward Cluba. Niti appointmenta ni hotel določiti. Izgleda, da mu ni simpatičen antikomunističen proces. Takoj sem imel vtis, s tem pa ne bo nič. Takoj javil Vanji, da pridem. Mamut pisarna Coudert. Vanja se ni mogel dovolj začuditi, da tako mlado izgledam. On sam se je pa staral. Bil je zaposlen in sva morala stvar odložiti za prihodnji dan.

11. junij

Zopet sestanek z Vanjo, ki je izjavil, da njegova pisarna ne more prevzeti parnice, ker se ona bavi samo s komercijalnimi tožbami. (?) Priporočal je svojega mladega prijatelja odvetnika in docen-

[1784] Natakar.

[1785] Državni sekretar ima visoko mnenje o vas.

[1786] Naredim.

ta Kolumbije Kunstlera. Takoj tja in [z] njim vse uredil. Zvečer večerja pri Schiavu. Moji gostitelji Dalmatinci z Jeričem na čelu. Čisto kakor, da smo v Trstu, samo vino je bilo kalifornijsko. Ogromna večerja, katero sem označil kakor mediteranejsko, ne italijansko.

12. junij

Jutro z lahkim lunchom pri Katici. Žalost radi sestanka. Kedaj bodemo uredili najine stvari? Kako me vendar šiba usoda. Drugi izpod mene so se že tako lepo udomačili. Samo pri meni večni udarci. Kedaj se bo mene Bog usmilil? Povabljen v španski restoran v bližini Woodrowa, kjer sta me čakala Jerič in Mladineo, ki me je presenetil, da hoče nekak članek poslati v »Novi list«. I[n] Jerič ga je opozoril, da to ne gre. J[erič] ga je hvalil nekaj preveč. Odpeljal se popoldne v Washington. Tam me čakalo pismo Oechsera, tajnika Cosmos Cluba, da se meni »savetuje« ne uživati več »facilities«[1787] kluba. Kaka je to neprijetnost. Takoj se odkrila stvar: Blaženi Yakobson ni odposlal pisma.

13. junij

Bojim se telefonirati Wiesneru. Seve polom. Ne more izplačati one male svote, ker se mu ni izplačal denar v New-Yorku. Pa vendar je z gotovostjo trdil, da bo za mesec dni denar. V velikih skrbeh radi Katice i[n] radi mene, ker sem s potovanjem izčrpal svojo gotovino. Slabo razpoložen. V takem razpoložen[ju] v kino, kjer se daje »The Deadly Sins«.[1788] Sijajni glumci. Ne morem do Danice, da bi javil, da bo audition. Preselili se. Popoldne irska ambasada. To je pa bilo drugače ko[t] v Braziliji. Resnična vrtna zabava, seve zopet brez pametne pijače. Tja se peljal v Lucie »Staatskarosse« s princem kot driverom in vsemi zakladi, ki se bodo pokazali na show, ki je sijajno izpadla. Upoznal se najprej z gospo Pffefer, soprogo bivšega senator[j] a Floride. Potem pa s samo ambasadorko – kaka sinfajnerica je to morala biti. Pravila mi je, da jih je poročil rimski Walsh: Villa Lanza. Naenkrat je bilo vse čisto drugače. Obljubila mi je, da bom povabljen. Če se ne bo premislila. Čisto na deželi smo; kakor da je to kmetsko posestvo. Bivši real estate mož, ki je s svojim bogastvom hišo uredil. Dobro sem se počutil v tej podeželski atmosferi. Neka stara gospa mi je pristopila in se predstavila, da je od nekod na Irskem, misleča, da sem ambasador Irske. Pojasnil sem pomoto, rekoč, da sem se v svojem življenju mnogo bavil s temi ambasadorskimi posli. Uspešen dan.

14. junij

Popoldne pri Miss Palmer. Obljubila mi je, da bo rokopis gotov do 1. novembra. Kako, da Amerikanci in Amerikanke ne želijo razpodelo dela na dneve. Izračunal sem, do kedaj more biti gotov rokopis. Prav nič niso sistematični. Prav milo je bilo pri tej »usidjelicah«.[1789]

15. junij

Smrtonosni grehi. Teškoče z Danico. Nima glasovira. Nobenega glasu ni bilo od nje. Lepa stvar. Vse sem uredil z Godfreyom in naenkrat ni izvežbana. Je pač emigrantska mizerija, da si niti klavirja ne more izposoditi. Moral sem pisati Talent Scouts, da se audition ima odložiti.

17. junij

Lanea lovim skoro brezuspešno. Veliki dogodki v Plznu: revolta proti komunizmu. Čehi so začeli razračunavanje. Nemci pa nadaljujejo s še večjo vehemenco. Popoldne pri Zenkelu. Prinesel mu tržaško spomenico. Velikanska nervoza. Zenkel se pritožuje, da manjka amerikanska akcija.

18. junij

Kedaj se bom naučil, da se mora v Ameriki še celo pred določeno poseto pa še telefonirati. Tega nisem delal in Edith je bila presenečena, ko sem došel. Kljub vsemu temu nepozaben večer. Ta žena ima čuden čar.

19. junij

Igora so reducirali. Nujna intervencija Marise. Zvečer kineska večerja Linebargera. Italijanski Heine z rodbino, Belajac, gospa Matilda in neki pr[o]fesori. Nisem vedel, da ima kitajska kuhinja tako sijajnih jedil. Prav dobro izpadlo, četudi brez

[1787] Ugodnosti.

[1788] Smrtonosni grehi.

[1789] Sedimenti.

pijače, ako imenujemo kitajski čaj nepijačo. Potem na domu Linebargera. Seve za mene ni kruha pri Šoli. Vidim, da slavni Heine, prijatelj Italijanov, ni prav nič zavzet za nas uboge Jugoslovane.

23. junij

Pojavil se Aladar Barsić iz Sušaka, katerega naj rešim deportacije. Mlad, zdrav, simpatičen engener, torej v gotovem smislu Pomorec.

V svojem navdušenju me je gostil v Maxime in kupil več steklenic slovenskega vina. Larimer dela najbolje posle, prodajoč vina mojim prijateljem.

24. junij

Slikar Zeruga pri meni. Navdušenje še za slovenska vina, pa ko je videl, da je istarska marka[,] je postal malo sumljiv. Potem pa prišel Glušič.

25. junij

Porazno z Laneom. Najprej, ko sem se po dolgem času oglasil, me je začel na telefonu najprej izpraševati, o čem hočem govoriti z njim. Pa to je vendar skrajni »faux pax«.[1790] Bivšega kolega tako tretirati. Bojda se je povsem depolitiziral. Omenjal je na telefonu »Trst«. Sam pes taco moli. Bil sem do krajnosti razočaran. In po vseh teh uslugah, katere sem mu napravil. Končno vendar – in to je bila zasluga Kvapiševskega – sprejem. Opravičeval se, da je še vedno bolan, pokazal roko, od protina nabreklo. Na čelu washingtonskega urada pa bo prejšnji ambasador Poljske, pod katerim je služil Kvapiševski. Odla[k]nulo mi.[1791] Zadeva Podobnik. Nič ni hotel napraviti. Ko sem mu rekel, da je Slovenec dosti bolj zanesljiv ko pa Italijan, mi je odgovoril, da mu hočem dati sv[e]te, kako naj »runa«[1792] svoj urad. Četudi mi je gospa dala »lift« v taksiju do »Cosmosa«, je bilo slovo ne preveč navdušeno.

26. junij

Končno vendar napredek. O'Connor je izročil mojo stvar glede instituta dr. Marshallu, ki je v Planning Departmentu. Dvakrat v State Departmentu, dopoldne in popoldne. Zanikernost: Marshall ni imel niti moje spomenice. M[arshall] je tako svetoval, da bi Fund for the Republic[1793] vzel stvar v roke. Zopet sem korajžen. Popoldne šel Retnaglu, ki nadomešča Marcya. Bil ljubeznjiv do krajnosti.

27. junij

Določen sestanek z Milojem, pa ga ni bilo od nobene strani. Popolnoma nezanesljiv kerlc. (churl). S tem možakarjem ni nič. Škoda za Zdenko. Zvečer pri Milošu, ki je postal zemljoradnik, prideluje paradajz in papriko. Nova moja naloga, da iščem klavir za Danico. Ubogi …

30. junij

Marshall na dopustu. Zopet zastoj.

1. julij

New-Yorčani privandrali v avtomobilu Omciskusa, ki je pasenog Aldara. Bil pri šefu celokupne emigrantske službe Mac Keyu, ki me je sijajno sprejel. Dal mi je na razpolago svoj avto. To mi se še ni zgodilo. Kaj se je pa zgodilo? Izgleda, da bo O'Connor coordinator onih 240,000. Zvečer večerja v Cosmos Clubu. Hoylandica, povabljena, me je pustila na cedilu. Sit sem že te žene. Kakšen strah pa ima? Pri večerji Dragi, Lucie in Filip. Inteligentna Lucie sama predložila, da se bo obrnila sekreta[j]ru guvernera Marylanda, Caru. Torej stvar Dragega in njegovega izpita rešena tudi brez Hoylandice. Na večerji pripovedoval, kako je Nadina mati »delala« izpite na zagrebški univerzi.

2. julij

Lucie telefonirala v Annapolis radi sprejema pri guverner[j]u. Ali stvar ni klapovala.[1794] Radi tega Dragi in jaz odločila, da se peljemo v Annapolis. Jerič mi je pisal precej hladno pismo, ker sem mu priporočal, da naj ne v Nadinem žargonu »grdi i psuje« Amerikance. Velika zamera.

3. julij

Krasna vožnja v Annapolis, ki je kakor kak[or] začarano mesto: pravi osemnajsti vek. Takoj našla state house, ki je po bostonskem najstarejše v US.

1790 Netaktično dejanje.

1791 Oddahnil sem si.

1792 Vodi.

1793 Republiški sklad.

1794 Ujemala.

Vse častitljivo, sama zgodovina. Za vse to Dragi ni imel smisla. Ko smo videli, kako je tu vse prazno in brez razne napasti – volilcev in tako dalje, sem rekel Dragemu, da ni [bi] tako moralo biti tudi pri nas [v] Jugoslaviji. Posebna prestolnica, Beograd pa gospodarski center. Sporazumen. Sekretar naju takoj sprejel. Obljubil, da se bo obrnil predsedniku zdravniške komisije. Torej stvar urejena. Zunaj state house pa nas čakali naši srbijanski argonauti. Diven pogled na morje in pomorsko akademijo. V Baltimoreu dolgo iskali slavno »Marijo«. Našli jo z rožo v laseh, kakor prava »madame«. Rižot a la Milanese prav nič a la Milanese. Pa vino. Račun pa katastrofa. Steklenica Oriveto 4,50 $. Svaril sem, da se ne naroči druga buteljka. Marija, ne boš nas Ti prefrigana Napuljčanka več videla. Na kolodvoru dolgo čakal, pa pravočasno prispel v Washington. Sprejet od predsednika Board of Immgratio Appeal[1795] Finucaenu. Dobro izgleda.

6. julij

Vidi se, da me Fulton, predsednik odbora za Evropo, noče sprejeti. Da bi me sprejel njegov pisarčič. Kako poniženje. [1796]Ako bi imel den[a]r, potoval bi v Pitsburg in tam nahujskal naše ljude. Pa bi videli pipirevku.

7. julij

Boršiča zadeva. Zjutraj bil pri meni njegov advokat. Vse preveč formalistično. Boršič je dezerter in escapee. Držal sem kot »friend of the court«[1797] jako uspeli govor. Prezentiral sem predsedniku ožolteli[1798] časniški izrezek z natpisom »Condemned to death seeks Slav liberty«.[1799] Mislim 1918 Minneapolis časnik. Kolosalen vtis. Sijajen moj govor, New-Yorški advokat se meni prisrčno zahvalil. Mož bo ostal v Ameriki.

8. julij

Miss Reed je šef urada za mednarodne stike v Departmentu socialne politike in urednica »World Affairs«. Intelektualka prvega reda, ki je takoj razumela vrednost moje »Danube Valley Authority«. To bo uspelo končno posle tolike borbe. Samo ni honorarja.

9. julij

Razgovor z Marshalom glede pisma. Polagano porajanje.

10. julij

Senzacionalni pad Berije. Vera v monolitični sistem Sovjetov je podminirana. Na vsak način veliki dogodki, ki bodo dovedli do onega, kar smo že zdavnej pričakoval[i]: sovjetski bonapartizem.

11. julij

Desperatno in ob enem nepravično pismo Katice. Dunham mi izjavil v Cosmosu, da je rokopis sprejet. Aleluja. V Ameriki samo osebne veze kaj pomenijo. Zvečer pri Glušiču na prijetni zakuski. Prevelike čaše za žlahtno vino. Preveč pila in mnogo prijetnega razgovora.

12. julij

Malo mačka. Slabo razpoložen. Katici odgovoril v jako resnobnem pismu. Brez razpoloženja za delo. Hvala Bogu, da je blizu Philips Gallery. Tam komorni koncert. Mnogo Bacha. Študiral prisotne. Vznemirja me Maček. Kadarkoli gleda s totalitarnim pogledom na svoje adjutante, vse je izgubljeno. Študiral sem ta pogled.

15. julij

Končno sestanek Pernar. Prišel k meni. S steklenico slovenskega vina v Cosmos, kjub protestu Pernar, ki bi hotel, da bi ostal nekje na ulici. Slednjič sva sedela v oni dvoranici, kjer [je] slika Bele hiše. Torej vprašanje mladega Torbara za »Voice of America«. Mesto Torbarja prihaja v poštev Šuljak. Dal Pernaru točne instrukcije, kaj je potrebno napraviti. Pernar soglasen, pa nič se ni zgodilo. Pogled bossa na adjutanta. Pernar izjavil, da nas skrajno vznemirjajo kolobocije Krnjevića v pogledu Bosne. Glede Bosne se moramo vrniti ali na sporazum ali pa sprejeti današnje stanje. Izgleda, da Pernar sporazumen. Zvečer doma telefoniral Dragi, kateremu sem javil razgovor s Pernarjem.

[1795] Upravni odbor za priseljevanje.

[1796] Ponižanje.

[1797] Prijatelj sodišča.

[1798] Porumeneli.

[1799] Obsojen na smrt išče slovansko svobodo.

17. julij

Zopet pri Marshallu. Končno sporazum, da bo napisal pismo O'Connor. Težek porod. Potem v jugoslovanski oddelek, kjer mesto Mracya Retnagel, ki mora biti nemškega pokolenja. Strašno devoten.

18. julij

Ker ček Aladar ni prispel, potov[a]nje v New-York padlo v vodo.

20. julij

Ciechanowski me razočaral. Popolnoma sem mu neznan. Delam na World blue Print, delitev sveta.

21. julij

Zopet v Office of the Secretary.[1800] Diskretna dama mi prinesla pismo O'Connora. Potem Kirkpatrick, ki se je končno vendar vrnil iz Evrope. Simpatično sprejet. Stara moja želja. Dal sem na razmišljanje teden dni. Potem radi polkovnika Djordjevića Warrenu, ki me je milostno sprejel in mi rekel, komu naj se obrnem. Istotako rešil vprašanje Jeričevih ribarjev. Strašna vročina. Posebno moja soba kakor nekje v tropskih krajih. Ljudje umirajo od vročine. Jaz pa ne bom. Čeka še vedno ni. Kosmos mi je zatočišče. Spoznal sem [se] z mornarskim časnikom Du Val, ki je napisal knjigo o Panama kanalu. Upozoril me je na knjigo William Halea: Chemivision. Knjiga, ki me navdušuje, iako je napisana jako nerodno. Tu je res vizija. Lucie je povabila Katico, da bo tu ob času njene in Filipa odsotnosti v avgustu.

22. julij

Library of Congress spava spanje pravičnega. Bog ve, kedaj pride novi Librarian. Amerikanci imajo časa.

24. julij

Nikdar nisem več povabljen od Marte, samo na sestanek po večerji. Tako tudi sedaj. Prisoten mladi Šumenković, silno prefinjen. Poročen z neko sorodnico Bonneta, nemško Švajcarko. Precej dolgočasno.

[1800] Urad sekretarja.

25. julij

Končno money order[1801] prispela. Potovanje mogoče. Takoj popoldne odpotoval.

26. julij

New-York. Celi dan posvetil Katici. Ugoden lunch in popoldne. Večer pa dolgočasen, ker starejša dama silno povzroča zaspanost. Kljub vsemu velik užitek.

27. julij

Torej najprej Roper, marketing consultant.[1802] Znano nervozno telefoniranje. Čudo nad čudeži. Še celo pismo O'Connora ni zaleglo. Marketing consultant je tako preobložen s posli, da nima časa, da bi sprejel pismo ednega najvišjih funkcionarjev State Departmenta. Imel bi časa prihodnji teden, bil je ponedeljek. Izjavil sem, da nimam možnosti čakati celi teden. In Roper je bil v času vojske podnačelnik famoznega OSS.[1803] Fina borba proti komunizmu. Čestitamo sovjetom. Druga neprijetna vest. Dragi propadel na izpitu v Baltimore. Zopet smo vrženi nazaj za pol leta. Kakor, da se je vse zarotilo proti nam. In ti inteligentni Amerikanci.

Popoldne pri Kuns[t]leru. Odgovor na tožbo je smešen. Razprava bo že za nekaj tednov. Kunstler bo tudi tožil Drew Pearson.[1804] Korajžen sem. Ako količkaj stvar dobro izpade, sem na konju. Obdelala sva tudi zadevo adopcije. Zvečer slavna večerja pri Ribnikarju. Nobena razjasnitev.

28. julij

Dobra ideja: našel sem Datus Smytha. V baročno dekorativno osemljenem koncu XIX[.] stoletja hotelu Prince George razgovor z ravnateljem Prin-

[1801] Denarno naročilo.

[1802] Tržni svetovalec.

[1803] Urad za strateške storitve (OSS) je med drugo svetovno vojno služil kot vojna obveščevalna agencija Združenih držav in je predhodnik centralne obveščevalne agencije (CIA). Wikipedia, spletni vir.

[1804] Andrew Russell Pearson (1897–1969), eden od najbolj znanih ameriških kolumnistov svojega časa, v časopisni rubriki "Washington Merry-Go-Round", v kateri je kritiziral različne javne osebe. Imel je tudi program na NBC Radio z naslovom *Drew Pearson Komentarji*. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

ceton University Press. Slej ko prej navdušen za mojo knjigo. Razložil mu težave s »Free Europe«. Obečal[1805] mi, da bo Princeton pisal Thysson. Vse je pridobljeno. Neizmerno simpatičen mož. Velike vročine. Dober francoski obed pri Fleur de Lys. S cvetlicami zvečer Katici. Pa moral na večerjo Aci. Sijajni piroški, vse prvorazredno. Po večerji prišel Omcikus. Dragi se je že potolažil.

Popoldne je prišel k meni Perme, mornariški častnik, ki je odvedel podmornico iz Boke kotorske. Intervencija, ker se mu grozi z deportacijo. Mož izgleda dosti razumen.

29. julij

Ker Mc Hale na odmoru, razgovor z Lieghom. Popolna izprememba klime. Ali je to vzrok, da je drugi predsednik, ki ni kovertit. Izgleda, da so klerikalci doživeli poraz. Nisem se mogel dovolj čuditi, koliko kritike Krek, ki je najbrž padel s svojega piedestala. Nekaj je pa tudi pripo[moglo,] da se ruši mala Evropa Vatikana s padom Di Gasperija.[1806] Prijetno sem iznenajen. Potem prišel Thysson, ki se začudil, da je bilo odbito izplačevanje za rokopis. Vprašanje, kdo je bil na dotični seji. Leigh je zanikal, da on ni bil. Domenil[i] smo se, da bo Princeton pisal »Free Europe«. Zopet prav dober vtis. Stavil sem v prvi red svojo ustavno prošlost,[1807] ki je sedaj ravno v tem trenutku od velike važnosti, ker se pripravlja delovanje ekspertov, ki bodo pripravljali gradivo za »parlament«. Prišel sem ravno v pravem času. Prej sem bil pri Kuharju, ki je silno navijal na »liberalno« unijo. Takoj sem razumel, kam pes taco moli. Seve to bi bilo klerikalcem prijetno, da bi se ujeli v liberalne zanjke in bili nesposobni za veliko kmetijsko akcijo. Sploh se mi mož ni dopadel. Pa vendar me je oddal vse mehaniko bodočega »parlamenta«.

Opoldne prišla Jerič in kapetan Vučetić v Woodrow in šli smo v španski restoran, kjer sijajni »merluzzo con salsa verde«. Potem moral na početek Brodwaya v Cunard Line, kjer takoj dobil tiskanico za Podobnikov affidavit. Večerja pri Katici. Malo se hudovala, ker nisem imel po španski ribi mnogo teka. Nisem se spomnil, da bi se razstala v disharmoniji. O ponoči v Grey Houndu odpotoval, celo noč spal in se svež prebudil zjutraj – v Washingtonu, na svoje največ[j]e presenečenje.

30. julij

Hitel sem v Washingtonu ne samo radi pomanjkanja fondov, ampak tudi, da še ujamem Casea, novopečenega direktorja Fund for the Republic, ki je ob enem tudi kongresmen. Zopet uobičajeno poniževalno telefonsko lovljenje, žalitve ignora[n]tnih uradnic, sploh vse tako nedemokratsko, da ne more biti bolj. Celi dan zastonj vsa »jurnjava«.[1808] In rekel sem, da imam pismo Special Assistanta[1809] samega Secretary of State.[1810] Pa to je strašna stvar.

31. julij

Zopetno iskanje brez vsakega uspeha. To je kakor kaka zarota. Zablockij ni hotel dati bil za Permea, češ, da živi v New-Yorku. Pa zvečer mi je ta junak telefoniral, da mu je nekdo drugi preskrbel bil. Fina stvar. Pa sem upregel Zablockega in pozneje uspešno Feighana. Lepo me je ta Ljubljančan za nos vodil. Ne bom mu stvar tako hitro pozabil.

4. avgust

Mis Palmer na lunchu v Cosmosu. Prinesla mi je dokaj rokopisa. Stvar jadra jaderno naprej.

6. avgust

Naslov g. Dowson, ki vodi office za escapees, dvakrat izgubil. Kako[r], da je stvar prokleta. Zastonj iskal tretjo ulico izpod Kapitola, kakor mi je uradnica g. Warrena tol[m]ačila na telefonu. Ček prispel. Popoldne ležanje. Doma v prazni hiši in skoraj bo Katica caretaker,[1811] zastopnica doma-

1805 Obljubil.

1806 Alcide De Gasperi (1881–1954), italijanski novinar in politik. De Gasperi je bil član avstrijskega Reichsrata (1911–1919), član parlamenta Kraljevine Italije (1921–1922), zunanji minister (1945–1946 in 1951–1953), ministrski predsednik (1945–1953), notranji minister (1946–1947) in predsednik Evropskega parlamenta (1954). Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1807 Preteklost.

1808 Hitenje.

1809 Posebni pomočnik.

1810 Državni sekretar.

1811 Skrbnica.

čice. Lucie s Filipsom in oba Pekineza, torej cela rodbina, odjadrala v državo Maine na počitnice. Sam sem v domu in se šopirim v mističnem budoaru naše dobre, pa predebele Lucie.

7. avgust

Bil pri Muddu glede Voicea. Moj kandidat Drnovšek, še vedno stokrat boljši kot Fisherja. Nevarnost postoji, da se preseli Voice v Washington in potem se bo silil Ribnikar za tajnika SNO, da lahko intrigira s Krekom proti meni. Potem Marcyu, ki je bil prijazen kakor vselej.

Potem kupil turško kavo v 9[.] ulici in obiskal Dimitrova, kateremu odkril, kako sijajno mišljenje ima veliki trobentač liberalne unije o njemu in IPU. Popoldne bil pri meni Ronald May, ki zbira gradivo za članek v Evening Staru o emigraciji. Takoj mi je izjavil, da je nameraval izpustiti Jugoslovane. Lepa stvar. Napisal je knjigo o Mac Carthyu. Seve proti. Značilno za moški karakter amerikanskega ženstva je, da si je neka Amerikanka pridala mesto krstnega ime Wilson. Vrhunec norosti.

8. avgust

Dan spominu Radića[1812] posvečen. Bus driveri in poštarji so od strašne neumnosti. Nikar niso uspeli, da me pokažejo najbližji pot v frančiškanski samostan. To pomanjkanje inteligencije je nekaj strašnega. Peljal me je tak »driver« skozi celi Washington, dokler nisemo prišel zopet do Cathedral. Prišel sem k Radićevi maši zadušnici ravno pred koncem. Hvala Bogu, nikdo ni opazil izuzevši[1813] Milana. Potem me je Krek v »funkelnagelneu« avtomobilu peljal v pravcu doma. V avtomobilu tudi ominozna gospa Markam. Šofiral adoptirani sin. Post[e]lje pospravlja v odsotnosti Lucie ogromna črnka, ki daje mačkam hrano. Zvečer komemoracija R[a]dića v Pierce Hall. Klaverno. Kakor vedno nobenih Amerikancev. Tako se mi sami prepričavamo.[1814] Nekaj tako žalostne[ga] še nisem videl. Popolno pomanjkanje vsake propagande. Žal je tudi Dimitrov v tem pogledu čisto negativen. Tisoč procentov negativen je pa slavni Kozuharov. Maček je govoril precej zmerno. Niti omenil ni krvoprolitje[1815] v skupščini. Naglašal je, da je bil Radić za pošteni kompromis med Srbi, Hrvati in Slovenci. Tako je vendar pretekla tudi ta stvar v popolni harmoniji.

9. avgust

Dovršil World Blue Print: The Division of the World.[1816] Mnogo sem se trudil okoli njega. Bivam tudi v basement, kjer si kuham svoje priljubljene mehko kuhana jajca.

10. avgust

Izdelal predlog za GO, da pristopi SDS MKZ, kar je bilo posledica mojega razgovora z Dimitrovim, ki me na to navajal. Odgovor je pa to v prvi vrsti Ribnikarju, ki trdi, da nas MKZ ne bi sprejela. Šel v arhivo Archives US, kar je bila moja stara želja. Bil sprejet izredno ljubeznjivo. Našel sem: konferencija mira, sebe tolikokrat omenjenega. Moj ponos poskočil. Nahaja se poročilo State Departmenta, da sva Hinković[1817] in jaz prispela v Washington l. 1918. Dah zgodovine. Nisem pa našel poročila o sestankih z Wilsonom v Parizu. To je bojda v Wilsonovih osebnih papirjih.

Edward O'Connora zastonj iščem. Ne vem, kaj je z njim.

1812 Stjepan Radić (1871–1928), hrvaški politik. Bil je vodja *Hrvaške republikanske kmečke stranke* oz. *Hrvaške kmečke stranke*, katero sta kot *Hrvaško ljudsko kmečko stranko* ustanovila z bratom Antunom leta 1904. Leta 1918 je v Narodnem veču nasprotoval brezpogojni združitvi s Kraljevino Srbijo in Črno goro. Zahteval je kmečko hrvaško republiko in nasprotoval centralistični in unitaristični politiki kralja Aleksandra in Nikole Pašića. Njegova stranka do leta 1925, ko je vstopila v vlado, ni priznala dinastije Karadžordževićev in vidovdanske ustave. 20. junija 1928 ga je na seji Narodne skupščine smrtno ranil črnogorski poslanec *Narodne radikalne stranke* Puniša Račić; to je v Kraljevini SHS sprožilo globoko politično krizo, ki je privedla do uvedbe kraljeve diktature. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1813 Razen.

1814 Prepričujemo.

1815 Prelivanje krvi.

1816 Svetovni načrt: Razdelitev sveta.

1817 Hinko Hinković (1854–1929), hrvaški odvetnik, publicist in politik. Deloval v *Jugoslovanskem odboru* med véliko vojno. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

15. avgust

Katica prispela, radostno sprejeta, ob 3. uri popoldne. Sveža in vesela. Ogledovala si hišo, v kateri bo gospodovala in gospodinjila nekoliko dni. Rože v buduaru Lucie, kjer bo spala. Večerja v Cosmosu. Jastog je bil čisto brez okusa. Spominjala se jastogov iz jadranskega morja. Potem šetnja na Ambassador Row mimo jugoslovanske ambasade. Neki policijski avto nas je spremljal, poln moških. Najbrž se na tak način zaščičuje ambasade. Potem dolgo sedela pri radiu. Prijeten – nadvse – večer.

16. avgust

Dolgo spal gost. Graciozen v svoji prepuščenosti snu. Katica kuhala sijajen obed z izvrstno evropsko juho. Uživala sva v pripovedanju. Izlet k spomeniku Jeffersona ni uspel, ker Igor ni imel časa. Zveč[e]r v Dupont kino, tam The Moon is blue,[1818] Komad, ki bi se moral zvati the Professional virgin,[1819] naslov, ki je Katico malo iritiral. Opažala sva, koliko je bilo črnk, lepo oblečenih. Potem še doma dolgi razgovori.

17. avgust

Zopet sijajen obed. Katica kot domačica v svojem popolnem glamour. Ni hotela iti gospej Sokić. Zvečer television. Kriza: evnuh. Pa vendar prebrodena. Razgovor do 1.45 zjutraj.

18. avgust

Predložil poseto National Gallery. Katica silno uživala v Bouchetu in Fragonardu. Izgleda, da je ona inkarnacija kake markize osemnajstega stoletja. Silno se vtopila v slike. Ostra luč ji je nekoliko škodovala v pogledu lepote. Amerikanke so se silno za njo zanimale. Potem sva se pa razšla, ker sem moral v State Department, ker povabljen na lunch od Campbella, ki je sedaj v Plocy Planning Staff,[1820] čemur se jako radujem. Lunch pri Little ali Old Vienna. Rekel sem, da bi se moral psihološko zasledovati hedonistične instinkte gangstera Tita. Dobili smo neke indicije, da skoraj ni nemogoče, da bi Tito prostovoljno odstopil, ako se mu osigura luksuzno življenje. Popoldne pri meni Lettrich, ki je navdušen za moj načrt Liberation Conference.[1821] Obljubil je na stopnicah, da me bodo Čehi energično podprli. Jako zadovoljen. Potem se čisto posvetil Katici, ki je želela ostati doma. Zopet dolgi razgovori. K[atica] je pač v prvi vrsti domačica.[1822]

19. avgust

Kirkpatrick je razgovorjal z Allan Evansom, ki me bo sprejel drugi dan. Katica zopet dolgo spala, kar ji iz srca privoščim. V kuhinji je bilo pa res tako domače. Peljala sva se v šestnajsto ulico, kjer je Dalloz priporočal nekaj čisto neprimernega čisto v bližini sovjetske ambasade. Potem k Woodwardu-Lothrop, kjer kupil tašno[1823] Katici. Ona jako zadovoljna. Potem lunch v Cosmosu. Ona v graciozni črni obleki. Zadnji popoldanski razgovori v moji sobi. Potem k Greyhoundom. Slastne zadnje besede. Mahala mi poleg okna, dokler bus ni izginil. Sentimentalno slovo. Potem samota doma, kakor tedaj, ko sem se vrnil z onega zimskega večerja v Beogradu, na dan pogreba, v mrzlo nekurjeno[1824] stanovanje. Pa sedaj je leto in vrnil sem se v lepo opremljeno toplo hišo. Pa kuhinja je pač bila čisto prazna, ko je ona tako veselo prepevala, žvižgala. Kako bi bilo vendar lepo, ako bi skupaj živela. Slovo je bilo v neznanski harmoniji.

20. avgust

Pogreb Feldman. Upoznal sem se z ministrom Letonske na slavi Fotića. Mala vila, »poslanstvo«, od US še vedno priznane Letonske, je bila po[l]na, prepolna cvetja in krasnih vencev. State Department je predstavljal šef protokola, da se je s tem markiralo mednarodno razmerje. Bil prisoten seve Fotić, Šumenković in Krek. Balti vsi močni, podstavni, prav podobni Nemcem. Imeli smo priliko učiti se letonsko, kajti vse molitve so bile v letovščini, tudi govori. Razumeli nismo nič. Limuzine »undertakera«[1825] pripravljene za pokopališče. Tam je stari zastopnik Estonije govoril nekaj, kar menda niti Balti niso razumeli. Prav dobro je krat-

[1818] Luna je modra.

[1819] Poklicna devica.

[1820] Osebje za načrtovanje politike.

[1821] Osvobodilna konferenca.

[1822] Gospodinja.

[1823] Torbico.

[1824] Neogreto.

[1825] Pogrebnik.

ko govoril Slavik. Kriza na Francoskem razburja Fotića. Seve, kje so ti zlati časi, ko je iz Pariza prišlo vse dobro. Pa menda so bili boljši časi.

21. avgust

Bil končno pri Allen Evansa. Imel bi dobro voljo, da me zaposli; reviews[1826] knjig. Pa nima denarja: mora radnike[1827] odpuščati. Pa to je vedno, da se odpušča, pa potem se zopet sprejema. Imel sem čisto dober vtis. Mož je roje[n] Anglež in se je obnašal napram meni čisto drugače ko[t] pa razni Amerikanci v podobnih situacijah. Morebiti se bo vendar dalo, kaj doseči. Samo postavil je pogoj državljanstvo, kar me je osupnilo. Carew Hunt, ki je napisal izvrstno knjigo o komunizmu, me je povabil na lunch v Cosmos club, lunch, katerega sem moral sam plačati. Amerikanci kaj takega ne delajo. Najbrž je Škot. Dolg uspavajoč razgovor. Pokazal sem mu spomenico o antikomunističnemu institutu. Misel se mu je silno dopadla in mi priporočal, da jo naj energično zasledujem. Izgleda zaneglizirano, z ocefrano srajco: angleški »civil servant«.[1828]

23. avgust

Delal in urejal rokopis.

24. avgust

Nagy se mi ni javil, kakor mi je obljubil.

Akcija dipijev spava spanje pravičnika. O'Connor »introuvable«. Dipijevci in escapeeji pač lahko čakajo. Samo vse počasi, da nekega dne ne bodo prišli Nemci, ki bodo delali malo bolj hitro.

25. avgust

Razgovor Dimitrov. Pred sejo IPUS. D[imitrov] jako navdušen za moj predlog Liberation Conference, katere namen bi bil, da se prebije led, ki nas deli od amerikanskega društva. Malo bolj skeptičen Mikolajcik, ki se boji ljubosumnosti NCFE. Tudi me M[ikolajczyk] ni dobro razumel. Mislil je, da je to nekaj permamenentnega kakor »parlament«, katerega pripravlja Svobodna. Potem pa razgovor z Milanom, ki odločno pristal, da SDS mora dobiti pristop v Central-Eastern European Conference. Popoldne pr[i] O'Connor v State Departmentu. Bil do skrajnosti prijazen. Poročal mu o poteku svojega razmerja Roperu. Nič doslej ni bilo storjeno. Bil v vezi z Angležom Hunterom, ki navdušen za moj projekt. O'Connor njega pozna. Predal listo za Voice America: Drnovšek in Jevremović Ilija. O'Connor vprašal, kaj je z menoj. Vse pri starem: Moj odgovor. Imel jako ugoden vtis. Izročil sem mu pismo Agneletto o legalitetu tržaškega ozemlja. To je bil tudi pravi namen mojega obiska.

28. avgust

Poseta novemu ambasadoru Amerike Riddlebergeru[1829] v ambasadorski sobi Department of State, ki je naproti kincelariji Marcya. Neizmerno ljubeznjiv mož. Precej majhne postave, živega lica. Mora biti nemškega rodu[,] kakor tudi pokazuje ime. Čestital mu, da je bil jako mlad profesor v Georgetownu. Georgetown me napravlja meditativnega. Najprej moja spomenica ZN. Prosim sem ga, da se naj zavzame za Kumanudija in Jovanovića, da ju Tito oslobodi ječe. Koliko dobijajo komunisti Jugoslavije od Amerike, in kljub vsemu dva predana prijatelja zapada sta še vedno v ječi. Vem, da je stvar deliktna, pa vendar je potrebno, da se nekaj zgodi. Obljubil je, da bo v primernem trenutku omenil Titu stvar. Potem so pa prišle rodbine naših ekzulatov na vrsto. Omenil sem slučaj rodbine Bevc in izročil ambasador[j]u »Domovino«, v kateri članek Bevc, ki je pač preveč elegičen. Potem pa visoka politika. Omenil sem Atlea, ki je v Beogradu zagovarjal potrebo uvedbe sistema več strank v Jugoslaviji. To je pot za rešitev jugoslovanskega vprašanja. Amerika mora doseči, da se formira prava, ne »fake«[1830] kmetska stranka pod vodstvom Jovanovića in Moskovljevića. Nikakor pa se ne fantazira, da bi se osnovala nekaka socialistično-liberalna stranka, ka[t] tera bi imela svojo ost proti kmetom. Videlo se,

[1826] Ocenjevalec.

[1827] Delavce.

[1828] Javni uslužbenec.

[1829] James Williams Riddleberger (1904–1982), diplomat in poklicni uslužbenec Združenih držav Amerike. V svoji karieri je deloval na treh veleposlaništvih: v Avstriji, Jugoslaviji in Grčiji. https://nl.qwerty.wiki/wiki/James_Williams_Riddleberger.

[1830] Ponaredek.

da R[iddleberger]u je stvar simpatična. Pripovedal mu, da vlada najboljše razmerje med jugoslovenskimi emigranti v Washingtonu. Največja nesreča je, da ni še prišlo do skupne fronte. Želeti bi bilo, da je bila Amerika malo bolj aktivna v tem smislu, da bi se prevladale teškoče, ki še postojijo. Zdrava politika je imeti dve železi v ognju. Zdi se, da novi ambasador ni bil tako navdušen za poslednjo stvar. Razstanek jako prisrčen. Mislim, da je on protege Eleonore Dulles.[1831]

Popoldne pri Linebarger. Prijazen razgovor. Pa čisti časti, gumilasti. Bil je na Cubi. V Havani je tako lepa univerza, kjer profesorja za zgodovino Centralne in Vztočne Evrope ni. Čisto druga atmosfera je tam. Vprašal sem, ali ni mogoče tam delovati kot visiting professor[1832] nekaj časa. Zanikal je to. On in doktorica soproga sta se vrnila pred kratkim od Karibejskih otokov. Nisem šel v San Domingo, pa bom šel na Cubo after all.[1833]

29. avgust

Navijal sem pri Lucie, da Danica mora dobiti toaleto za Godfrey nastop. Saj mi je ona to obljubila brez moje inicijative.[1834] Danica je izgledala glamorous v sijajnem gownu Filipsa. Kakor prava kraljica. Miloš se je topil od same blaženosti. Jaz sem pa varuh za otroke, baby sitter.[1835] To je čuvati sem moral otroka, ki sta ostala v avtomobilu.

31. avgust

Pri Čehih radi Liberation Conference. Prisotni: Zenkel, Lettrich in Slavik. Zenkel precej skeptičen, istotako Slavik. Potrebno je, da se najde nekoga, ki bi bil sponsor konference, tako, da ne bi imeli sitnob s »Free Europe«. Začetno navdušenje je precej popustilo. Odšel sem nekoliko poparjen, posobito,[1836] ker nisem mogel z Lettrichom govoriti na samem v znani zadevi.

2. september

Končno sestanek z dr. Goldmanom od Brooking Institution. Čudno čisto simpatična glava, napravlja neobičen[1837] vtis, četudi se vidi židovsko poreklo. Ker ni vedel, kam bi šla na lunch, povabil sem ga v Cosmos. Vprašal sem ga za svet glede Liberation Conference. Spravil sem ga na pravi sled, ko sem predlagal, da se naj stvar razširi na Azijo in arabski svet. Obljubil je, da bo razmislil, kak sponsor bi bil primeren. Prav koristen sestanek.

3. september

Končno lunch v Pentagon. Tja me je že v zimi povabil Van Kirk, šef pravnega odelka National Guard.[1838] Prinesel vse po[l]no gradiva. Smytha je čital pri lunchu, jaz sem pa jedel izvrstni rostbef v restavraciji, kajti to ne bi imenoval kafetarijo. Posebni prostor je za navadni »folk«, drugi za kapetanski rang, tretji za polkovniški in še drugi prostor za generale. Jaz sem bil v rangu polkovnika. Potem me je peljal v svojo pisarno, kjer vojščaki, to je oficir[j]i, ki so osvobodili Parmo, vsi govorijo izpakedrano italijanščino, in vsi so italofili. Zunaj pisarne je pa velik fotostat, kako Amerikanci vkorakajo v Parmo. Nič hujšega se ni zgodilo, samo Van Kirk je gledal na mojo tržaško spomenico z negodovanjem. V Pentagonskih restavracijah se hrani 30,000 oseb. Svetovni rekord. Zvečer radi vročine, ki je še vedno neznosna, samo jaz jo prenašam v svoji sofiti kuražno, kakor noben drugi, v sami srajci odšel Editi radi vročine. Pa pravi razlog je bil, ker je bila plava suknja čisto zdručkana. Silno prijeten razgovor, pokazala mi je svoj »curriculum« s kolonjalno rojstno hišo, pravo palačo. Njen ded je bil prvi senator Lujizijane, njen oče pa župan New-Orleansa. Ček je prišel že 3.

4. september

Rojstni dan proslavil s kapljico slovenskega vina od Larimorea. Samo prispeli dve lepi karti, jedna od Reynolds iz New-Yorka, druga pa od pe-

1831 Eleanor Lansing Dulles (1895–1996), ameriška diplomatka in ekonomistka. Kot vodja berlinskega oddelka, zadolženega za zunanje zadeve, je imela pomembno vlogo pri izgradnji mesta in je bila v času svojega delovanja znana kot »mati Berlina«. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1832 Gostujoči profesor.

1833 Konec koncev.

1834 Pobude.

1835 Varuška.

1836 Še zlasti.

1837 Nenavaden.

1838 Nacionalna garda.

dikirista Fuhrmana v sosedščini. Lucie je pozabila. Katica je poslala kar dve brzojavki, najbrž po pomoti Western Union. Pravi še, da to pomeni srečo. Lucie in Filipsa povabil v Cosmos, jer je okrogli naši gospodinji strašno šel v tek ljutomerski šipon. Zvečer pri Glušiču, kjer sva pošteno cuknila dobro rensko vino, skoraj nekoliko preveč.

5. september

Tržaški imbroglio[1839] postaja vse zanimivejši. Vročina je prenehala. Deževje je prišlo. Tudi to smo premagali. Ni zastonj neka Indijka se pritožila, da ima Washington neznosno tropsko klimo.

7. september

Zgodaj zjutraj vstal, čil in zdrav in odrinil s Sivim psom v New-York. Opoldne že na lunchu pri Katici. Topel sprejem. Pozneje prišla Šarlota. Pila dobrega Ljutomerčana, pa legla in spala in pozneje ji je bilo slabo. Tako vino pač ni za take nizozemsko navdahnjene tičice. Zvečer so se r[a]zišli. Katica ponovno brez službe, ker je bila šefica podvzetja ljubosumna, kjer ji je boss položil na stolico vajnkus,[1840] da bi sedela bolj mehko. Sirotica.

Jaz, ki sem prebrodil Goriško[,] kar je dolga in široka[,] v konjskem sedlu, nekaj, kar je pač mnogo doprineslo temu, da sem še danes čil in zdrav, nisem imel pojma, da postoji neka Okroglica pri Gorici, pravzaprav neko polje pri Gorici, kjer se je zgodilo nekaj marksistično zgodovinskega. Torej »showman« Tito, pravi drugi Arthur Godfrey, je tam zbral 250.000 Slovencev. Naravno je vse prišlo, kar »leze in gre«, kar je proti Italijano[m.]. Ljudje so bili dobro razpoloženi, ko je sladka rebula in ogn[j]eviti Vipavčan rojen v bližini. Pa tudi šljivovice so se privoščili. Ni čuda, da je vse dobro izpadlo, in Okroglica je našla svoje mesto v zgodovini.

8. september

Zjutraj dolgo pri meni Aca. Free Europe je začel štediti. Kako pa bodo plačali dnevnice poslancem Severne federacije in Balkana, po moji nomenklaturi. Telefoniral v Free Europe. Seve Sh[e]pardson nepristopen. Moram razpravljati z njegovo ekscelencijo Mac Haleom. Hotel poiskati Madžara Fejola (fizou), pa šele 15. izvoljava sprejemati. Sama komodnost. Poiskal oba liberalna argonauta, [k] i sta pa bližja zraku nego morju. Pa nobenega ni bilo. Skromni lunch v hotelski sobi z ostanki, katere sem prinesel s seboj. Kako lahko človek živi skromno. Izgubil se v vrevi Broadwaya. Potem v kino: stari komad (Marsej) sem že zdavnej videl. Potem na ribljo večerjo pri Omcikusovih. Dolgo iskanje. Nar[a]vno pravoslavna cerkvena hiša, pa toliko gumbov, da nisem našel starega Žujevićevega stanovanja. Tam končno po dolgem telefoniranju primorsko toplo sprejet. Ml[a]da Omcikuska polnih beder in polnih prsi, da je veselje. Večerja pa bogovska, sama primorska jela. Posebno sijajen rižot in riba. Samo vsega preveč. Prisoten tudi Aca in Acina. Svojo misijo pri Omcikusu sem izvršil. Končno prispel v hotel[.]

9. september

Zjutraj burja na telefonu. Zakaj se nisem telefonsko javil prejšnji dan? Opravičilo, ker sem hotel, da ona ne bode motena na svoj veliki praznik: Novo leto. Pomirjena. Slednjič napočil veliki dan sprejema pri Roperu. Zgodaj se pojavil pred Rockfeller Plaza. Tam pri information desku mi je možakar tega največjega poslopja na svetu vedel takoj povedati, kje je Ropera Office in številka. Kolosalno. Točno ob 11[.] uri bil sprejet v pisarni marketing consultanta. Roper fino izgleda. Jako dobro ohranjen. Zastopnik Donovana je bil. Svojo vlogo sem dobro igral. Prečital je mojo Anti-Communist spomenico in videl sem, da je zadovoljen. Vprašal me je, koliko bi to stalo. Nato jaz primer Masaryka, ki je dal za Slovansky ustav pol mili[j]ona dolarjev. Ker sem se informiral pri Lajnbergerju, sem mu pa javil, da je koštalo startanje Middle Ea[s]t Institute[1841] 100,000 $. Po nepotrebnem sem navedel tudi finance »Matice rada«. Vidim, da je mož ekspeditiven, ker je izjavil, da bo moj predlog dostavil za prihodnji dan v sejo svo-

[1839] Zapletena situacija.

[1840] Blazina.

[1841] Inštitut za Bližnji vzhod, ustanovljen leta 1946, je najstarejša ustanova s sedežem v Washingtonu, namenjena izključno študiju Bližnjega vzhoda. Je nestrankarski center, ki ponuja strokovno analizo politik, izobraževalne storitve in poklicni razvoj ter središče za sodelovanje z umetnostjo in kulturo regije. Middle East Institute, https://www.mei.edu/about.

jega podobora. Ni potrebno, da sedaj že poiščem Fund for the Republic. Imel sem izvrsten vtis. Čisto vzradoščen po Peti do Pirrea, kjer zastonj iskal mladega Hodžo. Mora pa že biti velik gospod, ko je stanoval [stanoval] v Pierreou. Potem peš v hotel. Popoldne golgotska pot v Free Europe. Veliko zasedanje. Zenkel me ni opazil, pa je nervozno, dolgo telefoniral. In potem sta Zenkel in Lettrich odšla bliskovito. To je gotovo v zvezi z njihovim protestom, ker Voice Svobodne pošilja na Češko emisije, prijazne sudetskim Nemcem. Potem so se gospodje razišli. Posebno hud je bil Mikolajcik. Končno sestanek iz Ircem, v katerega officeu je toliko svetih podobic. Razočaran. Torej malo je upanja, da bi se meni izplačalo onih bornih $ 250 za editing. Stara Svobodna bo vedno ostala ista: skrajno, perverzno stingy, če sem jaz v vprašanju. Tudi nič ni vedel, kako je to mogoče, da so mene kljub sestanek z Whitneyom zopet uvrstili med nekake »reseradherje«.[1842] Večna ponižanja. Zvečer pri Katici in tam sem pozabil vso gorje. Pohrustala sva celo piško, ki je bila skoraj tako sladka[,] kakor so one v Radenski Slatini. Pa tudi vino je bilo tako dobro. Pa ona je navdušena za štajerska vina. Tako je ta dan končal v harmoniji.

10. september

Zadnji dan mojega bivanja v New-Yorku. Zgodaj zjutraj v knjižnico. Na stopnicah sestanek z Lazom Radivojevićem. Pepuša na dnevnem redu. On ni interesent, ali priporoča Milosavljevića, generala v Washingtonu. Dolg razgovor, šetala se po ulicah New-Yorka. Mož je res prava grča. Pripovedal mi je o svojem jugoslovanskem govoru na skupščini Narodne odbrane proti srbskim ekstremistom. Kunstlera seve ni v pisarni: židovski praznik. Isto s Kaufamannom. Potem prijatelju Vanji, ki me je n[a]vdušeno sprejel v mamutski advokatski pisarni svojega šefa, poslanca New-Yorka. Končno sestanek z Drnovšekom v authority. Dogovorila se, da pride popoldne z Ribnikarjem k meni v Woodrow. Hitel v hotel, kamor skoraj prispel Jerič. Finančna operacija izvršena brez težav, ali skromnega objema. Potem na Columbus Circle v baro, kjer tako sijajen sendvič rostbif za 40 centov. Razstala se v pop[o]lni harmoniji. Potem Katici. Še je bila čašica vina za njo. Sentimentalno slovo. Pa prej sestanek Drnovšek. Bil je sam in mogel sem mu reči, da z vso energijo delam, da pride v Voice of America. Z dopadanjem vzeto na znanje. Izgleda, da sem Drnovšeka pridobil za sebe. Težka je moja pozicija med obema. Pa seve prirodno je, da naginjam Drnovšeku. Od Katice Aci, kjer zopet sijajna večerja, to pot, bolj srbijanska. Pri dobri kapljici vina se je razvezal jezik. V dobri volji razstanek. Ob drugi uri zjutraj sem pa bil z »boržoj« v Washingtonu. Hvala Bogu, nobena korispondenca. Nič neprijetnega.

11. september

American Association for Political Science,[1843] letošnja skupština. 6000 članov, 2000 udeležencev. Torej politična veda v ogromnem razmerju. Celi Mayflower in Statler poln samih scientistov. To je zaista Riesenbetrieb. Pa zdi se, ko vidim te veselo se razgovarjajoče skupine, da je to bolj prireditev, pri kateri se sestajajo stari prijatelji[,] ko[t] pa znanstveni turnir. Bil sem navzoč pri dveh panelih, eden, kateremu je predsedoval Dragnić o vztočni Evropi, in drugi pa o vztočni Aziji. Dragnićev panel ni priše[l] do gromopucatelnih zaključkov, vse se je pravzaprav kretalo okoli Deutschovih premisah o izpremembah v Sovjetski uniji. Iskal Lajnbergera, ki ga prav nič nisem mogel najti. Na ta račun sem nagrajsal na neke vztočno-azijske paneliste, te[r] se vsaj napil dobrega varmuta na slavo politične vede, ki je bila tudi moja krušna mati v čisto drugih časih. Nekaj grozno amerikansko zanimivega. V Mayfloweru je bil ogromni lunch v velikem Bellroomu za kongresiste[,] na drugi strani pa za ženske fane Udruženih narodov. Obema bo govoril generalni sekretar UN, mladi Šved. Samo mu je treba iti preko

[1842] Rezervoar.

[1843] Ameriško združenje za politologijo (APSA), ustanovljeno leta 1903, je vodilna strokovna organizacija za preučevanje politologije in služi več kot 11.000 članom v več kot 100 državah. APSA z vrsto programov in storitev za posameznike, oddelke in ustanove združuje politologe z vseh raziskovalnih področij, regij in poklicnih prizadevanj znotraj in zunaj akademije, da bi poglobili razumevanje politike, demokracije in državljanstva po vsem svetu. American Political Science Association, https://www.apsanet.org/ABOUT/About-APSA.

hodnika. Res Amerikanci so praktični. Pač pa je perverzno same babe okupiti na lunchu, sam p. Večinoma stare in častitljive. Pa taka mobilizacija bab je čisto amerikanska. Samo Hammerskoel je bil edini moški. Na drugi strani se je pojavil sam Truman. Popoldne imel sestanek v hotelski sobi Statlera z Dragnićem, ki je napisal tako sijajen prikaz o stanju v Jugoslaviji v »Vital Speeches«. Dragnić dela jako staložen[1844] vtis. Bil prisoten tudi čuveni[1845] Wayne Vučinić, kako se more Jugoslovan imenovati Wayne? Na vsak način jako dinamičen dinarec. Na razgovor prišli odnosi srpsko-hrvatski? Waynea trditev[,] da velikanski srd med Srbi in Hrvati. Naravnost to je slika iz Hercegovine. Dragnić je bil mnogo umerenejši. Ta Wayne je nekaka dvoživka. Je in ni za režim. Pripoveduje, kako so se komunisti njemu obračali in izražali jedino željo, da bi vsaj ostala zapadna orijentacija. Wayne nikako[r] ni trdil, da je režim jak. Kako stališče zavzema Dragnić, to vsi vemo. Tako sem zapustil sobo v precejšnji »nedoumici«.[1846]

12. september

Slednjič iztaknil Lajnbergera. Priporočal, da naj poiščem personnel office radi eventualne zaposlitve. Našel sem dotično sobo in pojavil se neki profesor iz Alabame, ki mi je začel pamet soliti s stvarmi, ki sem jih že zdavnej poznal. Končni rezultat čisto negativen. Na 1800 univrzah in koledžih ni kruha za nas. Smešno in groteskno neumno. Potem na vztočnoazijski panel, kjer Lajnbarger ni govoril preveč r[a]zborito, ko je povdarjal, da je pri azijskem nacionalizmu vse emocionalizem. Pakistanec je čisto dobro odgovoril, da je to borba za državno neodvisnost. Sujet, ki ga obdelujem v svoji knjigi. Po panelu moj razgovor s Pakistancem. Nastal skoro konflikt[,] ko sem povdarjal versko stran delitve Indije od Pakistana. Vsi so vendar Indijci. Potem v naglici v Statler, kjer našel Dragnić[a]. Nemil dogodek v washroomu, kjer mi zobovje padlo s soljo, pa ga rešil. Radi tega govoril z Dragnić[em] brez zobovja. Pa kljub tem neprilikam našel pravi akord, ko sem izrazil željo, da mesto za Dragnića je Washington in ne Nashville, Tennisee.

Popoldne čudna dogodivščina, ki pokazuje vso fantastično jugoslovansko problematiko, kjer je vse emocija. Ko se je prikazala Danica kot kaka kraljica pri nas, dal sem ji iztis Smy[t]hove brošure, katero je tiskal Parezanin v Monakovem, da jo da Milošu, ki je čuval otroke v avtu. To je bil razlog katastrofe. Popoldne sem sedel poleg Miloša v avto, da se peljem na večerjo. Zadi z otrokom Glušič. Ko smo bili že daleč zunaj mesta, začel je Miloš mene »štenkati« radi brošure. Pravi strnkar in krakeler.[1847] Postal je nesramen, ter začel še celo operirati z mojo starostjo. To mi je bilo dovolj. Zaukazal sem ustaviti avtomobil ter rekel: V tem tonu se ne razgovarja z menoj. Zaloputnil vrata in našel sem se na cesti. Miloš je bil še tako nesramen, da je rekel: »Lahko noč.« Glušič in otrok sta gledala čisto z[a]strašeno. Stal sem na cesti in nisem vedel, kje sem. Pa skoraj sem prišel do Woodley Roada, kjer sem našel bus, ki me je pripeljal domu. Vzrok ne samo Ljotevci, katere mrzi Miloš ko[t] kugo, ampak tudi 27. marca, katerega je označil Smyth, kakor pristoja. Iz tega moram si stvoriti nauk, kako se mora biti previden s Srbijanci, pa pre[d]vsem s takim tipom, kakoršen je Miloš. Drugi dan mi je telefoniral Glušič, da sta po mojem odhodu oba pol ure prepirala. Prava sreča, da se je vročekrvni Miloš nekoliko ohladil, drugače bi se trčil z avtomobilom v kako drevo. Žal mi je samo za Danico, ki se je jokala, ko sta možakarja sama prišla. Lačen kakoršen sem bil[,] sem krenil v Ankaro, kjer je bila večerja pretežka za mene. Tam staro društvo. Zopet prazno kakor v dneh blaženega Nurija.

15. september

Sestanek z Miss Palmer v klubu. Moral sem ji tolmačiti težave, katere imam s »Free Europe«. Vse dobro izteklo. Zvečer telefonični razgovor s Kvapiševskim. Veliko odkritje, da je State Department prevzel vse posle onih 250.000. Na čelu je Aleksander, ki je sijajen človek. Odkritje kakor bomba in jaz sem pričakoval, da bo Irec O'Connor igral vodečo ulogo.

1844 Usklajen.

1845 Znani.

1846 Dvomu.

1847 Neotesanec.

16. september

Končno dobil zakon v kongresu. Pa tamo je vse tiskano, ali nič ni prišlo v tisk. Amerikanska posla. Veliko moje presenečenje. Moram sem takoj po 8. avgustu skušati, da pridem do zakona. Včasih sem pa res nekoliko mevžasti. Pa še nič ni izgubljeno. Po pravici pravi O'Connor, da prej ni bilo niti primerno s tako zadevo pristopiti Alexandru.

17. september

Zjutraj slavni test iz nemščine. Prva dva testa sijajna, drugi: simultaneous speaking.[1848] Pa v svoji veliki govorniški preteklosti nikdar nisem kaj takega delal. Mre. Jejis bila je prav fina, možakar pa je bil žoltega obraza kakor, da ima žoltico. Ta neznosni možakar me je pokopal: čital je tako hitro, da ga prav nič nisem razumel. Pa na eno uho ne čujem dobro. Moral bi imeti hearing aid.[1849] Zadnji test je bil porazen. Odšel sem poražen: Vedel sem, da sem propadel. To pomenja pa zares postaviti voza pred konja. Pa »simultaneous speaking« naj bo vendar predmet kurza. Zahtevajo pa nekaj, kar človek nikdar ni prakticiral. Na enkrat sem stal pred Lincolnovim monumentom kakor krava pred novimi vrati.

Opoldne lunch Osudsky-Dunham in jaz radi emigrantskega udejstvovanja pri Interparlamentarni uniji. Dunham pričakuje generalnega tajnika unije. O[sudsky] in jaz sva prosila Dunhama, da naše [najde] neko solucijo. Ob treh v emigraciji tam daleč zunaj naproti armory.[1850] Devaney trdil, da nič ni prejel (akta) in da stvar ni v njegovi kompetenci. Tako sem osel, ki se je našel v neobranem grozdju. Potem še v Library of Congress. Zvečer se truden vrnil domu.

18. september

Opoldne privandral Koštomaj iz New-Yorka. Tudi kandidat za interpretera. Ali bo ta bolje sreče? Spremljal ga popoldne Ohio Drive.

Potem sem pa še sedel na klopi ob Potomacu. Vitke breze dajejo tej pokrajini neverjetno milovidnost. Užival sem v tem jesenjem popoldnevu na tej reki z indijanskim imenom. Povabil Koštomaja na večerjo v Cosmos. Po večerji pa razne intimnosti o senatorki Plojevki. Kaj je ta Ruskinja vse uganjala v Mariboru v seksualnom pogledu, kako je bil neki sodnik tako premeščen v Macedonijo, ko se rogal Ploju v kavarni, kako je ravnala senatorka z mladeniči, katere je povabljala domu in tako dalj … Ona je umrla v koncentracijskem taborišču. To je bil konec komedije, katere račun je pa plačala predvojna Jugoslavija. Seve Ploj je pri naših demokratih vedno več veljal ko[t] Vošnjak, saj je on bil generalni sekretar dunajske borze in kot v prisrčni zvezi z vsem gališko-židovskimi finančnimi baroni, Vošnjak je pa bil samo sin Mihe in samo prinesel osvobojenje … Prijetno sva se razgovarjala, dokler ni prišel trenutek odhoda.

19. september

To sem vedel. Prišlo uljudno pismo, v katerem mi javljajo Executive Services,[1851] ki so privatno podjetje, da nisem napravil testa, pa po 6 mesecih pa ponovno lahko poskusim … Še drugi dve neprijetni pismi. Denarna suša … Skrajno neprijetno. Ček, katerega sem dal Cosmosu $10[,] je bil vrnjen, ker v banki ni pokritja. Nikdar človek ne sme računati z zadnjim javljenim stanjem v banki, ker prihaja lahko kak ček »Nachzuegler«, ki ni zapopaden v bančnem poročilu. Tako je bilo v tem slučaju.

20. september

Pri Mačku. Obupan radi amerikanske politike za Tita. Končno uspeh, toliko časa navijal, da je stari vendarle izjavil, da ne more biti proti vstopu SDS v Central Eatern European Committee. Torej ta borba je končana. Lahko javim Nagyu končni rezultat. Potem pa v cerkev na mašo. Pri c[e]rkvenih vratih vprašal Mačka, kaj misli, kaki so razlogi za verske Titove progone – škofe in duhovnike po Dalmaciji so kar metali v morje. Odgovoril: neumnost režima. Doma je izjavil, da amerikanski poslanci grmijo proti Titu, glasujejo pa za pomoč, kar v naših razmerah ne bi se nikdo zgodilo.

21. september

Prv sestanek s Campbellom glede Trsta. Dolg uro trajajoč razgovor. Prinesel sem mu članke v

[1848] Simultani govor.

[1849] Slušni aparat.

[1850] Orožarna.

[1851] Izvršne storitve.

»Demokraciji«. Čita precej gladko slovensko. Pravi diplomat-scholar. Na koncu opazka, ki me je skoro spravila iz ravnotežja. Mednarodna luka, pa pod italijanskim suverenitetom.

22. september

Končno sestanek z Alexandrom, vr[l]o simpatičnim možakarjem. Novi šef za izvršenje zakona o 205,000 DP. Z velikim zanimanjem je poslušal moja izvajanja. Opozoril sem ga na svoj hearing.[1852] Morebiti bo to vendar preokret v moji usodi. Mož je napravil na mene najbolj[š]i vtis. Na koncu sem ga prosil, da bi sprejel neke naše Jugoslovane v službo. Nisem pa še omenil konzultstvo za agrarna vprašanja. Zvečer prisrčen razgovor s Katico.

23. september

Pri Kvapiševskem, kateremu sem razložil svoj položaj. Popolnoma je odobraval moje namene in moj način postopanja. K[vapiševski] je sijajen človek.

24. september

Težek dan. Zjutraj pri breakfastu izmuznil na lahek način od Feilchenfelda malo posojilo od 10 $. Lažja situacija. F[eilchenfeld] me vprašal za svet, kaj naj napravi[,] Univerza v Jeruzalemu mu predlaga doživljensko profesorsko mesto. Moj odgovor je bil pozitiven. Boljši je biti stalen v Jeruzalemu[,] nego biti odvisen od jezuitskih muh. Ob 10. uri na avstrijski »ambasadi«. Pa prav lepo vse urejeno. Spomini na dni, ko so bili Avstrijci v naših sobanah. Dr. Schober simpatičen, mlad mož, kateremu sem razlagal tržaško vprašanje. Vse drugo stvar razgovarjati z Avstrijcem o Trstu ko[t] pa ortodoksnim[.]

Zvečer trda kost * birokrat izseljeništva: Wiggins. Ta ogromna zgrad[b]a, kjer je nameščeno izseljeništvo, je čisto brez publike[,] kakor da nikdo nema interesa na izseljeništvu. Nekaj sličnega kakor zgrada guvernera v Annapolisu. To je pač neko amerikansko čudo. Pa tudi v hodnikih Office Buildingov na Hillu prav ma[l]o publike. Dolgo sem se boril s paragrafi tega birokrata, pa borbe nisem opustil ter končno na kraju prišel z glavnim argumentom, da Aladar hoče osnovati rodbino, to raise a family.[1853] To je izbilo sodu dno. Na kraju birokrat izjavil, da bo napravil, kaj je v njegovih močeh. Tako sem se trudil, da sem postal lačen. Potem italijanski film: Bygone times.[1854] Nekako iz dni, ko sem bil otrok. Sijajna karakteristika Italijanov.

Opoldne končno pri Gongu, nemškem novinarskem atašeju. Skušal sem ga zainteresirati za Seunigovo knjigo. Izjavil, da je strašno teško plasirati nemško knjigo v Ameriki. Izjema so samo politične knjige. Nato političen razlog. Misli, da je komunizem v našem delu Evrope mrtev. Podobno izjavo je dal papež. Mož je prav simpatičen. Bom gotovo ostal z njim v stikih. Proti kokteilpartim. Jaz sem pa izjavil, da sem iz slovenskih vinorodnih krajev.

30. september

Drugič dolgo pri Campbellu radi Trsta. Isti dan prispel[a] spomeni[ca] Agneletta za Dullesa s prošnjo, da jo direktno izročim v pisarni sekretarja, kar sem tudi napravil. Dolg razgovor s Campbellom zopet o Trstu. Izhodna točka: internacionalizacija luke in italijanski suverinitet. Moji argumenti proti. Tako hitro ura poteče v izmenjavi misli. Gotov je Cam[p]bell dobro namerjen. Nekaj se kuha, pa prepričan sem, da končne rešitve ne bo. Popoldne delikatna misija govoriti z Milanom Gavrilovićem o puščan[j]u na svobodo Dragoljuba. Pa Milan [Gavrilović] je bil neverjetno neemocionalen. Pristal je na akcijo in s tem mi je bil zvaljen kamen z duše. Dobro delo storjeno.

1. oktober 1953–31. december 1954

1. oktober

Tega nesrečnega Edwarda O'Conor[j]a, ki me hoče pregovoriti, da naj se udinjam onim, ki hočejo sveto Rusijo razbiti, pač nikdar ne najdem. Stvar Podobnika je nujna, pa kaj hočejo, ko je introuvable.[1855] Neverjeten človek. Morebiti je tako bolje.

[1852] Zaslišanje.

[1853] Osnovati družino.

[1854] Nekoč.

[1855] Ni mogoče najti.

2. oktober

Danube Valley Athority izšla v World Affairs. To je bila Kalvarija, pa končno sem zmagal. Fin tisk, vse prvorazdredno, pa nobenega honorarja. Saj smo bogati ljudje. Pa bodo dividende pri Djerdapu v dalnji bodočnosti. Ob peti pri Lajnbergeru. Razstanek. Putuje s svojo ženico v Japan. Alal mu vera. Nimam sile, da bi z njim robato govoril o Ameriki. Pa ponižuje me, ako se reče: moraš dokazati s svojo knjigo, kaj veljaš. Potem bo vsega, nalog za predavanje, posamezna predavanja. Torej v svojem sedemdesetem letu pa moram še hlastati po konduitah. Neizmerno žalostno, po vsem tem, kaj sem dal v življenju. Ravno tako poniževalno, ko je Kersten v Libertyville izpraševal ljudi o meni. To je amerikanski psychological warfare.[1856] Zvečer neizmerno mil razgovor s Katico.

3. oktober

Še vedno nobenega čeka iz New-Yorka. Pa veliko razodetje. Vogrič poslal ček od 25 $ z velikim jamranjem, ki je gotovo upravičen. Patriot je pa vendar: Saj sem imel odrejen sestanek s Freemanom – Fund of the Republic.[1857] Polom, ako ne pridem.

4. oktober

Še en dan čakal. Nobenega ficka iz New-Yorka. Velika skrb, da so mi zopet vse obustavili. Vse je mogoče pri teh ljudeh. In 14. je začetek Interparlamentalne unije. Moram biti navzoč radi Kumanudija in Dragoljub[a]. Zadržanje radi Dragoljuba. Sijajno je držal Milan, ki, iako je osebni sovražnik Dragoljuba, ipak bil sporazumen, da vodim akcijo. Boža je bil pravi Srbijanec. S pravo policijsko okrutnostjo je odbil vsaki razlog humanosti: Dragoljub je teško bolan. Milan mi je položil na srce Djure Djurovića. Najžalostnejša pojava je bil Smyth. Obiskal me je. Počel mi je pretiti, da me bo denunciral, ako se bom zavzel za komunista Dragoljuba. »That is my country«,[1858] tako je ponavljal. Bil[a] je skrajno mučna scena. To si je mož dovolil v mojem stanovanju. Vse je bilo zastonj, da sem rekel, da je Slobodan iz Londona nam to naložil. Ta mož ni za rabo. Popoldne pri Kreku in mu razložil mojo in Šumenkovićevo akcijo. To je bilo 12. oktobra. Notificiral mu sejo GO kakor tudi prosil ga, da skliče sejo SNO. Kiselo lice. Razstanek jako ljubeznjiv. V pogledu Trsta predlagal, da se organizira odbor, ki se bo brigal za tržaške begunce. Strah pred bodočnostjo. Krek meni, da so tu amerikanske konfesionalne organizacije, ki se naj brigajo za Tržačane. Saj drugi nimajo denarja. Prav klerikalno gledanje na stvari.

5. oktober

Končno odrinil za New-York. Zakasnil prvi ekspres. Radi tega pozno prispel v New-York. Pokvarjena večerja. Povrh Woodrow poln, moram v Lido, kjer mrzlo. Nesimpatično. Dolgo sedel s Katico. Zopet je vse uredu. Tudi klub ponovno deluje, ali imenuje se Continental, kajti v Francoskem klubu so mladi ljudje iskali Francozinje.

6. oktober

Prvi telefon Fundu. Sprejel me bo Freeman. Ker v takem neprimernem hotelu sem sprejemal v Empire Hotelu. Tam sobe 6 $, ko v Lidu samo 2,50 $. Samo še mora najprej plačati. Ob 11. uri torej slavni sprejem. Hiša, v kateri je slavna Arden, institut za olepšavanje. Tovor s parfemi mi je oviral vstop v hišo. Pikantno. Sosed Fundu je Institut for Pacific Relations.[1859] Torej cela svojta fellowtravellerov, ki so zakrivili izgubo Kitajske. Značajno sosedstvo. Vidim ogromna »Aufmachung«.[1860] Sila mnogo sekretaric. Po dolgem čakanju končno pri sekretaru. Nesramnost[,] predsednik Case se sploh ni pojavil, čeprav mi je bilo to v pismu obljubljeno[.] Kako se nas omalovažuje. Kaka presneta demokracija je pa to. In ti se hočejo boriti proti komunizmu, ako se sploh hočejo. »Bezprekoran«[1861] mladič iz Yalea, ki je prijatelj O'Connora. Hotel je biti v začetku malo aroganten, pa sem ga spravil

1856 Psihološko vojskovanje.

1857 Republiški sklad.

1858 To je moja država.

1859 Inštitut za pacifiške odnose (IPR) je bila mednarodna nevladna organizacija, ustanovljena leta 1925, da bi zagotovila forum za razpravo o težavah in odnosih med državami pacifiškega območja. Inštitut je bil razpuščen leta 1960. Columbia University Libraries, Archival Collections, http://www.columbia.edu/cu/lweb/archival/collections/ldpd_4079192/.

1860 Ličila.

1861 Brezhiben.

na pravo pot. Začel je z argumenti, da Fund ni za take stvari. Na to pa jaz v ofenzivo. Fund mora si pridobiti simpatije amerikanske javnosti. Ni bolje poti k osnovanju takega instituta, kakoršnega predlagam. To je upalilo. V začetku je sicer trdil, da je »slim hope«,[1862] pa na kraju je popuščal. Vidi se, da je bila ofenziva uspešna. Rekel sem, da bom zopet v New-Yorku 8. novembra. Do tega časa še nobene odločitve ne bo. Potrebno je govoriti ponovno z Roperom, katerega ne smem zanemarjati. Meni se zdi, da taj Roper je tudi jedini v tej zadevščini, ki ve[,] kaj hoče. Razstanek do krajnosti ljubeznjiv. Na vsak način ta mladenič je dobro vzgojen, pravcata elita. Obed bil za 40 centov v bufetu Columbus Circle. Ogromna porcija. Popoldne ob treh v Mac Hale. Vprašal, kaj je s čekom. Zakasneli podpis. Kamen se mi zvalil od srca. Da bom vsaj imel nekaj za živeti. Potem vprašanje denarja za editing. Seveda odbili so me ti junaki. Ogromna svota je v vprašanju. To je vse tako smešno, ako ne bi bilo tako žalostno. Mac Hale določil sestanek s Holandčanom za prihodnji dan. Torej Hol[a]nčan poklican, da rešava naše zadeve. Čisto v duhu Free Europe. Seve sem postal radi knjige nekje renitenten, v koliko splo[h] morem biti v teh okoliščinah. Mac Hale me je docela dobro razumel. Rekel je samo, kako da mora ravno on biti večni whipping horse.[1863] Pa razstala sva se čisto v dobrem. Zvečer zakasnela proslava rojstnega dne. Kako ona to ima rada, kakor neka predslutnja, da bo ona srečna v onih vinskih goricah. Asimilacija bo že prišla. Posredoval, da bo povabljena prihodnji večer k Aci. Prvi stik. Dolgo v noč ragovarjala. Potem nazaj v žalostni hotel.

7. oktober

Slavni obisk Holandežu, ki je šarmanten. Bil na Ecole des sciences politique.[1864] Nagovarja me s Monsieur le Ministre. Papirje, katere sem poslal Thysonu, sploh ni dobil v roke. Seve zopet intrige. Glede komisije Osudski stavljal v izgled. Vprašal me je, koliki je moj »grant«. Čudom se čudil tej brezkončni radodarnosti, bolje rečeno tej »stingyness«. Imel sem dober vtis. Pa bog ve, kake bodo zopet intrige. Potem v Aeroport, da najdem, s katerim se dogovoril radi jutrašnjega sestanka. Komična stvar s slavnimi antropologi Wenr-Gren Endowment. Telefoničen razgovor z ljubko sekretarico, videl sem jo skozi telefon. Vse za Lozarja, moja deviza. Pojavil se v fony renesančni palači. V hodniku slika Wenerja z vsemi mogočimi lentami: zaslužen človek. Seve do Fizola nisem prišel. Zabarikadiran za demokratskim kitajskim zidom. Ali sekretarica nad vse ljubka. Mislim, da je pred vse predmet antropoloških študij. Naj telefoniram drugi dan. Zraven Frickova galerija. Neizmerno užival posebno v Fragonaru in Boucetu. Melanhonični spomin na skupni obisk s Katico. Potem Kaufmanu radi Aladara. Stvar je v redu. Moja nervoza v sredo upravičena. Drugi dan prišla sramotna izjava AA radi Trsta. Moj Bog, kak polom. Mednarodno pravo teptano z nogami. V Free Europe vzkliknil Kuhar: Kaj dela veliki amerikanski narod na vrhuncu svoje moči, svoje svetovne uloge. Pravno analizirala strašno polomijo. Umešavanje Sovjetske zveze je povsem sigurno. Fina čorba.

8. oktober

Telefon Wener. Ni sluha ni duha po lepi sekretarici. Molk in molk. Ne delajo. Nasamarila me je. Rano zjutraj pri Kunstleru. Mu stisnil v roke skromni ček od $ 20. Tudi zadeva warda[1865] lepo napreduje. Samo Katica se mora pojaviti. V par dneh se bo predstavil toženi in pride gotovo do poravnave in do komunističnih denarcev. Navdušen. Opoldne pri Fleur de Lys, kjer užival v dobri francoski kuhinji, seve brez vina. Holmes me ni sprejel. Pa v fini obliki sem dovolj povedal na telefonu. Rekel sem, da s simpatijami ne morem plačati Miss Palmer. Po velikih težavah vendar prišel v hišo, kjer stanuje Hodža. Denarja nima za drugo rato:[1866] editing. Vse precej bohemsko, pa dobronameren. Kaj mož dela, ni mi prav jasno. Povedal mi je, da je cela Free Europe garnitura v Herald Tribune. Takoj kupil. Odveč vsaki komentar. Potem Katici, ki se pripravlja na večerjo. Očarujoča v svilnati črni obleki, vrhunec solidnosti in digniteta. Zopet kakor vedno večerja se dolgo pripravljala. Kakor vedno kriva predpostavka, da bo prišla

[1862] Tanko upanje.

[1863] Vlečni konj.

[1864] Šola političnih znanosti.

[1865] Oddelek.

[1866] Drugi obrok.

kaka »Slovenka«. Katica očarala v svoji blagoglasni francoščini. Acinu je pa čisto vrgla iz koloseka. Jako zadovoljen z njo. Na poti v Woodrow sta postala oba Jevremovića šele v odsotstvu Srbijanke navdušena za Katico. Dragi jo je objemal, kar je bilo tako smešno, on tako velik in ona mala. Brata se nista hotela odeliti[1867] od nje. Pa vendar je vstopila v taksi, da se peljeva na Greyhounds. Slovo pa že tako. Triumf nežnosti in topline.

9. oktober

Prispel zjutraj. Legel v postelj in kmalu po kratkem spancu bil zopet svež. Osudsky odkuril v Kansas. Sedaj sem pa sam. Telefoniral Zenklu, ki jako nervozen. Rečem, da sem vendar ravnal popolnoma pravilno. Nato on: Nobeden to ne osporava. Tu nekaj ni v redu. Poiskal popoldne Prohazko, češko-slovaška katoliška stranka. Gostoljubno sprejet. Tam mlad Moravan, ki je govoril o speleologiji in povdarjal, da je bil Cvijić oni, ki je polagal osnove. Govorili smo o Skyline jami in o čudežih Postojnske jame. Tudi Moravani imajo svoj Kras, moranski kras in imenujejo ga Kras kakor mi. Dogovorili se radi prihodnjega dne in obiska De Blonaya.

10. oktober

Čakal v svojem studiu Prohazka. Pa prišel je brez socialista Majera. Blonay nas jako lepo sprejel in jaz takoj govoril o sprejemu delegatov vseh narodnih odborov pri lordu Stanegateu. Izgleda, da je generalni tajnik sprejel ta moj predlog. Do koridora naju je peljal in jaz sem hvalil Ženevo, ko je on ravno Ženevec. V ponedeljek, da se ponovo[1868] javim.

11. oktober

Dan prej se obrnil kapetanu Longu, kateremu je dal Dunham izvršitev programa. Končno mi je vendar nekako obljubil, da bom mogel na izlet Skyline Drive. Obrnil se Dunhamu, da bi dobil kaka vabila za prireditve. Rekel je, da naj poiščem prejšnjega kongresmana Cochrana, ki ima vabila. Zastonj sem iskal Cochrana, ki je bil »introuvable«. Sklenil, da grem brez povabila na sprejem Dullesa v Shareton Park. Crushing. To sem i napravil. Kako so naši ljubi Amerikani »schwerfaelling«.[1869] To sem izpeljal. Brez vsake zapreke vstopil v velike ball room.[1870] Mislil sem najti kako receiving line.[1871] Pa Dullesa nikjer. Male in večje grupe parlamentarcev. Jako mendarodno vse. Nekak svetovni parlament. Preko Avstrijca Tončiča se upoznal s Staatsrat Carlo Schmitt,[1872] podpredsednikom Bundestaga, social-demokratom. Profesor javnega prava ali političnih znanosti je. Ogromna ljudeskara. Potem se seznanil s predsednikom švedskega stortinga, suhega, žilavim, malim možakarjem, z ogromnim trebuhom. (napačno[,] trebuh ima oni od Bundestaga.) V narodni noši je bil starec, zastopnik burmanskega parlamenta. Ima nekaJ azijsko-mističnega in neizmerno simpatičnega. Odločen antikomunist, še celo nekaj histerije. Izpil sem precej kokteilov. Pravi zastonjkar. Potem zunaj v lobi se seznanil z Mrs. Lake. Razgovor pretrgal Radin, ki je prišel mimo.

V lobi Sharetona čakal Longa. Prišel je in rekel, da bo mogoče. Pa kaj ne bi bilo. Moja dolga praksa me uči, da se vedno najde kak prazen kotiček, ako se hoče, pri takih prilikah. In moja predpostavka je bila povsem točna. Vse je sililo izhodu in rampi, kjer so stali navadni avtobusi. Schmitt se je takoj pritožil, da niso »Ussischtswagen«. In res v našem avtobusu je vse polno mest ostalo praznih. Poleg mene se je zvalal debeloritasti Italijan, ki se meni ni predstavil. Jaz sem ga pa ignoriral in izigraval Amerikanca. Mož pa ni znal angleško. Hitro sem stvar izvedel na osnovi liste: kvestor Montecitoria. Bil sem vso pot v neprijetnem položaju. Bil sem neke vrste »uljez«[1873] in poleg mene v dneh tržaške krize po po vsej prilici beneški Italijan. Izgovarjal je vse s kakor še. Vožnja precej milovidna. Posebno mi se dopadel Centerville. Tudi mnogo konjev na posestvih. Vse jako kulturno. Končno po dolgi vožnji prispela v gore. Skyline precej dolgočasna. Pa gozdovi silno negovani. Tu ni pela

1867 Ločiti.

1868 Znova.

1869 Okorni.

1870 Plesna dvorana.

1871 Sprejemna linija.

1872 Carlo Schmid (1896–1979), nemški politik (SPD) in priznani ustavni odvetnik. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1873 Vsiljivec.

sekira. Narodni park: zares velika kultura očuvanja[1874] prirodne lepote. Pop[o]ldne končno prispeli na Skyline. Lunch v Fortroyal. Nič posebnega. Oho, pozabil sem poročati o obisku Skyline Cave. To so pa že lahko izpustili iz programa. Jama »odkrita« l. 1937, čisto nove formacije. Kakor je nova amerikanska kultura. Seve osebna lastnina enega človeka. Čisto amerikansko. Sijajni barvni efekti morajo nadomestovati pomanjkanje prirodne lepote. Schmitt, katerega sem se držal, je poznal Postojnsko jamo in se je samo čudil, da nam Amerikanci servirajo nekaj takega. Nezrelo v svojih mladih kapnih formacijah. Ne smem primerjati to z ameriškim življenjem. Podpredsednik mi je pripovedal, da so socialisti propadli, ker niso imeli denarja. Adenauer ga je pa imel. Povrh je imel svojega amerikanskega managera, ki je vodil volitve / Amerikanske metode zmagale. Svarilo za nas neosvobojene. Klerikalizem dviga svojo glavo v Nemčiji. Adenauer je cinik[,] kakor se tiče vere, pa samo izkorišča v svoje politične svrhe. Lunch precej osreden. Sedel k mizi[,] kjer sta bila prijatelja iz Burme in sami Indonezijci in en Indijec. Najbolj me je jezilo, da so natakarice nosile Christian Brothers vino in točile v male čašice-naprstnike. Das kann mir gestohlen werden.[1875] Potem nazaj. Pogled na morje gozdov prav monotono. Kak čisto drug očarujoč pogled je s Pohorja, z granitne mize. Postal sem otožen, domotožje se je mene lotilo. Long seve ni imel pojma, kje se nahajam. Tako se človek lahko izgubi v taki množici. Bilo nas je kakih dvesto. Nobenih atraktivnih mednarodnih žen. Degeneracija. Pa tega tudi ni bilo v Ženevi l. 1932. In tam je bil Kumanudi. Na poti nazaj pa zopet italijanski d[e]beluh. Zopet Mutec osojski. Senedonah dolina je polna jabolk. Povsodi so štanti z ogromnimi jabkami. Zopet v noči skozi Centerville. In končno v Washingtonu. Predolgo, utrudljivo in nič posebnega nismo videli.

12. oktober

Zopet v spikers lobi, kjer se odigrava cela konferenca. Notri v d[v]orani malo prisotnih. Prvi dan je grmela slavna Mitra Mitrović[1876] radi Trsta. Neka Tur[k]inja se pritožila, da dnevniki nič ne pišejo. To pa evropski parlamentarci ne razumejo, da se o njih ne piše na prvi strani. Meni je ta amerikanska navada tudi nerazumljiva. Predsednik senator Ferguson je moral priznati, da ima ženska z Balkana prav. Sle[d]njič popoldne našel De Blonay. Šele jutri se bo izved[e]lo radi sprejema. Stvar me jako skrbi. No končno sem našel starega Cochranea. Bil je v Ženevi 1932. Bil je tam tudi Barclay. Prav ljubeznjiv, pa nobenih vstopnic mi ne more preskrbeti. Nerodneži.

13. oktober

Končno zjutraj ulovil De Blonaya, ki me je presenetil z novico, da bom sprejet popoldne ob peti[h]. Sam morem izbrati, kdo naj pride. Samo ne sme izgledati, da je deputacija. Tako se odločil, da je jedina primerna osebnost Mikolajcik. Žuril se k njemu. Precej lepa hiša: poljski general štab. V stanovanju, ki je prav prostorno, je tudi pisarna. Tu je prijatelj Pawel in starejša soproga generala, ki dela na stroju. Prepisujejo se članki za poljsko časopisje. Šele okoli jedne ure razgovor z Mikolajcikom. Razložil mi je, da je IPU se obrnila že večkrat na Interparliamentary Union[1877] pismeno, da bi emigracije bile sprejete. Nelogično bi bilo, ako bi se IPU ne obrnil tu na licu mesta predsedniku skupa.[1878] Priznal, da njegov poverjenik nI uspel, da bi dosegel sestanek za njega. Zadovoljen je bil, da sem uspel. Obrnil se je telefonsko Nagyju. Priporočal sem mu, da je najbolj[e], da on sam gre v chambre.[1879] Tako najmanj zamere. Jaz bom pa govoril za one tri jugoslovanske nesrečneže. In tako smo tudi napravili. Prepozno za klub Hors d'oeuvres v Maximu. Ob 4. uri čakal pod kupolo. Po staroslovanski navadi M[ikolajczyk], ki je pravi Slovan, se zakasnil. Pa pravočasno sva bila v pisarni De Blonaya. Pojavil se simpatični možicelj. Lord, o katerem pravijo, da je socialist, gotovo ga je imenovala Labor vlada (De Blonay pa je iz gnezda Unesco in na ta način že obeležen.) M[ikolajczyk] [se] ni dobro odrezal. Prav nobene obveze ni prevzel vit-

1874 Ohranitev.

1875 To nam lahko ukradejo.

1876 Mitra Mitrović (1912–2001), pisateljica, udeleženka NOB in prva ministrica v zgodovini Srbije. Miloš Mišović, Nin, Zaščitnica NIN-a, 19. april 2001.

1877 Medparlamentarna unija.

1878 Srečanje.

1879 Soba.

ski lord, visokorojeni, da bi mi emigranti prišli v unijo. Povdarjal sem, da so Balti priznani od strani USA kot države in da bi oni imeli pravico, da bodo sprejeti. (Ne smemo pozabiti, da vsled današnjega mednarodnega položaja niso bili pripuščeni republikanski Španci, četudi imajo še pravico, da sedijo v Svetu.) Na[to] sta prišla na dnevni red Kumanudi in Jovanović. Stangate je obljubil, da se bo zavzel za oba. Vročil sem mu mojo spomenico. Bil je ginjen, ko sem povdarjal humanitarnost moje misije. Torej triumf za mene. Predno sva se poslovila[,] pa je Anglež naju povabil v Londonu na dinner. Pa moral bi tudi priskrbeti ticket za letalo. V celosti: očarujoči starec (star je 78 let) in od silne simpatične svežine in vitalizacije. Ko sva korakala Mikolajcik in jaz doli po stopnicah House of Representatives,[1880] mislil sem na ona salonska kola, v katerih nas je Kumanudi vodil v Ženevo, na Lozanske pripetljaje in drugo. Dan[e]s pa on v ječi in jaz sem jedini, ki se energično poteguje za njega. Zvečer legel v postelj prepričan, da sem napravil dobro delo. Vsaka taka vera me silno osvežuje. Dobrota je silni življenjski eleksir.

14. oktober
Zadnji dan konference. Jutri vse v Njujorku. Obotavljam se, da bi se zopet ko zastonjkar vrinil. V Njujo[r]ku velikanske stvari v Rockefeller Centru. Milovidna pojava Katice, Protić, s katerim bi rad govoril glede Kelsenove kandidature za tržaškega guvernera. V nedoumici[1881] sem. Slednjič pa odločuje moja slaba denarna situacija in odločil sem se, da ne grem, kajti pot v New-York vedno ustvarja luknjo v moji kasi. Tudi večer nisem šel v Panamerikansko unijo. Nočem biti večni zastonjkar.

15. oktober
Mnogo delal.

16. oktober
Palmerica prišla k meni. Moral sem ji razložiti, da ti meceni zarobljene Evrope nočejo izplačati denarja. Pa moj proces se ugodno razvija in iz tega jo bom izplačal. V kake neprijetne situacije nas dovajajo ti njujorški nesrečneži. Človeka kar jeza zgrabi. Stara gospa prav nič ni hotela oditi. Kakor, da je prikovana, ko ji pripovedujem moje dogodivščine. Pripovedanje me je naravnost utrudilo in spal sem sijajno po tem govorniškem naporu.

17. oktober
Partija pri Marisi z Zaleskim odložena.

18. oktober
Ankara je skinula.[1882] Po Stambulu Ankara. Žal mi je tega mladeniča in njegove mlade žene. Pa odprla je Francozinja in naš srbski polkovnik, mislim, da se zove Alimpić, restoran v M. St., ki se zove Chez Odette. Pa brez vina. Nedelja je. Šel sem tja, pa zaprto. Zvečer v klubu sendvič in pivo.

19. oktober
Dolg razgovor z Mrs. Lake, ki stanuje v Sharaton Park Hotelu. Strašno je prehlajena. Kljub prehlaji silno telefonogenetična. Kaj bo iz tega?

20. oktober
Sestanek z Restonom. Prinesel sem svojo »Valley Authority«. Tudi pismo za »Times«, ki seve ni bilo priobčeno.

21. oktober
Poročal Marshallu o nedogodivščinah pri »Fundu«. Stvar postaja že humoristična, ako ne bi bila tako žalostna. Čestital Marshallu na govoru Dullesa, ki ga je seve napisal Marshall. Dakle ghost writer.[1883] Samo ena napaka: Ni predvidel osvoboditev Albanije, ko je govora samo o državah, sosedkinj Rusije. O Jugoslaviji nisem niti govoril. Ko pride splošni »Kladderadac«, pade tudi titovščina kakor hiša od kart. Popoldne me sprejel Roderic O'Connor.[1884] V veliki predsobi francoska in nemška grupa: prisoten zunanji minister Adenauera, precej profesorsko izgledajoči simpatični, pa tudi inteligentni možicelj. Tako jaz se spodtaknem na Nemce v raznih zgodovinskih momen-

[1880] Predstavniški dom.

[1881] Dvomih.

[1882] Padla.

[1883] Tisti, ki piše za druge, ne pod svojim imenom.

[1884] Roderic L. O'Connor (1921–1982), ameriški odvetnik in uradnik v ameriškem državnem ministrstvu. Office of the Historian, spletni vir.

tih. Bil sem onega zgodovinskega dne v Trianonu, ko je Nemec ostal sedet na svojem sedežu in vrgel besno (Brockdorf – Rantzau)[1885] rokavice na načrt mirovne pogodbe. Zdaj zopet sem na enem od najvažnejših ne najvažnejšem žarišču svetovne politike in zopet Nemci, pa jaz poražen. Kako lepo je popeval Gundulić,[1886] kako se vrti kolo sreče. Skoro prišel O'Connor. Razložil situacijo s fundom. Obečal[1887] je, da bo pisal fundu. Uspeh. Na to prišla na red moja akcija pri Alexandru. Dal mi je navodila, da se tudi obrnem Mrs. Houghton. Potem je pa prišel Trst na red. Dvignil je roke v zrak, isti gest, katerega je napravil pri besedi Trst Campbell. Gest obupavanja. Prosil, da mu dam pismeno svoje gledanje na Trst. Bil silno ljubeznjiv. Obečal sem, da sestavim pro memoria. Nato sem omenil, da bi bilo koristno, da bi govoril z osebnostjo, ki vodi tržaško zadevo. Tudi to mi je stavil v izgled. Imel sem najbolj[š]i vtis.

22. oktober

Hočem nekaj zaslužiti. Ponujam se, da napišem članek o Trstu, ki bi ne bil toliko političen, ampak prikazal prirodo in kulturo Primorja v zgodovinskem okviru. Šel sem Looku, ki je odbil. Smatrajo, da bo stvar rešena[,] predno bo mogel članek iziti. Skoz in skoz pogrešno[1888]. Take situacije se vedno vlečejo v nedogled. Nato šel [v] National Geographic Magazine. Tam nagrajsal na »dignified«[1889] gospoda Borah, ki je bil prisoten, ko sem v oktobru 1918 imel predavanje tam o »Melting Pot Austria-Hungary«. Dobro se spominja. Odkril mi je politiko časopisa, ki ima direktive, da ne sme ničesar priobčiti, dokler ne bo rešeno tržaško vprašanje. Čakali bodo do sodnega dne. Borah se izrazil čisto v Habsburškem tonu o škodljivosti razbite monarhije. Moram ostati z njim v vezi.

23. oktober

Prijeten večer pri Marisi. Najprej prišel k meni Igor in Zaleski, potem pa Walkin, ki je v Intelligence Resarch za Ukrajino. V avtu me je vprašal precej nesramno, kaj delam v Washingtonu, na isti način, kako[r] je to delal Lipman l. 1948 v Metropolitan Clubu. Odgovoril sem mu primerno. Potem v Gorgetown, kjer smo vzeli v avto Miss Carson. Marisa priredila čisto poljsko zakusko in Igor je bil sijajen podrumar.[1890] Tako je celi večer potekel v najlepši harmoniji. Po polnoči brez Marise v Georgetown, kjer Miss Carson stanuje v nekdanji štali ob kanalu. Pa stanovanje je jako intimno. Priredila nam je koncert Bethovena na ploščah. Bilo je ginljivo. Na vsaki način jako kulturno dekle, gotovo skandinavskega izvora. Prišel v postelj tako okoli tretje ure zjutraj.

24. oktober

Čitam Jeana Žbogarja Nodiera,[1891] da bi pogodil bolje štimungo slovenskega morja od Timava pa do Trsta. Pa vse bo zastonj.

26. oktober

Zopet z Restonom radi članka v Times Magazinu. Pisal bo v New-York. Črez par dni pa bom dobil odgovor, da ni nič. Sem že navajen. Obrnil sem se tudi nedeljski izdaji »Washington Post«. Naravno odbit. Nimam sreče.

1885 Ulrich Karl Christian Graf von Brockdorff-Rantzau (1869–1928), nemški diplomat, ki je postal prvi zunanji minister Weimarske republike. V tej vlogi je vodil nemško delegacijo na pariški mirovni konferenci, vendar je odstopil zaradi podpisa Versajske pogodbe. Kasneje je bil od 1922 do 1928 nemški veleposlanik v ZSSR. Deutsche Biographie, spletni vir.

1886 Ivan Gundulić (1589–1638), dubrovniški baročni pesnik, pisatelj in dramatik. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

1887 Obljubil.

1888 Napačno.

1889 Dostojanstven.

1890 Kletar.

1891 Roman Jean Sbogar je prvič izšel leta 1818 v Parizu. Ta razbojniška povest iz daljne Ilirije ne bi najbrž pritegnila nobene pozornosti, če se ne bi kmalu po njenem izidu razširila vest, da jo je prebral sam Napoleon v ujetništvu na otoku Sv. Helene in jo pohvalil. In ljudstvo je zdaj rado seglo po knjigi, ki je krajšala samotne dneve slavnega jetnika. Tako je Napoleon nehote pripomogel k uspehu pisatelju, ki je bil sicer vselej med njegovimi nasprotniki. Vendar pa je ta romantični roman močno vplival na mnoge poznejše pomembne francoske pisatelje (Hugo, Balzac …) devetnajstega stoletja, za slovensko bralstvo pa so nadvse zanimivi tudi opisi krajev in navad naših prednikov, kot jih je doživel tujec. Eliza, elektronske in tiskane izdaje, https://eliza.si/izdelek/janez-zbogar-charles-nodier/.

27. oktober

Pri Alexandru. Dobronameren birokrat. »Er wird das Kraut nicht fett machen.«[1892] Emigracija pa lahko čaka. Poslušal je mojo agrarno filipiko, pa vidim, da iz tega ne bo nič. Kaka je to organizacija? Seve vojak Eisenhower nima pojma, kako se take stvari »aufcigajo«. On je zahteval, da mora biti cela imigracija v okviru »State Departmenta«. Največja oslarija. Blaženi Alexander, katerega je Kvapisevskij tako silno hvalil, me je poslal v Dep. of Labor, ki bojda ima 100,000 $ za take stvari. Poslal me je Schoenbornu. Popoldne se odločil, da grem Dr. Bannonu. Prinesel mu svoj »Djerdap«. Preiskal me je. Vse v najboljšem redu. Krvni pritisk kakor oni 20 letnega. Silno je bil zadovoljen z mojim zdravjem. Z bistrim okom večnega opazovalca človeškega telesa je pač konstatiral, da sem se zredil. Moram že paziti na linijo.

28. oktober

Zvečer češka proslava osvobojenja v Pierce Hall. Tam se seznanil z ambasadorko Nosek, ki je sedela poleg mene. Prav se mi je dopadala. Zakaj mi Hrvati, Slovenci in Srbi ne mogli proslavljati 28. oktobra, ki je sprejemljiv za vse.

29. oktober

Končno me sprejela Houghton, slavna republikanska committee-woman.[1893] Mala, podstavljena, inteligentno široko lice, velika roža na prsih. Bila je navdušena za moj agrarni načrt. Pripravljena me je podpirati, naj ji samo povem. Moja čuvstva so bila mešana. Preveč emocionalnosti, preveč besed, pa bomo videli. Na vsak način je poskočil moj optimizem. Pa vendar v ozadju teško vprašanje, ali bo uspeh. Houghton je farmerka ter izgleda, da ima smisla za kmeta v naši predstavi. (Ta sestanek je bil 2. novembra.)

30. oktober

Glušič in jaz delava na materialu o Trstu, ki ga naj priobči Ameriška domovina kot posebno tržaško izdajo. To jemlje mnogo časa. Spretni Krek je želel substituirati Slovenijo mesto Ameriške domovine, pač radi tega, da bi stvar izšla pod avspicijami Krščanske demokracije, kajti Slovenija je postajala taka preko noči. Proti temu se je pa Glušič energično uprl.

6. november

Odpotoval v New-York z Greyhoundom. Čisto božična snežna pokrajina. Dopadala se mi je. Bližajoči se New-Yorku smo polagoma sneg izgubili iz vida. Na postaji Greyhounds telefoniral Katici. Undressed,[1894] strašno vreme, burja in sneg, ter mi priporoča, da grem naravnost v hotel. Prepričal sem se, da je bil ta nasvet najpametnejši. Ko sem izstopil iz subway 66[.] ulice, bila je največja luža, pa burja, kakor da si jo je New-York posodil od Trsta. Večerjal jabko, katero sem imel [s] seboj in legel v postelj.

7. november

Pošteno se izklenil v postelji. Prepozno prišel h Katici. Potem pa prav prisrčen zajutrek, kakoršnega samo ona more prirediti. Iz zajutreka je postal lunch. Mnogo sr[č]nega razgovora, dokler ni odbila ura, da sem moral v Fores Hills, kamor naši Argonauti s predsednikom Bevcem, našim potnikom iz Nape še niso prispeli. Pozdravila me je Vida, ki je pripovedala o starših, s katerimi se sestal na Dunaju. Pahernik[1895] me [n]ajtoplejše pozdravlja. Spisal je za nas cel kmetski, v prvi vrsti gozdarski program. Takoj se je začela seja, ki je trajala do večerje in po večerji do polnoči. Bevc je sijajno vodil sejo. Vidi se, da ima kolosalno prakso. Vse se vršilo v popolni harmoniji. Samo mala nervoznost je nastala, ko sem omenil, kako sta se oba Argonauta predstavila »Free Europe«, mene pa čisto pustila na cedilu. Schwamm drueber.[1896] Prišlo je toliko pooblastil, da je bila seja GO sklepčna. Pooblastila iz Argentinije, Urugvaja, Kanade, Trsta, zares mnogi kontinenti zastopani. Slika poštenega hotenja v neizmerno teških razmerah. Po

[1892] Ne bo naredil zeljne maščobe.

[1893] Ženski odbor.

[1894] Neoblečen.

[1895] Franjo Pahernik (1882–1976), gozdar, veleposestnik. V letih 1918–20 zelo dejaven pri določanju severne meje. V 30. letih bil poslanec. Med drugo svetovno vojno izseljen v Liko, nato so njegovo posestvo nacionalizirali. *Enciklopedija Slovenije, Knj. 8 Nos–Pli*, Mladinska knjiga (Ljubljana 1994), 220.

[1896] Preplaval je.

polnoči Zadniku, ki je proslavljal petdesetletnico. Tam v precej velikem bruklinskem stanovanju velika slovenska družba. Pijače in jedače[,] kolikor je srce poželelo. Dobra slovenska vina, katerih sem si privoščil. Napil sem v toplih besedah slavljencu. Koštomaja ni bilo, pač pa njegova žena. Zadnikova hčerka izgledala kakor kaka Sicilijanka. Ob tretji uri me Drnovšek spremljal do subway. Točno po programu prispel v Woodrow ob pol peti uri zjutraj.

9. november

Lunch pri Katici, kakor vedno prijetno. Popoldne nadaljevanje seje v Forest Hills. Dopoldansko telefoniranje v nekem oziru negativno. Freeman telefonira, da naj ne insistiram, da vidim predsednika ali Ropera. Amerikanska demokracija. Case mi je pisal pismo, da zopet nima časa. Telefon »Free Europe«: sestanek z Yarrowom v sredo. Potem BBS, kjer izvedel žalostno vest, da Danica ni položila izpit pri Godfreyu. Kaka amerikanska komedija je pa to. Nisem prišel niti do sekretarice, povedala mi je to pisačica[1897] na stroju. To me je pa zares potefatalo. Toliki talent v Ameriki ne more priti do svoje veljave. Seja v Forest Hills trajala skoraj do tretje ure zjutraj. Prav se je dopadel moj »report« o mojem delovanju v Washingtonu. Bil je napravljen »ex abrupto«.[1898] Moj predlog za reformo SNO je bil jednostaven in jako logičen: osnovan je bil na »dogovoru«, kar je bila jedina mogoča izhodna točka, katero so svi dotedanji »reformatori«, v prvi vrsti morivec Tugomer prezrl. Moje gledanje je bilo seve sprejeto in tako je ta reforma povezana z mojim imenom. Pri volitvah sem že videl, da sem bil predložen od Tržačanov in Argentincev za podpredsednika in tudi izvoljen. Prav nič nisem stori, da se doseže ta uspeh. Tako je prišlo do tega brez najmanjšega mojega napora, kar je najboljše. Seja se je vršila v najbolj[š]em medsebojnem razpoloženju. Predlagal sem pa jaz Ribnikarja za podpredsednika, pa sem propadel s svojim predlogom. V jutranji uri se vrnil nazaj v Manahattan.

10. november

Zdi se mi, da sem napravil dobro delo, ko sem šel v office Emigre writers etc. Stara gospa mi je vse obljubila, da Lozar pride do službe. Dal Bog. Potem pa v urad America Committee on Cultural Freedom.[1899] Priporočan od Goldmana. Tam sem bil navdušeno sprejet od sekretarja Stonea. Pa Sidney Hook[1900] je še v Evropi. Predsednik pa je meni poznati Counts. V soseščini pa ima Martin svojo Nato organizacijo. Potem nazaj v naše revirje in obedoval v starem »Fleur de Lys«. Zvečer večerja pri Aci. Pripeljal Katico, ki je bila jako šik v pulover[j]u, njena kreacija. Dragega ni bilo. Želja, da se zavzamem za Ilijo [Šumenkovića], ki je amerikanski državljan in bi mogel postati uradnik nove emigrantske organizacije. Prijeten večer z musako in čisto dobrim vinom. Katica bila malo vinjena, kar mi je priznala šele drugi dan. Pa moral sem v hotel.

11. november

Sestanek z Yarrowom odložen na prihodnji dan. Nimam sreče. Popoldne telefoniram Wassonu, pa je še vedno v Evropi. Sem v bližini Embassy liquors, kjer slovenska vina in s steklenico šipona Katici k večerji. (piska.) Ure so odmikale. Dam

1897 Strojepiska.

1898 Nemudoma.

1899 Ameriški odbor za kulturno svobodo je bil ustanovljen v petdesetih letih 20. stoletja kot podružnica Mednarodnega kongresa za kulturno svobodo, v članstvo pa so bili vključeni vidni liberalni in levičarski umetniki in intelektualci širokega političnega spektra. Dejavnost skupine je vključevala organizacijo in izvedbo številnih protikomunističnih kampanj in programov. Ko so se napetosti v hladni vojni širile, je skupina razpadla. The Tamiment Library & Robert F. Wagner Labor Archives, spletni vir.

1900 Sidney Hook (1902–1989), ameriški filozof pragmatične šole, znan po svojih prispevkih k filozofiji zgodovine, filozofiji izobraževanja, politični teoriji in etiki. Po tem, ko je v mladosti sprejel komunizem, je bil Hook pozneje znan po svojih kritikah totalitarizma, fašizma in marksizma-leninizma. Pragmatični socialdemokrat je Hook včasih sodeloval s konzervativci, zlasti pri nasprotovanju marksizmu-leninizmu. Po drugi svetovni vojni je trdil, da je pripadnikom takih skupin, kot so komunistična partija ZDA in leninisti, kot so demokratični centralisti, mogoče etično preprečiti, da bi imeli urade javnega zaupanja, ker so pozvali k nasilnemu rušenju demokratičnih vlad. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

Gluecklichen schlaegt keine Stunde. K[atica] se še celo potolažila, da je zopet izgubila službo. Nesretnica.[1901] Ali so to že znaki depresije? Zopet dolgo in teško slovo.

12. november

Zjutraj pri meni značajna jugoslovanska seja. Prisotni: Torbar, Pernar, Aca Jevremović in Laza Radivojević. Krasne izjave Torbarja in Pernarja o potrebi skupnega dela. Bili so vsi v silni emociji. Namen sestanka v moji hotelski sobi je bil, da sem predstavil Bevca, ki je imel najbolj[š]i vtis. To je bil res moj uspeh. Potem pa precej neprijetni incident. Nisem sprejel message, da je odložen sestanek z Yarrovom na prihodnji dan. Neznajoč[1902] za to šel sem v »Free Europe«, kjer ni bilo nikogar, izvzemši Leigha, kateremu sem govoril o svojih gravaminih.[1903] Ali bo kaj zaleglo? Ko se vrnem v hotel, izroči se mi »message«, kar mi je bilo do skrajnosti neprijetno. Pa bil je Armistice day.[1904] Bevca sem posla v Central Park. Obed z Bevcom v »Fleur de Lys«. Lane Bliss ni prišel. Potem ob treh na Greyhound, kjer je naju (Jaz in Bevc) že čakal Basaj. Greyhounds so bili skoraj prazni. Napravili smo dovtip[,] da je uprava Greyhounds pričakovala več članov SNO in nam dala na razpolago celi bus. V Washingtonu sta se oba Argonauta vselila v Princ Karla, ki je postal jugoslovanski hotel. Tako sem pripeljal Bevca v Washington. Bila je to energična akcija.

13. november

Zjutraj šel po Bevca v Princ Korla, kakor je on nazval svoj hotel. Najprej razgovor pri meni. Korajžna sva, pa situacija je dokaj mutna. Na seji v Spring Road ogromno iznenajenja: Krek je takoj pristal na oživljenje SNO. Seja je gladko tekla. Določen kot podpredsednik, tretji po redu, kajti Jelenc ostane. Drnovšek tajnik, vse tako, kakor sem si želel od nekdaj. Potem lunch. Nadaljevanje popoldne. Zvečer je pa gospa Malca skuhala prav dobri gulaš.[1905] Krek se odkril: postojajo[1906] poročila, da je Tito že v zvezi z Moskvo. To je bil najbrž razlog Krekovega zavzemanja za SNO. To je tudi odmikanje od linije Free Europe. Bevc in jaz sijajno razpoložena.

14. november

Dopoldne obisk Mačku. Stari je bil pa že tako rezerviran, najbrž je vse to reakcija. Ni se mu dopadlo: da je Krek zapustil totalitaristično linijo in zopet omogočil delo SNO, ni se mu dopadlo Bevčevo prenavdušeno poročilo o našem sestanku v New-Yorku, ni se mu dopadlo, da sem v pretesni[h] stikih z Mikola[j]cikom. (Povodom Interparliamentarne unije.) Pa vendar je bil sestanek še precej srčen. M[aček] je izjavil, da ne veruje v vojsko in da tudi ne veruje v naše osvobojenje. Ako se udeležuje akcij, to dela samo radi tega, da drugih ne pušča na cedilu. Odločno sva oponirala in navedla sva slučaj vztočno n[e]mške vstaje. Opoldne v Cosmosu na lunchu, pa brez vina. Popoldne reakcija. Oba utrujena. Šele okoli 4. ure prišel B[evc] na stanovanje. Potem šetnja po S St. do hiše Wilsona in potem Embassy Row. Pot melanhonična sredi prelesti Washingtonske jeseni. Tudi mimo jugoslovansk[e] ambasade. Zvečer večerja v malem zelenem restoranu na Connecticut Ave. Potem Glušiču. Tako je bil končan tudi ta dan, na katerem je bila skovana naša rezolucija o Trstu. Sestavil jo je Bevc in dokazal, da ume kovati take stvari.

15. november

Pot v Library of Congres, kjer pokazal Bevcu svoj studio. Obisk Congress. Stala pod rotundo. Razlagal mu slike. Spremljal Bevca na kolodvor, kjer ganljivo slovo z objemom, kar je redko pri Slovencih. Jaz pa nazaj v našo staro življenje. Bevc se je prvič peljal z železnico po Ameriki. Tudi znamenje časa.

17. november

Božanski solnčni washingtonski dan. Nisem se mogel o[b]vladati. Šel sem na jahanje. Zopet stara Mabel. Užival in užival. Stara tura. Pri zverinjaku

[1901] Nesrečnica.

[1902] Nevedoč.

[1903] Bistvo pritožbe.

[1904] Dan premirja.

[1905] Golaž.

[1906] Obstajajo.

o[b]čutila kobila smrad divjačine. Pa se je htela vrniti. Pa jok. Ob 5[.] uri z menoj v Cosmos Clubu Berger, pravzaprav agent Otona. Pa se noče izdati. Vem pa vse. Izda se, ko govori o svojih sorodnikih. Teorija Clyde Eagletona[1907] o omejitvi pojma selfdetermination[1908] se mu čisto nič ne d[o]pada. V jedru »dull«[1909] sestanek. Misli, da ima Armstrong »the ear«[1910] Eisenhowera. Poučil ga, kako stvari stoje. Zvečer pri Edith. Pa močno solnčno jesensko ozračje pri jahanju me je zvečer šele premagalo. Po eni uri razgovora pa sem postal zaspan, kar je Edith takoj opazila. Razločil, kaj je vzrok. Rekla je, da me bo jahanje »Kill«,[1911] čemur sem energično oporekal. Sedaj ima ona »project« o učenju jezikov v njenem »appartmen[t]houseu«. Vidi se, da je imela Lucie prav, ko je rekla, da živi od malega nekega »grant«. Če čujem to besedo »grant«, imam zadosti. Pa plemenita, okretna žena, in vendar se tako muči. Pa do bogatih pa ne pridem, kako[r] da ni bogatih ljudi v Ameriki.

18. november

Lunch Armstrong. Razgovor o konferenciji. Predložil, da bom govornik Jugoslovanov. Sprejel brez obotavljanja. Rekel, da O'Connor prav mnogo pomaga pri pripravah na konferenco. Charles Jackson,[1912] dictator ali general hladne vojne, se je izpremenil in je sedaj prav v redu. Spominjam se one tragikomične scene pod »husting«[1913] na trgu v Filadelfiji na dan ominoznega podpisovanja, dan mojega ponižanja.

19. november

Zopet pri Houghton, ki me je silno ljubeznjivo sprejela. Naročila orange juice,[1914] pa me precej hitro odvedla Carusiju, prejšnjemu velikanu in komandantu DP. Posrečilo se mi je vendar prodreti led in birokratske premisleke Italiana, ki je bil prijatelj Sforze. Obljubil je, da se bo v tej zadevi: moj projekt, sestal z Alexandrom.

20. november

Kljub slabemu vremenu prišla Palemerica v Cosmos Club na čaj. Prinesla nekaj rokopisa. Izročil ji konec rokopisa. Dobra, plemenita in kulturna žena. Hvala Bogu, da sem jo našel.

21. november

Pri Kreku v novi ulogi podpredsednika. Prinesel članke za tržaško angleško stran »Ameriške domovine«. Prijateljski razgovor. Dal mi zapisnik prvega zasedanja SNO in tekst tržaške izjave. Torej SNO že funkcionira. Gospa stoji pred operacijo. Spominjal sem se Nadinih operacij.

22. november

Prijetni sestanki v Sheraton Park hotelu zvečer z Miss Lake. Okoli nje se skupljajo[1915] pa tudi druge bezposličarke[1916] hotela. Ako bi se uspele izkoristiti vse te en[e]rgije, ki so v teh damah. Miss Lake – Beladinović-Lazarević pa ni petična. Boji se[,] da bi potovanje v Evropo preveč koštalo. Nikdar še ni bila v Evropi. Drobna je, zdi se mi, da je bolana na prsih. Pa jugoslovansko poreklo stopa na dan. Louisina – bombažne plantaže, dakle pravi jug. Druga je Johana, sestra nizozemskega bankarja.

23. november

Lunch v Cosmosu. Tam zalotil Osudskega, sedečega z interesantnim človekom, 100% Amerikanec. Po lunchu vprašal Osudskega, kdo je to. V bližini je bil šele vulgaren v pravem smislu besede. To je dakle[1917] Drew Pearson. Pozneje mi je O[sudski] rekel, da je Drew silno zavzet za našo stvar. Torej O[sudski] predsednik odbora za federalne veze Evrope v onem zbiru vseh mogočnih sumljivih veličin, katere je Svobodna Evropa zbrala. Tako sem hitro v Cosmosu odpravil appointment.

1907 Clayde Eagleton (1891–1958), ameriški profesor prava, New York 1923–1956. Oxford Index, https://oxfordindex.oup.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095738580.

1908 Samoodločanje.

1909 Dolgočasen.

1910 Uho.

1911 Ubilo.

1912 Charles Reginald Jackson (1903–1968), ameriški radijski in televizijski pisatelj. Livejournal, https://elisa-rolle.livejournal.com/2386172.html.

1913 Prevara.

1914 Pomarančni sok.

1915 Zbirajo.

1916 Nedelovne ženske.

1917 Torej.

Seve zopet čakati, dokler bo factsfinding[1918] Committee dovršil svoje delo. Najbrž bo to fino delo.

26. november

Povabil Miss Palmer na čaj in ji izročil konec MS. Dobra plemenita žena.

27. november

Sestanek O'Connor Roderic. Neuspeh s Fordom. Izjavil, da bo pisal Freemanu. Ne pričakujem posebnega uspeha. Potem pa glavna stvar. Yarrow je za mene centralno vprašanje. Opozarjal, da sem vendar pol[i]tični vodja in da se mora mene kot takega tretirati tudi v pogledu dohodkov. O'Connor se skušal izmuzniti, češ, da to ni delokrog D. of S. Na decenten način dokazal nasprotno. Slednji se udal in pisal bo Yarrowu. Zmaga. Glede Trsta mi priporočal, da stopim v zvezo z John Jonesom, ki ima italijanski »desk«. Izgleda, da se vendar približuje za mene razplet v »Evropi«. Tako pač ne gre naprej. Zvečer pri Kreku. Malči izgleda bleda ko[t] smrt po operaciji. Predelikaten sem, da bi vprašal, kaka je bila operacija. Obravnavali vprašanje posebne angleške priloge. A. D. o Trstu. V vsem sporazumna.

29. november

Zabolelo me je. Vsi napori so bili zastonj. Ni amnestije za Kumanudija, Jovanovića i[n] Djurića. Drhal … Stanković in Perović zapuščata ječo čisto telesno upropaščena kot prosjaka … Strašna usoda. Zakaj nista pobegnila? Politična naivnost. Stara resnica, da pred smrtjo ne sme se nikogar proglasiti srečnim.

1. december

1. decembra obisk John Jonesu. Ogromna pisarna, seve italijanski desk. Vidi se 100% diplomat, ki o stvareh nima pojma. Poslušal me je in pustil me govoriti o mojem tržaškem načrtu. Ni zinil besede, včasih je prikimav[al.] Tak način govora je naravnost žaljiv. Dopadlo se mu je, da bi nova državica bila na vsak način bolj korist Italije, ko[t] pa, ako Tito sedi na Občinah in Nabrežini s svojo vojsko. To se mu je dopadlo, prav posebno pa gospodarski moment: povezanost gospodarstva Trsta z novim FTT. Ti ljudje za nas nimajo srca. Moj Bog, kje [je]Wilson.

4. december

Veliki dan za Danico. National Gallery of Art. Prvi na mestu, potem prišel Bailey pod rotundo. Končno zadnja Danica z Wuenchom. Bal sem se že, da bo jugoslovanska polomija. Začel[a] je peti. Sedel z Baileyom na klopi. Mogočno je odmeval njen glas pod kupolo tega, po mojem mnenju, najlepšega poslopja na svetu. Kakor podgane iz svojih lukenj so se prikazali razni črnci in drugi uslužbenci in se divili glasu. Bailey je pa samo rekel: Glorius, wunderfull voice.[1919] Zmagala je. Imela bo koncert, pa šele – poleti. Bog pomagaj. Vzela me je pod pazduho in tako sva z Wuenchom zmagoslavno hitela proti izhodu. Potem v Sheraton Park hotel v separatistično menazerijo g. Armstronga. Ravnokrat neki pastor drži dolgočasen pastorski, ne pastoralni govor. Prva senzacija: nisem navaden med člani panela Armstronga. A[rmstrong] pravi, da sem izpuščen, ker se bojijo, da bo White House neprijazno presenečen. Zakaj? Laž. Pa bo vzel A[rmstrong] na svojo odgovornost. Nato domu, da vzamem pripravljeni rokopis. Popoldne silno uspela moja intervencija povodom histeričnega govora neke Belorusinje, katero sem pošteno sklamfal. Rekel sem, da se mora Kremel samo smejati, kadar čuje remel take govore, ki so izraz slepega sovraštva, ne ljubezni. Imel sem kolosalen uspeh. Posebno se je govor dopadel češkim ambasadorkam. A[rmstrong] je rekel, da je bil ta moj improvizirani govor najbolji. Potem pa na skupščino breederjev arabskih konj. Tam sem bil svečanostno sprejet, ko sem se pojavil z knjigo Seuniga. Predsednik mi je držal govor in jaz sem odgovoril. Sprejel tri povabila od farme. Spoznal sem se s slavno Tankersley, ki poseduje četrtino Times Heralda in ima salon, kje[r] se zbirajo najbolj zvesti prijatelji Mac Carthya.[1920] Das war der Zweck der Uebung.[1921] Izgleda, da je

[1918] Ugotavljanje dejstev.

[1919] Krasen, čudovit glas.

[1920] Joseph Raymond McCarthy (1908–1957), ameriški republikanski politik. Biographical Directory of the United States Congress, http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=m000315.

[1921] To je bil namen te vaje.

bilo prisotnih nekaj slavnih mladih jahalk, ki jih recavamo v spo[r]tskem delu časnikov. Ta sredina me je pa zares osvežila. Zvečer dinnar. Načeluje Eduard O'Connor. Film iz Ukraine. Vse v znaku proselitske uloge katoliške c[e]rkve. Debelo lice neumnega pravoslavnega škofa, ki dela stafazo rimski propagandi. Potem pa slike Katyna, pa tako, da izgleda, da je Katyn v Ukrajini. Tendenca je vedno in vendar jasna. Hvala Bogu, da nisem plačal 5 $ za tak proselitski diner, prištulil sem se ob času večerje in prisedel k eni mizi. Skrajno žalosten odšel.

5. december

Drugi dan Konferencija razbitja vsega tega, kar je stvorila l. 1919. Grobokopi so na delu, pa tudi tokrat se bo katoliška cerkev urezala. Večkrat zahteva, da bi vedel, kje je ta introuvable odbor za rezolucije. To je bila največja državniška tajna. Po svoji neumnosti pokazal O'Connoru dossier[1922] antikomunističnega instituta. Držal se je kiselo in hautain. Lunch bo 3 $ naravno šprical. Dolgočasni govori. Medtem je kitchen kabiner pripravljal rezolucije. Drašković je vendar izvohal rezolucije. Krek se je obnašal jako pristojno, takoj pristal na protest. Habsburgovec Berger je govoril prvi prejšnji dan na panel, pisec »Dying Empirea« pa drugi dan zadnji. Rekel sem, da je v gotovih obstojateljstvih rokopis največje breme. A[denauer] me je gnal in gnal, da naj bom kratek. To pa ne izdržim. Kljub temu je paper napravil jako dober vtis: Yugoslav Communism. V največji zmešnjavi je bila odglasana dotična rezolucija, da se razbijejo vse države. Čeprav sem bil določen že pred tolikimi meseci, da bom član v Advisory Council,[1923] pa se je hotelo, da izpadem. Na moj protest me je vzel [s] seboj v huddle,[1924] kjer smo protestirali: Jugoslovani, Poljaki, Čehoslovaki, Rumuni. Slavič je sestavil protestno brzojavko Armstronga. Tako so želi burjo. Sami so krivi. Kaka neumnost vnesti v borbo proti komunizmu tako problematiko. Nikdar ti ljudje ne bodo postali pametni.

7. december

Njujorški dnevniki ne izhajajo. 400 fotograverjev, ki imajo dohodke do 10,000 $ mesečno, štrajkajo. Osem milijonov se mora pokoravati volji starih aristokratov dela. To je velikansko izvitoperenje socialne pravice. Kake sitnobe povzročajo ti poluizobraženci. In vsi, ki so v drugih unijah, se jim morajo pokoravati. Groteskno.

8. december

Dolg sestanek s Campbellom. Točno mu tolmačil svoj tržaški načrt. Nič fantastičnega se mu »project« ne zdi. Jedina opazka, da je jako ozek pas Devin – tržaška predmestja. Seve Italijani so stvar tako prikazali, kako[r] da ta košček slovenske zemlje podpada[1925] po vseh naravnih zakonih pod majko Italijo. Ob 1,15 odpotoval v New-York. V Woodrowu vse u starem tiru. Potem takoj h Katici, kjer navdušen sprejem. Prijeten večer, pa bojazen, kaj bo jutri. Precej utrujen.

9. december

Vse se seve odlaga. Yarrow šele prihodnji dan. Dolgo se motal okoli 73[.] ulice, dokler nisem prišel preko 69[.] ulice na E. vse pozanil, kako se veže. V češki odbor. V najbolj ekskluzivnem delu New-Yorku. So pač gospodje, ne pa mi jugoslovanski govedari. Dr. Novotny prevzel moje naročilo za pomnoževanje moje tržaške spomenice in mojega curriculuma. Boji se epizmenta Eisenhowera. Nisem prepričan. Vse v vezi z govorom E[isenhowera] o atomski bombi. Popoldne brez plana. Vedno sem nesrečen, ako se pojavi tak vakuum v moji delavnosti. Pa res sestanek z zastopnikom Fizola tam v oni palači. In res zopet incident. Nikak zastopnik, zastonj čakal, nato po pol uri odšel, ker sestanek ob peti[h] z Acom. Jedina prava metoda s takimi junaki. Sprejel sem potem od Fizola pismeno opravičilo z naslovom: Excellency. Vidi se stara madžarska zentrijska šola. Hitel v Wilson, tam me čakal Aca, ki se mi je zdel čisto izpremenjen. Članek Adama je napravil pravi rusvaj med našimi najboljšimi prijatelji. Kakšen vpliv ima ta histeričen mož. Samo začudil sem se, ko sem občutil te predsodke pri Aci, ki niti ni čital Maček-Krekove izjave. Pravzaprav sta se oba vodi-

[1922] Zapis.

[1923] Svetovalni svet.

[1924] Zbirališče.

[1925] Spada.

telja malo preveč zagalopirala. Pač pa je nepravično, ako se predbaciva Kreku, da je »izdal« Jugoslaviju, kakor tudi, da je proti skupni državi. Od kod pa veje veter proti Kreku. To bo najbrž v vezi s reprodukcijo Smythovega »statementa« v Biltenu. Najprej zvečer kratka poseta Katici, potem pa na primorsko večerjo. Sijajna pašta, kulinarični Sušak. Pozneje prišla Laza in Aca.

10. december

Ob jednajsti uri sestanek Yarrow. Najprej silno iznenajen v čakalnici, ko se pojavi ona Mac Halea »klerikalka«, vsaj meni se zdi tipična, ki mi je tako osorna, da Mac Hale nima za mene časa, da sta bila dva prisotna; poljski profesor in bulgarski diplomat iznenajenja. Potem sprejem pri Yarrowu, prisoten Mac Hale. Izlazna tačka[1926] pismo »skupnega prijatelja« Roderica. Kako potrebna je bila moja intervencija: Yarrow je pismo posve[1927] krivo razumel. Mac Hale mu je tolmačil, kaj je v vprašanju. Takoj razume. Padla je beseda »meritorious«.[1928] Torej v to skupino spadam. Imel sem vtis, da je energično za ureditev. Vprašal je, koliko ima Krek plače. Ukazal je, da se najdejo podatke. Stara sekretarica se oddaljila in se vrnila brez podatkov. Neka misterija, in sicer klerikalna misterija. Tu nekaj ni v redu. Zapustil sem Yarrowa v dobrem razpoloženju. Potem najprej Kuharju, ki sploh ničesar ne ve, da – je bila kaka seja SDS in SNO. Nič ne ve, da smo zaključili, da se stvori Slovenski narodni svet. Z Ribnikarjem sploh ni govoril. Nikdar ni bil v Clevelandu in Ameriške domovine ne čita. To vse me je presenetilo. Razgovor s pisarno Godfrey. Neka inteligentna sekretarica je izjavila, da Danica ni bila prepuščena na show, ker je »prestara«. To je vendar vrhunec nesramnosti, da se povablja pevke najvišjega kvaliteta v New-York, da imajo ogromne stroške in potem se trdi, da so prestare. Od Kuharja v Tolstojevo zadužbino. Dolgo čakal. Iskal sem v čakalnici vizitko v svojem »budželaru«. Poleg mene neki mladič, ki se mi je zdel takoj sumljiv. Po nesreči sem sedel poleg njega. Ne vem, kaj se je zgodilo. Potem razgovor z Aleksandro Tolstoj, kako bi se Pestotnika[1929] spravilo v neko boljše pribežališče. Prisoten Taylor, neki Lucin zaupnik. Obljubil mi je, da se bo zavzel za Pestotnika. Potem v hotel, prepričan, da sem napravil dobro delo. Tam na svoje največje zaprepaščenje opazil, da nimam listnice. To me je silno neraspoložilo, da nisem bil za delo popoldne. Vrnil sem se v zadužbino, pa nisem hotel obtoževati, ker nisem hotel škodovati Pestotniku in obtoževati, ko nimam vendar dokazov. Tak sem po svojem značaju. Nisem šel na sestanek Ribnikar. V listnici je bil denar in vozna karta v Washington. Ta zločinec je res pravega možakarja izbral za svoje nedelo. Zvečer pri Katici. Silno navdušena, ko sem raportiral[,] kako je bilo pri Yarrowu. Pa začela je skoro plakati, ko sem pripovedoval o dogodku v zadužbini. Tako so me Slovani oskubili. Sramoval sem [se] in nisem povedal, da je to v vezi z imenom Tolstega. Skoro je plakala. Pa razilaz je bil harmoničen. Prispel zjutraj v Washington.

11. december

Cleveland se je zopet izkazal. Šele na energično urgiranje je Lipovec odgovoril, da je tak prevod člankov, da ne more gospa Debevc prevzeti editiranje, kakor je bilo določeno. Prelena je in stil seve ne odgovarja Saint Clare Ave. Ta stil je dober z London, New-York, Filadelfijo, Washington, pa ni dober za druge Johnsone janezovskega porekla na Saint Clair. Preneumno. Hvala bogu med pošto nič nevarnega. Zadovoljen.

14. december

Končno pri Dawson, ki je imel za mene prijetno vest, da se njegov office ne bo brigal za naše escape, ampak bo samo se zavzemal za njih, da se izvedejo formalnosti potovanja kakor pa tudi, da bo plačal pot. Smo zopet skoz padli s siromakom Podobnikom in upom gl[e]de Mercatell.

15. december

Tokrat pa prijetna stvar. Bil pri Thayeru, ki mi je javil, da pričakuje od Rockfellerjeve ustanove sporočilo, da sprejme Šola denar za nove učne moči. V tem slučaju sem takoj na vrsti. Seve »plan-

1926 Izhodiščna točka.

1927 Povsem.

1928 Zaslužen.

1929 Pavel Pestotnik (1879–1955), slovenski politik, gospodarstvenik, organizator sokolstva. *SBL.*

ning« bo trajal do jeseni v pravi amerikanski dolgočasnosti. Vsaj, izgleda, da se stvar miče.

16. december

Pri Fotiću. Zopet se je selil. Nisem mogel izvedeti ono, kar me je interesiralo v pogledu komisionarja za begunce. Pripovedoval mi je, da je Lane zagrenjen, da se mu nič ni dalo. Pripisuje se pa to njegovemu nagnjenju za pijačo. Kaj pa Sir Winston?

17. december

Simpatično pismo iz Harvarda od Karpoviča[1930] v pogledu denarja za Palmerico. Stvar bo šla. Kako sem z malim zadovoljen. Zadovoljen …

18. december

Kakšen težek narod so ti Amerikanci. Du Val, drugače inteligenten možakar ni me razumel, ko sem naglasil inventory,[1931] z naglasom na drugem zlogu, ne akcent je na prvem in drugem zlogu. Pa to je naravnost smešno.

19. december

Sveti Nikola. Končno je ostala samo Fotićeva slava. Krek je prišel po mene, kaka čast, nič ni bil navdušen, ko je hodil navzgor po stopnicah. V avtu je pa že čakal Maček. Šalili smo se, da je predel, kje[r] stanuje Maček Cat-town. Pri Fotiću staro diplomatsko društvo, v prvi vrsti Rumuni. Nobene pijače, žalostno. Nisem prepoznal Brabino gospo. Strašno je shujšala in se postarala. Isti razpored nazaj.

20. december

Kalina bil na čestitanju. Potem pa podpisovanje mojega testamenta: tri priče Lucie, Filip in Kalina.

21. december

Carusija ni mogoče najti. Kaj to pomeni? Ali je to diplomatska bolezen? Kupil stari angleški almanah iz l. 1940 s krasnimi slikami angleških lepotic one srečne sobe. Popoldne pri Finchu, ki se je preselil v neki onskurni office. Ima v ozkem predsoblju vse spise James Brown Scotta in njegova pravna mišljenja. Kako je to bilo »gromopucateljno« v svoj čas in – danes? Sic transit gloria mundi.[1932] Streznjen sem odšel. Potem pa Mačku v zadevi 150 letnice srbskega ustanka. Je pač stari separatist. Rekel mi: Ako bi bil Srb, bi bil za to, da samo Srbi imajo pravico to proslavljati. Pa mož v svoji tesnogrudnosti pozablja, da je srbski ustanak[1933] balkanska zadeva. Drugače terre a terre.

22. december

Mnogo se bavim z delom Mitrany.[1934] Smatram, da je njegova knjiga »Marx against the peasant« dobra stvar. Inspirira. Upal sem najti Wilsona v officeu Knowland, pa našel njegovega zamenika, očevidno nemškega pokolenja. Wilson je sedaj v State Departmentu.

23. december

Finansiranje potovanja Katice v Washington. Iznajdljivost. Croft je pomagal: Alal mu vera. Zvečer pa pri starem Pergleru. Stari ni hotel »ausrukati« 20 $, češ da nima. Izmišljeno. Slabe tradicije.

Končno prezentiral Visoianu in Popi svoj »Danube Valley Authority«. Dolg političen razgovor. V celoti simpatično, samo Popa se zašpičil: češ, da je Visoianu praktičen človek. Za nekaj več od sto dolarjev je kupil hišo v Cathedral ave. na 15 letno odplačilo. Pametno.

24. december

Sveti večer. Kupil zlatno steklenico žlahtnega Traminca in po ve[če]rji v Cosmosu pil čašo slovenskega vina. In bil sem zadovoljen.

1930 Mikhail Mikhailovich Karpovich (1888–1959), rusko-ameriški zgodovinar iz Rusije in eden od očetov slovanskih študij v Ameriki. Wikipedia, spletni vir.

1931 Inventar.

1932 Tako mine slava sveta.

1933 Vstaja.

1934 David Mitrany (1888–1975) je bil rojen v Romuniji, naturaliziran britanski učenjak, zgodovinar in politični teoretik. Najbogatejši vir informacij o Mitranyjevem življenju in intelektualni dejavnosti so spomini, ki jih je objavil leta 1975 v *Funkcionalni teoriji politike*. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

25. december

Darovi: Krasni kravati, nogavice, uobičajni appointment kalender in deskica, ki je porabna kot »Briefbeschwerer«,[1935] nekaj, kar sem že zdavnej rabil. Moj dar Lucie steklenica slovenskega vina in za Filipa pa zvezek moderne slovenske umetnosti. Katica je pa dobila angleški almanah iz l. 1945: najsijajnejša doba angleške zgodovine. Zadovoljstvo za mene in najlepe božično darilo so pa bili moji v tolikih listih, slovenskih in srbski, publicirani članki. »Srbobran« je dal na razpolago mojim angleškim spisom skoro celo angleško izdajo. SAMO Marisa je »skiknula«. Povabila na Božič, pa nič. Pa se je odrezala Lucie, ki me je povabila na sijajni božični obed. Puran pa že tak in seve šampanjec. Haett man's net, taet man's net.[1936] Tako je Božič čisto lepo se odigraval.

27. december

Slavna letna Lucie party. Katici poslal denar za pot, pa ni prišla. Sicer ni bilo nič posebnega. Samo spoznal sem se Arizell Bickerton Collings, prijetno damo srednjih let, katero je dovedla Mrs. Hurja. Govorila mnogo o svoji vinski kleti. Prav simpatična. Živi v New-Yorku in San-Franciscu. Toliko naših sem povabil: Niko ni prišel. Pa jih tudi nismo pogrešali. Sijajno uspeli večer. Seve šampanjec, prava Lucie. Prisotna stara garda: Steelman in Brewster, senator v penziji. Novih političnih sil pa ni.

28. december

Brano so »fired«[1937] ravno na Božič. Sentimentalni pa niso. Pri Mikolajciku. Pritožil se, da nisem povabljen na agrarni panel. Stara nesramnost, za katero je odgovoren Pešelj. Poročal sem o zaključkih SDS. M[ikolajczyk] se strinja, da se regulira odnos kmetijcev k IPU. Naročil mi, da sestavim spomenico. Pa čakal bom, da se vrne Dimitrov.

29. december

Nenadni telefonski razgovor: Žebot. Vpraša, ali bi se mogla sestati. Seve, naj samo pride. Udeležuje se na shodu ekonomistov, ki razpravljajo[,] ali [je] ali ni depresija.

30. december

Žebota ni bilo od nobene strani. Bom tudi brez njega živel. Pa precejšnja nesramnost.

31. december

Prehod v novo leto. To je najbolj ekonomično. Čaša slovenskega vina[.]

1. januar 1954

Petek. Precej enolično. V nobenem društvu.

2. januar

New-York Times prinesel izjavo NO o Trstu. Sem vendar uspel, ali samo s pomočjo Jamesa Restona.

4. januar

Slavni Alexander na telefonu. Nič in zopet nič. Ti Amerikanci so pa res konstruktivni. Negacija negacije.

5. januar

Damiani, bibliotekar Monte Citoria umrl. Rimljan, zlata duša. Demokracija prinesla poročilo iz peresa – Bučarja. Ta dan bil pri Campbellu in mu razložil moj načrt rešitve tržaškega vprašanja v slučaju, da bi propadlo STO, čegar nas Bog obvaruj. Za vse slučaje. Campbell daje mnogo na moje besede. Zvečer bil Igor pri meni. Res zlat dečko.

9. januar

Party Radin. Skoro cela jugoslovanska kolonija. Poskušal razgovor z gospo Fotić. Začela me je nedelikatno izpraševati, kaj delam. Dal sem primeren odgovor. Na vsak način je Židinja. Prisotna gospa Maček. Najbrž učiteljica po poklicu. Amerikansko dolgovezno Radin sporočil vprašanje nekega Amerikanca, zakaj se vojska ne punta proti Titu. Pa to leži v organizaciji komunistične oblasti, v katero je vključena vojska. Pijača za nič.

10. januar

Popoldne pri uslužnemu Glaserju, ki mi je tolmačil razna emigrantska vprašanja. Velikanski veter. Goldmana zopet ne našel v Brooking. Zvečer v velikem snegu Lipskemu, ki stanuje v Appartment Houseu. Sosedi girls, ki si kuhajo. To je torej oni, ki je vedril in oblačil v Berlinu: 1938. Silno

[1935] Obtežilnik za papir.

[1936] Hamettova mreža, tetova moška mreža.

[1937] Odpustili.

prijazno sprejet. Izvedel, da se NCFE finansira iz fondov --- CIA. To mi je pa dalo po glavi. Lipski je seve bivši Pilsudskega človek. Ti in Mikolajczyk so kakor pes in mačka. Ako M[ikolajczyk] izve o mojem obisku, bo zopet zamera. Nazaj po snežni burji, pa takoj v postelj.

11. januar

Dogovoril se z Draganom, pa ga ni bilo. Kakor vedno srpska posla. Čakal me je pri drugih vratih. Lozar me je naprosil, da se naj več ne zavzemam, da bi dobil mesto. Slučajno »zaviril«[1938] v Assembly Hall[,] kjer skoro sami črnci in črnke. Zabava perzonala. Pa toliko uslužbencev vendar ni. Vsaki je dovedel vse znance in prijatelje. Neizmerno zanimivo: Prisotni glavešine kluba. Črnci so plesali s črnkami, bel z belimi. Segregacija.

12. januar

Poseta Czechanovskemu, ki je na čelu urada: Intergovernmental Commission for Immigration.[1939] Silno ljubeznjiv. Poljaki so pa res co-operative. Poljaki in Amerikanci pravi nasprotni poli. Imel sem jako dober vtis.

15. januar

Nisem mogel v New-Yorku radi pomanjkanja denarja NCFE Tvoje ime je stingymess.[1940] Po domače bi rekel umazanost ali pa še bolj Schmutzerei. 7. tega meseca seve dobil stari ček. Zopet je vse padlo v vodo: misteriozna roka je vedno na delu. Lažejo. Najlepši je pa Joža Cerny, ki izjavljuje, da »me ima tako rad«. Nemogoče mu napisati kratko pismo. Ljudje so neverjetni. Obisk Feighanu, ki je takoj pripravljen, da piše komesarju za begunce v zadevi Aladara. Ofice poslanca, ki ga volijo clevelandski Slovenci, izgleda malo boemski. Ni to pravi am[e]rikanski office.

16. januar

Ne vem, kaj [je] z menoj, da se tako redim. Vse mi je preozko. Cosmos zahteva »pisma« Jugoslovanov. Moram mnogo letati okoli. To je pa res pametna stvar.

17. januar

V zadevi »pisma« poklical k sebi Bel[a]jaca. Mož me je iznenandil, da noče potrditi, da sem bil pri Draži, ker tega avtentično ne ve. Musulin je bojda izjavil, da sem bil pri Draži samo mimogrede, ker sem bil namenjen v inozmestvo: par dni. Taka nesramnost. Potem je pa prišla druga stvar na videlo; Acin je rekel, da me je vrgel iz avtomobila, ker sem proglasil Čičo za kolaboracionista. Moj Bog. To se je širilo pri Odet, francoskem restoranu Pantelića. Opoldne šel tja, pa Pantelić ni hotel nič vedeti, da je kaj čul. Pri drugi priliki je Belajac izjavil, da je taka izjava prišla iz ust Glušiča. Poražen.

18. januar

Težek dan. Predno je odletel v Berlin, sem posetil Roderica O'Conora. Veliko presenečenje. Začel je s starimi lažmi Edgara Deana: dokaz, da je dobil iz Slobodne[1941] tako poročilo. Da nisem delal in zaradi tega so me vrgli na ulico. Potem pa da sem bil »hired«.[1942] Na to moj ponosni odgovor: We are representatives of our nations, we are not hirelings.[1943] Silno nerazpoložen zapustil State. To moram čuti na kraju jedne sijajne karijere. In, ko sem mu izročil divni narodnostni zemljevid Trsta, izdelan od Glušiča, obregnil se je O['Conor], češ, da imam čas se s tem baviti. Pa od l. 1915 to delam.

19. januar

Nesrečni dan. Na tel[e]fonu Dean Tahyer. Zopet nič. Rockfeller nima teh par soldov za moja predavanja v šoli, pač pa ima 150,000,000 za že dozidani Williamsburg.[1944] Amerikanska norost. Sem iz sebe. Tako sem računal s tem. Zopet prazni nič. Od vseh strani nič in nič. Za znoreti. To je konstruktivna Amerika. Zvečer neka uteha. Prišla je Collings v Cosmos. Najprej v galerijo. Ona izobražena, bila v Evropi. Govori jako distingvirano angleščino, vse comme il faut.[1945] Potem v Cosmos cocktail. Pred sliko Renoira:[1946] Piknik sem vzkli-

1938 Pokukal.

1939 Medvladna komisija za priseljevanje.

1940 Škrtost.

1941 Free Europe.

1942 Najet.

1943 Mi smo predstavniki naših narodov, nismo najemniki.

1944 Neodvisno mesto v Virginiji.

1945 Kot bi moralo biti.

1946 Pierre-Auguste Renoir, splošno znan kot Auguste Re-

knil: To je slika moje mladosti. In spomnil sem se svoje plavolase učiteljice francoščine, pa bilo je to samo advanced.[1947]

20. januar

Branina slava. Apartment house 2400 Mas. Gospa pokazala vse čudeže amerikanske kuhinje, ki je vzidana. Prisotna sekretarica starejšega senatorja Minesote. Oba »firera« sta odšla prej nego sem prišel. Oba sta izjavila avtoritarno, da zadeva Djilasa ne bo imela posledic. Oprostite, gospoda, po mojem mišljenju bo imela posledice. Prijeten večer. NCFE je vsem v kosteh. Iznenandil me je Knežević, katerega sem naprosil, da mi napiše »pismo«. Noče, ker ne sme napisati za meščansko osebo, samo za vojake. Kaka je to razlika. Sploh on sam ni nobena »vojaška« osebnost. To me je silno iznenadilo. Precej st[r]eznjen se vrnil domu.

21. januar

Veliko čitanje: Mitrany, Kelsen. Mnoga pisma pisal. Pepuši sem moral odgovoriti, da iz tega brašna[1948] ne bo kruha. Na prokuri se pa nikdo ne bo ženil. Vse fantastično.

22. januar

Velika snežna idila. Sneg na mojem balkonu. Naravnost zaljubljen sem v njega. Pa se hitro topi na washingtonskem zraku. Zvečer v Sheraton hotelu. Pa ni Lejkice.

23. januar

Bil pri Osudskem. Seve ta mož se noče izpostavljati. Mož hladen do dna duše, ko sem mu pripovedoval evropske slobodarske dogodivščine. Bil sem ogorčen. In midva sva jedina iz one velike dobe v Washingtonu.

25. januar

Obiskal navideznega Čeha – kongresmana Hruško. Pa seve tak mož, ki ume samo molčati, ne bo rešil slovanstva. Kako si naiven, dragi Svetopolk. Ta tip kongresmanov imam rad. Slava. Sama maščoba in intele[k]tualna lenoba in pomanjkanje inteligence. In pa zopet Busbey, ki nikdar časa nima. Je pač mizerija.

27. januar

Pri Kreku. Herostratsko delo Žitnika, ki je proti meni. Veto: ne smem biti podpredsednik NO. Jedini zveličani voditelj je Miha [Krek]. In to si dovoljuje mož, ki je bil najhujši nemški in italijanski podprepnik. Dobro pravi Glušič, da se ta mož ne bo vrnil domu. Krek ni hotel priznati, da je dobil pismo Žitnika in mi ni hotel pokazati poročilo Miloša iz Buenos-Airesa. Površno ga je pročital. Vse je pa izvohal Drnovšek, ko so indiskretni klerikalci vse izdali za Krekovim hrbtom. Podpredsednik ali ne[,] Vošnjak ostane Vošnjak. Povsodi, kjer sedi, je prvo mesto.

28. januar

Srečen, zadovoljen: Bevčeva rodbina se bo mogla izseliti. Demokracija je prinesla mojo spomenico ZN. Pozno, pa v pravem trenutku.

31. januar

Čitam življenje Tolstega, napisan od njegove hčerke Aleksandre. Spominjam se Ja[s]ne Poljane. Kako sem bil tedaj mlad, kako vedro sem gledal v življenje.

1. februar

Sestanek Slavik, Lerski,[1949] Vošnjak radi odgovora Conference. Prav dobra argumentacija. Lerski podpisal z Poljsko vlado, jaz za SNO. Izrazil željo, da ostanejo podpisniki od 4. novembra na okupu. Moj stari san. Po podpisu dolg razgovor z Lerskim na potu domu. Simpatičen mlad mož.

2. februar

Pri Cairnu v majestetični National Gallery radi Danice. C[airn] je dal demisijo na predsedništvo

noir (1841–1919), je bil francoski umetnik in vodilni slikar v razvoju impresionističnega sloga. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1947 Napredovati.

1948 Moka.

1949 Jerzy Jan Lerski (znan tudi kot George Jan Lerski), poljski odvetnik, vojak, zgodovinar, politolog in politik. Po drugi svetovni vojni je emigriral v ZDA, kjer je postal redni profesor na Univerzi v San Franciscu. Wikipedia, spletni vir.

ravnateljev Fund for the Republic.[1950] Prijazno sprejet. Mož v polnem amerikanskem zadovoljstvu. Njegove funkcije prevzel Hoffman: prva kategorija še celo za Ameriko.

4. februar

Pri F[e]ighanu. (Izgovarja se Feien.) Ubogi Slovenci, niti angleščine ne o[b]vladajo, pa bi morali znati izgovorjavo irščine. F[eighan] jako pristopen, posebno, ko sem mu kazal izjavo NO. Gospa Debevc mu je pisala, da se naj zavzame za Trst. Upregel ga radi Aladara. Vprašanje Slavic Division.[1951]

7. februar

V Boyds, k arapskim konjem gospe Tankersley. To je ona, ki ni niti smatrala za potrebno, da mi odgovori. Nesramni so pač. Cela rodbina Igor v avtu. Precej dolgo kolovratili, dokler nismo našli to mesto. Pokrajina Marylanda prav nič privlačna. Končno našli novo naselbino gospoda veterana Courtighta. Gospa razumna. Tipično amerikansko: nobene počastitve. Pa 40 milj daleč smo prišli iz prestolnice. Kolosalnega bika občudovali. Strašno provokativen. To je pa bil tudi najbolj interesanten prizor. Potem na pašo. Pošteno je bril zimski veter. Cela bolnišnica konjev. Vsakemu je falilo nekaj. Življenja polnih arpacev pravzaprav ni bilo. Veliko razočaranje, pa videl sem dobro pasmino krav. Tokom zadnjega časa gospa Tankersley je nakupila ok[o]li 1600 hektarjev zemlje, da napravi svoj ranch v okolici Washingtona. Čisto zmrzli smo se vrnili domu pozno zvečer. Užival sem v posteljni toploti.

8. februar

Pri poslancu Bishopu, ki ga je navedel Busbey, da on rešava vprašanja Library. Nogometaš, pa vendar precej kulturen. Potem pa k pravemu: Harrisonu, gravitetični teški možakar. Pa obljubil mi je, da se bo zavzel. Če sem obupaval, da se bo dalo kaj napraviti.

9. februar

Pot v New-York. Zvečer pri Katici. Prelesten večer.

10. februar

Precejšnje popoldne že pri Kuharju. Izpraševal ga glede funkcioniranja raznih organov NCFE. Hotel sem izvedeti, kaj je z Board of Revirq. Nič ni vedel. No intervention.[1952] To si bomo že zapomnili. Končno popoldne pri Mac Haleu, ki bodrilno uplival. Potem takoj v Federation Project. Izgleda dobro. Tam govoril z Leachom, ki precej dostopen. Pričakuje se vsak čas Thornbecke. Izgleda, da sem prišel zopet prerano.

11. februar

Federation Project Opoldne pri Leighu, ki mi je obljubil dve stvari v odsodstvu Yarrowa. Politica personality in Thornbecke Federal project.[1953] Umirjen. Zvečer srečen s Katico, ki je mirnejša, odkar je v prvorazrednem podjetju *Arnold. 57[.] ulica. Jaz pa bom delal iztočno-evropsko federacijo, ona pa klobuke. Smejala se je s svojim zvonkim smehom.

12. februar

Končno Alada[r] prijavljen. Iznenajen: 100 $. Pa seve ve, da je stvar gotova. Obljubil mnogo za končni obračun. Sedel je pri meni skoro dve uri v Woodrowu. Potem me povabi na cocktail. Slav Empire. Bril velikanski veter kakor prava kraška burja. Izpil z lahkoto dva cocktaila. Bila sta izvrstna. Vse to na tešče. Tretji me je pa dal. Zopet na hladni zrak, potem ne k Fleur de Lys na lunch, nego takoj v sobo in v postelj. To je pa bila tudi najbolja rešitev. Ob 10[.] me nazvala Katica, ki se začudeno vpraša: Kje sem.

13. februar

Razni nakupi: hlače za 3,75 $. Kolosalni nakup. Nisem mogel doklicati že prejšnja dneva: slavnega Šumara in tudi teškoče glede Jurjeva. Ta dan seve vsi nedosegljivi.

Dodatek 10. februarju

Zvečer pri Katici nazval. Emocionalen: Wasson. Pa Amerikanec mora delati neumnosti. Gorostasno: Wasson hoče porabiti onih siromašnih 250 $ kot kritje riska za Princeton University

[1950] Republiški sklad.

[1951] Slovanska divizija.

[1952] Nobenega posredovanja.

[1953] Politična osebnost v zveznem projektu Thornbecke.

Press. Kaka gorostasna neumnost. In bil sem vendar tako jasen, da je denar za Miss Palmer. Strašni ljudje. No, pa vsaj Wasson končno predložil, da javil celo stvar Karpowiczu v Harvard, pa šele, ko sem mu na dušo pihal. Strašno. Vse v prisotnosti Katice.

14. februar

Končno sestanek s Torbarjem in Pernarjem. Vsebina razgovora javljena Bevcu. Kopija poročila se nahaja v dosijeju SNO.

Prejšnji dan, bila je sobota, nisem se mogel sestati s Katico, ker je imela toliko letanja po mestu, da nakupuje darove za tombolo kluba – Continental Club, ki bo na slavlju Valentine. Šele zvečer bila skupaj na večerji. Celi večer je delala na lišpanju in darovih. Občudoval sem njeno neutrudljivo delavnost. Kako mi je njena črta blizu.

Valentine slavnost. Bilo je okoli petdeset ljudi. Mnogo plesa in rajanja. Katica je bila v centru zbivanja, ima kolosalne talente v organizaciji takih prireditev. Bila je dražestna. Silno se mi je dopadala.

15. februar

Zopet letanje naokolo. Pri Berleu nobenega odziva. Spomnil se Eckhardta in Berlea. Šele zvečer našel Tibora [Eckhardta] na telefonu. S Berleom nima veze, pač pa je v vrlo dobrem razmerju s Shap[e]rdsonom. Ponujal se sam. Ni bilo mogoče stopiti v stik s Thornbeckom: seve ni časa. Uobičajeni poslovilni večer in potem nazaj v Washington. Vendar imam nekaj cvenka v žepu. Žalostna nam majka.

16. februar

Moja bolezen se začela razvijati: silna prehlada. Pa vendar hodil okoli po mogočnosti. Silno len.

23. februar

Zopet Pogrelci. Dean Thayer javil telefonski, da zopet ni nič. Komedije okoli Heyesa, katerega Radin pred svojim potovanjem v Evropo ni mogel najti. Vse je propadlo.

25. februar

Tudi Mrs. Guenther »introuvable«. Popoldne pri Feighanau, kateremu razložil zadevo Slavic Division. Dovolj razumevanja. Potem v office senatora Burkea. Pa ravno dan Bricker amandmenta. Radi tega razgovor samo z assistantom Small. Pa simpatičen mlad mož.

26. februar

Strašilo Bailey se zopet pojavilo na sceni. Pismo Karpovič je negativno, kajti mrcina (tevtonska) se izjavila, da ni commitment.[1954]

3. marec

Campbell je bolan. Bog, če to ni politična bolezen radi onega šmenta Mac Leoda.

5. marec

Sestanek z Yakobsonom. Rekel mi, da naj Karpoviča takoj obvestim o vsebini pisma Princeton Press. Karpovič je knjigi jako naklonjen. Utrujen se vrnil domu. Čutim bolezen v vseh udih.

6. marec

Silno Kitino ataširanje radi bolesti. Zahteva, da grem zdravniku. Zdaj ko je krava že v hlevu.

13. marec

Pri Dr. Snowdenu. Silno harmoničen, zaupanja ulivajoč zdravnik. Vse že prestano. Pre[d]pisal neke lekove in mi priporočal, da grem k dr. Morganu radi sluha, ki je tudi trpel. Vprašal, koliko dolgujem. Odklonil je. To so pravi Amerikanci. Prispelo je pismo Jelenc,[1955] v katerem izjavlja, da daje ostavko na položaj podpredsednika. Kriza je torej rešena in Predsedništvo mora biti postavljeno na noge. Do tega razultata smo mogli priti mnogo pre, ako bi zahtevali od samega početka demisijo

---

1954 Zavezan.

1955 Celestin Jelenc (1884–1968), slovenski odvetnik in politik. Ob koncu vojne je odšel v emigracijo, živel sprva v taboriščih v Monigu, Serviglianu in končno v Rimu, od koder je 1948 emigriral v Argentino. Kot trgovinski knjigovodja je delal v Mendozi in Buenos Airesu. Tudi v emigraciji je bil član in nekaj časa tudi podpredsednik Narodnega odbora, sodeloval pa je tudi pri jugoslovanski socialistični organizaciji v zamejstvu, ki jo je vodil dr. Živko Topalović. Oglašal se je tudi s pisnimi razpravami v slovenskem argentinskem in drugem tisku, npr. o nastanku OF, o komunizmu, o škofu dr. Gregoriju Rožmanu, o generalu Leonu Rupniku. *SBL.*

Jelenc, ker je bil on jedina ovira. Seveda brez mojega pritiska na Buenos-Aires ne bi bilo nič. Poročilo Zorc[1956] je bilo jako medlo: pravzaprav je njega Jelenc odbil. Tako imam samemu sebi pripisati uspeh. Na ta način Nr. 2 Slovenija. Stric Jože in oče bi bila zadovoljna.

16. marec

Pri dr. Morganu, ki se ni mogel načuditi, kako sem mladosten in nikakor ni hotel v[e]rjeti, da sem 72. Istotako ni verjela njegova asistencija črnka. Rezultat: tretment ne bi imel nobenega pravega rezultata. Potreben je hearing aid.[1957]

17. marec

Popoldne sestanek: Krek. Veni, vidi, vici. Miha [Krek] je čital Jelenčevo pismo in takoj priznal svoj poraz molče: stopam na mesto socialdemokrata. Prva seja Predsedništva bo 24. aprila v New-Yorku. Tako smo vendar prispeli tja, kamor smo hoteli. Končno je prišel tudi Maček na rešeto in njegovo teorijo o jednakosti četnikov in ustašev sem najodločneje obsojal. Krekova odbrana Mačka je bila jako medla. To pride na prvo sejo P[redsedništva]. Potem je predsednik peljal podpredsednika v 21 ulico. Na poti je drugi prvemu prikazal latinske katoliške države kot legla komunizma, ker Latinci nimajo smisla za socialno pravičnost. Ako bi se našel v Italiji neki veliki tribun – zakaj to ne bi bil kak velik novodoben papež – in začel deliti zemljo, bi na enkrat padlo število komunističnih glasov. Kaj pa Francija, kjer je zemlja že zdavnej razdeljena. Takoj moj odgovor. Francija je v svoji dekadenci, kmetje ne čutijo nobene solidarnosti z drugimi sloji in odirajo industrijskega delavca. Povrh so pa komunisti Franciji naprtili ustavo, ki najbolj uspešno deluje za komunizem. Brez katastrofe prišla v 21[.] ulico.

Zvečer lobby sestanek Miss Lake, ki je bila dražestna, polna draguljev. Predstavila me senator[j] u Hollandu,[1958] Florida, in pa bivšem senator[j]u Arizone Ashurstu,[1959] ki je bil senator še ob času Gilberta Hitchcocka.[1960] Globoko je to dejstvovalo na njega, ko sem prišel s Hitchcock štorijo. Ashurst je poznal Pitamica[1961] in smatral ga za religioeser[1962] Wahn, za versko insane.[1963] Finega poslanika smo imeli. Vošnjak seve ni smel v Washington. Prav prijeten večer.

19. marec

Appointment s poslancem Le Compte,[1964] predsednikom House Committee, pod katerega spada tudi Library. Do krajnosti suh in neprijeten č[l]ovek. Član je Joint Committee on the Library,[1965] pa me drugam poslal, senatorju Berretu. Imel sem jako neprijeten vtis. Potem v lovu za Maksimovićem, ki je slučajno padel v lovčevo past tam, kjer nova izložba mednarodnega prava. Potem domu, utrujen in utrujen. Jedina od vseh živih bitij, ki se je za mene interesirala tokom bolezni, je bila Katica in nikdo drugi. Često zvonki njen glas na telefonu.

Zvečer govoril telefonskim s Tiborom [Eckhardtom]. Torej birokrat Shepardson se izjavil[,] da mu je znan moj slučaj, pa nima za mene »nothing

---

1956 Vinko Zorc (1893–1971).

1957 Slušni aparat.

1958 Spessard Lindsey Holland (1892–1971), ameriški odvetnik in politik. Med letoma 1941 in 1945 je delal kot 28. guverner Floride in kot ameriški senator s Floride od 1946 do 1971. Demokrat je bil član konzervativne koalicije v kongresu. Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

1959 Henry Fountain Ashurst (1874–1962), ameriški demokratski politik in eden prvih dveh senatorjev iz Arizone. Večinoma je bil samouk, delal je kot okrožni odvetnik in član teritorialnega zakonodajalca Arizone, preden je izpolnil ambicije otroštva, da bi se pridružil senatu Združenih držav. Med svojim delom v senatu je bil Ashurst predsednik Odbora za indijske zadeve in Odbora za pravosodje. Arizona Archives Online, http://www.azarchivesonline.org/xtf/view?docId=ead/asu/ashurst.xml;query=;brand=default.

1960 Gilbert Monell Hitchcock (1859–1934), ameriški kongresnik in ameriški senator iz Nebraske in ustanovitelj časopisa Omaha World-Herald. Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

1961 Leonidas Pitamic (1885–1971), slovenski pravnik, diplomat. *SBL.*

1962 Religiozen.

1963 Nor.

1964 Karl Miles LeCompte (1887–1972) je bil deset let republikanski predstavnik ZDA iz južne osrednje Iowe. Prabook, https://prabook.com/web/karl_miles.lecompte/1061336.

1965 Skupni odbor za knjižnico.

to do«.[1966] Na to pa jaz: To ni ikak argument. Odgovor hočem, zakaj me stara tetka ne smatra za »political personality«,[1967] koje je povrh »meritorious«.[1968] To je glavno vprašanje, in nič drugega. In na to želim odgovor imeti.

Za Ivana Podobnika končno se živo zanima Kanadsko ministrstvo za emigracijo. Dolgo časa je potrebno, da sem zguncal te nesrečne Kanadčane. Menda zdaj bo iz te pogače kruha.

22. marec

Glas kanadskih Srba je priobčil moj članek: »Za krst časni i slobodu zlatnu«,[1969] enega mojih najbolj[š]ih člankov. Jasno ko[t] beli dan: kmetska država, osnovana od kmetov. Popo[l]dne pa poraz: Hitro dobil vezo z O'Conorom in takoj tudi sestanek. Pa ta ni dobro izpadel. Začel sem s Trstom, vprašajoč, kdo po sramnem odhodu Trieste Holmesa vodi tržaške zadeve. Ni vedel. Potem sem pa začel svojo zadevo. Ko vse nič ni pomagalo, vzel sem iz žepa slavno njegovo pismo od decembra 1952, v katerem mi obljublja, da bom zaposlen[,] kakor to odgovarja mojim sposobnostim, pismo govori o »imenovanju«. Čital je pismo s cinično brezbrižnostjo. Potem je neka sekretarica prinesla neko beležko za telefonski razgovor. Odšel in ni se več [v]ratil. Potem šel skrajno indigniran – pa rekel sem mu, da ne želim nič drugega[,] ko[t] biti izjednačen z drugimi Jugoslovani – in posetil Cultera radi Miodraga Lucića.

24. marec

Pri Feighan. Imel globoko sočustvovanje z mojo usodo v Free Europe. Tako dobro sva se razumela. Sam se je ponudil, da bo pisal pismo Shepardsonu. Bil sem dvignjen.

26. marec

Poseta senatoru Burkeu, prejšnjem županu Clevelanda. Lausche je imenoval ga namesto Tafta. Seve to ni Taftova kategorija, ali zdi se mi jako spreten političar. Predložil sem mu svojo staro misel arbitraže Ohiojskih političnih mogotcev v srbsko-hrvatskem sporu. Sprejel je misel simpatično. Pravil je, da zasleduje naša vprašanja z največjim interesom.

30. marec

Poseta gospe Guenther. Ogromna hiša z velikimi temnimi gobelini. Sprejel me je distingvirani črnec, majordamus najbrže. Pri čaju prijeten razgovor. Najpre[j] povabil jo na koncert. Potem pa prišel na mindros njujorška te[t]ka. Samo, ako se ni preveč spandlala z železno gardo. Nekaj mi je prišlo do ušesa. Prav prisrčno slovo: stala je pri vratih svoje hiše in mi mahala z roko.

Dodatek. 21. marca bil pri Mačku. Tok razgovora. V Jugoslaviji so mogoča presenečenja. Moramo biti pripravljeni. Položaj Jugoslavije je popolnoma različen od navadnih satelitskih dežel, radi tega bo tudi rešitev čisto svoje vrste. M[aček] ni pononiral nobeni od mojih tez. Nato moje poročilo o pismu Grdjića, v katerem se zavzema za bosansko-hercegovsko jedinico. Seve nisem omenil ostri napad Grdjića na dr. Krnjevića. Maček je priznal, da je najbolja rešitev jedinica bosansko-hercegovska. Čutil sem olajšanje. Tu bom zastavil lopato. Hic Rhodus, hic salta. M[aček] je pravil, da je l. 1918 v N[arodnem] V[eču] Radić predlagal, da naj ostanejo stare avstrijske meje. To je bilo kolumbusovo jajce. Pa na Krfu sem sam odkril ono: »samoupravne jednote, določene po prirodnih, socialnih in gospodarskihi razmerah«. To je moj zgodovinski greh. Pa razbijali smo Avstro-Ogrsko, pa kako smo mogli biti za meje »v carevinskom veču zastopanih zemalja«. Ono drugo je pač čisto drugače ležalo v duhu onega časa. M[aček] ni h[o]tel priznati, da je bil tedaj pač tak bakcil v zraku. Prav zanimivo je pripovedal, kako je prišel v Kupinec nemški oficir in mu ponudil, da prevzame oblast. On je pa predložil mesto ustašev nemškega generala. O tem so najbrž izvedeli ustaše in M[aček] je moral v Jasenovac, kjer je bil pet mesecev. Tega sploh nisem vedel. Nemec v Kupinecu je tudi predložil, da taka hrvatska vlada bi morala biti v prijateljskih odnosih s srbsko Nedićevo vlado.[1970]

[1966] Nič za delati.

[1967] Politična osebnost.

[1968] Zaslužen.

[1969] Za krst častni in zlato svobodo.

[1970] Nedićeva Srbija je naziv za marionetno in profašistično srbsko državo, ki je nastala leta 1941 in izginila leta 1944 pred zlomom centralnih sil.

31. marec

Pri Burtonu,[1971] ki je bil župan Clevelanda pred Lausetom. V Supreme Court.[1972] Silno prijazen star možicelj. Zakaj pa nisem napravil njegovo poznanstvo prej. Izgleda, da je Mrs. Burton jako aktivna tudi v pogledu manj[š]in. Stalno potujeta v Cleveland, gotovo nimata take budžetske teškoče ko[t] jaz. Burton je osnoval kulturne vrte. Pokazal mi je hišo njegovih prednikov v Graubuendenu. Švicarskega je porekla. Prav se mi je dopadel.

1. april

Piramidalno pismo Shaperdsona prispelo. Nimajo denarja za mene. Sramotni lažniki. Čudil sem se, da nisem se bolj razburjal. Jaz pa pil šljivovico in šel v kino: zopet Berlin s sijajnim amerikanskim oficirjem in špijonsko plavo Nemko. Ne vem, zakaj se film zove *Night people.[1973] Pomirjen se vrnil v svojo »budo«. Bomo še pač naprej tolkli. Sedaj vemo, zakaj so Amerikanci povsodi osovraženi. Značilno za Shepardsona. Doslej so pošiljal[i] one bedaste »News Behind the Iron Cutrain«[1974] meni brezplačno – pravzaprav bi tetke morala nas plačati, da čitamo sploh to papazanijo -. Slavni predsednik mi pošilja posebno od njega podpisano pismo, v katerem mi grozi, da se bo obustavilo odpošiljanje tega genialnega časnikarskega produkta, ako ne bom vposlal 3 $. Gotovo je moral podpisati nekoliko sto pisem. Birokracija nad birokracijami. In tako ljudje so osvobodilci. Kaka dekadenca.

2. april

Končno posetil korejskega ambasador[j]a Yanga. Razložil mu svoje univerzalistične anti-komunistične jade,[1975] ki so [se] začeli z mojo spomenico papežu v 1946. Vidno se je zainteresiral. Imel dober vtis. Slab[a] propaganda: nimajo življenjepisa Syngham Reea.[1976] In vendar je njegovo življenje silno zanimivo. Mnogo mi je govoril o Reeu Pergle, pa ne posebno simpatično.

Ta teden je prinesel eno veliko presenečenje. Na največjo radost onega črnca, ki je na čelu officeu, sem bil vržen iz svojega studia 250, brez vsakega »notice«.[1977] Ko otvaram[1978] vrata svojega studia, evo drug človek sedi notri. Moje knjige razpršene po vseh »stackih«. Fina stvar. To je Keyserjevo maslo. Takoj Kerstenu, ki je obljubil remeduro. Kaj takega nikda[r] nisem doživel v Beogradu.

Obiskal končno senatora Barreta, ki je predsednik Joint Commission of the Library v zadevi Slavic division. Videl sem sliko njegovo, kako drži v roki pripravo, s katero se vrši označevanje živine. Jako intelektualno. Taka priprava je bila razstavljena v Library. Na vratih senatorjeve pisarne: cowboy na konju. Notri vse polno cowbojev in konjskih konj. Čutil se v kongenialnem milijeju. Ako dobimo appropriations,[1979] to bo samo radi cowbojev in konjev. Mojih razstav naše kulture seve pa ni bilo.

4. april

Veliki dan koncerta Danice. Dovolj sem se mučil s povabili. Dvorana polna amerikanske publike. Naši »fireri« so ostali doma. Ne vem, kak afront je to, na vsak način neumen. Akustika dvorane ne odgovarja glasu Danice. Lucie ji je posodila krasno črno obleko. Izgledala je kakor kraljica. Pred koncertom mi je obljubil Wuensch[,] da ne bo več Bohemian, ampak zopet Czechoslovak. Delovalo je, kako bi bilo smešno, ako bi se jaz imenoval Vošnjak, Styrian. In prosim vse to 36 let po 1918. Publika je bila navdušena. Po koncertu toliki iz publike mi čestitajo. Prisotna Beladinovič, ki je privlekla tudi trade commisonerja[1980] in gospo, ni uspela pa glede senatora Hollanda. Tako se je ta večer končal v znaku umetniškega navdušenja za Danico. In to vse kakih sto metrov od komunistične ambasade.

1971 Harold Hitz Burton (1888–1964), ameriški politik in odvetnik. Bil je 45. župan Clevelanda, Ohio, kot ameriški senator iz Ohia, in kot pridruženi sodnik vrhovnega sodišča Združenih držav. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1972 Vrhovno sodišče.

1973 Nočni ljudje.

1974 Novice Za železno zaveso.

1975 Tegobe.

1976 Syngman Rhee (1875–1965), južnokorejski politik, ki je bil prvi predsednik Južne Koreje od 1948 do 1960. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

1977 Obvestilo.

1978 Odpiram.

1979 Sredstva.

1980 Komisar za trgovino.

5. april

Razgovor Kersten. Prikazujem mu celo stvar z institutom. Stvar mu je imponirala, ker je vedno tudi Dules »involved«. Nervozno telefoniranje mislim – s člani njegovega odbora. Neka appropriation bill je v toku. Bo vse dobro. Končno Kersten: Something will bi worked out.[1981]

Zvečer Star prinesel nesramno kritiko o koncertu. Zvečer prišla Danica in vrnila obleko. Prosil[a] me je, naj pozabim tisto afero. Teška noč, najbrž posledica razgovora s Kerstenom, kateremu sem omenil, da bi mogli v okviru njegovega odbora položiti osnovo bodočega instituta.

6. april

Tittman napisal neumno pismo, v katerem brani kritika »Stara«. Danica naj gre za pevko v nigth club, tudi za kor ni dobra, ker ne zna dosti angleško. Odločno sem dvignil svoj glas in rekel, da je kritika nepravilna. Videl sem kritika, izgleda kakor kak boljševik. Tudi ni izključen vpliv bližnje ambasade. Zvečer v Sheraton Park hotelu. Tam ogromno razburjenje radi kritike. Beladinovička se razburja, še bolj tradekomisionerka. Tako me veseli, da je Danica s koncertom pridobila si dobre prijatelje. Komisionerka je dobra znanka direktora Metropolitan Opera. Prijeten večer.

8. april

Mnogo opravka dopoldne. Opoldne lunch s Croftom. Dobro slovensko vino. Hoteli so mi računati ti[s]te liliputanske casive po 25 centov. Tako bi prišla buteljka na 2 $ 30. Seve sem protestiral. Luksuz: potoval z železnico. Coach. Zvečer pri Katici, kjer tudi slavni »profesor plesanje«, v katerega dvorani ima Katica svoj klub. Mož je govoril samo o plesanju, kar me je silno dolgočasilo. Po odhodu prijetnejši razgovor. Moram stanovati v Lidu, ker je Woodrow prenapolnjen.

9. april

Nisem vedel, da je Lido hotel Portorikancev. Daleč sem spadel. Zastonj govori Katica, da taki hoteli niso [za] »državnike«. Dopoldne zlatni breakfast[1982] pri njej. Potem telefoniranje na vse strani. Zvečer sestanek Dragi. Srbijanci s toplino pozdravljajo kandidaturo Nikolaja [Velimirovića].[1983] To bo velika poteza mojega življenja. Skupna jako harmonična večerja pri Aci. Zdravnik Dragi je takoj opazil, in to na mojem licu, da sem bil doma.

10. april

Prvi sestanek s Pernarom. Torbar je v Kanadi. Prav lepo spominjanje. Popolna soglasnost in harmonija. Načel vprašanje Bosne. Tudi on je [za] samostojno Bosno, pač pa bi želel plebiscit. Amerikanska okupacija in potem plebiscit. Moje mnenje: Mi to ne moremo predlagati. Jako simpatična mu je bila misel, da bi Lausche in njegova skupina prevzela izvestno arbitražno vlogo. Dogovorjeno, da bo v nedeljo skupni sestanek z Dragim.

11. april

Novina: breakfast pri Katici s telefoniranjem. Ure, ki imajo svoj veliki čar. Tudi lunch pri njej. Harmonično sožitje. Včasi[h] flair up glede znane, že birokratske diskutovane teme. Sedaj hoče biti dekadentna, prej je bila »frigid«. Amerikanski psihiatri dokazujejo, da kaj takega sploh ne postoji. Zvečer sestanek Jevremović, Pernar in jaz na Pernarjevem stanovanju. Pernarjeva gospa priredila štrudlo, ki spominja na domači kraj. Razgovor pozneje jako esentialen. Akcija je potrebna. Vsi odobravamo, da se postavi Nikola na čelo. Ne odbija se pa Fotić kot diplomatski svetovalec. Diferenca je samo nastala radi Fotića, kojega forsira Jevremović, samo iz razloga, da ne bi kvaril. Moje

1981 Nekaj bo narejeno.

1982 Zlati zajtrk.

1983 Srbskega duhovnika Nikolaja Velimirovića je Vošnjak cenil že v času prve emigracije in je o njem zapisal kar nekaj laskavih besed: »*Težko je ustvariti natančno sliko očeta Nikolaja v Londonu. To delo je bilo tako obsežno, tako vsestransko in univerzalno, da je to bilo pravo čudo. Takšnega propagandista ni imel noben drugi narod …*« ali »*V njem so bile zajete svetle in mračne črte našega naroda. Njegovo hrepenenje po vesoljskih problemih, njegova delna kaotičnost impulza in volje so se prekrižali v njem s plemenito blagorodnostjo pravega kristjana. V njegovi duši je bil odmev tistega socialnega zla, ki ga je povzročilo tuje gospostvo našemu narodu. Toda v njem je bil tudi optimizem rešitve, ki ne pozna ovir. Bil je pravi optimistični pridigar širokogrudne ljubezni in konstruktivne sloge med tremi vejami našega naroda.*« Vošnjak, *U borbi za ujedinjenu državu*, 184, 185.

svarilo, da je treba hitro delati, da se ne daje možnost za intrige. In intrige bodo od vseh strani, predvsem iz Londona in od masonerije. Dosežena pop[o]lna soglasnost. Naloženo mi, da se javim prihodnji dan pri Nikoli in da govorim v imenu Hrvatov in Slovencev. Torej akcija največjega stila. V največjem dežju vrnila se Dragi in jaz iz Kolumbijskega kraja domu. Neprilike z onim nesrečnim Wassonom, ne morem ga dobiti na telefon.

12. april

Zopet tako intimni breakfast. Katica tako zadovoljna, da sem se naselil v bližnjem Emersonu. Mnogi telefonski razgovori. Najvažnejši z Berleom. Nisem mogel doseči, da me sprejme. Potem dolgi razgovor o Trstu. Požiral je mojo tezo o internacionalizaciji Trsta. Pa seve ima srednjeevropske ataše. Predsednik Liberalne stranke in nima kuraže, da sprejme stališče, ki mu je všeč. Čudni ti Amerikanci. Zdi se mi, da je Berle nekak skriti kandidat za sekretara in da radi tega »no comment«. Obisk Tibor Eckhardtu. Pokazal mu genialno pismo Shepardsona. Sam ni vedel, kako postopati, ko je res jasno, da je tudI v vprašanju »bad faith«.[1984] Tibor se je smejal, ko sem rekel, da Sh[epardson] naj reče moji prababi, da nimajo denarja. Potem resni pogovori. Misli, da stojimo pred sodbonosnim[i] dogodki. Amerikanci čutijo, da ne morejo čakati, češ dela proti njim. Čul sem, da on saperonira tudi Rašića pri tetki. Silno prijeten razgovor, to je pač, kadar se ima posla z žentlmenom. Madžarska je pač Madžarska. Prišel na mindros na Petrček. Obžaluje, da je vsaka kombinacija z njim propadla. Tibor je prepričan monarhist. Ob 6. uri sestanek z Nikolom, ki izgleda čisto pomlajen, odkar je v Kanaanu. Glavno mu je bilo, da dolazim[1985] v imenu Hrvatov in Srbov. Povdarjal sem, da redko v svojem življenju se podvzel bolj važno akcijo[,] nego je ta. Svesten sem si svoje odgovornosti. Nočem, da bi londonski odbor imel odločujočo besedo, kajti to je loža, ki tam odloča. Odločno moje antimasonsko stališče se silno dopadlo. Povdarjal sem potrebo akcije ravno v današnjem trenutku, ko je vsled Djilasa afere in neštetih grehov in zločinov komunistični režim v največji nevarnosti od znotraj. Sedaj je trenutek za akcijo. Z vidnim zadovoljstvom je sprejel Nikolaj mojo trditev, da je samo on sposoben[,] da udruži srbske politične ljudi. Kazal sem na grški slučaj, kjer je tudi mož cr[e]kve izvedel državo iz kaosa. Živo pritrjevanje mi je bilo dokaz, da sem zadel v pravo žico. Bil sem neizmerno srečen. Prosil me je samo, da stvar vendar se premisli in da se ponovn[o] sestaneva po Veliki noči, pravoslavni. Putuje v Cleveland in vprašal me je, ali naj obiska tudi Rožmana. Moj odgovor seve pritrjevalen. Srčen razstanek. Na večerjo pri Voji. Ribari se pripravljajo na ribolov.

13. april

Končno dogovor glede sestanka z Yarrowom. Vsi telefonski razgovori se vodijo pri Katici. Sestanek šele ob treh. Sama prijaznost. Telefoniral je Berle. Ponovno Yarrow obljubil, da bo v Board of Review[1986] energično, da se bo mene smatralo kot meritorious political personality.[1987] Pa rekel je radi lepšega, da ima samo en glas. Imel sem najbolji vtis. Tudi centralno-evropsko razumevanje Trsta mu je razumljivo. Zadovoljen. Potem v Air lines, kjer čakal, dokler Bojan in Boža nista bila prosta. Senzacija radi Kalifornije. Boža in jaz na koktejlu in intimni razgovor. Potem hitim na Katičino stanovanje. Čutim se utrujenega in dogovorjeno, da ostanem preko noči v New-Yorku pod njenim krovom. Ona najprej pristala, pozneje pa se premislila. Ker prepričan, da bom ostal[,] sem iz bisage vzel svoje stvari za umivanje. Pozneje komplikacije! Emersona sem že dopoldne likvidiral. Pred obiskom Katice bil v IPU, kjer razgovor s Soumarom, ki je napravil na mene simpatičen vtis.

Dogovor glede članka o slovenskem kmetu in o Mitranyu. S[oumar] smatra, da bi oficielni vstop Slovencev v IPU pojačal zapadno kmetsko orientacijo. Poslovilni ceremonial pri Katici, ki ni želela, da bi prenočil, melodramatičen odhod kakor vselej. Kratek razgovor v srbskem župnišču z vladiko, katerega sem prosil, naj ne omeni ničesar Rožmanu o naših namerah. Potem pa gargantuaska večerja pri Voji. Zaslužil to večerjo. Ribolov je bil

[1984] Slaba vera.

[1985] Prihajam.

[1986] Odbor za pregled.

[1987] Zaslužna politična osebnost.

obilen. Bilo je pač »svačega«,[1988] najboljši je bil pač »rižot od rakov«. To so primorske umetnice. Čudil sem se, da ni prišel Dragi na večerjo. Iz župnišča nas je peljal Voja Dragemu, kjer nadaljevanje s sijajnimi srbskimi kolači gospodinje. Poročal sem Dragemu o razgovorih s škofom. Bil je silno zadovoljen. Pred odhodom sem z vso silo opozarjal, da je treba hitro delati. Treba je kovati železo, dokler je vroče. Mislim, da je uvidel Dragi, da so moje adhortacije tisočprocentno opravičene. Voja me je odvedel Greyhoundom. Zjutraj prispel srečno v Washington.

14. april

Odmaral se.[1989] Znan glas na telefonu: Cvetković. Ali zapreka, nimam aparata za brijanje. Vse je ostalo pri Katici. Odločil sem se, da sem se »strokovno« [šel] briti v klubu, kjer je bilo to izvedeno na komplicirani način. Potem v hotel Cairo. Poročilo v drug storeu. Poročila iz Jugoslavije so porazna za režim. Avtoritet režima stalno pada. Vest, da ima Tito raka[,] je vznemirila washingtonske kroge. Stare stranke so izgubile vsak pomen, vključena je tudi HSS. Vse išče nove rešitve. Nato jaz: Organizirani kmet in delavec bo tudi politično odločeval. To se Cvetku nije dopadalo. Pritoževal sem [se] nad postopki gospe Visher. Najbrž bo tudi Cvetka za nos vodila. In tako je tudi bilo. Popoldne Cvetko pri meni. Nadal[j] evanje razgovora. Jugoslavija je bila predmet razprave v National Security Council.[1990] Omenila se je tudi emigracija. Amerikance vznemir[j]a vprašanje Titovega nasledstva. Djilasova afera je režim razklimatala na nevaren način. Cvetko bo sprejet od Knowlanda, s katerim ima partijske zadeve, da rešuje. Peter je dobil 1949 od State Departmenta 600,000 $ za osnovanje političnega zastopstva. Polovico tega denarja je uporabil za nakup hiše v Parizu. Od tega časa State Department noče ničesar vedeti o njemu. Ali je to res? Belajac to zanika.

Fotić je prišel ob vsaki ugled v Stateu. Absolutno je potrebno stvoriti zastopstvo. To se zahteva od vseh strani. Ljudje so prenasičeni z napadi in polemikami. Nastal je psihološki trenutek.

15. april

Cvetko moj gost v klubu. Dobro slovensko vino. Torej veliko odkritje: Knowland že dela predpriprave na zastopstvu. Pa centralna oseba bi naj bila Ilija [Šumenković]. Za Hrvate in Slovence je to nesprejemljivo. Pašičeva anekdota: Onaj koji nije Šumenković neka dodje.[1991] To bi bil v stvari režim Milan. Lepa stvar. Seve Cvetko je naiven in brez vsakega poznavanja ljudi: samo neko idealno jugoslovanstvo mu gre po glavi. C[vetković] hoče organizirati za Danico koncertno turnejo skozi Kalifornijo. Da bi bilo sretno in beričetno. V duši ne verujem. C[vetković] še vedno ni povabljen v Habre de Ventura.

16. april

Poseta Mačku. V centru razgovora Nikolaj. Tolstojanec Maček njega visoko ceni. Krščanstvo ju bo vezalo. Tu je moja velika misija. Čutim, da stari bo zapustil svojo politiko pasiviteta.[1992] To bo velikanski korak naprej. Poročal o razgovorih v New-Yorku, kakor tudi o sestanku z Nikolajem. Poročal o seji National Security Council. Tudi Maček čuti, da se nekaj pripravlja. Končno izgleda, da je sprejel načelo, da mora biti vse pripravljeno za kak dogodek. V srečnem razpoloženju sem odšel[.]

17. april

Velika noč. Kupil steklenico Liebfrauenmilch za 69 centov. Pa bilo tudi vino po temu. Ni me spravljalo v posebno razpoloženje. Opoldne bil v bližnji episkopalski cerkvi sv. Margarete na velikonočni službi. Poskušal sem s hairing aidom, da bi razumel pridigo, pa nisem[.] Poleg mene jako energična ženica srednjih slojev, ki me energično vzpodbudila, da moram z drugimi k obhajilu. Dobro, da ni bil prisoten kak klerikalec. Obhajilo v dvojni podobi. Keli[h] z vinom: močni muškatelec. Popoldne sem si dal svobodo. Da vsaj vem, kadar je Vozkresenije. Novina v moji sobi: Katičina slika. Ona ustvarja nove vrednosti. Lepa je kakor boginja. Strašno se mi dopadla. Uspel[a] slika. Nič istočnega, kakor kaka avstrijska aristokratinja.

1988 Vsega.

1989 Počival sem.

1990 Svet za nacionalno varnost.

1991 Tisti, ki ni Šumenković, naj pride.

1992 Pasivnosti.

18. april

Viserica se odkrila v svoji pravi sliki. Jasno je, da bo odpotovala v London in Carli je zastonj prišel v Washington. Nesramna baba. To si moramo vse zapomniti. Cvetku sem rekel, da vidi, kako je teško delati v takem ozračju. Cvetko ni hotel, da ga spremljam k Knowlandu. Pokondirena veličina. Bilo je vendar dogovor[j]eno, da bova skupaj to stvar vodila. Lunch v Cosmosu. Pil se Haložan. Mnogo Carli govoril, kako bomo večerjali v grškem restoranu, pa nikdar ni prišlo do tega.

19. april

Danica prišla, pa Miloš ostal v avtu. Predstavil jo Cvetku. Cvetko ji silno mnogo obljubil, kaj bo vse napravil za njo v Kaliforniji. Na koncu pa bo goli nič. Pa Danica takoj verovala, že se videla kot primadona v San-Franciscu. Inače je bil ta sestanek simpatičen.

20. april

Velikonočna sobota. Obisk Mačka, ki je bil kakor izpremenjen. Dal sem črno sliko situacije v Jugoslaviji. M[aček] ni oporekal. Čutil sem, kako hoče ven iz pasiviteta. Ništa[1993] ni oporekal, da moramo biti pripravljeni za vsak slučaj. Radi tega je potrebno stvoriti platformo. Silno zadovoljen odšel od Mačka.

21. april

Velikonočna nedelja. Šel k maši v Sant Margaret Church v bližini 21[.] ulice. Poleg mene je sedela silno energična Amerikanka. Ko so se klopi praznile in so ljudje šli na obhajilo, je ona kar meni komandirala, da moram tudi jaz na obhajilo. Obhajilo pod dvojni obliki. Duhovnik je prinesel kelih, v katerem je bilo pravo vino: močen muškatel. Nekaj novega za mene. Kako so se Husiti borili za ta obred.

22. april

Mož ni prišel v studio. Stvar se mi je zdela sumljiva. Tako je moral prorok h gori. Mož je seve sedel v hotelu in me pustil čakati v Library brez vsakega usmiljenja. Nepovšečen razgovor. Zopet ono: Maček nema nikogar. Citiral je silno avtentično povest stare gospe Pavelića, senatora, ki je v Parizu. Zopet je prišel Ciano na vrsto. Maček je po informacijah Cvetka povsem nemogoč v State Departmentu. Nato pa bomba: Knowland je za Ilijo [Šumenkovića], ki naj stopa v ospredje. Seve slavni Cvetko ni imel nobene prave slike[,] kak možakar je Šumenković. Najbrž ni ga nikdar videl. In tako ljudje hočejo brez vsakega poznavanja našega političnega perzonala, brez vsakega finejšega procenjevanja političnih osebnosti. Ti bi nas pa že spravili na rob propada. Razstala sva se v 16. ulici. Bil sem prepričan, da je tu neka temna stvar v ozadju.

23. april

Končno sestanek, in to sučastveni razgovor s Campbellom, ki je okreval od bolezni. Početek o Trstu, ki – izgleda, da je odložen, ko dolgi razgovori niso doveli do nikakega rezultata. Oddahnilo se mi je. Rešen bo Trst. Nato: Tito in Jugoslavija. Imel sem tokom razgovora vtis, da je C[ampbell] netačno obveščen o katastrofalnem stanju v Jugoslaviji. Gospodarski argumenti niso posebno deloval[i] na njega. Z razumevanjem me je poslušal, ko sem mu pravil o svoji akciji, da se stvori skupna platforma. To je pa sedaj nekaj čisto drugega, ko[t] pa ono v jeseni 1950. Situacija je izmenjena. C[ampbell] je pokazal živi interes za našo skupnost. Skrbno si zabeležil ime Nikol[a]ja, o katerem ima najbrž pa tudi on najviš[j]e mišljenje. Odišel sem, prepričan, da se[m] prodrl led. Seve sem tudi rekel, da [je] izza naše akcije silno vplivna politična osebnost US, kar je silno imponiralo hladnemu Campbellu, ki je pač v vsem pravi Yankee. Uspel dan.

24. april

Bil sem pri Mayflower Smithu, ki je muval Wilsona iz žolte hiše. Šel sem mu v zadevi sponzorstva Podobnika. Smith je takoj pristal na sponzorstvo, pa vendar me poslal svojemu advokatu v Investment Bldg. Smith je povabil Danico, Miloša, Wuenscha in mene v nedeljo v Republican Women Club na lunch in zvečer v Chavy Chase Country Club. Javil sem Danici, da je mecen na pomolu.

Cvetko je izjavil, da je kralj dobil l. 1949 od State Departmenta 600,000 $ v svrho, da se osnuje jugoslovansko zastopništvo. Polovico tega denarja je takoj porabil za nakup hiše v Parizu. Od

[1993] Nič.

tega časa se Peter popolnoma omogočil v Dep. of State. Nekoliko dni kasnije[1994] je Sokić demantiral najodločnejše te pripovedke in označil Cvetko kot ordinarnega lažnika.

Od Smitha sem šel advokatu, ki je celo sponzorstvo sabotiral. Sramota. Ta advokat, najbrž nemškega porekla, je mislil, da se oni, ki DP jemlje v službo[,] mora zavezati, da ga bo permanentno držal v službi. Takšen osel brez vsake inteligence. In taki rinocerosi[1995] zaslužujejo teške tisočake. Kaka zaostalost.

V Jugoslaviji je po raznih skladiščih za dva biliona dinarjev komunističnih knjig, ki jih je vlada dala natiskati. Gospodarstvo pa že tako …

27. april

Feighana lovim z velikimi težavami: odletel v Florido.

30. april

Obisk Knowlanda. Prej izročena spomenica, ki je izzvala burjo v Kalifornii. Ni se mi dopadalo, da me je [Knowland], četudi do skrajnosti ljubeznjiv, vendar pustil samega govoriti. Taki am[e]rikanski monologi so specialiteta te dežele. Za mene so poniževalni. Ne mislim, da ima Knowland sploh koncepcijo, da se reši naš emigrantski problem. Povrh je pa tudi nesreča, da so njihovi assistanti vsaj za zunanjepolitična vprašanja idioti. Tako si ne vemo[,] kako pomagati. Pozitivno rešena stvar Černeta[,] da more v Trst. Glušič je dolgo časa okoli tega se mučil, pa brez uspeha.

1. maj

Mrtev 1. maj. Amerikanske miši so nekaj posebnega, so »sophisticated«.[1996] Pripravili smo mišolovko, uspeha nobenega. Nasulo se je strupa. Skrbno so se miši izogibale strupa. Alal jim vera.

Radin[u] sem rekel glede Nikole, da bo mož iz časnikov izvedel, da sem že pokopan. Kolosalen junak. Radin ga naj pošlje v Libertyville, da se tam zakaludjeri[1997]. Ko bo pa prišla osvoboditev, naj se razkaludjeri.

2. maj

Celo noč imel strašno šumenje v ušesu. Zjutraj bil precej slab. Burna nedelja. Smith je povabil Danico, Miloša in »Bohemian« na lunch v Women Democratic Club in na dinner v Chevy Chase klub. Opoldne so prišli po mene. Wuensch po pravici razjarjen nad nesramno kritiko Cosmos kluba koncerta v Evening Staru. V demokratičnem klubu vse pripravljeno za lunch. Predstavljanje, ali nikdo se ne briga, da bi nam rezervirani sedeži. Ne vem, zakaj so bili tako razjarjeni naši umetnici, da so kar napravili »reisuas«. Kakor ficifali so odleteli. Fina gospa Smith je gledala na pragu za njimi in poslala nekoga v potero. Pa vse zastonj[,] umetnici so izginili kakor kafra. Sedel sem k lunchu, ki je bil poln take nesrečne »gravy«, da moram proklamirati, da je bil to najslabši lunch[,] karkoli sem jih jel v USA. Prav prijazne republikanke pri moji mizi. Meni pa ni bilo dobro, pa sem čim prej jo odkuril.

4. maj

Končno sestanek Krek. Zdelo se mi je, da bo sestanek neprijeten. K[rek] nič ni vedel, da se delajo priprave za našo platformo. Slaba obaveštajna[1998] služba. Drugače je sestanek izpadel še precej prijateljski, če jemljemo v obzir, da razni Miloši v Buenos-Airesu pljuvajo na mene ogenj in žveplo radi nedolžne opazke v članku, posvečenem v »Domovini«. O Nikolaju seve ne besede.

8. maj

Velika Garden Party[1999] v parku angleške ambasade. Resnični odmor. Krasen angleški park. Lepe žene in toalete. Samo moških malo. Bilo je ginljivo, ko so vodili k may poolu dvojčka, hčerki ambasador[j]a, kraljici party. Vse je bilo tako sijajno udeseno, čisto drugače ko[t] pri Amerikancih. Za piti seve zopet nič. In attendence[2000] gospa Marta. Najlepše oblečena Edith.

9. maj

Sestanek v ruskem samostanu Canaan z Niko-

1994 Pozneje.

1995 Nosorogi.

1996 Prefinjene.

1997 Iti v meniški stan.

1998 Obveščevalna.

1999 Vrtna zabava.

2000 Prisotna.

lajem, določen za to nedeljo, cancelled,[2001] ker ima Nikolaj izpite. Uboga Jugoslavija, da mora čakati, dokler niso izpiti končani.

Zjutraj se mi je prikazala Nada, nekako siromašna in proletarizirana – morebiti simbol Jugoslavije. Izgledalo je, kakor, da se je vrnila iz drugega sveta, vsa žalostna. Moja skrb, sedaj bom imel dve ženi[,] Nadico in Katico. Katica zgodaj zjutraj telefonirala, da pride. Popoldne obisk misterioznega Srebarja, ki se bavi s trgovskimi posli, seve za komunistični režim. Prišel je, da mi sporoči pozdrave Cer. Hočejo vedeti, kako je moje stališče v tržaškem vprašanju. Naivno. Pa ti gospodje nič ne vedo, popolnoma so neobveščeni. Ko sem omenil mirovno pogodbo, pravil je moj gost, da se Amerikancem niti ne sme omeniti, da postoji pogodba. To so pa že zajci ti komunisti. Mi, ki nimamo nič, pa smo tako korajžni, da zabrusimo v obraz, kaj je prav in kaj ni. Začela govoriti o jugoslovanskem gospodarstvu. Uvaža se bojda toliko hrane radi tega, da bi se izbalansirale cene, ko so kmeti postali strašni špekulanti. Vse se dela, da bi prišel potencial jugoslovanskega gospodarstva do izraza. Rekel sem na to, da s tem potencijalom bo pač isto kakor sploh s komunistično utopijo, da se nikdar ne uresniči. Kmetu se je dalo, kar je zahteval. To je po mišljenju mojega sobesednika dobra agrarna politika. Kako dolgo pa bo komunistična stranka izdržala tako agrarno politiko, ki je naperjena proti osnovam vsakega komunističnega sistema. Odgovor mi je ostal dolžan. Pri odhodu je izjavil nekomunistični Hrvat, povsem jugoslovansko usmerjen, da nikdar še ni imel takega globokega razgovora. Uvodoma je pa rekel, da, ako bi Draža zmagal l. 1944, da bi bilo tako klanje, da bi ostalo samo 3 milione Jugoslovanov. Izgleda, da je taka Titova propaganda.

10. maj

Dopoldne velika nervoza. Neodločen sem bil[,] ali bi šel Kerstenu. Živo sem se spominjal one sobote, ko je pripeljal [v] moj studio drug Baroch na moje največ[j]e začudenje agenta Habsburžanov. Bergera, gotovo, da ga predstavi Kerstenu. Fino društvo. Dogovorjeno s Fieghanom, da bova drugi dan obiskala Kerstena. Ali naj čakam, ali naj sam grem? V taki dilemi, kjer se je kazala neka slaba volja, tako redko pri meni. Ob peti uri prispela Katica, zdr[a]va in sveža. Večerja v Cosmosu, jastog ji je teknil. Potem dolg razgovor v moji sobi. Vse v največji harmoniji. Ona trudna. Spi v sobici poleg moje, kjer po moji naročbi so ostali »gowni« naokolo postelje viseti.

11. maj

Pozabil obiskati Zablockega. Katico poslal s pismom: »In Human Documents«[2002] v Washington Post[.] Jaz sem pa lovil Feighana, ki je »untrouvable« in pa Kerstena. Gospa Kersten je bila navdušena nad vsebino mojega pisma. Dosegla je, da bo sestanek popoldne ob peti uri. Lunch s Katico v Cosmosu. Ona silno elegantna v novem trotteur kostimu. Hiša prazna. Lucie in Philips odjurili.[2003] Pekinezi nemirni in lajajo, hočejo na zrak. Ob peti uri pri Kerstenu. Začetno razočaranje. Vpraša, koliko je na jugoslovanskem desku »Free Europe«. Takoj čutil, kam pes taco moli. Rekel, da se obračam predsedniku odbora kot prejšnji poslanec. Rekel sem odkritosrčno, da mi nismo nikak »rubbish«,[2004] da nas ponižuje F[ree] E[urope] po svobodni volji. Želim, da delam v njegovem odboru, prav posebno, ko sem bil prvi od njegovega staffa, kajti na ta račun sem dobil »studio«. Med vrstami sem rekel: »Tu je denar[,] to je v Congressu.« Ko sem prišel domu, velika komedija. Katičina soba je zaprta, kakor je bila že enkrat. Moral sem telefonirati po ključara,[2005] ki je prišel okoli osme ure. Potem pa še komedija, da je bil kratki spoj. Sveče kot nadomestilo elektrike. Velikomestna Katica se pritožuje.

Popoldne bila v Filip galeriji. Tam so svirali neki mladeniči, ki so naju povabili v International House na koncert. Zaista[2006] sva šla tja. Vedno se zmotim s tem Q St. Slednjim moral vzeti taksi. Oduren dijaški dom, infiltriran od komunistov. Koncert pod psom. Odšla in takoj našla domu. Žalosten večer.

2001 Odpovedan.

2002 V človeških dokumentih.

2003 Odhiteli.

2004 Smeti.

2005 Ključavničarja.

2006 Resnično.

12. maj

Moj predlog Jeferson Monument.[2007] Najprej breakfast v klubu. Potem se je pa izcimila National Gallery of Arts. Tam se Katica pogrezala v občudovanje čudovitega El Greca, Balkanca. Posledica zamaknjenosti je bilo, da je na potu do F St. povedala vse polno intimnih stvari, o katerih sem pa že dolgo slutil. To je bil čas, ko sem se l. 1949 vrnil iz Kalifornije. To je seve popolna negacija njenih teorij o frig. Saj je emocionalna do skrajnosti. Samo vse to prekriva. Ali na tej poti je resnica pod uplivom El Greca prišla na površje. Prejšnji dan sva pa čitala klasično knjigo Tellicha: Love, Power, Justice.[2008] Delala si ekscerpte. Vsa knjiga proti njenim »teorijam« o »Kammeradschaft«.[2009] Kasni lunch v Cosmosu. Oba gladna ko[t] volka. Popoldne dolg sestanek z Lucie, kateri je postala takoj zaupnica. Vse tajne so poverjeni mali soft Balkanki. To me je jako radovalo. Kako hitro je stekla zaupanje.

13. maj

Velika Woodlawn Fashion Show z zgo[d]ovinsko perspektivo. Katica mora priti nazaj prihodnjo nedeljo, da bo pomagala pri šivanju. Priredil Katici intimen lunch v moji sobi. Vse poteklo kakor po protokolu. Pop[o]ldne še razgovor Lucie-Katica. Zgodaj popoldne na Greyhounds postajo. Slovo naravnost ginljivo, toliko neznanske, neizčrpne harmonije.

14. maj

Zopet sestanek s Krekom. Razgovor o muškетirih v Buenos-Airesu. Izjavil, da za nas imajo njihovi zapisniki toliko veljave ko[t] razgovori kakih purgarjev pri kvartinčku. K[rek] je moral priznati, da ne postoji nikak veto proti podpredsednikom druge strane. S tem je stvar rešena.

15. maj

Seja pri Kreku. Moje izjave, pravno zasnovane, so neoborive.[2010] Krek sam prizna, da ne more biti veta od strani SLS. Buenos-Aires junaki bodo že postali skromnejši. To sejanje tam je sploh čisto inteligentno. Žitnik igra čisto izdajalsko ulogo. Daleč smo prišli.

16. maj

Radin je pisal Nikolaju, naj vendar enkrat sprejme povabilo protestantskega duhovniškega udruženja. Nobenega odgovora. Moj Bog, kako to vse gre počasi. Popoldne v Arlington Miss. Lep solnčen dan. Pa mesto v Arlington prispel sem v Falls Church. Potem pa nazaj kakih 4 milj. Pa našel sem dobrega človeka, ki me je zapeljal do bližnje bus proge. Tako sem prispel z nekim zakašnjenjem[2011] k Palmerici, tej idealni ženi, ki mi dela na rokopisu, čeprav ji še nisem plačal. Ta blaženi Wasson, ki stoji gotovo pod uplivom kakega intrigana iz Nesvobodne Evrope, naj pač ostane pri Nurse Service, kjer je predsednik, pa naj pusti slavistiko drugim. Kako me te ljudi sramotijo, ko ne morem izvršiti presijo na staro gospo. Po polževo napreduje editiranje. Nesreča nad nesrečo. Tega Wassona si bodem že še izposodil. Prav prijeten predvečer pri čaju. Zvečer pa še v Sheraton Park hotelu, kjer dolgi razgovori z Miss Lake globoko v noč. Ti sestanki s to pol Jugoslovanko, jako privlačni.

17. maj

Busbey mi obljubil, da bodo intervenirali pri Kerstenu. Popoldne prispela Katica. Navdušen, temperamenten sprejem na postaji Grey Hounds. Pripravljena dobra južna. Jedla pa je kakor, da je bila pred smrtjo, izzvano po gladi. To mi je navječji užitek[,] kako ona je s sijajnim apetitom. Pač čisto drugače od uboge Nadice. Potem pa na delo. V basementu dela v workshopu skupno s Filipom in mlado črnko. Hitro ji gre delo od rok. Filip jo strašno hvali. Ponosen sem na njo. Zvečer v klubu. Katici gre jastog silno v tek. Ker utrujena, ostala sva doma. Dolgi razgovori, brez prestanka. Toliko neizmerne intimnosti. Samo v eni točki je nepopustljiva. Ni si zapomnila, kaj uči Tillich, čeprav si je izpisala citate. Tudi to se bo poleglo.

18. maj

Intimni je Levee v sosedni sobi. Zjutraj pred breakfastom. Kaka pa bo ta, ko nje ne bo. Kupil kovčeg, ki ga je odklonila. Njen kovčedjič pač ni

[2007] Spomenik Jefersonu.

[2008] Ljubezen, moč, pravičnost.

[2009] Tovarištvo.

[2010] Neizpodbitne.

[2011] Prikrivanjem.

reprezentativen. Nisem kriv, kajti kovčedjič, katerega sem ji kupil, izpremenila je v arhivo.

19. maj

Breakfast v klubu. Ona dela senzacijo, črnke strašno ljubeznjive z njo. Potem pa moram v State Department. Sestanek s Campbellom. Dolg razgovo o Kopru, ki je pa že padel v vodo. Potem pa prišla na mindros tetka Svobodna [Free Europe]. Čutim, da se je State končno naveličal neumnosti te neslavne institucije. Čas je. Govoril o mojem rokopisu in se bridko pritoževal nad »mecenstvom« Amerikancev. Bol mi je prihajala iz dna moje duše. Tolikokrat posečujem basement. Predno prestopim prek sobice, njene velike plavo-zelene oči se obračajo vratoma[,] kakor da čuti, da pridem v Prelest. Ona dela na gownu predsednice Lincoln. Kako sijajno ji gre delo od rok. Zvečer razstavljena, kar je v klubu Aithor's Nurse dinner. Govorita prejšnji gospodarski adviser[2012] predsednika (demokrat) in profesor Davis, vsaki o svoji najnovejši knjigi. Oglasil sem [se] za besedo. Govoril jako dobro. Čudil sem se, kako artificelen je položaj Kanade, ki ima svoj prirodni položaj[,] a amerikanski hemisferi. Pil sem preveč črne kave. Radi tega slab spanec, kar je pri meni tako redko. Zvečer do polnoči seve zopet razgovor s Katico.

20. maj

Poseta Clappu, ki me je pravzaprav razočarala. Pa bomo videli. Svetoval mi je, da se javim poslancu Horanau-Washington. Malo delal radi prisotnosti dobre, plave Katice. Smejali smo se, ko sem prišel v baisement in javil: Le dejeuner est servi.[2013] Pa sem zares vse lepo priredil, hladni lunch. Kdo zna, ta pač zna. Zvečer želela Katica, da greva v Dupont kinema: Captain Paradise. Pa bil silni naval in odstopila je od svoje želje. Prijeten razgovor dolgo v noč.

21. maj

Dan odhoda v New-York. Morebiti se ona vrne za Woodlawn. Lucie v redu izplačala 50 $ v čeku. Katica zadovoljna. Potem na Greyhound, kjer sloco, samozavestno glede bodočnosti. Dokler bus ni zapustil, sledila sva jeden drugemu z očmi in rokami. Zakaj nama ni usojeno živeti skupno. Prokleta tetka v New-Yorku. Nikogar tako ne sovražim.

23. maj

Katica telefonirala, da ne more priti v Woodlawn. Nisem se hudoval kakor, da bi bil predvidel ogromne težave z avtom. Vsi so me pustili na cedilu: Igor, Petković. Dorothy, Belajca sploh nisem vprašal, ker je Marta že predhodno izjavila, da ne gre, ker je ona rezervirana za črnki. Odisej pa že najde izhod iz najtežje situacije. Pa bomo šli [z] busom v Mount Vernon. Staatskarosse pa tudi ne bo za mene.

24. maj

Veliki dan za 1706 21 St. N. W. Lep, skladen dan. Že Alessandria se mi je dopadla, nekaj sličnega kakor Napa. Ušel mi je prvi bus za Mount Vernon. Pa pravočasno sem prišel v Mount Vernon. Neizmerno brižno uskladnjena lan[d]scape,[2014] pa vse je planirano. Vidi se neizmerna težnja, da bode le pot k bivališču živega in mrtvega Washingtona. Vitke ciprese se gibljejo v vetru. Zdi se mi[,] kakor da sem v Gorici. V Washingtonu pa ni nobenih cipres. Moj Bog, kako je vse skrbno negovano. Hiše pa kakor iz marcipana. Končno Mount Vernon. Vse polno veselih »sightseerjev«.[2015] Za ta svet ni skrbi. Srečno ljudstvo. Nisem niti prekoračil praga uhoda. Ostal zunaj. Niti eden avto se ni ustavil. Ni eden se ni hotel peljati v bližnji Wopdlaw [Woodlawn], plantaža, katero je daroval Washington svojemu podvojčetu.[2016] Nisem se mogel niti jeziti radi kake pretirane voznine. Dobra ideja prišla Odiseju, ko je izvedel žalostno resnico, da do Woodlawna ni edna milja, ampak štiri. Pa Odisej je dovitljiv: Zabreknil je telefon na Woodlawn in Lucie je takoj poslala Stationwagon. Tako sem prišel za 55 centov v Woodlawn. Tam je pa bila že praznična množica. Divno, skladno razpoloženje. Hiša pravi simbol kolonijalne kulture. Vse tako skladno, mirno, dušoosvežujoče, pravi am[e] rikanski biedermayer. Seve duša celemu podjetju je naša Lucie. Ona komandira profesionalne in

2012 Svetovalec.

2013 Kosilo je postreženo.

2014 Pokrajina.

2015 Obiskovalci.

2016 Dvojnik.

neprofesionalne »models«, da se morajo oblačiti v »gowns« že zdavnej mrtvih predsednic republike. Med njimi je tudi »gown« predsednice Lincoln, katerega je šila (kopijo) Katica. Izza hiše zelena trata in tam se vse pripravlja za »show«. Sedim poleg silno rasno-am[e]r[i]kanske Mrs Cowen, koja je bila poslanikovica v Belgiji in na Filipinih. Polagoma se sedišča zavzemajo. Publika jako distingvirana, če tudi – kaka pomota – diplomatski kor ni bil povabljen. Pa vendar zanimiv izrezek Washingtonskega društva[.] V prvi vrsti Mrs. Edith Wilson, še vedno živa, zanimiva južnjakinja. Lepe poteze, katerih niti starost ni mogla naškodovati. Z njo razgovarjal pri slabem punču. Tema 4. julij 1918. Eisenhowerica, četudi je obljubila, ni prišla, bojda je prevroče. Začela se »Show«, ki je bila bajna. Toliko lepih žen v najbolj zavidljivih toaletah v okviru zelene prirode. Bilo je vse pravl[j]ično lepo in prijetno. Mnogo se razgovarjal z gospo Cow, ki je sedela poleg mene. Seve nič poštenega za piti. Te biedermajer sobe so občarujoče, posebno če se kretajo v njih očarujoče žene. Na pot nazaj so me vzele tri device: ena Luciejeva prijateljica, Mayflower public relations,[2017] druga najbrž njena sestra in tretja pa prorokinja iz naše ulice. Na potu intelektualno-zgodovinski razgovor visokega stila. Kaj so one vse vedele o Washingtonu, Hamiltonu itd. Najbolj učena je pa bila prorokinja.

25. maj
Čestital Miloju rojstni dan.

26. maj
Žitnik uganjav Buenos-Airesu škandalozne stvari. Udinja se klerikalcem. Zahteval je, da se Krek vmeša v naše notranje zadeve, kar je K[rek] odklonil in s tem tega karakterističnega Kranjca ožigosal.

27. maj
Rojstni dan Lucie. Dar: steklenica Traminca in fingirana pesen Katice. Veliko zadovoljstvo. Pisal sem pearle Mesta in ponujal Danico za njen veliki dinner v Sheratonu. Sijajna ideja obeh Edwards in Lake. Pisal sem pismo, ki je upalilo. Vprašal telefonsko. Da naj pride Danica ob 11,30 v Sheraton. Stvar nemogoča, ker živijo Acini v času čeze. Sam sem prišel prezgodaj v Sheraton. Pearl izjavila, da bo Danica pela prihodnjič, kar je končno tudi uspeh.

28. maj
Izdaten supper[2018] pri Igoru. Ljubeznjiva Marisa je nekoliko shujšala. Divno letno popo[l]dne. V avtu v Fallcurch. Tam v cemetary[2019] Šveda Nillesa »The Fountain of Faith«.[2020] Pa so še drugi poleg Meštrovića. Božanske pojave, simboli ljubezni, ki vsi polni ljubezni stremijo k Večnemu. Toliko lepote, vse starosti zastopane. Res eden največjih spomenikov umetnosti v Washington. Marisa in jaz sva bila ganjena. Potem v vrt Cosmos. Marisa je dobila še vedno lepo roza. Ni prišla prepozno izza Katice. Koštomaj prispel. Začenja njegova karijera kot interpreter. Zvečer z njim na predavanju o aluminiji. V Cosmo[s]. Potem pri slabi zaku[s]ki in pivu. Tako je končal Koštomajev dan v Washingtonu.

1. junij
Popoldne avdijenca pri assistentu Kuhelja, katerega vprašal, odkod so prišli predniki Kuhelja. Milostno mi obljubi. Mr. Smith jako dostojanstven, mi je obljubil, da bo to napravil. Velik politično-diplomatski postopek. Zvečer s Koštomajem Chez A Odette.

2. junij
Sprejet, pravzaprav poklican od Ministra Inostranih Dela Mrs. Bolton Miss Meister. Tako je office gospe Bolton razdeljen v ministrstvu: imigracija, socialna politika, žene in zunanje zadeve. Kolosalna organizacija. Mis Meister zadržala me uro in pol. Obljubil ji memorandum Knowland. Pokazala sijajno interesovanje za Jugoslavijo. Einstellung[2021] napram Titu negativno. Imel najboljši vtis. Z njo bo mogoče delati. Hvala Bogu, da sem našel tako ženo, ki ima razumevanje. Vsi in vse druge so nemi stvori. To je nemška inteligenca. Pop[o]ldne s Samllom, asistentom Burkea. Kaka

[2017] Odnosi z javnostmi Mayflower.

[2018] Večerja.

[2019] Pokopališče.

[2020] Vodnjak vere.

[2021] Prilagoditev.

nesramnost. Bil sem perpleksen, kaj se ta mladi mož vse dovoli. Daleč smo padli. Mislim, da je izza tega klerikalno maslo. Kakor vedno, kadar se ima opraviti z Lauschetom. Lepi demokrati. Odišel skrajno razkačen. Začenja se odiseja za Andrejo, hčerko Glušiča. Bil v mnogih oficih senata.

3. junij

Komaj dosegel, da sem mogel govoriti po telefonu z deanom[2022] Thayer. Moral sem po telefonu preložiti tri predavanja o agrarnih pokretih za summer session.[2023] Seve ne, kajti predmet summer session je – Afrika. Učeni gospod dean! Ali v Afriki ni kmetovalcev, ni agrarnega vprašanja. Kaj za vraga pa delajo Mau-Mauovci. Ne borijo se oni za svojo zemljo?

Popoldne pr[i] Kerstenu, kjer v predsoblju zbirka vseh mogočih mladih separatistov in pa arogantnih Nemcev z slavnim Glaserjem na čelu. Fino društvo. Na čelu te nadebudne se kohorte je Kersten žuril na air-port za Milwauke, da prisutstvuje z elito centralne Evrope proslavi stoletnice GOP.[2024] Jaz seve nisem povabljen. Pa udostojil se je, da mi javi, da 10. bomo vedeli za »decision«[2025] Georgetowna.

4. junij

Medli grant prispel. Ko izplačal vse, skoro nič ni ostalo. Pa moram v New-York, da se sestanem z vladiko. To je moja sveta dolžnost. Riskiram. Odpotoval zjutraj tako, da sem opoldne prispel v New-York. Radosten sprejem. Pišče šlo silno v tek, še bolj pa slastni traminec iz Radgone. Vesel razgovor. Samo neprijazen intermezzo, ko sem telefoniral Wassonu, katerega sem konč[n]o iztaknil šele v nedeljo. Seve na potu v Meksiko in Evropo. Bailey je imel nesramnost, da je javil Wassonu, da sem ga jaz »misled«.[2026] Vrhunec amerikanske nesramnosti. W[asson] je izjavil na telefonu, da naj Karpović reši zadevo. Ali bo imel smelosti. Zanikal je, da mi je bilo rečeno, da je ček že napisan. Zvečer silno prijetno veče pri Dragem. Silno tečna večerja in potem živa diskusija, kako naj postopam z vladiko. Mišljenja je, da sem jedini poklican, da pridobim vladiko.

5. junij

Še en dan posvečen Katici. Zjutraj intimni brekfast, kamor hitim iz svoje nove postojbine Emerson hotela. Razgovori s Pernarom. Predolgo se stvar že vleče. Skoro je propadla hrvatska fronta, pa sem takoj popravil fences.[2027] Dan je potekel v delu in prijetnem razgovoru.

6. junij

Stoletnica cerkve, ki je bila prej presbiterijanska. Pravočasno prišel v cerkev, kjer je Nikolaj činodejstvovao.[2028] Staroslovenščina me je spominjala na Nado. Vse je bilo veličanstveno. Potem obed s polno srbskih »specialitetov«. Sedel sem ravno nasprotno Nikolaju na častnem mestu. Na menuu sva jela označena. Nikolaj je lepo govoril. Ko je odšel, pa jaz. Bilo strašno larme,[2029] ker so ljudje že popivali. Kljub temu je moj glas sve obvladal. Potem hitel k Nikolaju, s katerim sem se dogovoril v pogledu potovanja v Niagara Falls. Da stopim v zvezo z Adamom. Prav srčen razgovor. V hotel in potem brez potrebe nazaj v dvorano, kjer silno vulgarno. Upal sem, da bo kako dobro pečenje, pa je up splaval po vodi. Truden in legel. K[atica] pa ima svoj klub.

7. junij

Dan velikih naporov. Kako prijeten zajuterk. Mnogo telefoniranja. Iskal sem Shotwell na starem mestu. Potem pa v mesto. Opoldne k lunchu nazaj. Popoldne na dnevnem redu ponovno iskanje Shotwella, ki je v novi palači internacionalnih institucij, ki jo je zidal Carnegie Endowment. Shotwell jako iskren, pa ne more nič napraviti, kajti slučajno ravno v Princetonu nima znancev. Pravzaprav obisk zastonj. Potem nazaj h Katici. Večerja pri Aci, prav prijetno. Slovo od Katice burno kakor vedno, pa

2022 Dekan.

2023 Poletni semester.

2024 *Republikanska stranka*, imenovana tudi GOP (Velika stara stranka), je ena od dveh večjih političnih strank v Združenih državah; druga je njen zgodovinski tekmec, in sicer *Demokratična stranka*.

2025 Odločitev.

2026 Zavedel.

2027 Ograje.

2028 Ukrepal.

2029 Trganje.

polno simpatij. Potem še razgovor z Omcikusom, ki me je peljal na postajo Grey hound.

10. junij

Kersten mi je izjavil, da bo ta dan odločitev George town, pa seve zopet nič ni bilo. Insistiral sem, da razgovarava, ker se ta dan potuje za Evropo. Pa potuhnil se in kakor človek s slabo vestjo se plazil po koridoru. Potem se pa vrnil v ofice in nekaj momljal Mrs. Fizpatrick, tej največji lažnjivki vseh časov. No sedaj je pa stvar res misteriozna. Bom moral čakati vrnitev iz Evrope. Večno čakanje. Finančne teškoče. Prihod Drnovšeka in seja predsedstva. Zdenka me je nalagala, da mi bo posodila 20 $, pa zlagala. Ako bi to vedel Dinko Trinajstić.[2030] Teškoče s Katico in čekom Lucie, ki ni imel pokritja. Oba odpotovala v Delaware. Katica pa insistira, ker mora plačati najemnino. Govori telefonsko, da hoče tožiti, kar nikakor ni v mojem interesu. Filip me je nalagal, da je denar odposlal. (Ni bilo tako: odposla[l] je denar, pa denar v New-Yorku, čeprav telegrafsko nakazan ni bil izplačan[.)] Zopet misteriozno. Radin želi, da se nekaj napravi s pismom Perina o svobodnih volitvah v Jugoslaviji. Predlagam pomnoženje. Nečka se radi denarja. Končno se pogodiva.

12. junij

Tako se ponižal, da sem Mapexa (cleaner)[2031] prosil za 10 $. Obljubil mi, pa potem snedel besedo. Pa Bog je pravičen. S pošto je prispelo onih 10 $, katere mi dr. Kovačič iz Clevelanda ni izplačal že davno. Heureka. Situacija je rešena. Zvečer prispel z G[r]eyhoundi Boža z ogromno tašno. Koštomaj v mojem spremstvu. Sprejem veličanstven. Potem zakuska v sobi of The 100 gowns, v kateri je naš glavni sekretar imel sedež. Zakuska trajala dolgo v noč. Lepo sem vse priredil. Drnovšek je težko izdržal washingtonske vročine. Spal je v objemu krasnih Filipovih »gownov«. Imel je krivo predstavo, da se ti sijajni stvori Filipove uobrazilje posojajo. Sicer to ni slaba misel.

13. junij

Kako je Lucie na beach[2032] v Wilmingtonu, sva svobodno gospodarila v kuhinji, kjer po zajutruku je bila otvorjena velika priprava na jutr[i]šnjo sejo. Program SLS stvarja mnogo premislekov. Opoldne v klubu na lunchu, potem na delo. Seja je začela šele ob dveh pri Kreku. Najprej dolga Krekova razlaga današnjega stanja, čisto v Krekovem stilu. Potem pa takoj jaz v realnost. Konstatiralo se je, da prisustvujem seji kot podpredsednik. Tako je bilo vse končano v tren oka in legalitet stvorjen. Dolgovezni Drnovšek je pa imel namen, da se šele razpravlja o kandidaturi … Vse je bilo presekano. Vse drugo je šlo gladko. Jedina kost je bila moja pritožba proti Mačkovi teoriji o četnikih i[n] ustaših. Na koncu moj načrt komunikea, ki je bil sprejet. Predložil sem seji svoj načrt narodne avtonomije za tržaške Jugoslovane. Sprejeto. Vse v najlepši harmoniji in prijateljstvu. Zvečer pri Glušiču sem si mogel privoščiti par kozarcev dobrega Mozeljčana, tako podobnega slovenskim vinom. Zmagal sem na celi črti. Prisoten je bil Boža in Koštomaj. Prijeten večer po teškem delu.

14. junij

Ne razumem, da ta naša mladeniča, Bojan in Boža, nista nikdar bila radovedna, kako izgleda Washington. Jaz sem pa bil drugačen v njihovih letih. Nisem izdržal niti dan v New-Yorku, takoj v prestolnico. Spremljal kl[j]ub velikemu razburjanju v hiši Drn[ovška]. V Library of Congress. Razburjena Katica, ki še vedno ni dobila izplačano 40 $, kljub izjavi Filipa, da je že odposlal. Telefoniranje, polno nervoze. Pokazal sem Drn[ovšku] moj studio in potem sva pa šla na Capitol. Razkazovanje kakor običnо. Potem sem zapustil Drn[ovška] pre[d] Belo hišo, pa imel je nesrečo: ta dan je bila bela hiša nedostopna. Lunch pa v Empire drug store, gde je dal moj prijatelj posebno veliki porciji. Potem slovo.

15. junij

Iz ragovora z Nikolajem. Tudi Jezus je imel svoje finance: žene so se brigale, da mu nič ni manjkalo, one so zbirale denar za njegovo izdržavanje. Nikolaj se smejuckal, ko sem mu o tem govoril.

[2030] Dinko Trinajstić (1858–1939), hrvaški odvetnik, politik. Vodilni hrvaški politik v Istri ob koncu 19. stoletja. Član *Jugoslovanskega odbora*. http://istrapedia.hr/hrv/2909/trinajstic-dinko/istra-a-z/

[2031] Čistilec.

[2032] Plaži.

In Nutzanwendung.[2033] Imam pooblastilo, da na potu tudi vzamem v roke finančni problem.

16. junij

Razgovor s Campbellom: Predložil mu moj načrt narodne avtonomije za Slovence v Trstu. Jemlje to resno. Potem seve zopet na mindrosu nesrečne tetke Free Europe, ki je menda pravi ghost[2034] za State. Potem O'Connor. Neko čudo, pojavil se je tudi Baruch, ki se je pa držal v diskretni daljavi. Tri točke: Trdil sem, da je politična napaka, da se bo meritorious political personalities[2035] znižalo njihove prinadležnosti. Zdi se, da je O'Connor istega mišljenja. Nato o odboru »on Communist aggression«.[2036] Videl sem, da mu je na srcu, da mene »progura«.[2037] Bo energična akcija pri Kerstenu. Vse doseženo. Bil je dober dan in Roderic žareč kakor izpremenjen. Morebiti deloval tudi bodoči prihod Churchil[a] iz Edena. Potem na kraju je prišel na vrsto tudi Koštomaj. Silno je imponiralo Rodericu, da je Stanko za »interpreter«. Bomo ga že prerinili v »Voice«. Zadovoljen zapustil peto nadst[r]opje. Potem Marcyu, ki kako[r] vedno jako uslužen. Izročil mu pismo za Riddelsberger: zahvala, da je prišla v Ameriko rodbina Bevc.

Popoldne pa prerokinja, ki je Hitlerju 1936 prorokovala smrt in konec tretjega rajha. Bojda Hitler ni izvršil samoubojstvo, nego njegovi najbližji so ga vrgli iz aeroplana. Jane je čitala iz zvezd, da bo čakala Tita ista smrt. Od vseh bo zapuščen. Narod se bo dvignil proti njemu in konec bo njegovega režima. že v juliju se nekaj kuha, pa kriza bo v novembru. To bo uvertura velikih dogodkov, kajti leto 1954 je leto velikih odločitev. Tretje svetovne vojske ne bo. Prišlo bo do mirnega razpleta vseh velikih problemov. To bi bilo pač lepo, ako bi se vse to obistinilo.[2038] Pa na sumljiv način se to ujema z mojimi lastnimi sociološkimi opažanji. To ženo bomo morali kovati v zlato, ako se njeno vedeževanje izpolni. Čitala je z največjim navdušenjem knjigo o krščanskem simbolizmu Nikolaja. Ta hiša na oglu 21. je na vsak način skrajno zanimiva.

17. junij

Izbral ta dan, da uredim vprašanje moje legitimacije, ki mi je bila ukradena v Tolstoj Foundation. Filip je želel, da napišem nov ček za 45 $. Jaz ne bodi len, sem napisal ček na 40 $ in tako prišel do 5 $ za takso. Isti dan sem bil v Social Security radi onih 10 $. Preljubeznjiva dama me upozorila na težave in želela je vedeti, kako se stvar urejuje v New-Yorku. Končno sem se tudi tega lotil.

21. junij

Gospodarski potencijal, to je ona čarobna formula za Titove gospodarske strokovnjake. Fraza[,] nič drugega.

22. junij

Velike vročine. Radi tega spal v sosednji sobi stoterih »gowns«. Obujeni lepi spomini, pa ne preveč vročekrvni. Misel na lepe žene, ki so jih že nosile, in pričakovanja onih, ki jih bodo nosile. Cel roman bi se mogel napisati. Na vsak način velik estetski užitek na te izume Filipove domišljije.

23. junij

Senatski hearing. Pododbor pod predsedništvom Mundta, predsedoval je pa čemerni Dvorak, ki zastopa tako intelektualno državo, kakor je Idaho, ki slovi po svojih krompirjih. Prerano prišel. Dolgo Clappova litanija. Po peti uri pa jaz prišel na vrsto: Slavic Division. Dvorak bil čisto indiferenten. Potem pa nekaj momljal, kar nikdo ni razumel. Strašna apatija. Prav nič nisem bil zadovoljen, ko sem zapustil svete prostore »Senat Appropriations«.[2039] Zopet eno leto izgubili. Po ponovo se bom obrnil Scottu. Zvečer je prišel Kalina z neko češko-rusko damo. Pozna Barocha, ki so ga šolali češki klerikalci, ima vezo s habsburško propagando. Kalina je trdil, da odbor Kalina ne bo nič plačal. Da je vse zastonj ala Cohn in Schein. Seve to je vse iz trte izvito, pa trda husitska buča se ni dala prepričati. Pa kl[j]ub temu sem bil pri pivu v oni pivnici na Connecticut Ave. Vznemirjen. Pa

2033 Praktična uporaba.

2034 Duh.

2035 Zaslužne politične osebnosti.

2036 Na komunistični agresiji.

2037 Potisne skozi.

2038 Uresničilo.

2039 Senat za odobritev.

izjava samega Kerstena. Po noči premišljujem, da bi odpotoval v Kanado šele drugi dan popoldne in upotrebljal dopoldne za Slavic Division.

24. junij

U nedoumici. Kaj napravim, ali naj celo jutro antisabrivam v borbi za Slavic Division, ali pa naj odputujem v Kanado. Herojski zaključek odpotovati. Čutil sem se kakor sproščenega. Še je čas. Hit[r]o na Grey Hounds. Krasen, leten dan. Ali sem užival v zeleni pokrajini, ki [je] na severu Washingtona. Tako lahek, svoboden vseh »frustrations«[2040] sem se počutil. Opoldne na stari postaji v Harrisburgu sijajen »dutch« obed. Že davno mi ni kak lunch tako sijajno šel tek. Potem pa naprej. Alleghenies pas je pretrgan na severu, ta »gap« je nekako sličen onemu ljubljanskemu. Vozimo se skozi agrarne kraje, skrbno obdelane, malo industrije. Pa naravno, železnice in glavne komunikacije gredo vse po dolžini centralnega hribovja. Že, ko sem bil v Little Fall[,] sem se čudil, kako da iz onega dela Upper state se ni moglo priti po bližnjici v Washington, nego je bilo potrebno, da se putuje preko New-Yorka. To je vse radi tega, ker gredo vse glavne arterije povprek. Jaz sem pa s svoji[m] Greyhoundom se pregrešio proti temu glavnemu načelu amerikanske prometne politike. Zvečer sem bil v Buffalo, kjer sem prenočil v prvem hotelu, katerega sem našel v bliconi [bližini] Greyhoundov. Bil je tretjerazreden, pa še precej čist. Seve plačanje vnaprej.

25. junij

Šetal sem po ulicah Buffalo. Obiskal mestno hišo, pred katero spomenik v spomin ubijstva[2041] predsednika Mac Kinleya,[2042] ki je odprlo pot velikemu amerikanskemu talentu Teodoru Rooseveltu.[2043] Tako je napravil italijanski anarhist delo, katerega posledice so bile blagotvorne za Ameriko. Dovolj časa sem imel razmišljati o Rooseveltu. Ne samo, da je v mojih číslih, ker je bil velik jahač, ampak tudi človek ogromne dinamike. Nikdar mu ne bom pozabil, da me je tako rekoč povabil na svojo smrtno posteljo, da z njim razpravljam o tržaškem vprašanju. Silno me je interesiral prehod črez kanadsko mejo. Ali je ona res tako spiritualizirana, kakor se pripoveduje. Pri Bufffalu na vsak način ni. Dolgovezna obmejna procedura. Uradnik imigracije niti ni vedel, kaka je moja legitimacija, izdana od amerikanskega imigracijskega urada. Potem pa še pregled prtljage. Moj ključ kovčega, ki je bil odpačen od Katice, je bil nebogljen. Z obzirom na mojo starost sem carinika vendar pregovoril, da je sam odprl kovčeg. Strašno dolgo je trajalo, da se ni končno bus stavil v pokret. Publika čisto druga nego ona u US. Nekako bolj kulturni ljudje. Seve nobenih črncev. Vse je nekako bolj tradicionalno, staromodno. Obmejni predel ravnica s prav posebno slabo zemljo. Kako čudno, na enkrat se pojavljajo vinogradi in sadonosniki. Vinogradi v Kanadi. Pozneje sem pa čul, da so v bližini Hamiltona Slovenci posestniki vinogradov. Na Rainbow-Bridge izstopil iz busa in videl v daljavi Niagara Falls v silno artificielnem okviru, da sem bil silno iznenajen. V Torontu telefoniral v Transmundial. Skoro se pojavil Urbančev brat, dovršeni pravnik ljubljanske univerze, ki me je peljal v poslovnico. Vidim takoj, da »Transmundial« deka v prvi vrsti z Nemci, kar je prav pametno. Končno je privihral tudi »Transmundial«. Zdi se mi nekoliko vihrav. Peljal me je na svoj dom, kjer mi je južna prav šla v tek. Vidi se, da je mož petičen. Čita vse mogoče slovenske in jugoslovanske liste. Ima vse polno slovenskih knjig, ki so danes prava redkost tu v USA. Potem me je peljal po Torontu, ki je na vsak način orjak, ki raste in raste. Pokazal mi je kanadski Wall Street. Poslovne ulice so silno živahne. Na sploh je pa Toronto lepo izzidano mesto. Želel sem večerjati v kakem skromnem francoskem restoranu, pa zmotil sem se: v Torontu ni skromnih francoskih mar-

2040 Frustracije.

2041 Umora.

2042 William McKinley (1843–1901), ameriški politik. McKinley je bil 25. predsednik ZDA, ki je bil izvoljen dvakrat (1896 in 1900). Po njem so leta 1897 poimenovali goro Denali, ki je najvišji vrh Severne Amerike. The White House, https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/william-mckinley/.

2043 Theodore Roosevelt mlajši (1858–1919), 26. predsednik Združenih držav Amerike in polihistor. Leta 1906 je kot prvi Američan prejel Nobelovo nagrado za svoja prizadevanja pri pogajanjih v rusko-japonski vojni. The White House, https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/theodore-roosevelt/

chands de vin.[2044] Toronto je čisto anglosaksonski. Pa U[rbanc] je našel La Maison Dore, samo z jednim e in natakarji niso znali francosko. Pa kuhinja je bila izvrstna, predvsem hors d'oeuvresi i Coq en vin. Samo razgovor ni bil podoben. Po besedah Glušiča sem moral zaključiti, da me čaka v Torontu kak ček. Popolna zmota. U[rbanc] v svoji nesramnosti in hinavščini ni hotel nič vedeti. Predložil sem mu prav razumen predlog: posojilo, katero bom izplačal iz procesa. Ostal je ta mož trd ko[t] kamen. Ogromna svota 150 $ je bila v vprašanju. Mož je rekel, da mora čakati, da se bo razvijal njegov »Intermundial«. Vprašal sem ga, ali me en account[2045] (bančni), nato je odgovoril v svoji nepremišljenosti, da jih ima deset. Slednjič sem izjavil mel[a]nholično, da sin osnovalca slovenskega denarništva nima niti za 100 $. Iz svoje prakse, kako imam iz prve svetovne vojske[,] sem navedel nekaj drastičnih primerov ne preveč v čast slovenskih Škotov-Slovencev, kar ga je sicer neprijetno podžgalo, delovalo pa ni. Tako po sotala [bo ostala] Zlata hiša v slabem spominu. Nato precej stiff[2046] sedenje v living roomu.[2047] Madame se je pojavila na kratko že prej. Iz Tržiča je, precej inteligentno bitje. Dobila je hčerko. Izrazil sem željo, da preko noči bo sveti duh prišel na Urbanca, kar je mož zanikal, da bi bilo mogoče. Pa kljub svoji ohrnosti mož ima silne ambicije. Bez para nema muzike.[2048] Niti v cerkev se ne gre zastonj[,] to je rekla tolikokrat Nada.

26. junij

Strašno dolgo čakanje v tujem stanovanju. Nisem mogel ničesar napisati na mašini. Zajutrek je prinesla lična Korošica. Točno ob 9. uri se odprejo vihravo vrata: Transmundial hoče takoj na postajo. Odpeljeva se v naglici in ko prideva na postajo Grey, evo bus je že pred uro zapustil Toronto. Blamaža za Transmundial, ki ni bil sposoben niti, da me »prebaci«[2049] iz Toronta na Niagare. Bil sem skoro brez denarja in moral sem silno varčevati, ko sem bil prepričan, da bom dobil že davno obečanega denarja. Tako sem se celo dopoldne sprehajal po Torontu. Posebno me je zanimala postaja pacifične proge. Res je tu vse velikopotezno. Bil v hotelu Royal Oak, ogromni zgradurini. U[rbanc] [,] ki ni imel časa, da bi se meni posveti[l] to dopoldne, je vsaj brzojavil v Naigara Falls, da sem zamudil bus. Končno opoldne odptoval. Na Rainbrowbridge sem prišel ravno s 40 centi v žepu. Kaj so zgrešili Slovenci, so popravili Srbi. Hvala Bogu, žareče, veselo lice, polno dobrote Pere Bulata in z njim pa Miodrag Lucić, ki je bil magaciner menze v Rimu. Razdragan[2050] sem sedel v avtomobil, ki nas je peljal v »camp« Pane Jerića, ki je pa polnokrvni Lala. Ta »camp« pravzaprav ni Bogve kaj, pa vendar sem se dobro počutil v mali kabini. Potem na picnic grounds. Tam sem se upoznal s Srbijancem, ki se je poročil s Slovenkinjo doma izpod Zidanega mosta. Svojimi rokami, si je sezidal domačijo prav nasproti picnic grounds. Spoznal se z gospo Bingulac iz Vukovar[j]a, obsežno blagogoljivo damo, katere hčerka peva na Montrealskem radiu. Hčerka mi je prekumerna, pa silno temperamentna. Dobra ja[g]njetina za večerjo, pa nobene čaše in jaz radi zobovja ne morem piti iz steklenice. Paneta »camp« bil poln Srbov, ki so prišli kljub prihodu kralja Petra v Chicago sam v Kanado iz cele Kanade in USA na proslavo Vidov dana. Najodaljenejši, ki je prišel iz dalnjega Vancouverja, je dobil lepo darilo.

Kl[j]ub splošni zmešnjavi sem vendar dosegel, da me je peljal Fedor Rajić,[2051] ambicionirani demokratski omladinec iz Beograda v vozu Bulata v Niagara Falls, da vidim elektrotehnične naprave na kanadski strani. Naprave so zares kolosalne. Voda sedovja podzemno od vodopadov pa na to stran. Ogromno delo tehnike. To bi moral vi-

2044 Trgovci z vini.

2045 Račun.

2046 Trdo.

2047 Dnevna soba.

2048 Brez denarja ni glasbe.

2049 Prepelje.

2050 Razdražen.

2051 Fedor Rajič se je rodil v Jugoslaviji in kot član jugoslovanske vaterpolske ekipe je leta 1951 emigriral v Avstrijo, po kratkem času pa se je naselil v Kanadi. Tri leta je študiral pravo na Univerzi v Beogradu. Vendar pa je diplomiral iz financ in poslovnega upravljanja na univerzi v Detroitu in opravil podiplomsko delo na državni univerzi Wayne v Michiganu. Serbian Heritage museum, https://www.facebook.com/shmuseum/posts/about-the-authors-fedor-rajicfedor-rajic-was-born-in-yugoslavia-and-as-a-member-/530522527067122/

deti moj oče. Na poti mi je pripovedal Fedor, da je vsa omaladina za status quo, kar se tiče Bosne-Hercegovine. In to je glavno vprašanje. Precej zgodaj smo se peljali na picnic grount. Na potu se mi je pokazal hiša premožnega Slovenca. Prav lepo je bilo mesto prirejeno. Prispelo je na Vidov dan okoli 700 vozil. Računalo se je, da [je] bilo prisotnih 3,500 ljudij. Tokrat je Pater delal konkurenco. Dobil je 5000 $ od Dučićeve Narodne odbrane za pot. Malo drugače kot jaz, ki sem dobil izplačano za pot iz Washingtona $ 25. Genorozni Bulat je temu dodal $ 50. Ganljiva je bila božja služba z melodijoznim pevanjem staroslovenskih pesem. Spominjal sem se Nadice in molil za njo. Potem je pa bil na prostem obed. Za honoraciore je bila pripravljena miza, ki se je skoro šibila najrazličnejših »djakonij«,[2052] ki so bile božansko dobre. Pijače pa nobene poštene. Hodil sem po lunchu okolo in videl, [k]ako so se pitniki nameščali okoli svojih avtomobilov. Gospodinje so razprostirale namizne prte in iz avtomobilov se je pa jemalo prave baterije srbskih jedi. Kl[j]ub tej kulinaristični predpripravi, je bila publika pri zborovanju prav mirna in spoštljiva. Imel sem neverjetno srečen dan. Bal sem se, da bo moj pisani govor velika cokla. Lucić mi je že zjutraj priporočal, kaj naj izpustim: vse, kar se tiče Hrvatov. Večinoma so kanadski Srbi iz Like in Vojvodine. Skoro vsakemu so ustaše zaklali kakega člana rodbine. Čitajo vse hrvatske časnike, katerih cirilica je za njih privlačna in se še bolj razburjajo nad pisanjem hrvatskim. Svetoval sem, da se srbski časniki tiskajo latinicom. Nazaj h govoru. Zadel sem pa res v črno. Ogromno navdušenje. Neznani ljudje me obkrožujejo in mi srčno čestitajo in mi pravijo, da sem njim govoril iz srca. Postal sem junak dneva. Samo kaj bodo rekli Hrvati? Tako me je prevzel konec mojega govora, ko sem evociral očetove besede v očetovi božični amerikanski poslanici l. 1917, da sem se opotekel, hoteč priti v hišo onega Srbijanca. Na cesti sem se opotekel – bila je neka rupa,[2053] kako čudo na amerikanski cesti in padel sem, kakor sem bil dolg in širok. Padel sem na srce. Izza mene je šel Slavko Milošević, bivši načelnik štaba komande Srbije, Dražinovec, in rekel pozneje, da se more v takih slučajih umreti. Kaka lepa smrt: z govornice po enem najusplejših [najuspešnjejših] govorov, katerega sem imel v življenju. Pa ni mi bilo to usojeno. Potem dolg razgovor z Miloševićem v kolibi slovensko-srbijanski, ki jo čuva mladi Sloveno-Srbijanec, ali bolje Jugoslovan, ki je produkt tega srečnega zakona. Rajić me je skoro peljal v »camp«. Zvečer pa srbijanski incident. Bilo je temno. Samo ena cabina razsvetljena in otvorjena: v njej štejeta Lucić in Rajić izkupiček. Gospa iz Toronta, Bingulac, je svarila Srbijanca, pa vse je bilo zastonj. Po štetju je bila večerja v Holiday Inn Jerića. Ko sta oba se vrnila v cabin, videla sta[,] da je tašna izginila, bila ukradena. Takoj je bila policija obveščena. V najkrajšem času se je pripeljal policijski uradnik v krasnem avtu. Splošna konsternacija.[2054] Prečanski dinarci razburjeni in emocionalni, ali Srbijanci pa hladnokrvni. Izkupiček je bil $ 4,500. Bulata ni toliko skrbelo, kako se bo denar vrnil Narodni odbrani, nego bal se je edino, da bodo Dučićevi stvar izkoriščali. Saj naši ljudje so v tem majstori.[2055] Tako se je dan neskladno zvršil.[2056]

27. junij

Pravzaprav šele Vidovdan. Spominjal se drugega Vidovdana, 1921. Tudi tedaj sem bil junak dneva in stvar [se] ni dobro končala. Pa morali smo spraviti državno zgrad[b]o pod nekak krov, in drugega krova tedaj nismo mogli si izmisliti.

28. junij

Razburjenje se nekaj poleglo. Izkazalo se je, da so se vršile v kampu že razne kraje. Pot v Windsor. Prijazno sprejet v krasni hiši Pavlovića, kjer sijajna južna. Samo slovensko vino je bilo motno, izpod vsake kritike. Zvečer v Windsoru najprej večerja v hotelu Europa Bulata. Silno dolga bara, a izza nje sami podstavni Ličani, pogled za Bogove. Potem pa na dom Bulata Riversode Drive, v dobrem delu mesta, na sami reki. Preko reke Detroit pa leži slavno mesto Forda, žalostnega spomina

2052 Izbrane jedi.

2053 Luknja.

2054 Utesnjenost.

2055 Mojstri.

2056 Končal.

Fund for the Republic.[2057] V prijazni sobi sijajno spal.

29. junij

Pojavila se househeeprica podstavna, simpatična sudetendajcerica, doma iz bližine Češke Lipe. Stari spomini na oni mrzli grad. Šele ob deveti uri pojavljuje se gazda in potem gre vse v mrzlični hitrosti. Seve to je čisto proti mojemu razporedu dneva, ko do 9. ure že zvršim vrsto stvari. Potem v tiskarno. Ni mogoče priti v center mesta, ki je strašno nekje daleč. Tako dolgo čakanje na Adama Pribičevića,[2058] ki končno priloma[s] ti. V prisotnosti »mladjarije« ni mogoče govoriti. Končno naju vendar odpelje Bulat k svoji hiši. Tam sučastven[2059] razgovor pri steklenici slovenskega Traminca, ki je harmoniziral najine misli. Tudi v pogledu Bosne povsem se Adam strinja, da mora ostati posebna edinica. Ako je bosansko vprašanje rešeno, vse je rešeno. Gled[e] njegovega vstopa v našo skupino, izražaval se je precej previdno. Če tudi ni povezan z Londonci, vendar so neke rahle veze. Pravzaprav našel sem tu v Kanadi gotovo privrženost Jug. odboru, pri Petru neko nostalgično simpatiziranje. Zvečer me je peljal Peter k njegovim slovenskim prijateljem, predvsem k Kreču. Potem me je peljal Kreč Leskošeku in Adamiču. Gospa Kreč me je hotela zadržati takoj pri sebi, ima čisto lično sobo. Prvič, da se mi je kaj takega zgodilo pri Slovencih. Zanimiv razgovor pri Velikolaščanih Adamičih. Došla[2060] je na mindros slavna hčerka Pucelja in cela romanca s sokolašom in potem pa nemoranca s Stiblerjem. Seve gospa Adamič silno se interesira, da sem tako dobro poučen. Prav ljubeznjivi ljudje. To so naročniki Ednakopravnosti in Glasa naroda, katerih pa ne čitajo. Moral sem jim razkladati, kako je ta tisk v komunističnih vodah. Ko je Bulat mene prijavil Kreču, je ta izjavil, da nikdar ni čul mojega imena. To so pač neprilike, ki se dogajajo, če človek potuje po deželi. Pa končno se je vse lepo uravnalo. Imam za lek[2061] take bolezni ignorancije.

30. junij

Bulat in jaz v redakciji »Stara«. Slika, kako shake-hand,[2062] posebno izraženo Srpsko-slovenački savez, opet preko Zagreba, ako ne v Beograd, pa v Liko. Popoldne v Detroit, da vidim ta čudež. Črni driveri[2063] so me daleč zapeljali v krivi direkciji. Končno našel pravo smer. Prispel pri glavnem vhodu, kjer silni vrvež delavcev. Prilomastil do nekega od glavnih uradov, kjer se je pa našel takoj avto, ki me je peljal do rotunde. Tam občudoval zgodovinsko razstavo p[o]ljedelskih traktorjev. Da si zapamtim: 1917, veliko in strašno leto ruske revolucije, leto krfske deklaracije in leto, ko je začela masna produkcija poljedelskih Fordovih traktorjev. »Kdor dela za napredek kmetijstva, ta dela za človeštvo.« Povdarjeno je, da je bil Ford kmetskih staršev sin. Assembly line[2064] pri sestavi avtomobila za mene ni nič novega. To je pač ena najmogočnejših organizacij dela, kar postojajo na svetu. Ogromni mehanizem človeškega dela, ki nehibno funkcionira. Brez težav prišel nazaj v Detroit, ki je nad vse živahno. Ni bilo časa. Zopet nazaj v Windsor. To je pa najlažji prehod preko meje, ki more ekzistirati. Pokazal sem samo svojo legitimacijo in stvar je bila v redu. Na kanadski strani me je že čakal Bulat, ki je moral na mesto, kjer so zbrani »floats«[2065] za prihodnji dan proslave stoletnice Windsora. Njegova naloga je, da se briga za »float« hotelirjev. Večerja v »cottage«[2066] silno šla v tek. Spavanje pa tudi tako.

1. julij

Najprej me je pripeljal Bulat v market Kreča, ki ga korajžno upravlja gospa Kreč. Potem pa še nazaj v tiskarno, kjer imel opravke. Opoldne je prišel po mene Ščuk v svojem avtu, ki me je pripeljal

2057 Republiški sklad.

2058 Adam Pribićević (1880–1957), srbski založnik, pisatelj in politik. Obsojen leta 1908 na veleizdajalskem procesu v Zagrebu. Po letu 1918 izdajal v Beogradu *Narod*, kmečki list. Od leta 1924 je živel v Vučitrnu na Kosovem. Po smrti brata Svetozara leta 1936 izvoljen za predsednika *Samostojne demokratske stranke*. V emigraciji naredil samomor. Meštrović, *Spomini*, 510.

2059 Sočuten.

2060 Prišla.

2061 Zdravilo.

2062 Rokovanje.

2063 Vozniki.

2064 Tekoči trak.

2065 Plovci.

2066 V koči.

na slovenski »picnic ground«, ki je v lepi šumici.[2067] Z menoj je bil Lučić. Seznanil sem se z ing. Demšarjem, ki je sicer razvijal najprej neke Žebotove teze, pa krenil skoraj v jugoslovanske vode. Pri ognju je vrtel porc chops,[2068] ki so bili izvrstni. Vina seve nikakega, samo pivo in žganje. Precej Prlekov in Prekmurcev, ki so se seve silno zanimali za moje ljutomerske znance. Posebno[,] ko sem hvalil ljutomerska vina, so bili navdušeni. Že sem obupal, da bi imel prilike nasloviti piknikovce, kojih je bilo kaka stotina. Pa končno je tudi bilo napravljeno. Splošno vzhičenje nad mojim govorom. Zadel sem pravo struno. Srečen sem bil. Uspelo je. Bil sem ginjen. Zadobil sem mnogo prijateljev. Potem nazaj v Evropo, kjer večerjal z Lučićem. Zvečer našel pri Petru Desanko Lazarević, ki se je vračala iz Teksasa za Toronto, pisateljica, zanimiva devojka,[2069] bila je pri Draži. Potovala je v Toronto in vzela [s] seboj moj »Jugoslovenski odbor«. Jako se mi je dopadala. Pri večerji je Lučić priznal, da Srbi najve[č] čitajo hrvatske novine, ker so tiskane v latinici. To je pa vzrok hudega vznemirjevanja, ker čitajo vse hrvatske napade. Jedini izhod iz ove situacije je, da Srbi tiskajo svoje časnike v latinici, kakor to dela Cvetković v Kaliforniji. Zadnji večer z Bulatom. Uspel sem gl[e]de officea v Washingtonu. Ako imam za stvar Bulata in Radakovića, vse je uresničeno.

2. julij

Zopet zjutranja žurba[2070] radi poznega vstajanja. Potem v naglici na Greyhonds postajo. Na poti tja moja kritika načrta revije. Potem skoro ginljivo slovo, pri katerem sem izjavil, da je nesreča, da se nisva prej spoznala. Tako je lepo končal moj Windsorski sejour.

Pot v Chicago brez incidenta. Skozi Michigan. V bližini Garey Ind. strašna nevihta s ploho. Gary, rezidenca mlekadjije Dučića, ki finansira Fotića, v samem dimu. Ogromna težka industrija. Zanimiv prihod v Chicago. Vse značajnosti velikega mesta. Peljali se mimo Indiana University, ki posebno kultivira slovanske študije. Bil je že mrak, ko prispeli v Ch[icago]. Mimogrede sem pa videl tudi Meštrovićeva konja. Grayhound kolodvor kolosalen. Špagetti večerjal. Kupil Prune juice.[2071] Vse je lepo in dobro v Kanadi, samo prune juice nimajo. Stanujem v hotelu ravno nasproti Greyhounds. Nesramno draga soba brez kopališča 5 $. Hotel najmanj druge vrste. Opažam, da je Chicago silno drago mesto. Končno enkrat v cinema: Taganajka i[n] film, ki me je posebno zanimal: The Black Horse in the Canyon.[2072] Glavna aktera, mož in žena, sijajni jahači.

3. julij

Deževna pot v Joliet mimo slavne Lownsdale Ave., sedeža nesrečne Prosvete. Dolgočasna pot v Greyhoundu. Neprijetno deževno tudi v Jolietu. Iz hotela Joliet končno se prepričal, da je Radaković v mestu. Celi pot propadel, ako ga ne bi našel. Pa za eno uro mora v Detroit na posvetitev novega velikanskega Srpskega doma. Imel sem srečo. Pa ni bilo lahko, da najdem Radakovića v njegovi »radnji«. »liquors«, poleg katere je silno »gemitlih« štibeljc, pa ni bilo časa, da ga uporabimo. Poleg vseh mogočih »liquorskih« steklenic sem razložil namen svojega pota. Za Nikolaja je bil čisto drugače navdušen ko[t] Pera. Razumel je v polni meri moj predlog in pristal je. Mesečni prispevek $ 500. Šlo je gladko in Radak mi je dal nasvet: Nikolaj je silno dobro zapisan pri »milionarih« v Los Angeles. Samo eno pismo vladike in denar je tu. Dober nasvet. Ako to izpeljamo, iz vseh smo teškoč. V dežju sem prispel Radakoviću, lepo vreme je bilo, ko sem odšel. Morebiti bo blaslov božji z nami. Možakar se mi je dopadel. Ako bi mi Slovenci imeli takega. Potem v Kranjsko-katoliško. Tam nisem našel Zalarja. Sprejel me je jako navdušeno Železnikar. Ko sem omenil, da bi šel v Lemont, ni se mož spomnil, da bi se vendar »šikalo«, da bi se meni dal na razpolago kak avtomobil. Razgovor z Radakom me je toliko navdušil, da sem si privoščil »regular« obed. Pa šmenta: Na beefu[2073] je bila ogromna naslaga »gravy«[2074], katero imam tako rad. Nazaj v neplaninski raj amerikan-

2067 Gozdičku.

2068 Svinjski zrezki.

2069 Dekle.

2070 Jutranje hitenje.

2071 Slivov sok.

2072 Črni konj v kanjonu.

2073 Govedina.

2074 Omaka.

skega kuharja. Potem pa v Lemont demokratsko z Grey. Do naselbine Lemont sem že prišel, potem pa je bilo gromoznasko čakanje pri nekem drug store. Preštudiral sem že vse gospodarske možnosti drug storeov v Ameriki, ko je končno prilomastil bus za samostan. Lemont – frančiškanski samostan res lepo leži, kakor, da je slovenska pokrajina. Naši pajdaši imajo res srečo, da posedujejo nekaj takega. Na poti med c[e]rkvijo in naselbino sem našel frančiškana – bio je gotovo Štajerc, katerega sem pobaral, kje bi našel slavnega patra Kazimira. Ni ga. Pa vendar je velika Marijina proslava. Kje je starešina samostana, Aleksander? Je v Pensilvaniji. Izgleda[,] da je sveti Miha prevzel vodstvo samostana. Miho sem našel na zvezni poti, skupaj z nekimi vernimi pristaši. Videl sem takoj, »fireru« nekaj ni všeč: Noli tangere circulos meos.[2075] Ponižno sem javil, da sem prišel, da bi se poklonil škofu. V glavni zgradi so pa pridne kuharice rokovodile celo [p]iramido debelih puranov in pišk. To seve ni bilo za nepravovernega Bogumila. Res, ni se meni nudila niti najmanjša malenkost v znak gostoprimstva.[2076] Pač pa je neki duhovnik stalno vprašal, ali »sem prijavljen«. Molil se madoni v jako mistični cerkvi. Potem razgovor z Rožmanom: stara koroška grča, ki je vidno prijetno iznenajen[,] če me vidi, ker širim okoli sebe optimizem, Miha pa širi nekaj čisto drugega. Nisem vedel, da se tu v Lemontu tudi proslavlja škofova 25 letnica. Pa sem mu kasneje čestital iz Washingtona. V avtomobilu Šege, dentista iz Ljubljane, se je pojavil imenitni Volbenk, dolenski katoliški ženski junak. Pa ne izgleda tako silno moško zavodljiv. Pred c[e]rkvijo, oziroma seminar, velika gruča katoliških rodoljubov, med njimi seve idiotski Grdina, ki je seve moral fotografirati. Šega me je peljal v Chicago. Na sestanek v Lasalle seve hrvatar dr. Šuljak[2077] od Američko-hrvatskega glasa ni prišel. Pa to je parola, da se nikdo podrejenih z menoj ne sme sestati. Kolosalno bedasto. Zastonj sem ga čakal, četudi je moral dobiti brzojavko iz Windsora. Pač pa sta prišla ob deseti uri Stanisis in Simić od Srpskega narodnega univerziteta. Povela[2078] sta me h Gufantiju, kafeteriji blizu mojega hotela. Tam dolg razgovor do dveh ponoči, kajti moj bus je šel v 2,30. Povabljen, da predavam pri njih. Takoj najavil predavanje: Jugoslavija na Balkanu, Evropi in na svetu. Povabljen je pa tudi Miha. Razgovor se je sukal okoli aktualnih jugoslovanskih problemov. Oba sta se mi prav dopadala. Simić je nekaj preveč zarukan v izvestnih smereh. Pa jugoslovanstvo je že zadobilo široke brazde. Oba sta uživala v mojih razlaganjih. Opažam isto[,] kar sem opazil pri Slavku Miloševiću, s katerim se razgovarjal v srbijansko-slovenski kolibi v Niagara Falls. Moje besede pa padajo na neplodno tlo. Tako smo v razgovoru izdržali do jutra. Spremljala sta me do busa.

4. julij

Najprej vožnja skozi Indiano. Poleg mene še mlada trpka plava anglosaksonka, ki stalno spava. Tokom vožnje me silno na vodo sililo. Kaj bo pa zdaj? Driver je ustavil busa radi ne vem čega. Korajžn sem izstopil in ravno pod oknom kisle anglosaksonke v temni noči opravil to, kar me je silno olajšalo. Zopet v busu sem hvalil svojo korajžo. Več kot obesiti me ne morejo. Ko se je danilo, smo se vozili skozi plodno, sijajno obdelano Iowa in potem skozi Lausetovo cesarstvo, Ohio. Naravnost fantastično je, kako je ta blaženi Kočevar brez najmanjše uobrazilje.[2079] Kaj je pa napravil za Slovence? Nič in stokrat nič, pa seve mežnar Grdina mu vihti kadilnico. Še nikdar Slovenec ni bil v takem položaju, in še nikdar Slovenci tako prav nič od take osebe niso imeli. Lepa, precej slovenska pokrajina me je tolažila. Navdušil me je Akron. Široke ulice, nekaj industrije, pa ne preveč. Silno simpatično mesto. Popoldne prispeli v Pittsburgh. Pa to ni več ono umazano mesto[,] kakoršno je bilo l. 1918. Sicer je bila nedelja, ampak dima ni bilo. Pa seve sedaj so veljavne že take metode, da bo skoraj dim pravljica. Blizu Greyhounds ogromni oblakoderi. Potem izven mili[j]onskega mesta zopet milovidne pokrajine. Štedim, hočem priti s 15 $ domu. Točno opolnoči prispeli smo v Wa-

[2075] Ne dotikaj se mojih krogov.

[2076] Gostoljubnosti.

[2077] Nedjeljko Dinko Šuljak (1915–1985), hrvaški publicist in politik. Pripadnik HSS, deloval v emigraciji. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

[2078] Peljala.

[2079] Domišljavosti.

shington. Zadnji pol dolar[j]a za taksi. Neki bedasti črnec me je skoro zapeljal v svoji neinteligentni norosti v Georgetown. Velika pošta, pa hvala Bogu nič neprijetnega. Štel sem kilometre: prebrodil sem dve tretjine poti do Pacifica.

5. julij

Moj »ribbon«[2080] popolnoma za nič. Hočem iti po novega in sem se res napotil[.] Pa evo slavi se drugi 4. julij, kakor da se mora proslavljati eno polovico podpisnikov izjave neodvisnosti 4. jula in drugo pa 5. jula. To je že smešno. Tako sem bil »handicapped«[2081] v svojem delu v ponedeljek.

6. julij

Važen razgovor z Mačkom. Najprej izjavil, da sem bil povabljen od kanadskih Srbov, pa da se bom odzval vsakemu hrvatskemu vabilu. Govor, katerega sem imel v Niagara Falls, bi mogel imeti neizpremenjenega pred Hrvati. To je impresioniralo Mačka. Prejšnji dan me je Glušič vznemirjal z vestjo, da bo pri Fotiću cocktail party v čast Petra. Ni se mi z[d]elo to izmišljeno, ker mi je Brana že nekaj takega nagovestil.[2082] Potem pa druga vest tudi iz Glušičevega-Miloševega izvora, da je FBI Petru onemogočila prihod v Washington. Takoj na avion in nazaj v Evropo. Vse to ni bilo točno, kajti iz New-Yorka se je odpeljal v Toronto, kjer so neki Čehi odkrili spomenik Masaryku. M[asaryk] bi se pač zgrozil, ako bi vedel, kdo mu je odkril spomenik. Na moje veliko iznenajenje sem se prepričal, da ima Maček očetovska čuvstva za Petra. Strašno ga je obžaloval. »Bogec«. (Pozneje sem se pa prepričal, da Miha [Krek] pripisuje Peter-Fotićevo polomijo Stateu, ki noče delati Titu neprijetnosti …). Potem splošni razgovor. Naglašal, da bi morali politički autoriteti[2083] HSS končno uvideti, da samo s skupno akcijo je mogoče škodovati današnjemu režimu in delati na njegovi likvidaciji. Razgovor: Da bi se vsa pereča vprašanja puščala in suspenso.[2084] (Ko sem omenil Bosno, je M[aček] citiral nekega ustašo, ki je rekel, da je najboljše ne posegati v te rane. To je popolni pasivitet.[2085]) Ako bi se vzeli kot izhodno točko: status quo v Jugoslaviji. Da se ta status quo ne dira, dokler narodna na volitvah ne pride do svojega izraza. Sam sem pozneje razpredal to, kar bi se moralo napraviti:

Vse sile se morajo upotrebiti.[2086]

I Vse sile je treba upotrebiti

1. da se doseže »umir«.
2. skupni odpor v izbeglištvu.[2087]
3. da se amerikanske činilce[2088] upozorava, da bi morala amerikanska vojska v Liki, Korduni in

Bosni-Hercegovini intervenirati, da ne bo ubijstev v slučaju pada komunistične oblasti. (Maček mi je priznal, da bo on imel premalo avtoriteta. Dragoceno priznanje.)

skupna akcija mora iti v tem pravcu,[2089] da bo prehod v novo stanje izvršen[,] zakonitim potom brez katerega osebnega razračunavanja ili izvrševanja osebne osvete[2090] ali grupne osvete.

Potrebno je obaveštavanje[2091] amerikanske javnosti. Radi tega je potrebno osnovanje officea v Washingtonu, katerega bodo upravljale kulturne in verske promintne [prominentne] osebnosti ali pa zastopniki strank (ministri ali in poslanci).

Važna je bila izjava Mačka, da naj Amerikanci izjavijo, da želijo, da on sodeluje s Srbi. Izgleda, kakor da on ni prepričan, da se to želi obzirom na Tita. V celoti celi razgovor ni napravil na mene najboljšega vtisa. Činilo mi se,[2092] da stari »vrda«.

8. julij

Mačku javil, da je Peter že odjadral iz USA. Pozabil sem omeniti, da sem vprašal Mačka, ali bo šel na Fotićevo partijo. Nakar je izjavil, da ne. Pristavil sem, da je to povsem pravilno stališče, kajti s koljači (Djuićem in Djevdjelićem se je povezal). (Djevdjelić je v svojem listu poto cal [poročal], da je sam fratra zaklal, odrl jima je kožo itd. na Širokem bregu.) Senzacija za mene je pa bila, ko sem

2080 Trak.
2081 Invaliden.
2082 Namignil.
2083 Politične avtoritete.
2084 V napetosti.
2085 Pasivnost.
2086 Uporabiti.
2087 Begunstvu.
2088 Dejavniki.
2089 Smeri.
2090 Maščevanje.
2091 Obveščanje.
2092 Zdelo se mi je.

ga vprašal, ali bo mogel v nedeljo priti, da nadaljujeva razgovor, je skoro osorno pristavil, da je zaposlen v nedeljo (??). Naj te senzacije (Peter) minejo.

10. julij

Bil ponovno pri vedeževalki Jane. Neznajoč za naše razmer[e] je s čudovito inteligenco razčlenjevala položaj v Jugoslaviji. Potem pa moj horoskop. Da sem bil bolehen, to je, da je moje zdravje malo opadlo. Naj se čuvam. Vedela je, to je čitala iz mojega horoskopa, da nimam otrok. Pad komunističnega režima v Jugoslaviji je gotova stvar. All is done.[2093] Meni ne preostaja mnogo, da napravim. Moj pot vodi navzgor. »It will be a bit change for you. In the past you had many changes.«[2094] Živel bom dolgo v miru in zadovoljstvu. Umrl bom po dolgem življenju, ki bo povsem harmonično na svojem kraju. Ko sem se pritoževal, da ni denarja za našo akcijo, je Jane pogledala horoskop in izjavila, da bo denar v zvezi z akcijo, v katero je vpleten škof. Sploh silno pozitiven horoskop. Nekako razburjen se vrnil domu. Telefoniral Katici, ki se je čudila, da poslušam vedeževalko. Nato jaz, da ji bom že to stvar tolmačil.

11. julij

Katica telefonirala in mi zabranila,[2095] da posetim[2096] vedeževalko. Na to jaz, da je to materialistično gledanje. Na to ona: Ako bi bila materialistična, ne bi bila v tem stanju, v katerem sem. Nato jaz: To je neki drugi materializem, ki se pojavljuje tam, kjer je bila nedostatna[2097] verska vzgoja. Vedno neko vpadanje v stare liberalistične vode. Pa ni bilo nobenega prepira. Nasprotno. Katica je izjavila, da pride v Washington.

12. julij

Barba za Aladara. Razgovor z Besermanom, nikakor ni mnogo obetajoč. Pa nočem vreči puške v koruzo. Lenoba pa že taka. Pododbor za emigracijo je obtičal pri onih, ki so prišli v januaru … Vprašam se, kaka razdelitev oblasti je to, če kongres pregleda vsak slučaj za sebe. Čisto amerikansko neracionalno. Zvečer v Sheraton Park. Pa to je že dolgočasno z Mary. Raduje se, da Library of Congress ne dobija od kongresa denarja in ti prokleti tuji profesorji. V duši je ona izolacionistka. In vedno isti razgovori, nič novega. To je Katica nekaj drugega.

13. julij

Vse brezuspešno s Cellerjem radi Aladara. Nič ni pomagalo, da je Abraham Kaufman tudi židovske vere.

14. julij

Busbey se vrnil iz Evrope. Borim se za to, da bi me sprejel predsednik pododbora za emigracijo. Graham, uobražena veličina. Nisem mogel tega doseči. Krah z Boltonice Miss Crowgh, ki nima časa za mene. Taka nesramnost.

15. julij

Campbell se nekako odmika. Tema razgovora: želja Mačka, da Amerikanci dajo svoj žegen, to je, da mu izjavijo, da naj dela s Srbi. Priporočal Campbellu, naj razmisli o tej važni stvari. Paris vaut une messe.[2098] Zopet nisem našel Coultera radi Lučića.

16. julij

Radost in veselje: Katica prispela z znanim večernim busom. Večerjala v klubu. Potem dolgi razgovori. Kako ure do polnoči tečejo v njeni prisotnosti. Čudovito.

17. julij

Lucie in njen predlog, da Katica postane receptionist pri Beauty bazaar.[2099] Katica pa omenja tudi svoj načrt francoskega kluba. Popoldne pri Kreku. Predlagam, da bomo izdali izjavo, ako pride do sporazuma Tito – Italija. Krek pristal. Splošna medsebojna uravnoteženost. Tudi v pogledu Petra. Krek bil krivega mnenja, da P[eter] ni mogel v Washington radi Tita. Ne, razlogi so bili čisto drugi. Zvečer s Katico v restoranu »pre-

2093 Vse je narejeno.

2094 Za vas bo to mala sprememba. V preteklosti ste imeli veliko sprememb.

2095 Prepovedala.

2096 Obiščem.

2097 Pomanjkljiva.

2098 Pariz je vreden množice.

2099 Lepotni bazar.

ko puta«.[2100] Oba jedla »beef«.[2101] Ogromna porcija. Pa sem jo zmagal, četudi so imeli moji zobje teško delo. Pa pri plačanju je prišlo do nepotrebnega nesoglasja, kar se tiče napitnine. Katica kakor vedno zaščitnica gospodarsko slabih v znaku socialne pravde. Potem [v] novi vrtni sobi, v kateri spava K[atica], velike debate. K[atica] je postala »rechthaberisch«.[2102] Trajalo je do polnoči. Preveč je govorila.

18. julij

Katica ima zjutraj teško glavo od govorniškega turneja. Izrazila, da ji je žal, da je bila tako »svadjalo«.[2103] Nič drugega nisem hotel doseči.

Doma lunch: pišče, ki nikakor ni tako dobro ko[t] v New-Yorku. Zvečer koncert v Philip Galleries. Ina zadovoljna. Glasba silno deluje na njo.

19. julij

Sentimentalno sedenje v vrtu rož v klubu. Njej se ta vrt tako dopada. Še cvetijo rože. Zvečer se vtihotapim z malimi škarjami in rože padejo kot žrtva. In nova posestnica je zadovoljna.

20. julij

Zvečer se odpeljala. Pa saj pride skoraj nazaj, ko je zadeva z Beauty bazaar aktualna. Škoda samo, da ni mogla čakati.

21. julij

Končno razgovor z Mrs. Houghton. To je dolgo trajalo. Vbacil sem nesrečnega Podobnika. Končno so vendar zaključili, da se spre[j]mejo Jugoslovani v Marcatello. Dolgo je trajalo. Podobnik je poverjen g. Sobotki.

21. julij

Dodatek. Slovo ni bilo brez neke dramatske note. Nisem bil voljan, da dam takoj drieverju dime kot napitnino. Radi tega velikanska zamera. Razvijal na klopi Grey houndov celo filozofijo napitnin. Aber sie schmollte.[2104] Pozneje sem izvedel, da Katičine navedbe so povsem netočne. Ona trdila, da driverji so povsem odvisni od napitnin. Izvedel sem pozneje, da priapada »driverju« celi izkupiček. Plačati pa mora lastniku avtomobila 35 $ tedensko. To je pač druga pesem.

23. julij

Novo poglavje v zgodovini mojega življenja je Jane Bartelman, o kateri sem že poročal v tem svojem dnevniku. Jane je starejša, ali dobro držeča dama, katero sem skoro vsak dan srečal v Empire. Njena je fantastična zidana mala hiša na oglu 21. ulice in Florida Ave. Pope Hannessy[2105] je opisal njeno hišo in njo samo v svoji knjigi o Washingtonu. Ona je astrologar, to je ona iz sestave zvezd na dan rojstva prorokuje bodočnost in daje sijajno karakteristiko dotične osebe. Meni je ona prorokovala sijajno bodočnost. Predvideva smrt Tita in pad režima. Bil pri njej s Katico, ki po njenem mišljenju ima sijajno »chart«.[2106] Vse bo dobro izpadlo. Poročila se bo v septembru. Iz mojega in njenega življenja iznašala je vse polno postoječih činjenic.[2107] Čudna žena. Učila je pri Jogiju Paramhansi Yoganada v južni Kaliforniji. Neimajoča pojma o Petru daje ostri portret tega neznačajneža. Bila je to pretreslijva slika pokvarjenosti. Nikdar ne bo igral kake uloge. S pozornice[2108] življenja bo izgilni[,] kakor da ga nikdar ni bilo. (Naši velikosrbi pa uganjajo z njim celi kult. Še celo Dragi je ponosen, da ga je ta mladenič sprejel.) Nič manj značajna v dobrem smislu besede je bila karakteristika Glušiča. Junak, ki je ob enem velik rodoljub. Odkrila je tudi podatke iz njegovega življenja, o kate[r]ih sem mislil, da so neznani. Ta žena je v zvezi s silami drugega sveta. To pa ni vse. Ona poseduje 4 milje od Betlehema rudnik cinka, v katerem so pa bojda tudi radioaktivne rude: uranij. V borbi je z mogočno New-Jersey Zink Co., ki se hoče polastiti njenega rudnika in da ne plača poštene cene. Kompanija misli, da je ona astrolog – brezmočna. Naprosila me je, da se zavzemam za njo. V okolici rudnika je nastala panika, ko je

2100 Čez cesto.

2101 Govedina.

2102 Mnenjska.

2103 Prepirljivec.

2104 Toda ona je vihala nos.

2105 James Pope Hennessy (1916–1974), britanski biograf in potovalni pisatelj. Wikipedia, spletni vir.

2106 Karta.

2107 Obstoječih dejstev.

2108 Prizorišča.

kompanija izpumpala celo vodo in stanovalci so ostali brez vode.

25. julij

Bil pri Mačeku. Obžaloval, da Krnjević v Angliji pridiga take gorostasne stvari[,] ko[t] je pripojitev Sandjaka Hrvatski. Rekel sem, to je ravno tako[,] kakor da bi naš demokratski generalni sekretar pripovedoval, da mora Zagreb postati slovenski. Maček je zagovarjal sijajno tezo, da more K[rnjević] tudi govoriti kot navaden človek. Lepa teorija. Na kakem kontinentu smo? Vendar v slogi šla do cerkve.

26. julij

Obisk Nonnenmachera, ki se je vrnil iz Texasa skoro b[r]ez finančnega uspeha.

28. julij

Campbell me je razočaral. Popolnoma negativen v pogledu mojega vprašanja, ki je podlaga razmerja Maček – Srbi. Izgleda, da ima direktive, da je dal mi tak odgovor. Bil sem precej deprimiran. Vidi se, kako močen je še vedno Tito. Popoldne je bil pri meni Lederer iz Princetona, ki bo napisal doktorsko tezo o Pašiću in »J. O.«. Putuje s svojo ženo v London, da tam preiskuje.

29. julij

Bil pri Bentleyu, članu odbora »on Communist Aggression«. Bivši diplomat. Obljubil je, da se bo za mene zavzel pri Kerstenu, ki se je končno vrnil iz Evrope. Ignorant Keyser je »zabasuril«[2109] O'Connorovo pismo, ali je to storil namenoma? Vse je mogoče. Tista ženska pri vratih laže, da se samo kadi. Morala bi se izpovedati vsaki dan, ko je tako dobra katolkinja. Končno bil pri Kerstenu, kateremu sem izročil O'Connorovo pismo.

30. julij

Bil pri dr. Snowdenu, ki me je preiskal: popolnoma zdrav. Srečen in zadovoljen. Zdravje je pač velik zaklad. Pa korajžno napram stoletnici. Drnovšek mi poslal sliko, kako sedim na svoji pisalni mizi in strica Jožeta slika v ozadju. Prav se mi dopada.

4. avgust

Obiskal dr. Bergera, Dunajčana, o katerem se govori, da je agent Hansburgovcev [Habsburžanov]. Imam naravnost lepo pisarno, če jo primerjam s to monarhično podrtijo. Osnoval je Krock nekak Arabsko-azijski institut. Seve zopet agrarna stran čisto pozabljena. B[erger] je pripovedal, da do volitev ne bo nobenih velikih dogodkov v amerikanski politiki. Vojaški krogi so mišljenja, da danes ima Amerika še premoč napram Sovjetom. Treba udariti. Značajna je bila pojava Reeja, ki je bil tako hladno sprejet. Pa govoril je resnico. Baldwin je tudi New-York Times Magazineu rekel nekoliko neprijetnih resnic. Eisenhower, stara klepetulja, pa fantazira o »coexistence«.[2110] Demokrati, ako zmagajo, bodo rajše udarili ko[t] pa republikanci. Čudim se samo, kako so takemu človeku odprta vrata vseh mogočih ambasad kakor pa tudi Pentagona. Washington, kako si naiven.

5. avgust

Prijavil se senator[j]u Kennedyju. Zopet tržaški zastoj. Sedaj bi bil trenutek, da se lansira plebiscit za Trst.

V nekem originalnem pismu »Timesu« navajajo se vsi mogi [mogoči] in nemogoči razlozi[2111] za zastoj sodišč v New-Yorku, kar je za mene velika kalamiteta,[2112] še celo neki razlogi comm[o]nlaw[2113] se navajajo. Pametnjakovič, in to je dokaz amerikanske nepraktičnosti, pa ne navaja glavnega: poman[j]kanje sodnikov in sodišč. Ta stvar je tako jednostavna. Inteligenca pa že taka.

11. avgust

Končno izjavil Kersten, da bo denar tu v dveh ali treh tednih. Torej rok za[č]ne teči. Tudi Feighan je napisal meni pismo v tem smislu. Nova sramota. Dragi je toliko hvalil Smitha Aleksandra senator[j]a.[2114] Torej sem se mu prijavil. Na-

[2109] Založil.

[2110] Sobivanje.

[2111] Razlogi.

[2112] Čezmerno razmnoževanje.

[2113] Pravo.

[2114] Howard Alexander Smith (1880–1966), ameriški odvetnik in politik. Kot član republikanske stranke je bil od leta 1944 do leta 1959 senator Združenih držav iz New Jerseya. Bil je stric Petra H. Dominicka, ki je bil

vadno ne grem na limanice raznim administrative assistantom. Pa ta mož Nemec Hermann je bil premeten. Začel me je hvaliti, odnosno mojo spomenico, dokler ni izvedel, zakaj želim govoriti s Smithom. Vprašal je, zakaj se nisem obrnil Wileyu. Na to dal odgovor, ki se je mogel pričakovati: nesramno nesprejemanje. Nakar je postal Nemec aroganten in skoraj me je vrgel iz sobe. Globoko osramočen sem odšel. To sem moral doživeti v slavnem Washingtonu 26 let po triumfu Wilsonove misli. Usoda, kako si ti kruta z menoj.

12. avgust

Bil pri Herricku, Voice of America. Vendar je zaleglo radi Koštomaja. Uzorno prijazno sprejet. Že vem, zakaj.

13. avgust

Mr. Pope Hennessy, ki je stanoval ob času vojske pri Jane, je opisal milieu, v katerem živi ona, mnogo bolje[,] ko[t] bi jaz mogel to napraviti. Ozke sobe na tem oglu Florida Ave. in moje ulice, napolnjene solidnega starinskega pohištva, izdelanega od črncev, ki so bili lastnina njenih prednikov. Knjige, knjige in knjige na starokopitnih stalažah. Prvič v Ameriki[,] kjer čutim dah kulture. Mislim, da nisem omenil, kako uničevalno karakteristiko je dala Jane o Petru. Kar onemel sem. Nikdar nič nič čula o njemu. Propasti je posvečen, nikdar nič iz njega ne bo. Izginil bo brez najmanjšega sledu. Ko mi je to govorila na podlagi njegove »chart«, čutil sem v svoji bližini delovanje kosmičnih sil.

17. avgust

Seja s Krekom. Zopet mi je vse zamolčal, kar se tiče bodoče Asembly in uloge Jugoslovanov. Nekaj meglenega je povedal, kar je njegov običaj[.]

18. avgust

Radica je napisal fulminanten članek, v katerem leze v r[it]. Vse je najbolje, kar so napravili Amerikanci. Vsi intelektualci so nameščeni. Vse se cedi mleka in medu. Članek sem poslal Loxarju, da na tej podlagi naj zahteva od Radice, da mu najde primerno zaposlitev. Popoldne pri Osudskem. Povedal mi je o popolnem razdoru v češko-slovaškem taboru. Dobil sem jasno sliko o Union of Councils and Committees,[2115] kakor tudi o sestavi Assembly. Zbor koordinatorjev je sestavljen. Maček in Fotić so se složili, da naj bo jugoslovanski koordinator Krek. Vsaj to mi je rekel Miha [Krek]. Pa glede vsega drugega sem moral iti Slovaku, da sem celo stvar izvedel. Prosil sem Osudskega, da se odločno zavzame za Jugoslovane. Prišlo mi je do znanja, da se je Union jednoglasno izjasnila, da morajo biti Jugoslovani člani Assemblya.

Atomic Energy Commission.[2116] Moja doslednost me je končno dovedla do pravega moža, ki pošilja ekvipe, ki naj doženejo s pomočjo Geiger Coutrea, kje je uranij. To je ogromna stvar danes v US in Kanadi. Milijonska premoženja se ustvarjajo na tako način. Uradnik mi je obljubil, da bo določen dan, ko se bo dotična oseba pojavila na Correl rudniku cinka. Bil utrujen od hoje po nezimernih koridorjih. Organizacija pa že taka.

22. avgust

Poročilo Jane. Za zahvalo mi je napravila »chart« Mihe [Kreka]. »Pinhead«[2117] je, kar v amerikanskem jeziku ni nič laskavega. Mal[], ali silno ambicijozen človek, ki bo dovedel svojo stranko v katastrofo. Bo »detrimental«.[2118] Ne smem imeti v njega nobenega zaupanja. Ljubosumen do skrajnosti, malenkosten. Jane ni imela pojma, kdo in kaj je Krek. Žena je res v zvezi s kosmičnimi silami. Vedno več mi imponuje. Ona rabi čisto drugo »Aufmachung«. Moja uobrazilja je že izmislila, ako bi se morala ona pojaviti. Ko bo denarja, se bo lahko storjeno. Istočasno je dala Jane in junaško sliko Glušiča in manj optimistično sliko Andreje.

23. avgust

V senatu, da bi končno našel Douglasa. Bližnja dvorana za sprejem me je spominjala na l. 1918 in Hitchcocka. Douglas se sicer ni pojavil, pač pa me je Knowland s celim njegovim ogromnim telesom

senator iz Kolorada (1963–1975). Biographical Directory of the United States Congress, http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=S000553.

2115 Zveza svetov in odborov.

2116 Komisija za atomsko energijo.

2117 Nagubana podlasica.

2118 Škodljivo.

skoraj prevrnil, niti spoznal me ni. Ta mož, to je ogromna energija.

24. avgust

Med letom 1867 in 1883 je bilo uničenih na Zapadu 50 milijonov buffalo bivolov. Ostalo je samo nekakih sto. Pač najstrašnejša uničenja živih bitij, kar spominja zgodovina. In bivol je prav uljudna živina. To je pa že bil skrajni vandalizem in brutalnost.

25. avgust

Zopetni obisk Kreku. Njemu prav nič nisem zaupal, da ni morebiti prijavil SLS v Union. No, končno je moral odgovoriti na moje striktno vprašanje, da je prijavljen NO. Končno se tudi predstavil kot koordinator. Obligatna čaša črnega Petri vina, dobro ohlajena.

26. avgust

Poseta Mikolajczyku. Omenil govorice, da je Kumanudi oslobojen. Ni denarja za reprint mojega članka o knjigi Mitrany. Izgleda, da M[ikolajczyk] ni posebno navdušen za naš sprejem v IPU. Že vem, kdo tiči v ozadju. Maček s sijajno Horvatovo kombinacijo: HSS v Sloveniji.

29. avgust

Obisk Mačeku. Javil mu, da sem predložil Nagyu »application«.[2119] Bil vse drugo ko[t] prijetno iznenajen. Horvat in HSS v Sloveniji mu še vedno gre po glavi. Odločno postavil tezo, da ravno Hrvati morajo priznati »slovenski individualitet«. Ni mu prav šlo v glavo. Bil sem konsterniran. Medtem je pa delal Horvat v Lincu največje kolobocije. Ko sem rekel, da po komunističnem eksperimentu bodo ostali samo kmeti in delavci in da se bodo razvijale na Slovenskem kmetske oblike političnega življenja, rekel je rezignirano: »Niti jaz, niti Vi tega ne bomo doživeli.[«] Spremljal do cerkve. Čudil se je menda, da nisem obdelal druge teme, pa storil sem to namenoma.

[2119] Formalna zahteva.

31. avgust

Stojadinović[2120] je dal v Buenos-Aires gromopucatelni intervju, v katerem predlaga velikosrbsko-ustaški sporazum. Ali je ta mož sploh zdrave pameti. Politika se ne dela v brezzračnem prostoru. Kjer je toliko sovraštva, toliko krvi bilo prolite, kje[r] tako strašno nasprotstvo v vsakem pogledu, tam sporazum ni mogoč. Točno je bila vedno moja prognoza, da je St[ojadinović] nesposoben v notranji politik.

1. september

Potekel je rok K[e]rstena. Zopet amerikanska potegavščina.

2. september

Strašni film: »Rome at Il o'clock«.[2121] Radi tega so italijanski rodoljubi ujedinjavali Italijo, da bo ujedinjena[2122] Italija dežela bede, v kateri so zlomljena mlada dekliška življenja. Silno me je stvar razburjala. Film je komunistično maslo.

3. september

Voščilo Katice in njene sestre prišlo. Katica je originalna in ima svoje ideje. Končno ulovil Dimitrova, da bi govoril z njim radi »application«. Dal mi je dober nasvet, naj navajam v dodatku uloge dokaze, da je ostal »movement«.[2123] Pred sejo zamolil[2124] Nagy, da se odloži naša prošnja. Nagy se je nekako čudno držal.

4. september

Rojstni dan. Glušič prišel s steklenico radgonskega Traminca, ki se je zvečer izpil. Ta dan je bila pri meni gospa Powars, ki mi je prinesla del rokopisa, ki ga je prepisala. Izjavila je, da je rokopis »fascinating«.[2125] Mis Palmers je bolna in morala

[2120] Milan Marko Stojadinović (1888–1961), srbski politik, gospodarstvenik in profesor na beograjski univerzi. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

[2121] Rim ob uri.

[2122] Združena.

[2123] Skupina ljudi, ki sodelujejo pri napredovanju skupnih političnih, socialnih idej.

[2124] Prosil.

[2125] Zanimiv.

bi biti izplačana. Vse ti prekleti Wall St. slavisti: Wasson, ta slovanofilska karikatura. Popoldne seja pri Kreku. Seve se ne spominja mojega rojstnega dne, jaz se pa moram spominjati njegovega.

5. september

Jugoslavija ima 6,000 avtomobilov, kaka beda. Kumanudi ni puščen na slobodo. Opoldne poseta dr. Stosića. Značajno.

7. september

Še vedno ni čeka. Radi tega ne morem odpotovati. K[rek] posodil $ 20 in omogočil pot.

9. september

Strašno dolgo potovanje, ker črez Filadelfijo. Katica iznenajena, ker hoče na izlet. Zvečer precej truden v hotelu. Emerson. Mala konfuzija.

10. september

Prijazni breakfast pri Katici. Dobil junaka Wassona na telefonu. Prijazno mi je dal appoi[n] tment. Upal sem, da bo že ček pripravljen. Wall St. v svoji temni veličini. Morgan bank. Kaj bi hotel reči v obraz temu denarnemu magnatu z ledenim srcem. Pa ne smem. Rekel sem mu pa vendar, da nima pojma, kaka je slovanska duša. Rekel sem mu, da je Miss Palmer bolna in da bi moral svojo obljubo izpolniti iz socialnih, kraščanskih obzirih, vse zastonj. Konec pesme; We ar not a charitable institution.[2126] Svojo besedo je prekršil, ta lepi amerikanski Maecenas. Fina roba. Čutil sem pravo sovraštvo do tega podpredsednika banke Morgan. Potem blodil v svojem razburjenju tam okoli Washington Sq., kjer sem jedel izvrstno »djigerico«[2127] v restoranu Villager. Potem takoj Nikolaju, ki sem ga našel pri obedu z njegovim djakonom. Ta mu najbrž tudi kuha, je tako izgledalo. Nekaj sem poskusil, kajti Nikolaj je silno gostoljuben. Prvi razgovor z njim. Pustil sem mu korespondenco z Windsorom in Jolietom. Prav srčno se je nasmehnil, ko sva prišla na spomine na londonski Information Bureau.[2128] Koliko spominov. Zvečer čisto Katičina večerja. Vse v redu. Bajno prijetno. Ona seve zopet iz službe. Nesretnica.

11. september

Harmonična sobota. Izvrsten obed. Tragika z vinom. Kupil v 69. ulici steklenico slovenskega – istrskega rudečega vina. Nisem opazil, da ni bila zapečatena. Notri je pa bilo vulgarno kalifornijsko vino. Katica, pametna glavica, me pregovorila, da vrnem steklenico in promptno mi je bila dana druga, zapečatena steklenica. Zvečer Dragi, gospa Draga in Sava pri »Blue Danube«. Ogromna dunajska šnicla, mogočna kakor nekdanja a.o. [avstro-ogrska] monarhija. Strašno sem se najedel. Dobro sem vedel za svoj budžet. Prosil sem Dragog, da mi posodi 15 $, pa odbil pri razstanku. Gotovo ima. Končno je Dragi vendar dovršil izpit v Ohio, pa se mu ne gre tja. S svojo pasivnost[jo] sta Dragi in Laza prekrižala moje račune. Biti če samo na njihovo škodo.

12. september

Zopet šarmantni zajutrek. Potem pa v pravoslavno cerkev. Silno malo ljudi. Po maši najprej razgovor z Lazom. Popolnoma neobveščen, kar se tiče Assembly. Dal mu smernice. Potem dolgo sedenje v parku blizu Pete Ave. Končno pri ljubeznjivih Omcikusovih. Voja prizna, da je bilo za mene nemogoče rešiti zadevo Aladar. Gospe priredile sijajen obed. Dobri ljudje. Pri obedu bil tudi Šporer, jugoslovanski Zagrebčan. Potem dol Nikolaju, ki je spaval. Tajinstveni dijakon. Moral sem oditi radi sestanka s Pernarjem. Vojvoda se mi je zdel nekako »zakopčan«, pa izredno ljubeznjiv. Nisem vedel, kako bi to tolmačil. Pri njem uro in pol. Brez večerje v hotel in legel, utrujen. Prej pa komedija. Ti junaki so mi sobo »locked«,[2129] ker imam premalo prtljage, pa se bojijo, da bi pobegnil. Fini Amerikanci. Kaj se človeku vse dogaja v tej blaženi deželi. Vrgel na desk 10 $ in vse je bilo v redu.

13. september

Zjutraj po sestanku s K[a]tico najprej v NCWC. Tam ne poznajo nobenega Basaja, kateremu sem pisal iz Washingtona radi Podobnika.

[2126] Nismo dobrodelna ustanova

[2127] Jetrca.

[2128] Urad za informiranje.

[2129] Zaklenili.

Tam slučajno tajnik Lige, ki me je spremljal k Basaju. Vse precej primitivno, izgleda, da nimajo telefona. Pisma seve ni dobil. Basaj strašen jamravec. Jamranje je klerikalna bolezen. Samo govori o svoji »penziji«. Nič drugega nima na umu. Potem hitel v 26. ulico, kjer ulovil Nikolaja. Sustaven razgovor. Injekcije moje že delujejo. Obedoval po razgovoru frankfurterice na ulici, ki so mi silno šle v tek. Potem Kuharju, ki je bil diplomatski in ničesar ni hotel reči. Razgovor z Mac Haleom, ki pravi, da je »expediency«[2130] diktirala, da Jugoslovani ne bodo dopuščeni v Assembly. Vidi se, da se ne strin[ja] s to politiko.

Zvečer pri meni v hotelu Drnovšek, ki je bil čisto deinformiran in potem Aladar. Prinesel mi željenih 10 $ in izjavil, da morem računati vsak čas na njega. To me je naravnost dirnilo.[2131] Sijajna večerja pri Katici. Odišel okoli polnoči. Nisem omenil, kako sva pričakovala v soboto dopoldne Katica in jaz hurricane. Bilo je kolonijalno ozračje.

14. september

Zjutraj pot v Allentown. Še dopoldne pri odvetniku Butzu, ki je bil svoj čas v Washingtonu pod Biddleom v Department of Justice.[2132] Fin, kulturen gospod. Gosposka pisarna z zemljevidi celega sveta. Iz Alletowna sem krenil v busu za Centerville, kjer sem bil pri Gas station[2133] iskal mogočnost prodreti napram Friedensville. Moral sem čakati na cesti, kajti hotel je bil zaprt. Slednjič prispel v Friedensville. Stara cerkev sredi idilične vasi. Vse hiše lastništvo Jane. V hotelu izvedel, da je že dopoldne prišel station wagon Atomic Energy Commission. Pa mladi človek in Miss Jane sta izginila. Potem sem začel iskati cinkjamo [cinkarno]. Imajoči v vidu borbo okoli grobov z NJ. Zinc Co. sem mislil, da je jama nekje na drugi strani pokopališča, pa je vštric cerkve. Neka nova naselbina, kjer nikdo ni vedel za Correl Mine. V daljavi sem videl neko drugo podjetje. Prepričal se, da se je New Jersey instaliral s [s]vojimi stolpi ravno na meji cesarstva Jane. Ko sem se vrnil v vas, videl sem buss, ki se je pripravljal na odhod v Betlehem. Pa ta Friedensville leži na pragu Bethlehem Steela. Buss me je odpeljal daleč v delavsko predmestje. Na poti tja videl napis »Windisch Church«. Mog Bog, kaka zaostalost. S težavo se vrnil h Greyhoundom. Celi dan nič jedel. Telefoniral v pisarno Butz, kjer niso mogli telefonirati v hotel v Friedensville, ki nima telefona, in tako je nastala ta »comedy of errors«.[2134] Medtem me je pa Jane z odposlancem AEC Richardsom že vse odpravila. Richards ni mogel v jamo, ker ni imel svetilke. Tako je cela stvar bila neuspešna. Pa Richards je navdušen. Postoji javno mišljenje, da cela Soccony dolina je radioaktivna in Friedensville je v sredini. Jane me je čakala samo pol ure v Allemtownu. Med tem sem se pa odločil, da odpotujem z bussom v Filadelfijo, kamor sem dospel zvečer. Moral sem najti spoj s kolodvorom in peljal sem se s podzemno železnico. Ravno pravočasno našel Washington bus. Prispel okoli polnoči domu.

5. september

Poseta dr. Stošića 5. septembra 1954.

Stošić je sorodnik nekdanjega zemljoradniškega poslanca Stošića, katerega sem dobro poznaval. Dobro razvije[n], impulziven, robusten je pravi simpatični šumadinski tip. Javil sem mu, da bo jutri Nikolaj sprejel v New-Yorku, kakor mi je včeraj telefoniral Koštomaj.

Celi narod brez razlike pričakuje osvobojenje od komunističnega jarma. Komunizem je čisto osl[a]bljen. Globoko je padel od svoje moči, katero je posedoval l. 1944. Globoko nezadovoljni so toliki komunisti in istotako toliki sopotniki, ki so se mu priključili iz raznih pobud. Samo oficiri so komunisti, vojaki so pravi odblesk naroda. Z vsemi sredstvi se skuša vojake indoktrinirati, ali vse je zastonj. Taka vojska je nesposobna, da se bije.

Jugoslovansko gospodarstvo je čisto propadlo. Vedno se menja, vedno se pojavljajo neke novine, kar ustvarja splošno nesigurnost.

Celi Titov režim je kakor dom iz kart. Ako bi prišel kak pihljaj in vse izgine preko noči. Narod je neizmerno povezan med seboj. Vlada neizmerna solidarnost. Izgleda, da postoji neki tajni »underground«.[2135] Cela naselja so brez moških, ki

2130 Strokovni svet.

2131 Dotaknilo se me je.

2132 Ministrstvo za pravosodje.

2133 Bencinska črpalka.

2134 Komedija napak.

2135 Podzemlje.

so bili ubiti od komunistov. Sovraštvo proti komunističnim matadorjem je neizmerno.

Na Hrvatskem drži HSS situacijo. Pristaši Pavelića so jako slabi. Vlada mišljenje, da se bo postoječe politične razlike med Srbi in Hrvati lahko izgladilo. Glavni problem je uničiti komunizem.

Stošić me je prosil, da mu javim moje sporočilo narodu v Jugoslaviji. Na to sem rekel, da je treba narod bodriti in mu staviti v izgled, da je usojeno komunizmu, da bo padel in da neimovno pride do osvoboditve. Stošić ima misijo, da stopi v dotiko z Nikolajem. Narod Srbije smat[ra,] da je Nikolaj med Srbi največji moralni autoritet in da je potrebno, da on naj bo posrednik med političnimi prvaki. On je jedini neomadeževan in v njega narod Srbije ima največje zaupanje.

15. september

Običajna nedeljska poseta Mačku. Našel sem ga kakor izpremenjenega, vedrega, svežega. Kakor da [je] komaj čakal moj prihod. Takoj vprašanje: »Šta je novoga[?]« Seve Assembly. Tolmačil sem mu svoje stališče, ki mu je bilo že itak znano. Da se obrazuje »veče« jugoslovansko, ki naj daje svojo izjavo, paralelno z ono »assemblya«. Nisem več opažal pri starem prejšnjo pasivnost. Tu je neka velika izprememba. Ni rekel ne. »To se pripravlja, pa še ni gotovo.« To je bil smisel njegovih besed. Opozarjal na to, da se ne sme nadaljevati s starimi metodami. To nerazčiščeno stanje [u]stvarja radikaliziranje pri Srbih, kar na vsak način ni poželjno.[2136] Omenil sem radomontade[2137] Krnjevića, ki silno škdojejo. Na to Maček: A što Djuić. Na to sem odgovoril, da mi vsi obžalujemo, da je sploh Djuić mogoč. Pravega odgovora pa nisem dal: »Djuić pa ni generalni sekretar stranke[,] kakoršna je HSS. [«] Izrekel sem svoje zadovoljstvo, da je bil imenovan od trojice Krek, »coordinatorom«[.] Ta beseda je tuja, imenoval bi to »zastopnika«. Radujem se, da je sploh sedaj vsak začetek nekega ogrodja neke organizacije. S tem je bil napravljen velik korak naprej. Branil sem se, da nisem nikak slovenski Wilder. Ta primera je čisto neprimerna. Najprej nisem nikak mason in končno ne plapolam izmed civilizacij, kakor to dela oni mož v Londonu. Maček je vzel moj popravek na znanje. Razgovor o Stojadinovićevem intervjuju. Oba odklanjava seve. Nisem vedel, da je na Belju S[tojadinović] sprožil razbitje Jugoslavije Cianu.[2138] V tem načrtu je seve igral Pavelić veliko ulogo. To so izvedeli Pavlovi špijoni in na tem je padel S[tojadinović]. O tem ima Krek še več podatkov. Čital sem Mačku poročilo o obisku Šumadinca. Na poti k cerkvi je naletel Maček zopet na stare pojme o Veliki Srbiji. Rekel sem, da stari časi izgledajo tako zlati samo iz perspektive. Prokleto nasičena je bila naša atmosfera tokom prve svetovne vojske. In sedaj se Stojadinović gerira kot nekak drugi Pašić. Pa časi so se pošteno izpremenili. Die Herbstzeitlosen.[2139] Na pragu cerkve sem rekel: »Imam samo eno željo, da se nadaljuje na poti, ki je započeta.« Na to on srčno in z velikim poudarkom: »To je tudi moja želja.«

Na poti v crkvo je omenil, da mu je žal, da ni doma. Pa takoj se je premisli[l] in tudi jaz sem ga v tem potrdil, da bi bil gotovo žrtva Titovega tero[j]a. Naravno je, da Maček stoji pod silno presijo ustašev, ki mora biti neznosna. Nima skoro nikogar, slično kakor jaz, ko so vsi napredni s Titom. Stalno pridigujem Mačku, da v taki situaciji ni nič drugega mogoče, ko izdržati sam, kar sem n-p. delal l. 1918 v Washingtonu. V takih situacijah je najjači[2140] človek sam.

Glavna moja misel: Potrebno osnovati centrum in pustiti na levi in desni šoviniste. Strinja se.

16. september

Ta dan je Bentley v Washingtonu. Seve me ni sprejel. Pač pa sem slučajno nabasal na office Feighana, ki me je sprejel v elegantnem svetlo zelenem žaketu. Glede mene je rekel: Vse je na najboljem potu. Pa kedaj, čaka[m] mesece in mesece, je bil moj odgovor. Ne posebno navdušujoči razgovor s prorokinjo. Noče nič vedeti, češ, da ji gre tako sla-

2136 Zaželeno.

2137 Hvalisavost.

2138 Gian Galeazzo Ciano, drugi grof Cortellazza in Buccari (1903–1944), zunanji minister fašistične Italije od 1936 do 1943 in zet Benita Mussolinija. 11. januarja 1944 je bil ustreljen s streljanjem po ukazu njegovega tasta Mussolinija pod pritiskom nacistične Nemčije. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

2139 Jesen je brezčasna.

2140 Najmočnejši.

bo. Moja akcij[a] je propadla, pač pa mi je ponovno obečala opcijsko pismo za 1. oktober.

17. september

Znamenit lunch z Milanom v Cosmosu. Najprej sem mu presentiral svojo drugo spomenico o kmetijcih. Sporazumen je. Potem v srbsko-hrvatske zadeve. Emocionalen v starem balkanskem stilu. Ko sem začel govoriti o vojvodi Djuiću, mi je rekel, da je vsak Srb v Bosni-Hercegovini i[n] na Kordunu drugi Djuić. Najodločneje sem oponiral. Hočejo vsakega zadnjega Srba. Kaj to pomeni. Da bo velika Srbija do Žumberka. Norost in norost. Slovenci ne smejo biti posredniki. »Udesiti čemo več sa Hrvatima.[«][2141] Seve sa Djuičevom ka[r]mom. Krnjević je baje v Londonu za časa vojske izjavil na radiu: »Srbi so dobili to, šta su zaslužili.«[2142] Bila je delno burna diskusija. Rekel sem mu, da imam čisto druga poročila.

18. september

Pismo Vogrič. Vprašanje posojila 3 milijonov dolarjev za Adis Abebo. Bil v Internacionalni banki, pri Mr. Prudehomme. Stvar je izvodljiva.[2143] Nevarnost je samo, da bodo Titovi ljudje v Adis Abebi se vmešali.

21. september

Bil pri Micocciju, ki je sedaj na čelu emigracije. Nisem imel časa mu pr[i]kazati moj kmetijski načrt, katerega so republikanci pokopali. Potem Krek. Aludirajoč na Mačku sem postavil dve tezi, kar smatram za najboj pogubonosno v politiki: 1) Oportunizem. 2) Strah. Vsakokrat sem pogorel v politiki, kadarkoli sem se dal zavesti od teh dveh pisati.

24. september

Lunch v Cosmosu z Dunhamom. Razložil mu moj načrt moje anti-komunistične parlamentarne unije. Bil sem presenečen, da je ostal Dunham tako hladen. Seve na Dunaju sta velika antikomunista Wiley in Ferguson pristala, da je bila sprejeta komunistična Madžarska in Rumunija. Promtno[2144] je bil moj odgovor: To je smrt parlamentarne unije. Rekel sem, da parlamentarizem je osnovan na mnogostranskem sistemu. Parlament pomenja se dogovarjati. Kako se pa bodo ljudje dogovarjali, ako samo edne svoje ljudje skupaj. Dunaju nato Kolumbovo jajce. Sklenila sva, da se obrnem senator[j]u Fergusonu, kadar bo po volitvah v Washingtonu, tudi če propade v Michiganu.

Nisem poročal o svoji akciji o sprejetju slovenskih kmetijcev v IPU pod vidom pokreta. Predložil sem naknadno spomenico, ki dokazuje, da po razpustu kmetijske stranke l. 1931 je še vedno ostalo gibanje. Pa ti »Fantje in dekleta« so mi včasih sitnobe delali v šaleški dolini. Vsakemu se dopada moja argumentacija. Kaj pa bo rekel Maček?

25. september

Moja uloga skrajno delikatna. Na eni strani moram držati vezo z Mačkom, ko je vendar sedaj na potu [v] obljubljeno deželo jugoslovansko, na drugi strani se pa moram držati instrukcij glavnog odbora. Šel na pot Mačku z mešanimi čuvstvi. Pa mislim, da sem svojo misijo sijajno rešil. Moj uvod je bil posvečen potrebi sodelovanja, ki ni bila nikdar večja ko[t] v tem trenutku. Govoril sem tako prepričevalno, da je bil M[aček] kar ganjen. Začel me je silno hvaliti, posebno povdarjal, kako visoko se mora ceniti in se bo moralo ceniti doma moje ogromno delo, katero kljub svoji starosti vršim v Washingtonu. Ono je občudovanja vredno. Nato pa kmetijci. Znano mi je, da je znani hohstapler Horvat, organizator HSS v Sloveniji napravil veliki škandal v Lincu, v katerega so se vmešale avstrijske oblasti. Sploh je pač M[aček] na kr[i]vi poti, ako zida na taki osebnosti[,] kakoršna je ta Horvat. M[aček] je vzel v roke mojo spomenico, malo nevoljno jo položil na mizo, jo pa potem pogladil, da ni izgledalo, da je njegovo gibanje z roko preveč izraz neke notranje vzplahiranosti. Tolmačil sem pa, da je postal mehči. To sem tudi poročal Dimitrovu, ki je krivo razumel moje besede in iz njih izkonstruiral Mačkov pristanek. To mi je mnogo, odnosno stvari, škodovalo.

2141 Se bomo že dogovorili s Hrvati.

2142 Srbi so dobili to, kar so si zaslužili.

2143 Izvedljiva.

2144 Takoj.

26. september

Popoldne cock-tail party pri Dimitrovu. Nobene prave pijače. Podrumar Bulgar preveč amerikaniziran. Privlekel je neko močno – črno slivovico koser iz Palestine. Slutim, da je Djordje malo semitske krvi, morebiti polu. Nos in neke poteze lica sumljive. Ni bilo posebno društvo, ali state zastopan. Malo sem se nakresal te tako tuje šlivovice, ko nič drugega ni bilo za piti. Pa prišel sem domu v redu.

27. september

Campbell me je peljal v War Academy na lunch. Vožnja divna v celi washingtonski jesenski prelesti. C[ampbell] je želel vedeti, kaj misli Maček o razmerju Tita k Moskvi. Pozneje sem mu dostavil Mačkovo mišljenje: Tito je v istem razmerju k Moskvi[,] kakor je Spellman k Rimu. Kratko in jedernato. Prečital sem mu svoje poročilo o obisku iz Jugoslavije. Želel je, da mu prevedem to poročilo in mu vpošljem. Take želje nikdar ni izrazil. Nekaj se kuha. Trst je izgubljen.

28. september

Lajnberger, ki se vrnil, me povabil na lunch. Dimitrov me pustil čakati eno uro. Imel pri sebi nekega starejšega Bolgara. Izročil Dimitrovu ponovni dodatek, v katerem se predlaga za člana Centralnega komiteta Koštomaja, ker mi je že dosti to večno »zakeravanje«[2145] z obzirom na vse to, kar že pripada zgodovini. Moral sem vzeti avto, ki me je pripeljal k Šoli, kjer je že Lajnberger čakal. Peljal me je v Empire drug store na lunch i hitrici. Nisem bil v razpoloženju, da bi mu čital amerikanske levite. Konec razgovora nič in zopet nič. Niti čudne uloge Deana Thayera nisem mogel pribiti. Neuspel sestanek.

29. september

Brez denarja in New-York. Popoldne vendar dobil od Crofta v ambasadi 30 $. Takoj se odpeljal udobno z vlakom. Zvečer večerja pri Katici. Jako prijetno. Prinesel divne gladiole. Vse v redu.

30. september

Prva pot v Hotel Luzern, kjer delal štimungo za naše kmetijce. Cerny navdušeno mi izjavljal, da me bodo Čehi odločno podpirali. Isto izjavil entuizastično Lettrich. (Ni bil niti na seji) Velika užurbanost.[2146] Lotonec mi tudi izjavil, da me bodo podprli Balti. Obrnil se ponovno Popi. Hilf was helfen kann.[2147] Strašna soba kakor jetnišnica v Emerson. Popoldne se preselil nazaj v Woodrow. On revient tousjous aux anciens amour.[2148] Neprirodna vročina. Bil prelen, da bi šel v Forest Hills na »recepcijo« nekega Srbijanca, kjer bi našel Dragog.

1. oktober

Otvoritev kongresa v Hudson Hotelu, kamor mahal pes. Saznal žalostno resnico, da nas je Centralni odbor odbil. Milan je evfemistično izjavil, da bo stvar reševal bodoči centralni odbor. Pa dobro sem vedel, da je stvar mrtva že dve leti. Lep udarec za mene. Nisem se razburjal. Seve je cela stvar HSS maslo. Kaka je to logika. Še vedno ne priznavajo Jugoslavijo, pač pa se vmešavajo v slovenske zadeve. Morebiti Mačku slovenska kri ne da miru. Opazil sem, da Torbar prav nič ni ljubeznjiv. »Ukrutil« se. Ravno tako Pernar. Opazil sem, da so okoli Mačka sedeli HSSovci. Če je on vstal[,] vsi so vstali, kakor na komando. To je pravo »firerstvo« in pravi totalirizem. Pri otvoritvi Indijec, Kinez, Japanec in Filipinec. Opoldne Press Conference pri Cocktailu, ki je mizerno izpadla. Amerikancev menda sploh ni bilo. Potem na francoski lunch v bližini, da si potolažim svojo jezo. Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba. Večerja pri Katici. Incident: Katica padla v rage in se hudovala, da me nikdo noče v boljših hotelih, ko prihajam brez prtljage. Prinesel sem gornja dela pidžam v popravek, kar je burjo izzvalo. Na to jaz: Ne dam se žaliti in ponosen kakor Španec odšel. Ko sem se vrnil pozno v noč, našel sem message. Poravnava takoj.

3. oktober

Običajni intimni breakfast. Zopet v Hudsonu. Dimitrov držal silno temperamenten govor. Kar cedil se je znoj s čela, v pravem pomenu[.]

2145 Zibanje.

2146 Hitenje.

2147 Pomaga, kar lahko pomaga.

2148 Vsi se vrnemo k stari ljubezni.

Začel sem akcijo, da bi vsaj dobil povrnjene potne [s]troške. Izplačeval jih je meni čisto neznani Madžar. Vidim cele jate ljudi, ki so prišli iz dalnjih krajev in nimajo nobene veze s kmetskim pokretom. In moj članek »The Greatest Fallacy«[2149] je izšel na častnem mestu v Bulletinu. Na[j]prej sem se obrnil Draganu, ki je izjavil, da je srbska delegacija preobremenila za nju odredjeni[2150] budžet. Naj se obrnem HSS, kar sem seve po včerajšnjem dogodku odbil. Dimitrov je bil evaziven, Mikolajczyk me je poslal onemu Madžaru, in jaz sem ostal brez soldov. Fina istorija. Zvečer sem bil v Admission Committee,[2151] kjer je predsedoval Maček. Tupanjanin mu je prevajal vsako besedo. Bilo je mučno. Opozicijo proti sedajni vladi Dimitrova vodil meni znani Letonec. Stolčki se tresejo. In Maček jih mora rešavati. To je moja tragika.

Ob drugi uri na obedu pri Aci, kjer simpatična Madjarka. Ker odsoten Dragi, Aci prikazal politično situacijo. Zvečer banket. Sedel v prvi vrsti z Balti, Poljakom in Dostijem. Schlangenfrass. Poleg mene soprog podpredsednice Devenis, Litvanke. Mož, zdravnik, pač mož svoje žene, spominjal me je na razne soproge amerikanskih ambasaderk. Dosti vedno isti. Bile so pri Albancih velike parturbacije. Moral je večkrat avionom potovati v Italijo, da umiri albanske kavsarije. Za to seve Free Europe ima denarja. Za nas pa nič. Škandal. Na banket sta prišla oba kandidata za guverner[j]a Ives in Harriman. Poleg Dostia je sedel publicity človek Free Europe, pravi pravcati osel. Izmislil si je neko novo amerikansko novinarsko besedo v znanem neumnem stilu in pokazal to okoli ponosen. Potem je zahteval, da mu d[e]finiramo na listku papirja, kaj je ideology. To neumnost sem odklonil. Razumljivo, da o kongr[e]su ni bilo nič v new-yorškem tisku, izvzemši govori Ivesa in Harrimana, ki sta jih pa porinila v tisk oba volilna managera. Milna in Maček na dais sta se stalno razgovarjala. Sploh sem opažal, da so Srbijanci stalno okoli Mačka.

Katičin rojstni dan se je proslavil pri čaši rujnega slovenskega vina, katero ona ima tako rada. Vse v jako vzbudljivi najlepši harmoniji. Moji darovi skromni, ali na vsak način v stilu. V prvi vrsti moja slika, ki se ji jako dopada.

4. oktober

Tito je Trst prodal. Pri vsakem Slovencu bol in čuvstvo sramote. Zjutraj pri Kuharju, s katerim delim istovetno mišljenje o dogodku. Telefoniral Kunstleru, ki je izjavil, da bo moja stvar rešena od sodišča v dobi enega do treh mesecev. Denar, ki ga bom dobil, je siguren kakor, da je v banki. Propadel sem s svojim hladilnikom, ker je propadla firma, ki mi ga je prodala. Popoldne pri Leightu, kat[e]rega sem vendar prepričal, da se mi mora pomagati, da pridem do svoje Social Security. Augustin mi je najprej obljubi[l,] da bom dobil posojilo pri Chase National Bank. Drugi dan je pa izjavil, da je to nemogoče, ker sem več kot 70 let star. Kaka antisocialna dežela. Saj Amerika ni več dežela mladih. Strašanski nesmisel. Prišel v sobo Yarrow, ki se je silno navdušeno izjavljal o meni. Rekel je, da se meni to mora napraviti. Nato jaz: »Računam na Vaš support.«. Zvečer pri meni v hotelu Radivojević in za njim pa Drnovšek. Radivojević mi dal važne podatke, kar se tiče social security. Večerja jako animirana.

6. oktober

Ta dan lažje diham. Najprej iskal Vztočno Assambly v International House. Tam nikdo nima pojma, kaj je Assembly of Captive peoples.[2152] Sramota. Potem v bližnjo pravo Assembly. Prvič v veliki dvorani. Ogromni pacariji na stenah. Dolgočasen vtis. Malo delegatov. Izrael na dnevnem redu. Splošno pomanjkanje zanimanja. Pa galerije polne. Pri generalnem sekretar[j]u Secretary Council[2153] se nisem oglasil spričo tržaške polomije. Popoldne nadaljeval svojo iskanje vztočnega Assembly, katero sem našel v malem sobičku hotela des beaux arts. Kako ime. Vsi predsedniki delegacij tam. Nisem poznaval vseh teh junakov. Ker se je začela seja, sem odšel. Free Europe, kakor navadno »stingy« na krivem mestu, je votirala za to Assembly ---- $ 2000. Inteligentno. Potem v Woodrow Wilson Foundation, kjer sem takoj se nameril na gospo Estournelle, ki stvarno vodi celo

2149 Največja zmota.

2150 Določeni.

2151 Odbor za sprejem.

2152 Skupščina zaprtih narodov.

2153 Generalni sekretar.

stvar. Javil sem se nji v zvezi s stoletnico Wilsonovega rojstva. Slavni Žid naravnost nesramno ni odgovoril na moje pismo. Ime mu je Altschul.

Pa Estournelovka bo pa že nekaj napravila, da ne bomo izobčeni. Dober vtis sem napravil na njo. Potem pa v Ambasador Liquors, kjer kupil steklenico radgonskega traminca za Katico, ki je nemško rensko vino odbacila jako temperamentno. Srečna, kjer je dobila službo, ki se ji dopada in je dobro pla[č]ana. Vroča radgonska kaplja je delovala. Potem v kino s sestro Šarloto. Diven komad »Obsession«. Njeno toplo telo se nagibalo ljubko na mojo stran. Moral sem oditi pred koncem, ker sem moral biti drugi dan v Washingtonu. Nepozaben večer.

7. oktober

V busu toliki črnci. To je nočno potovanje. Ob 6. uri zjutraj pa srečno se izkobacal v Washingtonu. V postelj. Mnogo stvari, da uredim.

Ponedeljek izvedel svoj davni program v New-York pri Voice of America. Najprej bil pri Jacobs, ki vodi script writing.[2154] Videl sem, da se zanima za mene. Bil sem tudi pri Bakeru, ki, četudi prva poseta, me zadržal celo uro v razgovoru. Komaj je zadržal svoje negodovanje na račun Tita. Moja prisotnost je delovala na Slovence kakor prava senzacija. Nadaljevanje 9. oktobra.

Zvečer pri meni Glušič, ki je odbil, da pije Petri vino. Razgovor samo skoro o Trstu. Kompromis glede odplačila.

9. oktober

Pri Radinu popoldne. Skandaliziral se, ko sem mu pripovedal, kako je bilo z jugoslovansko zastavo v Hudson hotelu. Zvedel sem stvar od Soumara. HSS je protestiral, da je jugoslovanska zastava na odru. Na to se je našo zastavo kasiralo, mesto, da bi bila jedino pametna rešitev: jugoslovanska zastava in poleg nje hrvatska. Nezaposleni pop janjiče krsti.[2155] In to v času najhujše komunistične agresije, ko bi mi vsi morali biti udruženi v eni antikomunistični fronti. Radin se je tudi zgražal nad HSS postopanjem v zadevi slovenskih kmetov. Dal sem obširno poročilo o dogodkih. Sam seve ni nič vedel, kakor vselej.

10. oktober

Moja prva poseta dr. Rabinoviću. Bratska ruska duša posbljena [poosebljena]. Bil je lečnik Petra 6. aprila. Pobegnil je brez vsega. Pa najbrž stvar ni bila tako tragična. Najbrž polusemit. Silno se zanima za mene in mi ponuja svoje prijateljstvo. Tako osamljen je. Sin mu je profesor v Londonu. Mene ima rad, ker spadam v dobo Clemenceaua. Pravzaprav v ono Wilsona. Od njega, ki ima lep appartment-house[,] pa v katedralo. Pred vhodom našel Fotića. Ogromno iznenajenje. Cela kapela polna samih Rusov, ki so bili v Jugoslaviji in izkazujejo svojo hvaležnost Aleksandru I. na dan njegovega ubijstva. Večinoma Ruskinje. Velika pobožnost. Srbi so bili hvaležni Rusom in sedaj so Rusi hvaležni Srbom. Hvaležnost vendar še postoja v mednarodnem življenju. Na poti domu našel Radina, ki mi je pokazal, kje je stanoval Nikolaj kot gost episkopalcev. Pripovedal mi je, da Nikolaj nima prave obleke, in da se sestra Dučića briga za to, da bi bil pristojno oblečen. Nikolaj sam si je mnogo kriv, kjer je preveč ponosen. Na poti mi je Radin mnogo pripovedal o pravoslavnih duhovnih dogodivščinah na polju ljubezni. Izgleda, da ni najbolj[še] razmerje med Nikolajem in Dionizijem.

11. oktober

Končno našel O'Connora v office odbora »on Communist Agression«. Pokazal mu svoj načrt instituta kakor pa tudi »World Parliament«.[2156] Navdušen, pa dvomim, da bo kaj iz tega. Nič ne ve, ali je Kersten dobil kak denar za mene. Potegavščina. Zapomnil si bom to.

12. oktober

Pojavil se pri meni Slovenec-Srb Knežević. Poslal mi ga je najbrž Krek, češ, da naj gre demokratom. Trpi na maniji zasledovanja. Dr. medicine je, ali izgleda kakor kak pohajkovač. Dal sem mu razne nasvete. Vtaboril se je Chez Odette.

13. oktober

Rokopis se primiče[2157] svojemu kraju. Senzacija. Jennie mi je poslala pismo, v katerem me oba-

[2154] Pisanje skriptov.

[2155] Nezaposleni duhovnik jagenjčke krsti.

[2156] Svetovni parlament.

[2157] Bliža.

veštava, da je dobil[a] »tajno« poročilo, da je Correl jami 95 % »picblende [pitchblende]«.[2158] To bi seve značilo,[2159] da je uranij tam v veliki količini.

14. oktober

Kaj se je pa zgodilo z Roderikom? Kak veter pa piha, da se mi sploh ne odziva več. Pisal sem mu pismo, ki je ostalo brez odgovora. Sedaj pa to, ko Tito če tudi še ni v Moskvi, je pa že v Tuli. Pamet pa že taka.

15. oktober

Soveti so dali svoj žegen ureditvi tržaškega vprašanja. Najprej je bila Titova izdaja, zdaj pa sovjetska. Taka je komunistična zunanja politika. Moram reči, da kaj takega nisem pričakoval. Seve STO je bil pravzaprav trn v peti Sovetom. Kako gromoznesko idiotsko so ravnal[i] zapadni osli.

16. oktober

Metereološki pametnjakoviči Amerike so nazvali »hurikane« po ženskih imenih, dokler nosilke teh imen niso začele protestirati. Tako je bil zadnji vihar čisto tropičnega kvaliteta imenovan »Hazel«. Z oknov Cosmosa sem gledal na pustošenje, ki dokazuje, da smo v kolonijalnih krajih. Vihar je na R St. izruval cela mogočna drevesa. Kaj takega še nisem videl. Du Val me naprosil, da naj napišem priporočilno pismo za učitelja Otona Habsburškega, ki je sedaj v Georgetownu profesor zgodovine, da postane član Cosmosa. To mi je pa bilo že preveč. Pozneje sem še celo izvedel, da ta mož po imenu Kerekes ali Kerepes ima assignement[2160] od zunanjega odbora (katerega?), da sestavi grupo, ki bo preiskovala zadeve onstran železne zavese. Vrhunec neumnosti in naivnosti. Za mene pa ni denarja. Zopet delal nekoliko ur v Congressional v miru. Zvečer bil pri Jennie, ki napravila chart za Dragega. Chart je prav ugodna: Dragi je moj prijatelj. Pozabil sem v toku razgovora, da se dotaknem vprašanja garantnega pisma.

17. oktober

Nedelja. Opozoril sem Jennie, da je skrajni čas, da mi da pismo. Rezko in ostro mi je odgovorila, da nima nobene besede pri upravi rudnika. Popoldne je napisal[a] stvarno pismo.

18. oktober

Zvečer je bil pri meni Antosiewicz. Prav slovanski melez. Stalno je govoril in pripovedoval, kako mu je hčerka premožna. Pa najbolje je, da se naseli pri svoji hčerki, ki mu bo še celo našla dobro službo. Prav nobenega političnega razgovora.

20. oktober

Obžalujem, da je Marcy premeščen v Haag. Jennie mi je pisala razburjeno pismo. Butz iz Allentowna mi je pisal pismo, ki meni zadovoljilo.

Zvečer slava pri Jovanu Jankoviću. Kako lepo so si uredili s čilimi, kater[e] je prinesla gospa iz Srbije. Vse teklo prav v redu. Prisoten Maček med samimi Srbijanci. Očevidno[2161] se je počutil prav dobro. Drago mi je to bilo. Seznal se s predstojnikom jugoslovanskega deska, mladim Bakerom, ki je izredno simpatičen in obvlada še celo naš jezik. Prav dobro sem se imel. Domačin slave pa že takšen. Ko sem bil že na ulici[,] mi je ponudila Draganova sponzorica, da me povede domu. Pa Draganu to ni bilo nič pravo, pa sem rekel ne. Moral je opozoriti gospo, kdo sem. Taki so vedno Srbijanci, da ne želijo, da delijo poznanstva.

21. oktober

Nesrečnega Kneževića se ne morem otresti. Napisal sem mu pismo za dr. Kerna v Clevelandu. Pa mož ni odšel tja, ampak v North Carolina, ter mi je telegrafiral iz Gastonije, da je njegovo življenje v nevarnosti. Bil pri Bakeru na dosti dolg razgovor. Dogovorjeno, da bom pisal kakor za Jacobsa tako tudi za njega scripte. Tako se more popraviti moja desperatna situacija. Zvečer pri Glušiču, kjer bil Kovač in Istran Kurelić, prav simpatičen Pazinec, sin župana pazinskega. Glušič je točil Neufchatlsko vino, ki se mi zdelo prazno. Kaj drugega je pa bil ljutomerski traminec, ki mi je šel v tek, četudi pravi Glušič, da je to štajerska šmarnica.

2158 Oblika mineralnega uraninita, ki se pojavlja v rjavih ali črnih smolastih masah.

2159 Pomenilo.

2160 Naloga.

2161 Očitno.

23. oktober

Social Security Field Service[2162] je izjavil glasom svoje uradnice, da sem eligible.[2163] Moram samo dokazati, da imam na leto 400 $ prihoda od pisateljevanja. Pametnjakoviči v »Free Europe« so pa izjavili, da ne morem dobiti Social Security. Pa to so vedno zločinci. Mesto, da bi pomagali, pa delajo take stvari. Pisal Leighu in Yarrowu.

24. oktober

Jennie bi bila proglašena čarovnica, ako bi živela v srednjem veku in jo bi zažgali na gromadi. Na telefonu mi je na nesramni način izjavila, da je njen brat rudnik prodal AEC, kar je seve iz trte izvito. Obrnil se Tittmanu.

25. oktober

Dolgo čakal v klubu Tittmanu. Seve jaz sem si najbolji svetovalec. Ant. mi je nekaj obljubil, ali me pustil na cedilu. Se bom že izvil iz te situacije. Popoldne šel peš iz 21.] ulice pa do AEC. Razgovor z Dodgeom, ki izjavlja, da AEC ne kupuje nikake rudnike, pač pa posreduje posojila, s pomočjo katerih se ruda pridobiva. Zvečer pri Tabar Inn, ki mi je posodil 20 $ tako, da je moja kriza rešena. Prej v loungeu hotela televizija kabineta. Prvokrat v zgodovini. Dulle je poročal o svojih »uspehih«. Najbolj značilno, da je v eni sapi imenoval Trst in Saro kot ogromna uspeha. Ali se mož ni zavedal, kak sakrilig je počel na načelih prave demokracije. Sara dobi plebiscit, Tržačani pa brus. Redko sem tako silno čutil, kako moramo [biti] veliki in silni, da se z nami ubogimi Slovenci ne bo več postopalo tako nesramno. Pa Amerikanci so sedaj na mestu blaženih mrtvih Avstrijcev imperialistov. Tako se je ta dan končal.

26. oktober

Prvič pri Jacobsu v Washington. Hitro se pogodila radi scriptwritinga. Kmetijstvo. Predložil sem poročila o knjigah, pa bil odklonjen. Potem takoj v perzonalni oddelek, kjer sem moral označiti, kje sem stanoval zadnjih deset let. Kaka muka … Dokler namecheck ni izveden, samo en skript, potem pa 6–8 na mesec. Kake pametne dol[o]čitve. Pa da insistirajo na »ček«, je čisto pametno, saj posebno v [s]criptwriting so se toliki sopotniki znali »ušuljati«.[2164] Potter [Potem] še sestanek s Potterom, dean of graduade students[2165] metodističine American Univerity. Vem, da tam že preži na anti-komunista rudeči cerber Sharp, meni silno antipatičen. Ta hodi v komunistično Poljsko in potem izjavljuje, da Poljska ne more obstojati. Stari Potter skoro navdušen za mene.

27. oktober

Obisk Finchu, ki se bo zavzemal za mene pri Potteru. Zadovoljen. Zastonj antisambriral, da vidim Kovača od radio postaje, ki je v Sheraton-Park hotelu. Miss Lake mi telefonsko priporočala, da naj čakam pred vrati. Nakar sem odgovoril, da nisem door-keeper.[2166] Pa doorkeeper congressa ima 11,000 $ na leto.

28. oktober

Poljsko-židovski komunist je deloval hitro in efikasno. Sprejel pismo Pottera: odbit. Torej zopet polom. Prejšnji dan nisem našel hišo Lajnbergera, ker sem mislil fonetično. Ta je pa seve amerikaniziran: Linebarger. Kako je to neumno. Piši tako, kakor govoriš.

29. oktober

Češka proslava. Domačin dolgočasni Noske, ki je imel silno slab govor. Potem Dana Schnid, ki je napisal »Anatomy of a Satllite«.[2167] V dneh, ko je Tito že skoro v Moskvi, je prišel ta mož s [s]vojo filozofijo, da bo Češko rešil samo Titoism. Nisem se mogel premagati in napravil sem glasno op[a]zko: »Thoroughly wrong«.[2168] Zenkel me je hudo pogledal. Rekel Zenklu, da se jako čudim[,] da je bil profesor Ozelinek (tako nekako se imenuje oni, ki je imel tisto dolgočasno predavanje ob predzadnji razpravi) predsednik komemorativnega zbora v spomin 30 letnice smrti Wilsona, od katere je Vošnjak in Jugoslovani izključeni na z[a]htevo »Free Europe«. Bil je tudi v Washingtonu

2162 Služba za socialno varnost.

2163 Upravičenec.

2164 Pritihotapiti.

2165 Dekan podiplomskih študentov.

2166 Vratar.

2167 Anatomija satelita.

2168 Povsem napačno.

hajdiluk na grob Wilsona, opet Vošnjak, ki je od emigrantov jedini iz Wilsonove dobe v Washingtonu, izključen. Zenkel je moral priznati, da je to »hanba«.[2169] Pa dogodil se je škandal. Otroci.

31. oktober

Koncert Danice uspel v vsakem obziru. Danica na odru kakor kaka kraljica. Prva Slovenka, ki je kaj takega dosegla v Washingtonu.

Prisotna gospa Osuska, bivša operna pevka, ki se je izrazila jako pohvalno. Bil sem srečen in zadovoljen, da sem napravil dobro delo. Brez mene vsega tega ne bi bilo. Katica ni mogla priti, ker imajo v »jobu« toliko dela. Dobro, da ni. Stanovanje je mrzlo, ker se je kotel pokvaril.

1. november

Končno sprejet od Kovača v Sheraton-Park hotelu. Čisto prijazen možakar iz Clevelanda, mogočni direktor programa radio-postaje.

2. november

Poseta Mikolajczyku v največ[j]em dežju. Dolg razgovor z njim. Tolmačil svojo situacijo v IPU. Zahteval, da se vendar vodi računa o tem, da sem delegat naše stranke. Prej mi je pa Zaleski pripovedal o Sharpu. Fini junak.

3. november

Povabljen od Artura Clarendona Smitha na demokratsko zmagoslavje v Willard hotelu. Ball room je bil poln večinoma mladih ljudi, ki so pričakovali volilne rezultate. Povsem jasno, da je zmaga demokratska. Republikanci nikdar ne pridejo na oblast. Bolj neumne politike niso mogli voditi. Mene je posebno zanimala kontroverzna radi TVA. Potem pa še nesrečni Case, Iekov »Herzpinkerl«.

7. november

Arthur Smith me je povabil v svoj demokratski klub na lunch. Sedel pri mizi honoraciorov, med njimi prejšnji sekretar senata Biffle. Bil je to Victory lunch, ki naj pa inaugirira zmagoslavje l. 1956, ko bo novi predsednik izvoljen. Lunch kakor navadno mizeren. Potem govori, ki so se predvajali na radiu. Seve sem tudi jaz govoril, z velikanskim uspehom. Ta dan pomenja začetek akcije za Wilsonov spomenik.

8. november

Obiskal Campbella. Prikazal mu vso mizerijo »Free Europe«. Kako se vladajo napram meni. Če jih kaj ni po volji, pa ne odgovarjajo na dopise. In v vprašanju je moja social security, skoraj 100 $ na mesec. Maschalzoni.[2170] Potem političen razgovor. Še vedno veruje, da bo Tito ostal na strani zapada. »Indipendence«.[2171] Kako smešno! Ta akrobat bo skoraj padel s svoje vrvi. Pa samo ti zapadni naivneži. Pa on je neutralec, in kot tak dela Ameriki največ[j]o škodo in ti slepci to ne vidijo. Ne vem, kaj bom napravil s Knowlandom. Ta akcija je pravzaprav propadla, ko K[nowland] ni več zastopnik večine. Bom se že nekako izvil iz situacije. Ta dan bil kod Jacobsa. Stvar šla precej hitro. Imel sem papirje: vendar prodal sem »Voice of America« script »The Story of the IPU«.[2172] No enkrat bomo že še prišli v prave amerikanske vode. Zvečer pri Bakeru, ki je pristal, da pišem scripte zgodovinske in kulturne vsebine. Pa najprej mora biti investigation pri kraju. Joj, kako to gre v tej Ameriki vse tako dolgočasno. Če bi bil mislil l. 1918, da me bodo 1954 »investigirali«[,] izvršil bi samoubijstvo.[2173]

10. november

Obisk Fotića. Glavno, priznanje, da so se mu ladije potopile. Ni dobil soglasja Slobodana, da nastopi v US kot zastopnik Srbov. Torej poraz, in to radi tega, ker on vodi svojo politiko čisto na krivih osnovicah. Mogoče je rešiti srbski puzzle samo na taj način, da se jema kot podlago stranke. Fotićeva meota »to pick«[2174] pojedince[2175] po njegovem »cefu« je otročja in bo privedla do ničega. Seve mu nisem mogel to reči v obraz. Pvič v Lisner's Auditorium prisostvoval Moral Rearma-

[2169] Sramota.

[2170] Brezvestni ljudje.

[2171] Neodvisnost.

[2172] Zgodba IPU.

[2173] Samomor.

[2174] Pobrati.

[2175] Posameznike.

ment predstavi: »The Man with the Key.«[2176] Sedel sem tako primerno, da je veliki reformator dr. Buchman iz Allentowna šel mimo mene. Predstavil sem se mu in prosil za appointment. On pa: What are you doing?[2177] Nato jaz, ki imam silno rad taka vprašanja: That I will e[x]plain you.[2178] Buchman ima markantno lice. On je član Oxford Movement.[2179] Stvar ima čisto anikomunističen karakter. Strašna nepovezanost med anti-komunisti. Moral Rearmament je popolnoma na pravi poti: Ni dovolj, da se reče, jaz sem anti-komunist, treba, dati svoji smeri pozitivno vsebino. To je ravno nesreča, da demokrati ne umevajo dati svojemu[,] veruju v borbo proti komunizmu pozitivno vsebino.

11. november

S svojim angleškim prevodom »Izjave povodom italijanskega 'seizure'[2180] Trsta šel v redakcijo »New-York Times« Restonu. Redakcija svečano v samem jutranjem solncu. Samo Reston v svojem krasnem kabinetu. Bil je jako prijazen, samo odslovil me je, čim sem mu izročil izjavo. Obljubil, da bo poslal v New-York. Hitro je bila moja misija končana. Opo[l]dne pri Brownu. Izročil mu pismo Arthur Clarendon Smith in Bogumil Vošnjak, v katerem se predlaga Wilson memorial.

12. november

Rabinović še vedno bolan. Ta večer je bil kakor zaklet. Iztuhtal sem, da bo prispela Katica opolnoči. Nisem pa računal, da ni več standard time, ampak daily light saving time.[2181] Ta amerikanska neumnost s temi razlikami v urah. Pameten je bil oni senator, ki je dal tablo na vrata svoje pisarne[,] da se tu uraduje po starem vremenu. Tako sem jo čakal do tretje ure zjutraj. Jemala je stoično to nepriliko. Izjavila je, da že dolgo ni bila ob takem času na ulici. Prišli smo domu. Pa nova nesreča: Eden od slavnih Kinezov-pekinezov je v sobi, kjer je imela Katica da spava[,] napravil nekaj prav neprličnega.[2182] Nato čiščenje in precej razburjanja. Pa Katica je rekla, da to pomenja srečo. Tako vse polno neprili[k], dokler nismo legli spati.

13. november

Dolgo počivanje po razburjanjih poslednje noči. Prišla prepozno na breakfast v Cosmos. Posedevala v vrtu, kateri se tako silno dopada Katici. Pravi, da se čuti kakor v Italiji. Potem dober lunch. Popoldne Howard clothes, kjer naročil dve obleki. Končno bom ven iz te mizerije. Na odplačilo[,] kakor sem to že enkrat napravil pri isti firmi v New-Yorku. Potem pa v kino na sijajno predstavo Lollabridgide v filmu, ki je slika in prilika italijanskega življenja. Ta sijajni nareshallo. Uživala sva. Potem pa doma sijajna večerja: piška. K[atica] razvijala kolosalni tek. Užival sem. Ta dan je izšlo Sm[i]th-Vošnjak pismo, pa sva bila tako zavzeta, da nisem kupil »Evening Star« in drugi dan je ta številka manjkala v »Cosmosu«.

14. november

Precejšen nesporazum, ko sem bojda tresnil z vrati, ko je dala op[o]zorilo, da moram zapreti vrata dvajset korakov oddaljena, ko je ona šla v kopališče. Smatral sem[,] da so take varnostne uredbe nepotrebne. Potem v Cosmos, kjer breakfast. Razjarilo me je pomanjkanje inteligence pri črni »Sealtochter«, ko mora vendar vedeti, da je moj brekfast skozi leta: Grapefruit. Crem of what. Katica je branila stališče »underdog«.[2183] Plemenito, ali je bilo nepravično napram meni. Po žolčni debati se skrila za »New-York Times«. Veliki smisel za socialno pravičnost, kar spravljam v zvezo s proroki. Opoldne sam bil pri lunchu. Prijetni razgovori. Zvečer odpotovala in na kolodvoru sva imela še obilo časa za prijetni razgovor. Potem slovo. Dolgo gledal za vlakom.

2176 Človek s ključem.

2177 Kaj počnete?

2178 Razložil vam bom.

2179 Krščansko gibanje se je začelo leta 1833 v Oxfordu v Angliji in si prizadevalo obnoviti tradicionalno katoliško učenje in slovesnost v angleški cerkvi. Njeni voditelji so bili John Keble, Edward Pusey in (dokler ni postal rimskokatoliški) John Henry Newman. To je bila osnova sedanje anglo-katoliške (ali visoke cerkve) tradicije. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

2180 Zaseg.

2181 Poletni čas.

2182 Neprimernega.

2183 Premalo.

15. november

Amerikanski otrok se izjavil o angleški kraljici, da ne zna angleško in se ni čuditi, ko je bila tako kratko v Ameriki. Ne govori pravilno angleško. Samo Amerikanci govorijo pravilno angleško. Prava slika in prilika amerikanske arogance.

Dodatek 7. novembru.

S Kalino prisostvoval poroki kneza Svajtopolk Mirskega z Amerikanko iz Vermonta. Izgleda, da je čisto farmerskega porekla. Njene družice so imele čisto proletarske plašče. To je nova doba. Potem z našim Antoninom v hišo Alice Dodge. Tam velikanski ruski sprejem novoporočencev. Točil se je samo šampanjec, pa kiseli Amerikanski iz Kalifornije. Mogel bi izpiti celo čeb[r]e, pa ne bi ničesar čutil. Neizmerno mnogo Rusov in Ruskinj. Kako smo mi ubogi Slovenci vendar nebogl[j]eni, komaj peščica nas je.

16. november

Slavni Cosmos Anniversary. Dovol[j]no cocktailov. Konzumiral sem Manhattanov v velikanski množici, ko drugega pitja ni. Diskretno so prijatelji peljali tega ali onega »dignified«[2184] člana na prosti zrak. To se je vse vršilo prav diskretno. Finca sem delikatno prejel radi Sharp sramote, kako, da tujci komandirajo. Na eni strani katoliki in Habsburgovci, na drugi pa rudeči. In mi smo zmeljeni med tema obema milinskima kamenoma. Sramno in žalostno. Poleg pijače pa so bili sijajni sendviči in drugi prigrizki. Vandral sem zadovoljen v svojo kolibo. Seznal sem se pri tej priliki z »lingustom« Ružićem, članom kluba, ki imel privilegij, da je v klubu predaval o Jugoslaviji. V[ošnjak] pa ne sme, ker ne govori »understable«.[2185] Taka neumnost. Pa jim bom že pokazal, kako V[ošnjak] ume govoriti. Mora človek pač imeti potrpežljivost z njim. Vsaj to je dobro, da sem notri in človek zatisne včasih obe oči.

17. november

Bil pri Miccociu, ki je sedaj pravzaprav na čelu celokupne emigracije v Stateu. V prvi vrsti Podobnik, potem pa moj agrarni načrt, za katerega pokazuje M[iccoci] mnogo interesa. Jako mi je bilo prijetno, da se je M[iccoci] sam ponudil, da bo pisal Jacobsu kakor pa tudi Security officeru.

18. november

Izgubljeni rokopis. Bulat mi javlja, da ne morejo najti moj rokopis »Iz moji dela«. Lucić, ki ni več v redakciji »Glasa«[,] ne ve, kam ga je dal. Lep red. Nočem nič predpostavljati. Popoldne Dawson. Noče nič prav slišati, da bo P[odobnik] sprejet v amerikanski kamp. Čudna igra z ubogimi Jugoslovani.

19. november

V Kerstenovi pisarni. Žalostno, umirajoče zvezde. Slavna Fitzpatrick žalostna. Dovolj separatizma se je uganjalo v teh prostorih. Samo za V[ošnjaka] ni bilo mesta. Žalostno poglavje amerikanske nezrelosti. Popoldne na čaju pri Linebargeru, kateremu predočil, kako je to za mene ponižujoče, da moram »jump hurdles«,[2186] to je, da moram s svojo knjigo dokazati, da sem sposoben predavati. Pokazal mu mojo spomenico glede amerikanskega diplomatskega podmladka, ki se šola pod egido jezuitov ali pa pod ono rudečih: George Town ali pa American University. Žalostni časi se nam pripravljajo, dokler končno vendar ne bo zm[a]gal zdravi smisel amerikanski. L[inebarger] predočil mi je, kaj je vse napravil za mene. Consultant Department of Defense[2187] je. Predložil sem mu, da bi me tam nekje zaposlil. Seve vse je nemg[oč]e.

20. november

Graves mi hoče pomagati, da dobim kakih 1000 $ za editing moje knjige. Popolnoma sem že obupal. Amerikanci in pa meceni, predobro poznamo te tiče. Zvečer zopet Moral Rearmament. Vse zastonj, Buchman in njegov oproda Martin so nepristopni. Pisal sem pismo Buchmanu. Seve ne dobil nobenega odgovora. Lepa demokracija in lepa borba proti rudečim. V pismu sem navajal, da naj sledi Levu Tolstemu, ki me je sprejel v Jasni Poljani pred skoro pol stoletjem. Očitna dekadenca.

2184 Dostojanstveno.

2185 Podcenjeno.

2186 Preskočiti ovire.

2187 Svetovalec Ministrstva za obrambo.

24. november

Bil pri Valinu z obzirom na podatke za moj script writing. Ko sem omenil ime Jasnega, pisma o ruski kolektivizaciji[,] se mož izpremenil, kakor da ga je pičila kaka kača. Bog ve, kaj med obema. Potem v office Raymonda[.]

25. november

Thankgiving dinner.[2188] Povabljen od Lucie. Bolj prisiljeno, ker sem jo povabil na predstavo Moral Rearmament. Rose in njen mož oblečena, kakor, da sta v kaki milionarski hiši. Prisotna jako izobražena gospa Hughes, ki že dvajset let nič [ne] dela. Prosit. Izvestna sentimentalnost, kajti Lucie ima namena, da bo delala v New-Yorku, kj[e]r bojda ima toliko prijateljev[.]

Smer Moral Rearmament ima čisto protikomunistično smer. Zbir antikomunistov, odnosno prejšnjih komunistov, ki so se skesali, iz celega sveta. Kor Moral Rearmament napravlja, kadar peva, nekoliko naiven vtis. Ampak Howard kot pisatelj je pa sijajen. Kako draga stvar mora biti, toliko ljudi prebaciti iz enega kontinenta v drugi. Od kod finance? Pa strašno nedostopni so ti ljudje. In kaj je najleše, nobenega Slovana ni. Tudi v publikacijah ne besede, da ekzistirajo Slovani. Rekel sem Howardu, da vendar postoja skoro 240 milijon[ov] slovanskih Evropejcev. Od teh ni sluha ni duha. Smao enkrat v onih lepih ženevskih dneh je Beneš dal lunch Bucmanu v Ženevi. Pravijo, da je oni sopotnik Stojan Gavrilović, človek brez vsakega šoka, ki dala Titu stafazo. Wuensch wohlgespeist zu haben.[2189]

26. november

Smith me povabil na lunch v svoj office. Prisotna debela dama po imenu Wyas, seve je Weiss, ki je nekak Smitha šef pisarne. Ni ved[e]la, kak jezik govorijo Jugoslovani, mislila je, da govorijo francosko ali italijansko. Razgovor seve o spomeniku Wilsonu. Ta selfmade man[2190] hoče na vsak način stvar izpeljati. Kaka samozavest. Bom pač svoj čolnič pristavil. Kaj mi pa preostane. Popoldne v officeu Millera, ki bo pisal v Bangkok po podatke o azijskem agrarnem centru. Miller jako uslužen, istotako njegova sekretarica. Potem hitel domu. Zastonj potrošil vozarino v taksiju. Moral Rearmament me je pustil na cedilu. Vsaj to dobro sem imel od te vožnje, da je taksi prišel v bližino Tidal Basin nasproti Lincoln ali Jefferson memorialu, kjer bi bilo idealno mesto za Wilson Memorial. Pa vse te strašne barake bo potrebno razirati in napraviti tam park, pa bo divno. To je prilika za Meštrovića.

27. november

Pravzaprav sem izzval svoje prisutstvo pri Thanksgiving dinner na ta način, da sem zval Lucie in Philipa na predstavo Moral Rearmament. Izvrstna ptica, vse skoro črno-fevdalna. Mož Rose, črnec, stasit, skuhal obed. Lucie je postala čisto krščansko mehka, ko je videla predstavo Moral Rearmament.

26. november

Sprejel pismo Burke, managera Cosmosa, ki je neprijetno dirnula. Konstatir[al,] da moja zadolženost pri klubu presega $ 200. Moram se preseliti v Sheba Hall za dinner. Tam me toplo sprejema hišna posestnica, hčerka Sicilijanka. Popoldne se žuril v office Raymonda Millera radi dokumentov za script o agrarni konferenciji v Bangkoku.

28. november

Hour of Music[2191] v Cosmosu. Strašno diletantsko petje nekega marinera v teh divnih gorenjih prostorih. Vse polno žensk, kajti bila je senzacija, da ima ta »nežni« spol pristop v gorenjih prostorih. Lepa družabna slika. Potem sijajni buffet diner.[2192] Razmišljal, ali naj tvegam, da še obteretim[2193] svoj račun. Kasno radi tega prisedel rodbini Finch, ki so kiselo gledali. Prijazno paze[2194] ti Amerikanci, sama ljubeznjivost. Neznosni.

29. november

Prispelo pismo Bulat: Rokopis najden. Misterija pa ni razčiščena. Naša hiša je postala pas-

2188 Večerja za zahvalni dan.

2189 Želim, da bi se dobro hranili.

2190 Samouk.

2191 Ura glasbe.

2192 Samopostrežna večerja.

2193 Obremenim.

2194 Pazijo.

ji »kennel«.[2195] La recherche dela paternite est interdite.[2196] Pekineska je dobila dva psička. Kdo je oče med štirimi možakarji, to je nejasno. Sedaj so se pa pri Lucie vzbudila materna čuvstva. V njeni spalni sobi je široka košara in tam rasteta oba kitajska mladiča. Poleg njen[e] postelje. Pozna materina čuvstva.

30. november

Prvi obisk pri rodbini Glušič. Simpatična podjetna soproga in hčer. Nov duh. Ostal sem pri golašu in vinu. Bilo je čarobno. Samo pot nazaj je bila neprijetna, končno sem moral vzeti taksi. Krasne slovenske edicije sta prinesl[i] obe iz Ljubljane.

1. december

Kersten predseduje hearingu v Starem Office Buildingu. Zaslišava se Mikolajczyk. Izredno zanimive stvari. In tisk, strogo »gleicgeschaltet«,[2197] pa molči. Fina demokracija. Ne gre skupaj s politiko »coexistence«. Začel sem študij Wilsona v svojem studiu. Kako bo gledal na to Habsburgovec Baroch? Daleč smo prišli. Popoldne sem začel iskati Koštomaja, ki se meni ne javlja. Našel sem ga slučajno v liftu Stassenove zgrade. Bojazljivo se vladal. Sedaj ima izgovor z operacijo svoje žene. In koliko sem za njega eksponiral. Toliko nade sem stavil na njega.

2. december

Graves se je ponudil, da mi bo pomagal finansiranje moje knjige. Nimam preveč zaupanja. American Council of Learned Societies,[2198] v rangu akademije, je precej zaspana institucija. Pa dobre volje ima mož. Kot protiuslugo sem prevedel naslove jugoslovanskih edicij zagrebške akademije.

3. december

Navadil sem se že na office lunche Smithe. Prisostvovali »dignified«[2199] stare uslužbenice s širokimi podstavami. Najprej rešava Artur svoje business zadeve z njima, potem pa pride na vrsto Wilson. Office je pravi muzej demokratskih spominov. V veži visijo na zidih same amerikanske lepotice, med njimi je tudi Danica. Tam je kanape, kjer se Smith počiva pred lunchom, ki je prav jednostaven: salada brez olja. Pozneje je prišel komandant Legije za Washington, baptistični duhovnik.

4. december

V lobby hotela Willarda se seznanil s pisateljem, ki ga je imenoval Smith kar na kratko, ne da bi mene vprašal za publicity »Friends of America«. To mesto sem pa rezerviral za Lucie. Pa Eskew je takoj pisal, da zahteva razščiščenje vprašanja plače, kar je napravilo slab vtis na Smitha. Tako bo Lucie rešena. Večerja pri Glušiču: rojstni dan domačice.[2200] Prisotna tudi Danica s Milošem. Pili nemška vina, ker Andrej [Glušič] misli, da so slovenska komunistična vina sama šmarnica, falzifikati.[2201] Temu hočem priti do dna. Prav dobro smo se imeli. Čitam z največjim navdušenjem »Desetega brata« Jurčiča, ki sem ga v mladosti popolnoma zanemarjal. Pa Gasparija ilustracije so sijajne. 6000 iztisov je bilo v Sloveniji takoj prodanih, ljudje pač imajo radi te starinske stvari, ker jim preseda propaganda.

6. december

Predavanje generala Fellera v Cosmosu.

Nisem poročal, da vsled držanja Marise je avtomobilsko potovanje v ruski manastir padlo v vodo. Namera potovati skupno z Radinom radi razgovora z Nikolajem[.] To poljsko damo si bodemo že izposodili. Taka sabotaža radi Božičnih kupovanje.

8. december

Povabil v Cosmos Lewisa, ki je intimus generalov Moral Rearmament. Tol[m]ačil, kako se mene izbegava. Ponovno izrazil željo, da vidim Buchmana ali Martina. Kolosalna demokracija. To je borba proti komunizmu.

Nisem poročal, kako sem za dan sestavil za Kerstena poročilo o moskovskem Marx-Engels institutu. K[ersten] je nekaj kvasil o nekem lunchu z Dullesom. Pa v zraku je bila neka kombinaci-

2195 Pesjak.

2196 Iskanje očetovstva je prepovedano.

2197 V skladu.

2198 Ameriški svet učenih družb.

2199 Dostojanstvene.

2200 Gospodinje.

2201 Ponaredki.

ja s Kerstenom. Pa v dobi »coexistence«?? Zvečer sem pa napravil »crush« v cock-tail party National Science Foundation. Napil se Manhattanov in najel dobrih Cosmos sendvičev. Neka drobno ritasta sekretarica neznosnega kalibra me je začela izpraševati o mojem razmerju k tej učeni instituciji. Pa izvil sem se iz mrež te nevarne dame. Nobene nesreče. Ti »foundation« vedatori imajo dosti denarja.

9. december

Sosednja soba je kakor iz pravljice. Tam visijo sijajne Filipove kreacije, san marsikaterega ženskega bitja. To bleščeče bogastvo vseh mogočih kombinacij zadivljuje.[2202] In tako blizu sem tem krasotam. Toliko časa že stanujem tu in nisem opazil, da je zrcalo v kopalnici ob enem pa tudi mala shramba, skrita za vratencema. »Promučurni«[2203] Srbijanac Nikola seve je to takoj izvohal in tam etabliral svoje stvari za brijanje. Kako sem vendar nepraktičen … Popoldne, kako[r] se to meni ipak nikdar ni dogodilo, zakasnil sem se na sestanek pri jugoslovanskem desku Voicea. Baker je bil nekoliko nervozen. Končno sem na »air«. Govoril najprej slovensko in potem zaključek mojeg[a] »Dying Empirea«. Moje lastne besede so me razburjale. Disk je za Tittmana, ki trdi, da je moja angleščina »underst[a]ndable«. Tako sem se spufal s svojo angleško izgov[a]rjavo. Popolnoma izmišljeno. Razlog je pa neki drugi.

12. december

Maček. Po krizi v New-Yorku sem dolgo odlagal, da ga posetim. Najprej razgovor o Kosutiću, ki je izven nevarnosti. Bil sem osupnjen, ko je Maček odgovoril na moje vprašanje, ali ostane K[osutić] v Londonu: »Pa kaj bude delal.« M[aček] do skrajnosti pobit in pesimističen. »Sedajna generacija naj bode samo pripravljena, da bo zagospodaril komunizem.[«] Na to moj odgovr: Za mene je cerus an, incertus quando,[2204] kadar bo premagan svetovni komunizem. Moja odločnost je vidno delovala na starca. Izjavil sem glede Pešelja, da nisem nikdar izzval najmanj[š]i spor, pač pa, da se je stalno obregnil ob mene. Izgleda, da tudi M[aček] nima posebnega mnenja o njemu. Primorci bi rekli: Pravi makako. Potem sva skupno šla do cerkve. Pripovedal sem mu o izdajah Jugoslavenske matice v American Council od learned Societies. Večkrat sem tako nepreviden, da omenjam Gradnika. M[aček] ni štedil ravno besed. »Bitanga.« Pa Alojzij [Gradnik] je že bil na pravi strani.

13. december

Predaval Hale o raku. A govoril je samo o raku na ustnicah, izzvanem po nikotinu. Izmislil je svoje lastne cigarete, pri katerih ni nevarnosti za rak. Delile so se cigarete Hale. Čisto amerikansko.

15. december

Lunch Campbell v Cosmosu. Zanimal se je za poročilo Branka Agneletta[2205] o svojem potovanju v Ljubljano. Strašna slika splošne apatije in osiromašenja. Moj »plea«[2206] za našo delegacijo v Captive Nations ni imel uspeha. Izgleda, da je vera v Tita padla, posebno radi glasovanja njegove delegacije v ZN, skupno s sateliti in Sovjetsko unijo. Pot v Indijo. Pripovedal sem, kako putuje. V sredi »Galeb«, na obeh straneh podmornice, za tem konvojem ladija z darovi in živili. Čisto kakor kak orijentalski potentat. Pot v deželo Karamanijo.

16. december

Slavni dinner Arthura Smitha v Aviation Club. Prisotni prijatelji Smitha, Virginians, predsednik Društva za Virginijo, njegov naslednik in še drugi reprezentativni Amerikanci. Seve tudi Lucie. Dinner je bil sijajen. Potem pa razgovor o osnovanju »Friends of Woodrow Wilson«.[2207] Vse po mojem načrtu. Vse dobro zamišljeno. To mora užgati. Lucie vsa srečna. Vsi moji predlogi sprejeti.

2202 Očara.

2203 Pronicljiv.

2204 Prepričani, da.

2205 Branko Agneletto (1920–2002), slovenski pravnik, odvetnik in politik. Agneletto je doktoriral leta 1943 na pravni fakulteti v Pisi. Med drugo svetovno vojno je bil večkrat v zaporu, po osvoboditvi pa se je dejavno vključil v politično življenje na Tržaškem. Leta 1950 je bil izvoljen za tajnika mestnega odbora *Slovenske demokratske zveze* v Trstu, nato postal član Glavnega odbora, novembra 1960 pa predsednik stranke. *SBL.*

2206 Zavzetost.

2207 Prijatelji Woodrowa Wilsona.

Rixie Smith, Virginijec izjavil, da bo ta večer zgodovinskega pomena. Pri razhodu tako navdušenje – brez kapi alkohola –, da je bodoči predsednik bodočo publicity directora Lucie pošteno ocmokal – poljubljal.

19. december

Sv. Nikola. Telefoniral Šumenkoviću, nakar me je gospa ljubeznjivo povabila, da pridem na slavo. Končno odnesel ček od 10 $. Vprašanje, zakaj ni podpisan Fotić na izjavi JNO. Š[umenković] ni dal primernega odgovora. Pozneje prišel Lekić, ki ne more iz svojega statusa elevator operatora. V Shorame hotelu. Potem Fotiću, kamor prišel prvi. Razgovor z gospo Janković, ki razvija čisto drugo tezo ko[t] gospa Glušič. Slovenija je za Jugoslavijo, povsodi v Sloveniji je imela tak vtis. Naj se vrag razume na te kvante. Resnica je posredi, ženske pa vse pretiravajo. Same si pa tega niso svesne.

22. december

Odpotoval v New-York po uspeli finančni transakciji. Miserija. Prispel v New-York že ob eni. Priporočila vredna zveza. V Woodrow sem dobil lepo sobo, ki se je mene prijetno dojmila. Takoj na delo. Pa mogel sem samo opraviti pri Datus Smithu, ki ponov[n]o odpotuje na Bližnji Vztok. Odsvetoval mi je, da bi vmešal zadevo Princeton Press Doddsa. Ta [s]trašni Bailey je čisto odvisen od svojih referentov, ker sam nima nobenega strokovnega znanja. Datus mi je obljubil, da bo interveniral v moj prilog v Princetonu. Zvečer intimna večer[j]ica 320 W St. Katica sladka kakor vedno, pravzaprav pa se bolj ko ima nekaki kmetski »drall« izgleda brez vsakega lepotičja. Taka se pa meni še bolj dopada.

23. december

Nič opravila dopo[l]dne. Iskanje Soumara, katerega končno našel. Razgovor z njim. Z Radinom dogovorjeno, da mu telefoniral v Chatham. Tam se nič ne ve o Radinu. R[adin] preštedljiv, da bi obvestil [v] New-York, da ne more priti. Tako je ta tako skrbljeno pripravljeni sestanek v troje tako rekoč padel v vodo. Ta mož, Radin, je včasih grozno »stingy«. To opažam tudi v Washingtonu, ko mi nikdar ne telefonira, bojda iz štednje.[2208] Čuden dogodek z mojo briefcase.[2209] Bil sem radi Radinove netočnosti nervozen. Vstopil v telephone-booth[2210] v Empire hotelu ter tašno[2211] položil izza mojega hrbta na stolček. Zamišljen sem odšel po telefoničnem razgovoru. Vstopil sem na oglu hotela v bus, ali takoj opazil, da nimam [s] seboj tašno. Skočil iz busa in hajdi v hotel. Tam seve nikdo nič ne ve, kakor vedno. In vendar je takoj po mojem odhodu gospa Taylor onemogočila, da bi neki mož se polastil moje tašne.

Vendar nismo v Napulju. Gospa Taylor je našla med mojimi naslovi slučajno telefonsko številko Katice, in to ravno ono message, ko me je prosila za odpuščanje, ko je bila toliko agresivna. Gospa Taylo[r] je takoj telefonirala Katici, ki me hotela nemudoma obvestiti, pa je neki osel izjavil, da je tašna najdena. Tako sem mogel šele prihodnje jutro izvedel, da je tašna najdena. Moja navada je, da Katico nazovem vsako jutro, predno ona gre na posel. In tako sem tudi napravil.

Kljub zmešnjavi vladiki Nikolaju. Pritožil se je, da ima samo 80 $ mesečnih dohodkov. Pozneje sem izvedel, da mu SNO ne izplačuje več pomoč. Kaka neumnost je to zopet. Takoj v medias res. Vladika sprejema simpatično načrt Pupin-Tesla stoletnice. Priporočal Cookea, prejšnjega federalnega Power Commissionara.[2212] Sam sem predložil ga, ker sem vedel, da sem imel priporočilo od njega, ko sem iskal nekoga, ki bi mi pomagal, da bi spravil »Danube Valley Authority« v tisk. Potreben bo nekdo, ki bo mogel stopiti v dotiko z onimi giganti elektrotehnike, da bodo žrtvovali kak denar za organizacijo stoletnice. Tako sva se lepo razgovarjala, pa seve manjkalo je tretjega.

24. december

Božični dan. Šel na kupnjo knjige Zara za Šarloto v Fifth Ave. Potem počival. Božični večer brez jelke je bil jako intimni. Po dobri večerji prijeten razgovor. Bila prisotna Šarlota, ki je izjavila, da se hoče poročiti z menoj, kar je izzvalo konsternaci-

2208 Varčevanja.

2209 Aktovka.

2210 Telfonska govorilnica.

2211 Torbico.

2212 Komisar za moč.

jo. Rešil sem situacijo s tem, da bi najrajše se poročil z obema sestrama, ker sta obe tako mili, seve, ako bi to bilo mogoče. Katica silno uživa v slovenskem belem vinu. Ne smem ji reči, da postoji predpostavka, da je vino falzificirano. Ta večer je bil kot melem na moje rane. Kako si zaželim domačega krova. Katica je pa sprejela kot dar krasno ant[o]logijo iz starega testamenta. Povrh pa še nemški prevod Prešernovskega »Judovskega dekleta«, kar jo je ganilo. In pa članek Liberace: Mature Women are Best.[2213] Pogodil sem pravo.

25. december

Drnovšeka nikakor ne morem najti. Kako je to mogoče biti v XX[.] stoletju brez telefona, to Bog vedi, in to še celo v največjem mestu na kuglji zemaljski. Dogovorjeno, da bo Dragi telefoniral bo 4.30. Nikak Dragi se ne javlja. Katica se ni vrnila iz Astorije, kamor je šla k nekim Grkom za diner. Od same desperacije[2214] šel v bližnji centro-južno amerikanski kino, kjer na španskem jeziku meksikanski film. Preveč streljanja. Po predstavi h Katici, kjer prisrčni razgovor. Obed pri Aci. Sijajna srbska kuhinja.

26. december

Mnogo časa izgubil, dokler nisem našel v Park Ave. stanovanje onega Taylora, katerega soproga mi je rešila moj briefcase. Pa gospa ni bila doma, in nisem mogel nji se zahvaliti. Sprejel tašno. Vse v redu. Taylor je commerical artist,[2215] ki nima pojma, da postoji nekak Meštrović. Potem na sijajni obed Omcikusu. Pošteno sem se najedel sarme.

Zjutraj me nazval Dragi. Pesimist do skrajnosti, pa v prvi vrsti radi tega, ker je Aca odpuščen iz Free Europe. Žalostno je samo, da je mož, v katerega sem toliko polagal, postal žrtva svoje lastne inertnosti. Kako lepo bi bilo, ako bi bilo njegovo ime na londonski izjavi. Doživel sem velik neuspeh.

27. december

Na programu Kuhar. Kuhar brani Kreka, da je bil upravičen imenovati Puša svojim namestnikom pri IPU. So pač vsi klerikalci glih. Na vsak način je moral imenovati Krek, ako res mene ne bi bilo, kot svojega namestnika Drnovšeka, pa ne Puša. Povsem nekorektno. Potem v Assembly of Captive European Nations. Tam me je sprejel Coste, ki je napravil sijajen vtis na mene. Pa res čudovito mnogo so ti možje dovršili. Kapo doli. Coste se je optimistično izrazil o možnosti pripuščanja Jugoslavije. Navedel sam svoje izkušenosti v Washingtonu. Nekako samozavestnejši postajamo, ko vidimo tu v prejšnjem officeu Thornbecka, da se bori[,] vendar velika četa proti tej bedestoči,[2216] »coexistence«. Popoldne fundacija Bollinger. Neverjetno kulturna sredina. Sprejel me je s[e]kretar Brooks. Vendar postoja nada, da dobim nekaj denarja. Pa zopet, »does not fit absolutely«[2217] v njihov program. Pa izgleda, da ima mož srce na pravem mestu. Potem Čehom, da interveniram radi svojega ponatisa Curriculum vitae. Okorajžil sem njih. Zadnji večer s Katico. Sentimentalno slovo. Vladala je teko[m] tega Božiča najharmoničnejša skupnost. Noben najmanjši prepir. Vse je šlo kakor na loju. Teško slovo. Pa 19. januar se približava. Ob četrti uri zjutraj prispel v Washington.

28. december

Ogromna pošta me čakala, pa nič neprijetnega. Ta dan bolj lenuharil.

29. december

Lunch, čisto amerikanski business, pri Smithu. Nasproti meni advokat, ki se bo naselil v Wyomingu. Očevidno protege Smitha. Drugi je pa novi publicity man za Democratic Club, mal[i] človek z žolto barvo v licu. Presilno publicity ta mož ne bo delal.

31. december

Moral Rearmament se je preselil v Shorehame hotel. Koliki teh »izbranih« Evropejcev, prav posebno Azijcev, še nikdar ni bilo v takem razkošnem hotelu. Samo te račune ni hotel videti. Zvečer pri predstavi Moral Rearmament in ostali skupaj do polnoči. Tam dočakal novo leto 1955. Da bi bilo bolj srečno in beričetno ko[t] pa staro 1954. Vse brez alkohola. Po polnoči postal lačen in pojedel

[2213] Zrele ženske so najboljše.

[2214] Obup.

[2215] Komercialni umetnik.

[2216] Neumnosti.

[2217] Ne ustreza popolnoma.

v lunchoneti hotela frankfurterce in pil steklenico piva, kar mi je sijajno teknilo v novem letu. Tako smo prešli v Novo leto.

1. januar–12. avgust 1955

1. januar
Kakor da ni Novo leto.

2. januar
Osupnila me je izjava Mačka na moje vprašanje: Ali bo ostal Kosutić v svobodnem svetu. Odgovor je bil: »Šta se tu raditi?« Znal sem, »wie viel es geschlagen hat«.[2218] Silno sem bil ožaloščen. In res se je Kosutić vrnil v Zagreb.

Kjer se pojavljujem, tam mora biti borba. In stvar je bila tako enostavna. George Howard, pisec vseh teh iger in na vsak način značilna osebnost, me je povabil, da pridem na »preparatory conference«[2219] dr. Buchmana. Po dolgem povpraševanju našel sem prenapolnjeno hotelsko sobo v Shoreham. Tam je predsedoval Buchman in nekdo je nekaj kvasil o »coexistence«.[2220] Našli so se neki junaki in mi izjavili, da je seja »private«. Moral sem se odstraniti. Pa izjavil se, da nisem navajen »to be ushered out«.[2221] Vse zastonj je bilo moje sklicevanje na Howarda. Isto se mi je še celo drugič zgodilo. Pa tokrat je imel ulogo »vunbacitelja« neki Bur, »Afrikander« iz »slavne« »porodice« Hofmeister, torej sem imel vsaj ta privilegij, da sem bil na fini način postavljen pred vrata od polnokrvnega Germana, eden od onih Germanov, ki delajo toliko zla v Južni Afriki, kakor, da ni bilo nikdar Lionela Curtisa[2222] in Smustsa. Dnevni red teh novih reformatorjev človeškega rodu v najbolj »plush«[2223] hotelu prestolnice je ta: Ob 11[.] uri Assembly, z vedno istim razporedom: Najprej kori s precej naivnim petjem. Kako čudno ti ljudje gibljejo ustnice. Kljub temu, da se punce hranijo v prvih hotelih sveta, vendar so precej kumrne. Kako je pa z ljubeznijo[,] pa ne vem. Mlad[e]niči so precej brezkrvni, neke žolte kompleksije. Potem pa pride pravi program. Na podiju sedijo belci, črnci, žolti in začne se hvalospev novemu papežu Bucmanu in pa govori, katere že vse znam na pamet. Preveč fantazije ne razvijajo ti junaki, med njimi mnogi bivši komunisti (Nemci, Francozi, Skandinavci) – ne enega Slovana ni med njimi, ko jih vendar dobro fojtrajo. Vedno ista lajna. Končno pa je tudi temu konec in potem pride Shoreham hotel obed. Popoldne na čaj v luksuznih prostorih hotela. Tam sem se vedno dolgočasil, ker ni niti tako lahko delati poznanstva med to novo svetovno sekcijo nove etike, ki pa pravzaprav ni nič drugega ko[t] neka kopija krščanstva. Tako sem se seznanil, odnosno predstavil neki reprezentativni dami iz Washingtona, ki me je začela izpraševati, kje stanujem, ker je na ta način hotela zvedeti moj socialni standard. Hčerka poslanca severne Caroline, ena glavnih, ki dajajo izjave o Moral Rearmament[,][2224] pa je bila, ko sem vprašal za njenega očeta, bila naravnost osorno-arogantna. Popoldne je zopet »Assembly« in po večerji, na katero seve nikdar nisem bil povabljen, je pa igra. Jako me je zanimala igra »The Dictator's Slippers«.[2225] Ona daje dobro anatomijo modernega dikatatorja. Rekel sem Howardu, da, ko bo igra natisnjena, bom napisal o njej literarni »report«. Tako se nav[a]dno ok[o]li polnoči vračam domu, včasih peš preko dolgega most[a]. Ta »Moral Rearmament« je bil kriv, da sem nekoliko zanemarjal Teslo-Pupina.

4. januar
Moj namen je, da pregovorim Ginterico, da bi priredila muzikalno »reception«[2226] Danici v čast. Pa nikdar te slavne ženske, ki se je spandlala z rumunskimi »železnimi« frontaši, ne morem dobiti. Stalno je v pokretu. Borim se, da bi prinesel »Glas« mojo lepo recenzijo koncerta Danice, pa so neke temne sile, ki to sprečavajo.[2227] Po sredi je Milošev napad na Bulata, ko je ta pripeljal svoje-

[2218] Koliko je udaril.
[2219] Pripravljalna konferenca.
[2220] Sobivanje.
[2221] Da bo izveden.
[2222] Lionel George Curtis (1872–1955), britanski uradnik in avtor, zagovornik britanskega imperialnega federalizma in svetovne države. Encyclopedia Britannica, spletni vir.
[2223] Plišast.
[2224] Moralna oborožitev.
[2225] Diktatorski copati.
[2226] Sprejem.
[2227] Preprečujejo.

ga komunističnega sina in hčerko v Kanado. Radi tega mora Danica trpeti. Dvakrat poslal rokopis, vse je bilo zastonj, četudi se je sam Bulat ponudil, da bo posredoval v uredništvu. Sedaj pa res ne vem, ali sem moško ali žensko.

5. januar

Zanimiv razgovor z Reymondsom, ki je bil določen, da me izprašuje, ali sem vreden, biti sprejet v sekto. Reymonds je bil v Malaji podjetnik, ki je brez milosti v Malaji izkoriševal domačine. Veliko premoženje je nagromadil. Končno je prišel v zvezo z gibanje[m] Buchmana, uvidel svoje grehe, se spokoril in dal celo svoje premoženje pokretu. On in njegova žena ne posedujeta nič drugega nego ono, kar je dveh njihovih kovčegih. Stalno putuje po celem svetu. Meni neizmerno simpatična stvar, ko bi mogel toliko političnega, emigrantskega mogel na ta način rešiti. Še vedno mi je uganka, kako se finansira Moral Rarmament, ki mora požirati ogromne svote. Mesece in mesece stanujejo ti novi apostoli v Labby za svetovni antikomunistični parlament slabo napreduje. Zagret je bil avstralijski poslanec Duty. Mac Govern, laborist, je pa začel z Rearmament frazami. Ideja je sijajna, pa ti ljudje mrtvi in dolgočasni. Zvečer pri Radinu radi komemoracije Pupin-Tesla. Zaključila, da jedina prava oseba, da načeluje[,] je Hoover. V tem smislu bom pisal Nikolaju.

8. januar

Stalni čaj Rearmamenta v Shorehamu.

9. januar

Lunch Democratic Cluba novoizvoljenim poslancem. Vanka ni bilo. Predstavil sem se demokratskemu charimanu Butleru. Živi govori, pa večinoma refleksije na kampanjo. Poslanica Detroit Griffith je kolosalno energična. Pa začetniki. Ob 5[.] razgovor z Rabinovićem. Držal me je za roko, ko je prišlo ono vprašanje na vrsto. Silno se interesuje za Katico. Zvečer z Lucie, ki je meni hvaležna.

10. januar

Poseta Campbellu. Pravzaprav radi Blacka. Ni govora, da bi se nas pustilo v ACEN. Razvijal na moje največje začudenje teorijo: Jugoslovane upravljajo Jugoslovani, ne tujci – mislil je na Ruse -. Radi tega naš položaj ni isti ko češki, poljski i. td. Ako padajo take izjave od zdravega debla, kaj bomo še čuli od drugih. Žalostna nam majka. Popoldne končno sestanek z Vanikom, ki je simpatičen, mlad mož. Pa razgovor ni bil posebno globok, ko je prisostvoval neki Bures. Pravil je, da je kandidatura Lauscheta za predsednika resna stvar. Drugače, je pač novine, politični bruc. In to bo vse oteževalo. Prišel je v bančni odbor. Zvečer Baker na večerji v klubu. Potem je pa bil pri meni dolgo čital moje skripte. Tri bo takoj vzel. Potem še nazaj v klub na večerjo, super. Baker ima krasen voz.

11. januar

Obiskal Rixie Smitha na njegovem stanovanju blizu House Office Bldg. Iznenajen: vse antično. Mož je jako kulturen. Predsednik Society for Virginia.[2228] Po mišljenju Smitha »a gentleman from Virgina«.[2229] Dobro sem se počutil v tem čisto neamerikanskem milijeju. Njegov sorodnik obžaluje, da je rojen v North Carolina, ko je vedno južnjak. Zanimivo, kako rana iz meščanske vojske še vedno ni zaceljena.

13. januar

Lucie me pozvala v Willard na lunch v čast Luciki. Popis je v mojem »Glasu iz Washingtona«,

14. januar

Pravoslavno Novo leto izumira. Odgovor Councila Internal Revenue, da ne plačam noben davek na svoj slavni »grant«.[2230] To so se slavni gospodje iz »Free Europe« urezali. Blamaža pa že taka. Bil eden Manhattan na ta račun. Zvečer zadnja predstava Moral Rarmament. Poslovil se od Howarda, ki je med vsemi še najboljši. Sve mogoče eksotične ambasade zastopane. Moral sem čisto zadi sedeti. Potem pa zgodaj domu. Precej se je stvar izjalovila. Ali ni izza tega State?

15. januar

Razklad moje velike zbirke božičnih kart. Kako so one oživele sobo. Nekatere neobično[2231] lepe.

[2228] Društvo za Virginijo.

[2229] Džentelmen iz Virginije.

[2230] Dotacija.

[2231] Nenavadno.

Zvečer pri Šumenkoviću. Zopet »sučastveni« razgovori. Odločen proti Fotiću. Pohvalil njegov članek v »Glasu kanadskih Srba«. Res inteligentno napisan. Pa če se to ne predloži v angleščini, je vse zastonj. Srbe najbolj muči vprašanje »garancij« za Srbe, ki bi ostali v hrvatski jedinici. Da se ponovi pokoj i. td. Če Slovenec si upa, kaj reči, pa kar skočijo z vprašanjem, ali je bil ubit kak Slovenec, odnosno, kako bi mi reagirali, ako bi kdo ubijal Slovence. Ima pa gotov odgovor: Tito je ubijal Slovence, torej logično bi moral sovražiti Hrvate. Tega storiti, pa nisem v stanju. Pač drugi mentalitet. Pa skočio, ko sem jim to navajal. Najbolje sredstvo proti plemenskemu šovinizmu. Sicer pa tečejo najini razgovori jako gladko. Morebiti bo kaj kruha iz te moke.

16. januar

Krasni koncert Beethovenovih sonetov. Škoda, da Katica ni bila prisotna. Kako glasba deluje na njo …

17. januar

Odločil se, da grem v Interna Revenue.[2232] Vse je šlo gladko. Že ob deveti uri s[e]dijo »tax-payeri«[2233] na klopeh lepo v redu, in hitro pridejo vsi na vrst[o.] Prav efficient[2234] je bila cela stvar. Mlad inteligenten človek je vzel mojo zadevo v roke. Šlo je gladko. Imel je jasno tendenco, da mi pomaga. Moral sem navajati moje članke. Malo sem pretiraval, pa, ko mi je on sam navajal. Popoldne pa h gospej Thor. Tam je pa bila druga stvar. Kakor mrzli tuš je na mene uplivala beseda, da bom dobival samo $ 30 social security, in ne 89 $ kakor drugi, ker imam premalo dohodkov. Kolosalno socialno, da je iznos »penzije« v razmerju z višino dohodkov. Vse prekletstvo »Free Europe«. Ako ne bi napravili to zmedo, da mi niso javili, da moram plačati davek, bi mogel prijaviti svoji[h] $ 250, in vse bi bilo v redu. Seveda pa bi bilo to plačanje davka nepotrebno, ker so označili moje primanje kot »grant«, za katerega ne plača se davek. Tako zmešnjava nad zmešnjavo. Pa pravzaprav so se ti nemogoči ljudje zajeli v lastni mišolovki.

18. januar

Butler, demokratski »chairman« mi je sicer obljubil, da me bo sprejel, pa ga nikakor ne morem uloviti. Sitnobe z Bureko, blagajnikom Cosmosa, ki me hoče spraviti na desko radi 15 $, ko so izplačani glasom moje čekovne knjižice.

19. januar

Pri Elyu, ki je navdušen za Dalmacijo in za Moral Rarmament, čaj. Hiša pa že taka. Oče njegov je bil zdravnik Collidgea in Roosevelta. Buchman in ostali so stanovali tam. Kako sem se dobro počutil v tej sredini. Pa seve zopert Rearmament frazeologija. Potem prišel mlajši človek, ki je čital na mojem licu »poraz«. To je, kadar človek hodi med sektaše. Drugače sestanek z Elyojom nadvse skladen. Tudi on govori o »filthu«[2235] vsakdanjega življenja, iz katerega ga je oslobodil Rearmament.

20. januar

Končno Vanik. Ni točen. NI se upravičil, da me je pustil čakati tri četrt ure. Pripeljal s seboj Čeha, ki je sedel v officeu celo vreme razgovora, kar se mi je zdelo prav neprimerno. Pa simpatičen je, pravi »fesak«. Pa nesreča je, da je pač »freshman«.[2236] Koliko časa bo potrebno, da se malo vživi v Washingtonsko ozračje. Popoldne pri Allenu, ki me je mnogo izpraševal o naših ljudeh doma. Pa ni hotel vgrizniti, ko sem mu rekel, da bi se naj naše IPU ljudi poslalo v Azijo med kmetske mase. Nagy je imel kolosalen uspeh v Indiji. Potem k namestniku Marcya, precej lekozobni Mark s kravato polo igračev. Navdušen za Tito, ki je največji prijatel[j] Amerike. Takoj sem vedel, s kom imam opraviti in nisem se hotel spuščati v polemike. Zdaj pa vem, kak veter veje. Žalostno. Zvečer razpravljal to situacijo z Ilijom, ki je bil prenerazen. Bliža se Tito Washingtonu. Še ta pokora.

21. januar

Obisk Allenu. Ni nič hotel slišati, da se bo nas poslalo v Azijo, da bi stopili v stik s kmeti. Izpraševanje o jugoslovanskih znancih. Izgleda, da se je zavzemal, da se pusti na svobodo Dragoljub.

2232 Notranji prihodki.

2233 Davkoplačevalci.

2234 Učinkovita.

2235 Umazanost.

2236 Svež.

Kaj pa Kumanudi? Glede Dragoljuba je odgovoril Tito, da je bolje, da je v kajhi, kajti drugače bi takoj ponovno prišel v zatvor[2237] in sitnobe bi bile še večje. Stara floskula vseh absolutistov: V luknji so ljudje najbolj sigurni. Potem Mraku, novemu šefu jugoslovanskega deska. Oboževalec Tita brez vsake kritike. Nosi kravato, na kateri je prikazan konj polo jahača.

23. januar

Pri Mačku. Moral mu predložiti končni tekst: »The Slovene Peasant«.[2238] Daleč sem prispel po 50 letih prijateljevanja, da moram spise predložiti v cenzuru, to, kar sem odbil v Londonu l. 1915.

27. januar

Končno urejeval svoj mizo. Vsakokrat je to za mene nekako olajšanje, ko to napravim.

Po želji Vanika, ki me ni hotel priporočati Mumfordu, grem Bandelu, republikancu, čeprav sem takoj sprožil svoj odpor. Amerikanske politične šege in navade. V predsobi našel Svetopolka. Na nesramni način se je nas pustilo čakati. Potem nas je sprejela precej postavna ženska Mrs. Terry, administrative assistante.[2239] Dobro je razumela, kdo sem. To je torej šlo gladko, četudi nisva videla senatora.

28. januar

Ponovno čakanje pri Benderju. Kaj takega niti v Beogradu nisem doživel.

31. januar

Zopet telefoniral Mrs. Terry. Ni se h[o]tela javiti na telefonu, arogantna baba. Konec. Oddal sem application za project Congress American Asssociation for Political Science.[2240] No bomo videli, ali bo gratalo. [2241]

1. februar

Zopet nervoza. Denarja ni in ni vesti od Kunstlera glede procesa. Moram v New-York. In še povrh Katica.

2. februar

Po novi površnik k Howardu. Izgledam pač gosposki. Pa zima je in bolj pametno bi bilo, ako bi potoval v stari zemski suknji. Pa ničemurnost. Na genial način rešil denarno vprašanje na ta način, da sem si izposodil pri banki 10 $ na diskreten način. Sneg in zima. Prihajam v New-York, ki je čisto zasne

žen. Pozabil sem omeniti, da v Washingtonu mi je telefoniral, da bi bil popoldne v Council and Committees,[2242] ki zasedava ta dan v Bulgarskem odboru. Ni pa rekel, da se bo šlo k vsem glavešinam kongresa. Pa seve jača je bila Katica. Radi snega prihod v New-York kasno. Potem intimna večerja pri Katici, ki je ta večer kakor vedno dražestna. V burji v Woodrow, spat.

3. februar

Prva pot Kunstleru. Nasprotna stran je ponujala $ 200, češ, da je likvidirano in razprodano. Škandal nad škandali, ki je pa omogočen vsled čisto amerikanskega zastoja sodišč. Hitra Amerika, najbolj počasna dežela pod solncem. Pa končna razsodba bo koncem februara. Takoj moj načrt s Svetom. Boštijančič je bil tako nesramen pred sodnijo, da je izjavil: V[ošnjak], just an old man.[2243] Drug udarec to jutro: Bollinger izjavljuje, da bo najbrž nič. To so psipatični umazanci. Tako sem se veselil, da bom napravil veselje Katici. In splavalo je po vodi. Še tretja nesreča. Free Europe je že odposlala ček v Washington. Pri Katici se čutil skoro kot kaj Job. Zvečer pa večerja, sijajna sausakovska večerja riblja in gospa Borsič mi je izročila pripravljeno kuverto. Padlo je kakor z neba, pravi windfall. Potem na postelj teško bolanega Nikolaja, ki je ležal v »bumilu«. Bojim se za njegovo življenje. Bilo je skoro polnoč, ko smo se razišli v mrzlo burno new-yorško noč. Da bi nam Bog ohranil vladiko.

4. februar

Roperja seve nisem mogel uloviti. Ravno tako

[2237] Zapor.

[2238] Slovenski kmet.

[2239] Upravni pomočnik.

[2240] Vloga za projekt Kongres Ameriškega združenja za politične znanosti.

[2241] Uspelo.

[2242] Svet in odbori.

[2243] Vošnjak, samo starec.

ni bil available[2244] niti Aca niti Dragi. Izgleda, da se je Dragi povsem depolitiziral. Nepozabne ure preživljal s Katico[.] Nisem jo pustil iz stanovanja, ker je bila prehlajena. Nakupoval sem vse sam. Smešna epizoda z instant kavo je za trenutek kvarilo razpoloženje. Vse lepo prirejeno vkljub Katičini bolezni. Radi tega tudi ni bilo govora, da bi izišli. Popoldne pri Šumaru, kat[e]remu izročil članek o slovenskem kmetu.

5. februar

Dan določen za vrnitev v Washington. Svet pri meni, dal mi je podatke v pogledu »Novega lista«. Prišel Aladar, ki je izjavil, da sem samo jaz njega rešil. Da pospešim stvar v Washingtonu. Pri meni bil Bogdan. Na vsak način želi »Voice«, pa pozno se je spomnil. Stavlja pogoje. Žalosten, da moram vzeti slovo. Pa Katica reče, saj pridem za teden dni v Washington. Dolgo čakanje na bus postaji, ko me bus za Florido ni hotel vzeti [s] seboj. Molčeč sedel v bližnji restavraciji pri čašici Manhattan. Ob tretji uri zjutraj prispel v Washington. Lunch demokratični. Jurkovič in njegov prijatelj Walter pri moji mizi, kakor tudi zastopnik Mteropolitain Live Insurance pri moji mizi. Morse je proglašen častnim članom demokratskega kluba. Mladi demokrati se ponudili, da bodo »campaign«[2245] za njega prihodnje leto. Na koncu sem se mu predstavil in on me je takoj pozval na črno kavo v senat. Tudi Neupergeru sem se predstavil, pa ta ni bil tako ljubezen. Pisatelj je. Jurkovič in Matasovsky sta bila potem pri meni. Indicent tega tedna. Želel sem, da prihodnji dan pride moje pismo predsedniku Johnsonu prihodnji dan v roke. Pa vlačil sem stvar že v Washington. Na glavno pošto. Ali na potu v busu ali pa na pošti mi je bila ukradena moja listnica. To je moral biti perverzno spreten zločinec. Okoristil se pa ni: vrnil sem se v Washington z – eim dolarom. Legtimacije sem vse imel v kopiji v svoji ladici. Pa stvar je slična kakor v Napulju. Tam tati tudi ne vračajo legitimacij. Žalostna Amerika.

7. februar

Dopoldne porabil, da sem si nabavil nov wallet.[2246] Nekdo mi je hotel obesiti takega za 7 $, kar sem seve prijazno odbil. Našel sem statesman wallet za $ 2,5. Žolti Bernstein je bil povabljen na lunch, pa ni prišel.

8. februar

Prijetno iznenajenje. Pri Goldmanu, ki me je prijetno iznenadil, javivši, da je moj prijatelj Kirk-Patrick sedaj ravnatelj APSA. Pa to je sijajno. Dobro bo onih $ 4,000. Včasih mi je pa vendar sreča naklonjena.

9. februar

Slavna večerja v Aviation Club. Smitha seve ni. Načeluje njegova sekretarica. Značajno za smešno neefikasnost[2247] Demokratskega kluba je na vsak način časopis, katerega izdajajo. Prava karikatura. Ne bi vzel v roke, da bi čital tako skrpucalo. Ve pač prihaja od Smithovega bolanega šparanja. Kaj takega bi se ne smelo dati iz rok. Še celo naši kolfokteri[2248] v Argentiniji bolje izdajajo to svojo »Besedo«. Moj načrt Wilson seve ni navduševal te omladince, ki stal pod silno »Obsenu« žoltega. Tako me je ta večer silno streznil. Kako smo bili vendar navdušeni 19. decembra. Ti Amerikanci, junaki pa že taki.

13. februar

Djupanoviću telefoniral. Takoj me povabil ta prikazni, resnični gentelman na obed v »cozy«[2249] restavracijo v bližini Tabard Inn. Sem v ogromnih težavah s Cosmosom, ker me hočejo pribiti na »desk« radi zaostankov v plačanju, do česar je prišlo radi nekega nesporazuma. Moral sem apelirati na Djupanovića, ki mi je radi volje ustregel. Hvala mu.

14. februar

Miss Cough igra misteriozno ulogo pri Boltonici. Kak interes ima ta baba, da ne pridem do nje? Goldman je sijajen človek. Silno mi pomaga, da bi dobil onih grešnih 4.000 v konkurzu. Boga mi, starost mi je silna zapreka. Pa evo, Božja previ-

2244 Dosegljiv.

2245 Kampanja.

2246 Denarnica.

2247 Neučinkovitost.

2248 Neodgovoren, muhast, nepredvidljiv.

2249 Udobno.

dnost. Moj prijatelj Kirkpatrick je direktor American Political Science Association.[2250] Ali bo kaj gratalo? Že študiram Wilsonov Congressional Government.[2251] Spominjam se, da je bil natečaj za najbolji članek za Bankarstvo. Dobil sem prvo nagrado, četudi sem bil anonimen. Poseta Kir[k]patricku je dobro izpadla. Zvečer pri Šumenkoviću.

16. februar

Veliko razočaranje z Vanikom. Prišel sem rano v njegov office, bil je sam. Prosil sem ga, da bi vzel studio, do česa ima pravo, ter, da se meni omogoči, da tam delam. Vzrojil je, češ, da me ne pozna iz Clevelanda. Odgovoril sem mu, da sem »nationalfigure«.[2252] Govoril sem mu o Kerekes junaštvih v publikacijah, ki jih plača kongres. Nato on, da je vse »All right«. Nato sem mu rekel svoje mišljenje. Jako poparjen sem zapustil Office Building.

17. februar

Zvečer pri meni Divljak, Srškićev zet. Strogo jugoslovanska linija. Jako simpatičen, intelektualen, meni na vsak način naklonjen. Bil sem enkrat zadovoljen. Bo mogoče skupaj delati.

18. februar

Obisk Campbellu. Baker hoče imenovati Stražara Mejača. Moja kandidatura je Drnovšek ali Koštomaj. Prosil sem Campbella za intervencijo, kajti pogaženo bi bilo načelo, da se ne nameštava pri Free Europe in federalnih agencijah ljudje, ki so proti obstoju Jugoslavije.

Moje razmerje napram pravim črnim. Razburja me fakt, da dva tisoč amerikanskih collegeov in univerz nima kruha za Bogumila Vošnjaka. Na črnce sem že zdavnaj mislil. Obrnil sem se Truman university, pa nobenega odgovora nisem dobil. Tu v Washingtonu je pa univerza črnih, Howard. Na pravo pot me je slučajno spravil Rabinović, ki mi je slučajno telefoniral, da je Mordekai Johnson,[2253] predsednik strasten demokrat. Dosegel sem, da je napisal Arthur Smith pismo Johnsonu, da me sprejme. Imel sem hudo borbo s črno sekretarico, ki je na vsak način hotela, da ji povem, kaj hočem govoriti. To je pa za mene kakor rudeča cunja. Naslednjič sva se sprauhala, da se bom obrnil Deanu Nelsonu. Nelson, seve črnec, pa ogromne inteligence, gibčen, silno ljubeznjiv, me je sijajno sprejel. Tu sem pa na konju. Priporočal mi je, da stopim v stik z Dorseyom, šefom Political Science oddelka. Dorsey neizmerno simpatičen. Univerza sprejema dotacijo od kongresa, kar mi je neizmerno simpatično. Nič ni bilo tiste nesramne amerikanske sramežljivosti, katero sem doživel pri tolikih univerzah, da ni denarja. Dorsey mi je takoj izjavil, da bom dobil za kratko časa obvestilo, da je neki profesor dal ostavko, in jaz bi prišel na njegovo mesto. Prezadovoljen sem zapustil to črno svetišče znanosti. Vse se mi zdi, da je tako ljubeznjivo, cooperative,[2254] brez amerikanske teutonske arogance.

19. februar

Katica prispela. Veliko veselje. Proti večeru izbil nesporazum, da nisem ostrižen. Na kar takoj brivcu, kar je bilo teško, ko je bila sobota popoldne. No končno rešen tudi ta problem na splošno zadovoljstvo. Zvečer po dobrem obedu v Cosmosu pa v Dupont gledališče, kjer Romeo in Julieta, kar je elektriziralo Katico. Pa je res božanstvena stvar. Prava Italija renesanse. Igralci glavni, so pa sami Anglosaksoni. Nepopisno lepe slike kakor vzete in izrezane iz slik Tiziana in drugih velikih Italianov tega stoletja. K[atica] je uživala na vse pretege. Težko je najti živo stvorenje,[2255] ki tako uživa v umetnosti kakor ta žena, katero mi je poslala usoda. Kakor je pevala Nadica iz Preradovića: Ti, kojega mi je sudbina dosudila.[2256] Neizmerno senzibilna duša.

2250 Združenje ameriških političnih znanosti.

2251 Kongresna vlada.

2252 Nacionalna številka.

2253 Mordecai Wyatt Johnson (1891–1976), ameriški pedagog in pastor. Bil je prvi črni predsednik Univerze Howard, od l. 1926 do l. 1960. Johnson je bil eden izmed treh vodilnih afroameriških pridigarjev na začetku 20. stoletja, skupaj z Vernonom Johnsom in Howardom Thurmanom. Encyclopedia.com.

2254 Sodelovalno.

2255 Bitje.

2256 Ti, ki mi ga je usoda dodelila.

20. februar

Dolgo spavanje, pa ne jaz. V cerkev. Po protestantski božji službi se je služila kava v c[e]rkveni dvorani. K[atica] je pravila furore.[2257] Tako se seznanjala z jako distingviranimi damami. Potem na obed v Cosmos. Katica ima hvalabogu dober apetit. Zvečer sedela doma v harmoničnem razgovoru.

21. februar

Najprej poseta botaničnega vrta na Independence Ave. Stupendno bogata tropična flora. Cvetice ogromnega barvnega bogastava, kakor, da jih je slikal največji slikar. Kaka bohotnost, kak[a] umetnica je vendar priroda. Palme pa skoro segajo do neba. Katica je bila navdušena. Potem v Voice of America, kjer ona obiskala Astrido, jaz pa po opravkih. Silno se potegujem, da ne pride stražar v Voice. Popoldne se seznanil v klubu Rabinović s Katico. Dolg razgovor. K[atica] pravi, da je R[abinović] uporabljal neke židovske besede. Na vsak način jako srečen prvi »susret«.[2258] Zvečer predavanje treh arhitektov s fantastično lepimi slikami, ki so spravljale Katico v ekstazo. Bile so lepe do bezumlja.[2259] Ali s supperom[2260] kluba pa ni bila zadovoljna. Baš tokrat so prenehal[i] dati mesnate jedi, samo nekake sire. Krah.

22. februar

Moral na sestanek s Kingom (Vztočna Evropa). Opoldne Katica udovica, jaz pa par miz oddaljen sem bil povabljen od Marquis Childa.[2261] Razgovori ugodni naroda slovinskega. Pošteno sem podminiral režim v Jugoslaviji. Zvečer prispeli argonauti iz Floride, kar je izmenilo sliko. Katica imela strokovni razgovor o džemperih.[2262]

U vodo je padla večerja Christians and Jews[2263] kakor tudi Virginia Ball, kljub temu, da je imela krasno toaleto na razpoloženju.

23. februar

Po lunchu v Maximeu, kjer se je K[atica] tako dobro počutila kot polu-Francozinja pa k Smithu, ki nas je divno sprejel kljub njegovi zapovedi, da nima časa za mene. K[atica] je dobila takoj »puselj«. Dokler se je Arthur pripravljal za telefision WLMA[,] sva pregledala ogromne zbirke najrazličnejšega pohištva kakor pa tudi Smithovo galerijo amerikanskih lepotic in demokratske stranke z vsemi mogočimi predsedniki. K[atica] silno impreisionirana. Potem pa v televizijo, tudi nekaj novega za njo. Tam nas [je] sprejel Jackson Weawer.[2264] Mož Smith je gotovo plačal kakih 1000 $ za televizijsko pojavo, kar je seve »commercial«.[2265] Ugrabil srečni trenutek in napadel Weawera radi Danice. Stvar uspela. Potem nas je peljal Smith zopet v U St. Sentimentalno slovo zopet s poljubi. Potem v bližnji kino, kjer sami črnci. K[atica] imela strah in izročila mi je svojo listnico. Film »Mostovi Toko Ri« z bojišča v Koreji kolosalno impresiven. Tako človek silno čuti ozadje svetovne politike. Prav buržoazno večerjala v Randu.

24. februar

Zjutraj mala revolucija, ko se zjutraj ni javila iz spalne sobe, kakor, da se ji je kaj zgodilo. Pa nejavljanje je bilo namenjeno. Začel sem po jugoslovansko ropotati. Kriza skoro prebrodena. Zopet moral oditi v Voice. Ko sem šel skozi Empire Drug Store, sedela je s prijateljico gospe Snowden v živem razgovoru. Ta prijateljica je hotela iz Katice na vsak način izpipati za Snowdenicu, v kakem razmerju je Katica k meni. Ni uspelo. Lunch v Cosmosu, potem v Greyhounds. Sentimentalno slovo kakor vsegdar. Še vedno nimam toliko denarja, da bi mogla Katica leteti. Še nikdar ni letela, to bo senzacija. Amerikanski umazanci pri Bollinger Foundation so me odbili glede grant in

2257 Grozote.

2258 Srečanje.

2259 Nespametnost.

2260 Večerja.

2261 Marquis Childs (1903–1990), ameriški novinar, sindikalni kolumnist in avtor. Reporter in a Troubled World: Marquis W. Childs and the Rise and Fall of Postwar Liberalism, http://mupfc.marshall.edu/~rabe/Childs.htm.

2262 Puloverjih.

2263 Kristjani in Judi.

2264 Jackson J. Weaver (1920–1992), poklicni izdajatelj in voditelj. https://prabook.com/web/jackson.weaver/2373530.

2265 Komercialno.

aide.[2266] Kako bi bilo vse drugače, ako bi imel teh 1,500 v žepu. Razbojniki … Kedaj bo temu enkrat konec … Zopet sam. Legel v postelj in čital.

25. februar

Krizik je simpatičen dečko. Oče mu je bil predsednik Čehoslovaške lige za Ameriko v dneh Masaryka. Končno Vanik bo zahteval studio. Office ima uradnika črnca, ali je pa ta Administrative Assistant. To je prvi črni, katerega sem videl na Hillu. Vanik pač gre s časom. Potem nekako slučajno zabasal v bližini office Boltonice. »Krava« zopet od neke posebne arogance, pa vendar si izprosil, da me je prijavila. Težek porod. Boltonica šarmantna. Nisem poročal, da je italoman Hayes vendar konečno uspel, da je Amerika v Bolonji otvorila celo fakulteto političnih ved. Pa mene leta vodijo za nos, češ, da ni denarja. Boltonica izjavila, da imam pravico, da sem hud. Dragoceno priznanje. Potem pa moja prošnja, da mi omogoči sprejem pri Mumfordu, kar je zabeležila z največjo resnobo in razumevanjem. Obširne beleške, tako, da sem bil gotov. Pa v vprašanju je v prvi vrsti agrarizam v smislu opazke v mojem članku »The Greatest Fallacy«.[2267] Tako je potekla stvar v redu. Pa Bog obrača in »Cough« obrne. Popoldne pri Milleru, asistentu Kilgora, ki mi je obljubil, da bo senator napisal priporočilno pismo za Drnovšeka in Ando. Vse zastonj.

28. februar

Boltonska blamaža. Slavna Clow mi je telefonirala, naj stopim le v stik z Miss Walter, to je ona arogantna baba pri Librarian. Vzrojil sem, ker vem, kako izgledajo taki razgovori s temi pol tevtonskimi babetinami.[2268] Povedal sem slavni adjutantici pošteno svoje mnenje. Imam polstoletno izkustvo, kaki razgovori so uspešni in kaki niso. Amerikanci s svojimi večnimi ogradami, rezervami, in večnim odlaganjem niso nobena demokracija več. Čula je. Popoldne prvič pri Laneu. Sijajno se je popravil na južnem solncu. Takoj razgovor o moji stari ideji Round Table. Razumeva popolnoma potem take združitve. Smrt Tafta je silno škodovala Laneu. Ni bil reaktiviran, kakor smo mi vsi to pričakovali. Pa postal je predsednik Acora, to je organizacije vseh penzioniranih diplomatov in konzul USA. Je tudi nekaj. Morebiti bi nam mogel pomagati, nam jugoslovanskim dioplomatskim penzionerom.

1. marec

Lettrich končno pri meni. Čehi so protestirali proti Kerekešovim madžarskim fantazijam pri Rayburnu. To je zdravo. Lettrich je »Feur und Flamme«[2269] za moj predlog. Nova »Mala antanta« je na pomolu. Popoldne pri FBI mož. Investigacija glede Koštomaja. In mislil sem, da je to vse že zdavnej gotovo. In to je bila predpostavka moje akcije v »Voiceu«. Potem pri Bakeru, ki je reluctant,[2270] kar se tiče mojih skriptov. So pač vedno »umazani«.

2. marec

Pri Zablockemu, da ga prosim, da naj izve, kako je kaj s prihodom Tita v Washington. Obljubil mi je, da bo vprašal Dullesa. Potem je pa Boltonica prišla na »mindros«. Bo tudi tu interveniral. Stavil je meni svojo pomoč na razpolago. Prava slovanska duša. Komedija z Library. Zmislil sem si, da grem v svoj studio. Ponovna nesramnost. Ključ izpremenjen, da nisem mogel notri. Skozi vrata vidim, da ni ničesar na moji mizi. Nesramneži, da se to dela, ne da se mene obvesti. Razjarjen, samo po staro navadi nisem podvzel nobenega koraka na ta dan.

Pozabil sem poročati o avtorskem večeru Thomasa. Zopet imel sem jako posrečen nastop. Pa izgleda, da je moj neprijatelj Gibbon sikal od jeze. Thomas je napisal »Test for Freedom«.[2271] Na posrečen način sem v svoj govorčič vpletel jugoslovansko tragedijo. Clapp mi navdušeno čestital.

3. marec

Bil pri Celleru radi Ladislava Bevca, mlajšega. Potem posesta Clappu, ki se je meni opravičeval radi postopanja njegovih oprodov. Trdil sem, da

2266 Štipendija.

2267 Največja zmota.

2268 Babnicami.

2269 Ogenj in plamen.

2270 Nenaklonjen.

2271 Preizkusite svobodo.

je to, kar delajo razni »coloneli«[2272] stackov, Webbi kršitev Bill of Rights. »Illegal« je odpirati tuje pisalne mize in jih oropati. Ko je Clapp trdil, da ima Library of Congress take pravice, sem trdil, da je torej Library of Congress iznad Bill of Rights.

4. marec

Bil pri Kreku. Poročal mu, kaj sem napravil glede Titovega prihoda. Nekako izpremenjen je bil. Bil je nonšalanten, ležeč na zofi, kar prej nikdar ni napravil. Seja je odložena, ker je treba popolniti mesto umrlega Bogumila Remca[2273] in pa ono Tržačana Kacina.[2274] Bevc mi je poslal skrbno zapokana[2275] kalifornijska vina. Cenim njegovo dobro namero, pa pisal sem mu, da drugič naj raje pošlje ček. Larimeru in jaz bom pa vino sam izbral. Kalifornijska pijača je pač pijača, pa ni vino. Pa Larimer ima sijajna španska vina, ki so skoro za polovico cenejša od slovenskih, pa izvrstno teknejo, kakor, da so slovenska in niso plod dela slovenskih komunističkih robotov.

7. marec

Čaj pri Linebargeru. Dal mi je knjigo svojega očeta, ki je v ozki zvezi z demokratičnim preporodom Kitajske. Pripovedal mu o svojih mukah, na kar je predložil, da bi se ponudilo editiranje Meratu, Perzijancu. Mož ne bo zahteval ničesar, samo, da je omenjen v knjigi. Prav rad na to pristal.

8. marec

Masarykov večer. Zadnjič je predsedoval Zenkl. Govor za Masaryka je bil silno slab. Niti omenjena Masarykova kritika komunizma. Razgovor z Milanom Gavrilovićem v pogledu skupljanja Male antante. Pristal takoj.

13. marec

Jurković v Cosmosu. Šele po dolgem vrtanju izvedel, da se bavi v zvezi z jeti. Seve je prišla Matica rada na red. Zvečer se peljal Fotiću. Na potu tja našel v busu ambasadorko. Nič ni hotela slišati o tem, da bi Danico priporočala oni gospoj, ki vedri in oblači v Dumbarton Oak, češ, da Star kritika ni dobra. Potem doma pristala, odnosno sama predložila, da se naj obrnem Callowayu od katedrale. Razgovor s Fotićem nič posebnega.

14. marec

Smo že na koncu »Nigrade«. Končno vendar stopil z Dorseyom v zvezo, ki mi javlja, da je neki Nemec vendar konečno sprejel za njega vakantno mesto. Zopet sem skozi padel, tokrat pri črncih. Pa ne morem ničesar njim predbacivati. Rečeno je bilo, da je potrebno čakati na tega izvoljenca, pa mislilo je, da ne bo odgovoril.

15. marec

Prispelo pismo »Cosmosa«, kakoršnega v svojem življenju še nisem sprejel. Bedasto in nesramno. Očita se mi, da se nisem »regi[s]tered«[2276] za pisateljski lunch in da sem crushed[2277] in v neko party, ki je bila v spodnjih prostorih kluba. To je na vsak način National Science Foundation[2278] in račun za cocktaile je plačal Uncle Sam. Pa vsaj ubogemu exilu privoščili en požirek pijače, saj ste umazani kakor noben narod na svetu. Pri nas se pa reče »Gost v hiši, Bog v hiši«. Tretja obtožba je, da sem predolgo govoril na avtorski večerji. Kakšno pravico ima House Committee se umešati v to. Jedini nadležen je Library odbor, odnosno njegov predsednik, ki je predsedoval.

16. marec

Zopet prijetna stran. Bevc je dal na glasovanje, kako naj bodo razvrščeni podpredniki. V svoji pretirani točnosti dela vse polno grafov. Meni je ta situacija neprijetna. Za Boga, v letu 1955 se imam boriti za podpredsedniško mesto. Seve je to vse maslo Drnovšeka, ki hoče Sancinu

[2272] Polkovnik.

[2273] Bogumil Remec (1878–1955), slovenski politik, gospodarstvenik. *SBL*.

[2274] Anton Kacin (1901–1984), slovenski šolnik, literarni zgodovinar, urednik, prevajalec. *SBL*.

[2275] Zapakirana.

[2276] Registriran.

[2277] Vpadel.

[2278] Nacionalna znanstvena fundacija (NSF) je neodvisna zvezna agencija, ki jo je Kongres ustanovil leta 1950, »da bi spodbudila napredek znanosti; pospešila nacionalno zdravje, blaginjo in blaginjo; zagotovila nacionalno obrambo ...«. National Science Foundation, https://www.nsf.gov/about/.

kot vodji mladinov pribaviti prvi podpredsedniški stolec.

17. marec

Kirkpatrick povabl[j]en na lunch v Cosmosu ni prišel, bil je bolan.

18. marec

Yalta je na dnevnem redu. Centralna oseba, ki je povzročila »leak«[,][2279] je James Reston. Pa stvar je tako jednostavna. Ko je Rosevelt odbil Churchill[ov] predlog invazije preko Balkana, vse je bilo izgubljeno. Tega gospodje nočejo videti.

19. marec

Merat prišel k meni v klub, kjer je prevzel konec rokopisa, ki je bil zopet žrtva[,] sedaj pa na Obmomovstine, ampak Igorovstine. Zadnjih 50 strani[,] pa take skrbi. Merat se mi jako dopada.

20. marec

Čakal Stewarta, organista katoliške katedrale v cerkvi. Kmalu se seznanila. Simpatičen in navdušen za misel, da se Petelina dirigira v Washingtonu. Zvečer pri Šumenković[u]. Razgovori z njim trajajo vedno najmanj dve uri. Počasi bomo že še nekaj iz njega napravili. Pa še vedno moram poslušati, da ima Krek prvo besedo v NO. Pa ne ostajam dolžen odgovora. Počasi se bodo že Srbijanci odvadili, da vedno godejo staro lajno: Sve samo Krek.

V teh dneh intervencija pri šefu Political Science Dep. pri George Washington univerzi. Fin, prefin gospod. Imel čut, da je zato. Potem Kayseru, ki je bil prav topel. Misel, da Moseley doseže pri Rockfeleru grant. Popoldne sestanek Krek. Govorijo, da se bo preselil v Cleveland. Za mene je predelikatno, da bi sprožil to zadevo. Zvečer Jeremija. Na tleh kakih 30 steklenic raznih pijač. Pil izvrsten cognac. Jeremija je čital moje izvlečke iz »Matice rada«. Izvrsten dečko.

23. marec

Pri Campbellu. Ohrabljeval[2280] sem ga, naj vendar nekaj stori, da mi Moseley kaj napravi. Bil je sporazumen. Ko ni državne inicijative v tej čudni zemlji, naj bo vendar privatna. Doma najdem pismo Keyser. Zopet sem trough.[2281] Raztogotil sem se. Na to na lunch s Kirkpatrickom. Pokazal sem mu pismo Keyser. Kaj je »suBstantial structure«[2282] univerze, ki ne dovoljava,[2283] da se moj predlog sprejme? Kirku sem bil jako iskren in sem mu tudi sporočil, da si hočem osnovati svoj dom s Katico, ker stojim čisto sam. Zdelo se mi je, da ima mnogo razumevanja in dobro srce. Popo[l]dne moral iti v YMCA, da najdem bivšega blagajnika IPU Casea, ki se imenuje sedaj Case, da izvem, kje se nahaja »ledger«[2284] izdatkov. Našel sem ga tam kot šefa »atletskega« od[d]elka. Na moje največje iznenajenje mi je pravil, da bo predaval na George Washington University »comperative«[2285] Government. Straš[no] sem se počutil ponižanega. Tak činovčič, ki nič ni še napisal v življenju, pa bo profesor, jaz pa z vsemi svojimi kvalifikacijami, ne morem nikamor. To je Amerika … Zvečer se dobro najedel v Cosmosu, da je najbolj pametno, kaj se lahko napravi v tej čudni deželi.

24. marec

Končno sprejem pri Humpreyu. Najp[r]ej dolgo čakal, ko ga še vedno ni bilo na spregled, pa mi je rekla sekretarica, da naj se vrnem za pol ure. Šel sem svojemu dvojniku senatorju Greenu, ki na moje veliko presenečenje me je takoj h[o]tel sprejeti. Pa sem čakal eno uro. Medtem pa nervozno telefoniranje Humpreyu, da ga ne zamudim. Pa vse je šlo gladko. Najprej Green, kateremu sem najprej tol[m]ačil krivico, ki se nam Jugoslovanom dela, ko ne moremo biti člani AECN. Najprej o asembli ni imel pojma, zamenjal jo je z UN. No končno sem mu stvar dopovedal. Potem pa moja stvar. Takoj je pristal, da bo pisal Kefaureu in Ivesu. Potem moja trditev, da so Vošnjaki 90 let v javnem življenju. Potem me je pa peljal do stene in mi pokazal slike svojih prednikov: eden od njih je bila že senator takoj po sprejetju ustave 1788. Pokosil me je. Pa jaz sem mu reke[l]: slovensko javno

2279 Uhajanje.

2280 Opogumljal.

2281 Skozi.

2282 Struktura.

2283 Dovoli.

2284 Bilanca.

2285 Primerjalno.

življenje se je začelo šele pred devetdesetimi leti. Vidim, da me bo silno imel v číslih radi te digresije. Potem v naglici Humpreyu. Ta seve ima čisto drugo inteligentno razumevanje. Najprej moja stvar. Dal je takoj potrebna naročila. Potem pa glede naših. Obljubil, da se bo potegoval, da se ta krivičnost, tudi glede prejemkov popravi. Imel sem najboljši vtis.

Potem pa še Borsič. Šel v pododbor za emigracijo, kjer mi sekretarica izročila tiskano rezolucijo, kjer je konečno ime Borsič. Potem pa še Jakobsonu, ki mi je posodil $ 30 tako, da sem sem mogel potovati v New-York. Mnogo izpeljal v enem jutru.

26. marec

Kinebarger pri meni. Vprašal sem ga, zakaj je nemogoče, da bi se izvedel moj načrt: grant od fundacije. Nisem mogel dobiti nobenega odgovora pravega. V tej obljubljeni deželi je za nas vse nemogoče. Žalostno.

27. marec

Zjutraj odpotoval z Greyhoundi v New-York. Skoro samo črnci v busu. Slika bodočnosti. Ob eni prispel. Katica mi že priredila lunch, ki mi je jako šel v tek. Potem pa dolgi razgovori. Srečen dan. Predložil, da si naj izbere kak koncert, pa tokom celega tedna ni prišlo do tega.

28. marec

Odpravljeni so intimni zajuterki, za katere sem prinesel vedno pecivo iz cake-mastera. Kunstleru se javil, ali šele popoldne sestanek. To dopoldne vendar odpravil [v] IPU. Pozno je prišel Soumar in brzo se dogovorila o dopolnitvi članka »Agrarian Upheaval in Asia«.[2286] Odposlan je že bil v Washington, popravljeni rokopis (Berkley) predavanja o Masaryku. Prav simpatična je mlada gospa Čehinja, ki je delala na tem. Pri Katici na lunchu. Zvečer pa veliko navdušenje pri Omcikusu. Božanstveni rižot z raki. Kukulska večerja, sijajno delo gospe Brosić. Bil sem popolnoma prepričan, da je že vse v redu. Nato me je Aladar peljal v Woodrow, kjer sva sedela v novi bari. Moral sem piti več Menhattanov. Stisnil mi je v roko 40 $ po lastni inicijativi. Še bolj sem bil navdušen. Bil sem židane volje.

29. marec

Pozabil sem, da sem povabil Aco v hotel. Prišel je in me našel v postelji. Povrh mi je pa še ura obstala. Tako je moral Aca odbiti. Pravi maček ni bil, pa za delo pa nisem bil. Porabil sem čas, da sem odd[al] obširno pošto, katero sem prinesel iz Washingtona, na pošti. Katica je navdušena, ko je dobila od mene ogromne nageljčke. Niti nisem vedel, da so »carnations«[2287] simoboli ljubezni. Zopet kolosalno prirejen lunch. Pripovedala mi je razne intimnosti iz zgodovine onega dne, ko je bila Lucie v New-Yorku in je prenočila pri njej. Še celo istorija poskušene »rapea«[2288] od strani mladeniča, prijatelja Filipa je prišla na dan. K[atica] mi o tem ni hotela telefonirati. Prišla je L[ucie] raztrgana v 78. ulico. Vsled prisotnosti Filipa in njegovih prijateljev se je izjalovila »svadbena noč«,[2289] za katero so bile storjene vse predpriprave. O Lucie imava Katica in jaz absolutno isto mišljenje. Katica pač rada pije slovensko vino[,] za drugo ni zavzeta. Prinesel sem [s] seboj steklenico španskega namiznega vina, ki je šlo še nekako v tek. Nikakor pa ne v New-Yorku kupljen Beaujolais. Zvečer čitala je Katica članek »The Sloven Peasant«, ki je po tolikih peripetijah končno tiskan. Pa enkrat je bil vendar ukraden iz officea IPU. Kdo je kriv? Imam o tem svoje mišljenje. Pa to je naša »Semajnaja hronika«, in to socialna. Jaz sem ji pa čital poglavje o »Solovlju«, katero jo je navduševalo.

30. marec

Neizmerno značilno. Imam pismo Moseleya, v katerem me poziva, da naj se javim koncem meseca njegovi sekretarici radi sestanka. To sem storil, pa tako konfuzne ženske nisem še čul na telefonu. Vse nekako se je izmotavala, da Moseley nima časa za mene. Ima neke publikacije itd. Takoj sem čutil, tu je nek[aj] v pozadini.[2290] Črez neki dan sem se zopet javil, pa zopet sličnim rezultatom. Ta dan najprej prijatelju Perlesteinu. Israel mu je ime.

2286 Agrarni prevrat v Aziji.

2287 Nageljni.

2288 Posilstvo.

2289 Poročna noč.

2290 Ozadju.

Pa ga nisem našel v njegovem knjižnem magacinu[2291] visoko v neke skyscraperju[2292] v 17[.] ulici. Pa ogromno število slovanskih, in samo slovanskih knjig. Od jugoslovanskih sem našel Enciklopedijo in še mnogo drugega zanimivega. Celi letniki »Jutra« so se šopirili. Mnogo me je zanimalo »Naše selo« Stojadinovića. Od tam je Jewish Agricultural Association,[2293] ki je pod okriljem baron Hirscha izvedla jako uspešno naseljevanje Židov, posebno v državi New-York. Upravnik mi je šel na roko na najprijaznejši način. Potem od tam telefoniral Smythu, ki je bil v nepriliki, ker ni ničesar napravil v pogledu mojega rokopisa. Nato hitel Katici na lunch. Popoldne pa v kino: The Interloper,[2294] angleški film iz časa vojske in potem pa silo neumen angleški film, ki se mi ni dopadel. Zvečer pri pitju slovenskega vina moje čitanje »Is Communism a Slav Creed?«[2295] Pa se njej ni dopadlo. Čitanje je izvrstno sredstvo kritike. Rokopis je predolg, Katica je to rekla, pa tudi jaz sem prišel do tega spoznanja. Vse preveč argumentov, ki se čujo[2296] v radiu, tako je ona rekla. Hvaležen sem bil. Pa razlaga: rokopis je bil napisan pred leti. In medtem je anti-komunistična propaganda vendar kljub vsem neumnostim napredovala. Ta večer silna senzacija. Ukradena mi je v rush hour moja listnica v subwayu. Katica je trdila, da ni mogoče ukrasti listnice izpod površnika. Jaz sem pa trdil, da je to mogoče. V listnici hvala Bogu še imel samo 11 $. Pa čakal sem na nekako rešitev, upajoči, da me bo Free Europe izplačal v prvih dneh meseca, kar se ni obistinilo.

31. marec

Končno razgovor z Dragi[m]. Nikakor se mi dopadlo, kako je govoril o »penzionercih«, kako bo vsem oduzeto. Čisto po serbijansko. Ta dan vse polno razočaranj. Na telefonu arogantni Freeman od »Fund of the Republic«.[2297] Seve profesorji od Cornella so izsisali[2298] celo znanost. To nikakor ta mož ni razumel, da stojijo slovanske »minorities« pod ogromno presijo komunizma. Ti omejenci nočejo poslušati pametnih ljudi, ker so sami neumni. Popoldne se pripravljala Katica na sestanek v kavarni. Silno se je doterala.[2299] Bila je lepa kot boginja. Nekako pretirano skrbno me je terala v kino, kjer sem videl Atilinovo carstvo in veseli angleški film: obisk Pariza. Med obiskovalci tudi angleški diplomat, katerega komunist vodi za nos. Vsaj sem se zabaval. Zvečer zopet čitanje skupno kakor vsak večer.

1. april

1. april je prvi april. Ob 9.30 točno pri Kunstleru. Senzacija: Trial[2300] je odložen do 18., kajti zastopnik nasprotne stranke je na drugi razpravi. Takoj sem imel svoje premisle proti taki amerikanski šlampariji. Nisem mogel izustiti svoje rezerve, kajti Kunstler in njegov pomočnik sta morala na drugo razpravo. Tako sem stal perpleksen: Martin v Zagrebu, Martin iz Zagreba. Kunstler je rekel, da je telegrafiral v Washington. Nato najprej Kuharju, ki je izjavil, da so Dragine informacije čisto izmišljene. Na tem ni nič resničnega. Potem h Coste v ACEN. Mož je interesanten. Razgovor na visokem nivou. Obsodba zavezniške politike. Priporočal, da bi se sestavili izvlečki iz govorov v asembli, kajti izvlečki so sijajne definice, kaj je »co-existence«.[2301] Zahvalil mi se za to pobudo. Potem v peto nadstropje Free Europe, kjer mi neprijazna sekretarica javila, da bo poslan ček šele v četrtek ali petek drugega tedna. Prijetna vest … Kako se pa bom izkobacal iz te homatije? Katica imela opravka. Radi tega sam. Za 15 centov frankfurter, zraven pa zastonj kisla kumerca, ribice in zelje. Čisto dobro. Zvečer prišel k meni Drnovšek. Nismo niti segli v bližnjo prošlost,[2302] ko sem se

2291 Skladišču.

2292 Nebotičnik.

2293 Judovsko kmetijsko združenje, organizacija, ki je bila leta 1900 ustanovljena v New Yorku, da bi vzhodnoevropskim priseljencem omogočila usposabljanje »kot svobodnim kmetom na lastnih tleh ...«. Jewish Virtual Library, https://www.jewishvirtuallibrary.org/jewish-agricultural-and-industrial-aid-society.

2294 Tisti, ki se vmešava v zadeve.

2295 Ali je komunizem slovanska vera?

2296 Slišijo.

2297 Republiški sklad.

2298 Posesali.

2299 Uredila.

2300 Sojenje.

2301 Sobivanje.

2302 Preteklost.

kakor lev boril za njega, on se pa niti ni pobrigal, da bi videl, ali je kaka prošnja. Nekdo je ukradel prošnjo. Sluti se, kdo je. Po Drnovšku pa Aladar. Odvetnik Kaufman mu odsvetoval, da gre na ladijo, ko rezolucija še ni čisto izvedena. Večne komplikacije. Hoče v Alasko. Dobro sem storil[,] kar je v mojih močeh. Potem pa na večerjo. Stara, tako sladka idila. To pot ni nobene napetosti.

2. april

Končno sestanek, trajajoč dve uri z Acom. Dal je pretresljivo sliko sopotniške infilitracije. Hopfner je izročil 200.000–300.000 $, kar je ostalo pri Central European Study Center[2303] novoosnovanemu Eastern Research Center[2304] pod vodstvom Moseleya. Poklican je bil iz Kalifornije Tomašević, ki je seveda pinkish[2305] – ponujal se je Titu za guvernera Narodne banke, postal consultant Free Europe in sedaj žari in pali pri novem Research Centru. Moseley seve: vuk dlaku menja, ali čud nikada.[2306] Za naše antikomuniste pa nič, vsi so odpuščeni z izjemo Radice in Brasića, katerega podvige v ustaškem Zagrebu je odkrila buenoaijreska Srpska zastava. Hopfner pa dobi svoj doktorat, za katerega je tezo izdelal Kuhar. Fine stvari. Zaključila sva, da naj poizvedujem v Washingtonu v Departmentu za poljedelstvo, pod kakimi pogoji bi se dobila posojila za settleme[n]t naših v bližini Lakewood, kjer so že naseljeni Židi in Rusi. Da se začne s perut[n]inarstvom. Bo potrebno iti tja. Aca mi pripovedal, da je dobil Avsenek svojega coacha, nekega mladega jugoslovanskega Žida, ki ga naj uči, kaj je težka industrija. Torej iste metode, kakor z menoj l. 1950. Ko je odšel Aca, je prilomastil dve uri prepozno slavni amerikanizirani Stahley-Koštomaj, ki seve dvajset dolarjev, o katerih sva imela v Washingtonu velike konference, ni prinesel. Hoče mi dopovedati, da nima prihrankov, ko je imel mesece in mesece več kot 600 $ mesečnih dohodkov kot interpreter. In kako sem tega moža priporočal, da je prišel tako daleč[,] ko[t] je prišel sedaj v Voyceu. Bil sem precej hladen. Zdi se mi, da je za vsem tem njegova milostiva, ki ne ve, kako škoduje s takim šparanjem. Celo popoldne še s Katico, potem sva se pa ponosno v taksiju k Greyhoundom. Ljubeznjivo slovo, pa ne brez delikatnih nekih opazk, ki so bile dobrohotno vzete na znanje. Tako se je harmonično končal ta moj dolgi sejour,[2307] pa končno brez poljuba na razstanku, ko je taka vulgarna okolica[,] kakor je ona pojasnjevala. No, vse eno. Vožnja prijetna in ob opolnoči ne na[š]el nobene neprijetne pošte. Zaspal[,] kakor pravični zaspi.

3. aprila

Infectis rebus zopet v Washingtonu. Nič neprijetnega našel. Človek je že s tem zadovoljen.

4. april

Vprašanje svojega mesta v Library lepo sem rešil. Prijazni Doros mi je dal v Slavic Room[2308] na razpoloženje primerno mizo. Tako sem to rešil brez Muforda, Clappa, Marsala Stackoc Webba in samega Vanika. Popoldne Merat v klubu. Linebarger se je urezal: Merat je takoj zahteval ček $ 20. Prišel v največjo sitnobo. Slednjič drugi dan ipak odkravil. [2309]

6. april

Končno sprejet od Monsignorea Cartwrighta. Uglajen gospod, jako muzikalen. Bomo videli, kako bo šla stvar s Petelinom.

7. april

Arthur Smith me je vzel na govor in lunch v čast Reutheru, predsedniku CIO. Dober biftek. Sedel čisto slučajno poleg svetnika francoske ambasade Grandvillea. Bil je francoski generalni sekretar delegacije 1947 v Parizu. Jaz pa 1919. Razlika. Reuther sijajno govoril, je akademsko izobražen. Ogromno moč ima ta mož. Oba Cooley in on navijata, da bi poljedelski delavci se učlanili v CIO. Pa to ni rešitev agrarnega problema. Zvečer Popa pri meni. Popolnoma odobrava načrt Mala antanta, povezana z Wilsonom. Izvrstno francosko vino pila: Chateau-Neuf du Pape. Spomini iz starih časov.

2303 Srednjeevropski študijski center.

2304 Vzhodni raziskovalni center.

2305 Rožnat.

2306 Volk dlako menja, narave pa nikoli.

2307 Bivanje.

2308 Slovanska soba.

2309 Vendarle odpravil.

11. april
Bil pri Blumu, sekretar[j]u Reuthera. Pokazuje ogromni interes za agrarne stvari.

12. april
V Library of Contress[2310] s Stewarton, organistom katoliške katedrale. Pa takoj našla Petelina »Ecce, quomodo moritur homo justus«.[2311]

13. april
Poseta Campbella. Pripravljal svoje potovanje v New-York in obisk Moselejyu. Torej nova zvezda Council of Foreign Relations[2312] Moseley in Campbell njegov adjutant. Nove perspektive se otvarjajo. Večerja Glušič, dobro se najedel domačih jedil. Moral sem vzeti taksi. Takšen je bil dež.

14. april
Važni obisk Griffithu, šefu Legislative Service.[2313] Velik moj uspeh. Je navdušen za moj projekt. Jako simpatičen človek. Sestanek z Milanom [Gavrilovićem] v Cosmosu. Ima svoje premisleke, kar se tiče Wilsona. Boji se reperkusije pri Mačku. Pa povsem odobrava, da jaz sodelujem.

15. april
Ni bilo mogočnosti, da bi dobil Kirkpatricka na telefon.

16. april
Pot v New-York. Prvikrat, da sem na[š]el zgovornega Amerikanca kot sopotnika v Greyhoundu. Bavi[2314] se s kulturo televizijo za šole. Takoj z rožami Katici. Sijajni obed. Ostala doma. Ona ne sili nikam[or]. Tako sem najbolj zadovoljen. Čitanje mojega rokopisa: Dubrovnik. Pa njo je uspavalo avinjonsko vino, katero sem prinesel iz Washingtona.

17. april
Domači Breakfast. Popoldne v delu New-Yorka[,] kje[r] same starine. Zaljubljeno jih je gledala kakor Nada »kamenčke« v Rue dela Paix. V Polish Restaurantu poslušala sviranje svirača, katerega hoče angažirati za novi klub. Pila cocktaile in poslušala glasbo. Poljaki so pa že junaki, ko imajo tak fin, silno drag restaurant. Večerjala bolj skromno v starem Fleut de Lys. Skladen dan.

18. april
Veliko razočaranje. Pri Kunstleru. Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba. Zopet odložen. Pa ti Amerikanci so norci. Žalosten hodil po Fifth Ave. Mislil sem na nemško poslovico: Der Dumme hat das Glueck.[2315] Da bi bilo bolj poceni, lunchal v baru, kjer so sami črnci. Napram meni sedela mlada črnka. Popoldne pri Soumaru. Moj članek o Bandungu, ker morajo Amerikanci videti, koliko vernih pristašev Mikolaczyka je na njegovem zborovanju v Parizu. Pa mogli so kake dimije postaviti. Popoldne prišel Aladar v hotel. Hoče v Alasko. Priporočal sem mu, da se bom obrnil Bezu v Seattleu. Zvečer fina večerja in potem čitanje.

19. april
Zopet tista neumnost, da se zgubim tja v pravcu Lenox, mesto Columbia. Kljub temu prispel še pravočasno v Russian Intstitute.[2316] Moseley silno ljubeznjiv. Gre se v prvi vrsti za kredit, katerega Bollini ni hotel izplačati. Priporočal mi je American Philosophical Association[2317] v Filadelfiji. Pozneje, ko bo s Campbellom v jeseni, bom navijal radi kake foundation. Obiskal Nikolaja, ki se je že popravil od bolezni. Še vedno velikonočno razpoloženje. Rakija i[n] jajca. Kratek razgovor. Ob 2[.] uri pri Shotwellu. Navdušen glede mojega načrta shoda vseh še živečih članov mirovne konference 1919 v Parizu. Vzpodbujal me, da moram to stvar vzeti v roke. Uzhičen. Takoj obljubil, da me bo toplo priporočal filozofom v Filadelfiji, isto kot Moseley. Takoj se vrnil v 78. ulico. Sramoval se, nisem mogel ostaviti svoto, ki bi bila primerna. Prokleta Svobodna. V take teškoče nas spravlja. Pa bo že prišel dan. Nežno slovo. Prispel zjutraj v Washington. Hvala Bogu, Lucin stroj še vedno na mizi. Ko

2310 Kongresna knjižnica.
2311 Tukaj, kot pokončen umira.
2312 Svet za zunanje odnose.
2313 Zakonodajna služba.
2314 Ukvarja.
2315 Neumen je srečen.
2316 Ruski inštitut.
2317 Ameriško filozofsko združenje.

ne bom imel denarja, da izkupim svoj stroj, ki je v generalnem popravljanju.

20. april

Takoj se javil Sweetseru, na kojega me je opozoril Hornbeck in Shotwell. Popoldne katastrofa. Kampelmann javlja, da me je APSA odbila. Torej zopet neuspeh. Da si živce ohranim, v kino, Dupont, kjer sem videl neizmerno lep film »Wutherin[g] Hights«.[2318] Užival in živci so se pomirili. Komedija s House Committee.[2319] Neki Roberts je v imenu House C[ommittee] meni napisal nesramno pismo. Odgovor Dwight Graya, predsednika Library Committee je bil cela knjiga meni v prilog. Tudi moj odgovor je bil klasičen. Pisal sem, da pri nas velja: Gost v hiši, Bog v hiši. Uncle Sam plača na leto eden milijon koktejlov, neki skrupulozni duhovnik je to izračunal, seve je protestnt, najbr[ž] baptist. Pa National Science Foundation[2320] ne bi priuštila eden manheten ednemu exile. Tako globoko pa še vendar Amerika ni padla.

Nevšečen obisk Eugene in Spencer Kingu Voice of America, da bi mi vendar naročili več skriptov. Moram jih izvlačiti iz Bakera kakor zdrave zobje. Popoldn[e] s Kampelmanom, ki je sijajen. Načrt za ofenzivo gotov. Imam največje zaupanje. Pismo Rayburnu.

22. april

Nobenega denarja od nobene strani. Prav v nevšečni situaciji. Radi New-Yorka. Razposlal sem na naše rodoljube v vezi s Petelinom-Puceljom. Zvečer, da se potolažim. Sijajni Camille film, Greta Garbeau. Pa samo ona sce[n]a, ko oče odvrača Margerito od sina. Streslo me je. Pa to se pri nas zgodilo, ko je oče na moj podstrek[2321] pisal Nadi ono pismo in ponujal denar.[2322] Kako strašno. Pa rezolutna Nada je krenila proti Parizu v moj objem. Bila je tako generozna, plemenita, da mi tega nikdar ni očitala. Božanstven film.

23. april

Izšel članek v IPU naša Semejna hronika: Slovenski kmet. Duval navdušen. Pravim, da pišem »powerful«.[2323] Hoče, da bi Congressional Record prinesel. Pa naj nekaj napravi. Noče pisati pisma Zablockemu. To je amerikanska sramežljivost.

24. april

Končno dovršil bibliografijo knjige: 11 stranic in okoli 300 knjig.

Pri Mačeku na novem stanovanju. Tam »wo die letzteh Haueser stehen«.[2324] Ali simpatična okolica in v bližini gozdovi. Čedna mala hišica. Moj načrt: status quo radi Bosne. Razmerje srbsko-hrvatsko je najvažnejše, radi tega ouscati ubode albanske, macedonske, vojvodžanske prirode. M[aček] emfatično: Kada kuća suseda gori, moram iči na pomoć.[2325] Na to jaz: Košulja je bliža od kaputa.[2326] Končno pristal na moje gledanje. To bi bila torej moja platforma, katero bom predložil seji NOS. Soglaša tudi glede mojega načrta skupnega nastopa za begunce. Drobni dež je padal, pa me je spremljal nekaj časa do busa. Ta dan dopoldne bil sem [pri] Zablockemu. Dramatičen nastop, ko sem trdil, da ima US obveze napram nam, beguncem političnim. Skočil je na noge, ta korpulenten človek nizkega rasta. Tako sva trčila skupaj. Ni se hotel postaviti na stališče, da smo mi vsi izvoljeni in da bi kongres moral nekaj ža napraviti, ne pa prepustiti našo usodo birokraciji tetke. Listal sem po Ratnem albumu. Koliko spominov. Lepa je slika krfske konferencije.

2318 Viharni vrh.

2319 Hišni odbor.

2320 Nacionalna znanstvena fundacija.

2321 Spodbuda.

2322 Oče je namreč Vošnjaku odsvetoval zvezo z Nado Georgijević, saj se mu je, kljub temu da je ni poznal, zdela nekoliko neuravnovešena. Mihael Vošnjak je izvedel, da ima gospodična razen splošne slabosti še neko kronično žensko bolezen in da je le-ta v zvezi z njeno zahtevo »idealne ljubezni«. Kot oče tega svojemu edincu ni mogel zatajiti. Čeprav je šlo le za »civilni zakon«, ki ga je bilo možno kadar koli razveljaviti, bi jo sin moral vzdrževati do njene smrti. Zaradi tega ni bil zadovoljen s sinovo namero, da se poroči, kar mu je brez oklevanja tudi napisal: »*Dakle: Jaz ne morem privoliti v ta korak, seve pa nočem braniti, ako ga hočeš storiti.*« Gačić, *Bogumil Vošnjak*, 191.

2323 Močno.

2324 Kjer so zadnje hiše.

2325 Ko gori sosedova hiša, moram iti na pomoč.

2326 Srajca je bližja od plašča.

29. april

Končno s pismom Humpreya pri Mac Lisu, administratoru Farmer's Home Administration.[2327] Ima vsako leto na razpolago 19 milionov za nakup kmetij, pa veterani imajo prednost in denar je takoj razgrabljen. Pa stvar se bo vendar [u]maknila z mrtve točke. Nisem imel časa, da bi poiskal glavnega zadrugara Knappa. Opoldne ni prišel Raymond Miller na lunch, na katerega me je povabil. Popoldne se je to realiziralo, po čemu sem že zdavnej stremel. Pa pravi tolcok je dal Šumenković. Sestanek, katerega so se udeleževali poleg domačina Kreka Fotić, Gavrilović in jaz. Dnevni red: Cirkural tetkin. Krek je govoril v imenu odsotnega Mačka. Jednoglasni zaključki: Fotić naj napiše memorandum, naj se sporazume z Bliss Leneon in izročil se bo Knowlandu in Bridgeu[.] Najbolj značilno je bilo, da je sedel eden poleg drugega Fotić in Šum[enković], ki se doslej niti gledala nista. Potem so pa vsi prijateljsko odšli. Stvorjena je konferenca ambasadorov. Tekst izjave povodom tretjega maja je gotov. Krek je skrpucal izjavo, ki je bila skoraj stražarska, pa sem jo pošteno oskubil vseh nevarnih okoliščin.[2328] Pa še vedno je preveč samoslovenska. Okoli tega je bilo precej razburjanja. Napisal jako uspešno sestavljeno dramatizacijo prve seje Jugoslovanskega odbora v hotelu Madison v Parizu, 6. junija[2329] 1915. Dolgih štirideset let je prošlo.[2330] Cela večnost, in meni je[,] kakor je bilo včeraj. Kdo bi tedaj mislil, da bom črez toliko let to sestavila z Voice baš v Washingtonu.

30. april

Z Dimitrovom se je nekaj pokvarilo. Odprto sem mu rekel, kako je bilo to mogoče, da je Sanders sklical v Lexington panel[,] tikajoč se kolektivizacije zemlje, in jaz, ki sem sprožil celo stvar, pa sem ostal doma. Tam je bil seve Pešelj poleg Gjordja in Mikola[y]cika. Čudna zadeva. Odkar objavljujem članke v Biltenu[,] to ohlajenje. Vprašal sem, ali so vas pripeljali iz Kentukija kako[r] trkačko grlo.[2331] Dop[o]ldne v Dumbarton Oak po dolgem čisto amerikansko mesece obsegajočem čakanju pri Dvorniku. Kako so vendar ti naši amerikaniziranci smešni, ko hočejo tudi delati vse tako »na dugu stazu«.[2332] KarIkatura. Seve za Ložarja zopet nič.

1. maj

Poniževalno izpraševanje pri Social Security od strani one debele ženske. Vprašala me je[,] koliko svinčnikov uporabljam kot pisatelj. Sukobila sva se, ko je h[O]tela na vsak način vedeti, kako je to, da so se meni izplačevali honorari »roka v« roko. In še toliko neumnih vprašanj. Jaz sem ji pa rekel: V naši deželi so pisatelji v večjih číslih. Stvar še ni gotova. Popo[l]dne pri Kampelmanu. Pisma še vedno nisem sprejel, da bi mogel [k] Speakeru. Kampelman do skrajnosti ljubeznjiv. Pripovedal sem mu o tetkinem cirkularu. Humprey se ne more umešavati. Jedina prava oseba je Knowland.

2327 Uprava za domače kmete.

2328 3. maja 1955 je *Narodni odbor za Slovenijo* izdal proglas ob deseti obletnici 3. maja, praznika svobodne Slovenije. Namreč, 3. maja 1945 je na Taboru v Ljubljani potekalo zborovanje, na katerem so razglasili ustanovitev narodne države Slovenije za vse področje, na katerem so bivali Slovenci, kot sestavni del demokratično in federativno urejene Jugoslavije. Šlo je za prvi slovenski parlament, kjer je bil za predsedujočega izvoljen Franc Kremžar. Parlament je potrdil vlado, *Narodni odbor za Slovenijo* pa jo je postavil kot začasni najvišji upravni organ. V proglasu so zapisali: »*3. maja 1945 je slovenski narodni parlament v Ljubljani na dramatičen način razglasil neomajno zvestobo našega naroda načelom svobode v krščanskem demokratičnem redu in slovesno oklical našo prošnjo silam sveta[,]*

naj ne pomagajo uničiti sadov zmag, ki so jih svobodoljubni Slovenci na domači zemlji z nepopisnimi žrtvami izvojevali proti komunističnim revolucionarjem. Ob desetletnici tega zgodovinskega dne se z največjim spoštovanjem in najglobljo hvaležnostjo spomnimo junakov, ki so nam ustvarili 3. maj kot simbol vekovitega hotenja po Svobodni Združeni Demokratični Sloveniji. Obnavljamo slovesno obljubo, da bomo za osnovne misli, ki jih vsebuje oklic 3. maja 1945[,] živeli in delali iz roda v rod[,] dokler slovenski narod ne bo popolnoma svoboden gospodar svoji zemlji in bo neodvisno od vsakega zunanjega vmešavanja in notranjega nasilja uredil svoje narodno in državno življenje. Tako nam pomagaj Bog!« ASS, FV, šk. 10, »Ob desetletnici 3. maja, praznika svobodne Slovenije«, 3. 5. 1955.

2329 Verjetno je mislil 6. maja 1915, ko so člani *Jugoslovanskega odbora* sestavili spomenico in jo izročili zaveznikom.

2330 Minilo.

2331 Dirkalno grlo.

2332 Na dolge proge.

Sam sem vse tako analiziral. Zveč[e]r pri Radinu: stari Cicija. Lake zopet sedi v renovirani obednici Sheratona. Vse po starem. Navdušeno pozdravljen.

2. maj

Krekova in moja izjava izšla v »Ameriški domovini«. Prevedel sem jo na englesko, pa se ne upam jo izročiti Amerikancem, kajti preveč je samoslovenska.

3. maj

Amerikanska brzina: 21. aprila sem sprožil zadevo pisma Speakeru, danes sem ga prejel. Zadovoljen, mislil sem že opet na kake smicalice.[2333] Popoldne v Voiceu. Moj dramatizirani skript je bil sprejet z največjim odobravanjem[.] Sedel sem v studiu in naši Jugoslovani pa so čitali svoje uloge kot navidezni člani J[ugoslovanskega o[dbora]. Zgodovinska prilika. Meni se je tožno zdelo, pa ob enem pa tudi silno čustvo mojega jaz, ki je nepremagljiv. Odšel sem ponosno iz Voicea. V našem okolišu, no pravzaprav na 14. ulici, gledal fim Country girl.[2334] Kako groba je vendar ta ženska, kako prepiranje in kričanje. Do krajnosti iznenajen, škoda za denar.

4. maj

Matasovsky mi je rekel, da je prvega maja demokratski spejem v čast Smitha. Večer v Takomi. Dolgo sem pešačil, pa seve čisto po Vošnjakovsko prišel na mesto, pa z veliko zamujo. To je v srcu Takome, kjer še nikdar nisem bil. Neka »mansion«,[2335] neka vrsta penziona in v sprejemnicah same slike demokratskih velikanov. Bil je že občni razilaz, ko sem prišel. Pa ulovil sem Smitha. Ogromni puran še ne dotaknjen je čakal na konzum. Pravi dokaz amerikanske »plenty«.[2336] Lačen sem bil in nisem rekel črnim službujočim duhovom, da bi počeli s transiranjem. Ko je bilo vsega konec, odnesli so kapuna črnci polni navdušenja. Gostili se bodo pošteni. Nobeden se mi ni ponudil, da bi me peljal v mesto. Sam nisem vedel, kje sem. Pa hvala Bogu sem hitro našel Alasca-Georgia bus, ki me je naravnost pripeljal v 16. ulico. Tako je končal ta prvi maj brez vsakega incidenta.

6. maj

Končno zopet zvečer pod okriljem Mary v Sheraton Parku. Tam pri mizi plava Mrs. Brandben. Tudi povezanost z mornarico, mornariška udova. Dela klobuke, to je pa že prava stvar. Precej mična, pa govori o »kompanjonstvu«, kar v meni vzbuja gotove spomine. Jako dobro oblečena. Prijeten večer po starem okusu.

7. maj

Vse fotografije Lucie so izginile. To pomenja selitev. Žal mi je nesrečne žene. Pa ločiev je brezpogojno potrebna.

8. maj

Lunch Sweetser v Cosmosu. Simpatično sprejel moj načrt Peace Congress in Washington.[2337] Ako uspe, bo velika stvar. Popo[l]dne velika senzacija: Ogromni truck Arthura Smitha. V salonu Lucie pregovara z ogromnima packera,[2338] ki, izgleda, je nočejo ubogati. Žurilo se meni[2339] na sestanek s Šum[enkovićem] v Dupont Plaza. Bogami, to je bil razlog, ne pa moja bojazen, da bom umešan v neprijetno stvar, je bil razlog, da sem se izmuznil. Potem pa Lucie nisem več videl. V lobby Ilija [Šumenković] kot uvek do krajnosti pesmist in črnogled. Analzira stvari do krajnosti in ne napravi ničesar.

10. maj

Slavni sestanek s speakerom Rayburnom. Do krajnosti hladen človek, če je tudi iz Texasa. Napravlja vtis velikega partizana. Nisem imel vtis, da je tak ogromen čestilec Wilsona. Vsaj moje opazke o Wilsonu niso pri njem izzvale posebnega odmeva. Moja taktika dvojna: Congressional Government[2340] in alternativa Holt. Popoldne obisk Konradu Wirthu v uradu za narodne parke. To je mogočen gospod, ki ima toliko prirode v svojem

[2333] Zvijače.

[2334] Podeželsko dekle.

[2335] Dvorec.

[2336] Hrana v dovolj velikih količinah.

[2337] Mirovni kongres v Washingtonu.

[2338] Tisti, ki pakira.

[2339] Mudilo se mi je.

[2340] Kongresna vlada.

območju. Prijazen, pa birokrat, katerega so postavili na čelo Wilsonove proslave. Čisto amerikansko, kakor, da ni toliko briljantnih ljudi iz dobe Wilsona, ki bi se lotili tega posla. Pa ambijent te jedinstvene kancelarije je preko vsega simpatičen. Tu bi se moglo delati. Wirth je pozval svojega historian.[2341] Kake funkcije … Zvečer pri Romunih narodni praznik. Mnogo wiskia, vse amerikanizirano. Še celo jaz sem pil viski ta dan proti vsem svojim načelom. Nekoliko razgovorov, pa nič posebnega.

11. maj

Rašević pri meni. Mladi mož je jako ambicioniran. Nisem čital moj izmrcvar[j]eni skript, ki mi ga je dal v slovenščini Mejač. Pop[o]lna negacija vsakega znanja državnega prava prečanskih Jugoslovanov. Carevinsko veče je postalo neki odbor. Prava slika in prilika površnosti na tem polju. Zgrozil se se. Pa to je bilo vse kak dan pozneje.

12. maj

Obisk Harrisonu, katerega je imenoval Rayburn v komisijo Wilson. Rudečeličen zastopnik jabolkorodne Shenandoah doline. Ni velik intelektualec, pa zdi se mi prisrčen. Z[a]stopa distirkt rojstva Wilsona. Imel sem v celoti dober vtis, iako[2342] me je kar sprejel v kancelarijski predsobi. Potem sestanek s Cooleyom, ki bo vse napravil, da se oživotvori[2343] načrt settleme[n]ta[,] najbrž v Lakewood. Bil sem jako zadovol[j]en. Potem v hitrici v Plain Dealer. Tam sestanek z urednikom Kernanom. Nič posebnega. Potem Gravesu, da dobim pojasnilo, kar se tiče Philos[o]phical Society. Kako mora človek garati, da pride do čega. Popoldne pri Zablockiju, kateremu se silno žurilo. Najnovejša taktika, da nima nikdar časa, ko sem mu enkrat resnico rekel v obraz. Potem Bergu, asistentu Morsea. Niti kava ni prišla na dnevni red, četudi me je senator dvakrat povabil na kavo. Pač amerikanska gostoljubnost.

13. maj

Pri Campbellu. Postal je rudeč ko[T] rak, ko sem začel izpakati vprašanje cirkulare tetke. Dokaz, da je sodeloval. V kljub temu korektno stvar izvedel, da ni prišlo do fikcije. C[ampbell] uvideva, da je W. izgubil bitko. T[ito] je v naročju Moskve, vse drugo je samo mamilo brez vsake stvarnosti. Moja teza je bila že zdavnej, da je Tito obkrožen od ljudi, ki so za Moskvo. Bila je amerikanska samoobmana,[2344] da je ostal na strani zapada in da je 100% siguren. Tako so bila biljda najbolj poverljiva[2345] poročila CIA. Zdaj pa blamaža.

Incident z zofo. Bila je od samega začetka v moji sobi. Izginila je, ker je L[ucie] pograbila ono v drawing roomu. Kot nadomestilo izrazil sem željo po shelves,[2346] ki so mi silno potrebni, ko je files preko broja.[2347]

17. maj

Izpeljal končno Social Security. Ali je za čitati, da bo žalostnih 30 $ po krivici tetke.

18. maj

Pre-trial konferenca. Sodnik je določil, da se meni izplača -- $ 200. To sicer ni konec, pa značajno za površnost amerikanskega pravosodja. Sumljivo se mi zdi, kako je sodnik ravno našel teh 200 $, ki so bili predloženi od nasprotne strani. Ako tu ni kaka komunistična infiltracija … Sodnik mora verovati sopotniškemu advokatu komunistične stranke, kajti ta je »reputable«.[2348] Kedaj se bodo ti ljudje naučili, kaj je komunizem. Pa vse to na našo škodo. Popoldne pri Higginsu, asistentu Greena, da ima Green namen mi pomagati.

19. maj

Pri Fotiću. Preveč navdušen nad potovanjem Bulganina v Beograd. Nič ni še rešeno. Moramo slediti dogodkom z veliko inteligenco. Pa prepričan sem, da taka artificielna politika mora propasti. Pa samo vprašanje je, kedaj.

23. maj

Bil na novem stanovanju Šumenkovića, ki ga je našla kunstna gospa. Simpatičen appartment,

[2341] Zgodovinar.
[2342] Čeprav.
[2343] Oživi.
[2344] Samoprevara.
[2345] Zaupna.
[2346] Police.
[2347] Številčni.
[2348] Ugleden.

in po ceni. Samo daleč je zunaj in busi negotovi. Dolgo čakal v jasni noči. Razgovor dolg, pa ne posebno utešljiv.

25. maj
Danes zboruje Wilson Foundation v New-Yorku. Povabl[j]en, ali ker suh[,] se ne morem udeležiti.

26. maj
Perverzni cicija Radin. Noče izplačati 15 $, katere mi obljubil. Amerikaniziran do kosti v slabem pomenu besede. Njegov genialni nasvet, glup ko noč: komemoracija naj bo v katoliški »sali«, da ne bo nič koštalo. Senzacija dneva: Hruščev in Bulganin v Beogradu. Hruščev in Tito se bosta že spravhala. Glavna stvar na Brioni[h]. Če Hruščev rad pije vodko in šljivovico, pa C[h]urcil[l] ima rad viski. Če se pa nalezeta, smeši se samo Hruščev.

27. maj
Kitty prispela. Mal[i] nesporazum, pa hitro poravnan: Nisem ji poslal potnino.

28. maj
Dan srečne združitve.

29. maj
Nedelja. Sedela v rožnem vrtu Cosmosa, katerega Katica ima tako rada. Poldne velikanski dež. V Filipovi delavnici se žurno dela za poroke.

30. maj
Decoration day.[2349] »Dem Gluecklichen schlaegt keine Stunde«.[2350] Filip povabljena na diven lunch, doma prirejen.

31. maj
Zopet Filip v basementu povabljen na lunch. Vse izpadlo brez kakega incidenta. Sva se v »hiši gor držala«. Zvečer television.

1. junij
Lane pa ne morem najti. Putuje zopet v Evropo. V čiji misiji? Dopoldne na nemški ambasadi, da sem dobil zakon o odškodnini. Lunch s Katico v klubu. Popo[l]dne Mac Donald. Mož ustrežljiv, pa ni mogel v zadevi odškodninski nič sustavnega predlagati. Potem v kino »The End of the Affair«.[2351] Sijajen angleški film. V soboto sva pa gledala drug izvrsten film The Innocence in Paris.[2352] Katica se smejala iz srca. Zvečer se Katica peljala s Filipom z Virzinijo z oblekami za neko nevesto.

2. junij
Najprej v sedmo ulico. Tam Goldberg store radi četrtka zaprt. Mal konflikt, ko je nikakor nisem mogel odtrgati od pro[d]ajalnice čevljev. Pa konflikt hitro poravnan. Potem na Hill. Besterman bil nesramen, pa sem mu rekel svoje. Potem v office Studdarda. Tam mi poroča Runyon Don, da je vendar State poslal poročilo za mladega Bevc[a]. Zadovoljen sem[.] Zopet skupno sedenje. Ona mora biti v pokretu ali pa se čim baviti. Čudovita. Greyhhoundom. Sentimentalna ločitev. Vračal se domu nemiren.

3. junij
Odpotoval zjutraj. Prispel v Filadelfijo opoldne. Takoj na trg Independence Hall. Ko sem bil tu l. 1918, nisem imel takih skrbi. Baš poleg Independence Hall je v istem stilu zgrajena hiša Philosophical society.[2353] Precej odurne sekretarice, ki me nočejo pustiti k sekretarju. Možakarji se jejo že. Ob štirih zopet tam. Eisenhart nervozno mi javi, da sem propadel. Seve drugače ni mogoče v tej deželi. In priporočila Mosel[e]y, Shotwell, Graves, Yakobson. Rezigin[i]ran sem stopil na slavni trg. Pa Franklin, ki je osnoval družbo, bi moral od mrtvih vstati in protestirati. Precej reziniran, ali ne malodušen prispel okoli ponoči v Washington.

4. junij
Pri Lajnburgery z rokopisom. Težina. On in gospa navdušena. Čitala sta »Dubrovnik«. K[atica] telefonirala, da je našla L[ucie] job in prijatelja trideset let starega. To je rekor[d], katerega pa mora pripisati tudi svojim trem pekinezerima, s kateri-

2349 Dekorativni dan.

2350 Srečni človek ne teče eno uro.

2351 Konec afere.

2352 Nedolžnost v Parizu.

2353 Filozofska družba.

mi se je sestala po lobiju »Plaze«. Veseli me. Filip je pa pozabljen.

5. junij
Končno dobil naslov poceni tiskarne, off set. Vse gre počasi v tej deželi. Še celo Čehi postanejo počasni.

6. junij
Naročil vabila za Pucljevo komemoracijo.

7. junij
Mac Gregore ljudje bili pri meni. Glavni je Zaponi, ki ima velik interes na moji literarni produkciji. Seznacija: popoldne telefonira Snapper od Public Affairs Press, da želi videti moj rokopis. Srečen. Novi vidiki. Pa na vsako razočaranje sem že navajen v tej deželi.

8. junij
Pot v Aleksandrijo Rixieu. Krasno urejena starinska hiša v starem delu mesta ob reki Potomac. Rixie poslužil s pravim »Bluemchen« kafe. Takoj pristal, da se putuje v Scounton po avto. Zvečer z Blissom v National Theatre, kjer predstava »Vanishing Island«[2354] Petra. Čisto koeksionistična stvar Moral Rearmament. Stari junaki so se pojavili kot svetski potniki za Tokio. Kaj pa je za to koeksistenčno igro. Menda zato Vošnjak ne sme zraven. Po predstavi me je povabil Bliss v kafetarijo, kjer neki sijajni kokteil. Tam prišli svetski potniki, med njimi tudi glasoviti[2355] Venecijan, ki je prikazal Moral Rearmament v zvezi z makeroni.

9. junij
Posetil Plumba, da me dovede v vezo z bratom Reuthera, ki vodi zun[an]jo politiko CIO in je še na Dunaju. Hočem mu predložiti svoj antikomunistični načrt.

10. junij
Prevod za Šumenkovića njegove spomenice za Pentagon.

12. junij
Opoldne pri Herzu, katerega zovem Cuore. Inteligenten Žid, sin vseučilišnega profesor[j]a v Goettingenu, ki je zbežal pred Hitlerom. Išče nevesto, hoče potovati v Nemčijo, da bi si našel nevesto. Das Gute liegt so nahe.[2356] Z[a]kaj ga Šarlota ne bi osrečila? Interesanten brlog, poln knjig. Nisem mogel v Pierce Hall radi nalivov. Pač pa sestanek z Markom.

14. junij
Reutera brat je odpotoval v Evropo in zopet vse zastonj. Mislil sem, da bodo vsaj delavski voditelji ekspeditivni, ko so že buržui tako počasni. Dan velikega razočaranja. Oba Rixie in Bromback, oba »virginijska džentlemena« sta požrla svojo besedo. Ali bo torej pot padel v vodo, ko ni avtomobila. Ne sme. Pa telefon Arthuru, ki je bil silno začuden, da želim poravnavo »railway fare«,[2357] ko je viržinijsko džentelmentstvo tako sramno »kolepsalo«. Ni govora, da bi se to plačalo, ko vendar putujem v imenu Democratic Club the District of Columbia. Izgleda, da se ta klub finansira na precej primitiven način. Zvečer so me Greyhoundi že videli kot potnika v Stounton. (Izgovarjaj Stenton.) Najprej v Winchester. Tam so ljudje prav ljubeni[vi]. Na Greyhound postaji večerjal kolosalni sendvič sa viržinijskom šunkom. Zastonj so pa slavne wincesterske jabke, katerih se more jesti[,] kolikor se hoče. Seve vse segregacija. Črnci svojo čakalnico in ostalo. Potem naprej v smri Stounton. Opažam, da se črnci ne vozijo z Greyhoundom. Publika jako meščanska, tako nekako kakor v Kanadi. Na poti neizmerno mnogo motelov. Sploh se mi zdi avtomobilska cesta silno živa. Nekaj časa pokrajina prav milovidna. Značilno: od Winchester pravzaprav ni več Greyhound[,] nego lastnik ogromnega busa sam vozi. Private interprise sistem izveden do krajnosti. Pa mož je jako individualno ljubeznjiv. Opolnoči prispel v rojstni kraj Wilsona. Vse polno avtov še vedno na ulici. Kako[r,] da smo v Det[r]oitu in ne v provincialnem mestu, o katerem sem imel predstavo, da je sleepy.[2358] Precej časa sem moral hoditi, da sem prišel do nekega ho-

[2354] Izginjajoči otok.
[2355] Razvpiti.
[2356] Dobro je tako blizu.
[2357] Železniški prevoz.
[2358] Zaspano.

tela, kjer sem se takoj utaboril. Napravil na mene sijajen vtis, da v smislu ranga hotela nisem moral takoj plačati nočnine. Kako smo postali skromni. Pa kaj najdem v sobi: tak svež zrak[,] kakor da bi bil z ranjko Nado v Gozd M[a]rtuljku v Mihe Vošnjaka Domi. Kak sijajen planinski zrak. Zaspal takoj in sijajno spal[.]

15. junij

Velika konfuzija v pogledu ure. Stvar ne razumem. Redko sem se pripravljal s tako »andahtjo« na prvi sprehod po kakem mestu – in takI sprehodi (prvi) so bili vedno moj velik užitek – kakor tu v mestu Wilsona. Kako presenečenje. Mislil sem, da je ta Stounton kako dolgočasno provincialno gnezdo, kateremu daje samo slučaj rojstva velikega človeka neko nezasluženo važnost. Najprej okvir, samo gričevje, kakor, da si v Rogaški Slatini ali Vrnjcih. Ker je mesto nekako zidano na gričevju, vodijo ulice navzgor in navzdol. Hiše vse same vile dobrostoječih, mirno živečih meščanov. Nekako tako kakor v Neuf-Chatelu. Vse mir, solidnost, lepota in udobnost. Sedaj šele verujem v moč okolice. Pa to mesto je formiralo Wilsona. Environmenta.[2359] In superiorni oče Woodrowa je bil siromašen duhovnik. Hodeči po teh ulicah nisem našel takoj Wilson hiše. Raznašalci časnikov, mladi dečki, so bili slabo informirani o slavni hiši. Potem nazaj na zajutrek. Zdaj šele vidim, kje so glavni hoteli. Med njimi hotel[,] imenovan po konfederacijskem generalu Stonewall Jackson, junaku Wilsona. Pa W[ilson] je bil južnjak od pete do glave. Končno našel Wilson hišo. Tam prijetno sprejet, pa nisem imel časa za pregledovanje. Hotel sem govoriti s predsednikom Federalne komisije generalom Opie še pred sejo komisije. Brzo v uredništvo monopolističnega dnevnika Stountona. Tam me je prav na kratko sprejel general-novinar sredi svoje negeneralske novinarske okolice. Da pridem v rojstno hišo ob tr[e]tji uri. Imel sem torej časa dovolj. Bil prisoten pri razpravi Juvenial Court,[2360] kjer so sodili neke mladiče, ki so ubijali ribe na reki. Slika iz naroda. Potem na miren obed. Točno ob tretji uri v vrtu, kjer je mladi Wilson pred kakimi devetdesetimi leti se šetal s kako knjigo v roki. Sin je imel ogromno ovaževaje svojega očeta, vsililo se je meni razmerje k očetu. Fasada hiše napram vrtu je čisto starinsko kolonijalna, sam vrt je čisto reprezentativen. Prav se mi je dopadel. Pri nas bi imelo vse to precej aristokratsko obeležje. Popoldne je bila skupna seja federalne komisije z organizacijami, ki so zainteresirane v Wilsonovi stoletnici. Skoro sem dobil besedo. Prav dobro se mi je zdelo na takem spoštljivem mestu biti pozdravljen od strani Opiea kot državnik. Pred menoj je sedala sama gospa Wilson. Ta dan sem pa res imel govorniško žilo. Gospa Wilson je bila skoro do solz ganjena, tako sem govoril o Wilsonu. Vzkliknil sem: Kako je to, da najbolj bogata država na svetu ne bi imela denarja za proslavo in končno za memorial Wilsona? Povdarjal sem, kako bi mogel postati Stounton pravi »shrine of an international democratic movement«.[2361] Vsi so mi čestitali na koncu mojega kratkega govora. Vrnil sem se v avtu Sweetsera v Washington. S[weetser] je poudarjal, da sem žel kakor noben drugi govorniške lovorike. Z nami potuje mladi par: sin Sweetsera in snaha, čisto ml[a]di, pa prisrčni ljudje, oba mala, oblečena pa čisto bohemsko. Mladi Sweetser je uporabil svoj čas v Stountonu, da prisostvuje golf utakmici, katero je navdušeno opisal. Na potu nazaj skozi Charlottsville, kjer [je] univerza, katero [je] osnoval Jefferson. Mesto polno življenja. Nisem mogel poiskati profesorja Hallea. Snaha je izrekla željo, da posetimo Monticello Jeffersona. Mislil sem, da je postojbina Jeffersona nekako na gričevju, pa kako sem bil iznenajen, ko nas je avto vozil precej strmo navkreber skozi temno neko gosto šumo.[2362] Pa ni bilo pazara. Niso nas pustili naprej: zapira se ob 5. uri Jeffersona začarani grad, pravzaprav začarani grad demokracije, ki je bil Jefferson raj, dokler niso dolgovi spravili starega možakarja na rob propasti. Na poti nazaj smo postali lačni. Neka čisto nova restavracija nas je sprejela. Ker sem vedel, da bo Sweetser plačal, sem naročil poceni sirloin steak, pa naš slavni driver mignon steak. Kaj se je zgodilo? Jaz kakor tudi sin sva dobila dva ogromna steaka. Junaško sem se vrgel na delo kljub mojemu zobovju, Sweetser je pa dobil čisto mal steak. Vrši se neraciolnalnost v

[2359] Okolje.

[2360] Sodišče za mladoletnike.

[2361] Mednarodno demokratično gibanje.

[2362] Gozd.

največjem obsegu. Končno smo tudi to preboleli in hajdi naprej napram presto[l]nici. Pred polnočjo legel v postelj, ko sem se prej napil piva.

19. junij

Poseta Šumenkoviću pri meni. Poruka za Windsor. Zadeva, oziroma moj načrt odbora za begunska vprašanja dopada se i Iliji.

20. junij

Dogovor z Mac Donaldom od Metropolitain, kako priti čim prej do denarja na podlagi mojih raznih potraživanja.[2363] Mac Donald prišel zjutraj k meni in telefoniral v Baltimore, kjer dobil takoj vezo s prijazno Miss Campbell. Mož z mislimi, da je vse v redu. Pa motil se je. Še dolgo se je stvar vlačila, čisto po amerikansko: 187 $, pa se moramo tepsti za svojo pravico: refund. Opie mi je poslal prav lepo pismo, ki me je navdušilo. Popoldne z Nikitovićem v princ Karl. Pravi, da prihajajo iz Evrpe prav povoljne vesti. Tožil sem se, da Aca ne daje nikakav odgovor v vprašanju naselja. Rekel je, da bo sam vzel stvar v roko v pogledu Lakewooda. Sramota nad sramotami. Najprej navajati, potem pa vse zaspi. Nikit[ović] s svojo kale v svojem avtu odjadral. Snapper se je vrnil MS. Pravi, da je jako vredno, pa ne more riskirati. Za zabavo: Meratu je telefon disconnected,[2364] sedaj niti ob 11[.] uri ne mogu ponoči govoriti z njim. Dogovor z Ikonijo, da bo recitirala. Pa dobila je bajagi[2365] ferman od direkcije »Voicea«, da ne sme. Žalostna proslava Vidov dana. To je, ko smo pod tujci. Torej zabrana Vidovdana ne samo v Jugoslaviji.

25. junij

Katica prispela. Čakal sem jo na postaji, prišla je pa sama. Vse v starem, nikdar ne menjajočem se stilu. Croftov fan v moji sobi, kar nji jako prija.

26. junij

V nedeljo Cuore nas fotografira, pa nima sreče. Sploh ga ne morem niti predstaviti Sarloti kot ženinskega kandidata. Zopet sedavanje pri rožah v parku. Zvečer Katica s Filipom v Dupont kino.

27. junij

Velike priprave za slavni dan. Katica je jako pridna. Prav poceni kupil v sale pri Clarku izvrstno francosko vino. Buren dan. Pojavila se ob moji nenavzočnosti Lucie in odnesla celo srebro, tako, da je K[tica] v velikih skrbeh. Pa kot rešiteljica se pojavila Bartelmanica, posodila svoje srebro in svoje namiznike, vse prvorazredno. Opazka od prej. Andreja sem priti samo v spremstvu svojega očeta na razgovor o recitaciji. Smo pa vendar v XX[.] stoletju. Odbila je, da bi ji dal Filip za to priliko kako lepo toaleto, češ, da ima primernejšo. Kranjske klobase so propadle. Kovačič je bil preveč komoden, da bi jih naročil v Clevelandu. Kalina se je pa izgovarjal, da mu je sestrična v Kaliforniji, kakor, da sam ni mogel tega izvršiti. Velike skrbi radi izdatkov. Pa vendar moja ingenioznost je spravila na dan denar, tako, da smo mogli pokriti glavne izdatke. Ko je Danica štrajkala, smo morali program izpremeniti, nastopa Miss Ellen Mac Gillavry na flauti. Pač ne bo domača glasba. Pozabil omeniti, da sem se predstavil v Stounton v imenu češko-slovaške, poljske, rumunske in jugoslovanske emigracije. Polnomočja sem imel v redu.

28. junij

Dovedli stole iz Cosmosa. Vse je gladko šlo. Samo Voice of America je štrajkal. Malo imenitnikov, ker večinoma na potu za Evropo. Pa Katica je bila navdušena, saj je bila hostela. Bila je v jako elegantni svetli čipkasti obleki. Vsa čast. Program je žel splošno navdušeno pohvalo. Slika Pucelja, očeta in strica, skupno z vojvodskim prestolom na Gosposvetskem polju in pa z bajno malo sliko Bleda, ki je navduševala Katico. Nič ni vedela o Bledu. Glušič prinesel sijajno potico – orehovo. Vino je pa že tako tako prijalo. Špriceri so bili kot šampanjec. In steklenica po 57 centov. Alal mi vera. Vse je bilo navdušeno. Po končani recepciji se je morala K[atica] peljati v Georgetown, da se pogleda hiša. Pa nisem smel z njima. To je prineslo neko teško noto. Pa vrnila se je že po pol uri.

29. junij

Ostal celi galon Christian Brothers sauterne vina in drugi ostanki kakor po vsaki taki reči. Popo[l]dne neki nesporazum okoli čevljev. Napaden, da nisem dovolj ljubeznjivo lice delal. Radi

[2363] Zahtevkov.

[2364] Prekinjen.

[2365] Menda.

tega nisem pravočasno prišel v 14. ulico, da bil dobil kl[j]uče stanovanja v 21. ulici. Pa burja se je hitro polegla. K[atica] se vrgla na vegetarijansko kuhinjo. Zvečer dolgo sedela.

30. junij

Strašno slab lunch v Cosmosu. Katica bila besna radi visokih cen. Vrnili Cosmosu stole. Na G[r]eyhound postaji zopet ginljivo slovo do zadnjega trenutka. Žalosten odšel. V žepu pa 80 centov. Pa doma je dobro vino. Se bom že kakor prerinil, saj sem Odisej. Glavno, da je Pucljev večer tako sijajno uspel. Pismo Laušeta je bilo sijajno. Krek je seve mora izostati, kakor navadno. Maček je pa bil nevoljen na telefonu, pa da vendar švoh žegen. Dvojica Janko-Jankovića in Dragan izostala, ker sta dobila samo jedno pozivnico.[2366] To je protokol v emigraciji … Janko je pa bil razžaljen, ker sem pisal na adreso Jovan, in ne Janko. Pa odposlal sem mu drugo pravilno vabilo. Pa vendar ni prišel. Smrtna žalitev, ker sem pisal Jungović, in ne Jungić in ker sem ga imenoval polkovnika, ko je samo major. Pa Milan se je sam hudoval nad takimi formalnostmi. Najprej sem moral sam pisati 200 vabil in potem: Tokom svojega življenja nisem nikomur zazlival, ako me je kdo nazval Bogumir, Bogdan ali kako, pa še celo moje ime je bilo tolikokrat onekaženo. Pa nič. In vendar sem druga kalibra od raznih Draganov in Jankov.

1. julij

Neizmerno intimen lunch s Kvapiszewskim v Cosmosu. Toliko povsem identičnih pogledov. Ogromna vročina.

2. julij

Lucie je izpeljala še eden uspeli raid[2367] na 21. ulico. Odvedla je ostale tri pekineze, torej je cela pasja družina sedaj udružena. Atmosfera pri nas je pa sedaj čisto druga. Ti junaki so po sobah, sredi salona, mirno pišali. Radi tega je bil neznosen duh, kar je K[atica] po pravici karala. Vse to je prenehalo. S Katico sva bila neki večer povabljena pri Lucie. Prinesel sem špansko vino, ki je mnogo bolj poceni kot slovensko. Ta ženska je mojstrska v dekoraciji. Napravila je pravi čudež iz neke čisto propadle hiše, katero je mistično dekorirala. Vražja ženska. Že skoro sta se pogod[i]li, potem je pa prišla kriza srebra in ji je Katica odbrusila malo energično. K[atica] trdi, da je ona »insane«.[2368]

3. julij

Mir v hiši in smrad prestal: Lucie je odvela[2369] pse. Žalostni Filip.

4. julij

Bil v Judiciary senata radi Bevca.

6. juljij

Obiskal Sm[i]tha. Nič posebnega. Zatrjeval, da bo vplival na komisijo v mojo korist. Senzacija. Office Scudder mi javlja, da je House sprejel Bill Bevc. Kolosalno. Ali je to bila posledica luncha Kwapiszewski? Sem sreč[en], če morem napraviti komu kako prijetno uslugo: Bevc.

7. julij

Washington brez tramvaja. Preznačilno. Nikdo se ne vznemirja. V Evropi v takem slučaju bi že zdavnaj bile silne demonstracije. Tu pa nič. Neizmerno strpljenj[e.] In ta Wolfson, ki vodi celo Capital Transit[,] je pravi gengter. Ike pa v svoji republikanski viži izjavljuje, da se ga ne tiče štrajk. Neverjetno. Pač dežela private enterprise.[2370]

8. julij

Bil prvič v novem stanovanju 1744 N St. Mnogo bolj prostorna hiša. Še vedno ni čeka. Nur langsam voran, dass die amerikanische Landwehr nachkommen kann.[2371] Nervozen radi tega, ker je ravno na prelomu budžetskega leta. Silno sem »suspicious«,[2372] po vsem tem, kar se mi je zgodilo.

11. julij

Končno v ponedeljek nenadoma ček.

2366 Vabilo.

2367 Napad.

2368 Nora.

2369 Odpeljala.

2370 Zasebno podjetje.

2371 Le počasi napreduje, kar lahko sledi ameriški Landwehr.

2372 Sumničav.

13. julij

Potovanje v New-York. Srčno sprejet. Na koncu mala kriza. Beseda: muss herausziet hen,[2373] ker je ostal izvesten preostanek neizplačen. Pa nič tragičnega.

14. julij

Najprej Kunstleru. Seve komunistični junaki niso nič plačali. Čudim se samo amerikanski naivnosti. Vodijo nas za nos, da je veselje. Potem v uredništvo American Mercury. Mlada dama je navdušeno sprejela moj članek, ki se je jako dopadel. Vsebina Ostrožno in naslov: Three Commuists Lactics and One Strategy.[2374] Popoldne v Fundation. Tako jako ljubeznjivo sprejet od Mrs d'Estournelle in Levine. Vsi moji predlogi sprejeti. Stounton dnevnik je jako lepo pisal o meni. Stojim pred novimi možnostmi. Zadovoljen zapustil 45 E 65 St. V septembru bo že v Washingtonu lunch v čast moje grupe Woodrow Wilson * Free Nations. Iz te moke bo menda kruha. Katica razdragana,[2375] bila do skrajnosti šarmantna, ko se nalezla malo šampanjca pri hišni proslavi, tam, kjer začasno dela in kjer govorijo toliko jezikov. Potem pa ona srečna, da ji ni treba kuhati večerje. Šla bo na oficielno[2376] proslavo 14. julija, jaz pa na Staton Island Dragemu. Dragi pravi očak. Sijajna večerja, dobro razpoloženje. O polnoči se vrnil v New-York. Pravo potovanje. Zdaj je pa Dragi zopet gazda.

15. julij

Dan ne tako uspešen. Telefoniral g. Booku, Bollingen Foundation. Underwriting[2377] samo za University Presses. Popoldne končno s Soumarom. Zvečer v harmoniji. Slovensko vino se izpremenilo. Kaj to pomeni? Imam skrbi, kako bom finansiral svoje bivanje. K[atica] želi, da ostanem preko weekend. Bo že moja iznajdljivost pomagala. Aladar je telefoniral od nekod. Od njega sedaj tudi ne morem pričakovati denarja. Smo v zagati.

16. julij

Celi dan sedel pri Kitty. Mir in harmonija, zadovoljstvo. O polnoči odpotoval.

17. julij

Zopet stara lajna v Washingtonu in Cosmosu.

19. julij

Telefon Katica molči. Vznemirjen.

21. julij

Končno lunch Sweetser. Prinesel svoj rokopis »Political Thought«. Mož me silno razočaral. Predložil sem to, kar sem že predložil Wilson Foundation. Knjiga »Woodrow Wilson and Austrian--Hungary«. Mož trdil, da so že razporedili vseh 40,000 $ za dnevnice, potovanja in tako dalje. Iznenadilo me je tudi, kako lahko je začel raelizirati moj predlog: »Participants prve konferencije mira« Pa to je vendar tako rekoči moja literarna svojina. Kakor rečeno: mož me je popolnoma razočaral. V njem je nekaj birokratskega. Tudi ni izključeno, da že deluje State Department v izvestni Titovski smeri. Pa vendar je Sweetser že sprejel Slobodana za svojo listo. To jutro pa sem sprejem imenitno vest od Glodmana, da projekt Wilson Memorial sijajno napreduje. Jaz bom eden prvih, ki bo obveščen o zadevi. Mislim si, Komisija-birokrati: Koennst mich gern haben.[2378]

22. julij

Boltonica, to je pa že junakinja. Držala je v kongresu protitovski govor, baš sedaj, ko je Titova zvezda v Washingtonu v zatonu. Ghost writer izven doma. Karakteristika govora v mojem članku v »Demokraciji«, katerega je priobčil Sancin brez moje volje, in s tem stvoril mučno situacijo, kajti v članku je tudi napad na Merchanta v DoS. Seve je bilo to moje mesečno poročilo. Sancin trouble shooter.[2379] Neprijetnosti s telefonom. Hočejo mi ga ustaviti. Telefoniral Bevcu v Kalifornijo, ko mi je sedaj ravno jako obvezen. Promptno prišel in račun plačan. Debrouillard, kakor pravi Katica.

[2373] Mora iti ven.

[2374] Trije komunisti Lactis in ena strategija.

[2375] Razdražena.

[2376] Uradno.

[2377] Zavarovanje.

[2378] Rad bi ga imel.

[2379] Težava.

24. julij

Krek pri meni. Pa teško je šlo, samo štrajk tramvajev in da jaz ne morem priti, je odločilo, da se je Njegova Excelencija vendar ponižala, da je prišla 1706 21 St. N. W. Stare pesimistične viže. Odločila, da se izda naša izjava povodom avstrijsek pogodbe. Drugače nič važnejšega. Razložil svoje gledanje v pogledu Ednovega načrta demilitarizacije belta. Ne vidi mednarodno-pravno stvar vprašanja.

25. julij

Aladar obljubil telefonirati, pa ga ni bilo od nobene strani, sedaj, ko je stvar urejena.

29. julij

Stein je moj novi audit. Še precej jovialen, pa zahteva pismo Free Europe, ki dokazuje, da sem bil že l. 1952 »meritorious«, ko je pismo predsednika iz 1954. Kaka gromozanska neumnost. Potem v razstavo Kreković v Smithonian. Gledam v Indijancih aztežke in dobe Inke pravi naši dinarski tipi. Stvar jako imenitna.

1. avgust

Nova hiša, v katero se bodomo vselili: 1744 N St. N. W. – je večja ko sedanje stanovanje. Prav primerno. Seve imam pred očmi končno rešitev vprašanja.

2. avgust

Slučajno obiskal Miss Lincoln v Mayflower. Gre na počitnice. Pravi, da je Lucie najboj sposobna publicity žena[2380] v Washington. Izgleda, da je z njo v stalnem kontaktu.

4. avgust

Tramvajska kriza je pač največja nadloga. Raje sedim doma, nego, da bi izdal denar za taksije. To je prokletstvo private enterprise. Ali bi kaj takega bilo mogoče v kateri drugi državi Evrope? Tam bi bile ogromne demonstracije in demonstranti pa razbili šipe predsedniku vlade. Že zdavnej bi se našli podjetni ljudje, ki bi stvorili improvizirane bus veze. In tu v Ameriki nič in zopet. Samo raja, muči se in muči in plačaj.

[2380] Javna.

6. avgust

Sestanek s Šumenkovićem v Dupont Circle. Radujeva se nad člankom v US News and World Report. Članek o Titu tak, da mi ne bi mogli kaj takega napisati.

7. avgust

Aladar se javil telefonski, pa še vedno nobenega cvenka.

9. avgust

Bil v Social Security. Tam stalne izpremembe, moj akt je šel že skozi tolik roke dičnih, lepih in grdih, suhih in debelih dam, zdaj je na vrsti suha s kričečim glasom. Izročila je Drnovšekovo izjavo.

10. avgust

V pričakovanju hurricana Connie. Zakaj se imenujejo viharji po dekletih, to naj Bog ve. Smo v subtropskih krajih, in tu je sedaj center civilizacije. Kiti ne more priti v petek radi zobov. Žalosten.

11. avgust

Neprijetno pismo Cosmosa. Grozijo zopet, da me bodo po desetih dneh dali na desko. Fino in razlog samo večno čakanje na denar, ki je moral biti že zdavnej izplačan. Amerika najbolj počasna dežela na svetu. Od vseh strani imam dobiti denar, pa biti v taki situaciji. V največji sili je prišlo 10 $ od Bevca, pa porabil sem za popravo pisalnega stroja. Mizerija, in amerikanska neumnost in počasnost je kriva. Fotić pri meni. Slednjič se konč[n]o i on »ponižal«, da je prišel k meni. Priobčil sem mu celo zadevo Woodrow Wilson. Pristal. Dobro se drži sekretariat konference mira. Ogromna večina še živa. Vse v zvezi z mojim načrtom, na katerega je bojda že pristal Department.

12. avgust

radicionalni lunch pri Smithu. Prisotna hčerka z ogromnim sinom. Izročil Smithu elaborat za Opiea. Če bo gratalo. Potem v največjem dežju v Internal Revenue. Končno sem vendar obrnil Steina, da je pristal, ne čakati na pismo Free Europe. Zmaga. Podpisal protokol, sedaj je samo potrebno podpisati ček in Katica ima denar. Boril sem se kakor lev. Beker mi je zavrnil skript Balkan Con-

ferences, čeprav je pristal baš na »konference«, ki so podlaga balkanskega sporazuma. Sedaj pa pride vrhunec. Pustil me je dve uri čakati in potem avdijenca. Vrnil mi je skript o balkanskem sporazumu, ker se nisem držal njegovih instrukcij, ki izključujejo balkansko federacijo. Sedaj stvar razumem, gotovo so neki pametnjakoviči v Departmentu se odločili za »podunavsko« pod vodstvom Madžarov. Nam je pa potrebna eternal vigilance.[2381] Pa je moral takoj vskočiti Josip Jurčič mesto balkanskega pakta. Dostojno zamašilo. Potem čakal, da bi se Connie – v Voice se »dirali« Ikonijo, da je to ona to –, da bi se dež polegel. Potem pa strašna muka na cesti, da sem našel taksi za Connecticut Ave. Končno se našel simaptiče[n] brat Filipinec, da sem zdrdral v naj[ve]čjem dežju domu. Moker. Takoj legel v postelj. Pa me ne boš ugonobila, amerikanska Ikonija.

20. avgust 1955–31. december 1955

20. avgust

Grožnja Cosmosa, da bom prišel na tablo, ako ne plačam račun. Končno vendar prispel denar, tako, da se to ni zgodilo. Pa ravno predzadnji dan. Zvečer Kreković pri meni z gospo. Na telefonu jim je že prej izjavil, da je »Jugoslovan«. Naši »voisovci« mu strašno zamerijo, da je na prospektu »o Croatian race«.[2382] Divjak me je nazval[2383] »cinikom«, ker sem branil njegovo umetnost. Ali bi si dovolil kaj takega napram Kreku ali Mačku? V silni priliki sem radi telefona, ki je že v novem stanovanju, v starem pa nimam telefona.

22. avgust

Lunch Sweetser. Pokazal mu rokopis »Slav Political Thought«.[2384] Formuliral svoj[e] želje v pogledu Federal Commission.[2385] Ali bo kaj zaleglo?

26. avgust

Pri Bakeru. Samo en skript mesečno mi dodeljen. Izjavil, da je to »poor«.[2386] Komedija gled[e] skripta o Balkanu. Najprej je Baker na to pristal, da dam skript o balkanskih konferencah. Napisal in on odbil, češ, da je preveč detaljev. V resnici so pa konferencije silno važne, kajti one so klasični primer za pripravljanja na carinsko unijo. Silno me je pa presenetilo, da je zavzel intrasižetntno[2387] stališče napram balkanski federaciji. Odbil je moj skript, ki samo medlo omenja federacijo, ki se je mogla čisto lahko »erase«.[2388] Ne, vse odbito. Mislim, da postojijo stroge instrukcije, ki so izzvane iz Georgetowna. Dimitrovu sem predložil na to, da napravimo balkansko grupo. Navdušeno je na to pristal, pa pod pogojem, da pristopi tudi Maček. Ni pravzaprav pogoj, pa rekel je, da grupa ne bi bila popolna brez Mačka.

30. avgust

V knjižnici radi Janeza Kreka. Končno bil v Federal Commission: Woodrow Wilson. Čisto birokratično. Gassis stoprocentni uradnik, pa uljuden. Ob istem času se pa tudi najvišji sodnik Marshall birokratsko obravnava. Ubogi Wilson. Drugi dan bo seja. Končno popoldne sestanek s Howeleyem po dolgem okolišanju. Howeley se je pa tudi opravičeval. Stvar: Amerikanski kongres ga je očividno zanimal. Bomo videli. Že sem popolnoma apatičen.

31. avgust

V notranjem ministerstvu. Vendar ulovil Opiea na seji. Vodil sejo čisto vojaško. Nima časa se odzvati povabilu Smitha na dinner, ker odpotuje že opoldne v Staunton. Žalostno. Bom se pač držal Sweetsera.

1. september

Končno preselitev v N St. Filip vlači sam v avtomobilu pohištvo v novo stanovanje, je sam svoj »Mayflower«. Opoldne lunch s Campbellom. Res njegov washingtonski likov, kajti popoldne že odpotuje v New-York. Razložil mu stvar glede svojega projekta: Wilson in Avstro-Ogrska. Simpatično sprejet moj načrt. Srečen sem. Council of Foreign

[2381] Večna budnost.

[2382] Hrvaška dirka.

[2383] Imenoval.

[2384] Slovanska politična misel.

[2385] Zvezna komisija.

[2386] Skromno.

[2387] Intrigantno.

[2388] Izbrisati.

Affairs[2389] je dobil pol mili[j]ona dolarjev od Rockefellera. Bomo videli. Zvečer vstopil v svojo novo sobo, kjer grozni nered. Knjige in dosijeji v strašnem neredu. Pa napravil sem red že tokom noči.

2. september

Bevc razburjen radi sina. Čisto amerikanski birokratski »štikeljc«. V zakonu je omenjen Bevc kot »permanent resident«[2390] in ne kot amerikanski državljan. Radi teškoče z emigrantskim uradom v San Francisco. Za zbesneti. Kje je tu zdrava pamet. Katica prispela zvečer. Sedela v moji sobi zadovoljna. Stanuje v Gralyn hotelu.

3. september

Katica zvonila. Vsa srečna, da je enkrat prenočila v hotelu, ki odgovarja njenemu staremu standardu. Ni se mogla prehvaliti. Lunch v Cosmosu, pa K[atica] ostala lačna. Ima dober apetit. Pop[o] ldne v Dupont kino: Summertime.[2391] Benetke v svoji večni lepoti. Večerjala v malem restoranu. Prispela topla čestitka Bevca iz Kalifornije.

4. september

Napočil veliki dan. Intimna česti[t]ka njena, prav primerna, samo ena beseda je izpuščena. Iznenandila[2392] me je z darovi. Sijajna je. Izrazil sem tri želje, od katerih je prva sloboda Jugoslavije, druga in tretja se pa tiče Katice. Francoska pudla Koko pobegnila ponoči. Okrivljen od Filipa, da sem pustil vrata o polnoči odprta, kar ni bilo res. Na rojstni dan Koko zopet pobegnil, lovil sem ga do Maylowera, pa vse zastonj. Prvikrat ga je našla sredi noči policija. Policija srečne dežele, ki se bavi z nočnim lovljenjem dragocenih pudel. Drugikrat ga je pa našel pošten občan, ki ga je vrnil, četudi je pseto[2393] jako dragoceno. Zvečer pri Gusti, kjer Katica jedla ravioli, ki so slabo dejstvovali.

5. september

Načrt preselitve v Washington. Končno vendar, da smo prišli vsaj do načrtov. Popoldne prišel Kreković z gospo. Utvrdilo se je, da je francoski akcent gospe Kreković čisto francoski in so se naši izmislili, da je Ruskinja. Katica je bila navdušena spričo umetnosti Krekovića, pa tudi Krek je postal nekoliko preveč navdušen[,] pa v drugem pravcu. Zvečer videla sijajni fil[m] »Catch the thief«,[2394] ki igra na rivijeri. Velikanski užitek. Zvečer na vrnitvi poljubil blizu katedrale K[atico] na roko, kar je imelo katastrofalne posledice.

6. september

Sedenje na zofi v pritličju, ki je stvorilo[2395] delikatno situacijo. Skladni zadnji dan zaključil ta neizmerno skladni sejour. Vzel sem taksi pri Dupont kinu. Driver je bil precej zmešan in nas je peljal daleč po N St., tako, da smo skoro zamudili Greyhound. Pa se je vendar srečno ukrcala. Dolgo gledanje, dokler Greyhound ni krenil na pot v New-York.

7. september

Dakle »Voisovci« so mi obesili »kanto«, da sem ostal tam, kjer sem bil l. 1915. Gromovska laž. In vsa moja »Matica rada«. To je dokaz silne površnosti teh gospodov. Vem[,] kje je izhodišče: Divjak. S Krekom ali Mačkom se ne bi nikdar tako upal govoriti kakor z menoj. Predbacivajo[2396] mi »Cveto Zuzurić«.[2397] Zastonj dokazume [dokazujem], da sem o njej predaval in pisal v jeku prve svetovne vojske. Popoldne pri Mačku. Uspel radi Pucelj[a], da pride poročilo o komemoraciji v IPU. Končno zopet uspeh: Pristal, da pristopi naši Woodrow Wilson grupi.

8. september

Ant[i]grški pogrom v Carigradu radi Kipra.[2398] Silno me to boli, ker dokazuje to, da naš balkanski federalizem je še vedno na precej trhlih nogah. So pač še vedno divji instinkti v balkanskih ma-

2389 Svet za zunanje zadeve.

2390 Stalno prebivališče.

2391 Poletni čas.

2392 Presenetila.

2393 Pes.

2394 Ujemite tatu.

2395 Ustvarilo.

2396 Podtikajo.

2397 Cvijeta Zuzorić (1552–1648), najbolj znana ženska renesanse, ki so jo zaradi učenosti in lepote opisovali številni pisci in pesniki ter jo opevali v svojih delih in jo naredili brezčasno. Biografija.org.

2398 Cipra.

sah. Potem se pa čudimo nad ekscesi v Jugoslaviji. Saj so vendar Hrvati navzlic vsej njihovi zapadni frezeologi[ji] pravi Balkanci. Na vsak način je pa Kopra dokaz velike zapadne politične nesposobnosti[.]

10. september

Uredil sem končno svoje dosijeje, katere je spravila črna Rose v strašni kaoz. Privoščil sem si dober Medoc Macgrudera. Pa so tamo še tudi drugi francoski vinski biseri, pa cene so za mene pač previsoke.

11. september

Napisal članek Dan dela za »Demokracijo«. Eden mojih najboljših člankov, kar sem jih sploh kedaj napisal.

12. september

Lunch Sweetser, ki mi je obljubil, da se bo zavzel, da dobim priporočilna pisma Federal Commission.[2399] Povsem soglaša z mojimi načrti. Katica je bila v smrtni nevarnosti, ko je plin se širil iz neke stare plinske peči. Takoj mi je telefonirala, kar mi je bil dokaz njene privrženosti. Rekla je, kako je radostna in kako je srečna, da je ušla smrti. Kaj bi napravil brez nje?

13. september

Zadnji sestanek s Krekovići. Serviral vodko, ki se sedaj prodaja na veliko pri Larimeru. Znak nove politike. Nato ciljal sem, da bi me K[reković] upoznal s kom iz Pe[r]u ambasade, pa ni hotel čuti. Vse eno.

14. september

Najprej likvidiral dva čeka. Slednjič je prišel refund. Kaka borba je[.] Pa končno Katica dobi svoj denar. Opoldne odpotoval v New-York. Prav skladen večer pri Katici, ki ima že novo široko postelj[o] s svilenim pokrivalom, katero je kupila za mal denar. Kunstna je pa že. Dekorirala je sama sobo mojstrsko. Skladen večer. Prenočil v Woodrowu.

15. september

Neprijetno bil iznenajen vsled tona telefona Levina. Židovska posla. Odrejen sestanek Campbell ob 11[.] uri v Councilu. Campbell se mi je zdel nekako boječ. Razgovor je trajal eno uro. Formuliral sem svoje želje. Razumel je moje argumente. Povdarjal sem, da Council tudi nekaj duguje[2400] Wilsonu, pa naj omogoči mojo knjigo »Wilson and the Dissolution of the Habsburg Empire«.[2401] Izid razgovora mi se nikako ni dopadal. Potem takoj k Mrs. Estournelle. Zaupnik State Departmenta je rival svojo glavo v svojo pisalno mizo in me ni hotel videti: kaka nesramnost. Uglavila nekaj s to interesantno damo. Ima precej razumevanja. Potem v hotel. Potrebna op[o]ldanska siesta po lunchu v Fleur de Lys. Popoldne neugoden razgovor s Cintic, advokatom korporacije »Novi list«. Seve ti komunistični faloti nočejo ničesar plačati. Popoldne na vrsti Soumar. Prinesel članek Ivan Pucelj. S[oumar] pokazal mi je galerijo kmetskih voditeljev. Potem na recepcijo Captive nations. Carnegie Endowment. Tam mnogi znani. Upoznal sem se z Johnsono, political adviser[2402] Free Europe. Tam Korbonski, s katerim razgovor glede Wilsona. Jako vzhičen. Osudsky silno se pritoževal nad politično »mizerijo« Evrope. Soglasila v tem, da je edina Amerika, ki nas bo rešila. Nad nedostatki Amerike moramo pač zažmigati. Kaj bi pa bilo, ako Amerike ne bi bilo, v tej strašni svetovni situaciji. O[sudsky] mi dal svoje Herron zapiske, kar je jako važno za mene. Moram omeniti, da sem se vozil od novega stanovanja IPU po tretji aveniji do UN. Ta avenija je polna ogromnih starinarskih prodajalnic. Vse seve evropska roba. Pri recepciji si privoščil par viskijev. In der Not frisst der Teufel Fliegen.[2403] Potem nazaj v 78[.] ulici, kjer me K[atica] čakala z večerjo, ki je sl[a] vnostna, kajti Novo leto je. Katero? Prinesel lepo čestitko. Mal nesporazum radi sporazuma. Prišel iz Woodrows kovčedičem. Pa kovčedjič je ostal, pa jaz v hotel, kajti Lota je spala ta večer 230W 78 St. Več[j]e nesreče ni bilo.

2399 Zvezna komisija.

2400 Dolguje.

2401 Wilson in razpustitev habsburškega cesarstva.

2402 Politični svetovalec.

2403 V sili hudič še muhe žre.

16. september

Najprej na sodnijo. Videl sodnika Franka, pravega »beau«, pa me ni sprejel. Moral sem razpravljati s sekretarico. Pravzaprav nesramnost. Izjavil, da se naj »to restore the trial on the calendar«.[2404] Zopet poraz: Shotwella ni v New-Yorku. Popoldne razgovor Heckscher, ki me ni posebno navdušil. Pa vendar Comme ci comme ca,[2405] je za organizacijo »takozvanih Minorities«, ali je proti knjige. Precej nesramnosti, ko je povdarjal, da imajo toliko literarnih ponud[b], hotel je mene podcenjevati. Vedno stara pesem.

17. september

Kočno »weekend« in sedaj smem tudi jaz v »raj«, delo Katičine dekorativne umetnosti, ki vse presega. Koliko okusa, koliko umetnosti.

18. september

Dolgi razgovori celi dan. Zadovoljnost z menoj. Finančni aranžman. Popoldne silno emocionalni angleški film, pa izvrstni igralci in krasni interjeri koncem devetnajstega stoletja.

19. september

Zopet komedija z Fish Armstrong. Po 7 letih zopet ni appontmenta. Ako bodo Amerikanci tako polagani, kratka jim bo slava. Pa tudi Moseleya nisem dobil na spogled. Traljavo[2406] stvari nadaljujejo. Pop[o]ldne razgovor z Estournelle. Potem peš skozi park. Junaško pešačil. Katica je imela posla z žolčjo. Bil sem ji nurse, kar je s hvaležnostjo vzela na znanje. Spominjam se slične uloge pri Nadi. Samo situacija je čisto druga. Pravzaprav šele to noč skupno spala pod jedno streho. Bila je zadovoljna do krajnosti z mojo rezervo. Vse je bilo v redu.

20. september

Zjutraj sem bil pohvaljen. Gled[e] procesa: odločno zahteval od adjutanta Cintica, da se mora dolg plačati do 1. oktobra. Ako to ne bo, bomo pa zopet tožili. Taktika Kunstlera je bila popolnoma pogrešna.[2407] Ne ume, da razgovara[2408] s komunisti. Popoldne me Katica odslovila. Moral sem v kino: Prijeten film o Parizu. Potem zopet prijeten razgovor in ob 8. uri odjadral v Washington z lepimi spomini.

21. september

Zjutraj prijetno iznenajenje. Telefon sekretarice USI, da me je iskal Howeley, ki je odpotoval, pa se vrne 3. oktobra. Morebiti bo Kongres »upalil«.[2409] Nada je vedno lepa. Potem bi bilo vse rešeno. Dragan[a] sem naprosil, da pride v kontakt z Bakerom. Nekako tajinstven[2410] na telefonu.

22. september

Nova sekretarica Bakera: Ukrajinka. Kovač je res problem: stari mason, pa kljub Mačkovšeku vprašal za naročnino (?) »Domovine«. Sestanek s Krekom. Resno predložil problem Krnjević: strašna demagogija. Aca mi je rekel v New-Yorku, da ima Krnjević namen, da cepi HSS in da se spoji z enim krilom Ustašev. Vse mogoče. Resno govoril s Krekom, ki je pa čisto pesimističen glede Ma[č]ka. Sicer ima on pakt z Mačkom, ne jaz. Sam je priznal, da hrvatska zavožena politika največ gre na rovaš in v korist Stražarjev. Pa končno tudi to je njegova stvar. Zapustil Kreka v stari toposti, ki nastaja po razgovoru z njim. Nič konstruktivnega. Cse terre a terre. Stara istorija.[2411]

Iz Popovićeve sobe je diven pogled na katedralo. Naša hiša je pa Črna hiša. Originalni Robertson dal jo je črno pobarvati. Tako je Eisenhower v Beli hiši, jaz pa v Črni. Vračen mi je rokopis o Lettrichovi knjigi. Pravi škandal in dokaz amerikanske površnosti. Zakaj je dal L[ettrich] naslov »History«. Ti junaki v Texasu so mislili, da je to »zgodovina« in ne spada v political science.

24. september

Nov dnevni red: Breakfast pri Devetintridesetih, ki so depadansa, in to demokratična California Kitchen. Tam dva jajca s čokolado, kar košta

2404 Obnovi sodni postopek na koledarju.

2405 Tako je.

2406 Površno.

2407 Napačna.

2408 Se pogovarja.

2409 Vžgal.

2410 Skrivnosten.

2411 Zgodovina.

25 centov. Vendar mi je predaleč v klub za breakfast. Devetintridesetarji, to pomeni iskalce zlata v Kaliforniji. Pri vhodu ogromno olipšano sedlo »Westerner style«,[2412] kar je meni neznansko simpatično. Potem pa okrog velikega drug storea do cerkve, kjer dobrodušna debela mlada Amerikanka prodaja časnike. Potem pa skozi »Himterthuerl« v katedralo, kjer kratek očenaš. Tako se začenja dan. 21. ulica že skoro pozabljena. Moji sodijeji [sosedje] pa že stojijo kakor pravi vojščaki. Novi red. Za kako dolgo? Čudno: cela hiša, kjer smo stanovali od 50. leta naprej[,] je za »rent«.[2413] Pa vse prezgodaj. V »otmenem«[2414] delu Washingtona stanujem. Pa tudi klerikalnem. Iz Popovićeve sobe je krasan pogled na dom katoliške katedrale. Kakor da smo v Italiji. Na oglu Connecticut je pa Presberiterijanska cerkev, v katero je hodil Eisenhowe[r] k maši. Sedaj je pa srenja bolj žalostna, četudi je še vedno navodilo, kako se naj srenja vlada, kadar je predsednik prisoten. V žepu sem imel 50 centov, pa jih nisem hotel dati presbiterijancem, ko je bilo pobiranje denarja. Pa že Nada je rekla, da se celo v cerkev še ne hodi zastonj. Pa pobiralcev v elegantnih staroverskih cut a' away[2415] ni bilo. Tako sem bil resen. Kako ogromna institucija je amerikansko predsedništvo, vidi se iz tega, da je po Eisenhowerovem srčnem napadu cela svetovna politika stala, kakor da je začarana. Popoldne si pogledal Virgine Queene.[2416] Bil sem precej razočaran. Pa preveč utriranja. Tako bursikozna Elizabeta pa vendar ni bila.

26. september

Z Vicorom Reutherom nimam sreče. In vendar sem napisal za »Demokracijo« tako krasen članek o Walteru. Pa če sem prišel do papežev v specialno privatno avdijenco, bom pa še prišel do Victora. S Holandijo nimam sreče. Obe holandske device, od katerih ena je rešila situacijo 28. juna svojim klavirarkodom, sta odkurili v Holandijo.

27. september

Open House v Cosmosu je bil dolgočasen kakor vedno.

28. september

Zeleni dolar je silno soliden denar. Vrinil sem ga v svojo denarnico, pa se je »zakačil«.[2417] Nisem mogel mošnje odpreti, ne da bi raztrgal dolarja. Blažena dežela, ki ima tak denar. Krnjević je pa nesramen. Izogiba se meni. Ob samem početku sem se mu javil, pa je odkuril, da ga nisem videl. Najbrž ne bo škode. Pa bo že prišla burja za take junake. Sv. Mihael. Čestital Kreku po telefonu.

4. oktober

V Mayflower sestanek Burke, Fotić in jaz radi snovanja pressure group.[2418] Popolna soglasnost glede potrebe. Meni naloženo, da pišem Rozmareku. Uloge podeljene.

5. oktober

Poseta Mikolajczyku, ki leti v Japan.[2419] V zadnjem trenutku me sprejel radi Central-European Woodrow Wilson Committee.[2420] Določil je kot svojega namestnika Popiela za čas svoje odsotnosti. Jako sem zadovoljen. Upoznal sem [se] z njegovim sinom, simpatičnim 100% Slovanom. Bili so pa v stanovanju neki political scientisti-omladinci iz Harvarda. Poznali so me po imenu.

9. oktober

Jugoslovani pri meni radi osnovanja CEE-CWWC. Prisotni: Fotić, Gavrilović, Šumenković. Maček bolan, Krek se seli. Splošna soglasnost. Pa samo Fotić in Gavrilović sta se po nepotrebnem razburjala radi neguvermentalnega značaja WW Foundation in da smemo samo občiti z guvernantalno Federal Commission.[2421] Kako so vendar naši ljudje formalistični. Inače je vse poteklo skladno in v redu.

2412 Zahodnjaški slog.

2413 Najem.

2414 Razkošnem.

2415 Odrezani.

2416 Deviška kraljica.

2417 Zataknil.

2418 Skupina za pritiske.

2419 Japonska.

2420 Srednjeevropski odbor Woodrow Wilson (CEE-CWWC).

2421 Zvezna komisija.

11. oktober

Končno vendar sprožil svoj problem »Kongresa«. Howeley mi javil, da se naj sestanem z g. Woggom. Prišel sem v njegovo kancelarijo, pa odpeljal me je tajinstveno drugam. Tam na svoje veliko dopadenje našel starega znanca Pennymana, ki pa naj bo za mene Dollarman. Bil jako prijetno presenečen. S tem možakarjem se bo pa že dalo delati.

12. oktober

Pri Baker[j]u oddal skript. Nisem ga našel.

13. oktober

CEEWWC osnovan. Lettrich prvi predsednik, jaz generalni sekretar. Menjanje predsedništva po načelu rotacije. Vodil sem razpravo v Češkem domu Councila. Moj program jednoglasno potrjen. Poljake zastopal Pavel Tadeus. Vsa stvar mi je dala ogromen lift. Krek zopet ni bil prisoten.

15. oktober

Pred potovanjem v Kanado ulovil še Lettricha, ki ni bil prisoten pri sestanku, ker je bil ta dan v New-Yorku. Srečen je bil, da smo vse tako gladko izpeljali. (Pravzaprav izpeljal jaz.) Vse odobrava, kar sem predložil.

16. oktober

S CIO stvari ne gredo tako gladko[,] kakor sem domneval.

20. oktober

Senzacija. Sprejel sem precej toplo pismo O'Connor, v katerem se zahvaljuje na mojih čestitkah povodom imenovanja Assistant Undersecretary[2422] za vezo s kongresom. Ravno to, kar rabim. Zdaj pa takoj na delo. Telefoniral mu i[n] res skoraj dobil spoj. Obljubil je, da se bo obrnil Burdetteu[,] še predno odoputuj[e] v Ženevo. Zdaj sem pa na konju. Zvečer slava Janka Jankovića. Celo emigrantsko društvo brez Kreka. Seve stari Maček dolgo ostal. V živem razgovoru. Pojavila se mlada Bakerica. Čisto mlada punca, bila je učiteljica v New England. Predno se je poročila, je bila z Johnom na Bledu in Bohinji. Nisem je mogel izpraševati o njenih vtisih. Prav prijeten večer. Mnogo jedel in pil vse povprek, brez nobenih slabih posledic.

21. oktober

Katica prispela precej pozno ponoči. Stanuje topot v Tabard Inn.

22. oktober

Silno uspel lunch z Goldmanom v Cosmosu. Bilo je še celo preveč smeha za odmerjeni, resni Cosmos. Od drugih miz so se samo spogledali. Katica je bila sijajna. Pozneje jo je karatkeriziral G[oldman] »a good natured woman«.[2423] Večerjala v California Kitchen. Izvrstno razpoloženje. Opoldne pa v mestnem kinu, kjer film »I was a camera«[2424] iz predhi[tle]rovske Nemčije. Pa tudi K[atica] je bila razočarana. K[atica] imela dolge nočne poslovne razgovore s Filipom o »sweaterih«[,] pri katerih pa nisem prisostvoval.

23. oktober

Katica, Filip in jaz v katedrali. Prej je pa Filip pripovedoval zgodbo, ki je dokaz amerikanske dobrodušnosti. Oba cucka pekineza, moja osobita prijatelja sta pobegnila in hajd skozi stranska vrata v katedralo, kjer je bila ravno velika maša v popolnem toku. Priletela sta pred oltar in začela [se] dobrikati duhovniku, ki je bral mašo. Nastal je splošni diskretni krohot, kateremu se je pridružil sam duhovnik. Filip pa za cucki v cerkev. Prestrigel jih je in odvedel na splošno dopadenje občinstva. V vsaki drugi državi bi kaj takega izzvalo netolerantne proteste. Tokom dneva zopet na dnevnem redu sweateri. Popoldne v Geogetownu v avtu. Filip šofiral. Pokazal sem bridle path[2425] kakor tudi »Sprunggarten«.[2426] Potem v neko starinarnico, iz katere so nosili intelektualc[i] kupe starih knjig. Starinarnica je bila na Potomacu. Tam kupila K[atica] neki star šal. Potem nazaj domu. Na oglu Connecticut in N St. sva čakala na kak taksi, pa ni prišel. Pa evo Miloš v svojem avtu, z otrokoma zadaj. Seve naju takoj povabil, da naju

2422 Pomočnik podsekretarja.

2423 Dobra naravna ženska.

2424 Bila sem kamera.

2425 Jahalna pot.

2426 Skoki.

vozi k »Greyhoundom«. Dovzetni Miloš je navdušeno poljubljal roke Katici, ki je bila do krajnosti presenečena. Vrhunec pa otroka. Še pravočasno prišla na bus. Običajne tople sentimentalnosti.

24. oktober

Kaj je tako krasno v novem stanovanju[,] to je votlo bobnenje zvonov, polno veličanstevenosti. Vivos voco, mortuos plango.[2427] Tako blizu je vendar katoliška katedrala. Drug svet za sebe. Ped našo hišo stojijo velika lepa drevesa. Sedaj v pozni jeseni je prelestno to pretvarjanje barv listja. Prava apoteoza barv v umirajoči in zopet vstajajoči prirodi. In spominjam se Gregorčiča in njegovega »Človeka nikar«.

25. oktober

Pri Baker[j]u. Precejšnja nesramnost, da ne umem[2428] pisati za kript. Sicer ni tega rekel mladi amerikanski diplomat, ki je premeščen v Moskvo, kjer mu bo koristilo znanje slovenščine kakor svoj čas Herbersteinu. Da ima radio svoj posebni stil. Naj poslušam radio. Odgovoril sem, da nisem nikak radio fan. Smatram, da je mnogo boj solidno, praktično in racionalno čiatati vesti v časnikih[,] ko[t] pa poslušati na radiu. Pa nekaj značilno se je zgodilo v moji prisotnosti. Telefoniral je B[aker] Kuharju[,] in sicer na silno intimen način. Od tod torej veter piha. Amerikansko-slovenska klerikalna konspiracija proti meni[.]

26. oktober

Zjutraj telefoniral Howeley. Spašeni. Navdušen. Zvečer razgovor s Kampelman. Končno je bil ta slavni lunch Kampelmana, na katerem sta prisostvovala Howeley in Pennyman in menda tudi Burdette. O meni se mnogo govorilo. Kamp[elman] poročilo je bilo povse istovetno z onim Howeleya.

27. oktober

Sedaj pa dema v Library of Congress na papir[j] ih Woodrowa Wilsona. Pričakoval sem več. Duh časa me je opojil.

28. oktober

Češka proslava, pa brez Wuenscha, katerega je zamenil neki profesorčič v nemogoči žolti obleki. Umetniška dekadenca. Slavik govoril predolgo. Glavešin čeških ni bilo, ali precej anonimne češke publike, kar je dober znak.

30. oktober

Washingtonska jesen v celi svoji razkoši.[2429] Tudi iz svojega okna občudujem fine nijanse žoltega, padajočega listja, kakor v Homer[j]u.

31. oktober

Ikonija ni prišla v Cosmos.

1. november

Bevčev sin prispel v Washington. Kako dobra vzgoja. Govori sijajno angleško, da sem bil kar začuden. Glušič i[n] on prišla k meni. Prinesel mi je iz Slovenije steklenico šljivovice, prave domače, najlepši dar. Potem šli v cvetličarno in tam kupil šopek karamfilov[2430] za Mildrad od officea poslanca Scuddara. Najprej se je fotografiralo pred Capitolom. Fotografiran v vseh mogočih pozah. Dobri namen mladiča, da bo poslal te fotografije v Ljubljano svojim prijateljem. Pa washingtonske jesenje sol[n]ce je peklo in me utrujalo. Silno presenečen je bil mladi Lado, ko so sirene žvižgale: meščanska zaščita. Torej Amerika vendar misli na mogočnost vojske. Potem smo v taksiju krenili k Lincolnovem memorial. Zopet fotografiranje in tekanje od enega konca do drugega. Naposled na ono trato, od koder se tako bajeslovno lepo vidi grško svetišče Jeffersona. Bila je to slika za bogove in jesenje solnce v celi svoji sijajoči krasoti. Samo mene so ti solnčni žarki premagali. Zvečer prijetna večerja pri Glušiču. Sin je neko milejše izdanje[2431] Ladislava senior[j]a. Pa ta mirni mladenič bo imel bodočnost v Ameriki. Elektrotehničar je.

4. november

Končno obiskal Kreka v njegovi novi postojbini. Daleč je to NE, pa hiša prav primerna. Nič posebnega na dnevnem redu. Potem sta me pelja-

[2427] Živi žalujejo za mrtvimi.

[2428] Zmorem.

[2429] Razkošnosti.

[2430] Nageljnov.

[2431] Izdaja.

la v mesto. Pa avto se mi zdi imenitnejši[,] ko je bil prejšnji.

6. november

Demokratični lunch v Burlington hotelu. Zastopniki predsedniških kandidatov Stevensona, Harrimana i[n] Kefauvera hvalijo svoje kandidate. Že sem hotel vstati tudi jaz »Lausche for President. [«][2432] Pa bil sem nekako slabe volje.

8. november

CEWWC sprejel moj načrt Statementa našega odbora. Bila splošna pohvala. Bilo sprejeto načelo, da podpisuje predsednik in glavni sekretar.

11. november

Charlottesville padel v vodo. Sramotna rabota. Estourville je prava kača. Dopis njen je bil nesramen[.] Foundation ne bo »sponsor« našega odbora. Splošna »stingyness«.[2433] Tudi denarja ni za nas. Lunch, obljubljen od Levinea, me [k]oštal v oblakih. Čisto amerikansko, pa saj niso gostoljuben narod. Lettric[h] in jaz sva se zgražala nad vsem tem. Zvečer prispela Katica. Moral sem odpreti okno, prevroče je bilo v sobi. Potem mala večerja, ki ni bila dovolj obilna, in potem razgovor. Zopet ona v simpatičnem Gralynu.

12. november

Breakfast kod 49. Meni tako ljub lokal radi Western sedla, ki je pred vrati. Opoldne na lunchu v Cosmosu. Popoldne sijajen film Fermandela v Dupont.

13. november

V katoliški katedrali. Potem sprehod po Connecticut. K[atica] se divila izložba[m.] Pa so res izredne. Celi dan v skladnosti. K[atica] se preselila v aneks Gralyn, kjer cel appartment. Dal francosko vino v refrigerator. Zvečer sam led. Nikdar kaj takega še nisem videl.

14. november

Obed v kafetariji. Izvrsten gulaš. Zvečer ginljivo slovo.

18. november

Lunch s Pešeljem v Cosmosu. Razvijal je svoje poglede na bodočo Jugoslavijo. Rekel sem, da mislim, da je absolutno potrebna nova prestolnica. Njegov ugovor, da bi bilo to predrago. Mislim, da to ne stoji. Popoldne krenil Mačku, da dobim dovol[j]e[n]je za statement. Ne smejo države imenovane, ali narodi. Dobro, bomo že napravili, da bo prav.

21. november

Pri Howereyu. Obljubil, da bo dovršil mojo stvar do Novega leta. Amerika dežela počasnosti. Propaganda pa že taka.

22. november

Srečen dan. Čisto nepričakovano je prišel »Windfall«[2434] od 600 $ in to od Social Security. Dosojeno mi je 31 $ mesečno, res, Uncle Sam je velik Mecen. Pa vendar dolari so dobri.

23. november

Obiskal Kirk Patricka ter ga obvestil, kako stojijo stvari kod Howeleya. Vsako sredo je skupni lunch glavešin Kirka, Howeleya, Pennimana etc. Popoldne odpotoval v New-York. Tam sijajno sprejet od Katice, ki je sedaj Fifth Ave. pri Sachsu, imenitna hiša. Izdeluje dempre ter se bo specializirala. Končno ne bo več »lutanja«.[2435]

24. november

Najprej Kuns[t]leru obisk. Ni ga. Potem nervozni razgovor s Heckscherom. To je on je bil »excited«[2436] do skrajnosti, ne jaz. Redko sem čul tako »excited« človeka na telefonu. Ima pač slabo vest. Nima časa, da bi sprejel mene in Lettricha. Obedoval izvrstno pri Larre.

25. november

Thanksgiving. Rano pri Katici. Silno skrbno pripravlja obed. Pa kaj se je zgodilo? Alader me zove k sebi. Moram se odzvati in Katica to razume. Prerano sem prišel. Pa v basement obrača bivši minister saobračaja Radivojević prase na ražnju. Pri-

[2432] Lausche za predsednika.

[2433] Škrtost.

[2434] Ogromen denar.

[2435] Beganja.

[2436] Navdušen.

zor za bogove. Dolgo smo čakali, dokler ni prišla gospa Jevremović sa sinom. Potem se je pa počela sijajna pojedina. To je bil jugoslovanski Thanksgiving, pa komaj in zakaj, da se zahvaljujemo. Intrigatasko vprašanje. K[atica] je imela prav, ko je bila huda, da nisem imel teka za drugi thanksgiving. In tako sijajno je priredila na francoski način kapuna. Pa potolažila se je.

26. november

Rano pri Katici. Obljubil sem ji božično darilo: chandelier[2437] iz Češke. Naj ima svoje veselje. Šli smo h Gimblu. Nepopisno, koliko ljudstva se je trlo tam okoli te palače praktičnosti in nečimurnosti. Ljudje nakupujejo[,] kakor da je zastonj. Praznično razpoloženje je že v zraku. Ne smemo pomisliti, kako božična industrija izkorišča Božič. Mislim predlagati, da bi tudi Amerika upeljala dvojne praznike, kakor smo jih imeli v Jugoslaviji. Reklo se mi je, da je to sijajna ideja, ki bi se dala kolosalno izkoriščati. Potem sva lutala po mestu in končno si pogledala prav slab film.

27. november

Obisk razstave Daniela Popovića v 33 Whitehall St. Čisto izza Wall St. se utaboril ta vojvodjanski junak. Pa slike so mu izvrstne, same najpestrejše boje. Umetnik je, pa še kak. Pa tu živi v hiši, ki je po noči čisto pusta. On pa leži na svoji propadli otomani in občuduje božanstvenu Rafaelovu madonu. Če bi kak gangster to vedel, ubil bi ga. Neizmerno kulturnih predmetov ima, saj v Beogradu je imel celo stalno razstavo. Ta mož ne sme propasti. Potem hitel nazaj v Woodrow, kjer me je že čakal Drnovšek. Poročilo o njegovem potovanju na Dunaj, kjer še nikdar ni bil v svojem življenju. Pripoveduje o Pirkmajer[j]u. Nekaj silno važnega, kar je v zvezi s Pohorjem. Pa vendar nič čisto novega se ni pojavil. Pirkmajer nima namena, da se nam pridruži. Ni pa vedel D[rnovšek], da P[irkmajer] sodeluje pri reviji, kjer so »Volksdeutscheri«.[2438]

28. november

Letanje po New-Yorku. Dobra zamisel, da sem obiskal mladega Poliča, ki upravlja hotel de luxe, Park Lane Hotel. Polič me je že iskal, pa razni idioti mu niso znali dati naslova. Silno srečen in prijazen sprejem. Tako mi je bilo to milo. Iz tega se bo še kaj izcimilo. Študiral je na Columbiji business management. Na pravilni liniji se nahaja. Popoldne razgovor z Estournelle. Arogantna, povedal sem ji marsikaj, kaj si bo zapomnila. Potem telefonski razgovor z Yarrowom, ki mora odpotovati v Washington. Ni mogoče ujeti teh gospodov. Prijetni skladni večer s Katico.

29. november

Vrnil se v Washington. Povodom rojstnega dne Janeza Evangelista Kreka napisal prav lep skript.

30. november

Naročen skript o 1. decembru. Pa jim nikdar ni prav. Naročijo nekaj, potem pa spremenijo. Petdesetletnica Glušiča. Gospa bolna. In koliko se je boril, da mu je rodbina prišla v Ameriko.

3. december

Zbor washingtonskega ogranka Political Science Association.[2439] Predseduje Kampelmann. Govoril je Wilcox precej dolgočasno o UN. Potem lunch, sedel z Goldmanom in Scommonom, dinamičnim Minnesotcem Scommonom. Izgleda, da se pripravlja ticket Stevenson-Humprey. Radi tega hoče iti Stevenson najprej v Minnesoto. Če ne bo Lausche vse račune prekrižal. Niso me pustili k besedi, ko sem začel z njim. To je sumljivo. Popo[l]dne prisostvoval takozvani diskusiji o farmerskem problemu. Najboljši je bil Nourse, gospodarski svetovalec Trumana.

4. december

Demokratski lunch v Burlington hotelu. Slabo obiskano. Mladina čisto se abstinira. Kaj je to? Izgleda, da se je Demokratski klub odločil za Kifaura. Mnogo prezgodaj. Popoldne se odpeljal v New-York, kjer navdušeno sprejet.

5. december

Najprej Free Europe. Mac Hale nedostopen, kajti zboruje AFL in CIO, in on je specialist za delavska vprašanja. No končno drugi dan me bo

[2437] Lestenec.

[2438] Nemški ljudje.

[2439] Združenje za politične znanosti.

sprejel Leigh. Bil v perzonalnem odelku. Ali je to ponižanje, kaj te babe delajo z nami. Sama aroganca. Predstojnica me ni sprejela, ampak bi moral razpravljati s čisto podrejeno osebo, kar sem odklonil. Povedal pa sem, da sem sam dosegel »social security«, pa samo 31 $ na mesec. Nič drugega nisem imel[,] da sporočim. Ta dan slaba žetev.

6. december

Osoren razgovor s Shotwellom. Kaj se je zgodilo z njim. Čisto spremenjen. Ti Amerikanci so muhasti kakor noben narod na svetu. Poiskal atelje Daniela[,] katerega seve ni bilo doma. Ta razstava ne more imeti uspeha. Nepristopen je Merrow od CBA. Nikdar se ga ne more najti. Bil je s Subotićem, ki stalno govori, da moramo biti kak večer skupaj, pa nikdar ne pride do tega. Globoko je impresioniran in ogorčen radi neumne politike zaveznikov. Popoldne sestanek z Liegom. Tol[m] ačil sem mu naš WW odbor. Rekel je, da Free Europe še vedno proučava.[2440] Zauzela je že nekako negativno stališče. Pa rekel mi je na telefonu Yarrow, da se mu zdi, da stvar ni v kompetenci FE. Na to sem pa posegel vmes. Sateliti hočejo dokazati, da je naše oslobojenje[2441] posledica oktobrske revolucije. Tako laž je treba podreti. To je Leigh končno uvidel. Na to njegova naivna vprašanja: Pa z[a]kaj niso v odboru Albanci, zakaj ne Balti. Taka vprašanja pač dokazujejo, kako daleč so ti gospodje od naše stvarnosti. Kakor vedno prijetna večerja pri Katici, ki je ponosna na svojo.

7. december

Pri Kunstler[u]. Ostro sem ga prijel, da gre na lim komunistom in zagrozil, da bom vzel proces v svoje roke, treba »renew the trial on th[e] caledar«.[2442] Opoldne imenitni lunch v Park Lane hotelu. Neizmerno distingvirana publika. Potem pa v silni naglici k Columbiji. Izgubljen sem tam blizu Grand Central, ki ni moja okolica. Moral sem vzeti taksi do Times Sq. Seve četrt ure prepozno prispel do Fearwether Building. Od Haleckega ni duha. Ali je bilo to nameroma? Moral sem oditi infectis rebus. Tudi junaka Levina nisem mogel najti v predsedniških odajah. Potem v Embassy Liquors, kjer nisem našel pravega vina. Končno sestanek s Campbellom v Cuoncilom. Čudil se je nad nesramnostjo WW Foundation. Mogel sem čutiti, da ni mogoče, da bi to skuhal DoS. Prav všeč razgovor, kajti genius loci je prav poseben. Pa kako se bo Mosleya antikomunistično anti-crusaderstva[2443] obveljavljalo. Ali ne bodo padle naše glave. Potem dolgo čakal, da se je Katica vrnila s posla pri Saxu, 5 th Avenue. Slovo, kajti drugi dan moram odpotovati: sestanek z Osuskym.

8. december

Lepo složno odpotoval zjutraj iz New-Yorka z Greyhoundi in opoldne prispel v Washington, tako, da sem mogel še pravočasno na lunch v Cosmos. Sestanek z Osuskim ponovno odpadel. Pa zakaj sem se tako žuril iz New-Yorka. Po[za] bil sem poročati, da prejšnji dan sem tudi bil pri Coste, generalnem sekretarju ACEN. Poročal sem mu, kaj sem podvzel v pogledu lobby. Shod zadnjič, obiskan od emigracij, to je takozvanih »minorities«[,][2444] je imel slično svrho. Costa mi je marsikaj zanimivega povedal tudi radi Mikolajczyka. Dal je ostavko v svoji lastni stranki in tudi v IPU. Z njim je težko delati. Med Poljaki ima silno nasprotnikov. Triumvirat v Londonu, v katerem je Andres, ima emigracijo na svoji strani. Pa moje stališče je to, da je kmetska stranka vedno dobra asekuracija.[2445] Kmetov ni tako lahko eliminirati. Ostanejo tam, kjer so. Kdo kaj ima, to je tajna, ki se bo odkrila šele, ko pridemo domu.

9. december

Zbor zgodovinarjev te pravljične dežele. Več tisoč. Interesantni tipi, tudi oni ženskih profesorjev. Toliko zgodovine še nikdar nisem videl na enem kupu. Pojavil se Lederer, ki me je »obradoval«[2446] z vestjo, da je njegova soproga v drugem stanju in ne more dovršiti editing. Kakor kij po glavi. To je pa še moralo priti. Bom napisal knjigo o knjigi. Upoznal se s simpatičnim Mihajlom P[e]trovićem iz Madisona. Povabil me je v svoj dom. Ta bo pa

[2440] Preučuje.

[2441] Osvoboditev.

[2442] Obnovitev sojenja na koledarju.

[2443] Anti-križarstvo.

[2444] Manjšine.

[2445] Zavarovanje.

[2446] Razveselil.

tudi član »odbora za doček«,[2447] kat[e]rega ima da organizira Nikola. Seznanil se s Thompson od revije iz Bouldera. To je onaj, ki mi je izgubil moj rokopis o Masaryku. Iščem Heleckega.

10. december

Končno sestanek s Haleckim v Gralynu. Pobotala sva se v vsemu. Priporočal mu, da naj vendar upliva na Kornosnkega, kar se tiče našega odbora. Izpostavilo se je, da je njegova baba bila rodom iz Celja, Gorjupova.

12. december

Sestanek z Osu[d]skim. Težka pot, ko je naš predsednik Lettrich. Pa vendar Osudski je bil jako razsoden in priznal, da nisem mogel drugače postopati. Padel mi je kamen od srca. Čehi so vendar pametnejši od Poljakov. V mojem Diary[2448] zopet omenjena seja NO, ki ne bo.

13. december

Obisk Kvapisevskem. Pri Poljakih vedno dobro piče. Razložil sem mu, kar sem imel na srcu. 1) glede odbora. 2) glede Broza. Prišel je Lipski in božal pol[j]sko Polonio restituto, katero mu je izročil Kvap[isevski]. Pametno je bilo, da me je Kvap[isevski] »uputio«[2449] Lipskemu, kateremu se bom javil kakor vedno, bilo je tako prijetno pri prijatelju Kvap[isevskem].

14. december

Pri O'Connoru, ki ima veličanstven office Congressional Relations.[2450] Celo malo ministarstvo. To je torej separation of powers,[2451] o kateri so sanjali ustavotvorci. Sprejel me precej pompozno-oficelno. Ali dobro sem mu razložil svoj projekt. Obljubil, da bo interveniral. Pri Bakeru. Težkoče glede izplačevanja. Večna amerikanska stingyness. Ta je že perverzna. B[aker] se kapricira, da samo eden V[ošnjakov] skript na mesec. Čudni diplomati.

19. december

Sv. Nikola. Slave. Najprej pri Šumenkoviću. Potem Fotiću, kjer velik dirindaj[.] Zlobni glasovi so trdili, da so bili in bile predvsem prijatelji in prijateljice slavne Pole. Razgovoral[2452] z gospo Lipski, pravi »frail« poljski tip iz Varšave. Krek in Krekovica kakor Maček in Mačkovica seve bili, k meni ne bi prišli. Čudni ljudje. Z[a]kaj ta inferiority complex?[2453] Dobro se imel na tej slavi.

21. december

Obisk Penniman, ki je vzradoval[2454] z vestjo, da mora stvar mojega »projekta« preslikovati »field office«. Kaka je to propaganda. Sovjeti morajo zmagati. Zopet me prepričeval o njihovi blagonaklonjenosti. Izjemno ljubeznjiv.

22. december

James Restonu izročil naš statement. Potem šel v redakcijo Washingtonske tetke. Potem pa še v Press Building United Press. Mož mi je obljubil, da bo šlo po celem svetu. Večerja Krekovića v italijanskem restoranu. Zelo prijetno.

23. december

Post tot dicriminarerum[2455] v pogledu statementa odpotoval v New-York za Božič. Čutil se kakor preporojenega. Pa glavno vprašanje še vedno nerešeno. Katica čarobna. Najprijetnejši večer.

24. december

Odmaranje[2456] v očarujočem milijeju. Sama jaz in Katica. Ona je pristala, da grem na ribjo večerjo Omcikusovim. Nikdar tega ne bom več napravil. Tam Smyth in Radivojević. Prav prisrčna sredina. Preveč jedil, pa ne one ribjih posebnosti, katerih smo bili navajeni doma. Ostal do treh zjutraj. Oduševljen govor.

25. december

Zjutraj bil[o] jako hladno, če ne »tempesteu-

[2447] Odbor za sprejem.
[2448] Dnevnik.
[2449] Napotil.
[2450] Kongresni odnosi.
[2451] Delitev oblasti.
[2452] Pogovarjal sem se.
[2453] Manjvrednostni kompleks.
[2454] Razveselil.
[2455] Po številnih diskriminacijah.
[2456] Počivanje.

sly« [tempestuously],[2457] sprejet od Katice, ki še v postelji. Branil sem se uspešno, saj je sama dala pristanek. Pa hitro se poleglo in diskreten poljub. Opoldne lunch pri Charlotte. Precej amerikaniziran obed, sendvička vrsta. Čudno razmerje izmed sester. Ena je čisto drugačno ko druga. Na Ch[arlotte] seve silno deluje, da ne more najti moža, bila bi sijajna domačica. Mala kriza glede rudeče pižame, ki je bila namenjena Katici, pa končno jo je vzela Šarlota. Hotel sem jo odnesti, pa ni dala. Potem s Katico v kinu: dva strašna amerikanska filma. Oni o gangsterih je bil dober v tem pogledu, da nas je podučil, kako efikasna je policija v Kaliforniji. V hladnoči in mraku se vrnila v bližnjo 78. ulico.

26. december

Letanje po New-Yorku. Popoldne sestanek v Waldorf-Astoria. Ljubka pojava Katice v novo nabavljenem »nercu«, genialna njena poteza. Cena naravnost proletarsko skromna. Meni se ne more ničesar predbacivati.[2458] Ne bodo nobene krize kakor v Beli hiši Trumana. Bajno božično hall hotela okinčan. Povsodi neizmerno srečno razpoloženje. Na ulicah v mrazu ljudje hitijo, vse je srečno, veselih obrazov, srečno v maniji darovanja. Ali je res morebiti Amerika na vrhuncu svoje sreče? Potem pa na dinner v Park Lane, povabljena od Poliča. K[atica] se je držala sijajno v temno sivi obleki. Vse je poteklo prvorazredno, samo kratko je bilo. Nepozaben Božični dan.

27. december

Dr. Granta ni bilo, torej na tem polju nisem mogel ničesar dovršiti. Potem v Free Europe pri Ann Walton, šefici perzonalnega oddelka. To je pa že pr[i]jetno vedra. Morajo preiskati, če v moji starosti sploh morem dobiti »employe«[2459] te slavne ustanove. Popoldne pri Campbellu. Dolg razgovor po starih »tračnihah«. Zvečer se odmaral.[2460] Kak privilegij, da ne moram potovati po noči. Zvečer v prijetnem razgovoru.

28. december

Zjutraj pred sedmo uro na Greyhound postaji. Senzacija: NYT [New York Times] priobčil na dostojen način izjavo odbora. Ves srečen. Sedaj smo na konju. Prijetno potovanje v Washington. Popoldne pri Osu[d]skem. Bal sem se, da bo jako osupnjen. Pa imel razumevanje, da nisem mogel drugače postopati.

29. december

Obisk pri Lipskem. Zastopnik je v Washingtonu londonske vlade. Samozavesten je, kakor da razpolaga z milijoni poljskih glasov. Vse je bilo zastonj: nismo mogli iztakniti diplomata Hruscinskega. Telefoniral je prejšnjemu šefu poljske tajne službe, ki je sedaj v Pentagonu. Pa tudi ta ni mogel pomagati.

31. december

Skromno novo leto. Silvestrovanje je začelo prav veselo v Cosmosu, kjer je bila Eggnog partija z mnogimi drugimi pijačami v veliki dvorani. Nisem imel namena, da teram svojim povzitjem menhetenov Klub v kanktor. Bil sem v dobrem razpoloženju. Seznanil se z Russelom, ki vedri in oblači v Stateu za srednji vztok. Diskretna slika, da prijatelji ospeljujejo na najdiskretnejši način na sveži zrak žrtve prevelikih libacij Bakhu. Ta gesta mi se tako dopada. Potem v George town, da bi večerjal v Srpskem restoranu. Pa zaprt in okna zastrta. Omislil sem si, da je moskovski film v kinu na glavni ulici. Tja usmeril v noči svoje korake po mizerni večerji v neki kafeteriji. Film Mr. Scott ali kako se zvaše goas to Moscow.[2461] Nič posebnega. Potem v Mayflower samo, da vidim, kako življenje je tam. Iznenajen, bilo je dolgočasno in hajdi domu izza vogla. Izpil čašo francoskega vina in hajdi v postel[jo], da se vzbudim v Novem letu. Kaj nam bo ono prineslo?

1. januar 1956–31. december 1956

Na Silvestrovo sem napisal članek: »Naše najvažnejše vprašanje« za Demokracijo. Članek sem pa šele odposlal 5. januarja v Trst. Pišem na dnevni osnovi beležk[e], ki se nahajajo v »Appointment«,

[2457] Burno.

[2458] Očitati.

[2459] Zaposlitev.

[2460] Počival.

[2461] V Moskvo.

katere mi je darovala Šarlota v lepi usn[j]eni vezavi. Nisem poročal, da sem imel težava z Romuni, ker izjave ni Visoianu prej čital. To pa ni bila moja krivica, ampak Pope, ki je imel poročati svojemu predsedniku[.] Potem pa prijatelj Ilija. Kolikokrat sem ga pozval, naj se proglasi za besednika »Serbs democrats«.[2462] Pa večni kunktaror je to odbijal. Lettrich je pa zavze[l] energično stališče napram predpisovanju posameznikov. Kaj mi je drugega preostalo? Povrh smo mi Jugoslovani izpadli naravnost smešni; en češki, poljski, rumunski podpis, mi pa štiri podpisi. Seve je pa do tega prišlo, ko je Maček zahteval, da so omenjeni v preambuli narodi, ne države. Prvotni zaključek je bi[l,] da podpisujeva predsednik in jaz. Pa ni bilo mogoče tega izvršiti.

1. januar
Ponosni »relaxing«.[2463]

2. januar
Teškoče s Šumenkovićem. Končno popoldne prišel v kontakt s Howeleyem. Izjavljuje, da je dobro razpoloženje, ali potrebno je konzultativno vprašat[i] field office[2464] v Evropi. To pomenja izgubo treh tednov, kajti določili so »deadline«[2465] za odgovor od 27. januarja. To ponovno odlaganje me je precej poparilo, pa sem se skoraj scajmal. Šel sem si pogledat indijski film o »Dežju« z Lano in drugimi sijajnimi igralci. Ali glas sekretarice H. opoldne je bil zmagonosen.

5. januar
Obiskal Visoiana in mu razložil incident. Stvar urejena. Ali zdi se mi pohištvo te izbegliške ambasade precej sebig. Tudi s Popo uredil, prav prisrčen razgovor v Cosmosu pri lunchu. Razložil mu moje načrte. Tako se dela.

6. januar
Samoubijstvo sina, to je onega lepega postavnega mladeniča, ki je pomagal prenesti moje knjige in spise. Črnec ima pet otrok, v hiti nit[i] beliča. Prava negro[2466] slika. Rose se pa dobro drži. Popoldne bil v General Federation of Women Club.[2467] Kakor kaka ambasada, dve hiši naprej v naši N ulici. Mrs. Nicolas me sprejela kakor kaka kraljica v svoji temno sivi svileni obleki. Z Iron range je, tam je bila učiteljica: lepa karijera. Spomini na moje bivanje tam l. 1918. Zvečer prispela Katica. Pravi solnčni praznik. Večerja v ribjem restoranu poleg Maylower. Ozračje se silno dopadlo njej. Silno bila zadovoljna z jastogom, prirejen je bil bogovosko, čisto drugače ko[t] v Cosmosu. Zopet ima sobo v Gralynu.

7. januar
Slaven lunch s Kreković v bizantinskem oglu dining room poleg vodoskoka. Naročil sem sijajno Voveray vino. Kaki osli so vendar ti naši Cosmoščani. Taka sijajna nebeška vina imajo v kleti, in nikdo jih ne pije. Barbari. Razgovor prav prijeten. Končno vendar je izjavil K[reković], da me bo prijavil ambasadoru Peru pri OAS. Dolgo je trajalo. Strašni film Diabolique v Dupont kinu. Film v celi svoji virtuoznosti je dokaz francoske dekadence. Pa vendar Katica uživala. Večerja v Wakefieldu s strašnimi slikami iz kolonijalnega življenja osemnajstega stoletja.

8. januar
Razmerje Katice k sestri nerazčiščeno. Moral sme Šarlot[i] čestitati rojstni dan v New-York telefonsko. Poleg je sedela Katica. Rekel sem Šarlot[i], da sedi poleg mene Kitty, pa ne bek od druge strani telefona, da bi se želel razgovor[.] Radi tega zamera, ki je pa bila skoraj pozabljena. Opoldne v Burlingtonu Smithov demokratski lunch. Prisoten Paul Douglas, ki je držal govor, katerega je napisala njegova žena, ki je bila najprej poslanica at large[2468] za Illino[.] Predstavil sem se senatorju, ki mi je obljubil, da me bo sprejel okoli 8. februarja. Pač vse na »dugu stazu«. Potem v Cosmos Club, ki seve za žene zaprt v nedeljo. Radi tega sestanek s Feilchenfeldom v Philip Gallery. Potem pa takoj v burji v restoran na R St. Živ razgovor Katica Feilchenfel[d] – oba sta vendar rojena v Berli-

2462 Srbski demokrati.
2463 Sproščanje.
2464 Terenski urad.
2465 Rok.
2466 Črna.
2467 Splošno združenje ženskih klubov.
2468 Na splošno.

nu. F[eilchenfeld] se razgovarjal s Katico[,] kakor da je ona kak ekspert za vprašanja zunanje politike. Tam smo pa tudi skromno večerjali in potem v burji v N St.

9. januar

Strašno vreme. Dež in veter kakor na Krasu. Komaj sva doturala[2469] do bližnje Iron Gate Inn, ki seve nima nič skupnega z našim Djerdapom. Dolgočasna tisočpercentna[2470] suha amerikanska kuhinja. Katici se dopada ta milje. Same ženske secretaries. Zvečer ostala doma. Filip kuhal strašno amerikansko jajčnico, suho ko goba. Kuhal je s pokvarjeno staro zabelo, tako, da je K[atica] zbolela. F[eilchenfeld] je moral iti po lek. Meni seve nič. Katica seve silno zadovoljna z Grayln hotelom.

10. januar

Zjutraj sestanek z Lajnbergerom radi predavanj našega odbora. Odsvetuje, da se naj ne obrnemo Department of Defense,[2471] ker je »volilno« leto. Pritožil sem se, da mi slavni »Merat« noče vrniti dolg. Idila s Katico. Niti najman[j]i oblaček, ki bi ogrožal divno harmonijo src. Zvečer je K[atica] odpotovala. Večno sentimentalno slovo pri Greyhundih. Po odhodu Katice je bila likvirana razstava božičnih kart.

12. januar

Pri Fotiću. Objavil mu svojo namero glede »Survivors«.[2472] Ni se pritožil radi sledoreda[2473] na deklaraciji. Pa zdel se mi je nekako »podmukao«.[2474]

15. januar

Jacobson me povabil na sestanek učiteljev slovanskih jezikov v George Washington University. Največ Rusov in Ruskinj. Atmosfera mi ni prijala. Glavno besedo je vodila gospa Jakobson. Seve je morala predstaviti nekega Madjara. Drugače se nič hudega ni zgodilo, izvzemši mojo kratko alokucijo.

16. januar

Davno planirani sestanek US News and World Affairs.[2475] Lawrence še vedno »stubborn«[,][2476] da me ne sprejema. Kako so vendar smešni. Razgovarjal s Fliegerom, šefom World Staff. Taka amerikanska redakcija je zares pravi čudež. Rekel sem Fliegeru, da izgleda[,] kakor da je to nekako propagandno ministerstvo. Prinesel sem članek: Tri taktike, ena strategija, ki ga je odbil »Mercury«, Busen ga ponudil, dal sem ga na čitanje. F[lieger] je povdarjal, da je njih načelo, da ne uporabljajo sil izven redakcije. Seve grozna ne[u]mnost.

17. januar

Velik sneg. Radi tega prispel Drnovšek z zakasnitvijo na sejo predsedstva[,] ki se je srečno vršila po letu in pol. Vandrala v pustinjo h Kreku. Seja se je propisno[2477] vršila brez incidenta. Čisto spretno je Drn[ovšek] »ubacil«[2478] našo pritožbo, da sam Krek nikdar ne konzultira. Krek je bil neizmerno optimističen glede politične situacije, kar me je neizmerno začudilo spričo njegovega temperamenta. Velik penzum dovršili v dveh urah. Tudi v vprašanju Narodnega sveta je bil pozitiven. Razišli[2479] smo se v dobrem razpoloženju. Predložil že napisani načrt komunikeja. Dobili smo žolco in slabo Petri vino. Precej dolgo blodila jaz in Drnovšek skozi ulice Washingtona, dokler ga nisem vkrcal v Grayhounda. Vse v redu bilo v kratkem času izvršeno IS. Končno iztaknil iztis »New Freedoma« pri Lowdermilk. Škandal nad škandali.

19. januar

Telefon Kreković, da naj nazovem ambasadora pri OAS de Lavalle. Končno bom vendar prodrl ta zid.

20. januar

Dragan mi je na to ciljal, da naj grem na slavo Brane. Prišel v apartment house, pa bil tako previden, da sem telefoniral v stanovanje. Gospa izjavila, da »ne slavijo«. Ali sem se moral blamirati.

2469 Pririnila.

2470 Tisočodstotna.

2471 Ministrstvo za obrambo.

2472 Preživeli.

2473 Vrstnega reda.

2474 Potuhnjen.

2475 Ameriške novice in svetovne zadeve.

2476 Trmast.

2477 Pravilno.

2478 Vtaknil.

2479 Razšli.

21. januar

Odpotoval rano s Trailway, kajti Greyhoundi so v štrajku. Prinesel prigrizek: lepo šunko. Obligatna publika busa. Rano prispel v New-York. Sijajno dočakan od kraljice mojega srca. Zvečer gledala film Daudet: Contes de mon moulin.[2480] Silno dopadanje. Nisem še videl ženskega bitja, ki bi tako uživalo v gledanju. Pa zavrela je v njej galska kri. Te nepopisne kulinarične scene, toliko duha in duše. Kaka razlika med takim evropskim filmom in amerikanskim[i] gangsterskimi. Študiral sem z ogromno napetostjo izraz Katičinega lica. Bilo je v svoji čudni svojevrstni lepoti v čudni večni estetski transformaciji.

23. januar

Nedeljski počitek v čarobni sobi, ki je dokaz Katičinega talenta za notranjo dekoracijo. Popoldne prišel Aca v hotel. Dolg razgovor. Dosegel sem, da se Campbell zanima za njega.

24. januar

Končno sestanek z Yarrowom in Mac Haleom. Yarrow očevidno[2481] zavzet za mene. Izjavil je, da je za moj WW načrt in da bo financirala tetka Evropa. Jako zadovoljen sem se vrnil 320 W 78 St. Čutim, da končno se bo krenila najina usoda drugim pravcem.[2482]

25. januar

Zjutraj se vrnil v Washington. Kakor izmenjen,[2483] ko me objame atmosfera Cosmosa.

26. januar

Bil pri Mikola[j]czyku in mu javil, da pride 1. februarja rotacija na Poljsko. Poročal mu o dosedanjem delu. Skrajno zadovoljen. Pravijo, da je M[ikolajczyk] tako »težek«, da se dela z njim. Nisem imel te izkušnje. Ob 11[.] Lettrich pri meni. Vse odobrava, kar delam. Večno je v žurbi. Ob 1. uri pa davno priželjkovani lunch[2484] z de Lavalleom, ambasadorom Perua. Nad vse pričakovanje. Zopet v starem ambasadorskem razpoloženju. To je pravo življenje. Lavalle je visoko inetelektualen človek. In vrhunec: bil je na konferenciji mira. To me neizmerno zbližuje. Obedovala v bari, odnosno plesalni mali pivorani [pivovarni] »Mayflowera«. Vse je sukalo v servilnosti okoli nas, ambasador sem, ambasador tja. Mora biti dobro povsodi dobro zapisan. Tu dolar ne igra nobene uloge. Prav zadovoljen: prijatelja sem si napravil. Zmagal sem v prvem naskoku. Pop[o]ldne nova senzacija. Pojavil sem se v starem poslopju CIO. Takoj se je pojavil Brown, ki vodi zunanjo službo CIO in AFL in njegov zamenik.[2485] Takoj stvoren prisrčni kontakt. Govoril o našem planu predavanj. Potem pa glavna stvar: moj stari načrt Instituta za študij komunizma. Tu pa bom prodrl. Na koncu še Ralphu. Končno se vse odkrilo. Dotična mistična osena, ki naj vodi WW memorial je Finletter, bivši sekretar odbrane. Pa sedaj je glavni poleg Adlai, i[n] nima časa za to. Ralph se huduje, češ, da je osebno prišel v jako težek položaj.

27. januar

Nad vhodom v Mayflower se bleščijo c[e]rkve: Nada. Mislil sem na ubogo ženico, mrtvo v Beogradu. Pa kaj pomeni Nada? National Automobil Dealers Association.[2486] Na konvenciji jih je 10.000. Čisto amerikansko. Pa precej vulgarno vse, žene čisto neeinteligentne. Dobra ideja: izvohal sem, da imajo cocktail party. Crush in, neki ljubeznjivi gospodje pri vhodu so me hoteli ustaviti, jaz pa jadrno naprej. Raj je bil v vseh spodnji prostorih Mayflowera. Toliko jedače še nisem videl nikdar na enem kupu. Same najizbranejše delikatese. Pomračilo mi se je skoraj od te množice jedače. Založil sem se pošteno in polokal, potem sem jo pa pobrisal. Nisem imel nobenega »taga« in ne bi se smel spuščati v kak razgovor s takim »dealerom«, kajti takoj bi spoznal, da nisem od branse. Lukuli so ti junaki. Ogromnega denarja je moralo to koštati, in drugi dan nobene besede v tisku.

2. februar

V največjem dežju Mačku, kateremu poročal o odboru. Vse odobrava. Povabil ga v katedralo in

[2480] Zgodbe o mojem mlinu.

[2481] Očitno.

[2482] Smer.

[2483] Spremenjen.

[2484] Dolgo pričakovano kosilo.

[2485] Namestnik.

[2486] Nacionalno združenje prodajalcev avtomobilov.

popoldne na sejo. Nisem imel mnogo časa. Stavil sem vprašanje Mačku, ali smatra, da je »sazice« brezpogoj potrebno Hrvatom in Srbom. Iz tega sem potem nameraval zaključiti, da mora biti posledica »sazica« skupna država. Pa mož se mi je nekako izmuzal. Omenil sem, da stalno predbacivajo Srbi njemu, da »ni za Jugoslavijo«. Potem pa on: So oni za Jugoslavijo? So za Veliko Srbijo. Tokrat nismo izpeljali stvar na čisto, pa bomo že. V dežju se vratil v mesto. Naročil venec za WW z napisom: »The silent peoples of Central and Eastern Europe to their liberator WW in gratitude.[«][2487] Koštal 12 $: sam lavor. Imam sitnobe s Fotićem, ki protestira, da bo predsednik Mikola[j]czyk. Rekel sem mu, da vendar kot stari diplomat ve, kako se države vrstijo. Dal je ostavko, češ, da to mora napraviti z obzirom na njegove poljske prijatelje, to je Korbonskega in društvo polkovnikov. Pop[o]ldne še pri Ženski federaciji kluba. Tam se zopet razgovarjal z Mrs. Nicolas. Šla bo nam na roko.

3. februar

Vsi moji junaki prišli v katedralo, v Bethlem Chapel, kjer počiva Wilson. Silno veličanstveno vse in svečano. Poleg mene sedel Mikola[j]czyk. Prikorakala častna straža. Tako lepih mladeničev skladnih črt še nisem videl, kakor, da so sami grški bogovi. Najznačilnej[ši] moment je pa bil, ko so bili vnesli v kapelo venci. Ceremonijar je nazna[n]jal: Venec Predsednika, venec United Nations in potem senzacija: naš priprosti venec. Jaz sem propagandistični genij. Naši so bili strašno zadovoljni. Potem sem naše junake predstavil gospej Wilson. Krek me je vozil v mesto skupno z Mačkom. Oba sta po neprevidni izjavi Kreka šla na »malco«, gotovo na Krekovo stanovanje. Popoldne seja. Vse gladko teklo in vzeto na znanje. Določeno, da se ostane pri dosedanji praksi, da člani morejo biti samo organizirane skupine. Kako sem ime[l] prav v zadevščini Ilije. In kako nečloveško me je napadel, ker ni bil podpisan. Zakaj se pa ni odločil, da predstavlja Srbe demokrate. Ta mož vendar ni za naše čase. Prava ambasadorska stara devica. Škoda, mogel bi biti jako koristen. Senzacija: Mikolaj[czyk] je izjavil, da ne bo prevzel predsedništvo, ker putuje v Evropo. Kamen se mi zvalil od srca. Razišli se v naj[l]epšem razpoloženju.

4. februar

Fotiću javil, da Mikolaj ni prevzel predsedništva, vsled česa je povlačil svojo ostavko. Dopoldne pisal skript o Dostojevskom povodom njegove sedemdesetpetletnice smrti. Mislim, da sem uspel. Opoldne odpotoval v New-York. Katica nežna in ljuba. Izvrstna večerja. Čutil sem se kakor v domačiji.

5. februar

Sedaj je zopet vpeljan breakfast, ki je neobično »relaxing«. Nepretrgani razgovori, kakor v raju. Ob drugi uri Aladaru, to je rodbini Omcikus, kjer sem naročil rižot, pa je bil nekoliko preveč razkuhan. Ali jabolčja štrudla bila mojstrska. Kako se dobro počutim pri teh dobrih ljudeh. Pa rekel sem v tej hrvatsko-srbski rodbini: Prihodnja generacija ne bo razumela[,] kako je bilo mogoče, da so se Hrvati in Srbi klali. Prepričan sem, da bo tako. Aladar me je peljal v hotel. Na poti me je prosil, da se naj zavzamem, da bo Bež v Washingtonu enkrat odgovoril. Mislim, da so tu Titovci na delu. Sijajna stvar bi bila naša kolonija v Alaski. Potem takoj Katici, kjer je bil že dovršen uspeli cocktail in zopet vse v sterem redu. Čarobni večer.

6. februar

Kunstler mi je uganka. Nikakor ne morem priti do svoje parnice[2488] *dokumenti – bom sam vodil. V Free Europe dobil mesečni ček. Tako sem osvobojen te skrbi. Ne vem, kaj delati in grem v kino. Strašna stvar: The man wiht the golden arm.[2489] Suspense. Koennts mich gern haben.[2490] Iskal Kuharja brez uspeha. Dal denar Katici za kurz drapping,[2491] da bi uspelo.

7. februar

Ob 11[.] uri Mac Hale, kateremu izročil načrt budžeta za naš Wilson odbor. Popoldne našel Jukića v Councilu. Putuje v Kanado in nima časa.

[2487] Tihi narodi Srednje in Vzhodne Evrope svojemu osvoboditelju WW v zahvalo.

[2488] Pravdni spor.

[2489] Človek z zlato roko.

[2490] Suspenz. Koennts, kot sem jaz.

[2491] Tečaj risanja.

Noben od teh gospodov nima časa. Potem v Foundation, kjer pripisal južnoamerikanske delegacije v Parizu. Esternelle se ni pojavila, odnosno je bila na »seji«. Večer s Katico.

8. februar

Poseta Shotwella, ki bo dal kunch za v New-Yorku živeče člane amerikanske delegacije. Važno je, da je sprejel SH[otwell] napisati predgovor moji »Emancipations[«]. To bo na vsak način odjeknulo[2492] v Princetonu. Obed pri Aci. Gospa Aca se uči risanju, potem dobi nov assignment[2493] pri Benderu. Sodobnsot profesije s Katico. Popoldne se vrnil v Washington, kamor prispel pred polnočjo.

9. februar

T[e]lefon Pennimanu. Zmaga: odločitev v moji zadevi. Razburjen in veselo iznenajen. Kupil kiselo francosko vino, ki pa nikakor ni pokvarilo moje sijajno razpoloženje. Takoj telefoniral Katici. Zvečer »žur Feier des Tages«[2494] si pogledal »Helen of Troy«.[2495] Sijajna reprodukcija staro grškega življenja. To bi strmeli sami Grki.

10. februar

Kakor stritlavemu konju prigovarjam Šumenkovića, da naj nastopi v našem odboru kot predstavnik demokratskih Srbov. Strašen kumkatator brez inicijative. S takim mentalitetom ne bo nič opravil v novi Jugoslaviji. Nikdar ni sam odrejal svojo pot političnega življenja. Drugi so mu bili protektori. Čisto drugače pri meni, ki si je sam vse stvoril. Ta mož je sama analiza in tako ne pride do ničesar. Obžalujem. Napravil sem, kar sem mogel. Pri na[s] ogromna užurbanost.[2496] Priprave za ball di maschere.[2497] Filip bo či[s]to v zlatu princ in nake Baker pa Cinderella kot princesa tudi vsa v zlatu. Najprej sem mislil, da bo predstavljal Filip kakega ambasadorja Luja VIV.

12. februar

Končno videl Eisnehowera živega pred presbiterijanasko c[e]rkvijo. Množica je stala čisto nema. Nikdo se ni odkrival. V Ameriki smo. Možicelj brez klobuka v jopiču in brez površnika je čisto izginil poleg svoje zaketne »Mamy«. Prizor čisto republikanske preprostosti. Drugi dan razgovarjala z Du Valom, ki je bil tudi prisoten. Reče, da je očitno, da je E[isnehower] bolan. Velikanska izpremememba od onega predsednika, kakšnega je videl pred »breakdownom«.[2498] Sedaj razumemo, zakaj je bil toliko odsoten od Washingtona. So pač farbali javno mnenje.

13. februar

Javila se Kirkpatricku, ki še nič ne ve o odločitvi.

14. februar

Bil pri Baker[j]u. Nimajo denarja za skript »Aškerc«. Mislim že skoro, da je nekaj izza tega. Grozil sem Baker[j]u, da bom že našel pot do Streiberta. Institucija z budžetom, ki je raven onemu State Departmenta[,] nima ušivih 30 $. Seve Jugoslovani so v vprašanju. Bil sem degustiran.

17. februar

Nadina smrt. Molil za njo v katoliški katedrali. Opoldne lunch z Lavalom v Cosmosu. L[aval] me že nagovarja »ami«.[2499] Govorimo francosko, ker mu to lažje teče.

20. februar

Posetil Browna, ki sedaj vodi zunanji ured AFL. Seja bo črez štirinajst dni. V vprašanju so naša predavanja kakor pa tudi anti-komunistični institut. No, bomo videli.

22. februar

V Mayflower pred vhodom lobby nekoliko našminkanih mladih dam, kakor da so kake filmske zvezde. Sve brez zadnjic, kake Amerikance bodo one spravljale na svet. Neko hihotenje, približevanje[,] prigovarjanje mladeničem in peljanjem

[2492] Odjeknilo.
[2493] Naloga.
[2494] Praznovanje dneva.
[2495] Helen in Troje.
[2496] Vrvež.
[2497] Ples v maskah.
[2498] Zlom.
[2499] Prijatelj.

v basement.[2500] Vse nekako tajinstveno. Končno sem odkril situacijo. Pred hotelom avto Rudečega križa za zbiranje krvi. Te mladenke so iskale »donore« krvi. Res, morale so se truditi. Mladeniči so se strašno branili. Vsa stvar je izgledala precej prisiljeno, ima pa svoje jako resno ozadje. Izmed Trentona in New-Yorkom je bila železniška nesreča: pet mrtvih, 100 ranjenih. Pri tej priliki se je rabila kri, ki so jo zbrale te mlade dame iz društva, ki so bile vse »prima classe«.[2501]

23. februar

Najprej predstavil Filipa Mrs[.] Nicolas. Občudovanje zlatih kostimov za ballo di maschera.[2502] Potem lunch z executive[2503] ženskih klubov v Ameriki. Mnogo razgovora o Iron Rangeu in njegovega šolstva.

24. februar

Gledal angleški film »The Prisoner«[2504] z Guinessom, kardinalom. Kolosalna karakteristika komunizma in njegovega mučenja. Zdelo se mi je, kako[r], da film igra v Malteški palači. Taka baroka. Pa pozneje sem se prepričal, da je milje samo sličen onemu praške Male strane. Stvar me je silno deprimirala. Ti tedni so v znaku čakanja »Washingtona, čekaj-grada«. Nedoumno mi je, kako morejo biti ljudje tako dolgočasni, tako počasni. To je vendar rekord počasnosti. In to bi naj bili propaganda. Sovjeti pač delajo malo bolj hitro in zato pač imajo uspeha.

27. februar

Moral Feilchenfelda napumpati za $ 20, da sem jih poslal v New-York. Prokleta amerikanska počasnost. To je svetovni rekord počasnosti, tako svetovna dominacija ne zadrži. Tega si naj bodo svestni »Messieurs, les Americans«.[2505]

3. marec

Odpotoval v New-York. Nežno sprejemanje. Ona to sijano prireja.

4. marec

Celi dan nič posebnega dovršil, ko imenitni Mac Hale nima časa. Prijetne ure.

5. marec

Končno avdijenca Mac Hale. Samo še eno vprašanje ima in vse bo dovršeno. Junaško sem se odrezal, ko me je vprašal, zakaj Assebmly[2506] ne bi mogla dovršiti funkcije mojeg odbora. Nato takoj moj odgovor. Niti IPU radi svojih Madžarov si ne upa narezati vprašanje WW, kar najbolj dokazuje dejstvo, da Bulletin ni prinesel niti besede o našen statementu.[2507] Bil je »panan«. Popoldne pri Campbellu. Nič mu ni znano, da je v toku neka mednarodna akcija, da se morajo združiti HSS in ustaše. Odkod pa to prihaja?

7. marec

Kljub dežju v City v sodnijo. Nisem mogel govoriti s sodnikom Kaufmanom. Kaka je to gospostija? Ali je to demokracija. Sekretarica je po konferenciji s sodnikom meni javila, da bo razprava 18. aprila. Na stara leta moram postati »fiskal«. Žalostna usoda.

12. marec

Prvi obisk Leonhartu, nasledniku Campbella v Planning board.[2508] Jako dober vtis. Precej mladeniški, pa in[te]ligenten in ima najboljši namen, da se podučuje. Srečen, da najde take žrtve, kakoršen sem jaz. Dolg, precej globoko segajoči razgovor. Nagoveštava,[2509] da se pripravlja menjava politike napram Titu. V srečnem razpoloženju zapustil State.

14. marec

Razburljiv dan. Zjutraj šel v UUIA. Tam lahko našel Contracting office.[2510] Mila stara dama mi je

2500 Klet.
2501 Prvorazredne.
2502 Ples v maskah.
2503 Izvršni.
2504 Zapornik.
2505 Gospodje Američani.
2506 Skupščina.
2507 Izjava.
2508 Načrtovanje.
2509 Namiguje.
2510 Urad za pogodbe.

rekla, da nič ne ve o kakem mojem »contract«.[2511] In dobri Penniman je toliko fabuliral o »contracting people«.[2512] Bil sem precej deprimiran. Popoldne razgovor Howerey, ki precej hladen ter reče, da če ne morem čakati, bomo pač stvar stornirali. Mislim, da sem s svojo poseto končno požuril. Zvečer v avditoriju Library of Congress formalna otvoritev WW izložbe. Sedel sem v tretji vrsti. Točno je prijadrala gospa Wilson v spremstvu svojih dvornih dam, same prezrele polne južnjakinje, ki so morale biti jako lepe v dneh mladega WW. Po predavanju sina sekretarja mornarice Danielsa je ceremonialno povedel »eingehaengt« Libraryan gospo Wilson v razstavne prostore. Tam se poklonil gospej Wilson in izročil pismo odbora, v katerem naša prošnja obiska. Spoznal se [s] pesnikom, odnosno pisateljem Georgu, Rumunom. Izredno simpatičen mož, ki me je peljal v svojem malem avtu domu.

15. marec

Long distance je zaista[2513] lep izum, telefonski razgovor, stokrat je sr[e]čnejši ko najsr[ač]nejše pismo SC 4-4117.

16. marec

Razgovor Pešelj v vezi z akcijo, ki hoče približevati ustaše iz HSS. Povdarjal, da bi to pomenilo popolni razcep s Srbi. Ni bil drugega mnenja.

17. marec

Smrt Nikolaja[.] Izgubil velikega prijatelja. Pa seve njegova »Los von Rom«[2514] tendenca bi me mogla upropastiti[2515] pri Slovencih. V Nirvano se je pogreznila edna velika doba naše zgodovine. Ostanem sam. Prispela iz Saint-Louis »sightseerica«[2516] Ria Josek, celjska grofica. Jako žustra.[2517] Sama leti po Washingtonu kakor veverica. Zvečer sva bila [v] National Gallery of Arts, ki je bila čarobno razsvetljena. Kress je daroval galeriji Laokona, zadnje delo Greca. V ozadju spet Toledo. Nezampamčeno delo umetnosti, sijajno restaurirano. Mladenič s falosom[2518] je klasične lepote. Slika je duh Balkana. Bila je lastništvo princa Pavla, ki sliko prodal za 7,000 $. Veli[k] užitek. Taka slovenska business woman,[2519] kakoršna je Ria, ima tudi smisel za umetnost.

18. marec

Leonhart na lunchu v Cosmosu. Pomoč Titu je v resnem vprašanju. Moj predlog: Najprej treba doseči, da Jugoslavija sama ima žita dovolj, da se prehrani. Zato bi bilo potrebno, da se osnuje nekak amerikansko-jugoslovanski Grange, ki bi obnovil produkcijo in izvoz žita. Amerikanski denar, uporabljen v to svrho, ne bi bil vržen skozi okno. Impresioniralo je Leonharta sardanpalsko trošenje amerikanskih dolarjev. Prinesel L[eonhart] mnogo gradiva. Prav instruktiven dan. Tokrat sem sladko spal prihodnjo noč. Po prvem sestanku v Departme[n]t of State sem imel noč brez spanja, kakor se mi nikdar ne dogaja.

19. marec

Josekovica leti ko nora po Washingtonu. Šele celo v Mount Vernon je bila. Zvečer jo povabil na predavanje indijskega ambasador[j]a v Cosmosu. Stvar jo je silno impresionirala. Posebno pa, ko sem se oglasil za besedo: omenil sem indijski način reševanja agrarne reforme.

20. marec

Bil pri gospej Nicolas, ki se je pa malo ohladila. Opoldne lunch z Lipskim. Tišči me vprašanje, ali je Tito res slovenske matere sin. Ne morem verjeti. L[ipski] mi je dal ime nekdanjega šefa poljske tajne službe, ki je sedaj v Pentagonu. Dobil bom tudi naslov poljskega ministra, ki je bil v Kairi in ki živi sedaj v Madridu.

21. marec

Bil v Voice of America. Nezaslišano, še ve dno investigation o meni. Samo en skript napisati, se mi milostno dovoli. Ali je vse to noro?

2511 Pogodba.
2512 Pogodbeni ljudje.
2513 Resnično.
2514 Stran od Rima.
2515 Uničila.
2516 Vizionarka.
2517 Živahna.
2518 Spolni ud.
2519 Podjetnica.

22. marec

Pred Old Office Building sta me čakali dve Slovenki: Mrs. Kodre, Tržačanka in pa Riga. Peljal sem jih v Office Feighana in tam sta dobili vstopnici za House. Rekel sem Mis Hopkins, da gotovo nimata orožje. Zvečer [se] sestal ponovno z Rio, ki je izjavila, da nobenega poslanca ne bo volila. Nič ne delajo, samo rečejo: Nay in nay. Prisotna je bila namreč pri glasovanju. In za to dobijo 15,000 $. Pojasnil sem ji celo zadevo. Zvečer sva pa sedela v pivarni Connecticut Av. Olde Stein. Vprašala me je, ali je imela Avstrija in Jugoslavija ustavo. Za boga milega, kako neznanje. Nato je prišla, ko je videla, kako, da tu v Ameriki vsakdo govori o ustavi, ki je pravi šibolet.[2520] Izgleda, da v Celju sploh ni čitala časnikov.

23. marec

Ria odpotovala. Mislim, da sem že omenil, da mi je prinesla v dar izvrstno steklenico kiantija in sijajno potico. Takih obiskov se pa že vštimava. Popoldne posetil Kampelman[a] in ga opozarjal na krizo, ki je nastala, ko sem konstatiral, da toliko časa ni bilo ništa[2521] napravljeno. Obljubil je, da bo interveniral pri Howereyu. Ima pisarno kakor pravi veliki attorney.[2522] Tega se bom držal.

24. marec

Nenadno Feilchenfeld umrl v svoji sobi v Cosmosu. Dober je bil napram meni. Vedno se je meni približeval, da se z menoj razgovarja. V tem oziru je bil pač čisto drugače ko[t] slavni Amerikanci. Samo stalno je imel na ustih »fašiste«. Vse je bilo fašistično. Neka njegova opažanja so bila na vse pretege točna. Department of State je žrtva »pressure groups«.[2523] Predvsem je taka antisemitska pressure group. O nedostatkih amerikanske[ga] značaja in Amerike same je imel jasno sliko. Amerikanci so mu bili arogantni in ni imel jih rad. Kaj je komunizem, o tem ni imel jasne slike in vendar je bil šef instituta za svetovne zadeve na Georgetownu, ki je jezuitska postojanka. Kako so ga Jezuiti tolerirali, to je posebno poglavje, ki dokazuje, kako prožna je katoliška crkva. Predvidel je, da bo skoro konec Izraela. Dobrega prijatelja sem izgubil. Poseta Lajnbergeru. Končno uspel, da sem nazaj dobil onih 20 $, katere mi je Perzijanec izsilil. Pa težko je šlo. Inače[2524] prav ljubezniv razgovor tudi po likvidaciji.

25. marec

Obisk Mačku. Zdel se mi je precej izpreminjen, nervozen. Vprašal, ali so drugi podpisali »statement«. Odgovoril sem, da nikdo. Mora biti pod silno presijo nekih svojih ljudi. Nejevoljen je bil, ko sem ga prosil, da bi se tiskala statistika mladinske organizacije Kmetijske stranke, Društva Fantov in Deklet. Precej neharmoničen sestanek. Ko je prišel razgovor na ono tendenco, da bi naj postali prijatelji HSS in ustaši in ko sem povdarjal, kako posledice bi to imelo za srpsko-hrvatske razmerje in ko sem omenil, da se je poljuboval Krnjević z Artukovićem v Los Angelesu, odgovoril je M[aček]: Artuković se je vrgel Krnjeviću v naročaj. Srbi se pa lahko bratijo z Dujićem. Na povratku sem bil žalosten.

27. marec

Zadeva 150 $ posojila od Smitha je preznačilna. Obiskal sem ga. Takoj je začel s 100 $ plate Woodrow Wilson dinnera. Bo plačal za mene. Nato pa jaz: Prišel sem s prošnjo, da samo posodite 150 $, ko sem prišel v zagato radi amerikanske počasnosti. Najprej obljubil, potem pa, da ne more, ker mora plačati 20,000 $ income tax.[2525] v marcu. Na to jaz: Pa income tax se šele plača v aprilu. Na to on, da mora dati denar šele v aprilu. To se je kuluminiralo z njegovo željo, da večerja z menoj v Cosmos, pa bo on plačal za sebe, gospo in mene. Nato jaz: To pa že lahko uredimo. Na slavno večerjo milostiva, ki je res milostiva, ni prišla. Tokom večerje je pa zopet izjavil, da nima denarja v aprilu, bo šele v maju. Ali so ti Amerikanci velikanski hipokriti. Po celem Washingtonu jurijo[2526] njegovi Mayfloweri, vagoni za preseljevanje z ladijo Mayflower naslikano. Po dineru pa shod

[2520] Označuje pripadnost osebe določeni etični, politični ali verski skupini.

[2521] Nič.

[2522] Odvetnik.

[2523] Potlačene skupine.

[2524] Sicer.

[2525] Davek na dobiček.

[2526] Preganjajo.

Sons of American Revolution[2527] v Assembly Hall. Možakarji so me smatrali kakor svojega sina revolucije. Razlika je samo, da sam jaz delal revolucijo in nisem samo sin. Na vsak način so hoteli, da glasujem. Velikansko zaupanje. Opažal sem, da je bilo prav malo krsnih anglo-saksonskih tipov. To so naši »ratnici«[2528] drugače izgledali. Vse nekako dezmekasto, nobenih značilnih glav. Skoraj bi rekel degenerirana revolucija. Govoril je unuk generala in predsednika Granta dolgočasno, da sem zaspal. Arthur Clarendon je odšel prej in ni imel niti prilike, da pije slabo pivo, ki se je pilo zastonj. Josekovica je trdila, da Slovenci niso »ohrni«.

29. marec

V velikem dežju na »service« za Feilcehnfelda. Undertaker[2529] dvorana na Pensylvania Ave. Vse polno inteligentnih dijaških obrazov. Dijaki so ostali verni nemški ljubičiči. Pravzaprav so vendar dijaki idealni. Klub je zastopal Guy, eksekutiv. Fašistični tabor pod vodstvom Tittmana in Duvala seve ni prisostvoval. Govoril je mlad rabin, ki pripada Georgetown univerzi. Ali so pametni jezuiti, še celo rabinerja imajo. Čital je talmud na lepo zveneči hebrejščini. Mladi gardijski oficir je bil tokom prve svetovne vojske poslan v Turčijo, da repi propadlo osmansko cesarstvo. Pa postal je vojni zarobljenik v Palestini. To je bil razlog, da je napisal mendarodnopravno študijo o vojnih zarobljenikih.[2530] Sedaj ne bo več nikdo prišel v nedeljo v čitalnico Cosmosa, da z menoj govori o svetovni politiki. Bodi Ernestu amerikanska zemlja lahka, ni je preveč ljubil.

3. april

Končno razgovor s Kirckpatrick, ki je bil jako zadovoljiv. Pop[o]ldne prisrčen telefonski razgovor s Kitty.

7. april

Popoldne prispel v New-York. Aprilski sneg in jaz brez galoš, ko je bilo vendar v Washington[u] sol[n]čno vreme. Katica me sijajno sprejela. Ravno bil v Rumunskem narodnem odboru s Popo, ko telefonsko nazval Houston iz Free Europe. Navzlic vsem obljubam zopet smo propadli[,] kakor smo dogli in široki. Pa rekel je razlog: Free Europe se zanima samo za one narode, ki so pod dominacijo sovetov. Jugoslavija to ni. Radi tega in ker Jugoslovan ima vodečo ulogo in so v našem odboru uključeni Jugoslovani, ne dobimo niti centa. Potem šel precej »potučen«[2531] v AFL, da bi poiskal Lovestonea, priporočenega mi od Dr. Kampelmana. Tam osorna baba, ki je rekla, da vodi zunanje posle Brown v Washingtonu. Tokrat pa še nisem vedel, da je velika razprtija med Meaneom in Reutherom zaradi Indije in Tita. Yarrow me tudi ni hotel sprejeti, imel je slabo vest.

10. april

Zjutraj prišel Aladar v hotel. Pisal sem Trumanu radi Alaske, pa nimam odgovor. Pozneje pri Campbellu radi pomoči od strani Bollinger Foundation[2532] za knjigo v slučaju, da bo Princeton kljuboval. Pa fine stvari se dogajajo v Princeton[u]. Neki »starešine« so povabili Algera Hissa, da jim predava. Ta mož je čudne stvari gobezdal, kako da ni 100 milijonov Evropejcev pod komunizmom. Ta stvar me je pretresla, ali je to mesto, ki bo izdalo mojo knjigo? Opoldne odpotoval z Greyhoundi v Baltimore. Tam poiskal Court House,[2533] da povprašujem radi marriage license.[2534] Dobrodušen Poljak mi je pa tam rekel, da license ne posluje, prepozno. Čudim se temu mestu, ki je tako blagorodno in ima svoje mesto v politični zgodovini US. Prispel pravočasno na dober din[n]er v Cosmosu v Washingtonu.

11. april

Končno je privolil Clarendon, da mi da ček za 150 $, nikakor pa ne za 200 $. To so bile porodne muke. Končno je vendar zmagal argument, da moram na antikomunistično razpravo. Smuciani. Lunch z Milanom Gavrilovićem. Glavna zadeva: da me končno sprejme IPU. Milan je izjavil, da bi izgledalo[,] da to napravi iz prav posebnih političč-

[2527] Sinovi ameriške revolucije.

[2528] Vojaki.

[2529] Izvajalna.

[2530] Ujetniki.

[2531] Pobit.

[2532] Bollingerjeva fundacija.

[2533] Sodna hiša.

[2534] Dovoljenje za poroko.

nih razlogov, ako se on zavzema za mene pri Mačku, ki je sedaj predsednik odbora za admission.[2535] Baje Gjuić branil Srbe pred ustaši, kar je končno tudi resnica. Potem sem sprožil zadevo, kdo bo govoril od nas v Stauntonu. Že prej sem predložil Kreku, da bi on govoril. Pa je odklonil, češ, da sem najbolj pozvan jaz kot generalni sekretar. V tem smislu bo govoril z Mačkom. Tudi Gavrilović je tega mišljenja. Stavil sem v izgled, da bo rotacija prišla na Srbe v decembru, torej ravno tedaj, ko bo Wilsonova stvar na vrhuncu. Potem na potu preko Dupont Circle, mi je pripovedal Milan zgodbo o onem Srbijancu, ki je bil poslan kot rob v Carigrad na noge sultanu. Izjavil je, da bo naučil magarca[2536] govoriti in tega magarca je sultan strašno rad imel. Obljubili so Srbu svobodo, ako to napravi, pa svobodo tedaj, ko bo magarče začelo govoriti. Ali Milan je to pripovedal na klasični način.

12. april

Končno vendar spomlad. Iz svojega okna vidim brstenje na drevesih. To je mogočen in ob enem silno intimen pojav. Moje uživajo v tem prodiranju življenja. Tako se mi dopada moja soba, koja[2537] je celo carstvo eskulanta.

17. april

Prispel v New-York, kjer navdušeno sprejet od Katice. Ta skupnost me pomlaja. Kakor, da je Bog poslal Katico, da mi je ob strani.

18. april

Zjutraj na sodnijo. Prava amerikanska zmešnjava. Moja razprava ni »on the calendar«.[2538] Tekanje sem ter tja. V veliki dvorani neštevilno advokatov, ki vsi želijo priti na »kalendar«. Sodnik jako distingviran stari gospod, nič skupnega z onim Kaufmanom. Spretni »clerk«[2539] se zavzel končno po dolgem čakanju za mene in poklical nekega pravnika iz rudeče pisarne Cintica, ki je na bližnem Broadwayu. SkoraJ prispel Hantman, ki seve izjavljuje, da »Novi list« nič ne poseduje. Jaz pa na to, pa člani uprave »personally«[2540] odgovarjajo. Dogovorila sva se, da naj sestavim »retraction«.[2541] Nisem pa obljubil, da se odrečem odškodnine. Tako sem na svoja stara leta moral postati advokat, ko sem se celo življenje branil, da bi to postal. Katica obiskuje sedaj »fashion«[2542] kurze, kar bi morala storiti že pred leti. Lepo sva sedela doma, bilo je najintimnejše.

19. april

Zopet v ozračju pravnikov in »pravde«. Slednjič p[o]klican pred sodnika Riversa. Pa prej sva se dogovorila, da se razprava odloži do 21. maja. Ko sva stala pred sodnikom, začel je nekaj govoriti o »retaineru«,[2543] kar nisem razumel. S Soumarom se dogovoril glede članka o Wilsonu. Ostal še zv[e]čer s Katico in se ponoči odpeljal.

23. april

Problem »contracta« se približava svojemu končnemu cilju. O, počasna Amerika, najbolj počasna dežela na svetu. Difficile saturam non scribere.[2544] Večjih birokratov ni, ko so Amerikanci. Pa koliko jaz trpim in povrh pa še Katica, ki je brez »joba«.[2545]

27. april

Katica prispela zvečer. Večerja pri Wakefieldu, ker je bilo prepozno za Cosmos. Bila preeksotično oblečena, kar je izzvalo v meni nerazpoloženje, kar pa ona ni opazila. Neprijetnost s Filipom, ki mi je obljubil, da bo prihodnji dan naju peljal v Staunton. Kakor pravi Amerikanec je pa pozabil na svojo obljubo. Hvala Bogu, da imam Poljake v rezervi. Tudi Katica ni mogla priti z njim do nobenega poslovnega aranžmana. Teško s temi ljudmi.

28. april

Sijajen dan. Pot v Staunton. Najprej velika sitnoba. Filip ni držal besede in me pustil na cedilu. Hvala Bogu sem pa že imel od prej dogovor

2535 Sprejem.
2536 Osla.
2537 Katera.
2538 Na koledarju.
2539 Uradnik.
2540 Osebno.
2541 Umik.
2542 Modni.
2543 Nadomestilo.
2544 Težko je ne pisati satire.
2545 Služba.

s Poljaki, ki so vzeli K[a]tico in mene pod svojo zaščito. Šofira Mikolajczyk mlajši. Poleg njega sedi temperament[n]i stari general niske rasti. Pri Arlington pokopališču se formira »motorkada« z vo[z]ili 30 ambasad. Mi antikomunisti kot nekak ilegitimni privesek: moje delo. Pred odhodom poljski prepir. Približal se poljskemu avtomobilu Zbiega od londonske frakcije. Žustri poljski general je priskočil in ga pošteno ozmerjal. Pot v Staunton, ki mi je znana. Katica v divnem židastem razpoloženju. Opoldne prispeli k hotelu Engleside, ki stoluje nad gričevjem v bližini Staunton. Tam ogromna užurbanost.[2546] Vojaki, godba in zdi se cela Virginija. Receiving line:[2547] guverner Virginije in guvernerica, general Opie. Katica, belo oblečena, sijajno sprejeta. Bogata, ali precej amerikanska zakuska. Upoznal se z ambasadorom Koo Kitajske. Potem lunch. Sijajno razpoloženje. Potem v Staunton. Pred rojstno hišo ogromna parada. Na poti tja velikanske ovacije naroda Stauntona. Ko smo se peljali poleg neke hiše, je nekdo zaklical: Honolulu, ker je imela K[atica] dve beli roži v laseh. Vsi smo se smejali. Celi Staunton na nogah. Pred rojstno hišo govori. Robertson, šef oddelka kot odposlanec Trumana je govoril predolgo. Publika bila je zares svetovno internacionalno, vse mogoče azijatske in afrikanske ambasade. Ako bi Wilson to videl. Prisotna Mrs[.] Edith Wilson in hčerka Wilsona Mac Addo, belolasa, čisto Wilsonskega lica. Po oficielnem programu imel velike sitnobe z mojim češko-poljsko-romunskim teamom. Poleg mene je bil Tadeus Paul. Pa nikjer Popa in Lettricha. Končno nisva Paul in jaz našla radio postajo dolgo časa. Precej je bil Moss kriv za ta nered. Paul je govoril Poljakom[,] jaz pa na podlagi dogovora Krek-Maček-Fotić Jugoslovanom, prvič menda ob času Titovštine. Silno je to dvignilo mojo samozavest. Popa in Let[t]r[i]ch sta pa govorila prihodnji dan iz Washingtona. Tako je bil izvršen ta moj program. Velika vročina pri vrnitvi. Katica se dogovarjala s Paulom radi distribucije antikomunističnih filmov po vseh kontinentih. Velika vročina. Pili sijajni cider, jabolčnjak. Zvečer zopet v Washingtonu. Katica razdragana. Pred hišo držal Poljakom govor: At zije president Mikolajczyk, at zij polski chlopi.[2548] Splošno navdušenje. Nato večerjala s Katico v pivnici Old Stein in prepričavala dodogodke današnjega dne.

29. april

Nedelja. Povabljen od Srpske cerkvene občine v New-Yorku, da držim govor v spomin Nikolaja. To sem moral storiti. Opoldne se peljal s Katico z B and O v New-York. Vožnja jako skladna. Potnika B and O prebacuje železnico v busih preko reke. Božanstveni pogledi na linijo oblakoderov. Jedinstveni pogled na svetu. K[atica] bila vsa polna uživanja. Izkrcali se [v] Columbus Circle. Takoj v Woodrow. Potem se razšla in jaz takoj v srbsko cerkev. Tam precej skromen skup, klerikalno, pa pravoslavno duhovniško sestavljen. Cela ruska najvišja hierarhija v US. Publika je bila precej v višjih letnikih, ni bilo mladine, kar me je neprijetno iznenadilo. Preveč starih žensk. Taka asembleja ni imela preveč smisla za moje jugoslovanske besede v čast Nikolaju. Čudim se pa, da Nikolaj ni umel[,] da vzgaja več mladine. Ko sem stopil iz župne dvorane, na prazni trg pred cerkvijo, se me je lotila strašna praznina. Kakor, da je neki veliki duh zapustil ta prostor in ostali smo osamljeni. Potem Katici, ki je bila veselo razpoložena. Prijeten večer.

30. april

Najprej rabinu Alkalaju. Sefardimski velikaš je napravil ponovno name silno dostojanstveni vtis. Obljubil mi je, da bode priporočal izseljeniško zadevo Mature poslancu Davidsonu, Židu, v katerega distriktu Matura živi. Potem Riposanu, sekretaru Michalakea ali Maniua. Silno kulturnemu, nezimerno simpatičnemu Rumunu, odvetniku. Stvar »Novi list« izgleda očajna.[2549] Pa vendar mi hoče pomagati Riposanu. Neizmerno cenil njegovo izjavo, da hoče »Fight«.[2550] To je čisto balkanska beseda. Houston izjavil, da se bo moja zadeva rešila ugodno: 250 $ za potovanja, ko nočejo podpirati moj odbor radi titovščine. Sramota nad sramotami. Popoldne še razgovor s Kuharjem. Veseli in srečni večer.

[2546] Hitenje.

[2547] Sprejemna linija.

[2548] Pri predsedniku Mikolajczyku, pri poljskem fantu.

[2549] Obupana.

[2550] Boj.

1. maj

Obisk Campbella. Vedno se čutim kakor Daniel v jami levov. Pa Council je vendar glavna trdnjava titoizma. Opoldne se vkrcal zopet v G[r]eyhound. Zvečer prispel v Washington in dobra večerja v Cosmosu. Na potu čital knjigo falzifikata[2551] zgodovine: Hajek, Wilsonova legenda. Čisto komunistična nesramnost.

4. maj

Obisk Mačeku. Notificiral mu, da je predsednik naše konfederacije, kar je vzel z zadovoljstvom na znanje. Zvečer telefon Katice: zadovol[j]na in srečna radi mojega poklica.

5. maj

Sulzberger spušča svoje titoistične članke v NYT.[2552] To je genialna moderna amerikanska policitical science.[2553] Ti, ki jo propovedajo[,] ne vedo, kaj [je] nacionalizem, še manj pa, kar je komunizem. Nacionalni komunizem, največja politična sprdnja,[2554] ki postoji na svetu.

6. maj

Američko-hrvatski Glasnik ima nesramni napad na mene v zvezi člankov v Klicu Triglava. Popolnoma sem nedolžen, pa mene boli, da se mene postavlja na isti nivo z Erjavcem. Moj Bog, kako so ti Hrvati obveščeni. Pa če ni izza tega Radica, ki je bojda kupil Glasnik. Imel sestanek s Pešeljem, ki še ni čital poslednje številke »Glasnika«. Bil je zaprepaščen. Opoldne intimen lunch v čast driveru Mikolajczyku in Paulu v Cosmos. Prav prijeten razgovor.

8. maj

Obisk Zablockemu. Javlja, da je sigurno, da bo prišel Tito v Washington, in to takoj po volitvah. Neprijetno presenečen. Še vedno pogodba ni v rokah Kirk Patricka. Fotić izjavljuje, da je vest o prihodu Tita »komordzijska«.[2555] Rumunski državni praznik. Prav dobro razpoloženje. Pa glavnih Romunov ni bilo.

11. maj

Obvestilo dr. Prevetara, da je pogodba gotova. Podrazumevam, da je podpisana od American Political Science Association.[2556] Vse je nekako tajinstveno. Moja radost velika. Za slavo dneva pogledal si Orson Wellesa: Citizen Cane.[2557] Eden najboljših filmov sveta. Kane zdi se je Hearst.[2558] Nesimpatična slika amerikanske demokracije. Načrt Stauntono bi se tikal v prvi vrsti Georgea Orvillea: Animal Farm in 1984.[2559] V obzir je treba jemati: Prisionera Guinessa, Koestlera: Darkness at Dawn[2560] in Commissar, Hemingwaya Georgeu in Milosza. Ali je to v pravem času, ko putuje neki amerikanski filmski mogul, da se dogovori o sov[j]etsko-amerikanskem filmskem stvarjanju. Teški časi.

14. maj

Večerja Lettrich. On in sestra. Neizmerno vse milo. Lettrich pripovedal tragično-komične dogodivščine ob času prihoda Tita v Bratislavo. Pri obedu je stal poleg Tita oborožen jugoslovanski vojak. Mere sigurnosti pa že takšne. Lettric[h] je bil menda namestnik na Slovaškem. Veselo razpoloženje je vzbudilo moje pripovedovanje o dogodivščinah Novačan v Pragi kakor tudi ona o ambasadorski uniformi zelenega carja Ivana Groznega Hribarja v Pragi. Silno prijeten večer.

16. maj

Desperaten nad amerikanskimi počasneži.

17. maj

Odpotoval v New-York.

Dodatek 14. maju

Sestra Lettricha pripovedal[a], da se je govorilo po letu 1941 v Moskvi, da Tito ni Jugoslovan.

2551 Ponaredek.

2552 New-York Times.

2553 Politična znanost.

2554 Norčevanje.

2555 Vojak, ki pripada vojaški komori.

2556 Združenje ameriških političnih znanosti.

2557 Državljan Kane.

2558 Grad.

2559 Živalska kmetija leta 1984.

2560 Temno ob zori.

Senzacija za mene, ki zbiram gradivo. Prisrčno sprejet 320 W 78 St.

18. maj
Posetil Riposanu. V tej pisa[r]ni dela z Neubergerom tudi Brasić, ki se je čudil, da me tam najde. Ni bilo mogoče dobiti zvezo s komunistično pisarno, zastonj je bilo telefoniranje Riposanu. Tako bom moral ostati do torka v New-Yorku. Vse dogovorjeno, kako naj nastopam v ponedeljek pred sodiščem. Imam svoje največe simpatije za Riposanu.

19. maj
Celi dan s Kitty. Neizmerno milo in prijetno.

20. maj
Kitty je povabila Danila na obed. Prišel s svojo Stradivari violino. Priredil je po okusnem obedu – kako Katica to vse ume, da pripravlja – cel koncert. Bilo je divno. Sviral mi je baš na uho najdivnejše viže. To je bilo zadovoljstvo. Danilo me je smatral za domačina. Neizmerno je hvalil Katico. Nepozaben dan.

21. maj
Pravočasno na sodišču. Tik pred razpravo je izjavil Hantman, da sva se pogodila v tem pogledu, da bo »retraction«.[2561] Tako je končno stvar izvršena, samo jaz ne vidim centa. Nemogoče bi bilo pri tem stanju amerikanskega pravosodja izvleči kak denar iz ravnateljev korporacije, ki pravzaprav osebno za škodo, katero so povzročili meni. Tak je torej žalostni konec, ki mi je samo prinesel moralno zadovoljstvo. Schwamm drueber.[2562] Govoril telefonsko s Houstonom, ki mi je izjavil, da je moja mala stvar ugodno rešena. Rekel sem, da bi Free Europe vendar enkrat mogel reči Da, kar je jako blagoglasno, ne vedno Njet. Popoldne odpotoval ter zvečer prispel v Washington.

22. maj
Nisem mogel govoriti s Kirk Patrickom.

23. maj
Zmaga. Vprašanje pogodbe urejeno. Sijajno razpoložen. Privoščil si film Citizen[2563] Kante.

24. maj
Strašno amerikansko zavlačevanje.

25. maj
Kirka ni. Spisi niso pravočasno prispeli v roke Kempelmana. Procrasinations and procrastinations.[2564] V tem znaku je Amerika.

26. maj
Nisem mogel dobiti Kirka. Da potroštam[,][2565] sem drugič gledal Reich[a]rda III. Ogromna politična realistika. Imamo vendar v naši dobi enega velikega igralca, in ta je Sir Oliver. V drugih dobah je bilo mnogo več.

28. maj
Končno pogodba. Predložil mi jo je Shock. Torej za to smo se borili toliko mesecev. Podobna nekim pogodbam Free Europe. Čisto v duhu amerikanskega hire and fire. Tako se pa vendar ne govori z intelektualci. Povsodi popolno poman[j]kanje politične psihologije in gospoda se čudijo: They do not like us we like so much to bi liked.[2566] Pa zaupanje imam v Lirka in Rampelmana. Bo že šlo. Mislil sem vendar, da se mi bo predložil draft[2567] pogodbe. Tako je moja radost pomešana z razočaranjem.

30. maj
Penniman je nekako čuden na telefonu. Tako nekako konfuzan s svojim »involved«[.][2568]

31. maj
Izročil sem izpolnjene papirje Preventaru, ki je gotovo Prebendario. Potem na fingerprint,[2569] kako to ponižuje.

2561 Umik.
2562 Preplaval je.
2563 Državljan.
2564 Odlašanje in odlašanje.
2565 Potolažim.
2566 Nismo jim všeč tako, kot bi nam bilo všeč.
2567 Osnutek.
2568 Vključen.
2569 Prstni odtis.

7. junij

Appointment secretary Humprey jako fina starejša dama mi javila, da je Humprey sprejel, da bo govoril na komemoraciji. Borim se, da bi Feighana dobil za govornika. Petega jula. Ni mogoče priti z njim v dotiko. Pa sporazumel se takoj z Zablockim. Samo, da ne bo krivo, ker sta oba demokrata.

9. junij

Končno prispel ček Free Europe.

11. junij

Odpotoval v New-York. Sprejem sijajen, srčen, intimen. Silno užival v filmu »The Swan«.[2570] Cela habsburška prošlost,[2571] katero smo uničili. Najboljši tip kapucinca kot spovednika princeze. Zvečer po večerji na potu v hotel precejšnji bolovi[2572] v bližini spolovil.

13. junij

Zjutraj telefonirala Katica, da želi biti z menoj celi dan. Torej hoče biti »truant«, to je, da ne gre v šolo. Tako milo in privlačno je to rekla, da mi je bilo zelo milo okoli srca. Najprej k njej, in potem skupno v 57. ulico. Veselo obedovala pri Lare. Popo[l]dne dolgo čakal v Plaza, medtem, ko je šla Katica v francoski kino. Potem Houstonu, kojemu sem priporočal Aleksandra Jevremovića. Obečal mi je, da mi bo izplačano 250 $ za potovanja. Popoldne prišla k meni Aladar in Radović, ki želi, da pride njegov brat v USA[.] Silno »razbacuje«[2573] kakor, da hoče biti pravi mecen. Pil pivo v veliki vročini. V dobrem razpoloženju se razšla. Zvečer zopet nepozaben večer. Topli poljubi.

14. junij

Zopet v Washingtonu.

15. junij

Pri Kreku. Bil silno prijazen. Spremljal me k tramvaju. Nikdar še ni bilo take ljubeznjivosti. Razgovarjal[a] sva se o tržaški polomiji pri volitvah. In mislili so naši primorski voditelji krivo, ko so bili prepričani, da bo sramotna propast stalinizma kaj uplivala na solzave vseslovansko-boljševistične primorske junake.

27. junij

Na moje začudenje se je javil Lavalle na telefonu. Torej še vedno živ in zdrav, čeprav je njegov brat slavnostno propadel pri predsedniških volitvah v Peru. Moj načrt obiska naših Argentincev je najbrž propadel. In tako lepo sem vse povezal z WW. Nov tour de force: poseta Pennimana, ki prav prijazen izjavljuje, da moja zadeva bo rešena v najkrajšem času. V pisarni Burdette uredil zadevo glede radia 5. julija. Popoldne potoval z B and O v New-York. Ta večer Katica malo kritična.

28. junij

Razni errands.[2574] Najprej Mikolajczyk, katerega milo nahrulil radi kontribucije v naši novo osnovani konfederaciji. Opoldne prišel nesramni Radović v hotel. V sobi ni mi dal roke in rekel, da sta ga Aladar i[n] Voja odgovorjal[a], da mi naj da ničesar na roko, dokler stvar ni dovršena. Nesramnost. Bil sem čisto suh vsled tega ogromnega zavlačevanja in zahteval sem od Radovića to, kar mi je dal Podobnik sam iz lastne inicijative. Kakor nimamo za naše narodno delo nobenih sredstev, sem pač upravičen utrjevati nekak narodni davek. Primitivno je, ali non olet.[2575] Pop[o]ldne pri Marici. Zanimiva am[e]rikanska »starosedoka« iz Šibenika, ki pa ni govorila naški. Stvar s hmeljem napreduje. Marica izjavljuje, da je Tito »facuh«. Odšel v sijajnem razpoloženju. Zvečer pri Katici vse dobro. Pristala na vse. Šampanjec je pokal. Navdušenje in vedro gledanje v bodočnost. Ponoči se odpeljal v Washington. Slovo ganljivo.

29. junij

Zjutraj prispel. V svoji sobi našel vse tako neurejeno, kakor je bilo, ko sem odpotoval. Telefon Kirku: Vse je urejeno. Hitim v APSA. Kirk mi je izročil ček: Ne verjamem svojim očem: 1200 $. Hitim takoj v Posojilnično banko, da izplačam svoj dolg od 150 $. Radi teh me je veliki »mecen« Smith toliko vijal. Potem pa zaključek, da

[2570] Labod.

[2571] Preteklost.

[2572] Bolečine.

[2573] Razmetava.

[2574] Opravki.

[2575] Ne smrdi.

putujem takoj v Baltimore v Court House. Tam je Clerk že vzel iz ladice lepo license za ženitev. Pa glej hudiča. Vprašam, kedaj bo civilna poroka. Potem pa pride senzacija: Država Maryland gotovo vsled klerikalnih vplivov je odpravila l. 1941 civilni brak, postoji samo cerkveni. In to v deželi liberalizma: Ameriki. Vse propadlo. Da se pokroftam, vzamem avto, in hajdi k Mariji, v italijansko restavracijo. Tam sijajen obed, katerega sem podkrepil z italijanskim muškatom. Lutal ob water front,[2576] dokler nisem našel pot k Greyhoundu. Prispel še pravočasno v Washingtonsko tropično vročino. Doma takoj telefoniral v Aleksandrijo, ki je v Virginiji. Tam je pa blood test,[2577] pa poroka se takoj izvrši.

1. julij

Popoldne pri Mačku. Sedaj razumem, zakaj M[aček] ne želi, da pridem v soboto in nedeljo. Ta dan stopa njegov sin v ulogo tajnika. Rešavajo se politična vprašanja. Kaj pa Pešelj. Bil sem precej ohlajen, ko je M[aček] odbil, da bi se umnožil moj Agriculture Ground[2578] govor. To sem moral doživeti[.] Odbil je tudi čitanje deklaracije Jugoslovanskega narodnega sveta. To je pa vendar že preveč. Pa mora se zatisniti oči. Glede vse drugega, tikajočega se 5. julija[,] sva se dogovorila. Daleč smo prišli pa tolikih letih. Na svojo jezo si privoščil dobro večerjo v Balkan room precej dobrim Great Western vinom.

2. julij

Blood test. Popoldne škandal v Cosmos. Ker je bil račun 1.50 $ nad označeno mejo[,] so me označili, da nimam kredita, in to v oči Wilsonove komemoracije. Z Burkeo dogovorjeno, da pridem zvečer in da podpišem ček. Pa kaj se je zgodilo. Mož me ni čakal, kakor obljubljeno, temveč takoj odredil, da se mi odzvame kredit. To me je razkačilo, prav posebno, ko je postal bartender nekako misteriozen in ni me hotel poslužiti s pivom. Takoj napisal ček. Pozabil sem to neprijetnost, ko sem stal na peronu Union Station in je prijadrala moja kraljica, lepa in sveža kot vigred, zadnja od vseh potnikov. Tako hitro ji je čas minil, da je skoro pozabila, da je že v Washingtonu. Takoj v Gralyn, kjer so že čakale cvetlice. Potem na večerjo v Old Stein Grill, kjer je Katica jedla s sijajnim tekom. Ne kakor Nada l. 1919. Oba sijajno razpoložena.

3. julij

Poselo pred Empire Drug Store. Ona vpraša sedaj, ko je še čas, ali sem trdno odločen, da sprejmem neke njene pogoje. Moj odgovor, da za mene ni nobenega nazaj. Čaroben dan, jasen kakor, da smo v Italiji, pa precej vroče. Že hočemo kreniti za Aleksandrijo, ko se Katica spomine, da nisva kupila poročnega prstena. Že sem mislil, da bo to v višini kakih 100 $. Izbral sem že juvelira v F St. prej. Na moje veliko začudenje Katica je izbrala poročni prsten za --- 20 $. Silno je poskočila v mojih očeh. Prodajalka je bila navdušena, seve mozesove vere. Potem pa v Aleksandrijo z busom, kakor je Katica prav posebno želela. V Aleksandriji najprej v ženitbeni urad in od tam pa 517. St. Saint Asoph St. v institut javnega zdravja, kjer jako simpatična uradnica nama je naš Blood test, ki je iz New-Yorka in Washingtona, spremenila na standard Virginije. Pojavila se neka francoska punca in vse je bilo navdušeno. Potem nazaj v mesto. Našla primerno restavracijo, kjer sva skromno obedovala. Ulice žareče, neverjetna vročina. Pametno, da je Katica odbila obisk bližnjega Mount Vernon, ki bi bil prav zanimiv[,] prav posebno z obzirom na komemoracijo v četrtek. Poroka je šele popoldne po četrti uri. V veleprodajalni kupila nočno haljino[2579] za njo, ki je prav ljupka. Potem v kino. Pozabil sem omeniti, da me je uradnik vprašal v ženitbenem uradu, kaj je moj poklic, ko sem mu rekel Ambassador retired,[2580] je Ambassadora kratko malo pogoltnil in zapisal samo Retired. Pač v znaku egalitarstva. Police Department Court Room, ne ravno pripravno mesto za poroko. Katica se je kar stresla. Prva sva bila. Polagoma so prišli tudi drugi pari raznih socialnih plasti. Pa midva sva bila najzrelejša, da ne rečem, najstarejša. Slednjič se je pojavil Justice of Peace[2581] Frasca. Ljudeska-

[2576] Obala.

[2577] Krvni test.

[2578] Kmetijsko zemljišče.

[2579] Haljo.

[2580] Upokojeni veleposlanik.

[2581] Pravica miru.

ra v rokavih brez suknje na račun vročine. Čisto demokratski. Povabil nas je v svoj urad. Začel se je demokratski obred. Mož je italijanskega pokolenja, pa se je toliko amerikaniziral, da si je skoro zlomil grlo, ko je izgovoril moje ime. Mož primitivec, ki ni bil v stanju govoriti, kako[r] se spodobi, ampak stavki v čisto kaotičnem redosledu so bili izraz precej kaotične duše tega funkcionera občine Aleksandrija. Res nisem razumel vsega, kar je rekel. Pri tem je bila Katica dražestna. Yes je donel glasno in odločno in potem je sodnik ji prsten nataknil na mali prstič. Tako je bilo to dovršeno in bila sva mož in žena. Na stopnicah sem jo objel in jo nazval »die kleine Rxcellenzfrau«,[2582] kar je ni posebno razgrelo. Potem pa nazaj v Washington demokratsko v busu. Lačna sva postala in hajdi v Balkan Room na izvrstno večer[j]o. Potem pa selitev v Shoram hotel. To si je želela, da tam preživi par medenih dni. Sama je bila tako brihtna, da je izvedela, da poleti soba za dvoje stane samo 10 $ na dan. To je bila tako skromna želja, da se je morala izpolniti. Tako je nam bila nakazana soba D 701. Naročil sem korpo[2583] sadja. Pila šampanjac in se veselo in skladno zabavljala. Tako je bil dovršen ta znameniti 3. julij.

4. julij

Zjutraj izjavila moja zlata ženica, da tako skladne, prijetne poročne noči še ni doživela. Polna hvaležnosti napram meni in jaz hvaležen njej. Ker narodni praznik, se nam ni mudilo nikamor. Lenarila sva, šetala se po divnem parku in ona me je fotografirala pri vodoskoku. V Coffee shopu sva obedovala. In popo[l]dne nadaljevala dolce far niente.[2584] Ona bila prelestna v svoji neprisiljeni graciji. In tako polni smo bili spominov vseh dolgih devet let čakanja, kar vse gre na rovas blaženih Amerikancev in njihovih nerodnosti, da ne rečem več. Ogromni hotel je skoro prazen. Spominjal sem se onega bedastega antisambriranja ob času Moral Rearmamenta.[2585] Koliko pas persu,[2586] koliko ponižanj in vse vendar na koncu koncev … za njo. In na koncu sem nič. Pa tako je bilo najbrž usojeno. Pa vse to je za nami, in bodočnost je pred nami.

5. julij

Vsako jutro prihajam domu iz hotela in smejuckaju[2587] se mi v 1744 N St. Ta dan burno telefoniranje na Hill radi komemoracije. Pa seve nikdo nič ne ve. Propisno inteligentne vile raznih officeov metale so v koš nas Woodrow Wilson vabila, ker je bilo za njih nekaj tujega. Tolikim senatorom in poslancem smo poslali vabila in nikdo nič ne ve o naši prireditvi. Pa kaj bi se jezil, to so stare pojave. Za zvečer sva povabljena od Smitha na večerjo v Cosmos. Malo imam »Lampenfieber«,[2588] ker pač ni redko, da kdo ima pričakovati tako predsednico, kakoršna je Edith Wilson. Čisto a[m]erikanska netaktnost. Arthur Clarendon je odbil, da bi naročil večerjo za Nadico. Sk[o]ro sem hotel vstati od mize. Pa imel sem toliko drugih skrbi. V[s]e, kakor sem pričakoval. 120 oseb. Amerikanci seve zopet manjkajo. Kakor, da se bojijo našega gostoljublja. Stvarno sem predsedoval, pa tudi Maček kot predsednik se je dobro držal. Oba govornika Humprey in Zabolocki sta bila izvrstna. In na koncu ljubki in ob enem veličanstveni Dvoraka Slovanski ples. Svirala je gospa Boone. Vse je teklo kakor na šnurci. Potem pa sprejem. Katica kot hostess, ker ni bilo gospe Maček. Sedela je poleg gospa Wilson. Na pianu je stala slika Wilsona in glej jo, vzela je v roko pisalko in pomladila Woodrowa in gospa Edith se je prisrčno smejala. Posebno Humpreya je Katica navdušila tako, da jo je kar objel in poljubil, kar po lastni izjavi se redko

2582 Mala ženska Rxcellenz.

2583 Košaro.

2584 Sladko, da ne dela ničesar.

2585 Organizacija, ki jo je ustanovil ameriški luteranski evangelist Frank Buchman (1878–1961) in se je prvič populariziral v Oxfordu v Angliji v dvajsetih letih prejšnjega stoletja (do leta 1938 se je imenovala Oxford Group). Poudarja osebno integriteto in priznanje napak, sodelovanje in medsebojno spoštovanje, zlasti kot podlago za družbeno preobrazbo. Wikipedia, spletni vir.

2586 Izgubljen.

2587 Smehljajo.

2588 Strah.

dogodi kaki girl[2589] v rodni Minesotti. Vse je bilo sijajno, samo sendviči niso bili vredni 5 $, pa še toliko teh nesrečnih krekerov. Raje v pekel, ko[t] pa njih jesti. Ko je želela gospa Edith oditi, sem jo vzel pod roko in triumfalno sem jo odvel skozi dvorano in sobane k avtu. Ta večer sem pa bil res na vrhuncu in pa tudi ona, ki je bila ob taki slavnostni priliki predstavljena. Tudi ona je bila srečna. Sedaj vodi pot navzgor. Voice of America je bil s svojimi aparati in naši govori so bili namenjeni dežalam onkraj zavese.

6. julij

Katica se sestala s svojo prijateljico iz Costa Rice. Pri lunchu v Cosmos vsi skupaj. Napravil sem globok vits na Južno Amerikanko, kar se je silno dopadlo Katici. Ona sklenila odpotovati v New-York. Že je vse pripravljeno, da zapustiva čarobno sobo zlatih ur, samo nosača. Kdo se pojavlja: dr. Lekić, ki sem ga prav toplo pozdravljal. Kaka usoda, pa treba to vse prenašati s stoicizmom. Kavalirsko je Lekić čestital Katici, potem je pa vzel prtljago. Teško mi je bilo okoli srca. Prav v zadnjem trenutku sva prispela na Union station. Tam sem pa jaz sam nosil prtljago. Niti ni bilo časa za sentimentalni razstanek, kakor običajno pri Greyhoundih. Tako je končala čisto moderno najina svatba. Sam sem se znašel na ulicah Washingtona. In potem nazaj v Cosmos in ulico N.

9. julij

Vse sem imel dogovorjeno glede bivanja v Princeton. Mislil sem, da bo stvar s Kirkom in Kampelmanom ta dan, kakor dogovorjeno, pa sta hotela vse razvlačiti,[2590] pa moral sem omeniti, da se me pričakuje v Princetonu, kar je tudi bilo res. Radi tega odložitev do prihodnje[ga] ponedeljka. Popoldne popotoval v Princeton. Pa velike homatije. Strašen nered na tem »kolodvoru« Greyhoundov. Tako mi je odšel Princeton bus brez mene in mojega ogromnega rokopisa. Kaj napraviti toliko ur? Velika žeja in pivo dobro. Potem v Art kino, ki je v bližini. Ni bilo onega vulgarnega razgoličenja. Celo noč bom potoval v Princeton, kamor sem srečno prispel v četrti uri zjutraj. Kakor prvi »treger« vlačil sem svoja dva kovčeka po ulicah Princetona. Zmotil sem se, prehitro sem krenil v stransko ulico in skoro bil čisto sam v nočni tišini. Ali organi svete Hermagore so se pojavili v lepem policijskem avtu in me odpeljala do Nassau hotela. Tako se dovrš[i]la ta avantura. Spal sem nekoliko ur in bil »oran« za težek dan. V kovčegu, bolje kovčedjiču sem nosil rokopis v Princeton University Press, kjer sem pa našel popolnoma izpremenjeno atmosfero. Bailley, ki je bil zadnjič tako rogat, je bil sladek ko[t] med. Nisem samemu sebi veroval. Izgleda, da je na njega napravilo tak vtis, da sem med sotrudniki knjige, katero pripravlja Mrs. Alsop. Imel sem absolutni vtis, da bo stvar dobro izpadla, pa seve Baillery ni mogel sam dati posve[2591] obvezne izjave. Ločila sva se v najlepšem prijateljstvu, pustivši mogočni rokopis na njegovi mizi. Lahek kakor ptica sem odletel v Vseučiliščno knjižnico, kjer sem izvedel, da je Woodrow Wilson School of Public and International Affairs v bližini v ulici Washington. Tako se odpravil tja. Tam me je sprejela Mrs. Lake, sekretarica drugega Baileya, ki je »Director of Graduate program«.[2592] Spominjam se onega Baileya, ko me je avto predsednika Dodda peljal tja v okolico. Seve nič nisem opravil ničesar tedaj leta 1948. Kako lepo bi bilo, ako bi bili gospodje Amerikanci bolj razumni in ako bi me imenoval na tem zavodu. Pa nič in zopet nič. Poročila bi se s Katico že tedaj, in koliko bridkosti ne bi morala pretrpeti. Bridko mi je bilo okoli srca. Nastopil sem na tem Woodrow Wilson tlu kot generalni sekretar CEEWWC, o katerem kakor pa tudi ne oficielnem Federalnem odboru tu nimajo pojma. Potem pa hajdi v Princeton Inn, ki bajno leži v bajni zeleni prirodi, sobane vse polne spominov in tradicij. Sijajno se gostil, pa to sem si vendar danes zaslužil. Pisal sem gospej Sugar in Ledereru, pa po krivici hotela, njuni kesedži niso prišli do mene. Da ubijem čas, sem si pogledal našo Idrijčanko, če se ne motim, Gino Lollabridgido [Lollobrigido][2593] v »Trapecu«. To je pa silni slovenski temperament v tej diabolski ženi. In dr. Frago Škofic je njen mož. Zelo sem užival

[2589] Dekle.

[2590] Razvleči.

[2591] Povsem.

[2592] Direktor podiplomskega programa.

[2593] Gina Lollobrigido (1927–), igralka. Bila poročena s Slovencem Milkom Skoficem. Zgodovina.si.

v tem filmu, četudi skakanje po trapecu mene ne navdušuje. Popoldne ob peti odpotoval. Strašno dolgo čakanje na bus. Z menoj čakal mlad študent, ki je pričakoval svojo »girl«, pa ona ni prišla, ampak mesto nje je izstopila neka stara žena. Žalostno je študent odšel. Tako je življenje. Ob osmi uri sem že bil pri Katici na mojem novem stanovanju. Čutil sem se kakor domačega. Zopet dom, katerega sem toliko let pogrešal. Ona bila božanstvena. Tako mila. Smejala sva se, ko sva se spominjala, kako sem sredi noči šel v Shorehamu v kopališče, napravil si kopelj, sedel in začel čitati Griffithovu knjigo o kongresu. Postal sem jako kritičen v kopelji in marsikaj mi je padlo v glavo.

11. julij

Najprej v Free Europe, kjer mi je bledolična gospodična izjavila, da čeki za ta mesec še vedno niso gotovi. Šefica perzonala me seve ni sprejela brez appointmenta. Katica ni ved[e]la, kaj je »patzig«.[2594] Tako ravnanje bi bilo karakterizirano s to besedo. V spodnještajerščini smo rekli: »Pacig« se dela. Torej drugi dan appointment. Potem Izaku Perlsteinu, da si vzamem Dvornikovičevo »Karakteriologijo«. Z njo sem jo odkuril. Noseči to teško breme sem iskal office Clyde Eageltona. Nič ni bilo težje od tega. Celi ogromni blok sem moral obkrožiti. Clyde je bil precej rezerviran, ko sem izrazil željo, da bi dobil spisek onih članov International Law Association, ki putujejo iz Amerike v Dubrovnik. Pripovedal sem Amerikancu, kako so dubrovački »ruleri«[2595] sodili o totalitarcih. Pa ausgerechnet[2596] Dubrovnik so si ti junaki izbrali. Clayde mi je dal iztis svoje kritične »selfdetermination«.[2597] Kupil sem steklenico palestinskega vina Karmel, dal si pri dostopnem krojaču speglati svoje hlače in hajdi domu, pa me je milostiva oštela, ko sem uro prepozno prišel. Prva, pa jako skromna »Gardinanpredigt«. Popoldne pri Campbellu, ki mi je izjavil, da končno Department of State »review«[2598] svojo politiko napram Titu. Končno. Potem v IPU, kjer mi je izročil Soumar prepisani Wilsonov članek. Zvečer večerja v čast Sarlot. S čašo šampanjca v roki smo si napijali. Prav lep večer. Pozabil omeniti avdijenca pri Mrs. Walton. Pokazal sem ji License, ko je zadnjič trdila, da nimam pravice, da sem izednančen z drugimi mojimi kolegi, ker nisem poročen. Dvajs[et] dolarjev bom dobil več, kajti uračunal[o] s[e] bo onih 30 $, kar jih dobivam od Social Security.[2599] Pravi dreckfressei.[2600] In ti junaki hočejo »to be liked«.[2601] Norci malenkostni, in to hoče vladati svet.

12. julij

Najprej s Katico skupaj dr. Grant, tej simpatični predavateljici World Brotherhood. Naprosila me je, da napišem kratko spomenico o Wilsonovi stoletnici. Bo napravljeno. Potem v department store, kjer mi je Katica kupila prav poceni letno obleko za 10 $ in čevlje za 5 $. Genialna je v tem oziru. Na potu v Park Lane Hotel sem napravil nedolžno opazko, ko sem zagledal stasito ženo, pa ošinilo je to Katico, ki sedeča v Waldorf Astoria mi ni tega hotela pokazati, ali pozneje je to silno izbilo na površino. V zvezi je to z neko njeno dispozicijo, proti kateri se bomo morali boriti, da končno ozdravi. Lunch je bil sijajen in Polič jako zabaven. Potem v Coffee Mill, mestu za ljubavne pare. Dočakala sva Lilly, ki se mi vrgla okoli vratu. Zopet ena nesrečna beseda, katero je Lilly Madžarica bojda krivo razumela. Ko je pa meni prišla domu, je začel vulkan bruhati, pa se nisem zbal. Sem moral Marici, ki je bila začudena, ko sem prišel sam. Odpeljal se pred polnočjo. In Katica me je spremljala na ulico do avta. Bil sem ginjen. Vse zopet pozabljeno. Strašno nabito, vse polno črncev. Ko sem stal v vrsti, nehote sem gledal na tla in evo tam je ležala moja listnica. Kako je to mogoče, saj sem si sam zaprl zadi svoj žep po stari navadi. Nečista posla. Ko je tat najbrž opazil, da je bil viden, je vrgel listnico na tla. Pa najbrž me je isti tat spremljal do Washingtona. Zopet isti drenj, ko smo izstopali zjutraj v Washingtonu. Sedem v avto in na poti opažam na svoje največ[j]e začudenje, da je listnica s 23 $ izginila. Ravno 40 centov sem imel, da sem plačal taksi. Fina stvar. Gotovo črnci.

2594 Nesramen.

2595 Vladarji.

2596 Samo.

2597 Samoodločanje.

2598 Analiza.

2599 Socialna varnost.

2600 Umazanci.

2601 Biti všečni.

15. julij

Parastos za Dražo. Pred novo belo grško crkvo Petković v narodni nošnji in Miloš Acin, oba organizator[j]a. Moral sem posoditi Congressional Directory and diplomatsko listo. Seve nikdo ni prišel, kar je bilo pričakovati. Oni, ki je zakrivil žrtve, ne javlja se pri takih prilikah. C[e]rkev bila polna Grkov. Meni je bilo odrejeno mesto poleg Poljaka Bora, voditelja podzemeljske poljske akcije pred Varšavo. Amerikanski »ratnici-legionaši« bi gotovo prišli. Božja služ[b]a bila svečana. Potem skupščina v neokusni grški cerkveni dvorani. Čisto nepotrebno je bilo, da se je Miloš mučil z angleškim govorom, vsi prisotni so izvrstno razumeli naški. Dostojanstveno je bilo sve, ali sve brez Amerikancev. Manjkala je Katica, za katero se mnogo po[v]praševalo.

19. julij

Odpotoval v New-York, kakor, da putujem domu. Prelestna kakor vedno.

20. julij

Kako sijajno na mene upliva odmor pri Katici. Nisem se maknil[2602] od 320 W 78 St. Samo u kino sva šla. Silno realističen komad italijanske provenience. Pa tako bedna pa vendar Italija ni, kakor jo prikazujejo sami Italijani. Katica je reluctant,[2603] da bi se učila naški. Izgubila je Serbo-Croatian Selftaught.[2604] Moramo ponovno začeti. Kaj bi se bila naučila, ako bi vsako leto samo sto besed si zapamtila.[2605]

22. julij

Moral sem odpotovati, da bodem v ponedeljek »gestellt«.[2606] Sedaj putujem iz simpatije do Lauscheta z B in O, ki je jako praktična za one, ki stanujejo okoli Columbus Circle.

23. julij

Zastonj se toliko žuril v Washington. Konference Kampelman-Kirk odložena.

[2602] Premaknil.

[2603] Nerada.

[2604] Srbo-hrvaški samouk.

[2605] Zapomnil.

[2606] Pripravljen.

24. julij

Končno konferenca v kancelariji[2607] Kampelman. Sijajno izpadlo. Črpal nov pogum.

25. julij

Tito končno vendar propadel v senatu. Presija administracije silna, kar najbolj dokazuje pismo Eisenhowera senatorom. Ti ljudje so zatelebani. Orožje Titu. Največja naivnost je potrebna misliti, da bodo komunisti streljali na komuniste. S tem odpade vsaka potreba, da se daje orožje, ki se bo pač nekega dne, ako pride do vojske, uporabilo proti prijateljem zapada. Amerikanska kri bo padla od amerikanskega orožja. Kako je vse to abotno. Dvakrat sem bil zastonj na galeriji senata, nisem mogel dočakati dotičnega glasovanja.

26. julij

Bil pri Kirku, kateremu naloženo od strani Kampelmana, da drži z menoj vezo. Pozabil omeniti, da je prvo, kar je Kampelman izustil 24., je bilo: Humprey je kandidat za podpredsednik[a]. Potrebno je, da emigranti pišejo pisma Stevensonu in mu priporočajo Hum[p]reya za podpredsednika. Da se to pripravlja, to sem že zdavnaj slutil. Moja opazka takoj, da je teško v Washingtonu nekaj početi. Mesto za delovanje je Chicagu, Detroit, Milwaukee. Omenil sem, da je edino vprašanje »transportation«.[2608]

27. julij

Prijetno iznenajen: Vida mi je poslala Schauera »Početka slovenskega zadrugarstva«, ki je pravzaprav knjiga o mojem očetu. Leta sem se boril, da to knjigo dobim. In povrh še Webera: »Ideologija slovanskega agrarizma«. Posetil Mačka. Obnovil neprijetno temo: zastopstvo Slovencev v IPU. M[aček] izjavil, da bi se mogla najti rešitev na podlagi agrarnega pokreta. Pustil Mačku, da čita obe knjigi, ki pač dokazujeta, da je v Sloveniji bilo kmetsko »gibanje«.

29. julija

Poln neodločnosti, kaj naj bo z Windsorjem. Mene ubija neodločnost.

[2607] Pisarni.

[2608] Prevoz.

30. julij
Začel s pisanjem rokopisa.

1. avgust
Odpotoval v New-York, kjer sem bil sijajno sprejet. Ženska toplina.

3. avgust
Obiskal Mikolajcika, ki mi je končno položil poljski delež $ 30. Potem bil v Rumunskem narodnem odboru, kjer mi je obljubi[l] Popa čim prej izplačenje.[2609] Kriza glede »metuljev«. Take metulje črne je nosil moj oče. Vedno so mi bili antipatični. In sedaj bi jih moral nositi v blaženi Ameriki. Žrtva prevelikega francoskega temperamenta sta bila oba metulja, ki sta sfrčala skozi okno v dvorišče. Pa eden je prišel nazaj.

5. avgust
Kolovratil po 57 ulici v velikem dežju. Potem doma mala kriza, ker sem prišel prezgodaj, ko si je prala lase. V podobnih slučajih z Nado, sem odšel v drugo sobo, tu pa tega ni bilo mogoče. Obljubljeno, da bodo Rumuni izplačali za komemoracijo. Zadovoljen. Popoldne odpotoval v Washington. Ginljivo slovo.

7. avgust
Še vedno se nisem sestal s Humpreyom. Res, finance odbora. Lavalle mi dal lunch v University Clubu. Prvikrat tam, poslopje sosed Sovjetski ambasadi. Greenovo residence. Predstavil se v dinning room hostesi, da nisem Green. Prijeten razgovor z D. Je pač latinsko-španska kultura.

8. avgust
Bomba iz Princetona. Nesramno pismo. Isti dan vrnjen tudi rokopis express. Precej otožen. Ocitem breach of contract.[2610] Fini junaki. Da se tolažim[,] sem šel si pogledati »The proud and the beautifull[«].[2611] Sartre zagrešil. Strašno prikazanje Meksika. Hotelska soba, v kateri umira mož glavne heroine, je drastično realistična. Časniki mesto plaht na smrtni postelji. To ne bilo nič, da me razveseli.

9. avgust
Kirk še vedno nima čeka. Katastrofa.
Ne morem kot political scientist[2612] v Chicago na congress demokratov, ker ni cvenka.

14. avgust
Kirk odpotoval v Chicago. Propadel. Večno čakanje, ko sem moral že dobiti ček 9. augusta.

24. avgust
Katica prispela. Nisem bil doma, ko je prišla. Prvikrat, da je nisem čakal na kolodvoru. Radostno svidanje.[2613] Večerja pri Wakefieldu.

25. avgust
Obisk Šumenkovića. Katica v svojem elementu. Izvrstno se prilagodila celokupnemu milieu. Ona je pravi zaklad za mene. Potem k Arthuru Smith. Garden party[2614] (?) Demokratskega kluba. Strašna dolgočasnost. Katica čutila to. Hudovala se, da preveč jedel sladoleda, ki preveč redi. Nikdar tega nisem vedel. Dan precej utrudil, posebno pa ta demokratska morija.

27. avgust
Iskanje stanovanja. Slučajno prišla na ogel 16[.] ulice in Hampshire Ave. Manžerka Rumunka. Stanovanje se dopadlo Katici, pa top floor,[2615] kar pomenja poleti veliko vročino.

29. avgust
Še vedno ni ne sluha, ne duha po čeku. To je pa že USA uprava, da se Bog usmili.

30. avgust
Mala kriza, ki se pa skoraj rešila, ko je K[atica] izvlekla iz žepa čekovno knjižico in napisala ček, da se je plačal Gralyn hotel. Nesrečni Amerikanci, v kake težave nas spravljate. Popoldne nežno slovo z mnogimi poljubi. Razstanek žalosten.

2609 Izplačilo.
2610 Kršitev pogodbe.
2611 Ponosni in lepi.
2612 Politični znanstvenik.
2613 Snidenje.
2614 Vrtna zabava.
2615 Zadnje nadstropje.

4. september

Katica in jaz zaključila, da bova skupno proslavljala tretji oktober, ako Bog da v novem stanovanju.

6. september

Početek zborovanja APSA.[2616] 6000 političnih znanstvenikov. Vpisal se kot 6001.

7. september

Javil se Kissengeru, charimanu 23[.] panela, maor [kamor] spada zunanja politika W. Wilsona. Žalostno, da ni poseben panel, posvečen problematiki našega odbora. Razgovarjal s Kissenkerom, ki je izjavil, da nas bo pustil govoriti, pa samo 10 minut. Na kaj smo spadli. Popoldne spopad s to šemo Pattersonom, ki je pravi naslednik »colonela«[2617] Webba. Očital mi je, da nisem dovolj časa v biblioteki. Odgovoril sem mu, da nisem nikakav »shool boy«.[2618] Šele, ko sem mu pretil s speakerom,[2619] se je omehčal in mi dal kratko podaljšanje dovoljenja. Kako se je postopalo z meno v Vaticani in v knjižnici italijanskega parlamenta. To so pač kulturni ljudje. In največja ironija je pač, da pišem knjigo o kongresu. Tem gospodom bom že še pokazal.

8. september

Dan panela. Najprej ulovil Humpreya na panelu, ki se je tikal Civic rig[h]ts.[2620] Potem nazaj k Wilsonovem panelu. Nisem bil v gnadi pri charimanu,[2621] ki me niti predstavil ni. Neki duhovnik v publiki je imel posebno dopadanje, ko sem govoril o »dissolution« of the Habsburg empire.[2622] Predmet mi je silno šel k srcu. Še nikdar nisem bil tako silno »touched«[2623] o kakem predmetu. Aplavza sicer ni bilo, pač so vsi govorniki, sami »dignified«[2624] profesor[j]i Harvarda in Yalea povsem potrdili moje poglede. Tako vendar uspeh. Prinesel sem svoj rokopis Twaine publishers, ki so tiskali vse polno knjig. Priporočal me je Lajnberger in njegova mati. Predstavnik firme z židovskim imenom je napravil na mene zadovoljiv vtis. Dal Bog, da se bom enkrat osvobodil te napasti. Zvečer velik diner, ki mi je pa bil predrag. Našel mesto na galeriji. Izvrstno govoril Humprey. To je pa res velik orator. Potem pa Truman, ki je govoril jako strupeno in partizansko, kar prav nič ni bilo pristojno za to akademsko sredino.

9. september

Zabeležil v appointment knjigo: The Americans write too much and do not read enough.[2625] Spominjam se onega člana Cosmosa, ki je odgovoril, ko se mu je očitalo, da ni nikdar v knjižnici, da je odgovori: Mi člani Cosmosa pišemo knjige, mi jih ne čitamo. Zvečer Old timeri. Dobra institucija. Toči se brezplačno izvrstno vircbirsko pivo, kar je prava slast po tej amerikanski godl[j]i. Seznanil se z brigadnim generalom Washingtonom, ki je prav izobražen. Pa artlerijec je. Prav prijeten večer. Tiftman je pel Gaudeamu[s] igitur.

15. september

S ponosom sem pokazal stanovanja, katera sem našel v bližini dosedanjega stanovanja. Kitty se izrekla takoj za stan v 1906 N St. To bo torej naš tabor. Tako v office Breuninger, kjer položil ček od 25 $.

16. september

Prijetna nedelja brez skrbi[.] Kitty stanuje v malem hotelu. Tam jo posetil Lajnberger, ki je bil navdušen. Čital rokopis, študiral sem njegovo lice. Čital sem odkrito dopadenje. Hvalil je značaj Kirkpatrika. Zadovoljen[.]

20. september

Kitty odpotovala v New-York, zadovoljen, da imava stanovanje.

25. september

Pri Triggu v European Economic Cooperati-

2616 Združenje ameriških političnih znanosti.

2617 Polkovnik.

2618 Šolar.

2619 Govornik.

2620 Državljanske pravice.

2621 Predsednik.

2622 »Razpad« habsburškega imperija.

2623 Dotakniti.

2624 Dostojanstveni.

2625 Američani preveč pišejo in ne berejo dovolj.

on,[2626] kjer so se delile stotine milijonov. Vprašal me je, ali sem za pomoč Titu. Slabo znamenje. H[o]tel sem izvrtati, da bi se obrnil Crusade for freedom,[2627] kar sem seve odklonil. Potem sem vendar našel nekak kompromis. Da bi dali ti amerikanski skopuhi vendar denar za kako publikacijo. Bil sem precej razočaran. In to se imenuje borba proti komunizmu. Potem Nagyu, kateremu sem izjavil, da smatram za veliko krivico, da Slovenci niso dopuščeni v IPU. Izjavil je, da je za. Bojim se, da bo hrvatski srboritež Krnjević vse pokvaril v Parizu. Maček je molčal, ko ga je Mikolajcik vprašal. Qui tacet consentire videtur.[2628] Mož ni iskren. Kot hinavca ga je obeležil Gradnik.

27. september

Kitty telefonirala, da bo poslala del pohištva. Razburjenje. Uradnica me noče pustiti v stanovanje, ako ne položim celo najemnino. Pa po sreči sem imel na koncu meseca še vedno dovolj.

1. oktober

Bil pri Hugesu, energičnem mladem možu, ki je assistant Humpreyu. Dogovorila sva se glede pisma Streibertu.

2. oktober

Svinjarija v Trstu na amerikanskem konzulatu. Konzul Italijan je izjavil Sancinu, da ne dobi vizo. Moja velika intervencija. Rose, ki izgleda, da ima key[2629] pozicijo, kar se tiče viz, mi je izjavil, da bo poslal cabel v Trstu in bo stvar urejena.

3. oktober

Smo v novem stanovanju. Trudiva se in sva zvečer silo urejena. Kuhinja je divna. Oba sva zadovoljna.

3. Rojstni dan Kitty. Ko ni dobila posebnega darila, pač pa staroversko rožo pod steklom, sem se opravičeval, pa je ona pokazala na stanovanje, češ da je to vse darilo za rojstni dan.

4. oktober

Pri Streibertu. Popoln uspeh. Pravi namen, da pridem v dotiko s tem papežem amerikanske propagande. Mož razpolaga z istim budžetom ko[t] Dulles. Pometa okoli s samimi mili[]oni. Bil sem precej peremeten. Predložil sem mu kratko spomenico o antikomunističnem filmu v smislu Kittinega predloga na potu v Stanton. Hvalabogu pozneje sta prišla B[e]rgson od jugoslovanskega deska in šef programa. Osigural sem si že prej pristanek Streiberta, da se podaljša slovenski program Voicea od 15 minut do pol ure in da se pokliče Sancin iz Trsta. Tako ima Sancin job, ali nima vize, in jaz nimam pomožne sile, katero že čakam dolga leta. Razilaz je bil, da ne more biti bolj prijazen.

8. oktober

Imel sem že en sestanek z Radojem Kneževićem. Povabil sem ga še na lunch v Cosmos. Izjavil je, da meni popolnoma zaupa, da se mu pa zdi, da Krek često popušča, kar se tiče Jugoslavije. Pojasnil sem mu stališče NO. Trdil je, da bi morali Slovenci vse bolj naglašati, da jim je Jugoslavija absolutno potrebna. Izročil sem mu svojo »Reality of Yugoslavia«.[2630] Kar ima Knežević v vidu, bi bila neka ohlapna organizacija. Govoril je z Mačkom, ki je ponovil ono svojo staro, da morajo Amerikanci izraziti svojo željo. Izrazil sem željo, da bi se gledalo v bodočnost, in ne samo premlevalo prošlost.[2631] Ni mu bila posebno prijetna moja opazka. Piše knjigo o Draži Mihajloviću. Njegove sodbe so prav umerjene. Tako je bil naravnost navdušen o svojem sprejemu pri Mačku. Niti Krnjevića ni preveč obsojal.

9. oktober

Rokopis lepo napreduje. Kitty odpotovala v New-York po pohištvo. Da bi bilo končno enkrat to stanovanje v New-Yorku likvidirano. Sam gospodujem v novem stanovanju, ki se mi vedno bolj dopada.

Addendum 8. oktober. Sporazumela sva se, da bi Maček moral vsaj pristati na mednarodno jedinico[2632] Jugoslavijo. Vse drugo bi moglo ostati za-

[2626] Evropsko gospodarsko sodelovanje.

[2627] Križarska vojna za svobodo.

[2628] Kdor je tiho, se zdi, da se strinja.

[2629] Ključna.

[2630] Realnost Jugoslavije.

[2631] Preteklost.

[2632] Enoto.

časno odprto. Bomo že rovarili naprej, čim se sestane kongres.

16. oktober

Lunch s Penniman. Jako pametno. Mnogo izvedel glede knjige. Neizmerno dobro se pošutil P[enniman] pod okriljem Cosmosa. Zadnji gosti in slednjič sva se dvignila. To prijateljstvo bo od pomena. Odpotuje na Bližnji in Srednji vztok.

18. oktober

Ko je bilo že vse v najboljšem toku Clapp-Lozar, čitam vest v »Domovini«, da je imenovan Lozar direktorom Civic Centra v nekem malem mestu v Wisconsinu. Pa bom pomagal Lekiću pri Clappu.

25. oktober

Madžaraska revolucija. Na vsak način velik dogodek. Filozofija koekzistence pa tudi ona titofilskega state-departmenta doživela poraz. Pogrebec bo Tito, to se danes še ne vidi, pa zgodilo se bo. Samo megalomanija Madžarov bo poskočila. Pesimističen sem, da se narodi mnogo izpreminjajo. Zopet bodemo imeli stare teškoče z našimi ljubimi sosedi. In Amerika bo na stari naših sovražnikov. Tako to čutim, da mi je neredko teško na srcu.

26. oktober

Obisk Jovanoviću, advokatu v Dupont Building. Presenetil me je s trditvijo, da je neka amerikanska osebnost pristopila Mačku in da je ta dal popolnoma negativno izjavo glede sodelovanja s Srbi. To bi bilo v popolni kontradikciji s tolikokratno njegovo izjavo meni kakor pa tudi Radoju Kneževiću. Jovanovi[ć] ni h[O]tel odkriti, kdo je ta osebnost. »Ako bodo Amerikanci h[o]teli, pa bo …« To je bila doslej Mačkova argumentacija. Lunch iz papir[j]a pri Jovanoviću.

28. oktober

Kriza v »Library« rešena. Dobil sem podaljšanje za to borno mizo. Kako je »Vaticana« in Camera dei Deputati ljubeznivo z menoj postopala. Tukaj so pa potrebno vedno protesti. Kaka psihologija.

29. oktober

Katica se vrnila iz New-Yorka. Vse njene kombinacije s stanovanjem so propa[d]le. Pohištvo njeno pride. Prisrčno bila sprejeta. Pa madžarska kriza je seve pojačala nostalgijo po domovini in to sem zvečer pa tudi izrazil. Nima smisla misliti, da bom[o] stalno živeli v US. Ta argument ni našel primernega odmeva. Precej dramatična scena, ki je imela posledico, da je ostala prihodnji dan v postelji. Selitev jo je jako razdražila.

31. oktober

Prispelo ostalo pohištvo. Velika zmešnjava, pa izkušeni praktični Katičin duh napravlja red. Rojena je »decorator«. Napravila bo na vsak način nekaj divnega: pravi ukusni, »utulni«[2633] dom, katerega sem pogrešal tolika leta.

11. november

S Katico povabljen v katedralo na svečanost prenosa Woodrowa Wilsona iz kripte v kapelo katedrale. Katica bila globoko impresionirana od mogočnost[i] te največje gotske c[e]rkve protestantizma. Imela mesto ravno pred prižnico, na k[at]ri je govoril stari Baruch, kar je bilo seve za Katico neka[j] prav posebnega. Pravzaprav sva spadala tja, kjer so bili zbrani dignitari, pa ushers[2634] so bili nerodni. Pred vhodom v katedralo sta se Fotić in Gavrilović nekaj pričkala, pa naju nista niti opazila. Honoraciori so šli na novi Wilsonov grob, midva pa po nerodnosti usherov sva prišla tja šele sredi velike množice. Preteklo leto je bila ceremonija na starem grobu veličanstvenejša. Pa Katica je bila jako zadovoljna.

13. november

Pot v Richmond na povabilo gospe Alsop. Jovavanović je bil tako ljubeznjiv[,] da je naju šofiral tja. Nikdar sem bil še tu v srcu južne amerikanske Vendeje, kjer je bil ob času meščanske vojne sedež konfederacije. Pravzapra[v] nismo nič videli od zgodovinskega Richmonda. Kragujevčanin je odkolovratil češ, da še voz ima popraviti in se je prikazal šele na svečanosti v čast sotrudnika Alsopine knjige, torej tudi Eisenhoweru in meni. Najprej v

[2633] Prijeten.

[2634] Uporabniki.

Commonwealth Club, ki je čisto starinsko, južno tradicionalen in se z njim ne more primerjati naš Cosmos. Na pragu nas je sprejel črni majordomus. Tako ljubeznivih črncev nimamo v Cosmosu. Peljal nas je v damsko odelenje[,] kjer nas je pozdravila častitljiva dama in nam nudila izvrsten oldfashioned. Potem v avto in daleč ven iz mesta, kjer je sijajna rezidenca bogataša Sheecov, najbrž velikih bogatašev. Tam bila sijajno sprejeta od gospoda Alsop. Katica je takoj izzvala splošno pažnjo in bila središče simpatičnega razgovora. Lunch je bil gosposki[,] samo kalifornijsko vino je bilo prekislo. Meni se je služil lunch pri mizi, kjer je sedala živa in obsežna vdova bivšega poslanca Richmonda, s katero sem bil takoj v živem političnem razgovoru. Razgovor je bil pravi užitek. Pri glavni mizi je pa bila Katica center konverzacije. Prav ponosen sem bil na njo. Domačinka je bila takoj intimna z njo in ji je pokazala hišo, ki je bajeslovno urejena. Katica mi je pozneje vse popisala v svojem navdušenju. Prisotni so bili pisatelji, sodelovalci knjige. Družil sem se pozneje z izdajateljem glavnega lista v Atlanta, ki mi je izjavil, da je borba proti jednakopravnosti črncev breizgledna.[2635] Pa gospa Alsop kakor da bi slutila, kaj se razgovarjava, nama je vrgla sumljiv pogled. Potem iz razkošnega doma v department store Rhoad, ki je sijajno urejen. Kaj takega nima Washington. Zdi se, da so Alsopi kakor pa tudi gospa Satterfield to močno udeležena. Pojavila se je na svečanosti v našo čast gospa Wilson, ki je sedela na estradi in je povprašala, kje je Katica. Ogromna dvorana je bila polna, več sto ljudi, največje število ženskega spola. Dva tisoč povabil je bilo razposlanih. Sijajen skup. Mislil sem, da bom to pot ostal brez govorniške slav[e]. Ali vse je bilo zastonj. Govoril sem z največjim uspehom. Žene so ploskale, da je kar zašumelo. Najbolje je uživala Katica, ki je sedela med publiko skupaj s Kragujevčanom. Potem sem imel intervju na richmon[d]skem radiu, ki je bil prav obširen. Odgovarjal sem kakor iz puške[,] kakor da dajem vsak dan intervjuve. Vse je bilo, da ni bilo mogoče bolje. Bili smo povabljeni na večerjo zopet v ono prelestno domačij[o,] pa naš Srbijanac nama je pokvaril račune, ker je insistiral, da moremo takoj odpotovati. Katici je bilo silno žal. Pa vse nič ni pomagalo, ker ima naš šofer neko nujno sejo v Washingtonu. In tako smo odjadrali zvečer v Washington. Katica navdušena, da ni mogoče bolj. Gospa Sattersfield je izjavila, da nas pride obiskat. Tako je končal Richmon[d]ski izlet, pa Richmonda pravzaprav nisem videl.

15. november

Krek odkuril v Evropo in mi niti telefoniral ni o svojem potu. Bil je v Parizu ob času IPU kongresa. Zopet sem propadel, četudi mi je Mikolajczyk izjavil, da je za in je Maček rekel, da ni proti temu, da Kmetijci vstopijo kot »gibanje«. Kake intrige so zopet bile. Ko sem izvedel, da bo kongres v Parizu, imel sem občutek, da sem propadel. Vse je bilo zastonj, da sem povdarjal, da je tako postopanje naravnost krivično. Kmetskemu gibanju enega najbolj razvitih kmetovalcev se ne da, da bi nastopilo na mednarodnem poporišču. Pa glavna stvar je doma. Ako bodo prilike stvorile novo kmetsko široko gibanje, pa bo in nikdo ne bo v Sloveniji vprašal Mačka ali Krnjevića. Nisem še omenil, da je slavni Amerikansko-hrvatski glasnik, ki me je tako pobalinsko napadel[,] izdihnil svojo črno, hudiču zapisano dušo, in to prav kratko po tem junaškem činu. Tako imam vsaj to zadoščenje. Najlepše je, da moj izrezek tega slavnega lista nem propadel, tako, da sploh nimam tega nesramnega »dokumenta«. Še druga zadeva me je zabolela, pa sem takoj prebolel po moji stari navadi, saj ne bom pustil in za dve leti pride zopet vse na dnevni red. Druga stvar je sledeča. Večkrat sem Fotića na to opozarjal, da sem podpredsednik NO in da imam pravico zastopati Kreka v slučaju njegove odsotnosti. Koca in Milan sta odjadrala v New-York v Captive nations[2636] in tam izrazila željo, da se obnovi želja asembleje, da bodo Jugoslovani učlanjeni. O tem sem bil nekako indirektno obveščen preko Milana. Nisem pa bil obveščen, da je Fotić pregovarjal, da bi govoril v imenu jugoslovanskih treh grup. Maček se je bojda izjasnil, da imajo trije govoriti. Moje stališče je bilo, da se čeka na vrnitev Kreka, kajti on je določen, da nastopa v imenu vseh. Moji ugovori so bili zastonj. Fotić je nastopil, pa v poročilu asembleje je označeno, da je govoril v svojem imenu. Bilo bi vendar

[2635] Navidezna.

[2636] Zaprti narodi.

mnogo efektnejše, ako bi bil Krek govoril za vse. Pa v naši današnji situaciji je vse to še vedno luk in voda. Thanksgiving. Prišlo je do izvestne domače krize, ko je Katica, priševši iz New-Yorka izjavila, da bo za thanksgiving pripeljala kar dve svoji prijatel[j]ici in pa svojo sestro v Washington. Temu sem oponiral, ker se je izvršilo vabilo brez mojega konzultiranja. Povrh pa je to vse prezgodaj. Tudi finančna situacija ni bila sijajna, ko moram vedno mesece čakati, dokler pride denar iz USIA. Vse se je tako zgodilo[,] kakor sem predvidel[.] Stanovanje je bilo 23. novembra še popolnoma neurejeno in končno nikdo ni imel namena priti. Tako je vse padlo v vodo in vso pričkanje mlatenje prazne slame.

V Cosmosu bil avtorski večer, na katerem je Wiggins od Washington Post poročal o svoji knjigi »Freedom and Secrecy«.[2637] Moje opazke so bile kratke[,] pa so napravile globok vtis na pisatelja, ki me je klical k sebi. Nato sem pisal pismo Wigginsu, pa ni dal odgovora na mojo željo, da me sprejme. Amerikanska posla. Poročati moram o večerji, katero je dal v kitajskem restoranu Lajnberger. Prisotni Thayer in gospa, Kirkpatrick in gospa, neki slavni antropolog in gospa, Katica in jaz. Katica zopet izzvala silno zanimanje. Vse mi je čestitalo, da imam tako ženo. Bila je dražestna. Iz kitajskega restorana na dom gostitelja, kjer smo ostali dolgo v noč. Domu naju je peljal dean Thayer. Lajnberger in gospa potujeta v Avstralijo, kar je Katico silno imponiralo[.]

Katica je rojena dekoraterka. Stanovanje postane pravi biser. Koliko lepote in ukusnega razporejevanja ona ustvarja. Samo preveč ambicije, nekaj manj[š]e bi bilo še bolje. Najprej je uredila mojo sobo, tako sem mogel delati na svojem rokopisu. Najbolj je zaostala njena soba. Kuhinja v svoji belini je očarujoča. Ta moja Katica je res pravi vseznalec. Prava umetnica. Na steno bo namalala trg francoskega provincialnega mesta. Končno je odgovoril Steinberger. Stara pesem, da zahteva kakor Lettrich[,] da se kupi 1000 iztisov. Ne boš, sinko, pri meni uspel. Imam že izdelan protipredlog.

11. december

Prišel Lajnberger na posvetovanje radi knjige. Očaran od stanovanja. Pa Katica je pa res očarujoča gostiteljica. Navdušenj je za njo L[ajnberger]. Prišel z Lajnbergerom do konkretnih zaključkov.

19. december

Sv. Nikola. Samo na slavi pri Fotiću, kjer predstavil Katico, ki je izzvala splošno senzacijo. Fotićevka jo je motrila kritično, ali pritrjevalno. Takoj se intimno družila s prisotnim Srbkinjam[i], ki so jo vse povabljale na dom. Prisotna tudi soproga Vukovića, angleško-francoski melez, ki se noče učiti srbsko, kar seve gre na Katičin mlin. Komplicirano stvorenje.[2638] Sekretarica Andreja Wissona. Prav prijeten večer pa tudi druge pijače ko[t] nesrečni viski.

22. december

Razgovor z Radinom radi finansiranja prvih tisoč iztisov knjige. Imel sem pozitiven vtis. Pa bodemo videli. Imam pravo, da sem skeptičen, ko je ta mož tako silno amerikaniziran. Škoda.

22. december

Katičin umetnostni zid se približuje dovršitvi. Res je to nekaj izrednega. Bravo, mala umetnica. Velike priprave za Božič. Pridejo gosti iz New-Yorka. Šarlota bo spala pri nas, Leo pa bo pri Gralynu. Katica se neizmerno trudila, da je končno našla televizijo, ki ji ugaja. Pa res novo življenje je prinesel ta čudoviti stroj. Celi gledališčni komadi se uprizarjajo. Ni treba iti niti v gledališče niti v kino. Pa vendar sem si pogledal »Gianta« iz življenja Texasa. Napravil na mene ogromen vtis, tako, da sem kupil še celo roman Edne Ferber,[2639] sijajne pisateljice. Seve je to Židovka ali Švabicelj, kako se je Nada izražavala. Prepotrebno za poznavanje Amerike. Pridno čitam svoj rokopis, katerega sem napisal skoro polovico. Oddal ga bom po Novem letu Kampelmanu. Uživam v čitanju. Pa bo še mnogo dela.

23. december

Gosti: Šarlot s svojim prijateljem Leonom,

[2637] Svoboda in tajnost.

[2638] Bitje.

[2639] Edna Ferber (1885–1968), ameriška pisateljica, pisateljica kratkih zgodb in dramatik. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

mladim orjakom, ki izvrstno izpolnjuje svoje dolžnosti, in pa Trude, prijateljica vrlega Primorca – kapetana. Večerja pri nas. Sijajno razpoloženje.

24. december

Lunch v Cosmosu. Zvečer pa sveti večer pri nas. Samo nesreča, da se prej[,] nego so prišli gosti[,] se je modra stena v Katičini sobi podrla. Vse je bilo preveč komplicirano, kakor navadno pri Katici. Menu božični bi si izbral drugače: nisem bil navdušen nad ja[g]njetino. Pač ni tradicij. Kje so ribe, katere smo jedli vedno na Božični večer. Leon, dobrodušen, bogatih staršev sin, se čutil že kot brother in law.[2640] Ponudil se je, da bo prevzel carine v Jugoslaviji, ker misli, da se tu da zaslužiti. Kako si ljudi predstavljajo stvari. Potem pa vesela zabava. Leon se malo napil in vzel Katico v svoje močne roke in jo vzdignil v zrak, ona je pa vzklikala presenečena: My husband.[2641] Potem se je pa morala sesti na moje krilo, kar je radi družbe delala »reluctantly«.[2642] Trude je ljubeznjiva, attractive,[2643] ena najbolj[š]ih prijateljic Kitty. Vsi so bili navdušeni spričo načina, kako je Kitty dekorirala stanovanje. Šarlot spava pri nas, ne v hotelu Gralyn.

25. december

Ljubosumne scene. Popolna vožnja v Aleksandrijo, pa nismo mogli radi nenavadne megle, da se izkrcamo na Moun[t] Vernon, kar je bil namen izleta. Nazaj v mesto infectis rebus. Pa nikdo si posebno ni želel Washingtonske postojbine.

26. december

Huda borba med sestrama pri breakfastu. Šarlot s svojimi bujnimi prs[m]i se naginjala[2644] na mene. Karavana še dopoldne odpotovala v New-York, Katica z njimi. Ostal sem sam. Posvetil se rokopisu. Še pred Božičem je prišlo pismo Twayna-Steinberga. Nesramni pogoji: Položiti denar za 1000 iztisov. Zakl[j]učil, da poskusim ponovno, da dobim onih $ 2200 za offset[2645] tiskanje pri Mac Gregory.

31. december

Katica se ni vrnila. Zastonj kupil steklenico francoskega šampanjca. V postelji prehod v Novo leto. Bilo srečno leto, prvo po tolikih črnih letih. Osnoval sem si svojo novo domačijo v eskulantski sredini.

1. januar–30. december 1957

1. januar

Katica prispela zvečer. Ni hotela, da se otvori steklenica šampanjca. Kljub temu prav prijeten večer.

7. januar

Povabljen pri Krekovih. Silno mrzlo. K[atica] precej neprijetna radi hladnoče na ul[i]ci. Pa se vendar vrkcava. Pretrgala pot s tramvajem 82, vzela taksi, ki nas je konečno, ne brez težav, pripeljal pred Krekovo stanovanje. Tam že Mrs. Markham žalostnega spomina in pa fiančni raziskovalec Titove dobe Arnež. Čisto slovenska večerja. Katica bila n[a]vdušena, ona vodila razgovor kot pravi entertener,[2646] da se je vse krohotalo od smeha. Krek in jaz sva pa razglabljala situacijo spričo Titovega obiska. Ponovno sem pogrel Treuga Del problem in izrazil željo, da vzameva to stv[a]r v roke. Miha naju je peljal domu. Večer bolje izpadel[,] nego sem si mislil.

Prva polovica rokopisa izročena Kirku.

Okoli 1. januarja

Lunch v Cosmosu. Prisotni Lavalle, Krek in gospa. Chateua Gallant. Cerons vino sijajno prijalo. Potem vsi skupaj v Krekovem avtu v N ulico. V cloak roomu[2647] Cosmosa Krek bil začuden, ko me je Lavalle objel. Krek je zanikal, da je upravljal Italijo l. 1944. Na stanovanje prišel dr. Jovanović in Paul. V mojem studiu razgovorjal za gospo Krek radi financ. Ona jako pesimistična. Sama mora vse

2640 Zet.

2641 Moj mož.

2642 Nenaklonjena.

2643 Privlačna.

2644 Nagibala.

2645 Zamik.

2646 Zabavljač.

2647 Garderobi.

pisati od jutra do večera. Splošno občudovanje stanovanja. Vse sijajno uspelo.

Napisan je »Finale«. Tak sneg je bil, da nisem mogel naprej do Place 36 v bližini katedrale, da bi izročil rokopis Vissonu. V snežnem metežu se vrnil v Massachusett Ave. in si privoščil Manhattan v Cosmosu, katerega toplina me je prijetno objela.

14. januar

ACEN v Washingtonu. Seve nepovabljen na cocktail party pri Spekke,[2648] poslaniku Latvije, katerega poznam iz Rima. Seve vzel Katico [s] seboj. Stag recepcija. Kaka neumnost v ženski Ameriki. Katica zopet br[i]lirala. Prisoten tudi Prohazka in Zenkel, ki izgleda, da ni krščanskega porekla. Spekke imel sijajnega Courvoisiera. Nazaj iz Woodleyroada v demokratskem busu.

15. januar

Pri Vissonu, katerega lice je kar zasijalo, ko je čital prvo stran »Finala«. Spomini na Dobrnoi na gradič, v katerem je slika Rudolfa. Potem na »stag« recepcijo v Sheraton Park Hotelu. Izključene Amerikanke so vendar prišle. Naturam espellas furca, sed temen recurret.[2649] Slabo sestavljeno društvo. Slabo organizirano. Umem[2650] to bolje.

20. januar

Dan prej telefon Mrs. Guenther, ki povablja na dinner. Mislim takoj, da je nekaj v zvezi z grupo poslancev okoli nje. Prispela s Kitty. Sprejel naju Rumun Michel Fircussanu (?). Takoj vedel, zakaj se gre. Pri večerji bo tudi Kersten in radio govornik Siegrist iz Milwaukea. Kersten pravi, da Siegrist govori celemu Middle Westu. Moral sem reči, da sem obljubil O'Konskemu[2651] Kočevski rog. Izjavil sem pa, da bom pravočasno material dal na razpoloženje Siegristu in Rumunu, kar sem tudi napravil. Večer pri Guentherici sijajen. Katica sredi splošnega interesa.

Guentherica ni nič jedla pri večerji. Jaz in Katica sva imela častno mesto. Po večerji Siegrist me »na tanane«[2652] izpraševal[.]

Zadeva O'Konski. O'Konski me že enkrat nasanjkal radi Kočevskega roga. Še celo rokopis je izgubil. Napisal sem še enkrat. Bilo je tako dramatsko napisano, da je Katica izjavila, da prečitavši sedaj veruje, da bo Jugoslavija osvobojena. Obljubljeni rokopis oddal v officeu O'Konski, ki je bil izven Washingtona. Prihodnji teden po velikih težavah se ipak sestal s poslancem Wisconsina. Prihodnji teden bo Kočevski rog v Congressional Recordu. Medtem je prišel 1. februar in potovanje je propadlo. Ponovno vprašal office. Na moje veliko iznenajenje obvestilo, da je O'Konski za nekoliko tednov odpotoval. Tako se morem ponovno obrisati. Sijajni anti-komunistični borci.

21. januar

Inavguracija Eisenhowera. Neuspel lunch z Kirkom in Snapperom. Zvečer s Katico gledal inavguracijo v televiziji. Doma se ni mogoče prehladiti.

22. januar

Pri Mikolajczyku. Vprašanje radi kmetijcev. Izmotaval se, da pripravlja Dimitrov neko novo ureditev. M[ikolajczyk] se mi je zdel nekoliko čuden.

23. januar

Snaper pravi, da je moj rokopis »risk«.[2653] Še celo hladen, ko začel s »handling fees«,[2654] 45% pri prvih tisoč iztisov. Pri vratih: »Golgota je v Ameriki izdajati knjige.«

25. januar

Lunch s Kirkom. Neizmerno harmonično. Izjavil, da bo našel nekaj za moj rokopis. Sedel z menoj, ko je odšel že zadnji gost iz jedilnice. Pripo-

[2648] Arnolds Spekke (1887–1972). L. 1927 doktoriral iz filologije na latvijski univerzi, prejel je štipendijo Rockefellerjeve fundacije in študiral na Poljskem in v Italiji. Od l. 1933 do 1939 je bil latvijski odposlanec v Italiji, Grčiji, Bolgariji in Albaniji s stalnim prebivališčem v Rimu. Wojciech Roszkowski, Jan Kofman Biographical Dictionary of Central and Eastern Europe in the Twentieth Century, (New York, 2015), str. 2561.

[2649] Naravo lahko izločimo z vilicami, vendar se vedno vrne.

[2650] Zmorem.

[2651] Alvin Edward O'Konski (1904–1987), republikanski kongresnik iz Wisconsina. Bigraphical Directory of the United States Congress, spletni vir.

[2652] Na samem.

[2653] Tveganje.

[2654] Pristojbine.

vedal mu dogodivščine iz Boke Kotorske l. 1941. Mož bo nekaj za mene napravil.

30. januar

Dragi prispel z gospo in sinom Savom v Washington.

31. januar

Lunch z gosti iz Cantona v Cosmosu. Kitty zopet v celem svojem družabnem sijaju. Ona misli, da je gospa Jevremović židovka. Pa je v stvarnosti cincarka.[2655] Tako se rasne črte izmed cincarjev in Židov zamenjavajo. Potem v N St. Splošno občudovanje stanovanja. Dvigali so Katico v deveta nebesa. Prijalo mi to. Zvečer seja W. W. [Woodrow Willson] odbora. Predsedoval v mojem officeu Krek, prisotni Paul za Poljake, Lettrich za Čehe, Popa za Poljake [Romune]. Vse dosegel, kar sem hotel. Odbor se nadaljuje v 1957. Cosmos večeri se bodo prirejali. Fotić je izjavil, da noče. Tudi dobro. Po seji zadovoljstvo. Ko ni bilo Katice, šel Filipu. Prvič tam po splošni preureditvi. Fonograf je kar grmel. Katica bila razdragana od glasbe. Tako je končal ta dan.

1. februar

»Borba« javlja, da Tito nima namena obiskati Washington. Prvi veliki uspeh amerikanskih protikomunističnih sil, prvi poraz Tita. Zadeva s Kočevskim rogom.

2. februar

Katičina poseta[2656] Mačku. Razgovor angleški, kajti Josipina ne zna »nemački«,[2657] kar bi pa Maček najraje govoril. Nič političnega se ni govorilo. Stara defetistična sredina. Nadi[2658] so dopovedali, kako da ni upanja, da se vrnemo domu. Tudi okoli blamaže Tita prav nič toplega. Stara atmosfera. Vznemirja me silno, kako misli urediti Maček vprašanje svojega naslednika. Krek v lastnem interesu bi moral pač delati na tem, da Krnjević ni prestolonaslednik. Pa Krek je pasiven človek. Krnjević je orodje angleške politike in to bi se moglo sijajno izkoristiti v Washingtonu. Katica se prav dobro počutila v novem domu Mačkov, ki je prav lepo urejen, čisto drugač[e] ko[t] pa prvo stanovanje v oni Decatir ulici, ki je bilo do skrajnosti bedno.

3. februar

Obisk Danici in Milošu. Katica prinesla bobonijeru za otroke. Čudovito, kako uspeva Katica, da se dodvori otrokom. Prišlo do ostrega spora med Milošem in Danico, kar je bilo neprijetno za naju. Mož je pač kolerik. Danica prodaja nekje v okolici kruh. To ne sme biti konec karijere. Mene to silno boli.

4. februar

Hoover. Bil pri otvoritiv 3rd National Reorganization Conference Citizen's Committee for the Hooever Report.[2659] Nič posebnega. Videl poslanca očeta Hoover Commission, ki je govoril: Rep. Brown O. Ta dan obiskal Penniman, ki je bil neizmerno ljubeznjiv.

6. februar

Pri Fenwicku v OAS. Načeluje mednarodno-pravnemu odelku. Sprehajal se po hodniku ne preveč reprezentativne nove zgrade. V vsaki sobi po en odelek, tako, da so obsežene vse panoge državne in mednarodne delatnosti. Vse prav lepo, pa ni pravega elana. Že zdavnej bi morala imeti Amerika, ali vsaj države izven US in Kanade svojo carinsko unijo. Vsaj Balkanci bi bili to izvršili.

9. februar

Pri Knowlandu. Sprožil vprašanje njegove intervencije v razmerje srbsko-hrvatsko[.] Poslušal in poslušal, ali z velikim darom. Mislim, da se[m] vse povedal. Potem pa vprašanje Free Europe. Imam vtis, da je že čul pritožbe. Fotić bo napravil sličen korak pri Styles Bridgeu.[2660] K[nowland] do krajnosti prijeten. Spremljal me je do vrat.

2655 Vlahi.

2656 Obisk.

2657 Nemško.

2658 Verjetno je mislil Katico.

2659 Državna konferenca o reorganizaciji Državnega odbora za Hoowerjevo poročilo.

2660 Henry Styles Bridges (1898–1961), ameriški učitelj, urednik in politik republikanske stranke iz Concorda, New Hampshire. Pred šestindvajsetletno kariero v senatu Združenih držav je delal kot 63. guverner New Hampshira. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

10. februar

Pismo Lauschetu, ki je prav primerno sestavljeno.

10. februarja 1957

Dragi predsednik,

Ti si najbrž že mislil, da Knowland ni bil upozoren[2661] na Tvoje klasično pismo. Resnica je druga. Takoj prvič, ko sem bil pri assistantu Gleadonu, sem izrazil željo, da me Kalifornijec sprejme[.] Ko je bila Titova kriza na vrhuncu, poklican sem bil, da pridem na Grič črez pol ure, kar nisem mogel izvršiti. Stvar ni bila prekinjena. Včeraj sem bil pri Vašem kalifornijskem velikanu. Pa je res pravi zastopnik orjaške te dežele. Vse je ogromno na njemu, glava, telo, roke … Prostodušnost mu sije z obraza. 1960 l. bo drugi Kalifornijec imel ogromno opravila s tem amerikanskim Krpanom.

Pred nekoliko dnevi sem bil pri Mačku. Stare jadikovke, noče priznati, da je Tito doživel svoj prvi veliki poraz. Razgovor s Knowlandom se je sukal okoli tega, kako zvabiti starega mačka iz njegove jazbine. Sedaj pa verujem, da bo uspelo.

Celi Middle je bil preko radia obveščen o zločinih Beogradskega gangstera. Ni pa uspel Kočevski rog, ko je v zadnjem trenutku »verzagal« neki poslanec, ki se najbolj antikomunistično širokousti.

Predpreteklo soboto sva bila Krek in jaz pri Fotiću in govorila v smislu naše izjave od prejšnjega leta, da naj popusti fanatizem na srbski strani, naj se ustoliči »treuga Dei« spričo komunistične agresivnosti. F[otić] je izjavil, da se strinja z najinimi pogledi. Osnovana bo skoro Vsesrbsko narodno predstavništvo, ki se bo seve izjavilo za Jugoslavijo, kar l. 1945 ne bi bilo mogoče.

Seve je treba jemati vse to s precejšnjo dozo »cum grano salis«.[2662] Pri meni je bil pred kratkem prijatelj Dragi Jevremović, ki živi sredi Ohioa, in ki mi je javil, da so Fotićevi ljudje med Srbi v manjšini. Ogromna večina pripada Borcem Ravne gore in Bratski pomoči, in to sami listom Jugoslovani. Borci pa dosle[j] Fotićevi kombinaciji niso pristopili. Takoj, ko bo bolj toplo, peljem se na sever, da sam stvari preiščem. Dragi se bo najbrž preselil v Cleveland in vzel najbrž srbske vajeti v svoje roke.

Končno se je državnik s Saint Clair Ave ustoličil v Washingtonu. Mene še vedno ni sprejel. Delal sem toliko let v Washingtonu in z uspehom, bom pa tudi odslej. Pa neznansko žalostno je to. Izgleda, da je Krek tudi precej razočaran. Prvič Slovenec stopa pred svetovno areno, in veš, kaj je povedal v tem najodločnejšem klubu na svetu: Da se bivšim predsednikom in njih udovam ne sme dati penzije, ogromno šparanje v bilionskem proračunu. Pozabil je, da taka plemenita žena[,] kakoršna je gospa Wilson[,] rabi nekak poboljšek. Torej s tako državniško pametjo je mož fojtral senat. Seve je kongres izglasal[2663] te penzije.

Moj Woodrow Wilson Odbor naprej deluje kljub Fotićevim protestom pod predsedništvom Kreka. Predse[dn]iki se menjajo vsak tretji mesec. Največ sitnosti sem imel s Srbi. Vsi drugi Čehi, Poljaki, Rumuni, Hrvati so bili kakor ovčice. Fotić je tudi jedini, ki svojega doprinosa v ime slavnega Srbska centralnega odbora ni plačal. Pa seve v tem Centralnem so take korifeje, ko[t] pesnik, ki je po sreči svoji mož Pašićeve hčerke, po nesreči pa prejšnji predsednik te naše bogljene bivše države.

Iz celega srca pozdravljam Tvojo rodbino in Tebe

Tvoj stari

14. februar

Ni odgovora od Lauscheta. Ako clevelandski klerikalci ne intrigirajo??

15. februar

Williamsbirg je padel v vodo. Katica je včasih prava zavora. Pa ni to propadlo za večno.

25. februar

Cosmos predavanje v Shakespeareu. Katica prisotna in neizmerno zainteresirana. Vzdignil sem se in izrazil svoj dvom, da je SH[akespeare] napisal »politične« drame. Občinstvo mojega vprašanja ni razumelo. Kako pomanjkanje inteligence. Katica me bodrila, naj študiram to stran Sekspira [Shakespeara] in napišem knjigo. Moja teza: politični problemi so obravnavani v dramah Sekspira

[2661] Opozorjen.

[2662] Zrna soli.

[2663] Izglasoval.

[Shakespearea] s takim mojstrstvom, da je izključeno, da bi jih napisal človek, ki sam ni živel v političnem življenju. Radi tega je za mene teza Earl of Oxford jako verjetna. Površna je teza, ki jo zagovarjajo Ogdeni (de Verre). Tudi izvajanja kn[j]ižničar[j]a Folgera kn[j]ižnice Shakespearea so bila površna. Inteligentna glavica Katica je pa bila polna kombinacij. Bila je jedina lepa žena v občinstvu.

26. februar

Vinski večer v Cosmosu. Sedanji in prejšnji predsednik kluba kot govornika o vinu. Zastopnik neke vinske firme predvajal je razna francoska in nemška vina. Bila so izvrstna med njimi. Cene pa vse iznad dva dolar[j]a, kar je preveč za mene. Pa slovenska vina so po 1,70 $ po steklenici, kar je na vsak način preveč. Pitje je doseglo vrhunec, ko je meni nepoznati[2664] član vprašal, zakaj se ne predvaja slovenski traminec, katerega on naročuje po kištah in ki ga smatra za izvrstno vino. Seve sem se tudi pridružil tej hvali in slavi. Pa ostalo bo v klubu vse pri starem. Amerikanci so in ostanejo pravi barbari, kar se tiče pitja, in nimajo nobenega smisla za vino. In v taki deželi moram živeti. Čisto trezen se vrnil v Katičino naročje.

2. marec

Ustrežni[2665] Krek prišel k nam in nam odnesel kovčege v avto, kjer je že sedela gospa Krek. Potem najprej na kraj Connencticut Ave., kjer sta že čakali gospa Natlačen in njena prijateljica simpatična Madžarka. Gospa Natlačen, ba[b]nica, kaka ironija[,] je nameščena v vulgarnem department storu. Tako je končala banska slava. Povrh tragika, da ne zna angleško. Katica vodila konverzacijo. Odkrila se Natlačenka kot neizmerno mila dama, ki se je takoj spoprijateljila s Katico, kar me je vzradovalo. Šoštanjski Woschnaggi so prišli na »mindros«. Pri tej priliki se je ponovno meni znana stara resnica, kako so klerikalci in Woschnaggi bili v intimnem razmerju, kaj je mogel napraviti Vošnjak v svojem volilnem okraju. Pripovedal celo historijo o Malvini in njenem komunističnem ljubčku Robinščaku in žalostni konec. Potem je pa prišel Valter nared, kako je imel v svoji sobi na isti steni sliko Franc Jožefa in Hitlera, kar je Kreka nekam neprijetno iznenadilo. Najprej na vožnji skozi Maryland soln[c]e, potem pa, čisto amerikansko, snežni zameti. Krek ne ve, da postoji v Clevelandu hotel Hollenden. Zaustavili se na potu v restavraciji Howard – Johnson. Pravi »Schlangenfrass«. Krek je bil jako žalosten. Mimogrede je rekel, da je »Free Europe« zahteval[,] da morajo oni funkcionari »Krščanske demokracije«, ki so proti Titu[,] rezignirati[2666] na svoje položaje, da pridejo na njihova mesta osebe brez politične preteklosti. Mesto njega bi prišel Kalan ali Puš. Pokrajina, tudi ona ok[o]li Pittsburgha brez značaja. Turoben vhod v Cleveland. Sneg in veter, žalostna industrijska atmosfera. Želim v hotel Hollenden. Vse zastonj, morava se izkrcati pred ogromno zidurino,[2667] hotelom Cleveland, kjer sva se zahvalila odličnemu vrlemu šofer[]u in se poslovila od družbe. Vedel sem, da bodo cene ogromne: 16 dolarjev za noč. Žalosten pogled na jezero, vse v megli in snegu. Pa kljub temu sva se lepo udomačila v svoji sobi.

Potem v cofe shop, misleča, da bo bolj poceni, pa bila pomota. Zgodaj legla. Veter se zaganjal v ogromno, samotno stoječe.

3. marec

Nedelja. Pot v Saint Clair Ave. Zopet po letih tu. The Native's Return. Krasen dan. Vdrl v znano mi Grdinovo hišo. Ni bilo žive duše. V neki sobi je nekdo smrčal. Končno se je pojavil papeški vitez, pa brez sablje. Sprejem ni bil posebno navdušen. Poslužil me s črno kavo. Misli, da je v Clevelandu 50,000 staronaseljencev in 3000 novih Slovencev. To je vsaj trezna statistika.

Pozabil sem omeniti, da uveden bus služba: vožnja 25 centov. Časniki so tudi dražji ko[t] na vztoku, slavni Plain Dealer stane 7 centov. Potem me je starosta clevelandskih Slovencev peljal k Lukežu. Lepo urejena meščanska hiša. Energična gospodinja. Grdina izginil: dva tabora. V Washingtonu mi je rekel Glušič, da je Lukež stražar, kar pa ne verjamem. Mož rogovilež, malkontent,[2668] tip, s katerim mora vsak poslanec računati. Vse,

[2664] Neznani.

[2665] Ustrežljivi.

[2666] Resignirati.

[2667] Steno.

[2668] Zabavljač.

kar je mož navajal, na vsak način ni bilo verodostojno. Moj predlog je bil, da se naj zberejo dokazi, da Avstrija in Nemčija izplačujejo penzije uradnikom beguncem. Naj se Clevelandčani obrnejo Pirkmajeru, ki živi v Minhenu in ki je pač najbolj poklican, da se s to stvarjo peča. Mnogo žlobudranja, kako imajo: delegati za sestanke s člani kongresa osigurano. Pa velika državna tajna je, kdo so ti kongresmeni. Otročje. Prišel okrajni glavar Marčič, ki izgleda, da je Lukežev oproda. Lukež ima velik kapital, tri sinove visoke rasti in energično ženo, ki me je takoj povabila na kosilo. Popoldne preselitev v Hollenden, čisto v bližini, samo Krek je bil tako tuj. Popoldne telefoniranje Kalini. Hudo lačen. Iskala restoran, vse zaprto, slednjič našla nesimpatično lunch[e]onette. Zvečer v Coffe Shop sesnak [sestanek] s Kalino in Ljubljančanko gospodično Gotwald. Prijeten razgovor.

4. marec

Amerikanska potratnost: Vojaška uprava pošilja novake ne v kak kamp, ampak v hotel, da prenočijo. Mladeniči brez vzgoje so napravljali ogromen sunder, da Katica ni mogla spati. V ledenem vetru iskanje Federal Building, kjer imajo poslanci svoje pisarne. Ni govora, da bi mogel govoriti z obema sekretarjema še danes v zadevi Grilla. Moja kila. Moja odločitev, da grem dr. Mersolu, o katerem sem čul, da je sijajen diagnostičar. Silno ljubeznjivo sprejet: prostovoljec v Rusiji, ki mi je takoj izjavil, da Slovenci morajo iti s Srbi. Toplo mi je postalo okoli srca, ko je goreče govoril o starih dneh. Bil je v Petrogradu, ko je izbruhnila Revolucija, videl je Lenina. Silno vestno me je pregledal in konstatiral, da ni potrebna operacija. Odleglo se mi je. Ko je zvonilo s farne cerkve sv. Vida, je začel moliti. Sploh je silno religiozen mož, podoben onim zdravnikom starega veka, ko je bilo verstvo in zdravniška veda eno in isto. Spominjal sem ga, kako visoko cenim Mersola, ki je bil edini mož od akcije onega usodepolnega maja v Vetrinjah. Mnoge tisoče je rešil s svojim energičnim nastopom pred feldmaršalom Alexandrom. Take može visoko cenim. Potem osvobojen teške[ga] bremena šel na obed k Sornu[,] ki je postal čisto mednarodni lokal, odkoder je izginila slovenska kuhinja. Popoldne najprej v Baragov dom, kjer govoril s kiparjem Goršetom,[2669] ki je takoj izrazil željo, da napravi mojo soho, češ, da imam tako značajne črte lica. Potem poiskal Jonteza, ki se giblje s pomočjo voza. Bil je ranjen na nogi pri avtomobilski nesreči. Pozorno me poslušal, ko sem mu govoril, da pridem zopet na s[e]vero-zapad[,] da bi zbral disjecta membra[2670] antititovskih amerikanskih naprednjakov.] Zvečer sestanek z Jakšićem in gospo. Skupna večerja pri Sornu. Potem se je Katica čudila, kako je gospa Jakšić sijajna businesswomen[.] Vse polno nevest, ki naročujejo »bridal gowns«,[2671] katerih smo videli ogromno množino. Katica in Jakšićeva sta izmenjal[i] strokovna mišljenja[.] Katica občudovala novo kuhinjo, ki je polna amerikanskih »contrapation[«].[2672] Potem pa razgledanje Jakšićeve biblioteke, ki je res nekaj nenavadnega. Vidi se, da je Jakšić zelo kulturni človek. Sijajni francoski konjak je zasladil razgledanje zanimivih knjig. J[akšić], ki je predsednik Barage, naju je peljal v hotel.

5. marec

V Domovini. Potem Šubelju,[2673] dirigentu Glasbene Matice, skupno z Prezeljem. Glasbenik pripravljal pristne kranjske štruklje, ki smo jih jedli z ogromnim dopadanjem. Katica se bavila dolgo pri Mersol, ki jo je pregledal. Bil je silno navdušen nad Katico. Ni je mogel prehvaliti, vidi se, da je v življenju mnogo delala. Izjavil je, da ima ona skladno telo kakor otrok. S Katico šel v novo prodajalnico knjig in verskih predmetov, ki jo upravlja sestra gospe Krek. Katica si izbrala slovensko kuharico, jaz pa novo Škrbčevo knjigo, ki hvali očeta in strica kot začetnika slovenskega zadružništva. Pred slovensko šolo na stotine slovenskih otrok. Bil sem ginjen sredi te pestre žive mlade množice; mlade Slovenije bodočnosti. Sigurno sami otroci beguncev. Otroci so kljubovali bedi izgnanstev in so sedaj zdravi in veseli. Potem s Katico k Sornu, kjer

2669 France Gorše (1897–1986), slovenski kipar. V ZDA bival dve desetletji, nato se je l. 1971 vrnil v Slovenijo. *SBL*.

2670 Razpršene člane.

2671 Poročne obleke.

2672 Kontaminacij.

2673 Anton Šubelj (1899–1965), glasbenik, operni pevec. *SBL*.

sem si privoščil čašo slovenskega vina. Potem nazaj v mesto. Zvečer v European Restaurant, kamor sem bil povabljen, da bodem gost lastnika Slavka Radeta, Bosanca, kateremu sem se silno omili[l] s tem, da sem mu pripovedal, kako sem bosanskega pokolenja. Slavko prava dobrodušna ljudeskara je priredil sijajno večerj[o.] Samo nima licence za pijačo. Katica je bila občudovana od vseh. Bila center razgovora. Sami Srbi okoli nje. Večerja: pileči paprikaš. Rodoljubni Vojvodjan Valukin, živinozdravnik, izlil mi svojo rodoljubno dušo, kar se tiče hrvatskega vprašanja. Imam dar potrpežljivega poslušanja. Katici imponiralo, da se je Slavko njej pri odhodu skoro klanjal do tal.

6. marec

V prodajalni našel Kreka. Dobila naslov kranjskih klobas. Miss Gottwald nas je vozila po Clevelandu. Obiskali National Gardens.[2674]

Dobra ideja pa ostala v zarodu brez nadaljevanja. Okoli teh spomenikov bi nas razvrščeni kulturni domi. Hvala Bogu je, ne vem po čigavi zaslugi, jugoslovanski vrt s spomeniki Barage[2675] in Cankarja ter pesnika Vladike Radeta.[2676] Hrvati pa manjkajo. Morebiti bodoča jugoslovanska politika. Potem daleč v Collinwood, kjer blizu slovenske c[e]rkve grocery store.[2677] Tam kupili krasne kranjske klobase. S tem je bil zaključen izlet v Collinwood, kjer živi toliko tisoč Slovencev.

7. marec

Nimam sreče v svoji akciji proti Jednakopravnosti. Kaka krasna misel, da poslanec ima v Federal Building svojo divno pisarno. Potrebno je naglasiti, da je poslanec del vlade, in kot tak ima svojo pisarno in svojega sekretarja, plačanega od kongresa. Vse dostojanstveno. Sekretar Feighana ni imel preveč smisla za problem.

Črnca sekretarja Vanika pa sploh nisem videl kljub temu, da sem ga iskal dolgo časa. V dostojni čakalnici sami črnci. V znaku časa. Potem pa takoj iz hotela k Greyhoundom. Udobno potovala v Canton. Na potu samo amerikansko pripovedovanje o raznih medicinskih podvigih[,] kar se tiče ženskih prs. V Cantonu je pa prispela na postajo druga medicinska pojava Dragi, ki je naju peljal na svoje stanovanje. Tam smo se občutili kakor doma. Srbska večerja in dobro razpoloženje.

8. marec

Sneg in dež. Neka notranja revolucija, pa nič hudega. Dopoldne šel v pisarno polsanca Bow, ki je oče slavne rezolucije, da naj Eisenhower in Dulles le sam plača izdatke[,] povezane s potovanjem Tita v US. Tam sekretarica, ki nima nobenega pojma o nobeni stvari. Potem pohajkoval po mestu, ki je precej dolgočasno. Upal sem videti hišo predsednika Mc Kinleya[2678] in porch,[2679] s katerega je držal delegacijam svoje kandidatske govore. Niti hiše, niti porch ni več. Izginile ste kakor pa tudi stare metode političnega campaigning.[2680] Nisem uspel niti, da vidim v čast ubitega predsednika postavljen memorial radi slabega vremena. Ali inspiciral sem ordinacijo Dragega, ki je pa čisto v amerikanskem stilu. Lepo zaslužuje, kaj bi pa lahko zaslužil, ako bi zdravnikoval v bližnjem Acronu, kjer je toliko tisoč Srbov. Tukaj pa leči toliko število Amerikancev. Čuden poklic zdravnika, nikdar nisem imel veselja za njega, kakor pa tudi ne nesrečni dr. Joža.[2681] Prijeten večer. Pa skoraj legel spat. Počutil sem se nekako[,] kakor da sem na vinogradu. Čital pa tudi »Das deutsche Leid.[2682][«] Bartscha.

2674 Nacionalni vrtovi.

2675 Friderik Irenej Baraga (1797–1868), slovenski misijonar, duhovnik, škof, jezikoslovec, etnograf. Eden prvih pionirjev krščanske civilizacije med severno-ameriškimi Indijanci. *SBL*.

2676 Petar II. Petrović Njegoš, znan kot vladika Rade (1813–1851), srbski in črnogorski pesnik, episkopat in vladar. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

2677 Trgovina z živili.

2678 William McKinley ml. (1843–1901), 25. predsednik Združenih držav Amerike, ki je služil od 4. marca 1897 do njegovega umora šest mesecev po njegovem drugem mandatu. Med svojim predsedovanjem je McKinley vodil narod k zmagi v špansko-ameriški vojni. The White House, spletni vir.

2679 Veranda.

2680 Kampanja.

2681 Vošnjakov stric Josip Vošnjak, ki je bil zdravnik.

2682 Nemško trpljenje.

9. marec

Zjutraj vse v snegu. Katica hotela ostati v Cantonu. Pa moja intervencija je bila neuspešna. Škoda za intervencijo, pa vsegdar ona je podobna oslu, katerega se mora vleči preko turške čuprije,[2683] in tam na drugi strani pa osel na enkrat najde žakelj ovsa.

Odhod v Detroit. Silno industrializirani kraj. Tovarne na levo in desno. Iz Statle hotela dolgo brezuspešno telefoniranje v Windsor. Končno našel Bulata. Nima časa, ko je jutri neka poroka. Nastanila se v hotelu Fuller, kjer silno zadovoljna. Katica želi neki standard konforta, ki ni pretiran.

10. marec

Detroit se silno dopada Katici. Spomini na očeta. Burja po ulicah. Podnebje pač severno. Videla film 80 dni okoli sveta, ki naju je navduševal. Popoldne končno prispel Bulet. Kako nepreviden sem bil, da nisem prinesel [s] seboj iz Washingtona svojo legitimacijo kot allien.[2684] Radi tega nisem mogel v Kando, ker je postojala nevarnost, da se ne bi mogel vrniti v US. V svojem divnem vozu, ki se je silno dopadal Katici, smo se peljal[i] po najlepših predelih Detroita. Gledali smo hišo Bulata preko reke. Vendar je videla K[atica] vsaj skozi okno krasno razstavo Chrisle avtomobilov. Na kraju te divne vožnje večerja v kitajskem restoranu. K[atica] se lepo spoprijateljila z Bulatom. V hotelu prepirček, ker sem izjavil, da bom šele jutri mogel priti do denarja v banki, da plačam hotel. To dovelo[2685] do izbruha, brez vsake prave motivacije, ker bi pač drugi dan mogla uporabiti za obisk Forda. Izjava pri countru hotela, da se čeki ne sprejemajo. Katica je premagala sve zapreke in račun se plačal s čekom. Tako je bil ta dan končan.

11. marec

Kriza na kolodvoru. Stal sem pri vhodu za vstop v Greyhound. Za menoj so se ljudje drenjali, bil sem kakor vkleščen. K[atica] se je pa šetala okoli prodajalnice časnikov, meni nič tebi nič, bojda, da kupi New-York Times. Storil sem ta zločin, da sem jo skušal priklicati. Čim sem dvignil glas, cela čakalnica je postala pozorna. Publika je bila na strani moje bolje polovice kakor, da bi jo ogrožal. Pa tudi ona je bila divja, ker sem jo glasno priklical. Kak zločin[,] ko se doli na jugu pri nas pastirji »dovikuju«[2686] od gore do gore. Tako velika je bila ta kriza, da ni govorila besede celi dan na potovanju v Washington, ki je trajalo do polnoči.

12. marec

Zjutraj kriza premagana. Zopet stari red.

13. marec

Prvi spomladanski dan.

14. marec

Videl film Gold of Naples.[2687] Italijani se iz samega sebe norčujejo. Smešno, kako si mladi Italijan poišče nevesto v bordelu. Zvečer večerja v čast Connata,[2688] bivšega ambasadora US v Bonu. Moje vprašanje: Kaj pa nevtralizacija Nemčije. Odgovori: If we will pool out, the Russians will pool in.[2689]

15. marec

Bil pri Hugheusu. Nekatere stvari napredujejo. Neverjetni škandal: Šef protokola Buchanan povabil Otona Habsburškega na din[n]er in to je bilo registrirano v ženskem delu Washington Post. Tako daleč smo prišli. Tudi ta del se mora čitati. Seve povezanost Luxemburg in Pearl Mesta.

16. marec

Končno lunch Lavalle v University Club. Dolgo je trajalo. Prijeten razgovor.

17. marec

Končno prvi obisk pri Glušičevih. Strašno so se Glušičevi dopadli Katici. Srečen sem. Končno še prišla Jovanka, sedaj Humter.

2683 Mostu.

2684 Tujec.

2685 Privedlo.

2686 Kličejo.

2687 Zlato Neaplja.

2688 James Bryant Conant (1893–1978), ameriški kemik, predsednik univerze Harvard in prvi veleposlanik ZDA v Zahodni Nemčiji. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

2689 Če se bomo umaknili, se bodo umaknili Rusi.

18. marec

Ria [Josek] je poslala sliko Wilsonije v snegu. Oglasil se je pa tudi očak Švegelj[2690] s primerno opazko o Iku.

19. marec

Sweateri[2691] se producirajo na veliko, pa tudi jako umetniško. Nova veja industrije. Pišem poglavje o črncih.

Posameznosti o Cantonu: 130 cerkev 33 raznih veroispovesti,[2692] prodalo se 1,300,000 jekla, več ko[t] v katerem drugem mestu v US. To je napis v prvem hotelu.

24. marec

Bratska pomoč priredila zajedničku[2693] večeru. Odojak je Katici sijajno šel v tek. Mojster ceremonija Ikonija slabo funkcionirala. Imela je veledostojanstvenike okoli mize zbrati, okoli katere so pa bili rezervirani gosti. Potem se čudila, da je bila izvestna izoliranost. Z nama je sedel Vuković.

Meseca marca in aprila Katičini sweateri igrajo veliko ulogo. Neizmerno pridna je moja umetnica, ki hoče stvoriti svojo kolekcijo. Hočem prevzeti »promotion«,[2694] pa se nekako brani. Najprej »confusion«.[2695] Blaženi Filip je stalno govorio o »fashion show«[2696] u Country clubu, kar sem pogrešno razumel, da je to Chevichase Country Club. V vprašanju je pa bil takozvani[2697] »Congressional Country Club. Zastonj sem se vozil v Congressional Club, kjer so me neke silno respectable,[2698] ugojene soproge solonov, sprejele precej začudeno. Moj publicitet nikakor ni uspel. Puval sem se tudi proti amerikanskemu idiotizmu, da moški pri teh ekshibicijah ne smejo biti prisotni. Torej izključen. Čisto navdušeno-zadihana se Katica vrnila z one v Congressional Country Clubu. Vse prvoklasno. Moški so gledali skozi špranje. Sweateri doživeli triumf, pa Katičino ime ni prišlo v časnike, kar me je revoltiralo.

Velika noč pri Glušičevih, to je velikonočna sobota. Prinesel buteljke slovenskega traminca. Orehova potica božanstvena. Imeli se prav dobro, Katica se počutila prav dobro. Andrej je njezina[2699] velika simpatija. Pozneje prišel »eskort«[2700] Andreje, skromni bodoči profesorčič. Komentirala se zaroka Brede v Kaliforniji. Žalosten sem bil, da naša slovensk[a] dekleta bolj ne prodirajo v one sloje amerikanskega življenja, kjer je denar.

Katičin prvi rižot a la Milanese je bil sijajen, pa prežejen sem bil potem.

Mesec velike pisarije, posebno o črncih.

11. april

Kljub priporočilu Humpreya me Larson,[2701] voditelj Eisenhowerovih republikance[v] (so pa tudi Eisenhoweri demokrati) ni sprejel, nego njegov »subasic« Voories, brezpomemben, ki je sicer hvalil moj načrt za Bruselj, pa iz take moke ne bo kruha. S kako malo pameti se vlada svet, stara Ozenstiernova. Razočaran. Bomo morali ubrati druge »diple«. Sicer je pa vse v zraku, ko kongres noče dati »apropriacije«[2702] za paviljon. Amerikanska posla. Nočem vedeti, koliko milijonov bodo dali sovjeti.

12. april

Prvi Cosmos Round Table talk[2703] ni tako izpadel, kako[r] sem pričakoval. Najprej je dal Lettrich slab nasvet, da naj bo to v petek, ki je najnepri-

2690 Ivan Krizostom Švegel (1875–1962), slovenski diplomat, politik. Bil je v osebnem stiku z Wilsonom, zato je svoj grad Grimščice pri Bledu preimenoval v Wilsonio. *SBL*; prim: Andrej Rahten, Med Kakanijo in Wilsonio, Poklicne in politične preizkušnje Hansa Schwegla alias Ivana Švegla (Celovec, Ljubljana, Dunaj, 2018).

2691 Puloverji.

2692 Veroizpovedi.

2693 Skupno.

2694 Promocija.

2695 Zmeda.

2696 Modna revija.

2697 Tako imenovani.

2698 Spoštljive.

2699 Njena.

2700 Spremstvo.

2701 Lewis Arthur Larson (1910–1993), ameriški odvetnik, profesor prava, ameriški podsekretar Urada za delo od 1954 do 1956, direktor informacijske agencije Združenih držav od leta 1956 do 1957 in izvršni pomočnik za govore predsednika ZDA Dwighta D. Eisenhowerja od 1957 do 1958. Encyclopedia.com, spletni vir.

2702 Odobritve.

2703 Pogovor ob okrogli mizi.

mernejši dan. Poljaki in Romuni so bili odsotni, odnosno nekoliko zastrašenih mož od Voice of America, ki so se gnetli v kotu. Lettrich in jaz sva dala uvod v debato. Zapravo[2704] so se vsi izjasnili proti nevtralizaciji, kajti dvomi se, da bi nevtralizirane države mogle obstojati, da ne bi postali sateliti. Vse je od tega odvisno, ali pridejo socialisti na krmilo v zapadni Nemčiji. Najbolj se je umešal v debato v smislu nevtralizacije Reussov legislative asssistant[2705] Secret, mož, prožen, novinar, žive inteligence. Govorila sta jako umer[j]eno Fotić in Lettrich. Gavrilović je molčal. Na potu iz Cosmosa sta se šepetala Gavrilović in Fotić, kakor da so v vprašanju velike državne tajne: atentat na Pavelića v Buenos-Airesu. Nikdar se naši Srbijanci ne bodo izpremenili??

20. april

Zopet fashion show, prirejen od gospe Williams v staroslavnem Willardu. Zopet žela Katica ogromen uspeh, pa nič ni prišlo v tisk[.] Vse še pod imenom Filipa.

29. april

Bil pri Pennimanu. Doslej še vedno ni bilo razgovora o mojem rokopisu. Prosil »extension«.[2706] To se je pa krivo razumelo[,] kakor da želim samo časovno »extension« brez denarne strani.

Bil pri O'Connoru. Pozdravil me v lobiju Statea ter me predstavil prijatelju kot »outstanding, real statesman of Yugoslavia«.[2707] Razgovor o njegovem »Officu for Congresional Relations«.[2708] Rabim za knjigo. Obljubil gradivo in potem sestanek. O'Connor je bodoči šef Security in Emigration[2709] odnosno »Refuges«.[2710] Otvorili se bodo novi vidiki.

4. maj

Katičina slava v hotelu Willardu. Zopet izključen, pa prisotna senatorica Missouri Henings[2711] in floridska Holland. Velikansko navdušenje za swetere, pa koliko se bo prodalo? Katica je lansirana. A [z] izkupičkom za sweater Conger – vztočni Židi, sem financiral strošek »Sho[w]a«. Pa mi ni žal. Bo že šlo. Samo borba okoli imena. Meni se pač zdi, da je ime Cathrine de Paris, preveč podobno onim »hair-stylistom«,[2712] ki si dajo priimek de Paris. Pa vedno sem bil nasproten Kitijinim imenom, pcemsi [začenši] z Barclay, ko bi pač mogla skrajšati Berkovići, v Berg ali Bersk, pa izgledalo aristokratsko, pa še kako. Sploh pa imam svojo teorijo o izpreminjanju imen, ki je vsled nei[z]merne jezikovne borniranosti Amerikancev velika moda.

Kako sem srečen. Anica je pisala iz Belgrada, da je Nadin grob u redu. Že sem [se] bal, da se bo zgodilo z njim kakor z onim žene Chateaubrianda, ki je bil v zatočništvu,[2713] nikdo se ni brigal za grob in kosti staršev in žene so bili vrženi v masovno groblje. Živela novoporočena gospa Marković.

8. maj

Poseta Borisu Clossonu in moj predlog prevoda »Karakterologije« Dvornikovića.[2714] Moj predlog prijazno sprejet.

14. maj

Katica odpotovala v New-York. Njeno potovanje v zvezi z njeno dediščino in odškodnino. Kdo bi si mislil, da bom imel »miradjijko«. In v teh letih. Naravnost rekord.

16. maj

Hughes me je to pot razočaral. Slavna tetka nas nipodastava, ponižuje, to so bile prve besede

2704 Pravzaprav.

2705 Zakonodajni pomočnik.

2706 Podaljšanje.

2707 Izjemen, pravi državnik Jugoslavije.

2708 Urad za kongresne odnose.

2709 Varnost pri izseljevanju.

2710 Zavetje.

2711 Thomas Carey Hennings ml. (1903–1960), ameriški politični predstavnik iz Missourija in demokratični član Predstavniškega doma Združenih držav (od 1935 do 1940) in ameriškega senata (od leta 1951 do 1960). Biographical Directory of the United States Congress, spletni vir.

2712 Frizerji.

2713 Ujetništvu.

2714 Vladimir Dvorniković (1888–1956), hrvaški filozof in etnopsiholog. Njegovo najbolj znano delo je Karakterologija Jugoslavena. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

Humpreyu pri mojem prvem obisku. In nič. Kaki pogledi na čast.

17. maj

George Brown od AFL in CIO na lunchu z menoj v Cosmosu. Dobro razpoložena. Morebiti bo kaj moke iz tega kruha.

20. maj

Moral sem naprositi Lavalla, da smo dobili povabilo za kubanski narodni praznik. Spadli smo na Kubo. Tam je sedaj revolucija. Pa kljub temu smo plesali na vulkanu. Siajno vse bilo prirejeno. Katica je bila do skrajnosti zadovoljna. Kakor da smo na ambasadi kake velike sile. Res presmešno. To je ona ambasada, kjer sem enkrat crushed in. Filip je naju in gospo Walker pripeljal do ambasade. Walkerica iz Hollywooda je bogatašica, ki je petkrat potovala okoli sveta. Udova, ki ne ve, kaj napraviti s časom. K[atici] je dala piramidno idejo: postati nurse bolnika na raku. Kolosalno neumna ideja, ko sem jaz imel bolj konstruktivne predloge. Obljubila mi je, da me bo predstavila svoji sestri, koja je slavna žurnalistica. Seve je požrla svojo besedo. Tudi sem jo povabil na lunch, kar je sprejela, pa nikdar se ni odzvala. O Amerikankah imam svoje mišljenje. Pa elegantna. Naročila je 20 oblek pri Filipu. Nekdanja filmska zvezda, najbrž še iz časa nemega filma. Katica se upoznala z nikaraguanko Blanko, slučajno. To bo bolj trpežno.

Pri Aireu, World Brotherhood.[2715] Stara litanija. Zanimiva njegova izjava, da WB rabi sposobne ljudi, propagatore. Zaključila sva, da je treba izvedeti, kedaj bo Clinchy v Washingtonu ali pa, da ga posetim v New-Yorku.

28. maj

Zgodaj zjutraj v State Department, v roki, odnosno v servieti teško Karakterologijo. Hudi veter baš pred zgrad[b]o. Tam srečal Pennimana, ki se je meni smehljal.

30. maj

Od svojih divnih sveterov je Katica prodala samo enega, Miss Conger, ki je v njem odkurila v Evropo.

[2715] Svetovna bratovščina.

31. maj

Prinesel Kampelmannu mo[j] uvod: Pismo drugu Mosenskemu. Izjavil, da je ono »fascinating«.[2716] Zadovoljen, važno priznanje.

3. junij

Il statuto je prenehal. Sedaj so novi svetniki. Sedaj je obletnica Republike. Tako pa ni bilo kakor pri Kubancih. Zopet Blanka in ona iz Porto Rika. Šampanjec je bil slab.

12. junij

Old Club Night[2717] v Cosmosu. Izvrstno Vircbrusko pivo, pa kako prazno je bilo potem amerikansko pivo. Prepozno prišel Arthur Smith, od mene povabljen. Načrt, da se popolni Shrine of Democracy[2718] v Rushmore, South Dakota s skulpturo Woodrow Wilsona. Pa previdni možakarji so tekli [rekli], pa kaj, če ni prostora še za eno glavo.

14. junij

Bil pri Perroneu, italijanskem svetniku. V začetku aroganten, potem pa popustil. Prosil sem Regolamento della Camera dei Deputati e Senato.[2719] Nato prišel na red Boris Sancin.[2720] American Broadcaring Corporation[2721] je spoznala, da je Sancin komunist. Radi tega se ne more urediti sponzorstvo. Škandal za škandalom. Imponirala je Perroneu ekonomska laura Borisa na italijanski univerzi v Trstu. Popoldne pri meni Krek. Dogovor glede Krfske deklaracije. Menda Škrbčevo delo, da je Malova Zgodovina Slovencev preskočila dobo taborov. Geschichtsklitterung. S Katico na predavanju Walkera o amerikanski umetnosti. Pri večerji sedela skupaj z g. in gospo Hornbeck, ki je vprašala, ali je bila Katica že na Konferenci mira. Odgovorila je, da je bila tedaj v Parizu schoolgirl[.][2722] Predstavil Katico lastniku Philip

[2716] Fascinantno.

[2717] Stara klubska noč.

[2718] Svetišče demokracije.

[2719] Pravila poslanske zbornice in senata.

[2720] Boris Sancin (1905–1994), tržaški časnikar, publicist. *SBL*.

[2721] Ameriška korporacija za širitev.

[2722] Dekliška šola.

Gallery, ki je Katici silno imponiral. Nadvse prijeten večer.

17. junij
Pri lunchu Kirkpatrick in gospa, bulgarski poslanik Antonov in gospa. Katica prepozno prišla, drugače pa briljantna.

21. junij
Pri bo[r]bi okoli air-conditioned naravno Katica zmagala.

22. junij
Z Gravesom od Council of Learned Societies[2723] pri Cosmos lunchu. Dokler ni bilo denarja, je bil na čelu, ko je pa prišel Rockfellerjev denar[,] so ga pa odstavili. Bil jako zagrenjen.

26. junij
Popo[l]dne pri O'Connoru, ki je v novi časti kot Administrator for Security and Consulaire Affairs.[2724] Seve na dnevnem redu moj načrt prevoda Dvornikovića: K[a]rakterologija in Boris Sancin.

27. junij
Divjak pri nas. Prijeten večer.

28. junij
Hearings pododbora kmetijstva Humpreya. Imel poročilo o jugoslovanske[m] Brizadu in o Brusselski izložbi. Imel sem pozitiven vtis. Humprey neobično prijazen.

2. julij
Končno obisk pri Osuskem, tolikokrat odložen. Osusky silno navdušen radi Katice. Velik triumf za njo. Spremljal nas je do ulice.

3. julij
Harmonično in ganljivo proslavljala obletnico poroke. V Cosmos je priletela prepozno Blanka in njena prijateljica. Večje nesreče ni bilo. Neizmerno skladen dan in Katica je bila neizmerno mila.

8. julij
Katica odpotovala v New-York. Sentimentalno slovo. Zopet sam.

14. julij
Katica mi naročila, da grem v francosko ambasado, pa ta dan pomen Draži [Mihailoviću]. Jako impresivno.

17. julij
Katica se vrnila iz New-Yorka. Ta dan pri meni poročevalec Washington Post in fotograf v vezi s štiridesetletnico [Krfske] deklaracije.

18. julij
Senzacija članka, četudi objavljen v City delu, prav iznad obituary[2725] Fincha. Torej tu smo že. Pa navadni ljudje so vsi čitali. Ta stran se čita, nikakor pa stran z uvodniki. Katica navdušena.

19. julij
Ta imbecile Bergson od Voicea odbil 40 letnico deklaracije. Nesramno. Rekel sem mu: Pred skoro sto leti sta bila Vošnjaka državna poslanca na Dunaju. Kjerkoli sta se pojavila pri velikih birokratih Avstrije za drobtinice za ubogi slovenski narod, povsodi sta čula Nje, Njet, nikdar. Da. To se je nadaljevalo do prve svetovne vojske in potem je prišel veliki polom. Slična čuvstva imam, ko hodim po amerikanskih uradih.

25. julij
Londonski Times mi javil, da 40 letnica ni dovolj zanimiva za bralce Timesa. Steed,[2726] genialni Steed je pozabljen. Pa sem storil svoje.

26. julij
Intervencija pri Kriziku, da bi Vanik pisal Larosonu radi Bergsona. Pa vidim, da ne bo nič. Žalostno. Kalifornijski profesor in Krizik mi priporočala, da bi stopil v dotiko z admiralom Radfordom:[2727] Texas forum. Baje pripravlja or-

[2723] Svet učenih družb.

[2724] Administrator za varnostne in konzularne zadeve.

[2725] Osmrtnica.

[2726] Henry Wickham Steed (1871–1956), angleški novinar in zgodovinar. Od 1919 do 1922 je bil urednik časopisa *The Times*. Spartacus Educational, spletni vir.

[2727] Arthur William Radford (1896–1973), admiral ame-

ganizacijo: Militant Liberty.[2728] Opekel sem se že s Kerstenom. S temi Kerkesovimi reakcionari nočem imeti ničesar skupnega.

Miracle:[2729] Prispelo po dolgem molku pismo Pausche. Slika iz Washington Post ga je zdramila. Kaki junaki.

30. julij

Srbobran je čisto kratko omenil Krf, Sloboda pa niti z besedo.

3. avgust

Miloš me je v »Glasu« napravil osemdesetletnikom v poročilu o pomenu Draži. Dragi telefoniral iz Cantona, da bo radi tega vložila Katica tožbo za ločitev. Seve ironično.

5. avgust

Acin je napisao izveštaj[2730] za »Glas« o pomenu Draži. Tam je omenil na prvem mestu mene kot 80 godišnjaka.[2731] Kitty se radi tega ni jezila.

6. avgust

Pri Mikolajczyku. Jako zgovoren. Poljaki pač sedaj polagano tja pridejo, kjer smo mi Jugoslovani že zdavnej.

7. avgust

Priprave časovno ali mojo idejo obdelovanja metamorfoze komunistične države v demokratsko. Djoka Jovanović me usrdno[2732] podpira.

8. avgust

Djilasova afera v ospredju. Napisal članek za »Domovino«.

9. avgust

Glas Triglava prinesel precej kritičen članek o deklaraciji pod naslovom: Neizpolnjene nade. O tem bi se dalo mnogo diskutirati.

10. avgust

Pri Šumenkoviću s Kitty. Tam tudi oba Adjemović. Austerite.[2733]

13. avgust

Prva naša seja pri Djoki. Ni prišel Fotić, pač pa prisoten Krek. Splošna debata, deloma interesantna. Sklenjeno na moj predlog, da se nadaljuje. Predsedoval.

14. avgust

Jako prijetna Old Club night. Izvrstno pivo in bife. Doma še dolgi razgovori.

15. avgust

Nikakor nisem uspel, da bi Katica in jaz mogla priti na korejsko ambasado, kjer narodni praznik.

18. avgust

Pri Adzemoviću. Katica navdušena. Zaista[2734] gospa Adjemović je »zlatna«. Silno se dopada Katici.

21. avgust

Rok pri Kirkpatricku je pri kraju, kar se tiče rokopisa, in nič se ne gane.

24. avgust

Pri macgrdeu košta sveža ena figa 25 centov. Istrani in Dalmatinci bi se smejali.

31. avgust

Breda se poročila v Napi. Mogla sva samo poslati voščilo.

4. september

Moj rojstni dan. Prvi prišel čestitati Krek. Potem tukajšn[j]i zastopnik Coorporative League of the US[2735] Campbell. Pokazal mu sliko očeta in strica. Radoveden sem, ali bo Aca v Clevelandu

riške mornarice in mornar. V več kot 40 letih služenja vojaškega roka je zasedal različne položaje, vključno z mestom namestnika načelnika mornariških operacij, poveljnika ameriške pacifiške flote in kasneje drugega predsednika skupnega poveljstva generalštabov. Wikipedia, spletni vir.

2728 Militantna svoboda.

2729 Čudež.

2730 Poročilo.

2731 80-letnika.

2732 Srčno.

2733 Sklop ukrepov.

2734 Resnično.

2735 Zadružna liga ZDA.

kaj napravil. Katica je znala stvoriti intimno atmosfero. Črez par dni je bila druga grupa. Katica se naučila napraviti pri gospej Glušič orehovo potico. Ona navdušena. Voja je poslal iz francoskega restorana sijajno pito z mesom.

9. september

George Brown mi je dal sijajen lunch v imenitnem Hay-Adams hotelu. Prej mi je pokazal sejno dvorano AFL in CIO, s pogledom na Belo hišo. Vprašal, kedaj bo labor man[2736] predsednik. Na to odgovor: Nikdar. Pokazal je stol predsednika, ki je samo za inčo višji od onega ostalih. Diven pogled na reko Potomac.

10. september

Bil v DoS pri Mac Donaldu v uradu O'Connor, ki nima pojma o izseljenskih stvareh. Poslal me k Roseu. To jutro so se pojavile bolečine v zvezi s kilo. Radi tega opustil obisk Rosea. Potem pa vendar še Bergsonu, ki je mnogo vode točil v Lausetovo vino. Ni vse tako, kakor mi je to rekel Vuković. Larson se je izvlekel na ta način iz zagate, da je sice[r] pomnožil slovenski radio čas, ali samo s ponavljanjem starih vesti. Javil sem se Lauschetu, pa vse zastonj. Ne sprejema. Fina demokracija, v stvari cena demagogija. Državništvo pa nobene. Slučaj B[e]rgson kakor vselej: »očajan«.[2737] Pri takih ljudeh vse mora iti za US v maloro. Pop[o]ldne preiskava pri dr. Whiteu. Operacija potrebna. Brez strahu, tudi Katica korajžna. Operacija bo v petek.

11. september

Kljub zdravstvenemu stanju pri Yakobsonu v zadevi Clapp. Kakor vedno ustrežljiv. Zvečer pri Old Club night. Dobro se najedel in napil dobrega Wuerzbuškega piva. Nemci pač znajo pivo variti, zato so pa Amerikanci čisto nesposobni, istotako tudi za vinarstvo.

12. september

K[atica] me spremljala popoldne v Doctors Hospital. Popoldne še pred bolnico sestanek s Kalijarvi v [z]vezi z zahtevo Clapp. Bil prisoten tudi njegov [nečitljivo], da je bilo bolj svečano. Simpatično stališče Kalijarvija. Kot oseba in kot uradnik DoS je za moj načrt. Pa vendar mi ni hotel izjaviti, da mi bo napisal pismo, kakor mi je obljubil Yacobson. Bil sem zadovoljen z uspehom. Prejšnji dan sva po dolgem iskanju našla polico »F. E.« Plava gotovo germanska goska ni hotela priznati police, kar me je zjezilo. K[atica] kakor vedno na strani ženske, odnosno amerikanske goske, ki je zahteval[a] deposit od $ 100. K[atica] je bila kakor vedno huda, da nisem dovolj prijazen z Amerikankami. Končno je Germanka kapitulirala in bil sem sprejet v sobo 203. Tam že dolgokrak in dolgo rok amerikanski inžinir iz Communications Commission, Komisija za komunikacije[2738] ki ni vedel, da je komisija pod investigation.[2739] Nikak razgovor mogoč. »Privacy«[2740] takoj stvorena, ko se potegne zelena zavesa. Začenjajo se priprave za operacijo. Sijajna organizacija bolnice. Mnogo službe, povsodi nurses.[2741] Jedina težava z nočno posodo, ki je čisto posebno konstruirana in delitev dela je taka, da nikdo ni je hotel nositi iz sobe. Hrana čisto dobra. Nič ne pogrešam pijače. K[atica] jako mila, pa zvečer sem samoten. Opol[d]ne operacija. Ni najmanjih bolečin. Popoldne v bunifu. K[atica] pri meni. Govoril v bunilu[2742] marsikaj, posebno o Visolah in oni profesorjevi hčerki v Chicagu, ki mi je dala 100 $, da sem si kupil pisalni stroj. Operacija sijajno izpadla. Dr. White izjavil, da takega pacijenta še ni imel. Prestal vse bolje ko[t] pred 11 leti v južni Italiji. K[atica] ponosna. Določila, da se jutranji večer ne prekliče.

14. september

Predstavil se mi dr. Vujić iz Sente. Bil je prisoten pri operaciji. Simpatičen mož, ki se je poročil z Amerikanko. Vsako jutro prihaja ravnatelj in dr. White jun. Vprašata, ali nimam bolečin. Moj odgovor: Nikakih.

15. september

K[atica] mi popisala »party«. Smith je pojedel deset komadov potice. Ko je odšel, vsi obso-

[2736] Delavec.

[2737] Obupan.

[2738] Komisija za komunikacije.

[2739] Preiskava.

[2740] Zasebnost.

[2741] Medicinske sestre.

[2742] Vročica.

jali umazanega milionar[j]a, ki je delil karte z besedo Delaj.

16. september

Velika nevšečnost. Električna kompanija luč prekinila in sirotica je morala sedeti z Marijo v temi. Ta delitev elektriciteta od plina, dve razni delniški družbi, je ogromna amerikanska neumnost. Pri nas najmanjše mesto ima svojo skupno upravo za električno razsvetljavo in plin. Kako so ti [manjka]

17. september

Dopoldne vstopil »geschniegelt« katoliški duhovnik, pravi Gogerl od pete do glave, ki je vsiljivo v mene govoril, da se naj spovem in da [je] jutri obhajilo. Bo naenkrat izvršeno. Pri nas se je dajalo sv. obhajilo, ko je res bolnik že bil pred smrtjo. Ta je pa h[o]tel to napraviti po uspeli operaciji. Zoprna mi je bila ta usiljivost. Rekel sem mu, da sem vsako uro z Bogom v razgovoru. Slednjič je odšel precej ozlovoljen. Kaj takega se v katoliški Sloveniji ne bi bilo nikdar dogodilo. Moja slutnja, da se Amerika klerikalizira. Nov bolnik, g. Rogers, pošteni farmer iz Herndona, Fairfax County. Težka želodčna operacija. Obiskujeta ga dve sestri: Edith i[n] Dorothy. Posebno prva mnogo bolj temperamentna ko[t] brat. Posedujejo 400 akrov. Prej so bili v bližini Tomasa Jeffersona Monticello. Dal Edith število IPU.

Čitam Growth[2743] sovetskega gospodarstva: Reference service.[2744] Ogromni aparat sotrudnikov. Povrh še čitam Brycea:[2745] II. del Commonwealtha, da bi našel še kake clues[2746] za kongres.

Že prvi dan mi je posla Kampelman krasno cvetje, tudi Adjemovići, pa naravno bolj skrbno, četudi istotako od srca.

18. september

Ogromna hierarhija uslužbencev: Head nurse,[2747] Medical nurse.[2748] Nurses, cela vojska, Orderlises[2749] med njimi Jaka od vzhoda. Special nurses.[2750] Night nurse.[2751] Maids.[2752] Aides.[2753] Ponoči se pojavljuje kaka dražestna mlada nurse in vpraša za stanje. Nurses se menjajo menda tako brzo najbrž radi tega, da se ne bi »anbandelalo«, nakar se je Katica smejala. Povsem sem se navadil na šumni promet ulice I. Kako mirno je vendar v moji celici.

Dr. White jun. izjavil, da odidem iz bolnice v petek. Zjutraj pa udarec: telefoniral Pennimanu, ki zapušča urad. Njegov naslednik bo Italijan Prebendar. Udarec po glavi.

19. september

Z dr. Vujićem s sprehajal po hodniku. V[ujić] trdil, da je nasprotje med Srbi in Hrvati povsem prenehalo. To je jedini veliki uspeh režima Tita. Trdil je to z največjo odločnostjo. Bil sem tako silno presenečen, sproščen in srečen. Pa to tudi odgovarja mojemu predvidevanju. Veliko razočaranje pismo Borisa Sancina, ki je bojazljiv radi Amerike. Hribar me bombardira s pismi iz Vidma. Hoče tovarno umetnega gnojila osnovati v Trstu. Da bi mu samo uspelo. Da bi naše Tržačane – neekonomiste učil pameti. Samo se bojim, ne bo gratalo. Katica silno »feminine«.[2754] Leži nekako trudna na moji postelji. Triumf moje vitalnosti. Zmaga Adenauera. Vinska trta je pač prava podlaga. Samo bojim se, da je Madison Ave. malo preveč pomagala.

20. september

Zadnji dan v bolnici. Zapustil bolnico, kakor da ni bilo ničesar. K[atica] me spravila domu. Račun za nepokrite stroške je bil samo $ 20. Ko sem prišel zopet domu, sem Katico ognjevito objel. Spominjal sem se one scene, ko je šla Nada na operacijo l. 1942 onega zimskega dne. Kako žalostno je gledala zadnjič na naše stanovanje, in potem se

2743 Rast.

2744 Referenčna storitev.

2745 James Bryce (1838–1922), britanski akademik, pravnik, zgodovinar in liberalni politik. Encyclopedia Britannica, spletni vir.

2746 Namigi.

2747 Glavna medicinska sestra.

2748 Medicinska sestra.

2749 Spremstvo.

2750 Posebne medicinske sestre.

2751 Nočna medicinska sestra.

2752 Služkinje.

2753 Pomočniki.

2754 Ženstvena.

nikdar ni vrnila, sirota. Tako misli so me obdajale, ko sem se vrnil z operacije in dobri Bog je hotel, da imam svojo ženico, ki je sicer čisto drugačna ko[t] Nadica, pa vendar se tako lepo skrbi za mene. Pop[o]ldne takoj peš šel v Cosmos. K[atica] se hudovala, da se nisem peljal. Pa ni bilo potrebno. Še celo paket iz Acme sem nosil. Črez par dni mi je dr. White starejši odvzel zavoj, in prepričal sem [se], da sega rez preko celega trebuha. Za rezati so pa Amerikanci zares izvrstni.

23. september

Zastonj čakal na Hallek Rosea. V čakanju si pridobil zaupanje[,] kakor izgleda drugorazrednega činovnika, dobrodušnega, ki je bil v Nemčiji in sovraži komuniste, ki bo sekretar novega boarda, ki bo dopuščal 14,000 beguncev, med njima naj bodeta Sancin in Vida. Infectis rebus odšel, pa »forms«[2755] bodo gotovi za nekaj tednov. Zares ohrabrujoče.

24. september

Zopet katastrofa. Kirk izjavljuje, da je propadla kombinacija s UISA. Moj predlog, naj se vendar najde kaka vseučiliščna tiskarna, katerih je kakor listje in gobe. Zopet katastrofa. Tandem abuteris, America, pztientia [potentia] nostra.[2756]

25. september

Neizmerno nesramni so članki Salisburya o satelitih. Pa že prej je pisal sledeče članke o Rusiji in se potem skesal, češ, da jih je moral radi cenzure. Ali so pa ti članki ballons d'essay Statea.

28. september

Sestanek pri Djoki. Ta predlaga teškopadno študijo o sedajnem komunističnem režimu v Jugoslaviji. Odklonjena. Gavrilović zahteva, da Krek dejstvuje na Mačeka, da se izjavi v pogledu sprečenja[2757] »odmazde«.[2758] Sprejemam, ali dostavljam, da naši seminari ostanejo.

2. oktober

Posetil Grandivilles na francoski ambasadi, ki je povsem preurejena na prav okusen način. To je pisarna. G[randivilles] ni dal posebno laskave slike C d. R. Tak razgovor človeka res povzdiga. S[e]ve je tudi Tito dobil svoje.

4. oktober

Sramota, da je bil Hoffa izvoljen predsednikom Teamsters Union. To samo dokazuje, kako globoko je Amerika zaglibila[2759] v materializmu in gan[g]sterstvu. Teamsteri, strašni suroveži, po siki sodeč, so ga volili, ker pričakujejo od takega gangster[j]a višje plače.

10. oktober

Obisk s Katico Linebargeru. Porazno. Ko sem razkladal stvar, da mi je tako na srcu, svoje kn[j]ige, se je igral profesor z mačko na silno intimen način in za mojo knjigo ni imel smisla. Razgovor o Av[s]traliji. Dolgočasna dežela s strašno kuhinjo. Mislil sem na Lelo, ki mora postati bogata s svojim ribljim restoranom. V Canberri je univerza federalna s 700 profesorji. L[inebarger], ki je prispel tja v spremstvu svoje simpatične soproge, je bilo javljeno, da je bil lani na univerzi en dijak za njegovo stroko, letos pa ni nobenega.

11. oktober

Črni petek. Moj predlog, povezan s potom v Evropo, propadel pri Clappu. Sramota za Ameriko. Drugi udarec: Krek pri meni izjavljuje, da noče intervenirati pri Mačku, češ, da še ni čas, pa prepušča stvar meni. Pozabil sem omeniti, da je v kasnejšem razgovoru Milan povezal Mačkovo izjavo z njegovim »priznanjem« Jugoslavije, kar je stvar kompliciralo.

16. oktober

Bil pri Watersu, ki bo pisal pismo Free Europe. Pismo je bil nenavadno in za mene laskavo napisano.

17. oktober

Sestanek z Rhodesom od Wichita tovarne aeroplanov. Odpuščeno je bilo 1500 inžinirjev, ker je

[2755] Obrazci.

[2756] Končno povlecite iz Amerike ali pa našo moč.

[2757] Preprečitev.

[2758] Povračilo.

[2759] Obtičala.

vojaštvo preklicalo pogodbe naročil. Pa vsled Sputnika je nastala nova situacija. Popo[l]dne Krek pri meni. Dogovor glede pota v Cleveland. Begunsko vprašanje radi begov v Avstrijo in Italijo NO ne sme zanemarjati. Moj predlog, da stopiva v stik z Rodericom O'Connorom. Sprejeto.

18. oktober

Allen imenovan načelnikom USIA. Še nisem slovo upu, strahu dal. Zvečer Arnež, s katerim dolg razgovor, ki je segel globoko v noč.

19. oktober

Moje pismo »Washington Post«: Kulturni program za Ameriko, priobčeno. Velik uspeh. Popoldne konečno bil pri Whiteu. Govoril samo o slovenski radio uri, kakor pa tudi o potrebi sestanka z Lauschetom, kar se tiče srpsko-hrvatskega razmerja.

20. oktober

Konec rokopisa izročil Kirku. Moj novi predlog. Tiskarski manihejci okoli Mac Gregor[j] a predložili roke plačanja. Seve Amerikanci pravi [nečitljivo], in še stindzi [stingy] do norosti, kako pa hočejo konkurirati Nemci, ki dajajo kredite in so široki v vsakem oziru. Ni posla brez rizika in ti nesretni Amerikanci stojijo na stališču: No risk.[2760] Slabo Vam bo predlo v svetu bodočnosti, ki bo zahteval največje podjetnosti. Telefonski sprejel vabilo WWDC na intervju. Seve »public service«,[2761] to je brezplačno. Kakor vedno, kakor, da smo milionar[j]i. Ti ljudje nikdar ne bodo razumeli, kaj je emigracija. Bil pri Kampelmannu, ki ni sprejel posredovanja pri Humpreyu glede sestanka. To treba, da učini[2762] Waters. Priprave na potovanje, jaz v Cleveland, Kitty v New-York.

21. oktober

Nežno slovo. Divna vožnja v jesensko krasoto. Neizmerno pestra pokrajina v vseh možnih barvah listja. Nekaj za umetnika. Pod Alegheny gorami težave radi motor[j]a. Krek se izkazal kot spreten poznavalec motor[j]a. Končno prispel dobrodušen policajec, ki spravil stvar končno v red. Tako odjurili[2763] skozi Aleghebije s precejšnjim zakašnjenjem.[2764] Prej v Johnson restavraciji lunch. Imajoč v žepu samo 14 $ naročil samo Fruit Coup[2765] in malo čokolade, ker sem se že prej pokrepčal s Katičinimi sendviči, ki so bili izvrstni. Solzni incidenti, ker je Miha vrnil »fried«[2766] ribo. Pa smo stvar z natakarico uredili. Natakarice, to ni prav[i] izraz, ker v Ameriki, kjer se pravzaprav ne pije ničesar, kar bi bilo spomina vredno, ne more biti natakaric, so pač silno »tankoputne«.

Ko smo slavnostno prispeli v Cleveland, je lilo kakor iz škafa. Nismo se mogli v temi orientirati, končno pa vendar našli Saint Clair. K[rek] odpeljal me je Jakšiću, kjer hvala Bogu sprejet pod streho. Zdelo se mi je, da se je Mrs. držala malo kiselo. Ker sem prišel prepozno k večerji, sem odšel Lobetu, to je Astetu. Lobe, ki je bil tako pameten, da se je priženil, me je n[a]vdušeno sprejel. Pozna v hitrici sestavljena, ne posebno srečna večerja, ki je bila precej draga skupno z dvema čašama vina, ki je pa bila šmarnica. Potem v dežju nazaj Jakšiću.

Televizija neizmerno ostra, ker antena na stropu.

22. oktober

Novinarji pozno prihajajo na »dužnost«.[2767] O tem sem se prepričal v Ameriški domovini. Micka sama. Najprej Tivoli, kjer sem se zavzemal, da se naj naroči poleg Radenske tudi rogaška slatina. Za Grilla je bilo veliko presenečenje, ko sem vstopil v uredništvo »New Era«. Domenila sva se, da bo sestanek v soboto. Poseta gospej Mersol, ki me je kot prava Štajerka sprejela prav gostoljubno. Temperamentna »lansmanka«. Star[e] štajerske pritožbe o hegemoniji. Potem Goršetu, kamor me je peljal tajnik Baragovega doma, župan Polhovgrada, katoliška korifeja.

Gorše niti besede ni rekel, da bi me izklesal. Našel mesto, kjer sem zavžil dober sendvič. Zvečer sestanek z Acom pri Astetu. Rekel mi je, da je ustavil akcijo okoli snovanja zadruge radi odpu-

2760 Brez tveganja.

2761 Javni servis.

2762 Naredi.

2763 Odhiteli.

2764 Zamuda.

2765 Sadna kupa.

2766 Ocvrta.

2767 Dolžnost.

ščanja delavcev iz Clevelandskih tovaren. Potem Jakšiću, kjer prijetno sedela. Potem prišel Jakšić. Gledanje nove izdaje Valvazorja, kakor pa tudi Grudnove zgodovine, kjer slike šestnajstega in sedemnajstega stoletja štajerskih gradov in mest.

23. oktober

Razgovor s Prezeljem, kateremu razložil svoj načrt o knjizi. Precejšen uspeh. Vidi se, da se P[rezelj] noče direktno angažirati, da bi me predstavi[l] petičnim slovenskim businessmenom,[2768] katerih listo sva sestavila. Popoldne neuspešno iskanje gostilne Radete kakor pa tudi Schnellera, katerega sem iskal ravno na nasprotnem koncu mesta. Večerja Krek in gospa. Nisem hotel se peljati na wake[2769] zlatarke Černe, članice »Naprednih Slovenk«. Barbarstvo. V podjetju Grdina nadaljujeta poklic očeta oba sina. Sami Slovenci polnijo obširne prostore. Razgovarjaju, kadijo, smejejo se kakor, da bi bila to zabava. Mrlič, seve balzamiran, leži pod razsvetljavo, kakor, da smo v gledališču. Celo imetje je v vencih. Ko bom pa skušal uro pozneje dobiti mnogo manjo svoto za mojo knjigo, [d]ar ne bi bil dar, ampak bi bile knjige same povračilo denarja, naletel sem kod Jakšića na čisto gluha ušesa.

J[akšić] je prišel na dan s pripoved[j]o otroka, katerega bi hoteli bogati starši spraviti v Ameriko iz Jugoslavije. Predložil sem J[akšiću] aranžman, pa nič ni hotel o tem čuti. To je bilo po odhodu dvojice Krek. Na potu na wake v avtu temperamentno, živa debata s Slovene ali Slovenian. J[akšić] hud za Slovenian. Prav slično starim vojskam pravopisov. Zoprno mi je. Čisto dobro se počutim v svoji sobici. Zjutraj ob 6. uri me delajo zvonovi slovenske cerkve domotožnega. Na večerji s Krekovim se je pojavila gospa Kalis, prav dobro ohranjena, ki se mene spominja iz l. 1918. Prijetno presenečenje. Pri wake sem našel staro mamico, vdovo Hudovernik. Ta dan sem bil s Škrbcem, Monsignorjem. Razgovor je bil nenavadno prisrčen, šarmiral sem.

24. oktober

Gospej Jaksich prinesel ogromen šopek cvetic, kar je napravilo globok vtis. Pri Jakšičevih je na hrani glasbenik Šubelj, ki spada v naš tor.

Gospa Jakšić razvijala pri zajutrku celo semejnaju kroniko Grdinovih, ki so se doselili v devedesetih letih.

25. oktober

Zjutraj silno grmenje. Ob deveti uri v cerkev. Sneži, narod hiti v slovensko cerkev. Žurimo, da čim prej pridemo pod c[e]rkevno streho. Krek istočasno vstopil in se ponižno skril v eni zadnjih klopij. Jaz podobno, pa v sprednjih klopeh, ker včasih ne čujem dobro.

Pa Žakelj me je iztaknil in dal mi je nejasne instrukcije, naj čakam pri glavnem vhodu, pa jih je več. Nato naokolo krstaril[2770] in končno se odločil, da čakam pri vhodu v cerkev. Medtem je pa svečana procesija že vstopila v cerkev. Hitro sem se vrstil med zadnje in sedel poleg Kreka in nekaterih honoraciorh v eno prvih klopi. Pred nami fanti v narodnih oblekah, na drugi strani pa dekleta v pečah. Začela se je svečana maša v celem svojem sijaju. Retko sem opažal še celo v Rimu takih skrb[n] o sestavljenih ceremonij. Bila prisotna amerikanska [nedokončano]

Prosil sem ga tudi, da mi da za soboto avto na razpolago, da izvršim izvestne obiske. To mi je pa tudi odbil, čeprav sem mu rekel, da je Grdi[na] to delal. Poleg firplace[2771] je omara za likere. Tako sem se kroftal, da sem požrl vse te precejšnje neprijaznosti.

26. oktober

V »naprednem« office buildingu čakal dolgo na Vatro Grilla[,] ki ni prišel. Pozneje prišel tudi Kern, ki je bil začetkom silno ljubeznjiv in silno pristopen. Že sem mislil, da sem že pri cilju, to je, da prevzame garancijo za 100 iztisov knjige, pa zaračunal sem se. V zadnjem trenutku se je stari sopotnik pravzaprav domisli[l], da je knjiga najbrž uperjena proti Titu in komunistom. Naenkra[t] je počel govoriti, kako bi bilo dobro, da bi stopil v dotiko s pr[o]fesorjem Potorovićem, znanim sopotnikom na državni univerzi države Wisconsin. To sem seve energično odbil. Potem je zah-

[2768] Podjetnikom.

[2769] Bdenje.

[2770] Križaril naokoli.

[2771] Ognjišče.

teval, da mu predložil rokopis, kar sem tudi zanikal. Razstala sva se silno hladno. Izrazil sem svoje obžalovanje. Popoldne sem končno vendar našel restavracijo Slavka Radete, kjer sem bil navdušeno sprejet. Najprej je Radet vprašal za Katico. Ko sem sedel mirno v restavraciji, približuje se moji mizi mož, o katerem sem takoj slutil, da je Perhinek, podjetni naš jugoslovanski »Generalstaebler«, ki pripravlja ples vojnih udeležencev Jugoslovanov. Takoj sva v živem razgovoru, četudi ga nisem nikdar prej videl. Odločen Jugoslovan je. Baš je bil v uredništvu »Plain Dealera«, kjer sem tudi jaz bil pred eno uro. Tam sem obiskal svojega starega znanca Spencer Ervinga. Uredništvo je najobsežnejša redakcija, karkoli sem jih videl v Ameriki. Ogromna, prostrana novinarska organizacija in končno Plain Dealer ni tak kompliciran list. Konverzacija ni bila kdo ve kaka. Vprašal sem ga za Lauseta. Izrazil se je jako previdno in rekel predvsem, da v Washingtonu šele rekognoscira[2772] teren. Prav srčno sem se poslovil od njega.

Zdaj pa nazaj k Perhinku, ki je doma tam okoli Občin. Našel toliko skupnih točk. Kar ni hotel napravit Jakšić, je napravil P[erhink]. Peljal me je najprej na slovensko župnišče, kjer pri Monsignoru Omanu biva škof Rožman. Škof mi je izročil najprej izredno toplo pismo, ki se mu je vrnilo, ker je bilo poslano na moj stari naslov, poslano povodom moje 75[.] letnice. Razgovor je bil jako prisrčen. Radovalo ga je, da sem došel iz Washingtona povodom njegovega 50 letnega jubileja.

Iz župnišča sva se peljala na stanovanje Perhinka, ki je poročen s pravo Srbijanko. Predstavil mi je svojo hčerko arhitektico, ki je izjavila: Ja sam Jugoslovenka, kar me je silno obradovalo. Izvrsten hercegovački dignac je prišel na mizo. Četudi nisem mnogo pil, sem se ga tako nalezel, da sem moral prijeti za pazduho polkovnika, da se nisem opotekal. Perhinek ima že svoj lepo urejeni dom. Potem pa prijatelju Aci, ki stanuje manj razsežno. Acinica me je toplo pozdravljala. Seve je Katica takoj prišla na mindros. Prijeten večer. Vino da tavola se prav dobro prileglo. Potem še razgovor Perhinka z madame Jakšić. Tako je ta večer končal precej harmonično.

[2772] Prepoznava.

[Ena stran manjka.]

27. oktober

[…] najdramatičnejši trenutek je bil, ko je stal ljubljanski škof pod baldahinom s pa[s]tirsko palico v roki in izgovoril besede Pilata in Krista, ko vpraša prvi Krista: Ali si ti cesar Judeje? Krist mu pa odgovori: Ti si rekel. Dve oblati si stojite nasprotno: Krist, duhovna oblast, in rimskij imperij, utelovljen[2773] materializem. In ta uzurpirana svetovna oblast bo premagana. Drhtaj je šel skozi zbrano množico, katere usoda je povezana z rešitvijo velikanskega konflikta.

Obed pri Jakšiću. Prisoten Zalar iz Jolieta, ki je bil »mum«, ko sem mu predložil štiridesetletnico Slovenske narodne zveze in pa 29. oktobra. Vidno mu je bila stvar neprijetna, ko je on eden redkih navzočih, ki [so] še danes živi. Po dobrem obedu sem razlagal svoj literarni načrt. Zopet gromopucatelni molk. V svojem žepu je pa ime[l] 1000 $ ček za škofa, katerega seve privoščim v polni meri. Ogromna cerkevna dvorana polna ljudij. Sedel sem izmed Škrbca in kanonika Kraljiča iz San Francisca, ki mi je pripovedal, da je opoldne, ko je bila vsa duhovščina zbrana, glasno trdil, da sem imel največ zaslug, da se je nehalo nesramno postopanje s škofom v Celovcu l. 1947, ko sem ga branil v Rimu z največjo energijo. Pomislimo, Bevc se ni sestal s Kraljičem v Friscu. Ali so to teški ljudje. Program je bil dolg, ali se izvršil z nenavadno preciznostjo, brzo. Vse je bilo tako lepo prirejeno. Manj sijajen je bil govor, katerega je izgovoril Drasler v imenu Clevelandseka [clevelandskega] župana. Vsaka beseda je bila pogrešna,[2774] pa ambicija govoriti slovensko je bila hvalevredna. Najboljša je bila molitev sv. Metoda iz brižinskih spomenikov, katere je priredil Mauser za to priliko. Ljudstvo je poslušalo besede sv. Metoda v največji ganljivosti. To, kar je pa potem sledilo, je bilo manj veličastno. Kranjske klobase in krofi. Moral bi biti sprejem za Amerikance. V stranski sobi me je iztaknil, katerega nikdar v življenju nisem videl. Precej buren pozdrav. Spoznal me je po neki sliki. Potem mi je pa pristopil mlad mož, ki me je takoj pozval na večerjo. Lozar je posebno insistiral, da

[2773] Utelešen.

[2774] Napačna.

sprej[m]em poziv. Udal sem se po stari navadi, ker ljubim gostoprimstvo, ki je tako redko pri Amerikancih. Skoraj smo v skrbno nameščeni hiši, kjer me pozdravlja star častitljiv prav buržua[z]no izgledajoč gospod. Dve mlade žene prikupljive zunanjosti, eno od njim je imenoval Lozar v avtu »brhko«. Po večerji sem bil truden in prosil sem, da bi se podal k Jakšiću. Mladi prijatelj me je potem tja peljal v avtu. Iz same diskrecije, ki je značilna za mene, nisem vprašal, kdo je. Drugi dan pa pot v Washington.

28. oktober

Ob 8. uri točni Krek čaka z avtom pred hišo. Pozabil sem omeniti, da je z nama gospa Krek. Cleveland v snegu. Med pot[j]o dramatski incident. Vedel sem, da sem bil na večerji pri prokuristu Vevc. To sem omenil tokom vožnje, kar je vplivalo kakor mrzli curek. Bil sem v hiši podpredsednika Stražarjev, Resmana. Zmazal sem se iz situacije tako, da sta zakonca Krek videla, da sem iskren. Stvar je bila sledeča, ko sem bil v Clevelandu v onih dneh, ko je vprašanje Svobodnega tržaškega ozemlja bilo na svojem vrhuncu in ko so mi Clevelandčani obljubili podporo za moje propagandno delo, pa svojo besedo snedli, sem razgovarjal z mladim Resmanom, ki je bil tedaj goreč Jugoslovan. V teh letih sem pozabil njegovo lice, kar se mi dogaja, če sem kako osebo videl samo enkrat. V Johnson restoranu sem jedel samo vegetable soup,[2775] ki je bila strašna, in izvrstno grape fruit.[2776]

Tokom vožnje sem čital Prijatelja, Stritarjevo antologijo, kar mi je bilo v največji užitek. Jasno in s preudarkom sem čital Krekovim Strita[r]jeve silne verze o bratoubijstvenem[2777] razmerju Srbov in Hrvatov. Vrnil sem se v Washington kot navdušen čestilec Josipa Stritarja. Stric Jože je imel obsežno korespondenco z njim. Doma sam, Katica še ni prišla. Lačen sem odšel v Cosmos, tam se začital. Ko sem se vrnil, našel sem svojo ženico v postelji. Začel sem s takim navdušenjem pripovedati, kako je bilo v Clevelandu, da sem pozabil vprašati, kako je večerjala. V l[j]ubezni se razstala. Pa drugi dan je prišla kriza.

29. oktober

Hudi napad, zakaj se nisem brigal, ali je kaj večerjala. S težavo sem odbranil napade. Končno je bil pa vendar zopet vzpostavljen mir in harmonija.

31. oktober

Interview v WWDC radio uri, ki je bila v 11,30, nenavadna ura za mene. Katica se je silno brigala, da sem spal pre[d] odhodom. V Ceres restavraciji poleg National gledališča je scena. Vsakdo lahko vstopi v restavracijo in pri čaši kave posluša interview. Pred menoj je bil neki Muste, star pacifist. Steve Allison, komentator, je čisto demokratski, dal na glasovanje, ali so n[a]vzoči za pacifista. Ogromno navzočih je bila proti, istotako pa tudi oni, ki so na telefonu izrekli svoje mišljenje. Ta demokratski način se mi je jako dopadal. Končno sem jaz prišel na vrsto. Pa Allison si ni našel programa, ki je bil Kulturni plan za US, kar je bila vsebina mojega pisma »Washington Postu«. Pa Jugoslavija je bila bolj aktualna. Dobro sem [se] odrezal. Samo, ko je vprašal, zakaj Jugoslovani niso postopali kakor Amerikanci l. 1776, nisem našel pravih besed, katere sem pozneje napisal Allisonu: Oni niso tega delali, kajti v amerikanskem slučaju niso bili komunisti Kralj Jurij V., lord North in njihov i[n] Angleži. Komunistične metode so bile tedaj neznane. Na koncu je publika, jako pisana, meni ploskala. Doma Katica ni bila čisto zadovoljna. Govoril sem preglasno in preživo. Pa mi vendar nikar ne bom[o] Angleži in Amerikanci, mi smo in ostanemo Jugoslovani. Drugi dan je pa dobila K[atica] na telefonu čisto druge ocene o mojem radionastopu[2778] od prijateljev, ki so poslušali. Koliko ljudij toliko mislij. Tako je tudi ta epizoda minila. Pa strašna dr[a]ma, da je tov Washingtonu moj prvi radio nastop.

1. november

Lunch z Baukhage od Army Register, vojaškega lista. Pripoveduj o sovjem potovanju v Nemčijo. Tam shod s solidaristi ruskimi, ki so jako optimistični, kar se tiče ruskega undergrounda. Jako poučen razgovor.

[2775] Zelenjavno juho.

[2776] Grenivko.

[2777] Bratomornem.

[2778] Radijski nastop.

2. november

S Katico v Smithovem Demokratskem klubu. Prišla precej pozno. Bivši predsednik univerze Maryland je imel zanimiv govor, pravzaprav njegov program kot kandidat za guvernera Marylanda. Byrd bil nenavadno ljubeznjiv s Katico.

8. novembra 1957

Dragi predsednik,[2779]

Prijetna dolžnost mi je, da Ti javljam o svojem bivanju v Clevelandu koncem zadnjega meseca. Vozil me je Krek v svojem avtomobilu. Zunanji razlog je bila proslava pedesetletnice zlatomašništva škofa Rožmana, ki je izpadla nad vsako pričakovanje zares veličanstvena. 27. oktobra dopoldne je bila svečana božja služba, pri kateri je bilo predsedništvo Narodnega odbora za Slovenijo odkazano posebno častno mesto. Višek te na vsak način impresivne službe – bil je prisoten amerikanski škof Clevelanda in amerikansko duhovništvo v velikem številu – je pa bil Rožmanov govor, ko je stal pod baldahinom s pa[s]tirsko palico v roki in sp[r]egovoril besede Krista pred Pilatom: Ti vprašaš, ali sem kralj. Jaz sem Kristus Kralj. Bolj ostro se ni mogla označiti uzurpatorski značaj komunistične oblasti. Popoldne je bila proslava v ogromni dvorani pri sv. Vidu. Dvorana je bila vsa polna s slovenskim občinstvom. Ganljivo je scensko prikazovanje spovedne pridige v jeziku brižinskih spomenikov iz dobe sv. Metoda. Prejšnji dan sem posetil škofa in mu izrazil svoje čestitke.

Bolj konkretno ko[t] ta spored proslave so pa bili moji stiki z našimi ljudmi. Razgovarjal sem ponovno s Prezeljem, ki je za združitev naših demokratskih elementov. Tu je navdušeni, zgovorni in delavni Perhanek, ki me je takoj po prvem slučajnem sestanku v srbskem restoranu Radete peljal na svoj lepi dom. Vidim, da je celi krog naših ljudi, s katerimi bo mogoče delati. Seve bom moral zopet priti, da začeto delo nadaljujem. Potem v Chicago in Milwaukee.

Stopil sem v dotiko z najrazličnejšimi krogi. Škrbec je bil navadno ljubeznjiv, in se celo izjavil, da se Mihi Vošnjaku dela velika krivica, ker se še vedno dovolj ne upošteva njegov pomen za slovensko gospodarsko osvoboditev. Še celo podpredsednik stražarjev Resman me je kar odpeljal skupno z Lozarrom na večerjo domu. Videl sem ga pred pet leti v Clevelandu in si nisem zapomnil njegove fiz[i]ognomije. No, nobena nesreča se ni zgodila. Bolj pomembno je pa, da se[m] imel določen sestanek z Vatroslavom Grillom[2780] od »Prosvete«. Na ta sestanek sicer ni prišel, pač pa se je drugi dan prav posebno opravičeval in izrazil željo, da se ponedeljek z njim sestanem, pa sem moral odriniti v Washington. Za nas bi bilo ogromnega pomena, ako bi se stvoril nekak »modus vivendi«[2781] s takozvanimi našim[i] amerikanskimi »naprednjaki«. Meni se to zdi nemogoče, čeprav Blatni[k] skuša situacijo v Beogradu rešiti, če je tudi ona povsem zavožena za Washington. Tako sem našel tokom svojega kratkega bivanja v Clevelandu vse polno pobud, katere bo seve potrebno izraditi[2782] v toku časa.

Krek je bil [v] Buenos-Aires, od koder je prišel s oljkino vejico Žitnika, da ni nikdar kaj hudega mislil. Seve končno prizna stanje, ki postoji. Iz Argentinije se je vrnil Krek precej samozavesten, zadovoljen s stanjem naše emigracije.

Tako sem Ti v kratkem naslikal dogodivščine zadnjega časa. V [z]adnjih dneh sem bil jako zaposlen. Moke pismo v »Washington Post« je zbudilo precej zanimanja in sem vsled tega prišel pred radio WWDC.

Bil sem s kanonikom Kraljičem. Prepričal sem se, da se nista nikdar sestala, pa je Napa tako daleč od San Francisca? Stopi vendar k njemu.

Mnogo najtoplejših pozdravov
od Tvojega starega

9. november

V pritličju stanuje studentica političnih ved iz Colorada. Čisto amerikanska postava, neznansko visoka z dolgimi nogami in dolgimi prdti, meni nesimpatična pojava. Dogovoril sem z njo, da me pride obiskati. Bila pravo razočaranje za Katico,

[2779] Pismo Ladislavu Bevcu.

[2780] Vatroslav Grill (1899–1976), slovenski publicist in javni delavec v ZDA. *Enciklopedija Slovenije, Knjiga 3* (Ljubljana, 1989).

[2781] Dogovor ali sporazum, ki omogoča konfliktnim strankam mirno sobivanje, bodisi za nedoločen čas ali dokler ni dosežena končna rešitev.

[2782] Izdelati.

ko ni prišla pravi boem. In tako skrbno me je Katica pripravljala za to poseto.

11. november
Bil pri Adjemoviću, ki mi je pokazal svoje beleške gospodarskega značaja za naše sestanke. Morebiti bo kaj iz tega.

12. november
V bližini našega stanovanja je New-Republic, ki je imela nekdaj v New-Yorku tako sijajne prostore, sedaj je pa vse bolj skromno. Nismo se spravhali glede članka o delavskih svetih Jugoslavije.

13. november
Pri meni znanec Katice Dunajčan Švarc, ki je bil v Jugoslaviji: strašna beda, vse je proletarizirano. Bil sem ganjen, saj človek nima namena preteravati. Tako daleč smo prišli.

15. november
Krek in jaz pri O'Connoru radi beguncev iz Jugoslavije. Krek zopet preponižno govoril. Povdarjal je, da bi želeli vedeti, kam se bodo begunci usmerili. O'Connor se je dobro izvil iz situacije rekoč, da je to stvar kongresa. Nato pa jaz: Meni je važno, kako je priskrbljeno za begunce, ki ne morejo upati, da bodo tako hitro puščeni preko oceana. Potrebno bi bilo imeti točno socialno sliko beguncev. Potrebno bi bilo točno poročilo o njihovem stanju.
Kakor vedno s Krekom: Terre a terre. Potem k Haneyu, ki je izjavil, da ni denarja, da bi board[2783] začel delovati.

16. november
Bil pri Watersu, legislative assistantu[2784] Humpreya. Dogovorila se, da bo pisal Yarrowu. Mož je res ustrezen. To bi pravzaprav moral delati Lauše. Pravzaprav slovenska sramota.

18. november
Narodni praznik Latvije. Spekke simpatičen mož. Vse oficielno:[2785] Šef protokola DS. Prav prijetno. Lipski mi javil, da so bili Latvici tako srečni, da so pred rusko aneksijo spravili svoje državno imetje v New-York in da leko [lahko] živijo od tega sto let. Pametni ljudje.

21. november
Lettrich pri meni. Javil mi je mišljenje holandskega senator[j]a, ki je bil v Jugoslaviji in je izjavil, da med Jugoslavijo in sateliti ni nobene razlike. Pa to naj izjavlja upliven amerikanski senator. Tresla se gora, rodila se miš.

29. november
Pri Horweyu, ki je dobro zavzet za moj[o] stvar. Poklical je Prevedaria, kateremu je dal precej pozitivne instrukcije. Potem šel v pisarno Prev[edaria], ki mi je razložil[,] kak namen morajo imeti dotične knjige. Bil sem zopet zadovoljen, ko sem zapustil zgradbo. Zopet nada.[2786]

1. december
Zopet lunch Democratic Club v Burlington hotelu. Sijajno govoril novinar z juga Allen. Katica sledovala navdušeno njegovim besedam. Obed prav nič ni bil Victory.[2787] Hodila peš domu.

3. december
Bil zopet v re[d]akciji »New-Republic«. Moja amerikansko-kulturna stvar mi še vedno roji po glavi. Potem se peljal Mačku, ki sprejemljiv moji misli, da bi bilo potrebno, da on obdeluje onemogočitev o[d]mazde.[2788] Božič se bliža. Bom videl, kako bo ispeljal to mojo željo, ki je nadaljevanje akcije v našem krožku.

11. december
Pot v New-York sam. Kak bo New-York brez Katice. Peljal se s Trail way. Prišel že opoldne v York. Najprej po stari navadi kljub svaritvi v Woodrow, kjer sem bil sprejet prav neljubeznjivo in ponižan prav po newilsonovsko. Tako je bil omračen lepi spomin preteklosti. Potem našel sobo v simpatičnem Empire. Prava newyorška zima. Brez galoš. Ob treh v onem poslopju na Park Ave, kjer

2783 Upravni odbor.
2784 Zakonodajni pomočnik.
2785 Uradno.
2786 Upanje.
2787 Zmagovalen.
2788 Povračilo.

so pisarne delegacij US pri United Nations. Yarrow me lepo sprejel. Izročil sem svojo agrarno spomenico, on je pa mene naložil, da napišem študiju o Titu, bil sem i[z]nenajen. Poklical me bo ponovno, da razpravljamo o spomenici. Precej začuden. Potem me peljal k generalu, katerega ime si nisem zapomnil, ki je bojda tako silno izreden, čisto drugačen ko[t] drugi generali. Seve, ko je predsednik tetke general in predsednik cele mašine tudi general. Ta je pa imel neljudski namen sekati glave uradnikov Washingtonske Accession list,[2789] ko sem bil tako nepreviden, da sem govoril o dupliciranju publikacij. Seve sateliti vse duplicirajo.[2790] Zunaj na ulici kruta zima. Pa tudi tetka pomenja kruto zimo. Tako vse tuje. Narodi doma bodo že sami napravili, kaj je potrebno. V hotel in se odmaral[2791] v svoji sobi od new-yorške zime. Drugi dan pa po siromašne potovalne šolde. Precejšnja borba z babami, ki so gotovo čisto drugače plačane nego mi »voditelji osvobojenja«. Plačali so mi samo za en dan hotelski račun, katerega sem predložil. Kdor je stingy,[2792] je pač stingy in penny pincher.[2793] Pa to pincherstvo se je sijajno obneslo v vprašanju sputnika. Vendar sem mogel vrniti Katici denar (10$)[,] katerega mi je posodila.

Imel sem nesrečo. Nisem našel Campbella, niti Shotwella, niti Aladara. Opoldne pri Poliću, kateremu so simpatične zastopnice dominiona Virgina, ki je malo socialno bližnji stari Hrvatski. Potem zopet v žrelo tetke. Stara baba ni hotela izplatiti, pa sem vendar dosegel skromen ček. Z nočnim busem se vrnil v Washington. Samo en sapazir, kar je Katica čisto dobro pretuhtala: Zima.

14. december

Zadela me je tužno[2794] novica samoubijstva Johna Mac Dowella, ki je bi[l] zares moj prijatelj in ki je sprožil moje ponesrečeno potovanje v Kalifornijo. Zlata duša, ki bi mi pa tudi stvoril vezo k Nixonu.

Popoldansko poselo[2795] pri Antonovu. Katica zopet središče razgovora. Prišla ruska Jevrejka, zaposlena pri Jeleffu in gospod in gospa Hallgarten.[2796] H[allgarten] je Nemec, ki slavljen kot od Antonova kot velik zgodovinar. Jasne slike nisem imel. Razgovor o ubijstvu kralja Aleksandra[.] Ko sam sa Antonovom, razgovarjala, kako je 1945 Anglija onemogočil zdr[u]žitev Bulgarije in Jugoslavije radi Grčije. Najprej Avstro-Ogrska, potem Anglija, ki je to zahtevala od Stalina in tretjič pa US. Moja črna domneva. Torej tajno izpeljati. Vedno bolj sem prepričan, da je potrebna uvertura balkanske zedinitve na ta način, da pride do združitve Jugoslavije in Bulgarije na podlagi pop[o]lne jednakosti, torej nekak balkanski dualizem, ne pa Bulgarija kot sedma »republika«. To poslednje bi silno kompliciralo notranje razmerje hrvtsko-srbska, srbsko-bulgarska. Razne bi bile špekulacije, koje že danes obstojajo. Pa vlak, ki je bil pripravljen, da pelje bulgarsko delegacijo v Beograd, nam mora ostati v spominu. Torej ostajem na slovenski rešitvi, pa imenovali me bodo »panslavista«. Pa v duši sem pa to. Gospa – ambasadorka je zaposlena pri Jellefu, kjer je v istem svojstvu soproga kraljevega sekretarja Brane. Goetterdaemerung.

16. december

Pri Kreku. Sam. Preselitev v Cleveland. Težko mi je bilo, ko sem si bil svesten, da sem zadnjič v tej zgradi. Tour passe.[2797] Primerno opozarjal Kreka, da ga bom zastopal v Washingtonu v njegovi odsotnosti. Peljal me je v mesto. Razstala se v polni harmoniji. Vzrok odselitve: Suhi »stipend« tetke. K[atica] se ni vrnila domu pravočasno, razburjen. Hotel telefonirati. V tem trenutku zvonec. K[atica] je stala pred vratmi in rekla, da si je zlomila nogo. Nato jo je herkulični Kelly nosil v sobo. Samo gleženj izvinjen.[2798] Pa velika tragedija. Zvečer predavanje Baughage. Prišel baš na konec. Potem kratko konverzacija z gospo Vojvod-

2789 Seznam pristopov.

2790 Podvojijo.

2791 Počival.

2792 Škrt.

2793 Stiskač.

2794 Žalostno.

2795 Večerno hišno srečanje z namenom zabave in sprostitve.

2796 George W. F. Hallgarten ali Georg (e) Wolfgang Felix Hallgarten (1901–1975), ameriški zgodovinar, rojen v Nemčiji. Wikipedia, spletni vir.

2797 Izlet z ogledom.

2798 Zvit.

jana CIA. Tam Allen z gospo Beogradžanko, ki je čitala moje pismo »Washington Post«.

19. december

Slava Fotić. Samo naši. Pojavil se je še celo Maček. Cela Jugoslavija zastopana. Katica radi noge ni mogla priti. Njena odsotnost padla v oči. Vse v redu drugače. Krek, Maček in jaz se vrnemo s slave.

20. december

Sestanek z USIA z enim pobom s čudno zakrivljenim nosom, ki odločuje usodo mojega velikega rokopisa. Strašno žalostno[.] Tako ponižanje. Ko se mi je skoro leto pridigalo, da ni »kreditov«, na enkrat prihaja ta mladenič s čisto drugo teorijo: does not fit in our program,[2799] ker ni zgodovina, geografija itd. Amerike. Pa je antikomunistično. S tako filozofijo hočejo premagati Moskvo.

21. december

Baughage od »Registra« je držal besedo. Dobil ček od 25 $ za jugoslovansko armado. Tako je dobila Katica svoj božični dar za $ 20 in pet dolarjev za mene. Božič resen in nimam nobene odgovornosti. Kar se tiče darov, je pač moja sladka natančna. Posebna teorija, katere ne sprejemam.

23. december

Žalosten dan. Katičin tiskar je rabil tri tedne, da je bil dovršen kliše, kakoršen bi bil v Ljubljani ali Beogradu dovršen v enem dn[ev]u. Washington tega ne zmore, morajo poslati v New-Yorku. Smešno in otroško. Njeni sveteri skoraj propadli za to sezono. Žalostna je, tega ne zaslužuje njena ambicija.

24. december

Krasno priredila stanovanje za Božič. Vse v živih barvah, ker za njo so žive barve spašenje.[2800] Tako ona živi od samih živih barv. Ob Božiču je ova sijana simfonija barv pravi lek za dušo. K[atica] je ponosna, da dobivamo toliko voščil, njena njujo[r]ška voščila so se pa zredčila. Pa kolosalna ženica je ona, vse bolj moje spoštovanje in občudovanje. In samo kaka gospodinja. Imel sem veliko srečo.

27. december

Povabil Pennimana na lunch v Cosmos. Obljubil mi je, da bo resersiral radi »poba«. Predložil, da oba izdala »Ustave sveta«. Smatra, da je to dobra ideja. Drugi dan sem se pa pr[epr]ičal v Library, da je to že bilo napravljeno v Hagu. Dobri P[enniman]je pa dvomil, da more Amerika to narediti. Vedno so isti, malenkostni krameri. Samo če so njihovi interesi v vprašanju, ali to, kar mislijo, da so njihovi interesi, potem pa frčijo bilioni. Res čudno ljudstvo.

31. december

Tako srečen. Katica prav nič nima proti temu, da preideva v drugo leto skromno, brez slavljenja starega leta in velikih pričakovanj v bodoče. Tako sva oba prespala Silvestrovo noč tega čudnega leta Sputnika, ki ga pa tudi imenujejo Kaputnika. Pot v veselje se odpira. Za mene, ki v gotovem oziru pripadam pravzaprav tudi XIX. veku, se zdijo pa vendar te ogromne izpremembe, ki so že prišle in ki pridejo – nekaj naravnega, nekaj, čemur se ne moremo izogniti. Vsaj nisem stopil sam v novo leto. Bog z nama.

31. december 1957–17. september 1958

31. december 1957

Silvestrovo popoldne v Cosmosu. Pijače in prigrizka dovolj. Moj gost Jan Karski,[2801] ki predava o Iztočni Evropi na Georgetown. Zdi se mi, da ni na pravi poti glede Jugoslavije. Osupnjen sem bil, kako je govoril o Madžaru Kerekesu in o njegovem položaju v Georgetown. Seve gliha skup štriha.

1. januar 1958

Leto se začenja s skrbmi, ko oni, ki mi dolgujejo, ne vračajo. Prvi med njimi je Ivan Podobnik, ki stalno piše, da mi bo vračal dolg, pa so samo besede. Drugače je pa pošten mož.

[2799] Ne spada v naš program.

[2800] Odrešitev.

[2801] Jan Karski (1914–2000), poljski vojak uporniškega gibanja v drugi svetovni vojni, kasneje pa profesor na Univerzi Georgetown. Holocauste Encyclopedia, spletni vir.

Med 1. in 10. januarom[2802] obisk Kreka in gospe, poslovilni obisk, kakor v starih časih. Prav teško mi je bilo. Posebna gospa Krek nima rada Clevelanda. Moj razgovor s Krekom: opolnomočuje[2803] me, da ga zastopam. Sedaj bo torej trojica: Maček, Fotić, Vošnjak. Bomo videli, kaj se bo dalo napraviti.

12. januar

Cock-tail party pri Pešelju, ki je prirejena v čast Kreku, in gospej. Katica ne more prehvaliti »djakonije« in se obilno poslužuje. Tudi za pijačo je Branko poskrbel. Seve Srbi prisotni: Fotić, Šumenković, Brana Popović. Vse se odigravalo v znaku Jugoslavije. Z Mačkom razgovor seve o Kozju, njegovega očeta domovini. Pešelj omenja moj načrt nove prestolnice za Jugoslavijo. Nato napravi Maček znak s prstom češ: za to je potrebno denarja. Ako se ne bi verovalo v prestolnico, ne bi se predpostavljalo, da bi se moralo finansirati novo. Imel sem čisto pozitiven vtis. Tako bo tudi: Mnogo vika in krika in končno bo vse v nekaj izpremenjenem toku. Mikolajčik bil prisoten. Na kraju naju Poljaki niso hoteli vzeti s seboj. Kaj pa je prišlo vmes? Pa so Bulgari priskočili na pomoč. Dimitrov naju je peljal domu. Tako [se] je končal ta večer prav harmonično.

13. januar

Telefoniral v urad Prevedana. Oglasil se je oni z zasuknjenim nosom. Ko je začel staro litanijo, sem mu takoj odbrusil, da bo ta institucija najbrž kupila 5 iztiskov. Nima[m] namena priti po rokopis, naj mi ga pošljejo. Ko je neka sekretarica ga prinesla, me je Katica tolažila, češ, da bom že zmagal.

14. januar

Dovršil svoj rokopis: Glimpses of Tito's Policy.[2804] Za Yarrowa. Bilo dolgo delo, mislim, da je nekaj. Jutri odnesem ga v New-York

Končno slavni lunch Lavalle v Mayflower. Katica bila šarmantna. Izročil Lavalleu moj članek o jug. armadi v Register Army, Navy, Air-Force. Lavalle oduševaljen,[2805] ta dan sem si pridobil njegovo posebno zaupanje. Visoko me čisla. Moj predlog, da naj določi osebo, s katero bi razpravljal o načrtu Diplomatske akademije svetovne s sedežem v Washingtonu. Drugi načrt: moja predavateljska tura po južni Ameriki. Woodrow Wilson v ospredju. Katica bila n[a]vdušena.

15. januar

Bil v State Departmentu. Slavni board za onih 14,000 končno deluje.

16. januar

Pot v New-Yorku zjutraj ob 6.uri. Stanujem v Empire. Popoldne v Free Europe. Yarrow in Huston. Moja opazka v zvezi z izjavo Kalijarvia, da se En[d]owment[2806] interesira za tak projekt, kot je moja pot v Evropo. Y[arrow] naroča, da Huston to izpelje pri Endowmentu. Potem takoj na Plazo, kjer tako srečen, da najdem Shotwella v njegovi krasno urejeni biblioteki. Šel J. Sh[otwell] z mojo spomenico predsedniku Johnsonu. Bil vzhičen. Izraz[il] željo po appointmentu. Da jutri telefoniram.

17. januar

Johnson nima časa, da me sprejme. Kaka nesramnost. Zopet nazaj k tetki radi izplačila. Campbella nisem mogel najti. Strašni mraz in veter. Izvrstno ribo jel blizu nekdanje hiše »Free Europe«. Popoldne v romunskem narodnem odboru. Popa precej malodušen. Nobenega denarja. Potem iščem Finlettera radi Wilsona. Ušel mi je. Jako ljubeznjiv razgovor z Vanjom. Potem nazaj v Empire, kjer se »kroftal« s sijajnim »Manhattom«. Zvečer v naročju svoje ženice. Nisem mogel v Cleveland na zabavo bivših jugoslovenskih vojnih ujetnikov. Ni fondov.

19. januar

Argonauti nazaj. Ni bilo molitve, ker škof Fionizije ni dopustil[,] da bi pravoslavec molil skupno s katolikom. Kaka mentalitet[a], in to v Ameriki. Bojda prominnetni Amerikanci niso prišli, ker so vedeli za homatije. Ali prireditev je sijajno izpa-

2802 Januarjem.

2803 Pooblasti.

2804 Utrinki Titove politike.

2805 Navdušen.

2806 Enota.

dla. Ogromne množice. Najbolj je Dionizija bodel v oči jugoslovanski značaj organizacije. Žalostno.

20. januar
V Cosmosu velika reč. Povabil Hallgartena.

21. januar
V Presidential Arms proslava 75 letnice Smitha in 50 letnice postojanja Mayflower tvrtke. Najmanj 600 ljudi pri lunchu. Moj in Katice lunch zastonj. Sediva čisto spredaj. Svakinja slavljenca sedi z nami, mladi Smith pa na dis sredi filmskih starov. Dva stara sta poljubljala starega Smitha. Slika je prišla drugi dan v »Ost«. Največja reklama za »Mayflower«.

23. januar
Pri meni seja gospodarske sekcije. Ni bila posebno sijajna. Poročilo Adjemovića o industriji ni imelo odziva. Stanovska tovariša Adjemovića Fotić i[n] Šumenković nista nič vedela povedati. To je razljutilo Adjemovića. Ne osobito[2807] uspela stvar. Bo že bolje.

24. januar
Ledeno mrzlo pri Lauschettu. Kako sredino ustvarja ta mož, kakor, da ni Amerikanec. Pri njegovem legal assistentu,[2808] ki nima pojma, da postoji kako Društvo jugoslovanskih upokojencev. Kako toplo je vse pri Humreyu, kaka razlika. In to je senator slovenske krvi. Sramota. Popoldne pri Watersu, ki mi je obljublil »introduction« pri Georgeu Allenu. Silno prijazen in inteligenten assistant Douglasa Mc Culloch. Razlika 1000 gradov topline. Za zbesneti.

25. januar
Senzacija. V stari hiši, ki je doživela avstrijsko poslanstvo in moje rovarenje se je vselila anti-komunistična Rusija. Navadno nimam strahu, ali, ker me je svarila Katica, ki je hotela iti z menoj, sem postal strašljiv, boječ se, da je to v znaku srpa in kladiva. Pa prijetno presenečenje, Rus – orjak je antikomunist pesnik, ki je spisal že celo vrsto zvezkov ruskih pesni in ki je v zvezi z Robertom Kingom, assistenttom Nixona. Takoj so mi šinile razne misli po glavi. Sprejel isti dan antikomunista Munjasa. Predvečer v Cosmosu sestanek z Baukhageom. Pripovedal sem mu o televiziji v klerikalni obliki osvajanje Rusije potom Fatime in pojava nekega Ronaya. (?). B[aukhage] ne more ničesar svetovati, da bi se tako gafi onemogočili.

31. januar
Sestanek z Yarmolinskym, ki ni prav nič reprezentativen, ali jako inteligenten mlad Žid, zastopnik Doubledaya v Washingtonu[.] Pa se nisva mogla nič spravdati, kajti Doubleday se interesira samo za knjige nad 5000 iztisov. Zopet nič. Sugeriral, da se ob[r]nem Kramer[j]u.

1. februar
Sneg. Najprej Kramer[j]u, ki me je navdušeno sprejel. On hoče riskirati. Pomočnica bivša uradnica Department of State. Poln nade zapuščam knjigarno. Potem Fotiću, pri katerem se prvič pojavljam, odkar zastopam Kreka. Vprašanje beguncev iz Jugoslavije. Pride na sestanek v Cosmos. Čisto prisrčen razgovor.

4. februar
Moje pismo Lesson of History[2809] izšlo v Washington Post. Kratko, ali jedrnato.

7. februar
Pomen pokojnemu Ripki v All Souls. Radi priprave na soboto prezrl. Nikdar nisem bil z njim posebno intimen.

8. februar
W[oodrow] W[ilson] odbor imel svojo sijajno rehabilitacijo. Vsi so prišli, izvzemši Mač[k]a, ki pa ni mogel radi skoro kraške burje. Marko Zlatić je pa bil tajnik. Spekke ni prišel. Antonov je pa bil prisoten kot gost, ker Bulgarski narodni komitet še [ni] sklenil pristopa. Mislim, da sem dobro predsedoval predsednikom in ambasadorom. Oba sta bila dobra Mikolajčik in Visoianu. Bodoča konfederacija na pomolu. Zadovoljen je bil tudi Fotić in Šumenković. Razilaz ponoči v največjem vetru.

[2807] Posebej.

[2808] Pravni pomočnik.

[2809] Lekcija zgodovine.

9. februar

Vsled nejasnega izražavanja gospe Kvapiševske sem mislil, da smo povabljeni h gospej Lane. V hudem vetru prispela Katica in jaz pred ono hišo, kamor sem tolikokrat vandral Arthuru Bliss Laneu, sedaj pokojnemu. Gledal notri, ista pisarna, kakoršna je bila ob njegovem času. Zvonila, pa nobenega odgovora. Strašna slutnja, da je cela stvar pri Kvapiševskem. V burji do Cosmosa, ker ni bilo caba. Od Cosmosa se peljala v California Road. Dve vožnji po dolar, ker iz ene zone v drugo. Končno zmrznjena prispela Kvapiševskim, kjer že zbrana Mrs. Lane in simpatična sestra Kvapa, vidi se poljska aristrokratinja. Pa Lanica se je čud[n]o držala in vedno škilila na Katico. Pa čudne so te US ambasadorice. Ali ni Ginterica nekaj podobnega. Še ambasadorice ne gratajo. Je pač nesreča. Lanica skoro odšla. Pil se izvrsten čaj kitajski. Katica se je tako dobro počutila v tej poljski slovanski, čisto neamerikanski okolici. Je pač nekaj či[s]to drugega. Potem še prišel son-in law[2810] Kvapa, ki nas je peljal domu. Tako je vse na koncu bilo dobro.

10. februar

Obisk Quintanilli, meksikanskem ambasador[] u pir OAS. Take pisarn[e] še nisem videl[.] Same slike po stenah in pa police z knjigami. Uredil Amerikanec, ki je prepustil hišo. Vprašanje, katero sem sprožil v Washington Post pismu: diplomatska akademija v Washingtonu in pa mehikanski kmeti. Pozneje sem šele izvedel, daje bil Q[uintanilli] v Moskvi in da je »cotroversial«.[2811] Zanimivi podatki o komunizmu v Meksiku: Stranka legalna, ima samo 20,000 članov, pa nobenega poslanca v zakonodavnem[2812] telesu.

11. februar

Skupna pot v New-York. Prav prijetno v railway. Še vedno se nismo vzpeli do železnice. V N. Y. zvečer. Zopet stanovala v Empire. Zgodaj šla spat.

12. februar

Skupno s Katico v Council o Foreign Affairs.[2813] Tam predstavil njo Campbellu. C[ampbell] potrdil, da postoji commitment DoS za Borisa. Na potu v Conucil malo pričkanje. Sprejel me blaženi Huston šele popoldne, pa že dopoldne bil v Free Europe. Tam sestanek s Kuharom, ki želi razgovor o drugi izdaji moje slovenske knjige. Opoldne frugalno se delektiral na ostrikah v fevdalnem Wanderbilt hotelu. Tam intersantne študije gostov. Končno Huston. Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba. Yarrow je v Evropi. Y[arrow] je dal v moji prisotnosti Hustonu polnomoč, da reši mojo zadevo. Pa zopet nič. Da napišem nov »paper«. Čisto v stilu F[ree] E[urope]. Carnegie je odbil. Nesramnost predsednika, da me ni sprejel vkljub priprošnji Shotwell. Iztaknil sem usodepolno pomoto US ambasadora v San Salvador. Pa v vprašanju je XX Century Sund. To pa slučajno izvedel po vrnitvi v Washington. V Empire me je že čakal trip radi stoletnice Pupina. Naiven glede Petrovića v Wisconsinu. Sklenila, da obrazujemo prvi odbor: on, Subotić in jaz. Menheten, ki je izvrsten v bari Empire, me pogrel. Zvečer prijetno v sobici. Največja zima, da smo zadovol[j]ni biti v topli hotelski sobi.

14. februar

Vse v snegu. K[atica] ima svoje poti radi nemške odškodnine. Jaz pa zjutraj iskal Omickusa. V največji vijavici. Našel hišo, pa ne Omickusa. Radi nesramnega Aladara. Potem zopet v F[ree] E[urope], da se mi izplača ček. Moram čakati. Popo[l]dne v rumunskem narodnem odboru. Popa se čudil radi defetizma Pešelja, ki misli, da je vse izgubljeno. Večerja s K[atico] v Empire. Zimska snežna noč, jaz pa moram v Washington. In tista, ki najbolj naganja, je moja mila. Samo da ne bi … O polnoči srečno prispel v Washington.

15. februar

Velikansko razočaranje. Superintendovića mi izročila rokopis: Emancipation[2814] z odprtim odbijajočim pismom Kramer[j]a. Torej ta nesramni mož se menoj noče niti pogovarjati. In črnec je

[2810] Zet.

[2811] Sporen.

[2812] Zakonodajnem.

[2813] Svet za zunanje zadeve.

[2814] Emancipacija.

lahko prečital pismo. Takta pa nimajo gospodje Amerikanci.

16. februar
Vse v snegu in mrzlo kakor v ledenici. Čakal sem na tramvaj pri California kitchen. Premrzel sem bil in pustil Litvo biti Litvo – bil je namreč litvanski narodni praznik.

23. februar
Vse storil, da bi privabil Amerikance k otvoritvi novega Chez Odette[.] S tiskom prav nič ne uspel. Prišel je City editor Stara, pa niti vrstice. Bilo je po domače ta večer, četudi lokal je izreden.

24. februar
Predavanje o Afriki Boltonice v Cosmos. Amerikanska površnost.

25. februar
Obisk Petuhova. Teško se rodil. Ako bodo antikomunisti tako malo komunikativni, komunisti morajo zmagati. Ni hotel reči, kaka je organizacija v 21. ulici. Kaka tajna, smešna tajna je, čisto amerikansko. Inače prijeten večer.

26. februar
Končno pri Lausetu. Takoj in medias res: begunci. Največji interes. Slovensko, pa teška slovenščina: Bom dal pismo. Večkrat ponovil. Bil sem na konju. Led je prebit. Obljubil je, da bo nov sestanek.
Moral je oditi na neko odborovo sejo.

28. februar
Milošev rojstni dan. Tako prijetno pri dragi Danici. V living room[2815] stoji starinski »Fluegel«. Kako mi je ljubo, da vse bolje stoji. Z nami Glušič in gospa. Katica se je tako dobro počutila.

3. marec
Prišlo po mojem napačnem mišljenju porazno pismo Andrewsa. Ali stvar hitro iztaknil, bila je po sredi samo negligence. Obisk pri njemu. Takoj je dal pismo za O'Connor. Vse kratko, pa jezgrovito.[2816] Pismo Lause[ta] je uplivalo kakor bomba. Naravno pristal. Zadovoljen.

6. marec
Razbu[r]jen razgovor z names[t]nico Kramera. Založeni za 4 leta. Nato jaz za sto let. Največja nesramnost, da niti svojega plana ne morem razložiti. To je svobodna beseda v Ameriki.

8. marec
Z Danico in Milošem k Čehom, kjer spominski večer Masaryka, očeta in sina. Na kraju film, ki me je globoko pretresel, ko so pred menoj oživeli zlati, pa tudi teški praški dnevi. Pa tudi spomini na Topčane na Slovaškem, kjer sem lovil. Cesarski hlevi v kraju, kjer se je Masaryk rodil in kjer je bil oče, morebiti naziv oče kočijaš, mati pa kuharica, so mi pričarali pred oči les glories e les miseres[2817] stare habsburške Avstrije. Pa Tomaž – kovač se jim je osvetil.[2818] Ker je Katica ved[e]la, da me bo film pretresel, ni prišla z nami.

11. marec
Book supper. Nisem bil pri večerji. Pozneje se namestil v ozadju, kjer so bili litri s kalifornijskim vinom. Tam klubski člani spali ob času govorov spanec pravičnega. Na koncu sem pa pil črno vino iz čaš za vodo. Nič hujšega se ni zgodilo.

15. marec
Povabil Andre[w]sa v Cosmos na lunch. Potem pa dolg razgovor, ki je trajal do 5. ure, tako je bil znatiželjen. Hodeča preko Dupont Cicles pa sem iztaknil važno stvar. Andrews je bilo skoro sosed Kreka tam na Newto St. Takoj sem čutil, da tu nekaj ni v redu. Andrews je aktivni baptist in Krek je moral pa uganjati kake katoliške propagande, kar baptistom menda ni šlo v kos. Tudi bo najbrž katoličanstvo, ki ne diši L[a]usetu. Jaz sem pa bil nedolžna žrtva, pa ne bo več.

22. marec
Andrews pri meni na stanovanju. Dolg razgovor, podkrepljen z rudečim vinom da tavola, kate-

[2815] Dnevna soba.

[2816] Jedrnato.

[2817] Slava in beda.

[2818] Maščeval.

rega stalno pijem. Andrews je dobrohoten. Ljubeznjiv, vse v redu. Zdaj pa se bomo že razkoračili. Držanje Mačka v zadevi beguncev. Noče sodelovanje s Fotićem. Kar se mene tiče, so bile moje besede uprav sentimentalne. Poročal mu o Lausetu, kar mu silno imponiralo.

24. marec
Pri Mac Collum nisem bil.

25. marec
Bil pri Feighanu. Niam pojma o akciji Lukeže. Odobrava moje misli glede apolidov. Naj sestavim spomenico za Cellera, predsednika Judiciary House of Representatives.[2819]

4. april
Končno pri Mc Collum. D of S. noče biti »sponsor« mojega načrta študije. Pa niti nisem zahteval. Težišče je na kongresu. Mac Collum mi obljubil, da se bo zavzemal za mojo stvar nekje v Congressu, kar je na vsak način važno in garancija uspeha.

7. april
Neki inžinir iz Bureau of mines poroča o svojem potovanju po Rusiji. Divne slike veličanstvene izložbe ruskega kmetijstva v Moskvi ali Petrogradu. Vsaka publika ima svoj mogočen paviljon. In kaj pa US? Kako sramotna svr[h]a z mojim načrtom kmetijskim za Brussel. Na koncu predavanja naenkrat me neka[j] presune. Vidim neko zgrado, katero sem videl v svojem življenju. Kaj pa je bilo to? Dvorec Tolstega v Jasni Poljani[.] Silna stara slovanska čuvstva so se vzbujala v meni. Potem pa grob Tolstega sredi brezove šume. In okoli groba mladina, ki nosi rudeče trake okoli vratu. To je menda edina stvar, ki jih veže s komunistično sedanjostjo. Navdušeni so na grobu enega največ[j] ih kriščanov.[2820] Kako je v tej Sovjetiji vse izgrajeno na laži. Pa mora jih vzeti malora.

11. april
Glušič in jaz gostitelja profesorja Colleira v Cosmosu na stroške Clevelandčanov. Dolgo sem mu moral dopovedovati, pa žal naenkrat je prišel na površje mesto pravnih formul o apatridih slon, katerega je videl profesor v NYT. Potem kupil dobri Glušič pri Larimery steklenico l[j]utomerčana, s katerim sva se kro[f]tala v naši kuh[i]nji, dokler ni prišla Katica, ki ji je Glušič silno simpatičen. Tako je ta dan čisto dobro končal.

13. april
Smithov lunch demokratskega kluba. Kandidat Freehill, Virginia za kongres. Kislo se je držal, ko sem mu rekel, da se bo moral zavzemati za »exiles«.

14. april
V Cosmosu sijajno predavanje Romula: address. Filipini naj bodo srečni, da imajo takega ambasador[j]a. Eden najboljših govorov, kar sem jih čul v US, kar sem mu pisal prihodnji dan.

15. april
Bil sem pred par dnevi pr[i] Vujiću, ki si je prav lepo uredil svoj dom in ordinacijo v Chesy Chaseu. Biti če beričetno. Amerikanka je prinesla srečo.

16. april
Pri Kampelmannu v vprašanju svojega honorarja, katerega sem se moral odreči na tak sramoten način. Sedaj je končno rokopis v rokah Kirka. Pa amerikanska diplomatka, ki je sedaj v New Zelandu, in imela smisla za »Labo« in zadrugarstvo.

17. april
S tem Gazi je prava komedija. Mislim, da noče poznanstva z menoj. Dovolj žalostno za naše Hrvatarje. Pešelj noče ničesar vedeti o našem gospodarskem študiju. Dela slabe dovtipe. Pa bo že še videl.

18. april
Jugoslovanska sekcija W[oodrow] W[ilson] odbora konačno končno zborovala pri meni. Samo Fotić ni prišel, drugače čisto na broju. Vse je šlo gladko. Upitnik[2821] se bo razposlal. Vino in kranjske klobase so šle prav v tek. [dve strani v rokopisu]

[2819] Predstavniški dom.

[2820] Kristjanov.

[2821] Vprašalnik.

22. april

Prazgodovina operacije. Dr. Vujić prišel radi Katice. Legel v postelj in vprašal, kaj bi se napravilo. Takoj je Vujić svetoval X Rays. 19. junija v X Ray odelek Doctor's Hospital. Spretna Katica. X Ray pravo mučenje, akrobatske vežbe. Trajali so dnevi, da so plošče prišle dr. Vujiću, ki se je posvetoval z dr. Whiteom. Čirevi v želodcu, čeprav se najprej mislilo, da je myom. Potrebna operacija[,] ko naj potujem v Cleveland in potem v Evropo.

23. april

Lausetovo jako srčen odgovor radi Katice.

17. maj

S Katico zjutraj na air port. Zopet amerikanska nespretnost: ni nikdo noče prevzeti pisma za Matića z govorom. Slednjič v zadnjem trenutku rešitev. Katica se všuljala[2822] do stopnic aeroplana za Cleveland. Izročila kuverto, ki se naj izroči osebi, ki bo na air portu, brhki hostess. Situacija resna in zvečer je Krek govor prečital Ravnogorcem. Uspeh bil sijajen.

23. maj

Še preden sem bil sprejet v Docor's Hospital, tega dne popoldne šel na argentinsko ambasado. Drugi sekretar me prav prijazno sprejel. Seve same bajke, da je predsednik Argentine v inavguracijskem govoru omenil penzije beguncev. V bolnišnici najprej v sobi za štiri. Poleg mene star bojevnik iz prve svetovne vojne, ki sedaj urejuje berzna poročila »Stara«. Pa seve [se] bavi z rutinskim poslom prepisanja njujorških borznih poročil.

28. maj

Glušič mi je dal popolnoma izvitoperino poročilo clevelandske prireditve. Cui bono. Za tem nekaj tiči. Ali pisma, katera sem dobil iz Clevelanda, so navdušena. Govor je napravil kolosalen vtis. Ljudje niso navajeni, da kaj takega čujejo. Pa Krek je tudi lepo čital. Moj ogenj ga je premamil. Mitić je bil v Chicagu in tam na skupščini Ravnogorcev čital moj govor. Ogromno navdušenje. Tako jim še nikdo ni govoril. Čudna usoda teh pisem. Uslužbenke bolnišnice so pisma kratko malo vrgla na – smetišče.

29. maj

Dan operacije. Naravno nič ne čutil, kakor, da se ni nič zgodilo, tudi po operaciji. Samo teška transfuzija krvi in umetna prehrana s tekočino. K[atica] poroča o tolikih telefonskih klicih.

30. maj

Preselil se v staro sobo, kjer bil ob času lanskoletne operacije. Že se gibljem in se kretam[2823] po sobi. Jem z dobrim apetitom. Zdravniki so prav zadovoljni z menoj. Pa tragika, pol leta ne smem piti vina. Barbarsko, in to, ko bom v Evropi. Vrstijo se bolniki na drugi post[e]lji. Nič posebnega. Samo Mr. West, ki ima avtomobilske veze z ambasadami, mi je bil simpatičen kot bojevnik prve svetovne vojske. Samo strašno brbljav je. Odselil se po krivici, ko je videl, da sem bolj molčeče prirode. Drugače je pa to sijajen fant. K[atica] ga je pogodila na prvi mah, ko je rekla, da je nekak »driver«. Čitam Guentherovo knjigo o Rusiji.

2. junij

Pisarna Lausche je poslala krasen šopek cvetic. Čudna usoda. K[atica] se še nikdar ni peljal[a] po zraku. To pot je imela v žepu ticket, na aerodromu je bila, in nič ni bilo.

3. junij

Silno me razveselil Krek, ki je prišel v Washington in me obiskal. Zahvalil sem se mu prisrčno, da je čital moj govor. Bil je precej korajžen. Misli, da je komunizem na vrhuncu in da bo odslej šlo nazaj. Največji napon. Poročila iz domovine: Gospodarsko stanje v Sloveniji je bolj nego je bilo pred leti. Mladina se depolitizira in postaja apatična. Popoldne pa obisk Andrews – Glušič. Prisotna Katica. Prijeten razgovor. Andrews mi izjavil, da stoji Lausche na razpoloženju, ako kaj rabim. Na to izjavil, da moj načrt seveda ostane.

8. junij

Vrnitev domu. Senzacija: Lukeževa organizacija poslal[a] je $ 100, vsak sin Lukeža pa po 5 $.

[2822] Vtihotapila.

[2823] Gibam.

Nečuveni[2824] slovenski dogodek. Katica račun bolnišnice v redu poravanala. Kakor prerojen se občutil v intimnosti naši sob.

9. junij
Hoja na Dupont Circle, kjer sediva Katica in jaz v solncu. Sem že precej krepek.

10. junij
Vožnja v Cosmos, kjer se pa prvič nisem prav dobro počutil.

12. junij
S Katico lunch v Cosmosu. K[atica] zadovoljna z menoj.

13. junij
Čitam Djilasa: Land wihtout Justice.[2825] Mož je na vsak način sijajen pisatelj. Prikazuje življenje v Kolašinu. Nekaj novega mi je bila verska nestrpnost pravoslavnih in muslimanov v teh pograničnih krajih. Bomo morali revidirati naše poglede na st[r]pljivost[2826] naših ljudi. Sicer pa verska nestrpnost me[d] Grki in Turki na Kipru dokazuje, da verska strpnost še ni zmagala na Balkanu, čeprav Kopar je pravzaprav Azija.

17. junij
Pokazala se je črta Katičinog karaktera: Ona je nekaj čisto neslovanskega: ona je »tiftler«. Skoro me je mučila sa formulo radi potovanja: »to be accepted«.[2827] Nato moj odgovor: Nisem trgovski uslužbenec. Pa ni bilo nikakega tragičnega prepira. Končno zaključila, da grem v četrtek v Lauschetov office. Medtem se bom že tako telesno popravil, da bom »accetable«[2828] za pot.

18. junij
Obisk Lukeža, obeh sinov in Glušiča. Vse se je propisno odigravalo. K[atica] se zahvalila za denar. Oba sina sta bila napram Katici neverjetno polna neke čudne spoštljivosti. Oba bila navdušena, ko je K[atica] rekla, da bo prišla v Cleveland. Vodil sem razgovore s staro rutino. Povdarjal sem, kar je bilo doslej slabo napravljeno. Bodril sem Clevelandčane. V dobrem razpoloženju smo se razšli.

19. junij
Obisk Andrewsovega brloga. Ženskadija me je sprejela[,] kakor da sem nekak olimpijski zmagovalec. A[ndrews] je šel takoj senator[j]u in mi javil po povratku, da je vse v redu glede mojega potovanja, pač pa je še pod znakom vprašanja Katica. Med v[r]stami mi je rečeno, da naj sam poskusim svojo srečo. Namignil sem, da bi poskusil z Greenom. Ko sem prišel domu: Katičino navdušen[j]e. »Tiftler« ni veroval, da bo kaj iz potovanja.

20. junij
Letrich mi je končno prinesel Mamateyevo knjigo. To knjigo bi prazaprav jaz moral pisati, pa saj vemo, kako se je obnašal Council of Foreign Relations. Samo nič nam ne dati. To je parola. Sramno, ali istina. Pa ta dobri Mamatey (moj Bog, kako strašno ime, nisem si ga mogel zapomniti[)]. Na izvestnem mestu je naravnost nesramen: Moje spomenice so bile tako dolge in dolgočasne, da jih State department sploh ni čital. Taka laž. V slavnem spisu prijatelja Putneya: »The Slavs of Austria-Hungary«,[2829] ki je pravzaprav razbil dno (Nova politika Wilsona je od onega dne, ko je čital Putneya) so moji spisi citirani: strani in strani. M[amatey] je pozabil citirati mojo knjigo, v kateri sem točno označil, kako naj bo priznanje, katero smo zahtevali od Amerike. Zopet junak nima mojih najbolj važnih publikacij. Ni govora o »Dying Empire«.

22. junij
Katica noče v Berlin, češ, da so spomini pretežki. Pač pa sovraži Nemce, ali govori sijajno njihov jezik. Tako je rekel Goethe, da Nemec ne more trpeti Francoza, ali njegova vina pije rad.

26. junij
Vse zastonj, ne morem prodreti, jaz njegov »double« v zadevi Katice do Greena. Žalostno. Pač pa konečno bil sam z Walterom, kateremu predlo-

[2824] Nezaslišani.
[2825] Zemlja brez pravice.
[2826] Potrpežljivost.
[2827] Je treba sprejeti.
[2828] Sprejemljiv.
[2829] Slovani Avstro-Ogrske.

žil mojo staro spomenico o anti-komunističnem statutu. Staremu gospodu se dopadala. Naslednik je nesrečnega Thomasa kot predsednik Unamerican-Activities Committee.[2830] S tem gospodom se bo dalo delati. Bez okolišanja mi je obljubil, da bode govoril z Eastlandom radi potovanja Katice. Austerlitz, lastnik Drug storea na oglu nas je obiskal. Žid je iz Varšave, pa jako simpatičen in mene ima rad. Pa vidi se, da ne ume govoriti o ničemur drugim[,] ko o svojih lekih.

28. junij

Vidov dan. V Chicagu skupaj oni, katere imenujem srbske »torije«. Prava reakcija. Pridružil se njim Knowland, ko je njegova zvezda v opadanju. Danes govori v Chicagu. In poleg njega histeričar Kostić. Škoda. Sedaj razumem, zakaj je bil Knowland napram meni v izvestni rezervi. V pravem dobrem društvu je.

Katica se silno smejala že v Doctor's Hospital. Ko so mi dajali transfuzijo krvi, sam rekel, da so mi dali krv nekega cow-boya iz Texasa. Katica-Kravatica-Hravatica bo že videla, do kakih metamorfoz bo prišlo. Spominjam se vožnje iz Doctor's Hospital. Brižna K[atica], ki se je brigala za mene kakor matica. In jaz niti nisem videl, kako se je shujšala iz same skrbi za mene. Zares me ljubi. Kaka velika osvojitev.

Miloš nas je vozil iz bolnišnice. Zopet na svobodnem sol[n]cu. Pensylvania Av. in Bela hiša, kopana v morju solnčnih žarkov. Živo življenje v tej ulici, ki pomenja toliko celemu svetu. Na drevjih pa ne[m]ške zastave. Rekel Milošu: »Moj Bog, še celo tu moramo gledati frankfurterico«. Heuss, nemški predsednik, je v Washingtonu. Veliko amerikansko-nemško prijateljstvo. Kako pa bo to končalo. Katica posmatra[2831] inteligentno nemške zastave in si misli svoje.

29. junij

Popoldne obisk Glušičevim. Pijem mleko mesto vina. Daleč smo prišli in to da se meni zgodi, ki kakor oče pa tudi sam sem tako rad imel čisto slovensko pesem »En starček je živel …«. Moral sem priti v Ameriko, da postanem abstinent. Pa sem velik ljubitelj mleka ... Morem piti mleko in vino, kar sporedoma. Bajić je v Washingtonu, seve mene ignorira. S Glušićem je bil. Čudne te[o]rije razvija ta človek, ki nima nič skupnega z nami. Smejejo se ljudje, kadar se govori o emigracijah. Ta polusemitski »učenjak« je še celo Glušiča infiltriral. Moral sem Glušiču dokazati, kaka neumnost je tako gobezdanje, ko Amerika še vedno v našo bodočnost bilione. Slednjič je Andrej vendar uvidel defetistične metode tega junaka. Take ljudi si moramo zapomniti.

30. junij

Lunch s Hornbeckom. Torej osem let je bilo potrebno[,] predno se je ta mož raztalil. V kaki slovanski deželi bi bilo potrebno nekaj ur, tu je potrebno 8 let. Preznačilno. Amerika ne more konkurirati. In povrh sva oba antikomunista. Vprašal me je, ali je Kirkpatrrick »conservative«[2832]. Tragika, da samo »conservatives« so resnični nasprotniki komunizma. Oba sva Wilsonianca. Nič ni pomagalo, ko sem prišel z Wilsonovo karto, ostal je hladen kakor tudi ona, ki je bila svoj čas »dean of women«[2833] na eni sloveči univerzi,pa je bila prehuda z dekleti. Prosim sem Horn[beck]a, da me upozori, kedaj bo Rankin »in town«[2834] in urbe.[2835]

1. julij

Čudne dogodivščine z Eastlandom. Nima časa za mene. Dohajam skoro vsaki dan. Tako nekako, kako supliants[2836] v Beogradu, svoj čas, najbrž pa tudi danes. Pač žalostno, da navsled seniority[2837] so največji odbori v rokah demokratov z juga, ki pravzaprav nikaki demokrati niso. Rekel sem kasneje Andrewsu: »How long will Missisipi rule America«.[2838] Smejal se je. Na jugu je mnogo lažje zdržati mandat, ko ni opozicije. Črnci morajo ubogati, to je ne smejo voliti. Prava beda. Pa in-

2830 Odbor za neameriške dejavnosti.

2831 Opazuje.

2832 Konservativec.

2833 Dekanja.

2834 V mestu.

2835 V mestu.

2836 Dobiček.

2837 Delovna doba.

2838 Kako dolgo bo Missisipi vladal Ameriki?

dustrializacija bo temu napravila konec. In bliža se recess[2839] 4. julij. Zopet nič.

2. julij

Velika ambicija Katice. Hoče »kupiti« hišo v Florida Ave., nasprotno »Cosmos« klubu. Izjavil sem njej, da nimam namena umreti v Washingtonu. Pa naj napravi po svoji pameti.

3. julij

Obisk kapetanu Hughesu, zaupniku Nixona. Bil v levovem »denu«. Izročil svojo spomenico glede južnoamerikanske »lecture tour«[2840] in na moj prispevek vprašanju foreign economic aid.[2841] Je vendar nekaj originalnega. Mislim, da bo nekaj se iz tega izcimilo. Najbrž bi želel, da bi Lausche to stvar vzel v roke. Ona ima tako dinamično silo, da bi ga lahko privedla v Belo hiš. Pa ne bo, ko je preveč po slovensko počasen.

4. julij

12. junija je posvetil »G.K.S.« celo prvo stran mojemu govoru. Torej sem že v »headline«, in to v kakih, četudi samo v Windsoru. Bo že še bolje. Poročilo je bilo izvrstno. Dobivam veliko kore[s]pondenco iz Buenos-Airesa: Zorec, Jelenc, Žitnik. Posebno Žitnik ubira čisto prijateljske viže. Naenkrat so postali naši v Argentiniji pravi ustavotvorci. Hočejo, da da NOS izjavo, da je za šest jedinic,[2842] torej Bosna ostane neokrnjena, tako, kakor je ona danes. Seve mislijo v Buenos, da so jedli z veliko državnopravno žlico. Pa sva Krek in jaz že vse prej pretehtala. Pa dobra je stvar. Pa srbska reakcija bo zanimiva.

7. julij

Pri Celleru najprej radi moje spomenice, ki se tiče Clevelandčanov. Ni bilo časa za razpravljanje, radi tega C[eller] obljubil ponovni sestanek. Potem K[atica] prišla na vrsto. Pa ni hotel intervenirati pri Eastlandu, da pač velika osnovna razlika med Missisipi in New-Yorkom. Tudi ni nič pomagalo nekaj, kar bi moralo uplivati na svetodavca »Aufabau«. Higginsa lovim, brez upa nade.

8. julij

Pace mi je sveto obljubil, da me bo Eastland sprejel takoj, ko se vrne iz države Missi[si]pi. Pa zopet odlaganje. Kako so vendar ti ljudje nerodni, čisto kakor naši Srbijanci.

10. julij

Alaska postala 49. država. Alaska je bila za mene usodepolnega pomena. Eastland je bil namreč tako zaposlen s sabotiranjem statehooda,[2843] da za mene ni časa. Še celo Lauschetovo pismo so izgubili, čisto po beogradsko. Hotel čestitati guverneru Stepoviću, ki se je odzval navdušeno in dinamično na telefonu v gladki srbo-hrvaščini[,] kako[r] da me pozna stoletja. Obljubil mi je, da mi bo telefoniral drugi dan radi sestanka. Pa je vse padlo v vodo, ker je odletel na Alasko. Nesreča je, da je Stepović intimus sedanjega s[e]kretarja za notranje zadeve. In je pač teško i[z]s[i]liti, da bodo pri volitvah zmagali republikanci. Vedno je pač nekak »snag«.

11. julij

Razburljiv dan. Najprej zjutraj pri Kirkpatricku. Howery, izgovarjaj Huri, me je obvestil, da ima Kirk direktive radi mojega rokopisa. Stara umazana stingyness.[2844] Hočejo najbrž vse opustiti radi par sto dolarjev. Bil sem besen, pa sem prekrival svoj bes. Potem pri Andrewsu. Potrebno je, da napiše Lausche novo pismo za južnjaka. Opoldne pri Mannetu, francoskem svetniku ambasade. Ima revno sobo. Vrnil sem mu regelmane francoskih zakonodavnih zborov. Rekel sem, da se obravnava evropsih zadev naj vrne Evropejcem. Zapadni Slovani imamo največ zaupanja v De Gaullea. Titove zadevščine sem pustil na strani. Vrnil sem se domu z 10 centi v žepu, ker sem moral vzeti cab[2845] za pot na ambasado.

12. julij

Sijajen dan v čast Draži Mihajlović[u]. Mala

[2839] Praznik.

[2840] Predavanje.

[2841] Tuja ekonomska pomoč.

[2842] Enot.

[2843] Državnost.

[2844] Škrtost.

[2845] Vožnja s taksijem.

c[e]rkvica, čisto slovansko intimno, seve v ruskem slogu kakor spomin na ono Rusijo, ki ni več, ki je pa tudi kljub carizmu večna. Stal sem izza duhovnika s Katico na najodličnejšem mestu. Mila Popović Brane jo je tja postavila. Vse je bilo pretresljivo: petje, slika Draže, posebno občinstvo. Prvi sem poljubil križ, Katica pa ni. Bile so pristne vse naše ekscelencije. Bil sem posle operacije i[n] Clevelandskega Draža Mihajlović center tople pažnje. Pred cerkvijo so se zbrali naši Jugoslovani v živem razgovoru. Prvo ulogo je igral Acin. Že od samega početka je Fotićevka strupeno gledala na Katico, kar je ona ignorirala. Djoka naju je pripeljal in zopet nazaj, to pot skupno s Čemovićem, nekdanjim senatorom, ki mi je izrazil svojo globoko spoštovanje. K[atica] bila vesela in sretna,[2846] kajti moj dobri izgled pripisuje svoji zaslugi, kar je tudi istina.[2847]

13. julij

Dan Katičinega potovanja v New-York. Najprej Kirkpatricku, ki me je pošteno razočaral. Potem Eastlandu, ki seve zopet ni »available«.[2848] Sem se že navadil. Izgubili so Lauschetovo drugo pismo radi Al[j]aske. Brzo nazaj. K[atica] noče v francosko ambasado, ji ni dobro. Moram sam. V Kalorama Road v ambasadi že par sto ljudi, vse demokratično, še celo dojenci. Pač prav naroden 14. julij. Predstavil se Alphandu. Sijajna inteligentna osebnost. Pozneje se spoznal tudi z Lucet, ki pravzaprav vodi ambasado. Pilo se je šampanjca kakor iz škafa. Četudi nisem zaužil niti kaplje, počutil sem se prav dobro. Francoska atmosfera. Samo precej mešana družba. Ambasador se dal slikati z nekim Senegalcem. Francozi niso taki rasisti ko[t] Amerikanci. Katica me ne pušča na Trailway, kamor je odjurila.[2849] Popoldne obisk Lettricha, kateremu sem razložil svoj načrt slovanskega založništva Vladimir Solovljev. Treba, da se grofica Tolstoj zato ogreva. L[ettrich] imenuje stvar sijajno idejo. Nisem omenil, da je Lausche zahteval, da prinesem zdravniško spričevalo. Popoldne sestanek s Cavalierato, grškim svetnikom, da bi se našla kaka rešitev z obzirom na Grke, ki stanujejo nad nami in ki delajo po noči, od 2–3, tak nemir, da K[atica] ne more spati, kar ima za posledico, da ne more vstati pred pol deveto uro. Imel sem neko svojo nediplomatsko rešitev v vidu. Pa v svete prostore grške ambasade ni prišlo. Ko sem se bližal Cosmosu, ulila se je strašna ploha. Pravi vihar. Pod drevesom je skušala vedriti mlada plavolaska. Galanten sem ji ponudil zaščito svojega ženskega dežnika, kar seve ni odklonila. Govoril sem italijanski, ona špansko. Iz Urugvaja je, na kurzu za bolničarke. Toplina njenega mladega telesa mi je bila prijetna. Mati Italijanka iz Ferrare. Prehitro sva prišla pred Cosmos. Ko sem hotel zaviti in ji reši, da more biti zaščitena od dežja v damskem od[d]elku, pa je neopaženo skoro pobegnila, kakor da se je bala palace kluba.

14. julij

Davno odloženi obisk Šumenkoviću. Osupnila me je izjava njegova, da ne bomo Slovenci našli na svoj načrt, ki znači[2850] nič drugega ko[t] zdravi status quo, nobenega Srba. Pač žalostno. In to pa tudi ni res, bilo bi porazno. Š[umenković] tudi misli, da mi Slovenci ne bi trebali, da se pečamo s temi problemi, kakor da so oni p[a]rcija samo Srbov in Hrvatov. Stara generacija, Ti si smrti posvečena. Tokom par ur sem uspel, da mi Snowden, ki je Welsh od Snowden gore, napiše tako spričevalo. Katica navdušena. Njeno tiftlanje imelo je katastrofalen konec. Tako nesel pismo Andrewsu. Ali se bo kaj ganilo?

15. julij

Energičen razgovor s Howereyom na telefonu. Nisem se spuščal na xecerpte [excerpte][2851] brez tiskanja celotne knjige. Gospodarim sam[,] kakor da ni bilo operacije. Opoldne kakor navadno v takih slučajih na lunchu v Cosmosu. Kočno razgovor s Paceom, faktotumom Eastlanda. Highanded. Prazna glava, pa aroganten. Torej samo mesec in pol, o Katici ni govora. Da odbor ni zainteresiran, pa samo se hoče napraviti uslugo Lauschetu[.] Na to moj odgovor, bom že dokazal, da bo moje poročilo važno. Nisem navajen stvari delati povr-

2846 Srečna.

2847 Resnica.

2848 Dosegljiv.

2849 Odhitela.

2850 Pomeni.

2851 Izvlečki.

šno. Kerekes je že drugič v Evropi, prvič tri mesece, in drugič dva. Zaključek, da se bo P[ace] obrnil Mc Collumu.

16. julij

Katica vrnila se iz New-Yorka s popravljenimi zobmi. Bil sem na trailway postaji, pa so me krivo obvestili, da je bus že prišel. Navdušen sprej[e] m doma. Obiska Osudskemu, ki naj pove besedo Yarrowu radi agrarne zadeve. Ni bil posebno navdušen. Situacija na Bližnjem vztoku alarmantna. Mišljenje O[sudskega]: Ako doživijo zapadnjaki neuspeh, bodo izpremenili svojo celotno politiko in pustili na[s] na cedilu. Zvečer pri Danici, ki se je odkrila kot Pucocanka, ker je bila begunka s starši v Prekmurju. Diven večer. Prvokrat po bolezni v društvu. Pil samo mleko. Divno razpoloženje. Prisoten Glušič in gospa. K[atica] brilirala kakor vedno. Prijel Glušiča radi Travnikarijade v »Klicu«. Neki pr[e]jšnji komunist Travnikar je osnoval na Koroškem »Enotnost«. Proč s strankami. Ogromno navdušenje v taboru Pleničarjev. Vse se dvigne proti SNO. Travnikar je pa predložil, da naj komunisti financirajo celokupno emigracijo. Kolosalna ideja. Glušič je bil flabbergated[2852] radi protekcionašev Prezeljevih. Drugače je Daničin večer prav lepo končal.

17. julij

Kriza v Cosmosu. Slavni Parmelee me je postavil na tablo ko[t] deliquent,[2853] ko nobenega pisma nisem sprejel, da imam plačati v roku od 10 dni z nesramno pretnjo. Vzrojil sem. Napisal ček in izginila je deliquncy.[2854] Leta in leta sem se spretno izogibal priti na »tablo«. To pot sem podlegel, in čisto brez svoje krivice. Razburjala me je stvar. Lausche je zahteval zdravniško spričevalo, ki ga je takoj izdal izvrstni dr. Snowden, ki je Welshskega porekla, saj mu je ona tam izpod gore Snowden v deželi Velsev. Kako so se ti Welchi borili za svojo neodvisnost.

18. julij

Končno razgovor s Paceom, pa ne s senatorom, na kar sem mesece čakal. Komodni gospodje, ubogi escape pa lahko trpijo po kampih. Pace precej aroganten gospod, pa sem ga že umel uzdati. Pa njegov odbor ne interesirajo jugoslovanski escape. Žalostno na vsaki način. Pa bodo mene poslali, ko Lausche to želi. Moj odgovor je bil: Boste že videli, kaj bo v mojem poročilu. Pač žalostno, če Missipa vlada Ameriko. In ta mož je legislative assistant Eastlanda, ki bi moral imati za pomočnika pravega pravniškega genija. In to je primitivec, kakoršnih Beograd nikdar ni imel. In s temi ljudmi moramo delati.

19. julij

Kitty se vrnila iz New-Yorka z novim zobovjem. Bil na postajališču, pa me slabo informirali, češ, da bus prispel. Šel domu in tam se je pojavila ženica, vsa radostna. Potem Osudskemu, kateremu razložil moj agrarni projekt. Ni bil preveč navdušen. Pa bo menda govoril z Yarrowom, ko prispe iz Evrope. Jako razburjen vsled dogodkov. Pravi, ako to pot zavezniki doživijo poraz, bo Amerika popolnoma spremenila svojo politiko in borba proti komunizmu bo prenehala. Kaka bo pa naša situacija? Zvečer pri Acinovih. Prijete[n] večer, prvič po operaciji. Brez vina, četudi je vino stalo na mizi. Pa dobro se vzdržujem. Še celo Katica je zadovoljna. Tako prijetna toplina v domu Danice iz Puponaca v Prekmurju. Hčerka begunca.

23. julij

Bil pri Sobotki, avstro-češka pamet. Razlagal mu, kaj je moj namen v pogledu poročila. Problem Katica, ki noče ostati brez mene. Sam Mac Collum je izjavil, da ima prav. Pa ne bom zmagal in bom moral plačati prevoznino. Popoldne pri Mačku. Pojedel je svojo besedo glede obiska Lauscheta. Morebiti sluti, kaj mu pripravljam. Poročal mu o mojem potovanju. Razgovor tekel prav l[j] ubeznjivo. Izjavil je, da ima HSS v visokih číslih 29. oktober. Vprašal ga, ali bi bil kak skupen nastop mogoč. Seve mislim na vse elemente, ki so sodelovali 1. 1918. leta v hrvatskem saboru. Razmislil bo o tem. Katica tako rado kupuje kravate za mene. Radi tega je dobila novo ime: Katica-Kravatica-Hravatica. Zadovoljna. Smrt Brezigarja[2855]

[2852] Osupel.

[2853] Prestopnik.

[2854] Prestopništvo.

[2855] Milko Brezigar (1886–1958), slovenski gospodarski

v Salzburgu in Medveščaka v Gorici. Tako gre eden za drugim. Spomin na Brezigarja ni neokaljen. Kako me je mučil l. 1945 radi našega vstopa v londonski JNO.

27. julij

Satelit lune, ki ga je poslala Amerika, kroži nad Rusijo. Nobena senzacija več. Vse propagandne strele že pozabljene. Amerika je res počasna, moja stara sodba. Katica dostavlja: Ta počasnost ima svoj sedež v amerikanski slabi navadi sumničenja. Sumničijo pa, ker kot naivneži so bili tolikokrat »nasamarjeni«.

31. julij

Končno pri Paceu, ki mi je izročil pismo za Dullesa. Torej vse urejeno. Pace, ki je pravi assistant, mi je stiskal roko, kakor, da bi hotel se mene čim prej znebiti. Takoj popoldne v Congressional Relations,[2856] nekdanjo postojanko Roderica. Tam pri Mrs. Landis našel popolno neznanje gled[e] mojega papera on Idetity and Nationality.[2857] Neka bledolična gospodična je še celo predložila, zakaj za Boga, ne ni šel na jugoslovansko ambasado in zapros[i] za pasoš. Risum teneatis, amici.[2858] Dolg razgovor o potu. Samo amerikanska ladija za Napulj mogoča, in sicer express line. Na poti domu promet zakrčen, kajti kolona 70 novih busov podjetja, ki so svi air conditioned, radi tega nazvani Arcticcooler. To bo triumf Katice, ko bo čula o tem. Predsednik tramvajske družbe uprizoril cel »teater« s floats, polunagimi mladimi dekletami (hvala Bogu, da je bila tropska vročina) in celimi glasbenimi bandami.

1. avgust

Congressiona Relations starega spomina O'Connora. Tam bil poslan k Mrs. Lanis, kateri sem predložil Paceovo (Eastlanda) pismo Dullesu. Kar se tiče potovanja, to je šlo precej gladko, ko je šablona. Ko sem pa želel podatkov, kar se tiče Affidavit of Identity and Nationality,[2859] nastale so teškoče, katerim gospa Landis ni bila dorasla. Mrzlično je iskala telefonske spoje in neka posebno inteligentna miss je predlagala, naj grem vendar na jugoslovansko ambasado. Neka misteriozna osebnost, najbrž činovnik neki, ki je komuter izmed Relations in Congressa[,] se prav nič ni hotel pojaviti, najbrž je to ta intrigant, katerega vsevednost je Pace pozneje citiral.

4. avgust

Silna vročina. Z Austrelitzom v Guard banko, kjer je Notary public pop[o]lnoma ignorant, kar se tiče affidavita. Nobenega uspeha. Izgubljen dan. Dobri Austrelitz zastonj je bil postrežljiv. Čitam v teh razburljivih dneh Tukidida. Govor Perikla v grščini. Tam neko mesto, ki mi dokazuje, da je kak stenografsko razpoložen Grk govor zabeležil potem kratic. Zvečer Lettrich, katerega op[o]lnomočil, da bo predsednik CEEWWC v moji odsotnosti. Dal mi je mnogo koristnih nasvetov. Dober prijatelj. Izročil sem mu rokopis Ustoličenja za IPU. Na mističen način sem izgubil sliko ustoličenja, katero sem čuval kakor punčico očesa.

6. avgust

Tonsor apuleus me je olepšal po divnem breakfastu v klubu, katerega Katica tako »grdi«. Ob 10. uri pri Paceu, ki mi izjavljuje: State Department je protestiral proti mojemu potovanju. Temu južnjaku to nisem takoj v[e]rjel, to je sploh ne. Radi tega ne morem potovati, pač pa imam Eastlanda pismo. Polom. Strašno razburjen. Teža Pacea, odnosno. D. Statea. Nimam pasoša. Torej po stari ruski nomenklaturi, sem bil bezpasošni, najnižja kategorija v stari ruski družbi. Tako globoko padel. Južnemu junaku, ki je bil aroganten kakor vselej, kakor da sem kak črnec iz Mississipia. Moj odgovor je bil: Vsi politični voditelji emigracij potujejo z affidavitom, nobenemu se nič ni zgodilo. Mikolajczyk, Dimitrov sta potovali okoli sveta. Mož ni razumel, zakaj ne moremo postati amerikanski državljani. Razburjen. Popoldne na Imigration. Tam mi prijazen uradnik pojasnil, da morem v najkrajšem času postati državljan. Avanturistični načrti: eventualnega izstopa pozneje iz državljanstva. Doma velika komedija, ker sem popoldne odšel od doma. K[atica] trdi, da je nimam rad. Kočno zopet po pojasnilu domači mir. K[atica] si izposo-

teoretik, gospodarstvenik, novinar, politik. *SBL.*

2856 Kongresni odnosi.

2857 Dokument o identiteti in državljanstvu.

2858 Smejte se, prijatelji.

2859 Izjava o identiteti in državljanstvu.

dila od prijatelja njenog pokojnoga očeta denar za prevoz. Moja akcija, da bi se njen prevoz plačal kakor moj, propadla. Ona denar dobila. Takoj so bili kupljeni kovčegi. Stanovanje izgleda kakor »das Nachtlager von Grenada«.[2860] In zdaj te teškoče.

7. avgust

Superintendent nas ponosno peljal najprej pomotoma [k] Annex Building. Katica dobila krasen Special potni list, jaz pa brus. Pass Office je pa res odličen. Porazen telefonski razgovor z Mrs. Landis. Potem čakalnica usche. Seveda do njega nisem prišel. Tragika, ko bi ena beseda vse pojasnila. Včeraj je bil Lausche predsednik temporary[2861] senata. Velika čast za Slovence. Katica ni hotela iti Lajnbergeru, moral sem iti sam. Kakor vselej velika ljubeznjivost. Niso niti slabo zapisali Katičino odsotnost. Pa nič konkretnega. Pritožil sem se, da je v Political Science Revue[2862] Madžar Borsody recenziral knjigo slovenskega prenapeteža. Daleč smo prišli, kakor da nikdar ni živel Scotus Viator.[2863] Lajnberger je skomignil z rameni. Nič se ne more napraviti, sekretarirat ne more se vmešavati v redakcijo revije. Čisto amerikansko. Zopet doma komedija, da sem preveč kartal. Vernunft wird Unsinn,[2864] Woltat Plage. Zvečer prišel Mejač. Dolg razgovor. Torej ta šema Kovač hoče še tri leta osrečevati slovenski desk s svojo nesposobnostjo. Jadni amerikanski taxpayeri.[2865] M[ejač] je precej zmeren stražar. Dopadla se mu je moja »Antalogija«. Ura in pol je potekla kakor nič, da sem moral pretrgati sestanek.

8. avgust

Slednjič dolgo pričakovano pismo Bevc. Trdi, da mojega pisma Demokratsko-kmetijski sklop ni sprejel. Končno ugotovil, da nisem našel moje kopije. Neverjetno naključje. Jako toplo pismo Kreka. Ni ljubosumnosti. Zvečer dobri Zaleski, ki mi tolmačil affidavit. Dal mnoge dobre nasvete. Nikakor ne sprejeti državljanstva. To bi dovelo do neznanskih teškoč pri Free Europe. Tako smo se dobro počutili v njegovem pristustvu. Poseta Filip Morgana v Territories: Alaska. To bo nekaj. Posebno poročilo. Stepović kot senator Alaske bo vse mogoče napravil za naše begunce. Samo da bi bil imenovan (izvoljen). Včasih se dogajajo čudeži. Na vsak način bo Alaska v mojem načrtu, kako je že bila l. 1948, na tako porazen način. Potem se žuril v Cosmos. Tam sestanek Fotić, ki me je »razveselil« z novico, da mu je vzela Free tetka grant. Pojasnjuje s tem, kar se ona najbolj »bori« pri Titu. Pozneje sem izvedel, da je tetka izvedela, da ima še druge vire dohodkov. Dakle[2866] mi moramo biti pauperi. Škandalozno. Katica je tako sentimentalna in [v] tej ulogi se mi tako dopada. Mejač telefoniral, pa sem že bil v postelji. Novi red, da sem ob 8,30 že v postelji po sentimentalnem tete a teteu.[2867]

9. avgust

Mejač javil, da je sklenjeno, da se bo v Voice of America slovenščina odpravila. Vse lepše in lepše.

10. avgust

Lunch z Andrewsom v Cosmosu. Unter Larven die einzige fuehlende Brust.[2868] Ta mož mi je res predan. Potem prišla Katica. Prijeten razgovor »ugodan narodu slovinskome«. Potem še šli v Kristal Palace, kjer smo bili zadnjič s Feilchenfeldom, ko je K[atica] paradirala s svojim znanjem Bližnjega vztoka. Ironija. A[ndrews] nikakor se ni mogel ločiti od naju. Pravo prijetno popoldne. Določila sva način postopanja.

11. avgust

Skupna poseta z Andrewsom Paceu. Nekoliko sem pomirjen. Pri slavnem Bianchiu, ki sestavlja

2860 Nočni tabor Grenade.

2861 Začasen.

2862 Revija za politične znanosti.

2863 Robert William Seton-Watson (1879–1951), znan tudi pod psevdonimom Scotus Viator, je bil britanski politični aktivist in zgodovinar, ki je imel dejavno vlogo pri spodbujanju razpada avstro-ogrskega cesarstva in nastajanju Češkoslovaške in Jugoslavije med in po *véliki vojni*. Aljaž Vobič, Robert William Seton-Watson in jugoslovansko vprašanje, diplomsko delo (Maribor, 2016).

2864 Razum postane nesmisel.

2865 Davkoplačevalci.

2866 Torej.

2867 Glava na glavo.

2868 Edini občutek dojke med ličinkami – situacija, v kateri se srečanje z več ljudmi zdi kot srečanje samo z enim. Iz poezije Fridricha Schillerja.

pasoše za stateles.[2869] Izvedel vse kot pravi prijatelj Mikolajczyka in Dimitrova. Ob 11. uri pri Hoghlandu, ki me je sprejel mesto Mac Combrea po intervenciji Mac Colluma. Impresioniral tega birokrata. Hudo ga je zadelo, ko sem rekel, da bi bilo »disaterous«,[2870] ako bi jaz pisatelj »Dying Empiera« ne smel potovati v Evropo, Kerekes, učitelj Otona Habsburškega, je pa že poslan drugikrat od Judiciary v Evropo. Ali bi mogel kaj takega si misliti pred štiridesetimi leti. Mislim, da bo iz tega razgovora kaj gratalo.[2871]

15. avgust

Za Upitnik[2872] je slavna Mrs. Nelson zaračunala 14 $, pozneje pa celo 16 $, ko je bil estimate[2873] 11,50 $. Seve sem se puntal. Dramatičen razgovor na telefonu. Ti Amerikanci so nemogoči s svojimi »rigid«[2874] metodama. Pa bodo jih Nemci požrli, ako bi izolacija, ki jih sedaj ščiti, enkrat prestala v neki svetovni kompetenciji.

Razgovor s Filipom W. Morganom, Assistant Director[2875] (Alaskan Affairs)[2876] 15. julija 1958.

Al[j]aska ima ogromne mogočnosti za kmetijstvo. Vse je od t[e]ga odvisno, kako mobilizirati za to svrho potrebne kapitale. Morgan je mišljenja, da je privatni kapital v New-Yorku pripravljen se angažirati v kmetijstvu Al[j]aske.

Res je, da bodo begunci pač težko razpolagali s takimi kapitali, ki so potrebni, da se osnuje kmetija v Al[j]aski. Računa se, da je zato potreben kapital od najmanj 25,000 $. Potrebno bo najti druge poti.

Morgan povdarja, da je Al[j]aska idealno torišče za mehanike, elektro-tehnične strokovnjake. Potrebno bi bilo, da najprej zainteresiramo za Al[j] asko jugoslovanske strokovnjake gori omenjenih strok. Ko bodo ti vseljenci se v Al[j]aski udomačili, bodo mogli polagoma misliti, da se naselijo na kmetijah.

Stepović ima amcicioniran načrt homesteadov,[2877] samostojnih kmetij. Sigurno je, da bo senator vse napravil, da omogoči jugoslovanskim beguncem si ustvarjati nove ekzistence v tej novi državi, ki stoji pred ogromnem razmahu. Neizmerne količine zemlje so lastništvo novo osnovane države.

Brez dvoma, da bo Al[j]aska vse napravila, da bo omogočila jugoslovanskim emigrantom si stvoriti[2878] novo ekzistenco v tej deželi sijajne bodočnosti.

Morgan si želi, da ostane z menoj v stalnem stiku.

17. avgust

Izlet Frančiškanom. Nedeljska publika. Občudoval bujno v[e]getacijo južnega značaja, kakoršna je okoli cerkve. Izdržavanje[2879] tega parka mora koštati[2880] ogromno denarja. Haet mans net, taets man net. Cerkev je preobležena, četudi ne brez umetnin. Za severni značaj Amerikancev pa slog in notranja ureditev cerkve ni. Vse preveč raznoobrazna, vse preveč živahna za Amerikance. Moral sem se požuriti, da sem pravočasno odkuril v pravcu[2881] Wisconsin Ave. Poleg druge katoliške cerkve brezmadežnega spočetja. Ogromna zgradurina, še v zidanju poleg Katoliške cerkve. Tako dviga Rim v Ameriki svojo glavo in ubogi naivni Amerikanci si tega niso svesni. Neverjetno precizno prispel do hiše profesorja Dembickega [Dębicki],[2882] prejšnjega poslanika Poljske v Beogradu. Namen posete[2883] investigation Tito. Pa rezultat čisto negativen. Poljak ve za Nemca v Meksiku, ki osebno pozna Tita in ki je z največjo sigurnostjo[2884] trdil, da je Tito Tito. Pa kljub temu prijeten razgovor. Potem k Glušiču. Če gora ne pride k proroku, mora prorok h gori. Tol[m]ačenje sramote, da Slovenci še vedno niso v IPU. Prava velika sramota,

2869 Nedržavljani.
2870 Katastrofalno.
2871 Uspelo.
2872 Vprašalnik.
2873 Ocena.
2874 Togost.
2875 Pomočnik direktorja.
2876 Zadeve Aljaske.
2877 Domačija.
2878 Ustvariti.
2879 Vzdrževanje.
2880 Stati.
2881 Smeri.
2882 Kazimierz Roman Dębicki (1896–1980), poljski diplomat. Wikipedia, spletni vir.
2883 Obiska.
2884 Gotovostjo.

in nikdo se ne gane od mojih prijateljev. Situacija Glušiču ni prijetna, ker čutim, da se da potuha Triglavcem, ki me nesramno napadajo. Pa nikdo, da bi me branil. Zahteval sem od Glušiča, da naj pobe[re] v Londonu vsaj nekaj zlata po neverjetni polomiji ene številke »Klica«, v kateri se zavzema Pleničar, menda od plenic, za akcijo Korošca, ki hoče s pomočjo komunističnega denarja, da pokliče v življenje nov »neutralen« p[o]kret. Seve Triglavci navdušeni. Zdi se mi, da je Glušič neiskren in da ne bo ničesar napravil. Žalostno. Sicer je bil razgovor v informativnem oziru precej plodovit. Moral sem že prej s tem začeti.

18. avgust

Dopoldne pri Mac Collumu, ki mi je predstavil svojega zastopnika Browna. Dal je instrukcije Brownu, k[a]j naj napravi v mojem slučaju: obvestilo organov njihove službe o mojem prihodu v Italijo. Imel sem ugoden vtis.

18. avgust cesarjev rojstni dan, ko je bil konec sezone v avstrijskih kopališč[ih]. Tu pa šel prvič v pisarno Blatnika v zadevi slovenščine pri Voiceu. Potem pa v senat, da končno »ukebam«[2885] Laus[ch]eta, kar se mi je tudi posrečilo. Tolmačil sem mu celo zadevo. Prvo rešenje[2886] je v veljavi, kajti ono bi bilo z drugim rešenjem stavljeno »van snage«.[2887] Moja borba radi fonda B v Bazlu. Večne borbe, nič ne gre gladko v mojem življenju. Lausche je na vsak način dobrohoten, samo še vedno ne preveč verziran in počasen.

19. avgust

Naročil sem pri Executive Services[2888] v N St. Upitnik za našo industrijsko anketo. D[o]ločena je bila cena 11 $ in 25 centov. Baba je pa na enkrat poskočila s tretjino cene. Nar[a]vno, da sem bil razkačen. Živ razgovor s to babo.

20. avgust

Hotel sem plačati naročene Upitnike,[2889] pa se pojavi soprog one Dulcineje v pidžami in mi grozil, da me bo denunciral kot nadležnega tujca, ker sem rekel, da [se] z »exil« ne postopa tako, kakor bi bilo v redu. Seve, ko ljudje, sploh ne vedo, kaj je »Exile«. To je prokletstvo amerikanske sreče. V teh dneh obisk Mačka. V pismu Kreku, ki se nahaja v dosieju NOS, sem prikazal ta sestanek v celi njegovi drastični tragiki. Pokazal Mačku članek Krnjevića, v katerem niti o konfederaciji nihče nič čuti. Separons. Vprašal sem, ali je to stališče HSS. Mesto odgovora besede: Pa Vi veste moje stališče. Sijajen argument je ta o »zecu, koji je još u šumi«.[2890] Pa ta »zec« vendar ni noben razlog, da bi bila jasnost o najvažnejših vprašanjih državne ekzistence. Ko sem rekel, da take izjave ne bodo povečalo slovenskega-hrvatskega prijateljstva, dobil sem odgovor, da tudi ne ditirambi o Mihajloviću. Aluzija na moj govor v Clevelandu, katerega je Krek prečital. Moj odgovor je pa bil: Hrvati so bili v vladi, ki je proglasila Mihajlovićeve čete »vojskom u otadžbini«.[2891] Rastanek precej hladen. Kaj pa morem spričo takega poloma. Nisem si svesten,[2892] kako je Gradnik okarakteriziral Mačka. Po njemu »ima više rešenja«.[2893] To na vsak način ni patriotsko.

Svesten sem si, kaj pomeni »recess« za moje potovanje. Vse napregam, da se stvar požuri. Moj Bog, kaka počasnost. In stvar je tako jednostavna. Nesreča je, da je najbrž Lausche začasno pristal na tezo, da ne smem potovati, ker nimam radnega potnega lista.

21. avgust

Andrews me pozval v svojo pisarno za 1.30. Izjavljal je, da je moj prijatelj. Ne smem biti užaljen. Prišla so neka poročila, da sem »controversial«.[2894] Takoj moja opazka, kako je to mogoče, ker sem najbrž edini Jugoslovan, ki slovi po svoji harmonični prirodi, ki sovražnikov pravzaprav ni nikdar ni imel, še manj pa jih ima sedaj. Potem eskortiran od Whitea in njegovega pobo[č]nika skozi katakombe v senat. Lausche se je skoraj prikazal in potem razgovor o potu. Moram obljubiti, da ne bom

2885 Ujamem.

2886 Rešitev.

2887 Izven moči.

2888 Izvršne storitve.

2889 Vprašalnike.

2890 O zajcu, ki je še vedno v gozdu.

2891 Vojska v domovini.

2892 Ne zavedam se.

2893 Obstaja več rešitev.

2894 Sporen.

dajal izjav. Sam sem stvar najbolje karakteriziral: Stick to matter.[2895] Odbor pač noče, da bi v Evropi politiziral in izzval nasprotstva. Obljubil sem to. Razgovor prav prijateljski v isti sobani, kjer sem se nekdaj razgovorajal s Kitchcockom. Pa kaka razlika ljudi in političnega ambienta.

22. avgust

Bilo je napisano pismo za Eastlanda. Katičini beli sloni: Dvanajst dni plovitbe[2896] iz Hamburga do Stockholma.

23. avgust

Vprašal pisarno Lausche, kaj je s pismom E[astlanda]. Odgovor, da bo isti dan odposlano. Moja največja napaka, da nisem vzel sam pismo in odnesel v pisarno Eastlanda. Storil pa tega nisem, ker je K[atica] silno natančna, da ne smem dvakrat iz hiše in da moram počivati. Seve same pretiranosti. Pa bolje, da se udam, ko pa, da so neprijetne besede, izvirajoče iz prevelike nege, nič drugega. Verstand wird Unsinn,[2897] Wolata Plage.

23. avgusta 1958. (Krek)

Dragi gospod predsednik,

Smatral sem, da je moja dolžnost, da obiščem Mačka pred svojim odhodom iz Washingtona. Prinesel sem mu neke izsecke našega tiska o njegovi avtobiografiji. Članek Krnjevića »Ne pravimo zbrke gde je nema«[2898] prinesel sem tudi seboj in ga prezentiral. Mačku ni bila znana vsebina tega članka Knjevića, ali v moji prisotnosti čital ga je z največjo pažnjo. Pri pasusu »plast pod kojim bi se hrvatski narod imao žedan preko vode dovesti pod vlast Beograda«[2899] je samo rekel: Tako je. Moja opazka je bila – moram trditi, da se je razgovor vodil brez najmanjeg efekta, in ravno radi tega je bil tako dramatičen, da dela Krnjević račun brez kremata, ko smatra, da je problem samo srbsko-hrvatski, ko je vendar široko jugoslovanski, ko se tiče ekzistence Slovencev, Bosancev, Makedoncev, vseh. Vprašanje ekzistencije države ne morejo se rešavati brez Slovencev, ki niso nobena quantite negligeable.[2900] Na to Maček: Na vsak način brez kremara. Jaz: Radi tega je Krnjevićeva teza skoz in skoz pogrešna. Tudi Slovenci pod nobenim pogojem nočejo »da budu povedeni žedni preko vode pod vlast Beograda[«]. Navedel sem slučaj stvaranja Zedinjenih držav, ko so se očetje ustave neizmerno mučili, da stvorijo hegemonijo. To je mogoče izvršiti v našem jugoslovanskem primeru in do izvestne mere je že izvršeno z današnjo podelitvijo Jugoslavije. V ostalem ne vidim pametnega razloga v tem, da se od hrvatske strani stalno negira postojanje[2901] Jugoslavije, ona je tu, in to je komunistično delo, ki bo ostalo. Ta pravni subje[k] t mednarodnega življenja je in igra svojo ulogo, karkoli bi njegovi sovražniki mislili o njemu, in bo ostal. Na to sem stavil vprašanje, da-li je mišljenje, izraženo v članku[,] mišljenje SHS; nato nisem dobil odgovora, pač pa je M[aček] izjavil, da je meni znano, kaj on misli o vseh teh vprašanjih. M[aček] je omenil kot dokaz, da so tudi Srbi šovinisti, in sicer hujši od Hrvatov, dr. Lazarja Kostića.[2902] Na to sem pa takoj upadel, da Kostić ni nobena oficijelna[2903] osebnost.

Nekoliko polemičen je postal razgovor, ko je prišel Draža na »mindros«. Tokom razgovora sem na lahno omenil, da članki, kakoršen je Krnjevića, niso v stanju, da povečajo hrvatsko-slovensko prijateljstvo. Na to M[aček] precej ostro: »Še manj pa ditirambi, katere Vi in še celo Krek popevate v čast Draže, ki je za mene drugi Pavelić.« Na to jaz: »Gospod predsednik, Vi dobro veste, da se v pogledu Draže najina mnenja povsem razlikujeta. V ostalem so bili Vaši ministri v londonski vladi, ki je proglasila, da so Dražine čete »jugoslovanska vojna v otadžbini«.[2904] Drugi Pavelić je postal Dr[a]ža zelo p[o]zneje. Gotovo ni bilo vse zato pri Draži, in potrebno je napraviti razliko med njim in njegovo okolico, ali vendar je bil Draža mogočen anti-komunistični borec, in kot takega ga spo-

2895 Drži se zadeve.

2896 Plovbe.

2897 Razum postane nesmisel.

2898 Ne delamo zmede tam, kjer je ni.

2899 Plast, pod katero bi bil hrvaški narod žejen prek vode pripeljan pod oblast v Beogradu.

2900 Zanemarljiv znesek.

2901 Obstoj.

2902 Laza Kostić (1841–1910), srbski pesnik, pisatelj, novinar, kritik. Biografija.org.

2903 Uradna.

2904 Domovini.

štujejo tudi Hrvati. Otvoreno[2905] sem trdil, da je vera Krnjevića v zedi[n]jenu Evropo naivna in da je potrebno, da se mora imeti »pouzdanje v sebe in svoje kljuse,[2906] ki pa ne more biti samo hrv[a]tsko«. Temu je potrdil in se ni protivil moji trditvi, da nemški in italijanski imperializem postoji, uperen proti nam vsem. V slučaju »divorcons«[2907] bodemo vsi propadli. Postal je po teh mojih besedah globoko zamišljen.

Potrebno je bilo tri tedne, predno so gospodje od Mississipi pretuhtali, da je tudi človek brez »pasoša«, pa s svojim affidavit človek, ki more kaj koristnega napraviti. Neznanske garancije so morale biti dane. S takimi metodami na amerikanski strani, Moskva mora biti zmagovita.

Po vseh teh homatijah, ki so me duhovno nekaj utrudile, končno greva tekom tega tedna na pot, ki bo nas pripeljal najprej v večni Rim.

Prav toplo pozdravl[j]aj milostivo gospo in Vas

Vaš udani

24. avgust

Mirna nedelja pred burjo.

25. avgust

Vem, kaj pomenja reces kongresa: Vsemu je kraj. Zjutraj sem radovedno vzel v roko W[ashington] P[ost]. Zjutraj ob četrti uri se je kongres razpustil. To je katastrofa za mene radi potovanja. Ob 11. uri v officeu Eastlanda. Vse prazno, samo majestična Južnjakinja v svileni črni obleki se mi je škodoželjno smejuckala. Pace in senator odpotovala. Mesto Pacea njegov bajagi zastopnik, pogoršano[2908] stanje Pace,ki je seve najprej ausrukal z lažnjivim argumentom Pacea, da je DoS protestiral, na kar sem pa takoj jaz protestiral, kar temu južnemu gospodarjev robov ni bilo prav nič prav. Takoj Andrewsu in z njim sestavljen načrt akcije.

26. avgust

Kakor, da so se mi ladije potonule. Povrh Vida propadla z vselitvijo, kar je za mene blamaža.

28. avgust

Životar[j]enje in mnogo čitanja latinskih klasikov. Tacit me je pomiril. Razposlikam Upitnike in v tem mi je tolažilo. Nevarnost, da se pot zavleče za tedne, mesece. Kje bomo pa Eastlanda iskali po morjih, ko je bil že na samem Hillu nedosegljiv. Klasična je Curica, kako sem jo krstil po Nadinem vzorcu. Prav nič ni huda, flegmatična je. In kupljeni kovčegi stojijo po stanovanju. Kako mirn[a] je postala Curica v toku teh dveh let.

29. avgust

Obisk Blake Clarka radi dahauskega božičnega rokopisa Glušiča. Arkadija je intelektualni dom tega mogotca Readers Digesta. Sijajno – okusno urejena hiša, kakoršne nisem še videl v tem mestu. Eden najbolj distingviranih kvartirov prestolnice: Kalorama Road. Nisem seve pozabil, da sem govoril jako dostojno izgledajočemu Clarku o svojem potovanju v Evropo. Vsako mojo besedo si je mlada hčerka, ki je bila celi čas prisutna, zapisala v svojo pamet.

1. september

Dar Curičin za moj rojstni dan. Pisalni stroj Royal za najino potovanje. Boljega daru si pač ona ni mogla zamisliti. Prava usoda z darovi pisalnih strojev. Dosedanji pisalni stroj mi je tudi darovala jedna žena v Chicagu, kateri sem tako pretresljivo znal pripovedovat o visoljskem vinogradu in o čaru klopotcev.

2. september

Delavski praznik ni omogočil Cosmosu, da je prišel do svojih 40 $, katere je slavni Parlemee utrjeval s tako železno doslednostjo, kakor, da je od tega odvisno življenje ali smrt Cosmosa. Pogumna Curica je vzela na sebe sestanek s Parmeleeom, kateremu je izročila ček na splošno zadovoljstvo. Tako je torej tudi to poglavje zaključeno, ne brez težav. In Katica je imela končno račune, za katerimi je toliko časa hrepenela.

3. september

Andrews poslal spomenico Laus[ch]tu v Cleveland. Bog žegnaj. Čitajoč W[ashington] P[ost]

[2905] Odprto.

[2906] Zaupanje vase in v svojega konja.

[2907] Ločitev.

[2908] Poslabšano.

sem iztaknil ob smrti umirovljenega[2909] uradnika USIA, da je bil ta šef austrijsko-jugoslovanskega deska te slavne institucije. Dobro in duhovito je rekla Curica, da bi naj bil šef tega deska Oton Hab[s]burški. Našel sem sijajen sujet[2910] za Božično število »Glas«: Oton Hab[s]burški v zrcalu njegovih knjig. To se bo ponatisnilo po vseh kontinentih.

4. september

Harmonično potekel. Voščilna karta Curice mala zmota: Plavice, ki so bile v nemško-nacionalnem brlogu celjskem[,] največje izzivanje. Sirotica seve ničesar ne ve o tem. Pa ponosno je povdarjala, da je plavica simobol zvestobe, in v tem znamenju je izbrala to karto. Opoldne običajni lunch v onem kotu dvorene Cosmosa, kjer je ta slavni vodoskok. Lunch je bil tako izvrsten, da se je našla Curica razorožena. Cosmos dobro hrani svoje člane. Potem sem vzel taksi in na Hill. V Old Office Building pokazal Curici neke office in njihove dekoracije. Kako je vendar značilno, da offici slovanskih senatorov in poslancev so brez posebnega lišpa. Pa rekel sem Curici: Ako bi jaz bil na Hilu, slika Krfske konferencije ne bi manjkala. V emigraciji Curica občudovala italijanske slike. Utrujena od hoje po dolgih praznih koridorjih se je pripravljala domu, jaz pa k Andrewsu, ki je sedel v stolici Lovšeta, kakor, da bi bil senator. Ni zastave federacije, niti države v pisarni Lovšeta. Ženica in jaz sva sklenila, da bova, ko bo moj »Kongres« natistnjen, sestavila na podlagi knjige dokumentarni film o US kongresu. Ta zamisel je pravi in najbolji kesnion povodom mojega rojstnega dne. Večerna idila poleg televizije. Brez pijače, pripravlja se v tem pogledu teška domača kriza.

9. september

Za mladega Bevca in njegove slovenske dijake interveniral na nemški ambasadi. Sprejela me je obsežna gospa Schoettle, prvi sekretar ambasade, ki je izrazila svoje obžalovanje, da so nemški dijaki poslali prošnje Slovencev za nameščenje v Nemčiji našim komunistom. Na vsak način je napravil ženski od[d]elek na mene soliden vtis.

10. september

Senzacija. Katica je našla 2013 N St. lično hišico. Takoj razgovori. Hišo poseduje sosedinja generalica Dewitt, katere mož je umrl tokom svetovne vojne na Filipinih. Krasno urejena in Katico je takoj osvojila. Tako se bomo vselili, še pred potovanjem v Evropo.

12. september

Acin je najprej obljubil in potem snedel svojo obljubo, da me pelje h Kampelmanu, kjer recepcija v čast kandidata za senat Williamsa. Ob enem pa zamišljeno tudi kot fund raising campaign.[2911] Čudim se Acinu, ki mi je omogočil, da grem Kampelmanu. Muhst junak. Popoldne pri Snowdenu. Porazno: zopet kila. Priporoča, da se ponovno prestavim dr. Whiteu. Ta bo pa takoj hotel rezati. Vse mi propade. Žalosten. Nikakor razpoložen, da poiščem nadomestilo za Acina. Ostal doma.

13. september

Preselitev, ki se je odigravala brezhibno. Samo oba sva bila precej utrujena. Žalosten pogled na prazne sobe. Samo Katičina slika gleda zmagonosno[2912] s stene. Čudna čuvstva v takem praznem stanovanju, iz katerega je napravila Katica čudeže.

14. september

Smithov lunch s starim programom in starim osobljem. Zmagoslavn[o] razpoloženje. Muskie sprejel povabilo na zmagonosni obed. Potem Library of Congress. Našel »Omladino« v antikvariatu.

15. september

Lepo se vživela v novi ambient. Gospa Jewit nad vse ljubeznjiva. Prava južnjakinja, že skoro osemdeset let stara. Zaljubila se v Katico. Pač osvaja, vse je zastonj.

16. september

Končno blaženi Pace nazaj. Nova moja akcija, ki bo končno kronana z uspehom, kakor mi osiguravajo v officeu Lovšeta. Tudi tista sama Leahy

[2909] Upokojenega.

[2910] Nečimrnost.

[2911] Kampanje za zbiranje sredstev.

[2912] Zmagoslavno.

je nazaj. Sedaj se more odigravati zadnji akt te tragikomedije.

17. september

Počilo je. Pace ljubeznjiv. Nov convent napisan in poslan v DoS. Neki anonimus mi hoče vzeti pot v Nemčijo, Švico in Francijo, kar sem sprečil.[2913] Popoldne vse izvel. Potujem jutri v New-York. Ostane Katica še tu, da urejuje stanovanje, pa še iz drugega finančnega razloga. Tako sem torej uspel po teški borbi. Tako končala moja predevropska epizoda. Daj Bog srečo …

26. september 1958–30. december 1958

26. september

Latina. Določila sva [z] Miljušom, da potujem najprej v Capuo. Potoval v Latino z njegovim zastopnikom, ki je izvrstno govoril nemško. Latina je Musolinijev garar-gorod v italijanski zmanjšani izjavi. Pot izredno zanimiva. Rimske bazilike po vrsti, potem pa kampanja, katero je Musolini pošteno moderniziral v poljedelskem smislu. To je bilo nekdaj pravo leglo malarije. Vse odpravljeno. Občudoval ogromne zgrad[b]e Fiere. V Latini nas je ravnatel[j] kampa svečanostno dočakal. Čisto lepe, dobro urejene zgrad[b]e. Začel sem z razgovori z našimi izseljenci, samimi mladimi ljudmi. Že pri vratih kampa sami stasiti mladi Jugoslovani, ki nam delajo čast. Ravnatel[j] se je izrazil jako pohvalno o naših mladih ljudeh. Delegacije, ki prihajajo, da si iščejo delavce-begunce, posebno r[a]di jemajo Jugoslovane. Najprej se je pojavil vodja straže kampa Josip Duka iz Poreča v Istriji. Simpatični mladič. Kod kuče je bio trgovački pomočnik.[2914] Srbski logor je Brindisi, Slovenci so u Bariju in Altamuri. Postoji po njegovem mnenju ogromna infiltracija Titovih ljudi. U pogledu srpsko-hrvratskih razmirica doneto je razpoloženje iz Jugoslavije. U verskom pogledu su izbeglice raspoloženi, da učestvuju u verskim obredima. Najveća nesreća je, da mladiči nemaju žeparca. Ipak nekoji dobivaju iz Amerike po 300$ mesečno, šta stvara nezadovoljstvo. Obično odlaze posle četiri mesece iz kampa u zemlju, u koju su odredjeni. Zaposlenje u Italiji je vrlo loše. Posednici plačaju radnike po 700–1000 lira dnevno izbeglicama. Postoji mala biblioteka u kampu.[2915] Vocational trining.[2916] Draganović je poslao radnike u Nemačku i zanatlije u Francusku. U kampu će se stvoriti hrvatska i engleska škola. Ima televizija i prikazuju se dokumentarni filmovi. Duka je bio tri puta već odbijen. Razlog njegove emigracije je potpuno politički, neće da živi pod komunističnem r[e]žimu. Razpoloženje protiv režima u zemlji je strahovito. V kampu je 900 Jugoslovena, od kojih 200 Slovenaca.[2917] Duka je napravil na mene jako staložen,[2918] miren vtis. Drugi je bil Jožef Gruden iz soške doline. Izrazitih črt, precej nervozen, suh, skoraj histeriče[n]. Ogromno nezadovoljstvo med narodom. Narod obiskuje cerkve v velikem številu. C[e]rkve so polne in ljudje radi podpirajo duhovnike. Maše so zvečer. Bil je na delu v bližini Kamnika v neki industriji. Nemogoče živeti, celokupna mesečna plata je 8,000 dinarjev, ali hrana v menzi košta 6,000 D. Strašno sovraži današnji režim, katerega identificira z Jugoslavijo, da, še celo Slovenijo. Zopet čisto primorska: Ako pade komunizem, naj pade Goriška zopet pod Italijo, to je jedina rešitev. Ljudsko šolska izobrazba. Vlado Vitez je drug junak. Priporočan mi je od monsignora. Profesor matem[at]ike in fizike je bil v Sarajevu. Prvo je bilo, da je naslikal zemljevid Bosne in Hercegovine in dokazal, da mora biti Bosna in Hercegovina jedinica za

[2913] Preprečil.

[2914] Doma je bil trgovski pomočnik.

[2915] Kar zadeva srbsko-hrvaške spore, je bilo razpoloženje preneseno iz Jugoslavije. V verskem smislu so begunci razpoloženi za sodelovanje v verskih obredih. Največja nesreča je, da mladeniči nimajo žepnine. Nekateri pa iz Amerike dobivajo 300 dolarjev na mesec, kar povzroča nezadovoljstvo. Po preteku štirih mesecev običajno odidejo iz kampa v državo, v katero so dodeljeni. Zaposlovanje v Italiji je zelo slabo. Lastniki beguncem plačajo 700–1000 l na dan. V kampu je majhna knjižnica.

[2916] Strokovno izobraževanje

[2917] Draganovič je poslal delavce v Nemčijo in obrtnike v Francijo. V kampu bodo nastale hrvaške in angleške šole. Imajo televizijo in predvajajo dokumentarce. Duka je bil že trikrat zavrnjen. Razlog za njegovo emigracijo je povsem političen, ne bo živel pod komunističnim režimom. Razpoloženje proti režimu v državi je grozno. Tabor ima 900 Jugoslovanov, od tega 200 Slovencev.

[2918] Enakomeren.

sebe. Vsaka druga rešitev, srbska ali hrvatska, bi bila škodljiva dobrim odnosima izmedju Hrvata i Srba. Vitez je Hrvat katolik. Celo predavanje o dolasku[2919] Hrvata na Balkan. V kampu je hrana slaba. SHS je. Odlučno napada Draganovića. U Madridu izlazi Hrvatska država. Draganović preti, da neće niko emigrirati ko nema legitimaciju Hrvatskog odbora u Minhemu. Svaki kandidat za emigraciju se mora predplatiti za Hrvatsku državu. Predplata je 2000 lir.[2920]

Medtem, ko je Vitez napadal Draganovića, stal je že pri vratih Slavonac Josip Sarčevina, zaupnik Draganovića. Takoj je začel polemizirati, češ, da Draganović deli same dobrote in to mu je hvala, da ga še celo Hrvati strastno napadajo. Nič drugega si Draganović ne želi[,] ko[t] da ujedini Pavelića in Jelića in HSS. Mirno sem poslušal retoriko tega hrvatskega mladeniča. Musliman Huskić Smail je bil na vsak način najbolj slikoviti pojav. V pravih shorts tako, da so se videla ogromna herkulska stegna in napravil utis pravega velikana, kakor kak pojav iz predpotopnih časov. V jedru dobričina, po pozivu Hodza, kar je bil tudi njegov oče in ded, in to v Kladnu. Seve nisem nič izzval: takoj izjava, da mora Bosna in Hercegovina [biti] avtonomna. Ne sme svadje izmedju Muslimana, Hrv[a]ta i Srba. Svi treba, da živijo v miru in slogi. Govoril je o ustanku organizacije mladih Muslimana Bosne in Hercegovine, koja je brojila[2921] 35,000 članov. Ustanek je izbil l. 1950. Trajal je mesec in pol. Obsega[l] je sreze Kladno, Krupa, Karlovac.

Jedini Srbin pravoslavec je bil Dragan Miljević, očitno sin kolista, obrca iz l. 1918. Neizvan je izjavil, da smatra za svojo sveto dolžnost, da bode v emigraciji slavo slavil. Globoko verski in nacionalen. Kje je indoktrinacija? Zasliševanje je trajalo dve uri in postal sem lačen. Slednjič se je ravnatelj vedno določil, da nas pozove v uradniško menzo, kjer sva obedovala in povabil sem tudi šofer[j]a Pizzolanta. Po obedu, ki ni bil slab, pa obisk barak, v katerih se vrši takozvani »vocational training[«], ki obsega angleški jezik, domačinski kurs,[2922] strojepisje in šivanje. Najprej smo šli [v] sobano, kjer se je učil angleški jezik. Na čelu vocational training angleščine je neki šolnik iz Minnesote. Angleščino pa uči nek Maltež, ki seve nima p[o]jma o srbo-hrvaščini. Da se bi učenci zapomnili, kaj je spoon, dvigni v zrak žlico. Precej naiven način učiti jezike. Potem smo šli v oddelek, kjer se inteligentne Jugoslovanke pripravljajo na poklic domačic[2923] v Avstraliji. Učiteljica je simpatična, brka Avstralijka. Pa kake koristi more imeti taka šola? Seve ta Avstralijka nima pojma o našem jeziku. Minnesotčanin mi je ponosno podaril publikacijo ICEM »English my new Language«.[2924] V knjižnici ni ena jugoslovanska knjiga. Lepa je dvorana, v kateri se vrstijo verski obredi. Pri teh prilikah je crkva polna beguncev. Miljuš mi je rekel v Rimu, da se Jugoslovani nočejo učiti angleščine. Duka je izjavil, da so kurzi tako prenapolnjeni, da sam, četudi je komandant straže, ni mogel priti na vrsto. Ko sem držal v učilnici angleščine kratek nagovor in sem omenil slovenski rek, da človek velja toliko mož, koliko jezikov govori, bil sem navdušeno pozdravljen. Ko sem stopil iz barak, ki so držane čisto lično, sem videl albanske gore in njih tako mehke konture. Prava radost je biti v taki deželi, tudi kot begunec.

Poleg Jugoslovanov je v kampu še 105 Madžarov, 2 Čehoslovak[a] in 1 mutast Bolgar. Madžari izgledajo precej degenerirano, med temi ni teh sijajnih mladeničev kakor med Jugoslovani.

Ko smo bili pred odhodom, se je zopet pojavil Vi[t]ez, ki mi je izročil cel svoj konvolut svojih spisov. Po svoji pobudi poučuje brez vsake plače matematiko in fiziko. Pa potrebno bi bilo, da se tudi poučuje botanika, zoologija[,] nauk o elekt[r]icitetu, tečaj o astronomiji in fotoamaterstvu. Potreben bi bil kemičar in brodarski tehničar,[2925] plača bi bila 300 lir dnevno.

V Londonu je Savez bosansko-hercegovačkih in san[d]žaških muslimana, kojega predsednik je

[2919] Prihod.

[2920] Odločno napada Draganovića. V Madridu izhaja *Hrvaška država*. Draganović grozi, da se nihče ne bo izselil, ki nima legitimnosti Hrvaškega odbora v Münchnu. Vsak kandidat za izselitev mora biti naročen na *Hrvaško državo*. Naročnina je 2000 lir.

[2921] Štela.

[2922] Gospodinjski tečaj.

[2923] Gospodinj.

[2924] Angleščina moj novi jezik.

[2925] Ladijski tehnik.

Hazim Satrić. Hodža ima originalne poglede na zunanjo politiko. Dobro je zedinjenje Arabov, ali brez Nassera, ki je v rokah komunistov.

Poslovili smo se od ravnatelja, ki je bil svoj čas kot civilni ujetnik v Beogradu in je izkusil dobrote komunističnega režima. Duka je bil ginjen, ko smo ga uzeli v avtomobil. Tako smo se v dobrem razpoloženju vrnili v Rim. V Rimu hodil po poteh mondenskih, ki jih planirala Katica. Golden Gate nasproti Flore Zupaničevega spomina iz časa prve svetovne vojske je zijal od praznine, dve stare babe samo pijejo čokolado. Ogromna svet pri Doneyu, pa vse jako buržuazno, prav nič mondenskega. Popolna dekadenca v tem pogledu. Kaka demokracija putuje sedaj po svetu. Čas lordov je umrl. Vedno je velik problem priti iz kvartira Via Veneto pa do Minerve. Truden legel v postelj[o].

27. september

Francesco me je peljal v Kvirinalsko palačo, da se vpišem v knjigo. Vse prav ceremonijalno kakor, da ni demokracije. Pa redko se kdo vpisuje pri predsedniku. Lawreence, desna roka Zellerbacha[,] mi je obljubil, da mi bo izposloval avdijenco pri Gronchiu. Rekel sem, da želim najprej razgovarjati z Mitranyom v Angliji. Pa obljuba me veseli. Beci Rohiro ne morem najti, je v Tarantu. O[d]selila se je v manj fesionable kvartir. Čudovita je Ara pacis Avgusta. Dati narodom srečo in tanje istovetna z mirom je dal Avgust. Največja odlika državnika. To je bil tudi slučaj Tomaža Masaryka. Brige okoli prihoda Katice. Z Jukićem na večerji pri Santa Chiara. Precej je previden v svojih izjavah, pa drugače all right, samo, ali bo imel kuražo kljubovati Krnjeviću.

28. september

Maša Via Colli. Robič mašuje. Potem zajuterk pri prečastiti materi Hanžekovič, pravem simbolu prleške dinamike. Povezana z vinogradniško psihologijo. Prišel Kranjc, pa nobene posebne politike. Zvečer prispela Katica z aeroplanom iz New-Yorka. Silno veselo snidenje. V triumfu se je vozila v Rim, ona, ki ga je zapustila pred 11 leti kot begunka. Srečen večer.

30. september

Pot v San Antonio in Capuo. Pa sem mogel obaviti[2926] samo San-Antonio. Hummel, ki je bil najprej v Trstu, me ne opazil na postaji v Napulju, ker je mislil, da sem s Katico. Tako sem moral vzeti taksi za konzulat, s čem se je izgubilo mnogo časa. San Antonio je prav prijazno urejen kamp. Izgleda, da vlada precej zdrav duh. Samo professional training, katerega se udeležujejo skoro sami Jugoslovani ist[o] tako pomankljiv[o] kakor povsodi. Angleščina in interpreteri. Največ je umetnost, oziroma neumnost. Nazaj v Napulj, kjer sem čakal na vlak v prijazni napuljski tratoriji. V torpeu razne sitnobe suplementi. Prisrčno sprejet v »Minervi«.

1. oktober

Nostalgične vožnje Katice po Rimu. Sledijo ji Rimljani, misleči da je to filmska princesa. In ona uživa. Zadnji dan v Rimu. Zvečer mal recepcija v salonu Minerve. Celi mileu neizmerno arističen. Iz ogromnih oken se vidi starofirentinska fasada Santa Maria sopra Minerva. Nei[z]meren zgodovinski afinitet. Čisto rimsko. Cilj recepcije[,] da spravim naše ljudi v zvezo z onimi od Usepa. Prišl[e]k[i] seve Hrvati: Mons. signore Jesih, Kljaković, naši Slovenci in Amerikanci. Vse je bilo preveč na »brzu ruku«[2927] aranžirano. Cel bar in sijajni Kat[ičini] send[v]iči na ogledalu XVIII[.] stoletja. Prav intimno vse: Katica v rudeči haljini kakokak kardinal. Francesco je bil od velike koristi. Utrujena legla. Potem pa prišli telefonski razgovori: Vatikan, Žabkar, Škofić Lolebridgide, gospodarski strokovnjaki ambasade. Vsi so ho[t]eli priti.

2. oktober

Katica in jaz sva šla se pokloniti sv. Katarini Aiski, ki leži pred glav[n]im oltarom[.] Bilo je ganljivo. Žena državnik, pisec pisem in svetnica. Popoldne nepozabljivo. Najprej via Colli, kjer zbrani slovenski duhovniki, ki se pripravljajo na romanje v Castelgandolfo, kjer bo blagoslov papežev. Živo razpoloženje, katero je v mnogem izzvala Katica, ki se je občutila prav dobro v tej druščini. [P]otem v Caste[l]gandolfo, midva seve v najini limuzini, ker nisva mogla sprejeti vseh. Pred papeškim dvor-

[2926] Opraviti.

[2927] Hitra roka.

cem dež kaplja. Vsilili smo se na dvorišče priproste zgrad[b]e. Papež[2928] je imal govoriti v raznih jezikih. Potem senzacija. Obvestilo, da je slab in da bo samo nemo blagoslavljal. Kdo bi to mislil, da je to njegov zadnji nastop? Pojavil se je na oknu, meni povsem izpremenjen. Ni bilo one ostrine črt, ki so me nekdaj osupnele. Vse nekako mehkejše, manj izrazito, splahnjeno. V njegovih gestih je bilo nekaj igralskega. Predno je končal blagoslov, ki je bil od navzočih burno pozdravljen z Eviva il Papa, je vrgel bežen pogled tja, kjer je stala Katica in smehljaj mu je krožil okoli ust, ki jih bode črez nekoliko dni obeležil smrtni dah … Božanski histrion največe drame človeštva je odigral svojo ulogo.

Potem natovorila naše Kranjce v limozino in hajdi okoli albanskega jezera, kjer sem nekega vročega latinskega popoldneva ležal na trati in si skoro nalezel groznico. Romantična prispodoba jednega Boecklina, jednega Pusena … in v ozadju so se kopičili črni oblaki, ki so oznanjali … smrt. In grom in blisk, in nevihta z gro[z]nim dež[j]em. V Grottaferrata smo se ustavili v tratoriji, kjer sva pogostila kranjsko družbo s [s]trašno malimo porocijom peršuta. Vina Grotta ferrate seve žal nisem mogel piti, ker me je silno ožalostilo. Pravijo, da je Pelman pripeljal celo ladjo amerikanskih bankirjev, da finansirajo Lurd. Razgovor z njimi je razburjal papeža. Poročam s celo rezervo. Pakanje za pot v Firence.

3. oktober

Slovo od Francesca, ki je dobil mastno napojnico. Zanimiv incident. Sedela sva v oddelku prvega razreda, ko je pridrvela tja mogočna dama, ki je začela zabavljati črez Trst, kako, da so Italijani prevarili naivne Tržačane: propast Trsta. Zanimivo, da nisem začel ta razgovor in gospa, ki se je pozneje odkrila, da je gospa Premuda, rojena Tržačanka. Seve se je tema Trst nadaljevala[,] še ko smo se vozili skozi milovidno toskansko pokrajino. Žena, ki je poročena z direktorom ladjedelnice v Siciliji, je nadaljevala z razaško uvertiro. V Firenci takoj naprej pot v Montecatini. Predložil, da stanujeva Albergo Massimo Azeglio, pa ni mesta. Potem na fijamer odpeljal v malo penzijo Frascati, kjer Katica bila nezadovoljna za svoj rojstni dan. Silna predbacivanja, da nisem bil dovolj nežen. Po ulicah Motecatina silno živahno in mondensko. Dobra večerja v pristojnem restoranu.

4. oktober

Pot v Trst. Prispela v mraku v Trst, ni se videlo Jadransko morje v celi svoji krasoti. Dež. Na postaji Boris [Sancin] in Vida [Volf] s skromnim buketom cvetic. Za nas soba v hotelu Jolly, ki ga je Katica občudovala kot designer.

5. oktober

Veliki mož naše dobe umrl. Pija XII. ni več. Kdo mu bo sledil? Odmor. Vida prišla v hotel z buketom krasnih rož. Prvi razgovori.

6. oktober

Moja tržaška napetost, ki me je zasledovala celi čas mojega bivanja v Trstu. Preveč spominov na izvršeno delo. Nesrečni Free Territory of Trieste.[2929] Popoldne prvi razgovor z Agneletom. Neizmerno prijateljski pozdrav. Prvi razgovori. Krepka postava pravega vodje. Obedi pri Panadi.

Dodatek 20. septembru. V salonu Minerve najdem Kirkpatricka in gospo, ki sta v Rimu v zvezi z mednarodnim kongresom udruženj za politične znanosti. Seve ravno za dan sem prišel prepozno. Walas mi je izročil obširno kuverto z italijanskimi lirami. Limuzina s šoferom Pizzolante je na moje razpoloženje za čas mojega bivanja v Rimu. Moja prva pot v Mario sopra Minerva. Kako neizmerno pomirjevalno upliva notranjost te mogočne firentinske cerkve na človeško dušo. V njej je pa tudi simbolizirana politična psihologija Firentincev, ki je mnogo blažja ko ona drugih Italijanov. Moli[l] pred grobom Fra Angelica. Skromen grob je za genija, bombastični barokni grobovi pa za povprečne ljudi, ki so danes pozabljeni. Rimski zrak je silno vplival na mene.

7. oktober

Prva pot 10 Via dei colli. Prijazno me sprejela častita mati Hanžekovič, rodom iz Prlekije. Takoj me hotela pogostiti z žganjem, pa držim se Katič-

[2928] Papež Pij XII., ki je nekaj dni pozneje, 9. oktobra 1958, umrl.

[2929] Svobodno tržaško ozemlje.

nih naročil. Pozneje je prišel dr. Robič, ki je prispel iz Benetk. Dogovorila se, da pridem prihodnji dan na razgovor. Razgovor z Mosignorom Močnikom, ki nima pojma o temu, kar sem delal v Gorici v početku tega stoletja. To je žalostno. Popoldne pot v Sv[.] Jeronim, da najdem mosignora Jesiha. Pa pot je bil zastonj. Ali ta dan mi je bila domača sredina Via Colli iznad vse pomirjevalna in bodrilna.

8. oktober

Vedno nekaj novega, odnosno starega najdem v Minervi. Kako je taka rimska cerkev krcato polna ne samo umetnosti[,] nego tudi tradicij. Značilno za ren[es]anso, da je mogel arhivar imeti tako sijajen grob, kakoršen je oni rimskega arhivara v bližini vhoda v cerkev. In povrh pa še grob »esula«[2930] iz Firenc. Najbrž ob onem času kaka »Free Florence«, ki je dajala podporo[,] kakor to dela »Free Europe«, najbrž v takem slučaju ne bi bilo sre[d]stev za grob iz marmor[j]a.

9. oktober

Obisk Robleku v njegovi pisarni. Položaj naših ljudi ni tako hud v taboriščih, je pač begunsko življenje. Potem na ambasado. Precejšnja bodlia žica, predno sem dopovedal sekretarici, kdo in kaj sem. Slovanski Miljuš se izpremenil v Majlsa. Uvodna konverzacija. Obiščem resettlemet[2931] v Latini in kampa v San-Antonio in Capui.Popo[l] dne zopet pri Milsu, ki me je peljal blagajničarju, ki me je izplačal. Čisto druge metode ko[t] pri nas. Popoldne prišel Monsignore Jesih k meni v hotel. Stari gospod se mi je jako dopadel. Nikakor se ne strinja s Krnjevićem, ima precej jugoslovansko linijo. Dolg eno ur[o] trajajoč razgovor. Odločno nasproten ustašem. Pris[p]ela je na dan kolosalna, gromopucatelna, činjenica, da je Bujac zaupnik Petra. Večje neumnosti Peter ni mogel napraviti. Jesih je debelo gledal, ko sem mu pravil neke stvari.

10. oktober

Kako božanstven je Panteon, okoli katerega se sučem svaki dan. Tolike močne, mogočne harmonije. Človeška duša se dviga v nebeške višine. Obisk FAO, ki s kmetskim življenjem v tej naši ogromni borbi proti komunizmu nima nič skupnega. Pa tu so sateliti, tu je Jugoslavija. Res. Ogromno je vse to, pa tudi puhlo in zvedensko puhlo. Ako bi bil predložil bibliotekarici, da naj naročijo Bulletin IPU, mislim, da bi padla v nesvest.[2932] Popo[l]dne sprejet od ambasadora Zellerbacha, ki se je posebno zanimal za mojo knjigo o kongresu. Posebno ljubeznjiv sekretar in osebni tajnik ambasadora Lawrence.

11. oktober

Vse bolj in bolj uživam v Minervi, študiram jo vestno in poln sem uživanja. Kako kraljevsko kezi pod glavnem alatru ženski državnik in pisatelj, ki je dala svoj[e]mu času smernice, Katarina sienska. Ena največjih žensk, kar jih je sploh tedaj živelo. Zaslužila je zares, da je postala svetnica, pri njej svetništvo ima velik čar. Na obedu v samostanu šolskih sester. Navzoč Robič, s katerim dolg razgovor o naših beguncih. Pritožuje se silno nad metodami dr. Draganovića. Dal mi je jako dragocene podatke. Zvečer v Esperiji. Tam Jesih in Kljaković, ki me je toplo hvalil. Bil sem zadovljen z duhom, ki preveva ta dva odlična moža. Nič še ni izgubljeno. Vrnil sem se v Minervo, poln nade. Šele po tolikih dni našel v Miervi mojs[t]rsko delo Dalmate, grob poleg vhoda v višini. Zjutraj moj prvi obisk konzulu Auchinclosu, Angležu po rodu. Sam prava angleška distingviranost. Potem Usep gospodom. Jutri obisk kampa sv. Save. Glavni predmet razgovora z Agnelettom je bila deklaracija S[N]O. Seve je popolnoma odobraval. Ko sem stopil na obalo, in kaj me je presenetilo. Luka prazna, vse kakor smrt. Samo ena ladija na vidiku. Molo San Carlo zapuščen. Torej sem je dovela[2933] slabotna politika zaveznikov nekdaj mogočno tržaško luko. Morali bi se zjokati nad toliko neumnostjo, vse seve na račun Slovencev. Zastopnik Usepa v Trstu, g. Illingswoth naju je spremljal v svojem avtu na potu k sv. Savi, ki leži na drugi strani ladjedelnic, ki so seve brez dela. Kamp je stari magacin[2934] za riž. Vse spominja na ječe, ka-

[2930] Onkraj.

[2931] Ponovna naselitev.

[2932] Nezavest.

[2933] Pripeljala.

[2934] Skladišče.

kor jih opisuje Dickens. Samo žalostno je, da v tolikih letih niso uspeli, da likvidirajo to jazbino. Bil sem svedok čisto posebnega prizora. Pred nekimi vrati so se gnetli krepki, zdravi mladi ljudje, polni života. To so bili begunci, katere spravlja Draganović v nemške rudnike. Prava uzbuna. Direktor kampa, ki se nikdar na pojavlja med svojimi varovanci, samo, kadar pride kak gost, komoden Italijan, ki vleče nogo, me je povabil, da bi želel me predstaviti Draganoviću, povzročitelju te uzbune. Odklonil sem. Ta prvi obisk ni bil posebno sijajen. Popoldne obisk Simčiču, ki je vodja katoliške skupine Demokratske stranke. Nič posebnega, pa me je takoj h[o]tel povabiti na dom. Obisk velike knjigarne, ki ima Titove knjige. Zanimivo, četudi mučno. Ilustrirana dela sijajna. V hotel je prišel mladi Saskijević iz Zemuna, ki je preplaval Jadran od Kopra do predmestja Trsta. Tam so ga Italijani sprejeli nadvse človeško in ljubeznjivo.

12. oktober

Zopet k sv. Savi. Ogledal si nekatera Vocational training. Don Alfredo, amerikanski Italijan, vedri in oblači se kot zastopnik ACWC. Sprejel me je veličastno kakor kak potentat. V jedru človek brez vsake kulture. Prijetno iznenajenje je bilo za mene, ko smo bili povabljeni na odhodnico med Jugoslovane, ki so se pripravljali odpotovati drugi dan za Ameriko. Kako navdušenje, kaka čuvstvenost. Bodo že razočarani. Držal topel govor, ki je bil jako simpatično sprejet: sami Istrani in Primorci. Tu v Trstu razvija se celo YMCA, in sicer jim je dal Usep jezikovni trainig, ki se tu po istih načelih mrcvari, kakor povsodi drugodi.

13. oktober

Hoja po raznih kurzih. Najkomodneje so si napravili gospodje s tem, da so begunce, ki so se h[o]teli učiti elektrotehniko skrtaka uvrstili v že obstoječo italijansko strokovno šolo in plačujejo po glavi[.] Najbolj zanimivo je pa bilo v šoli za gospodin[j]stvo. Tam je predavala inteligentnim Jugoslovenkam italijansko potom tolmača. Ko sem vprašal to častito damo, ali zna naš jezik, naravno je to zanikala. Lepo učenje. Kasneje mi je rečeno, da je teško najti učne moči, kajti job je »art-time«. Nazaj na zapuščeni molo San Carlo in žalostno izgledajoči Hotel de la Ville, zadnji ostanek stare slave. Dolg razgovor z Vido. Pride v Ameriko, ko bo imela svojo penzijo. Glede Sancina sem stvar tako uredil, da bo uporabil svoj enoletni dopust v Ameriki. Večkrat sem bil v veliča[n]stveni cerkvi pravoslavne občine. Zvečer v restoranu Istrija večerja meni v čast. Agneletto, Sancin, Rudolf in njihove gospe. Bilo prav prijetno, prav tržaško. Gospe so vse prave Tržačanke. Slednjič rešen razgovor. Rudolf razvijal silno pretirano pesimistično sliko, kako naši doma sve manj verujejo v Jugoslavijo. Debata o tem, kaj bi bilo potrebno. Sprožila se misel, da bi bila potrebna tajna publicistična kampanja, v kateri bi se razlagali temelji bodoče demokratske Jugoslavije. Vlada popolna tema. Megla. Morajo se najti sredstva.

14. oktober

Sentimentalna pot v Barkovlje. Pogled na »amaro« Jadran, ki ta dan ni bil sinji. V tobakarnici belolasa starka govori slovensko in se vidno v srcu huduje, ko kupujem »Primorske dnevnik«. Italijansko vseučilišče. Ogromno dijaško življenje, dijakinje in dijaki. Velika dinamika, pa kje so Slovenci? Razgovor z Udinom, profesorjem mednarodnega prava o ekonomskih beguncih. Poznal je moje ime, kajti napisal je knjigo o propadu Avstro-Ogrske. Pravi mož za mene. Sprejel me je nad vse prisrčno. Odločno je mišljenja, da pravna kategorija »ekonomskih« beguncev ne postoji in da je vse neustavno, kar delajo gospodje, ki to propagirajo: kršenje italijanske ustavnosti. Bil sem radosten. Ambrož v hotelu, po[l]n navdušenja, katero je pa tudi Katica netila. Prišel jeden in drugi Orožen in se spominjala onega veselega pota v Urbino. Prejšnji dan je bil pri meni v hotelu gospod, ki se je meni zahvaljeval za uslugo, o kateri sam nič ne vem. Redka tankočutnost. Potem pa hitro v Panado na obed, kar nas je upropastilo. Ambrož z nami na postajo z ogromno prtljago. Seve prepozno, da se načrt izvrši[,] kakor sem ga izdelal. Posledice pa posebne. Katica občudovala obalo med Trstom in Devinom. Res je diven koščček zemlje, katerega smo izgubili v Parizu. Nodier ga je nazval eno najlepših pokrajin na svetu. Katica je bila navdušena. Nekako čudno se mi je vila železnica. Nova proga? Zaspal sem. Pozneje mi je pripovedovala navihana Katica, da sva se peljala skozi Gorico, in da si je mesto tako dopadlo. Na ta način je zmagala ona,

ki od samega početka ni bila za obisk Gorice, kar pa nikakor nisem odobraval. Vsled tega je bil celi moj načrt pota na Koroško pokvarjen. V Vidmu silne sitnobe radi bagaže. Počasni nosači. Slednjič v vlaku za Trbiž. Moj Bog, kako božanstvena je p[o]krajina Beneške Slovenije. Take pokrajine ni zlahka na svetu ko[t] ta, in v njej se govori tak čisto staroslovanski jezik, tu na skrajni meji Slovanstva Budouin de Courtnay je to čutil živo. In kako sem zanemarjal ta dragoceni košček naše zemlje … Šele sedaj čutim ta greh. Pozno v noči prispeli v Trbiž. Tam ogromno oklepanje s cariniki in fakini. Uboga Katica. Zamudil na ta račun tudi vlak za Celovec. Gosposvetsko polje mi ni usojeno. Koroška padla v vodo. Vstopila v brzovlak za Solnograd, kamor sva prispela zjutraj in takoj našla krasno sobo v lepem hotelu Bristol. Tako se končala odiseja tega dne. V noči sem pa sanjal o Hemingwaya »Far well to Armamet«,[2935] kjer se pokazuje milovidna pokrajina, o kateri sem govoril.

15. oktober

Kljub vsemu zgodaj pot na konzulat, kjer sem našel starega znanca iz Washingtona, Livingstonea, ki je praunuk podpisnika izjave neodvisnosti. Dinamičen mož, jako mlad, pa poln ambicije. Baročni s[o]lnograd, povečana Ljubljana, ki je imel srečo, da je vl[a]dal suverenski duhovni princ, nadškof, mi je prirastel silno na srcu. Toliko lepote, pa tudi solnca, ni bilo »Schnuelregen«. Opoldne na stroške konzulata izvrsten obed v Bristolu z Salzburgernockerl, ljubljeno jedjo pokojnega Žolgera.[2936] Stari spomini na celjsko kuhinjsko domačijo. Brez Katice, ki je spavala spanec pravične gori na Hohensalzburg, kjer so me tja peljali[,] kamor nisem hotel iti: v mučilnico. Na So[l]nograškem je bila tortura šele odpravljena, ko je Solnograd po francoski revoluciji izgubil suverenost. In Oton Habsburški trdi v svoji knjigi, da je bila francoska revolucija največja nesreča za človeški rod. To je pa že junak in še kakšen. Poldne strojovni sestanek Usep pri Livingstonu. Mož si je napravil svojo domačijo zunaj Solonograd[a]. Vse lično, prijazno, amerikansko. Razvijal sem svoje begunske teze. Šef Usepa je pač bolj molčal. Zvečer se odmarali. Našel sem hišo z ogromnim napisom: Jugoslavisches Restauration.

16. oktober

Nedelja v S[a]lzburgu. Štrabancam po ulicah in potem v malo c[e]rkvico na Mozartovem trgu, kjer je srbska božja služba. Takoj sem našel protojereja Argirovića, mogočnega možakarja, ki dobro predstavlja srbsko raso. Da se vrnem on ob pol dvanajastih, bo parastos Kralju Aleksandru. V hotel po Katico. No prišla vpoštevši počasnost solnograških fijakerskih kljuset prepozno na parastos. Prišla sva samo pravočasno, kako je izginil pod nadzorom vrlega Argirovića pravoslavni oltar na največje začudenje Katice zopet v pravoverno katoliško cerkev. V sakrastiji nosili so se debeli, mastni, čisto domači sendviči, ki so izginili skoro v ustih mnogoštevilnih beguncev skupno s požirki nejugoslovanske šljivovice. Potem sestanek v jugoslovanski restavraciji, kjer sem tolmačil namen svojega potovanja. Sestanek je trajal več ur in Katica je poslušala potrpežljivo govornike, četudi jih ni razumela. Dobil sem dobro sliko begunskih težav. Odlikoval se je pri debati osobito Bojović iz Beograda, ki je predsednik Hauptverbanda der Vereine der nichtdeutschen Fluechtlinge in Oesterreich.[2937] Popoldne še pravočasno smuknil v predmestni kino, ki je dajal »Radegzkimarsch«.[2938] Dvorana polna mladine, ki je vriskala, ko se je zasmehovala stara črno-žolta Avstrija. Vse zastonj, da je avstrijsko šolsko ministerstvo. Isti dan je izšel v »Salzburger-Nachrichten« članek, v katerem je imenovan[a] pogodba, ki prepoveduje vsako habsburško propagando največjo krivico, ki se je sploh kedaj zgodila. Mozart, to je Leitmotiv Solnograda. Ubogega genija izkoriščajo komercialno. Nekaj je neizmerno simpatično v tem mestu, to je množica vinskih kleti. In jaz ne smem piti vina … Pa alkoholizem je ogromen v tem mestu. Ob delavnikih so beznice opoldne polne pijancev, i[n] potem torkljajo o reki Salzach.

[2935] Daleč dobro za Armamet.

[2936] Ivan Žolger, vitez (1867–1925), slovenski pravnik. V času Avstro-Ogrske minister brez listnice, nato glavni zastopnik slovenske delegacije na mirovni konferenci v Parizu. *SBL*.

[2937] Glavno združenje nemških beguncev v Avstriji.

[2938] Radetzky marš.

17. oktober

Poseta Glasbachu. Dobro urejen camp. Vidi se avstrijanski smisel za red. Poslopja so nizka, ali znotraj je vse lično in skrbno, četudi praktično urejeno. Vse napravlja skladen vtis. Učitelj angleškega jezika, navdušen Jugoslovan, ki je pa bil tudi navdušen, ko je izvedel, kdo je prišel. Posebno lična soba za otroke. Za odmor odraslih so posebni prostori. Le o kmetijskem »trainingu« ne sluha, ne duha. Dež je jako motil obisk. Potem v US Visa Center, ki je zares dobro organiziran. Posebno me je osupnilo, kako dobro so sastavljeni »files« v pogledu gospodarskih in socialnih činjenic. Bila je tudi konferenca »voluntary agencies«.[2939] Posebno zastopnica NCWC[2940] se je živo zalagala za Jugoslovane. Vse to je prav spretno uredil Livingstone, ki je umnožil cel »Tentative Schedule«[2941] mojega bivanjav Solnogradu. V Solnogradu se je Katica razburjala radi koščeka moje paste v ščetki za zobe. Grozila na Markart Stegu brez potrebe, kaj se bo zgodilo, ko se vrne v Washington … Vse nerešeno. Moram še omeniti, da sva bila potem v starinski Mozart hiši. Srednji stan je živel v ogromnih sobah, ali nizki so stropi. Zanimiv vpogled v stanovan[j]sko kulturo nearistokratov XVIII[.] stoletja, ko je izbruhnila francoska revolucija. Dobro sva se počutila v kavarni Mozart. Kar me je tam najbolj porazilo, to so bila gospoda, ki so čitala ob deseti uri dopoldne mirne duše uvodnike njihovega dnevnika. Obri in čitanje časnikov, kakor v starih časih dobrega Franceljna. Livingstone dal meni v čast večerjo v srbskem restoranu. Žal Katica ni mogla priti. Politične razprave. Domnevam, da dobri Livingstone je pošiljal v Washington poročila, kako je poželjna Dunavska konfederacija. Bil je čisto osupnjen, ko sem razvijal moj načrt Balkanske federacije, in to neprijetno. Z možem bo treba orati ledino. Baročni Solnograd napravlja tako skladen baročni vtis.

18. oktober

Na moj poziv je prišel ustaški Čečenja k meni v hotel. Kot jegulja gladek pop. Na kraju mi je toplo stiska[l] roke. Potem z Livingstonom h konzulu Rieger, ki prej ni imel časa me sprejeti. Na vsak način stvaren Nemec, ki ima ogromo »experience«[2942] z begunci. Izjavil, da so vse statistike, tikajoče se beguncev[,] silno preteržne. Nikdar ni v Evropi 200,000 beguncev. Potem na obisk v Galvanijo, industrijsko podjetje, ki ga vodijo begunci, ki so bili proglašeni od vseh mogočih komisij za nesposobne za emigracijo, pa so sposobni voditi industrijsko podjetje. Med njimi ni Jugoslovanov, ampak glavne osebe so Balti, in med njimi je tudi ta ali oni Rus. Na poti tja in nazaj sem občudoval ob cesti mogočna kmetska poslo[p]ja, često spominjajoča na Gorenjsko[.] Pa tudi »gemuthlich« gostilne ob cesti napravljajo tako ljubeznjiv vtis. Tu bi pa hotel živeti, samo, če ni dežja. Pop[o]ldne razgovor ugoden narodu slovinskome, katerega sem se bal v duši, ker je Livingstone povabil tudi ustaše. Ko me je končno vprašal, ali jih naj eliminira, ko so bili že povabljeni, sem naravno moral reči: ne. Pa je vse gladko izteklo. Samo glede rudarjev[,] poslanih v Nemčijo[,] se je razvila kontradiktatorna debata. Končno je se Livingstone briliral s svojim srbsko-hrvatskim govorom, kar je povzročilo senzacijo. Tako končno so se eni in drugi razšli, in nič se ni hudega zgodilo na tem »jugoslovanskem« sestan[ku]. Zvečer poslovilna večerja, katero sem dal gospodu in gospej Livingstone v eni prav ljubeznjivi salcburški kleti, kjer je bilo izvrstno avstrijsko vino. Dobil sem od največje avtoritete dovoljenje, da smem »pokušati«, to je kot to delajo vinski eksperti, da izpljuvajo in popijejo vina. To sem tudi vestno delal, hodeči na diskretno mesto. Potem nas je peljal L[ivingstone] na Moenchsberg. Vse v dežju in megli, obup. Na koncu pa še k slavni »Pferdeschvemme«, ki se mi je v razsvetljavi kakor vedno silno dopadala. To je bil konec naše solnograške avanture.

19. oktober

Končno Tumpej iz Maribora. Prišle so na dan vsemogoče solnograške intimnosti in medsebojna rovarenja. Tumpeju očitajo Srbi, da je za po-

2939 Prostovoljne agencije.

2940 Nacionalni svet za katoliško blaginjo (NCWC) je pomenil letno srečanje ameriške katoliške hierarhije in njenega stalnega sekretariata; ustanovljen je bil leta 1919 kot naslednik organizacije za nujne primere, Nacionalni katoliški vojni svet. United States History, https://www.u-s-history.com/pages/h4322.html.

2941 Okvirni urnik.

2942 Izkušnje.

dunavsko federacijo. Z njim na grob Brezigara. Naj bodo pozabljene one bridke ure, katere mi je povzročil ta slovenski mason. Prenesli ga bodo v domovino. Molil sem očenaš na grobu, potem pa hajdi na bližnji kolodvor. Prtl[j]aga spravljena z vrhovno pomočjo Livingstonea in Tumpeja. Pot v Asten. Prej, ko zapuščam Solnograd, naj omenim še sledečo sceno na enem solnograških trgov. Dva mladeniča stojita zvečer v nevažnem[2943] razgovoru. Takoj sem zaslutil, da sta iz domačih gajev, in res sta bila iz … Celja. Onadva sta pa bila tudi začudena, ko sem jima rekel, da sem Celjan. Ko sem vprašal, zakaj sta pobegnila, odgovorila sta samo z zaničljivo kretnjo rok. Ni za nič. V dežju prispeli v Asten. Tam nas sprejel reprezentativni »Lagerleiter« Meyer, ki mi je dal dobro sliko svojega kampa. Kakor že prejšnji dan Avstralijanec, uradnik ICEM,[2944] je tudi on povdarjal najrajše jemljejo Jugoslovane, in med njim[i] Slovence, ki so na slovesu, da so najbolji delavci. To so slavospevi, da se človek skoro sramuje. Dobro pa Avstralec in Meyer nista nič vedela, da sem Slovenec. Moje delo v Astenu je bilo otežano, ker našega dr. Kolednika, ki [je] poklical v življenje toliko prevodov Jurčičevega »Jurija Kozaka«, ni v Astenu, na dopustu je. Nato hoja po kampu. Kamp je praktično urejen, kajti hišice so rasporejene po ulici, kjer so v početku razne prodajalne s proizvodi, ki jih begunci rabijo v vsakdanjem življenju. Cene so predpisane in prav skromne, roba pa solidna. Dež je bil v veliko nadlego. Dobri Meyer me je silil v sobe, kjer so dekline-begunke, kjer smo videli neke značilne zastopnice našega ženskega spola. Pa čutil sem, da nekaj ni v redu, ko me slavni »Leiter« ni peljal v ubikacije moških. Čisto gotov kako ustaško maslo. Potem v samostan sv. Floriana, ki je v bližini. Nei[z]merna mirobljubna milina okoli tega samostana. Nekaj takega ko z bršljanom prerasli stara stena za pokopališčem, sem redko videl. Žalibog knjižnice nisva videla. Koliko kulture v baročnih časih. Pač pa sva videla notranjost.

20. oktober

Zvečer Dunaj. Heimatsklaenge. Hotel Kranz. Spomin na Nado: stanovala zadnjič l. 1921. Pa sedaj amerikanski hotel de luxe. Ogromn[a] soba ko[t] cerkev. Občutila se silno nevšeč. Drugi dan iskanje hotela. Sem bil takoj na pravem sledu: Hotel am Stephansplatz. Pa motoviljenje po Dunaju. Zabredla v strašni predmestni hotel »Muenchnerhof«. Potem pa nazaj v notranje mesto in našla zatočišče tam na trgu sv[.] Stefana. Popoldne na generalni konzulat, kjer mi je dodeljen konzul Straus. Mrzlo, dež in vihar. Kavarna »Arkaden«, kjer se je nekdaj v burnih dneh zbirala jugoslovanska mladina, je sedaj stisnjena v dve sobi s kanarčki in mačkami. Kaka dekadenca. Naš hotel v sami »Jasomitgottstrasse«. Tam št[.] 8. Woschnagg ogromna hiša. Zvečer naš poset. Pre[d] hišo se je sestal Walter z ogromnim Dalmatincem. Nisem ga takoj spoznal. Potem dolga pripovedovanja pri Herbertu.[2945] Walter je postal udovec. Robinščak ni bil omenjen. Majka pridno gospodari na svojem griču. Šoštanj je narastel kakor kup gob. Občinska hiša je prav[i] nebotičnik. Druga žena Herberta prava Avstrijanka. Maser Herbert je pa imeniten. Imam največje simpatije za Katico.

21. oktober

Nakup dveh klobukov. Potem pa Spanische Reitschule.[2946] Katica navdušena nad lipicanci. Prej sem pa bil [pri] dr. Hafneru, ki zavzema v Nacionalni biblioteki imenitno mesto. Moj Bog kaka kultura in povsodi slovenski sledovi: Kopitar, Miklošič, Prijatelj, Kidrič. Ob času baroka je bila Dvorska knjižnica največja na svetu. Popoldne s Strausom obisk pri sekcijskem šefu v ministerstvu notranjih zadev Haenkschu. Spomi[n]jal se očeta, kako je pri takih gospodih moledoval ubogi oče in stric za drobtinice, ki so padale z bogato oblo-

[2943] Nepomembnem.

[2944] Mednarodna organizacija za migracije.

[2945] Ponemčena stran Woschnaggov je leta 1908 v stečaj pognala konkurenta Ivana Vošnjaka, s čimer je polom doživela tudi šoštanjska posojilnica. Tovarno sta prevzela Walter in Herbert. Ob začetku okupacije med drugo svetovno vojno je tovarna delala za potrebe nemške vojske, kasneje sta oba brata finančno in materialno pomagala partizanom. Po vojni je bila tovarna nacionalizirana. Že med vojno je Walter Woschnagg pobegnil k ženi v Švico, Herbert pa je skupaj z ženo odšel k partizanom in bil zajet ter odpeljan v koncentracijsko taborišče v Dachau, od koder se je vrnil sam brez žene. Gačić, Bogumil Vošnjak, 18.

[2946] Španska šola jahanja.

žene avstrijsko-nemške mize. Oče, jaz sem Te maščeval, jaz sem pa prišel v imenu najmočnejšega ljudovlade na svet[u], in ne več kot moledovalec. Prez[a]nimivi podatki. Avstrija še celo pripravlja svoj kmetijski plan za begunce. Zvečer pot v Grinzing k Heurigen. Dovoljeno mi, da pijem sladki mošt. Rodbina Woschnagg nas je peljal[a] tja. Prej pa pogled na Dunaj z gore. Čisto habsburške konfesije Herberta. Ker vem[,] kakšen političen genij je on, zgodilo se bo ravno nasprotno. Nikdar več Jugoslavije, evo geslo. Pa vse to ni bilo tako impresivno, da ne bi občudoval neizmerno baročno intimnost Grinzinga. Pa tam se je zgodilo nekaj strašnega. K[atica] je opazila, da nima svoje torbe. Veliki sunder, kajti celi naš denar ona nosi s seboj. Herebert se je divil moji hladnoči in miru. Takoj nazaj v hotel. Pozabila je žolto torbo v hotelu. Vzičenost.

22. oktober

Zjutraj pri sv. Stefanu na maši. V prejšnjih časih nisem šel na mašo k sv. Stefanu. »Die entkaiserte Kaiserstadt«,[2947] pa sv. Stefan je ostal, kar je bil. Hoja po Dunaju.

23. oktober

High Commisionar[2948] za begunce je norv[e]ški socialist, najbrž močno na Titovo stran, to dokazuje število vračenih[2949] beguncev. Strašni justični škandal. Imam dragocene oficielne podatke. Preznačilno, da me ni hotel sprejeti. Njegovemu pravnemu pomočniku, nekemu Angležu, sem pa pošteno zagodel. Ta obisk je pa bil jako »unsatisfactory«.[2950] Potem v ministrstvu socialne politike pri nekem visokem birokratu Huebingeru, ki je bil jako aroganten, radi informacij o izplačevanju penzij bivšim jugoslovanskim uradnikom nemške narodnosti. Vse to radi Clevelandčanov.

24. oktober

Zjutraj na univerzo na razgovor z Verdrossom in Vinklerom. Aula buči. Živi stari dijaški spomini. Avstrijska ustava prijatelja Kelsena ne pozna azila. Potem hitro na urad Usepa. Tam kratek interview z delavcem iz Beograda, ki je mislil, da imam oblast, da mu pribavim azil. Prejšnji večer me je vic-konzul Gross povabil na večerjo v talmi bosanski restoran, ki je prav fesolebl. Trdil je, da so zavezniki krivi, da je propadla madžarska revolucija, in to radi tega, ker niso dovolj pomagali. Popoldne pot v Pariz. Straus se trudil okoli naše prtljage. Potovala drugi razred, ki je pa bil poln. Pač še stare srednjestaleške tradicije. Premetena K[atica] naju je pa tokom nočjo premestila v prvi razred, v katerem sva prispel[a] v Švico. Po pomoti potovalnega biroa na Dunaju nisva prišla v Ženevo, ampak sva morala zjutraj v Bazel. Tam ob[č]udoval bazelsko solidnost in se spominjal pokojnega fonda B. Slabo so Habsburžani kaj dobili iz njega. Opoldne v prazni francoski vlak, ki naju je peljal v lepo Francijo. Sijajen in razmeroma poceni dejeuner[2951] v vlaku. Zvečer prihod v Pariz.

25. oktober

Porazni hotel du Malte, priporočan od Zaleskega kot hotel Mikolajczyka. Takoj na iskanje boljega. Nisem bil uspešen, pač pa ona, ki je našla Sant Anne. Potem na ambasado, kjer me sprejel simpatični Poljakov. Najprej razgovor z njim, potem s Stoesselom. Sami Rusi, prav domače ozračje. Najprej Thillieu, ki obdeluje begunske zadeve v ministerstvu zunanjih. Njegov urad v Palais de Chaillot. Mož, prejšnji minister opolnomočen je razvijal precej vratolomne teorije o francoskem kmetijstvu, kakor, da je kmetski stan, to je mali in srednji, pred svojo popolno propastjo. Vse je že mehanizirano: druga kmetijska Amerika. Teoretsko je pa mož bil slabo podkovan. Končno prispel radi svoje francoske vize še celo v kabinet ministrstva samega, in dobil sem še celo francosko menda diplomatsko vizo. Pa bilo je neko komešanje. Dobri stari Milenko Vesnić,[2952] Ti si v grobu. Vse jako demokratsko in priprosto. Zvečer v hotelu sestanek mladih: Majster, Žerjav, Savinšek in Žagar. Najbolj se mi je dopadel mladi Žagar. Z

[2947] Cesarsko mesto.

[2948] Visoki komisar.

[2949] Vrnjenih.

[2950] Nezadovoljiv.

[2951] Zajtrk.

[2952] Milenko Radomar Vesnić (1863–1921), srbski politik, diplomat, član kabineta in predsednik vlade. Academic, https://enacademic.com/dic.nsf/enwiki/11743644.

njim bo mogoče delati. Pravo čudo: Žerjava čisto dekadenten brez volje, pravo nasprotje Grege in Milene, ki sta bila izrecno človeka volje. Prav nič se mi ni dopadel v celi njego[vi] neprijetni prefinjenosti. Kak možakar je to, … Mladi Majster ni mnogo bolji. Imal sem vtis, da sem imel ta večer popoln uspeh. Dodatek Nace Čretnik. Takoj zjutraj prvi dan bivanja v Parizu sem se peljal Fauburg Nace Čretni[k]a. Samostan nekaki zapuščeni napravlja naravnost romantičen karakter. Pa nobenega tam ni bilo, vse pr[a]zno in zapuščeno. Tam vadil mladi umetnik na violini. Tam dobil Čretnikovega stanovanja naslov. Končno našel »abbea« na njegovem stanovanju ravnokar hrustajoči svojo šunko. Potem sem ga peljal nazaj v mesto. Dolg razgovor pri dejeuneru u Saint Anne. Imel sem srečo, da sem našel skup jugoslovanskih političnih delavcev pri Topaloviću v Forces ouvrieres. Tam zemljoradniki, socialisti, demokrati, radikali in demokratski Slovenci. Padel prav v sredo ognjevite diskusije. Vsi so se zadrževali, ko so me zagledali. Top[alović] je dal mi besedo, da sem razvil bosanski načrt SO. Vse složno, da je dragocena slovenska inicijativa. Vsi tudi složni, da je to pravi pot rešitvi. Top[alović] izjavil, da je on in socialisti bil v dno za tako rešitev in da je naročil Jelencu svojo soglasnost. Ta sestanek je napravil na mene najbolj[š]i vtis. Milan Purić, Trivunac, zastopniki demokratov, vsi za slovensko izjavo. Spremljal me nazaj v mesto. V »hiši kave« na Place d'Opera še dolgi razgovori. Pozabil sem omeniti, da je bil v skupu[2953] Top[alović], Vračarević, s katerim sem sklenil prijateljstvo.

26. oktober

S Katico se peljala k hotelu Maginon, kjer vlada de Gaulle. Nasproti je drugi hotel, v katerem Guy Mollet[2954] upravlja gospodarska vprašanja. Njegov ravnatelj servicev je pa Monach, ki ga je Lettricah tako slavil. Dolg najprej uro i[n] pol obsegajoč razgovor. Najprej begunci, potem pa tolmačenje jugoslovanskega problema. Našla sva skupno linijo. Pozdravljal sem zmago de Gaullea. Končno moje besede so bile: Renesansa Francije je istočasno renesansa Jugoslovanov. To je napravilo globok vtis na njega[.] Priporočal mi je, da glede beguncev stopam v zvezo z gospo Bidault, kar se pa tiče zunanje politike[,] pa z g. Millotom, ki je za vztočno Evropo na Wuai d'Orsay. Prav prijateljski je bil razstanek[.] Popoldne obiskal Cvetković[a]. Nikolajevića je napravil iz Nišlije pravega kicoša.[2955] Stanujejo prav lepo. Vse delo gospe Ivanović v Londonu, ki je sorodnica. Vidi se, da ima Dragiša največ vpliva v francoskih oficielnih krogih. Njegovo razmerje k Mačku je jako intimno. V stalni sta prepiski. C[vetković] je povsem izoliran, nobeden od Srbov ga ne mara. Pravzaprav je to ne jako razborito, kjati za izvestne stvari bi bilo mogoče njega prav uspešno upotrebiti.[2956] Tako mi je govoril, da stalno povdarja napram Mačku, da treba da stvori sosvet poleg sebe, v katerem bi posebno Torbar igral važno ulogo. Tako, da bi nori Krnjević stopil v ozadje. V tej ulogi bi Cvetkovićeva uloga bila sijajna. Ni potrebno pač omeniti, da je C[vetković] navdušeno pozdravljal slovensko izjavo. Potem Campalu, šefu Officea national d'immigration.[2957] Z njim dolg razgovor o beguncih. Z njim dolg razgovor, pa mož ni za aktivno poseganje. Precej neodločen. Ustaši so pozdravljali s klici: Nočemo v bolševizirano Francijo. To je v aktih. Važen prilog ustaško-francoskega prijateljstva. Zamolčal je Campal, da se nahaja v Milanu stalna misija za rekrutiranje delavcev, pa seve samo italijanskih. Potem se peljala K[atica] in jaz Champs Elyse Ave. Ko sem izstopil, me je silno na vodo gnalo, pa nisem mogel držati. Hitro v kavarno, pa prepozno. Imel sem tisto poniževalno čuvstvo, ki je zagrenilo življenje Ivanu Cankar[ju]. Hitro v hotel. Zvečer sva bila navadno trudna. Večerj[a], hladna, v postelji. Tako »ujutno«.

27. oktober

Dopoldne Palais Chaillot ponovno. Tam dolg razgovor s posebnim ženskim ekspertom ministerstva zunanjih o beguncih. Potem vendar enkrat

[2953] Srečanju.

[2954] Guy Alcide Mollet (1905–1975), francoski politik. Od leta 1946 do 1969 je vodil francosko socialistično sekcijo Mednarodne delavske organizacije (SFIO) in bil od leta 1956 do 1957 francoski predsednik vlade. Wikipedia, spletni vir.

[2955] Lepotec.

[2956] Uporabiti.

[2957] Nacionalni urad za priseljevanje.

našel Holandčana Labberton od Naton parlamentarne reprezentance. Povabil me je, da ga obiščem v njegovem uradu v Londonu. Popoldne s Katico šetnje po Rue Faubour Saint Honore. Neizmerna razkoš.[2958] Te šetnje me silno utrudile.

28. oktober

Četnik naju povabil k slovenski božji službi v rue de Sevres. Po nas prišel Žagar. Najprej v Regence, kjer sila intelektualna sredina. Najprej božja služba v slovenski dvorani. Četnik je imel sijaj[n]o propoved, pa tudi maš[e]val je z velikim navdahnjenjem, kako[r] je sodila Katica. Zanimiva publika: mladeniči in devojke, ki so pred kratkem pobegnile iz Jugoslavije. Dečki pravi hrusti, zdravi, inteligentni, po delu hrepeneči. Najbolj[š]i vtis. Celo problematike ne morem razvijati. Potem je izginil kakor v Solnogradu oltar in dvorana je postala zborovališče. Jaz jedini govornik. Imel dve inhibitions.[2959] Najprej Lausche, kateremu sem moral obljubiti, da ne bom dajal nobenih političnih izjav, drugič: Četnik je želel, da bodi moj govor zgodovinska slika, kako je Jugoslavija nastala pred štiridesetimi leti. Moj govor radi tega ni imel zaželjenega uspeha, kajti govoril sem preveč didaktično in moj govorniški temperament ni prišel do pravega izbruha. Pa vendar je nekolikokrat glasen aplavz pretrgal moj govor. po govoru neprisiljeni sestanki v bližnji živi kavarni. Tako smo proslavljali v Parizu 29. oktobra.

29. oktober

Nisem doslej omeni[l] podpredsednika jugoslovansko-francoskega udruženja, ki je duša te institucije, pa je mal[i] činovnik francoske[ga] radia. Mnogo mi je v misterioznih besedah govoril o nekem sestanku udruženja meni v prilog. Obljubil sem mu, da sem na razpolago po svoji vrnitvi iz Londona. Tako sva se zmenila.

31. oktober

Zjutraj pri meni Erjavc, ki mi je izjavil, da se vrača na Kobsko, v stvari je pa imel namen se vrniti v Ljubljano. Potem prišel Vračarević in Četnik. Dolg razgovor ugodan. Katica in jaz sva peljala novega emigranta iz svobodnega sveta Erjavca do Palais Royal v amerikanski ambasadorski kočiji. Potem pa slovo.

1. november

Zjutraj ločitev. Curica v Italijo, jaz v Anglijo. Ker je weekend, vse polno sekretarskih žensk najvišjih mednarodnih institucij za pot v Anglijo. Pa v Londonu so bile komplikacije. Na air-portu me nikdo ni pričakoval od ambasade. Izgledalo je, da je voz prišel ob osmih, mesto ob desetih. Peljal se do Terminal, ki je Cromwell Road, ki je meni tako dobro znan. Pa bil sem vedno zmešan. Način telefoniranja v Angliji je pač čisto staroverski, uporablja se štiri teške penije. Noben odziv od Saville Cluba. Radi tega se odločil za bližnji Shellbourne hotel, neznajoč, da ga vodijo bivši poljski oficir[j]i in vojaki. Tam sem bil izvrstno preskrbljen, in vse po ceni. Hitro sem našel z busom v Egerton Gardens. Tam ima Srpska cerkvena opština svojo hišo. V precej zanemarjeni pisarni je tudi dom Jugoslovanskega narodnega odbora. Takoj v Tudor Dourt hotel, kjer živi Slobodan. Ni ga bilo tam, moral sem dolgo čakati. Imel samo predhodni razgovor. V nedeljo popo[l]dne se bova sestala. Polagano sem se šele scajmal v Londonu.

2. november

Silna megla in neki čisto čudni dež. Odločil se, da ostanem v hotelu. Dobil spoj s slove[n]skim domom, ki je nekje SW. Kunstlja pa na vsak način ni na spregled. Moj obisk slovenskega doma je padel v vodo. Telefoniranje s Slobodanom. Mislil sem, da je kaka stara baba na telefonu, in ta mož je bil predsednik Jugoslovanske vlade, ni se čuditi, da so stvari šle v maloro. Pravi glas evnuha. Vse eno. Vsaka vsreča – ta ruska beseda se mi tako dopada z njim izpada prisrčno. Razlagal izjavo Odbora. Takoj sem videl, da Slobodan ni bil posebno navdušen, ko sem omenjal »bosansko« rešitev, četudi je pozdravljal našo slovensko inicativo. To je pač politična skleroza za arterij. Tem boljše se je počutil, ko sva začela razgovor o literarnih in znanstvenih stvareh. Pač pa moram omeniti kritične opazke o izjavi. Preveč gre v detalje. Omenjal je določbo sporazuma v pogledu medustavnega sodstva, predvsem tu prihajajo v poštev kompetenčni spori. Ti so se prepustili, ako je bila v vprašanju

[2958] Razkošje.

[2959] Zavore.

kompetenca banovine Hrvatske, na višem sodišču Banovine Hrvatske. Slobodna je stvari vzel jako resno s tem, da mi je sporočil, da bo preložil izjavo prihodnji seji JNO. Esentialno literatura samo literatura. Prisrčen razstanek. Koža mu je kakor iz pergamenta in taka je tudi politika odbora njegovega. Hvala Bogu, da mi Slovenci nismo nikdar vstopili v ta odbor. Zvečer v pravem smislu besede »lutal« po Cromwellroadu, ne da bi prišel do Piccadilya. Zvečer prišel k meni v hotel meni doslej čisto neznani urednik Slovenca Sekolec, ki brani Krekovo politiko SLS v Londonu. Hvalil se je vedno s svojimi londonskimi poznanstvi, pa hvaležen sem mu moral biti, da sem dobil razne telefonske številke. Politično nič posebnega. Mrzlično iskanje Mitrany. Strašno bedaste babe na telefonu. Kako lahko je vendar dobiti v Ameriki telefonsko številko v najodal[je]nejšem mestu. Ta telefonistkinja je cvrčkala kakor tica,[2960] pa najbrž ni v[e]dela, da je Oxford univerzitetsko mesto. Nikako[r] nisem mogel dobiti telefonskega števila Mitranya, čeprav ima svojo številko na svoji farmi. Tako je s kezo bil dovršen ta dan.

3. november

Končno ambasada US. Našel sem gospoda Estlinga, ki je bil nad vse prijazen. Pojasnili so se vsi nesporazumi. Saville Club je v največi bližini ambasade. Tam je čakala soba za mene. Potem po živem O[k]sford Streetu k mojemu staremu založniku Allen Unwinu v Museum St. Znane ulice iz dni emigracije. Vse[,] kakor je bilo pred štiridesetimi leti. Kakor da nova svetovna vojska, revolucije niso izpremenile sliko sveta. Stara hiša, stare stopnice gori k Stanley Unwin, ki je bil vidno presenečen vsled mojega prihoda. Knjiga »Emancipation«[2961] ne more se tiskati v Italiji, ampak bi se mogla poceni tiskati v Angliji. Naj moj amerikanski založnik sprejme garancijo za 1500 iztisov, to je, da naroči toliko iztisov, pa bo knjiga izšla. S telefoni je malo teško pri mojih Polj[a]kih. Kot pravi komandanti grmijo v telefon[,] kakor da je kak potres. Wilder navdušen, ko čuje moj glas. Takoj me je začel tikati po stari hrvatsko-madzarski parlamentarni navadi. Navdušen do skrajnosti, da sem v Londonu. No misl[i]l sem si, da je to navdušenje nekaj preuranjeno. Peljal se k njemu. Stanuje precej begunsko. Skoro nepretrgoma psovanje njegovih nasprotnikov, ali onih, katere smatra za svoje nasprotnike, ker se za pizo razlikujejo v svojem mišljenju od njega. V jedru čisto netolerantna duša. Psovanja ni bilo kraj, tako, da je moral tujec dobiti žalostno sliko o londonskih voditeljih. Razmere so pa tudi razdrapane. Wilder je sicer član JNO, pa se ne udeležuje sej. Za njega sklicuje Slobodan posebne čajske seje, pri katerih pa sodelujejo samo Slobodan, Jeftić in on. Sicer je pa bil pravi razlog konflikta samo časten za Wildera, ka[j]ti to je bilo ob času, ko je prišel Fotić z nesramnimi predlogi čudaških torijev in je bila sklicana seja, od katere je bil izključen Wilder. Radi odločnega držanja Wildera je cela Fotićeva misija padla v vodo. Mirno sem poslušal divje izlive razdraženega Divjaka. Potem v kavarno Kenyo, shajališču naših emigrantov, pa nikogar ni bilo tam. Povabil Divjaka na večerjo v bližnji italijanski restoran. Izgleda tradicija italijanskih restoranov v Londonu je ostala do današnjega dne.

4. november

Prva pot s subway k Unliver na sestanek z Mitranyom. Milever ogromno poslopje podjetja, ki se bavi z milom in margarinom. Kako slabo poznam britansko gospodarstvo. Mitrany, ki ima v tem poslopju pravi svoj znanstveni studio, me sprejel silno prijateljski. Kakor ni med nama štirideset let. Stari spomini iz emigracije. Šalil se, da sem ostal stari revolucionar. Samo presenetilo me je, ko se je čudil, da nimamo prav nobenih vezi z režimom doma. Ne vem, kako je to razumel spričo njegovega antikomunizma. Brezpogojno je odobraval moj načrt Svetovnega instituta za kmetska vprašanja. Boji se, da se bo tak institut v Rimu smatran ko[t] konkurenca FAO.[2962] Priporočal mi je, da stopim v zvezo s švicarskim »Bauernbundom[«] v Bernu. Predlagal je eventualno tudi Bern kot središče. V US naj stopim v zvezo z Mons. Lugattiom v Desmoines. Ločila sva se na najprijateljski način. Stopil je v sobo Boka Vlajić, kateremu sem dal sestanek tu. Nič me ni motilo, da je blaženi Boka

[2960] Žvrgolela kakor ptica.

[2961] Emancipacija.

[2962] Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo.

napisal za »Poruku« precej nesramen epilog mojemu pismu. Pa s tem pamfletom se je pravzaprav samo osmešil. Bil je precej nesiguren, pa sem s svojo širokogrudnostjo pomagal preko tega. Potem v malo čajarno, kjer je vleklo od vseh strani. Boka je na vsak način lucidna inteligenca,pa nesposoben za vsako akcijo. Popolnoma in navdušeno je odobraval moje politične načrte. Potem Labberdonu v njegov urad. Z njim pomenek radi instituta. Še enkrat Unwinu[,] temu korektnemu Angležu in z njim govor o nekih detaljih. V Allied Circle čakal na Jukića, ki ni prišel. Tam lunch. Popoldne v kavarno Kenyo, kjer neki patriot trdil, da še poleg Wildera jedini jugoslovanski integralist. Kako se je pač ta mož motil. Slednjič Tošić, ki je na mene napravil najboljši vtis. To je bodoči voditelj Srbov, takega mirnega, staloženega moža rabijo. Popolnoma se strinja z menoj. Kakor, da sva leta in leta bila v intimnem sodelovanju. Radosten sem bil. To bo pravi človek na pravem mestu. Potem nazaj v pravoslavno [e]rkveno občino, kjer se seznanil z župnikom. Nazval Jeftića, ki ni bil doma. Da bi se lovil za njim, na vsak način ne zasluži zaradi škandala v Slovenjgradcu[,] kakor pa tudi spričo činjenica, da na moje prvo pismo v emigraciji sploh ni odgovoril. Brana je rekel, češ, da dobija toliko pisem, pa še boji se. Zvečer pri meni v hotelu zastopnik Klica Triglava, Frkas, po poklicu žnider. Povabil ga na poljsko večerjo. Počutil se neprijetno poestno radi moje iovijalnosti. Seve ni umel, da bi svoje kljuse hvalil in branil. Spadal sem izpod svoje časti, da kritiziram »Klic«. Prazna slama. Pozneje prišel Jukić, ki je bil tako nesramen, da trdi, da je v Sloveniji SLS »sve i sva«, ravno tako kakor na Hrvaškem HSS. Verodostojne dokaze pa imam, da v Sloveniji SHS sploh ne postoja več. Čisto v duhu totalitarne državne filozofije mi je dal razumeti, da se naj v vseh vprašanjih obrnem samemu predsedniku. Drugače [se] je večer končal čisto skladno in prijateljski sva se razstala z Jukićem. Kot posebnost poljskega hotela naj omenjam, da je aparat, kamor se položi šiling in električna peč[,] začne goreti. V ponedeljek sem čul peket konjskih kopit na ulici. Dolga vrsta vojaških konj je defilirala. Angleži še vedno cenijo konjenike. Na koncu za slovo naj omenim še vrle Poljakinje, ki so dvorile v dining roomu. Poljski obed v tej nesrečni Angliji je bil nekaj prav posebnega. Par korakov do Air Terminus. Sam sem si nosil kovček. Megla in dež: slovo od Londona. Slobodan je samo radi tega predsednik neboglega odbora, ker se nasprotne sile medseboj paralizirajo. Tudi predsedništvo.

5. november

Na pariškem air portu me čakala limuzina ambasade. Najprej na nemški konzulat radi neškega viza. Tam tak direndaj, da sem sklenil se obrniti najprej na amerikansko ambasado. Diggins, šef amerikanskega viza officea se mi je prav dopadel. Mesto Reentry permita[2963] mi je izposloval posebno pismo iz Washingtona. Med amerikansko in nemško vlado je odkrit spor glede nemškega zakona[,] tikajočega se potnih listov. V sredino tega spora pa sem, tako predpostavljam, sem pa vmešan. Mnogo časa bom zgubil okoli tega nesrečnega nemškega viza. Žuril sem se tako silno iz Londona, ker je Anglija[,] kar se tiče beguncev terra infidelium[2964] in ker je bil določen ta torek od Bourgoina za »sestanek«. Moram omeniti, da je udruženje Kreku in Rozmanu priredilo sijajen sprejem, kar je pa tudi Krek pošteno izkoriščal. Kako je pa moj »sprejem« izgledal bedno: kot obljudene kavarne.

na Champs Elysee. Par starih vojakov ali penzionircev, ki nimajo pojma o meni, ki sedijo s klobukom na glavi v kavarni[,] kakor svoj čas Kumanudi v Moskvi. Od Jugoslovanov je bil samo Mladen Žujević,[2965] kateremu sem rekel svoje mišljenje. Skoro odšel z Žujevićem na dobro večerjo h Packardiju, kjer smo svoj čas pili chianti mi Primorci, posebno Trinajstić. Prijateljski razgovor z Žujevićem, pa samo nekoliko preveč previden. Tako končal prvi dan v Parizu brez Katice, ki je medtem že v Montecatini na kuri.

2963 Dovoljenje za ponovni vstop.

2964 Nevernik.

2965 Mladen Zujović (1895–1969), srbski odvetnik in politik ter podpolkovnik jugoslovanske vojske. Bil je podpredsednik srbskega kulturnega kluba. Med drugo svetovno vojno je bil vodja četniškega Centralnega nacionalnega odbora. Od leta 1943 je bil delegat vrhovnega poveljstva četnikov za Dalmacijo. Po kapitulaciji Italije je pobegnil v Italijo, od koder se je preselil na Bližnji vzhod in nato v Francijo. Po vojni je ostal v izgnanstvu. Na sojenju v Beogradu je bil obsojen na smrt. Mladen Žujović, http://mladenzujovic.com/Srp/S_bio_1.html.

6. november

Ker Mme. Bidault bolna[,] pokazal njeni zastopnici Mme. Massat, nervozni pokretni inteligentni tipični Francozinji stanje naših beguncev. Poseta De Vittonu, Confederation generale d'agricultute.[2966] Dal je dobrohotno važne sugestije, kako bi se naše begunce vključilo v francosko kmetijstvo. V Girondi je zemlje in posestev dovolj, katere bi mogli obdelovati naši begunci. Predložil je, da bi v to pozvani odbor sestavil liste kmetijcev, ki bi bili pripravljeni obdelovati zemljo. Isto mi je predložil tudi Ceyrac, generalni sekretar, Confederation nationale du patronate francais,[2967] ki je pa stavil pogoj, da mora biti svaki kan[d]idat opisan glede njegovih delavskih kvalifikaci[j]. Kako bom ta posel organiziral? Popoldne pri meni gazda Žika, s katerim sem v t[r]en oka prišel do važnih odločitev. On bo zbiral sorodne elemente v Parizu, kakor on to že dela z uspeh[o]m. Jaz bom pa to delal prek okeana v Ameriki. Sodelovanje je bilo zaključeno. Razstala sva se silno prijateljski, prepričana, da bo stvar dobra. Zvečer pri Fou vin nasproti praznemu poslopju Banque de France. Sijajna vina Jura. Vračarević, Žagar in jaz. Na kraju sem klonil. Bilo je tega preveč.

7. november

Obisk Legendru, ki je izgledal največ[j]i strokovnjak francoskega kmetijstva. Neizmerno me zanima sklop francoskega kmetijstva.

8. november

Z Žagarjem obišla pisarno IPU. Tam Barev, ki je dal sijajno sliko bulgarskega kulturnega dela v Parizu. In pa naši Srbi: prepirajo se o 27. marcu. Potem govorili o balkanski akciji. Žagar mi je bil hvaležen, da sem ga pripeljal v Rue Brunelle. Kar pretreslo me je, ko sem zapustivši Rue Brunelle stal pred začetkom bajeslovne ulice Rue de Joueuse. Tam doli je pa hiša, kjer sva se Nada in jaz tako ljubila pred dolgimi št[i]ridesetimi leti. Velika ljubezen vendar je večna. Zvečer konečno vendar Comedie Francaise. Dal se je Bicheta Poudre aux yeux[2968] in pa Gladiator. Užival in uživala cela ogromna dvorana, ki je bila eno, kakor ena kulturna družina. Tudi v foyeru[2969] se mi je zdelo, da so vsi ena rodbina. Stara kultura živi tudi v lakrdiji. Doba taborov, v vsem kaka »Umstaenlichkeit«.[2970] Mislil sem seja [sedaj] bo stopil stric Jože na oder.

9. november

Ž[a]gar je gostoljuben Slovenec. Povabil me je v češki restoran. Vhod je pa kakor za konspiratore. Zdi se mi, da od črvov razjedenih starih stopnicah se giblje revoluciona z bodalom izpod plašča. Jedli smo veprove s knedlii še želim. Potem v hotelski sobi še dolgi razgovori.

10. november

Kavalir Pavelić – Smith[2971] me takoj povabil na dejeuner v Dauphin, ki je bil čisto francoski, pa za mene žal brez vina. Pavelić je napisal knjigo o Trumbiću, pa ni za realno delo. Kaj bi mogel napraviti za begunce? Von Keudel na nemški ambasadi se je toplo zavzemal za mene. Pa vse zastonj. Bonn noče mi dati viza, ker je to proti striktnim zakonskim predpisom. Gospodje Švaboni, bomo že videli, kdo bo imel na kraju prav. Predmet sem žive izmenjave misli med Bonnom in Parizom. Kako je to neizmerno smešno, trinajst let po vojski in ko vse sanjari o zedinjeni Evropi. Tako se meni omogoča v svojem jedru humanitarno delo. Ogromni osli, kakoršni so bili v svoji tisočletni zgodovini. Samo da so krvavi račun plačali Slovani. Sklenil sem takoj odpeljati [se] v Italijo Katici. Pa tudi to ni šlo b[r]ez okapanja. Pa vendar sem italijansko vizo dobil še isti večer. Neverjetna sombre pol razpadla stara palača: italijanski generalni konzulat, kakor iz kakega romana Balzaca. Potem bi moral takoj telefonirati na amerikansko ambasado. Pa iskanje telefona v starinskom Hotelu Saint Simon, kjer so pa bili tako malo socia-

2966 Splošna zveza za kmetijstvo.

2967 Nacionalna konfederacija francoskih delodajalcev.

2968 Prašek za oči.

2969 Predverje.

2970 Živčnost.

2971 Ante Pavelić – Smith (1903–1985), hrvaški in jugoslovanski diplomat in publicist, sin zobozdravnika Anteja Pavelića. Sam si je nadel še priimek Smith, da ga ne bi kakor koli povezovali z ustašem Antejem Pavelićem. Tko je prodao Dalmaciju Talijanima: Dr. Ante Trumbić ili dr. Ante Pavelić?, Otporaš, 10. julij 2017, https://otporas.com/tko-prodao-dalmaciju-talijanima-dr-ante-trumbic-dr-ante-pavelic/.

listi, da sploh nisem mogel telefonirati. Pa nobene nesreče.

11. november

Dan Armistice. Velike svečanosti povodom štiridesetletnice. Francozi in Slovenci vedo, kaj se šika. Iskanje Rue Pressbourt. Kje je pa poslopje naše mirovne delegacije. Poslopja nisem našel. Žagar ni prišel v hotel. Zvečer si ogledal v Bouffes parisiennes.[2972] Sijajna lakrdija, igralci samo preveč pretiravajo. Publika pa uživa.

12. november

Žerjav v hotelu. Kakšen njegov glas v telefonu, skozi nos, dokaz degeneracije. Hoče v Ameriko. Odločno mu odsvetoval, našla srednje rešenje. Potem v ministerstvo dela, kjer so moje argumente povsem prisvojili. Vse napravilo na mene čisto demkoratski vtis. V bližini Une[s]co, nova palača, zidana v hypermodernističnem slogu, vse ogromno. Tako je Pariz pravi mednarodni center. Žerjava povabil na dejeuner, pa je že drugodi oddan. Tako nekaj smešnega. No pa sam sijajno obedoval pri Casanave v ulici Saint Anne, katere kuvar ima diplomo, da je najboljši kuhar Francije. Je pa res nekaj imenitnega. Pa brez žlahtne francoske kapljice. Popoldne dolgo romanje Service social d'aide aux emigrants[2973] rue de Vaugirard 391. Strašno turobno poslopje kot pravi simbol muk vseh emigrantov. Nisem bil pripravljen radi naglice od ambasade. Radi tega precejšnje antisambriranje, pa vendar konečno sučastveni razgovor z Mme. Frijjart. Cela institucija v rokah žensk. Brez denarja so radi velikega števila Jugoslovanov. Ti so njih upropastili.[2974] Pisalo se je v Ameriko za pomoč. Kako je vse to primitivno. Ako se polaga pomoč v roke privatnikov. Naša mladina pa trpi. Ko sem čakal[,] je prihromastil mladenič, prava gora. Takoj sem čutil, da je to Slovenec. Pa seve Franc Uršič,[2975] nima denarja za bočno ležišče. In precej žolčna sekretarica ga je odbila, ko je napravil naivni znak z roko: spanja. Strašno sem si predbacival,[2976] da nisem segel v listnico in mu dal denar za noč. Zaposlen sem bil do ene ure pred odhodom. Ne more se reči, da sem bil nezaposlen. V zadn[j]em trenutku je prišel zastopnik Srbske narodne pomoči. Dogovor z Robičem, ki je bil tudi ta dan v hotelu. Vsi so za skupno delo, samo Hrvati manjkajo. Komedija, ko so mi brez mene v moji odsotnosti stavili moje stvari v koridor pred portirsko ložo. Nečuveno.[2977] Končno se odpeljal na lionski kolodvor. Tam lutanje, ko nisem videl vagon – restaurant, ki je bila ravno poleg mojega voza. Ta lionski kolodvor je ogromen. Cel drugi razred poln vračajočih italijanskih delavcev italijanske narodnosti. Sum, nesnaga. Prava Italija. V prvem razredu dolgočasni poslovni ljudje iz Liona. Na meji obdan vse v snegu. Turin pa v dolgočasnem dežju. Isto v Ženevi. Potem pa sonce na ligurski obali. Poleg Rapalla žalostnega spomina. Pa Rapallo Vesnića, Trumbića in Sforze je danes pozabljen, maščevan. Ponos. Potem pa v notranjščini velike nove industrije, gotovo na osnovi Marsalovega plana. Sijajen colaxione.[2978] V Firencah dež, tako, da nisem mogel na Ponte Vechi, da bi kupil dar. Pa bo konflikt. Iz samega hrepenenja prezgodaj izstopil v Pistoji. Končno Montecatini. Takoj v informacijski biro, ki je bil še odprt, za Katičin naslov, ki me je tam čakal. Jaderno v Albergo Centrale. Tam vzhičen, navdušen sprejem. Vsi obožujejo Katico. Preselitev v drugo sobo. Celi perzonal nosi stvari v novo sobo. Srečen sem. Odmaram se. Zaslužil sem. Spominjam se na slične situacije z Nado.

15. november

Skupna hoja h gori. Tam gori je naselbina. Vse čisto toskansko. Pa povsodi mizerija. Prav nikake bohotnosti. Pa zrak je bil sijajen in čutila sva se kakor prerojena. Pa Montecatinska kura nima efekta na Katičino notranjost. Pa zaradi tega smo prišli. Žalosten sem, ker ta uspeh ni dosežen. Dolge šetnje. Katičino divljenje zaprtemu hotelu Pace. V harmoniji potekli ti dnevi.

[2972] Pariški bifeji.

[2973] Socialna služba za izseljence.

[2974] Uničili.

[2975] Franc Uršič (1869–1951), slovenski narodni delavec, publicist. *SBL*.

[2976] Očital.

[2977] Nezaslišano.

[2978] Zajtrk.

16. november

Katica ima rada prirosto rosticerio. Tam v nedeljo velik svatbeni obed. Srednji stan obrtnikov. Pa kaka skromnost pri obedu. Antipasto:[2979] nekoliko komadov oliv in tan[e] kos persciuta. Ti Italijančki so še celo pri svatbenem obedu do skrajnosti ekonomični. To je domovina Machiavella.

17. november

Profesor Scalabrini stalno potuje in ne briga se za Katičino stanje. »Einlauf«[2980] ni imel nobenega dejstva. Nesrečen sem, da je ta del programa ostal nezipolnjen. Preka odločitev, da putujeva.

18. november

Ganljivo slovo perzonalkalberga Centrale. Dobra večerja v hotelu, dovolil si frakeljc toskanskega vina po posvetovanju z doktorico Brat.

19. november

Pot v Firence z vso našo ogromno bagažo. V Firencah Katica na Ponte Vecchi, jaz pa na iskanje italijanske izdaje knjige Mitranya. Kako najti Italia nuova, založništvo Mitranya? Izvošček me je peljal k mogočni stari palači Capponi. Tako fevdalno pač nobeno založništvo na svetu ni nastanjeno ko ono Sansogna. Tam so mi dali točni naslov Italie nuove. Tja prišel v zadnjem trenutu baš opoldne in dobil sem zadnji iztis knjige, ki se je tiskala v 2200 iztiskih. Žalostno slika našega časa. Potem pa hitro v Baglioni, kamor priletela Katica čisto scagana. Draguljar ji ni vrnil prstena, katerega je dala na popravek. Ni bilo časa prijaviti policiji. Njej so ukradli torbo iz krokodilske kože na carinarnici iz kovčega, ki je bil nasilno odklenjen. Lepe razmere. Popoldne brzovlak v Rim. Tam dež in K[atica] imela diskusije z nosilcem bagaže in izvoščekom. V Minervi dobila sobo, s katero prav nič nisva bila zadovoljna.

20. november

Pojavil se v Usepu, ki se sedaj imenuje RMDivison. Sprejela me ona dama, ki me je prvi dan tako čudno sprejela. Sedaj pa sam sladkor in med. Miljuš je odsoten. Radi tega vse mogoče teškoče. Pa določen petek za pot v Capuo. S[k]upno s K[atico] našla hotel Imperial v Via Veneto, kjer prijetna soba. Pop[o]ldne pa že Francesco z drugim avtom na spregled. Tako sem ta dan mnogo uredil. Dobil pa tudi prepis vaochera na računovodstvu. Solnč[n]i dan v Tivoliju. Pa šele v mraku K[atica] obiskala vilo d'Este. V hotel prišel Mons. Jesih s senzacijo, da izjava ni izšla 29. oktobra. Skoraj sem se scajmal in izjavil, da bom nadal[j]eval s politiko, s katero sem začel.

21. november

Pot v Capuo. V Napolju me čakal Hummel. Vidi se, da je kamp dobro upravljen. Simpatičen je vodja kampa, ki ima ustaše na piki in silno hvalil Slovence, četudi ni vedel, da sem Slovenec. Terro ustaški. Pošteno sem govoril vodji ustaših. Elektrotehnična delavnica polna živahnega gibanja. Skoro sa[m]i slovenski in istarski begunci, ustaši pa politizirajo. Vidi se, da je tu poduk uspešen, četudi preko tolmačev. Nezadovoljen samo v pogledu kmetijstva. Radi tega me je Capua mikala, pa kako razočaranje. Kam[p] ima 8 hektarov obdelane zemlje. Begunci nočejo delati na tej zemlji, ker pravi[j]o, da pri kmetu dobijo plačano. Vodja me ni h[o]tel peljati v kmetijski od[d]elek, ker je ta tako siromašen. Pa vsaj pa sem videl pos[e]jano. Radi tega sem prišel v Capuo. V Napul[j]u slovo od Hummela. Francesco me čakal v Rimu na kolodvoru. Živ sprejem v Imperialu.

22. november

Pot v Vatikan. Katica nikdar ni bila v teh hodnikih, ki vodijo v Siti. Občudovala je darove papežem s stališča umetnostne obrti. Potem pa Stan Bordze in končno svetovni čudež Sikstinska kapela, ki je delovala na najine duše s celo dinamično univerzalnostjo Michelangelovega genija. Zamaknjeno sva zrla na božanstveni strop.

23. november

Nedelja. Prepozno prišel na mašo v via Colli, ker so čas premaknili. Robič mi je izginil ko[t] kafra. Kranj je pa nedostopen radi bolezni. Mistika izjave se ne odkriva. Čakal v obedovalnici, dve sestri mi prinesli jajca kuvana in jajčnico. Na vsak način preveč. Potem razgovor z Hanžekovičko, kar je vedno užitek. Potem s Francescom želel obiskati

[2979] Predjed.

[2980] Klistir.

baziliko sv. Klementa. Ni pa vedel, kje je bazilika Slovanov, ki jo danes upravljajo Irci. Pa policija je vse poti zabarikadirala, kajti ta dan bo papež ustoličen pri sv. Ivanu in na kraju bo obiskal cerkev Slovanov. Pred sv. Ivanom pa bo suveren vatikanske države imel priliko, da ima pred seboj celo svojo oboroženo silo, o kateri se je Stalin izrazil tako pomilovalno. In Stalina danes ni več. Ivan 23[.] in nasledniki pa vlada in saeculum saeculorum.[2981] Večna institucija, ki bo obstojala, ko že zdavnej o komunizmu ne bo ne sluha ne duha.

24. november

Odložil sem pot v Sardinijo, ko mi je Lawrenc obisk pri Gronchiu prikazal kot sigurnega. Pa sam Perizje mi je račune prekrižal. Neumno naključje. Napisal sem pismo Gronchiu v vezi osnovanja Instituto mondiale affari contadini.[2982]

Katica bolna. Imam velike skrbi. Briga se za njo Commendatore[2983] Dr. de Martini. Izgleda[,] da je jako inteligenten zdravnik. Celi dan okoli njene bolezni.

25. november

Miljuš me prijavil šefu ICEM. Niti on niti njegov namestnik nisata imela namena, da me sprejmeta. Strašna nadutost, ki se bo maščevala. Poldne poseta dr. Fischeru, šefu Orta za Italijo. Francesco me je peljal v najstarejši del Rima, kjer so delavnice te kristne institucije. Dr. Fischer je jugoslovanski Žid iz Oseka. Po dolgem razgovoru je izjavil, da se čuti za dvajset let pomlajenega. Potem v via del Governo Vecchio s starimi spomini. Tam v znani ošteriji[2984] si privoščil kozarec vina iz Ariccije. K[atica] pa ni prišla na sled.

26. november

Mudd se prav čudno drži. Ne vem, zakaj se ta mož mene nekako boji. Lawrence pa kakor vedno do skrajnosti prijazen. Skrajno zanimiv obisk Visokega komesarja za Italijo Švicarja Schattera. Pravi zastopnik švicarske demokracije. Razlagal mi je projekt Sardinia in šele sedaj mi je bilo silno žal, da mi ni bila Sardinija usojena. Od osmih naseljencev je pet Jugoslovanov, kar je bilo napravljeno proti izrecni zahtevi Rima. Do skrajnosti značilno. Ločila sva se kot dobra prijatelja. Štet[a] samo, da nisem ostal delj časa v Rimu. Ta mož se pač razlikuje toto genere od dunajskega kolege, so pa tudi rezultati po temu. Katica se kakor čudo popravlja. Srečen sem. Zvečer pri meni Babić dve uri in pol. Sučastveni[2985] razgovor o beguncih. Babić je star strokovnjak, četudi po letih mlad. Strinjava se v vsemu.

27. november

Robičevo jamranje na via Colli. Tako še nisem koga našel jadikovati. Krek nesposoben najti sredstva za socialni odbor. Sicer tega ni Robič rekel, pač pa se je moglo slutiti. Obljubil Robiču, da bom gledal, da pregovorim Clevelandčane, da vsaj nekaj dajo kot božični dar za begunce. Thankgiving brez vsake svečanosti. Mudd se je pa izmuznil. Šah in jaz, udal sem se v svojo usodo, pa bom začel z Buonomijem, ki je na čelu organizacije produttori diretti.[2986] Popoldne dr. Škofič, soprog Lollabridgide, bil v hotelu. Katica vodila prvo besedo. Na dnevnem redu Benoita: Le puis de Jakoc.[2987] Morebiti se bo kaj iz tega izcimilo. Zvečer čaj pri dr. Fischer. Soproga Bosanka. Toliko časa so v Rimu, pa še vedno nimajo niti enega komada svojega pohištva. To je pa vendar Katica drugi tič. Dr. F[ischer] jasno izjavil, da je v italijanskih kampih velika korupcija na škodo beguncev. Zanimiv in prijeten večer.

28. november

Karkoli mogoče me Francesco rad popelje na veliko teraso Pincia. Ta veličanstveno mili pogled na večni Rim silno godi moji duši. Zdi se mi, da je na tej terasi zgoščena kultura človeštva. Poseta Landiju brez moje želje. Spravila me je k njemu Zagrebčanka Levy, ki kljub svojemu imenu ni Židovka. Bil je precej nesramen in želel videti »biglieto«.[2988] Na kar sem odgovoril po svoje. Ta obisk je mogel izostati. Landi je na čelu asi-

2981 Starost.

2982 Svetovni inštitut za kmečke zadeve.

2983 Poveljnik.

2984 Gostilni.

2985 Sočutni.

2986 Neposredni proizvajalci.

2987 Jacob je dobro.

2988 Vstopnica.

stence papeževe, o katere poslih se toliko šušlja. Umazane stvari, amerikanski dolari so pa sladki za Italijančke. D[o]poldne še s Katico v palačo Rospigliosi, kjer je ponosni sedež kmetijskih organizacij. Govoril s sekretarom Buonomia dr. Sicognani. Popoldne zadnji razgovor z Miljušem. Fischer mi je pravil, da se je moralo nalaš[č] poslati druge begunc[e] v San-Antonio, samo da bi kamp izgledal kot jugoslovanski. Tudi hoče se Jugoslovanom baje vzeti možnos[t] poklicnega traininga. Žalostno, ako je res. Miljuš to noče priznati. Krediti so pomanjšani, mesto, da so povečani. Lepo gospodarstvo. In moja misija ni potrebna?? Zvečer Monsignor Jesih pri meni. Njegova važna »poruka« za Mačka je napisana. Važno je bilo, kako sva si bila soglasna v vsem kakor dva brata. Povdarjal je, da v kampih vlada velika korupcija. Ločil sem se od Jesiha, ki je prepričan, da nikdar bosanske resive ne bom puščal iz vida. Katica se je pop[o] lnoma popravila.

29. november

Zjutraj v kapucinsko cerkev, katero sva gledala iz okna naše sobe. Hotel sem videti smrti v obraz, pa vrata v katakombe so bila zaprta. Mo[l]il sem se Bogu v zahvalo, da je bilo moje potovanje tako uspešno. Zopet pot na Pincio in potem pogled na hotel Russia in ono okno sobe, v kateri sva bila tako srečna z Nadico. Bilo in prošlo.[2989] Potem v palazzo Rospigliosi, pa ni bilo sr[e]če. Buonomi moral je na sejo v senat. Detajlno govoril o mojem načrtu z dr. Cicognaniom. Nikakor izgubivši pogum sem zapustil produttori diretti in njihovo barokno palačo. Potem k sv. Klementu, ki je napravil na mene najgloblji vtis. Kakor da stoji pred menoj slovanski vek gosposvetskih knezov in njihovih ustoličevalcev. V katakombah sv. Klementa bi želel biti pokopan. Nisem omenil nei[z]merno mili obisk Baliću, ki je bil neizmerno radosten, ko me je videl in tako zdravega in čilega. Balić je udaril na neko struno, ki se mi zdi precej realistična. Krnjević ima na dnu svoje duše pa vendar ono intimno vero, da je sporazum s Srbi jedina zares velika stvar. Pa tako je meni govoril že pred leti. Ne smem še z njim pokvariti vsako dogovarjanje. Ob eni[h] že v vlaku za Napulj. Delal sem prav do zadnje minute. V Napulju sitnobe, ker avto generalnega konzulata ni bil na kolodvoru. Pa Katica je vzela situacijo energično v roke. Po peti uri je bil avto na mestu in črez pol ure pa v luki. Tam še sitnobe radi mojega potnega lista, ker Katica ni vzela [s] seboj v urad potnih listov pa pismo Digginsa iz Pariza. Na »Constitution« zopet na amerikanskih tleh. Kraj je pota. Skoro smo že v Washingtonu. Pa koliko opravka bom imel na svojem stroju v lični kabini št. 402. Da bi bilo beričetno.

29. novembra–10. decembra.

Torej smo na Constitution, ladiji od 30.000 ton, tistoč potniki in 700 članov posadke. Najina kabina je prostorna, ležišča prav udobna, pa saj je cabin clas. Imel sem biljet prve klase, pa sem dosegel ne brez težave, da se je izpremenil v takega cabin clas, tako, da potujeva Katica in jaz v istem razredu. Constitution in Independence sta dve ladji posestrime. Pozneje sem se prepričal, da sta imeni vzeti po dveh ladijah iz borbe za neodvisnost. Nič ne spominja na Constitution na velike može, ki so ustvarili s pomočjo ustave veličino Amerike, nič ne spominja na ustavotvorno skupščino v Filadelfiji. Nekatere otroške slike ladij in risb. Bedno. Bil sem v impertinenten ter v knjižnici vprašal po ustavi IS, katere seve niso imeli. Umetniška ureditev je precej banuzična. Naj bi bili napravili Italijani ali Nemci? Potniška publika je vulgarni prorez Amerike. Torej ljudje, ki se še morajo plačati »cruuise«.[2990] V tretjem razredu: tourist class[2991] obilo italijanskih družin, ki obiskujejo svoje sorodnike (bogate) v Ameriki. Nama je usojeno, da sediva skupno z g. Samuelom Stitchom in gospo iz New-Yorka, naravno semitskega porekla. Koliko sem se trudil, da bi napeljal konverzacijo o nekaj manj brezpomembnega. Vsi napori zastonj. Neverjetna duševna mizerija. Po poklicu je mož lawer, pa kakšen, najbrž bolj real estate.[2992] Po den[a]rju gotovo. Dobil sem žalostno sliko amerikanskih bogatašev, kulturna pustina. Imena potnikov tako brezpomembna. V prvem razredu je potoval senator Kefauver, pa sem žal šele izvedel zadnji dan. Razredi so strogo ločeni, kakor, da ni-

[2989] Je bilo in je minilo.

[2990] Križarjenje.

[2991] Turistični razred.

[2992] Nepremičninski.

smo na amerikanskih tleh. To je torej izednačena družba. Prvi večer še v napuljski luki sem se pošteno najel italijanskih jedil. Posledice so bile katastrofalne. Kako začimbo so dali ti nesrečni amerikansko-italijanski kuharji v jedila. Celi prihodnji dan sem čepel v kabini in se hranil od čaja. Pa skoraj sem bil zdrav, pa italijanske jedi na ladiji nisem več okusil. Odslej sem jedel samo steke, ki so bili zares izborni in želodca si nisem več pokvaril. Na mizi nas služi Peter, ki pravi, da je iz Portorika, pa je najbrž iz Galicije, ker zna jezike. Tokom celega potovanja sem se samo seznanil z umirovljenim[2993] amerikanskim oficirom, ki je pa bil tako dolgočasen, da sem se ga skoro iznebil. Drugo poznanstvo sta bila gospod in gospa Fellows. On je atomski preiskovalec iz okolice Filadelfije, ona pa [u]živa. Čitala je Rebeke West knjigo o Jugoslaviji. On nikakor ne pojmuje, kaj je komunizem, toliko je čital, toliko diskutiral, pa še vedno ne ve. Rekel sem mu, da je stvar jako jednostavna. Naj si kupi vozno karto za Jugoslavijo, naj bo en dan v Jugoslaviji, pa bo vedel. Kako so ti ljudje vendar topi. Čestital sem jim Božič, pa nobenega odgovora. Čisto amerikansko. In prvo njegovo vprašanje je bilo jako tankočutno: od čega[2994] živim. To so pa bili gosti na ladijah Lojda po Jadranu[,] vendar nekaj drugega. Ženski svet je jako jednoobrazen, nič posebnega. Vse demokratsko sivo v sivem. Židov seve mnogo, pa tudi Italijanov. Ena Italijanka se že leto in dan ni kopala, pa so se širil simpatični vonji. Prvo pristanišče je bilo Ženova: dež in megla, drugo Kan, ki ni napravilo na mene prav nikake[ga] vtisa. Sami hoteli, precej že v stilu Palm Beacha. Katica naravno je morala iti na kopno, da pozdravlja Francijo. Ostal sem na ladiji, pa že užival na jesenjem mediteranskem sol[n]cu. Izmed 24. in 25. novembra[2995] smo se bližali afrikanski obali. Spominjal sem se sredozmeske[ga] pota z Nado in Koprivnikom na Madeiro. Kako je bila Nadica vzhičena na južnem solncu. In danes je mrtva kokor tudi moj najboljši prijatelj Vojko. Mrtva je pa tudi Hitlerova Nemčija, ki nam je priredila v znaku »Radosti in dela« ta izlet. Ne sramujem se, da sem Nadi privabil ta užitek. Včasih ni dobro biti preveč Katonski. Pa nikdar ne bom pozabil, kako je Nadica, sama pravzaprav hčerka Krita[,] uživala v mediteranski solnčnosti. Bila je vas prevzeta, polna najčišče ljubezni. Kaki spomini … V Algerisa smo se ustavili. Torej zopet sem videl Španijo samo od daleč. Potem pa gibraltarske skale, na katerih cepi britanski lev, ki je izgubil v toku let svoje zobe. Plujemo po odprtem morju tja k Madeiri. Južno sol[n]ce, čeprav smo v dneh ekvinocija, in sem se bal jesenjeg[a] vetrovja. Evo 4. decembra zazrl sem Madeiro, ki mi je ostala od prve posete v tako prijetnem spominu. Tokrat pa razočaranje, ostal sem brez pedikire[,] pa sem teško hodil po ostro tlak[ov]anih ulicah. Napravil sem načrt obiska groba cesarja Karla, da bi se spomnil, kako sem bil tam z Nadico. Pa Katica, drugi ženski, bolj komercialni tip, je »jurila« samo po »dučanih«, jaz pa sem sedel v kavarni, dokler se nisem emancipiral, pa hajdi vsaj v veliko trgovino maderiskih vin. Pa naša »preuzvišena« ni dovolila, da bi kupil steklenico ognevitega madeirskega vina. Tokrat sem se moral še celo tega odreči. Srečen sem bil, ko sem bil zopet na ladiji. To pot me je Madeira povsem razočarala. Z Madeire pa pot n[a]ravnost v Ameriko. Toplo in solnčno na palubi. Jaz sem pa bil večinoma v kabini, kjer sem si uredil celo pisarno in pridno delal na urejevanju gradbe za poročilo. Seve na celem potu nisem okusil niti kaplje alkohola, ker sem bil discipliniran. Hočem čakati, da dr. White mi daje »green light«[2996] za pijačo[.] V tem oziru je Katica neizprosna. Interesantno je bilo, kako so bogate stare amerikanske device dajale svoj potni list v safe, najbrž radi tega, da bi se ved[e]la njihova starost, kakor je Katica podrazumevala. 7. decembra je bila »competition«[2997] za najbolj »humorous costume«.[2998] Katica se pošteno pripravljala in nastopila kot Fifi de Paris. Tako je bilo vse prirejeno in tako je nastopila z neverjetno sigurnostjo, da je dobila prvo nagrado. Dar je bila dragocen[a] cigaretna doza. Nisem verjel svojim očem, ko je govo[r]ila pred mikrofonom, s kako neverjetno sigurnostjo. Pa to je sijajen pro-

[2993] Upokojenim.

[2994] Česa.

[2995] Datuma se nikakor ne ujemata, saj je potoval do 29. novembra do 10. decembra.

[2996] Zelena luč.

[2997] Tekmovanje.

[2998] Šaljiv kostum.

pagandni »asset«.[2999] Končno na Atlantiku ni več solnca in bližamo se hladnim krajem.

10. december

Zjutraj se pojavila amerikanska obala. Stereotipna »Svoboda« z bakljo v roki nam javlja, da je blizu New-York.

10. december

Nobeden od tolikih uradnikov emigracije ni vprašal za slavni recentry permit,[3000] ki je dal povoda tolikim besprijetnostim. Samo dolga procedura je to bila. Slovo od ladije, s katero me ne vežejo bog ve kaki sentimentalni spomini, je pač amerikanska. Tudi dolgo čakanje radi carinjenja. Pa Katičin Special pasport je silno imponiral in vse je bilo obavljeno.[3001] Zunaj sneg in mraz. Tako v Chesterfield sredi New-Yorka. Pri vhodu v hotel dolgi longin takoj zahteval napojnico, kar je Katica takoj odbila, in kako energično. Najprej k pediastru, kajti noga, to je žulji, so mi delali preglavice. Potem kakor osvobojen. Kupil vložek v čevelj, kar se je moralo že davnaj zgoditi. Takoj na delo. V Free Europe, kjer s[e]ve nobeno Krekovo pismo. Osovnik, ki že zdavnej ni več pri slavni »Evropi«. Naletel na Rosskopfa, Sarajlijo, ki je po smrti Kuhara jedini Jugoslovan v F[ree] E[urope]. Res ad triarios venit.[3002] Pri liftu Oton Gavrilović. Z njim dogovoril sestanek. Prijavil svojo avdijenco pri Hustonu. Highlights 49. neobično interesantna ulica. Toliko italijanskih in francoskih restoranov. Pri Spellerju, ki je navdušen radi Sir Stanleya. Izdal knjigo ljubavnih pisem znamenitih mož. Gled[e] »Emancipation« mnogo bo odvisno od tega, kako ceno bo udaril Sir Stanley za pounsko področje.

10.–14. december

Hudo zimsko vreme, kar mnogo ovira hoje po mestu. Običajni lunch s Poličem odpadel. Pač pa Vanja naju povabil na lunch v lokalu v bližini njegove pisarne, ki se je Katici silno dopadel. Katica in Vanja se takoj spoprijateljila. Vanja spravil me v zadrego, ko je bil tako nedelikaten, da ji je povedal, da so bile moje »Buegelfalten« precej pomanjkljive, predno je nastopila Katičina vl[a]da. Energično sem protestiral, češ da to ni res. Pa seve to je bil triumf za njo. Na tenane, nekaj preveč pedantno me V[anja] izpraševal o taboriščih, o katerih nobenega pravega pojma ni imel. Čisto prijeten ambasadorski sestanek. Obisk IPU. Uradniki širijo defetizem, kar bi se moralo sprečiti. V Rumunskem komitetu sestanek s Popo, ki nima pojma, da prihajam iz Evrope. Pustil sem ga v njegovem neznanju. Brasić prišel po naju, da se udeležimo božičnice Women of Captured Nations in Exile.[3003] Baltski dom v jako elegantnem delu mesta. Katica je imela priliko se seznaniti z našimi Jugoslovankami, posebno z gospo Brasić. Program jako slab, nobenega pravega božičnega razpoloženja. Nobenega od voditeljev emigracij. Uradniki Free Europe. Marica je prinesla nekak kolač in takoj odšla, tako, da se Katica ni mogla seznaniti z njo. Dolg razgovor z Brasićem, ki se strinja z mislimi naše emigracije. Posebno bosansko stališče popolnoma indorzira. V hotel prišel Oton, ki je toplo zagret za bosansko rešitev. Oton je pač računajoč duh. Vom Stammer der Azra … Prav simpatičen razgovor … Prišel v hotel sestri Kozak. Obisk Hustonu, kateremu emfatično izjavil, da je moje razmerje z Judiciary senata dovršeno bilo 29. novembra, da ti free junaki ne [bi] morebiti mislili, da je moje razmerje, stalno mi vzeli grant. Pri njih je vse mogoče. Nisem vedel, da so Fotića vrgli iz F[ree] E[urope]. Oton mi povedal, da pride demokratska era v F[ree] E[urope]. Imenovan je novi predsednik Alexander, bivši Secretary of the Navy.[3004] Zopet eden, ki nič ne razume … Večerjala stalno v hotelski sobi. Vse naokolo sijajni delikatesi in prodajalnice sadja sredi bele zime. Niti enkrat nisva bila v kinu ali gledališču. Nisva čutila potrebu, tako nas je absorbiralo new-yorško življenje.

13. december

Pot v Washington. Mali prepir, ker sem izjavil, da naj potujemo z P[e]nsylvania železnico, to pa radi tega, ker so porteri pod strogo kontrolo železniške uprave. Ali zmagali so Trailwayi po Najvišji

[2999] Sredstvo.

[3000] Dovoljenje za ponovni vstop.

[3001] Opravljeno.

[3002] Spremenjene razmere.

[3003] Ženske ujetih narodov v izgnanstvu.

[3004] Sekretar mornarice.

volji Njegove Preuzvišenosti Žene. Pa smo se pošteno urezali. Zjutraj še poskus, da bi obiskal Sve. Mraka, pa ni bilo časa. 14. ulica poslovna kakor vedno z našo prtljago dvanajst komadov na Bus centralo. Tam prevzel prtljago črnec brez številke. Stalno sem želel imeti njegovo številko. Pa nič ni zaleglo. Preuzvišena je bila takoj v demokratskem razgovoru s črncem, ki je takoj razumel situacijo. Že sva našla mesto v busu, ko sem se moral podati na izvestno mesto. Glej čudež, cela prtljaga na kupu brez črnca. Slutil sem zlo. V zadnjem trenutku prtljaga je bila vržena v bus. Nisva vedela za nesrečo. Potovanje poteklo v redu. Pa po izkrcanju 20-13 NSt. N. W. strašna resnica. Črnec v New-Yorku je ukradel lični pisalni stroj, dar Katičin, na katerega je bila tako ponosna. Vse posledice zaljubljenosti v Trailwaye. Wie gewonnen, so zeronnen,[3005] sem si pa jaz mogel misliti. V stanovanju pa novo presenečenje. Luči so gorele. Povsodi sledovi, da je nekdo živel v hiši, gotovo črnci. Fina stvar. Pred vhodom v studio cel kup časnikov, kaotična piramida tiskane besede. In pisma in pisma od treh mesecev. Hitro nakupila nekaj hrane, saj je bil že pozno zvečer. Pa zakurjeno je pa bilo stanovanje čisto primerno. Z mešanimi čustvi sva legla spat, ko je Katica se prepričala, da manjkajo čaše in toliko drobnarij. Torej nekdo je kradel na veliko. Zanimivo, da so vsi časopisi z ilustracijami izginili. Primitivni ljudje. Izgleda, da se je nekdo, ki je poznal notranji razpored in vedel, da sva odsotna, izkoristil priliko … Gospa Jewitt je pač vkljub vsej ljubeznivosti do krajnosti senilna.

14. december

Uporabil nedeljo za pregledanje korespondence. Nič neprijetnega, izvzemši si nesramnega pisma »Travelerov«, kako morem zahtevati denar, ki je bil vendar že vposlan dr. Vuiću. Torej računi operacije niso plačani. In »Trevelerji« me skoraj dolžijo »mbezzlement«[3006] za denar, katerega nisem nikdar sprejel.

15. december

Prva pot Piceu, ki je bil nasajen, ko me je videl. Nič ni hotel vedeti, da bi dobil pomoč za prepisovanje poročila. Pa pri Andrewsu navdušen[o] sprejet. Takoj se javil za avdijenco pri senator[j]u.

16. do 23. december

Pot v Cleveland moj najvažnejši cilj. Tudi v Washingtonu nič od Kreka. Srečna prilika, da rodbina Brennan se vozi na Božični dan v Cleveland. Prigovarjala mi je še celo, naj se samo peljam za Božič na sever. Torej dogovorjeno. Razstanek je bil nežen. Vendar sem preveč zahteval. Čeprav ni Njen Božič, sentimentalnost in samoča jo je prevzela in [p]rišlo je skoraj do teške krize. Meni je pa bila pred omič in v duši dolžnost, da vsaj do Novega leta izbacimo[3007] deklaracijo. Vse je bilo zastonj. Prevelika vestnost in predanost stvari. Božični večer na potu. Prihod v Cleveland, ki ves v snegu. Na potu mater in hčer, mater čisto ruskih tradicij, četudi mati je na pol Baltka. Astra najbolj[š]a prijateljica Katice in Ilonka, dovršena filozofka, sem ju živo zabaval. Slavni Gordon, New-Zelandec, pa ni spregovoril niti besede. Torej v belem Clevelandu. V hišo Astrinega očeta, ginekologa iz Rige. Živ ruski razgovor. Takoj pridejo na mizo ruski blini in čaj[,] kakor da smo v Rusiji, zunaj pa beli sneg: pravi Božič. Mati prava ruska hazjajka. Končno na telefonu našel Perhinka, h kateremu sem povabljen na božično večerjo. Vožnja tja je bila prava avantura. Slednjič je dolgočasni, molčeči Gordon našel Perhinkovo ulico. Slovo od prijazne Astre in zahvala za božične želje. Pri Perhinku pridem pa v mistiko božičnega drevesa. Vse tako srčno pripravljeno. Pri večerji kipar Gorse. Za mlado Grozdano prinesel kot božični dar divno ornamentirane usnjene platnice kot cover za knjige. Sijajna večerja z domačimi našimi specialitetami: izvrsten ajvar, kakor da smo v Beogradu. Tudi jaz sem dobil dar: žepne rute. (Baš sem jih rabil.) Pred polnočjo pa daleč ven v Manor, kjer biva dr. Terce, slavna Ravnogorka Darija. Sprejet toplo. Ni moj slovenski tip. Čar božične noči. Dolgi razgovor. Študirala v Gradcu, bila s[e]kretarica Mtla. Čudne, neposebno dišeče stvar pravila o Kovačiču, ki sedaj vedri in oblači v Library[,] naravno pod ukazi stražarskega generala, ki je sedaj v Georgetownu.

[3005] Z lahkoto pride, z lahkoto gre.

[3006] Poneverba.

[3007] Podamo.

25. december

Silno močni, črni čaj pri zajutruku, katerega vidno ne uspe servirati. Prijeten razgovor. Potem v mesto, to je v Saint Clair. Ogromne daljave. Pri Franku Jakšiču sinova. Radi tega tam ne morem stanovati. Dolgo se pripravljal Božični obed. Preveč kuvaric[3008] pokvarjajo jedila. Obed je bil precej slaboten. Ohajsko vino – čista šmarnica. Moje intervencije pri Lausetu, guverneru, torej bile čisto platonske. Ogromen kup daril pod ogro[m] nim drevesom. Razdelitev daril: zopet sem dobil rute … Silna vulgarnost daril, vse samo za domačo rabo. Frank je pa dobil Arnežovo »Slovenia«. Uničujoča sodba: junk. V jedro je zadel. Listal sem: takoj sem videl sliko in priliko. Arnež, tako globoko si torej padel … S taxijem nazaj v Manor.

26. december

V cerkvi. Potem obiskal monsignora Srbca, katerega razveselil z vestjo, da je Humprey dal prevesti njegov sijajen članek o amerikanskem paviljonu v Briselju. Pet minu pred devet k Franku,kjer je bil dogovor[j]en sestanek s Krekom. Pa že pred deveto uro je smuknil Miha iz Frankovega sokaka, da sem ga s težavo pograbil. Potem skupno k Astetu, kjer v domačem miljeju začer razgovor, ki je trajal do obeda in se nadaljeval po obedu. Zaključeno glede deklaracije. Ker iz Buenos-Aires[a] še vedno ni prišel protipredlog, ni moge[l] izdati deklaracije. Nisem si bil v Clevelandu svesten, da Celestin namerno štrajka. Konferenca v krčmi [se je] končala precej harmonično. Potem k Lukežu, ki je bil navdušen, ko me je videl. Izvrstna potica. Svastika plava Nemica – Bavarka. Dogovorjen sestanek z Mitićem v Srbskem restanku [restavraciji]. V vetru in viharju iskal. Najprej se izgubil v proletarskem Srbrske restoranu, ki tudi postoja v isti ulici. Tako sem bil v mislih, da sem mimoišel svetlo razsvetljeni Srbski. Končno vendar prispel, toplo pozdravljen od Mitića. Sijajni dunajski šnicelni. Palačinke. Potem sočni jugoslovanski razgovori. Potem v zimsko noč v Manor, kaka norija tako daleč stanovat. Darija je hčerka oskrb[n]ika v Konjicah na windischgraetzovi graščini. Obujeni prijetni spomini na Konjice, Pruse, vinogradniški izleti z (dr.?) Puklom, večnim poslanskim kandidatom, častnim članom ali podpredsednikom »dei facchini di Trieste«.[3009] Kje so ti zlati časi, ko smo vandrali po teh konjiških vinogradih in pili prijetno vinarijsko vino. Ali se je zvalo drugače. Neprijeten razgovor s Katico, ki ni hotela razumeti, da ne morem v prisotstvu Darije voditi intimne razgovore. Precejšnja gladnoča na telefonu. Najžalostnejši njen Božič. Kak njen Božič …?? Vse sem jaz sedaj kriv. Zadnji dan v Clevelandu. Posvečen iskanju Saint Clarire Savingu, odnosno sinu mojega prijatelja Schnellera. To je bilo potovanje v Euclid. Kranjska korenina me ni hotela pustiti v banko, ki se tako sijajno razvija. Najprej razgovor s Schnellerom, ki se pač toto genere razlikuje od svojega očeta, ki je bil pač še čisto slovensko zadojen. Svrha razgovora: pomoč za begunce v Italiji. Potrebne reference od škofa Rožmana. Potem prišel Burja, ki je bil menda usodnega l. 1945 vojni ataše v Washingtonu. Peljal me je takoj na svoj dom, gde me je gospa, ki je hčerka osnovalca banke, navdušeno sprejela. Sijajna orehova potica, ki je najboljš[e], karkoli jih ima v Clevelandu. Francosko vino. Int[e]resantno 100% amerikansko najbrž podsvojce. Razgovori o davnih dneh solunske fronte. Tako domače sem se čutil. B[urja] mi je pripovedal polkovnik Tristiću, ki je v Youngstownu. Poseduje kot svetinju[3010] sliko: jaz pred planinsko kočo v kraljevem taborišču l. 1917 na Jelaku. Moram mu pisati. Po dolgem razgovoru končno vzel slovo od preprijazne hiše. Potem me Burja peljal v mesto. Večerjal pri Franku. Bilo je bolje, ker ni bilo več toliko kuharic. Potem v Slovensko vinarno, kjer je bil že zbran Lukežev odbor, ki me je burno pozdravil, ko sem vstopil. Na mizi simpatični dve steklenici ljutomerskega vina. Na moji desni vrli Mirko Lazar, ki je najidealnejši blagajnik in tajnik, kar sem jih videl[.] Lukežu je treba samo čestitati. Razgovor z Washingtonom o budučnosti vinarne ni bil harmoničen. Preveč sem vendar tvegal, da sem ostal preko Božiča izven domačega ognjišta. Nikdar več tega ne napravim. Potem zopet na Manor, pa Rarija se še ni vrnila. Zadnji večer v Clevelandu. Bivanje v New-Yorku zamišljeno v svrho transakcije z World Brohterhood. Nič sučastvenega ne dosegel, ker Clinchy zopet v Evro-

[3008] Kuharic.

[3009] Tržaški nosači.

[3010] Svetost.

pi in se vrne šele za spomlad. Ayres, ki ga poznam iz Washingtona, me predstavil dr. Zimmermannu, ki je jako zavzet za moje ideje. Ali tako sem čutil »den Pferdefuss«.[3011] Moral bi od Jugoslovanov najti denar za Reducation. Amerikansko noro.

28. december

Nedelja. Po clevelandskih ulicah veličanstveni mir izpod oblakov notranjega mesta, bivše prestolnice Franka Lauscheta. (Lovšeta). Peljala me je silno simpatična ženska. Najprej v Western Union, pošto sem strahoval, da Cvetković ni obveščen potom pisma, kar se je izpostavilo, da je bilo čisto resnično. Udoben Greyhound. V Chicago doček[3012] cele deputacije Srpske Bratske Pomoči pod vodstvom predsednika dr. Maleševića, Dalmatinca. Jeden od njih si je dovolil me vprašati, [k]do me je poslal v Evropo. Njemu takoj odgovor. Nadaljevanje pota v Milwaukee, kamor prispel zvečer. Na Greyhound kolodvor nekdo v beli suknji, pa takoj izginil. Telefoniral Cvetkoviću. Odzvala se gospa, češ Nikola je na kolodvoru. Končno sva se sestala in na stanovanje. Kum Djoković me peljal s Cvetkovićem in gospo v Srpski dom. Pred c[e]rkvijo, sezidano v slogu srbskih zadužbin, ogromno število avtomobilov samih beguncev. Takoj v »dupkom« polno dvorano, kjer sem moral govoriti, navdušeno pozdravljen od navzočih. Znal sem ubrati pravo žico, kar je dokazalo stalno pritrjevanje. Nazaj v dom Nikole. Tam simpatična Djokovića. Večerjali precej pozno, potem pa na počinek v simpatični sobi.

29. december

Milwaukee. Vzbuja spomine na ono predavanje v ženskem klubu, ko me gledala s prijaznimi očmi vdova nemškega pivovarnarja. Bil sem na razhodu življenja. Pomislite, tako nešto. Postati pivovarnar v Milwaukeeu, celo moje življenje bi vzelo drugi obrat. Ko stari srbski domačin služi vrli Nikola sam sladko s šoljico kafe za breakfast. Pa seve vojvodjanska gazdarica, Nemica, ki ne govori več nemško, donela je še druga jedila. Potem takoj v slovensko cerkev župniku Kornu, originalno pojavo. Župnik je bil zajedno z Glušičem v Dachau. Okoren izjavil, da se Žebot[3013] ne vrne več v Jugoslavijo, sam uvideva bojda, da je to, kar pridiga, neizvodljivo. Potem poiskati Funeral Home Ermenca,[3014] res za milionar[j]e. Ermenc sam izlikan bogataš naju je peljal v svojem Kadilaku svojemu bratu, dragemu Jožetu. Kako sem bil iznenajen, da je v Milwaukeeu. Pojavila se njegova soproga, temperamentna španska Francozinja. Fina mešanica, polna južnega temperamenta. Komična scena. Ko sem zagledal Ermenca, morticiana, sam vzkliknil: »To je tisti temperame[n]t[n] i Štajerec, ki je kričal na shodu v Mil[waukeeu] l. 1918: "Dol s kronanimi glavami."« Mož je bil kakor zadet od groma. To ni bil on, ampak njegov bratranec, bivši council man[3015] Mil[waukeea], socialist od pete do glave. Še danes ima Mil[waukee] socialističnega župana. Zastonj sem iskal Kerstena. Po obedu smo iskali uredništvo »Obzora«, priloge A[meriške] D[emokracije], izdaja Mil[waukeea]. Tam, kjer je bilo prej uredništvo, ima lepoličen srbijanski konstruktor ženskega obutja svoj sedež. Gospa Staut se je preselila v »Oklahomo«. To pa ni država Oklahoma, ampak najbolj distingirani del Mil[waukeea]. Torej te imenitne vdove nisem uspel videti. Pop[o]ldne poseta poslanca Zabloskega, kateremu sem predstavil dičnega Nikolo. Velik interes je dokazal Zab[loski] za moje poročilo, ki je šele v zametku. Popoldne še enkrat obisk župnik Okorna. Zvečer pa politično poselo pri Nikoli. Prišli so Kralj,[3016] tako rekoč voditel[j] naprednih Slovencev, bivši igralec v Ljubljani. Potem je [tu] dr. Ermenc[,] polkovnik Kosić in še drugi. Kosić je osnovao v Mil[waukeeu] Antikomunistični komitet, ki je 27 martovska podružnica Londonskega odbora. Rekel je, da pričakujejo od nas vodstva, to je intelektualnega. Cela stvar nima bodočnosti, ker je osnovana na izkoriščanju v korist konspiratorjev, ki hočejo iz tega kovati politični

[3011] Konjsko stopalo.

[3012] Dobrodošlica.

[3013] Ciril Žebot (1914–1989), slovenski ekonomist, politik. V Washingtonu profesor politične ekonomije na University Georgetown. *SBL*.

[3014] Pogrebno podjetje Ermenca.

[3015] Svetnik.

[3016] Dimitrij Kralj (1905–1988), slovenski sokolski organizator in kulturni delavec. Od 1949 z družino živel v ZDA. Bil je odbornik Slovenskega društva Triglav, vodil je mladinske tečaje slovenščine. *Primorski slovenski biografski leksikon* (Gorica, 1974–1994).

kapital. Baje pošiljajo v domovino tajne poruke. Glušiča, specialista, sem o tem vprašal v Washingtonu. Zanikal je, da bi to bilo »fesible«.[3017] Zanimivo je, da je Kosić aretiral Dragišo one noči. In sedaj smo pa zbrani v hiši Dragišinega sorodnika. Sestanek ni trajal predolg[o]. Najbolj imenitne so bile pohovane piške, katere nam je dična gospodinja predložila za obed. Kuharica pa že taka.

30. december

Rano je začel Nikola hodati po sobah. Tudi jaz sem bil oblečen v tren oka. Po dobrem zajutrku s brezprekornimi poticama pa na kolodvor Greyhounda in potem v Chicago, kjer sem prispel že ob 9. uri. Pričakoval me dr. Malešević, potem v prostore SBP.[3018] Niso to idealni pisarniški prostori v amerikanskem slogu. Pa vidi se, da so vsi delavci prostovoljni, ki prihajajo v pisarno, ko so dovršili svoje vsakdanje delo. Tudi predsednik je tovarniški delavec. Delavska demokracija na delu. Do obeda mi je Malešević tolmačil delo SBP. Hišo, v kateri je SBP[,] bodo skoro kupili. Potem v Srbski restoran, mislim v isti hiši. Tam obed, da bi vsak obliznil prste. Srečni prebivalci Chicaga, ki imajo take krčme. Predstavil se mi bivši znameniti advokat Beograda, ki je sedaj restorater. Sami domači obrazi okoli. Čas je brzo hitel in moral sem na kolodvor, ako sem hotel drugo jutro, starega leta dan prihiteti v Washington. Zunaj je bril ledeni veter. Predsednik SBP je hitel na delo v predmestje, jaz pa na Greyhound kolodvor. Odtod na postajo. Vočni listek dobiti, je bila tako komplicirana stvar, da sem ravno še pravi čas se povzpel v vlak, ki me je odpeljal v Washington, kamor sem prispel v totalno praznem vlaku dopoldne. Doma je skoro bilo vse pozabljeno. Na Silvsetrovo sva sedela v harmoniji in ljubezni te[r] nisva dočakala Novega leta.

1. januar 1959–8. april 1959

1.–18. januar

Sumarni pregled. Takoj po vrnitvi v Washington začel s poročilom o beguncih. Delo pretrgal pot na sever za Božič.

1. januarja nadaljeval. Strumno naprej.

18. januar

Pantelićeva slava. S[i]jajno razpoloženje. Katica navdušena. Prav po domače. Mnogo za jesti. Govor-čestitko bi pravzaprav jaz moral držati po ancieniteti, pa sem odstopil to pravo starejšega Milanu Gavriloviću, ki je par dni mlajši od mene. Temperamentno za jugoslovansko-bulgarsko prijatel[j]stvo in za balkansko federacijo govoril Dimitrov. Pa znani idiot Nikolić se nekaj renčal. Pa večje nesreče ni bilo. Nisem hotel govoriti kot zadnji, tudi me je motila navzočnost Fotića. Čudno je biti med mnogimi, ki so vinjeni, kot jedini 100% trezni. Katica ni mogla prehvaliti sijajani odojak.

27. januar

Prvi obisk v novem domu: Pešelj. Govorila o begunskem vprašanju. Tudi on misli, da so begunci za nas velika izguba. Potem me je peljala gospa Pešelj h Glušičevim. Tam s[i]jajno večerjali izvrstno prirejene piščeti. V najbolj[š]em prijateljskem razpoloženju. Katica čutila slovensko toploto te hiše.

1. februar

Ko je bedasti Pace odbil vsako pomoč glede prepisovanja poročila[,] obrnil sem se Andrewsu, ki je pa bil povsem neučinkovit. Korus njegovih žensk ni nič pomagal. Slednjič je ona, ki me stalno vpraša za vreme, našla nekoga v Small business administration,[3019] ki bi prepisal rokopis za 50 $, kar sem odbil. Katica in jaz pa sva našla rešitev. Lepa in stasita Ilonka ima časa dovolj. Pristala dečva takoj na 15 %. Povrh je še od mene dobila dve lepi knjigi: Woodrow Wilson, kjer je moj članek in pa Karla Balića[3020] Marijanska knjiga, v kateri je poleg Slovenske kraljice tudi Estonska ali Litvanska. Jadrno se vrgla Ilonka na posel.

3. februar

Obisk Dawsonu, ki trdi, da je bil vedno proti diskriminaciji jugoslovanskih beguncev. To je res. Dobro se držal. Pa Mac Collum mi je v zaupanju

[3017] Izvedljivo.

[3018] Srbska bratska pomoč.

[3019] Mala poslovna administracija.

[3020] Fra Karlo Balić (1899–1977), hrvaški frančiškan, filozof, telog, mediavelist in marionolog. Vicko Kapitanović, Fra Karlo Balić, Medievalist i mariolog, Služba božja, 37 (1997), 255–268.

rekel, da je prišlo z »najvišjega mesta«, to je najbrž iz Bele hiše same, da ne smejo Jugoslovani biti enakopravni z drugimi, baje na povelje Tita. Lepa demokracija. Pa to je dobro v vsaki demokraciji, da se vse menja.

8. februar

Z Ilono šel na Lunch Artura Smitha. Odobril je pismo »Evening Star« o W[oodrow] W[ilso] Memorialu. Glavni govornik je bil poslanec Al[j]aske Rivers. Govoril s svojim dvojnikom Greenom, ki je slavil svoje lastno delo, da je dal ostavko na predsedništvo Foreign Relation Committee[3021] senata, kar še pred njim nobeden ni še napravil. Govoril i z Riversom, katerega bom obiskal: razgovor o beguncih v Kanadi.

9. februar

Mrzlično se dela. Poročilo mora biti skoro gotovo. Ilona dobila od mene dve knjigi: ono o Wilsonu, kjer je moj članek in pa Belića knjiga o Marijanskem kultu.

12. februar

Prepis je dovršen: 105 strani. Ilona zadovoljna odšla. Pa zapustila ogromen nered na mizi. Ni idealna sekretarica. Čitam mnogo Rilkea, katerega mogočno filozofijo šele sedaj razumem. Naloga anglejev, ki nas prepeljejo človeško dušo iz materialnega v duhovno življenje. Čitam tudi ponoči Platonove dialoge, ki tako pomirjujejo dušo. Obisk Lettricha, kateremu mnogo pripovedoval. Mi svetoval, naj še nič ne povem Dimitrovu o nameravanem Agrarnem institutu. Premodri Free Europe je odvzel IPU 40 % dosedanjih prijemkov. Baš sedaj, ko še 600 milijonov Kitajcev je organiziranih v kolhozih, na način, kakor to nikdar Rusija ni delala. IPU bi mogel biti od svetovne važnosti, in kaj dela Free Europe.

13. februar

Naknadno. Dragi obisk Adriana Kisoveca.[3022] Stanoval pri nas v tretje[m] nadstropju. Stari spomini. Najprej Cesni: reprezentativni Rhodesu v sjajni pisarni. Pa same besede. Menda zopet ne bo vacan[c]y, pa menda imajo kakih tisoč inžinirjev. Prazne kvante in ti hočejo konkurirati Sovjetom. Potem Mandelu, ki izpraševal na tenane Adriana. Uganka komunista Branimira Djordjevića, ki je najprej bil na univerzi Maryland in sedaj je zaposlen v nekem aetonautskem plantu v Middle East, men[da] pa ne pri deviški Cesni. Potem peljal Adriana z kongresno železnico v Main Building. Adrian je hotel plačevati za prevoz, ki je pa zastonj seve. Prej pa bila pri Andrewsu, kateremu se je Adrian jako dopadal. More uporabiti njegove reference. Potem v Voice, ker Bergson takoj predlagal, da bi Adrian pustil preskusiti svoj glas. Popoldne A[drian] odšel v National Aeronautic and Space Agency.[3023] Šel i k velikim firmam za zrakoplovne konstrukcije. Popoldne pri Mačku. Kaj se je pa zgodilo, da sta oba tako prijazna. Posebno gospa Maček. Tudi razgovor s predsednikom čisto gladek. Pristal, da se Hrvati vključujejo v moj načrt pomočne organizacije za begunce. To je torej nekaj novega. Z novo kuražo v srcu sem se vrnil v mesto. Drugi dan je ostal Adrian v Washingtonu. Slednjič v soboto odpe[l]jal u Greyhoundi s toplimi mojimi željami spremljan. Tako veliko simpatij imam za njega.

14. februar

Fotićeva smrt. Mnogo zla mi je n[a]pravil. Spominjam se Fonda B,[3024] katerega mi je požrl zaljubo svojemu prijatelju Martincu,[3025] ki je menda

---

3021 Odbor za zunanje zadeve.

3022 Za pomoč pri odselitvi v ZDA ga je prosil tudi njegov nekdanji odvetnik Adrijan Kisovec, ki je bil v Hamburgu. Pri njem se je zapletlo, ker ni imel sponzorja, ki so ga ZDA zahtevale, oziroma je njegov sponzor ostal brez večjega premoženja, s čimer mu ni mogel dati zagotovila, da ga bo financiral. Vošnjaku je uspelo pomagati Kisovcu prek *Pododbora za notranjo varnost*. Gačić, Bogumil Vošnjak, 376–77.

3023 Nacionalna letalska in vesoljska agencija – NASA.

3024 Vošnjak je bil leta 1931 imenovan za delegata Kraljevine Jugoslavije pri Upravnem odboru Fonda B v Baslu, ki je reševal vprašanje madžarskih reparacij. Gačić, Bogumil Vošnjak, 13.

3025 Vošnjaku je bilo septembra 1932 sporočeno, da bo na naslednjem zasedanju Fonda B njegov namestnik Vladislav Martinac, pomočnik ministra za zunanje zadeve. Ob Vošnjakovem negodovanju ga je minister za zunanje zadeve Boško Jevtić miril, da gre le začasno zamenjavo, a se je zgodilo ravno obratno. Čez nekaj let je Vošnjak tožil ministrstvo, saj naj bi njegove prejem-

končal v blaznici. In toliko drugih stvari, tudi nacionalnih. Nič se ta mož ni izpremenil onega dne, ko sem ga prvič srel[3026] v koridoru hotela Beau Site v Parizu na konferenci mira. Seve je bil že tedaj moj hudi nasprotnik. Kakšen osel je poslal Fo[t]ića v Washington. On zaslužuje medalijo neinteligentnosti. Tu, kjer je toliko Hrvatov in Slovencev, s katerimi se je moral F[otić] sukobiti na vsakem koraku, ko je vendar pokazal povsodi in vsakemu svoje velikosrbsko mišljenje. Pa vse eno. Bog mu dušu prosti. Čudim se samo sebi samemu in moji flexibility,[3027] da nisem bil z njim v večnem smrtonosnem konfliktu. Vse pač samo iz razloga, da smo v exileu.[3028] Čudno naključje. V isti številki in ravno na istem mestu v koloni na obratni strani je pa bilo natiskano moje in Smitha pismo o W[oodrow] W[ilson] Memorialu. Moj podpis in njegova slika.

15. februar

Šele popoldne, odnosno zvečer sem izvedel od Glušića smrt Fotića. Nisem bil ob dveh radi teh obstojatelstev v Gawler's funeral home. Ali Pešelj je bil tam.

16. februar

Mladi Žagar pisal iz Pariza. Silno sem bil vzradoščen. Javil je, da je v Parizu osnovan Demokratsko-kmetijski snop. Že sedaj samo 5 članov, pa sama mladost. Kar je pa še bolj važno: Žagar je poslal sijajni odgovor na anketo. Bo šlo. V teh papirjih ni bilo govora o velikih mukah, katere imava Katica in jaz, da sestaviva račune potovanja. Ni treba še posebej omeniti, da je način obračunavanja neroden, kakor vse, kar delajo Amerikanci na polju zunanje politike. Kako naj rekonstruiram še celo restorantske izdatke. Računanja in računanja ni konec. Ob enem je treba vzeti v poštev, da moram plačati iz svojega žepa Katičin prevoz preko okeana. Nisem tudi še omenil, da me je izključil Comos iz reda svojih članov, ker bojda nisem plačal $ 25 dues. Zastonj sem dokazoval, da sem iz Rima poslal ček, tedaj, ko sem bil oficielni zastopnik senata v Evropi. Pritožil sem se. Iz tega bo nastala še ogromna afera, kajti 100% Amerikanec Burke, cashier, je meni vrgel v pisarni v obraz besedo: Stranger.[3029] Ko sem reagiral, pa je še bolj zagazil v godlo, izjavivši: »For the club.«[3030] Iz tega bo nastala še velika afera. Cocmos naj izpremeni svoje ime v »America First«.[3031]

17. februar

Obisk generalu Grantu, kateremu je bil praded ali ded slavni Grant, ki je zmagal v meščanski vojski in bil pozneje predsednik. Sedaj je na čelu skromne Government Enployment Agency[3032] v 21. ulici blizu nas. Misleči, da je še vedno chairman of the Board of Management[,][3033] sem ga obiskal. Ni dvoma, da bi bil takoj meni ugodil. Pa dal je ostavko. Predsednik je Mahonney, horticulturist, to je po domače vrtnar. Res ad triarios venit.[3034] To je torej klub Wilsona in James Brown Scotta.

18. februar

Kaj Katica ustvarjal[a] iz starega doma, je občudovanja vredno. Našla je dva mlada del[a]vca, ki nastopa[ta] kot prava Handymeni,[3035] ki mažeta, popravljata, da je veselje. Kaj sta napravila iz garaže? Poleg t[e]ga pa še imamo razne obrtnike v hiši. In vse to izplačuje ta zlata deva iz svojega. Kopelj je bila restavrirana in izgleda[,] kakor da je cerkev ali tempelj. Pravo svetišče nečimurnosti. Užasno[3036] se je togotila, ko so njeni handymeni vstopili s svojimi teškimi copatami v svetišče in onesnažili patos. Ribala je celi večer, pa znani Katičini sloni, pretiravanja. Pač nesreča, da jaz nisem handyman.

19. februar

Izročil v pisarni Eastland svojo spomenico, re-

ke prejemal ravno Martinac. Gačić, Bogumil Vošnjak, 245.

3026 Srečal.

3027 Prilagodljivost.

3028 Izgnanstvo.

3029 Tujec.

3030 Za klub.

3031 Najprej Američani.

3032 Državna agencija za zaposlovanje.

3033 Predsednik upravnega odbora.

3034 Razmere so postale grenke.

3035 Mojstra.

3036 Grozno.

port, od 105. Prevzela sitna baba rudečelaska, najbrž ognjevita južnjakinja, ki bi najrajše vse črne poslala v … S to babo sem že imel enkrat neprijeten renkontr. Poleg spomenice pa so potni stroški … Tako, da g. Eeastland ne more reči, da za svoje dolar[j]e ni ničesar dobil. Popoldne bil v pisarni Javitsa, Muskiea, Riversa in Feighana. Pri prvih radi sestanka Rivers, poslanec Al[j]aske, mi je dal vse polno naslovov radi vseljevanja naših beguncev. Največ je jugoslovanskih imen. Nič nimam proti temu, da se pa tudi obrnem propalemu senatskemu kandidatu Stepoviću. Od veli[ke]ga pomena bo moj obisk Feighanu, ki je institiral, da vidi moje poročilo. Prinesel sem ga drugi dan, kajti mož mi je naklonjen in je eden redkih, ki nekaj razume o beguncih. Sam je lani obiskal taborišča.

20. februar

Buren dan. Nisem utegnil prečitati pismo Cosmosa, v katerem je bil[a] moja smrtna obsodba. Andrew je prišel ob eni v Cosmos. Dogaja se, da me imenuje uradnik kluba strangera. Potem še druga sramota: Arogantni host črnec mi javlja v prisotstvu Andrewsa, da se naju ne bo služilo. Moj protest Guyu, ki je končno na ta način rešil situacijo, da je račun formalno poravnan od njega. Andrews se neizmerno skandaliziral. Po prvem razburjenju zopet prijeten razgovor, ugodan narodu amerikanskome.

21. februar

Dodatek. Nada Kobal švrljala[3037] po ofi[c]u Lausche, da ne smem biti poslan v Evropo. Andrews jo je kratko malo poslal tja, od koder je prišla. Pa kdo pa je to žensko pooblastil, da dela proti meni. Bila je najbrž tudi pri Lauschetu. Dobri so vendar tako lunchi, da se vse izve. Prispela mineralna voda San Pallegrino.

22. februar

Fotićev parastos. Malo amerikancev, da je bi[l]a prava sramota. Kje so bili vsi tisti, ki so se gostili ob njegovem času v ambasadi? Nehvaležna drha[l]. Pa tudi nobenega Hrvata ni bilo, še Pešlja ne. Srčen razgovor z Lekićem. Jevfemović [Jevremović], ki je prišel iz Chicaga, bil precej nesramen. Upoznal se z Mowrerom, Fotićevim žunarnalistični[m] intimusom.

25. februar

Prispela v svečanem pismu končna expulsion[3038] Cosmosa, prava amerikanska nesramnost, pa stvar so pripravljali leta in leta. Katica je kar plesala od veselja, nekaj, kar pač ne razumem in je kratkovidno.

27. februar

Obisk Tittmanu, ki mi je obljubil, da bo Cosmos zadevo proučil. Nimam preveč zaupanja.

1. marec

Članek o Šoštanju–Velenju: premog v NYT. Sve polno netočnosti, vse v proslavo Tita. Drava poj filozofiji nekoliko milj daleč od Velenja, pa je v resnici kakih 24. Poslal pismo [u]redništu. N[e] ki dan bo zanimivo čitati ta pisma, »die ihn nicht erreichten«[3039] v največjo slavo amerikanskega svobodnega tiska. Spominjal sem se ta dan, kako nehvaležni so bili velenjski volilci, kar sem napravil za rudnik.

2. marec

Avdijenca senator Muskee. Pač vse zastonj. Poslušal me je[,] kakor je to delal nekega dne senator Hruska, dokler nisem dovršil svojo litanijo. Mislim, da je smisel molka: popolna ignorancija svega, kar je v zvezi z zunanjo politiko.

3. marec

V Library of Congress nakazali so mi mizo v sobi, kjer je prihod podoben potu na Triglav. Odbil sem. Popoldne obisk Kampelmannu, kateremu sem prikazal Cosmos zadevo. Najprej je predložil, da bi tožil Cosmos pred distriktnim sudom, kar sem odbil zaradi slabih izkušenj, katere imam z amerikanskim pravosodjem. Potem je pa izdiktiral sijajni draft[3040] pisma Lauscheta predsedniku Cosmosa, ki je bil prav[o] remek-delo[.] Kaj takega nikdar ne bi bil sposoben, da napišem. Pa pri-

[3037] Rovarila.

[3038] Izgon.

[3039] Ki ga ni dosegel.

[3040] Osnutek.

pravil sem mu vse dokumente. Alal mu vera. Ganjen sem odšel od njega.

4. marec

Vzbudljiva scena s Ahrensom, ki je šef staffa Unamerican-Activities Committee.[3041] Katakeha na neolikanosti, kako je on pokazal, tako pomanjkanje vsakega savoir-vivre,[3042] še nisem doživel. Takih odrezanih kretenj tudi še nisem videl. Prvi predmet razgovor Kisovec, potem pa poročilo. Rekel sem mu samo, da postoji to poročilo in da je zanimivo s stališča anti-komunistične borbe. Stvar je tako izvitoperil še ta dan, da sem se ponujal kot »undercover agent Eastmana«, dakle kot špijon in da sem ponujal poročilo na okoli. Ta mož je napravil na mene najbolj desolatni vtis in v rokah tega človeka je pri »hearings« usoda tolikih ljudi. O meni seve ta junak ni imel pojma i[n] o Sloveniji najbrž je mislil, da je druga Patagonija. Zvečer veliko iznenajenje. Ko se[m] bil že v postelji, special delivery[3043] pismo Andrewsa, »indignation«[3044] pismo. Ahrens je takoj po sestanku z menoj letel Paceu, pa se mu pritožil nad menoj, vse polno laži in zavijanj. Jaz, da sem izjavil, da sem »undercover agent«. Kakor špion misli o sebi, tako misli o drugih. K[atica] se razburjala, jaz sem pa sladko zaspal.

5. marec

Napisal energično pismo Andrewsu, v katerem izjavil, da beseda »undercover agent« ne postoja[3045] v mojem besednjaku, K[atica] odnesla na pošto, po pomoti priporočala, kar koštalo pol dolara plus special delive[r.] Amerikanska pošta pismo niti prihodnji dan senatu ni dostavila.

6. marec

Pojavil se v krasnih novih prostorih officea Lauše. Moral ustmeno to ponoviti, kar sem napisal v pismu. A[ndrews] je takoj veroval, da je vmes velika nesramnost in amerikanska prismodarija. In ti junaki so generali v borbi proti komunizmu. Ubogi svet, ubogo človeštvo.

Voda San-Pallegrino izvrstno deluje, kakor predkomunistična rogaška. Ne razumem, zakaj usiljujejo komunisti radensko, ki nikdar ni bila na glasu za notranjost, pač pa za srce. Ubogega Gedeona arhimandrita je radenska ugonobila. Bom dvajs[e]t let dlje živel, ko zaprtje je bilo doslej moja največ[ja] nesreča. Pri Pešelju. Radica je prav po pobalinsko napisal pamflet o Fotiću v Hrvatskem glasu. Sramota, prava hijena.

7. marec

Na grški ambasadi radi Balkanske konference. Gospodarski ataše Kranikas navdušen. Heče sam biti član, čeprav moj namen je bil samo prositi, da nam ambasada navede imena Grkov, ki bi prihajali v poštev za grške člane. Moje veliko zadovoljstvo, samo, če ne bom razočaran.

8. marec

Lunch Demokratskega kluba. Tam Green, ki nič ne ve, da je bila v letu 1914 v Providence Journal velika kampanja proti Nemčiji in njeni sabotaži, katero je vodil naš Jože Goričar.[3046] Bodoči amerikanski Demosten, Mac Gee, senator Wyominga, držal govor, ki pa ni bil od posebne vsebine. Vseučiliščni profesor političnih ved. Popoldne obisk rodbine Belouševič. Stari spomini pogreti. Slaba pol[j]ska vzgoja otrok. Zvečer Masarykov spominski večer. Spomladansk[a] utrujenost me je prevzela. Štedljivi[3047] Čehi so držali komemoracijo v pol temni dvorani, ker je izzvalo silno turobno čuvstvovanje, kakor, da so se vse emigrantske ladje že prevrnile v morje. Tako pa ni. Odšel sem pred koncem. Ni mi bilo dobro.

[3041] Odbor za neameriške dejavnosti (HUAC) je bil ustanovljen leta 1938 za preiskovanje domnevnih nelojalnosti in subverzivnih dejavnosti državljanov, javnih uslužbencev in organizacij, za katere sumijo, da imajo komunistične zveze. Columbian College of Arts & Sciences, https://erpapers.columbian.gwu.edu/.

[3042] Dobre manire.

[3043] Posebna dostava.

[3044] Ogorčeno.

[3045] Obstaja.

[3046] Jože Goričar (1907–1985), slovenski doktor prava, redni profesor za sociologijo na Pravni fakulteti UL, član SAZU. http://www.sazu.si/clani/joze-goricar.

[3047] Varčni.

9. marec

Feighanu v nevarnosti, da me lev Pace zadavi[,] sem izročil poročilo, ker me je zato prosil. Lepo zahvalo sem imel za to. To se dogajal[o] popoldne istega dne. Lov Irca je naravnost poniževalen. Telefonsko sem dognal, da je mož v officeu. Hitro vzamem avto i[n] hajd [v] New Office Building. Prispem, ko appointment dogovorjen. Pri vratih Feighan z Draškovićem, ki se smehlja. Za mene nima časa, pa za fašista. Značilno. Ko sem bil malo nezadovoljen napram Miss Hopkins, mi ta vzrže v obraz besedo »Stranger«. Nesramnost. Odšel precej raztogoten. Dopoldne pri Howereyu, ki mi javi, da je sprejeto, da moj »Giant«[3048] se tiska v celoti in v skrajšani izdaji. Srečen.

11. marec

Posebno poglavje bi zaslužila naša ženska podstanara: Miss Mandel in Mrs. Carrol. Sedaj samo beseda o Mrs. Mandel. Vse bolj in bolj se ona odkriva kot državljan Sovjetske unije. Ponudil sem ji svoje »reference« knjige. Pa ko sem ji izjavil, da sem anti-Tito, pa je kar zatrepetala. Nimam časa, da bi »investigiral«, kako propagando ona vodi, neko »hugenotsko«?? Bomo že skunstarili. Popoldne predavanje v Club femimin, ki je veja Alliance francaise.[3049] Kakor vedno, moja milostiva noče priznati mojega življenjskega načela: »Lexactitude, c'est la politesse des rois«.[3050] Seve prišla sva prepozno, ko je bilo predavanje v polnem toku: Poročilo nekega zakonskega para, menda Francozov, ki sta prepotoval[a] sovjetsko Rusijo. »Bubnala« sva iz vrat pa v »dupkom« polno dvorano, same ženske. Dobil sem strah, pa kaj bo moški v taki »feminin« družbi. Kratko rekel K[atici], da ostane, jaz se pa vrnem domu. Kakor tolikokrat me K[atica] ni prav razumela. Hotela je z menoj oditi, kar bi bila silna napaka. Franco[za] sta pa nadaljevala svoje predavanje, »ugodno narodu« Alliance Francaise. Peš sem hodi[l] do shopping center Betesde ter se tam krepčkal v Johnson restavraciji s toplim čajem. Potem pa domu. Pozneje se vrnila Kitty in se hudovala nad menoj, da sem odšel. Moj čut takta mi je to narekoval.

12. marec

Čudni san. Videl Savla[,] kako je padel s konja in se manjal v Pavla. Hipno v podsvesti[3051] se vzpel Krnjević. Spomnil se besed Balića v Rimu, da bi se moral sestati s tem junakom. Stopim v svoj studio, odprem Novi zakon, in evo mesto o padu Savla v Delih apostolov. To mi je pa bilo razodetje. Zjutraj pisal pismo Baliću v Rim.

14. marec

Tuš iz Londona. Pismo Unwina po vrnitvi iz Afrike, da noče publicirati rokopisa, kljub podpisani izjavi, da bo izdal, ako kupimo za Ameriko 1500 iztisov. Novo anglosaksonsko verolomstvo. Pa Angleži v tej naši atomski dobi so kakor Amerikanci. Gliha vkup štriha. Ne razburjam se več. Potem s Katico čež Odette. Tam prijeten razgovor z Lekićem. Vsi moji junaki kot gosti Sokića, ki se je zopet napram meni obnašal nesramno. Iskanje Notary publica[3052] za affidavit Ambroža. Nismo našli v Georgetownu nobenega predstavnika te sijajne institucije, ki simbolizira kaotičnost amerikanskega življenja, v Georgetownu, ker je … sobota.

15. marec

Najvišji pefel is pefel: moram ostati v postelji. Nedel[j]a je in ostanem v postelji. Tako lepo je sanjarit v moji spalni sobici. Varjejo me dve italijanski madoni, katerima se bo skoro pridružila Breja »Kraljica« Slovencev. Nasproti pa na steni zi[m] ska vožnja v sanjkah. Št[u]diram noge teh konjev, pa Courrier ni nikdar opazoval konjskih nog. Vse zarisano.

16. marec

Arogantna sekretarica Waltera.

17. marec

Slavni Celestin v Buenost-Airesu se je pošten[o] obrukal.[3053] Na seji NOS je zahteval, da se prenese sedež NOS v Argentino in da morata biti predsednik in podpredsedni[k] odbora v Argentini. Seve je sijajno propadel. Žitnik seve glasoval proti. Po-

[3048] Velikan.

[3049] Francosko združenje.

[3050] Točnost je vljudnost kraljev.

[3051] Podzavesti.

[3052] Javni notar.

[3053] Osramotil.

seta Zablockemu v imenu IPU glede potnega lista. Ni šlo lahko, da sem ga prepričal, da je potrebno nekaj ukreniti.

18. marec
Iskal Council of Learned Societies[3054] mojega prijatelja Gravesa, ki je odšel iz Washingtona. Preselil se v New-York. Humanistika nima sreče v Washingtonu. Miss Hopkins me je nazvala stranger in se začudila, da zahtevamo penzije za amerikanske naše državljane. Rekel sem ji, da strangerev, to je takih, ki niso rojeni v Ameriki, je v US 36 mili[j]onov.

19. marec
Končno z Vojo uredil zadevo affidavita za Ambroža. Ti affidavit so prava »sprdnja«.[3055]

20. marec
Končno poseta pri Hulteru, ki je predsednik Farmers in World Affairs.[3056] Ti farmeri nimajo pojma o IPU, niti povezanosti problemov kmet in marksizem po komunistični ideologiji. Iz te moke bo kruha. Lunch Loewenstein, zunanjepolitični asistent Humpreya v caffetarii senata. Bilo prav »gemuetlich«. Prisedel je demokratski senator New-Jerseya Williams, kat[e]remu v čast je priredil Kampelmann sprejem[,] na katerega sva bila s Katico povabljena. Prava simpatična, mlada pojava. To je novi demokratski soj. Šele predhodni razgovori, glavno bo pri meni. Potem sestanek z Bergsom, ki neobično[3057] pozoren radi Ambroža. Kake zapreke pa bodo zopet tu.

21. marec
Jasno je, da nas [hoče] poutujoči Žid Macmillan prodati za skledo leče Hruščevu. In ta skleda leče bi bile ene volitve, pri katerih pa konzervativci tudi lahko propadejo. Perfidni Albion je pač ostal perfiden, kakršen je bil, in v prvi vrsti napram Slovanom.

23. marec
Bil pri generalu Brantu, zopet v Cosmos zadevi.

24. marec
Vožnja v Beltville. Opravil radi razsadnikov Cvetkovića takoj zjutraj. Navelilča sem se čakanja, ker »tour« je šel popoldne, in jaderno ob 11. uri odrinil domu.

26. marec
Z Newtonom v Grange. Častitljiv gospod, ki je imel pop[o]lno umevanje mojih načrtov. Bo stvoril vezo s Friend Service.[3058] Zadovoljen. Govoril neprenehoma eno uro razlagajoč.

28. marec
Obisk Antonova. Katica imela toliko simpatij za pokojno gospo Antonov. Antonov napravil prav umestno opazko, da Amerikanci nimajo [in] ne poznajo »občetvenih djejiteljev«. Popolnoma točno.

29. marec
Velika noč. Kranjske klobase, pa brez potic. Zastonj čakanje na poljske princese, na veliko neugodnost Katice.

30. marec
Ria mi je pisala o usodi celjskega Čaterja. Spomnil se belgradskih dni. Vedno je bil gostoljuben. Usodno je bil[o], da tedaj nisva skupaj strugnila v Švico. Mož je imel denarja. Tragedija, ona, ki je postala od kmetskega dekleta tovarnica, je umrla od raka v Argentiniji. On se je vrnil v Avstrijo. Ni mogel dobiti nazaj svoje stroje za fabrikacijo mila. Našel je Bežigrad opustošen. V Avstriji se zopet oženil. Ria mi pisala, da se je obesil. Tako žalostno je končal, ki je nosil ime kmeta ustoličevalca na Gosposvetskem polju. In kako lepe so bile sanje, kako me bo sprejel na Bežigradu, kjer se je odigral roman strica Jožeta.

2. april
Linebarger je pravi »coward«.[3059] V kancelariji dane Šole me je sprejel namestnik Thayera, ki

[3054] Svet učenih družb.
[3055] Norčevanje.
[3056] Kmetje v svetovnih zadevah.
[3057] Nenavadno.
[3058] Prijateljska storitev.
[3059] Strahopetec.

je v Indoneziji, kjer študira šolstvo, bolj važno bi bilo študirati kmetijstvo. Na moje največje začudenje je izjavil, da ni »figthter«, po čitanju Lauschetovega pisma, da noče ničesar napraviti v Cosmos zadevi. Po tem razočaranju pa Hornbecku, ki je imel mnogo več zanimanja. Pripovedal sem H[ornbecku] svoje antikomunistične dogodivščine. Dolgo bil pri njemu. Krasna biblioteka.

5. april

Opoldne pomen Fotiću v ruski cerkvi sv[.] Janeza Krstitelja. Prisoten Dtrandman, stal skupaj s Krekom in Mačkom. Oba sta hotela popihati iz cerkve. Pa jaz kot strela za njima z gorečo svečo na solnce. Izsilil iz Kreka obljubo, da bo jutri telefoniral, kedaj pride k nam. Potem na novo stanovanje Fotićke. Iz hiše v apparthouse na križišču Massachusetts Ave. in Wisconsin Ave. Samo naši ljudje in Rumuni. Voja je sve priredil, tudi glede pijače. Fotićka mi je pripovedala, da na predvečer smrti je imel Koca v Free Europe razgo[vor,] ki ga je tako razburil, da je po vrnitvi v Washington ponoči umrl. To bo nekega dne Free Europe plačala z obrestmi. Čisto Free Europe. Comedy of errors[3060] s Kitty. Dogovorjeno je bilo, da pride ona naravnost na recepcijo. Pa nobene Kitty na spregled, tako, da sem odšel, ko se je že vse razhajalo. Odšel v bližnjo hišo Rabinovića, ki v pidžami je trdil, da mi je telefoniral, da ni potrebno priti, kar pa ni bilo res. Obljubil je Kitty, da je bo lečil fobije. Zdaj je pa vse padlo v vodo. Pa mož ima sam fobijo napram ljudem. Vrnivši se na ulico sem ravno vskočil v bus za doma. Kdo sedi v busu? Kitty v silno prilegajoči črni toaleti. Vse je bilo črno. Vse polno izgovorov, zakaj [je] ni bilo pravočasno pri Fotićki. Nisem se jezil, ampak se smejal, da je njena filozofija poznega prihajanja propadla. Noče priznati, da se mora v spremenjenih okolnostih ravnati po geslu: L'exactitudaest la politesse des rois.[3061] Do groba se bom po tem ravnal.

6. april

Celi dan čakala Kreka. Pa ni ga bilo na spregled. Prav čudno. Zvečer Lettrichu, kateremu razložil svoj načrt »Vladimir Solovljov«.[3062] Ekspedicija IPU na d[a]lnji vztok pod vodstvom Karbonskega ni bila sprejeta niti od Cangalskega, niti od Rheea. Žalostno.

7. april

Lovil končno Granta, ki je bil precej aroganten, pustil sem mu Lauschetovo pismo. Potem sestanek v National Canning Asociation s predsednikom Malloney, kateremu mnogo pripovedal o bosanskih šljivah. Mislim, da sem ga na psihološki način omehčal. Čisto ljubeznjiv gospod. Pa mehek. Prepričal sen se, da Oechser mu ni nič povedal o »stranger« incidentu. Tudi značilno.

8. april

Obisk Romula, ambasador[j]a Filipin[ov]. Čisto nov svet za mene. 23 mili[j]onov Filipincev, sami katoličani, prav na pragu komunistične Kitajske. Govoril Romulu, kako se mučim že deset let z World Brotherhood. Pismo Lauschetovo je napravilo globok vtis na njega. Razstal[a] sva se že nekako v prijateljstvu. [Del besedila v nečitljivem rokopisu.]. Počasni Traveler[j]i Bostonski so premagani kapitulirali.

[3060] Komedija napak.

[3061] Točnost je vrlina kraljev.

[3062] Vladimir Sergejevič Solovljov (1853–1900), ruski filozof, teolog, pesnik in literarni kritik. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, spletni vir.

VIRI IN LITERATURA

Arhivsko gradivo

Arhiv Republike Slovenije
Fond, Dr. Bogumil Vošnjak, AS 1039 Priv. A. LVIII
Fascikel 1 – Familiaria
Fascikel 3 – Korespondenca C–F
Fascikel 8 – Korespondenca O–Pre
Fascikel 11 – Korespondenca T–Vo
Fascikel 12 – Korespondenca Vo–Ž
Fascikel 13 – Posebno udejstvovanje/Jugoslovanski odbor/Dokumenti Jugoslovanskega odbora/Kronika Jugoslovanskega odbora

Arhiv Studia Slovenica
Fond Dr. Bogumil Vošnjak (1882–1959), t. e. 3, 4, 5, 8.

Arhiv Jugoslavije
Bogumil Vošnjak, AJ, fond 334, fascikel 142, enota 465 (1 osebna mapa)

Muzej Velenje
Miha Vošnjak, 1104/85

Časopisni viri
Ameriška domovina
Edinost
Kmetijski list
Svobodna Slovenija

Monografije, zborniki
APLINC Miran, *Vošnjaki – industrialci iz Šoštanja*, (Šoštanj, 2005).
BADOVINAC Tatjana, GERMADNIK Janko, GOROPEVŠEK Branko, *Celjani so jih poznali* (Celje, 2010).
BAJC Gorazd, *Zapletena razmerja: Ivan Marija Čok v mreži primorske usode* (Koper, 2000).
BEVC Ladislav, *Spomini* (Ljubljana, 2006).
BORŠNIK Marja, *Pogovori s pesnikom Gradnikom* (Maribor, 1954).
ČUČEK, Janez, *Sramota umira počasi* (Maribor, 1979).
DJOKIĆ Dejan, *Nikola Pašić and Ante Trumbić, The Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes* (London, 2010).
EHRLICH Lambert, *Pariška mirovna konferenca in Slovenci 1919/20, Ehrlichova spomenica za Vatikan 14. aprila 1942* (Ljubljana, 2002).
ERJAVEC Fran, *Slovenci, Zemljepisni, zgodovinski, politični, kulturni, gospodarski in socialni pregled* (Ljubljana, 1923).
GABRŠČEK Andrej, *Goriški Slovenci, Narodne, kulturne, politične in gospodarske črtice* (Ljubljana, 1934).
GAČIĆ Aleksandra, Bogumil Vošnjak – politik in diplomati (Ljubljana, 2017).
GRANDA Stane, *Slovenija, Pogled na njeno zgodovino* (Ljubljana, 2008).
JANKOVIĆ Dragoslav, *Jugoslovensko pitanje i krfska deklaracija 1917. godine* (Beograd, 1967).
JEVNIKAR Lučka, *Prozni spisi Bogumila Vošnjaka: diplomsko delo* (Koper, 2009).
KRANJEC Silvo, *Kako smo se zedinili* (Celje, 1928).
LAH Andrijan, *Vse strani sveta* (Ljubljana, 1999).
LIPUŠČEK Uroš, *Ave Wilson: ZDA in prekrajanje Slovenije v Versaillesu 1919–1920* (Ljubljana, 2003).
LIPUŠČEK Uroš, *Sacro Egoismo*, *Slovenci v krempljih tajnega Londonskega pakta 1915* (Ljubljana, 2012).
LONČAR Dragotin, *Politično življenje Slovencev (Od 4. januarja 1797. do 6. januarja 1919. leta)* (Ljubljana, 1921).
MANDIĆ Ante, *Fragmenti za historiju ujedinjenja, Povodom četrdesetgodišnjice osnivanja Jugoslavenskog odbora* (Zagreb, 1956).
MARUŠIČ Branko, *Sto slovenskih politikov* (Ljubljana, 2002).
MEŠTROVIĆ Ivan, *Spomini* (Ljubljana, 1971).
MITROVIĆ Andrej, *Jugoslavija na konferenciji mira 1919–1920* (Beograd, 1968).
OMAHEN Dušan, *Mihael Vošnjak (1837–1920): pobudnik in organizator hranilništva na Štajerskem: njegovo delovanje v deželnem zboru v*

Gradcu 1884–1896 in v državnem zboru na Dunaju 1885–1897: razprava (Ljubljana, 1978).

PIRJEVEC Jože, *Jugoslavija, Nastanek, razvoj ter razpad Karadjordjevićeve in Titove Jugoslavije* (Koper, 1995).

PIRJEVEC Jože, *"Trst je naš!", Boj Slovencev za morje (1848–1954)* (Ljubljana, 2008).

PLETERSKI Janko, *Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo, Politika na domačih tleh med vojno 1914–1918*, (Ljubljana, 1971).

PREPELUH Albin, *Kmetski pokret med Slovenci po prvi svetovni vojni* (Ljubljana, 1928).

PRIJATELJ Ivan, *Izbrani eseji in razprave Ivana Prijatelja I.* (Ljubljana, 1952).

PRUNK Janko, *Slovenski narodni vzpon, Narodna politika (1768–1992)* (Ljubljana, 1992).

RAHTEN Andrej, *Slovenska ljudska stranka v beograjski skupščini, Jugoslovanski klub v parlamentarnem življenju Kraljevine SHS 1919–1929* (Ljubljana, 2002).

RAHTEN Andrej, *Zavezništva in delitve, Razvoj slovensko-hrvaških političnih odnosov v habsburški monarhiji 1848–1918* (Ljubljana, 2005).

RAHTEN Andrej, *Od Svete alianse do Združenih narodov: svet in politika velesil 1815-1945* (Kranj, 2010).

RAHTEN Andrej, *Jugoslovanska velika noč, Slovenski pogledi na balkanski vojni (1912–1913) in jugoslovansko vprašanje* (Ljubljana, 2012).

STEINBACHER Nina, *Liberalizem na slovenskem podeželju – politični profil Ivana Puclja* (diplomsko delo, Univerza v Mariboru, 2012).

ŠEPIĆ Dragovan, *Italija, saveznici i jugoslavensko pitanje 1914–1918* (Zagreb, 1970).

ŠIŠIĆ Ferdo, *Jadransko pitanje na konferenciji mira u Parizu, Zbirka akata i dokumenata* (Zagreb, 1920).

TRGOVČEVIĆ Ljubinka, *Naučnici Srbije i stvaranje Jugoslavije* (Beograd, 1986).

UDE Lojze, *Boj za severno slovensko mejo 1918–1919* (Maribor, 1977).

VOBIČ Aljaž, *Robert William Seton-Watson in jugoslovansko vprašanje, diplomsko delo* (Maribor, 2016).

VODOPIVEC Peter, *Od Pohlinove slovnice do samostojne države, Slovenska zgodovina od konca 18. stoletja do konca 20. stoletja* (Ljubljana, 2006).

VODUŠEK STARIČ Jerca, *Slovenski špijoni in SOE 1938–1942* (Ljubljana, 2002).

VOŠNJAK Bogumil, *Jugoslav nationalism* (London, 1916).

VOŠNJAK Bogumil, *U borbi za ujedinjenu narodnu državu: utisci i opažanja iz dobe svetskog rata i stvaranje naše države* (Ljubljana, 1928).

VOŠNJAK Bogumil, *Ob stoletnici rojstva Mihe Vošnjaka, prvega slovenskega zadrugarja. 18. septembra 1837.*, (Beograd, 1937).

VOŠNJAK Bogumil, *Tri Jugoslavije (Jugoslavija v emigraciji – Jugoslavija v stvarnosti – Jugoslavija bodočnosti)* (Ljubljana, 1939).

VOŠNJAK Bogumil, *Jugoslovanski odbor* (Ljubljana, 1940).

VOŠNJAK Bogumil, *Dnevnik iz prve svetovne vojne*, ur. Vladimir KOLOŠA (Ljubljana, 1994).

100 let mesta Šoštanj 1911–2011 (Šoštanj, 2011).

ZAKOŠEK Ladislav, *Primerjalna analiza državnopravnih konceptov projugoslovanske slovenske emigracije med prvo svetovno vojno* (magistrsko delo, Fakulteta za državne in evropske študije Kranj, 2013).

ZEČEVIĆ Momčilo, *Slovenska ljudska stranka in jugoslovansko zedinjenje 1917–1921, Od majniške deklaracije do vidovdanske ustave* (Maribor, 1977).

ŽIGON Zvone, *Slovenska politična emigracija v Argentini* (Ljubljana, 2001).

Razprave in članki

ALEKSIĆ-PEJKOVIĆ Lilijana, »Francuska diplomatija i stvaranje Jugoslavije«, v: *Stvaranje jugoslovenske države 1918., Zbornik radova podnetih na naučnom skupu u Iloku od 16. do 19. maja 1979.*, ur. Ivan ČIZMIĆ (Beograd, 1983).

APLINC Miran, »Razvoj usnjarstva v Šoštanju«, Časopis za zgodovino in narodopisje 79, št. 44 (2008): str. 128–142.

CVIRN Janez, »Nacionalni izgredi na tržaški Revoltelli«, v: *Slovenska kronika*, 146.

GAČIĆ Aleksandra, »Pokušaj prodora Slovenske pučke stranke u Vojvodinu (1919.–1929.)«, Pilar VI., št. 12 (2) (2011): 55–56.

GAŠPARIČ Jure, »Politična poročila češkoslovaškega konzulata v Ljubljani v času od njegovega odprtja do sprejetja vidovdanske ustave«, v: Ju-

goslavija v času: devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države = Yugoslavia through time : ninety years since the formation of the first state of Yugoslavia, ur. Bojan BALKOVEC (Ljubljana, 2009): str. 291–298.

GLANT Tibor, »The War for Wilson's Ear: Austria-Hungary in Wartime American Propaganda«, *Hungarian Studies Review XX*, št. 1–2, (Spring-Fall, 1993): 36–37.

GRDINA Igor, »Spomini dr. Josipa Vošnjaka in dr. Josipa Serneca kot vir za historično sociolingvistiko slovenske Štajerske v XIX. stoletju«, v: *Jezikoslovne in literarnovedne raziskave: zbornik referatov 6. srečanja slavistov*, ur. Breda Pogorelec (Celovec, Ljubljana, 1989), 134.

GRDINA Igor, »Življenje in podvigi Josipa Vošnjaka«, v: Josip Vošnjak, *Doktor Dragan / Josip Vošnjak. Tekma / Anton Funtek* (Ljubljana, 1996), str. 5–15.

GRDINA Igor, »Oblike parlamentarizma v obdobju 1918–1941, Slovenska politika in parlamentarizem v kraljevski Jugoslaviji (1918–1941), K zaželeni deželi: Tradicija zastopniških teles v južnoslovanskem prostoru pred letom 1918 in premisleki o ureditvi prihodnje skupne države«, v: *Analiza razvoja slovenskega parlamentarizma*, ur. Barbara VOGRINEC (Ljubljana, 2005).

HAMERŠAK Filip, »Josip Jedlowski – životopis (s bilješkama za transnacionalnu povijest jedne građanske obitelji)«, Časopis za suvremenu povijest 37, št. 1 (2005).

KLABJAN Borut, »Oblikovanje jugoslovanskih meja. T. G. Masaryk in vprašanje jugoslovansko-italijanske meje po prvi svetovni vojni«, v: *Jugoslavija v času, devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države/Yugoslavia through time, Ninety Years Since the Formation of the First State of Yugoslavia*, ur. Bojan Balkovec (Ljubljana, 2009), str. 277–289.

KLABJAN Borut, »'Praški Triglav' – delovanje slovenskih diplomatov v Pragi v času med svetovnima vojnama«, v: *Slovenski diplomati v slovanskem svetu*, *Slovenskie diplomaty v slavjanskom mire/Slovinští diplomaté ve slovanském světě* (Ljubljana, Mengeš, 2010); str. 255 – 283; 412–435.

LIPUŠČEK Uroš, »Slovenci in Londonski pakt«, v: Velika vojna in Slovenci: 1914–1918, ur. Peter VODOPIVEC in Katja KLEINDIENST (Ljubljana, 2005).

PEROVŠEK Jurij, »Ustanovitev Samostojne kmetijske stranke«, v: *Slovenska kronika XX. stoletja, 1900–1941*, ur. Marjan DRNOVŠEK in Drago BAJT (Ljubljana, 1995); str. 232–233.

PEROVŠEK Jurij, »Bogumil Vošnjak in 'srbsko-hrvaško-slovenski' jezik«, v: *Slovenska kronika XX. stoletja, 1900–1941*, ur. Marjan DRNOVŠEK in Drago BAJT (Ljubljana, 1995); str. 257.

PLETERSKI Janko, »Ante Trumbić in vprašanje razmejitve z Italijo v Slovenskem primorju in Istri 1904–1918«, v: Kriza socialnih idej:Britovškov zbornik = The crisis of social ideas:a festschrift for Marjan Britovšek, ur. Avgust Lešnik (Ljubljana, 1996), str. 111–118.

RAHTEN Andrej, »Od aneksijske krize do Ženevskega sporazuma: slovensko-srbski odnosi 1908–1918«, v: *Slovenski diplomati v slovanskem svetu = Slovenskie diplomaty v slavjanskom mire = Slovinští diplomaté ve slovanském světě*, ur. Ernest Petrič et al. (Mengeš – Ljubljana, 2010), str. 74–92, 232–254, 393–411.

RAHTEN Andrej, »Dr. Ivan Schwegel in jadransko vprašanje na pariški mirovni konferenci«, *Acta Histriae 18*, št. 3 (2010): str. 691–712.

RAHTEN Andrej, »Očrt slovenske diplomacije ali diplomacije Slovencev«, v: *Teorija in praksa 48*, št. 3 (2011), str. 646–667.

REPE Božo, »Zakaj so Slovenci vstopili v Jugoslavijo in zakaj so iz nje odšli?«, v: *Jugoslavija v času, devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države/Yugoslavia through time, Ninety Years Since the Formation of the First State of Yugoslavia*, ur. Bojan BALKOVEC (Ljubljana, 2009), str. 21–46.

TUĐMAN Franjo, »Jugoslavenski odbor i stvaranje zajedničke države južnoslavenskih naroda«, v: *Jugoslavenski odbor u Londonu u povodu 50-godišnjice osnivanja*, ur. Vaso BOGDANOV, Ferdo ČULINOVIĆ in Marko KOSTRENČIĆ (Zagreb, 1966).

ŠVENT Rozina, »Prizadevanja slovenskih izseljencev za novo jugoslovansko državo«, v: *Jugoslavija v času, devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države/Yugoslavia through time, Ninety Years Since the Formation of the First State of Yugoslavia*, ur. Bojan BALKOVEC (Ljubljana, 2009); str. 267–276.

VOŠNJAK Bogumil, »Študije k problemu jugoslovanske narodne misli«, *Veda IV.*, št. 3 (1914).

VOŠNJAK Bogumil, »Sociološki pomen nemško-slovanske jezikovne meje«, *Veda 1* (1911), 393.

VOŠNJAK Bogumil, »Ustavni pogledi Krfske deklaracije«, v: *Zgodovinski zbornik*, ur. Marijan MAROLT (Buenos Aires, 1959).

»Interpelacija poslanika dr. Bogumila Vošnjaka i drugova, upučena pretsedniku Ministarskog saveta g. dr. Milanu Srškiću i ministru šuma i rudnika g. Pavlu Matici, o stanju u kojem se nalaze državna rudarska poduzeča, napose Rudnik Velenje u Dravskoj banovini, XXI redovni sastanak Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije, 7. februar 1933«, v: *Stenografske beleške Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije* (Beograd, 1933), 22–23.

Enciklopedije in biografski leksikoni

Enciklopedija Slovenije, Knjiga 3 (Ljubljana, 1989).

Enciklopedija Slovenije, Knjija 8 (Ljubljana 1994).

Enciklopedija Slovenije, Knjiga 15 (Ljubljana, 2001).

Leksikon Cankarjeve založbe (Ljubljana, 1973).

Primorski slovenski biografski leksikon (Gorica, 1974–1994).

Spletni viri

American Council of learned Societies, https://www.acls.org/.

American Planning Association, https://www.planning.org/.

American Political Science Association, https://www.apsanet.org/.

Arizona Archives Online, http://azarchivesonline.org/xtf/search.

Biografija.org, Biografije javnih osoba iz Hrvatske, https://www.biografija.com/.

CBMC International, https://www.cbmc.com/history.

Columbia University Libraries, Archival Collections, https://library.columbia.edu/libraries/cuarchives.html.

Encyclopedia Britannica, https://www.britannica.com/.

Encyclopedia Iranica, http://www.iranicaonline.org/.

Encyclopedia of Cleveoland History, Case western reserve Universitiy, https://case.edu/ech/.

Geni, https://www.geni.com/family-tree/html/start.

Holocauste Encyclopedia, United States Holocauste Memorial Museum, https://encyclopedia.ushmm.org/.

Hrvatska enciklopedija, Lekisikografski zavod Miroslav Krleža, http://www.enciklopedija.hr/.

Informačni centrum vlady, https://icv.vlada.cz/.

Internet Encyclopedia of Philosophy, A Peer--Reviewed Academic Resource, https://www.iep.utm.edu/.

Jewish Virtual Library, A Project of Aice, https://www.jewishvirtuallibrary.org/.

JSTOR, https://www.jstor.org/.

Middle East Institute, https://www.mei.edu/.

Moja Slovenija, Slovenske zgodbe iz sveta in domovine, http://www.slovenci.si/.

National Library, Firs Ladie's, http://www.firstladies.org/.

National Science Foundation, https://www.nsf.gov/.

Polish National Alliance, http://www.pna-znp.org/.

Proleksis enciklopedija online, http://proleksis.lzmk.hr/.

Rodna gruda, E-časopis za Slovence v zamejstvu in po svetu, https://www.rodnagruda.si/.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, http://www.sazu.si/.

SCNR, Študijski center za narodno spravo, https://www.scnr.si/.

Serbian Heritage museum, http://www.serbianheritagemuseum.com/.

Smithsonian, https://www.si.edu/.

The White House, https://www.whitehouse.gov/.

United States History, https://www.u-s-history.com/.

Wikipedia, https://www.wikipedia.org/.

World Council of Churches, https://www.oikoumene.org/en.

World YMCA, https://www.ymca.int/.

ZAHVALA

Priprava in objava dnevnika ne bi bila mogoča brez nekaterih ključnih oseb, ki so tako ali drugače pripomogle k uresničtvi te želje in ideje.

V prvi vrsti se moram zahvaliti dr. Janezu Arnežu, ki je dejansko zaslužen za to, da se je dnevnik ohranil. Hkrati sem mu neizmerno hvaležna za privolitev k objavi.

Zahvaljujem se Arhivu Republike Slovenije za objavo dnevnika, še toliko bolj, ker danes objave, sploh tako obsežnih del, nikakor niso običajne. V okviru Arhiva Republike Slovenije in zbirke Arhivi se zahvaljujem dr. Zdenki Bonin, ki je izkazala pripravljenost dnevnik objaviti in ga pripraviti za razpis.

Delo in pridobitev dovoljenja bi bila vsekakor otežena brez pomoči arhivistke Andreje Klasinc Škofljanec, ki je dnevnike časovno uredila, s čimer mi je prihranila precej časa, hkrati pa posredovala pri dr. Arnežu za dovoljenje za objavo.

Zahvaljujem se mentorju dr. Andreju Rahtenu, ki me je navdušil za pisanje biografij in me tudi pripeljal do Bogumila Vošnjaka, čigar življenje in delo sem si izbrala za doktorsko disertacijo ter se tako srečala tudi z vsebino samega dnevnika.

K objavi dnevnika je zagotovo prispeval tudi Stanislav Kodrič, ki je v svoji založbi Jutro leta 2017 objavil mojo disertacijo v knjižni obliki, in sicer kot politično biografijo, hkrati pa me je spodbujal, da se dnevnika vendarle lotim.

Ne nazadnje iskrena hvala tudi prijatelju dr. Gregorju Jenušu za spodbudo, predloge in pobudo, da dnevnik objavim ravno pri Arhivu Republike Slovenije, s čimer mi je omogočil stik s ključnimi osebami, ki so objavo naposled tudi realizirale.

Viri št. 42, Ljubljana 2019
KO ZATONEJO SANJE ROMANTIČNEGA JUGOSLOVANA –
IZSELJENSKI DNEVNIK DR. BOGUMILA VOŠNJAKA

Ureditev in transkripcija vira, avtorica spremne študije: dr. Aleksandra Gačić
Lektor: Jože Hočevar
Za vsebino odgovarja avtor.

Izdajatelj: Arhivsko društvo Slovenije
Uredništvo: Zvezdarska 1, p. p. 21, SI-1272 Ljubljana
Uredniški odbor: doc. dr. Zdenka Bonin (glavna in odgovorna urednica), mag. Drago Trpin,
dr. Aleksander Žižek, mag. Hana Habjan (kot predsednica ADS), Tanja Žohar (kot tajnica ADS)
Naklada: 250
Oprema ovitka: Savo Sovre
Računalniška priprava: Medit d.o.o.
Tisk: Fotolito Dolenc d.o.o.

Izid publikacije je omogočilo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

ZBIRKA VIRI

Viri št. 1,	Janko Pleterski, Politično preganjanje Slovencev v Avstriji 1914–1917, Ljubljana 1980	2,10 EUR
Viri št. 2,	Janko Pleterski, Politično preganjanje Slovencev v Avstriji 1914–1917, priloge poročilom vladne komisije (izbor), Ljubljana 1982	2,10 EUR
Viri št. 3,	Slovenski izseljenci (več avtorjev), Ljubljana 1990	2,10 EUR
Viri št. 4,	Franc Rozman, Korespondenca Albina Prepeluha - Abditusa, Ljubljana 1991	3,10 EUR
Viri št. 5,	Jože Prinčič, Maruša Zagradnik, Marjan Zupančič, Viri za nacionalizacijo industrijskih podjetij v Sloveniji po 2. svetovni vojni, Ljubljana 1992	4,20 EUR
Viri št. 6,	Darko Friš, Korespondenca Kazimirja Zakrajška, O.F.M. (1907–1928), Ljubljana 1993	6,30 EUR
Viri št. 7,	Jera Vodušek Starič, "Dosje" Mačkovšek, Ljubljana 1994	8,40 EUR
Viri št. 8,	Darko Friš, Korespondenca Kazimirja Zakrajška, O.F.M. (1928–1958), Ljubljana 1995	6,40 EUR
Viri št. 9,	Mateja Jeraj, Jelka Melik, Partizanski zdravniki in pravniki med stroko in politiko, Ljubljana 1996	11,70 EUR
Viri št. 10,	Lojz Tršan, Razbitje OF in partije v Ljubljani, Ljubljana 1996	11,70 EUR
Viri št. 11,	Marko Tavčar, Egon Pelikan, Nevenka Troha, Korespondenca Virgila Ščeka 1918–1947, Ljubljana 1997	12,50 EUR
Viri št. 12,	Zdenko Čepič, Zamisli o gospodarski ureditvi po drugi svetovni vojni v narodnoosvobodilnem gibanju, Ljubljana 1998	12,50 EUR
Viri št. 13,	Jurij Perovšek, Programi političnih strank, organizacij in združenj na Slovenskem v času Kraljevine SHS (1918–1929), Ljubljana 1998	12,50 EUR
Viri št. 14,	Darko Friš, Korespondenca slovenskih katoličanov v ZDA med leti 1882–1924, Ljubljana 1999	12,50 EUR
Viri št. 15,	Darinka Drnovšek, Zapisnik politbiroja CK KPS/ZKS 1945-1954, Ljubljana 2000	14,60 EUR
Viri št. 16,	Vida Deželak Barič, Pokrajinske konference Komunistične partije Slovenije na Primorskem 1942–1944, Ljubljana 2001	12,50 EUR
Viri št. 17,	Božo Repe, Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije (I. del: Opozicija in oblast), Ljubljana 2002	12,50 EUR
Viri št. 18,	Božo Repe, Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije (II. del: Slovenci in federacija), Ljubljana 2003	14,60 EUR
Viri št. 19,	Božo Repe, Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije (III. del: Osamosvojitev in mednarodno priznanje), Ljubljana 2004	20,90 EUR
Viri št. 20,	Matjaž Klemenčič, Samo Kristen, Katalin Munda Hirnök, Milica Trebše Štolfa, Janez Stergar, Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije (IV. del: Slovenci v zamejstvu in po svetu ter mednarodno priznanje Slovenije), Ljubljana 2005	16,70 EUR
Viri št. 21,	Lovro Šturm, Ljuba Dornik Šubelj, Pavle Čelik, Navodila za delo varnostnih organov v SR Sloveniji, Ljubljana 2003	12,50 EUR
Viri št. 22,	Martin Moll, Filip Čuček, Duhovniki za rešetkmi, Ljubljana 2006	12,50 EUR
Viri št. 23,	Viljenka Škorjanec, Osimski pogajalski proces (I. del: Uvodna sinteza pogajanj) (II. del: Diplomatska pogajanja 1973–1974), Ljubljana 2006	16,70 EUR
Viri št. 24,	Viljenka Škorjanec, Osimski pogajalski proces (III. del: Od Strmola do Osima 1974–1975), Ljubljana 2007	17,00 EUR
Viri št. 25,	Viljenka Škorjanec, Osimski pogajalski proces (IV. del: Jugoslovansko-italijanski odnosi po Osimu 1975–1980)	18,00 EUR
Viri št. 26,	Matjaž Ambrožič, Dnevniški zapisiki dr. Evgena Lampeta (1898–1917), Ljubljana 2007	14,00 EUR
Viri št. 27	Pavle Čelik, Naše varnostne sile 1850–2008 (temeljni pravni predpisi), Ljubljana 2008	18,50 EUR
Viri št. 28–29	Andrej Rot, Bojevnika Za svobodo in slovenstvo. Francè Dolinar – Ruda Jurčec. Epistolae 1947–1975, Ljubljana 2009	25,00 EUR
Viri št. 30	Matjaž Ambrožič, Spomini in Semeniška kronika 1941–1944 Ignacija Nadraha	18,00 EUR
Viri št. 31	Jure Volčjak, Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824. 1. del: 1750–1764	25,00 EUR
Viri št. 32	Ljuba Dornik Šubelj, Prijatelj ali sovražnik? Dokumenti o stikih med Edom Brajnikom in Danom Shaikejem (1944–1980)	20,00 EUR
Viri št. 33	Flavio Bonin, Piranske solne pogodbe (1375–1782)	22,00 EUR
Viri št. 34	Jure Volčjak, Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824. 2. del: 1765–1824	25,00 EUR
Viri št. 35	Dejan Zadravec, Zastave in prodaje deželnoknežjih posesti in prihodkov v spodnjeavstrijskih deželah v prvi polovici 16. stoletja	20,00 EUR
Viri št. 36	Jure Volčjak, Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824. 1. del: 1711–1756	25,00 EUR
Viri št. 37	Aida Škoro Babić – Matevž Košir, Spomini Josipa Breznika od konca 19. stoletja do druge svetovne vojne	25,00 EUR
Viri št. 38	Cesarsko-kraljeva finančna straža na Slovenskem (1843–1918)	30,00 EUR
Viri št. 39	Jure Volčjak, Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824. 2. del: 1761–1824	25,00 EUR
Viri št. 40	Katarina Kraševac, Zapisnik odborovih sej pevskega in glasbenega društva v Trstu 1909–1923	15,00 EUR
Viri št. 41	Nataša Budna Kodrič, Korespondenca Jožefine in Fidelija Terpinc (1825–1858)	30,00 EUR
Viri št. 42	Aleksandra Gačić, Ko zatonejo sanje romantičnega Jugoslovana – izseljenski dnevnik dr. Bogumila Vošnjaka	35,00 EUR

ISBN 978-961-6143-51-6